

تەفسیری قورئانی پیروۆ

جزمی ۴

ئەم جزمى چوارمە دەست پىئەكەت لە ئايەتى (۹۳) ى ﴿آل عمران﴾ ھوہ تا دوايى
لەگەل (۲۳) ئايەتى سەرھەتاي سورھتى ﴿النساء﴾ دا.

لەمەى كە ماوہ لەم سورھتە ئەبى بە چوار بەشى سەرھەكەوہ:
يەكەم: برىتيە لە بەشيك لە ليكۆلينەوہو دەمەقالتى بەينى نامەدارو گەلى موسلمانى
مەدينە.

دووہم: ئەندازىكى زۆر لە سورھتەكە داگير ئەكەت و خەريك ئەبىت بە پروداوى (أخذ) ھوہ.
سەيەم: ئەگەپتەوہ بو سەر نامەدارەكان، باسى شكاندنى ئەو پەيمانەيان ئەكەت كە
پىغەمبەر (ﷺ) لەگەلى بەستى ھەر لە يەكەم جارى ھاتنى بو مەدينە، باسى ھىندى لە تاوان و
خراپەيان ئەكەت كە كاتى خۆى كرديان لەگەل پىغەمبەرەكانيان، فەرمان ئەدات بە
بڕوادارەكان بە خۆگري و دامەزراوى دل بەرامبەر بەو ھەموو نازارو زيانەى كە دووچارىيان
ئەبو لەلايەن ئەوان و بت پەرستەكانەوہ.

چوارمە: باسى حال و باری بڕواداران ئەكەت لەگەل خۆى خويان و پروكردنيان بۆلى
نزاو پارانەوہ، ئىنجا ھەرگرتنى ئەو نزاو پارانەوہ لەلايەن پەرورەدگارەوہ بە ليخۆشبوون و
پاداشتى چاك بو ئەو بەندە بڕوادارانە. ئەوہيە بە كورتى باسو مەبەستى بەشى يەكەمى ئەم
جزمە كە جۆشو پەيوەستە لەگەل باسو مەبەستى ئايەتەكانى پيشين لەم سورھتەدا.

ئىنجا بەشى دووہمى ئەم جزمى چوارمە كە لە سەرھەتاي سورھتى ﴿النساء﴾ ھوہ دەست
پىئەكەت تا ئايەتى (۲۳) ى بە يارمەتى خوا لە شوينى خۆيدا باسى ئەكەين، ئىنجا با بە
درىژى بىينە سەر پروون كردنەوہى ئەو مەبەستانەو تەفسىرى ئايەتەكان بە پشتيوانى خۆى
مىھرەبان.

جولەكەكان ھەميشە لە كەمىندا بوون بو دۆزىنەوہى ھەر شتى كە رەخنەى پىبگرن لە
راستى پىغەمبەرىتى پىغەمبەرمان (ﷺ) ھەموو فېلئىكيان ئەخستە كار بوئەوہى لە كون و
كەلەبەرىكەوہ زارى پىسى خۆيان بەاوژنە ناو دل و دەروونى بڕواداران و لەو رىگەيەوہ
بەدگومان و دوودليان بكن لە ئايينە پىرۆزەكەياندا، ئىنجا كاتى كە قورئان ھات و فەرمووى:
بڕواى ھەيە كە لە تەوراتدا ھاتووەو تەوراتى بە راست دانا، كاتى كە ئەوہى فەرموو ئەو
جولەكانە مليان قوت كردهوہو وتيان: كەواتە بۆچى قورئان ھىندى خۆراكى حەلال كردهوہ
كە قەدەغەو حەرەمە لە ئىسرائىليەكان؟ بە تايبەتى - ھەك لە چەند رىوايەتىكدا ھەيە - باسى
گوشت و شىرى حوشترىيان كرد كە قەدەغە بوون و لەم ئايينەدا حەلالن،

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّنَّبِيِّ إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ قُلْ
 قَاتُوا بِالتَّوْرَةِ قَاتُلُوهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾ فَمَنْ أَفْرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
 فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١٤﴾

ئینجا خوای پهروهردگار دم کوتی کردن و بهرپرچی دانهوهو فهرمووی: ﴿كُلُّ الطَّعَامِ
 كَانَ حَلَالًا لِّنَّبِيِّ إِسْرَائِيلَ﴾ هه موو خوراکهکان و هه موو جوړه خواردهمه نیهکانی ئادهمی له
 پینشهوه حه لال بوون بو نهوهی ئیسرائیل ﴿إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ﴾ بیجگه لهوهی که
 ئیسرائیل - واته یعقوب - خواردنیی قهدهغه کرد لهسر خوئی، نهوهش بریتی بوو له
 گوشت و شیرى حوشر، قهدهغهکردنه کهش هوئی تایبتهتی بووه، وهک له چند ریوایه تیگدا
 هاتووه که نه خووشیهکی سهخت نه گریو نهویش نهز نهکات لهسر خوئی که نه گهر خوا
 بزگاری بکات گوشت و شیرى حوشر نه خوات که له هه موو خوراکیک خووشه ویست تر بووه
 به لایهوه، ئینجا خوا نهزده کهی قبول کردو چاک بوویهوه، ئینجا کوپو نهوهکانی په پیرهوی
 باوکیان کردو نهو قهدهغهیان کرد به باو له ناو خوئیاندا، وهک له نایه ته که یشهوه دهر نه که وئ
 که قهدهغه بوو لهسر نهوانیش، نیتر بیجگه لهوه هه موو خوراک و خواردهمه نی تریان بو
 حه لال بووه ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ﴾ پیش نهوهی تهورات بهینرته خوارهوه، بهئی له پاش هاتنه
 خوارهوهی تهورات خوا هیندی له خواردهمه نی تری قهدهغه کرد لییان که نهوهش به هوئی
 گوناو و تاوانی خوئیانهوه بوو وهک له سورهتی ﴿الْأَنْعَام﴾ دا ئامارهی بو نهکات، چونکه باوی
 خوا بو نهوان و بوو که ههر جارئ گوناو و تاوانیکیان بگردایه له تولهی نهوهدا جوړیک له
 خواردهمه نی لهسر حهرام نه کردن، که واته هه موو خواردهمه نیهکان له پینشهوه و له بنه رتهدا
 حه لال، قهدهغه کردنیان نه بووه مه گهر له بهر هویهکی تایبتهتی، ههرکاتئ نهو هوئیانه نه بوون
 قهدهغه کردن نامینئ و شتهکان نه گهرینهوه بوو سه ر بنه رته و نه سلنه کهی خوئیان که
 حه لالیته، که واته کاتئ خوا نهو شتانهی حه لال کرد بوو موسلمانان که هوئی قهدهغه کردنیان

نه ما له م نوممه ته دا، كه واته نهو حلال كړنه په خنډه پي ناكيري له سر نه م شهر بعه ته،
 ما به ي گومان و دوو دلي نيه له سر نه م قورنانه و نه م دو اترين شهر بعه ته دا، ئينجا به ته واوي
 دم كوتى كړدن به م ه ي فرماني دا به پيغه مبر (ﷺ) كه به ريان لي بپريته وه به هيناني
 ته ورات - كه به نامه ي خوياني ده زانن - بيهيننو بيخويننه وه، تا بويان ده رخت كه هوي نهو
 قه دهغه كړدانه شتيكي تايبه تيه به وانه وه نهك شتيكي گشتي بيت، تا ده ركه وي كه نهو
 قه دهغه كړدنه هر له كو نه وه هاتو وه ده رنه كه وي بويان كه سپر نه وه ي (نسخ) ه ه يه و راسته،
 كه واته نهو جووله كانه هر چيان و تو وه له و باره يه وه ه موو درويه و هيچ په خنډه به كيان نيه به
 ده سته وه، نه فرموي: ﴿قُلْ﴾ نه ي پيغه مبر بلني پي يان: ﴿فَأْتُوا بِالْبُرْهَانِ﴾ ده ي ته ورات بينن
 ﴿فَأْتُوا﴾ ئينجا بيخويننه وه ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ نه گه ر ئيوه راست نه كنه له لاف و
 قسه كا نندا، جووله كه كان كه زانيان پيغه مبر راست نه كات نه يا نتواني ته ورات بينن،
 به راستي نه وه ش موعجيزه يه كي گه وه بوو له موعجيزه كاني پيغه مبر چونكه نه گه ر خوا
 نه و هه واله ي نه دا به پني له كو ي پيغه مبر ي نه خوينده واري عه رب بزاني كه نه وه له
 ته ورات دا هاتو وه كه ته ورات عه رب بيش نه بو وه!! ئينجا نه گه ر پشت سو روو پشت پر نه بو وايه
 به راستي كه ي خوي چون نه يتواني به و جوړه به ر بپريته وه له و جووله كه زانا و ته له كه بازانه؟!
 ئينجا هه ر شه نه كات لي يان به وه ي كه نه وانه ماتوول ناتوانن ته ورات بينن نه بي له قسه و
 لافه كا نندا درويان كړد بي به دم خوا وه، كه واته نه بي سته مكارين، توله و سزاي
 سته مكاريش زانرا وه و وتني ناوي. نه فرموي: ﴿مَنْ أَفْرَىٰ عَلَىٰ اللَّهِ الْكُذِبَ﴾ ئينجا هه ر كه س
 درو به دم خوا وه هه له بيه ستن ﴿مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ﴾ له پاش نه و به ر لي پرينه وه و په ك خسته نه و
 ده ركه و وتني درو زني نه و ان ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ هه ر نه وانه سته مكار ي راسته قينه ن،
 سته مكارن له خويان خسته به ر خه شم و سزاي خوا، سته مكارن له و كه سانه ي كه پني يان
 هه نخه له تان.

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٥﴾ إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ
 لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ

رخنه‌ی تری جووله‌که‌کان که ده‌مبازیان پئی‌نه‌کرد بؤ دوو دل‌کردنی مه‌ردومان نه‌وه بوو
 که پیغه‌مبهر (ﷺ) که‌عبه‌ی کرد به پرووگه له‌پاش نه‌وه‌ی که به‌ره‌و (بیت المقدس) نویژی
 نه‌کرد تا شانزه یان حه‌قده مانگ پاش کوچ کردنی بؤ مه‌دینه، نه‌م مه‌سه‌له‌یه هرچه‌ند له
 جزمی یه‌که‌مدا لی‌کولیننه‌وه‌ی تیرو ته‌واوی لی‌کرا، وه پروون کرایه‌وه که که‌عبه شایسته تره،
 گپران‌ی (بیت المقدس) به پرووگه‌له‌و ماوه‌یه‌دا له‌بهر مه‌به‌ست و به‌رژوه‌ه‌ندی‌ه‌کی دیاری‌ی بوو که
 باس کرا له‌وئی. به‌لام جووله‌که له جووله‌که‌یی خوی ناکه‌وئی و نه‌وه‌یان هینایه کایه‌وه بؤ تیک
 دانی دئی مه‌ردوم، نینجا خوای گوره به‌رپه‌چی دانه‌وه به‌م باسه گرنکه: ﴿قُلْ صَدَقَ اللَّهُ﴾ نه‌ی
 پیغه‌مبهر بلئی: خوا راستی کرد، واته راستی کرد که که‌عبه‌ی به شایسته دانا بؤنه‌وه‌ی ببئی
 به‌پرووگه وه‌ک به درنژی باس کرا، وه ئیوه درؤئه‌که‌ن که (بیت المقدس) به شایسته‌تر
 دانه‌نین، خوا راستی کرد که فرمووی: که‌عبه ئیبراهیم و ئیسماعیل دروستیان کرد بؤ
 ناده‌می تا ببئی به پرووگه و جئی نویژی، ﴿فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ﴾ که‌واته په‌یره‌وه‌ی ئابین و میلله‌تی
 ئیبراهیم بکه که من بانگتان نه‌که‌م بؤ‌لای ﴿حَنِيفًا﴾ له کاتیک‌دا که ئیبراهیم لادرو بوو
 وه‌رگپره له هموو ئابین و پئی‌یه‌کی ناهه‌ق و لادرو، بؤ ئابینی هه‌ق و پئی‌ی راستی خوا،
 به‌رئیکی دامه‌زراوو راه‌ستا له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که خوا بؤی داناوه به‌بئی ره‌وادانی هیچ هاوبه‌شینک
 ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ هیچ کاتی له هاوبه‌ش بریار دهران نه‌بووه.

زۆر له زانایانی ته‌فسیر له‌سه‌ر نه‌وه‌ن که نه‌م ئایه‌ته په‌یوه‌سته به‌دوو ئایه‌ته‌که‌ی
 پیشیه‌وه که هاتوون بؤ به‌رپه‌رچ دانه‌وه‌ی یه‌که‌م په‌رخنه‌ی که باس کرا، ته‌فسیری به‌م جوژه
 نه‌که‌نه‌وه: بلئی خوا راستی کردوه له‌وه‌ه‌واله‌ی که پئی‌ی دام له‌باره‌ی خوراک‌ی
 ئیسرائیلیه‌کانه‌وه، قسه‌ی من که سه‌رکه‌وت به‌سه‌ر قسه‌ی ئیوه‌دا به پئی‌ی ته‌ورات، که‌واته

پهیرهوی ئایینی ئیبراهیم بکن که من بانگی ئیوهی بؤ ئەکەم، بئگومان بەم جوړهش
 ئەگونجی و ریکه، لەسەر ئەم پایه بەرپهچ دانەوهی رهخه‌ی دووه‌می جووله‌که‌کان لیره‌وه
 دەست پئ‌ئەکات که ئەفەرموی: ﴿إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بَكَّةَ﴾ بەراستی یەکەم مانی که
 دانراوه بؤ ئاده‌میزاد و ئاماده کراوه بؤ خواپه‌رستیان تیای دا ئەو مانیه که‌له‌(به‌ککه)‌دایه،
 مه‌ککه به‌(به‌ککه)‌ش ناوبراوه، یان(به‌ککه)‌ ناوه بؤ ئەو شوینه تاییه‌تیه که ئەو مانی تیای
 دروست کراوه، ئینجا باسی هیندی به‌هره و گهره‌یی ئەو ماله ئەکات:

۱- به‌جوړیکه ﴿مُبَارَكًا﴾ پیت دارو پیروز کراوه، بەم رهنکه خیر و کردەوه‌ی چاک له‌وی به
 چەند قات خوا ئەینووسئ و تەماشاکردنی به‌خواپه‌رستی وەرئەگیرئ، لێخۆشبوونی
 گوناھ تیای دا زۆر تره، له‌هه‌موو لاسه‌که‌وه به‌روبووم و میوه‌ی بؤ دیت و هه‌میشه به
 فراوانی هه‌یه و هه‌رزان تریشه له‌زۆریه‌ی ولاته‌کان که ئاو و باخات دارن، له‌گه‌ل ئەوه‌دا
 ئەو شوینه وشکو برین و بئ کشتوکال و دره‌خته.

۲- ﴿وَهَدَىٰ لِلْكَلْبَيْنِ﴾ رینموونیه بؤ جیهانیان و مایه‌ی په‌یوه‌ستی دله به‌خوا و به‌ئایینی
 خواوه، ئەوه‌تا خوا خۆشه‌ویستی کردوه له‌دڵندا به‌جوړئ به‌هه‌موو کامه‌رانی و
 سۆزی دهر و نه‌وه مه‌ردوم له‌هه‌موو ولاته‌نه‌وه دین و ئەچن بؤ خواپه‌رستی و حج و
 عه‌مه‌رو تەوافی، له‌هه‌موو نوێژه‌کاندا پوی تئ ئەکرئ به‌جوړئ له‌شوو و پوژدا کات و
 ساتئ نیه که برواداران پوی تئ ئەکەن، چونکه له‌به‌رئەوه‌ی زه‌وی خپه‌ هه‌میشه له
 ناوچه‌یه‌کدا کاتی نوێژو خواپه‌رستیه، ده‌ی چ رینموونیه له‌وه چاکتر و به‌هیزتره.

۳- ﴿فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ﴾ تیای دا هه‌یه چەند به‌لگه و نیشانه‌ی پوون و ناشکرا له‌سەر
 گهره‌یی و پایه به‌رزی ئەو ماله، له‌سەر ده‌سه‌لات و گهره‌یی ئەو خوایه که ئەو مانی
 دانا بؤ خواپه‌رستی و هیشتی‌هه‌ چەند هه‌زار سال، له‌سەر راستی ئایین و پیغه‌مبه‌ریتی
 ئیبراهیم که خوا ئەو مانی له‌سەر ده‌ستی ئەودا دروست کرد. له‌و شوینه پیروزه‌دا
 چەند شتیکی سه‌یر ئەبینرئ و هه‌ستی پئ‌ئەکرئ:

ا- به ناشکرا ئەببئى که کۆترو پەلەور تەقەن و تەرز ئەکەن لەو ماله بەفەرە، بەم رەنگە بە زۆرى و بە کۆمەل ھەمیشە دین و ئەچن و ئەفەز و بە وژم دین و کە ئەگەنە ناستى کەعبە ئەگەرنەوھ لىنى و بەم لا و لای دا ئەپۆن وەک بەتایبەتى بەریان لى گیرابى و بەر بێردرابنەوھ.

ب- ھەر کۆترىک نەخۆش بىت بەکۆزۆلى خۆى ئەنووسىنى پىیەوھ تايبەتى بە پلوسکە کە یەوھ تا چاک ئەبیتەوھ.

ت- سەگ و گورگ و دېرنە ناچن بە گژ یەکدا و پاوناکەن و لاقەى ناسک و مال تە بى دەسەلاتەکان ناکەن لەگەل ئەوھدا ئەگەن بە یەکترو تیکەل ئەبن.

پ- ھەمیشە ھەست ئەکرى بە نارامى و ناسايش، مەردوم لەو ناوچەیدا دۇنيا و بىباکە لە ھەر شتىكى ترسىنەر کە ئەوھش لەگەل زۆرى ميوە و خوار دەمەنى دا بەرھەمى نزاكەى حەزرتى ئىبراھىمە (علیہ السلام).

ج- ھەزارەھا سالە رەجمى شەیتان ئەکرى لەو سى شوینە تايبەتەیدا لەوئى، دەى ئەبوايە ئەو ناوچەیدا ببوايە بەژر پىزو و رە بەر دەوھ، کە چى ئەندازىكى زور کەم ھەيە و ھەر پىیەوھ دەرناکەوئى و لەگەل ئەوھدا ھۆیکى ناشکرا نىە بۆ نەمانى ئەو بەرد و پىزانە!!

ح- مانەوھى ئەو مال و ناوچەیدا لەسەر بارو پىزى خۆیان و پارىزوايان لە ھەر ستمکارو دەست درىژکەرىک کە نیازى خراب و بى پىزى ئەو شوینە پىرۆزەى کردبى و وىستىبىتى دەستدرىژى بکاتەسەر، کردەوھى پىسى (حەججى کورى یوسف) - خوا ھەق بسىنن لەویش و لەو کەسەیش کە ئەو بەردا و لات - ئەو کردەوھ پىسى ئەوھ بە نیازى ھەتک و دەست درىژى کەعبە نەبوو، بەلکو بە نیازى ھەتک و دەستدرىژى بوو بۆ سەر (عبداللہ ی کورى زوبەیر) و کۆمەلە کەى - خوا لىنى پازى بى - کە بەسەرکیش و تاوانبارى دانەنان.

مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا

ئەو بەلگە و نیشانانە بە ناشکرا ھەن و ھیچ کەس ناتوانی دانیان پیا نەنن، ئینجا نایا مەبەست لە ئایەتەکان ئەمانە بن، وەك كۆمەلێك لەزانایانی لەسەرە؟ یان مەبەست ھەر ئەمەیه کە بەدوای دا ئەیھینن و ئەفەرموی: ﴿مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ﴾ واتە لەو ماڵدا ھەیه چەند بەلگە و نیشانە ی پوون کە بریتیه لە شوێنی وەستانەکە ی ئیبراھیم، واتە ئەو بەردە ی کە بەسەریمو وەستا لەکاتی دروست کردنی دیواری کەعبەدا، کە ئەو بەردە چەند ھزار ساڵە ھەر ماوەتەر بە ناو بانگە لەناو مەردومدا کە ھەر ئەو بەردە ی و ئیستاش دروشم و نیشانە ی جێ ی پینکاتی حەرزەتی ئیبراھیمی پێوہیہ (علیہ السلام)، ئینجا ناوبردنی ئەو تاقە بەردە بە چەند نیشانە و بەلگە یەك، یا لەبەر ئەوہیہ کە ئەو بەردە موعجیزە یە و ھەر موعجیزە یەك بە تەنیا نیشانە و رابەرە لەسەر پوونی خوا و دەسەلات و زانی و زیندوویی و خواھیشی خوا، لەسەر راستی پێفەمبەر و ئەو ئایین و شەریعەتی کە پێ ی رەوانەکراوہ، کەواتە جینگە ی چەند بەلگە و نیشانە یەك ئەگرتەر و وەکو چەند رابەر و بەلگە یەك وایە، یا لەبەر ئەوہیہ ئەو بەردە لە چەند بارو پوویە کەرە بەلگە و نیشانە یە، وەك ھی، دێ، تر ئەفەرموی:

ا- مانەوہ ی دروشم و نیشانە ی جینگە پینکاتی حەرزەتی ئیبراھیم (علیہ السلام) لەپاش چەند ھەزار ساڵ لەو بەردە رەقەدا.

ب- بەقولدا چوونی ئەو دوو پێ یە تا قوڵە پێ بەناو ئەو بەردە رەقەدا.

ت- نەرم کردنی ئەو بەردە رەقە بە ئەندازە ی ئەو دوو پێ یە و مانەوہ ی ئەو ی تری لەسەر رەقی و سەختی خۆ ی.

پ- مانەوہ ی ئەو موعجیزە یە بە تاییبەتی لەناو ئەو ھەموو موعجیزانە ی کە درا بە پێفەمبەرکانی تر - درودی خویان لی بن-، کەواتە ئەو بەردە بە فەرہ بە تەنیا چەند رابەر و بەلگە یەکی تیدایە و رینکە ناوبردنی بە چەند ئایەت و رابەرێک.

هیندی نه فرموی: مہبست ٹوہیہ ٹو جئی و ہستانہ یہ کیکہ لو بہ لگہ و نیشانہ،
 واتہ لو مالہدا ہہیہ چند بہ لگہ و نیشانہ یہک، یہ کی لووانہ ٹو جئی و ہستانہ یہ، ہیندی تر
 ٹو فرموی: مہبست بہو نیشانہ و بہ لگہ یانہ دوو شتہ، دوو بہ کونا و ٹہبری و لای
 خواروہ کہیہ تی، ٹو دووانہش یہ کہ میان ٹو بہردیہ و دوو میان ٹو ہیمنی و نارامی و
 بی باکیہ یہ کہ خوا بہ خشویہ تی بہو شوینہ پیروزہ لہ سہر نزای حہرزہ تی نیبراہیم۔ کہ واتہ
 ٹو دوومہش ٹوہیہ کہ ٹم فرموودہ یہ ٹگہیہ نی: ﴿وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا﴾ ہہر کہس چووبیتہ
 ٹو شوینہ ٹو کہسہ ہہمیشہ بی باک و دل نارام بوہ، ٹم ٹہندازہیہ

وتمان بہسہ لہ تہفسیری بہشی یہ کہمی ٹم ٹایہ تہدا، پیویست نیہ بہ دریزہ پیدان بہ
 چند رایہ کی و تراوہ لہ لایہن زانایانہوہ، بہ لام ٹم و تہو فرموودہ دواییہ ٹہندازہیہ پوون
 ٹہ کہینہوہ بہم جوڑہی کہ دیت:

ہیندی لہ زانایان لہ سہر ٹوہن کہ مہبست بہم فرموودہ یہ فرمانہ و لہ پووالہت و
 دیمہنی ہہوالدا و تراوہ، واتہ ہہر کہس چوہ ٹو مالہوہ بی باک بی و نابی بترسینری و لاقہی
 بکری، تہنانت پیاری کوشتبئی نابی ہیچی لہ گل بکری تا لہوی دہرٹہ چئی، و ہک حہرزہ تی
 عومہر ٹو فرموی: ٹہگر کہ سینک باوکی کوشتبم و لو شوینہدا بیٹہ دستی لی نادہم تا لئی
 دہرٹہ چئی، ہہروہا (ٹین و عومہرو ٹین و عباس)یش وینہی ٹوہیان فرمووہ - خوا لہ
 ہہموویان پازی بیٹ - زوربہی زانایان لہ سہر ٹوہن کہ ہہرچوئی بہ پووالہت ہہوالہ،
 ہہروہا لہ راستی دا ہہوالہ و مہبست ہہوالدانہ، و ہک بہو جوڑہ تہفسیرمان کردہوہ، ٹینجا
 خارہنہکانی ٹم رایہ دووبہرہ کین: (ٹیمام جہ عفری صادق) - خوا لئی پازی بی - ٹہ فرموی:
 بی باک ٹہبی لہ پوڑی دوایی دا لہسزای ناگر، لہ (ٹین و عباس)یشوہ حہدیسئی ہاتوہ لہو
 بارہیہوہ، ہہروہا چند حہدیسئی تریش ہاتوہ کہ ہہموویان بی باکی نیشان ٹہدہن لہ
 پوڑی دوایی دا، بہ لام ٹو حہدیسانہ نابن بہ بہ لگہ لہ سہر ٹوہ کہ ٹہبی ٹم فرموودہ یہ بہو
 جوڑہ تہفسیر بکریٹہوہ، دلنیا نین کہ ٹوہی ٹہگپرنہوہ لہ (ٹیمام جہ عفر)ہوہ لہ راستی دا
 فرموودہی ٹو بی و تہفسیری بہوہ کردیٹہوہ، کہ واتہ بالہسہر پای زوربہی زانایان برین کہ

مه‌به‌ست هیمنی و بن‌باکیه له‌م جیهانه‌دا که نه‌وه‌ش شتیکی ناشکرایه و دۆست و دوژمن نه‌زانن که له‌سه‌ر ده‌م و چه‌رخ‌ی نه‌فامیشدا نه‌و شوینه پیروزه نارامی و ناشتی و بن‌ترسی بووه بۆ دانیشتوانی، به‌لکو دانیشتوانی که نه‌چوون به ولاتاندا هه‌ر ریزگی‌راو بوون و ده‌ست دریزییان بۆ نه‌کراوه، کاروانی زستان و هاویران به‌بن بی‌م و ترس بۆ شام و یه‌من به‌لگیه‌کی پوونه له‌سه‌ر نه‌وه، نه‌و ناشتی و نارامی و هیمنیه‌که خوا به‌خشی به‌و شوینه و دانیشتوانی - وه‌ک و تمان له‌سه‌ر داوای حه‌رزه‌تی ئیبراهیم بوو هه‌ر له‌یه‌که‌م جاروه که فرموی: ﴿رَبِّ لَجَلْ هَذَا بَلَدًا إِمَامًا وَأَرْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الشَّرِّ﴾ نه‌ی په‌روه‌ردگارم نه‌م شاره‌ بگپه‌ر به‌ شاریکی هیمنی بن‌باک، پۆزی دانیشتوانی بده له‌ هه‌موو میوه‌هات، له‌پاش هاتنی ئیسلامیش هه‌ورا هاتوه‌و و بن‌ریزی پووی نه‌کردوه‌ته نه‌و ماله ته‌نانه‌ت له‌کاتی فه‌ت‌حی مه‌که‌یشدا که خوا ساتیک حه‌لانی کرد بۆ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌و پۆزه‌یشدا بن‌ریزی پووی نه‌کرده نه‌و به‌لکو نه‌وه‌ی که‌کرا له‌و پۆزه‌دا له‌به‌ر پاک کردنه‌وه‌ی نه‌و ده‌ووو به‌ره‌بوو له‌ بت په‌رستی که نه‌وپه‌ری ریزی نه‌وی تیا‌یه، له‌و پۆزه‌دا نه‌و ماله پیروزه‌ کرا به‌یه‌کن له‌ جنی په‌نادان، که‌واته به‌ هیچ کلوجنی بن‌ریزی پووی نه‌دا بۆ ماله‌که، به‌لکو له‌و پۆزه‌دا هه‌رچی کرا هه‌مووی له‌به‌ر ریزی نه‌و شوینه و دانیشتوانی بوو، به‌ ریزو به‌ریزی نه‌وان ته‌واو بوو، ئینجا ماوه‌ته‌وه‌ کرده‌وه پیسه‌که‌ی حه‌جاج - خوا هه‌ق بسیننی له‌ خۆی و له‌و که‌سه‌ش که نه‌و فه‌رمانه‌ی پیندا - نه‌و کرده‌وه پیسه‌ی نه‌وه به‌ نیازی بن‌ریزی که‌عبه‌و نه‌و شوینه پیروزه نه‌بوو، به‌لکو هه‌ر به‌ نیازی (ئین و زویه‌ین) و نه‌و کۆمه‌نه‌ موسلمانه‌ بوو که له‌گه‌لی بوون، نه‌وه‌ش هه‌رچه‌ن تاوان و ده‌ست دریزیی و ریزشکاندن و نه‌هیشتنی ناسایشی تیا‌بوو، به‌لام شته‌که پووداویکی ته‌نهاو تاییه‌تیه‌و هیچ چاو نادا له‌گه‌ل نه‌و نارام و هیمنیه‌ زۆر گشتیه‌ی که خوا به‌دریزایی کات و چه‌رخ دای به‌و شوینه پیروزه و دانیشتوانی په‌خنه‌ ناگیرئ به‌ شتی وا.

به‌کورتی ریزو به‌ریزی نه‌و ماله به‌فه‌ره‌و ده‌وو به‌ری شتیکی ناشکرایه بۆ هه‌مووان، ریزو به‌ریزه‌که‌ی تا نه‌و پاده‌یه دارو دره‌ختی نابهرئ و نیچیری پاو ناکرئ و ناتارینئ له‌ جینگه‌و هیلان‌ه‌ی خۆی، هه‌موو که‌س نه‌زانئ که نه‌و ریزو به‌ره‌یه‌ی که خوا داویتی به‌و شوینه نه‌یداوه به‌ هیچ شوینیکی تر.

وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا

ئەو مائە بەفەرە خوا لە ھەموو باریکەوہ جوئی کردووہ تەوہ لە ھەموو مائیکی تر، خوا فەرمانی دا بە دروست کردنی وە جوہرە نیل ئەندازیاری بوو نەخشە ی کیشا، ئیبراھیمی خەلیل وەستا بوو نیسماعیل زەبیح شاگرد بوو، ئەم نیسلامە نایین و میللەتی ئیبراھیمە، کەواتە ھەر ئەو مائە شایستە یە بۆ ئەوہی بکری بۆ ھەرگە بۆ ھەموو بڕواداران، نامەدارەکان ھەر پەرخنە یە ک بگرن ئەوہ ھەر نەفامی و نەزانیان بۆ ئەمینیتەوہ، ئینجا باسی بە ھەر و پیزی تری ئەو مائە بەفەرە ئەکات کە ئەم بە ھەرەش ھەر بۆ ئەم شایانە و کالای بالای ئەمە، ئەفەر موی: ﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ﴾ بۆ خوا ھە یە بەسەر ئادەمیەوہ حج کردنی ئەو یە کەم مائە ی کە دانراوہ بۆ ئادەمی و خوا ئەو ھەموو پیت و بە ھەر ی پشووہ بەسەریدا، واتە لەلایەن خواوہ حجی ئەو مائە پیویست کراوہ لەسەریان، بەلام بە پیی میہربانی خوئی پیویستی نەکردووہ لەسەر ھەمووان، بەئکو ﴿مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا﴾ لەسەر ھەرکەسێک کە توانای پئی کردن و گەیشتنی بیئ بۆلای ئەو مائە.

ئەم مەسەلە ی توانینە بە دریزی لە کتیبەکاندا باس کراوہ لەسەر ھەموو مەزھەبەکان، کەواتە لێرەدا بە پیویستی نازانم باس کردنی، بیجگە لەوہش ھەرکەس ئەگەر چاوی خوئی ئی نەنووقیننی خوئی ئەزانن توانای ھە یە یان نا؟ ئەوہی کە شایانی باسە ئەمە یە:

۱- ئەم حجە لە چەرخ ی حەزرتی ئیبراھیمەوہ تا چەرخ ی پیغەمبەرمان (ﷺ) ھەر بووہ، تەنانەت لەو ماوہ دوورو دریزی سەردەمی نەفامی عەرەبدا وازی ئی نەھینراوہ و ھەر کراوہ بەناوی پەپەرە ی کردنی ئیبراھیمەوہ، ئیتر با لەو سەردەمەدا بە جوژی نەکرا بئ کە خوا فەرمانی پیداوہ و پیی پازی بووی، ئەوہش گەرەترین بەلگە ی گەرەیی و پیزی ئەو مائە یە بە لای خواوہ، ناشکرا ترین نیشانە یە لەسەر شیاوی و شایستە یی ئەو مائە بۆ گێرانی بە پووگە ی بڕواداران و خواپەرستان، کەواتە ھەر پەرخنە یە ک کە نامەدارەکان ئەیانگرت بە دەستەوہ لەو بارە یەوہ ژۆر بئ جئ و بئ نرخە.

۲- پیویست کرنی ئەو حجە لەم شەریعەتەدا بەلگە و نیشانە یە لەسەر ئەوہی کە پیغەمبەرمان بە راستی لەسەر نایین و میللەتی ئیبراھیمە درودی خوا لە ھەردوکیان بیست، کەواتە ئەو نامەدارانە کە خویمان بە شوین کەوتوو و ئەوہی ئیبراھیم دانەنیننەبوایە بە ھیچ رەنگ سەر پیچیان نەکردایە لە شوین کەوتن و بڕوا ھینان بەم نایین و شەریعەتە.

وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿١٧﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ

۲- نم نایه‌ته و نیشان نه‌دات که حهج فہرزو پیوسته لہسہر شو جوولہ‌کانہش کہ دہمہ‌قالتی و بہرہرہ‌کانی نہ‌کهن و رہ‌خنہ نہ‌گرن لہ پرو کردنی موسلمانان بولای شو مالہ بہ‌فہرہ، چونکہ خوا پیوستی کرد لہسہر نادمی، کہواتہ نہ‌وان و ہموو کہسانی تریش نہ‌گہر خویان بہ نادمی دانہنن با یاخی نہ‌بن و سہرپیچی نہ‌کهن لہ حہجی شو مالہ و پروکردن بولای نہ‌گہر وا نہ‌کهن و فریای خویان نہ‌کهن بہری شو نم تہ‌شہرو ہہرہ‌شہیہ نہ‌کهن کہ کوتایی نایہ‌تہ‌کھی پی نہ‌ہینن و نہ‌فہرموی: ﴿وَمَنْ كَفَرَ﴾ وہ ہرکہس بروای نہ‌ہینابی و بروانہ‌ہینن بہوی کہ لہم نایہ‌تہ‌دا و تراو پیوست کرا ﴿فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ شوہ خوا بن نیازو بن پیوستہ بہ ہموو جیہانیان، واتہ شو کہسہ خوی زیانبارو دوچار نہ‌بن و خوا خہشمی ہہیہ بوی، بروانہ‌ہینان و گوئی‌رایہلی نہ‌کلادنی ہیچ زینانی ناگہیہنن، برواہینان و گوئی‌رایہلی خوی گہورہ جیہانیان ہیچ سوودو قازانجی ناگہیہنن بہ خوا، ہیندی نہ‌فہرموی: ﴿وَمَنْ كَفَرَ﴾ واتہ: ہہرکہسینک حہج نہ‌کات، حہج نہ‌کردن بہبن عوزر بہ بن‌بروایی دانہنن لہبہر چہند حہدیسینک کہ لہو بارہیہوہ ہاتون، بہ‌لام نہ‌بن شو حہدیسانہش ہہر بپرن بہسہر شو کہسانی کہ بروایان بہ پیوستی و واجبی حہج نیہ، چونکہ جہ‌ماوہری زانایان و پای بہہیزی و ہرگیراو لہ نیسلامدا لہسہر شوہیہ کہ بہ نہ‌کردنی حہج و کردہوہ‌کانی تر مہردوم بہبن بروا دانانری ماتوول بروای ببی بہ پیوستی و واجبیہ‌کیان، بہ‌لام بہراستی حہج شوہندہ بہ گرنگ گیراوہ و توندو تیثری بہ‌کار ہینراوہ لہبارہی نہ‌کردنیہوہ شوہی کہ بہجی نہ‌ہینن نہ‌گہر نہ‌شچیتہ ریزی بن‌بروایانہوہ شتیکی وا جیاوازی نابن لینان.

خوا میہرہ‌بانی کرد ہہرکہسی ہہرچہند دہسہلات و توانای ببی، ہہرچہند تہ‌مہنی درنربیت یک جار حہجی لہسہر پیوست کردوہ، نینجا نایا ہہر لہ یہ‌کہم جاری

دهسه لات و توانینه وه هک پیویست نه بی له سه ری نه بی دوایشی نه خات و ته فره ی دروست نیه: یان دروسته؟ زانایان له وه دا دو به ره کین به و شیوه ی که له کتیبه کانیاندا باسیان کردوه. بن گومان خوشه ویست (ﷺ) پیش پیغه مبه ریتی و پاش پیغه مبه ریتی چند جار چه جی کردوه تا کاتی کوچی کرد بو مه دینه، نیر له پاش کوچ کردن چه جی نه کرد تا سالی ده هم که چه که ی ناوبرا به (حجة الوداع) چه جی مال ناوایی، چونکه نه وه دواترین چه جی بوو پاش نه وه له دنیا ده چوو (ﷺ)، نینجا له ج سالی کدا چه ج پیویست کرا له سه ر نه م نوممه ته، له مه شدا چند رایه ک هیه به هیزترین نه مه یه که له سالی شه شه مدا پیویست کراوه.

مه یلی خوا وا بوو سو ره تی (چه ج) موسلمان له پیش نه م سو ره ته وه ته فسیر کرده وه له سو ره ته دا نه ندازه یه دریزم دا به باسی گه وره یی و گرنگی و سو ودو به ره ی چه ج، جا له به ره وه لیره دا به پیویستم نه زانی له و باره یه وه بدویم و کوتاییم هینا به باسه که.

له پاش نه و هموو باسو به بیان و لیکولینه وه له باره ی راستی نه م نایین و پیغه مبه ره وه، نینجا فرمان نه دات که پیغه مبه ر (ﷺ) پرو بکاته نامه داره کان به هره شه و بیزاری ده بری له سه ر هلوئیستیان به رامبه ر نه م نایینه راسته ی که نایناسن و نه زانن راسته، که چی به رگری نه که ن و به درزی هه لئه سن، بر وا ناهینن به نایه ته کانی و هیچ گومانیشیان نیه له راسته یه که ی دا، نه فه رموی: ﴿قُلْ﴾ بلی: ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ﴾ نه ی نامه داره کان ﴿لَمْ تَكْفُرُونَ بِنَائِتِ اللَّهِ﴾ له به ر چی بر وا ناهینن به نایه ته کانی خوا، واته نه یه ته کانی قورنان یان نه و هموو به لگه و نیشانانه ی تر له سه ر پیغه مبه ریتی پیغه مبه ره که ی ﴿وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ﴾ له کاتیکدا خوا به ته وای ناگاداره و شایه ته به سه ر هر کارو کرده وه یه ک که نیوه نه یکه ن، ده ی نایا ناترسن له وه ی خوا بتانگری و توله ی سه ختتان لی بسینن له سه ر نه و کرده وه خراپانه که پیس ترین و گه وره ترین یان بر وا نه هینان و به ره ره کانی تانه سه باره ت به م نایینه راسته که نه شرانن راسته؟

سه ر زه نشت و هره شه ی نا راسته کردن له سه ر گومرایی و لادانی خویان له نایینی خوا، فرمان نه دا که هره شه و سه ر زه نیشتیان نا راسته بکات له سه ر کرده وه ی پیس ترین که هه ول دانیانه بو گومر کردنی خه لکی، نه فه رموی: ﴿قُلْ﴾ بلی: ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ﴾ نه ی نامه داره کان ﴿لَمْ تَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ له به رچی به رگری نه که ن و لانه دن له ری خوا،

مَنْ آمَنَ تَبِعُونَهَا عِوَجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ
 تُطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كُفْرِينَ ﴿١٢﴾ وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَى
 عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ

﴿مَنْ آمَنَ﴾ كه سيك كه بپروای هیناره به نایینی خواو بپروای هینا به پرستی پیی خوا
 كه هر كهس بكهویته سهری نهیگهیه نی به پهزامه ندی و پهحمه تی خوا، ﴿تَبِعُونَهَا عِوَجًا﴾ نیازی
 لاری و ناراستی نهكهن بؤ نه و پیی خوا، نه تانه ویی به ناراست بیخه نه بهرچاوی هر كهس كه
 بپروتان پی بكات و پیتان هه لئه له تی، ﴿وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ﴾ له كاتیكد ا كه نیوه زانا و ناگادارن
 به وهی كه راسته و پیی خواهیه، ناگادارن به موزده دانی نامه كه تان به هاتنی نه و نایین و
 پیغه مبه ره، زانا و ناگادارن به وهی كه له تهوراتدا هاتوره كه نایینی خوا هر نیسلامه هر
 نه وه ره نه گری، یا نیوه له ناو كه له كه تاندا نه گیرین به شایه ت و پروا پیی كراون، ﴿وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ
 عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ بی گومان خوا بی ناگا نیه له وهی كه نیوه نه یكهن، كه واته توله ی نه م تاوانه تان
 لی نه سیننی نه گهر كو تایی نه هینن و نه گهرینه وه بولای خوا. وا دهرنه كه ویی كه مه به ست به م
 تناوانبارانه زاناكانی جووله كه ن كه به باشی زانا بوون به راستیتی پیغه مبه ره و نه م نیسلامه ی
 كه هینای، له گهل نه وه دا به هه موو جوړ خهريك نه بوون و فروفیل و پیلانیکیان نه خسته كار
 بؤ گو مپرا كرنی مه ردوم لادانیان له نیسلام، پالپیوه نه ریان هر حسادته بوو كه
 نه خوشیه کی نه وهنده پیسه روو بكات هه دلئی مه گهر خوا به قودرته خوی چاره سهری
 بكات - خوا به به زهیی خوی بمانپاریزی لی، نه وانه بی پرواییه كه یان ناشكرا نه كرد و دهریان
 نه بری، به لام پیلانه كه یانیان به نهیننی نه كرد، جا كه واته هر نه وه ریكه كه هه ره شه ی كرد
 له سهر كرده وهی پیشوو به ﴿وَاللَّهُ شَهِيدٌ﴾ چونكه شایه تی دان له گهل شتی ناشكرا د ریك تره،
 له هه ره شه ی دووم فهرمووی: ﴿وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ﴾ چونكه شت كه به نهیننی بكری بؤ نه وهیه پیی
 نه زانری كه لی ره دا ریكتر نه وهیه كه هه ره شه ی لی بكری به ناگاداری خوا به سهر شته
 نهینیه كانیاندا، به پرستی هر به قورنان نه كه ویی بدوی و قسه بكات !!

ئىنجا لىزەدا كۆتايى ئەمىنى لە دەمەقانى و لىكۆلىنەو لە گەل نامەدارەكاندا، وە لىيان
 نەگەرئى و ئەيانخاتە پشت كەنار، پىوى فەرموودە ئەكاتە بىرودارەكان بە تەمى و نامۆزگارى و
 وىيا كۆرەنەو، بەباسى سىفەت و كارو كۆرەوئى تايبەتى خۆيان و بەرنامە و بۆچوونيان و
 پىنگەى پىنك هىنان و بەدى هىنانى ئەو بەرنامەى كە خوا بەستووبەتى بە گەل و كۆمەلى
 بىرودارانەو. بىن گومان خوا ئەيەوئى لە موسلمانان كە پىنگە و پىبازى خۆيان دامەزىنن
 تەنھا لەسەر بەرنامەى خوا، بەجۆرئى جىاو جىاواز بن لە هەموو گەل و كۆمەلىكى تر لە
 جىهاندا، ئەيەوئى لىيان كە ئەو نايىن و بەرنامەى خوا بچەسپىنن، بە كۆرەو بەدى بەيىنن
 لەژياندا، ئەيەوئى لىيان هەلسن بەسەر كۆرەوئى ژيان و جىهان، وە بەبى هەلسانيان بەو كارە
 گىرگە گەل و ئوممەتى موسلمان نىن و بوونيان بە گەل و ئوممەتى بەستراو بەوئى كە
 باسكرا، ئەمەى كە باس كرا قورئان لە چەند نايەتدا ناماژەى بۆ ئەكات و ئەيەوئى هەست و
 بىرو بىروئى موسلمانان لەسەر ئەو دامەزىن، كەواتە موسلمانان ئەبى سەرچاوەى هەموو
 شتىكىان هەر نايىنەكەيان بىت، عەقىدە و باوەرىان، خۆرە و شتىان، پىژىم و ياسايان، نابى
 هىچ كام لەمانە لە هىچ كەسىك و لە هىچ لاىەكى ترەو وەرگىن، جالىزەدا موسلمانان
 ئەترسىنى لە شوين كەوتن و پەيپەوئى كۆرەوئى غەيرى خۆيان، پىنگەى پاستى خۆيان
 نەخشەنەكشى بۆيان، ئەفەرموئى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ئەى كەسانى كە بىروتان هىناوە ﴿يَا
 أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَلَا كُنْتُمْ﴾ ئەگەر ئىوە گوئى پرايەلى دەستەيەك بن لەوانەى كە نامەيان
 پىن دراوە - واتە گاورو جوولەكە - ﴿رُدُّوكم مَدَائِنِكُمْ﴾ ئەتاكىرن بە بى باوەرو لە
 نايىنەكەتان هەلتان ئەگىرنەو لە پاش ئەوئى بىروتان هىنا و بوون بە بىرودار، واتە وىيا بن و
 ناگاتان لە خۆتان بىت و بە گوئىيان مەكەن با دووچارى ئەو نەبن، بىن گومان گوئى پرايەلى
 ئەوانە و وەرگرتنى بەرنامە و ياسا و پىژىميان، تىك شكانىكى دەروونى، وە واز هىنانە لەو
 سەر كۆرەوئى تەيەى كە ئوممەتى ئىسلامى بۆهاتووە، لەبارئى ترەو گومان و دوودلى نىشان ئەدا
 لە راست و دروستى و بەكارى بەرنامە و نايىنەكەى خوادا، دەى ئەوئى بىن بىرودايەكە ئەچىتە
 دىيانەو و بە خوشيان نازانن. ئىنجا لە لاىەكى ترىشەو نامەدارەكان بە تايبەتى جوولەكە
 ناوات و نامانجيان گومرا كۆرەوئى لادانى ئەم ئوممەتەى لە عەقىدە و نايىنەكەى، چونكە ئەوان
 بەباشى ئەزانن كە بەردى بناغەى ئەم ئوممەتە و هۆى پىزگار بوونى و سەرچاوەى هىزو

سرکه و تنی عقیده و نایینه که یه تی، جا له بهر شهوه له کۆن و له تازوه به هه موو هیزو
 ده سه لاتیان هه موو چه کینکیان به کار هینا و به کاری نه هینن بو تراناندنی موسلمانان له برنگه
 راسته که یان، کاتی به روانت چه کی ناشکریان به کار نه هینا نه وهستان له چه کی نهینی و
 هه موو فروقیل و پیلانینکیان به کار هینا بو شه مه بهسته پیسه یان، بهو پیلان و فروقیله
 تا قمینکیان له ناپاکانی به ناو موسلمان پیکهینا و بهریان دانه له شی شه ئوممه ته و وهک خۆره
 له ناوه وه خواردیان، تا بهو جۆره دووریان خستنه وه له په پیره وی کردنی نایین و عقیده که یان،
 له برنگای شه ناپاک و نا موسلمانان وه بیروباوه رو بهرنامه که ی نهوانیان هینا و خستیانه
 جینگای نایین و عقیده که ی خوا، جا له بهر شهوه قورئان لیره و له چه ند شوینیکی تردا
 برواداران بیدار شه کاته وه به سه رچاوه ی دواکه وتن و ژیرکه وتن و به دبختی و به شی برویان له
 هه ردوو جیهاندا، وه شه یاترسینی له وه ی که به دهستی خویان خویان دوچار بکه ن و دهست
 بهرداری عقیده و نایینه که یان ببن و شوینی دوژمنان و بی برویان بکه ن که ناوات و
 نامانجی شهوان شه مه یه که شه مان بی بروا بکه ن له پاش شه وه ی بروادار بوون، له گه ل شه وه دا
 دهرد له وه خراپتر نیه و هیچ زهره رو زیانیک ناگاته شه وه، له گه ل شه وه دا موسلمانان هه میشه
 قه نغان و بهرگری که ی بی برواییان لا مه یه، شتن که مایه ی نه ترانان و لانه دانه، له بهر
 دهستیاندایه، که واته لادان و بی برواییان زور تاوانه و به راستی جی ی سه رسوپرمانه، وه کو
 شه فرموی: ﴿وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ﴾ نایا شه وه چون بی بروانه بن ﴿وَأَنْتُمْ تُنْفَلُونَ عَلَيْنَا﴾ ﴿أَيُّكُمْ﴾ ﴿أَيُّكُمْ﴾ ﴿وَفِيكُمْ﴾
 ﴿رَسُولُهُ﴾ له کاتیکدا شه وه نایه ته کانی خوا شه خوینریتشه وه به سه رتاندنا، پیغه مبهرو
 فروستاده که ی له ناواتاندایه. به لئی به راستی تاوانیکی زور گه وه و بی جی و بی شه وه که
 بروادار له کات و زوفی وادا بی بروایی و له نایینه که ی هه لگه بریتشه وه، به راستی زور جی ی
 سه رسوپرمانه!! شه نجا له پاش کوچ کردن و له دنیا ده رچوونی پیغه مبه ریش (ﷺ) کاره که
 هه رویه، چونکه نایه ته کانی خوا و تارو کردار و رهوشتی پیغه مبه ر (ﷺ) هه وهک خوی
 ماوه و شه مینتی، شه مه ی شه مپوو هه موو که سیکی تر له داها توودا تا روژی دواپی شه قورئان و
 چه دیسه مان ناراسته کراوه، به وینه ی یه که م چین که یه که م جار ناراسته کران، رپی په ناو
 پاریزگاری پوونه بو هه مووان، نالا که ی بهرزه و به ناسمانه وه شه شه کیتشه وه،

وهكو دست نیشانمان بو ئەكات كه ئەفرموی: ﴿وَمَنْ يَعْتَصِمِ بِاللَّهِ﴾ هەرکەس پەنا بیا بە خوا و دەست بگرێ بە ئایینی خواوە ﴿فَقَدْ هُدِيَ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ بێ گومان ئەو کەسە پێنموونی کراوە بو پێیەکی راست که هەرکەس بکەوێتە سەری و پیا بروا هەرگیز ون نابێ و مەترسی نابێ لە هەندێران و تیاچوون، بەئێ بەراستی تەنها پەنا بە خوا و دەست گرتن بە نایینەکە یەو پزگارکەر و پارێزەرە، خوا و نایینەکەشی هەر هەن و هەر ئەمینن، کەواتە بروادار ئەبێ هەمیشە دل بەهێزو پشت پڕبێ، وەهیچ پرۆبیا نوویەکی نیە.

مەسەلە ی وەرگرتنی بیروباوەرو بەرنامە و بوچوون تەنها لە خوا، هەرچۆنێ قورئان زۆر بە گەرنگ گرتوویەتی و توند و تیزبێ تیا بەکار هیناوە، هەر وەها پێغەمبەریش (ﷺ) زۆر بە توندی گرتوویەتی: (ئیمامی ئەحمەد) حەدیسێ ئەهینێ لە (عبدالله ی کوپی سابت) هەو کە ئەئێ: (حەزەتی عومەر) -خوا لێی رازی بێ- جاری ئەچیتە خەزەت پێغەمبەر و ئەئێ: ئە ی پێغەمبەری خوا داوام کرد لە برادەریکی جوولەکە ی قورەیزە هیندی شتی گەرنگی تەوراتی بو نووسیم، ئایا بۆت باس نەکەم؟! (عبدالله) ئەئێ: پووی پێغەمبەر (ﷺ) بەو قەسە تێک چوو، ئینجا عومەر وتی: من بروام هە یەو دانیام بە خوا یەتی خوا بە ئایینی ئیسلام و بە پێغەمبەری محمد، ئەئێ بەو وتی عومەر پووی هاتەو سەر خۆی و فرمووی: سویند بە کەسێک کە گیانی منی بە دەستە ئەگەر ئیستا موسا بێتە ناوتان و ئینجا ئیو شوینی بکەون و واز لە من بهینن ئیو گومرا ئەبێ، چونکە بێ گومان ئیو بەشی من لە ناو گەلانی جیهاندا، منیش بەشی ئیو لە ناو هەموو پێغەمبەراندا - سەلامی خویان لێی بێ- هەر وەها (حافظ) حەدیسێ ئەهینێ لە (جابر) هەو کە ئەئێ: پێغەمبەر (ﷺ) فرمووی: پرسیری هیچ شتی مەکەن لە نامە دارەکان، چونکە هەرگیز ئەوان پێنموونیتان ناکەن لە کاتی کدا کە خویان گومرا بوون، ئیو ئەو کاتە یا ئەبێ بروا بکەن بە شتی ناهەق، یا هەق بە درۆ بزائن، سویند بە خوا ئەگەر ئیستا موسا زیندوو بێتەو لە ناوتاندا ئەبێ هەر پەیرەوی من بکات، لە ریوایەتێکی تردا: ئەگەر موسا و عیسا زیندوو ببنەو لە ناوتاندا هیچ پێیان نیە بێجگە لە پەیرەوی و شوین کەوتنی من. ئەمە یە بریاری پوون و بێ پیچ و پەنای پێغەمبەرە کە مان (ﷺ) سەبارت بە بەر بەست کردن و قەدەغە کردنی فیڕبوون و وەرگرتنی موسلمانان لە نامە دارەکانەو بو هەرکای لەبارە ی بیروباوەرو بوچوون و بەرنامە و شەرعیەتەو، بێ گومان

کاتی وەرگرتنی ئەوانە لە نامەدار قەدەغەبێت، چاکتر قەدەغەییە وەرگرتنیان لە غەیری نامەدارەوه، بەئێ هیچ قەدەغەنیە و هیچ زیانی نیە لەفێربوون و وەرگرتنی هەر زانی و زانیاری و پیشەسازیەکە که پەییوەندیان نەبێ نەبە عەقیدە و نە بەرنامە ی ژیان و نەبە پزۆم و یاسای ژیانەوه و نەبە خوورپەوشت و نەبە فەلسەفە و بۆچوونەوه، بە مەرجێ ئەوهش که پەوایە وەرگرتنی، ئەبێ لەسەر بەرنامە ی پڕوا بە خوا و عەقیدە ی پاک و خاوینی ئیسلام بێ که ئەو شتانه و ئەو هیزو وزە یانە هینی خاوان و خوا ژێرباری کردوون بۆ ئادەمی، ئەبێ ئەو فێربوون و وەرگرتنە بە نیازی خێرو خوۆشی هەمووان بێت و بۆ کامەرانی و بەختەوهری هەمووان بێت، ئەبێ سوپاسی خاوی لەگەڵ بێت لەسەر ژێربار کردنی ئەو هەموو هیزو وزە یە و ئینجا رێبەردن و دۆزینەوه و فێربوونی بەکار هینانیان، سوپاس کردنی خوا بە پەرستنی و گوێ پرایە ئێ فەرمانەکانی، سوپاس کردنی بە بەکار هینانی ئەو هیزو وزە یانە بۆ خێرو خوۆشی بەندەکانی خوا.

ئەوهی که قەدەغەییە وەرگرتنی لە غەیری ئیسلامەوه و ئەوهی که دروست و پەوایە دوو شتی جیاواژن، وەک دەست نیشانمان بۆکردن، بەلام زۆر بە داخووه زۆر کەس ئەو دوو شتە لێ ناکاتەوه و لای وایە هەرچۆنێ دروستە لە بیگانەوه وەرگرتنی پیشەسازی و زانیاری پووتی کاروباری ماددی ئەم جیهانە، هەر وها دروستە بۆچوون و بیروباوەرو یاسا و پزۆمیشیان لێ وەرگری، بەئێکو زۆر سەر لێ شیوا و هەیه هەر بەدوای وەرگرتنی بیرو باوەرەکه یاندا ئەگەرێ و لای وایە ئەو پێشکەوتنە ی که بیگانە هەیه تی لە کاروباری پیشەسازی و ماددەدا لە بیروباوەرەکه یەوه دەستکەوتی بووه، کەواتە با لە پێشەوه بیروباوەرەکه ی وەرگری!!

خوا و پیغەمبەر (ﷺ) فەرمان و تەمینی و نامۆژگارییان بەو جۆرە یە، بەلام زۆر بە داخووه ئێمە ی ئەمبۆ که خۆمان ناو ناوه موسلمان دوا ی بیگانە ی دژمن کەوتین و بۆچوون و فەلسەفەمان لە ئیفریقیەکان و رۆمان و ئەوروپا و ئەمەریکاوه پزۆمی ژیان و یاسا و قانونەکه مان وەرئەگیرین. لەو سەرچاوه بێ نۆخ و بێ کارانەوه! پەوشت و ناداب وەرئەگیرین لەو قورپا و زەلکاوه بۆگەنەوه کە لەسەر بنەرەتیک ی بێ نایینی دامەزراوه، ئەوه ئەکەین و ئینجا خویشمان بە موسلمان دانەنین! بەراستی ئەمە گوناھیک ی زۆر گەورە یە گوناھ ی ئەمە گەورە ترە لە بێ پڕواییەکی ناشکرا که دەری بپڕین و چاری بدەین لە خۆمان، چونکه ئەو شوێن کەوتنەمان شایە تی دانە لەسەر بێ کەلکی و بێ ترخی ئیسلام، دە ی ئەوانە ی که بە

ناشکرا موسلمان و بی پروان نهو شایه تیه نادهن و نهوه دهرنابرن! بی گومان نیسلام
به برنامه یه، به برنامه یه کی جیاوازی دیاری یه به چند نیشانه و دروشمیکى تایبه تیهوه،
جیاوازه له هه موو بارو پوو یه که وه.

له باره ی بیروباوهرو بوچوونهوه، له باره ی یاسا و قانونهوه، له باره ی رامیاری و نابوری و
کومه لایه تیهوه، به برنامه یه که هاتووه بو سهرکردایه تی هه موو جیهان و ژیان، که واته پیویسته
بوونی گهل و کومه نیک که نه م به برنامه یه بگرنته گهردن و سهرکردایه تی پی بکات، بی گومان
نهوه ش ناگونجی کاتی نهو گهل و کومه نه فرمان و ته می له غهیری نایینه که یه وه وهرگری.
نه م نیسلامه هاتووه بو خیر و خوشی جیهان و جیهانیان، نه وانه ی که نه م بو داوای
گه رانه وه ی نیسلام نه که ن مه به ستیان گه رانه وه ی خیر و خوشیه بو هه مووان، هیچ بزگار
که ریک نیه له دست نهو هه موو سزاو سته م و تاوانه ی که ناده می تیا نه ژی بیجگه لهو
به برنامه ی خوابیه ی که پیویسته بیته وه کایه جاریکی تریش وه که یه که مجار تا نه مجاره ش
فریای جیهان و جیهانیان بکه وی، وه که یه که مجار فریایان که وت و مروقایه تی گه یانده پویه ی
ههره به رزی خو ی. به لی بی گومان له م چهرخ و سهرده مه تازه یه دا ناده می پیش که وت له
به کار هینان و ژیر بار کردنی هیزو وهزه کانی بوونه هردا، تابیت ههر بهرو بهرز بوونه وه و
پیشکه وتن نه روا، له جیهانی پیشه سازی و تهن دروستیدا شتی وای داهینا که هه موو که س
سهرسامه لی، به لام نایا چ فهرو به ره میکی بوو له ژیانی دا؟ نایا به هه رمی چی بوو له
چاره سهرکردنی نهو دهردو نه خوشیه دهر و نیا نه وه که نارامیان لی بریوه؟ نایا خوشبه ختی و
کامهرانی دست که وت؟ نایا نارمی و ناسایشی وهرگرت؟ نایا ناشتی دست که وت و
دور که وته وه له جهنگ و ناژاره؟ نه خیر نه والله، به لکو به پیچه وانه وه چنده نه خوشی و
دهردو بی نارمی و بهد به ختی هه بوو، چند چهندانه بوویه وه، سته م و تاوان و خراپه کاری و
کوشتن و برین زور به پان و فراوان پوی زهوی داگیرکرد! ههروه ها پیش نه که وت له
بوچوون و تیگه یشتن له مه به ست و نامانج له بوونی ناده می و ژیانی ناده می، نهو بوچوون و
تیگه یشتنه ی که نیسلام نه یدا موسلمانى راسته قینه، کاتی نهو به راورده بکری دهرنه که وی
که نه م پیشکه وتن و شارستانیتی نه م بو شتیکی زور بی نرخ و قیزه ونه! به لکو دهرنه که وی که
بهد به ختی و چاره ره شیهک بوو هات به سهر ناده می دا، سه د خوژگه ههر نه بوایه تا م هر دو م
ناوا ویل و سهرگردان نه بوایه، نه په روهردگاری بناسی و نه تی بکات له خو ی و له بوونی
خو ی، نه بزانی ژیان چیه و مه به ست له ژیانی ناده می دا چیه.

به هۆی خوا نه ناسی و دور له خوییهوه ههست و دل و دهرونی تاریکه، که واته بهو تۆزه زانیاری و پیشکەوتنه به تهوای یاخی و له خو گوژراو بوو، له کاتیکیدا نه گهر خواناس بوایه باشر مل کهچ و گوئی رایهلی خوا نه بوو، تا زانین و زانیاریه کهی زۆر تر بوایه چاو له بهر نه بوو بو خوا و نه و کاته به سۆزو به زهیی دار نه بوو بو بهنده کانی خوا، زانینه کهی به کار نه مینا له خیر و خوشی و کامه رانی هه موواندا، له ترسی خوا نهی نه توانی به کاری بیننی له شهرو خراپه و بی نارامی مهردوما، له هه موو کاتیکیدا و بو هه موو کارو مه به ستیک دنیا و دوا پۆژی نه به ستن به یه که وه و چاودیری مهردوی نه کرد، پژیمنکی نه بوو که یه کیتی و ریک و پینکی نه خسته نیوان هه موو هیزو وزه کان و جیهان و پۆژی دواپی و گهل و نه ندامه کانی.

نهو بهرنامهی که خوا ناردی بو نه م ئاده میه میانیه و هه موو شتی له ناوه راستی تهرازوه راسته کهی راگیر نه کات و له پادهی خوی دا نه یوه ستیننی به بی که م و کوپی و زیاده روی. نهو بهرنامه شیرینه - زۆر به داخه وه - هیندی له م ئاده میه هه ول و تیکوشانی هه میسه بو بهرگریه تی و نه یه وئ مهردوم لینی بی بهش بن، هه ول دان بو گپرانه وهی نهو بهرنامه یه ناو نه بن به دواکه و تن! وا گومان نه بن که نه وه شتی بوو هات بو کاتی تایبه تی خوی و مه به ست و نامانجی گه رانه وه بۆلای! به لام ئیمه ی موسلمان که بانگی جیهانیان نه که ین بو گه رانه وه بۆلای نهو بهرنامه یه، نه زانین نهو بهرنامه ی هه میسه یه له گهل نه م ژیان و جیهانه دا، هه ر نه وه به کاره و شیاو و گونجاوه له گهل ژیان و جیهانه دا، به ویننه ی هه میسه یی و به کاری و شیاوی و گونجاوی پژیمنی نه م بوونه وه ره گه وه یه، هه میسه نهو بهرنامه یه تهرو تازه یه و تاقانه پزگار که ره له هه موو تهنگ و چه له مه و گریه کی ژیان، ته نیا نهو نه م ئاده میه ده ره نه میننی لهو قوراو زه لکاره بوگه نه ی که نه م مهردومه ی تیا نه ژی، ته نها نهو بهرزه که ره وه یه بو ناسوو پله ی هه ره بهرزی مرۆقایه تی، جله و سهر کردایه تی ئاده می نه گه ر نه دریته وه دهستی و نه گپیته وه بۆلای هه تا بیت ئاده می به ره و پهستی و لاری و دواکه و تن نه روا له مهیدانی پیاوه تی و مرۆقایه تی دا، جا یه که م ههنگاو بو نهو مه به سته پیروزه نه مه یه که نهو بهرنامه یه تاقانه و جیاوازی و هیچ جو ره دهست کاری و تیکه ل و پیکه لی به سه ر نه مینری، هه لگرانی نهو بیروباوه رو بهرنامه یه له هیچ سهرچاوه و لایه کی تره وه هیچ بیروباوه رو عه قیده بوچوون و پژیمن و یاسایه ک وه رنه گرن و خویان و بهرنامه که یان به پاک و پوخته یی راگیر که ن تا خوا رینکی نه خات گه رانه وه بۆلای نهو بهرنامه یه جارینکی تریش، خوا و پیغه مبه ره که ی (ﷺ) داوای نه وه نه که ن له بیرواداران، به م جو ره یه نه م نایه ته ی که

نیستا له گهلی نه ژین و بهو جوړه یه نهو چه دیسه ی که تیپهړی کردو باسما ن کرد له ته فسیری نه م نایه ته دا، بهم جوړه فرموده یانه یه کمه تا قمی موسلمان ته منی کران و فی کران، نهوانیش نهو ته منی و فرمانه یان بهرینکی و هرگرت و فرمانه بریان کرد تا به ماوه یه کی که م نه م بهرنامه یه بوو به خپوه تی په حمت و هل دره به سر زوړبه ی جیهان و جیهانیا نه وه.

له چند پړاویه تی کدا هاتوو که نه م دوو نایه ته له گه ل دوو نایه ته که ی پینشیا ن هاتوونه ته خواره وه دهر باره ی چند جووله که یه ک که ویستیا ن دوژمنایه تی کونی بهینی نهوس و خه زه ج هه لگر سینه نه وه و دانیان به گزیه کدا، تا په لاماری یه کتریا ن داو له پاشدا پیغه مبه ر (ﷺ) هاته ناویان و ناموژگاری کردن و نهو ناگره ی کوژانده وه، به جوړی گریان و ده ستیا ن کرده ملی یه کتر، له بهر نه وه زوړبه ی زانایان ی ته فسیر نه م نایه تانه نه بپن به سر نهو تا قمه له جووله که له گه ل هاوه له کانی نهوس و خه زه جدا، به لام به پی ی یاسای عیلمی اصول فقه نایه ت تایبه تی نا کر ی به هوی هاتنه خواره وه یه وه، به لکو له سر گشتیتی خوی نه هی تر نه وه، به لی نه وه ش هیه که نهو پرودا وه و هوی هاتنه خواره وه مه به ستی یه که مه له نایه ته که دا، به راستی هر نه م رایه ش راست و به جی یه، جا له بهر نه وه هیندی له زانایان له ته فسیری نه م نایه تانه دا هیچ باسی هوی هاتنه خواره وه که نا که ن و نایه ته که ن ته فسیر نه که نه وه له سر پوآله ت و پرو که شه گشتیه که یان، وه ک (قه تاده) لی رده نا ماژه نه کات بو نهو گشتیتی به که نه فرموی: له م نایه ته دا دووشت، و تراوه که بهرگری نه که ن له که و تنه ناو بی پروایی، یه کیکیان خویندنی قورثان، دوو میان بوونی پیغه مبه ر (ﷺ) له ناو پرواداراندا، پیغه مبه ر (ﷺ) پوی بولای په زاو په حمتی خوا، به لام قورثانه که هر نه میننی تا دنیا دنیا یه، هیندی تر نه فرموی: مه به ست بوونی خودی پیغه مبه ر (ﷺ) نیه له ناو پرواداراندا، به لکو مه به ست کردار و په وشت و بهر ه م و نیشانه کانی پیغه مبه ر یتیه که یه تی که نه میش وه ک قورثانه که هر نه مینیتیه وه تا پوژی دواپی، نه فرموون خویندنی نهو قورثانه له لایه ن هر که سیکه وه به سه و باشه و چاره سه ره.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَأَعْتَصِمُوا

بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا

له پاش جلهوگیری کردن که گوئی پرایه لئی و شوین که وتنی نامه داره کان و قدهغه کردنی و هرگرتنی بیروباوهر و بۆچوون و یاسایانهوه، له پاش نهوه نینجا بانگی بیرواداران نهکات و فرمانیان پیا نهدا بهدوو شتی زور گرنگ که بنه رهن و ژیان و به نامه که بیان له سهر نهو دووانه راگیرنه بئ و رانه وهستی، به هوی نهو دووانه وه نهو نوممه ته نه توانی هه لسی بهو سپارده گه وره یه ی که خراوته نهستوی و هر له بهر نهوه هاتووته نهو جیهانه، نهو دووشتهش به که میان بروایه به خواو سام و بیم لئی و خو پاراستنه له نا فرمانی، چاودیری خوا له هه موو کار و فرمانیکدا، دوو میان برایه تیه له گه ل بیرواداراندا، به جوئی بین به یه ک کومل و یه پارچه تا بتوانن فرمان بدن به چاکه و جلهوگیری بکن له خراپه و ژیان رایگر بکن له سهر چاکه و پاکی بکنه وه له چلک و چه پهنی تاوان و خراپه، نه فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ نهی نهوانه ی بیرو اتان هیناوه ﴿اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ﴾ زانایانی دوو به ره کین له فرمووده یه دا: (سه عیدی کوپی جو به یرو قه تاده) و تا قمیکی زور له سهر نهوه ن که سپراوه ته وه به نایه تی: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ تا قمیکی تر له سهر نهوه ن که نه سپراوه ته وه و مه به ست به هه ردوو فرمووده که هه ریه که، جا به گویره ی نهو دوو رایه به دوو جو ر ته فسیر کراوه ته وه: له سهر رای یه که م: واته بترسن له خواو خو تان بیاریزن لئی به ترسان و خو پاراستنی که شایان و شایسته ی گه وره یی خواجه، دیاره ی نهوش ناگونجی بۆ به نده و له توانای نیه و به هیچ رهنگ به نده ناگات به وه دا نه گه ر هه موو کات و چرکه کانی ژیانی به خت بکات تیای دا، جا له بهر نهوه — وه ک (سه عیدی کوپی جو به یر) نه فرموی — کاتی نهو نایه ته هات موسلمان هه کان که وتنه ته نگی، نه وه نده نه وه ستان له نو یژدا تا پی یان نه ناوسا، نه وه نده سوژده یان تا ته ویلیان زامدار بوو، نینجا خوا نه رکی سووک کردن، به م ره نگه سهری یه وه و فرموی: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ له خوا بترسن و خو تان بیاریزن لئی تا نه توانن و به پی ی تواناتان، وه له سهر رای دوو م: واته خو تان بیاریزن به خو پاراستنی کی راست و پیویست له سهرتان که نهوش نه وه یه به پی ی توانا بی ت و توانین به خت بکری له هه لسان به پیویست و دوور که وتنه وه له هه رام و قدهغه، وه ک بهو نایه ته پوونی کردووه ته وه، نینجا

ئەو ديارىي نەكردنە لىرەدا دل و دەروون ئەخاتە تىكۆشان بۇ گەيشتن بەو پلەيە ھەرچۇن
 بگونجى و پىنى بىكى، ھەتا لەسەرى بىروا و قول بۇى داچىن چەند ئاسۆيەكى بۇ
 دەرئەكەوى و سۆز و پەرۆشى تازە و بەھىزتر نەبى بۇ گەيشتن بەو ئاسۆيانە، ھەتا بەو
 خۇپارىزىە نزيك بکەوئتەوہ لە خواوہ باشتر ھەولئەدا بۇ پلەى بەرزتر، تا ئەگاتە پلەيەك كە
 دل ھەمىشە بىدار ئەبىت و ھەرگىز ناخەوى! ﴿وَلَا تُؤْمِنُ إِلَّا وَأَنْتُمْ تُسَلِّمُونَ﴾ ھەمرن لەسەر ھىچ
 بارو حالى مەگەر لەسەر بارى كە ئىوہ مل كەچ بن بۇ خواو دلئان پاك و خاوين و يەكبار بکەن
 بۇ خوا بەبى ھىچ جۆرہ ھاوبەشيك، بىگومان مردن شتىكى نەينى و غەيبىيە و كەس نازانى
 كەى پىنى ئەگات، كەواتە ھەرکەسك ئەيەوى بەو موسلمانىتيە بەرى پىگەى ئەوہيە كە ھەر
 لە ئىستاوہ بەو جۆرہ موسلمان بىت و لە ھەموو كاتىكدا موسلمان بىت، باسى ئىسلام و
 ھىنانى بەدواى لە خواترسى و خۇپارىزى لە خوا ئەوہ نىشان ئەدا كە مەبەست بە ئىسلام
 بارو شىوہ پان و فراوانەكەيەتى كە برىتيە لە مل كەچى و گوئىپايەلى بۇ خواو پەپرەوى
 بەرنامەكەى، گەرانەوہ بۇلاى ئايىن و نامەكەى لە ھەموو شتىكدا، كە بەم شىوہيەش ئەم
 سوورەتە لە ھەموو شوئىكدا پرونى ئەكاتەوہ و ئەيەوى بىچەسپىنى لە دل و دەرووندا. ئەوہ
 بوو بنەرەتى يەكەم بۇ گەل و كۆمەلى موسلمان كە لەسەرى كۆبىنەوہ تا بتوانن بە ھەلسانىان
 بەو سپارەدە گەرەيەى كە خراوہتە سەرشانىان. بنەرەتى دووہ برىتيە لە برايەتى لەبەر
 خواو لەرپى خوادا، لەسەر بەرنامەى خوا، بۇ بەدى ھىنانى بەرنامەى خوا، ئەفەرموى:
 ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا﴾ ھەمووتان و پىكەوہ دەست بگرن بەھوى پەيوہستىتان بە
 خواوہ، واتە قورئان، وەك لە چەند ھەدىسىكدا ئەفەرموى، يەكى لەوانە ھەدىسى(ئەبو
 سەئىدى خدرى) يە كە ئەلى: پىغەمبەر(ﷺ) فەرموى: (كتاب الله هو حبل المدود بين السماء
 والأرض) نامەى خوا ھەبلە بەردراوہكەى خوايە لەئىوان ئاسمان و زەوى دا، واتە ھوى
 پەيوہستى بەندەيە بە خواو گەيشتنى بە خواو ھوى پەيوہستى زەوى بە ئاسمانەوہ، كەواتە
 كۆبوونەوہ ئەبى ھەر لەسەر ئەو نامە و بەرنامەى خوا بى، نەك لەسەر ھىچ يىروباوہرىكى تر،
 نەك لەسەر ھىچ نامانچ و مەبەستىكى تر، نەك لەسەر ھىچ ھوى پەيوہستىكەى تر كە لە
 نەقامى كۆن و تازەدا نەقامان دەستيان پىوہ گرت دەستى پىوہئەگرن لەئىوان ئادەمى دا كە
 ھەر ھەموويان رەگەزپەرسىتيە و سەريان لەتاوان و دست درىزىەوہ دەرئەچى و دى
 پىچەوانەى مرؤقاىەتىن.

وَلَا تَفْرُقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءَ فَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا
وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٣﴾

﴿وَلَا تَفْرُقُوا﴾ جوئی مہینہ لہروی کہ فرمائتان پی در اوہ بہ دست پیوہ گرتنی، دستہ لی بہر مہدن و پیا بنووسنن، یا مہ بہست نہوہیہ دوو بہرہ کی مہ بن مہ پچیرین لہ یہک و ناژاوہ مہکن. بن گومان و اتا و مہ بہستی پیشوو، نہم مہ بہستہش نہ گرتتہوہ، چونکہ تا بہراستی ہموو دست بگرن بہوہی کہ فرمانی پنداوہ ہرگیز دوو بہرہ کی و ناژاوہ پوونادا لہناویاندا.

نہو برایہتی و یہ کیتی و پہیوہستہ بہ خواوہ گہورہترین چاکہ و بہرہی خواہی، نہیہ خشی بہ ہر تاقم و دستہ یہک کہ شایستہ و شیایوی نہوہ بن، تام و خوشیہ کہی بہ تہاوای بو کہسانی دہر نہکھوی کہ سزاو نازارو ناریکی پیش دست پیوہ گرتنہکیان چہشتین و ہک نہوس و خہزرج، نہو دوو خیل و ہوزہی کہلہ مہدینہدا بوون و ہیچ کہس لہوان دوو بہرہ کی و دوژمن تر نہبوو لہسہرہمی نہفامیاندا نیجگار بہہوی نہوہوہ ناوسنی جوولہ کہکان بوون و نہوانیش بہ پیی باوی و سروشتی ناپاکی خویمان ہمیشہ ناگری دوو بہرہ کی و دوژمنایہ تیہکیان تاو نہدان، یان ہوزو تیرہکانی عہرب لہ پیش نیسلام دا کہ نہوانہ ہموو نیسلام کردنی بہ کوہلینکی وا کہلہ میژروی ناہمی دا وینہیان نہبووہ لہ برایہتی و پاکی و ریکی دا، جالیڑہدا قورنان نہو چاکہیان بیرنہ خاتہوہ و نہفرموی: ﴿وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ﴾ بیریکہ نہوہ و سوپاسی چاکہی خوا بکن بہسہرتانہوہ ﴿إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءَ﴾ لہ کاتینکدا کہ نیوہ دوژمن بوون بو یہکتر ﴿فَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ﴾ نینجا خوا ہوگری خستہ نیوان دلہ کانتان و بہہوی نیسلامہوہ یہکی خستہ و پہیوہستی کردن ﴿فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا﴾ نینجا گہران بہ برای یہکتر بہہوی نہو چاکہی خوہوہ کہ رشتی بہسہرتاندا، بہم رنکہ گیرانی بہ موسلمان کہ ہر نیسلام بہراستی نہتوانی دلہ توڑاو تاراوہکان یہک بخاتہوہ، نہتوانی پاک

بکاتوه له چلک و چهپه‌لی و ژهنگی کینه و حسادته و دوژمنایه‌تی و په‌گه‌زپه‌رستی، ئینجا
 چاکه‌یه‌کی تریان بیرنه‌خاته‌وه که زور گه‌وره و گرنکتره که بریتیه‌له له پزگارکردنیان له
 ناگری دوزخ، نه‌فرموی: ﴿وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُم مِّنْهَا﴾ و هئیه‌وه له‌سه‌ر لیواری
 چائی بوون له ناگر ئینجا خوا پزگاری کردن لئی، واته ئیه‌وه بن‌پروا و بنی‌نابین بوون،
 هرکه‌سیش ده‌نگی بانگی خوای پی‌ بگات و بپروا نه‌هیننی که مرد له‌ناگردایه، مردنیش
 همیشه له‌سه‌ر پی‌یه‌وه و چاوه‌پروانی نه‌کری، که‌واته راسته به‌سه‌ر لیوی دوزخ‌ه‌وه بوون،
 ئینجا خوا پزگاری کردن به‌نیسلام، به‌لئی به‌راستی چاکه و منته‌تی خوا به‌سه‌ر پرواداران‌ه‌وه
 زور گه‌وره و گرنگو و بنرخه، به‌تاییه‌تی نه‌و چین و تا‌قمه‌ی که یه‌که‌م جار نه‌م قورئانه‌یان
 چوو به‌گوینچه‌دا، نه‌ه‌تا به‌و نه‌فامی و نه‌زانی و بن‌پروایی و یلیه‌ پزگاری کردن تا کردنی
 به‌و گه‌ل و کومه‌له‌ تا‌قانه له‌ پووی زه‌وی دا که دوژمنیش ناتوانی نه‌و شایه‌تیه‌یان بو‌نه‌دا،
 ئینجا کردنی به‌و گه‌وره و کاربه‌ده‌ست له‌ زه‌وی دا، ئینجا به‌پئی به‌لیننی خوا پزگاریشیان
 نه‌کات له‌ ناگرو نه‌یان گه‌یه‌نی به‌ نازو ریزی نه‌پرواوه‌ی به‌ه‌شت، که‌واته به‌هره‌م‌هندو
 سه‌ره‌رزو پووسووری ه‌ردوو جیهانی کردن. ه‌روه‌ها به‌پئی به‌لیننی خوا ه‌رگه‌ل و
 کومه‌لیکی تریش که ریبازی نه‌وان بداته به‌رو وه‌ک نه‌وان ده‌ست بگری به‌نیسلام و
 قورئانه‌کی خواوه، خوا نه‌وا به‌هره‌م‌ندی ه‌ردوو جیهاتیات نه‌کات، نه‌م فرموده‌ی که
 ناراسته‌ی نه‌وانی کرد له‌ یه‌که‌م‌جاره‌وه، په‌ندو ناموزگاریه‌ بو‌هموو تا‌قم و چینه‌کانی پاش
 نه‌وان، ﴿كَذٰلِكَ﴾ به‌و جوژه‌ رینک و ره‌وانه ﴿حَسِبَنَّ اَللّٰهُ لَكُمْ اٰیٰتٍ﴾ پوون نه‌کاته‌وه بو‌تان به‌نگه‌و
 نیشانه‌و نایه‌ته‌کانی ﴿اَلَمْ لَکُمْ تَهْتَدُوْنَ﴾ بو‌نه‌وه‌ی به‌رده‌وام بن له‌سه‌ر رینمونی و دامه‌زنان
 له‌سه‌ر پی‌ی خوا و لانه‌دن بو‌پی‌و کرده‌وه‌ی نه‌فامی، له‌م نایه‌ته‌ پیشووه‌دا نه‌و دوو بنه‌رته‌
 سه‌ره‌کیه‌ی باس کرد بو‌گه‌لی پروادار ئینجا لی‌رده‌دا کارو فرمانیان دیاری نه‌کات که‌له‌سه‌ر
 نه‌و دوو بنه‌رته‌ ه‌لسن پی‌ی،

وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُم

الْمُقَلِّحُونَ ﴿١٠٠﴾

نه فرموی: ﴿وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ﴾ زانایانی نیسلام دوبهره کین که نایا نه فرموده و فرمانه نارستهی همو بالغ و عاقل و ژیره کانی نومعت کراوه و به لام به هلسانی هیندی پئی له کولی نهوی تر نه که وی، یان هر له ریوه ناراستهی هیندی کراوه؟ یان بو همووه نه بی همویش پئی هلسن؟ زوربه و جه ماوهر له سر رای یه که من، تا قمیکی زوریش هن که له سر دووه من، که میکیش که (نه بو جه عفری نیمامی) له وانه له سر رای سن یه من، که واته با به پئی نهو رایانه ته فسیری بکهینه وه: له سر رای یه که م و سن یه نه لنین: با نیوه گه لو میلله تیک بن که هلسن به م سن شته:

۱- ﴿يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ﴾ بانگ بکهن بو خواناسی و خواپهرستی به تنیا که کانگا و سرچاوهی همو و خیرو چاکه یه که و هر نه وه خیرو چاکه ی پووته، یان مه به ست پهیره وی قورنان و همو و خیرو چاکه یه که و هر نه وه خیرو چاکه ی پووته، یان مه به ست پهیره وی قورنان و رهوشتی پیغه مبره (ﷺ) وه که له (نیمامی محمدی باقر) وه هاتووه - خوا لینی رازی بی -، یان هر شتنی که چاکه و خوشی هر دوو جیهانی تیدا بی، وه هیندی له زانایان نه فرموی، هر کام له م سن رایه هر باشن و ریگ و راسته.

۲- ﴿وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ﴾ فرمان بدن به چاکه و هر شتیکی شرعی که به سر وشت ناسراوه و باوه لای ژیری.

۳- ﴿وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ جلّه و گیری به کهن له خراپه و ناشرعی که به سر وشت بینزراوه و نه ناسراوه لای ژیری.

هر چند یه که م له سر هر بار گشتیه بو دووه م سن یه م و نه یان گرنه وه، به لام به تاییه تی باس کردن و هیئانی به دوا یه که مدا، تا دهر نه که وی نرخ و زیاده پیویستی به م دووانه. به لنی به راستی نه م دووانه زور به نرخ و به که لکن و پیویسته به تاییه تی بکرن و ناماژه بکری بو که لک و نرخیان، چونکه به بی نه م دووانه هیچ پڑیم و یاسایه ک سرناگری، هیچ میلله تی به میلله ت ناونا بری، نایین و به برنامه ی خوا هر گیز به دی نایه ت به بی فرماندارو

فرمان ره‌وايه‌ك كه سه‌ره‌رشتی و چاودیری مه‌ردومان بكات، چونكه به‌رنامه‌ی خوا‌ته‌ن‌ها
 په‌ندو نامۆژگاری و پئی نیشان دان نیه، به‌لكو نه‌وه به‌شیکه‌تی و نه‌وه به‌شه‌که‌ی تری
 هه‌لسانه به‌ده‌سه‌لات و فرمان ره‌وایی به‌سه‌ر به‌دی هینانی چاکه و دوور خستنه‌وه‌ی خراپه
 له‌ژیانی ناده‌می، پاریزگاری باوو ره‌وشتی کۆمه‌لی چاک له‌وه‌ی هر نیاز به‌دو خراپه‌کاری
 به‌ئاره‌زووی خۆی و له‌به‌رژه‌وه‌ندی خۆی به‌رگری و به‌ر به‌ست و ده‌ستکاری بكات، دیاری
 کردنی چاکه و خراپه، تا هرکس به‌ئاره‌زووی خۆی به‌پاوی‌چوونی خۆی چاکه و
 خراپه‌کاری نه‌کات، به‌لكو چاکه و خراپه نه‌وه‌ن كه خوا له‌نایینی خۆی دا دیاری کردوون و
 بئ‌گومان هه‌موو ژیری‌ه‌کیش بپروای به‌وه هر هیه كه خوا دیاری کردووه، که‌واته بانگ
 کردن بۆ خیر و چاکه و پئی خوا و فرمان به‌چاکه و جله‌وگیری له‌خراپه هه‌روا سووک و
 ناسان نیه، به‌لكو کۆسپ و گری و دپک و دالی زۆری له‌پیدا‌یه، بئ‌گومان نه‌وه بانگ کردن و
 فرمان دانه نه‌دا له‌ده‌ماخی گه‌لی که‌س، نه‌دا له‌ئاره‌زووی نه‌فس و به‌رژه‌وه‌ندی تا‌قمیک،
 نه‌دا له‌هه‌موو تا‌وانبار و ده‌ست درێژی که‌ریک، نه‌دا له‌هه‌موو به‌دخوو به‌د کرداریک، نه‌دا
 له‌وانه‌ی که‌سروشتیان ترازاووه و چاکه به‌خراپه دانه‌نین و خراپه به‌چاکه، هه‌رگیز میلیت
 بزگار نابئ و مرو‌قاییه‌تی به‌دی نایه‌ت، تا خیر و چاکه زال نه‌بئ، چاکه و خراپه نه‌ناسرین و
 دیاری نه‌کرین، ده‌ی نه‌وه‌ش ناگونجئ تا کار به‌ده‌ست و فرمان ره‌وايه‌ك نه‌بئ که یارمه‌تی
 خیر و چاکه بدات و بی‌چه‌سپینئ و جله‌وگیری بكات له‌خراپه و له‌پیش چا و نی بكات و
 دووری بخاته‌وه، که‌واته پیوستی و ناچاری هیه به‌بوون و پئ‌ک هینانی گه‌ل و کۆمه‌لیک که
 دامه‌زبان و یه‌ك بگرن له‌سه‌ر بپروا به‌خوا و براهی‌تی له‌به‌ر خوا، تا هه‌لسن به‌وکاره گرنه‌که
 زۆر گرانه و کۆسپ و گری زۆری له‌پیدا‌یه، هه‌لسن پئی به‌هیزی بپروا له‌خواترسی و
 ئینجا به‌هیزی خۆشه‌ویستی و هۆگری ناو خۆیان، که‌واته نه‌وه گه‌ل و کۆمه‌له‌پاک و خاوی‌ن و
 مه‌ردومیش پاک و خاوی‌ن نه‌که‌نه‌وه، که‌واته هر نه‌وانه شایسته‌ن به‌مه‌ی که‌ نه‌فرموی:
 ﴿وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ هه‌ر نه‌وانه پزگار و گه‌یشتوون به‌نامانج، به‌ئ‌ی به‌راستی هه‌ر
 نه‌مانه‌ن و هیچ که‌سیکی تر ناگاته‌راده و پله‌ی به‌رزی نه‌وانه، چونکه هه‌ر نه‌وانه نمونه‌وه
 نوینه‌ری نایین و به‌رنامه‌ی خوان، هه‌ر به‌وانه و به‌ناو نه‌وانه‌دا نایین و به‌رنامه‌ی خوا نه‌ژی و
 نه‌حه‌ویته‌وه به‌راستی.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٥٠﴾

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ

ئەو گەل و کۆمەڵە بەرێزە لە شیرین ترین شیوێ دا پێکھات لە موسلمانانی یەکەمجاری مەدینە منەوەرەدا، پێکھات لەسەر ئەو دوو پایە و بنەرەتە، لەسەر بپروا بە خوا، لەسەر ئەو بارو شیوێ راستەقینە کە قورئان ھینای، لەسەر ئەو یەکیتی و خوشەوێستیە کە گەیشتە رادەھیک کە لە ھەموو تەمەن و میژووی ئادەمیدا شتی وا نەبیینراوە، راستی و بڕایەتیە کە یان گەیشتە پلەھیک کە بە خەو و خەیاڵی ھیچ کەسینکا نەھاتوو، ئەگەر لە واقعیدا نەبوا یە ھیچ کەس بپروای نەنەکرد کە شتی وا نەگونجێ و نەبێ!! بێگومان بەرنامە و نایینی خوا ھەر بە تاقم و کۆمەڵی ئاوا بەدی دیت لە ھەموو چەرخ و چینیکیادا و لە ھەموو ولاتیکیادا، جا لەبەرئەو گەل و کۆمەڵی بڕوادارانسی جێنەوگیری کرد لە ئازاوە و دووبەرەکی و پچپینی بڕایەتی و یەکیتی، ترساندن و ھەرەشە یی کردن بە وینە یی دواپۆژو چارەنووسی ئەو نامەدارانە یی کە بەرنامە و نایینی خویان بە سپاردە درایە دەست و لە پاشدا دووبەرەکی بوون و یەکیتی و بڕایەتیە کە یان پچپری و ئینجا خوایش ئەو سپاردە گەرەبە و ئەو ئالا بەرزە یی ئی سەندنەو لە جیھاندا و دای بە گەلی موسلمان و ئەوانی ئی خست و ئەمانی خستە شوئینیان، ئەو یی بەسەرھینان بیجگە لە سزای پۆژی دوا یی کە نامازە ئەکات بۆ بەشیک لیرەدا، ئەفەرموی:

﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا﴾ مەبێ بە وینە یی ئەوانە یی کە بەش بەش بوون و یەکیتیان نەما -

واتە نامەدارەکان - ﴿وَاخْتَلَفُوا﴾ دووبەرەکی بوون لە نایینە کە یاندا ﴿مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ﴾ لەپاش ئەو یی بەلگە و نیشانە پوونەکانیان بۆ ھات لەسەر پری راستەکە یی خوا کە بەھوی ئەو ئەبوا یە یەک راو یەک قسە بوونایە و لایان نەدایە لە تاقە رینگەکە یی خوا. (ئیبین و ماجە) ھەدیسێ ئەھینێ لە (عەوفی کوپری مالیک) ھوہ کە پیغەمبەر (ﷺ) فەرموی: موسایەکان بوون بە ھەفتا و یەک تاقم، یەکی لەوانە لە بەھەشتدایە و ھەفتایان لە دۆزەخدایە، عیسایەکان بوون بە ھەفتا و دوو تاقم، ھەفتا و یەکیان لە ناگردایە و یەکیکیان لە بەھەشتدایە، سوئند بە کەسی کە گیانی منی بەدەستە ئوممەتی منیش نەبێ بە ھەفتا و سێ تاقم، ھەفتا و دوویان لە ناگردایە یەکیکیان لە بەھەشتدایە، مەبەست ئەوانە کە دووبەرەکی لەم دوو مەدا زبانی نیو ئەو ھەلە یی کردبێ ھەر ئەجری ھە یە لای خوا، بەلام ئەجریکی ھە یە، ئەو یی ھەلە یی

نه كړدېی دوو نه جری هیه، به لآم پنیوسته دوو بهر که که یان نه بیته هوی ناژاوو کینه و
 ره گه زیه تی تیا به کار نه هینری، نینجا مه به ست له بوونی تم حفتاو دوو له ناگرداو بزگار
 بوونی یه کیکیان نه مه یه - وهك جه لالی دهوانی نه فهرموئ - حفتاو دوو که له سهر بیرو باوه پرو
 عه قیده که یان نه سوتینرین هر چوئی له سهر کرده وی خراپیان سزا نه چهن، نهو یهك تا قمه
 بزگار نه بن له باره ی عه قیده و بیرو باوه ره که یانه وه، نیتر با له سهر کرده وی خراپیان سزا
 بدرین، نینجا با بزانی که نهو حفتاو دوو نه برین به نه هلی بیدعت و هر به موسلمان
 دانه نرین و له ریزی پرواداران دهرنا کرین، چونکه بیرو راکانیان دژی دهقی نایهت و حدیس
 نین و ته نویلیان هیه و هر که س به لگه یه کی به دهسته وه هیه، نیتر با هموو هله بن و له
 ری ی راست تر از ابن، (شیخی نه شعهری) - خوا لینی پازی بی - له کاتی مردنیدا وه سیه تی
 کردو فهرمووی به هاوه ل و قوتابیه کانی: نیوه شایه تیم بو بدن له پوژی دواپی دا که من هیچ
 کام لهو تا قمانه به بی پروا دانانیم، به لآم نهوانه ی که دوو بهر کی بوون له نامه داره کان و
 لایاندا له ری ی راستی پیغه مبه ره کانیان، نهوانه له ریزی پرواداره کاندانمان و به بی پروا
 دانه نرین، وهك دهر نه که وی له م هره شه سهخته ی که ناراسته ی نهوانی نه کات و پروادارانی
 نه م نوممه ته ی پی نه تر سینتی که نه فهرموئ: ﴿وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ بو نهوانه هیه
 سزایه کی گوره ﴿يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ﴾ له پوژن کدا که چهند پرویهك سپی نه بیته و
 چهند پرویهك رهش نه بی، اته له پوژی دواپی دا به هشتیان نیشانه دار نه کرین به سپیتی و
 پروناکی و بریقه ی ناوچاویان و له شیان، دوزه خیانیش نیشانه دار نه کرین به رهشی و
 تاریکی دهم و چاوو له شیان، نیتر نهو سپیتی و رهشیتیه له سهر باره ناشکرا و
 پروو که شه که یان مه به ست بن، وهك زوریه و جه ماوه ری له سهره، یان مه به ست به سپیتی
 خوشی دل و که یف خوشیهك بیت که ههستی پی بکری له پروو ناوچاواندا، مه به ست به
 رهشی داخ و خهم په ژاره یهك بیت که له پروو ناوچاواند دهر نه که وی، وهك کومه نیک
 نه فهرموون. نایا مه به ست سپیتی بی بو هموو به هشتیان و رهشی بو هموو دوزه خیان،
 یان سپیتی بو نهو نامه دارانه ی که لایان نه دا له ریبازی پیغه مبه ره کانیان، رهشیش بو لادرو
 دوو بهر کی که رهکان بیت، به تاییه تی له سهر نهو لادان و دوو بهر کی کردنه یان، هر کام له مانه
 کومه تی زانایانی له سهره و هر کام نه گونجی و هله نه گری، نینجا به دریز تر باسی نهو دوو
 تا قمه نه کات،

فَأَمَّا الَّذِينَ آسَدَتَّ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١١٦﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ
 أَبْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٧﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ

نه فرموی: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آسَدَتَّ وُجُوهُهُمْ﴾ نینجا نه وانیه که پروو ناوچاوانیان رهش
 نه بیت ﴿أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾ پیان نهوتری نایا نیوه بی پروا بوون له پاش برپا هیئانیاں؟ واته
 بهئی. نه گهر مه بهست به پروو رهشانه هموو دوزخیان بیت نه بی بلین: نایا بی پروا بوون
 له پاش نهو برپا سروشتیهی که خوا داویتی به هموو مردومیکی ژیر، نه گهر مه بهست
 پیان پروو رهشانی نامه داران بیت، نه بی بلین: نایا بی پروا بوون به محمد کاتی که رهوانه
 کرا له پاش برپا هیئانتان پیی له پیش هاتن و رهوانه کردنی دا؟ ﴿ذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
 تَكْفُرُونَ﴾ که واته بچه ژن سزا که تان به هوی بی پرواییه که تانه وه له جیهاندا، واته سهره پای پروو
 رهششه که یان سهره نشت و ته شهریان ناراسته نه کهن و بی نابروویان نه کهن بو سزادانی
 دهروونیشیان - خوا په نامان بدات -، ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ أَبْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ﴾ نه وانیهی که پروویان سپی
 نه بیت ﴿فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ﴾ نه وانه وان له رحمتی خوادا، واته به هشت و نازو نیعمتی خوا،
 له سهر هربار به میهره بانی خوا نهو هیان دست نه کهویت نه گینا هیچ کهس هیچ مافو
 هه قیکی به لای خواوه نیه.

له کتیبه باوهر پی کراوه کانی حه دیسدا هاتوو که پیغه مبهر (ﷺ) فرموی: هیچ کام له
 نیوه کرده وهی نایخاته به هشت، عه رزیان کرد ته نانهت تویش نهی پیغه مبهری خوا؟
 فرموی ته نانهت منیش مه گهر خوا دام پوشی به رحمت و میهره بانی خوی. خوشتر له
 هموو شت بو نهو خوا پیداوانه نه میه که نه فرموی: ﴿هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ نه وانه لهو
 به هشت و رحمتی خوادا هر نه میننه وه هتا هتایه، نینجا دلنیاپی نه کات له سهر نه م
 باسو بریارانه به میه که نه فرموی: ﴿تِلْكَ﴾ نه م نایه ته گرنگانهی که هاتن لهو باسو
 بریارو په ندو فرمان و به لیز و هره شه دا ﴿آيَاتُ اللَّهِ﴾ نایه ته کانی خوان ﴿تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ﴾
 نه یان خوینینه وه به سهرتدا به راستی و راستیان پییه، یان به داده وه هاتوون و دادیان پییه به
 هر شتی کدا که نیشانی نه دهن و رای نه گه یهنه

وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٨﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿١٠٩﴾

كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ

﴿وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ﴾ خوا ستم و شتی بن جئی ناوی بو جیهانیان و نایه وی شتی نارہوایان بہ سہر بینن، بہ لکو بہ دانانی پاداشت و تۆلہ نہیہ وی داد و راستی بہ دی بیت بہ رامبہر ہموو کارو کردہ وہیہک، ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ ہر بو خواہیہ و ہینی خواہیہ ہرچی لہ ناسمانہ کاندایہ و ہرچی لہ زہویدایہ، ہر خوا خواہن و دایہنہری ہموویہ تی و ہر خوا کار بہ دہستی ہموویہ تی ﴿وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ﴾ ہر بو لای خوا نہگیرنیرتہ وہ ہموو کارہیان، کہ واتہ پاداشت و پاشہ پوژی ہموو کردہ وہکان بہ نہوپہری داد و راستی نہنجام نہدری.

نینجا لہم چہند نایہ تی داہاتوہدا باسی میللہ تی موسلمان نہکات، ناویشان و کارو پیشہی خوی نہخاتہ بہرچا، تا خوی بناسن و تی بگات لہ پایہ و پلہ و جئ و شوین و نرخی خوی، نینجا باسی نامہ دارہ کانش نہکات و بہ تہواوی دہریان نہخات و موسلمانان بی باک و دل نارام نہکات لییان، دیارہ بہ مہرجن کہ نہمان لانہدہن لہ بہرنامہ کہی خوا، نہفرموی:

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ﴾ نئوہ باشترین نومہ تیك بوون لہ زانینی خوادا کہ دہرخران و فرامہم ہینران بو نادمیزاد، واتہ دہستی قودرہ تی خوا نئوہی لہ تاریکی نہبوون دہرہینا و ناشکرای کردن و ہینانیہ کایہ لہ بہر نہوہی فریای نادہمی بکہون و بہو نایین و بہرنامہی کہ خوا پنی بہخشین، یان نئوہ باشترین نومہ تیك کہ ہینرایہ کایہ بو نادہمی، واتہ ہموو نومہ تی پیغہ مہبران ہاتوون بو چاکہی نادہمی، نئوہ چاکترینی ہموو نہو نومہ تانہن، بہم جوڑہش ہر جوانہ و تہفسیرکراوہ تہوہ، بہراستی وتہ و فرمودہیہ کی نیجگار بہرزو پیروزہ، چونکہ نہمہ شایہ تیہ لہ لایہن پەرہردگارہوہ لہ سہر نہوہی نہم نومہ تہ چاکترینی جیہانہ، بو نہوہش ہاتوہ فریای نادہمی بکہوی و چارہ سہری ہموو کوؤسپ و گری و ناتہواویہ کی بکات، جا چ بہمہرہ و رادہ و پلہیہک لہوہ بہرزترو پیروزترہ!؟

نہم فرمودہیہ لہیہ کہ مجارہوہ ناراستہی نہو چین و گہ لی یہ کہ مہ کرابہ سہر کردایہ تی پیغہ مہر (ﷺ)، بہلام تاییہ تی نیہ ہر بہوانہوہ، بہ لکو لہ پاش نہوان تا پوژی دواپی ہر چین و تاقمیک پہیرہوی نہوان بکات و ریبازی نہوان بداتہ بہر بہ شدارو ہاوبہشی نہوانہ، وہک

دەرئەكەوئى بە پرونى له چەند هەدىسێكەوه كه به ناوبانگن و پئويست نيه به هينانيان، يەكئى لهو هەدىسانە ئەوه يەكە (ئيمامى ئەحمەد) هينايه تي به (ئيمامى عەلى) يەوه - خوا لئى رازى بئى - كه پيغەمبەر (ﷺ) فەرمووى: چەند شتيكەم پئى دراوه كه به هيچ كەس له پيغەمبەران نە دراوه. يەكئى له وانه ئەوه بوو كه فەرمووى: (ئوممەتەكەم كراوه به چاكترينى هەموو ئوممەتەكان) دەى شتيكى ناشكرايه كه ئوممەتى ئەو هەر ئەويه كەم چينه نيه، بەلكو ئوممەتى ئەو ناوه بو هەموو بڕواداران هەتا پوژى دوايى، حەرزەتى عومەر - خوا لئى رازى بئى - له و تاريكى دا فەرمووى: ئەى خەلكينه هەر كەس پئى خوشە لهو ئوممەتە بيت با هەلسى بەم مەرجەى كه لەم نايەتە دا بۆى دانراوه، واتە فەرمان بە چاكە و جلەو گيرى له خراپە، پئويستە لەسەر ئەم ئوممەتە خۆى بناسى و تئى بگات له خۆى بەو جوړو شيويه كه ئەم نايەتە نامارژەى بو كورد، ئەو كاتە ئەزانى كه پئويستە لەسەرى هەميشە پيشەواو ماموستا بيت بو جيهان و جيهانيان، جلەوو سەر كرده تي هەر بە دەست ئەمەوه بيت، پئويستە لەسەرى كه بىروباوەرو ياسا و له هيچ كەس و له هيچ لايەكى تر وەرنەگري، بەلكو ئەبئى تەمى و ناموژگارى هەموو گەل و ئوممەتەكانى تر بكات، بەشيان بدات و فيريان بكات لەوهى كه خوا پئى بە خشيوه، لە بىروباوەرى راست و بوچوونى راست و پزئيمى راست و كردار و رهوشتى راست و ناسين و زانينى راست.

ئەم چاكترين ئوممەتە ئەبئى بەو جوړە سەر كرده و پيشەواو چاودير ماموستا و پئى نيشاندر بيت، دياره ئەوهش بەرزترين پايه و پلەيه لەم زهويه دا، گرانترين نەركە و له خوڤايى ناكري و دەست كەوت نابئى و بەرپوه نابري، كەسيكى ئەوئى كه شايستە بيت، بئى گومان ئەم ئوممەتە شياوو شايستەيه بۆى بەهۆى بوچوون و بىروباوەرى پئى و پئى و پزئيمى راست و رهواى كوّمە لايەتە كەيه وه، ماوه تەوه پيش كەوتنى له بارهى زانين و زانيارى و شارستانيتى و ئاوه دان كردنە وهى و لات و رى بردن و بەكار هينانى هيزو وزەكان له دەست خستن و وهرگرتنى خيرو بئرهكانى ئەم زهويهى كه كراوه بە جينشين تياى دا، بئى گومان لەم بارهيشەوه هەر ئەم پيشەواو پيش كەوتووبوو، وه ئەم قاپى شارستانيتى و ئاوه دانى و زانيارى كرده وه له جيهانى ئەم سەردهمه و ميژوو شايه تي ئەدات بەسەر ئەوه، هەر كەس ئيستاش تەماشاي شارەكانى قورتوبه و غەرناتە و ئەشبيليه و شوينهكانى تر بكات له پوژئاواى و لاتى ئيسلام، قاهيره و ديمەشق و بەغداد و گەلى له شارەكانى ترى پوژه لاتى

ئىسلام، ئەو حەقىقەتەى بۇ دەرنەكەوئى؛ كەلەر چەرخەدا ھەموو ئەوروپا لەتارىكى نەزانى و نەوپەرى دواكەوتن و وئلى و بن پزئىمى دا ئەژيا، دوو نمونە لەم پووەوھە باس ئەكەم:

۱- لەچەرخى ھىشامى سئىيەمدا خەلىفەى موسلمانان لە ئەسپانيا و ئەندەلوس دا كە كئىبى مئژوو بۆمان باس ئەكات و ئەئى پادشاي بەرىتانيا كە كوئترىن دەولەتى ئەوروپا بووھە تاقمىكى نارد بەسەرۆكايەتى خوشكەزايەكى خۆى بۆلاى خەلىفە بە نووسراوئىكى خۆيەوھە، لەونووسراوھەدا ئەئى: لەبەرئەوھى ولاتى ئىمە لە تارىكى نەزانى دا بەسەرگەردانى ئەژى، ولاتى ئىوھە بە پووناكى زانين و زانيارى ئەدرەوشىتەوھە، ئەوا ئەمانەم نارد بەلكو لەژىر چاودىرى تودا فىرى زانين و زانيارى بىن! لە خوارەوھى نامەكەدا ئەونووسى: بەندەى گوئى رايەلتان فلان و ئىمزاي ئەكات.

۲- پووداوى بەناو بانگى مئژووى لە چەرخى خەلىفە ھارون الرشيد، كە پادشاي فەرەنسە تاقمىكى ناردە خزمەتى خەلىفە بە چەند ديارىيەكەوھە بۇ دەربىرىنى بچووكى و گوئى رايەلى خۆى، ئىنجا كە گەرانەوھە خەلىفە بەديارىى كاترئىرىكى بۇنارد بە خەلات. ئىنجا كاتى كە ئەو كاترئىرىھان بىنى ھەموو سەريان سوورما و ژىرو لى زانەكانيان كوئردەوھە تا بزائن سەرى ئەمە چىوھە و ھۆى ئەم گەران و دەنگە دنگە چىوھە! ئىنجا لەسەرەنجام دا ھەموو بىريارىندا كە جنۆكەى تىايە و جنۆكە ئەو كارە ئەبا بە رىوھ!! ئىنجا موسلمانەكان سەريان كەردە عەيش و نۆش و رابواردن و خەوى سەرەمەرى بىن ناگايان لى كەوت، بىنگانەكانىش كە تالوى نەزانى و دواكەوتنىان زۆر نەچەشتبوو كەوتنە تىكۆشان تا مەكوئەيان لەمان دزى، ئىنجا ئەوئەندەش سىپلە بوون لە ھەموو بارو پوويەكەوھە بە پىلان و فېر و فىل پوويان كەردە ناو ولاتى ئىسلام تا تىكىان دان و بەريان دانە يەك، ئىنجا ئەوھەيان بە ھەل زانى، پوويان كەردە ولاتەكەيان بە زۆر بە لەشكر ژىر دەستيان كەردن و ئەو ولات و جىھانە پان و پۆرەيان دابەش كەردن بەسەر خۆياندا تا واى لى ھات كە بىنراو ئەبىنرى.

تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

کهواته دهرکهوت که هوی سهرکهوتن و پیشکهوتنی ئەم ئوممەتە لە هەموو مەیدانیکیدا هەر دەست گرتنیانە بە نایین و بەرنامەکیانەو، هەرچۆنی هوی دواکهوتن و ژێرکهوتن و ژێر دەستەییەکیان هەر دەست بەرداربوونیانە لە نایین و بەرنامەکیان، ئەم چاکترین ئوممەتە هات - وەك قورئان ناماژە ی بۆکرد - بۆ ئەوێ فریای ئادەمیزاد بکهوی، کهواته ئەبێ هەلسنی بە پارێزگاری ژبانی لە خراپە و خراپەکاری و چاکە و چاکەکاری بچەسپینی لە ژبان و لە جیهاندا، بێگومان ئەوێش بە بێهیزو دەسەلاتیک ناگونجی، جا لەبەرئەوێ ئەمە ی کرد بە نیشانە و هوی ئەو چاکترینیە که ئەفەرموی: ﴿تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ﴾ فەرمان ئەدەن بە چاکە ﴿وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ جلەوگیری ئەکەن لە خراپە، بێگومان هەلسان بەم کارە ژۆر سەخت و گرانه و کۆسپ و گریزی ژۆر لەو رینگەدا هەیه. ئەوێ لە لایەکیوە، لە لایەکی ترەوێ دۆزینەو و دیاری کردنی چاکە و خراپە نابێ حەوالە ی باوو ئارەزووی خەلکی بکری، بە پێی بۆچوون و بریاری ئەوان دیاری ناکرین، چونکە هەریەکێ و هەر تاقمیک باوو بۆچوونیک تاییبەتی هەیه و هەرگیز یەک ناگرن و کۆ نابنەو، کهواته پێویستی هەیه بە ترازوویەکی راست که بە هیچ رەنگ سەرنەکات و بەو ترازووە چاکە و خراپە هەلسەنگینرین و دیاری بکری، ئاشکرایە که ئەو ترازووەش تەنها لای خوا دەست ئەکەوێ و هەر بریتیە لە شەریعەتی خوا، کهواته هەلسان بەم کارە ی که ئەم ئوممەتە ی بۆ هاتوو بە بێبڕواییەکی رێک و راست بە خوا ناگونجی و ناکری، پێویستە بوونی ئەو بڕوایە تا ئەم ئوممەتە گویبڕایەل و فەرمانبەر بیت و کۆل ئەدات لە فەرمانبەریتی خۆی، خۆگر بیت لەسەر هەر ئەرک و زەحمەتیک که پووی تێبکات لە پێی خوادا، بتوانی خۆی بەخت بکات و فیداکاریی بکات لەو رینگەدا، بە تەما و چاوەڕوانی ئەجرو پاداشتی لای خوا، پێویستە بوونی ئەو بڕوایە تا لاندە لە پێی خوا و بێجگە لە ترازووەکە ی خوا هیچ شتیکی تر بەکارنەهینری، کهواته هەرچۆنی چاکترینی ئەم ئوممەتە بە بێ ئەو بڕوایە بەدی نایەت، هەرەها هەلسانی بەم کارو فەرمانەش که بۆی هاتوو ناکری و ناگونجی بەبێ ئەو بڕوایە،

وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ ءَامَرَ اَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ

لهبەرئەوه ئەفەرموی: ﴿وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾ بپروا ئەهینن بە خواو بپرواتان هەیه پێی، دیارە مەبەست ئەو بپروا راستەقینەیه کە ئەبێ دەرکەوی لە کردەوهداو خاوەنەکە ی تێی ئەگەیهنن لە خۆی و مەبەست لە بوونی خۆی، تێی ئەگەیهنن لەم بوونەوهره و له ژيان، پەروەردگاری پێ ئەناسن و زانای ئەکات بە پەيوەندی خۆی بە خواو بە ژيان و بەم بوونەوهره ی کە تێیدا ئەژی، بپروایەکی وا زالی و دەسەلاتی خوا لە دەرووندا جیگیرو دامەزراو ئەکات، پالی پێوه ئەنن بۆ هەولدان لەپێی پەزمامەندی خواداو خۆپاراستن لە هەرشتی کە مایە ی خەشم و ناپەزایی ئەوه، مل کەچ و گوێرایەلی ئەکات بۆ شەریعەتەکە ی خوا لە هەموو بارو پوویەکەوه، بەئێی بەپراستی بەبێ ئەو بپروایە ئەم ئوممەتە ناتوانن هەلسن بەو کارو فرمانە ی کە بۆی پەوانەکراوه، ناتوانن بانگ بکات بۆ خێرو چاکە و فرمان بەدا بە چاکە و جلەوگیری بکات لە خراپە، لە کاتی کدا کە ئەو هەموو کۆسپ و گری و دیک و دالە ی دیتەپێ، لە کاتی کدا کە هیزی ستم و ستمکاران بەرھەلستی ئەوستن، لە کاتی کدا پێ ئەگیرن بەدەست هیزو دەسەلاتی خراپەکارانەوه و ئەبیینن هیچ یارمەتی دەرو چەکیکی نیە کە لەو جۆرە کاتانەشدا هیچ چەکن کە ئەو بەکار نایەت بێجگە لەچەکی بپروا!

لەمە و پێش لە ئایەتی (١٠٤) دا فرمانی دا بەم ئوممەتە کە ئەبێ هەمیشە لە ناویاندا دەستەبەکی بپێ کە هەلسن بە بانگ کردن بۆ خواپەرستی و ئایینی ئیسلام و بە فرماندان بە چاکە و جلەوگیری لە خراپە، بەلام لێرەدا ئەوه ئەکات بە سیفەت و نیشانە ی ئەم ئوممەتە. بۆ ئەوه ی تێبگەن کە بەبێ ئەو سیفەت و نیشانە ی ئەم ئوممەتە نیە و بوونی بۆ دانانن، کەواتە ئەگەر هەلسا بەم کارو فرمانە سەرەکیە ی خۆی، ئەو سیفەت و نیشانە ی پێوه دەرکەوت لەناو گەلانی جیهاندا ئەوا راستە و هەیه و ئوممەتیکی موسلمانە، ئەگەر وا نەبوو ئەوا لەپووی راستی دا نیە و سیفەت و نیشانە ی ئیسلامی تیا نیە.

لە چەند شوێنیکی تر لە قورئان دا ئەم مەبەستە هەیه بە پوونی، بە یارمەتی خوا لە هەرشوێنی پێی گەشتین ناماژە ی بۆ ئەکەین، هەروەها لەحەدیسدا زۆر بە گرنگ گیراوه و ناماژە ی بۆکراوه، بۆ نموونە چەند حەدیسێک ئەهینن:

- ١- حەدیس (موسلیم) لە (ئەبو سەعیدی خودری) یەوه کە ئەفەرموی: بیستم لە پیغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: هەرکەس لە ئێوه بێ شەریعەکی بینی با بیگۆرێ و بەرگری بکات بەدەست و بەزۆر، ئینجا ئەگەر بەوه نەیتوانی ئەبێ بە قسە و بەزمانی بەرگری بکات، ئینجا ئەگەر

به‌وش نه‌یتوانی نه‌بن به‌دلی به‌رگری بکات، نه‌م پله‌ی سینه‌مه لاوازترین پله‌ی
 بپراوه‌یه، که‌واته له‌وه به‌و لاوه بپروا نامینن، واته نه‌گهر به‌دلش نه‌و بی‌شهرعیه‌ی
 پی‌ناخوش نه‌بوو نه‌وا بپروای نامینن وه‌ک له‌ پریوایه‌تیکی تردا نه‌مه‌ش هه‌یه: (ولیس وراء
 ذلك حبة خردل من ایمان)، له‌وه به‌ولاوه به‌ قه‌د ناوکه‌ خهرته‌له‌یه‌ک بپروا نه‌ه.

۲- هه‌دیس‌ی (نه‌بو داود و تیرمزی) له‌ (ئین و مسعود) وه‌ -خوا لینی پازی بی- که
 نه‌فهرموی: پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) فهرموی: کاتی که‌ نیسرائیلیه‌کان که‌وتنه‌ ناو گوناو و بی
 شهرعی، زاناکانیان جله‌وگیریان کردن، ئینجا نه‌وان هر کو‌تایان نه‌هینا، له‌پاش
 نه‌وه زاناکان نه‌پچران و دور نه‌که‌وتنه‌وه لینیان، به‌لکو له‌گه‌لیان دانه‌نیشتن و خواردن و
 خواردنه‌وه‌یان له‌گه‌ل نه‌کردن، به‌هوی نه‌وه‌وه خوا دلی نه‌مانیشی مؤز کرد له‌گه‌ل
 نه‌وان، نه‌فرینی کرد له‌ هه‌ردوو تا‌قم له‌سه‌ر زمانی داود و عیسی‌ی کو‌پی مه‌ریه‌م. له‌و
 کاته‌دا که‌ نه‌وه‌ی نه‌فهرموو پالی دابووه‌وه له‌پاش دا هه‌لسایه‌وه‌وه و دانیش‌ت و فهرموی:
 سویند به‌ که‌سینک که‌ گیانی منی به‌ده‌سته‌ نابی واز بینن له‌و خراپه‌کارانه‌ هه‌تا
 راستیان نه‌که‌نه‌وه‌وه نه‌یانگیرنه‌وه له‌ خراپه‌.

هه‌دیس له‌م باره‌یه‌وه زۆره‌ و نه‌م دووانه‌ بو‌نموونه‌ به‌سن، هه‌موو نه‌و هه‌دیسانه‌ نه‌وه
 پرون نه‌که‌نه‌وه‌که‌نه‌و نیشانه‌و سیفته‌هه‌ سه‌ره‌کی و به‌نه‌رته‌ له‌ناو گه‌لی موسلماندا، پتیویسته‌و
 ناچاری هه‌یه پنی ئینجا نه‌گه‌رئینه‌وه بو‌سه‌ر به‌شی دووه‌می ئایه‌ته‌که، له‌یه‌که‌مجاره‌وه هانی
 نه‌و نامه‌دارانه‌ نه‌دات له‌سه‌ر بپروا هینان به‌و جو‌زه‌ی که‌ خوا نه‌یه‌وی که‌ نه‌وه‌ش نه‌وه‌یه
 به‌شداریی موسلمانه‌کان بکه‌ن تا بینه‌ ریزی نه‌مان و بین به‌ چاکترین ئوممه‌ت، نه‌فهرموی:
 ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ نه‌گه‌ر نامه‌داره‌کان و بپروایان به‌ینایه، واته نه‌گه‌ر
 هه‌موویان بپروایان به‌ینایه به‌ وینه‌ی بپروای ئیوه نه‌و باشت بو‌بو‌یان، باشت بو‌ له‌و
 ده‌سه‌لات و سه‌رۆکایه‌تی‌ه‌ی که‌ نیسته‌هه‌یا نه‌له‌ناوژێرده‌سته‌کانیاندا و مه‌ترسی نه‌که‌ن له‌نه‌مانی
 نه‌گه‌ر بینه‌ ریزی ئیوه، نه‌وه باشت بو‌ له‌وه‌ی که‌ نه‌وانی له‌سه‌رن و به‌ بپروای نه‌زانن، باشت
 بو‌بو‌یان له‌جیهاندا، پزگاری نه‌کردن له‌ودوو به‌ره‌کی و نه‌و بو‌چوونه‌ هه‌لانه‌ی که‌وان له‌سه‌ری،
 پزیم و به‌رنامه‌یه‌کی پزیم و پزیم و پزیم، بی‌گومان بو‌ پزیمی دوا‌یشان هر نه‌وه چاکتره، نه‌م
 فهرمووده‌یه توانج و پلاریکی دل ته‌زینی تیایه‌ بو‌یان، چونکه نه‌وه نیشان نه‌دات که‌ نه‌وانه
 هه‌رچه‌ند لافی بپروا لی بده‌ن و خو‌یان به‌ بپروادار دابنن هیچ نرخ‌ی نه‌ه و لای خوا بپروادار
 نین. به‌لن، نه‌گه‌ر بپروایان به‌ینایه نه‌وه چاک بو‌بو‌یان، به‌لام هه‌مووشیان بی‌پروا نه‌بوون.

مِنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١١﴾ لَنْ يَضُرُّوكُمْ إِلَّا أَذًى وَإِنْ يُقْتَلُواكُمْ

يُؤْلُوكُمُ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنصُرُونَ ﴿١١٢﴾

به لکو ئەم بەم جوړه بوون: ﴿مِنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ﴾ هیندی لهوان بپرواداران و بروایان هینا، وهك عبدالله كورې سهلام و نهسهدى كورې عوبهیدو سهعلهبهى كورې شوعبه و كهعبى كورې مالیک)، ﴿وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ زوربهى نهوان له فرمان و گوی پرایهلى خوا دهرچوون و بروایان نه هینا. دره چوون و مل پنیچیان کرد لهو به لنین و په یمانه ی که خوا وهى گرت له پیغه مبهران - درودى خویان لی بن- دهرچوون له فرمانی خوا که له نامه که ی خویان هات و داواى بپروا هینانى لی کردن بهم دواترین پیغه مبهره (ﷺ)، دهرچوون له وهى که خوا ویستی و بریاری داکه دواترین پیغه مبهر له نه وهى نیسرائیل رهوانه نهکات، بن گومان نهو نامه دارانه - واته جووله که کانی مه دینه- تا نهو کاته هیزو دهسه لاتیکی فراوانیان بوو، موسلمانان کانی مه دینه له چهند باریکه وه په یوه ستیان بوو له گه لیان و هیندی لهو موسلمانان بهیم و ترسیان بوو له دوژمنایه تی نهو جووله کانه، له بهر نه وه قورشان نهو جووله کانه ی بی نرخ کرد له دلی نهو موسلمانان داو باقری دهرخستن که نهوانه به هوی بی بروایى و تاوانی زوریانه وه لاوازن و خوا سهر شورى و ژیر دهستى له سهر داناون، نه فرموى: ﴿لَنْ يَضُرُّوكُمْ إِلَّا أَذًى﴾ هه رگیز نهوانه زیانتان پی ناگه یه نن مه گه ر زیانیکی كه م و سووك، به قسه و به هه ره شه و تانه و ته شهرو نهو جوړه شتانه که هه ر نازاریکی دل و دهر وونى تیا به، ﴿وَإِنْ يُقْتَلُواكُمْ يُؤْلُوكُمُ الْأَدْبَارَ﴾ نه گه ر تی جهنگن و جهنگتان له گه ل بکه ن هه لدین و پشتتان تی نه که ن، واته نه شکین و دهره قه تان نایه ن ﴿ثُمَّ لَا يُنصُرُونَ﴾ واته له پاش هه والدان به تیک شکانیا ن له جهنگدا، نینجا هه والتان نه دهمى به وهى به هه ر حال و له سهر هه ربار یارمه تی نادرین و زال نا کرین. واته تی جهنگن یان نا؟ نه وه حالیا نه. نه م نایه ته - وهك دهست نیشانمان بو کرد- هاته خواره وه له باره ی جووله که کانی مه دینه وه: (بهنى قه یینوقاع و بهنى نه ضیرو بهنى قوره یزه وه جووله که کانی خه یبه ر) هه ر سى مزگینه به که بهدى هات، بهم رهنگه نهوانه نه یانتوانى زیان بگه یه نن بهو بپرواداران، مه گه ر به دهم و زمانه پیس و ناپاکه که یان که خستیا نه کار بو نازاردانى دلی نهو بپرواداران به ده له سه و فاك و فیک، له کاتى تی جهنگاندا هه ر تیک شکان و خویان بو نه گه ر،

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلَّةُ أَيْنَ مَا تُقْفُوا إِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ وَبَاءُ وَ بَعْضٌ مِنَ اللَّهِ وَضُرِبَتْ
 عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ

نیتر له پاش نهو هس هیج کهس پشت گیری لی نه کردن و یارمتهی نه دران له لایه ن هیج
 که سیکه وه هیج نالایه کیان بو نه مایه وه که هه لی که ن: ﴿ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلَّةُ﴾ هه لدراره
 به سه ریانه وه سه ر شوړی و ژیر ده سته یی و دهوره دراو ن پی ی به وینه ی هه لدانی مال و
 خیره تیک به سه ریانه وه و دور دانیان پی ی، یان سه ر شوړی و ژیر ده سته یی خراوه ته
 سه ریان و نویسنراوه پی یانه وه و مؤر کراو ن پی ی ﴿أَيْنَ مَا تُقْفُوا﴾ له هه ر شوینیک ببن و
 ده سته کون، که واته بزگار بوونیان نیه له وه به هیج کلوجیک ﴿إِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ﴾
 مه گه ر به هوی به لنین و په نادانیک له لایه ن خوا و له لایه ن مه ردومه وه، واته نه وانه هه ر به ش
 خوراو و ماف داگیر کراو ن له هه ر جینگه یه ک ببن، له لایه ن خو یانه وه هوی بزگار بوونیان نیه و
 بزگار نابن مه گه ر به په یمان و به لنینیک له لایه ن خوا وه، که نه وه ش نه وه یه خوا دایناوه
 له شه ریعه ته که دا که نه گه ر نه وه له ن بهر حوکمی نیسلا م بوون نه بئ مافیان بیاریزیت و
 یه کسان بکرین له مافدا له گه ل موسلمانان و به هیج رهنک ده ست دریزیان لی نه کری، مه گه ر
 به هوی په یمان و به لنینیک له لایه ن خه لکیه وه که نه وه ش نه وه یه موسلمانان به پی ی شه ریعه تی
 نیسلا م به شداریان کردوون له ژیان و مامه له و کپین و فروشتن و گه لی کاردا به هه موو
 نازادی و سه ریعه سته یه که وه، ته نانه ت له و کاتانه دا که نیسلا م له کاردا بوو پی، واته هه ر چو نی
 نیسلا م مافی ته وای بو دانان و قه ده غه ی کرد ژیر پی کردنی مافیان، هه روه ها موسلمانانیش
 به و پی یه ره فتاریان له گه ل کردن، نه وه یان له سه ره تای نیسلا م وه بو دامه زرا، نه وه تا
 پیغه مبه ر (ﷺ) هه ر خو ی قه رزو مامه له ی له گه ل کردن و شتی خو ی به بارمته لادانان، به سه بو
 نمونه رووداو یک بگیرینه وه که له کتیبه باوه پی کراوه کاندا هاتووه وه (ریاض الصالحین)
 که نه فه رموی: جاریک قه رزی جووله که یه کی به لاره بوو، جووله که که به پی ی باوی پیسی
 خو یان زور به بی شه رمی و ناپیاوی و به دم دریزیی داوای قه رزه که ی کرده وه به جوړی کاری
 کرد له دلی هاوه له کاندا نیازیان کرد هه لسن بوی سزای بدن، له پاش دا پیغه مبه ر (ﷺ)
 به پی ی باوی پاک و شیرینی خو ی جله وگیری کردن و ته به ناوبانگه که ی خو ی ناراسته کردن:
 خاوه ن هه ق مافی قسه کردنی هه یه، لینی گه رین، به لکو ناموژگاری نه و بکه ن که

داواکردنه که ی به باشی بکات، نامۆزگاری منیش بکن که به باشی هه قه ی بده مه وه!! ههروه ها
 به سه بو میژوو پروداوینکی تریش باس بکهین هه ره له م باره یه وه له چه رخی جینشین
 دووه مدا: که (ئیمامی عه لی) -خوا لینی رازی بی- شتیکی گوم بووی خۆی ناسیه وه له لای
 جووله که یه ک و نه یدایه وه، ئینجا (ئیمامی عه لی) شکاتی لی کرد له دادگای عومه ر،
 له سه ره نجامدا عه لی شایه تی نه بوو، عومه ر ماله که ی دا به جووله که که! هه ره له و پروداوه دا
 نه مه ش هیه که له کاتی محکه که دا عومه ر بانگی عه لی کرد به نازناوی (ابو الحسن) عه لیش
 به وه تیک چووو فه رمووی: بوچی فه ر قمان نه که یت و پریزی من نه گریت و به نازناو بانگم
 نه که یت، به ناوه پروته که ی خۆم بانگم بکه و بلی: عه لی!! ئینجا له پاش نه وه موسلمانان نه و
 رینبازه یان دایه به رو مافی نه و دوژمنانه یان پاراست ته نانه ت له و کاتانه شدا که ئیسلام به
 حوکمران نه ما له ناو موسلماناندا، ئینجا به هۆی ئیسلام و موسلمانانه وه نه و په نادان و
 پاراستنی مافیان بو نیشته تا زۆربه ی گهلانی جیهانیش به و جوژه ره فقاریان له گهل کردن
 له پاش نه وه ی که له هه موو لایه که وه له ژیر چه پۆکه دا بوون و نه تارینران، ئینجا له وه ش
 تیپه ریان کرد تا نه و راده یه به پیلانی ده ولته ته گه وره کانی جیهان و له په نای نه واندا
 میریه کیان بو فه راهم مینان له ناو جه رگه ی خاکی ئیسلام دا له پاش جهنگی جیهانی دووه م.
 ئیستا نه و میریه به چکۆله ی نه وانه له په نای ده ولته ته گه وره کانی بوژئاوادا به تایبه تی
 نه مریکا سه ریان به رزکردوو ته وه به راست و به چه پ و به هه ر چوار په ل ناوه ستن خه ریکی
 تاوان و ده ست درێژین به و جوژه ی که جیهان نه زانی و نه بینن و پیویست به باس ناکات،
 به لام هه موو که سه نه زانی نه وه له خۆیانه وه نیه و به نازایی خۆیان نیه، به لکو به هۆی
 خه لکیه وه یه و له په نای خه لکیدایه، تا بوژنی دی - به ئیزن و یارمه تی خوا- هیه چ که سه
 فریایان ناکه وی له ژیر هیرش و چه پۆکه ی موسلماناندا تۆله یان لی نه سینرئ و له ناو نه چن.
 ﴿وَبَاءُ وَيَغْضَبُ مِنَ اللَّهِ﴾ نه و جووله کانه له هه نس و که وتیاندا گه رانه وه به خه شمیکی گه وره
 له لایه ن خواوه و شایسته ی نه وه بوون ﴿وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ﴾ هه لدره به سه ریا نه وه هه ژاری
 ده روون و چاو برسیتی هه رچه ند به سامان و به ده سه لات بن، چوار ده ور دراون به وه، یان
 زه بوونی و ترسنۆکی ده روونیه که پی یانه وه ده ره نه که وی له قسه و کرده وه یشیاندا، به هه ر کام
 مه به سه ت بیته جووله که وان،

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿١٣١﴾ لَيْسُوا سَوَاءً مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ ءَانَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١٣٢﴾ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٣﴾

هؤی نه وهش که باس کرا نه مه یه که نه فرموی: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ﴾
 نه وهی که باس کرا بویان به هؤی نه وهی که نه وانه بنی پروا بوون به نایه ته کانی خوا ﴿وَيَقْتُلُونَ
 الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ﴾ پیغه مبه رانیان کوشته به ناهق ﴿ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ﴾ نه و پروا
 نه هینان و کوشتنه ناهقه شیان به هؤی نه وهه بوو که نه وانه یاخی بوون و مل پیچیان کرد له
 فرمانی خوا، به هؤی نه وهه بوو که هه میشه دست درنژیان نه کرد و خهریکی گوناو
 خراپه کاری بوون، واته نه وانه له یه که مجاره وه دستیان کرد به گوناو بنی شرعی، نینجا
 نه وهش رای کیشان بو گوناه گه وره کان تا وایان لی هات پیغه مبه ره کانیان کوشته و پروایان
 نه ما به نایه ته کانی خواو به ته وای له ناین دهرچوون و بنی پروا بوون، نینجا نه و گوناو
 تاوان و بنی پروایهش بوو به هؤی نه وه خوا نه وه یان به سه ریبنی که باس کرا، بنی گومان نه و
 توله سه خته تاییه تی نیه به و جووله کانه وه، به لکو گشتیه و هر گهل و تاقمیکی تریش که
 نه و هویانه یان تیا به دی بیته خوا نه و توله یان لی نه سیننی، بوونی وینه ی نه و هویانه له ناو
 به ناو موسلمانه کانی نه مپودا شایسته ی کردوون به وینه ی نه و سزاو توله ی که خوا دای
 به سر نه و جووله کانه دا، موسلمانه کان له پاش نه وهی که خوا سه ری خستن و زالی کردن، به
 هؤی گوی پرایه نیان بو خوا، له پاش نه وه به ره به ره دستیان کرد به گوناو بچووه کان، نینجا
 نه وه رای کیشان بو گوناهی گه وره تر تا وایان لی هات قورنانه که ی خواو ره وشته پاکه که ی
 پیغه مبه ریان فری دا، دورریان خستنه وه له ژبانی خویمان، نینجا به شی زوریان هر
 پروایشیان پی یان نه ماو چند ریبنه ران و بانگ که رانی خویمان کوشته، تا خوا خه شی لی
 کرتن و سه شوپری و ژیر ده ستیی و بنی ده سه لاتی هندا به سه ریانه وه، مافیان ژیر پی کراو
 مال و دارایی و نیشتمانیشیان داگیرکرا وه ک به چاو نه بیبری، به لکو نه گهر ورد بینه وه خراپتر
 له جووله که یان به سه ره ات، نه وه تا به شیکی زور گه وره و گرنگ که وته ژیر ده ستی دوژمن و

بېگانه و به ته‌واوی به‌مالات و سه‌رو به‌ریانه‌وه قوت دران و ناوی نی‌سلامی‌شی به‌سه‌روه نه‌ما، به‌لکو سه‌یرتر نه‌ویه که پارچه‌یه‌کی زور به‌نرخ و پیروز له ولات‌ه‌که‌یان جووله‌که داگیری کرد ناوی نی‌سلامی لی س‌پ‌یه‌وه و ناوی خوی خسته سه‌رو باقی نه‌وه به‌ه‌موو جور لاقرتی نه‌کات به‌به‌ناو موسلمان‌ه‌کان و نه‌مان هر نه‌چنه پیشه‌وه و ناماده‌ن بو دوستایه‌تی و نه‌و جووله‌که به‌د به‌ختانه هر ده‌ریان نه‌که‌ن و پازی نه‌که‌ن و پازی نابن لی‌یان!!

نه‌وه باوی خواجه و باوی نه‌ویش گورانی بو‌نیه، داخی سه‌خت تر نه‌ویه که نه‌م خه‌شم لی گ‌یراوانه که به‌ ناوی پروت موسلمانن هینشتا خویان به‌ موسلمان دانه‌نین و گله‌یی نه‌که‌ن له‌خوا که چون و له‌به‌رچی خوا یارمه‌تیا نادات؟!

نه‌م چهند نایه‌تی رابردووه هرچهند باسی نامه‌دار نه‌کات به‌ شیوه‌ی گشتی و به‌بنی دیاری کردن، به‌لام له‌تفسیره‌که‌دا شوینی زوریه که‌وتین و که‌تایبه‌تیا ن کرد به‌ جووله‌که‌وه، چونکه به‌و جوره ریک تره له‌گه‌ل شوین و نایه‌ته‌کانی تردا که وینه‌ی نه‌م باسانه‌یان تیا‌یه و تایبه‌تی نه‌کرین به‌ جووله‌که‌وه، له‌به‌ر هیندی له‌و سیفت و کرده‌وه پیسانه — وه‌ک کوشتنی پیغه‌مبه‌ران بی — هر له‌وان پروی داو گاوره‌کان شتی وایان نه‌کردووه.

له‌پیشه‌وه به‌ کورتی نامارژهی کرد به‌وه‌ی که ه‌موو نه‌و نامه‌دارانه چون یه‌ک نین، به‌لکو هیندی له‌وان بروداران و زوربه‌یان یاخین و له‌ سنووری خوا دهرچوون، ئینجا نه‌وا لی‌ره‌دا باسی نه‌و ده‌سته بروداره نه‌کات و به‌لین نه‌دا پنی‌یان و ئینجا به‌دوای نه‌وه‌دا هه‌ره‌شه نه‌کات له‌ بی‌بروایان، نه‌فهرموی: ﴿لَسُوا سَرَاءً﴾ ه‌موو نامه‌داره‌کان یه‌کسان و چون یه‌کنین، واته ه‌موو بی‌برواو یاخی نین، به‌لکو برودارو پیاوچاکیان ه‌یه وه‌کو نه‌فهرموی: ﴿مِنْ أُمَّلٍ أَلْكَبِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ﴾ له‌ناو نامه‌داره‌کاندا ده‌سته‌یه‌ک ه‌یه راست و ریک له‌سه‌ر برواو گوی‌رایه‌لی بو خوا ﴿يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ﴾ نایه‌ته‌کانی خوا نه‌خوینن له‌کاته‌کانی شه‌ودا ﴿وَهُمْ يَسْجُدُونَ﴾ له‌کاتیکدا که نوپز نه‌که‌ن و خه‌ریکن به‌ شه‌ونویژه‌وه که نیشانه‌ی راستی و خوا ناسیانه ﴿يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ بروا نه‌هینن و بروایان ه‌یه به‌ خواو پروژی دوا‌یی ﴿وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ فهران نه‌ده‌ن به‌ چاکه و جل‌ه‌وگیری نه‌که‌ن له‌ خراپه ﴿وَيُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ﴾ به‌بنی دواکه‌وتن چه‌سپانی نه‌که‌ن له‌ ه‌موو جوره کرده‌وه باشه‌کاندا که بویان بکری و به‌ ده‌ستیانه‌وه بی‌ت ﴿وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ نه‌وانه له‌ کومه‌لی چاکانن به‌لای خواوه‌و شایسته‌ی ره‌زانه‌ندی و وه‌سف و سه‌نای خوان.

وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٧﴾
 مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا
 أَنفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتَهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾

﴿وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ﴾ هر خیر و چاکه‌یه‌ک بکن هرگیز بی‌به‌ش ناکرین له نه‌جرو پاداشته‌که‌ی، به‌لکو نه‌جرو پاداشت به‌ته‌او‌ی و مرنه‌گرن، دیاره نه‌وانه له خواترس و خوپاریزه‌رن ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ﴾ خواش به‌باشی زانار ناگایه به‌له خواترس و خوپاریزه‌ران، که‌واته کرده‌وه چاکه‌کانیان و مرنه‌گری و پاداشتی شایسته‌یان نه‌داته‌وه، نینجا به‌رام‌به‌ر نه‌م خوا پیداو‌انه له نامه‌دار، نامه‌زه نه‌کات بو‌بی‌برواو به‌ش براوه‌کانیان، که‌زور که‌شخه و شانازیان نه‌کرد به‌مال و سامانی زور و به‌کوپر و نه‌ولاده‌وه، هیچیشیان فریایان ناکه‌نه‌ون و دووچاری سزای ناگری نه‌برواوه نه‌بن، باسیان نه‌کات به‌شیوه‌ی بریارو یاسایه‌کی گشتی بو‌همو و بی‌برویان که‌نه‌مان لی‌رده‌ا یه‌که‌م و سه‌رده‌سته‌ن، نه‌فرموی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بی‌گومان نه‌وانه‌ی که‌برویان نه‌مینا له‌م جیهاندا ﴿لَنْ تُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا﴾ هرگیز نه‌مالیان و نه‌پوله‌کانیان سوودیان پی‌ناگایه‌نه‌ن و به‌رگری هیچ شتی له‌سزایان لی‌ناکه‌ن له‌لای خواوه ﴿وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ﴾ نه‌وانه‌هاوه‌ل و هاوریکانی ناگری دوزه‌خ نه‌بن، واته نه‌نوسین به‌و ناگره‌وه، ﴿هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ نه‌وانه‌له‌و ناگره‌دا نه‌میننه‌وه به‌همیشه‌یی و بی‌برانه‌وه، بی‌گومان بی‌برویان مال و دارایی به‌خت نه‌کن له‌خیر و چاکه‌دا، نیت به‌نیازی پی‌اوه‌تی و به‌زه‌یی هاتنه‌وه به‌ه‌ژاراندا، یان بو‌بو‌پامایی و به‌نیازی بلاو‌بو‌ونه‌وه‌ی ناو و شوره‌ت، یان نیازی خواو له‌به‌ر خوا له‌ده‌رونی

خویاندا، ئینجا له وانهیه که سینگ گومان ببا بۆ که نك و سوودی ئەو جوژه بهخت کردنانه و
 سوودو که لکی ئەو جوژه مال و داراییانان، جا له بهر ئەوه بئێ که لکی و بئێ نرخی ئەوانهشی
 پوون کردهوه بهم چیرۆکه، ﴿مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ وینه و سیفتهی ئەو مال و
 داراییه ی که ئەو بئێ برۆیانه بهختی ئەکەن لەم ژیا نی جیهانه دا، وینه و سیفتهی ئەوه له بئێ
 که لکی و بئێ سوودی دا: ﴿كَكَمَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ﴾ وهک وینه و سیفتهی بایه که که سه رما و
 سوله یه کی زور سهختی پیوه بئێ و ﴿أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ﴾ دابیتسی له کشتوکالی
 تا قمی که سته میان له خویان کردبئێ به بئێ برۆی و تاوان کردن ﴿أَهْلَكَتُمْ﴾ ئینجا ئەو با و
 سه رما یه کشتوکاله که ی له نا و بردبئێ، واته هر چو ئنی گه ل و تا قمی کی بئێ برۆا کشتوکالی کی
 بئێ و خوا به خه شمه وه بایه کی وای بۆ بنیرئێ ئەو کشتوکاله له نا و نه بات و خاوه نه کانی هیچ
 سوودی لی وهر نا گرن، هه روه ها هه ر بهخت کردن و به خشین بکه ن که به رواله ت باش بئیت
 لیان وهر نا گری، بای خه شمی خوا له ناوی نه بات و بئێ که لکی نه کات، چونکه ئەو به خشین و
 بهخت کردنه له برۆا وه نه هاتوو وه به پئێی به رنامه ی خوا نه کرا وه، ئینجا ئەو بئێ برۆیانه که
 سوود وهر نا گرن له به خشین و بهخت کردنه که یان، وهک خاوه ن کشتوکاله که سووچ و خه تای
 خویانه ﴿وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ﴾ خوا سته می لی نه کردوون ﴿وَلَكِنْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴾ به لکو خویان
 سته میان له خویان کردو وه که برۆیان نه بو وه به پئێی به رنامه ی خوا رهفتاریان نه کردو وه،
 چونکه خویان به خواهیش و مه یلی خویان لانه دن له و به رنامه ی که هه موو خیر و
 چاکه یه کی تیایه، خویان لادا له رئێ راست و گو مراییان بۆ خویان هه لبرارد و ده ستیان
 نه گرت به و ئایین و شه ریه ته ی که ته نها ئەوه مایه ی گه یشتن و په یوه ستیه به خوا وه، که واته
 کرده وه کانیان هه رچهنده به رواله ت خیر و چاکه بئیت پچرا وه له خوا و په یوه ندی پیوه نیه،
 ده ی نه بئێ گه ردی ئەو کرده وانه بچئێ به با و هه رچیان چاندبئێ بسووتئێ و به ره میان نه بئێ.

يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةَ مِن دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوْا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ
 الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾
 هَاتِنْتُمْ ءَوْلَاءَ يُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا لِقُوكُمْ قَالُوا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْا
 عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾

نينجا له کوتایى ئەم باسه دوورو درێژەى که تیپەرى کرد له سوڤه ته که دا، باسو
 بریارێک دەرئەکات سه بارهت به لاری و ناله باری و به دنیاى نامه داره کان و بی پرواکان له گه له
 برواداران و، که واته با نه مانیش وریای خویمان بن و هرگیز لییان نه مین نه بن و نه یانکه نه به
 دوستی گیانی به گیانی خویمان و نهینی خویمان لانه درکینن، ئەم ته مین و ناگادار کردنه وه
 ناراسته ی برواداران ئەکات به شیوه یه کی گشتی هه می شه یی، که له هه مووکات و ولاتیکدا
 راست و رهوایی شه و هه وال و ته مین یه دەرئەکه و یی بو برواداران: ئە فه رموی: ﴿يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ
 ءَامَنُوا﴾ ئە ی که سانی که برواتان هیناوه ﴿لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةَ مِن دُونِكُمْ﴾ دامه نین بو خوتان له
 غه یری خوتان دوستی گیانی به گیانی که جی ی پازو نیازتان بیت و نهینی خوتان یان
 لادرکینن، نینجا ده ست نیشان ئەکات بو چه ند شتیک که هوی ئەم جله و گیرییه ن:

١- ﴿لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا﴾ ئە وانه قسووریان لی ناکن له هیچ شه رو خراپه و زیانیک، ئە وه ی له
 ده ستیان بیت پیتان ئە که ن.

٢- ﴿وَدُّوْا مَا عَنِتُّمْ﴾ پینان خوشه و ئاواته خوازی ناخوشی و ناره چه تیتانن.

٣- ﴿قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ﴾ بی گومان خه شم و قینی به تینیان لیتانه، بو تان

دەرکه و تووه و دەرئەکه و یی له قسه کا نیانه وه که له ده میان دەرئەچه ی.

واته خهشم و دوژمنایه تیان نه ورنده به تینه، له گهل نه ودها نه یانه وی بیشارنه وه و دهی
 نه برن، به لام خویمان پیناگیری و ده میان نه ترازئی و له قسه کانیا نه وه وهر نه گیری ﴿وَمَا تُخْفِي
 صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ﴾ له کاتیکدا نه و خهشم و دوژمنایه تیه ی که له دلنه کانیا ندایه و شار دو مانه ته وه
 که وره تر له وه ی که له ده میان نه وه وهر نه که وه ی ﴿فَدَبْنَا لَكُمْ الْآيَاتِ﴾ به راستی به لگه و نیشانه
 پروونه کانمان باس کرد بو تان، به لگه و نیشانه له سهر راست و به جئی جله و گیری
 له خوشویستن و دوستایه تی دوژمنانی خوا و پیغه مبه ر ﴿لَسَّهْرٍ پِنُوِیَسْتِی رَاسْتِی
 لَه نَائِیْنِ وَ دُوسْتِیَه تِی بِرُوَادَارَانِ وَ دُوژْمَنِیَه تِی دُوژْمَنِیَانِ﴾ ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَقُولُونَ﴾ نه گهر نیوه
 ژیرین. واته نه گهر نیوه ژیرین نه وه تان به سه و ری راستی خو تانی پی نه دهنه بهر ﴿هَكَأَنَّهُمْ
 أَوْلَاءٌ لِّمُحِبِّوهُمْ﴾ بیدار بنه وه نیوه نه وان که نه وان تان خوش نه وی ﴿وَلَا يُحِبُّوْكُمْ﴾ له کاتیکدا که
 نه وان نیوه یان خوش ناوی ﴿وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ﴾ نیوه برواتان هیه به نامه ی خوا هموی
 نه که وه نه وان که بروی وایان نیه، ﴿وَإِذَا لَقَرْتُمْ قَالُوا آمَنَّا﴾ کاتی نه وان پیتان بگن نه نین:
 بروامان هیناوه ﴿وَإِذَا حَلَلُوا﴾ کاتی لیتان جوئی بوونه وه و خویمان که وتنه یه ک ﴿عَمْرًا عَلَیْكُمْ
 الْأَنْبَاءَ مِنَ النَّبِیِّ﴾ سهره په نجه کانی خویمان نه گه زن له سهرتان له بهر قین و خه شمیان لیتان ﴿قُلْ
 مُؤْتُوا بِمَنِّطِكُمْ﴾ بلئی پینان: بمرن به داخ و خه شمی خو تانه وه ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ به راستی
 خوا ناگا و زانایه به هر شتی که له سنگ و دلنه کاندا یه، واته خوا زانایه به شاروه تر له
 کینه و داخ و خه شمی که نیوه نه یشارنه وه له برواداره کان و به نه یی له ناو خو تاندا دهی
 نه برن، که واته توله تان لی نه سینئی. (ئیین و عباس) - خوا لئی رازی بی - نه فهرموی: هیندی
 له موسلمانان خزمایه تی و دوستایه تی و سویند خوارییان هه بو له گهل جووله که کانی
 مه دینه دا، نه دو نایه ته له گهل نایه تی داهاتوودا هاتنه خواره وه له وان و نه
 جووله کانه دا. (موجاهید) نه فهرموی: هاتنه خواره وه دهریاری هیندی له برواداران که نه

تىكەلى و دوستايەتییەیان بوو لەگەل ناپاکەکانی مەدینەدا، چونکە دەربەربینی بېروا بە ناپاکی
 کەلە ئایەتی دووهم دایە پیشەى ناپاکەکان بوو، بەلام - وەك چەند جارێك وتمان - ئایەتەکان
 تاییبەتی ناکرێن بە پرودادو و هۆی هاتنە خوارو هەیانەو، کەواتە وەكو زۆر بە ئەفەرموی:
 چاکتر ئەو هەیه کە ئەم دوو ئایەتەش تاییبەتی نەکەین بە هیچ کامەو و هەر بە شیوہی گشتی
 تەفسیریان بکەینەو، ئەو سیفەتەى کەلە ئایەتی دووهم دا باسی ئەکات لە هیندی لە
 جوولەکەکانیش دا بوو، کەواتە نابێ بە بەلگە لەسەر تاییبەتی کردنیان بە ناپاکانەو، ئینجا
 بە هەر حال و لەسەر هەربار ئەم ئایەتانە - وەك چەند ئایەتی تر- جەلەوگیری بېرواداران ئەکات
 بە دوستایەتی و خوێش ویستن و پشت بەشتن بە بېروایان کە دوژمنی خوا و پیغمبەر و
 قورئانی خوان. ئەمە جیاوازه لەگەل پیویست کردنی کردەوی چاک و بەکارهینانی ئەوپەری
 داد لەگەل ئەو بېروایانەى کە جەنگ لەگەل موسلمانان ناکەن و ئاوارە و دەربەدەریان
 نەکردوون و یارمەتی دژو دوژمنی موسلمانان نەداو، ئیمە با خوێشان نەوین و نەیان
 کەین بەبراو دوستی گیانی خۆمان، لە هەمان کاتدا کردەو و پەفتاری چاکیان لەگەل
 ئەکەین و داد بەکار نەهینین و لەگەل ئەوانە بە پێی فەرمانی خوا و پیغمبەر (ﷺ). ئەم
 ئایەتانە و ئایەتەکانی تر هیچ خودپەسەندی و پەگەزایەتی تیانیە دەربارەى ئەو بېروایانە،
 بەلکو بەپێی فەرمانی خوا خۆپاراستن و خۆپارێزی تیایە لەلایەن بېروادارانەو بۆئەو
 بېرواداران دوور بن لەشەریان و دووچار نەبن پێیانەو، ئەوان خەتابارن کە ئەوەندە
 بەدکردار و بەدنیازن دەربارەى بېرواداران، ئیمەى بېروادار درۆیان بۆ هەلنا بەستن، بەلکو
 پەروردگار هەوائی پێ داوین کە ئەوانە بەو جۆرە پیس و دوژمنمان دەى نیتەر چۆن پەوايە
 ئەوانەمان خوێش بوو و بیانکەین بەدوستی گیانی خۆمان و پشتیان پێبەستین و بیانکەین
 بەجیگەى رازو نیازی خۆمان!!

إِنْ تَسْكُمُ حَسَنَةً تَسُوهُمْ وَإِنْ تُصِبْكُمُ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصِيرُوا وَتَتَّقُوا لَا
يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٥٢﴾

نايا نېمه چۈن ئەوانمان خوش بوئ و به دوستيان بزانيں له كاتيكدا كه ئەوان له گەلمان بهم جوړهن كه خوا ههوانمان ئەداتى و ئەفەرموى: ﴿إِنْ تَسْكُمُ حَسَنَةً تَسُوهُمْ﴾ ئەگەر هەر چاكه و خوشيهكتان پى بگات، ئەوان غەمبارو نارەحەت ئەكات ﴿وَإِنْ تُصِبْكُمُ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا﴾ ئەگەر ناخوشيهك دوچارتان ببى، ئەوان بهوه گەش ئەبنهوه و پىيان خوشه، بەراستى ئەوه ئەوپەرى دوژمنايهتى و دل پيسيه، ئىتر چۈن نېمه دلمان پاك بىت لىيان و بيانكەين بەدوست و خوشهويست!!؟

خوای مېهرەبان هەرچۈن بېروادارانى ئاگادار كرد بەسەر ئەوپەرى دل پيسى و دوژمنايهتى بى بېرواکان دەربارەيان، هەرەها ئاگادارى كردن بەسەر پى پزگار بوون لەشەرو پىلانيان، ناماژى كرد بۇ چەك و قەلغانى كه بەرگرى پى بکەن له خويان و بەرەستى پىلانى ئەوانى پى بکەن، فەرموى: ﴿وَإِنْ تَصِيرُوا وَتَتَّقُوا﴾ ئەگەر ئىوه به ئارام بن و خوتان بگرن لەسەر گوپرايهلى خوا و ئەركى تىكۆشان لەپى خوادا، بەرامبەر پىلان و ئازارى ئەوان، خوتان پىارنزن لەوى كه خوا قەدەغەى كردوه لەسەرتان، ئەگەر ئىوه ئاوا بن ﴿لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا﴾ پىلانى ئەوان زىانى هېچ جوړه شتىكتان پى ناگەيەنى و هېچ جوړه زىانىكتان پى ناگەيەنى، نه زۆرو ئەكەم، چونكه ئەو خوگرى و خوپاراستنه ئەيانخاتە سايه و پەناى خوا، هەكەسېش بکەويتە سايه و پەناى هېچ شتى ناتوانى زىانبارى بکات. ﴿إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ﴾ بەراستى خوا به دەسلەت و بەزانيں دەورەى داوه به هەرچى كه ئەوان ئەيکەن، كەواته پى پزگار بوون له پىلان و شەرو خراپەى بى بېروايان، چەك و قەلغان بۇ بەرگرىيان برىتیه له خوگرى و دامەزراوى لەسەر فەرمانبەرى و گوپرايهلى خوا، ئەك پووخان و شكان بەرامبەر پىلان و هيزى بى بېروايان، خوگرى و دامەزراوى لەسەر عەقیدە و ئايىن، ئەك واز هينان و دەست نان بەئايىن و عەقیدەوه لەبەر خوپارنزی لەشەرو خراپەى دوژمن، يا لەبەر دەست كەوتى خوشهويستى و دوستايەتى دوژمن، كه هەرگىز راستيشمان له گەل ناکەن له دەربىنى خوشهويستى و دستايەتى دا، رىگەى پزگارى و چەك و قەلغان

خوگړی و له خوا ترسانه، په کټی و په گرتنی موسلمانان له دست گرتن به نایینی خوا که هر نه و هس مایه په یوه سستی به خواوه که هم نوممه ته به دریزایی میژوی هرکاتی دهستی گرتبی بهو نایینه پیروزه یوه بهرینکی هر زال و سرکه وتوو بووه، به پیچپه وانه وه هرکاتی دهستی به مایه په یوه سستی به دوژمنانه وه، گوئی گرتبی له په ندو ناموژگاری نه وان، نه وانیان کردبی به جی رازو نیازیان و دوست و کومه ک و پرس پی کراویان نه و دوژمنانه بووی، هرکات بهم جوړه بووین به شیان هر سهر شوړی و داوماوی و بهش خوراوی بووه، میژوویش شایه تی له سهر نه و باوی خوا، جا هرکه س خوی له وه کویر بکات و نه و که سه چاوی هیچ نابین بیجگه له وهی که مایه تی شکان و سهر شوړی به.

له م دواترین نایه ته دا به لینی دا نه گهر بروداران خوگرو له خواترس و خو پاریزهر بن پیلانی دوژمنان کاریان لی ناکات، که واته نه گهر وانه بن کاریان لی نه کات، نینجا به دواوی نه و نایه ته دا دهست نیشان نه کات بو دو بوداو که نه و باوی خوی تیا به دی هات به هر دوو جوړه که یوه.

دهست نیشان نه کات بو بوداوی (احمد) که بروداران زور بوون به لام هم موویان خوگرو گوئی رایه له نه بوون به هوی نه وه نه و تی شکانه پوی دا که به دریزایی باسی نه کهین، بو بوداوی (بدر) که موسلمانان کان زور که متر و بی ده سلات تر بوون، به لام هم موو خوگرو گوئی رایه له بوون به هوی نه وه خوا زالی کردن به شیوه یه که مردوم سهر سامه تیایدا. بیجگه له وهش بهشی یه که می سوره ته که تا نه گاته نیره باسی قوناغی یه که م نه کات: قوناغی بهر بهر کانی و ناژاوه و تی جهنگین له گه له دوژمنان به قسه و به دم، نینجا دیته سهر قوناغی دووم که قوناغی بهر بهر کانی و جهنگه به شیرو تیرو خوین رشتن، که واته له م دوو باره وه په یوه سستی که به هیز هیه له نیوان نایه ته کانی رابردوو نایه ته کانی داهاتوودا.

پیش نه وهی دهست بکهین به قوناغی دووم به جوانی نه زانم به کورتی باسیکی لی بوردن و چاوپوشی نیسلام بکه م که ناماژهی بوکرد له م چند نایه ته ی دواوی قوناغی یه که مدا: فرمانی دا که موسلمانان نه و دوژمنان نه کهن به خوشه ویست و دوستی گیانی به گیانی خوین، به لام هانی نه دان له سهر نه وهی که رهفتاریان له گه له بکهن به وینه ی کرده وهی نه وان، بهم رهنگه نه مانیش کینه و خشم و پیلان به کار بینن له گه لیان، به لکو فرمانی پیدان به خو پاراستن و دور که وتنه وه له شهرو پیلان و خراپه یان، فرمانی دا به خو پاراستن له پیلانی نه وان نه که نه مانیش پیلان و فیل بکهن له گه له نه وان، به لکو به

چاپوڙشی ئیسلام هاوکاری بکن له گه‌ل مه‌ردوما، به پاکی ئیسلام و خیر خواهی ئیسلام ره‌فتار بکن. مه‌گه‌ر ناچار بکرین، به‌م ره‌نگه‌ جه‌نگیان له‌گه‌ل بکرئ، سزاو نازار بدرین له‌سه‌ر ئاین و عه‌قیده‌که‌یان، به‌رگری بکرین له‌پئی خوا، پئی بگریئ له‌ بلاوبونه‌وه‌ی ئاین و به‌رنامه‌که‌ی خوا، نه‌وکاته داویان لی نه‌کرئ له‌لایه‌ن خواوه که جه‌نگ به‌که‌ن له‌به‌ر خوا و له‌پئی خوادا، کو‌سپ و گری له‌ پئی نایینه‌که‌ی خوادا لابه‌رن، جه‌نگ بکن له‌به‌ر تیکو‌شان له‌پئی خوادا، نه‌ک له‌به‌ر هیچ نیاز و مه‌به‌ستیکی تر، له‌به‌ر ویستنی خیر و چاکه‌ بو ئاده‌میزاد نه‌ک له‌به‌ر تو‌له‌سه‌ندن و داخی دل‌پرشتن به‌و که‌سه‌نه‌ی که سزاو نازاریان داون، له‌به‌ر نه‌هیشتنی نه‌و کو‌سپ و گری‌یه که به‌رگری گه‌یشتنی نه‌و خیر و پروناکیه‌ نه‌کات که خوا ناردی بو هم‌موان، نه‌ک له‌به‌ر زال‌بوون و داگیرکردنی خاک و ولات، له‌به‌ر به‌دی هینانی پژی‌میکی پیک و راست هم‌موان له‌سایه‌ی به‌سه‌ینه‌وه‌ به‌داد و به‌خوشی و نارام و ناشتی، نه‌ک به‌رز کردنه‌وه‌ی ئالایه‌کی نه‌ته‌وایه‌تی و دامه‌زاندنی ئیمپراتۆریه‌تیک!!

ئه‌مه‌ی که گو‌ترا شتیکی راسته‌ که ده‌قی قورئان و حه‌دییسی پئی‌هاتوه له‌ چه‌ند شو‌ینیکدا، می‌ژوی ئه‌وانه شایه‌ته‌که له‌ زه‌وی دا به‌گو‌یره‌ی ده‌قی قورئان و حه‌دیس و په‌وشتی پاکی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ره‌فتاریان کرد تا بوون به‌ ئاوینه‌یه‌کی بالانما بو قورئان و حه‌دیس و ئه‌م نایینه‌ پیروژه، بی‌گومان ئه‌م به‌رنامه‌ پیروژه و باش تر و پر سوود تره بو جیهان و جیهانیان، هه‌رکس بیه‌وی به‌رگری و به‌ریه‌ستی بکات له‌ هه‌موو دوژمنیک دوژمن‌تره بو مرو‌قه و مرو‌قیه‌تی، که‌واته پنیو‌سته ده‌ست به‌ستن و دوورخستنه‌وه و نه‌هیشتنی نه‌و یه‌که‌م دوژمنه‌ ناپه‌سه‌نده.

ئه‌و یه‌که‌م گه‌لی موس‌لمان به‌سه‌ر کردایه‌تی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هه‌لسان به‌و ئه‌رکه‌ و نه‌و پنیو‌سته‌یه‌یان به‌جی‌هینا له‌ یه‌که‌مجاره‌وه له‌ به‌رزترین پله‌ و شیوه‌ی دا، گه‌لی موس‌لمان له‌ هه‌موو چه‌رخ و چینیکدا پنیو‌ستی سه‌رشانیه‌تی ری‌بازی یه‌که‌م گه‌ل و کو‌مه‌ل بداته به‌ر، چونکه نه‌و هه‌ول و تیکو‌شانی ئه‌وانه ئه‌بئ هه‌ر بکرئ و نه‌سه‌راوه‌ته‌وه تا ئه‌م جیهانه‌ هه‌یه پیش نه‌وه‌ی ده‌ست بکه‌ین به‌ ته‌فسیری ئایه‌ته‌کان چاک وایه‌ کورته‌ و پالفته‌یه‌ک باس بکه‌ین له‌باره‌ی روداوی (احمد)وه، به‌پئی نه‌وه‌ی که‌له‌ کتیبه‌ باوه‌پئی‌کراوه‌که‌نه‌وه هاتوه: له‌سانی دووه‌می کو‌چی دا بووداوی(بدر) پووی دا و خوا موس‌لمانه‌کانی تیا زال‌کرد به‌ شیوه‌یه‌ک وه‌ک مو‌عجیزه‌ و ابو، له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و تا‌قه‌که‌مه‌ی موس‌لمانان قوریه‌شی شکاند و پیشه‌ه‌و او سه‌رو‌کایه‌تی بت په‌رستی و بی‌پروایی له‌ناو برد، ئینجا له‌پاش

گه رانه وهيان به سهر شوپري و شكاوي (ابو سفيان) بوو به سه روک و دهمراستی قورهيش، ئينجا دهستی کرد به هاندانی قورهيش بو هق سهندنی خويان له موسلمانان، له قورهيش و سويند خواره کانيان سئ هزار چه کداری پیکه وه ناو له مانگی شه والی سالی سئ يه می کؤچی دا هينانی بو سهر مهدينه، نافرتهيشيان له گه ل خويان هينا بوئه وهی له بهر غيرت و پاراستنی نامووسيان که س رانه کات و پشت نه کاته ئه و جهنگه، به و جوړه هاتن تا له نزیکي شاخی (احد) دا خستيان، ئينجا پينغه مبه ر (ﷺ) پرسى کرد له هاوه له کانی: نایا له مهدينه دهرچن و بهر و بوويان برؤن، يان له مهدينه دا بعيننه وه يا نه وان بينه سهريان؟ خوئی رای له سهر نه وه بوو که دهرنه چن و محکم بکن له مهدينه دا، ئينجا نه گه ر نه وان هاتنه سهريان کوچه و کؤلانه کانيان لی نه گرن و نافرته تانیش له سهر بانه کانياوه بيان دهنه بهر بهرد، سه روکی ناپاکه کان (عبدالله کورى ئوبه ی کورى سولول) له سهر ئه م رایه بوو، به لام تاقمینی زؤر له هاوه له کان - که زؤربه يان گه نجه کان بوون و له سالی پيشوودا به شدار نه بوون له پروداوی (بدر) دا - رایان وا بوو دهرچن و داوای دهرچوونيان کرد زؤر به سوؤو تاسه وه، ده کوت که زؤربه له سهر نه و رایه ن، له بهر نه وه هلساو ته شريفی برده وه بو ماله وه - مانی عانیشه خوای لی رازی بیئت - پوشاکي جهنگي پوشاو هاته وه بو ناو هاوه له کانی، له کاتیکدا که نه وان په شيمان بوو بوونه وه و تيان: ئيمه زؤرمان بو هينا له سهر برياری دهرچوون! له بهر نه وه هاتنه خزمه تی و تيان: ئه ی پينغه مبه ری خوا، نه گه ر تو مانه وه ت پي خوشه و ابکه، نه ویش فهرمووی: هر پينغه مبه ریک پوشاکي جهنگ بپوشی و چه ک هه لیکری ره وای نيه بوی دانانی هه تا خوا حوکمی خوئی نه کات له به ينی نه و دوژمنه که ی دا، به وه دهرسینکی به رزی دادان، که پرس و را وهرگرتن کاتی خوئی هه يه، کاتی وه خته که ی دوایی هات و برياردرا له سهر باریک تازه ئیتر نابی بگؤری، به لکو نه بی لانه درئ له و برياره و به جن به يئری و پشت به خوا ببه ستری و هرچی بکات نه يکات. با بزانی که پينغه مبه ر (ﷺ) له خه ودا بينی که که لی يه ک که وته شمشیره که ی و چه ند ره شه و لاخیکی بينی سه ربران، خویشی دهستی خسته ناو زری و تاس کلؤینکی قايم، خه و په رزینی به و جوړه کرد: که لایيه که ی دانا به شه يدي بوونی يه کیک له نه هل و به يتی خوئی، ره شه و لاخه کانی دانا به چه ند که سینک له هاوه له کانی که شه يد نه کرین، زری قايمه که شی دانا به شاری مهدينه، که واته دواپوژی جهنگه که ش نه بينی له گه ل نه وه دا هر له سهر برياری شه راکه پویشت و تیکی نه دا، چونکه نه يو يست گه ل و ئوممه تیک پیک به ينی و په روه رده ی بکات، گه ل و

نوممه تیش به به سهرهات و پروداوو تا قی کردنه وه پیک دیت و پین نه گه یه نری، له پاش ئه وه نه یویست به پنی قهزاو قهدهری خوا بجوئیته وه، ئه و قهزاو قهدهری که ههستی پنی کردبوو. پیغه مبه‌ر (ﷺ) له مه‌دینه ده‌رچوو به هزار که سه‌وه، (ئین و ئوم مه‌کتوم) ی دانا به‌سه‌ر مه‌دینه وه کردی به جینشین خوی پیشنوئیزی بکات بو ئه‌وانه‌ی که له مه‌دینه نه‌میننه وه، ئینجا کاتی گه‌یشتنه به‌ینی مه‌دینه و (أحد) سه‌رۆکی ناپاکه‌کان (عبدالله کوری نویه‌ی) گه‌رایه وه به‌کۆمه‌لن له شوین که وتوانیه وه که نزیکه‌ی یه‌ک له‌سه‌ر سنی له‌شکره‌که نه‌بوون، بیانوی ئه وه بوو که پیغه مبه‌ر (ﷺ) به‌گویی ئه‌وی نه‌کردو به‌گویی کورو کال و گه‌نجه‌کانی کرد! ئینجا (عبدالله ی کوری عه‌مر) - خوا لینی پازی بی - که‌وته شوینیان به‌ تانه و ته‌شهر لیدانیاں له‌سه‌ر ئه و گه‌رانه‌وه‌یان، فه‌رموی پنیان: وهرن جه‌نگ بکه‌ن له‌ پنی خوادا، یا له‌به‌ر به‌رگری له‌ خوتان و ولاته‌که‌تان، ئه‌وانیش ئه‌یانوت: ئه‌گه‌ر به‌مانزانیا به‌ ئیوه جه‌نگ نه‌که‌ن نه‌ئه‌گه‌راینه‌وه! ئینجا ئه‌ویش وازی لی هی‌نان و گه‌رایه‌وه لینیان به‌ جوین و قسه پنی وتنه‌وه.

تاقمیک له‌ موسلمانان مه‌دینه‌یه‌یه‌کان داویان کرد له پیغه مبه‌ر (ﷺ) که داوی کۆمه‌کی بکات له‌ و جووله‌کانه‌ی که سویند خواریا‌ن، ئه‌ویش پنی نه‌دا و نه‌یکرد، چونکه جه‌نگه‌که جه‌نگی به‌ینی بپروا و بی‌برواییه که‌واته چون داوی به‌شداریی و کۆمه‌کی بکری له‌ جووله‌که؟ سه‌رکه‌وتن و زال‌بوون لای خوایه و ئه‌و ئه‌یدا کاتی که پشت هه‌ر به‌و به‌سه‌ترا و دل‌یه‌ک باربوو بو، ئینجا رویشتن هه‌تا خستیان له‌به‌رزایی قه‌راخی شیوه‌که‌ی (أحد) و پشتیان کرده شاخه‌که، جله‌وگیری کرد له جه‌نگ هه‌تا خوی فه‌رمان ئه‌دات، ئینجا کاتی پوژ بوویه وه له‌شکره‌که‌ی ناماده‌کردو دای مه‌زراندن، (عبدالله کوری جوبه‌ی) ی کرد به سه‌رۆکی په‌نجا که‌س له‌ تیره‌ندازو دایان له‌ پشتی له‌شکره‌که‌وه و فه‌رمانی پیدان که به‌هیچ کلۆجیک له‌ شوینی خویان نه‌ترازین، فه‌رمانی دا که بی‌پرواکان بده‌نه به‌ر تیره‌نه‌وه‌ک بین و پشتیان لی بگرن، به‌یداخی دا به‌ده‌ستی (مصعبی کوری عومه‌ی) وه، (زوبه‌یرو مونزیری کوری عه‌مر) ی کرد هه‌رکام به‌سه‌ر کرده‌ی کۆمه‌لنک بو ئه‌م لاو ئه‌ولای له‌شکره‌که، کوره گه‌نجه‌کان هاتن بوئه‌وه‌ی وه‌ریان گری، هه‌رکامی به‌ مندا ل دانا به‌ وه‌ری نه‌ئه‌گرت و هه‌رکامی به‌ شیوا ئه‌زانی وه‌ری ئه‌گرت، قوره‌یش خویان ناماده کرد به له‌شکرکی سنی هزار که‌سیه‌وه که دووسه‌د سواریان تیا بو، (خالد) یان کرد به‌سه‌ر کرده‌ی لای راست و (عیکره‌مه‌ی کوری ئه‌بو جه‌هل) بو‌لای چه‌پ، له‌ و پوژه‌دا پیغه مبه‌ر (ﷺ) شمشیره‌که‌ی خوی دایه ده‌ستی (ئه‌بو دجان) که

پالەوانیکی چالاک بوو له جهنگداو فیزو کهشخهی نهواند، یهکهه کهسێ له بی پرواکان که هاته پیشهوه (ئهبو عمری فاسق) بوو که له سهه ده می نه قامی دا پی یان ئهوت (ئهبو عمری راهیب) سهزکی نهوس بوو له مه دینه دا، ئینجا کاتی ئیسلام هات بوو به دوژمنیکی ناشکرای پیغه مبهه (ﷺ) له مه دینه ده رچوو، پوشت بو ناو قورهیش و هانی دان له سهه جهنگ کردن، به لینی پیدان به وهی که نه گه ر خزم و گه له که ی نه م بیینن گوئ پرایه لی نه بن و له ده وری کوئه بنه وه، له بهر نه وه یه که م کهس بوو هاته پیشه وه و خو ی نیشاندا، ئینجا گه ل و خزمه که ی پی یان ووت: ئه ی فاسق خوا نه تزیه نی و کهست پی دلخوش نه کات، نه ویش ووتی: به راستی له پاش من گه له که م دوو چاری شه ر بوون، ئینجا جهنگ هه لگیرسا و موسلمانه کان جهنگی که به تینیان کردو به تاییه تی تا قمیکیان هونه ری گه وره یان نواند، نه وانه ش وهک (حه مزه و عه لی و ئه بو دو جانه و ته لحه و نه زیری کوپی نه نه س و سه عدی کوپی ره بیع) - خوا لییان رازی بی -.

که ده ست کرا به جهنگ له به یانی موسلمانه کان زال بوون، هه فتا که سیان له گه وره کانی نه وان کوشت، دوژمنه کانی خوا شکان و رایان کرد، هه تا خو یان کرده وه به ناو کو مه لی نافره ته کانیاندا، نافره ته کانی ش قو لیان لی هه لکردو وهک پیا وه کان به ره و دو ا رایان کرد، ئینجا کاتی که تیره ندازی موسلمانه کان نه وه یان بینی، نه و شوینه یان به جی هیشت که پیغه مبهه (ﷺ) داینا بوون تیای دا، وه بانگیان کرده یه کتر که فریا که ون بگه ن به غه نیمه ته که دا!! هه رچه ند سه رو که که یان فه رمانه که ی پیغه مبهه ری بیرخسته نه وه سوودی نه بوو و نه یان بیست، لایان و ابوو که بی پرواکان تازه گه رانه وه یان نابی! له بهر نه وه چون بوو چینی نه وه ی غه نیمه ت و نه و شوینه یان چو ل کرد، بیجگه له سه رو که که یان و چه ند که سینک، ئینجا له وئ دا (خالدی کوپی وه لید) به خو ی و سواره کانی وه هه لمه تیاند او نه و شوینه گرنگه یان گرت و نه و موسلمانانه یان شه هید کرد! ئینجا به هوی نه وه جهنگه که گوپا به پیچه وانه ی نه وساو سهه ر شیوا له له شکری موسلمانه کان و ترس و بیم که وته ناویان، ژماره یه کی زوریان لی شه هید کرا، بی پرواکان په لاماری نه و شوینه یان دا که پیغه مبهه ری (ﷺ) تیا بوو که له و کاته دا چه ند که سینکی که می به ده وردا ما بوو که به په نجه ری ده ست نه ژمییران، نه وانه ش - خوا لییان رازی بی - خو یان فیدای کردو شه هیدکران، ده م و رووی به فه ری زامدار کرا و ددانیکی شه هیدکراله لای راستیه وه، تاش کلا وه که ی شکیترا به سهه ری دا، بی پرواکان دایانه بهر هه تا که وت به سهه ر لادا و که وته ناو چائی له و چالانه ی

که (نهبو عامیری فاسیق) له پيشه وههلی كند بوون، سهره كانی داپوشین بوئه وهی له ناكاودا
 موسلماننه كانی تن كهون، نینجا لهم كاته زور سهخت و ناله باره دا جارچیك چاری داو ووتی
 بن گومان محمد كوژرا. نم چاره به ته اوای هیزی پری له دلی موسلماننه كان، به هوی ئه وهه
 هیزی جهنگ كردنیان نه ماو به شك اوای پاشه كشیان كرد به ناومیدی و پهك كه وتووی!

لهو كاته دا (نه نهس كوری نه زیر) نه شك - خوا لینی رازی بی - هلساو پوشت بولای
 عومرو ته لحه و چند كه سانگی تر له كوچ كه ران و مهینه بیه كان كه به دام اووی و دهسته
 نه ژنو دانیشتبوون! پیی فرموون: له بهر چی دانیشتون؟ نه وانیش ووتیان: پیغه مبه (ﷺ)
 كوژرا، نه ویش فرمووی: دهی نیتر نیوه له پاش نهو ژیانقان بوچی؟ هلسن و بمرن له سر
 نه وهی كه نهوی له سهر مرد، نینجا په لاماری دا به ره و بی پرواكان و توشی (سه عدی كوری
 مه عازبوو) بوو پیی فرمووی: نهی سه عد هاوار بو بونی به هشت كه دیت به سهرمدا له
 لای (احد) وه، نینجا دهستی كرد به جهنگ هتا شهیدكرا، حهفتا و نه ونده زامی پیوه بوو،
 هیچ كهس نهی نه ناسیه وه بئجگه له خوشكه كهی كه به هوی سهره په نجه كانی وه ناسیه وه،
 نینجا پیغه مبه (ﷺ) پرووی كرد به ره و لای موسلماننه كان، په كهم كه سینك كه ناسیه وه له
 دور وه (كه عبی كوری مالیک) بوو نینجا به بهرترین دهنك بانگی كرد: نهی كو مه لی
 موسلمانان، موژده بیت نه مه پیغه مبه (ﷺ)، نینجا نه ویش به دهست ناماژهی بو كرد كه
 بن دهنك به، موسلماننه كان كو بوونه وه به دواوی داو له خزمه تی دا پوشتن به ره و شیوه كه و
 نینجا بهرزه بوونه وه به شاكه داو له وئی دا پیغه مبه (ﷺ) گه یشت به (نوبه ی كوری خه لف)
 سواری و لاغیك بوو كه ناوی (عود) بوو، له مهككه دایه ستبوو و نه یوت و به سواری نه مه
 محمد نه كوژم، نینجا پیغه مبه (ﷺ) نه وهی بیسته وه و فرمووی: نه خیر من نهو نه كوژم -
 انشا الله - نینجا له وئی دا پیی گه یشت شمشیره كهی و هرگرت له (حاریسی كوری سه مه) و
 ملی (نوبه ی) پی زامدار كرد، نینجا نه ویش وهك گا بوړاندی، بن گومان بوو كه به وه نه مرئ،
 چونكه كاتی خوئی له مهككه خهوی دیبوو له خه وه كهی دا پیغه مبه (ﷺ) پیی فرموو بوو
 كه من تو نه كوژم، به هوی نه وهه بپروای وا بوو كه نه یكوژی و له ناو مال و مندالی دا
 گیزا بوویه وه و تبووی كه من محمد وای پی و تووم و بن گومان نه م كوژی، چونكه محمد
 هرگیز دروناكات، خه وه كه شی به دی هات و بهم زامه پوئی له پری گه رانه وه دا! (نهبو
 سوفیان) له سهر شاخه كه وه بانگی كرد: نایا (محمد) تان له ناودایه؟ پیغه مبه (ﷺ) فرمووی:
 وه لامی مه دنه وه، نینجا ووتی: (نه بو په كن) تان له ناودایه؟ هر وه لامیان نه دایه وه، نینجا

ووتی: (عومهری کوپی خهتاب) تان له ناودایه؟ پرسیاری هر له م سیانه کرد، ئینجا پروی کرده کومه له که ی ووتی: بزائن که نه م سیانه تان له ناو بردووه، ئینجا له وی دا حه زه تی عومهر - خوا لیی رازی بی - خوئی پی نه گرا و ووتی: نهی دوژمنی خوا به راستی نه و سیانه ی که باست کردن ماون، نه وه ی دلت غه مبارکات هیش توویه تیه وه! ئینجا ووتی: له ناو کوژرا وه کاندایهینی وا هیه له پاش دهستکاری له شی کراوه به پیرین و له ت کردن، نه فرمانم به وه داوه و نه پیشم ناخوش بووه (مه بهستی نه و کرده وه پیسه بوو که هیندی ژنی کردی ده رباره ی جهستی پیروزی حه زه تی حه مزه، که له پاش شهید بوونی سکی دپی و جگه ری ده رهینا و جوی و تفییه وه!) ئینجا (نه بو سوفیان) ووتی: (اعل هبل) واته نهی (هوبل) که بتی نه وان بوو بلند به! پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: ئایا وه لامی ناده نه وه؟ نه وانیش عه رزیان کرد به چی وه لامی بدهینه وه؟ فه رمووی: بلین: (الله اعلی و اجل) خوا بلند و گه وره تره له هه موو شت و له هه موو که س، ئینجا ووتی: (إن لنا العزی ولا غزی لکم) بی گومان ئیمه (عوزا) مان هیه و ئیوه (عوزا) تان نه! پیغه مبه ریش (ﷺ) فه رمووی: ئایا وه لامی ناده نه وه! نه وانیش وتیان به چی وه لامی بدهینه وه؟ فه رمووی بلین: (الله مولانا ولا مولی لکم) خوا دوست و یارمه تی ده ری ئیمه یه و ئیوه یارمه تی ده رتان نه، ئینجا (نه بو سوفیان) ووتی: نه م پوژمان له باتی پوژی (بدر)، جهنگ به نوبه یه، ئینجا (عومهر) فه رمووی: نه خیر وه ک یه ک نین. کوژراوانی ئیمه له به هشت دایه و کوژراوانی ئیوه له ناگردایه.

کاتی که جهنگه که دوایی هات بت په رسته کان پوشتن، ئینجا موسلمانان گومانیان وا برد که نیازی مه دینه یان کردووه بو گرتنی ژن و مندال و تالانی مال و سامان، به هوی نه وه وه غه میان لیها ت، ئینجا پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی به (علی) - خوا لیی رازی بیت - پوژو شوینیان که وه تا بزانه چی نه که ن و نیازی چیان هیه، نه گهر سواری حوشتره کانیان بوون و لاغه سوارییه کانیان نه دهنه بهر نه و نیازی مه که هیان کردووه، نه گهر سواری و لاغه کانیان بوون و حوشتره کانیان نه دهنه بهر نه و نیازی مه دینه یان کردووه. سویند به که سنی گیانی منی به دهسته نه گهر نیازی مه دینه یان کردبی نه پوژم بویان و به ره نستیان نه وه ستم و نه جهنگم له گه لیان، علی نه فه رمووی: ده رچووم و که و تمه شوینیان و به و نیشانه دا بو م ده رکه وت که بو مه که نه گه ریته وه. ئینجا کاتی که نه گه ریته وه له ریگه دا له ناو خویناندا نه که ونه مشت و مرو سه رزه نشتی یه کتر و هیدیکیان نه لین: هیچیان نه کرد، داتان له ده سه لات و شه و که تیان، له پاشدا به جیتان هیشتن له کاتی که دا که چند سه روکیکیان ماونه ته وه و خه نکتان بو کو

ئەگەنەو، كەواتە بگەرئەنەو ھەتا لە ریشەیان ئەھینن، ئینجا ئەو قسەو باسە ئەگات بە
 پێغەمبەر(ﷺ) ئینجا ئەویش جار ئەدات بانگی موسلمانەکان ئەگات و فرمان ئەدات بە
 رۆیشتن بۆ بەرەنگاری دوژمن و ئەفرمووی: ھەر ئەوانە بێت لەگەلمان کە لە جەنگە کەدا
 بووین، ئینجا (عبدالله ی کوری ئوبەی) ئەلئ: من لەگەلت دیم، ئەویش ئەفرمووی: نەخیر
 نابئ بېت، ئینجا ئەوانە کە بەشداری جەنگە کە بوون بەو ھەموو ترس و زامە سەختەنەو
 دینە پێشەو و ئەلئ: بیستمان و گوێرایەلئ، بەس (جابری کوری عبدالله) - خوی لئ رازی
 بېت - ئەلئ: ئەی پێغەمبەری خوا(ﷺ) لە رۆژی (احد) دا باوکم داینام بە دیاری کچەکانیەو،
 من پیم خۆشە نامادە بم لەگەل تۆ لە ھەر جەنگیک کە تۆی تیا بئ، کەواتە ئیزنم بدە با بيم،
 ئەویش ئیزنی دا، ئینجا ھەموو رۆیشتن تا گەیشتنە شوینی کە ناوی (حمرا عالسد) ھوئ
 دا (معبدی ئەبو معبدی خوزاعەیی) بە موسلمانیتی دیت بۆ خزمەت پێغەمبەر(ﷺ)، ئینجا
 ئەمیش فرمانی پئ ئەدا کە بچیتەو بۆلای (ئەبو سوفیان) و بێترسینئ و پەشیمانئ بکاتەو
 لە نیازی گەرانەوئ بۆ جەنگ، بەلکو پرواتەو بۆ مەککە، ئینجا ئەمیش ئەگەرئەو بۆ لای و
 ئەویش نەیزانیو بە موسلمان بوونی، ئەلئ: ئەی (معبد) دەنگ و باس چپە؟ ئەمیش ئەلئ:
 محمدا ھاوئەکانئ زۆر بەداخ و بلیسەیان دیت لیتان، بەلشکرئیکەو ھات کە ھیشتا
 لەشکری وای نەبوو، ئەوانەش کە نەھاتبوون پەشیمان بوونەتەو لەو نەھاتنەو بە تیکرایی
 ھاتن، ئینجا (ئەبو سوفیان) ئەلئ: دەی چئ ئەلئیت؟ ئەویش ئەلئ: بەراستی من رام وایە
 بگەرئیتەو بۆ مەککە، (ئەبو سوفیان) یش ئەلئ: سوئند بە خوا ئیمە ھەموو بریارماندا کە
 بگەرئینەو سەریان تا لە ریشەیان ئەھینن، ئەمیش ئەلئ: شتی وا نەکەیت بەراستی من
 بەراستی نامۆژگاریت ئەکەم! ئەوانیش ئەگەرئەو بۆ مەککە، لە رینگەدا تووشئ یەکن لە بت
 پەرستان دیت کە نیازی مەدینەئ ھەیە، (ئەبو سوفیان) پئئ ئەلئ: ھەوالئکم ھەیە بۆ لای
 محمدا ئەگەر بیگەئەنی و بېتەو بۆ مەککە حوشترەکەت بۆ بار ئەکەم لە مئوورئ. ئەویش
 ئەلئ: باشە، ئەلئ: رایگەئەنە بە محمدا کە ئیمە بریارمان داوہ کە بگەرئینەو سەریان تا
 خوی و ھاوئەکانئ لە ریشە ئەھینن، ئینجا کاتئ کە ئەو کابرا ئەو ھەوالئ ئەگەئەنئ پئیان
 ئەوانیش ئەلئ: (حسبنا الله و نعم الوکیل). خوامان بەسەو خوا وەکیلی چاکە بۆمان. ئەو
 ھەوالئ ھیچ نایاترسینئ. سئ رۆژ لەو شوئندا ئەمئیننەو و چاوەروانیان ئەکەن، لە پاشدا
 ئەزانن کە گەراونەتەو بۆ مەککە، ئەمانیش ئەگەرئەو بۆ مەدینە.

ئەم كورتهيه كه باس كرا لهبارهي ئەو جهنگهوه زۆر له بهسهرهات و بووداوه كاني تيا
 نهبوو، له بهر ئەوه هينديكي گرنگيان ئەهينين بهدواي ئەو باسهدا تا باستر شينوه
 راسته قينه كه ي ئەو جهنگه مان بۆ دهر كهوئ: لهو كاته سهخت و سامناكهدا كه هات بهسهر
 موسلمانان و هموو ژيرنكي سهرسامو سهرگهردان كرد، لهو كاته سهختهدا موسلمانان
 پتر بلاو بوونهوه و پينغه مبهەر (ﷺ) ته نيا كهوت (عه مري كوپي قمينه) پهلاماري پينغه مبهري
 دا (ﷺ) لهو كاته دا (ئوم و عماره) - خواي لي پازي بيت - به چاوهوه بوو كه ئەوه ي دي به
 شمشيرهوه بهر هه لستي ئەو پيسه وهستا و چهند جاري داي ليئي، بهلام زري و تاسه كه ي
 نه هيشت كاري لي بكات و ئەو بوي ريك كهوت و زاميك ي به تيني لهم كرد. لهو كاته دا (ئهبو
 دوجانه) هاته پيشهوه پشتي خوي كرد به قهلفان بۆ ههر تيرو بهردئ كه بهاتايه بۆ
 پينغه مبهەر (ﷺ) به هيچ رهنگ جو له ي نه نه كرد و نه ي ئەهيشت پينغه مبهەر (ﷺ) دهر كهوئ و هيچ
 شتيكي بهر كهوئ. (ته لحه ي كوپي عه بدوللا) هات و خوي كرد به قهلفان هه تا ئەوه منده زامدار
 بوو له موشي خوي چوو و كهوت، (ئيبين و حه بان) حه ديسي ئەهينئ له دايكي
 نيمانداران (عائيشه) وه كه ئەه فرموئ: ئەبو به كري باوكم ووتئ: من يه كه م كه سينك بووم كه
 گه رامه وه بولاي پينغه مبهەر (ﷺ) كه ته ماشام كرد يه كئ له بهرده مي دا وه ستاوه و بهر گري لي
 ئەكات، ئەه پياريزئ. منيش له دووره وه و وتم: ده ي (ته لحه) بيت، باوك و دايكم به قوربانئ
 بيت، ده ي (ته لحه) بيت، دايك و باوكم فيداكارئ بيت! ئينجا ته ماشام كرد (ئهبو عوبه يده) وه ك
 بالدار به چه سپاني هات به دوامدا و ههردوو كمان گه يشتينه خزمهت پينغه مبهەر (ﷺ) كه
 ئەزانين پياوه كه (ته لحه) بوو و كهوتوه له بهرده مي دا، ئينجا پئي فهرمووين: براكه تان بگرن
 به راستي خوي شايسته كرد و ئەوه ي له دهستي هات كردئ، ئينجا ئەزانين كوئمي
 پينغه مبهەر (ﷺ) زامدار كراوه و ئەلقه يه له ئەلقه كاني تاسه كه ي گوم بووه له گونايدا، (ئهبو
 به كئ) ئەه فرموئ: دهست به جئ پهلامارمدا كه ئەو ئەلقه يه دهريئيم، (ئهبو عوبه يده) ووتئ:
 سوئنت ئەدهم به خوا ليئي گه رئ بۆ من. ئەه فرموئ: ئينجا (ئهبو عوبه يده) قه پي كرد به
 تيره كه دا به دداني و وورده وورده جو له جولي پئي كرد تا پارچه يه كي دهريئنا و ددانيكي
 شكا، ئينجا منيش چووم كه ئەو پارچه كه ي تري دهريئيم، (ئهبو عوبه يده) سوئندي دامه وه كه
 خوي ئەويش دهريئئ، ئەويشي هه به و جو ره دهريئنا و داني تريشي شكا، ئينجا چووينه
 سهر (ته لحه) بۆ چاره سهرو تيماري كه سه رنجمان دا چوارده پازده زام ي پئويه! (عه لي و
 فاته م) - خواي لييان پازي بيت - دهستيان كرد به شو ريني زامه كه ي پينغه مبهەر (ﷺ) ئينجا كه

خوینەكەى نە ئەوەستایەوہ پارچە ھەسیرێکیان ھینا و سووتاندیان و خۆلەکیان دا لە زامەكەى تا خوینەكەى وەستایەوہ. (مالیکی باوکی ئەبو سەعید) -خوای لى پازى بىت- زامەكەى مژى و دەمى پیا گرت تا پاکی كردهوہ بە دەم و خوینەكە چووہ دەمى، ئینجا پیغەمبەر(ﷺ) فەرمووی: خوینەكە بئفەرەوہ. ئەویش ووتى: واللہ ی ھەرگیز نایتفەمەوہ و بۆیشت، پیغەمبەر(ﷺ) فەرمووی: ھەرکەس ئەیەوئ تەماشای پیاویكى بەھەشتى بكات با تەماشای ئەمە بكات.

(ئیمامى موسلیم) ھەدیسی ئەھینى كە پیغەمبەر(ﷺ) لەو جەنگەدا بە تەنیا ئەمینیتەوہ لەگەل ھەوت كەس لە ئەنصارو دوو كەس لە كوچ كەران، ئینجا كاتى بئ باوہرەكان پەلامارى ئەدەن ئەفەرمووی: ئایا كئ ئەمانە ئەگێریتەوہ لیم و بەھەشت بۆ ئەو ئەبیت؟ یەكئ لە ئەنصارەكان ئەچیتە پێشەوہ و جەنگیان لەگەل ئەكات ھەتا شەھید ئەكړئ. ھەرەھا تا ھەر ھەوت كەسەكە شەھید ئەبن، ئینجا پیغەمبەر(ﷺ) ئەفەرمووی: دادمان بەكار نەھینا لەگەل ھاوړێكانمان، ئینجا(تەلحە) بەر ھەلستیان ئەوەستئ ھەتا دووریان ئەخاتەوہ لى،(ئەبو دوجانە)ش پىشتى ئەكات بە قەلغان بۆى وەك باسماں كړد، ھەتا ئەو تەنگى و تەنگانەى نامینئ، شەكەتى و ماندووی پیغەمبەر(ﷺ) ئەگاتە رادەبەك لەوكاتەدا كە بەرز ئەبیتەوہ بۆ سەر شاخەكە، ئەیەوئ سەرکەوئ بەسەر بەردىكى گەرەدا كە چى ناتوانئ ھەتا(تەلحە) پىشتى بۆ دائەنەوینئ، لەو كاتەدا نوێژ دیتە پێشەوہ بە دانىشتان پىش نوێژبەكەیان بۆ ئەكات. ھیندى لە پروداوەكانى ئەو جەنگە ئەمەى: كە(ھەنزەلەى ئەنصارى) كە نازناوہ بە(ھەنزەلەى الغسیل) ھەلمەت ئەبات بۆ(ئەبو سوڤیان)، ئینجا كاتى بەگىرى ئەھینئ(شەدادى كۆپى ئەسوہ) پەلامارى ئەداتئ و شەھیدی ئەكات. ئەو شەھیدە لەشى گران ئەبیت، چونكە لەو كاتەدا كە دەنگى جەنگ ئەبىستئ لەگەل خیزانى دا ئەبیت، فریای خۆ شۆرىن ناكەوئ و ھەر بە لەش گرانى ئەكەوئتە جەنگەكە تا شەھید ئەبئ بە لەش گرانى. ئینجا پیغەمبەر(ﷺ) ئەبىنئ كە مەلائىكە ئەیشۆرن، شەھیدیش ناشۆردئ، لەبەرئەوہ سەرسام ئەبئ لەو شۆرىنە و ئەفەرمووی: پرسیار بكن لە خیزانى كە كارى ئەو چى بوو؟ خیزانىشى ھەوال ئەدات كە بە و جۆرە پێكەوہ بوون و فریای خۆ شۆرىن ئەكەوت!! كەواتە شۆرىنى مەلائىكە لەبەر لەش گرانىكەى بوو.

(زەبىدى كۆپى سابت) ئەفەرمووی: لە پۆژى(أحد)دا پیغەمبەر(ﷺ) ناردمى ھەوالئ(سەعدى كۆپى رەبیع)ى بۆ بزائم، ئەفەرمووی: منیش چووم لەناو شەھیدەكاندا

ئەگەر پام دۆزىمەۋە لە دواگياندا بوو، پىم ووت: پىنغەمبەر (ﷺ) سەلامى لى ئەكردى و ئەيفەرموو: ھەۋالى خۆيم پىندا كە ئايا چۈنە؟ ئەۋىش فەرموۋى: سەلام لەسەر پىنغەمبەر بىتت ەرزى بىكە كە بۇنى بەھەشت ئەكەم، بلىن بە خزم و كەس و كارم تا يەككىيان گىيانى تىيا بىتت و بىھەن ھەر شتى روبركاتە پىنغەمبەر ھىچ عوزرو بەھانە يەكيان نابى لاي خوا. ئىتر دەست بەجى گىيانى دەرئەچى - خۋاي لى رازى بىتت -.

يەككى لە ھاۋەلى كۆچ كەران رانئەبورى بەلاى يەككى لە ھاۋەلى ئەنصارى كە خەلقانى خۋىن ئەبى، ئىنجا پىنى ئەلنى: ئەى فلان ئەزانى كە پىنغەمبەر شەھىد كرا؟ ئەۋىش ئەفەرموۋى: ئەگەر ئەو شەھىد كرابى بىگومان ئەو گە يىشتوۋە بە جىنى خۋى و ئەۋى لەسەرى بوو گە ياندى، دەى ئىۋەش جەنگ بىكەن لەسەر ئايىنەكەى.

(عبداللەى كۆپى ەمر) ئەفەرموۋى: لە پىش جەنگى (احد) دا (موبەشىرى كۆپى مونزىر) م بىنى لە خەودا پىنى ووتم: لەم پۇرئانەدا دىتت بۇلامان، منىش ووتم: تۇ لە كۆيىت؟ ئەۋىش ووتى: من لە بەھەشتەم، ئەگەر پىن تىياى دا چۈن ئارەزۋو بىكەى. منىش ووتم: تۇ شەھىد كراى لە پۇرئى (بەدر) دا؟ ئەۋىش ووتى: بەلنى. لە پاشدا زىندوو كرامەۋە، (عبداللەى ئەفەرموۋى: ئەو خەۋەم باس كرد بۇ پىنغەمبەر (ﷺ) ئەۋىش فەرموۋى: ئەۋەيە شەھىدىى ئەى (ئەبو دوجانە).

(خىسمە) ئەفەرموۋى: لە خەودا كۆرەكەم بىنى كەلە (بەدر) دا شەھىد كرا بوو لە جۋاترىن شىۋەدا بە بەھەشتدا ئەگەر لە ناو باخات و پووبارەكانى دا، ووتى پىم: ۋەرە بۇ لاي ئىمە بە خۋشى رابوئىرىن لە بەھەشتدا، ئىنجا ھاتمە خزمەت پىنغەمبەر (ﷺ) ئەم خەۋەم بۇ گىپرايەۋە ەرزىم كرد داوام بۇ بىكە لە خوا كە شەھىدىم بە نىسب بىكات و ھاۋرىتى سەعدى كۆپم لە بەھەشتدا، ئەۋىش داۋاي بۇ كردم، ئىنجا (خىسمە) لەو جەنگى (احد) دا شەھىد كرا.

(عبداللەى كۆپى جىش) لەو پۇرئەدا ووتى: ئەى خۋايە داۋات لى ئەكەم كە سبەيىن جەنگ بىكە لەگەل دۆرئماندا، ئىنجا بىم كۆرئ و سىم ھەلدېرئ و لوت و گويم بېرئ، ئىنجا تۋىش لە پۇرئى داۋىدا پرسىارم لى بىكەيت كەلە چى دا وام بەسەر ھات؟ منىش بلىم لە رىنى تۇدا!
(ەمرى كۆپى جەمۇح) پىاۋىكى زۇر شەل بوو، چۋار كۆپى گەنجى بوو كە لەگەل پىنغەمبەر (ﷺ) ئەچۈون بۇ ھەر جەنگى كە پۋوى بدايە، ئىنجا لە جەنگى (احد) دا وىستى كە ئەۋىش دەرچى بۇ ئەو جەنگە، ئىنجا كۆرەكانى پىيان ووت: باۋكە تۇ خوا جەنگى لەسەر ھەلگرتۋى، كەۋاتە تۇ دانىشە ئىمە لەباتى تۇ ئەچىن و پىۋىستى تۇ دەرئەكەين، ئىنجا

ئەوئىش ھات بۇ شىكات لىيان لە خزمەت پىنغەمبەردا، ووتى: ئەمانە پىم لى ئەگرن كە لەگەل تۆ بىم، سوئند بە خوا من بەھىوام شەھىد بىكرىم، ئىنجا ئەم پى شەلەم بخەمە ناو بەھەشت، پىنغەمبەرىش (ﷺ) پىنى فەرمووى: تۆ خوا جەنگى لەسەر ھەنگرتووى، فەرمووى بە كۆرەكانىشى: چىتان بەسەرىوھ؟ بەلكو خوا شەھىدى بە نىسب بىكات، ئىنجا لەگەلىان پۇشت و شەھىدكرا! (بەمانى باوكى حوزەيفە) لەو پۇژەدا كەوتە ناو كۆپو نەناسرا، بەھۆى ئەوھە موسلمانەكان خەرىكى كوشتنى بوون، (حوزەيفە) ش سەرنجى ئەدان و بانگى كردن ئەوھە باوكمە نەكەن، ئەوانىش لە قسەكەى نەگەيشتن ھەتا كوشتيان. ئىنجا ووتى خوا لىيان ببورى: ئىنجا پىنغەمبەر (ﷺ) وىستى خوينەكەى بدات، (حوزەيفە) ش ووتى: ئەوا خوينەكەم بەخشى بە موسلمانان، بەھۆى ئەوھە (حوزەيفە) پىزى زىاتر بوو لای پىنغەمبەر (ﷺ).

لەپاش شەھىد بوونى ھەرزەتى (ھەمزە) - خواى لى پازى بىت - (ھىندى ژنى ئەبو سوفيان) سىكى دىرى و جگەرى دەرھىنا و خستىە دەمى و جوى و بۆى نەخورا تفيەوھ. لە پاشدا پىنغەمبەر (ﷺ) كە ھات و جەستەى پىرۆزى (ھەمزە) ى بىنى زۆر غەمبار بوو فەرمووى: ھەرگىز ئىشى وام پى ناگەيەنرى، ھىچ كاتى ھىچ ھەلۆنستىكم نەبووھە كە لەم ھەلۆنستە ناخۆش ترو خەشمانك تىر بى. ئىنجا فەرمووى: نایا ھىچى لە جگەرى خواردووھ؟ ھەرزىان كرد نەخىر، فەرمووى: خوا نایەلنى ھىچ شتىك لە (ھەمزە) بچىتە ناگر. ئىنجا فەرمانى دا كە شەھىدەكانى (احد) لە جىگای شەھىد بوونياندا بىئىژىن. نەبىرئەوھە بۆ گۆرستانى مەدینە، تەنانەت ھىندىكانى كە برا بوونەوھە فەرمانى دا بە گىرئەوھىان و ھىنانىانەوھە بۆ شوئىنەكانى خۆيان، ئىنجا ھەستا بەدىارى ناشتەنەوھە، ھەر دوان و سىيان ئەخرانە گۆپو لادرىك. ھە پىرسىارى ئەكرد: كە كامىان قورئانى زۆرتەر لەبەرە، ئەوھىانى ئەخستە پىشەوھە، (عبداللە ى كۆرى جابرو ھەمى كۆرى جەموح) خزانە پال يەك، چونكە يەكتريان خۆش ئەوئىست، فەرمووى: ئەم دوانە كەلە جىھاندا يەكتريان خۆش و وىستووھە بىانخەنە گۆرىك.

ئەمەى كە باس كرا ھىندى بوو لە پووداوەكانى ئەو جەنگ و غزايە، كە سەركەوتن و شكان پووى دا تىاي دا، سەركەوتن و زال بوون لەكاتى گۆپرايەلى تەواودا، دەست بەجى ھەر گەپانى ئەو زالى و سەركەوتنە كاتى كەلەپى پاستەكە ترازان پووى دا لەلایەن ھىندىكەوھە، ئارەزووى نەفس ھاتە پىشەوھە تىكەلى كارەكە بوو، جا با لەوھە تەمى ھەرگىرى ئەمە بىكرى بەسەرمەشق بۆ موسلمانان ھەتا ھەتايە! ئىنجا با سەرنج بدەين كە چۆن قورئان چارەسەرى ئەو پووداوو ھەلۆنستەى كرد بەو جۆر تەرزە تاقانەى خۆيە!؟

وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقْعِدًا لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾ إِذْ هَمَّتْ
طَايِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيَهُمَا

قورئان لهم باسانه‌دا مه‌به‌ستی گنرانه‌وه پووت نیه، به‌لکو مه‌به‌ستی ته‌من و په‌روه‌رده‌کردن و پینگه‌یاندنی دل و ده‌روون، به‌جوړی نه‌بن به‌سه‌رمه‌شق بو‌ه‌موو تا‌قم چینی له‌ه‌موو کات و چه‌رخیکدا، نینجا له‌به‌ر پووناکي نه‌م سه‌ره‌تا و پینشه‌کیه با بیینه سه‌ره‌ته‌فسیری نایه‌ته‌کان، نه‌فه‌رمووی: ﴿وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ﴾ باسی نه‌و کاته بکه که به‌یانی زوو ده‌رچوویت له‌لای مال و خیزانت، نه‌وه‌ش به‌یانی پوژی شه‌مه‌ی حوته‌می مانگی شه‌والی سالی سنی‌یه‌می کؤچی بوو له‌مالی عایشه‌ ده‌رچوو به‌پیاده تا‌گه‌یشته‌(احد) وه‌ک(موجاهید و واقیدی) نه‌فه‌رموون، له‌وی‌دا ﴿تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقْعِدًا لِلْقِتَالِ﴾ برواداره‌کانت نیشته‌جی کرد و داته‌زراندن له‌چه‌ند شوینیکدا بو‌جه‌نگ کردن له‌گه‌ل بی‌برواکان، شوینی بو‌تیره‌ندازه‌کان و شوینی بو‌سواره‌کان و شوینی تر بو‌نه‌وانی تر، که‌واته مه‌به‌ست ته‌نها کاتی ده‌رچوونه‌که نیه، به‌لکو مه‌به‌ست به‌و کات و ماویه‌که‌له‌و ده‌رچوونوه‌ده‌ستی پی‌کرد و نه‌وکارو کرده‌وانه‌ی تیا کرا و پووی دا، نه‌و ده‌رچوونی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) به‌و جوړو شیویه‌که ناماژه‌ی بو‌کرد شتیکی زانراو و بینراو بوو لای نه‌و بروادارانه‌و له‌بیریان بوو و چه‌ند بوژنکی که‌م به‌سه‌ری دا تیپه‌ری کردبوو، که‌واته مه‌به‌ست ته‌نها بیرخستنه‌وه‌ی نه‌وه‌نیه، به‌لکو مه‌به‌ست ناگادار کردن و بیرخستنه‌وه‌ی ناماده‌بوونی خوییه‌و ناگادار بوونی به‌سه‌ر نه‌و ه‌موو ته‌دیرو پاونژو قسه‌و باس و نیازی دل و ده‌روونه‌دا که‌له‌و پووداوه‌دا و تران و کران، نه‌و ناگادار کردن و بیرخستنه‌وه‌ش به‌مه‌نه‌کات که‌نه‌فه‌رمووی: ﴿وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ خوا بیسه‌ری زانایه، واته بیسه‌ره بو‌ه‌موو شتی که‌یه‌که‌م: مه‌به‌ست لی‌رده‌ا نه‌و پاونژو قسه‌و باسانه‌بوون که‌کران، زانایه به‌ه‌موو شتی که‌یه‌که‌م مه‌به‌ست لی‌رده‌ا نه‌و نیازو خه‌ته‌رانه‌بوون که‌به‌ده‌روونی نه‌واندا هاتن و گوزه‌ریان کرد، بی‌گومان بیرخستنه‌وه‌ی نه‌مه‌و بیدار

بوونهوهی دهررون بهوه زور گرنګ و پنیوخته و گهورهیی و گرنګی نه‌دا به به‌سهر هات و بووداوه‌که، بیم و ترس و شهرم نه‌خاته دل له‌سهر هر قسه و باس و نیازینکی ناروا که پووی دابیت، بیجګه له‌وه له‌و باس و بیرخستنه‌دا نه‌و ترس و لاواز بوونه نیشان نه‌دات که پووی کرده دهررونی هیندی له پرواداران تا خوا فریایان که‌وت و هیزو چالاکي خسته دلیان، وه‌کو نه‌فهرمووی: ﴿إِذْ مَتَّ طَافِقَانٍ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا﴾ واته باسی نه‌وکاته بکه‌ن، یا خوا بیسه‌ری زانا بوو له‌و کاته‌دا که‌دوو ده‌سته له‌ نیوه به‌ خه‌تیره به‌ دلیاندا هات که بترسن و لاواز ببن له‌ جه‌نگ کردن، نه‌وه‌ش کاتی بوو که (عبدالله ی کوپی ثوبه‌ی) به‌ خوئی و سئی یه‌کینکی له‌شکره‌که‌وه گه‌پایه‌وه و دهری بری که به‌شداری جه‌نگه‌که ناکات له‌و کاته‌دا خه‌ریک بوو ترس و لاوازی داگریان بکات، نه‌وه‌ش به‌ گویره‌ی سروشتی ناده‌می که‌له کاتی ته‌نگی دا نه‌و جوړه به‌سهره‌اته بو زور که‌س په‌یدا نه‌بئ، به‌لام نه‌وانه به‌پراستی بوون له‌به‌رته‌وه خوا خاوه‌نداری کردن و یارمه‌تی دان و نه‌چوون به‌دهم نه‌و خه‌یال و خه‌تیره‌وه، وه‌کو نه‌فهرمووی:

﴿وَاللَّهُ وَلِيُّهُنَّ﴾ خوا کاردبه‌دهست و یارمه‌تی دهری نه‌وانه بوو و دل نارام و دامه‌زروی کردن.

نه‌و دوو ده‌سته‌یه (بنو سه‌له‌مه‌ی نه‌وسی و بنو حارسه‌ی خزرج) بوون که کرا بوون به‌ هه‌ردوو بالی له‌شکره‌که (بوخاری و موسلیم) هه‌والئ نه‌هینن له‌ حه‌رزه‌تی عومه‌ره‌وه که نه‌فهرمووی: له‌ (جایر) م بیست - خوای لی رازی بیت - که فهرمووی: نه‌م نایه‌ته له‌ نیمه‌دا هاته خواره‌وه، واته کومه‌لی مه‌دینه‌یی، فهرمووی: نه‌و دوو ده‌سته‌یه نیمه‌ بووین و حه‌ز ناکه‌ین که نه‌هاتیه‌ته خواره‌وه له‌به‌رته‌وه‌ی خوا نه‌فهرمووی: ﴿وَاللَّهُ وَلِيُّهُنَّ﴾ خوا دؤست و یارمه‌تی دهریان بوو، نا به‌و شیوه‌یه نه‌و خه‌ته‌رو خه‌یاله‌ی نه‌وانی ده‌رخست که بیجګه له‌ خوئیان که‌س ناگای لی نه‌بوو، ئینجا خوا پاراستنی و نه‌و خه‌ته‌ره و خه‌یاله‌ی لی ده‌رکردن، بئ‌گومان نه‌گه‌ر خوا میهره‌بانی نه‌کردایه نه‌و ترس و لاوازیه‌ کاری لی نه‌کردن و تیا نه‌چوون، که‌واته نه‌بئ بو هه‌موو شتی هر په‌نا به‌ خوا بری و پشت هر به‌و ببه‌ستری،

وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١١٣﴾ إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آفَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنزَلِينَ ﴿١١٤﴾ بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَذَا يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آفَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١١٥﴾

وهكو نه فهرمووی: ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ بپرواداران با پشت هر به خوا ببهستن و چاره پوانی همووستی هر له خوا بکن، کهواته پروادار - نهگر بهراستی پروادار - نهبن هیواو پانپشتی هر خوا بیت.

نا بهو جوړه قورشان لهم دوو نایه ته کورته دا نهم دوو ناموزگاربه گه وره و بنه پرتیه نیسلامیهی ناراسته کرد: ﴿وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾، ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾. نهم دوو ناموزگاربه گرنه لهکات و شوینی رینک و پیکی خوئی دا ناراسته ی کرد، که دل و دهریون ناماده بوو بو ودرگرتن و گوپزایه لی.

نا بهو جوړه دهستی کرد به گیرانه وهی نهم پروداوه که موسلمانان هرچند له یه که مجاره وه زال بوون، به لام له پاشدا زالنه بوون و کاره که پیچه وانه بوویه وه به هوی هله ی هیندیکه وه، نینجا پیش نه وهی که له سر پروداوو به سرهاته که پرواو ته وای بکات، پیش نه وه پروداوی تریان بیرنه خاته وه که موسلمانان تیای دا زال بوون به جوړیکی موعجیزه ناسا که همووانی سرسام کرد، چونکه کاره که به بن هله به سر براو به هیچ کلوجن له فهرمانی پیغه مبه ر(ﷺ) لانه درا، نهم پروداوهی لهم کاته دا هینا تا نهم دوو به سرهاته و پروداوه به راورد بکرین و بدرین له یه ک، بیربکرینته وه له هوی زال بوون و تیک شکانه که،

نه فهرمووی: ﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ﴾ بن گومان خوا نیوهی زال کرد له پروداوی (به س) دا ﴿وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ﴾ له کاتیکدا که نیوه لاوازو بنی دهسه لات بوون، چونکه وه ک باس کرا له سره تایی سوره ته که وه خوراک و تویشوو کهم بوو وه ژماره ی خویمان و چهک و لاخیان هر کهم بوو، به لام له باره ی پرواو له خوا ترسی و گوپزایه لی و فهرمان به ریه وه تیرو ته وای بوون ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ کهواته له خوا بترسن و خوتان بیارینن لینی به دور که وتنه وه له گوناوه به خوگری له سر

گویرایه‌لی ﴿مَلِكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ به‌لکو به‌وه سوپاسی خوا بکن و هلسن به سوپاسی خوا له‌سر نهو یارمه‌تی و زالکردنه‌ی که پیئی به‌خشین، یان به‌لکو به‌هوی نه‌وهو خوا چاکه‌ی ترتان له‌گهل بکات و ئینجا ئیوه‌یش سوپاسی بکن له‌سر چاکه‌کی. واته به‌لکو نه‌مجاره‌یش زالتان بکات به‌هوی خو‌پاریزیه‌وه، وه‌ک له‌(به‌دن) دا زالی کردن به‌و هوی، ئینجا نه‌فرمووی: ﴿إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ زانایانی ته‌فسیر لی‌ره‌دا دوو ده‌ستن. ده‌سته‌یه‌ک له‌سر نه‌وه‌ن که نه‌م وتن و به‌لینه له‌ پوژی (احد) دا بوو، که نه‌مه رای (ئیین و عه‌باس و که‌له‌بی و واقیدی و مقاتل و محمدی کوپی نیسحاق) ه، له‌سر نه‌م رایه و ته‌ی ﴿ذَٰ﴾ به‌ستراوه به‌وه‌ی که و ته‌ی ﴿ذَٰ مَمَّتْ﴾ ی پیوه به‌ستراوه. ده‌سته‌ی دووم که رای زوربه‌یه نه‌م وتن و به‌لینه له‌ پوژی (بدر) دا بووه. له‌سر نه‌م رایه و ته‌ی ﴿ذَٰ﴾ به‌ستراوه به‌ ﴿نصر﴾ هوه، هه‌رکام له‌م دوو ده‌سته‌یه به‌لگه نه‌هیننه‌وه له‌سر رای خو‌ی و لی‌کولینه‌وه‌ی زوریان تیا کردوه و به‌ پیوستی نازانم دریزه‌دان به‌وه، به‌لکو نامارزه نه‌که‌م بۆ ته‌فسیری نایه‌ته‌که له‌سر هه‌ردوو راکه:

له‌سر رای یه‌که‌م: بپواداره‌کانت ناماده کردو داته‌زاندن ﴿إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ له‌کاتی‌کدا وتت به‌ بپواداره‌کان: ﴿أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آفَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُزِيلِينَ﴾ نایا چاره‌سه‌ریان ناکات و پیوستتان ده‌رناکات نه‌وه‌ی که په‌روه‌ردگار به‌هیزتان بکات و کومه‌کتان بکات به‌سن هه‌زار فریشته که به‌ینزینه خواره‌وه له‌ ناسمانه‌وه بۆتان؟ له‌سه‌رپای دووم: خوزالی کردن له‌پوژی (به‌دن) داله‌وکاته‌داکه ووتت به‌ بپواداران ... هتد. له‌سر هه‌رکام خو‌ی وه‌لام نه‌داته‌وه، نه‌فرمووی: ﴿بَلَّغْ﴾ واته به‌لنی چاره‌سه‌رتان نه‌کات و پیوستتان ده‌رته‌کات، ئینجا به‌لین نه‌دا به‌ زیاتر له‌وه به‌و مه‌رجه‌ی که نه‌فرمووی: ﴿بَلَّغْ﴾ نَصْرُوا﴾ نه‌گه‌ر ئیوه خوتان بگرن و به‌ نارام بن ﴿تَتَّقُوا﴾ خوتان بپاریزن له‌ گونا‌هو نافرمانی ﴿وَيَأْتُواكُمْ مِنْ قَوَارِمِهِمْ هَٰذَا﴾ نه‌وان بین بۆتان به‌م توند و تیژی و له‌م کاتانه‌دا له‌ چه‌سپانی، ﴿هُنَادَكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آفَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ﴾ په‌روه‌ردگارتان به‌هیزتان نه‌کات و یارمه‌تیتان نه‌دات به‌ پینچ هه‌زار فریشته که خویان یا ولا‌خه‌کانیان نیشانه دار کردوه.

له‌سه‌رپای یه‌که‌م: نه‌وانه‌ی که بین بریتین له‌وله‌شکری که نه‌بوسوفیان هیئای بۆنه‌وجه‌نگه. له‌سر رای دووم: مه‌به‌ست کومه‌لی (کورزی کوپی جابیر) ه که له‌ جه‌نگی (به‌دن) دا ویستی بیئت بۆ یارمه‌تی دانی قورده‌یش، موسلمانه‌کان به‌و هه‌واله ته‌نگه‌تاو بوون، به‌لام له‌پاش دا

نه هاتن کاتن که هه والی شکانی قورده شیان پئنگه یشت. له باره ی ژماره ی هه موو نه و فریشتانه وه که به لئین درا به هاتنیان چهند رایه ک هه یه:

۱- نه گهر نه م نایه ته بپرین به سهر پووداوی (بدن) دا نه بن ژماره یان نو هزار بیت، چونکه له سوره تی ﴿الانفال﴾ دا باسی یه ک هزار ی کردوه، لیره شدا سن و پینجی باس کردوه که هه مووی نه کاته نو.

۲- نه گهر بیپرین به سهر پووداوی (احد) دا نه و نه بن ههشت هزار بن، چونکه بو نه م هر نه م سن هزارو پینج هزاره یه.

۳- ژماره یان هر پینج هزاره، به م جوړه ژماره که مه ی نه خه ینه ناو ژماره زوره که که پینج هزاره که یه. یان به م په نگه که (حسن) نه فهرمووی: مه به ست پووداوی (بدن) و یارمه تی دانه که به یه ک جار نه بوو، به لکو به ره به ره، له یه که م جاروه یه ک هزار بوون ئینجا بوون به دوو، ئینجا بوون به سن، ئینجا بوون به پینج، یارمه تیه که به و پینجه ته و او کرا. ههروه ها له باره ی به دی هاتنی نه و یارمه تی دانه چهند رایه ک هه یه: به هیزترینی نه و پایانه نه مه یه - وه ک ئین و جهریر نه فهرمووی- که هیچ به لگه یه کی به هیزی دلتیا که ره له م دوو نایه ته دانه له سهر به دی هاتنی یارمه تی دان، وه ک یارمه تی نه دانیس ناگه یه نن، که واته نه گهر هه دیسی سه حیج ده ست که وت له سهر هر باری نه و چاکه و نه گهر ده ستیش نه که وت، نه و له خو مانه وه هیچ نالین و لینی بی ده نگ نه یین. به س نه وه نده هه یه نه گهر نایه ته کان بپرین به سهر (احد) دا باری یارمه تی نه دان له دل دا به هیزتره، چونکه نه گهر یارمه تی ببوایه نه و شکسته نه نه بوو، مه گهر بلئین یارمه تی دان له یه که مجاره وه بوو تا نه و تا قومه تیره ندازه که وتنه نه و هه له ی که کردیان، ئینجا له ویدا وازیان هیئا له یارمه تی دان، ههروه ها یارمه تی نه دانی پینج هزاره که له دل دا به هیزتره با نایه ته که بپرین به سهر (به دن) یشتا، چونکه یارمه تی دانی نه وانی به ستره بوو به چهند مه رجیکه وه که بی گومان هه موو به دی نه مات، ماوه ته وه یارمه تی نه دانی هزاره فریشته که له جهنگی (به دن) دا، به راستی نه وه نایه تیکی سوره تی ﴿الانفال﴾ به لگه و پابه رتیکی به هیزه له سهری وه ک به یارمه تی خوا له سوره تی ناویراودا به خزمه تی نه و نایه ته نه گه یین، ههروه ها به ئیزنی خوا له و سوره ته دا مه به ست به و یارمه تی دانه و جوړو شیوه ی بوون نه که یه وه به پنی رای زانایانی ئیسلام.

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِنُظْمِينَ قُلُوبِكُمْ ۖ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ

الْحَكِيمِ ۱۶۶

بئ گومان بهندی له بهنده سهرهکیهکانی ئەم نایین و عهقیدهی ئیسلامه، یاسایهک له یاسا بنهپهتیهکانی ئەمهیه که ههموو شتی و ههموو کاروبار و پووداوێک ئەگهپریتهوه بۆلای خوا و ههموو شت به دەست ئەوه و به ویست و خواهیشتی وهوه، جاله بهرئهوه قورئان له چهند سووینیکدا ئاماژه نهکات بۆ ئەو مه بهسته گرنکه و سهرنجی پڕوادارانێ بۆ پانهکیشتی: وهک لیبره دا نه فهرمووی: ﴿وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ﴾ ئەو یارمهتی دانه به فریشتهیه یان ئەو ووتن و به لینی پیغه مبه پئی، خوا کردی و گیرای هه له بهر موژدهدان پیتان و تا بهوه دلخۆش ببن ﴿وَلِنُظْمِينَ قُلُوبِكُمْ ۖ﴾ بۆئهوهی که بهوه دلتان ئارام بگری و ترس و بئ ئارامی داگیرتان نهکات بههوی بئ دهسهلاتی و لاوازی خۆتان و زۆری و هیزو دهسهلاتی بئ پڕواکانهوه، واته ئەگینا نه به نهوهنده و نه به هیچ شتیکی تر زال بوون نابئ، به لکو هه به خوا نه بئ وهکو نه فهرمووی: ﴿وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ زال کردنتان له (به در) دا، یان زال کردن و سهرخستن له هه کاتیکیدا ببن له لایه هه کسێک و هه کسێکیکه وه نه مهگه له لایه خواوه که ناوی ﴿اللَّهُ﴾ یه و کار دروست و لی زانه له ههموو کاریکیدا.

ئا بهو شیوهیه قورئان لیبره و له چهند شوینی تردا ههموو کاروباری نه گیریتهوه بۆلای خوا و هه خوا به خاوهن کار و نیش کهرو بهدی هینهری راسته قینه دانهنی ئەو شتانهی که هوی هه کارینکن و بهروانهت به نیش کهرو به بهدی هینهردانه نرین، ههموو ئەو شتانه له پوی راستی دا چهک و کهره سهیهکن به دهستی مهیل و خواهیشتی خواوه، ئەیان بزوینی و کار و کردهوهکانی خوی له واندا نیشان نه دات. قورئان زۆر سووره له سهه دارشتن و جیگیر کردنی ئەو بهند و یاسایه له دهروون و له بۆچوونی مهردوومدا، بۆئهوهی بهنده له پرتوه و یه کسهه په یوهستی ببن به خوای خۆیهوه، دلێ پڕوادار ههموو کاروباری هه له خوا بناسن و هه لهویوه بزانی، که پڕوا به تاک و خوا به بئ ئەوه نابن.

ئا بهو ههموو تهمن و ئامۆژگاریه جور به جور، ئەو تاکی و ته نیایی خوا دامه زراوو جیگیر بوو له دل و دهروونی موسلمانه راسته قینهکانی ئەم ئومه ته دا زۆر به ووردی و قولی و به ئارامی دل و جوریکی نایاب.

لَيَقْطَعَنَّ طَرْفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتُنَّ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ ﴿١٣٧﴾ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٣٨﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٣٩﴾

ئو خوا پيداوانه زانيان که هر خوا به تهنيا کارو کردهوه نهکات، زانيان که بندهيانی خوا پئیان سپیردراوه که تی کوشان بکن و دهسهلات و خواهیخی خویان بهکار بینن لهگهل هموو هوو کهسههیهک که رهوا بیست و له دهستیان بیست، بهو جووره گوپرایهلی و فرمانبهرییان کرد. نینجا مهبهست و هوئی ئوو زال کردن و سهر خستنهمان بو باس نهکات: نهفرمووی: ﴿لَيَقْطَعَنَّ طَرْفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ واته خوا زالی کردن له (بهدر) دا یان زال کردن هر له لای خواهی و بهدی نههینتی له بهرنهوه بیچپئی و کم بکاتهوه بهشیک لهوانهیی که بهروایان نههیناوه، بهشیک له ژمارهیی خویان به کوشتن و بهدیل گرتن، یا بهشیک له خاک و ولاتیان بهفتهح کردن و گرتن، یا بهشیک له زورو دهسهلاتیان بهزالبوون بهسهریانداو ژنر دهست کردنیان، یا بهشیک له سامان و داراییان به غنیمهت گرتن، یا بهشیک له چالاکی و لی هاتنیان به شکاندنیان له جهنگدا، ئهم جووانه هموو نهگونجین و پویشیان داوه، ﴿أَوْ يَكْبِتُنَّ﴾ یان بوئنهوهی سهر شوپرو ریسوایان بکات و داخی سهخت بدا لهدل و جگهریان و پئیان بچهژی ﴿فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ﴾ بههوئی ئهوهوه بگهپینهوه به نائومیدی و بهش پراویسی. قورئان لیزه دا چوار شت باس نهکات که یهکن لهوانهیان هر چواریان و ههریهکن بو تاقمیک له بی باوهپرییان مهبهست و هویه له زال کردنی بهواداران بهسهر بی پرواکاندا، لهو چواره نهوهبوو دوانیان تیپهریان کرد، نینجا له ناوهندی ئهم دووانه که په یوهندیان بهم جیهانهوه ههیه و ئهو دوانه که ی تری داهاتوو که په یوهندیان به پوژی دواپیهوه ههیه، له ناوهندی نهمانه دا به تی هه لکیش نهفرمووی: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾ نینجا نهگهر ئهم

نایه تانه بپرین به سەر بووداوی (بهس) دا ئەو کاتە لە تەفسیرە کە ی دا ئەلین: ئەو زال کردنە
 ھەر لە لای خواوەیە و لە بەر یە کئی لەو چوار ھۆیە یە کە خوا ئەیکات، تۆ ئە ی پیغە مە بەر لەو
 کارە دا ھیچ شتیک بۆ نیە و بە دەست تۆ نیە، واتە ئەو زال کردنە ھەر چۆنی بە دەست ئەو
 فریشتانە نیە، ھەر وەھا بە دەست کە سیتیکی تریش نیە تەنانەت تۆیش کە پیغە مە بەری، چ
 جای بڕواداران، یان مە بەست ئەو یە: ھەر خوا خاوەن و کار بە دەستی ئەوانە یە و ئیو ی
 زال کرد بە سەر ئەو بێ باوە رییانە دا لە بەر ھەر کام لەو چوار ھۆیە، ھیچ کارێکی ئەوان بە
 دەست تۆ نیە و تۆ ھەر بە ندە یە کئی فەرمانت پێ دراو بە ترساندن و تێ کوشتان لە گە لیان.

ئەگەر نایە تە کان بپرین بە سەر بووداوی (بهس) دا بەو جۆرە تەفسیری ئە کە ی نە وە و مە بەست
 لە ھینانە کە ی ئەو یە کە ناماژە مان بۆ کرد، وە ئەگەر نایە تە کان بپرین بە سەر
 بووداوی (احد) دا ئەو حە لە ئەلین: مە بەست جۆرە سەرزە نشتیکی پیغە مە بەرە (ﷺ) لە ھیندی
 کارو بەرگری کردنیە تی لە ھیندی شت کە لە لایەن خۆیە وە پووی دا کە پە یو ھندی ھە یە بە
 بووداوی (احد) ھو، وە ک نزی شەر کردنی لە بێ بڕواکان بە شیو ی گشتی، یان نە فرین
 کردنی لە ھیندی کیان بە تاییبە تی، ھەر وەھا چە ند شتی تر لەو بابە تانە کە ریاویە ت کراون،
 واتە ھیچ رەنگ کاری دروست کراوە کان و بە ندە کانم بە دەست تۆ نیە و عائیدی تۆ نیە، بە لکو
 ھەر بە دەست خۆمە و بە پێ ی زانی و کار دروستی خۆم بپاریان تیا ئە دەم، تۆ ئە ی پیغە مە بەر
 ھەر ئە وە ت لە سەرە کە بپاری من جئ بە جئ بیئی و بە دی بیئی تیا یاندا. لە سەر ھەر بار ئە م
 تێ ھە لکی شە هات بە دوای ئە م دووانە پێ شوو دا کە لە وانە ن دە خلی پیغە مە بە ریان تیا
 بیئ (ﷺ) و لە ژێر دە سە لات ی ئە و دا بن، کە واتە لە جئ یە ئە مانە ی بە دەست نە بی باشتر ئەو
 دووانە کە ی تری بە دەست نیە کە ئە فەر مووی: ﴿أَوْ تَوَّبْ عَلَيْهِمْ﴾ واتە ئەو زال کردنە بە سە ریاندا
 لە بەر ئە و یە تۆبە و گە رانە وە یان لی وەر گری، بە م جۆرە ئەو زال بوونە بیئ بە تە مئ و
 نامۆزگاری و رایان کیشی بۆ موسلمان بوون، خوایش ئەو تۆبە و موسلمان بوونە یان لی

وهرگری، ﴿أَزِيدَهُمْ﴾ یان له‌بهرئه‌وه‌یه سزایان بدات، سزای جیهان به ژنر ده‌ست کردن و به‌دیل گرتنیان، یان سزای پوژی دواپی، به‌هوی مردنیان له‌سهر بن‌باوه‌پی که نه‌یانخاته سزای نه‌براهوی دوزه‌خ، ﴿فَانَّهُمْ ظَلِمُوا﴾ چونکه به‌راستی نه‌وانه سته‌مکارن، سته‌مکارن به‌وهی بن‌باوه‌پن و نه‌و ریگه به‌ده‌یان داوه‌ته به‌ر، سته‌مکارن به‌وهی سزای برواداران نه‌دهن، سته‌مکارن به‌وهی که خراپه له زهوی دا بلاونه‌که‌نه‌وه، سته‌مکارن به‌وهی پیگری چاکه و خیری خوان که له‌م نیسلا‌مه‌دا ناردی، هه‌روه‌ها سته‌مکارن له هه‌موو بارو پوویه‌که‌وه.

نه‌و جوړه ته‌می و ناموزگاریانه کاری کرد له موسلمانه‌کان، دل و هه‌ست و ده‌رونیان به‌و بو‌چوون و تیگه‌یشتنه قورنانیان په‌نگیان گرت، به‌هوی نه‌وه‌وه له زال‌بوون و سه‌رکه‌وته‌کانیادا خو‌یان نه‌نه‌بینی و هه‌رده‌ستی قودرته‌تی خو‌یان نه‌بینی، نه‌و که‌شخه و شانازی و له خو‌گورانه که پوو نه‌کاته خه‌لکی تر له‌کاتی زال‌بوون و ده‌سه‌لاتدا، پووی نه‌نه‌کرده نه‌وان، هه‌روه‌ها له‌کاتی زه‌بوونی و بن‌ده‌سه‌لاتی و لی‌قه‌ماندا نه‌نه‌پسان و نه‌یانزانی هه‌موو کاری به‌ده‌ست خو‌ایه و به‌ویست و خواهیشتی خوا و به‌پنی لی‌زانی و کاردروستی نه‌و به‌ریا نه‌بن! نینجا باسه‌که دواپی نه‌هینی به‌ده‌کردنی یاسایه‌کی گشتی که هه‌موو کاروباری بوونه‌وه‌ر نه‌گپرنه‌وه بولای خوا، به‌وه دل‌نیایی نه‌کات له‌سهر نه‌وهی که‌له نایه‌تی پیشوودا باسی کردووه نه‌م نه‌بن به‌پا به‌ر له‌سهر نه‌وهی له نایه‌تی پیشوودا فه‌رمووی، نه‌فه‌رمووی: ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ هه‌ر هینی خو‌ایه هه‌رچی و له ناسمانه‌کان و هه‌رچی و له‌زه‌وی دا ﴿بِمَنْ شَاءَ﴾ نه‌بووی و خوش نه‌بن له هه‌رکس که خوا خو‌ی نه‌یه‌وی ﴿وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ﴾ سزای هه‌رکه‌سیش نه‌دات که خوا خو‌ی نه‌یه‌وی ﴿وَاللَّهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾ خوا لی‌بوورده‌ی میه‌ره‌بانه، بن‌گومان لی‌بووردن و میه‌ره‌بانیه‌که‌ی وه‌ک هه‌موو کاروباریکی تری به‌پنی حیکه‌مت و کاردروستی خو‌یه‌تی و هه‌رچی نه‌و بیکات هه‌ر نه‌وه راست و ریگه.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً

نينجا پيش شهوى بچيته ناو كوپى باسهكه و نامازه بكات بو چهند پوداوو بهسرهاتيكي جهنگهكه - جهنگى احد- پيش شهوى تهمن و فرمانيك ناراسته نهكات له بارهى جلّه و گيرى له سوود و سووخورى، وه له بارهى له خواترسى گويرايهلى خواو پيغه مبهروه (ﷺ) وه له بارهى چهند خووو رهوشتيكه وه كه دل و دهر و نيان پين پاك و خاوين نه بيته وه، له وانه مهردوم زال نه بن به سر ناره زواتى نه فسادا، به وانه ناماده نه بن بو بهر بهر كاني و جهنگى ترو شيرا! لهم جوړه باسو و تيكه ل كړدى چهند شتى جوړ به جوړه وه دهر نه كه وى يه كيتى و گشتيه تى نه م ناين و عه قيده به بو ه موو ناوچه جياوازو جوړ به جوړه كاني ژيان، دهر نه كه وى كه نيسلام ه موو شته كاني په يوه ستن پيكه وه و ده ست نادن بو جوئ كړنه وه و بهش بهش كړدن، به كو به ه مووه نيسلام پيك ديت، نه فرمووى:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ نهى كه ساني كه بروتان هيناوه ﴿لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً﴾ سوود مه خون به چهند قات و چهند چندانه كراو، واته وهرى مه كرن و شو مامه له به مه كن. نه اندازيك دواين به دريژى له بارهى سوود و پريژى سووخوريه وه له جزمى سى به مدا، كه واته با سهرنجى شهوى بدرى و هيچ شهوه دو باره ناكه ينه وه، به لام نه اندازيك ليكولينه وه نه كه ين له و تهى ﴿أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً﴾ چونكه زور كهس لهم چهرخ و سرده مه دوايه دا نه يانويست و نه يانه وى ده ست بگرن بهم و ته وه له په ناي نه م و ته يه دا خويان داشارنو و سوودى قده غه كراو بپن به سر نه م شيوه دا و نيتر چوارو پينچ و هشت و ده له سه د قيناكات و قده غه نيه! بن گومان شه وانهى كه هول و ته قه لاي شهوه نه دن چاوى خويان شه نو قينن له ناستى و به ده ست قه ست لاري نه كرن، نه گينا مه سه له كه پوونه و نار ه و ايسى شه و رايه ناشكرايه، چونكه:

۱- بيجگه لهو ه موو حد يسه سه حيحانه كه هاتوون و ه موو جوړه سوودنيكيان قده غه كردوه، وه بيجگه له بريارى زانايانى نيسلام له سر شه و قده غه كړنه تا راده يه كه نه م حد يسه يان گيپراوه به بهند و ياسايه كه له كتيبه كانياندا: (كل قرض جر نفعا فهو ربا) هر قهرزك هر ده سته هوت و قازانجيك پاكيشن شهوه سووده، واته قده غه يه. بيجگه له مانه و له پيش شه مانه دا نايه تى سوره تى ﴿البقرة﴾ كه له پاش نه م نايه ته هاتوه ته

خواره‌وه، به‌لکو له دواترین نایه‌ته‌کانی نه‌حکامه، نه‌و نایه‌ته به‌ریکی و بی‌پنچ و په‌نا
هموو جزره سوویدیکی قه‌ده‌غه کردووه به‌بی‌مهرج و به‌بی‌سنوور.

۲- نه‌م و ته‌یه لی‌ره‌دا ﴿أَشْعَفَا مُضْعَفَةً﴾ مهرج نیه بو قه‌ده‌غه کردنه‌که - وه‌ک زانا
به‌رزه‌کانی نی‌سلام فه‌رموویانه - به‌لکو نه‌و باوو حاله‌ته دره‌نه‌خات که مه‌ردومان
له‌سه‌ری بوون له سه‌رده‌می نه‌فامی دا، وه‌ک له چهند ریوایه‌تیکدا هاتووه و به‌ناوبانگه‌و
کورتی هموویان نه‌مه‌یه: له‌و سه‌رده‌مه‌دا یه‌کئی قه‌رزیکئی نه‌دا به‌سوو تا ماوه‌یه‌ک،
نینجا که ماوه‌که دوایی نه‌هات و هه‌ژاره‌که قه‌رزه‌که‌ی بو نه‌ئه‌درایه‌وه، خاوه‌ن قه‌رز
پئی نه‌وت ماوه‌که‌ت بو دریزنه‌که‌م و تویش سووه‌که‌م بو زیاد بکه، نینجا چهند جار
نه‌وه‌یان نه‌کرد تاوای لی نه‌هات قه‌رزکه چهند قات نه‌بوویه‌وه، جا نایه‌ته‌که‌که ناماژه
نه‌کات بو نه‌و باوه پیسه و مه‌به‌ست بی‌زاری ده‌رپرینه له‌و باوه و سه‌رزنه‌شتی نه‌وانه‌یه
که نه‌وه باوه‌یان بووه تا به‌هوی نه‌وه و برواداران دوور بکه‌ونه‌وه له‌و کرده‌وه و باوه
ناپه‌وای نه‌فامیه، وه‌ک(نی‌بن و جه‌ری) ده‌ست نیشانی بو نه‌کات له ته‌فسیری نایه‌ته‌که‌دا
که نه‌فه‌رمووی: خوا نه‌فه‌رمووی: نه‌ی که‌سانی که برواتان هی‌ناوه به‌خواو پیغه‌مبه‌ری
خوا له پاش نه‌وه‌ی خوا ری‌نموونی کردن بو نی‌سلام سوومه‌خون به‌چهند چهندانه
له‌کاتی موسلمان بوونتاندا، وه‌ک له‌کاتی نه‌فامیتاندا نه‌تانخوارد، سوو‌خوری له‌و
چه‌رخه‌دا ناوا به‌ناشکرا نه‌و تاوانه گه‌وره‌ی تیا بوو، هه‌ژاره‌که نه‌بوو به‌ژی‌ره‌وه و بزگار
نه‌نه‌بوو، به‌لام نه‌گه‌ر توژی وورد بینه‌وه تی‌نه‌گه‌ین که نه‌و پرژیمه پیسه له‌سه‌ر هر
راوه و ری‌زه‌یه‌ک بی‌ی هر سه‌ری له‌و تاوانه‌وه ده‌ره‌نه‌چی و نه‌و سیفه‌ته پیسه شتیکی
سروشتی و هموو کاتیه بو‌ی، چونکه به‌پئی نه‌و پرژیمه نه‌بی گه‌ران و چه‌رخه‌ی مال و
سامان له‌ناو همووان له‌سه‌ر نه‌و بنه‌رته بی‌ت، که‌واته له هر لایه‌که‌وه هر مامه‌له‌و
کری‌ن و فروشتنی بوو به‌شیک له قازانج نه‌گه‌ریته‌وه بو سه‌رمایه‌دارو نه‌و برابه‌شی
هموو نه‌بی!! بی‌گومان نه‌و پرژیمه بو‌گه‌نه ژیانی ده‌روونی و په‌وشتی تیک نه‌دا،
هه‌رچوئی ژیانی نابووی و پامیاریش تیک نه‌شیوینی. وه‌ک ده‌ست نیشانمان بو کرد له
جزمی سن‌یه‌مه‌دا، نی‌سلامیش پاکی و خاوینی نه‌وی له ژیانی ده‌روونی و په‌وشتی دا،
هه‌رچوئی نه‌یه‌وی ژیانی پامیاریش بی‌گه‌رد و له‌که بی‌ت که‌واته هه‌رکه‌س له خوا ترس
بی‌ت و له تو‌له و سزای خوا بترسن دوور نه‌که‌ویته‌وه له‌و پرژیمه پیسه.

وَأَتَقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٣٠﴾ وَأَتَقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣١﴾

کهواته زور پرنک و به جی به که نه فهرموئی: ﴿وَأَتَقُوا اللَّهَ﴾ خوتان بیارینزن له خه شمی خوا که به کن له هوی خه شمی خوا و کهوتنه ناو ناگر سوو خواردنه و به زهیی نه هاتنه وه به هه ژاراندا، ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ به نومییدی نه وه بزگار بین و بگن به نامانج ﴿وَأَتَقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ﴾ خوتان بیارینزن له ناگرنک که ناماده کراوه بو بی پرواکان که سپلن له گه ل خوی خویان و دل رهق و بی به زه بین له گه ل به نده کانی خوادا که جیگه ی به زهیی و میهره بانی نین، مه به ست بهو ناگره ناماده کراوه چینه تایبه تیه کانه به وانه وه، نه که نهو ته به قه ی که سووک تره و سزای پروادارانی گونا هباری پی نه درئ، یان مه به ست ناگره به شیوه ی گشتی که ناگر له خوی داو له بنه رتدا هر بو بی پروا دروست کراوه و سزادانی پرواداری گونا هکار پی ی به ته بیعه تی بی پروایانه وه، به هر جور و له سر هر یار نه م نایه ته - وه ک نیمامی حنه فی - نه فهرموئی: - سامناکترینی نایه ته کانی قورنانه، نه وه تا پرواداران نه ترسینن به ناگرنک که ناماده کراوه بو بی باوه ریان، نه گهر پرواداران خویان نه پارینزن له قده غه کانی خوا، که لی ره دا سوو خوران یه که م و سر ده سته ن!! هر وه ها نه م نایه ته و نیشان نه دات که سوو خواردن نزیکه له بی باوه ریبه وه، وه سوو خوران خویان ناپارینزن له خوا و ناترسن له ناگری دوزه خ، به لن به راستی هر که س پروادار بی ناتوانی سوو بخوات و خوی بخاته ریزی بی باوه پانه وه، پروا قسه ی پروت نیه و به دم بوتری، به لکو له پروی راستی دا پروا به پهیره وی به رنامه ی خوا در نه که وی و به دی دیت، به هیچ به رنگ پروا پژی می سوو خوری کو نابه وه له شوینیکدا، بی گومان نه م نایه ته له خو پایی جله و گیری له خواردنی سووی کونه کرد وه ته وه له گه ل فرمان دان به له خواترسی و خو پارینزی له خوا و له ناگره ی که ناماده کراوه بو بی باوه ریان، نهو کو کرد نه وه بو دامه زانی نهو مه به سته یه که باسما ن کرد له دل و بو چوونی پرواداراندا، هر وه ها نومییدی بزگار بوون و گه یشتن به نامانج به هوی دوور کهوتنه وه له سوو خواردن و به هوی له خواترسی، نه وه ش له خو پایی نیه و ده ست نیشانی تیایه بهو مه به سته ی که ناما ژه مان بو کرد،

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾ وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ
وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ
وَالْكُتُبِ الْعَظِيمِ الْفَيْضِ

ئینجا دوترین دنیایى ئەکات لەسەر ئەو جڤه و گیریى و فرمان دان به له خوا ترسیه،
ئەفرەمووی: ﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ﴾ گوێپرایەلى خواو پینگەمبەرىن ﴿لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ به
ئومید و چاره پوانى ئەوهى که میهره بانیتان پئ بکری. ئەم فرمانه هەرچەند به پوالت
گشتیه و چاره پوانى میهره بانى خوا لەو گوێپرایەلیه گشتیه دایه، به لأم هینانى ئەم فرمانه
به دواى ئەو جڤه و گیرییه دا مه بهستیکی تایبەتى نیشان ئەدا، که ئەمەیه گوێپرایەلى خواو
پینگەمبەر(ﷺ) بەدى نایەت لەناو کۆمەلیک دا که پزئمی سوو خۆرى تیا بیت، گوێپرایەلى
خواو پینگەمبەر(ﷺ) نیه له دلى که سینکدا که سوو خۆر بئ به هەر جۆرو شیوه یهک، ئەوه
نیشان ئەدات بئجگه له وهى که ئەم فرمانه په یوه ندیەکی تایبەتى هیه بهو پووداوهى که لەم
جەنگه دا نافرمانى پینگەمبەرى(ﷺ) تیا کرا وهک له پیشه وه باس کرا.

هەرچۆنى له جزمى سئ یه مەدا باسى سوو و باسى خیر و صەده قەى کۆ کرده وه به رامبەر
یه کتر، لەم پووه وه که دووبارى دژو جیاوازی یه کترن له کۆمەلیه تی و ئابوورى دا، دوو جۆره
پزئمن که زۆر له یه کتر و هەرگیز کۆنابنەوه، هەرچۆنى له وئ وای کرد ئەوا لیژەشدا به دواى
جڤه و گیریى له سوو خواردن و ترساندن سوو خۆران له ئاگرێک که ناماده کراوه بۆ
بئ باوه پریان، له دواى ئەوه ئینجا فرمان به چه سپانى کردن بۆلای لى بووردنى خواو ئەو
به هه شتهى که ناماده کراوه بۆ له خواتر سهکان، که یه کهم نیشانه و سیفه تیان مال بهخت
کردنه له پئى خوادا، که واته ئەمانه تا قم و دەسته یه کتر دژو جیاواز له دهسته و تا قمى
سوو خۆران.

ئەوه له بارێکه وه، له بارێکی تره وه باوى قورئان وایه هەر هه شه و ترساندن به لئین و موژده
ئەهینى به دواى یه کتر دا که ئەوهش زۆر به کاره له په ندو ناموژگاریى و ته من داداندا،

نه فرموي: ﴿سَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ﴾ چه سپانی بکن بؤلای لی بووردنیکی گه وره و
 سرینه وهی گونا هه کانتان له لایه ن په روه ردگار تانه وه ﴿وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ﴾ بؤلای
 به هشتیک که پانایی و فراوانی نه و به هشته وه ک پانی و فراوانی ناسمانه کان و زهوی وایه،
 واته چه سپانی بکن بؤشتیک که هوی گیشتن وده سته و تنی نه و دووانه یه، نه و شته ش به نو
 جوز ته فسر کراوه ته وه، یه کم و به هیزترینان برتیه له به جی هیئانی فرمان و دورکه و تن
 له وهی قه ده غه یه و جله و گیری لی کراوه، ﴿أَعَدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾ نه و به هشته ی که ناماده کراوه بؤ
 له خواترس و خوپاریزه ره کان، نایا مه به ست به هشته به تی کرایسی، یان مه به ست به رزو
 به پرزترین ته به قه یه له به هشته دا که تایه تیبه به و له خوا ترسانه وه که خاوه نی نه م
 سیفه تانه ی داهاتون، له سر باری یه کم - وه که له باسی ناگردا و ترا - نه لئین: به هشت
 هه ربؤنه مانه ناماده کراوه و غیری نه مان که بچن له په نای نه مان و له ته به عیته ی نه مانه وه
 تیی نه چن، نینجا سیفه ت و نیشانه ی نه وه له خواترسانه باس نه کات به م شیوه ی که دیت:

۱- نه فرموي: ﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ﴾ که سانیک مال به خت نه کن و نه یدن له
 پئی خوادا له کاتی بوون و ده سه لات دا، له کاتی نه بوونی و ده ست تهنگی دا، له کاتی
 خوشیدا، له کاتی ناخوشیدا، واته به هه می شه یی و دامه زاون له سر نه و به خت کردن
 به خیشنه، نه ده سه لات و خوشی یاخی و بن ناگیان نه کات، نه ناخوشی و نه بوونی
 بیزارییان نه کات تا نه وه یان له بیر بچن، به لکو له هه موو کاتی کدا هه ست نه کن به
 پیوستی سر شانیان، چروکی و چاو برسیتی داگیریان ناکات، له خواترسیه که یان
 پالیان پیوه نه نن و زالیان نه کات به سر هر شتیکی تردا.

۲- ﴿وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ﴾ که سانیکن رقی به تینی خویان نه خوننه وه له گه ل ده سه لات دا،
 به گونا داخی ساریژ ناکه ن، دیاره نه وه ش له بهر خویه و له ترسی خویه و به ره می
 له خوا ترسیه که یانه. بن گومان بق خوارده وه ی پروت به س نیه و به لکو زور جار له و
 بق خوارده وه و بن ده نگ بوونه وه خشم و کینه یه کی سه ختی دهرونی په یدا نه بی
 که زور خراپتره له نه خوارده وه ی رقه که جاله به رنه وه به دوا ی نه وه دا نه م سئ یه مه ش
 نه هیئین.

۳- ﴿وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ﴾ ئەوانەى كە ئەبوون لە مەردومان و چاوپۆشيان لى ئەكەن و دليان پاك ئەكەنەوه لە ناستيان لەبەر خوا.

۴- ئەم چاوپۆشى و لىبووردنە لە چەند پڕووبەكەوه شتىكى شيرين و بەكەلكە:

۱- چاكە و پياوەتى و مرققاتيه لەگەل لى بووراوهكە.

ب- پەند و تەمىنە بۆ تاوانبارەكە كە شەرم بىگريئ و ئيتەر خراپە و دەست دريژى نەكات، هەروەها پەند و تەمىنە بۆى كە ئەمويش لى بوودەبىت لە خەلكى.

ت- ئەو پق و خەشمەى كە ئەخوریتەوه بارىكى قورس و گرانە بەسەر دلەوه، تەم و تاريكە لە دەروندا ناگرىكى بلێسە دارە بەسەر نەفسەوه، كابرأى داخ لە دل بەو لى بووردنە ئەو هەموو نارەحتيه لەسەر خۆى لا ئەبا، كەواتە رىنگەى بەختەهرى هەر ئەمەيه كە قورئان نەخشەى كيشاوه.

(ئىمامى ئەحمەد) حەدىسى ئەهينى لە (ئەنەس) هوه كە پىغەمبەر (ﷺ) فەرموويهتى: هەر كەس رقى بخواتەوه كە بتوانى بەجنى بينى خوا دللى پەر نەكات لە ئارام و بپروا، (ئيين و جەرىن) لە (حەسەن) هوه كە خوا لە رۆژى دوايى دا ئەفەرموئى: باراست بىتەوه هەر كەس كە ئەجرى لەسەر خوايه، ئىنجا هەر كەسنىك راست ئەبىتەوه كە لى بوورده بى لە جيهاندا لەبەر خوا. بى گومان ئەو كەسانە كە ماڵ بەخت ئەكەن لەبەر خوا لە خۆشى و ناخۆشى و لە كاتى دەسلات و دەست تەنگى دا، ئەو كەسانەى كە رقى خويان ئەخۆنەوه و لى ئەبوون و چاوپۆشى ئەكەن لەبەر خوا، ئەو كەسانە چاكە كارو كردهوه چاكن ﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾. خوايش چاكەكاران و چاك كردهوهكانى خۆش ئەوئ، واتە ئەوانەى كە كردهويان بە جورىكى شيرين و شايستەيه وەك لە حەدىسى (بوخارى و موسلىم) دا فەرموئى: ئەوهى كە خوا بە جورى بپەرسئ، وەك بە چاوپييينى، چونكە ئەگەر تۆ ئەو نابيينى ئەو تۆ ئەبيينى.

ئىنجا لىردا مەبەست ھەر ئەو خاۋەن سىفەتەن، يان بە تىنكرايى مەبەستە و ديارە خاۋەنى ئەو سىفەتەن لىردا سەردەستەن و لە يەكەمجارەو بەر ئەكەون؟ بە ھەركام پىكە و نەگونجى و ھىنانى ئەم وتەيە بەرزى و بەرزى ئەو سىفەتەن نىشان ئەدات، بەراستى جى خۆيەتى ئەو سىفەتەن بەو جۆرە نىشان بەرزىن، چونكە ھەر گەل و كۆمەلىك دەست گىزى و چاۋپوشى و لىبووردنى تيا بلاۋ بىتتەو و پاك بىن لەكىنە و پىق، ھەر ئەو گەلە بەختەو ەرى راستەقىنەيە لە ھەردو جىھاندا، وە شىاۋى ئەوئەن كە خۆشەويستى خوا بن.

شېرىنى و بەرزى ئەم سىفەتە قورئاننىيەنە دەرئەكەۋى كە بېرواداران ھەلسن پىيان و لەزىاندا بەدىيان بىنن، لەبارەى ھەلسان بەم سىفەتەن ئىرە (ئىمامى بەيھەقى) ھەۋالى ئەھىنن، بەراستى زۆر سەرسورھىنەرە، ھەر لەدەست قورئان دىت پەرورەدە كردن و پىگەياندى ئەم ھەلئەوتوانە كە پىگەيەن لەزۆر چاۋدىرى ئەم قورئانەدا! ئەو ئىمامە ئەفەرموئى: (عەلى كۆپى ھەرزەتى حسين) - خاۋى لى رازى بىت - كەنيزەكىكى بو، جارئ مەسىنەيەكى ھىنا ئاۋ بكا بەسەر سەرو دەم و چاۋى عەلى دا، مەسىنەكەى لە دەست كەوتە خوارەو سەرى شكاند، ئەۋىش سەرى بەرز كەدەو بۆلای كە بۆچى واى كرد، كە نيزەكەكەيش ووتى: خوا ئەفەرموئى: ﴿وَالْكَافِرِينَ الَّذِينَ﴾ دەست بەجى عەلى فەرموئى: ئەوا پەكەم خوارەو، ئىنجا ووتى: خوا ئەفەرموئى: ﴿وَالْمَافِينَ عَنِ النَّاسِ﴾ عەلىش فەرموئى: ئەوا خوا لىت بېوئى، ئىنجا ووتى: خوا ئەفەرموئى: ﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ عەلىش فەرموئى: كەۋاتە بېرۇ ئازاد بەلە پىئى خوادا!!

ئەم تەفسىرەى كە كردمان بۇ ئەم وتەيە: ﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ لەسەر ئەمە بو كە ئەم ووتە دەست نىشان نىە بۇ سىفەتەكى تىرى جىاۋاز، پاي زۆرەش لەسەر ئەۋەيە، ھىندى لە زانايان ئەفەرموئى: دەست نىشانە بۇ سىفەتەكى چوارەم و بەرزترە لە دوو سىفەتەكەى پىشى، ئەم ھەۋالەى (بەيھەقى) كە ھىنامان يارمەتى دەرە بۇ ئەم رايە و ئەيگەيەنن،

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرَ
 اللَّهُ لَكَ فَالدُّنُوبُ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾

کواته له سهر نم رایه نه لئین: سیفتی پینجهم نه میه که نه فرموی: ﴿وَالَّذِينَ إِذَا
 مَكَلُوا فَحِشَةً﴾ نهو له خوا ترس و پاریزه رانه که سانیکن که کاتی کرده ویه کی زور ناشیرین
 بکن، واته گونا ه گوره کان یان نهو گونا هانی که دست دریزیان تیا به بو سهر مردوم
 ﴿أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ یا ستهم بکن له نفسی خویان، واته گونا ه بچو که کان بکن یا نهو
 گونا هانی که دست دریزیان تیا نیه بو سهر مردوم، کاتی هر کام له وانه بکن ﴿ذَكَرُوا
 اللَّهَ﴾ بیری گوره یی خوا و هر شه و توله و پرسیار و سزای نه که نه وه. ﴿فَاسْتَغْفَرُوا
 لِذُنُوبِهِمْ﴾ به هوی نهو دست به جی داوی سرینه وه و لی بووردن نه کهن بو گونا ه کان یان،
 واته توبه و گه رانه ویه کی شرعی نه کهن، نهک ووتنی ده می بووت، وهک هیندی له نه فامان
 به وه هه لئه تاون که بیگومان نهو و تنه ده می به سته نیه لیره داو نه له هیچ شوینیکی
 وینه ی نیره دا، ﴿وَمَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكَ إِلَّا اللَّهُ﴾ نایا کنی نه بو ری له گونا ه کان بیجگه له خوا!
 نه تیهه لکیشه چه دشتیک نیشان نه دات.

یه کهم: داوی لی بووردن نه بی هر له خوا بی.

دوه م: هاندان له سهر نهو داوایه.

سن یه م: دست نیشان بو به لئین و هر گرتنی داوا که.

چاره م: مورده دان و دلخوش کردنی گونا ه باران.

خاوه نی (روح المعانی) دهشتی گرنگی باس کردوه له هینانی نه فرموی:
 تنی هه لکیشه دا، نینجا نه وانه په یشمان نه بنه وه و داوی لی بووردن نه کهن ﴿وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا
 فَعَلُوا﴾ نامیننه وه له سهر نهو کرده و خراپانه ی که کردویانه، واته نامیننه وه به بی توبه و
 داوی لی بووردن، نیت به ته او ی واز وهینن یا نه گهر دوچار بوونه وه دست به جی به دل
 نه گه رینه وه و بریاری نه گه رانه وه نه دن، بهم جورش هر و هر نه گه رینه وه، وهک له حدیس دا

ئەفەرموۋى: (وَإِنْ عَادَ الْيَوْمَ سَبْعِينَ مَرَّةً) بابگېرىتەۋە بۇ سەر گوناھەكەي لە پۇژۇڭدا حەفتا جار. بەلام با كەس بەمە ھەننەخەلتەي و لاي و ابى ھەموو جارئى بە دەم بگېرىتەۋە كارى تەۋارە، نە خېر و انىيە و خوا ئاگادارە بە نياز و خەتەرەي دل، بەلكو وەك و تمان ئەبى بەدل پەيشمان بېتەۋە و بەدل و بەراستى بېرىارى كۇتايى ھىنان و نەگەرانەۋە بدات، ﴿وَمَمَّ يَسْكُرُونَ﴾ ئەۋانە نامىننەۋە لەسەر ئەۋەي كە كۈردەۋەيانە لەكاتىڭدا كە ئەزانن گوناھە و خوا جەلەگىرىي لى كۈردۈۋە، كەۋاتە مانەۋە لەسەر گوناھىڭ كە خاۋەنەكەي بە گوناھى نەزانى و بىنانوى بېئى لەو نەزانىنەدا، وەك كەسىڭ كە تازە موسلمان بوۋبى يان كەسىڭ دوور بىئى لە زانايانەۋە و گوناھەكەشى گەرە و ئاشكرا نەبىئى لە ئايىنى ئىسلام دا، ئەو جۇرە گوناھانە و مانەۋە لەسەريان قەيناكات، ھەرۋەھا گوناھىڭ كە زانايان كۈردىتتايان و بە ھول و تى كۇشان و بىر كۈردنەۋەي خۇيان رابەر و بەنگەيەكيان بە دەستەۋە بېئى و نەزانن ھەنەن، ئەو جۇرە گوناھانەش خوا لىيان ناگرئى وەك ئەو جەنگ و كۇشتارەي كە پۈوى دا لەنا و ھارەنەكانى پىغەمبەردا (ﷺ)، ئەۋە كە پۈوى دا لەنا و ياندا ھەركام لەۋان بە ھول و تى كۇشان و بىر كۈردنەۋەي خۇي، خۇي بەراست و لەسەر ھەق ئەبىئى، ھەركاتى بۇي دەر كەۋتايە لەسەر ناھەقە وازى ئەھىنا، ئەۋەتا (ھەرزەتى زوبەين) - خۋاي لى رازى بېت - لەكاتىڭدا خەرىك بوو جەنگ دەستى پىئە كۈرد و بەرامبەر وەستابوون، لەۋكاتەدا بۇي دەر كەۋت كە (ھەرزەتى عەلى) لەسەر ھەقە، ئىتر دەست بەجئى وازى ھىنا و گەرپايەۋە، نەۋەش بەھۇي ئەۋەۋە بوو كە (ھەرزەتى عەلى) پىئى فەرموۋ: سۆيىندت ئەدەم بەخۋا لە بىرتە كە جارئى پىغەمبەر (ﷺ) بالى خستە سەر شانى من و فەرموۋى بە تۇ: تۇ جەنگ ئەكەيت لەگەل ئەم و تۇ ستەمى لى ئەكەيت، (زوبەين) یش فەرموۋى: راست ئەكەيت، ئىتر بەۋە وازى ھىنا.

خۋاي مېھرەبان لە نايەتى پىئەشۋودا رېنمۈونى بېۋادارانى كۈرد بۇ پۇق خۋاردنەۋە و لى بووردن و چاۋپۇشى كۈردن لەنا و خۇياندا، ئىنجا لەم نايەتەدا ئاگادارىيان ئەكات بەسەر بەشىڭ لە لى بووردن و چاۋپۇشى خۇي لىيان تا ئەۋانىش لەبەر تىشك و پووناكى ئەۋە فېزىبىن و بەخۇشى و پەروشەۋە ھەلسن بەۋەي كە رېنمۈونى بۇ كۈردن، بەراستى ھەق وايە

همه مو کهس له حاستی ئەم نایەتە شەرم بیکرئ و له تریقیدا سەر داخات، وەرە برای بپروادار
بیربکەرەوه لەم میهرەبانی و چاوپۆشیە: تاوانباری خراپەکار کاتی بگەریتەوه و داوای لی
بووردن بکات. ئەو خوای میهرەبانه ئەیخاتە ریزی له خواترسە خۆپاریزەرەکان که وان له
پلهی هەرە بەرزدا، ئەم تاوانبارانه دواناخات، بەلکو بەرزبان ئەکاتەوه بۆ پله بەرزەکهی ئەوان
بەو مەرجەیی که له نایەتەکهدا دایناوه باسماں کرد!!

ئەم نایینە پیروژە ئەزانئ ئەم ئادەمیە - بێجگە لەوهی که خوا پاراستبیتی - لاوازه
بەرامبەر هیزی ئارەزووهکانی به جۆرئ دووچاری کردەوهی پیسو ناشیرینی ئەکەن، ئەزانئ
هیزی ئەو ئارەزووانه به تینە، لەبەرئەوه ئەوانەیی که ژێر ئەکەون و ئەچن بەدەم ئەو
ئارەزووانه توندو تیزیی و رەقی بەکار ناهینئ لەگەڵیان، چەسپانی ناکات بۆ دەرکردنەیان
له میهرەبانی خوا بەهۆی ئەو کردەوه پیسو ناپەسەندانەوه، بەلکو ئەیانگیریتەوه لای
خۆی و رادەو پلەیشیان بەرز ئەکاتەوه، بەو مەرجەیی که باس کرا!!

قاپی تۆبە و گەپانەوهی لی داناخات، وازی لی ناهینئ بەسەر گەردانی بگەرئ و
بخولیتەوه، بەلکو پێگەیی راستی نیشان ئەدات و دەستی ئەگرئ و ئومیدو چاوپروانی
لێبووردمی ئەخاتە بەرچاو بۆئەوهی بگەریتەوه بۆ سایە و پەنای خوا، هەمکات گەپایەوه
وهری ئەگرئ، مەگەر کاتی مردن و نائومیدی له ژبان که تازه ئەوه کاتی گەپانەوه نیه و هەر
گەپانەوهیەک لهو کاتەدا ببئ به ناچاری هیچ منەتیکي تیا نیه.

مەبەست لەم نایەتە پئ بەرەلآکردن نیه بۆ خراپەکاری، مەبەست رەوادانی نیه و
نیشانەدانی بەشتیکي ناچاری و سروشتی، وهک تاقمی واقیعییهکان ئەلین: بەلکو مەبەست -
وهک له پیشهوه وتمان - دەرخستنی فراوانی چاوپۆشی و میهرەبانی خوایه تا ئەو رادەیه له
کاری زۆر پیسو و ستم ئەبوورئ، کهواته هەمکەس مەرد بئ و مرقایهتی تیابئ به بیستنی
ئەم نایەتە شەرم ئەیکرئ و دوور ئەکەویتەوه له خراپەکاری و کردەوه به پێچەوانەیی
فرمانی خوای میهرەبان.

أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ

أَجْرُ الْعَمَلِينَ ﴿٣٦﴾

له خوا ترسه کانی کرد به دوو تا قم: تا قمی پاکانی بی تاوان و تا قمی تاوانباری توبه کار. هر چند راده و پلهی تا قمی یه کهم بهر زتره، به لام - میهره بانیه که ی به زیاد بیت - دووه می برده ریزی نه وان و به تیکرایی دهر باره ی هر دوو نه فهر مووی: ﴿أُولَئِكَ﴾ نه و له خوا ترسانه ﴿جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ﴾ پاداشتیان لی بوور دنه لیان له لایه ن پهروه دگاریانه وه ﴿وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ چند باخات و بهه شتیکه که پهرو باره کان دین و نه چن له ژیریاندا ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ له کاتیگدا نه و له خوا ترسانه نه میننه وه له و به هه شتانه دا به هه میسه یی و به نیجگاریی.

تا قمی دووه نه باته ریزی یه کهم، چونکه به و توبه و گه رانه وه خراپه کانیان نه سپرنه وه وه ک هر نه یان کرد بن، به وینه ی نه وانیشن له کرده وه چاکه کاند، وه ک وه رنه گیری له م فهر مووده وه که نه بهیننن به دوی به لینه که دا و به ریزی و پیروزییه که ی نیشان نه دا، نه فهر مووی: ﴿وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَمَلِينَ﴾ نه وه ی به لینی پن درا زور باشه به نه جرو کرئی ی نه و نیش که رانه، که واته تا قمی دووه میسه وه ک یه کهم خاره نی کرده وه ی چاکن. به لنن بی گومان تا قمی یه کهم گوره ترن و پایه و پله یان بهر زتره به لای خواهه، وه ک نامازه نه کات بوئنه وه که کو تایی نایه ته که ی هینا به وه ی که فهر مووی: ﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ واته خوا نه وان ی خوش نه وی که نه و یستنه نه و په ری راده و پله ی بهرزه که برودار پی ی بگات، به پی ی نه م ته فسیره که تیپه ری کرد نه م نایه ته سه ربه خو نیه به لکو به ستراوه به نایه تی پیشه وه، نه مه رای هیندی که له زانیانی ته فسیر، له یه که مجاره وه بروام به و رایه به هیز تر بوو له بهر نه وه هلم برارد، به لام نیستا دنم گوپراو رای نه وانم به دلّه که نه فهر موون: نه م نایه ته سه ربه خو یه و هر کام له م دوو نایه ته حال و باری دهسته یه ک له بروداران دهر نه خات، نایه تی پیشوو باسی برودارانی خو پاریزه ری دوور له گوناو تاوانه، نه م نایه ته ش باسی برودارانی تاوانباری توبه کاران نه کات، ماوه ته وه تا قمی سن یه م که بروداری نه گه راره ی توبه نه که ره که نه م نایه ته ده ست نیشانی بو نه کات، که فهر مووی: ﴿وَلَمْ يُصْرُوا﴾ که واته بروداری وا هیه هر واز ناهینن و

ئەمىنئىتەۋە لەسەر خراپە، ئەم تاقمە كە بىن دەنگە لىنى حال و بارى دەرناخات بەلای موعتەزىلەۋە وان لە ئاگر داو پزگار نابىن، بەلای ئىمەۋە سەرەنجام و پاشە پۇژبان ھەر بەھەشتە و كارىان ھەۋالەى خۋايە، ئەگەر ويستى سزاي ھەركەس ئەداۋ لە پاشدا ئەيخاتە بەھەشت، ئەگەر مەيلى ھەر كامى بوو بەبىن سزا ئەيخاتە بەھەشت، ئەم تاقمە ئەۋەندە پىاۋن پىز بگىرىن و موژدەيان پى بدرى، ۋە بەھۇى بىرواكەيشيانەۋە ئانومىد ناكرىن، بىن گومان ئەم رايە پىنكە لەگەل چەند ھەدىسى زۆرۇ زەبەندەدا، پىنكە لەگەل فراۋانى مېھرەبانى خوادا.

لەپىشەۋە ئامازم كىرد بۇ پەيۋەندى پەيۋەستى ئەم چەند ئايەتەى كە ھاتن لە پىش دەست پى كىردن بەباس و بەسەرھات و چۆنىتى جەنگەكەۋە، ئىنجا لە پاش تەفسىرى ئەۋ چەند ئايەتە بە جوانى ھىندى تر ئەۋ پەيۋەندى و پەيۋەستى پىوون بىكەمەۋە، ھۇى ھىنانى ئەۋ فەرمان و تەمى و ئامۇژگارى و سىفەت و نىشانانە باش تر دەرخەم، بىن گومان پىژمى سووخۇرى و دەق گرتن بە سووخۋاردنەۋە پىاۋ لە پىاۋدارى ئەخات، چۈنكە ھەمىشە دل و دەرونى خەرىك ئەكات و ھەمو مەبەست و ئاۋاتى ئەبەستىتەۋە بە زۆر كىردن و كۆكردنەۋەى سامان و پەرزانى ناھىلى بۇ ھىچى تر، كەۋاتە ھەر بە خەيالىشىياندا ئايەت تى كۆشان و بەربەرەكانى دوزمىنانى خوا، ھەرۋەھا زال بوون بەسەر چىروكى و چاۋچىنۇكى، زال بوونى بەسەر پىق و خەشمدى، زال بوون بەسەر گوناھ و تاۋاندا، گەرەنەۋە بۇلای خوا بەتۆبە و نامان و داۋاى لى بووردن و پەزەمەندى خوا كە بەۋ ئايەتانە پىنمۋونى كىردىن، ھەمو ئەۋانە پىنۋىست بۇ زال بوونى مۇسلمانان بەسەر دوزمىناندا! چۈنكە دوزمىنەتى مۇسلمانان ئەبى لەگەل كەسانى بىت كە ياخىن لە خواۋ نە خۇيان و نە ئارەزۋويان و نە پىژمى ژيانىان مل كەچ ناكەن بۇ خوا، ئەۋ دوزمىنانە نمۋونە و وىنەى بەدخۋىى و تاۋان، ھىچ ھۇبەكى تىران نىبە بۇ دوزمىنەتى و تى كۆشان و جەنگ كىردى مۇسلمانان، مۇسلمان ئەبى ھەر لەبەر خواۋ لەپىرىى خوادا بەربەرەكانى و دوزمىنەتى و جەنگ بىكات. كەۋاتە پەيۋەستى ئەۋ پىنمۋونى و تەمى و ئامۇژگارىبەى كەلەۋ ئايەتانەدا ھات زۆر بەتىن و بەھىزە لەگەل ئەۋ بەسەرھات و پىووداۋانەى كە لەۋ جەنگەدا بەدى ھاتن كە بىرىتى بوون لە جولانەۋەى ھىندى بە پىنچەۋانەى فەرمانى پىنغەمبەر (ﷺ) بە ئومىد و ئارەزۋوى دەست كەوت و غەنىمەت، خود پەسەندى و شوپىن كەۋتنى ئارەزۋوى نەفس لەلەين (ئىبىن و ئوبەى) و كۆمەلەكەى، لاۋازى و خۇنەگىرى لەلەين ئەۋانەى كە خۇيان بۇ نەگىرا و تىك شكان و رايان كىرد.

قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَنَظَرُوا فِي الْأَرْضِ فَأَنْظَرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١١٧﴾ هَذَا
 بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١١٨﴾ وَلَا تَهِنُوا

له پاش ئهوسهره تاو پيشهكیه ئینجا دهست ئەكات بهدوان له بهسهرهاتی جهنگه كه و
 نيشاندانی چۆنیتیه كهی، له یه كه مجاره وه دهست نیشان ئەكات بۆ باوی خوا دهرباره ی
 بئ باوه پریان، بۆئهو هی موسلمانان تن بگه یه ننی كه زال بوونی ئه و بئ باوه پریانه له و جهنگه دا
 شتیکی هه میشه یی و دامه زرا و نیه و باوی خوا له سهر ئه وه نیه، به لكو ئه وه پووداویکی کاتی
 بوو. له بهر هۆیه کی تایبه تی، نه گینا باوی خوا ههر له سهر دوا پۆژی خراپ و له ناوچوونه بۆ
 بئ باوه پریان، ئینجا فرمانیان پیا ئه دا به خوگریی و ئینجا دلخۆشی و دلنه واییان ئەكات،
 ئه فهرمووی: ﴿ قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ ﴾ بئ گومان تینه پری کردو پۆیشت له پیش ئیه چه ند
 پئی و ره وشت و باویك له باره ی دوا پۆژو چاره نووسی بئ پڕوایانه وه به درێژایی میژوو، له
 باره ی تن هه لچوون و به ربهره کانی هه ق و به تال، گوپانی چهرخ و پۆژگار هه رجار به بارینکدا،
 له باره ی تاقی کردنه وه بۆ پالفته کردن، تاقی کردنه وه ی هیزی خوگریی له کاتی تهنگ و
 چه له مه دا، شایسته یی خوگران بۆ سه رکه وتن و بئ باوه پریان بۆ له ناو بردن و خه شی خوا.
 واته له پیش ئیه چه ند گه ل و میللته هاتن و تینه پریان کرد، پڕوادار و بئ پڕواکانیان بهر
 بهره کانیان کرد له له ناو یه کدا و له پاش دا بئ پڕواکان ژیر که وتن و له ناو چوون، پڕواداران
 زال و سه رکه وتوو بوون، ههر سه که روتن و ژیر که وتنیك که پوی دابئ — وه ک هه موو
 کاروباری ئه م بوونه وه ره — له خوپایی و گوتره کاری نه بووه، به لكو هه موو شتی پئی و هۆی
 تایبه تی خۆی بووه و هیه و نه بئ ههر له و پئی یه و هۆ تایبه تیه به دی هاتبئ و به دی بیئت،
 هه موو شتی پژیی دامه زرا و یاسای نه گوپرای خۆی هیه به پئی باو و پیریاری خوا و لی
 زانین و کار دروستی خوا، قورئان سه رنجی موسلمانان رانه کیشئ و نه یانگی پرتیه وه بۆ باو و
 ره وشته کانی وا که تینه پریان کردو ئه فهرمووی: ﴿ نَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ ﴾ ئینجا پڕۆن بگه رتین به
 زه ی دا ﴿ فَنَظَرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴾ به هۆی ئه وه وه سه رنج به دن ببینن نایا چۆن بوو
 دوا پۆژی بئ پڕواکان؟ بگه رتین و سه رنج به دن به ییرو ژیری یا به له ش و جهسته ش تا به چاو

شوینه‌واری ئەو بی‌باوەریانە ببینن وەك (عادو سەمود) و گەلەكەى (لوط) و باقى تر، كە ئەوانە زانراو بەناو بانگ بوون بە تايبەتى لەلای ئەو یەكەم چینهى كە ئەم قورئانەیان چوو بە گوێچكەدا، چەند جار لە كاتى كاروانى ھاوین و زستان گوزەریان ئەكرد بەلای ئەو شوینه چۆل و وێران بوانەدا، بە دەما و دەم و بە میژوو بەناو بانگ بوو كە دانیشتوانى ئەو شارو وولاتانە یاخى بوون لە فەرمانى خواو پیغەمبەرەكانیان، بی‌پروا بوون تا خوا ئەوەى بەسەر هێنان، ھەرودھا داستان و بەسەرھاتى ئەو پیغەمبەرەنە و شوێن كەوتووەكانیان بەناو بانگ بوو كە چۆن سزاو نازار دران و ئەوانیش ھەر خۆیان گرت و تالابیان چەشت و فیداكاریان كرد لە پێى ئایینی خوادا، كەواتە بەو سەرنج راکێشان و بیرخستنەوہ لە لایەكەوہ برپاداران دلخۆش و دلنیا ئەكات بەسەر كەوتنى ئەوان و ژێر كەوتن و لەناو چوونى دوزمەنەكانیان، لەلایەكى ترەوہ ھانیان ئەدات لەسەر خۆگى و فیداكارى لە پێى ئایینەكەیاندا، لەسەر نەگۆزان و لە نەدان لە رینگە راستەكەى خۆیان، نەدۆزان و ھەلنەخەلەتانیان بەھیچ ھیژى و بەھیچ شتى، نامۆزگارى بەو جۆرە قورئان رابردوى نادەمى پەيوەست كرد بە حال و بارى ئیستا و نامادەیان، بەھۆى ئەوہوہ دەست نیشانیان بۆ ئەكات بەبارو حال و چۆنیتى داھاتوویشیان، یەكیتى ئەخاتە نىوان ئەو دوو حال و بارە تا مەردوم تەمى خوارىن بەداستان و بەسەرھاتى رابردوو، بی‌گومان مەردوم لە جیھاندا بە تايبەتى ئەو یەكەم چینه، ئەو یەكیتى بارو ئەو پەيوەندى و پەيوەستى بە دلدا نەئەھات و ھەر بىرى لى نەئەكردەوہ نەگەر قورئان نەھاتایە و ئاوا زانا و تىگەیشتوى نەكردنایە.

قورئان بەو جۆرە سەرنجى راکێشان و ئینجا ئەفەرموى: ﴿هَذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ﴾ ئەمە پوون كرددەوہ و سەرنج راکێشانىكە بۆ خەلكى بە تىكراى، بەلام ھەموو كەس سوودى لى وەرناگرى، بەلكو ھەر برپادارى لە خواترسەك نامادەن و دلیان كراوہیە بۆ وەرگرتنى پەندو نامۆزگارى، سوود وەرئەگرن لەبەرئەوہ ئەفەرموى: ﴿وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلَّتَّقِينَ﴾ رینموانى و نامۆزگارى بەو لە خواترسە خۆپاریزەكان ئینجا پووى فەرمودەى كرده برپادارەكان بە بەھیژكردن و دلنەواى، فەرموى: ﴿وَلَا تَهْتُوا﴾ سست و دل لاواز مەبن لە جەنگ كردن و تىجەنگین لەگەل دوزمندا، لە تىكۆشان و فیداكارى لە پێى خوادا.

وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٦﴾ إِنْ يَمَسَّكُمْ فَرَجٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ

فَرَجٌ مِثْلُهُ

﴿وَلَا تَحْزَنُوا﴾ غمبار مهبن لهسر نهوی که دوچاری نهبن و بهسهرتان دیت لهو
رینگه یه دا، واته نهو تیک شکان و زامو کوشتنه ی که بهسهرتان هات لهو جهنگی (احد) هدا با
بن هیزو سست و غمبارتان نهکات ﴿وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ﴾ لهکاتیکدا که هر ئیوه بهرزو بلند ترن،
عه قیده و بیروباوهرتان بهرزو بلندتره، بهرنامهتان بهرزو بلندتره، کارو فرمانتان بهرزو
بلندتره، چونکه ئیوه هر خوا نه پهرستن، لهسر بهرنامه ی نهون، ئیوه ری نیشان دهر و
ناموزگاری که ری هموو جیهانیان، لهکاتیکدا که دوژمانتان خوا نه پهرسه و لای داوه له
ری و بهرنامه ی خواو سر لی تیک چووو گومرایه، راندو پله ی ئیوه بهرزو بلند تره له زهوی
دا، چونکه ئیوه جینشین هه مو پیغه مبهران و خواناسانن، میرات و کهله پوور
وه رگری نهوانن و خوا بهلینی نهوه ی پی داون، نهوان بهره و نهمان نهروژن، که واته هر
ئیوه یش زال و سرکه وتوو نهبن به مل نهواندا، چونکه - وهک دست نیشانی بو کرد- باوی
خوا ههروا هاتوو. ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ نهگهر ئیوه بهرواداران، واته نهگهر ئیوه بهراستی
بهرواداران نهبن سست و دل لاواز نهبن، غمبار نهبن لهسر هرچی دوچاری نهبن. وه نهگهر
ئیوه بهرواداری راسته قینهن هر ئیوه بهرزو بلند و زال و سرکه وتوون. ﴿إِنْ يَمَسَّكُمْ فَرَجٌ فَقَدْ
مَسَّ الْقَوْمَ فَرَجٌ مِثْلُهُ﴾ نهگهر ئیوه زامتان لی نهکوهی و زامدار نهبن، بن گومان زام کهوت لهو
کومه له دوژمنه به وینه ی زامی ئیوه و نهوانیش زامدار بوون له سالی پینشوو دا له (بهس) دا،
یان هر لهو جهنگی (احد) هدا کهله یه که مجاره وه موسلمانان کان زال بوون بهسر نهو
دوژمنانه دا و ژماره یه کی زوریان لی کوشتن و زامی زوریان لی کردن، تا لایاندا له گوپرایه لی و
فرمانبیری پیغه مبهر (ﷺ) نهوکاته کاره که پیچه وانه بوویه وه، وهک دست نیشانمان بو
کرد له سره تا وه له مه و پاش له نایه ته کانه وه پوون نه بیته وه، واته نابی کوژران و زامدار
بوونی سالی (بهس) وه نهبه کوژران و زامدار بوونی نهم جهنگی (احد) ه، یان مه بهست نهویه:
دلگران و تنگه تا و مهبن بهم کوشتن و زامدار بوونه، چونکه ئیوه ش وینه ی نهوه تان بهسر
بن بهرواکان هیئا له (بهس) دا یان هر له (احد) یش دا، ئینجا هه میتر دلنه وایان نهکات به باویک
له باوه کانی،

وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا

ئەفەرمووی: ﴿وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ﴾ ئەو چەرخ و پوژگاری زال-بوون و سەرکەوتنەنی ناو ئادەمی، ئیتمە ئەیانگۆڕین لە ناویاندا، ھەر جارێ بە بارنکدا و ھەر دەمە بە دەستە و تاقمیکى ئەدەین، واتە باوی ئیتمە ھەر وا بووہ کہ بە نۆبە سەرکەوتن و زال-بوونمان داوہ بە مەردومان، ئەویش بە پنی باویکی تری خواپە کہ ھۆی زال-بوون و سەرکەوتن و تیک شکان و ژیر کەوتنی داناوہ لەم جیھانەدا ھەرکەس دەستی گرت بە ھۆی ھەر کامەوہ و ھەر کامی ھەلبژارد بۆ خۆی خوا ئەوہی بۆ ئەکات، ھەر وەھا بە پنی لیژانی و کار دروستی خواپە لە ھەموو کاروباری ئەم بوونەوہرەدا، لەبەرئەو مەبەست و بەرژەوہندیانەى کہ خوا خۆی باش ئەزانن، وەک ھیندیگمان بۆ دەرئەکوئ بەم چەند خالەى کہ لیژەدا ناماژەیان بۆ ئەکات بەبۆنەى ئەم تیک شکانەى کہ لەم جەنگەدا پووی دا:

۱- ئەفەرمووی: ﴿وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ واتە باوی ئیتمە بەو جۆرە ھات لەبەر چەند بەرژەوہندیەک، لەبەرئەوہى خوا بزانی بەوانەى کہ بپروایان ھیناوہ بە جۆرێ کہ جیا ببنوہ لە بئ-پروا و ناپاکان، واتە لەم جەنگەدا تیک شکان بۆ ئیوہ بوو تا بەھۆی ئەوہوہ دەرکەوئ ئەوانەى کہ بپرواداران، بئ-گومان بە پنی ئایینی ئیسلام خوا ھەموو شتی زانیوہ لە پیش دروست کردنی ئەم بوون و بوونەوہرە بەبئ سەرھتا بۆ زانیئەکەى، بەھیچ کلوجیک ناگونجئ کہ خوا زانیئیکى تازەى بۆ فەراھەم بیئت، جالەبەرئەوہ ئەم نایەتە و ھەموو وینەکانى لا ئەدرئن لە پووکەش و پووالەتەکانیان، ئەبئ بەجۆرئیکى شایستە و گونجاو پراڤە و تەفسیر بکرنن، زانایانى ئیسلام ئەم بارو جۆرەیان باس کردوہ بە چەند شئوہیەک، لیژەدا دوانیان باس ئەکەم:

- ۱- مەبەست ئەوہیە تا دەرکەوئ ئەوہى کہ خوا زانیوہتی، واتە خوا زانیوہتی کہ کئ بپروادارە و کئ ناپاک و بئ-پروایە؟ بەلام ئەو زانراوہ دەرئەکەوتوہ و کەسى تر زانا نەبوہ پنی، بەھۆی ئەو جەنگ و پووداوہوہ دەرکەوتوہ بۆ مەردوم و زانا بوون پنی.
- ۲- ھەموو شتی کہ پەیدا ببئ زانیە پنی لە پیش پەیدا بوون و لەپاش پەیدا بوون. مەبەست بەم زانیئە لیژەدا زانیئى پاش پەیدا بوونە، واتە خوا بزانی لە بپروای بپرواداران بە بەدى ھاتووی.

وَتَّخَذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾ وَلِيَمَّحَصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمَّحَقَ
 الْكُفْرِينَ ﴿١٤١﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ

الضَّالِّينَ ﴿١٤٢﴾

ب- ﴿وَتَّخَذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ﴾ واته ئهو تينك شكانه بؤئوره بووه خوا له ئيوه چهند كه سيك
 مهلبزئري بؤ خوئي و بيگيرئ به شهيد، كه واته ئهو كوژرانه بؤ ئهوانه سهر شوپري نيه،
 بهلكو سهر بهرزي و خهلات كردنه.

ئهو خوا پيداوانه شايه تي راسته قينه ن له سهر راستي ئهو نايينه راست و پيروزه ي كه
 خوا بؤي نارديون، ئهوانه به هموو تن كووشان و به خويزن و به مال و به گيانيان شايه تي ئه دن
 له سهر راستي ئهو نايينه، بهو شايه تيه دهري ئه خه ن و پووني ئه كه نه وه كه بهر واي
 راسته قينه يان هيه بهو نايينه، خويزان يه كيار كردووه و به راستي لي براون بؤ خوا و بؤ
 نايينه كه يان. ﴿وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ خوا ستم كاراني خوش ناوي، واته خه شمي هيه
 لنيان، ئيتر نايا مه به ست بهم ستم كارنه ليرانه ناپا كه كان بيت به سه رو كايه تي (نيين و
 ئوبه ي) كه پشتي موسلمانه كانيان چول كرد لهو كاته ته نگه دا وهك باسما ن كرد، يان مه به ست
 بت په رسته كان بيت؟ به هر حال و له سهر هر بار قوتار بووني ئهو ناپاكانه له كوشتن و
 زامدار بوون، نيشانه ي خوش ويستنيان نيه بهلكو به پيچه وانوه نيشانه ي خه شمي خوايه
 كه خوا بي به شمي كردن له نه جرو پاداشتي تن كووشان له پئي خوا دا، همروه ها زال كردني
 له شكري بت په رستان نيشانه ي يارمه تي دان و ميهره باني خوا نيه له گه لنيان، بهلكو به
 پيچه وانوه ئهو زال كردنه له شه ردا پئي ئه وتري: (استدراج) ئه بن به مايه ي زياده
 گو مپايي و لانه دانيان لهو پئي چه وته ي كه داويانه ته بهر، هم ئهو تاقى كردنه وه بؤ بهر واداران
 هؤي پالفته كردنيان بوو، وهك لهم خاله يشه وه دهر نه كه وي.

ت - که نه فرموئی: ﴿وَلِيَحْمِصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بۆئوهی ئهوانه‌ی که بپروایان هیناوه خوا
پاک و خاوین و پالفتیهان بکات له گوناوه له هر چلک و چهپه‌لی و شتیکی ناشایسته‌ی
دهروونی، وهک نالتوونی تیزاب که به بوته پاک و پالفته نه‌کری له هر ژهنگ و چلک و
که دریک و هر نالتوونه که نه‌مینیتوه به سافی.

زور جار مه‌ردوم خوی نانسئ و بی‌ناگایه له هر عیب و له‌که یه‌که که هیه شارویه
له‌ناو چرچ و لوچ و کوز و قوشبنی دل و دهروونی دا، له‌کاتی نارامی و خوشی دا خوی به
پاک و خاوین دانه‌ئ، بۆ وینه: زور له موسلمانان وایه که هه‌موو شتیان هر بۆ خویه هیچ
هیزیک نیه بیاترازینئ له پئی راست، لایان وایه که ناسانه له‌سه‌ریان فیداکاری به مال و
به‌گیان له پئی خوادا، لایان وایه به‌هیزو مه‌ردو چالاکن و باکیان هر له خوا هیه، به‌لام
له‌کاتی ته‌نگی و ترس و ناخوشی دا، له‌کاتی کرده‌وه‌دا به پیچه‌وانه‌وه ده‌رچوون، نه‌وه‌تا نه‌و
تاقمه تیره‌ندازه که چاوایان کهوت به‌و مال و غه‌نیمه‌ته خویان بۆ نه‌گیرا فرمانه‌که‌ی
پینغه‌به‌ریان (ﷺ) له بیرنه‌ما و شوینه‌که‌ی خویان چۆل کرد، نه‌وه بوو زور له موسلمانه‌کان
پرژو بلا و بوونه‌وه و رایان کرد له کاتی سه‌ختی و ته‌نگی دا، بی‌هیزی و لاوایی زال‌بوو
به‌سه‌ر دلایندا، به‌لکو هیندی نائومیدی دئی داگیرکردن! که چی له‌پاش نه‌م پالفته کردنه
هر نه‌مانه بانگ کران که بچنه‌وه به پیری له‌شکره‌که‌ی قوره‌یشه‌وه، نه‌مانه له‌پاش نه‌وه به‌و
هه‌موو زامه‌وه زور به چالاکی و سۆزو بلیسه‌وه هاتنه پیشه‌وه و پویشن تا گه‌یشتنه نه‌و
شوینه‌ی که‌ناوی (حمرا عالسده).

خوای گه‌وره نه‌و کۆمه‌له‌ی په‌روه‌ده‌کرد که هه‌لی بژاردن بۆ سه‌رکردایه‌تی ناده‌می،
جاله‌به‌رنه‌وه به‌و جوړه پالفته و پاک و خاوینی کردن، تا شیاوو شایسته‌ی نه‌و راده‌و پله
به‌رزه‌بین، وه بۆئوه‌ی له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌واندا به‌دی بیت، شکان و که‌م و کوپی بی‌باوه‌ریان و
بی‌ده‌سه‌لاتی و له‌ناو چوونیان، نه‌وه‌ش به پئی باوی خوا که هه‌رکاتی هه‌ق به پاک و

خاوینی بئیت و بهناشکرا دهرکهوی، ناهق و ههنگرانی ئەشکینن و به نائومییدی ون ئەبن
لهبرچاوو لهناو ئەچن، بهجۆری بوون و نهبوونیان یهکسان ئەبئیت، وهک دەست نیشانمان بۆ
ئەکات لەم خالی چواره مه دا:

پ- که نهفرمووی: ﴿وَيَسْحَقَ الْكُفْرِينَ﴾ واته خوا ئەو سهختی و تیک شکانهی هینا بهسەر
موسلمانهکان، بۆئهووی پالفته و پاکو خاوینیان تا بههوی ئەوهوه بئبرواکان لهناو
بهری و لاوازو بئنرخیان بکات، بهپنی ئەم تهفسیره ئەم خالی چواره مه - وهک سنی
خالهکهی پیشوو- هوی ئەو تیک شکانه و بهسەر هاته سهخت و تهنگه بوون که هاتن
بهسەر موسلمانهکان، ئەمه دهستهیهکه له زانایان، زۆربه نهفرموون: نایهتی پیشوو
وای گه یاند که شکان و زال بوون به نۆبیه وهک باسکرا، وه سنی خاله پیشووکه که
نامازهیه بۆ هوی تیک شکانی موسلمانان و زال بوونی بئبرویان، ئەم خالی چواره مه
هوی تیک شکانی بئباوهریانه و زال بوونی موسلمانان بهسریاندا، ئەو کاته ئەلئین:
خوا موسلمانهکان زال ئەکات و بئبرویان تیک ئەشکینن بۆئهووی بئبرواکان نائومید
بکات و کهم و کوپو لاوازیان بکات، یان له پشهیان بئنی و به تهواوی لهناویان بهری،
وهک ئەو کۆمهلهی که جهنگیان کرد لهگهڵ پیغه مبهەر (ﷺ) لهسەر ئەو باره بهردهوام
بوون و پشیمان نهبوونهوه، بئگومان بهم جۆرهش باشه و نهگونجی. شتیکی زۆر
سهیرو سهرسوپهینه ره که زۆربهی نایهتهکانی قورئان چهند بارو پوویهک ههئنهگرن و
هه مووش هه رگنجاوو رگن و بهدی هاتوون!

لهپاش دلخۆشی دانهوه بهو خالانهی که تیپهریان کرد، ئینجا بهبیزارییهوه شیوه
پرسیاریک ناراستهی تیک شکاوهکانی (احد) ئەکات، بۆ نامازهکردن به مه بهست و نامانجی
هه ره بهرز که گه یشتنه به بههشت، بۆ راست کردنهوهی چهند بۆچوونیکه هه لهیان لهبارهی
باوو رهوشتی خوا له بانگهوازهکانی دا، له زال کردن و لهبارهی کردهوه و پاداشت و تۆلهی،

دەست نیشانیان بۇ ئەكات كە رینگەى بەهەشت كۆسپ و گریى زۆرى تیا هەیه، تونشوی
 ئو پئیە هەر ئارامی و خوگری لەسر سهختی و نارەوحەتی ئو پئیە، تونشوی بریتی
 نیە لە ئومید و ئارات كە لەكاتی تەنگانە و تاقی كەردنەو و پالقتە كەردنە بەهیچ ئەچن و
 كەلك و نرخیان نابن، ئەفەرموی: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ﴾ نایا ئیو و گومانان بردو و
 كە ئەچنە بەهەشت ﴿وَلَمَّا يَمِرَّ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ﴾ لەكاتینكدا كە هیشتا زانا نەبو و بە
 وانەتان كە تى كۆشان و جەنگی كەردى ﴿وَيَعْلَمُ الصَّادِقِينَ﴾ هیشتا زانا نەبو و بە خوگرەكانتان،
 واتە هیشتا تى كۆشان و خوگریتان نەبو و بەدى نەهاتوو، چونكە هەر شتىك خوا زانا
 نەبى پئی ئو شتە نیە، یان مەبەست ئو یە: هیشتا خوا زانا نەبو و پئیان بە بەدى
 هاتووی، بەلكو زانا بو و پئیان بە بەدى نەهاتووی، دیارە چوونی بەهەشت بەسترا و بە
 بەدى هاتنیانەو، واتە شایستە نیە بۇ ئیو ئو گومانە بەرن و لاتان وابى كە بەسە بۆتان
 بە دەم خۆتان بە تى كۆشەرو خوگر دابنن، بەلكو ئەبى بزائن كە كەردو و مەرجه و بەبى
 كەردو و كارەكەتان ناروا، ئەبى بزائن كە تى كۆشانى تەنیاش بەس نیە، بەلكو ئەبى خوگری
 لەگەل بیئ، ئەبى بەردەوام بن لەسر خوگری بەهەشتان، خوگری نەك تەنیا لەسر جەنگ و
 كوشتار، بەلكو خوگری لە سەر هەر ئەرکو زەحمەتیكى تری لەشى و دەروونی كە زۆر جار
 ئەمانە سهخت و بەتین ترن لە جەنگ و كوشتار، ئینجا پووی فەرمو و دەكاته ئو تاقمەى
 كە لەسالى پینشودا ئامادەى جەنگی (بەدر) بوون، بەهۆى ئەو وە ئاواتە خواز بوون بۇ مردن
 لە پئی خوادا وەك ئەوانەى (بەدر) كاتى جەنگی (احد) هاتە پینشەو و بلیسەیان لئو ئەهات بۇ
 مردن و فیداكاریى، كەچى كاتى جەنگە كە كە هەلگرسا و زۆریان بە گویرەى قسە و
 ئاواتەكەیان دەر نەچوون، ئەم فەرمو و دەیه هەرچەند ئاراستەى ئەوانە كرا و سەرزەنشتیان
 ئەكات، بەلام بە شینو و گشتى ئاراستەى ئەكات تا ببى بە ئاگادار كەردنەو و تەمى دادانى
 هەمو و بروادارىك كە بەهیچ رەنگ لاف و كزاف لى ئەدات و وریای خۆى بیئ،

وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ نَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾

ئەفەرمووی: ﴿وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ﴾ بى گومان ئىبۇە ئاواتى مردنتان خواست لە پىش ئەوہى پىئى بگەن ﴿فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ﴾ دەى بى گومان بينيتان ھۆكەى كە ئەو جەنگە سەختە بوو ﴿وَأَنْتُمْ نَنْظُرُونَ﴾ لەكاتىكدا كە بەچارى خۇتان بينيتان بەناشكراو بەبى پەردە، واتە دەى بۇچى بە گوئىرەى ئاواتەكەتان دەرئەچوون و خۇتان پىئەگىرا، بى گومان بۇ خوا ھىچى تى ئەئەچوو كە ھەر لە يەكەمجارەوہ ئايىنەكەى سەرخستايە و پىئەمبەرەكەى زال كەردايە بەبى ئەوہى ھىچ جۆرە ئەرك و كەردەوہ يەكى بخستايەتە سەرشانى برودارەكان، خوا ئەيتوانى فرىشتە بينىرئتە خوارەوہ بۇ جەنگ و يارمەتى دانى موسلمانان، وە ئەيتوانى ئەو گەل و كۆمەلە لە رىشە بەئىنى بە وئىنى گەلى (عاد و سەمود) و ئەوانى تر، بەلام مەسەلەكە تەنيا سەرخستن و زال كەردن نى، بەلكو مەسەلەى پەرورەدە كەردن و پىئەگەياندى موسلمانانە بۇ ئەوكارە زۆر گرنگەى كە پىئان سىپىردراوہ، كارى سەركەردايەتى ئادەمى، ئادەمى بە ھەموو كەم و كۆپى و لاوازيەكەوہ، بە ھەموو لارىسى و نالەبارىسى و نەقامى و نەزانى و لاجانىكەوہ، سەركەردايەتتە كە سەركەردايەتتەكى راست و دروست و تىرو تەواو لە ھەموو بارو پەويەكەوہ، كە ئەوہش بەبى ئامادەبىيەكى تىرو تەواو نابىئ و ناگونجى، وە ئەوہش داخوازە بۇ چالاكى و ھىزو تواناى لەش و بۇ دامەزراوىسى و نەگوپان، خۇگىرى لەسەر ھەموو ناخۇشى و ماندووىسى، بۇ ورياسى و لىزانى لە ھەموو كارىكى پىئوست دا، بۇ ناسىن و دۆزىنەوہى چارەسەر بۇ ھەر كۆسپ و گىئىيەك كە پەویدا و پىئە پىئەوہ، جالەبەرئەوہ خوى پەرورەدگار كار دروست ئەو كۆمەلە موسلمانەى پەرورەدە كەرد و پىئى گەياندى قۇناغى ژيانى پىئىبرىسى بەو ھەموو جۆرە بەسەرھات و پەویداو جۆرەجۇزانە، تاقى كەردەوہ و پالفتەى كەردن بەخۇشى و بە ناخۇشى، بەسەرکەوتن و بەتەك شكان، بى گومان پەویداو جەنگى (احد) بەشىكى گەرە بوو لەو پەرورەدە و پىئەگەياندنە... لە ھەموو شت ناخۇش ترو سامناكتر – وەك لەسەرەتايەوہ ئامازەمان بۇكرد – ئەوہ بوو كە يەكئ بەدەنگى بەرز جارى داو ووتى: ناگادارىن كە بى گومان محمد كوژرا.

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١١١﴾ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كَتَبْنَا مُوَجَلًّا

نو هواله سامناکه دئی موسلمانانی به تهواوی داخست، به جوړی هیچ کس هوشی لامانه، وه زوریان به ناٹومیډی وازیان هیناو گهړانه وه بو مه دینه به شکاوی، نه گهر خوا میهره بانی نه کردایه کار له کار نه تر ازا، به لام پیغه مبهری به هیزو دامزراو کرد (ﷺ) له گه ل دهسته یه کی کم له هاره له کانی، بانگی کرده موسلمانان، هتا گهړاوه بو لای، خوا دئی نه وانیشی به هیز کردو وه نه وزکی هینا به سهریاندا تا شو ناره حه تیه ی له سر ل ا بردن و نارامیی و بی باکی بو هینانه وه، وه له مه و پاش باسه کی دیت، جا قورشان لیړه دا نامازه نه کات بو شو پروداوه و نه یهین و ته می و سهره نشتی موسلمانان کانی پی نه کات، به وهی نابی به نه مانی پیغه مبهر (ﷺ) نه وان واز بینن له نایینه کیهان، چونکه نه وان خوا پهرستن و خوایش هر هیه و نه مانی نابی، محمد پیغه مبهریکه وه ک شو پیغه مبهرانه ی که نه مان و پاش خوشیان نایینه کیهان هر مایه وه و پرواداران وازیان لی نه هینا. نه فرموئی: ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ﴾ محمد هر پیغه مبهره و نابی نه مانی به دوور دابنری جئی سهر سوپمان بیټ، وه ک نیوه به جوړه ی داننهین و تی گه یشتوون، یان مه به ست نه وه یه: محمد هر پیغه مبهریکه که ﴿قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾ له پیش شو پیغه مبهره کانی تر هاتوون و تیپه ریان کردو نه مان، واته نه میس یه کیکه له وان و نه بی نه مین و له پاش خوی نه بی واز نه هین له نایینه کی وه ک پروادارانی پاش نه وان وازیان نه هینا ﴿أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ﴾ ده ی نایا نه گهر محمد بمری یان بکوژری، نیوه پاشه و پاش وهر نه گهړینه وه بو بارو حاله تی له وه و پیشتان و واز نه هین له نایینه که تان؟ واته نابی شتی وا بکه ﴿وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ﴾ هر کس هه لنه گهړته وه ﴿فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا﴾ هر گیز نه وه کسه هیچ جوړه زیانیک ناگه یه تی به خوا، واته نه وه کسه خوی زیانباره، چونکه خوا پیویستی نیه نه به هیچ کس و نه به هیچ شتی،

به لکو خوابه میهره بانی خوئی ریئی راست و بهرنامه ی راستی داناو به بونده کانی، بو خوشبهختی نهوان و بههرمه نندیان له هردوو جیهاندا، که واته نهو ریئی و بهرنامه یه گه وره ترین و به نرخ ترینی چاکه ی خوابه به سهر بهنده کانیه وه، ﴿وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾
بن گومان خوا پاداشتی سوپاس که رانی نهو چاکه و بههره یه نه داته وه.

نهوانه ی که ریژو نرخ ی نهو چاکه و بههره یه نه زانن، بههوی نه وه سوپاسی نه کهن به شوین که وتن و دانه بهری نهو ریئی راسته، به وه وه سف و سه نا و یادی نهو پهروه ردگار ه میهره بانه، وه ک خوا ویستبیتی بهم پروداوه و بهم نایه ته موسلمانان کان بیچری له وه ی پشت ببهستن به خودی پیغمبه ر(ﷺ) به لکو پشت هر به خوا ببهستن، وه بیان بهستینه وه به فرمان و نایینه که ی خواوه، بهو سه رچاوه ی که هر خوا هلی قولاند و پیغمبه ر(ﷺ) هاتوه بهس بو نه وه ی دهست نیشان و ریتموونی بکات، مهردوم بانگ بکات بو سهری، هر چوئی پیغمبه رانی تریش له پیش نه مه وه هر بو نه وه هاتوون! وه ک خوا ویشتبیتی دهستیان بگری و بیبهستینه وه بهو حبله نه پچراوه ی که له ناسمانه وه دای هیشته خواره وه و تا قانه هوی به رزبونه وه و گه یشتنه به خوا، پیغمبه ر(ﷺ) هیچ ده خلیکی نیه تیای دا، به لکو هاتوه هر بو نه وه ی ریتموونی بکات بوئی و نهو حبله بخاته دهستیان! وه ک خوا ویستبیتی که په یوهستی موسلمانان کان له ریوه و یه کسه ر به نیسلامه وه بیئ، له ریوه دهست و په ایمانیان له گهل خوا بدن، خویمان لیپرسراوین لهو دهست و په ایمانه له بهدم خوادا، هه تا ههست بکهن به بارو نه رکی سه رشانی خویمان، که نهوان له راستی دا په ایمانیان هر له گهل خوا بهستوه، نهوان لیپرسراون له بهردهم خوادا! وه ک خوا ویستبیتی بهو پروداوه سهخته موسلمانان ناماده بکات و پامیان بکات و فیتری نهوه بین جارنکی تر دانه چله کین و سه رگه ران نه بن به هیچ شتیک، له هه موو به سه رهات و پروداوینکدا به ستر او په یوهست بن هر به خوا و به بانگ و بانگه وازه که ی خواوه، پیویسته له سهر موسلمانان که بوچوون و تیگه یشتنیان بهو جوړه بیئ، بزائن که نایین و بانگه وازه که یان گه وره تره له بانگ که ران، بهردهوام تره له وان، نهوان هاتن و چوون و دین و نه چن، بانگ و بانگه وازه که هر مایه وه و نه بیئ هر بمینینه وه، وه شوین که وتوه کانی نه میننه وه به په یوهستی به یه کهم

سەرچاوه که پێغه‌مبەرەکانی پەوانە کردو خۆی ھەر ھەبە و ھەر ئەمینی و بڕواداران ھەر ئەبێ بوو بگەنە ئەو.

دەمی که ماتوول کاری بڕواداران بەو جۆرەبە، ئیتر چۆن ئەبێ ھەلگەڕێنەو ھە ئاین و پێنموونی خوا؟! چۆن بە ئەمانی سەرکرده ئەبێ واز بێنن لە بانگ و بانگەواژەکە ی خوا؟! وە چۆن ئەبێ بپسێن و دەستە پاچەبێن؟! نەخێر نابێ بەلکو پێویستە ھەموو وەك (ئەنەسی کوپی نەصر) بن که لە پاش بیستنی ھەوآلی ئەمانی پێغه‌مبەر (ﷺ) چەکی ھەلگرت و پەلاماری دۆزمنی دا تا شەھید کراو گیانی خۆی بەخت کرد، وەك لەسەرەتاوہ باسماں کرد - خۆای لی رازی بێت - یان وەك (ئەبو بەکری صدیق) کہ لە پاش لە دنیا دەرچوونی پێغه‌مبەر (ﷺ) چووہ سەر مینبەر و لە پاش سەنا و سوپاسی خوا و تە بەناو بانگەکە ی خۆی وت: ناگادارین ھەرکەس محمدی پەرستووہ ئەوا محمد مرد، ھەرکەس خۆای پەرستووہ ئەوان خوا زیندووہ و نامرئ. ئینجا ئەم ئایەتی ئێرە ی خویندەوہ بەسەر موسلماناندا، خوا رازی بێ لە یاری غار بەو وتە پێرۆزانە فریای ئوممەت کەوت، ھیزو ھۆشی ھینایەوہ دئی موسلمانان و لاوازی و سەرگەردانی نەھیشتن! ئینجا دەست کاریەکی دل ئەکات بۆ لا بردن و نەھیشتنی مەترسی لە مردن، ئەو ھش بەباس کردنی یاسای مردن و ژیان و پوون کردنەوہ ی باری راستەقینە لە مردن و ژیان و دۆای مردن و ژیان و ئەو تاقی کردنەوہ و تۆلە و پاداشتەکە ی کہ لە ژیان و پاش ژیان بەدی دیت، ئەفەر مووی: ﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ نەبووہ و ناگونجی بۆ ھێچ کەسێک بمرئ، مردن بۆ ھێچ کەسێک پەیدا نەبووہ بە ھێچ کلۆجی و لەبەر ھێچ ھۆبەك مەگەر بەئیزن و مەیل و خواھیشی خوا، ﴿كَتَبْنَا مُوَجَّلًا﴾ خوا نووسیویەتی بە نووسینێ کہ ماوہ ی ژیان و کاتی مردنەکە ی دیاری کراوہ، نە دوا ئەکەوئ و نە پینش، کەواتە نەترس و خۆلادان ماوہ کہ درێژ ئەکات، نە پەلامار دان و چالاکی کورتی ئەکاتەوہ.

ھەر دئی ئەوہ ی تیا جیگیربوو ھەمیشە زال ئەبێ بەسەر ترس و داچلەکاندا و ترس و بیمی مردن خەریکی ناکات لە ھەلسان بە ئەرك و پێویستی سەرشانی، پێگە ی راستی خۆی ئەداتە بەر بەئارامی و خۆگری و دلنیایی، پشت ئەبەستێ بەو خواہی کہ ھەر خۆی خواوہنی مردن و ژیانە و دیاری کەری ماوہ ی ژیانە.

وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا

ئەم فەرموودەییە هاندانی تیاپە لەسەر تێکۆشان و سەرزەنشتی ئەوانەیی که واز ئەهێنن
 لێی لە ترسی مردن و کوژران، هەروەها سەرزەنیشتی ئەوانەیی که بەو جوړە دەستە پاچەو
 داماو سەرگەردان بوون بەهۆی بیستنی هەوایی نەمانی پێغەمبەرەو (ﷺ) هەرچۆنێ دەم
 کوت کردنی ناپاکەکانی تیاپە لەپاش بیستنی ئەو هەوایە ئەیان ووت بە موسلمانەکان:
 بگەرێنەووە بۆ سەر ئایینەکی ئەوساتان، مەبەستیان ئەوە بوو که ئەگەر ئایینەکی راست
 بوایە نەئەکوژرا، یان ئەیان ووت ئەگەر بەگوێی ئیعتەقان بگردایە و لای ئیعتە بوونایە واتان
 بەسەر نەئەهات و ئەوانەتان نەئەکوژران، قورئانیش دەم کوتیای ئەکات بەهۆی که نەمردن و
 نەکوژران نیشانەیی ناپراستی ئایینەکیان نیە، نابێی بەهۆی وازەهێنان و هەنگەرانیەو لێی،
 هەرکەسێ ماوەی ژێانی لای خوا دیاری کراره، بەبێ دوا بەرئەبێ لەو کاتە دیاری کراره دا
 بمرئ لە هەر شوێنێ بێی. ئینجا هەنگاوێکی تر ئەنێ بەدل و دەروونیان، دەست نیشان
 ئەکات بەهۆی که ماتوول ماوەی ژێان دیاری کراره و ناگۆرئ، کەواتە با هەرکەس بیری
 بکاتەو لە دوا پۆژی خۆی، بابزانی چی ئەکات و بەدوای چی دا ئەگەرئ، ئایا ئەیهوئ واز
 بێنئ لە پۆژی دوایی و هەر بۆ ئەم ژێانە بژی؟ یان ئەیهوئ چا و هەلخا بۆ ئاسۆی هەرە بەرز،
 بۆ ژێانیکی گەرەتر لە ژێانی ئەم جیهانە؟ لەگەڵ ئەوەدا بەدوا گەڕانی ئەو دوو مەبەستە هەر
 لەم جیهان و ژێانەدا ئەکرئ و یەکسانن بۆ ئەم ژێانە؟! ئەفەرمووی: ﴿وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا
 نُؤْتِهِ مِنْهَا﴾ هەرکەسێک پاداشت و دەستکەوتی جیهانی ئەوئ و تێکۆشان و کردەوێ بۆ ئەوە
 ئەکات هێندئ لەوێ پێ ئەدەین، ﴿مِنْهَا﴾ هەرکەسێک پاداشتی پۆژی دوایی ئەوئ و هەوئ و
 تێکۆشانی بۆئەوێ بەشی ئەدەین لێی. بەلام ئەو دوو مەبەستە و ئەو دوو ژێانە جیاوازن و
 دووین لە یەکتر. یەکەم تاقم ئەژی لەم جیهانەدا بەژێانیکی و خەریک بوونیکی نازەلی و
 گیانلەبەری! ئینجا لەکاتی دیاری کراری خۆی دا ئەمرئ، تاقمی دووم ئەژی بە ژێانیکی
 مەردی و وەك ئەو ئادەمیە ئەژی که خوا رێزدارئ کردوو و باوی داو بەسەر دروست
 کرارهکانی تردا، ئینجا ئەمیش وەك یەکەم لەکاتی دیاری کراری خۆی دا ئەمرئ.

وَسَنَجِرِي الشُّكْرِيْنَ ﴿١١٥﴾ وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَرُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ

به یه کهم فرموده پلار ئەدات لهوانه‌ی که لهو جهنگه‌دا نیازی ده‌ستگه‌وت و غه‌نیمه‌ت خه‌ریکی کردن له گوێزایه‌لی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) و له به‌رژه‌وه‌ندی ئیسلام، تا له‌سه‌ره‌نجام‌دا نه‌و تیگ شکانه‌ دل ته‌زینه‌ پووی دا، به‌ فرموده‌ی دووه‌م و هه‌سف و سه‌نای ئەوانه‌ ئەکات که‌له‌و پوژده‌دا به‌ئارام و دامه‌زراو بوون له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) و هه‌ک ده‌ست نیشان ئەکات به‌م به‌ئینه‌ گه‌وره‌یه‌ پێیان نه‌فرمووی: ﴿وَسَنَجِرِي الشُّكْرِيْنَ﴾ بێ گومان پاداشتی سوپاس که‌ران ئەده‌ینه‌وه، ئەوانه‌ی که‌ چاره‌به‌ری خزان و پێزو نرخی چاکه‌ و به‌هره‌کانی خوا ئەزانن، به‌هۆی نه‌وه‌وه‌ سوپاسی خوا ئەکه‌ن به‌ گوێزایه‌لی و فرمانبه‌ری، نیه‌ر مه‌به‌ست به‌مانه‌ لێره‌دا هه‌ر ئەوانه‌ بێ که‌له‌و جهنگه‌دا گوێزایه‌ل و دامه‌زراو بوون. یان به‌ شیوه‌ی گشتی مه‌به‌ست بێت که‌له‌م شوینه‌دا ئەوانه‌ یه‌که‌م و سه‌ر ده‌سته‌ن.

له‌دیاریی نه‌کردنی جوړو ئەندازه‌ی که‌ گه‌وره‌یی و گرنگی نه‌وا پاداشته‌ وه‌ر نه‌گیرئ تا پاده‌یه‌ک نه‌یه‌ته‌ باسو ژماره‌!! ئینجا وینه‌و نمونه‌یان بو‌ ئەهینیه‌وه‌ له‌ بروادارانی پێش خویان، له‌وانه‌ی که‌ راستیان کرد له‌گه‌ل خوای خویان و به‌ ته‌واوی لی بران بو‌ی، وه‌ په‌په‌روه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان کرد له‌ جهنگ و تی کوشانیان به‌ له‌پێی خوادا به‌ هه‌موو ئارامی و دامه‌زراویه‌ک، به‌ شه‌رم و بیم و ترسه‌وه‌ داوای لی بووردنیان نه‌کرد له‌ خوای خویان له‌ هه‌ر گوناوه‌و که‌م و کوپه‌کیان، که‌واته‌ ئەم وینه‌یه‌ش ئەبێ به‌سه‌رزه‌نشست بو‌ ئەوانه‌ی که‌ له‌و جهنگه‌دا خو‌ نه‌گر بوون، هه‌رچوون ئەبێ به‌دلنه‌وایی و هانده‌ریکی به‌هیز بو‌ خوگرو دامه‌زراوه‌کان. ئەفرمووی: ﴿وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ﴾ پیغه‌مبه‌ری زۆر بووه‌ له‌مه‌به‌ر که‌: ﴿قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ﴾ له‌گه‌ل هه‌رکام له‌و پیغه‌مبه‌رانه‌ تا قمی خواناس و بو‌ خوا لی براوی زۆر جهنگ و کوشتاریان کردووه‌ له‌ پێی خوادا. وته‌ی ﴿قَاتَلَ﴾ به‌ ﴿قَاتَلَ﴾ هه‌ش خوینراوه‌ته‌وه‌، ئەو کاته‌ نه‌ئین: پیغه‌مبه‌ری زۆر کوژراوه‌ له‌کاتی‌که‌دا که‌ کۆمه‌لی خواناسی زۆریان له‌گه‌ل بووه‌، ﴿فَمَا وَهَرُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ ئینجا ئەو خواناسانه‌ سست و ده‌سته‌ پاچه‌ نه‌بوون له‌ جهنگ و تی کوشان له‌به‌ر نه‌و کوشتن و برینه‌ی که‌ دووچاریان بوون له‌پێی خوادا، یان نه‌ترسان،

وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّادِقِينَ ﴿١١٦﴾ وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا
 ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١١٧﴾ فَكَانَتْ لَهُمْ ثَوَابٌ
 الدُّنْيَا وَحَسَنَ ثَوَابٍ الْآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٨﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنْ تُطِيعُوا
 الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١١٩﴾

﴿وَمَا ضَعُفُوا﴾ بنی هینزو لاواز نه بوون و ازیان نه هیفا ﴿وَمَا اسْتَكَانُوا﴾ سه ریان شوپ نه کرد
 بو دوزمن، ﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّادِقِينَ﴾ خوا خوگرانی خوش نهوی، واته نهو خواناسانهی که باس
 کران، یان هموو خوگران به شیوهی گشتی که نهوانه لیژدها یه کم و سرده ستن.
 نهوانه بهو جوړه بهرامبهر دوزمن به هیزو چالاک بوون، له پئی بهرز کردنه وهی نایینی
 خوا کول نهدرو فیداکار بوون، وه له همان کاتدا شرم و وته یان له گه ل خوای خو یان بهم
 جوړه بوو که نه فمرمووی: ﴿وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا﴾ هر نه مه وتهی نهوان بوو که نه یان
 گوت: ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا﴾ نهی په رومردگارمان ببوره لیمان و بسپروه بو مان گونا مه کانمان
 ﴿وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا﴾ وه زیاده په ویمان له کاروبارماندا، ﴿وَتَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا﴾ پیمان به هیزو دامه زراو
 بکه له سسر پئیگه راسته که ی خو ت ﴿وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ زانمان بکه به سسر کومه له
 بین بوواکاندا، نهوانه لهو کاتی ته نگه تاوی و فیداکاریه دا غم و په ژاره ی گونا مه کانمان داگری
 کرد بوون، له بهر نه وه له یه که مجاره وه له پوویان نه نه مات داوای زال بوون بکن، به لکو داوای
 لی بووردن و سپر نه وهی گونا هیان نه کرد که گونا و تاوان مایه ی به دبختی و بهش پراویه له
 هردوو جیهاندا، نهو خواناسانه داوای نازو نیعمه تیان نه نه کرد، به لکو داوای نه جرو
 پاداشتیان نه نه کرد لهوکاتی خو بهخت کردن و فیداکاریه شدا، چونکه به شرم بوون و له
 پوویان نه نه مات، له بهر نه وه هر داوای لی بووردن و دامه زراویان نه کرد و زال بوون به سسر
 بین باوه پریاندا نه که له بهر خودی خو یان، به لکو له بهر شکاندنی بین باوه پری و توله سندن له
 پوویان! نهوانه که بهو جوړه بوون خوا بهم جوړه ی کرد له گه لیان که نه فمرمووی: ﴿فَكَانَتْ لَهُمْ ثَوَابٌ
 الدُّنْيَا﴾ به هوی نه وهه خوا پاداشتی جیهانی پین به خشین، به زال کردن و به غنیمت و به
 ده سلات و کار به دهستی له زهوی دا ﴿حَسَنَ ثَوَابٍ الْآخِرَةِ﴾ پاداشتی چاک و پوژی دو اییش به
 به مهشت و په زامندی و خوشنوودی خو ی لیان، خوا ی میهره بان نهو دوو جوړه پاداشتی

دانهوه، چونکه نهوانه به کردهوه کانیان نیازی بهختیاری هردوو جیهانیان کرد، پاداشتیس به گویره‌ی نیازو کردهویه، ﴿وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ خوا چاکه کهرانی خوش نهوی که خوش ویستی خوا کانگای هموو پیت و فهرنگه بو هردوو جیهان، لییره‌یشدا مه‌به‌ست نهو خواناسانه‌یه به‌تایبه‌تی، یا هموو چاکه‌که‌ران که لییره‌دا نهوانه به‌که‌م و سه‌رده‌سته‌ن، بی‌گومان نهو تیک شکانه لهو جه‌نگه‌دا ری‌ی به‌ره‌لا کرد بو بی‌پراو ناپاک و جووله‌که‌کانی مه‌دینه که زمانی ژارای خو‌یان بخه‌نه‌کار بو بی‌نارام کردن و دوو دل کردنی بپرواداران و بی‌هیزکردنی دل و ده‌روون و لاواز کردنی به‌کیتی و ریزیان، جاله‌به‌ره‌نه‌وه می‌هره‌بان به‌م چند نایه‌تی داهاتوو بپرواداران و وریا و بیدار نه‌کاته‌وه، ته‌می و ناموزگاریان نه‌کات به‌وه‌ی که چاره‌سه‌رو پنیویسته، ده‌ست نیشان نه‌کات بو هر هله و بو‌چوونیکی ناره‌وایان لهو جه‌نگه‌دا، هه‌له و بو‌چوونه‌کانیان راست نه‌کاته‌وه، له به‌که‌مجاره‌وه نه‌فهرمووی: ﴿بِأَيِّهَا الَّذِينَ ءَسَوْا﴾ نه‌ی که‌سانی که بپرواتان هیناوه ﴿إِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ لِكَفْرًا﴾ نه‌گه‌ر نیوه گویره‌په‌لی نهوانه بن که بپروایان نه‌هیناوه به‌ نایینی نیسلام، واته ناپاکه‌کان وه‌ک (نیمامی عه‌لی) نه‌فهرمووی: یان (نه‌بو سوفیان) و تاقمه‌که‌ی وه‌ک (سوددی) نه‌فهرمووی: یان جووله‌که‌و گه‌وره‌کان وه‌ک (ناین و جوره‌یج) نه‌فهرمووی. نه‌گه‌ر به‌قسه‌ی نهوانه بکه‌ن که بپروایان نیه به‌ نایینه‌که‌تان ﴿يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ آعْنَكَكُمْ﴾ نه‌تانگیره‌نه‌وه پاشه‌وپاش بو سه‌ر نه‌وه‌ی که‌له پینشه‌وه له‌سه‌ری بوون، واته بو بت په‌رستی و بی‌باوه‌ریی ﴿فَتَسْقَلُوا خَسِرِينَ﴾ نینجا نیوه‌یش نه‌گه‌رینه‌وه به‌ زیانباری خیره‌و خوشی جیهان و به‌ختیاری پوزی دوا‌یی که نه‌وه‌ش گه‌وره‌ترین زیانباریه. به‌لی سهره‌نجامی گویره‌په‌لی و به‌گوئی‌کردنی بی‌پروایان هر نه‌و زیانباریه گه‌وره‌یه، که‌واته بپروادار یا نه‌بی ری‌ی راستی خو‌ی بداته به‌رو دژی بی‌پروایی و بی‌پروایان بیت و به‌پئی توانا تی‌کوشان بکات له به‌رگری و به‌ره‌نگاری بی‌پروایی و بی‌پروایاندا، یان نه‌ترازی و له ریزی بپرواداران ده‌ره‌نه‌چن، به‌هیچ ره‌نگ ناگونجی بو بپروادار به‌بی‌ده‌نگ بو خو‌ی دانیشی و هه‌قی به‌سه‌ر هیچه‌وه نه‌بی، به‌نارام و ناشتی ریک که‌وی له‌گه‌ل دوژمنی نایینه‌که‌ی دا، له‌گه‌ل نه‌وه‌دا وا بزانی که ناین و عه‌قیده و برواکه‌ی خو‌ی پاگیر کردوو، نه‌و که‌سه‌ی که بپروا عه‌قیده‌ی نه‌پاریزی له گویره‌په‌لی بی‌پروایان و له گوئی‌گرتن و به‌قسه‌کردنیان، له‌پشت پی‌به‌ستن و بپروا پی‌کردنیان، نه‌و که‌سه له راستی دا وازی هیناوه له‌ناین و عه‌قیده و برواکه‌ی و پاشه‌وپاش هه‌لگه‌پراوه‌ته‌وه.

بَلِ اللَّهِ مَوْلَانَكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥﴾ سَكُنْ فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرَّعْبُ
بِمَا أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا

به راستی گوئی گرتن و به قسه کردنی بنی پروایان، گوئی گرتن بؤ پرو پاگنده و فاک و
فیکیان و هر گرتنی په ندو ته من یان، به راستی نه وه تیک شکانیکی گیانی و دهر و ونیه و
بنی ناگایبو له داخواری نایین و برواکی، نیتر به خوئی نه زانی یان نا؟ بنی گومان بروادار به هوئی
نایین و عه قیده و سر کردایه تیه که یه وه هیچ پیویستی نیه به پرس و پراو ته منی دوزمنی
نایینه که ی، که واته هرکات گوئی گرت له و دوزمنه و پشتی پی به ست و به قسه ی کرد نه و
کاته تر از او و لای داوه بؤ ریگی نه و وازی هیناوه له پی راسته که ی خوئی و
هه لگه پراوه ته وه له نایینه که ی خوئی. بنی گومان زور جار له کاتی بنی دهسه لاتی و ژیر دهسته یی و
تیک شکاندا بروادار دوو چاری نه و هه له یه نه بیئت و مه یلی دلی نه بنی به و دوزمنه بنی پروایه به
نومیدی پاریزگاری و یارمه تی دان، له بهر نه وه قورنان پرو و هر نه گپری له و نومید و هیوایه ی
راسته قینه نیشان نه دات، نه فهرموئی: ﴿بَلِ اللَّهِ مَوْلَانَكُمْ﴾ واته بنی پروایان دوستی نیوه
نین تا گوئی پرایه لی بکرین و به قسه یان بکری، یارمه تیتان نادهن، به لکو هر خوا یارمه تی
دهر تانه، که واته هر گوئی پرایه لی خوابن ﴿وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ﴾ خوا باشت رینی هه موو یارمه تی
دهرانه، هر که سینکی تر به یارمه تی دهر ناو بری و دا بنری له پروی راستی دا یارمه تی دهر
نیه، چونکه هه موو شتی هر به ده ست خویه و خوا نه یگات و له سر دهستی به نده گانی دا
دهری نه خات، که واته تا قانه که سن که شایسته بیئت بؤ نه وه ی یارمه تی لی داوا بکری هر
خویه، هر که س خوا یارمه تی دهری بیئت نیتر پیویستی به هیچ که س نیه، نینجا دلی
موسلمانان به هیزو دامه زراو نه کات و مزکینیان پی نه دات به وه ی ترس و بیم نه خات دلی
دوزمنه کانیان و له دوا پوژدا دوو چاری سزای ناگریان نه کات، نه فهرموئی: ﴿سَكُنْ فِي قُلُوبِ
الَّذِينَ كَفَرُوا الرَّعْبُ﴾ بنی گومان ترس و بیمی به تین نه خینه دلی نه وانه ی پروایان نه هیناوه
﴿بِمَا أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا﴾ به هوئی گپرانیان به هاوبه شی خوا شتی - واته
بت په رسته کانیان - که خوا رابرو به لگه ی نه نار دوه ته خواره وه له ناسمانه وه له سر نه و
گپران و هاوبه ش دانانه.

مەبەست ئەو ەنەبەئە كە بەلگە ھەيە لەسەرى و بەلام خوا نەيناردووتە خوارەو، ھەر ھەما
 مەبەست ئەو ەنەبەئە كە شتى وا ھەيە كە بەلگە و رابەر ھەيە لەسەرى، چونكە ناشكرايە كە
 يەكەم بەندى ھەموو ئايىن و شەرىعەتەكانى خوا بريتتە لە پروا بە تاك و تەنيايى خوا و بەدرۆ
 خستەنەوى ھەموو جۆرە ھاوبەشەئەك لەسەر ھەر بارو شىئو ەيەك، بەلكو مەبەست
 سەرزەنشت و پلار دانە لەو نەفامانە كە لە خۇيانەو شويىنى ئارەزوو خەيالى بەتالى خۇيان
 كەوتوون لە عەقىدە و ئايىن و پروايندا كە گرنگ تر و گەرە ترين مەبەست بۆ مەردوم،
 لەكاتىندا كە خوا پىئويستى كردووە كە عەقىدە و ئايىن و چۆنيتتە كەيان ئەبى ھەر لە خواوە
 وەربگيرى بەھوى پىغەمبەرەكانەو، وینەئى ئەم سەرزەنشت و پلارانە لە قورئان زۆرە و زۆر
 بەكارىش بۆ ھەموو ژيرىك كە كۆتايى بىنن و بگەرىنەو لەو يروباو پروا كەردەوانە كە بە
 نەفامى ئەخرىنە گەردن و ئەكرىن. ھىندى لە زانايانى تەفسىر ئەفەرموون ئەم بەلئىنە تايبەتتە
 بەو جەنگەو، وەك وايش دەرنەكەوى لە ھەوالىكەو كە (ئىبن و جەرىن) ئەيھىنى
 لە (سودى) يەو كە ئەفەرمووى: كاتى كە (ئەبو سوفيان) ئەگەرىتەو بەرەو مەكە، لە پىنگەدا
 پەشيمان ئەبنەو لەئاو خۇياندا ئەلئىن: خراپتان كرد، با بگەرىنەو سەريان لە ريشەيان
 بىنئىن، ئىنجا خوا ئەو ھەوالە ئەگەيەنى بە پىغەمبەر (ﷺ) ئەويش جەنگ كەرەكان
 كۆنەكاتەو و دىن بەرەو لەشكرەكەئى (ئەبو سوفيان) تا ئەگەنە (حمرا عالاسد) ئىنجا خوا
 ترس و بىم ئەخاتە دلى بى پرواكان و پەشيمان ئەبنەو و ئەرۆنەو بۆ مەككە، ئىنجا خوا ئەم
 نايەتە ئەھىنئەتە خوارەو. بەلگەئى ئەم كۆمەلە ئەم ھەولەيە، ھەر ھەما تىك شكان لە
 پروداوى (حنىن) دا، بىجگە لەوانەش ئەو ەتا ئەبىنن بە درىژايى مئىروو چەند جار جەنگ بەرپا
 بوو لە نىوان موسلمانان و بى پروايندا ئەوان زال بوون و بىم و ترسىشيان لى دەر
 نەكەوتوو. تاقمى تر لە زانايان ئەفەرموون: بەلئىنەكە تايبەتتە نىە، وەك پوالتە و پووكەشى
 نايەتەكە نىشانى ئەدات، ھەر ھەما پوالتە و پووكەشى ئەم حەدىسەئى (ئىمامى موسلىم)
 ئەيھىنى لە (ئەبو ھورەيرە) وە كە پىغەمبەر (ﷺ) فەرموويەتى: (نصرت بالرعب) يارمەتى
 دراوم و زال كراوم بە بىم و ترسى بەتىن كە بىم ئەكرى. ئەم حەدىسەئى كە (ئىمامى ئەحمەد) و
 غەيرى ئەو ئەيھىنن لە (ئەبو سوفيان) ھو كە پىغەمبەر (ﷺ) فەرموويەتى: (نصرت بالرعب
 مسيرة شهر يقذف في قلوب اعدائي) يارمەتى دراوم و زال كراوم بە بىم و ترسى بەتىن كە
 ئەخرىتە دلى دوزمەنەكانە ماو ە مانگى رىگە. بەلكو ئەم بەلئىنە ھەميشەيە و بۆ ھەموو كاتە
 لەپاش چەرخى پىغەمبەرىش (ﷺ) وە باوئىكە لە باو ەكانى خوا، بەلام بەدى ھاتنى ئەو بەلئىنە

بهستراوه به چند مرجیکه وه که هرکات ئه و خوا، بۆ وینه: ئه و هه مو و ده و او ده رمانه که به پنی باوی خوا کار ئه که ن و چاره سه رن هرکام بۆ نه خوشیه ک، به لام هرکام خوا چند مرجیکی بۆ داناوه به بی ئه وانه کارکردن و چاره سه ره که یان نابی.

یه کن له مرجی ئه و به ئینه پشت به ستنه ته نها به خوا و پچرینی دل له هر شتیکی تر که مه ردوم پشتی پی ئه به ستن، ده ی له پۆژی (حنین) دا له لایه ن هیندی که وه پشت به ستره به زۆری موسلمانان به هوی ئه وه وه ئه و تیک شکانه پوی تی کردن له یه که مجاره وه، تا خوا میهره بانی کرد ئارامی و دامه زداوی پشته به سه ر پیغه مبه رو موسلمانان دا و به هوی ئه وه وه چاره سه ری تیک شکانه که نی کردن، ئه م ئایه ته به پوونی ئامازه ئه کات بۆ ئه وه ی که وتمان:

﴿يَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْيَبْتُمْ كُرْتُكُمْ فَلَمْ تُنِنِ عَنْكُمْ سَيِّئًا وَصَافَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَاءٍ

رَجَبَتْ ثُمَّ وَايَسْتُمْ مُدْرِكًا ﴿٥٥﴾ ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٦﴾ يَهْ كُنْ تَر لَه و مه رجانه

با و نه دانی ده ست که وت و سامانی جیهانه و دو به ره کی نه کردن، که ئه م با و دان و دو به ره کی کردنه هوی سه ره کی بوون له تیک شکانی جهنگی (احد) دا وه ک بۆ مان ده رنه که و ی له مه و پاش له ئایه ته کانی داهاتو دا، یه کن تر له و مه رجانه، نه ترسانه له مردن و بیزار نه بوون لینی، (ئه بو دا و د) چه دیستی نه هینی له (ئه بو هورهیره) وه - خوی لی پازی بیته - ئه م دوو مه رجه ی لی

وه رنه گری، نه فه رمووی: پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: نزیکه گه ل و ئوممه ته کان په لامارتان

به نی، هرچۆنی بخۆران په لاماری خوانی خۆیان نه دن، واته ئوممه ت و ولاتی ئیسلام داگیر

ئه که ن و دابه شی ئه که ن له نا و خۆیاندا، ئینجا ئه لی: عه رزمان کرد له و پۆژه دا ئیمه که مین؟

ئه ویش فه رمووی: نه خیر زۆرن، به لام بی که لک و بی نرخن وه ئه و پوش و په لاشه ی که لافا و

ئه به یینی، ئینجا فه رمووی: سام و بیمی ئیوه له دلی دوژمناندا ناهیلنی و سستی و ولاوازی

ئه خاته دلی ئیوه، ئه لی: وتمان: سستی و لاوازی چه؟ ئه ویش فه رمووی: خۆش و ویستی

جیهان و بیزاریه له مردن. هرکاتی ئه م ئوممه ته به ریکی پهیره و ی قورشان و په وشتی

پیغه مبه ر (ﷺ) کرد بی و بیکات هر زال و سه رکه و تووه و دوژمنی بیمی لی کرد و وه و لینی

ئه کات، وه هرکات و به و جۆره نه بووی و نه بی ئه وه بی گومان پهیره و یه که ی ناتا وه.

وَمَا أَوْلَاهُمْ الْكَافِرُ وَيَسَّرَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ

تَحْسُونَهُمْ بِأَذْنِهِ حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ

خوای گه‌وره له جیهاندا بی‌م و ترسی موسلمانه راسته‌کانی خسته دلی خوانه‌په‌رستان، له پوژی دواییشدا به‌م جوړه‌ن که نه‌فهرمووی: ﴿وَمَا أَوْلَاهُمْ الْكَافِرُ﴾ جی و شوینی گه‌رانه‌وه‌ی نه‌وان هر ناگره ﴿وَيَسَّرَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ﴾ ناگر جی و شوینی نیشته‌جی‌یه‌کی به‌دو خراپه‌ی بو‌سته‌مکاران، نه‌یفهرموو: شوین و جی‌ی نیشته‌جی‌ی نه‌وان بو‌نه‌وه‌ی به‌وتی ﴿لِظَّالِمِينَ﴾ توندو تیزریان له‌گه‌ل بکات و له‌که‌داریان بکات به‌و تاوانه‌ پیسه، له‌گه‌ل نه‌وه‌دا ده‌ست نیشان بکات به‌هوی نه‌و سزا سه‌خته، واته ناگر جی‌ی مانه‌وه‌ی نه‌وانه له‌به‌ر نه‌وه‌ی سته‌مکارن، وه‌ک له‌سه‌ره‌تای باسه‌که‌وه‌ ناماژمان بو‌کرد، موسلمانه‌کان له‌یه‌که‌مجاره‌وه‌ زال‌بوون و کوشتاریکی زوریان کرد له‌ بی‌پرواکان هه‌تا شکان و پایان کرد، چه‌ک و شتومه‌که‌کانیان به‌جی‌ی هیشت و نالا‌که‌یان که‌وت و هیچ‌کس نه‌یتوانی راستی بکاته‌وه‌ تا نافرته‌تی بو‌راست کردنه‌وه‌! کاره‌که‌یان هر به‌و جوړه‌ی بو‌یشت و شکان پووی تی‌نه‌کردن هه‌تا کاتی که‌ تیره‌دازه‌کان - که‌میکیان نه‌بی - نه‌و شوینه‌یان به‌جی‌ی هیشت که‌ پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) بوی دیاری کردن، دو‌به‌ره‌کی که‌وته ناویان له‌سه‌ر نه‌وه، نه‌و تاقمه‌ له‌به‌ر ده‌ستکه‌وت و غنیمه‌ت گرتن فرمانه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ریان(ﷺ) شکاند، تا به‌هوی نه‌وه‌ زال بوونه‌که‌یان وه‌رگه‌را به‌و تیک شکانه‌ دل ته‌زینه. جا لی‌رده‌ا قورشان نه‌و هه‌لو‌یست و به‌سه‌ره‌ماتانه‌یان نه‌خاته‌وه‌ بی‌رو به‌رچاو و میندی هه‌له‌و بو‌چوونی ناراستیان راست نه‌کاته‌وه، نه‌فهرمووی: ﴿وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ﴾ بی‌گومان خوا راستی له‌گه‌ل کردن له‌ به‌لینه‌که‌ی دا که‌ پی‌ی دان به‌زال کردن‌تان له‌و جه‌نگه‌دا، نه‌و به‌لینه‌ی به‌دی هینا ﴿إِذْ تَحْسُونَهُمْ بِأَذْنِهِ﴾ نه‌و کاته‌ی که‌ نه‌وان‌تان کوشت و هه‌ستتان لی‌ برین به‌نیزنی خوا و پرک خشتنی خوا ﴿حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ﴾ هه‌تا کاتی که‌بی‌ هیزو لاواز بوون و خوتان بو‌نه‌گیرا به‌رامبه‌ر نه‌و ده‌ستکه‌وت و غنیمه‌ته‌ی که‌ بی‌پرواکان به‌جی‌ی هیشت

وَتَنْزَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا أَرْسَلْنَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ
 الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفْنَا عَنْهُمْ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَقَدْ عَفَا
 عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ إِذْ تَصْعَدُونَ

﴿وَتَنْزَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ﴾ نازاوه و دووبه ره کیتان کرد له کاری جهنگه که دا، یان فرمانه که ی
 پیغه مبهردا (ﷺ) بهم رهنگه هیندی کتان و تتان: بت په رسته کان شکان نیتر بوجی نیغه بمینین
 لیره، هیندی ترتان و تتان: نافهرمانی پیغه مبهردا (ﷺ) ناکه یز و هر لیره نه یین ﴿وَعَصَيْتُمْ﴾
 نافهرمانیتان کرد ﴿وَمِنْ بَعْدِ مَا أَرْسَلْنَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ﴾ له پاش نهوهی که خوا نیشانی دان نهوهی
 که نیوه پیتان خوشه، که زال بوونی نیوه و شکانی بی پروا کانه ﴿مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا﴾
 هیندی له نیوه نیازی جیهانی کردوه بهدوای دهست کهوتی جیهاندا نه گهرا، وهک نهوانه ی
 که شوینه که ی خویمان به جی هینشت له بهر غنیمت گرتن ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ﴾
 هیندی کتان نیازی پوزی دوا یی کردو بهدوای پاداشتی نهوا نه گهرا، وهک نهوانه ی که مانه وه
 له شوینه که ی خویمان هتا شهید کران، که واته ریزه که یان شیوا و هموو نه مانه وه له سه
 یه بار، بوون بهدووا تا قم له مبهست و نامانجا، کاری نایین و عقیده ییش جیاوازه له هموو
 شتیکی تر، له بهر بهر کانی و جهنگی عقیده و ناییندا هر که سانی زال نهکات که نیازو
 دهرونیان پاک و خاوین بکن تنها بو خوا، نهوانه ی که نه یانهوی نالای نایین و عقیده
 بهر زبکه نهوه و له دلایندا نیازو مبهستیکی تر بی بیجگه له خوا نهوانه هر گیز خوا
 یارمه تیان نادات و زالیان ناکات مهگر خویمان پاک و خاوین بکن و لی برین تنها بو خوا،
 نهو پاک و خاوین کردنهش به لاف و بهدم پیک نایهت، به لکو له تا قی کردنه وه دا ده رنه کهوی.
 نا به وجوره قورنان نیازو نامانجی ناشکرا کردن و دهست نیشانی کرد به حکمهت و
 بهر زه وندی لهو پووداوه سهخت و دل تهزیندها، فهرمووی: ﴿ثُمَّ صَرَفْنَا عَنْهُمْ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ﴾
 له پاش نهوهی که باس کرا نینجا خوا نیوهی بهرگری کرد لهوان هیزو زوری نیوهی لادا
 لهوان هتا بارتان گورا له زال بوونه وه بو نهو تیک شکانه سهخته له بهر نهوه تا قیتان بکاتوه
 بهوهی که به سهرتان هات تا ده رکهوی دامه زراو و دانه مزراو، نهوهی لی براوه بو خوا و
 نهوهی نیازو مبهستیکی تری تیکه ل کردوه.

قورئان لهچەند شویندا بۆچوونی راست و دروستمان بۆ پوون ئەکاتەرە، تیمان ئەگەیهنی
 که هەموو پووداوو هەموو شتی ئەگەریتەرە بۆ بیریرو قەزاو قەدەری خوا، هەموو شتی
 پەیدا ئەبێ بەپێی هۆی تایبەتی خۆی، هەموو هۆو خاوەن هۆکان هینی خاوانو بە تەدبیرو
 کاردروستی فەراهم دیت، ئەو موسلمانانە لە یەکەم جارەرە خوا یارمەتی دان و زالی کردن،
 بەپێی حیکمەت و کاردروستی خۆی ئەو زالکردنە پێک و بەجئبوو، ئینجا کاتی که لاواز
 بوون و ئاژاوە و دووبەرەکیان کردو نافرمان بوون، خوا هیزو چالاکیەکی لی سەندنەرە و لای
 دان لە بئبرواکان، ئەو تیرەندازانە لادا لەو کەلەبەرە گرنگەیی که بۆیان دیاری کرابوو،
 جەنگ کەرەکانی لادا لە جەنگ کردن و هەناتن و رایان کرد، هۆی ئەوەش ئەو کردەرە
 ناراستانەیی خۆیان بوو، لە هەمان کاتدا ئەمانەش بە تەدبیری خوا بوو بۆئەرەوی تاقیتان
 بکاتەرە بەو بیم و ترسو و تەنگی و تیک شکان و کوشتن و زامداو کردنە، تا بەهۆی ئەوە
 پالفتە و پاک و خاوتنیان بکات و چلک و چەپەلیەکانی دڵ و دەروونیان ناشکرا بکات، لەگەڵ
 ئەوەدا هەر گوناو و خراپەیی که بیی بەندە تاوانبارە و سووچ و خەتا لە خۆیەتی، چونکه بە
 خوامایش و دەسەلات و هەلبژاردنی خۆی گوناو و خراپە ئەکات، ئەم بۆچوونە پێک و راستە و
 هیچ نارێکی و دژایەتی تیا نیە. ئەو موسلمانانە ئەو شتە ناشایستانەیان کرد بەلام لەنیازی
 خراپەرە نەبوو سوورو بەردەرەم نەبوون لەسەر خراپە، لەسنووری بڕواو مل که چی بۆ خوا
 دەرئەرەبوون، لەبەرئەرەو خوی میهرەبان ئەم مۆژدە گەرەیی پیدان: ﴿وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ﴾
 ﴿بِئِذْ غَمَّ حَتَّىٰ لَمَّا خَوَّاتُ الْوُجُوهِ لِلَّذِينَ لَا يَدْعُونَ اللَّهَ وَلَا يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ﴾
 بەسەر بڕوادارانەرە، هیندی لە چاکە و بەهرەکانی بەسەریانەرە ئەوەیە که ببوری لەهەلە و
 تاوانیان کەلە پووی سەرکێشی و بی شەرمیەرە نەبووبی، بەلکو لەپووی لاوازی و دەستە
 پاچەییەرە بووبیت بەرامبەر نەفس و ئارەزووکانی نەفس، ئینجا شیوەی شکان و پراکردن و
 دوور کەوتنەرە کەیان نامادە ئەکات بۆئەرەوی شەرم بیانگری لە کردەرە کەیان و لەو لاوازی و
 خۆ نەگری و نافرمانیەیی که بەسەریان هات و ئەو تیک شکانەیی بەسەر هینان، ئەفەر مووی:
 ﴿إِذْ تَضَعُوهُنَّ﴾ واتە باسی پووداوی ئەو کاتە بکەن و بیر لەوە بکەنەرە که ئیو بەپراکردن
 پۆیشتن و دوور کەوتنەرە لەمەیدانی جەنگە،

وَلَا تَكْفُرْ عَلَىٰ أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أَخْرَانِكُمْ فَأَتَيْتَكُمُ عَمَّا يَنْهَى
 لَكُمْ لِكَيْلًا تَحْزَنُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ
 ﴿١٥٢﴾ ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمْنَةً نَّعَسًا يُعَشِّي طَائِفَةٌ مِّنكُمْ

﴿وَلَا تَكْفُرْ عَلَىٰ أَحَدٍ﴾ بهرئی کهس نه شه وستان و لاتان نه شه کرده وه له هیج کهس و
 گویتان له هیج کهس نه بوو له ترسدا ﴿وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أَخْرَانِكُمْ﴾ له کاتیکدا که
 فروستاده و نیرواوه که ی خوا - واته محمد (ﷺ) بانگی لی نه کردن و له و اتا نه وه، یان له ناو
 تا قمه که ی تر تاندا، یان له ناو کومه لی دوا یی و پایه تی له شکره که تاندا، بانگی لی نه کردن بهم
 جوړه: بهنده کانی خوا وهرن بولای من، من فروستاده و نیرواوی خوا، هر کهس بیت و
 هه نعمت بدا به هشت جی یه تی، بانگی نه کردن که پرژو بلا و نه بنه وه و بگری نه وه بو دهوری
 خو ی! یا بو نه وه ی دنیا بن له مانی، هه والی کوشتن و نه مانی درویه.

نه و بانگی لی نه کردن و نیو هیش گویتان نه شه گرت و هر پاتان نه کرد، له کاتیکدا که
 پیویست بوو فرمان بهری، پیویست بوو په پیره وی کردنی له خوگری و دامه زراویدا، به لام
 زوربه تان به و جوړه نه بوون ﴿فَأَتَيْتَكُمُ عَمَّا يَنْهَى﴾ نینجا له سه رنجام و به دوا ی نه وه دا
 دوو چاری کردن به داخ و خه فته تی که پی ی چه شتن و بر دییه دل تان به زال بوونی دوژمن و نه و
 هه موو کوشتن و زامه ی که لی تان کرا، که له هه موو شت ناخو شتر هه والی کوشتنی پیغه مبهری
 نازیز بوو (ﷺ) که به جاری دلی داخستن و پشوی لی برین، هه روها داخ و خه فته تی له دست
 ده چوونی زال بوون تان که به ته مای بوون له گه ل داخ و خه فته تی را کردن و به جی هی شتنی
 پیغه مبهر (ﷺ) نه و هه موو داخ و مراقه ی پی چه شتن به هو ی نه و داخ و مراقه ی که برد تان
 دلی پیغه مبهره وه (ﷺ) به و خو نه گری و نا فرمانی و گونا هه ی که کرد تان، یان مه به ست
 نه وه یه خوا پی ی چه شتن داخ و خه فته تی زال بوونی دوژمن و کوشتن و زام لی کردنی بؤ تان
 له گه ل داخ و خه فته تی گه وره تر که چووه دل تان وه به هو ی هه والی کوشتنی پیغه مبهره وه (ﷺ)،
 بن گومان واته ی ﴿فَأَتَيْتَكُم﴾ له باوو عورفدا پاداشت دانه وه ی لی وهر نه گیری، پاداشتیش بو
 خیر و خوشیه و داخ و خه فته تی به خیر و خوشی دانانری، که واته به کار هی نانی نه و و ته یه
 یا به گویره ی باو و عورف نه گیراوه، به نکو به گویره ی نه سلنه که ی گیراوه له زمانی عه ربه بدا که

بریتیه له سهرهنجامی کردهوه ئیتر خێرو خوشی بیټ یان نا، یان وهك(زهمهخشهری) نهفهرمووی: بۆ لاقرتی پئ کردنه كه نهوهش زیاده تهمن و سهرزهنشتی تیايه، یان لهبهرنهوهیه ئهو داخ و خهفته سهری له خێرو چاکهوه دهرچوو، چونکه بهوه پالفتهکران و تهمن خوار بوون و بوو بههوی نهوه كهله داهاتوودا خوگرو بهئارام بن، بهو هموو داخ و مهراقه گهورانه داخ و مهراقی بچووکیان نهمینئ که بریتی بوو له داخ و مهراقی لهدهست دهرچوونی غهنیمهت و نهوهی بهسهریان هات وهکو نهفهرمووی: ﴿لَا تَحْزَنُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ﴾ واته ئهو داخ و خهفته گهورهی پئ چهشتن بۆ نهوهی غهمبار نهبن لهسهه ئهو سوود و دهست كهوتیهی كهله دهستان چوو، وه لهسهه ئهو زام و نارچهتیهی كه دووچارتان بوو ﴿وَاللَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَمَلُونَ﴾ خوا ئاگادارو بهخهبره بهمههه کردهوهیهك كه ئیوه نهیكهن، زانایه به هموو کردهوهكانتان و به هموو هۆو پال پیوه نهرو نیازو مهبهستان، كهواته هیچ پینه و پهڕوو عوزوو بههانهیهك نرخ و سوودی نیه و هیچ شتی لهخوا ون نابئ.

لهپاش ئهو تیك شكانه سهخته و ئهو ترسو بیمه به تینه موسلمانهكان گهراڼهوه بۆلای خواو پیغهمبهرهکهیان (ﷺ) بههوی راستیان لهو پهشیمانی و گهراڼهوهدا خوا ئارامو ئاسایشی خسته دلیان، وهکو نهفهرمووی: ﴿هُم أَنزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْغَمِّ أُمَّةً﴾ لهپاش ئهو غهمو خهفتهی كه پئی چهشتن، ئینجا هینايه خوار بۆ سهرتان و پئی بهخشین ئارام و بیباکیهك ﴿تَنَاسًا﴾ كه بریتی بوو له وهنهوزیك كه ﴿فَمَنْ شِئْنَا نَنْقَضْهُ مِنْكُمْ﴾ دهستهیهك له ئیوهی داگیر کردو دای به ملی دا، واته نهوانهتان كه برواداری راستهقینهبوون و دور بوون له ناپاکی،(ئین و عهباس) نهفهرمووی: نهوانه كوچ كهران بوون لهگهڵ زۆربهی مهدینهییهكاندا. بهراستی بهسهرهاتیکی زۆر نایابی سهرسوڤهینهه بووه، میهرههانی خوا نیشان ئهدات بهو كۆمهله بهختهوههه، ئهو وهنهوزه با ماوهكهی زۆر كهمیش بیټ کاتئ پووبكاته ههركهسیکی شهكتهی تهنگهتاوی ترساو، کاری لی ئهكات و بارو حالتهی نهگۆڤئ، ئارامی و پههتهی وبئباکی نهپژئئ بهسهه دل و دهروونی دا، وهك ههركهسهكهی لهوه و پیش نهبووبئ وایه، نهوه شتیکی راستی قاتی كراوهیه و نایش زانئ چۆن وای لی دئت و نهوهی بهسهه دئت!

وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ

نهوان خوا نهو وهنوزهی دا بهسریاندا بهم جوړه کهلم حه دیسه دا باسی نه فهرمووی:
 که (تیرمزی و نه سائی و حاکم) نه یهینن له (نه بو ته لحه) وه که نه فهرمووی: له پوژی (احد) دا
 سه رم بهرز کرده وه و سه رنجمدا که نه بینم سه رگام له وانه لار نه بیته وه بهم دیوو نهو دیودا
 له بهر وهنوزه کوئی. له پریوایه تیکی تر دا نه فهرمووی: وهنوز داگیری کردین، به جوړی خوځم
 شمشیړه کهم له دست نه کهوت و هلم نه گرته وه و نه کهوت و هلم نه گرته وه.

نهوانه ی که بپرواداری راسته قینه بوون بهو جوړه میهره بان ی له گهل کردن و هیچ بیمو
 ترس و شه که تی نه هیشتن، به لام نهوانی تر بروای تیرو ته و او یان نه بوو، نیتر له ناپاکان، یان
 بپروا لاوازه کان، پاک و خاوین نه بوون له بوچوونی نه فامیتی، مل که چی ته و او نه بوون بو
 خواو بو پریارو قه زاو قه ده ری خوا، دل نارام نه بوون به وه ی که دوو چاری هر چی بین تاقی
 کردنه وه یه و بو پالفته کردنیانه، له بهر نه وه نیه که خوا وازی هینبائی له دوسته کانی له بهر
 دوژمنه کانی، بو نه وه نیه که یارمه تی بپروایی و به تال و ناهه قی بدات و زالی بکات به سه ر
 بپروا خیر و راستی دا، وهک ده رنه که وی له مه ی که نه فهرمووی: ﴿وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ﴾
 دهسته و تاقمیکی تر بین گومان سه رخویان مه بهست بووو هر غه می خویان نه خوارد و نیتر
 پریان به لای هیچ کهس و هیچ شتی تره وه نه بوو، نیتر نه وانه له ناپاکه کان بووین وهک زور به
 نه فهرموون، یان له چند که سانیکی تریش که بپروا لاوازی بوون وهک هیندی نه فهرموون،
 ﴿يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ﴾ له کاتی که دا گومانی ناراست و ناهه ق نه بن به خوا ﴿ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ﴾
 گومانی نه فامیتی و کومل و میله تی نه فامان، بهم پهنگه لایان و ابو که خوا یارمه تیان ناداو
 بزگاریان ناکات و به ته و او ی سه ریان تیا نه چی و نه بن به نیچیری ده ست دوژمن، یان

گومانیان وا بوو که نه گهر نایینه که یان راست بی نه بی هر سرکه ون و دوو چاری نه و کوشتن و برینه نه بن! ﴿يَتَوَلَّوْا﴾ به بیزاریه وه به شیوه ی پرسیار نه لین: ﴿هَلْ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ مِنْ شَيْءٍ﴾ نایا نیمه لهم کاره دا هیچ شتی کمان بو هیه و هیچمان به دهسته؟ واته نه خیر، نه مه ی که نیمه ی تی که وتین به خوشی خو مان و له سر ته دیرو رای خو مان نه بوو، به لکو به نا چاری نه مه مان پی کرا تا و امان به سر هات، ره نگه نه مانه له و که سانه بوون که نه یانویست له مه دینه ده رچن و رای (نوبین و نوبه ی) یان په سه ند نه کرد، یان نایا نیمه هیچ به شتی کمان بو هیه له و یارمه تی دان و زال بوونی که به لینمان پی درا؟ واته نه خیر، که واته له سر هر بار و شیوه یه ک پرسیاره که یان نه گه ریته وه بو ره خنه گرتن و بپروا نه بوون به سر کرداتیه که ی پیغه مبه ر (ﷺ) که نه وه ش نه و پهری بی شهرمی و نه فامیه و له گه ل بپروا دا ناگونجی، نینجا پیش نه وه ی گومان و خه تره نارو اکانیان باس بکات، چه سپانی نه کات بو راست کردنه وه ی گومان و بو چون و ه لو یسته که یان، نه فهرمووی به پیغه مبه ر (ﷺ): ﴿قُلْ اِنَّ الْاَمْرَ كُلَّهُ لِلّٰهِ﴾ بلئی به وانه: بن گومان کارو بار همووی بو خویاه و هینی خویاه، که واته نه نه وان و نه غه یری نه وان هیچ کارو بارکیان بو نیه و به ده ست نیه، له جئی به خوا به پیغه مبه ری فهرموو: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ﴾ هیچ شتی کت بو نیه و به ده ست نیه، نیتر نه بی هر که سینی تر چی به ده ست بیته؟! بیجگه له وه ی که به دم نه یان ووت، له ده روونیشیان دا شتی و ابوو که ده ریان نه نه پری، به لام خوا راستی لی و تن و ناشکرای کرد: فهرمووی: ﴿يُخْفُونَ فِيْ اَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُوْنَ لَكَ﴾ نه یشارنه وه له ده روونی خو یاندا نه وه ی که ده ری نابرن بو ت، واته له دل یاندا چند خه تره و خه یالی نارو او چند ره خنه یه کیان هیه که ده ری نابرن لای تو، نیتر با له ناو خو یاندا ده ری بپرن و بیلین به یه کتر، که واته نه و شیوه پرسیاره ی که نارسته یان کرد له نیاز و دلنیکی پاکه وه نه بوو، وه مه به ستیان هر ره خنه و تانه و ته شهر بوو،

يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قَتَلْنَا هَهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٥٥﴾

﴿يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قَتَلْنَا هَهُنَا﴾ نه‌وانه نه‌لین: نه‌گه‌ر هیج شتیک بو نیمه بپوایه له‌م ماروباره‌دا نیمه نه نه‌کوژراین لی‌رده‌او نه‌مه‌مان به‌سه‌ر نه‌نه‌هات، واته نه‌گه‌ر به‌شیکمان بپوایه له‌و به‌لینی سه‌رکه‌وتن و زال‌بوونه‌ی که پیمان درا، یان له ته‌دیرو راپویری نه‌م جه‌نگه‌دا، نه‌مه‌مان به‌سه‌ر نه‌نه‌هات و نه‌نه‌کوژراین لی‌رده‌دا، نه‌و مه‌به‌سته‌ی که له‌م وته‌یه وه‌رته‌گیری جیاوازه له‌گه‌ل نه‌وه‌ی که وه‌رته‌گیری له‌و پرسیاره‌ی که راپوورد، نه‌مه دووباره کردنه‌وه‌ی نه‌و نیه، چونکه نه‌گه‌ر مه‌به‌ست به‌ وته‌ی ﴿الْأَمْرِ﴾ له هه‌ردوو شوینه‌که‌دا یه‌ک شت بی له‌و دووباره‌ی که‌له ته‌فسیره‌که‌دا وتمان، نه‌وا مه‌به‌ست به‌م وته‌ی ئیره‌یان ره‌خنه‌گرتن و به‌ره‌رچ دانه‌وه‌ی نه‌و وه‌لامه‌یه که ناماژه‌ی بو کردو فه‌رمانی دا که پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) ناراسته‌یانی بکات، نه‌گه‌ر مه‌به‌سته‌که‌ش له هه‌ردوو لایه‌ک شت نه‌بی نه‌وا ناشکرایه جیاوازی نه‌م دوو وته‌یه و دووباره کردنه‌وه نیه، بی‌جگه له‌وه‌ی که وتمان مه‌به‌ست به‌م وته‌ی ئیره رابه‌رو به‌لگه هی‌نانه‌ویه له‌سه‌ر نه‌بوونی نه‌وه‌ی که پرسیاریان لی کرد، که‌واته به هه‌ر جو‌رو له‌سه‌ر هه‌ر بار نه‌م وته‌ی دوومه‌یان جیاوازه له وته‌ی یه‌که‌میان که به پرسیار ناراسته‌یان کرد.

نه‌وانه‌ی که نه‌م وته‌یان نه‌وت هه‌له‌بوون و بو‌چوونیک‌ی ناره‌وایان هه‌بوو، جاله‌به‌رته‌وه به‌ره‌رچی وته‌که‌یان نه‌داته‌وه. نه‌فه‌رمووی: ﴿قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر بلی به‌وانه: نه‌گه‌ر ئیوه له ماله‌کانی خوتاندا بوونایه به‌نارامی و خوشی و به‌بی جه‌نگ ﴿لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ﴾ بی‌گومان نه‌وانه‌ی که کوژران‌یان له‌سه‌ر نووسرابوو له‌و جه‌نگه‌دا ده‌رته‌چوون بو‌لای نه‌و شوینه‌نه‌ی که بریار درابوو کوژران و که‌وتن و راکیشانیان

تیاياند، واته نهگەر ئیوه دهرنهچوونایه بۆ ئهو جهنگه لهسهر فهرمانی پیغهمبهر و کاروبارتان بهپینی خواستی و خواهیشی خۆتان بووایه، بئگومان ئهو كهسانه‌ی كه كوژدانیان له‌لایهن خواوه بریار درابوو، نه‌بئ ئهو كهسانه به‌پینی خۆیان دهرچوونایه بۆ شوینی كوژدانه‌كه‌یان و لهو شوینه تاییه‌تیانه‌دا بکهوتنایه به كوژدای، چونکه هه‌موو کس نه‌ج‌ل و ماوه‌ی ژیا‌نی و شوینی مردنی دیاریی کراوه و به‌هیچ کلۆجیک ناگونجی دوا و به‌رو لادان لهو دیاریی کراوانه، ئینجا ناماژه نه‌کات بۆ کاردروستی خوا لهو پووداوه سه‌خته‌دا، نه‌فه‌رمووی: ﴿وَلَيَبْتَئِيَنَّ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ﴾ واته خوا ئه‌وه‌ی کرد که کردی له‌بهر چهند هۆر به‌رژه‌وه‌ندیه، بۆئه‌وه‌ی تاقی بکاته‌وه ئه‌وه‌ی که له سنگتاندا هه‌یه له هیزو بئ‌هیزی برواکه‌تان، تا به‌کرده‌وه‌ی خۆتان ناشکرای بکات ئه‌وه‌ی که هه‌رخوا خۆی زانیویه‌تی و نه‌زانراو بووه لای مه‌ردمان، ئه‌وه‌ی بۆ ئه‌وه‌کرد، نه‌ک بۆئه‌وه‌ی گوئی نه‌بئ له دۆسته‌کانی و یارمه‌تی ده‌ری نایینه‌که‌ی، ﴿وَلَيَمَخَصَّ مَا فِي قُلُوبِكُمْ﴾ بۆئه‌وه‌ی پالفته و پاکو خاوین بکات نیازو عه‌قیده و بره‌ویه‌ک که له دل‌ه‌کانتان دایه له هه‌ر خه‌ته‌ره و ناراستی و بۆچوونیکي نار‌ه‌وا، بئ‌گومان ته‌نگی و سه‌ختی به‌سه‌ره‌اتی خراپ سه‌نگی مه‌حه‌که بۆئه‌وه‌ده‌رخستن و پالفته‌کردنه، ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ خوا به‌ریکی زانیه به هه‌ر نیازو خه‌ته‌ره و شتیکی نه‌ینی که له دل و ده‌روون دایه.

ئهم فه‌رمووده‌یه له‌لایه‌که‌وه دلخۆش که‌رو ئومید به‌خشه، له‌لایه‌کی تره‌وه ترسینه‌ره، ده‌ست نیشان نه‌کات به‌وه‌ی که خوا خۆی هیچ پنیوستی نیه به‌و تاقی کردنه‌وه، به‌لکو ئهو په‌ری دادو میه‌ره‌بانی به‌کار نه‌هینن، ئه‌وه‌تا به‌پینی زانینه‌که‌ی خۆی تۆله ناسینن له تاوانباران هه‌تا خۆیان به‌کرده‌وه به‌دی نه‌هینن، بئ‌ج‌گه له‌وه‌یش به‌و تاقی کردنه‌وه ریگه‌ی هیچ بپرو بیانویه‌ک نامینن بۆیان، له‌لایه‌کی تریشه‌وه هیندی له به‌نده‌کانی پئ‌پاک و خاوین و پالفته نه‌بیته‌وه. ئینجا ناماژه نه‌کات بۆ هۆی ئهو تیک شکانه که هات به‌سه‌ر ئهو موسلمانانه‌دا، ناگاداریان نه‌کات که سووچی خۆیان بووه و له کرده‌وه‌ی خراپی خۆیان‌وه په‌یدا بووه و له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا خۆی میه‌ره‌بان لییان بورد، نه‌فه‌رمووی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ آتَتْهُمُ الْجَمْعَانِ﴾ به‌راستی ئه‌وانه‌تان که هه‌له‌هاتن و پشتتان کرده جه‌نگه‌که لهو پوژه‌ی که

هردوو کۆمه‌ل گه‌یشتن به یه‌ک و تیک پڙان ﴿إِنَّمَا أَسْرَلَهُمُ الشَّيْطَانُ بَعْضَ مَا كَسَبُوا﴾ هه‌ر
 شه‌یتان هه‌لی خلیسکاندن و نه‌وه‌ی پئ‌کردن به‌هۆی هیندی له‌و گوناها‌نه‌ی که‌له‌وه‌ و هه‌ر
 کردیان، واته‌ نه‌وانه‌ له‌ پێشه‌وه‌ گوێپرایه‌لی شه‌یتانیان کرد له‌ هیندی گوناها‌دا، به‌هۆی نه‌وه‌وه
 نه‌م گوناها‌ه‌شی پئ‌کردن، چونکه‌ گوناها‌ رانه‌کێشئ، له‌سه‌ر نه‌م باره‌ لادان و
 هه‌لخلیسکانه‌که‌یان نه‌و هه‌له‌اتن و پراکردنه‌یه‌، زۆربه‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌ن که‌ لادان و
 هه‌لخلیسکانه‌که‌یان نه‌و گوناها‌نه‌یه‌ که‌له‌ پێشه‌وه‌ کردیان، له‌ ته‌فسیره‌که‌ی دا نه‌فه‌رموون:
 هۆی نه‌و پراکردن و پشت تئ‌کردنه‌ هه‌ر نه‌وه‌بوو که‌ شه‌یتان له‌وه‌ و به‌ر هیندی گوناها‌ی
 پئ‌کردن، به‌ هۆی نه‌وه‌وه‌ هینزی دل و دامه‌زوايان لی گه‌رایه‌وه‌ و خۆیان پئ‌نه‌گیرا و پایان
 کرد، ﴿وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ﴾ بئ‌گومان خوا لینیان بوورد، ﴿إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ چونکه‌ به‌راستی
 خوا لی بوورده‌ی په‌له‌نه‌که‌ره‌ له‌ تۆله‌ سه‌ندندا، ئینجا ئایا مه‌به‌ست به‌و هینده‌ گوناها‌ه
 گوناها‌ی به‌جئ هینشتنی تیره‌ندازه‌کان بیئت و په‌لاماردانیان بو‌ غه‌نیمه‌ت و ده‌ست که‌وت و
 گومانی نا‌په‌وایان که‌ نه‌گه‌ر نه‌پۆن له‌پاشدا پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) بئ‌ به‌شیان نه‌کات، یان گوناها‌ی
 تری له‌وه‌ و به‌ریان که‌ سستی و لاوازی فه‌راهه‌م نه‌هینئ له‌دل و ده‌رووندا، یان وه‌رگرتن و رازی
 بوون به‌ شکست و تیک‌شکان که‌ شه‌یتان شیرینی کرد له‌پیش چاویان، یان هه‌ر جو‌ره
 گوناها‌نکی تر مه‌به‌ست بیئت؟ به‌هه‌رکام له‌مانه‌ و تراوه‌ له‌لایه‌ن زانا‌یا‌نه‌وه‌، هه‌رکام ده‌ست
 نه‌دات، به‌هه‌ر حال و له‌سه‌ر هه‌ر بار نه‌وه‌ نیشان نه‌دات که‌ گوناها‌ مایه‌ی به‌دبه‌ختی و
 دوچاربوونه‌ له‌ هه‌ردوو جیهاندا، هۆی پچرانی په‌یوه‌ستیه‌ به‌ گرتنه‌وه‌ی کۆمه‌کی و یارمه‌تی
 خوا، خوا به‌ میهره‌بانی خۆی په‌نامان بدات، هه‌رچه‌ند هه‌موو شتئ و هه‌موو کرده‌وه‌یه‌ک چاک
 بیئت یان خراب به‌ده‌ست خویه‌ و له‌ راستی دا خوا نه‌یکات، به‌لام پئ‌ویسته‌ شه‌رم بکریئ و که‌
 خراپه‌ به‌هینئ شه‌یتان یان به‌هینئ به‌نده‌ دابنریئ، جا به‌و پئ‌یه‌ ئایه‌ته‌ که‌ فه‌رمووی: ﴿إِنَّمَا
 أَسْرَلَهُمُ الشَّيْطَانُ﴾ چونکه‌ شه‌یتان هۆو بوو بۆی. ئینجا هه‌میتر مه‌سه‌له‌ی مردن و ژیان بوون
 نه‌کاته‌وه‌، له‌گه‌ل پپرو پووجی بۆچوونی بئ‌پروایان و نا‌پاکان له‌و باره‌یه‌وه‌، بانگ نه‌کات
 بپواداران که‌ نابئ بۆچوونی نه‌مان وه‌ک بۆچوونی نه‌وان وابئ،

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا
عُزْرَىٰ لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَٰلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ ۗ وَاللَّهُ يَخْتَارُ ۗ وَيُمِيتُ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٦﴾

نه فرمودی: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ نهی که سانی پرواتان هیناوه ﴿لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا﴾ و هك
نهوانه مهبن كه پروایان نه هیناوه ﴿وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ﴾ نه یان وت دهر باره ی برادره کانیان و
نه لاین: ﴿إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ﴾ کاتی كه بر پون به لایهك داو دور بگه ونه وه به سه رفه بر بؤ
بازرگانی یان بؤ هرچی تر، نینجا لهو سه فهدا بمرن ﴿أَوْ كَانُوا عُزْرَىٰ﴾ یا غه زا که ر بن و بچن
بؤ جهنگ و غه زا و بکوژین، نهو ناپاک و بن پروایان نه دهر باره ی نه م مردوو کوژاوانه نه لاین:
﴿لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا﴾ نه گهر نهوانه نیشته جئ بوونایه لای نیمه و دهر نه چوونایه،
نه نه مردن و نه نه کوژان، نهو وت نه ناره وایه نه لاین: ﴿لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَٰلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ﴾ تا
له سه ره نجامدا نه وه بگپرئ به داخ و مهراق له دلئ نهوانه ی که برا و برادره کانیان مردن و
کوژان، داخ و مهراقی نه وه ی که کاتی خوی جله و گریبان نه کردن له دهر چوون. واته نهی
برواداران نهو وت نه ناره وایه مه لاین و پرواتان پئی نه بی که نه وه وتو پروای بن با وهرانه و
سه ره نجامی خراپیشی هیه، مردن و ژیان نه به ستراوه بهو جوړه شتانه وه، به لکو به خویبه و
به دهست خویبه، و هك نه فرمودی: ﴿وَاللَّهُ يَخْتَارُ ۗ وَيُمِيتُ﴾ خوا گیان نه داو گیان نه سینئ، هوی
ژیان و مردن نهو فه راهمی نه هینئ، خوا بیهوی که سئ بژیه نئ هر چه ند هوی ژیان و
کامهرانی زور فراوان بیئت، ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ خوا بینایه به هر کرده وه بهك که ئیوه
نه یکه ن، که واته گوئپرایه لی بکه ن و دور که ونه وه له هه موو گونا هیک، دور که ونه وه له هه موو
وتو کرده وه و بؤ چوونی بن پروایان و ناپاکان.

به گوئره ی شوینه که وا دهر نه که وی که نهو وتو پروا ناپاسته ی هینی ناپاکه کانی مه دینه
بیئت، که گه پرانه وه پیش به رپا بوونی جهنگی (احد) هه روه ها نهو بت په رستانه ی مه دینه که
هینشتا پروایان نه هینابوو، نهوانه نهو کوشتن و پروداوه سه خته یان گرت له دهسته وه بؤ
ته شه رلیدان و نازار دانی دلئ پرواداره کان که به گوئی نهوانیان نه کردو خویان خسته ناو نهو

جەنگە، بىن گومان ئەمەتە تەشەرە زۆر كارىگەر بوو لە دل و دەروندا، جالەبەرئەمە قورئان بەرپەرچى دانەمە دەم كوتى كردن و ئەمە بۆچوونە ناراستانەى راست كردهمە بەم ئايەتە پىرۆزە.

ئەمە دلەى كە رەنگى گرتبىن بەپىرو بەرپەرچى قورئانى زۆر جىاوازە لە ھەر دلەى كە بىن بەشە لەمە پىرۆپروا پىرۆزە، خاوەنى ئەمە پىرۆپروا قورئانى تىگەپشتووە لە باوەكانى خوا كە مردن و ژيان و پووداوەكانى جىھانى لەسەرە بە خۆشپەكانىمە، ئەزانى دوچارى ھىچ شتى ئابى بىجگە لەمەى كە خوا نووسىووەتى و بەرپەرى داوە، ھەرچى خوا بەرپەرى داوە ئەبى ھەر بىن و ھەرچى بەرپەرى ئەبوونى دابىن ئەبى ھەرگىز ئەبى، لەبەرئەمە دل ئارامە بەبەرىارو قەزاو قەدەرى خوا، لەبەرئەمە لەكاتى تەنگى و ناخۆشى دا دنياى لەسەر تەنگ ئابىتەمە، لەكاتى خۆشى و كامەرانى دا لەپەت بەرەلا ئابىتەمە و لە ھەر دووبارەكەدا خۆگرو بەرگەر ئەبى، لەپاش پوودانى ناخۆشى يەكە ئالى ئاى كاشكى و وام بەكردايە و وام نەكردايە، چونكە لەپاش پوودان بۆى دەرنەكەمەى كە بەرپەرى قەزاو قەدەرى خوا لەسەر ئەمە ھاتووە دەست نادا بۆ ئەبوون و گۆران! ئەزانى كاتى ھەر ھەول و تەدبىرو پراوئىزىك بۆ ھەر شتى پىش پوودانىەتى.

ئا بەمە جۆرە ھاوكىشى و ھاوتابى پەيدا ئەبى لەنىوان پىنوئىستى ھەول و كردهمەى مەدروم و مل كەچپەكەى بۆ خوامىش و بەرپەرى خوا و لەنىوان پىنوئىستى ھەول و كردهمەى پىنوئىستى پشت بەستن بەمە خوا و دل بەستن بەبەرىارو قەزاو قەدەرى خوا، بەلام ئەمەى كە بىن بەش بىت لەمە پىرۆپروا پىرۆزە، بەھەمىشەى بىن ئارمە و بەرگەى ھىچ شتى ناگرى، ھەمىشە بۆ ھەموو كارىكى ناخۆش داخ و مەراق ئەخوات و پەشىمانە.

ئەمە وتەيەى كە لەم ئايەتەدا قورئان جەلەوگىرى لى كرد، وتەى كەسانىك كە ھەر پووكەش و پوالت ئەبىن و بىن ئاگان لەھىزى ئىش كەرى راستەقىنە لەم بوونەمەردەدا، يان ئاگايەكى لاوازيان ھەمە بەمۆى ئەمەمە ئەمە ھىزە ئىش كەرى فەرامۆش ئەكەن لەبەرئەمە ئەكەنە ھەلە و بۆچوونى نارمەا دلان داگر ئەكات.

لەپاش راست كردهمەى بۆچوون لەبارەى مردن و ژيانەمە، ئىنجا بىن دارمان ئەكاتەمە لەسەرئەمەى كە بەمردن يان كوژدان كارمان دوايى ئايەت، بەلكو ئەمەى كە بمرى يان بكوژى لەپەرى خوادا ژيانى راستەقىنە و كامەرانى لەمۆى دەست پىن ئەكات، كەواتە ئەمە مردن و كوژدانە چاكرە لەم ژيانى جىھانە، وە چاكرە لە ھەرچى ھۆى كامەرانى ئەمە جىھان و ژيانە،

وَلَيْنَ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٧﴾ وَلَيْنَ مُتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَإِلَى اللَّهِ تُحْشَرُونَ ﴿١٥٨﴾ فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَئِن لَّهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنْفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

نه فرموی: ﴿وَلَيْنَ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ﴾ سویند به خوا نه گمر نیوه بکوژرین له پری خوادا، یان بمرن لهو پرنگه یه دا به بن کوشتن ﴿لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ﴾ بی گومان لیبور دنیک له لایه ن خواوه لیقان و میهره بانو و به رزه بیه کی نهو چاکتره له سامان و داراییه که یان، چاکتره له ریزو ده سلات و هر خوشیه کی نه م زهی و جیهانه، واته نیوه که کوژرانیان مردن و لهو پرنگه دا خوا لیقان نه بوئی و میهره بانیتان له گهل نه کات به دور خستنه وه تان له ناگرو خستنتان بو ناو نهو به هشت و نازو پرنزه کی نه پراویه و وینه کی لهم جیهانه نیه، دهی نه وه له کوئی و هرچی وا لهم جیهانه دا له کوئی؟ ﴿وَلَيْنَ مُتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَإِلَى اللَّهِ تُحْشَرُونَ﴾ سویند به خوا نه گمر نیوه بمرن، یان بکوژرین به هر جوړو له سر هر پرنکه و باریک بی گومان هر بو لای خوا کو نه کړنه وه به زیندووی له پوژی دواپی دا، واته نه بن هه مووتان نه م جیهانه جی بیلن به مردنی سر جیگه یان به کوشتن، دوا پوژو چاره نووستان هر دهرچوونه له م جیهانه و زیندوو کړنه وه و کو کړنه وه تان لای خوا، دهی که واته با مردن و کوژانه که تان له پری خوادا بیت تا سره نجامی نهو لی بووردن و میهره بانیه بیت، نهک به جوړی بیت که سهرتان له خشم و نه فرینی خوا و سزای ناگری دوزه خوه دهرچی.

نا بهو جوړه قورئان تیمان نه گه یهنی له مردن و ژیان له سر باوو شیوه راسته قینه که ی خویان، تیمان نه گه یهنی له قهزاو قهدهری به هوی نه وه ده دل دانه مزی و به نارام نه بن به رامبر هر تاقی کړنه وه یه ک که قهزاو قهدهر پی هی هاتبی، به رامبر حکمهت و لیزانی و کاردرستی خوا له هه موو کاروبارو پریاره کانی دا.

لهم چند نایه تی داهاتووه دا گهران و گهردشینکی تازه نهکات به دل و دهررون به ناو چند
 شتیکی گرنکی نیسلامیدا نه خولیته وه به دهوری شه خسی پیغه مبه ر(ﷺ) و به دهوری
 پیغه مبه ریتی یه که ی داو که لک و نرخی له ژبانی هه موو ناده می دا به گشتی و ژبانی نه م
 نوممه ته دا به تایبه تی، له یه که مجاره وه وه سف و سه نای پیغه مبه ر(ﷺ) نهکات له باره ی
 په وشت و کرده وه ی به رامبه ر ها وه له کانی که به هوی کرده وه ی ناره وه ی هیندینکیانه وه له م
 جهنگه دا نه وه هه موو به سه ر هات و پرودا وه دل ته زینانه هاتن به سه ر موسلماناندا، ته نانه ت
 شه خسی پیغه مبه ر(ﷺ) یه کئی بوو له وانه که دوو چاری سزاو زامو ناره حه تی هات، وه سف و
 سه نای نهکات له سه ر نه وه دل فراوانی و نهرم و نیانیه ی که به کاری هینا له گهل نه وانه ی که
 که وتنه نه وه هله گهرانه، نه فه رموئی: ﴿يَمَّا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَيْتَ لَهُمْ﴾ واته نه وانه نه وه یان کرد
 که کردیان که به پی ی باوو سروه تی ناده می نه بوایه سه رزه نشت و توند و تیژی ت ناراسته
 بگردنایه و خه شمت لی بگرتنایه، که چی هر به هوی میهره بانیه کی گه وره و گرنک له لایه ن
 خواوه تو نه ی پیغه مبه ر نهرم و نیانیت به کار هینا بو یان. به لی به راستی هر میهره بانی خوا
 بوو که نه وه دل به فه ره ی نهرم و به زه یی دار کرد نه گیان هوی خه شم و دلگرانی زور بوو له و
 جهنگ و پرودا وه دا وه ک دست نیشانمان بو کرد له مه و پیش. به لی میهره بان نه وه پیغه مبه ر
 نازیزه ی هر به میهره بان و دلنهرم هینا، پوو خوش و دم به زه رده خه نه بوو له گهل مه ردومدا
 مه گه ر بی شه رع ی ببینیایه، هه میشه ده ست و دل فراوان و کراوه بوو به بی چاوه پروانی و
 پیویستی به و خه لکه، هر یگز خه شم و قینی له به ر خوی نه نه بوو که تی که لی بوون و له گه لی
 بوون، هر که س له گه لی و هاو پی ی بوایه پری دل و دهرونی نه بوو له خوشه ویستی نه وه
 پیغه مبه ر خوشه ویسته(ﷺ) وه به هوی نه وه خووپه وشته به رزو شیرینانه وه نه وه موسلمانانه
 کو نه بوون وه وه له دهوری و فیدا کاری بوون و نه گه ر نه وه به و جو ره نه بوایه نه وانیش به و جو ره
 نه نه بوون وه کو نه فه رموئی: ﴿وَلَوْ كُنْتَ ظَنًّا غَلِيظًا لَأَلْقَيْتُ الرَّسْمَ مِنْ حَرَكٍ﴾ نه گه ر تو که سینکی به د
 خوو قسه ره ق و دل ره ق بوویتایه، نه وانه بلا وه یان نه کرد و به ده ورت دا نه نه مان و نه تاران
 لیت، دیاره نه وه کاته کار و فره مانه که ی خوی بو به سه ر نه نه برا و مه ردومیش دوو چاری
 به دبه ختی و سه رگه ردانی نه بوون. له میهره بانی خوا به زیاد بی ت که پیغه مبه ر که ی

میهره بان و قسه خوش و رهوش شیرین کرد، ﴿تَاعَفُ عَنْهُمْ﴾ که واته ببوره لییان له و شتانه ی
 که په یوهندی به خوټه وه هیه و مافی خوټه ﴿وَاسْتَعْفَرَ لَكُمْ﴾ داوای سربینه وه و لی بوردنیان بو
 بکه له خوا له و شتانه ی که مافی خوان و په یوهندیان به خواوه هیه، ﴿وَسَاوَرَهُمْ فِي الْأَمْرِ﴾
 راویژو ته دیریان له گهل بکه له کاروباری جیهانیان نایینی نه گهر سورش (وحی) نه هاتبی.
 نه م فرموده یه به م بوون و په وانیه فرمان و بریاری دا له سر پیویستی ته دیرو راویژو له
 پژی می حوکمرانی دا له کاتیگدا که پیغمبر (ﷺ) خاوه ن و کار به دسته و پیویستی نه بووه
 به هیچ کهس، چونکه هوال و سروشی بو نه هات له خواوه بو هر کاریک که پیویست بوایه،
 نه وه ی پیویست کرد و فرمانی پیدا تا نوممت له پاش دا نه وه بکه ن به باو و په پرهوی بکن،
 وه (به یه قی) له (حسن) وه نه گپرتنه وه که دهر باره ی نه م نایه ته فرموویه تی: خوا
 زانیویه تی که پیغمبر (ﷺ) هیچ پیویستی نه بووه له پرس و پای نه و خه لکه، به لام ویستی
 که نه وه بکری به باو و له پاش نه و په پرهوی بکری. نه و فرموده ی (حسن) ریگه و به هیز
 نه بی به م حه دیسه ی که (نین و عدی و به یه قی) نه یهینن له (نین و عباس) وه - خوی لی
 رازی بیټ - که فرموویه تی: کاتی نه م هاته خاوه وه پیغمبر (ﷺ) فرمووی: ناگادارین که
 بی گومان خوا و پیغمبره که ی بی نیاز و پیویستن به وه، به لام خوا نه وه ی دانا و گپرای به
 په حممت بو نوممت ته که م. که واته هر کام له وان پرس و راو و راویژیکات پینوومایی و پی
 راست دانه به ری له کیس نه چوه، هر کهس نه یکات و وازی لی بیټن نه و کهسه ون بوون و
 لادان له پنی راست به شیته تی. نه م فرمان و فرموده یه هیچی تیا نه هیشتوه ته وه و هیچ
 کهس پنی گومان و دوو دلی نیه له وه دا که ته دیرو راویژو بیرو باوه ریگی بنه پرتیه و پژی می
 نیسلام نه بی هر له سر نه وه دابمه زری و راگیر بکری، نینجا نیتر به هر شیوه و له هر
 ریگه یه کی راست و په وا پیک به یئری و به دی بیټ چاکه و په وایه و هیچ شیوه و ریگه یه کی
 تایبه تی بو دیاری نه کراوه و وازی لی هینراوه بو نوممت که له هر چرخ و سرده میک دا به
 پنی به رزه وهندی و گوږانی بارو پوی ژیان و جیهان، شیوه و ریگه ی بو هلبیژن. بی گومان
 به کار هینانی نه م بیرو باوه پی ته گپیرو راویژو له و جهنگه دا به ره م و سره نجامی خراپی بوو
 به دیمه ن و پرواله ت، چونکه بوو به هوی دوو بهرکی و تیک چوونی یه کیتی نه و له شکره تا نه و

رادهی که (کوپی ئوبه‌ی) لهو کاته تنگدا گه‌رایه‌وه بۆ مه‌دینه له‌گه‌ل یه‌ک له‌سه‌ر سینی
 له‌شکره‌که، ئه‌وه‌ش بوو به‌چاو شکین بۆ موسلمانه‌کان و نزم کردنه‌وه‌ی وره‌یان، هه‌روه‌ها
 سه‌ری لهو تیک شکان و کوشتن و زامه‌وه ده‌رچوو، له‌کاتی‌کدا که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌گوێره‌ی
 خه‌وه‌که‌ی خو‌ی که باس‌مان کرد ناگادار بوو به‌م پروداوه سه‌ختانه، که‌واته به‌پێ‌ی
 تیغه‌یشتنی ئیمه نه‌بوا‌یه پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئه‌و ته‌دیرو راویژێ به‌کار نه‌هینایه بۆ جارێکی تر،
 که‌چی له‌پاش ئه‌م جه‌نگه و ئه‌م پروداوه سه‌ختانه ئه‌م فه‌رمان و فه‌رمووده‌یه هاته خواره‌وه،
 پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌ماوه‌ی ژیا‌نی دا په‌فتاری پێ کرد، چونکه ویستی له‌سه‌ر به‌رنامه‌ی قورئان
 ئوممه‌تیک پێک بی‌نن و په‌روه‌رده‌ی بکات و پێ‌ی بگه‌یه‌نن و ئاماده‌ی بکات بۆ سه‌رکردایه‌تی
 مرۆ‌و مرۆ‌فایه‌تی، بێ‌گومان باشترین هۆ و پێگه‌یه‌ک بۆ ئه‌و په‌روه‌رده و پێگه‌یاندن و ئاماده
 کردنه، به‌دی هینانی ئه‌م بیرو باوه‌ری ته‌دیرو راویژه‌یه، فێرکردن و پام کردنه له‌سه‌ر
 هه‌لگرتنی ئه‌رک و با‌ری سه‌ره‌نجامی کرده‌وه، له‌سه‌ر راست کردنه‌وه‌ی هه‌له‌یه‌ک که‌پوو بدا،
 له‌و پێگه‌یه‌دا هه‌ر هه‌له‌و زیانی‌ک پوو بدا دل ناگرێ و نابێ به‌کو‌سپ و چا‌وانادا له‌چاو ئه‌و
 ده‌ست که‌وته گرنگدا که‌بریتیه له‌و پێگه‌یاندن و ئاماده کردنه‌ی که‌باس کرا، بێ‌گومان
 مه‌به‌ست له‌ ته‌دیرو راویژو ئالو گو‌پێ بیرو پای ئه‌و گه‌ل و کو‌مه‌له‌یه، هه‌لبێژدنی بارو
 رایه‌ک، ئینجا کاتی که کار گه‌یشته ئه‌وه ئیتر ئۆبه‌ی کرده‌وه و هه‌لسانه به‌ بارو پای
 هه‌لبێژیراو، کرده‌وه و هه‌لسان به‌بێ سه‌ر لی کردنه‌وه و دوو دلی، به‌ پشتیوانی خوا و پشت
 به‌ستن به‌ خوا، به‌ستنه‌وه‌ی کاره‌که به‌قه‌زا و قه‌ده‌ری خوا و ازه‌ینانی بۆ هینزو خواهی‌شی
 خوا، وه‌کو ئه‌فه‌رمووی به‌ پیغه‌مبه‌ره خۆشه‌ویسته‌که‌ی (ﷺ) ﴿إِذَا عَزَمْتَ﴾ واته دوا‌ی ته‌دیرو
 راویژ کردنه‌که‌ت، ئینجا کاتی که دلت دابه‌ست له‌سه‌ر کرده‌وه و پیریاری ئه‌و باره
 هه‌لبێژیراوه‌تدا ﴿تَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾ ئه‌وکاته پشت به‌سته به‌ خواو کاری خۆت هه‌واله‌ی ئه‌و
 بکه، چونکه هه‌ر خوا ئه‌زانێ چی چاک‌تر و شایسته‌تره ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ به‌راستی خوا
 ئه‌وانه‌ی خۆش نه‌وی که پشت به‌ خوا به‌ستن، ئه‌و سیفه‌ته‌ی که خوا خۆشی بو‌ی و
 خاوه‌نه‌کانی خۆش بو‌ی، ئه‌بێ پرودا‌اران زۆر سووربێ له‌سه‌ری، ئه‌بێ بیکه‌ن به‌ نیشانه‌یه‌کی
 جیا‌که‌روه‌یان.

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ

فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦﴾

ئینجا دەست نیشان ئەکات بۆ هۆی ئەو پشت بەستن بە خوا و فرمان پێدانی و پێویست کردنی، ئەفەرمووی: ﴿إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ﴾ ئەگەر خوا بیهوێ یارمەتیتان بدات و زالتان بکات، وەك لە پۆژی (بەد) دا ویستی، چونکە لاندرا لە فرمانی پێغەمبەر (ﷺ)، ئەگەر خوا ئەوەی بوێ ﴿فَلَا غَالِبَ لَكُمْ﴾ هیچ کەسیکی زāl نیە بۆ ئێو، واتە هیچ کەس زāl نابێ بەسەرتاندا ﴿وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ﴾ ئەگەر واز بێنێ لە یارمەتی و کۆمەکیان و نەیهوێ زالتان بکات، وەك لە (احد) داوای کرد بەهۆی لادان و کردەوی هیندی لە موسلمانەکانو، ئەگەر خوا بەو جۆره تان لەگەڵ بکات ﴿فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِنْ بَعْدِهِ﴾ ئایا کێیە ئەو کەسە یارمەتی ئێو بەدات و زالتان لەپاش خوا و ازهینانی خوا لیتان؟ واتە هیچ کەس نیە.

لە ئایینی ئیسلام دا هەموو شت بەدەست خویە و هەر خوا فەراهم هینەر و بەدی هینەری هەموو شتیکی، باوی خوا لەم جیهاندا وایە کە هەرشتی هۆو سەبەبی خۆی هەیه، بەلام ئەو هۆو سەبەبانە ئیش کەر نین، بەلکو هەر خوا ئیش کەرە لە هەردووا، بەندە لەسەریەتی هەول و تی کۆشان و شوین کەوتنی بەرنامە ی گوێراپەلی تەمێ و فرمانەکانی خوا خۆی، هەلسانی بەهەرداوا و ئەرکێ کە خراوە تەسەرشانی، ئینجا پشت بێستی بەخوای خۆی وەکوئەفەرمووی: ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ بایر واداران پشت هەربەخوا بێستن و کاروباریان حەوالە ی خوا بکەن، هەرکاتی بەندە ئەم بۆچوونە ئیسلامیە ی بۆ پەیدا بوو ئەو کاتە داوا هەر لە خوا ئەکات، دلی هەر لە رێو پێویست ئەبێ بەخراوە و هەموو شت هەر لەو ئەناسی و دل ئارام ئەبێ بە هەر شتی کە خوا بریاری دابێ، بێگومان هیندی و لەو شتانە ی کە پالی نا بەتیرەندازەکانو، تا شوینەکە ی خۆیانیا ن بەجێ هینشت، مەترسیان بوو لەوە ی کە لە پاش دا پێغەمبەر (ﷺ) بەشیان بۆ دانەنێ لەدەست کەوت و غەنیمەت! وە هەروەها هیندی لە ناپاکەکان باسی ئەوە یان کرد کە هیندی لە غەنیمەتی (بەد) لەسالی پێشودا شاردراو و دەرنەخرا، وە شەرمیان نەنە کرد لەناو خۆیاندا بەچپە و لە ژێر لیووە پێغەمبەریان (ﷺ) ناو ئەبرد و (تاوانبار) نە کرد. جا بەو بۆنە یەو ئەو لیووە بە شیوێ گشتی هەموو پێغەمبەران دوور ئەخاتووە لەوە ی کە جیگە ی ئەو بێن و گومانی وایان پێ بێرێ، پاکێ و دەست پاکیان ئاشکرا ئەکات،

وَمَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَقُلَّ وَمَنْ يَفْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

ئەفەرمووی: ﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَقُلَّ﴾ نەبوو و ناگونجی بۇ هیچ پینگەمبەرنىڭ كە دزى و خىانەت بىكەت لە غەنیمەت و دەست كەوتى جەنگ، واتە سروشتى پاك و خاوينى پینگەمبەر (ﷺ) بەھىچ رەنگ ناگونجى و دەست نادا بۇئەھى دزى و دەست پىسى پوى تى بىكەت، ھەر كەسنىكى تر بەراست يا بە درۆ ئەگەر جىڭەى ئەو گومانە بىت، بەھىچ كلۆجىك پینگەمبەر شايستەى ئەو نى، كەواتە مەبەست باسى حەرامى و حەلالى نى، چونكە حەرامى ئەو ناشكرایە بۇ ھەر كەس، ئىتر پینگەمبەر بىت يان نا؟ كەواتە كەس پى پى پەخنى نى بەمەى بلى: ئەم ئايەتە وا ئەگەىەنى كە غەىرى پینگەمبەر بوى ھەىە ئەو دزى و خىانەتە بىكەت. بە شىوھەىكى گشتى ھەر شەىەكى زۆر سەخت ئاراستەى ئەوانە ئەكەت كە دزى و خىانەت لەمال و سامانى گشتيان دەست كەوت و غەنیمەتەكانى جەنگ ئەكەن، ئەفەرمووی: ﴿وَمَنْ يَفْلُلْ﴾ ھەر كەس دزى و خىانەت بىكەت لەمال و سامانى گشتيان لە غەنیمەت ﴿يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ﴾ ئەھى كە دزىوھەتى و داىشاردوھ ئەىھىننئەھە لە پۆزى دواىى دا، (ئىمامى ئەھمەد) حەدىسنى ئەھىننى لە (ئەبو حەمىدى ساعىدى) ھە كە ئەفەرمووی: پینگەمبەر (ﷺ) پىاوينكى ئەزدى بەنىشكەر بەسەر زەكەت و سەدەقەھە كە كۆى بىكەتەھە، ئىنجا كە ھاتەھە ئەىوت: ئەمە ھىنى ئىوھەى و ئەمە بەدىارىى پىم دراوھ، ئىنجا پینگەمبەر (ﷺ) ھەستا چوھ سەر مېنېر و فەرمووی: ئەھە چىھ كرىكار ئەنېرن بۇ سەر كارىك، لەپاشدا كە دىتەھە ئەلنى: ئەمە ھىنى ئىوھەى و ئەمە بەدىارىى پىم دراوھ، دەى با دانىشتايە لە مالى باوك و داىكى داو ستمەكار ھرنج بىدا ئايا دىارىى بۇ ئەنېررى يان نا؟ سوئند بە كەسنى كە گىانى مەمدى بەدەستە، ھەركام لە ئىوھ شتىك لەوانە دابىن بۇ خۆى لە پۆزى دواىى دا ئەىھىننئەھە و ئەىگرى بەسەر شان و ملىوھە، ئەگەر حوشتر بى پۆرەى ھەىە، ئەگەر پەشەولاخ بىت قۆرەى ھەىە، ئەگەر بىزى و مەر بى پارەى ھەىە. ئىنجا ھەردو دەستى بەرز كەدەھە تا رەنگى ھەردو بىن باخەلمان بىنى، ئەى خواىە ئەوا رام گەياند. (ئىمامى بوخارى و موسلىم) ىش ئەم حەدىسەيان ھىئاوھ، (ئىمامى ئەھمەد) لە رىواىەتىكى تردا لە (ئەبو ھورەىرە) ئەمە ئەھىننى كە

پيغەمبەر (ﷺ) پۇژىك ۋە سىتا لەناوماندا ۋە باسى دىزى ۋە دەست پىسى كرد لە غەنىمەت، زۇر بە
 گەورە گرتى ۋە بە گوناھىكى گەورە نىشانى دا، لە پاش فەرموۋى: با ھىچ كەس لە ئىۋە نەبىنم
 بە جۇزى كەلە پۇژى دوايى دا بىت ۋە حوشترىكى بەبۇرە بۇر نابل بەسەر شانىۋە ۋە ئىنجا
 ھاۋارى لى ھەلسى ۋە بلنى: ئەى پيغەمبەرى خوا فرىام كەۋە بى بە ھاۋارمەۋە، ئىنجا منىش
 ئەلىم: ھىچ شتىكم بە دەست نىە بۇت لە لايەن خواۋە كاتى خۇى پىم راگە ياندى، با ھىچ كەس
 لە ئىۋە نەبىنم لە پۇژى دوايى دا بىت ۋە ماين يا ئەسپىكى بەسەر شانەۋە بىت بە حىلە
 حىل ۋە ھاۋار بكات ئەى پيغەمبەرى خوا بى بە ھاۋارمەۋە ۋە منىش بلنىم: ھىچ شتىكم پى
 ناكرى بۇت لاي خوا كاتى خۇى پىم راگە ياندى، با ھىچ كەس لە ئىۋە نەبىنم لە پۇژى دوايى
 دا بىت ۋە شتىكى بى گىانى بەسەر شانەۋە بىت ۋە بلنى: بى بە ھاۋارمەۋە ۋە منىش بلنىم ھىچ پى
 ناكرى بۇت لاي خوا ۋە پىشەۋە پىم راگە ياندى. ئەم رىۋايەتە (ئىمامى بوخارى ۋە
 موسلىم) ىش ئەيھىنن لە ھەدىسى (ئەبو حبان) ۋە (ئىمامى ئەحمەد) ھەدىسى ئەيھىنن
 لە (ھەدى كوپرى عومەيرەى كىندى) ۋە كە ئەفەرموۋى: پيغەمبەر (ﷺ) لەناوماندا ھەستا ۋە
 فەرموۋى: ئەى خەلكىنە: ھەر كەس لە ئىۋە ئىشىنكمان بۇبكات، ئىنجا دەرزىە كمان لى
 بشارىتەۋە يا كەترىان زىاتر، ئەۋە خىانەت ۋە دزىە، لە پۇژى دوايى دا ئەيھىننىتەۋە... ھتد.
 ئەم ئايەت ۋە ئەم ھەدىسانە خۇيان كارى خۇيان كرد لە پەرۋەردە كەردنى كۆمەلى
 موسلماناندا، ھەتا وايان لى ھات كارو كەردەۋەى زۇر ناياب ۋە سەرسۈرپەنەرىان كرد، ھەتا
 كۆمەلىكى واى ھىنا كە بوون بەنمۈنە ۋە وىنەى پاكى ۋە ۋەرع ۋە خۇ پارىزەرى، بە جۇزى كە
 كرى نادەمى شتى واى بەخۇبەۋە ھەرگىز نەدىۋە، پىاۋى وا بوو ھەژارو بى ئەۋا لە شوئىنى
 چۇلدا كە ھىچ كەس پىئى نەئەزانى، رىئى ئەكەوت لەشتى زۇر بەنرخ لەمالى غەنىمەت، كەچى
 بەرىكى ئەيھىنا بۇ سەرۋكەكەى بەبى ئەۋەى بەدلى دا بىت ھىچ شتىكى لى لابد، چونكە
 ئەترسا لە ھەر شەى ئەم ئايەتە، ئەترسا لەۋەى كە پيغەمبەرەكەى لە پۇژى دوايى دا بىنپىئى
 بەۋ شىۋەى رىسۋاىى ۋە بى ئابروۋىيە كە لە ھەدىسەكاندا باس كرا! پۇژى دوايى ۋە ئەۋ وىنە ۋە
 شىۋە بى ئابروۋىيە ئەھاتە بەرچاۋى، ۋەك ئەمبۇ ئەۋ كاتە بىت، لەبەرئەۋە سام ۋە بىم داگىرى
 ئەكردو دائەچلەكا، پۇژى دوايى بەبەلىننىكى دۈور دائەنا بەلكو زۇر بەنزىك داى ئەنا ۋە
 لەبەرچاۋى بو،

ثُمَّ تَوَفَّى كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾ أَفَمِنْ أَتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ
 مِنَ اللَّهِ وَمَا أَوْلَهُ جَهَنَّمَ وَيَسَّرَ الْمَصِيرَ ﴿١١٢﴾ هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١١٣﴾
 لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ

به بن گومان و دوو دلی بپروای بوو به مهی که نه فرموی: ﴿ثُمَّ تَوَفَّى كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ﴾
 نینجا له پاش دا هموو نه نفسی هرچی کردی له جیهاندا پاداشتی نه دریتوره، واته هموو
 که سنیکی داوا لی کراو (مکلف) نه جرو پاداشتی و توله ی پینه دری ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ نه وانه
 ستمیان لی ناکرئی به کهم کردنه وی نه جرو پاداشتی یان به زیاد کردنی سزا و توله، نه وانه
 بپروای راست و دامه زرویان بهم فرموده یه بوو له بهر نه وه کرده و کانیان زور سر
 سوپهینه ربوو.

له پاش جهنگی قادسیه غنیمه تیان کۆ کرده وه و هیئایان بو خزمهت خلیفه (عمر) - خوی
 لی رازی بیت - که سرنجی دا تاج و زیرو زیوهرو جل و بهرگی کیسرای تیا بوو که نرخ و
 قیمه تی نه نه زانرا له بهر زوری، نینجا خلیفه زور به شادومانیه وه فرموی: به راستی
 نه وانه ی که نه میان هیئاوه پاک و دست پاکن.

نا بهو جوړه نیسلام موسلمانانی په روم ده کرد و فیبری جوړه کرده وه یه کی کردن،
 هر که س باسی بکات له وانه یه بپروای پی نه کرئی و به نه فسانه و ده له سه دابنری، نینجا
 به بونه ی باسی غنیمه ت و دزی و دست پیسی تیا ی دا، دست نیشان نه کات بو شتی که
 هر نه به نرخه و به وی که دل خه ریک بی پی یه وه، نهو یاسا گشتیه ی که نایه ته که ی پی
 دوایی هیئا به در زتر پرون نه کاته وه، بهو بونه یه وه که باس کرا به بیزار یه وه نهم پرسیاره
 ناراسته نه کات: ﴿أَفَمِنْ أَتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ﴾ دهی نایا هر که سن که شوینی په زامه ندی و خوش
 نوودی خوا بکوی و هرل و تی کوشان بکات بو پیک هیئانی، به گوپرایه لی و په پره وی
 فرمانه کانی که لی رده دا دور که وتنه وه و جله و گیری له دزی و شاردنه وه ی غنیمه ت
 مه بهستیکی سره کیه، نایا هر که سیک بهو جوړه بیت له جیهاندا دلنارامه و له پوژی
 دواییش دا له بهه شتدایه ﴿كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ﴾ وه که سیک وایه که بکهریته وه به
 خه سینیکی گه وه ی به تین له لایه ن خاوه ﴿وَمَا أَوْلَهُ جَهَنَّمَ﴾ چاره نووس و جی و شوینی نهو

دۆزهخ بیئت ﴿رِشِّ الْمَصِيرِ﴾ دۆزهخ چاره‌نووسیکی به‌دو خراپه بۆ ئه‌و کهسه، بئ‌گومان ئه‌م دوو کهسه و ئه‌م دوو چاره‌نوسه زۆر دوورو جیاوازن له یه‌کتر، هه‌رکس بئ‌به‌ش نه‌بئ‌ له‌یرو ژیری خۆی نه‌خاته ریزی یه‌که‌م و دوور نه‌که‌وێته‌وه و په‌نا نه‌گرئ‌ به‌ خوا که وه‌ک دووه‌می به‌سه‌ریی‌ت.

ئا به‌و جوړه قورئان ده‌ستکاری د‌ل و ده‌روون نه‌کات، ئاسۆی تیگه‌یشتن و بۆچوونی به‌رزو فراوان نه‌کات، خه‌ریک بوونی گه‌رنگ و به‌رێز نه‌کات، ﴿هَمَّ﴾ نه‌وانه‌ی که شوین په‌زماه‌ندی خوا که‌وتوون له جیهاندا یان نه‌وانه‌ی که نه‌گه‌رێنه‌وه به‌خه‌شمی به‌تینی خواوه، یان هه‌ردوو تاقم، نه‌وانه یه‌کسان نین، به‌لکو ﴿وَرَجَعْتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ خاوه‌نی چه‌ند پاده‌و پله‌و شوینیکی جیاوازن له‌به‌ری و په‌ستی دا به‌لای خواوه له‌زانین و بریاری خۆی که شایسته‌یه بۆی به‌پنی کرده‌وه‌ی خۆی ﴿وَاللَّهُ بِصِيرَاتِنَا بِمَعْلُومٍ﴾ خوا بی‌نایه به‌ هه‌ر کرده‌وه‌یه‌ک که نه‌وان نه‌یکه‌ن، که‌واته هه‌ر خوا خۆی نه‌زانئ‌ کئ‌ شایسته‌ی چه‌یه‌؟

له‌پاش ده‌م کو‌ت کردن و به‌درۆ خسته‌نه‌وه‌ی نه‌وانه‌ی که گومانی سته‌م و هه‌شاردانی غه‌نیمه‌تیان برد به‌ پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) له‌پاش ئه‌وه ئینجا زیاتر د‌نیایی نه‌کات له‌سه‌ر پاکی و پاستی و دووری ئه‌وا زاته پاکه، هه‌ر به‌وه‌وه ناوه‌ستی که پاک و بئ‌ خیانه‌ت بووه، به‌لکو بوون و ناردنی ئه‌و چاکه و به‌هه‌ری گه‌وره و منه‌تی خوایه به‌سه‌ر پر‌واداران‌ه‌وه، چه‌ند سیفه‌تیکی گه‌وره‌ی بۆ باس نه‌کات که مایه‌ی به‌خته‌وه‌ری هه‌ردوو جیهانیانه، ئه‌فه‌رمووی:

﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ سویند به‌ خوا، خوا منه‌تی نا به‌سه‌ر پر‌واداران‌داو چاکه‌و به‌هه‌ری خۆی رشت به‌سه‌ریان‌دا ﴿إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ﴾ کاتئ‌ که په‌وانه‌ی کرد له ناویان‌دا ﴿سُورًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ﴾ فروستاده و نێراوئ‌ک که له نه‌فسی خۆیانه، واته له تیره‌ی خۆیانه به‌م په‌نگه عه‌ره‌به وه‌ک نه‌وان، یان ئاده‌میه‌که وه‌ک نه‌وان، که‌واته هۆگری یه‌کن، نه‌ک له فریشته یان جنۆکه بیئت که ئه‌و کاته سلّ ئه‌کرا له یه‌کترو به زه‌حمه‌ت هۆگری یه‌ک نه‌بوون، به‌لئ‌ به‌پاستی منه‌ته‌که زۆر گه‌وره‌یه، هه‌ر له ده‌ریای بئ‌ په‌یی به‌خشایشی خوا د‌یئت چاکه و به‌هه‌ری ئاوا برێژئ‌ی به‌سه‌ر به‌نده‌کانی دا به‌بئ‌ ئه‌وه‌ی هه‌یچ پیویستی یه‌ک بیئ‌ له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاری به‌خشنده‌ی میه‌ره‌بانه وه‌.

يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَرُكُوعِهِمْ

منتهكە زۆر گەورەيە كە خوا فروستادەي بنيرى بۇلاي ئەم بەندەيانە، ئىنجا ئەو فروستادەش لەنفسى خويان بىت كە ئەو تەعبيرە زۆر قوول و دلگيرە، واتە ئەو فروستادە تەنھا ئەو نىە كە يەكئ بى لەوان و بەس، بەلكو بەهۆى پىرواكەيانەو پەيوەستى و پەيوەندىەكەيان بەرز ئەبىتەو بۇ رادەي گيانى بەگيانى. ئىنجا ئەو بەهرە و منته ئاشكرا تر ئەكات بەم چەند رستە و وتەيە:

۱- ﴿يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ﴾ كە ئەو فروستادەيە ئەخوينتەو بەسەريان دا ئايەتەكانى خوا كە سەرنجيان رانەكىشى بۇ ئايەتە بوونەورەيەكان كە بى گومان ھەركەس چاوى بىرى و ژىرى كۆز نەبى بەتەواوى، بەو ئايەت و نىشانە بوونەورەيەكانە خوى ئەناسى و رىگەي راست ئەداتە بەر.

بەراستى ھەركەس بەرىكى بىرىكاتەو لەم بەهرە و منته گەورەيە ھەق وايە لە خوشى دا ھەموو گيان و لەشى بەكۆتە ھەشكۆكە و لەرزە! بىرىكاتەو لەوەي كە خوى پەروەردگار بەبى ھىچ جۆرە پىويستىەك رىزو نىخ بەدە بەبەندە لاوازەكانى، تا ئەو رادەيە پوى فرمودەيان تى بكات قسەيان لەگەل بكات، بدوى لە ژيان و كىرەو و نياز و خەتەرەي دلەيان، بدوى لەگەلەيان و بانگيان بكات بۇشتى كە زىندوويان ئەكاتەو بەبى ئەو مرقاىەتيان مردووە، بۇ شتى كە چارەسەرە بۇ ھەموو لارى و نالەباريان و دەرمانى ھەموو زام و دەردىكىانە و تىمار ھەموو نەخوشىەكى دەروونى و كۆمەلاتىيانە، بانگيان بكات بۇ بەھشتىك كە بى وىنە و نەپراوہيە! ئاي ھاوار بۇ ئەو منته! ئاي ھاوار بۇ ئەو مېھرەبانى و بەخشايشە! ئاي ھاوار بۇ ئەو رىزو نىخ پىدانە كە بەھىچ دەم و پىنوسىك سوپاسى تەواو نابى لە لاين ھەموو بەندەيانەو!!

۲- ﴿رُكُوعِهِمْ﴾ پاك و خاوينيان ئەكاتەو، دل و دەروون و بۇچوون و ھەستيان لە چلك و چەپەلى بت پەرسى و نياز و مەبەستى بەدو ھەموو بىروباوەر و شتى پىروپوچ و ئەفسانەو مال و خىزان و ناموس و پەيوەندى پەيوەستى و كاروبارى ژيان و كۆمەلايەتيان چاك و خاوين ئەكاتەو لە ھەموو لەكە و پىسى و باوى ناشىرىنى نەفامى و نەزانى و ھەموو سەردەمە نەفامى و نەزانىەكان، بى گومان ھەموو سەردەمە نەفامىەكانى جىهان چلك و چەپەلى و نالەبارى تايبەتى خوى بوو، سەردەمى

عەرەببىش چەپەلى و نالەبارىي تايىبەتى خۇي بووه، هيندى لى چەپەلى و نالەبارىي
 عەرەبە ئەوہ بوو كە (جعفرى كوپى ئەبوتاليب) - خواي لى پازى بىت - باسى كرد
 بۇ (نجاشى) حەبەشە، بە بەرچاوى دوو فروستادەكەي قورەيشەوہ كە ناردنيان
 بۇلاي (نجاشى) بەديارىيەكى زۆرەوہ، بۇئەوہى (نجاشى) (جعفرى ھاوہ لەكانى) بداتەوہ
 بەقورەيش، (نجاشى) ش ئەو موسلمانانەي بانگ كردو ووتى: بۇچى لە ئايىنى باوك و
 باپىرتان لاتان داوہ و ئەم ئايىنە تازە چيەكە كەوتوونەتەسەرى؟ (جعفرى) يش - خواي لى
 پازى بىت - فەرمووى: ئەي پادشا، ئيمە گەلىكى نەفام بووين، دارو بەردو بتمان
 ئەپەرسەت، گۆشتى مردارەوہ بوومان ئەخوارد، كارى پيس و داوین پيسيمان ئەكرد،
 بىن بەزەيى بووين و دەست دارمان بىن دەستى ئەخواردىن، تا خوا لە خۇمان
 پىغەمبەرىكى بۇ ناردىن، خۇي و نەسەب و نەژادى ئەناسىن، ئاگادارىن بەسەر پاستى و
 پاك و خاويىنى و رەوشتى شىرىنى دا، ئىنجا ئەو فروستادەيە بانگمان ئەكات بۇ
 پەرسەتنى خوا بە تاك و تەنيا، واز هينان لە پەرسەتنى ھەموو دارو بەردو بتيك،
 فەرمانمان پىئەدات بە پاستگۆيى و سپاردە دانەوہ و سىلەي رەحم، بە چاكەكردن
 لەگەل دراوسى دا، بە خۇگرتنەوہ لە ھەرام و خوین رىژىي و جەلوگىرىيمان ئەكات لە
 كارى پيس و داوین پيسى، لەوتەي درۆ، لە خواردنى مالى ھەتيو، لەبوھتان كردن بۇ
 ئافرەتە داوین پاكەكان، فەرمانمان پىئەدا كە خوا بپەرسەتن بەبى ئەوہى ھىچ شتىك
 بكەين بە ھاوبەشى، فەرمانمان پىئەدا بە نويزو پۇژوو زەكات.

لەبارەي داوین پيسىيەوہ بەو جۆرە بوون لە صەحىحى بوخارى دا ئەگىرپىتەوہ لە داىكى
 ئيمانداران (عائيشە) وە - خواي لى پازى بىت - كە ئەفەرمووى: يەك كەوتنى پياو و ئافرەت
 چوار شىوہى بووہ: يەككىيان رىك بووہ، وەك ئىستا باوہ، پياو داواي ئافرەتى ئەكرد
 لەكەس و كارى، ئەويش پىئە ئەدا، ئىنجا مەرەيى بۇ دائەنا و مەرەي ئەكرد، جۆرى دووہ
 ئەمە بوو كە يەكئ رنى خۇي ئەنارد بۇلاي پياويكى تىرو تەواي بۇ شناخ لەپاش پاك
 بوونەوہى لە ھەيز، ئەينارد بۇ ئەمەي بچىتە لاي و بەلكو مندالكى چاك بىنى، ئىنجا ئەو
 مىزە دوور ئەكەوتەوہ لە ژنەكەي تا دەرئەكەوت گرتوويەتى و سكى بووہ لەو پياوہى ترا
 لەپاش دەرکەوتنى سكەكەي ئەچووہ لاي ئەگەر مەيلى ببوايە، جۆرى سىئەم ئەمە بوو كە
 دەستەيەك لەپياوان كەمتر لەدەكەس ئەچوونە لاي ئافرەتتىك يەك بە يەك، ئىنجا كە سكى پىر
 ببوايە و مندالەكەي لى ئەبوو ئەينارد بە شوينى ئەو پياوانەدا، ھەموو ئەھاتن و نەيان

ئەتوانى سەرپىنچى بىكەن، ئىنجا پىنى ئەوتىن ئىۋە ئەزانن كە چىتان كىردوۋە لەگەل مەن، مەن ئەم مەندالەم بوۋە، ئىنجا ھەر كامى پىن خۇش بوۋايە ئەيدا بەسەرى داۋ ئەيوت: ھىنى تۆيە و ئەويش ھىچ مەل پىنچى پىننەئەكراۋ مەنلەكە ئەدرا بە سەرى دا، جۆرى چوارەم ئەمەبوۋ كە ھىندى نافرەتان خۇيان بەرەلە ئەكرد بۇ ھەركەس ئارەزۋى ئەكرد، ئالايەكەيان بەرز ئەكردەۋە بەسەر مەلەكانىئاندا تا بىناسرىن و ھەركەس ئەپروا بۇ لايان با پىروا، ئىنجا كاتى كە مەندالايان بىۋايە سەر ناس و شىۋە ناسيان بۇ بانگ ئەكردن و ئەوانە ئەم مەندالەيان بەدايە بە مەل ھەركەس دا تازە بەمەندالى ئەم ئەناسراۋ كەبىرايش سەرپىنچى پىننەئەكراۋ ھەركام لەم سىن جۆر و شىۋە پىسە بەسە بۇ بەلگە و نىشانە لەسەر ئەۋپەرى پەستى ئەم كەلە نەفامە و دووركەۋتەنەيان لە مەرقاھىتە و ئادەمىتە و چوونيان بۇ رىزى ئازەل و چوارپىن.

بەپراستى ئەۋە قورپىكى رەش و بۆگەن بوۋ كە ئەم كەلە تىكەۋتەبوۋ و نوقم بوۋ بوون تىاي دا تا بىناگوئىيان، ئىسلام ھات، دەرى ھىنان و پاك و خاۋىنى كىردن! ئەم قورپە رەشەى كە تىي كەۋتەبوون لەم بارەۋە، بەشىن بوۋ لەم تىپروائىن و بۇچوونەيان كەبوۋيان بەرامبەر ئافرەت، مامۇستاي بەرپىز(شىيخ ابو الحسن الندوى) لە كىتەبى(ماذا خسرا العالم)دا ئەفەرەمۇئى: ئافرەت لەسەردەمى نەفامى دا نىشانە بوۋ بۇ زىان و ستەم، مافەكانى ئەخورا، مال و دارايى داگىر ئەكرا، لە مېراتى و كەلە پور بىبەش ئەكرا، لەپاش مېردى يا تەلاق دانى بەرگى ئەكرا لەۋەى كە بە ئارەزۋوۋ پىن خۇش بوۋنى خۇى شوۋ بىكات، ئەكرا لە كەلەپور ۋەك ھەمور دارايى و سامانى تر.

ئەم كەلە نەفامە بىزار بوون لە ئافرەت تا رادەيەك كە زىندە بەچالايان ئەكردن،(مەيدانى) ئەگىرئەتەۋە لە(ھەيسەمى كورپى عەدى) يەۋە كە ئەم زىندە بەچال كىردنە لەناۋ ھەمور تىرەكانى عەرەبدا بەكار ئەھىئرا، بەم جۆرە يەكئ ئەيكرىدو دەكەس نەيئەكرد تا ئىسلام ھات و ھەر لەسەرەتاي ھاتتەۋە دىۋى ھەلسا تا بە تەۋاۋى نەيھىشت و قەدەغەى كىرد، لەبەر چەند ھۆيەك ئەم ستەمە گەرەيان ئەكرد، ھىنى وا بوۋ لەبەر زىادە غىرەت و ئەترسا لەۋەى داۋىن پىسى بىكات و كەس و كارى بىن ئابروۋ بىكات، ھىنى وا بوۋ ئەۋەى ئەكرد لەبەر ئەۋەى كچەكەى رەش و ناشىرىن بوۋ يان چاۋ شىن بوۋ يان بەلەك يان شەل بوۋ، لاي و ابوۋە ئەوانە نىشانەى بەدبەختى و نەگبەتىن، ھىنى وايش بوۋ ئەيكرىد لەبەر رەزىلى و چاۋچىنۇكى و لەبىنەۋايى ئەترسا، ئەم كىردەۋە پىسەشيان ئەكرد بە ئەۋپەرى ناشىرىنى و دل رەقى، ھەر خۇيان لەلايەن خۇيانەۋە شتى و ايان ئەگىرپايەۋە كە بەپراستى دل تەزىنە و موچىرە بەلەش دا

ئەھىننى، ھىندىكى تر لە پىس و چەپەلى ئىوان بت پەرستىيەكەيان بوو كەلە راستى دا
بنەرەت و سەرچاۋەى ھەموو چەپەلى و پىسىيەكانى تريان ھەر ئەمە بوو، بت پەرستىيەكەيان
بەم شىۋەبوو كە مامۇستا نەدەۋى لە كىتئىي ناوبراۋى دا بە كورتى باسى فەرموۋە.

(ئەو كەلە چوون بە قوتدا لە پەرستنى بتدا بە ناشىرىن ترين جۆرو شىۋە، بەم رەنگە بۇ
ھەموو تىرە و بەرە و شارو ناوچەيكە بىتكى تايىبەتى ھەبوو، بەلكو بۇ ھەموو مالىكە بىتى
تايىبەتى ھەبوو، (كەلەبى) ئەفەرموۋى: ھەر خاۋەن مالى لە مەككەدا بىتكى تايىبەتى ھەبوو
لەمالەكەى خۇيدا ئەپپەرست، ھەركام لەوان كاتى دەرچوايە لە مال بۇ سەفەرىك، يان
بگەرايەتەۋە دەستى پىيا ئەھىنا و ئەيسوى بەسەرو لەشى دا، گەلى عەرەب لەو سەردەمەدا
ناوبانگى دەرکرد لە پەرستنى بتدا، بەم رەنگە ھىچ كام بى بت نەبوو، ھىنى و ابوو
خانويەكى تايىبەتى دروست ئەكرد و بت پەرستى تىا ئەكرد، ھىنى و ابوو ھەر بىتەكەى
پائەگرت، ھىنى و ابوو بى دەسەلات بوو بەردىكى پووبەپروۋى حەرەم يان غەيرى حەرەم
دائەنا و بەدەۋرى دا ئەگەراۋ تەۋافى ئەكرد وەك تەۋافى بەبت، وە لە ناو مالى كەعبەدا — ئەو
مالەى كە بەفەرمانى خوا دروست كرا بۇ خوا پەرستى — و لەدەۋرى ئەو مالەدا (۲۶۰) بت
ئەپەرستران، لە بت پەرستى دا زىادە رەوييان كرا تا ئەو رادەيە ھەر بەردىكىيان بەدل بوايە
ئەيان پەرست، وەك (ئىمامى بوخارى) ئەگىرىتەۋە لە (بورجاي عتاردى) ھە، كە ئەلى: ئىمە
بەردىكىمان ئەپەرست، ئىنجا بەردمان دەست كەوتايە چاكتەر لەو ئەومان فرى ئەدا و ئەمىترمان
ئەپەرست، ئىنجا ئەگەر بەردمان دەست نەكەوتايە كۆمەلى خۇلمان ئەنا پىكەۋە، ئىنجا مەر
يان بزنىكىمان ئەدۇشى بەسەرى دا و ئىنجا تەۋافمان بەدەۋرى دا ئەكرد، (كەلەبى)
ئەفەرموۋى: ھەركەس بچوايە بۇ سەفەرىك و لە شوئىنىكدا بىخستايە، چوار بەردى ئەھىنا و
ھەركامى بەلاۋە باش بوايە ئەپپەرست و ئەو سىيانەكەى ئەكرد بە ئاگردان بۇ دىزە و مەنجەلى
چىشتى، وە كاتى ئەو شوئىنەى بەجئ ئەھىشت بىتەكەى واز لى ئەھىنا و بەجئى ئەھىشت لەو
شوئىنەدا.

(عەرەب لەو سەردەمى نەفامىەدا — وەك ھەموو كەلە بت پەرستەكانى تر لە ھەموو
چەرخ و ولاتىكى تردا — چەند پەرستراۋىكى تىشى ھەبوو لە فرىشتە و جنۇكە و ئەستىرە،
باۋەريان و ابوو كە فرىشتە كچى خوان بەھۇى ئەۋەۋە بە تكا كاريان دا ئەنان بۇلاى خوا،
ئەيان كرا بە واسىتە و ھەسىلەى خۇيان، جنۇكەشيان دائەنا بەھاۋبەشى خوا و بروايان بوو
بە توانا دەسەلاتيان و ئەيان پەرستن، (كەلەبى) ئەفەرموۋى: لەنا و خزاغەدا (بەنو ملىح)

جنۆكه يان نه پهرست، خاوهنى (طبقات الامم) نه لئى: (حمير) خو پهرست بوون، (كفانة) مانگى پهرست، تهميم دهبران، لخم و جذام مشتري، طى گه لاويز، قيس و شيعره و نهسهده عتارد، وه له باره ي جهنگ و خويزن پريزييه وه به جوړئ بوون، له سه شتى زور بينرخ جهنگى دوورو دريژ بهرپا نه بوو، جهنگيكي چل سالى بهرپا بوو له بهينى (بكر) و (تغلب) دا له سه شه قازله يه جهنگى بهناو بانگى (داحس) و (الفيرا) پوويدا.

به كورتى بينجگه له مانه كه باس كران نهو گه له له هموو بارو پوويه كى ترى ژيانه وه دوو چارى هموو نه خو شيه كى دهروونى و كو له لايه تى و په وشتى نابوورى بوو بوون و له هموو ناروه واييه كدا تيرو ته و او بوون، هر كه سينك چارو بگيرئ به ميژووى ژيانى نهو سه رده مه يانداو سه رنجيكي چهرخى پاش نيسلاميان بدا، نهو كه سه تينه گات لهو شوږشه گه وه و گرنگه ي كه نيسلام پيى هلسا له ناو نهو گه له دا، له يه كه مجاره وه و نينجا په لى هاويشت بو ناو گه لانى تر، تن نه گات لهو وه رگيزان و گواسته نه وه زور گه وه ي كه نيسلام هيناي به سه ر نهو گه له دا، تن نه گات له نه ندازه ي مه به ستى نهو وه پيروزه: ﴿وَزَكَّيْهِمْ﴾ كه نيستا له گه لى نه ژين و خه ريكي به ته فسيره كه ي وه، بن گومان كاتى كه دلى مه ردومان چول و بوش بوو له عه قيده و باوه ريكي ناسمانى كه بوچوون و زانينيان بگريته ژير ده ست، بوش و خالى بوو له ياسا و شه ريعة تيك كه له و عه قيده و باوه ره هلقولئ و كاروبارى ژيانيان بگريته ده ست، كاتى كه نه وانه نه بوون، بن گومان نه فامى و سه رده مى نه فامى ديته پيشه وه له وينه و شيوه يه كه له وينه و شيوه زوره كانى، نهو جوړو شيوه نه فاميه ي كه نه مړو ناده مى تنى چه قيوه له گه لى بارو پوه وه پيس تر و بؤگه ن تره له و نه فاميه يه كه پيش نيسلام عه ره ب و گه لانى ترى تيا چه قى بوون، نيسلام هات پرگارى كردن و پاك و خاوينى كردن لئى.

ناده مى كاتى كه عه قيده و باوه ري ناسمانى پئ نه بوو نه ترازئ له سه ر وشته پاكه كه ي، نهو كاته ناده ميئى و مرؤفايه تيه كه ي ناميئى و زور په ست تر و بن نرځ تر نه بيت له چوار پئ و گيان له به ره كانى تر، نه و ان له سه ر سه ر وشتى خو يانن و پئى سه ر وشتى خو يانيان دا وه ته بهر، وه نه مان لايان دا وه.

وَيَعْلَمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٣١﴾ أَوْلَمَّا
أَصَبْتَكُمْ مُصِيبَةً قَدَّ أَصَبْتُمْ مِثْلَهَا

۳- ﴿وَيَعْلَمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ﴾ فیری قورئان و شریعتی خویان نهکات و هرشتن
که راست و ریک و رهوا بیت له هموو بارو پوویهکوه، له رنگهی خواو نایینی خواوه
نهبی وهرناگیرین.

نهو یهکهم گلهی که یهکه مجار نه م قورئانهی چوو به گوئچکهدا، گهلینکی نهزانی
نهخوئندهوار بوون، نهزانی و نهخوئندهواری نووسین، نهزانی و نهخوئندهواری ژیریسی، هیچ
جوړه زانینیکیان نهبوو کله بازاری جیهاندا نرخ داربیت، هیچ زانیا ریبهکیان نهبوو کله
جیهاندا برهوی بیی با ههولنی بو بدری و چاوهپوانی بکری، نینجا نه نایین و په یامه
ناسمانیه هات کردنی به ماموستا و فیرکری جیهان، گنپانی به حکیم و لیزان و کاردروست
بو هموو جیهانیان، کردنی به خاوهن و سهراچاوهی بهرنامهیهکی عهقیدهیی و بیسی و
ژیریسی و کوومه لایهتی، کله جاری یهکهم دا بوو به فریاد رس و پزگار کری ناده مینتی و
مروقایهتی لهو چهرخ و سهرده مه دا، فریاد رس و پزگار کهر له نه فامی کون، چاوهپوانی
نهکری له جاری دووه میس دا بیتهوه به هاورای ناده مینتی و مروقایه تیهوه - به یارمهتی
خوا - پزگاری بکات له نه فامی تازه که زور به زیاده جیگرو جینشینی نه فامی له باره ی
بیروباوهرو بوچوونی لارو کاروباری کوومه لایهتی به دو نارهوا! هرچهند له باره ی زانیا ری و
پیشه سازی و مادهوه زور بهرزو پیشکوتوه.

خوای میهره بان بهم نیرراو و نایینه نهو پروادارانهی پاک و خاوین و زانا و لیزان کرد
﴿وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ لهکاتینکدا که بیگومان نهوانه له پیش نه م فروستاده و
په یامه دا له گومراییهکی بوون و ناشکرادا بوون، گومرایی عهقیده و بیروباوهرو، گومرایی له
مه بهست له ژیان، گومرایی له نیازو نامانجا، گومرایی له باوو کردارو رهوشتا، گومرایی له
بژیم و یاسا و کوومه لایهتی دا.

نهو پرواداران بهخته وهرانه زور جار بیریان نه کردهوه له رابردوی ژیان و هموو به سر
هات و کاروباریان، بهراوردیان نه کردن له گهل پاش موسلمان بوونیان، به هوی نهوه نهوان

باشتر له هه موو كهس نرخ و پزى ئه و بههره و منه ته گه رهيان ئه زانى كه خوا پرشتى به سرياندا به نار دنى ئه و پيغه مبهرو په يامه.

ئو خوا پيداوانه ئه يان زانى كه هر به هوى ئيسلامه وه پيرۆزو بههره مند بوون، هر به هوى ئيسلامه وه گه يشتن به پوپه و پله ي هره به رزى ئاده ميني و مروفايه تى و هر به هوى ئيسلامه وه بوون به گه ل و ئوممه ت، جانه ته نها ئوممه ت، به لكو گه ل و ئوممه تيك كه ئه بى بىن به سهر كرده بو جيهان، نه خشه ي هه موو كاروبارى ئه بى ئه مان بيكيشن، ئه مان بهرنامه ي ژيان دابنين، ئه مان پزىمى ژيان ديارى بكه ن، به جوړو شيوه يه كه له هه موو ميژووى ئاده مييدا شتى وا نه زانراو و نه ناسراو بوو!

ئهم بههره و منه ته گه رهيه له يه كه مجاره وه خوا پرشتى به سهر گه لى عه ربه دا، ئه و يه كه م چينه ش كه خوا ئه و ميهره بانويه له گه ل كردن، به راستى چاوله بهرى خوا بوون و پزى نرخى ئه و منه ته گه رهيان زانى، به م پهنگه چوونه ژير سايه، لى بران بوى و دهس بهردارى هه موو شتى تر بوون، تا راده يه كه بوون به نوينه رو ئاوينه يه كه بالانما بوى، به جوړى به بينينى ئه وان مهردومى ناشاره زاتى ئه گه يشت له ئيسلام، ئينجا ئه و بههره مندانه چوون به و ولا تانه داو ئه و ئايينه پيرۆزه ئه و بههره گه رهيان كرد به ديارى ده ستيان بو گه لانى جيهان زور به سوژو په رو ش و كه شخه و شانازيه وه لنيان وه رگرتن و ئه وانيش خو يانيان پى بههره مند كرد، به ماوه يه كه زور كه م تيشك و پووناكى ئيسلام گه يشت به زور به ي ئاوه داني پوى زهوى، له سهره نجامى ئه وه داهه موو گه لانى جيهانى عه ربه يان ناسى، پزى خو شه ويستى عه رب له دل يان دا جيگير بوو، تا راده يه كه به چاوى ماموستايى و برا گه رهيى سهرنجيان دان، ئيستا له پاش تپه پ كردنى چوارده سه ده ئه و خو ش ويستن و پزى يه كه م چينه هر وه كه خو ي ماوه ته وه و له دلى موسلماناندا جيگير و دامه زراوه، ته نانه ت له پاش ئه و هه موو لادان و ناله باريه ي كه پوى ئيستا ش هه موو موسلمانانى جيهان به ئاواته كه عه ربه ي ئه مپرو بگه رپته وه بو پزى گه راسته كه ي پيشووه كانيان و هر ماموستا و برا گه ربه بن!!

به راستى پزى ويسته له سهر عه رب كه بزانى و ئه وه ي له بيرى كه هر پزى نرخ و گه رهييه كه ده ست كه وتى پيشووه كانيان بو هر به هوى ئيسلام و هر له پزى ئيسلامه وه بوو، وه بيگه له ئيسلام هيچ شتيكيان نه بووه - وه كه له ئيستا و داهاتوويشدا كه بيده ن و مهردومى پى چاوله بهر بكه ن، هيچ شتيكيان نه بووه و نيه بيگه له ئيسلام بيگه له م بهرنامه تاقانه، بيگه له م بههره و منه ته گه رهيه كه خوا له يه كه مجاره وه خه لاتى ئه وانى

کرد و پرنزداری کردن پیی، لهسر دهستی ئەواندا گهلانی جیهانیشی پزگارو بههرمه‌ند کرد، کهواته ئەگەر عەرب خۆی خۆش ئەوی و نرخ و پرنزی خۆی ئەوی با واز له هه‌موو شتیتەر بیینی و بگه‌ریته‌وه بۆ ئیسلام و په‌په‌وه‌ی کردنی یه‌که‌م چین.

ئهمه‌ی که وترا شتیکی راسته‌ و ده‌ست نادا بۆ گومان و دوو دل‌ی و ده‌مه‌قال‌ی، کهواته‌ ئایا چون عەرب بیر ناکه‌نه‌وه له‌و شته‌ راسته‌ و چون به‌ ده‌ریه‌ستی خۆیا‌نه‌وه‌ نین؟ ئایا چ شه‌یتانیکی پیس لایان ئەداله‌وپرنگه‌راسته‌ و ئەو پرنزو گه‌وره‌یی و به‌رزی به‌یان له‌ کیس ئەدا؟ زۆر به‌داخه‌وه چ شه‌یتانیک ئەمه‌یان پی‌ئه‌کات؟! بی‌گومان شه‌یتان دوژمنه‌ و داوامان لی‌ کراوه به‌ گوئی نه‌که‌ین و بیتارینین، کهواته‌ با به‌ هه‌موومانه‌وه‌ ده‌ری که‌ین و بیتارینین، ئینجا هیندی‌ تر پرو‌دا‌وه‌ به‌سه‌ره‌اتی جه‌نگه‌که‌ ئەخاته‌ به‌رچا‌وه‌ هه‌ر بۆ‌چوونیک‌ی ناراستیان بووبی‌ له‌و باره‌یه‌وه‌ راستی ئەکاته‌وه‌، ئەو موسلمانانه‌ سه‌رسام بوون و سه‌ریان سووپما له‌و کوشتن و زامدار بوونه‌وه‌ی که‌ به‌سه‌ریان هات، چونکه‌ لایان وابوو ماتوول ئەمان موسلمانن و له‌ پنی‌ خوادا جه‌نگ ئەکه‌ن، دوژمنه‌کانیان بت په‌رست و بی‌پروان و جه‌نگ له‌گه‌ل‌ خواو پیغه‌مه‌به‌ردا ئەکه‌ن، ماتوول‌ کاره‌که‌ به‌و جوړه‌یه‌ چون ئەبی‌ تیشکین و ئەوه‌یان به‌سه‌ر بیت؟! له‌گه‌ل‌ ئەوه‌دا خوا به‌لینی‌ داوه‌ به‌ یارمه‌تی دان و زال‌ کردنی‌ دۆسته‌کانی.

ئه‌وانه‌ ئەوکاته‌ نه‌یان ئەزانی که‌ به‌لینی‌ خوا به‌سه‌راوه‌ به‌ چه‌ند مه‌رجیکه‌وه‌ - وه‌ک له‌مه‌وپیش ناماژه‌مان بۆ کرد- هه‌رکات ئەو مه‌رجانه‌ی به‌دی هاتن به‌پینی‌ باوی‌ خوا ئەو یارمه‌تی دان و زال‌کردنه‌ به‌دی دیت، به‌لام کاتی که‌ به‌نده‌کانی‌ خوا هه‌لنه‌سان به‌و مه‌رجانه‌، ئەو کاته‌ سووچ و خه‌تا که‌ له‌ خۆیا‌نه‌وه‌یه‌ و ئەبی‌ سه‌رزه‌نشتی‌ خۆیان بکه‌ن و خۆیان چاک و پرک و پیک بکه‌نه‌وه‌، وه‌ک بۆمان پوون ئەکاته‌وه‌ که‌ ئەفه‌رمووی: ﴿أَوْلَمَّا أَصَبْتَكُمْ مُصِيبَةً﴾ ئایا که‌ی موسیبه‌ت و به‌سه‌ره‌اتیکی‌ خراب دووچارتان بوو، له‌لایه‌ن بی‌پرواکانه‌وه‌، واته‌ ئەو کوشتن و زامدار کردنی‌ ئەم جه‌نگه‌ ﴿فَدَّ أَصَبْتُمْ مِثْلَهَا﴾ که‌ ئیوه‌ دوو قاتی‌ ئەوه‌تان دووچاری ئەوان کرد، به‌م په‌نگه‌ ئیوه‌ هه‌فتا که‌ستان لی‌ کوژرا له‌م جه‌نگه‌دا، له‌ سالی‌ پیشوو له‌ (به‌د) دا ئیوه‌ هه‌فتا که‌ستان له‌وان کوشت و هه‌فتا که‌سیشتان لی‌ به‌دیل‌ گرتن که‌ ئەوه‌ش وه‌ک کوشتن وایه‌، یان ئەوان یه‌ک جار ئیوه‌یان شکاند، به‌لام ئیوه‌ دووجار ئەوانتان شکاند، یه‌که‌م له‌ سالی‌ (به‌د) داو دووه‌م له‌ یه‌که‌مجار ی ئەم جه‌نگه‌دا، یان له‌م کاته‌دا که‌ کاره‌که‌ به‌و جوړه‌ بوو،

قُلْتُمْ أَنِّي هَذَا قَلَّ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾ وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِعَلَّمَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾ وَلِعَلَّمَ الَّذِينَ نَافَعُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ أَدْفَعُوا قَالُوا لَوْ تَعَلَّم قَتَالًا لَاتَّبَعْنَاكُمْ

﴿قُلْتُمْ أَنِّي هَذَا﴾ ورتان: نهمی که بینیمان و بهسرمان هات له کویره هات و دوچارمان بوو، شتی وا جئی سر سوورمانه و نه نهبویه ببویه؟! واته ماتوول دوچاربوونی دوژمان دوو قاته نه نهبوو دلگران بوونایه و قسهی واتان بگردایه، بهلکو نهبویه دلخوش و شادمان بوونایه، نهو دوو یارمتهی و زالکردنهتان لهیربویه، یان مهبهست نهویه: نهنهبوو سرسام بوونایه لهم بهسر هاتانهدا، چونکه کردهوی خوتان هوی نهم بهسر هاته بوو، لهسر ههبار نهوا فرمان نهدا به پیغمبر(ﷺ) که هوی بهسر هاته که یان بووون بکاتهوه تا نهو سر سوورمانه یان نهمینن، نهفرمووی: ﴿قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ﴾ بلن: نهوی که دوچارتان بوو لهلایه خوتانهوه پیدا بوو، خوتان هوی نهوه بوون، خوتان که هر له یهکه مجارهوه ههله بوون که له مدینه دهرچوون و به گوئی پیغمبرتان نهکرد که نهو مانهوهی له مدینهدا ههلبژارد، خوتان که دووبهرکی بوون و ناژاوهتان کرد تا سرنگرهکهتان چولکرد که میکتان نهبن، نهو سهنگر چول کردنهش بوو بههوی نهو تیک شکانه سهخته، خوتان که به پیچهوانه ی پیغمبر(ﷺ) جوولانهوه لهبهر غنیمت و دست کهوتیکی که می نهم جیهانه، کهواته هر نهبن بهختهی خوتانی بگرن و نابن سهرتان سووربمینن لهو پوداوه سرخته و بلین که نهمه له کویره هات و پیدا بوو؟! ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ بهراستی خوا توانایه بهسر ههموو شتیکدا، هیندی لهو شتانه نهویه که زالکردو تیک شکان بهدی نهمینن به پئی باوی خوی له جیهاندا، ههموو کاروباری به پئی لیزانی و کاردرستی و مهیلی خوی بهجی نهمینن.

بهم فرموده یه خویانی خهتابار کردو کردنی بههوی نهو پوداوه، بهلام لهبهرنهوهی ههموو شتی نهگهریتهوه بولای دهسلات و مهیل و خواهیشی خوا، بهنده هر چند دهسلات

دار بی سەر به خۆ نیه و له راستی دا کارو کردهوه کانی خوا نه یانکات، له بهر گه یاندن و
 نیشاندانی ئهو بۆچوونه راسته که له زۆر شوین دا ناماژهی بۆ ئەکات، ئهو لێره یاشدا
 نه فهرمووی: ﴿مَا أَصَبَكُمْ يَوْمَ النِّقَ الْجَمْعَانِ﴾ ئهو ی که دوو چارتان بوو لهو پۆژه دا که هەر دوو
 کۆمه ل گه یشتن به یه ک و تیک پژان له م جهنگه دا ﴿فِيَاذِنِ اللَّهِ﴾ ئهو به ئیزن و مه یلی خوا
 دوو چارتان بوو، به بریارو قه زاو قه ده ری ئهو بوو، به کرده وه و فراهه م هینانی ئهو بوو، به
 پیکه وت نه بوو، له بهر بی ده سه لات ی نه بوو، له خۆپا ییش نه بوو، به لکو له بهر به رژه وه ندی و
 حیکمه تیک بوو که ناماژه ی بۆ ئەکات به مه ی که نه فهرمووی: ﴿وَلَيْلَمَّ الْمُؤْمِنِينَ﴾ واته دوو چار
 بوونتان له بهر ئیزن و مه یلی خوا بوو، مه یل و ئیزنه که ی خوا ییش له بهر ئه وه بوو که به روا داران
 ده رخات بۆ خه لکی و به روا که یان پوون بکاته وه ﴿وَلَيْلَمَّ الَّذِينَ نَافَقُوا﴾ له بهر ئه وه بوو که ناشکرا
 بکات ئه وان ه ی که ناپاک بوون و به ده م لافی به روا یان لی ئه دا و له ده وه به روا یان نه هینا بوو.
 له سه ره تا وه با سمان کرد که ئهو ناپاکانه به سه رو کایه تی (عبدالله ی کوری ئوبه ی) له
 پێگه دا گه پرانه وه بۆ ئه وه ی وه ی موسلمان ه کان به ن و دوو به ره کی بخه نه ناویان، ئینجا
 هیندی له موسلمانان چوون به دوا یاندا و بانگیان کردن که بگه پێنه وه له بهر خویان له بهر
 دنیا، ئه وانیش نه گه پرانه وه، جالێره دا بێجگه له وه ی که به ناپاک ناویان ئه بات، ئهو
 هه لو یسته پی سه یشیان ئه خاته وه به رچاو بۆ زیاده ته شهردان لێیان، نه فهرمووی: ﴿وَقِيلَ لَهُمْ﴾
 ئه وان ه ی که وترا پێیان: ﴿سَأَلُوا فَتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ وه ن با جهنگ بکه ین له پێ ی خوادا ﴿وِ
 ادْعُوا﴾ یا بهر گریمان لی بکه ن به وه ی کۆمه لمان زۆر بکه ن، ئه گه ر جهنگ نا که ن، یان
 مه به ست نه وه یه ئه گه ر له پێ ی خوادا جهنگ نا که ن بهر گری له خۆتان و ولات و ما ل و
 نیشتمانتان بکه ن، ئه وانیش نه گه پرانه وه و به درۆ و ده له سه خۆیان قوتار کرد به م په نگه
 ﴿قَالُوا﴾ وتیان: ﴿وَوَقَلَّمُ وَتَالَا لَا تَبِعَنَّكُمْ﴾ ئه گه ر به مانزانی یایه جهنگ به رپا ئه بن ئه گه پرانی نه وه و
 شوینتان ئه که وتین، واته ئه زانی ن ه یچ پوو نادا له بهر ئه وه نا گه پێنه وه و دواتان نا که یین.

هُمَّ لِلْكَفْرِ يَوْمِيذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهِ
 أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١١٧﴾ الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرَأُوا عَنْ
 أَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١١٨﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا
 بَلْ أَحْيَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ

نهوان و یستیان بهو دروو دهلهسهیه ناپاکیهکیهیان بشارنهوه، نهیانزانی خوا نابروویان
 نهبات و راستیان لی نهلی. نهیانزانی که خوا دهربارهیان نهفرمووی: ﴿هُمَّ لِلْكَفْرِ يَوْمِيذٍ
 أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ﴾ نهوانه لهو پوژدهدا که نهوهیان نهوت، له بیپرواییهوه نزیک تر بوون تا بپروا
 هینان، واته لهوهو بهر بهلافی خویمان و به پوالت له بپرواوه نزیک تر بوون، چونکه بهلگهیهکی
 ناشکرا نهبوو لهسهر بیپرواییان وه نهیانزانی که بهتهواوی ناپاکیهکیهیان ناشکرا نهکهن و
 دهربارهیان نهفرمووی: ﴿يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ﴾ نهوانه به ده میان شتی نهلین
 کهله دلیندا نیه، واته دلینان به پیچهوانه‌ی ده میانه و نهوه‌ی کهله دلیندایه بهزمان ده‌ی
 نابین ﴿وَاللَّهِ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ﴾ خوا له هه موو کهس زانا تره بهوه‌ی که نهوانه نه‌یشارنهوهو
 ده‌ی نابین، بهو جوړه خوا راستی لی وتن و بن نابرووی کردن، نینجا له‌سهریان نه‌پروا
 هه‌لوئیستی نارپه‌وای تریان دهرنه‌خات له‌باره‌ی هه‌ولدانیان بو‌تیک دانی ریزی موسلمانان و
 تیک دانی دهرونیان، نهفرمووی: ﴿الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ﴾ نهوانه کهسانیکن کهوتیان به‌برادرو
 کهس و کاریان کهلهو جهنگ‌دا شهیدکران ﴿وَقَعَدُوا﴾ له‌کاتیکدا که خویمان دانیشتن و
 دهرنه‌چوون له‌گه‌ل موسلمانان کان بو جهنگ، نهوانه دهرباره‌ی نهو شهید کراوانه نه‌یان ووت:
 ﴿لَوْ أَطَاعُونَا﴾ نه‌گهر نهوانه به گوئی‌رایه‌لی نئمه بوونایه له جهنگ نه‌کردندا ﴿مَا قُتِلُوا﴾
 نه‌نه‌کوژدان، وه‌ک نئمه نهوه تا جهنگمان نه‌کردو نه‌کوژداین.

نهو ناپاکانه هه‌ر بهوه وازیان نه‌مینا که جهنگیان نه‌کردو لهو کاته ناسکه‌دا گه‌رانه‌وه، که
 نهو گه‌رانه‌وه‌ش بن نارامی خسته دهرونی موسلمانان‌که‌نه‌وه و وه‌ی زوریانی برد، ته‌نها

بهوه وازيان نههينا، بهلكو لهدواي شو جهنگو تيك شكانه بن نارامي و داخي سهختيان
 نهبرده دهلي كس و كاري شهيد كراوهكان، بهو و ته ناراست و نارواهيه، وه جهنگ
 نهكردنهكهي خويان دائهنا به شتيكي راست و پهواو پر له بهرزهوهندي، جهنگ كردن و
 گوپرايهلي كردني پينغهمبهريان (ﷺ) نيشان نهدا به كارنك نارپهواو مايهي زيانباريي، له
 هممو شت خراپتر نهوه بوو كه بوجوونيكې ناراست و نارپهوايان نيشان نهدا لهبارهي قهزاو
 قهدهري خواو مردن و ژيان و پهيوهستيان تنها بهو قهزاو قهدهره و دهست نهداني نهجهل بو
 گوپان و زيادو كهه، جاله بهر نهوه كوتي كردن و بهر پهريچنكي تيرو تهواوي دانهوه، كهله
 باريكهوه پيلانهكهياني پوچ و بنرخ كرد، لهبارنكي ترهوه نهو بوجوونه ناراستهي راست
 كردهوه، بهم جوړه فهرمووي به پينغهمبهر (ﷺ) ﴿قُلْ بَلَىٰ بَيِّنَاتٌ مِّنْ فَادْرَأَ عَنْ أَنْفِكُمْ
 الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ كهواته بهرگري مردن له خوتان بكنه نهگهر نيوه راست نهكهن
 لهوهدا كهوتتان، واته له قسهكهتانهوه دهر نهكهوي كه نهتوانن بهگري كوشتن بكنه لهو
 كهسهي كه كوژراني لهسهر نووسراوه، دهي كهواته بهرگري مردن بكنه له خوتان كهله
 هممو كهس خو شويست تره به لاتانهوه، مردنيش وهك كوژراني نهوانه ههر نووسراوه
 لهلايهن خواوه، دهي نهگهر بتوانري بهرگري نهو نووسراوه بكرئ نهبن بتوانري بهرگري نهه
 نووسراوهش بكرئ، كهواته نهكوژراني نيوه له بهر نهويه كه لهلايهن خواوه بريار نه دراوه و
 نه نووسراوه، نهگهر بريار بدرايه و بنووسرايه بهرگريتان پي نه نهكرا، وهك به دريژ تر پوون
 كرايهوه له نايه تهكاني (۱۵۴-۱۵۶) لهم سوره تهدا.

بهو جوړه دهم كوتي نهو ناپاكانهي كردو پيلانهكهي بههيج دهر كردن، وه نارامي دابه
 دل و دهر ووني نهو موسلمانانه، نينجا له پاش نهوه شتيكي زور گرنك كه بهدلي هيج كهس دا
 نه هاتبوو دهري نه خات، كه بريتيه له زيندوويي نهوانهي كه شهيدن و له پري خوادا
 كوژراون، كهواته نهو كوژراوانهي كه نهوان نه يانهوي خوياني لي بپاريزن بههره و دهست
 كهوتيكې گوره يه و هق وايه بهر بهر كهاني بو بكرئ، نه فهرمووي: ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي
 سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا﴾ نهوانهي كه كوژراون له پري خوادا گومان نه بهت كه مردوون و به مردوويان
 دانه نييت ﴿بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ بهلكو نهوانه زيندوون لاي په روهردگاريان، يان مه بهست

ئەوھىيە: ئەوانە زىندوون، ئەوانە لاي پەروەردگارىيان، بەم پەنگە نزيکن لئيهوه بە نزيكى
پىزۇ شەرف، وە خواھنى راندە و پلەي بەرزن لاي خوا.

ئايەتى (۱۵۴) لە سورەتى ﴿البقرة﴾ قەدەغەي کردناوبردنى شەھيدان بەمردوو، ئەم
ئايەتى ئىرەيش قەدەغەي کرد کہ بە مردوو دابنرین، کەواتە هیچ پروادارنک نابى بەمردوو
ناويان ببات و بەمردوويان دابنئى، ئىنجا چەند پرايەك ھەيە لەبارەي مەبەست بەم زىندووويە،
بەم جوړەي کہ ديت: (موعتەزىلە) ئەلین: مەبەست ئەوھىيە لە پوژى دوايى دا زىندوو ئەبن،
بەلام پووکەش و پووالەتى ئايەتەکان وا ئەگەيەنن کە لە کاتى کوژرانەکانەيانەوہ زىندوون،
بىجگە لەوہش ئەم زىندووويە زيادە بەھرەيەکە خوا ئەيدا بەوانەي کہ گيانى خوڤيان بەخت
ئەکن لە پئى خواداو دەست ھەلنەگرن لە ھەموو شتئ لە پىناوى پەزماھەندى خوادا، ئەو
زىندوو بوونەوہي کہ (موعتەزىلە) ئەيلین گشتيە بۆ ھەمووان، کەواتە قسە و پراکەيان پووجە،
ھىندئى تر ئەلین: مەبەست ناو و باسى باشە کە لە پاش مردنيان ئەمىنيتەوہ، بەلام ئەمەش ھەر
تايبەتى نيە و پرنکيش ناکەوئى لەگەل پووالەتى دوايى ئايەتەکە و دوو ئايەتەکەي پاش ئەم
ئايەتە: ﴿رَزَقُونَ، فَرِحِينَ﴾ ... ھتد، ھىندئى تر ئەلین: ئەوانە پاش کوژرانىان لە گوپرەکانياندا
زىندوو ئەکرىنەوہ وەک زىندووي ئەم جىھانە ئەخوون و ئەخوونەوہ و کارى ژن و مىرديش
ئەکن، بەراستى ئەم پرايە ئەوہندە دەلەسە و ئەفسانەيە مەدروم بە گىرپانەوہشى تەرىق
ئەبىتەوہ، ھىندئى تر ئەلین: لە پاش مردنيان لاشەکانيان بەرز ئەکرىنەوہ بۆ ئاسمانەکان و
بۆلای چەند چرايەک لە ژىر عمرشەدان، ئەمەش دووبارە زۆر جياوازي نيە لە پای پىشوو،
چونکہ بەناشکرا بىنراوہ لەشى زۆر لە شەھيدان لە جىگای شەيد بوونياندا کەس پئى
نەزانيون تا کرم و شت خواردوونى، يا بەو جوړە لە گوپرەکانياندا بىنراون، ھىندئى تر ئەلین:
ئەوانە لە پاش مردنيان دىنەوہ ئەم جىھانە و وەک ئىمە زىندوون و پائەبوورن، بەلام ئىمە نايان
بينن، ئەم پرايەش ھىچ پرايەرو بەلگەيەکی لەسەر نيە و قسەي پووجى بىنرخە، ھىندئى تر
ئەلین: مەبەست ئەمەيە کہ لەشيان ھەر ئەمىنيتەوہ و ناپزئى، ئەمەش ھەر نارىکە، چونکہ
لەشى تەنيا و بىگيان بەزىندوو دانانرئى و مردوو ھەر برىقيە لە لەشىكى بىگيان، بىجگە

لهوش هیچ بهلگه و پابه‌ریکی شرعی نیه له سەر نه‌پزانی له‌شی هیچ که‌س بیجگه له پیغه‌مبه‌ران - سه‌لامی خویان لی‌بی - که‌له‌سه‌حیحی بوخاری دا نه‌فرمووی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرمووی: (إن الله حرم على الأرض أن تأكل أجساد الأنبياء) بئ‌گومان خوا قه‌ده‌غی کردوه له‌سەر زه‌وی که‌له‌ش و جه‌سته‌ی پیغه‌مبه‌ران بخوات، که‌واته ئه‌م رایه‌ش به‌هیچ ده‌ره‌چئ، هیندی تر نه‌فرموون: مه‌به‌ست نه‌وه‌یه که‌ گیانه‌کانیان نه‌کرئین به‌به‌ری چهند په‌له‌وریکی سه‌وزدا، یان نه‌برینه شیوه‌ی نه‌و په‌له‌ورانو به‌ به‌ه‌شتدا نه‌سورینه‌وه و پائه‌بوئین تا پوژی دوایی، به‌لگه و پابه‌ریان له‌سەر ئه‌م رایه‌ حدیسیکه که‌ هاتوو به‌ چهند پ‌یوایه‌تیک، یه‌کن له‌وانه نه‌وه‌یه که‌ (ئیمامی نه‌حمه‌د) و کۆمه‌لیک نه‌یه‌ئین له‌ (ئیبین و عه‌باس) وه - خوی لی‌پزانی بی‌ت - که‌ نه‌فرمووی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرمووی: کاتی که‌ براکانتان شه‌هید کران له‌ (احد) دا خوا گیانه‌کانی خسته‌نه‌وه ناو سکی چهند په‌له‌وریکی سه‌وز له‌ پ‌یوایه‌کانی به‌ه‌شت نه‌خۆنه‌وه له‌ میوه‌کانی نه‌خۆن و نه‌گه‌رینه‌وه بۆلای چهند چ‌رایه‌کی گ‌رنگ له‌ ئالتوون که‌ هه‌لواسراون له‌ ژیر سیب‌ه‌ری عه‌رشدا، ئینجا کاتی که‌ نه‌و خۆشی و پ‌ابواردنه نه‌بینن نه‌لین: کاشکی براکانمان بیانزانیایه به‌مه‌ی که‌ خوا له‌گه‌لی کردین، ئه‌م پ‌یوایه‌ته‌و پ‌یوایه‌ته‌کانی وینه‌ی هه‌رچهند به‌هیزین هه‌ر نه‌وه نه‌گه‌یه‌نن که‌ خوا نه‌و پ‌یزو به‌ه‌ره‌یه نه‌به‌خشی به‌ شه‌هید، به‌ریکی نه‌وه ناگه‌یه‌نی که‌ مه‌به‌ست به‌زیندوو‌ییه‌که‌یان نه‌وه‌یه، که‌واته هه‌ر نه‌وه چاکه که‌ زۆر له‌زانایان نه‌فرموون: نه‌مه شتیکی غه‌یبی و نادیاریه‌ و ئیمه‌ باره‌ راسته‌قینه‌که‌ی نازانین و به‌لام ب‌روای ت‌یرو ته‌واومان هه‌یه پ‌یی به‌و جو‌ره‌ی که‌ خوا فرموویه‌تی و بارو چۆنیتی‌که‌ی حه‌واله‌ی خوا نه‌که‌ین، وه‌ک نه‌و هه‌موو شته‌ نادیاریی و غه‌یبیانه‌ی تر، به‌بی زیاد و که‌م له‌ سنووری ده‌قه‌که‌دا نه‌وه‌ستین، ئه‌م ئایه‌ته‌ تیمان نه‌گه‌یه‌نی که‌ زیندوویی هه‌ر ئه‌م جو‌ره‌ نیه که‌ ئیمه‌ نه‌یزانین، وه نه‌زانین نه‌و شه‌هیدانه ئه‌م ژبانی ئیمه‌یان نه‌ما و نه‌و مردنه‌ی که‌ ئیمه‌ نه‌یزانین به‌سه‌ریان هاتوو،

يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ. وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ
 أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾ ﴿١٧٠﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةِ اللَّهِ وَفَضْلِهِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا
 يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ
 أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٢﴾

به لأم لهبرئهوهی ئەوان دەست بەرداری هه‌موو شتی‌ک بوون له پێی خواداو گیانی
 خۆیان بهخت کرد له پێی خواداو گیانی خۆیان بهخت کرد له پێی ره‌زامه‌ندی خوادا،
 له‌به‌رئه‌وه پێزی گرتن به‌م چه‌ند شته‌ی که تایبه‌تین به زیندووانه‌وه:

- ۱- ﴿يُرْزَقُونَ﴾ پێزی و خۆراک ئەدرین.
- ۲- ﴿فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ له‌کاتی‌کدا شادمان و دلخۆشن به‌وه‌ی که خوا پێی
 به‌خشییون به‌ لوتف و فه‌زلی خۆی، یا پێی به‌خشییون به‌هره‌ و چاکه‌ی خۆی، ئیتر ئەوه
 بریتی بێت له‌ و پێزی و خۆراکه‌، یا‌ن بێجگه‌ له‌وه‌ ئەو هه‌موو به‌هره‌ و چاکه‌ی تر که خوا
 ئەیدابه‌شه‌هیدان، یا‌ن دلشادن به‌وشه‌هیدیه‌ی که‌خوایینی دان و به‌وه‌به‌هره‌مندی کردن.
- ۳- ﴿وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ﴾ زۆر دلخۆش و موژده‌ به‌خشن به‌ برا
 تیکۆشه‌ره‌کانیان که‌ هیشتا نه‌گه‌یشتوون به‌وان و نه‌هاتوونه‌ته‌ پێزیان و به‌جێ ماون له
 پاشیان و هیشتا شه‌هید نه‌کراون و له‌سه‌ر پێبازی ئەمان، دلخۆشن و موژده‌ به‌خشن
 ﴿أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ به‌مه‌ی هه‌یج مه‌ترسیه‌کیان له‌سه‌ر نیه‌، ئەوانه
 غه‌مبارن، مه‌ترسی و غه‌مبارییان بو‌ئه‌وه‌ی که‌به‌ جێی ئەهه‌ین له‌ ئەولاد و له‌مال، یا‌ن
 هه‌یج مه‌ترسیه‌کیان له‌سه‌ر نیه‌ بو‌ داها‌توویان و ئەوه‌ی بو‌ی ئەپۆن، چونکه‌ به‌ شه‌هید
 بوونه‌که‌یان خوا له‌ هه‌موو گونا‌هیان بو‌وردوه‌، غه‌مباریش نین بو‌ ئەو جیهانه‌ی که
 به‌جێیان هیشتووه‌ له‌به‌ر خۆشی ئەو جیهانیان، یا‌ن مه‌ترسییان نیه‌ بو‌ داها‌تو له
 دوچار بوونی هه‌یج ناخۆشیه‌ک، وه‌ غه‌می له‌ده‌ست چوونی هه‌یج خۆشیه‌کیان نیه‌، واته
 ئەو شه‌هیدانه‌ په‌یوه‌ندیان نا‌چێی به‌و برا زیندووانه‌ی ئەم جیهانیان و دل‌یان خه‌ریکه

پی‌یانه‌وه، له‌به‌رئ‌ه‌وه‌ی ئه‌زانن که ئه‌وانیش د‌و‌ای شه‌ه‌ید بوونیان ئه‌گه‌ن به‌م نازو
 پ‌ر‌زه‌ی که خ‌و‌یان پ‌ئ‌ی گه‌یش‌ت‌و‌ون، له‌به‌رئ‌ه‌وه ز‌و‌ر د‌ل‌خ‌و‌ش و مو‌ژده به‌خ‌ش‌ن
 پ‌ئ‌یان، (قه‌تاده و ئ‌یین و جور‌ه‌یج) به‌م جو‌ره ئه‌م ئایه‌ته‌یان ته‌فس‌یر کرد‌وه، به‌ دو‌ر
 چ‌و‌ری تریش ته‌فس‌یر ک‌راوه‌ته‌وه، به‌لام به‌راستی له‌به‌رئ‌ه‌وه‌ی را‌که‌ی ئه‌مان به‌ب‌ئ‌ی ق‌و‌رت و
 گ‌ر‌ئ‌ی ئه‌چ‌ئ‌ه‌ د‌له‌وه له‌گه‌ل پ‌و‌اله‌تی ئایه‌ته‌که‌دا به‌ر‌ئ‌ک ت‌ری ئه‌زانم، له‌به‌رئ‌ه‌وه ه‌یج کام
 له‌و دو‌و را‌که‌ی ت‌رم باس نه‌کرد. ﴿يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةِ رَبِّهِمْ وَاللَّهُ وَفَّصْلٌ﴾ ز‌و‌ر د‌ل‌خ‌و‌ش و مو‌ژده
 به‌خ‌ش‌ن به‌پاداشتی گه‌وره له‌لایه‌ن خوا‌وه، وه به‌ زیاد له‌پاداشت که خوا‌ می‌ه‌ره‌بانی
 خ‌و‌ی ئه‌یدا پ‌ئ‌یان، ﴿وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ به‌مه‌ی که خوا‌ ئه‌ج‌رو پاداشتی
 ب‌رواداران زایه ناکات و به‌ ته‌و‌ای پ‌ئ‌یان ئه‌به‌خ‌ش‌ئ‌ی، ب‌رواداران به‌ شی‌وه‌ی گ‌ش‌تی که
 ل‌یره‌دا شه‌ه‌یدان یه‌که‌م و سه‌ر ده‌سته‌ن، ئ‌ینجا ئایا ئ‌یتر چی ماوه‌ته‌وه له‌ سی‌فه‌ت و
 ن‌ی‌شان‌ه‌ی ز‌ین‌د‌و‌وان که نه‌دراب‌ئ‌ی به‌ شه‌ه‌یدان؟ به‌چی جو‌ئ‌ی ب‌ک‌ر‌ئ‌ه‌وه له‌ز‌ین‌د‌و‌وانی ت‌ر،
 ب‌ی‌ج‌گه له‌وه‌ی که‌له پ‌ئ‌یش چ‌ا‌وی ز‌ین‌د‌و‌وانی ئه‌م ج‌یه‌انه ون بوون و دیار ن‌ئ‌ی؟ ئایا مردن و
 دیار نه‌بوونی ئا‌وا، که‌ی ج‌ی‌گه‌ی داخ و غه‌م و په‌ژاره‌یه بو ئه‌وانه‌ی که به‌ج‌ئ‌ ما‌ون
 له‌پاش ئه‌وان؟ به‌راستی ئه‌ب‌ئ‌ی ج‌ی‌گه‌ی خ‌و‌شی و د‌ل‌ش‌ادی ب‌ئ‌ت، مایه‌ی فه‌خ‌رو شانازی
 ب‌ئ‌ت، ئه‌ب‌ئ‌ی به‌ر‌به‌ره‌کان‌ئ‌ی ب‌ک‌ر‌ئ‌ی بو شه‌ه‌یدبوون. ه‌ر به‌پ‌ئ‌ی ئه‌م بو‌چ‌و‌ون و ت‌ی‌گه‌یش‌ت‌نه
 بو، ئه‌و چه‌ند نم‌و‌نه‌یه که له‌سه‌ره‌ت‌ای باسی ئه‌م جه‌نگه‌ره ه‌ئ‌نامان -خ‌و‌ای ل‌ئ‌یان
 پا‌زی ب‌ئ‌ت- ئ‌ینجا باسی ئه‌وانه ئه‌کات که‌له جه‌نگه‌دا شه‌ه‌ید نه‌کران و به‌لام له‌سه‌ر
 پ‌ر‌ب‌ازی شه‌ه‌یده‌کان بوون و ئه‌وان ز‌و‌ر د‌ل‌خ‌و‌ش و مو‌ژده به‌خ‌ش بوون به‌و ئه‌ج‌رو
 پاداشت و پ‌له به‌ر‌زه‌ی که خوا‌ بو‌ی ئاماده کرد‌بوون، ئه‌فه‌رمو‌ئ‌ی: ﴿الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ
 وَالرَّسُولِ﴾ ئه‌وانه‌ی که گو‌ز‌پ‌رایه‌ل بوون بو‌ خوا‌ و پ‌ئ‌غه‌م‌به‌ر ﴿مِنَ بَعْدِ مَا آصَابَهُمُ الْقَرْحُ﴾
 له‌پاش ئه‌وه‌ی زامدار بوون و زامیان ل‌ئ‌ی که‌وت له‌و جه‌نگه‌دا ﴿الَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرًا
 عَظِيمًا﴾ بو ئه‌وانه ه‌یه که کرده‌وه‌ی چ‌اک‌یان کرد ز‌و‌ر به‌ ر‌ئ‌کی، خ‌و‌یان پاراست و
 مه‌ترسییان نه‌کرد نا‌ته‌و‌ای و که‌م و کو‌پی کرده‌وه‌یان، بو ئه‌وانه ه‌یه ئه‌ج‌رو
 پاداشتی‌کی گه‌وره، واته ئه‌وانه‌ی که گو‌ز‌پ‌رایه‌ل بوون ه‌موو به‌و جو‌ره کرده‌وه چ‌اک و

خۇپارىزەر بوون، يان مەبەست ئەوھىيە كە ھەموو بەو جۇرە نەبوون، ئەو بەلئىنە ھەر بۇ ئەوانەيان كە بەو جۇرە بوون، بە ھەردوو بار ھەر باشە و ئەگونجى.

ئەو بەلئىن پى دراوانە ئەوانە بوون - وەك لەسەرەتاوہ بە درئىزى باس کران - كەزامى نۇرئان لى كەوت لەو جەنگەدا، زۇر بەزەحمەت پزگار بوون لە كوژدان و مردن لە پۇژى پيشوودا، دووچارى ئەو تىك شكانە دل تەزىنە بوون، كەس و كارو خۇشەويستيان كوژدان و لە دەست دەرچوون و بە كەساسى و دل پەنجەيى گەرانەوہ بۇ مەدينە، لە پۇژى دووم دا پىنغەمبەر (ﷺ) بانگى كردنەوہ و فرمانى دا بە دەرچوون و بە پىرەوہ چوونى لەشكرەكەي (ئەبو سوفيان) و تى جەنگىن لەگەلئان دووبارە، ئىزنى نەدا كە كەسى تر بەشداريان بكات، ئەوانىش خوا لئيان رازى بىت گوپرايەلئان كرد بۇ ئەو بانگ كردن و فرمانەكە بانگ كردن و فرمانى خوايش بوو، ئەو بانگ و فرمانە چەند شتى گەرە و گرنكى ئى وەرئەگىرى:

۱- دور خستنهوہ و لەپىرەدنهوہى ھەستى تىك شكان و دل پەنجەيەكەيان، بەم رەنگە ھانى دان بۇ پەلامار دان و بە شوئندا گەرانى قورەيش: تا دلنيا بىن بەوہى كە ئەوہى بەسەريان ھات تاقى كردنەوہىك بوو، ئەو بوودا و بەسەرھاتە شتىكى كاتىہ و ئەوان لە پاشدا بەھىزو سەرکەوتوو ئەبن، دوژمنەكەيان بى نرځ و لاوازە.

۲- با قورەيش بە كەشخە و با فيشەوہ نەگەرئىنەوہ و لای و ابى كە ھىچى نەھىشتووہ تەوہ و موسلمانەكانى پەك خستووہ، ئەوہ تاھەرئەوانەئەو پەلامار ئەدەن و بەدواياندا ئەگەرئىن.

۳- با موسلمانەكان و ھەموو كەس بەردەورئاندا بزائن كە ئابىن و عەقىدەيەكى تازە ھاتوتە جىھان كە ھەر ئەو شتە و بەنرځە لەدلى خاوەن و ھەلگەرەكانى دا، ھىچ مەبەست و ئاوات و ئامانجىكى تريان نىہ بىجگە لەو ئابىن و عەقىدەيە، ژيان و جىھانئان ھەر لەبەرئەوہ ئەوئى، بەبى ئەوہ نەژيان و نەگيان و نە جىھانئان ناوئى، ھىچ بەلگە و نىشانەيەك لەو كاتەدا لەوہ بەھىزتر نەبوو لەو گوپرايەلئى و راپەرئىن و دەرچوونى ئەو كۆمەلە لەو كاتە تەنگ و سەختەدا، بەبى سەر لى كردنەوہ و گوئى دان بە ھىچ شتىك و بە ھىچ گالە و كىفە پىرو چاگەندەيەك كە نىرراو و فروستادەي (ئەبو سوفيان) ھەلسا پىئى، بەلكو پشتيان تەنيا بە خوا بەست.

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدَ جَعَبُوا لَكُمْ فَأَخَشَوْهُمْ فزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ
وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿٧٦﴾ فَأَنقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمَسَّسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ

ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿٧٦﴾

وهكو نه فرموي: ﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ﴾ نهوانه‌ی گويزرايه ليان کرد که که سانی بون که
مردوم پنی ووقن، واته (نعیمی کوپی مسعودی نه شجعی) و چند که سانی تر که (نه بو
سوفیان) به کرئی گرتن و داوای لی کردن بچنه مه دینه و پیغه مبرو موسلمانان کان په شیمان
بکه نه وه له نیازی جهنگ کردن، چاوو پراویان لی بکه ن و بیاترسیئن — وه که له سهره تاوه
باسمان کرد — نهوانیش هاتن و تیان پیان: ﴿إِنَّ النَّاسَ﴾ به راستی مردمان — واته نه بو
سوفیان و هاوه له کانی — ﴿قَدَ جَعَبُوا لَكُمْ﴾ له شکرو کومه لی زوریان کو کرد و وه ته وه بو تان
بو نه وه ی له ناوتان بهرن و له ریشه تان بینن ﴿فَأَخَشَرَهُمْ﴾ که واته بترسن لیان و مه چن بو جهنگ
له گه لیان ﴿فَزَادَهُمْ إِيمَانًا﴾ که چی نه و ته و قسه که پیان و ترا زیاتری کردن له باره ی
پرواوه، واته هیچ گوئیان نه دا به و چاوو راو و ترساندنه، به لکو به وه پروایان به هیتر بوو،
غیره تیان باشر هاته جوش بو نیسلام، پشت به ستیان به خوا قایم تر بوو ﴿وَقَالُوا﴾ و تیان:
﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ هر خوامان به سه و خوا پشت پی به ستراو و وه کیلیکی چاکه
بو مان که کارو باری خومان حواله بکه یین بولای و بیده یینه دهستی.

نهوان به و جوړه لی پراڼ بو خوا بهم په نگه به بی ترس و سهر لی کردنه وه، به و هم مو
زام و نیس و نازاره وه ده رچوون له مه دینه به ره و نه و له شکره زوره، خوایش چاره سهری
نهمانی کرد بهم په نگه ترسی خسته دلې (نه بو سوفیان) و له شکره زوره که ی و گه پرانه وه بو
مه که که ﴿فَأَنقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ﴾ نهمانیش گه پرانه وه بو مه دینه به چاکه ی گه وره ﴿مِنَ اللَّهِ﴾ له لایه ن
خواوه، به سه لامه تی و دامه زراوی له سهر پروا و گويزرايه لی و سهر شوپ کردنی دوژمن هر اه
دوریشه وه ﴿وَفَضْلٍ﴾ گه پرانه وه به زیاده به ره ی گه وره وه که بریتیه له پاداشت و نه جری
پوژی دواپی که بو یان نووسرا، یان بریتیه له قازانچ و دهست که وتی بازگانیه که له پنی

گه پرانه ودا دهست كه وتيان بوو، وهك (به بيه قى) نه گيريتته وه له (ثيبن و عه باس) هوه - خوى لى
 پازى بيت - كه نه فهرموئى: له و سهره وه كاروانيك تيبه پ نهكات و پيغه مبه ر(ﷺ) نه يكرى و
 قازانچ نهكات و نه ویش دابه شى نهكات به سهر هاوه له كانى دا، گه پرانه وه به و جوره و ﴿لَمْ
 يَسْسَهُمْ سُوءٌ﴾ له كاتيكدا كه هيچ كوژدان و زاندارى و نازارو سزايه ك دوچارىان نه بوو
 ﴿وَأَتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ﴾ نه وانه شوينى په زامه ندى خوا كه وتن كه سهرچاوه و كانگاي همور
 فبرو خيركه ﴿وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ﴾ خوا خاوهنى به هره و چاكه ي گوره يه، نه و تا نه و همور
 چاكه و به هره ي رشت به سهر نه و خوا پيداوانه دا، نه م فهرمووده يه پلارنى سختى تيايه
 ده ربارى نه وانه ي كه دواكه وتن و سستيان كرد له گوپرايه ليدا، به وه ي كه خويان زيانبار
 كرد و خويان بى به ش كرد له و همور به هره و چاكه ي خوا، خويان بى به ش كرد له و همور
 پيزو وه سف و سه ناشيرينه ي كه نه م قورثانه هيناي و دانى به گوپچكه ي مهر دوماندا و دهنگ
 نه دهنه وه له نا و نه م بوونه و هره گوره دا! به راستى زور سهر سوپ نه مينئى له و گوپران و
 وه رگه پرانه گوره و گرنگه ي كه هات به سهر نه و كومه له دا له ماوه ي شه و پوژنكدا، پوژى
 پيشوو نه و هلوئست و بى نارامى و سهرگردانى بوچوونه ناربه و ايه يان بوو كه له نايه ته كانى
 رابروودا دهست نيشانيان بو كراو له ته فسيره كانياندا پرون كرايه وه، وه له پوژى دووه مدا
 گوپران و وه رگه پران به م باره پيك و راست و په وادا كه نه م نايه تانه ي دوايه ناماژه ي بو كردن،
 به راستى به هره و چاكه ي خوا به سهر يانه وه نيچگار گوره و گرنگ بوو كه رشتى به سهر ياندا
 به هوى نه و پرووداوه سهخته و نه و تاقي كردنه وه تاله ي كه هيناي به سهر ياندا، كه واته با
 پرواداران باشتر دنيا بن له كار دروستى خوا، با به م هست و بوچوونه وه بچن به پيرى هرچى
 كه خوا نه يكات و نه يهينئى به سهر به نده كانى دا، نينجا ناماژه نهكات بو هوى ترسو
 بى نارامى و داچله كانى پرواداره كان له دوژمنه بى پرواكان، ناگاداريان نهكات كه هوى نه وه
 هر سه يتانه و نه يه وئى دوسته كانى خوى سامناك بكات و به خاوهنى هينزو ده سلات
 نيشانيان بدات، كه واته با پرواداره كان تن بگهن و وريا بن له فرو فيلى شه يتان، هولو
 تن كوژشانه كه ي به بى هوده دهر كهن، به م په رنگه ترسيان نه بئى له دوستانى شه يتان، به لكو هر
 له خواترسن،

﴿إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ﴾ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾

فهرموی به بروداره کان: ﴿إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ﴾ نهوهی که دلتان سست نهکات و خاوی نهکاتوه له تی کوشان له پی خواداو گویرایه لی پیغه مبر، نهو کهسه هر شهیتانه، که خه تهره و خه یالی نارپه او ترس نه خاته دلیان، نه گمر مه بهست بهم شهیتانه شهیتانی راسته قینه بیت که شهیتانی جنوکه یه - وه ک زور له زانایان نه فهرموون -، پرواله ت و پروکه شه که یش هر او نیشان نه دات، به دروو فاک و فیک و چاو و پاو لی کردن، نه گمر مه بهست شهیتانی ناده می بیت - وه ک کومه لی له زانایان نه فهرموون - : مه بهست نهوانه یه که (نه بو سوفیان) ناردنی بو نهو مه بهست بوگنه، له بهر هر بارو مه بهست و نامانجی نهو شهیتانه نه مه یه: ﴿يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ﴾ نه تان ترسینی له دوست و یارمتهی دهره کانی، نه یه وی به خاوه نی هیزو ده سلات نیشانیان بدات، تا کهس نه توانی به دژیان هه لسی و به پیچه وانه یان ره فتار بکات، بن گومان هه مو شهیتانی - به تایبهت شهیتانی راسته قینه - گرنگترین نامانج و گه وره ترین ناواتی نه وه یه که دوست و له شکرو یارمتهی دهرانی ته قی لی کراو و سامناک بن، کهس نه توانی به ره ه لستیان بکات و بوهستی، تا به هوی نه وه وه هه مو خراپه یه ک بلا و ببیته وه و تووی چاکه نه مینی له جیهاندا، که واته با بروداران هه میشه خریک بن و هه ول بدن بو تی ک دانی پیلانه کانی شهیتان، هیچ باکیان نه بنی له هیچ کهس و به راستی فرمانبرو گویرایه ل بن بو نه مه ی که خوا کردی به چاره سهری ته او بو یان و فهرموی پی یان: ﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ﴾ نینجا نیوهش نه ترسن لهو دوست و یارمتهی دهرانی شهیتانه، چونکه له راستی دا هیچیان به ده ست نیه ﴿وَخَافُونَ﴾ له من ترسن، چونکه هه مو شت هر به ده ست منه ﴿إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ نه گمر نیوه برودارن نه بنی بهو جوړه بن، به لی به راستی برودار نه بنی هر بهو جوړه بیت نه گمر به راستی بروداره، چونکه هه مو بروداری نه بنی بزانی و دنیا بیت که تاقانه هیزو ده سلاتی که شایسته ی ته قی لی کردن و لی ترسان بیت، هر هیزو

دهسه لاتی خوايه، له پراستی دا هيچ جوړه هيږو دهسه لاتیك نيه، نه بؤ شهيتان و نه بؤ دوست و له شكرو يارمه تي ده راني، كه واته بؤ نه بئ هر له خوا نه ترسئ و بئ باك نه بئ له غه يري خوا؟
نم نايه ته به جوړئ تريش ته فسير كراوه ته وه، به لام به يير كړدنه وه و شي كړدنه وه ده رنه كه وئ
كه ته فسيړيكي لاوازه، له بهر نه وه باس نه كړد، نم نايه ته چند شتيك نيشان نه دات:

۱- بړواداري پراسته قينه نابئ ترسنوك بئ، به لكو نه بئ چالاك و نازابيت، هموو جيهان نه زانن كه له شكري موسلمانان له هموو چهر خيكد ا هر نازاو چالاك بووه له گه ل نه وه يشدا زورتر بړوا لاوازو نه زان و بئ ناگا بووين له نايينه كه ياندا.

۲- مردوم نه توانئ بهرگري هؤي ترس بكات و دايرنئ له خؤي و خؤي چالاك بكات.

۳- هر كات بيم و ترس پړوي كړده هر كهس پنيويسته له سهرى خؤي نه دا به ده ميه وه، تا جيگير نه بئ له دهروونيداو به هيږ نه بئ، به لكو پنيويسته له سهرى بكه و يته به ربه ركه اني و زورانبازي له گه ل نه و شتانه ي كه هؤي ترسه كه يه تي، يه كه م و سه رده سته به يادي خواو يير كړدنه وه له قه زاو قه ده رى خواو نه گؤراني، دووم خيال نه داته نه و شتانه، به لكو دل و دهرووني خؤي بكات به دژو پيچه وانئ نه و هؤيانه وه، نه مانه ش شتيك نه گونجئ بؤ مردوم به ناساني، له بهر نه وه خوا فرماني پيداو داواي كړد له بنده كاني، نينجا له دوا دوايي باسه كه دا پړوي فرموده نه كاته پيغهمبر (ﷺ) له دلخؤشي دانه وه و دلنه وايي كړدني له سهر نه و داخ و دووه ي كه پړوي نه كړده دلي به فه پري، به و پړوداوه سه خته ي جهنگي (احد) وه هموو ه و ل و ته قه لاي كه نه يدا له گه ل نه و بئ بړوايانه، له گه ل نه وه دا نه وانه سوورتر نه بوون و به چه سپاني به ره و بئ بړوايي نه چوون، له گه ل نه وه يشدا خوا مؤله تي نه دان، له م چند نايه تي داهاتوودا، دلنه وايي نه كات و هؤي نه و مؤله ت دانه ي تي نه گه يه ني، لي زاني و كاردروستي خؤي ده رنه خات بؤي له و تاقي كړدنه وه سه خته ي كه دوو چاري بړواداراني كړد، له و مؤله ت دانه ي كه به كاري هيئا له گه ل نه و بئ بړوا دوژمنانه دا،

وَلَا يَحْزَنكَ الَّذِينَ يُسْرِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَنْ يَصُرُوا اللَّهَ شَيْئاً

نه فرموی: ﴿وَلَا يَحْزَنكَ الَّذِينَ يُسْرِعُونَ فِي الْكُفْرِ﴾ با دل غمگینت نه کن نهوانی که چه سپانی نه کن له بن بریوایدا، به چه سپانی خوینانی تن نه خن به که شخه و خو شیه وه پیش برکن بکن بولای مبهست و نامانجیکی گرنگ یان چه سپانی نه کن له پئی یارمستی دانسی بن بریوایی و به گرنگ گرتنی و بهرگری کردنی بریوایان دا، مبهست بهوانه ناپاکه کانه که به جیمان و پشستی موسلمانان کانیان چول کرد، وه (مجاهد و نبین و نیسحاق) نه فرموی، یان مبهست دسته و تاقمیکه له عه رب که هه لگه پانه وه له نیسلام له پاش تیک شکانی جهنگی (احد) وه (نه بو علی) نه لن: یان مبهست هه موو بن بریوایانه وه (حسه سن) نه فرموی، یان مبهست ناپاکه کانه له گه ل دسته یه که له جو له که وه هیندی تر نه فرموی، هه رگام مبهست بیته و له سه هر بار، واته گوئی مده بهوانه و غه مبار مبه به وهی مهترسی بکهیت له وهی نهوانه بتوانن زیان بگه یهنن به توو به نایینه کهت، چونکه: ﴿إِنَّهُمْ لَنْ يَصُرُوا اللَّهَ شَيْئاً﴾ بن گومان نهوانه هه رگیز هیچ زیانیک ناگه یهنن به خوا، واته به توو به بریوایان، به لام به و جوړه ی فرموو له بهر زیاده پرتو نرخ دان به و دوست و بریوایان به وهی خوا زیانی نهوانی به زیانی خوئی نیشان داوه، بن گومان له وهیش دا نه و پیری دلخوش کردن و دلنهوایی هیه. به لن به راستی هوی غه مباری زور به هیزبوو، نهو تیک شکانه دل ته زینه که بوو به مایه ی فاک و فیک و لاقرتی کردن و ته شهر دانی جو له که و ناپاکه کان و بوو به هوی که شخه و شانازی (نه بو سوفیان) و هاوه له کانی له گه ل وره بردن و چاوشکانندی عه به کانی تر که نهوینن موسلمان بن، به لن به راستی زال بوونی بن بریوایان و سهر که وتنیان به هه موو که شخه و فیزیکه وه، وه تیک شکانی بریوایان و گه پانه هیان به که ساسی و دل زامداریه وه زور زور سهخت و سامناکه له دل و دهرونی بریوایاندا، پیایوی پیایانه ی نهوئی که بتوانن خوئی بگری له ژیر نه و باره گرانه دا خه تهره و خهیالی نارهوا پوو نه کاته دلی، پیایوی به هیزو دامه زراوی نهوئی که دل به بستن به قهزاو قهدهری خواوه و سهر گهردان نه بن و به سهر سامیه وه نه لن، نه گه ر نیمه هیچمان به دست بویه بویه و امان به سهر نه نه هات؟ پیایوی به هیزو دامه زراوی نهوئی که دلی له خشه نه کات و دل نارام بن به هه موو کاره کانی خواو به کار دروستی خوا له هه موو کارو کرده وه یه کی دا، جاله بهر سهختی و سامناکی پووداوه که خوای میهره بان به هه موو جوړه له هه موو پوه وه تیمارو دست کاری دلی بریوایانسی کردو داخ و دووه که ی ساریژ کردن،

يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حِطًّا فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْكُفْرَ
بِالْإِيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٧﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّ لَهُمْ
حَيْرًا لِنَفْسِهِمْ إِنََّّمَا نُمَلِّ لَهُمْ لِيَزِدَادُوا إِثْمًا

وه ناگاداری کردن به کاردروستی و لیزانی خوئی له مه‌دا که له و دوژمانه گه‌را تا به‌و
جوړه سه‌ریکه‌نه بئ‌بروایی و چه‌سپانی بکن تیای دا نه‌فهرموئی: ﴿يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حِطًّا
فِي الْآخِرَةِ﴾ خوا نه‌یه‌وئی که هیچ به‌شیکیان بؤ بریار نه‌دا له پوژی دواپی داو به‌ش برارویان
بکات له به‌هشت ﴿لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ له‌گه‌ل نه‌و به‌ش براروییه‌دا بؤیان هه‌یه سزایه‌کی گه‌وره
که راده و نه‌دازه‌که‌ی دیاری ناکرئی و مه‌گر بؤ خوا. نینجا ده‌ست نیشان نه‌کات بؤنه‌وه‌ی
که بؤچی خوا نه‌وه‌ی نه‌وئی بؤ نه‌وانه. نه‌فهرموئی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ﴾ به‌راستی
نه‌وانه‌ی که بئ‌برارویان کپی له‌م جیهانه‌دا به‌بروا، واته به‌خواهیش و خوئی خویان
بئ‌برارویان هه‌ل‌ب‌ژارد بؤ خویان له‌باتی بروا هیناندا، نیتر مه‌به‌ست به‌مانه هه‌ر تا‌قمی پیشوو
بی‌ت یان به‌ شیوه‌ گشتیه‌و به‌لام نه‌وان لی‌رده‌دا یه‌که‌م و سه‌رده‌ستن، نه‌وانه ﴿لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ
شَيْئًا﴾ هه‌رگیز هیچ جوړه زیانیک ناگه‌یه‌نن به‌ خوا ﴿لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ بؤیان هه‌یه سزایه‌کی
نیش و نازار ده‌ر. نه‌وانه نه‌یان‌توانی بروا به‌ینن، به‌لگه و نیشانه پوونه‌کانی بروا به‌ زوری و
به‌لشاو و پرژو بلا‌بوونه‌ته‌وه له‌لا‌په‌ره‌کانی نه‌م بوونه‌ره پان و فراوانه‌دا که هه‌میشه وان
به‌به‌رچاوه‌وه، هه‌روه‌ها هه‌ستیان پئ‌نه‌کرد له قولایی سروشتدا، نینجا له‌پاش نه‌وه بانگ
کردن بؤ بروا له لایه‌ن پیغه‌مبه‌رانه‌وه ده‌ستی پئ‌کردوه که هاتووون به‌ به‌لگه و موعجیزه‌ی
پوون و مه‌ردوم ناچارکه‌روه، نه‌و برورایه‌ش ریک و پیکه له‌گه‌ل ژیری و سروشتدا، شیوا و ترو
شایسته تره له هه‌موو شتن له‌گه‌ل ئاده‌می و ژاناندا. به‌لن برورایه‌نن به‌و جوړو شیوه‌یه
ریک و گونجاو و له ژیر ده‌سه‌لات و تواناندا بوو، که‌چی نه‌وانه به‌ خواهیشی خویان وازیان لی
هینا و بئ‌برارویان بؤخویان هه‌ل‌ب‌ژارد، له‌به‌ر نه‌وه خوایش لییان گه‌راو یارمه‌تی نه‌دان و
نه‌یخستنه سه‌ر ریگه‌ی بروا تاخویان به‌ش برارو و دوچار ی سزای سه‌ختی پوژی دواپی کرد.
له‌نایه‌تی پیشوودا باسی تاوانی زور گه‌وره‌ی نه‌وانه‌ی کرد، که‌واته ناوبردن سزاکه‌یان
به‌ زور گه‌وره ریک و پیکه، له‌م نایه‌تی تره‌دا باسی کرین و فروشتنیکیان بؤ نه‌کات که زیانبار

بیون تیای دا، له زیانباری و ایشهوه ئیش و نازار نهگات به دل، کهواته لیره دا ناوبردی
 سزاکیان به سزایه کی ئیش و نازار دهر پټک و به جټیه، بیجگه له وهیش شهوانه ئیش و نازار
 دهر بیون به پرواداران، کهواته با سزاکیان بهو جوړه بیټ، نه م قورنانه بهو جوړه یه، هیچ
 وتو وشه یه کی دهست نادات بو گوړان و گوړینه وه! بن گومان زور جار دوژمنی ثابینی خوا
 نه بینرئ، به هه موو فیزو که شخه یه که وه پانه بویرئ، ماوه یه کی دوورو دریزنه ژئ به هه موو
 هیزو دهسه لاتیکه وه بهرامبر پرواداران، به بیټ شهوی دپکن بیته پټگه ی! بن گومان شهوش
 گرئ یه کی سهخته و مایه ی چه ند خه تهره و خه یالی ناروه ایبه له دلی زور که سدا، هوی به د
 گومانی و دوولیه بو هیندی که بروایان لاوازه و بوچوونی نیسلامیان ناتواوه، به لکو سر
 له هیندی پروادارانیش تیک نادات و له دلوه نه که ونه گلایی له خوا که چون نایه ته جواب له
 سر نه و هه موو سته م و تاوان و ناهه قیه؟! چون خوا جلوه و شل نهگات بو نه و دوژمنه
 سته مکارانه و ماوه یان نه دا؟! یه کن له پروادوانه که بوو به مایه ی نه و جوړه خه تهره و
 قسه و باسانه پروادوی نه م جهنگی (احد) بوو، جا بهو بو نه یه وه نه م نایه ته هاته خواره وه بو
 کردنه وه ی نه و گوئی یه و بهرگری نه و گومان و خه تهره ناراستانه، فهرمووی: ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ

كَفَرُوا اَنَّمَا نُكَلِّمُكُمْ خَيْرًا لَّأَنْفُسِكُمْ﴾ نهوانه ی که بروایان نه هیناوه و له زانینی خوادا تیپه ری
 کردوه که پروا ناهینن، نهوانه باوا نه زانن و گومان نه بن که مؤلته دانی ئیمه و لی گه پان و
 جلوه و شل کردنمان بویان چاکه بویان و بهرزه وهندی نهوانی تیایه، نه خیر چاک نیه بویان،
 به لکو شهرو خراپه ی پروته بویان وه کو نه فهرمووی: ﴿اِنَّمَا نُكَلِّمُكُمْ لِيُرَدَّ اُدْوَابُكُمْ﴾ مؤلته دان و
 جلوه و شل کردنمان بویان هر له بهر نه وه یه گونا ه زیاد بکن، واته نهوانه به خواهیش و
 ویست و ناره زوی خویمان بن بروایان ه لبرارد بو خویمان، وه به چه سپانی سهریان کرده
 بی بروایی و تن کوشانیان تیادا کرد! کهواته شایسته ی شهوه نه بوون که خوا بیداریان
 بکاته وه و دایان چله کینی له و خهوی بن ناگاییه، به لکو شایسته ی شهوه بوون که لینیان
 گه پئ و جلوه یان بو شل بکات تا به ناره زوی خویمان کوډ و باری خویمان قورس بکن له
 گونا ه و خراپه، خویمان چاکه یان ناوی و بیزارن لئی و پوی لی وهر نه گپرن، دهی چون خوا به
 زور بیان گپرن ته وه، نه گهر وای بکر دایه نه و کاته چاک و خراپ وهک یهک و نه بوون و جیا
 نه نه کرانه وه وه نه نه بویه دوزه خ دروست بکرایه، نه و نیراده و خواهیش و سهر به سته یه – که
 دراوه به ناده می – هیچ نرخ و سوودی نه نه بوو! نه و جلوه و شل کردن و مؤلته دانه له شهردا
 پیی نه و ترئ (استدرج).

وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٧٨﴾ مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ

الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ

نموانه له جیهاندا بهو جوړه نهژین، به لام له پوژنی دوايي دا بهم جوړه نه فرمووی: ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ بو نموانه هیه سزایه کی ریسواکری نابروو به که سزای وا نور پیک و هله نسان پی، له گهل نمو پیزو گوره ییه کی به دواي دا نه گهران.

لیزانین و کاردرستی خواو چاکو میهره بانې خوا له گهل بپرواداران داخوازی نه وه بوون که نمو بپرواداره پاک و خاوینانه جیا بکاتوه لهو ناپاکانه کی که تیکه لیان بوون و هاتنه پیزیان، له بهر چند مبهست و نامانجیکی به دو بی نرخ، نهک له بهر خوش ویستنی نیسلام - وهک له سهره تای جزی میکه مدا به درژی بی باس کرا - نمو ناپاکانه له په نای نمو تیکه لیه دا زیانی زوریان نه گه یاند به نیسلام و موسلمانان، له گهل نه وه دا به شداریشیان بوون له هموو قازانچ و دهست کهوتیکیاندا، که واته پیویست بوو جیا کردنه وهی پیس له پاک، جاله بهر نه وه خوا نمو پروادوی (احد) هی کرد به ترزوو سهنکی مه حک و لهو ریگه وه پیسه کانی

جیا کرده وه، وهک ناماژنه کات بو نه وه که نه فرمووی: ﴿مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ﴾ خوا نه ویوستوه و نایه وی واز له بپرواداران بیننی له سر نمو باره کی که نیوه وان له سهری، واته نمو تیکه لیه و به بی جیا کردنه وه به جوړی ناپاکان خو یان بشانه وه له ناوتاندا، خوا واز ناهیننی ﴿حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ﴾ هه تا جیا نه کاتوه پیس له پاک، واته بی پرواو ناپاک له بپروادار، بی گومان خوا نمو نوممه ته کی پیک هینا و هینایه کایه بو نه وه کی فریای ناده می بکه وی، به مه کی گوره ترین به نامه کی خوا ی تیا بچه سپیننی، وه له زوی دا پژی میکی تازه کی کهس نه دیوو و بی وینه دابهیننی، به کورتی گوره ترین و بهرترین نهرک و فرمانی پی سپی راوه له زوی دا و بهرترین پایه و پله ی پیدراوه له پوژنی دوايي دا، که واته نمو نوممه ته کهس به هه موو بارو پویه که وه شیاو و شایسته کی کارو فرمان و پایه و پله بهرزه که کی بی، ده کی بی گومان نه وه ش داخوازه بو نه وه کی نمو نوممه ته پالفته بکری، به وینه کی نالتوون بخریته بوته و بتوینریته وه تا هرچی که ره سه کی قلب و بیگانه کی لی دهرنه چی، به وینه کی له شو و جهسته یه کی ناساغ بدری له کاره با و نه توّم تا هه موو ناساغی و میکرؤینکی دهرنه که وی، جاله بهر نه وه پیویست بوو خوا میهره بان پیس جوئی بکاتوه له پاکه کان نه نه بوو وازیان

لى بىنى بەبى جوئى كىردنەو، وەك بەو شىوہ بوون لە پىش پوودانى (احد)دا، ئىنجا ئەو جوئى كىردنەوہش لەم رىنگەوہ نەبوو كە خوا بىروداران ناگادار بكات بەسەر ئەو ناپاكى و بى بىر وایىيە كە لە دلى ناپاكە كاندايە، چونكە ئەوہى كە لە دل دايە لەو جۆرە نەبىنى و غەبىبىيانە يەكە زانىنيان تايبە تىبە بە خواوہ لەبەر ئەوہ ئەفەر موئى: ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِمَكُمْ عَلَى التَّيْبِ﴾
 خوايش نەبوويست و نايەوئى ئىوہ ناگادار بكات بەسەر ئەو غەبىبە تايبە تىانەدا.

لەسەرەتاي سوورەتى ﴿البقرة﴾ بەكورتى دەست نىشانم بۆ جۆرەكانى غەبىب كىرد، لە دوا دوايى سوورەتى ﴿نمل﴾ دا كە لە پىشەوہ تەفسىر كىرد زۆر بەدرىژى باسى ئەو جۆرانەم كىرد و ئەوانەيان كە تايبە تىن بە خواوہ، باسەرنجى ئەو باسە درىژە بدرئى، چونكە پالفتە و كورتەي پاي زانا بەرزەكانى ئىسلامە و زۆر پىويستىشە زانىنى ئەو باسە، لىرەدا بەكورتى ھەر باسى جۆرە تايبە تىكە ئەكەم و نىشانى ئەدەم:

ئەم بەشەيان ئەو شتانە يە كە ھىچ نىشانە و بەلگە يەك نىبە لەسەريان، نەبە ژىرىى ئەزانرىن و نەبە وىژدان و لەدەرووندا ھەستىان پىئەكرى، ئەوہش وەك زانىنى كاتى ھاتنى پۆژى دوايى و زانىنى بەسەر ھات و پووداوى داھاتوو و چارەنووسى مەردومان.

بەندە ئامادە نەكراوہ بە سروشت بۆ زانىنى ئەم جۆرە شتانە، كۆنەندامى سروشتىيى زانىنيان دانەپىژراوہ لەسەر وەرگرتنى ئەم جۆرە زانىنە، كەواتە ئەو زانىنە دەست نادا و ناگونجى بۆ بەندە، مەگەر خوا بە مېھرەبانى و لىزانى خۆى ھەر ئەندازىك - كە خۆى ئەزانى پىويستە و بەرزەوہندى تىايە - بىبەخشى بە ھىندى لە بەندەيانى كە پىغەمبەرەكانن، كۆنەندامى سروشتىيى زانىنى لە ئادەمىدا داپىژراوہ بۆ ھەلسانى بە كارو بارى جىنشىنيەكەي لە زەويدا و ھەلسانى بەوھىش پىويستى نىبە بە زانىنى ئەو جۆرە غەبىبانە، مەگەر ئەو ئەندازەي كە دراوہ بە پىغەمبەرەكان (ﷺ) بەلكو ئەگەر دەرگاي ئەو زانىنە بكرايەتەوہ لە ئادەمى كاروبارى جىنشىنيەكەي ئەوہستا و بەسەر ئەنەبرا، چونكە زۆر بەي كەس كە خەرىكە و ناوہستى لەكاروبارى ژيان و ئاوەدان كىردنەوہى و لات، گىيانى بەوہ يە نازانى بەسەر ھات و پووداوى داھاتوو و چارەنووسى چۆنە، بىجگە لەوھىش زانىنى ئەو جۆرە شتانە مايە بىئارامى و سەر شىوان و خەرىك بوونى دەروونە پىيانەوہ، كەواتە ھەر ئەوہ بەجى يە كە خوا بەندەكانى ناگادار نەكردووە بەسەر ئەو جۆرە غەبىبانەدا، ئىنجا كەواتە با بزانىن خوا لە چ رىنگە يەكەوہ ئەو پىسانەي جوئى كىردەوہ لە پاكەكان و ئەو پاكەكانەي زانا كىرد بە حالو بارى پىسەكان؟

وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِنْ رُسُلِهِ مَنْ يَشَاءُ فَتَأْتُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٨﴾

خوای گه ورده دست نیشان نهکات بونه وه که نه فرموی: ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِنْ رُسُلِهِ مَنْ يَشَاءُ﴾
به لام خوا هر که سینی بوی هلی نه بژی له فروستاده و نیراوه کانی، که ناگاداریان نهکات
به هیندی له غیب که پیوست بیت، واته له ریگی نه و فروستاده وه پاک و پیس جوئ
نهکات وه، بهم په نگه خوا فروستاده که ناگادار نهکات به و پروا و بی پروایی که له دلی پاک و
پیسه کانداهیه و نهویش پرواداران ناگادار نهکات، بهم په نگه هر که س پروای هینا
به نیراوه و فروستاده ی خوا نه و پاکه و هر که س نه هینا نه وه پیسه، وه هر که س
تن کوشانی کرد و په پرهوی فروستاده که ی کرد نه وه پاکه و هر که س نه یکرد نه و پیسه، وه
هر که س له تاقی کردنه وه ی نه و ری ت کوشان و فیدا کاریه دا، دهر چوو و خوگر بیو نه وه
پاکه و هر که س دهر چنه چوو و خوگر نه بوو و پشتی تی کرد نه وه پیسه، به همو نه مانه
پیس له پاک جوئ نه بیته وه بو پرواداران. ﴿فَتَأْتُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ﴾ که واته پروای راسته قینه بینن
پاک و خاوینی به خوا و به نیراوه کانی ﴿وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ نه گه به و جوړه
پروا بینن و بترسن له خوا و خوتان بیارینن له ناره زایی خوا، بو نیوه هیه پاداشتیگ زور
گه وره، نا به و جوړو شیوه به باسه جهنگی (احدی) کرد.

نینجا هم جهنگه و نه و نایه تانه ی که هاتن له باره ی هم جهنگه وه چند شتی گرنگی جوړ
به جوړ نه دن، که به زه حمت دینه ژماوه و باسیک که پر به پر شایسته بیت، له بهر نه وه ناماژه
نه که یین به کورتی بو چند خالیگ که به که لک ترو ناشکراتریانن:

۱- تیگه یانندن و ناگادار کردنه وه ی مردوم به سروشتی هم نایینه که بهر نامه یه کی
خواییه و هاتوه بو ژبانی مروؤ و ناده می، تیگه یانندن و بیدار کردنه وه به ریگای
کارکردنی هم نایینه له ژبان، سروشتی هم نایینه و ریگی کارکردنی هر چند
ناشکرایه، به لام زور جار له یاد نه چن، یان هر له یه که مجاره وه به هله و هر گراون،
به هوی نه وه هله یه کی زور گه وره په یدا نه بی له باره ی نایینه وه: هله له حقیقت و
باره راسته که ی دا، هله له کار و پیشه ی دا بو پاردوو و نیستا و داهاتوودا، بی گومان
هیندی و ناهانی و چاوه پروانی نهکات له نایینه - ماتوول لای خواوه هاتوه بونه وه ی
بی بی به بهر نامه ی ژبان - که نه بی خوئی به خوئی کار بکات له ژباندا به شیوه ی

موجیزه و بهی پیویست شتیکی ترا ئینجا کاتی که ئهیین بهو جۆره نیه و کاروباری بهستراوه بههیزو تواناو ههول و تیکۆشانی مردومهوه، بهوینهی بهرنامهکانی تر پیویستی هیه به ههموو جۆره چهک و کهرهسهی پیویست، کاتی که بهو جۆره ئهم ئایینه ئهیین بئگومان یان دل ساردو ئاومید ئهبن، یان بروایان بئهیز ئهبن بهرئک و پئکی و شایستهیی ئهو بهرنامهیه! یان دووچاری گومان و دوو دلی ئهبن له راستی ئایینهکهدا! ههراکام لهههلهیانه پهیدا ئهبن له تیگهیشتن له سروشتی ئهم ئایینه و پئگه و پئبازی ئهم ئایینه، یان لهیاد چوونی ئهو تیگهیشتنه.

شتیکی ئاشکرایه که ئهم ئایینه بهرنامهیه بۆ ژبانی ئادهمی، بهدی هینان و پئک هینانی لهژبانهدا ئهبن بهپئی تیکۆشانی ئادهمی بیئت، له سنووری توانای خوینادا، لهگهله بهکار هینانی ههرا چهک و کهرهسهیهکی پیویست بیئت. سیفته و نیشانهی تایبهتی ئهم بهرنامهیه ئهوهیه له ههموو کات و له ههموو قوناغ و ههنگاوئیکی تیپهراکات له سروشتی ئادهمی، له سنووری توانی دهرناچن، ههمیشه سهرنجی بارو حالهتی کاروباری ماددی ئادهمی نهات و بهپئی ئهوه رهفتاری لهگهله ئهکات، له ههمان کاتدا ههرا کاتی ئادهمی بهراستی دهستی گرتبئ بهم بهرنامهیهوه، بهرز بووهتهوه بهرامبهراوه و پله و پۆپهیهک که بههیچ بهرنامهیهکی تر نزیکیی ئهو راوه و پله و پۆپه نهکهوتووتهوه و ناکهویتهوه، چ جای ئهوهی پئی بگات!! بئگومان خوا توانایه که سروشتی ئادهمی بگۆرئ، توانا بوو که ئادهمی لهسهرا سروشتیکی تر دروست بکراوه، بهلام ویستی و ئیرادهی کرد که ئادهمی دروست بگات بهم سروشته تایبهتی، ویستی و ئیرادهی کرد که رینوومایی ئادهمی بهرهمی تئکۆشان و گوپرایهلی خوئی بئ، ویستی و ئیرادهی کرد که ههمیشه سروشتی ئادهمی بخهیره کارو لهنیش نهخرئ، ویستی ئادهمی له ههموو ئهمانهدا پئی بگات به ئهندازهی ههول و تئکۆشان و له سنووری بهسهرا هات و حالهتهکانی ژبانی. هیچ کهسئیک پئی نیه پرسیار بگات که بۆچی ویستی خوا بهو جۆره هات؟ چونکه هیچ کهسئیکی تر زانا نیه – دهست نادا که زانا بئ – بهو پزئمه گشتیهی که خوا دایناوه بۆ ئهم بوونهوهره، به داخوازی ئهو پزئمه له سروشتی ههراچی هیه لهم بوونهوهردا، بهو حکمهت و کار دروستیهی که نادیاریه له ئیمهوه و هیه لهبوون و پهیدا بوونی ههموو شتی لهم بوونهوهردا لهسهرا ئهم بارو شیوهی که دارئزراوه لهسهرا!

پرسیار له و جوړه شتانه هرگیز بپرواداری راسته قینه نایکات، چونکه شرم نه یگرئ و خوی نه ناسئ و نه زانی که خوی کوږی نه و مهیدانه نیه، هر ودها بپروایش نه و پرسپاره ناکات، چونکه نه ونده نه زان و نه فامه، بپروای نیه! بپرواداریکی تئ نه گه یشتوو نه و پرسپاره نه کات، جاله برنه و شایانی نه و نیه گوئی پئ بدرئ و به هیچ دابنرئ و سمرنج بدرئ، به لن هینده که سیک نه و پرسپاره نه کات که نه زانه و نازانی خوی ته تی چیه و مه به ست به و خوا کامه یه؟ نه و جوړه که سانه ش نابئ له ریوه و ه لام بدرینه و، به لکو نه بئ له ریوه ه و ل بدرئ خوا و خوی ته تی پئ بناسرئ، به لکو تئ بگات و بپروا بپنئ و نیت واز نه هینئ، نه گه تئ نه گه یشت و بپروای نه هینا نیت گوئی پئ نه درئ، چونکه شایسته ی و ه لام دانه و نیه!

کورت و پالفتی باسه که نه مه یه: نه و بهرنامه ی نیسلا مه به دی نایه ت له جیهاندا، هر به مه ی که له لایه ن خوا و ه اتوو، و ه به دی نایه ت ته نها به راگه یانندن و پوون کردنه و له جیهاندا، خوا نه یوست که به زوری خوی به دی بپنئ به وینه ی به دی ه اتنی کاروباری نه و زه و ی و ناسمان و نه ستیرانه، به لکو نه و بهرنامه ی به دی دیت که کو مه لیک له ناده می هلی گری و بیگری ته گه رن، بپروای تیر و ته واری پئ ی بپنئ، به ریکی دامه زرا و بیت له سه ری — به پئی توانا — بیکات به کار و پیشه ی ژبانی و نه و پری ناوات و نامانجی، ه و ل و تئ کو شان بکات بو دامه زانندن و به دی هینانی له دلی مردومانی تردا، هر ودها له ژبانی دا به کرده و، نه و تا قم و کو مه له نه و ه ستن و هر چی له توانایاندا هیه به کاری بپنن و به ختی بکن له و ریگه یه دا، به رنگاری هه مو ریگری به ه ستن، چ ریگری دهرونی و چ ریگری دهروه، نینجا نه و تا قم و کو مه له هیندی جار زال نه بن و سر نه که ون له و تئ کو شان و چنگ و بهر بهر کانیدا، هیندی جار نه شکین، به گویره ی باوی خوا له جیهاندا، که نه و ه ش به پئی به کار هینانی هر شتی که که هوی سر که و تن و تیک شکانه، له پیش هه مو شتی که وه پیش هه مو تئ کو شان و پیش هه مو هویک شتیکی گرنه هیه، که بریتیه له لی برانی نه و کو مه له بو نه و مه به ست و داپنینی هر شتیکی تر له خو یان، به راستی ده ست گرتنیان به و بهرنامه یه و، تا راده یه ک بین به نوینه و ناوینه یه کی بالانما بوی، هه می شه په یوه ست بن به خوا و ه پشت هر به و به ستن، نه و هیه حقیقه تی نه و نایینه و نه و هیه ریگه ی نه و نایینه. نه و به و که خوا ویستی نیشانی نه و کو مه له بپرواداره ی بدات و زانا و ناشنایان بکات پئی، له کاتیکدا که

پووداوه‌کانی جهنگی (احدی) به‌سەر هینان و له نایه‌ته‌کاندا باسی کردن و ته‌می و نامۆزگاریه‌کانی ئاراسته‌کردن، وه‌ک رابواردن و تیپه‌ریان کرد به‌سەرماندا. هه‌رکات ئه‌و کۆمه‌له‌ که‌م و کوپیان بوو له‌نۆینه‌ریان بۆ ئه‌و به‌رنامه‌ی خوا، که‌م و کوپیان له‌ هیندی هه‌لوێستیان له‌ جهنگ و به‌ربه‌ره‌کانیکانیاندا، کاتێ که‌م و کوپیان بوو له‌ به‌کار هینانی ئه‌و شتانه‌ی که‌ به‌پێی باوی خوایی ویستی، کاتێ بێ ناگا بوون له‌ سروشتی نایینه‌که‌یان و لایان وا بوو که‌ ماتوول موسلمانێ ئیتر ئه‌بێ هه‌ر زال و سه‌ر که‌وتوو بن، ئیتر با بۆچوون و کرده‌وه‌یان هه‌ر جوړببێ و له‌سه‌ر هه‌رباریک ببێ، له‌و کاته‌دا خوا لێیان نه‌گه‌ڕێ تا دووچاری تێک شکان ئه‌بن و ئیش و نازاره‌که‌ی نه‌چه‌ژن! بێ‌گومان به‌دی هاتنی ئه‌م به‌رنامه‌یه‌ له‌ ڕینگه‌ی هه‌ول و تێ‌کۆشانی ئاده‌میوه‌ خێرو فه‌ری تیا‌یه، چونکه‌ به‌وه‌ ژێانی مه‌ردوم نه‌که‌ویته‌ کار و ناوه‌ستی، سروشتی ئاده‌می بێدار ئه‌بیته‌وه‌ و گه‌شه‌ نه‌کات و له‌ ڕینگه‌ راسته‌که‌ی خۆی لانا‌دا، ئه‌وه‌ش له‌به‌رئه‌وه‌یه‌ که‌ پڕوا به‌تێرو ته‌واوی له‌د‌دا جینگیر نابێ هه‌تا خاوه‌ن پڕوا نه‌که‌ویته‌ تێ‌کۆشان به‌ده‌ست و به‌زۆر بۆ به‌رگری و به‌ریه‌ست کردنی هینزی سته‌مکار له‌ ڕینگه‌ی پڕوا و ڕینووما‌یی دا، هه‌تا له‌م تێ‌کۆشانه‌یش دا دووچاری تاقی کردنه‌وه‌ نه‌بێ به‌خۆگری له‌سه‌ر تێ‌کۆشانه‌که‌ی، خۆگر بێ له‌سه‌ر ئه‌شکه‌نجه‌ و نازار، خۆگر بێ له‌سه‌ر تێک شکان، خۆگر بێت له‌سه‌ر زال‌بوون و سه‌رکه‌وتن، چونکه‌ خۆگری له‌سه‌ر زال‌بوون به‌تین ترو گراتره‌ له‌ خۆگری له‌سه‌ر تێک شکان. تا به‌هۆی ئه‌و تاقی کردنه‌وانه‌وه‌ د‌ل پاک و خاوی‌ن و پالفته‌ ببێ، ڕیزی چاکان و پاکان جوێ ببيته‌وه‌، کۆمه‌ل به‌ڕنکی له‌سه‌ر ڕینگه‌ راسته‌که‌یان دامه‌زرێن، ب‌رۆن به‌پێی خۆیاندا و به‌رزبینه‌وه‌ به‌ره‌ و راده‌ و پله‌ی به‌رزی به‌رزی خۆیان به‌پشتیوانی خوا.

خوای میه‌ره‌بان ویستی که‌ئه‌و کۆمه‌له‌ موسلمانه‌ ناشنا و زانا بکات به‌ نایینه‌ پیرۆزه‌که‌یان له‌سه‌ر باره‌ راسته‌قینه‌که‌ی، له‌کاتێکدا که‌ په‌روه‌رده‌ و ته‌می کردن به‌ پووداوه‌کانی ئه‌و جه‌نگه‌.

۲- له‌و خاله‌ گرنگ و ئاشکرایانه‌ ئه‌مه‌یه‌: ب‌روادار ناته‌واوی هه‌یه‌ و بێ که‌م و کوپی نابێ، به‌لام له‌ هه‌مان کاتدا ده‌ست ئه‌دا بۆ گه‌شه‌کردن و به‌رزبوونه‌وه‌، هه‌تا ئه‌گاته‌ ئه‌وپه‌ری پله‌ و راده‌یه‌ک که‌ بۆی دانراوه‌ له‌م زه‌ویه‌دا! ئه‌وه‌تا ئه‌ببینین له‌ناو ئه‌و کۆمه‌له‌دا — کۆمه‌لی هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) — که‌ چاکترین ئومه‌ت و گه‌لیک بوون خوا هینانیه‌ سه‌ر زه‌وی، ئه‌ببینین تیا‌یاندا بوو که‌ نایه‌ته‌کانی ئه‌م جه‌نگه‌ هاته‌ خواره‌وه‌ له‌نه‌نگ و

ره‌خه‌یانداندا، له‌که‌داری‌کردن‌به‌لاوازی و به‌ترسو به‌گوناهو هه‌ل‌خلیسکان به‌هوی
 شه‌یتانه‌وه، نه‌وانه‌ب‌رودارو موسلمانیش بوون، به‌لام تازه‌که‌وتیونه‌سرپ‌ئو و
 یه‌که‌مجاریان‌بوو، هینشتا له‌قونای پ‌روم‌ده‌کردن و پینگه‌یانداندا بوون، به‌لام به‌راستی
 لی‌ب‌رابوون، هه‌موو‌کاروباری‌خویان‌سپارد‌بوو به‌خوا، هه‌ربه‌سه‌ر‌کردایه‌تی‌ئو‌پازی
 بوون، هه‌ر‌مل‌که‌چی‌فرمانی‌ئو‌بوون، جاله‌به‌ر‌ئوه‌له‌په‌نای‌خوی‌ده‌ری‌نه‌کردن،
 به‌ل‌کو‌میهره‌بانی‌له‌گه‌ل‌کردن و لی‌یان‌بوورد، فرمانی‌دا به‌پیغه‌مب‌ر‌دا (ﷺ) که‌چاوپوشی
 بکات‌لی‌یان و داوای‌لی‌بووردن‌بکات‌له‌خوا‌بۆیان، فرمانی‌پ‌ئ‌دا که‌پ‌رس و پاوو
 ته‌دیرو لی‌کۆلینه‌وه‌یان‌له‌گه‌ل‌بکات، له‌پاش‌ئو‌هه‌موو‌پ‌رودارو‌کرده‌وانه‌ی‌که
 لی‌یان‌ه‌وه‌پووی‌دا، له‌پاش‌ئو‌هه‌موو‌به‌سه‌ر‌هاته‌ی‌که‌په‌یدا‌بوون، له‌ئه‌نجامی‌ئو
 ته‌دیرو‌پ‌رس و پای‌که‌کرا‌ده‌باره‌ی‌ئو‌جه‌نگه‌له‌یه‌که‌مجاره‌وه! به‌لی‌خوا‌لی‌یان‌گه‌را
 تا‌دوو‌چاری‌ئو‌به‌سه‌ر‌هات و تاقی‌کردنه‌وه‌سه‌خته‌ی‌کردن. به‌لام‌ریز‌ده‌ری‌نه‌کردن،
 نه‌ی‌فه‌رموو‌پ‌ئ‌یان‌تازه‌ئیه‌که‌ل‌کی‌ئم‌کاره‌تان‌نه‌ماله‌پاش‌ئوه‌ی‌که‌له‌م‌تاقی‌کردنه‌وه‌دا
 ده‌رنه‌چوون، به‌ل‌کو‌چاوپوشی‌کرد‌له‌لاوازی و که‌م و کوپیه‌که‌یان، به‌ئو‌په‌ری‌به‌زه‌یی و
 میهره‌بانیه‌وه‌تم‌ئ و نامۆزگاری‌کردن، لاوازی و که‌م کوپیه‌که‌یان و نیازو‌خه‌ته‌ره‌کانی
 ده‌رخستن، نه‌ک‌بۆئه‌وه‌ب‌ئ‌ناپروو‌پ‌یسوایان‌بکات، بۆئه‌وه‌ی‌ته‌نگه‌تاویان‌بکات و باری
 قورس‌بخاته‌سه‌رشانیان، به‌ل‌کو‌بۆئه‌وه‌ی‌که‌ده‌ستیان‌بگرئ، ب‌روایان‌به‌خویان‌په‌یدا
 ببئ و خویان‌به‌سووک و ب‌ئ‌نرخ‌سه‌یره‌نه‌که‌ن و نا‌ئومید‌نه‌بن‌له‌گه‌یشتن‌به‌ناسۆ و پله‌ی
 به‌ریزان، تا‌ئوان‌به‌راستی‌ده‌ست‌بگرن‌به‌ئاین و به‌رنامه‌که‌ی‌خواوه، ئینجا‌سوپاس
 بۆ‌خوا‌به‌زووی‌پ‌ئ‌گه‌یشتن، نه‌وه‌بوو‌هه‌ر‌له‌پۆژی‌یه‌که‌می‌پاش‌تیک‌شکانه‌که، به‌و
 هه‌موو‌زانه‌وه‌ده‌ر‌چوون‌له‌گه‌ل‌پیغه‌مب‌ر‌دا (ﷺ) به‌ب‌ئ‌باک‌وبه‌ب‌ئ‌دودلی و گویدان
 به‌چاوپاوو‌فاک و فیکسی‌پ‌روپاگه‌نده‌چیان، ده‌ر‌چوون‌بۆ‌به‌ره‌نگاری و تیک‌جه‌نگین
 له‌گه‌ل‌له‌شکری‌دوژمنی‌نۆری‌نۆرداردا، وه‌ک‌به‌دریژنی‌باسکرا.

هه‌تا‌تۆلو‌خامه و ناسک‌بوون، به‌و‌نهمی و ناسکیه‌ره‌فتاریان‌له‌گه‌ل‌کرا، به‌لام‌کاتی‌که
 گه‌وره و به‌هیزو‌ره‌ق‌بوون، به‌ره‌قی‌ره‌فتاریان‌له‌گه‌ل‌کرا! هه‌ر‌که‌س‌ب‌یرئ‌بکاته‌وه و چاویک
 ب‌گیرئ‌به‌نایه‌ته‌کانی‌سوره‌تی «التوبة» دا که‌هاتنه‌خواره‌وه‌ده‌باره‌ی‌ئو‌چهند‌که‌سه‌ی

كه به جيمان و دهرنه چوون بۇ غەزاي تەبوك، ئەو ئايەتەنى كە ئەو ھەموو توندو تىزىيەي بەكار ھىنا لەگەل ئەو بەجىماوانەدا، ھەركەسىك چاويى بگىرئى بەو ئايەتەندا تى ئەگات كە جياوازيەكى زۆر ھەيە لە پەفتار كىردن لەگەل ئەوان و ئەماندا، ھەرچۇنئى بارو ھالى موسلمانەكان لە (اھد) دا زۆر جياوازيو لەگەل بارو ھالىمان لەكاتى پووداوي (تەبوك) دا، كۆمەلى موسلمانان لەم ھەر دووكاتەدا ھەر كۆمەلى موسلمانان و ھاوھەلان بوون، بەلام لەكاتى پووداوي (اھد) دا ھىشتا موسلمانەكان توول و خامە بوون و پى ئەگەيشتەبوون، لەپاش ئەو تەبوك (تەبوك) ئىسلام پەرورەدى كىردن و پىي گەياندن تا گەيشتە ئەو ئاسۆ پلەبەرزە، لەگەل ئەو ھىش دا ھەر ئادەمى بوون ھەر بە ئادەمىتەش مانەرە، ھەرچۇنئى لە پىشەوھ لاوازي و كەم و كورپى و ھەلەيان بوو، لەپاشانىش ھەر ئەو جۆرە شتەنە پووي تى ئەكەردن، بەلام تۆبە و داواي لى بووردن و گەرانەرە بۇلاي و خوا ھەر بوو.

ئەم بەرنامەيە كە گىرايە گەردن ھەمىشە چاودىرىي و پارىزگارىي سروسى ئادەمى ئەكات و پىي ئەگەيەنئى و پەرورەدى ئەكات، نەك ئەيگۆرئى، يان لەكارى ئەخات، يان بارىكى بىدا بەسەردا كە پىي ھەلنەگىرئى، ئىترى يا بەرزى بكاتەرە بۇ پادە و پلەيەك كە بەدى كەس دا نەھاتەنئى: ئەم بۇچوون و تىگەيشتەنە بەم جۆرەي كە وترا زۆر بەكارو بەنرخە بۇئەمەي كە ھىواو ئومىدىكى ھەمىشەيى بختە دلى موسلمانان، تا بەمۆي ئەوھە ھەول و تى كۆشان بگەن و لە سايە و پەناي ئەم بەرنامەيەدا پى بگەن و پادە و پلەي كە بۇيان دانراوھ، ھەرەھا بەم بۇچوون و تىگەيشتەنە ھالى ئەيىن كە پىك ھاتن و بەدى ھاتن و بەرز بوونەرە بە شىوھى موعجىزە و بە پىچەوانەي باو نەبووھ، بەلكو بە ھەول و تى كۆشانىك بووھ كە بەپىي سورشى ئادەمى بووھ و لە سنوورى دەسەلات و توانا و سروشى دەرئەچووھ، كەواتە لەھەر چەرخىكدا ھەر تاقم و چىنىكى تر وەك ئەوان لى بنەوي و بەراستى پەپەرەوي ئەوان بكات خوا ئەيانگەيەنئى بەوان و ئەيانخاتە رىزى ئەوان.

۲- ئەمەيە: لەم بەرنامەي خوادا پەيوەستىەكى بەتىن ھەيە لە بەينى ھەموو بارو ھالى موسلمانان و ھەموو جەنگ و تى ھەلچوونىك لەگەل دوژمنەكانيان لە ھەموو مەيدانىكدا، پەيوەستى عەقىدە و بۇچوون و پەرەشت و پاميارى و ئابورى و كۆمەلەيەتيان، لەگەل زال بوون و تىك شكانيان لە ھەموو جەنگ و بەر بەرەكانى يەكان، واتە بوونى ھەركام لەمانە ھۇنئىش

که ره له زال بوون و سه رکه وتندا، نه بوونی هر کام هوو نیش کهره بو تیک شکان و ژیر
که وتن، وهک دست نیشان کرا بو هم مه بهسته له کاتی تهفسیری نایه تهکاندا.

۴- له باره ی سروشتی بهرنامه ی په روره دره کردنی نیسلامیه وه، نیسلام نه دوی و نه کولیته وه
له هه موو به سه رها ت و پرودا وه کانی کومه لی موسلمان، له بهرهم و سه رهنجامی نه و
پرودا وانه، نه گه پئی به دوا ی هه موو کون قوشبنی دل و دهر ووندا، داشا ردر او ه کانی
ده نه خات، نینجا به هو ی نه وه وه هه موو نه وانه پالفته و پاک و خاوین نه کاته وه، هه موو
هه ست و بوچوونه ناراسته کان راست نه کاته وه، هر بیرو باوه رینک که رینک و په وایه و
ژیانی نیسلامی له سه ر راگیره نه یهیلنیته وه و دانی پیا نه نی.

۵- هم بهرنامه ی نیسلامه شتیکی خه یالی نیه، بیرو باوه په کانی ته نها بو بیر لی کردنه وه و
تی پوانین نین، واز ناهینی به ته نها را گه یانندن و ته منی کردن، به لکو نه وه ی که وتی و
دایهینا نه بن به کرده وه به دی بهینری له ژیاندا، ناشکرا ترین به لگه و نیشانه له سه ر
نه وه له م جهنگی (احد) دا، هه لو نیستی پیغه مبه ر (ﷺ) بوو به رامبه ر بیرو باوه پی
مه شوهرت و پرس و را وه رگرتن، بی گومان پیغه مبه ر (ﷺ) نه ی توانی نه و مه بده نه به کار
نه هینی و هر به پئی پای خوی په فتاری بکر دایه، به تایبه تی به گویره ی نه و خه وه ی
که بیننی و خه و په رژی نیشی کرد - وهک له سه ره تا وه باس کرا - نه بوایه هر به پئی
پاکه ی خوی په فتاری بکر دایه، چونکه نه و کاته دور نه بوون له و هه موو به سه رها ت و
پرودا وه سهخت و دل ته زینانه، بی گومان نه گه ر نه و بیویستایه هر به قسه و پاکه ی
خوی بجولایه ته وه هیچ که سیش نه نه بوو دژی نه وه بوایه و پازی نه بن پئی، به تایبه تی
پاش نه وه ی که کوپو کومه له که په شیمان بوونه وه له پرا و بریاره که ی خویان و
پیغه مبه ر (ﷺ) که سه رهنجامی کاره کانی نه زانی هر له سه ر نه و مه بده نه نه پویش ت و
هه لی نه وه شانده وه، چونکه له سه ر پویش ت و به دی هینانی نه و مه بده نه ی به گرنگ و
به نرخ تر دانا له دور که وتنه وه له و هه موو زیان و پرودا وه سهختانه که بوون به
سه رهنجام و بهرهمی نه و مه بده نه له و جارهدا نینجا وهک هم نه و مه بده نه ی به گرنگ
تر دانا، نه وه بوو له پاش لی بوونه وه له جهنگه که و له پاش نه و پرودا وه سهختانه،

فرمانی خواہات بہ بہکار ہینانی نہو مہبدنہ، لہ پاش نہوانہ فرموی: ﴿تَأَعَفُ عَنَّمْ
وَأَسْتَغْفِرَ لَهُمْ وَاَسْأَلُ لَهُمْ فِي الْأَمْرِ﴾ وہک تیپری کرد بہسرماندا.

۶- نمہیہ کہ: بہرنامہکی خواہشتیکی دامہزراوہ، ہرشتی نہو نرخی بؤ دانابی ہر
نہوہ پیروزہ و نرخ دارہ، نینجا ہر ہلہ و لادان و ترازانیک پووبدا پوو ناکاتہ
بہرنامہکو و نا سہ پینری بہسر نہوا، بہلکو ہموی پوی ناکاتہ بہواداران و ہینی
نہوانہ کہ بہریکی پہ پیرہوی بہرنامہکی خواہان نہکردوہ، کہواتہ پیویستہ لہسر
موسلمانان ہمیشہ ناگایان لہپاکی و خاوینی بہرنامہکیان بیت و ہرگیز شیوہ و
وینہی شیرین و پاکی لہکہ دارو ناشیرین نہکن بہوی ہلہ و لادان و ترازانی ہیچ ہلہ
کہرو لادرو ترازاونیک - ہرچہند پلہ و پایہی بہرزیبت - بہلکو بہبن پیچ و پنا ہر
لہکو پرخنہیک بوو بہہینی مردومہکان دابنری، نہک بہہینی بہرنامہکہ، چونکہ
بہرنامہکہ بہنرخ ترو گرنگ ترو گہورترہ لہوی کہلہبہر خاتری مردوم و لہپہنای
مردومدا لہکہ دارو پرخنہ دار بکری، کہواتہ میژوی نیسلام بریتی نیہ لہ ہر
کردوہ و باری کہ موسلمانان کردبیتیان و دایان ہینا بن، بہلکو میژوی نیسلام ہر
کردوہ و باری کہ موسلمانان پیہی ہلسا بن بہپیہی بہرنامہکی خوا و پیک و دہقی
بیروباوہرہ دامہزراوہکانی نہو بن، میژوی نیسلام میژوی نہو موسلمانانہ نیہ کہ
ہر بہناو و بہ زیان و بہدم موسلمانان! میژوی نیسلام ہر میژوی بہدی ہینانیکی
پاستہقینہیہ بؤ نیسلام، لہبؤچوونی موسلمانان و کردوہ و پہوشتیان و ہموو بارو
پوویہکی ژبانیان.

نمہ بوو کہ خوا ویستی گہل و نومہتی موسلمانانی پیہی ناشنا بکات، لہکاتیگدا کہ
ہلہکانی نہو تاقمہ موسلمانہی دہرخت و کہم و کوپی و لاوازیہکی ناشکرا کردن، لہ
پاش نہوہ میہرہبانی لہگہل کردن و لییان بوورد، لہ پاش نہوہی سہرہنجامی کردوہکانی
خویانی پیہی چہشتن لہ میدانی تاقی کردنہوہدا.

باسی جہنگ و بہرہرہکانی (احد) دوایی ہات، بہلام بہرہرہکانی دوژمنہکانی ترکہ
بہدوروبہری مہدینہدا بوون - بہتایبہتی جوولہکہ - کہ نہوان نیش کہرو ہوی سہرہکی
بوون لہ ہلگہراندنی جہنگی (احد) دا، بہرہرہکانی نہوان ہیشتا ہر دوایی نہہات،

بەربەرەكانى بەدەم بازى و پىروپاگەندە و پىلان لە ھەر بارىكەوھە كە بەدەستەوھە بىت، بۇ تىك دانى پىزو كۆمەلى موسلمانان و دوو دل كردن و بى ئارام كردنى دەروونيان، ئەم بەربەرەكانى كە بەشى گەرە و زۆربەى ئەم سورەتەى داگىر كرد.

ھەرچەند پىغەمبەر (ﷺ) (بنى قينقاع)ى دوور خستەوھە لە مەدىنە لەپاش پىلان و ناپاكى كەلىيانەوھە دەركەوت، وھەپاش ھەلۆھشاندنەوھى پەيمانى كە پىغەمبەر (ﷺ) بەستى لەنىوان خۆى و جوولەكەكانى مەدىنەدا، لەسەرەتای ھاتنى بۇ مەدىنە، ھەرچەند ئەو دەركردن و دوورخستەوھەبوو، بەلام جوولەكەكانى تىرى مەدىنە: (بنو نضير و بنو قريظة) بەوھە تەمى خوار نەبوون، بەلكو لەگەل جوولەكەكانى خەبەر و ھەموو جوولەكەكانى نىوھە دوورگە دەستيان تىكەل كرد و شانيان كرد بەكردەوھى خراب و پىلان گىپر، پەيوھەندى و پەيوھەستيان بەست لەگەل ناپاكەكانى مەدىنە و لەگەل بت پەرستەكانى مەككە و دەورو بەرى مەدىنە و بەبى وەستان شانيان كرد بە خرابەكارى و پىلان گىپران، جا لەم چەند ئايەتى داھاتوھەدا ھىندى لەو وتار و کردارى پىسى ئەو جوولەكانە ئەخاتە بەرچاو — وەك داى بە ناوچاوى خۆشياندا و شەرمەزارى كردن پىيان — ئەو وتار و کردەوانەيان كە ئەوپەرى بى شەرميان تىايە دەربارەى خوا وەك بەد کردارى و پەيمان شكاندنە لەگەل موسلمانەكاندا.

ھەلۆىستى بەد و ناراستى ئەو جوولەكانە داخوازبوو، بۇ ئەو دەرخست و ئاپرو بردنەيان، ھەرچۆنى پەرەردە كردن و پىگەياندى موسلمانان داخوازبوو بۆيان، تا موسلمانەكان و رىا بن و ئامادە بن بۇ بەربەست كردنى پىلانەكانيان و دوور كەوتنەوھە لە ھەر حال و داوىك كە ئەوان ھەلى كەنن و بىننەوھە بۆى، ئەو تەمى و ئامۆزگارىانە كەلە مەدىنەدا ئاراستەى ئەو موسلمانانە کران، تەمى و ئامۆزگارى و ئاگادار كردنەوھەن بۇ ھەموو موسلمانانى پاش ئەوان تا ئىستا و تا داھاتوويش، ئەگەر موسلمانانى ئىستا و چەند چەرخى لەمەوبەر ئەو تەمى و ئامۆزگارى و ئاگادار كردنەوھەيان لەبىر بوايە نەئەكەوتنە تەپكە و داوى دوژمنەكانيان لە صەلىبى صەھىونى و شىوعىيەتى جىھانى، ئاوا ژىر پى و پىشیل نەئەكران، ئىنجا گوئى بگرىن لە قورئانى پىروژ ئەو شتە گرىگانەمان بەدا بە گوئچكەدا.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ
 سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ
 ﴿١٨﴾ لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا

وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ

له يه که مجاره وه نه فهرمووی: ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ﴾
 نهو که سانهی که ره زیلن و چرووکی نه کهن به وهی که خوا پنی به خشییون به چاکه و منه تی
 خوی و به بی نه وهی نه وان له راستی دا خاوه نی بن، به بی نه وهی مافی نهو پی به خشینه یان
 بی، نهو که سانهی که چرووکی نه کهن، به م رهنکه مافی خوی لی نادهن، با نه وانه گومان
 نه بهن که نهو چرووکیه چاکتره بویان له بهخت کردنی له پنی خوادا ﴿بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ﴾ به لکو
 نه وه خراپه و شه پنیکی که ورهیه بویان، وه ک پوونی نه کاته وه که نه فهرمووی: ﴿سَيُطَوَّقُونَ مَا
 يَبْخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ بی گومان نه وهی که چرووکیان پی کردوه له جیهاندا، تهوق نه کرین
 پی و نه کریته تهوقی گهردنیان له پوژی دوایی دا، نیجا نایا نه م هره شهیه پوکه شو
 پوواله ته کهی مه بهسته، وه ک کومه لیک نه فهرموون، له بهر چند هه دیسیک که له م بارهیه وه
 هاتووه و دست نشان نه کات بوئه وه؟ یان مه بهست نه وهیه وه (مجاهد) نه فهرمووی: له
 پوژی دوایی دا داویان لی نه کری که نه وهی نه یانداوه بیینه نه وه لهو پوژه دا بیدهن،
 ناشکرایه که نه وه یان پی ناکری؟ یان مه بهست نه وهیه: سزاو توله کهی نه نوو سینری
 پی یانه وه و بزگار بوون نابی لی به وینهی تهوقی که بکریته گهردن؟ به هه حال و له سه
 هه ربار، به راستی هه شهیه کی زور شامناکه و نه وه نه گه یه نی که به خشینی نهو شته فهرزو
 پیویست بووه له سه ریان، وه ک زور له زانایان نه فهرموون: که نه م نایه ته هاتووه ته خواره وه
 ده ربارهی نه وانهی که زهکات نادهن یان وه (ئین و جهریرو ئین و نه بی حاتم) نه گپرنه وه
 له (ئین و عه باس) وه — خویان لی پازی بیت که نه م نایه ته هاتووه ته خواره وه له
 نامه داره کاندا که نه وهی نه یانزانی له بارهی پیغه مبه رتی پیغه مبه ره وه (ﷺ) رایان
 نه نه گه یاندو نه یان شارد وه، بی گومان پیوایه تیکی به میزی دنیا که نه هاتووه که نه م
 هه شه لی کراوانه دیاری بکات، به لام به پنی جی و شوینه کهی وا ده رنه که وی که ده ربارهی

جووله که کان هاتیبته خواروهه که چرووکی له ناو نهواندا باو بووه، ههروهها وا دهرئه کهوئی
 که له گهل ئهه چهند نایه تانهی داها تووه دا هاتبنه خواروهه به بوئهی بانگ کردنی ئهه
 جووله کهانه بو ههلسانیان بهه ماف و مالهی که له گهردنیا نندا بووو پیویست بوو له سهریان
 بیدهن، به پیئی ئهه پهیمانیهی که بهستیان له گهل پیغه مبهه (ﷺ) و به پیئی ئهه به لینهی که
 پیی یاندا، ههروهها به بوئهی بانگ کردنیان بو پروا هیئان به پیغه مبهه (ﷺ) و بو بهخت کردنی
 مالیان له پیئی خوادا، ئینجا هه چهند به بوئهی ئهه جووله کهانه وه هاتبن، به لام واتاو شیوهی
 ئهه نایه تهی که خه ریکین پییه وه گشتیه بو ئهوانیش و بو هه رکه سانیکی تریش که ئهه
 چرووکیه به کار بیننو و دهست بگرن به سهه ماف و مالی مهردوم دا که خوا پیویستی
 کردوون، ئینجا هانی سامانداران ئهه له سهه بهخشین و دوور کهوتنه وه له چرووکی،
 ئهه فرمووی: ﴿وَاللّٰهُمَّ مِيرَاتُ السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ هه رچی که له پوووو میراتی ناسمانه کان و زهوی
 مهیه ههه هینی خوییه و مولکی خوییه، که واته چوون چرووکی بکری له شتی کدا که هینی
 ئهه، ناسمانه کان و زهوی و هه رچی تیایان دایه هه مووی نهه گه رتته وه بو لای خوا و هیچ بو
 هیچ که سیک نامینیتته وه بیجگه له وهی که له پیی خوادا دراوه، تهها ئهه نهه مینیتته وه لای
 خوا و ئهه به زه خیره بو مهردوم له باتی ئهه وهی که بکری به تهوقی گهردن، ﴿وَاللّٰهُمَّ يَا تَمَلُّونَ
 حَيْرٌ﴾ خوا ناگادارو باخه به ره به هه رچی که ئیوه ئهیکه، له بهخت کردن و چرووکی، که واته
 وریای خو تان بن شتی بکه که مایهی په زامه ندی خوا بیئت. ئینجا هه ره شه ئه کات لهه
 جووله کهانه که خوا مال و سامانی پیی دا بوون و که چی خو یان به پیی پیویست دا ئه نا، به خوا
 به پاداشتی خوا، زور نه فامی و بی شه رمیان به کار نه هیئا له گهل خوادا و ئه یان ووت: چیه خوا
 داوای قه ر زمان لی ئه کات له مالی خو مان و ئه یه وی به چهند قات قه رزه که مان بداته وه،
 له کاتیکدا که ئهه جله و گیری ئه کات له سوود خواردن؟! ئه وهش لاقرتی کردنه به نایه تی
 خوا و نهه په ری نه فامی و بی شه رمیه، نهه فرمووی: ﴿لَقَدْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الْاَزْرَقِ قَالًا﴾ سویند به
 خوا خوا بیستی وتهی ئه وانیهی که وتیان: ﴿اِنَّ اللهَ قَوِيْرٌ وَخَنَّ اَعْيَابًا﴾ به راستی خوا بی نه وایه و
 ئیه دهه له مهندو بی پیویستین، به پیئی ریوایه تی (ئیبین و ئیسحاق و ئیبین و ئه بی حاتم)
 له (عیکره مه) و ئه ویش له (ئیبین و عه باس) وه - خوی لی پازی بیئت -، ئهه وه سامنا که
 هینی (فناحسه) که یه کئی بو له زانا و عابیده کانی جووله که، به پیئی ریوایه تی (ابن المنذر)
 له (قه تاده) وه وتهی (حه بهیی کوپی اخطبه)، به پیئی ریوایه تی (سه عیدی کوپی جوبه یین)

له (ئىبن و عەباس) ھەو - خۆى لى رازى بىت - وتەى كۆمەلى جوولەكەيە، كەواتە لەسەر دوو رىوايەتەكەى پىشوو كەيەك كەس وتوويەتى و قورنان بەكۆ ئەيگىرئەتەو، لەبەرئەوئەيە كە ئەوانى ترىشيان رازى بوون بەو وتەيە، بە ھەرحال و ھەرچۆن بووى سروشتى لارى جوولەكەو بۆچوونى ناپەواو كردارى بەدو بەد شەرميان شتىكى بەناوبانگەو لەنامە دەست كارى كراوھەكانياندا بلاو بوونەتەو، بەلام بەراستى ئەم وتەيان ئەوپەرى گرتووھ لە بۆچوونى بەدولەبى شەرميدا، لەبەرئەوئە ئەوئەندە بە توندى گرتى و ئەم ھەموو ھەرەشەى ئاڤاستە كرد:

۱- بەسوئند لەسەر خواردن و دۇنيايى لەسەر كردنەوھ فەرمووى: خوا وتەى ئەوانەى بىست، كە ھەوالدان بە بىستنى ئەو وتەيە لەتايبەتى لەگەل ئەوھدا خوا ھەموو شت ئەبىستى - ئەو ھەوالدانە لىرەدا ھەرەشەى لى ئەبارى - سوئند لەسەر خوارەوھەكەيش ئەوھ نىشان ئەدا كە ئەو وتەيە ئەوئەندە دوورو خراپە لەوانەيە ھىچ كەس پىروانەكات بەوھى كە شتى وا ئەوترى، لەوانەيە خاوەنەكانىشى دانى پىا نەئىن و ئىنكارى وتنى بكن بەتوندى، كەواتە بەپىي ياساى رەوان بىژى پىويستى ھەيە بەو سوئن و دۇنيايى لەسەر كردنە.

۲- فەرمووى: ﴿سَكْتُبُ مَا قَالُوا﴾ بى گومان ئەوھى كە وتیان ئەينووئەين. واتە ئاگادارىن پىي و ھەرگىز لە بىرمان ناچى و پشت گوئى ناخەين و وازى لى ناھىئىن، كەواتە دووچارى سزاو تۆلەى سەختى ئەو وتەيە ئەبن.

۳- ئەم وتەيان كۆئەكاتەوھ ھاوسەرى ئەكات لەگەل كوشتنى پىغەمبەرەكانيان، بۆ ئەوھى كە بىگەيەننى كە ئەم دوو تاوانە وەك يەك وان لە گەورەبيدا، بىدارىي ئەكات لەسەر ئەوھى كە ئەم وتەيە يەكەم تاوانيان نى، ھەركەس بتوانى پىغەمبەران بكوژى ئەتوانى ھەموو تاوانىكى تر بكات، ئەفەرمووى: ﴿وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِمِرْحَقٍ﴾ ئاگادارىن و ھەرگىز لە بىرمان ناچى و پشت گوئى ناخەين كوشتنى ئەوانە بۆ پىغەمبەرەكانيان بە ناھەق و خۆيشيان ئەيانزانى كە ناھەقە، كە ئەوھيش ئەوپەرى تاوان و دەست درىژىيە، وھ ئەوپەرى بى شەرمى و بەرەبەرەكانىيە لەگەل خواو ئايىنى خوادا! بى گومان پىشووھەكانيان ئەو تاوانى كوشتنەيان كرد، كەواتە دانانى بە تاوان و كردەوھى ئەم دواييانە لەبەرئەوئە ئەمان خۆشئورد و رازى بوون بەو تاوانەى كە ئەوان كرديان، ھەركەس رازى بىت بە ھەر گوناھ و بىشەرعىەك كە ھەركات كرابى و بكرى لە ھەر جىگە و شوئىنك ئەو كەسە بەشدارە لەو گوناھ و تاوانەدا بەپىي ئايىنى پاكى ئىسلام.

وَنَقُولُ دُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾ ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ آيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ

لِّلْعَبِيدِ ﴿١٨٢﴾

میژوو باسی چه ندی له پیغه مبه رانمان بو نه کات که جووله که ی نه فرین لی کراو شهیدی کردن، دواترینی هموویان عیسا پیغه مبه ر بوو که به هموو جوڑ هولی کوشتنیان داو به لام خوا پاراستی و پزگاری کرد له دستیان، نیستاش هر نهوان لافی کوشتنی نهدن به شانازیه وه - نه فرینی خوا بباری به سهریاند.

۴- نه مهیه که له پوژی دواپی دا له کاتی سزادانه که یاندا سزای دهر وونیش

نه درین به مهی که نه فر مووی: ﴿وَنَقُولُ دُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ﴾ نه لاین پی یان:

بچه ژن سزایه کی سووتینهر، که نه م و تهیه زور سهخت و سامناک و کاریگهره،

نه م و تهیه نهوپهری خه شم نه گه یه نی له و سزا دراوه، نه م و تهیه به کار

نه هینری بو گه یاندنی نا ئومیدی له پزگار بوون و به زهی هاتنه وه به و

سزادر اوهدا، به کار نه هینری بو گه یاندنی بنی نرخی و ریسوا کردنیان، نینجا

سهر باقی نه وه ته شهریان لی نه دری به مهی که گیروده و کوژراوی دست و

کرده وهی خو یانن، به م رهنکه پی یان نه وتری: ﴿ذَلِكَ﴾ نه وسزا سهخته ی که نه چه ژن

﴿بِمَا قَدَّمْتُمْ آيْدِيَكُمْ﴾ به هوی کرده وهی خراپی که پیشتان خست له جیهاندا، واته

خوتان به ناروزوو دسه لات و خواهی شی خوتان، وه نه و ته به ده و کوشتنی

پیغه مبه ران ﴿وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ﴾ نه و سزایه به هوی نه وهیه که بنی گومان خوا

سته مکار نیه و ستم ناکات له بنده کانی بنی گومان له نه بوونی ستمه وه داد پهیدا

نه بن، دادیش داخوازه بو پاداشت دانه وهی چاکان به چاکه و توله سهندن له

تاوانباران، كهواته نه بوونی ستم هۆی ئەو تۆلە و سزا سهختهیه لهو جوولهكه نه فرین لى كراوانه، ئەو سزا سهخته پێك و سهرو بهره له گهڵ تاوانه كه ياندا، ئەوانه بهندهیهك بوون له بهندهكانى، ئیتر چۆن وێرایان و توانیان ئەو وتە نارەوايه بهكار بێنن بۆ خاوهن و پهروهردگاریان و پێغه مبه ره كانی بكوژن؟!

ئەگەر وتەى ﴿يَظْلَمُونَ﴾ بۆ زیاده رهوى (مبالغه) نه بێ، وهك (عطار) و (تعمار) كه مه بهست خاوهنى عهترو خاوهنى خورمايه، به بێ زیاده رهوى، ههروهها وێنهى ئەم دووانه زۆر زۆره له زمانى عه ره بدا، ئەگەر ئەم وتەیه بهم جوړه مه بهست بێت، واته خاوهن ستم، ئەوا ههچ جینگهى قسه و باس نیه و ههچ گهڕیهكى تیا نیه، به لأم ئەگەر زیاده رهوى مه بهست بێت ئەوا پوو كه شهكهى گهڕیه، چونكه ئەو كاته وا ئەگه یه نێ كه خوا ستمكاره، به لأم زۆر ستمكار نیه، ئاشكرايشه كه به ههچ كلۆجێك ستم بۆ خوا ناگونجێ، بۆ كردنه وهى ئەم گهڕیه زانایان چهند شتیکیان فرمووه پێویسته نامازه كردن بۆ هیندیکیان:

۱- مه بهست دلنیایى كردنه له سه ره راست و رهوايى ئەو سزاو تۆلەیه و نارەوايى و نهگونجانی یهكسان كردنى ئەو تاوانبارانه له گهڵ چاكاندا، واته ئەو یهكسان كردن و تۆلە نه سه ندنه شایسته نیه مه گەر له لایه ن كه سیكه وه كه زۆر ستمكار بێت، كهواته ئەبێ تۆلە بسینێ و یهكسانی نهكات.

۲- مه بهست دلنیایى كردنه له سه ره ئەوهى كه هه رچهند رهوايى بۆ خوا سزادانى بهنده كانی به بێ تاوان، به لأم هه رگیز ئەوه ناكات و ناگونجی بۆ خوا، دلنیایى نهكات له سه ره ئەوه به وهى دهرى نه خات و نیشانی ئەدات له شیوهى زیاده رهوى له ستمدا.

۳- مه بهست گه یاندنى زۆر گه وه یی و سه ختی ئەو سزایه، به جوړی ئەگەر رهوا و شایسته نه بوايه ستمیكى زۆر گه وه نه بوو.

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عٰهَدَ اِلَيْنَا اَلَّا نُوْمِنَ لِرَسُوْلِ حَتّٰى يَأْتِيَنَا بِقُرْاٰنٍ تَاْكُلُهُ النَّارُ
 قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِى بِالْبَيِّنٰتِ وَبِالَّذِى قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ
 ﴿١٨٢﴾ فَاِنْ كَذَّبُوْكُمْ فَقَدْ كَذَّبَ رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِكَ جَاؤْا بِالْبَيِّنٰتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتٰبِ الْمُنِيْرِ
 ﴿١٨٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذٰئِقَةٌ لِّلْمَوْتِ

چهندوه لامى تریش دراوه ته وه، به لام لام وایه نه وه نه دازه به سه. نهو جووله کانهی که باس کران، ﴿الَّذِينَ﴾ که سانیکن که ﴿قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عٰهَدَ اِلَيْنَا﴾ وتیان: به راستی خوا فرمانی پیا داوین و وه سیتی کردوه بو مان له تهورات دا ﴿اَلَّا نُوْمِنَ لِرَسُوْلِ﴾ به مهی که بروا نه هینین به هیچ نیراو فروستاده یه که ﴿حَتّٰى يَأْتِيَنَا بِقُرْاٰنٍ تَاْكُلُهُ النَّارُ﴾ هه تا قوربانى و خیریکمان بو نه هینین که ناگر بیته خواره وه و بیسووتینن، بهو شیوهی که موعجیزه ی هیندی له پیغه مبرانی نیسرائیلیه کان بووه، نیر نهو خیرو قوربانیه له چوارپن و مالآت بووبن که سهریان نه برن، یان هر شتیکی تر که دایان نه نا و نینجا پیغه مبره که نزاو داوای له خوا نه کردو به فرمانی خوا ناگریک نه هاته خواره وه و نه یسووتاند، واته فرمانی داوه پیمان که بروا نه هینین به هیچ فروستاده یه که هه تا موعجیزه یه کی و امان نیشان نه دات، ماتوول محمد نه وه مان نیشان نادا نیمه بروای پن ناهینین و له سر فرمان و په یمانی خوای خو مان نه یین. نهو موعجیزه ی که باسیان نه کرد شتیکی راسته و پرووی داوه له لایه ن هیندی له پیغه مبرانی خو یانه وه، به لام نه مه یان ده له سه ز ده ست هه له بست بوو که نه یان ووت: خوا له ته وراتدا نهو فرمانه ی پیا داوین. مه به ستیان هر بروبیانوو بوو، نه گینا پیغه مبر (ﷺ) نهو موعجیزه شی نیشان بدانیه هر بروایان نه نه هینا، نه وه تا بروایان نه هینا بهو پیغه مبرانی خو یانه و به لکو کوشتیان چ جای هینان پن یان، وه ک قورنان هر بهو جوړه دم کوتی کردن و بهری لی برینه وه و فرمووی: ﴿قُلْ﴾ نهی پیغه مبرینن به وانه ﴿قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِى﴾ بن گومان هات بوتان چند پیغه مبرینک له پیش منه وه ﴿بِالْبَيِّنٰتِ﴾ به چند موعجیزه و رابه رو به لنگه بوونه کانه وه ﴿وَبِالَّذِى قُلْتُمْ﴾ به نهو تایبه تیه ی که و تتان - واته نهو قوربانیه ی که باس کرا - ﴿فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ﴾ ده ی بوچی نهو پیغه مبرانه تان کوشت ﴿اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ﴾ نه گهر نیوه

راست نه‌کهن که نه‌لین: هوی بپروا نه‌هینان‌تان نه‌ویه، راست نه‌کهن وانیشان نه‌دهن، نه‌گهر
نه‌و موعجیزه‌یه به‌دی بیت بپروا نه‌هینن، به‌راستی دم کوت کردنیکی زور به‌هیزه و پئی هیچ
ده‌مبازی‌کی نه‌هینشتن. نینجا پروی فرموده نه‌کاته پیغه‌مبهر (ﷺ) به‌دلنه‌وایی کردن و
دلخوشی دانه‌وی به‌وی نه‌و لاری و ناله‌بارییه هر ده‌باری نه‌و نه‌کراوه، به‌لکو برا
پیغه‌مبهره‌کانی عینی شتیان ده‌باری کراوه. نه‌فرمووی: ﴿إِن كَذَّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِّنْ
قَبْلِكَ﴾ نه‌گهر نه‌وانه بپروا ناهینن و تو به درون دا نه‌نین، بن‌گومان بپروا نه‌هینراوه به‌چند
پیغه‌مبهر و فروستاده‌یک له پیش تو و به‌درون دانراون، که نه‌و فروستاده و پیغه‌مبهرانه
﴿هَآءِو يٰلَيِّنَت﴾ خاتون به‌چند موعجیزه و به‌لگه پرونه‌کانه‌وه ﴿الزُّبُرِ﴾ به‌چند نام‌و
پوپه‌په که تم‌و پند و ناموزگاریان تیا بو له‌لایه‌ن خاوه ﴿الْكِتَابِ الْمُنِيرِ﴾ هاتن به
نامه‌ی پوون یان پوون کهره‌وه، که بریتیه له تورات و نینجیل، اته تو یه‌که‌م که‌س نیت که
بروات پئ‌نه‌هینرابئ، که‌واته غمبار مه‌به و سهرت سوپ نه‌مینن، چونکه ریگه‌ی پیغه‌مبهران
هروا بووه و هر وا هاتوه، پر له‌درك و دال و کوسپ و گری، نه‌وان له و پئی‌یه‌دا دوو چاری
نهرک و مه‌ینه‌ت و ماندوویی زور بوون!!

نینجا پروی فرموده نه‌کاته کومه‌لی موسلمانان، ناماره نه‌کات و سهرنجیان رانه‌کیشنی
بو نه‌و شتانه‌ی که پیویسته هه‌ولی بو بدن و سوورین له‌سهری و فیداکاری بو بکن، بو
لابردنی درک و دال و نیش و نازاری ریگه‌که‌یان، داوای خوگری و خوپارنیزیان لی نه‌کات،
نه‌فرمووی: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذٰئِقَةُ الْمَوْتِ﴾ هه‌موو که‌س له‌م جیهاندا مردن نه‌چه‌ژبو نه‌بئ بمری و
له‌و پیاله‌یه بخواته‌وه که نه‌گهرئ به‌سهر هه‌موواندا، زور زور پیویسته جیگیر بوونی هه‌ست
به‌م شته راسته له‌ده‌رووندا، ناوا نه‌بوونی له‌دل، پیویسته هه‌موو که‌س هه‌میشه نه‌مه‌ی له
یاد بن که ژیان له‌م زه‌وی جیهاندا شتیکی کاتیه و ماوه‌ی دیاری کراوه و نه‌بئ دوایی بیت.
چاک نه‌مرئ و خراب نه‌مرئ، تن‌کوشه‌ر نه‌مرئ و تمه‌ل و ته‌وه‌زل نه‌مرئ، نه‌و که‌سه‌ی که
سهر‌به‌زه و شانازی به‌عقیده و بپراوه نه‌کات نه‌مرئ و نه‌و که‌سه‌ی که سهر شوپه بو
به‌نده‌یه‌کی وه‌ک خوی هه‌ر نه‌مرئ. نازا و چالاک که‌سهر داناخات بوسته‌م نه‌مرئ، ترسنوک که‌هه‌ر
ژیانی نه‌وی و سووره له‌سهر ژیان به‌هه‌ر بریتی و نرخیک، نه‌وانه‌که‌کاری گرنگ نه‌کهن و مه‌به‌ست و
نامانجی به‌رزیان هه‌یه نه‌مرن، وه نه‌وانه‌ی که بن‌نرخ و بن‌سوودن و هر رابواردنیان نه‌وی
هه‌ر نه‌مرن، له‌و مردنه‌دا هه‌موو یه‌کسانن، جیاوازیان له‌دوا پوژو چاره‌نووسدا هه‌یه،

وَإِنَّمَا تُوَفَّقَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْجَ عَنِ النَّارِ وَأَدْخَلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ
 وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُرُورِ ﴿١٨٥﴾ ﴿لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ
 وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى
 كَثِيراً وَإِنْ تَصَابَرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾

جیوازن له مهدا که نه فرموی: ﴿وَإِنَّمَا تُوَفَّقَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ نه جرو پاداشت و
 سه رنجامی کرده و کانتان - چ چاک و چ خراب - به تیرو ته اوای هر له پوژی دواپی دا
 پیتان نه درئی، که واته هرچی خوشی و ناخوشی و شادمانی و سزاو نازاریک که ببی له پیش
 نه و پوژی دواپی دا هه مووی هیندیکه له نه جرو پاداشت و سه رنجامی کرده وه ﴿فَمَنْ زُحْجَ
 عَنِ النَّارِ وَأَدْخَلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ﴾ نینجا هر که س له و پوژه دا پاکیشری و دور خریته وه له
 ناگری دوزه خ، بخریته به هشت نه و که سه به خته و هره و بزگاره و نه گات به نامانجی ته اوو
 راسته قینه، ﴿وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُرُورِ﴾ ژیان و خوشی جیهان هیچ شتیک نیه بیجگه له
 خوشی و سوود گه یه نهری کاتی خه له تینهر، بهم په نگه پووکه ش و پواله ته که ی شیرین و
 جوانه و له ناوه وه تاله و قیزه ون، یان وه (نیمامی عهلی) فرموی: نهرم و ناسکه له ده ستداو
 ژاره که ی کوشنده یه، بن گومان نه مه بو که سیکه که باوی بدا به سه ر ژیانی پوژی دواپی دا، بو
 که سیکه که خهریکی بکات و ژیانی پوژی دواپی له بیر بیاته وه نه گینا خوشی و ژیانی نه م
 جیهانه چاکه و به هره ی خوابه، هر که س به گویره ی به رنامه ی خوا په رفتار بکات هه موو ژیان و
 خوشیه که ی نه م جیهانه ی نه بی به خوا په رستی و پاده پله ی پوژی دواپی پن به رز نه بیته وه!!
 له م کاته دا که خوشی و ژیانی نه م جیهانه به م شیوه ناسراو به م چاوه قورنانه سه رنج
 درا، له م کاته دا که دهرونی برپوا دار ناماده نه بی بو خوگرتن له سه ر به سه رهاتی سه خت و
 گران که بیته ری، ناماده نه بی بو تاقی کردنه وه به و پووداوو به سه رهاتانه، له م کاته دا
 نه فرموی: به برپواداران: ﴿لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ﴾ سویند به خوا دوچار

نه كرين و تاقى نه كرينه وه له باره ي سامان و داراييه كانتانه وه، به هر شتى كه هوى كه م و
 كوپى و زيان و نه مانيان بى، له باره ي خوتانه وه به نيش و نازارو زيان و نه مان ﴿وَلْتَسْمَعَنَّ مِنَ
 الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ سويند به خوا نه بيستن له وانه ي كه نامه يان پى دراوه
 له پيش نيوه - واته جووله كه و گاواره كان - ﴿وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا﴾ له وانه ي كه هاوبه شيان بو
 خوا داناوه، وه بيستن له وانه ﴿أَذَى كَثِيرًا﴾ نازارو نه زيه تى زور، واته و ته و وتارى زور كه
 نه زيه ت نه گه يه نى پيتان، ﴿وَإِنْ تَصْرَبُوا﴾ نه گهر نيوه خوتان بگرن له سهر نه و زيان و نازارو
 ناره حه تيانه ﴿وَتَتَّقُوا﴾ خوتان بپاريزن له هوى خه شم و ناره زايى خوا، به گويزا يه لى
 فرمانه كانى و دور كه و تنه وه له قه دهغه كانى ﴿فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَذَابِ الْأُمُورِ﴾ بى گومان نه و
 خوگرى و خو پاريزيه له و كارانه يه كه شايسسته يه هه مو كه س نيازبان بكن و به دوا ياندا
 بگه رين، يان له و كارانه ن كه خوا پيوستى كردون له سهر به ننده كانى، بى گومان باو
 ره وشت و ريگه ي نايين و بانگ و بانگه وازه كانى خوا هر به و جوړه پر له دهر دو نه شكه نجه و
 زيان و سزاو نازار بووه هر به و جوړه ش نه بى، چونكه ريگه كه ريگه ي به هه شته كه په رين
 كراوه به و شتانه ي كه نه فس ناره زويان نه كات. نينجا هر نه و هه ش تاقانه پى يه، بو پيك
 مينان و په روه ده كردنى كو مه ليك كه بتوانى نه و نالاي خوا به رز بكاته وه، نه و نه ركه گه و ريه
 بخاته سه رشان، نه و هه ش به و جوړه نه بى تا نه و نالا هه لگرانه پاك و خاوين و پالفته بين و له
 هه مو تاقى كردنه وه يه ك دهر چن، نه و كاته شايسسته نه بى كه بكرين به نه ميندار به سهر
 گه و ريه تين سپارده دا. نه بى نه و هه مو تالى و سويزيه بچون تا به هيچ رهنگ و به هيچ
 هيزيك دهست به ردارى نه و سپارده و دهست كه و ته يان نه بى، چونكه هر شتى كه به نه ركه و
 مهينه ت و فيداكارى دهست كه و ت بى هرگيز وازى لى ناهينرى و دهستى لى هه لنا گيرى،
 هر كه سينك به و نه ركه و مهينه ت و پالفته كردنه پى بگات به هيزو دامه زرا و چارنه كراو نه بى و
 ناماده نه بى بو به ربه ست و به ره لستى هه مو دژو ريگرى كه. پيوسته نه و هه مو ناره حه تى و

باره گرانه هه لگرن تا خاوه نانی ئه و بانگه وازه خویان خویان به چاکی بناسن، به باشی ناشنا و
 زانا بین به دل و دهرونی تئ بگن له و شتانی که له دهروندا هه، تئ بگن که چۆن و له چ
 پنگه یه که وه دوزمن نه توانی پئیان لی بگری و بیروبا وهره که یان لی وهرگری، ههروه ها زانا و
 ناگادار بین به و کون و که له بهرانه ی که شهیتان پئیاندا دیت بۆ ناو دل و دهرون، بزائن به
 شوینی هه لخلیسکان و لادان له پنگه راسته که یان، به هوی چیه وه گومرا و سهرگهردان نه بین!
 پیویسته چه شتنی ئه و هه مو سزا و نارچه تیه و هه لگرتنی ئه و باره گرانه، تا دژو
 دوزمنه کان بیریک بکه نه وه و تئ بگن که بهرگه گرتن و خوگری ئه م بهروا دارانه له خو پایی
 نیه و نه بی ئه و نایین و بیروبا وهره ی ئه وانه زۆر گرنگ و به نرخ بیته و شایسته و شایانی ئه و
 فیداکاریه بیته، ئه و کاته له وانه یه زۆر له و دژو دوزمنانه وهرگه رین به دوست و بهروادار و بیته
 پیزی فیداکاران! پیویسته له سهر بانگ کهرانی پنگه ی خوا به و جوړه خوگرو دامه زراو له
 خواترس و خو پاریزین، ئه گه به و جوړه بن له لینی خوا بویان مسوگه ره، کۆمه لی یه که مجاری
 ئه م ئومه ته تئ په پریان کرد به هه مو قوناغه سهخته کانداه هه مو گری و کۆسپه کانی
 پنگه که یان تهخت کرد، تا به و جوړه سهرکه وتوو سهر به رزی ههردوو جیهان بوون، با
 بزانی که تا پۆزی دوا یی هه ر گه ل و کۆمه لیک پئیازی ئه وان بداته بهر خوا به وینه ی ئه وان یان
 له گه ل نه کات، ههروه ها با بزانی که له هه مو چه رخی کدا پئی ئه م بانگ و بانگه وازه هه ر ناوا
 سهخت و پڕ له شه رکه، پئیوارانی ئه و پنگه یه نه بین به نیشانه بۆ هه مو تیرو پیلانه کانی
 دوزمن و هه مو سزا و نازاریکیان ناراسته نه کری، نه بی تاقی بکری نه وه به ما ل و به گیان و
 هه مو قسه یه کی ناخۆش و جهرگ بریبیستن له لایه ن دوزمنه وه، چاره سه ر بۆ هه مو ئه وانه
 هه ر ئه م ته می و نامۆزگاریه یه که ناراسته ی یه که م چینی ئه م ئومه ته کرا، که واته نه بی بانگ
 کهرانی پنگه ی خوا دل نارام و که یف خۆش و موژده به خش بن به هه ر سزا و ناخۆشیه ک که
 دیته پئیان، چونکه ئه زانن که به راستی بوون به پئیواری ئه و پنگه پیروژه.

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَأَشْرَوْا بِهِ مُمَنَّا قَلِيلًا فِئْسَ مَا يَشْتُرُونَ ﴿١٨٧﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا آتَا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾
 وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾

نینجا کۆتایی باسه که نه هینتی بهه لوئیستی بهدو خراپی نامه داره کان سه بارهت بهو به لئین و پهیمانهی که خوا لینی وهرگرتن، نه فهرموئی: ﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ باسی نهو کاته بکه که خوا پهیمانی بهتینی نهوانهی وهرگرت که نامه یان پی به خشرابوو - واته زاناکانی نیسرا نیلیه کان - بهم جوړو شیوهیه: ﴿لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ﴾ سویند به خوا نهو نامهیه به پوونی باس نهکن بو مهردومان ﴿وَلَا تَكْتُمُونَهُ﴾ نایشارنه وه لئیان، واته پهیمانی لی وهرگرتن که هه مو هه وال و بیرارهکانی ناشکرا بکن، که هیندی لهوانه باسو و بریاری پیغه مبهرتی محمد (ﷺ).

نهم سوره ته زور له کردارو و تاری ناراست و نارهوای نهو نامه دارانه به تاییه تی جووله که ی باس کرد، له لای سهرووی نهو کردارو و تارانه نهو هه ق و راستیانه بوون که زانا و ناگادار بوون پی یان و شارد نیانه وه، بو سهر تیک دان و چه واشه کردنی مهردوم، نهوانه ته وراتیان له بهر دهست دا بووو به هوی نه وه وه نه یان زانی نه مهی که پیغه مبهر (ﷺ) هیناویه تی راسته و لهو سهر چاوه یه وه هاتوو که ته وراتی لی هاتوو. جالیره دا به ته وای مه لوئیسته که یان بهدو ناشیرین تر نه کات که نهو پهیمانه شیان ناشکرا نه کات، که واته نه بوایه نهو ناپه سه ندانه له خوا بترسانایه، وه نهو پهیمانه یان نه شکاندایه ﴿فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ﴾ که چی نهو پهیمانه یان فری دایه پشتی خو یان، واته به هیچ رهنگ گوئی یان پی نه داو به ته وای پوویان لی وهرگیرا، هوی نهو کرده وه پیسه یشیان نه مه بوو که نه فهرموئی: ﴿وَأَشْرَوْا بِهِ مُمَنَّا قَلِيلًا﴾

به نامیه کربیان شتیکی کم له جیفه‌ی دنیا و مبهستی له مبهسته‌کانی ئەم زهوی و جیهانه که هر ماوه‌یه‌که و ئیتر ئەپۆن و نامین، کهواته هەرچەند به زۆرو ماوه درێژ سەیر بکریڻ و دابنریڻ، له راستی دا هەر کەم و کەم نرخن ﴿بِئَسْرٍ مَا يَشْتَرُونَ﴾ کهواته شتیکی خراپیان کپی! بئ‌گومان ئەوانه هەموو نامەکیان نەئەشاردەوه، بە‌لکو هەر ئەوه‌یان ئەشاردەوه که دژی بەرژەوه‌ندی و مبهستی خۆیان بووی، بە‌لام نایین و نامە‌ی خوا دەست نادەن بۆ دابەش کردن، بپوا به هەر شتیکی نەبوو یان دەسکاری هەر یه‌شتیکی بکری، یان هەر به‌شتیکی بشاردێتەوه، وەك بپوا به هەمووی نەبێ و دەسکاری هەمووی کرابێ و هەموو شاردرابیتەوه وایه.

ئەم نایه‌ته هەرچەند له زانایانی گاوارو جووله‌که‌دا هاتووته‌ خوارەوه، بە‌لام ناشکرایه که بۆ زانایانی موسلمانیش، کهواته ئەبێ ئەمانیش به پوون و په‌وانی و به‌بێ شارده‌نه‌وه و پینچ و په‌نا هەمووی باس بکەن و دەری بخەن بۆ هەمووان، بپوادارو بئ‌پروا به پئی توانا، ئیتر داویان لی بکری یان نا؟ پرسیاریان لی بکری یان نا؟ له‌بەر هەر مبه‌ستی له مبه‌سته بئ‌نرخه‌کانی ئەم جیهانه واز بێنن له‌و پوون کردنه‌وه و دەر‌خستنه، بئ‌گومان ئەمانیش به‌ری ئەو هەر‌شانه ئەکه‌ون که کران له‌زانایانی جووله‌که‌و گاوارا ئینجا باسی حاله‌تیکی تری هیندی له‌ نامه‌داره‌کان ئەکات که قورئان هەر‌شه‌یه‌کی سامناک ئاراسته‌یان ئەکات له‌سەر ئەو حاله‌ت و کرده‌وه‌یانه، ئەه‌رمووی: ﴿لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا آتَوْا﴾ گومان مبه‌وه‌ و دامه‌نی ئەوانه‌ی که شادمان و که‌شخه‌ نەکه‌ن به‌وه‌ی کردیان ﴿يُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا﴾ پئی یان خوشه‌ وه‌سف و سوپاس بکریڻ به‌ شتیکی که نه‌یان کردووه ﴿فَلَا تَحْسَبَنَّكُمْ يَمْقَارُونَ مِنَ الْعَذَابِ﴾ گومان مبه‌وه‌ و ئەوانه‌ دامه‌نی به‌ پزگار له‌سزای پۆژی دوا‌یی، یان دایان مەنی به‌مه‌ی له‌ شوینیکدان که پزگار ئەبن تیای دا له‌سزا ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ بۆیان هه‌یه‌ سزایه‌کی نازار دەری گه‌وره‌ی هه‌میشه‌یی.

له پيشهوه دهست نيشانى كرد كه پزگار نابن لهسزا. ئيتر بهبئى ئهوهى بپريارى لهسر
 دهركات و چوئيتى ديارى بكات، بهلام ليرهدا هوالى دا به دوچار بوونيان بهسزا كه ئهوه
 بپريارى تهواو نهگهيهنئى، جوړهكيشى ديارى كرد كه سزايهكى سهخت و نازار دهره و
 هميشهيه، بيجگه لههويش ههلهگري مهبهست بهسزاي پيشوو سزاي نهم جيهانه بيت كه
 سزاي پرسوايى و بئى ئابرويانه و دوچارى نهبن پيش سزاي دوايان كه ليرهدا هوالى
 پئى دا، لهسر هر بار نهم هوال و برياره جوان و بهجئيه، بهپئى چهند پريوايه تيك نهم نايه ته
 هاته خواره وه له جووله كدا، يهكئى لهو پريوايه تانه ئهويه كه له (بوخارى) دا هاتووه له (ئيبن و
 عهباس) هوه - خواي لئى رازى بيت - كه ئهفهرموئى: پينغه مبهر (ﷺ) پرسيارى شتىكى كرد له
 جووله كه، ئينجا نهوانيش ئهوهى كه راست بوو شارديانه وه لئى و هواليان پئى دا به شتىكى
 ترو وايان نيشاندا كه هواليان پئى داوه بهوهى كه پرسيارى لئى كردووه، ويستيان بكات
 بهره، ئينجا نهوانه كه يف خوش بوون و كه شخهيان نهكرد بهو كرده وه نارهواي خوئانه.
 بهپئى پريوايه تىكى ترى (بوخارى) له (ئهبو سهعيدى خدرى) يهوه، هاتووته خواره وه
 دهر باره ي چهند كه سينك له ناپاكان كه خوئان نهديزه وه له دهرچوون بو غمزا له خزمهت
 پينغه مبهردا (ﷺ) و بهوه كه يف خوش و شادمان نهبوون، كاتئى كه پينغه مبهر (ﷺ) نهگهرايه وه
 نهچوونه خزمهتى و عوزرو بههانهيان نههينايه وه و سوئنديان بو نهخوارد، پئى ان خوش بوو
 سوپاس كرين بهوهى كه نهيانكردووه.

هر كام لهم دوو باره نهگونجئى و لهسر هر كام نهم نايه ته پهيوهستى هيه به
 نايه تهكانى ترى سوره تهكه وه، مهبهست له شئوهى گشتى سوره تهكه، چونكه لهم سوره تهدا
 باسى كردارو رهوشتى پيس و پيلانى بهدى جووله كه زور كراوه، ههروه ها له باره ي
 ناپاكه كانه وه، ههردووبار - وهك وتمان - دهست نهدين، بهلام لهسر ئهوهى چهند پريوايه تيك
 هاتووه قوئگيرى يه كه مه، لهسهره تاوه ووتم: نهم نايه ته باسى حاله تىكى ترى نامه داره كان
 نهكات، ئينجا بههر حال و لهسر هر بار كه شخه و شانازى نهوانه بهبئى پريوايى و كردارى

به دو ناپاکیان له گه‌ل خواو پیغه مبه‌ری خواو بپواداران دا، که شخه و شانازیان به شتی که مایه‌ی قاری به‌تین و خه‌شمی خویه، نهو که شخه و شانازیه هوی نه‌م هه‌په‌شه گه‌وره به بور که تیپه‌ری کرد له‌لایه‌ن که سیکه‌وه که خاوه‌ن و کاربه‌ده‌ست و پادشای ناسمانه‌کان و زه‌ویه و توانا و ده‌سه‌لات داره به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا، که‌واته بزگار بوون و پاکردن نیه لینی، وه‌ک ده‌ست نیشانی کرد بوئه‌وه‌ی که‌له پاش هه‌په‌شه‌که فهرمووی: ﴿وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ﴾ هه‌ر بو خویه پادشایه‌تی و هاوه‌نداری ناسمانه‌کان و زه‌وی ﴿وَاللّٰهُ عَلٰۤى كُلِّ شَيْۡءٍ قَدِيْرٌ﴾ نه‌و خویه به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا توانا و ده‌سه‌لات داره.

پی‌خوش بوون و که‌شخه کردن به گونا‌هو و تاوانه‌وه به‌و جو‌ریه که باس کرا، به‌لام پی‌خوش بوون و شانازی کردن به‌برواو گوپرایه‌لی خواو غه‌مبار بوون به گونا‌هو بی‌شهرعی نیشانه‌ی هی‌زو راستیه له بپوادا، به‌لام به مهرجی له خوی نه‌گوپری و که‌شخه نه‌کات به ملی مه‌ردوما، وه پوپامایی نه‌کات به ده‌رپینی نه‌و پی‌خوش بوون و غه‌مباریه، نینجا کوتایی سوره‌ته‌که نه‌هیننی به چند نایه‌تیک که زور ریک و په‌یوه‌سته له‌گه‌ل مه‌به‌ست و نامانجی سوره‌ته‌کدا، وه‌ک بو‌مان ده‌رنه‌که‌وی له‌کاتی ته‌فسیری نایه‌ته‌کاندا، له یه‌که‌مجاره‌وه سه‌رنجی ژیری و دل رانه‌کیشنی بو وورد بوونه‌وه و بیرکردنه‌وه له‌م بوونه‌وره پان و پوره که نامه‌یه‌کی کراوه‌ی خویه به هه‌میشه‌یی، له‌گه‌ل هه‌موو خاوه‌ن زمانیک نه‌دوی و نه‌وه‌ی تیا نووسراوه هه‌موو ژیری‌ک نه‌یخویننیته‌وه، که هه‌مووی رابه‌رو نیشانه‌و به‌لگه‌یه‌کی ناشکران له‌سه‌ر نه‌و ده‌سته قودره‌ته کار دروستی که نه‌م بوونه‌وره‌ی داهینا‌وه و کاروباری نه‌بات به‌پریوه، له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌له خو‌پایی و به‌گزاف دروست نه‌کراوه، به‌لکو مه‌به‌ستیکی زور گرنگ هه‌یه له‌دروست کردنه‌کانیاندا، هه‌روه‌ها رابه‌رو به‌لگن له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که بوون و ژیان له‌م جیهانه‌دا هه‌میشه‌یی و نه‌بپراوه نیه، به‌لکو له‌پاش نه‌م جیهانیکی تری نه‌بپراوه هه‌یه که بیته‌جی بوون و ژیانیکی تری نه‌بپراوه، به‌لام نه‌م رابه‌رو به‌لگه‌ر نیشانانه که‌سانیک وه‌ری نه‌گرن و تی نه‌گن که‌خاوه‌نی ژیری‌یه‌کی تیرو ته‌واون،

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١١٠﴾ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

نه فرمودی: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ به راستی له دروست کردن و داپشتنی ناسمانه کان و زهوی دا له سهر ئهم بارو شیوه زور گرنکه ﴿وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ له گورانی شهو و پوزو به دواهاتنیان بؤ یه کترو جیاوازیان، چند رابهرو نیشانهی پوون ههیه له سهر تاک و ته نیایی خواو رینکی و به جئی هه مو کارو کرده کانی، بن گومان نه گهر ببوایه یه کیک بهم فامو ههست و هوشهوه که ههیه، له یه که مجاره وه بهاتایه ته ئهم جیهانه، چاوی هه لته قایه بهم چه شمه ندازو شیوه شیرین و دلرفینهی که خوا دای پشتووه لهم زهوی و ناسمانه دا، نهو کهسه سهرسام و چوار چاو نه بوو نه که وته دلله له رزه تا رادهیه که له وانه بوو ژیری نه مینئ و شینت ببئ. به لام نیمه به بن فامو هوش و ژیری به وه نه که وینه ئهم جیهانه وه، به ره به ره ئهم شته نایانه نه که وونه بهر چاوو ژیری مان و دهقی پیوه نه گرین، به هوی ئه وانه سهرسام نایین و ناوامان به سهر نایهت و بن ناگا نه بین و ئهم هه موو به لگه و رابه ره پوونانه فراموش نه که بین، جاله به ره وه قورئان ناو به ناو دلمان دانه چله کینئ و سهرنجمان رانه کیشئ تا بیننه وه هوش و بیدار بیننه وه و سوود و هر گرین له و رابه رو به لگه یانه، بیجگه له وه - هر چند ئهم رابه رو به لگه ناشکرایانه به سن بؤ ههر که سنیک که چاوی دلئ بینا بیت - خوای میهره بان کارنکی وای کرد که هیچ کهس پروریا نووی نه مینئ، نه وه هه میشه به لگه و رابه ری تهرو تازهی دهق پیوه نه گیراو و ناماده و له بهر ده ستدا بیت، نه وه تا له رینگه ی زانیاری تازه وه به ره به ره و پوزو به پوزو به لگه و رابه ره نه نینه کان دهر نه خات بؤ به نده کانی، وه که به لئنی به وه دا به نایه تی (۵۳) له سوره تی ﴿فصلت﴾: ﴿سَرَّيْهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُمُ أَنَّهُ الْحَقُّ﴾ بن گومان نیشانیان نه دهین رابه رو نیشانه پرونه کانی خومان له ناسوو ناوچه کاندا، له نه نفسی خویشیاندا هه تا بویان دهر که وئی که ههر خوا یان قورئان هه ق و راسته^۱.

^۱ نهو سورهت و نایه ته م ته فسیر کرد له پیش ته فسیری نیره، له وئی ده ست نیشانم کرد بؤ هیندی له و به لگه و رابه رانه که خوا نیشانی به نده کانی دا، که واته با ته ماشای نه وئی بکری و لیره پتویست نیه هیچ بلئم.

له میهره بانی خوا به زیاد بیئت کارینکی وای کرد، بهره بهره ههوری رهش و تاریکی بئ بروایی و (ماددیتهی) - که پیس ترین و بۆگن ترین بیروباوه پ بوو له کاتی بئ ناگاییدا هاته جیهان و بوو به کوشنده ترین دهرد بۆ مرؤقیایه تی - خوا کارینکی وای کرد نه و باوه پره ره شه خه ریکه به ته وای بکشیته وه له جیهاندا و نه مینئ، به تایبته تی له و کاته وه که گه شته ناسمانیه کان دهستی پی کرد که له و گه شتانه دا هیچ ریگایه ک نامینئ بۆ نه و باوه پره، جاله بهره وه که تانیستا دوو که شتی وانی په روه دهی و لاتی بئ بروا بهره بوونه وه - هر چند نه گه یشتنه مانگ و گه شته که یان زۆر ناتوا و تر بوو - نه و دووانه هاتنه وه و گه پرانه وه به بروا هینان به داهینه ری نه م ناسمان و جیهانه!! یه که میان (گاگارین) که له سالی ۱۹۶۲ دا هه لسا به و کاره گرنگه و یه که م کهس بوو، دووهم: (شاتالوؤ) که له سالی ۱۹۷۷ دا پویشته و به لئی به پراستی به لگه و پراهه ری زۆر هه یه له داهینان و دارشتنی نه م زه وی و ناسمانانه و هاتنی شه و و پوژ به دوا ی یه کتردا، به لام نه و پراهه و به لگه یان سوودی هه ربۆنه وانه هه یه که خاوه نی ژیری پاک و خاویزن، له بهره وه فهرمووی: ﴿لَا يَبْتَ﴾ نه و به لگه و نیشانانه یان تیا یه ﴿لَا زِلَّ إِلَّا رَبُّ﴾ بۆ خاوه ن ژیرییه پاک و خاویزنه کان، نه وانه ی که نه و ژیرییه یان نیه و نه و پراهه و به لگانه نابینن، به وینه ی که سیکی کویر که هه ست به خۆر ناکات با هه میشه به بهر خۆره وه بیئت.

له هه موو شت سه یر تر نه وه یه که به لگه و پراهه کانی قورنان ناشکرا و پوون و په وانن و وان به بهره چاوه وه و بۆ هه موو که سینک ده ست نه دن! نه و که سه ی که نه خینده وار بیئت و دوور بیئت له زانین و زانیاری نه م دیعه ن و شیوه شیرینه ی که خوا دای پرشتوو له م بوونه وهردا یه م پینک و پینکی و پژیعه تیرو ته واره وه، بۆ نه و جوژه که سانه ته نها نه مه ی به سه نه گه ر چاوی دل و ژیرییه که یان به ته وای کویر و نابینا نه بیئت، وه نه و که سانه ش که خوینده وار و زانان، هه تا راده و پله یان بهره و فراوان تر بیئت به لگه و پراهه ری به هیزتری لی وهرنه گرن! ئینجا ناو نیشانی نه و خاوه ن ژیرییه نه مان بۆ باس نه کات، نه فهرمووی: ﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ﴾ که سانیکن که باس و یادی خوا نه که ن به پنه و به دانیشته وه و به پاکشان و که وتن به سه ر ته نیشتیاندا، نه گه ر مه به ست باس و یادی خوا بیئت به نویرژ کردن، وه که له ریوایه ت و فهرمووده ی هه ندیک له هاوه لان و زانایانه وه دهرنه که وی، نه و کاته ده ست نیشانه بوئه وه ی که نه بن به پی نی توانا بیئت، نه گه ر باس و یادی خوا بیئت به شیوه ی گشتی، نه و کاته مه به ست نه وه یه که به شیوه ی گشتی و له زۆربه ی کات و حاله تیاندا بئ ناگا نین له خوا. ﴿وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَكَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بهر نه که نه وه له دروست کردن و دارشتنی

ئاسمانەكان وزەوى لەسەر ئەم بارو شىۋەيە كە ھەر ئەمە شىاۋو گوناچوھ بۇ ژيان، لە ھەموو بارو پوويە كە ۋە تىرۆتە ۋا ۋە دەست نادابۇگۆپىن و دەست تى خستى، بى گومان بىر كەردنە ۋە لەم نامەي بوونە ۋە ھەرە نايابە سەر سوپ ھىنەرە، ۋە بە چاۋى دل سەرنج دانى ئەو دەستە قودرەتەي كە راگىرى كەردو ۋە ھەمىشە ئەي بزوينى و لا پەرەكانى ئەم ديوو ئەو ديو پى ئەكات.

ئەو بىر كەردنە ۋە يە بە شىكە لە ناو ھەرۆكى خوا پەرستى، ۋە بە شىكە لە ناو ھەرۆكى يادى خوا، ئەم بىر كەردنە ۋە يە ھۆى لا بردنى ھەموو تەم و تارىكە كە بەسەر دل و دەروونە ۋە، مايەي جىگىر بوونى گە ۋە رەيى خوا يە لە دلئى بەندەكانى دا، زاخا ۋە ھەر و تەپرو تازە كەرە ۋە ي بپروا دارانە، كە ۋاتە مافى خۆ يەتتى كە ئە ۋەندە بە گىرنگ گىراۋە لە ئىسلام دا، ئە ۋەتا لە چەند شوپىن لە قورنان دا ناماژەي بۇ كراۋە و نەنگ و پەخنە ۋە ھەر پەشەي سەخت ئا پراستەي ئەو كەسانە كراۋە كە بىرنا كەنە ۋە، ھەر ۋەھا لە ۋە ھەموو ھەدىسانەي رپوا يەت كراۋن كە ئە ۋەندە زۆرن بە ئاسانى نايەنە ژمارە و باس. بۇ نمونە ئەم ھەدىسە ئە ھىنن كە (ئىبن و ھەبان و ئىبن و عساكر) و چەند كە سىكى تر ئە يھىنن لە (عطا) ۋە كە ئە فەر مووى: و تەم بە (عائىشە) - خواي لى پازى بىت - ھە ۋالم بە ھەرئى بە ناياب تىن شتىك كە ديو تە لە پىغەمبەر ۋە (ﷺ)

ئە ۋيش فەر مووى: جا چونكە كەردە ۋە يە كى پىغەمبەر (ﷺ) ناياب نە بو ۋە؟ شە ۋىك ھات بۇ لام و فەر مووى: لىم گە پى با خواي خۆم بپەرستم. ئىنجا ھەستا و دەست نوپىژى گرت و ئىنجا نوپىژى كەرد و گىريا فرمىسك ھاتە خوارە ۋە بۇ سەر سنگى، ئىنجا چو ۋە پكوعدا و گىريا و سەرى بەرز كەردە ۋە ھەر گىريا، ئىنجا چو ۋە سوژدەدا ھەر گىريا، ئىنجا سەرى بەرز كەردە ۋە ھەر گىريا، ھەر بە ۋ جۆرە بەردە ۋام بو ھەتا بىلال ھات و ھە ۋالى دا يە بە نوپىژ. ئە فەر مووى: منىش و تەم: ئەي پىغەمبەرى خوا لە بەرچى ئە گىرت لە كاتىكدا كە خوا لىت خۆش بو ۋە لە ھىنى لە ۋەر پىش و بە ھىنى لە مە و پاش. ئە ۋيش فەر مووى: دەي با بەندە يە كى سوپاس

كاربم. من چۆن بە ۋ جۆرە نەكەم لە كاتىكدا ئەم شە ۋ ئەم دوو ئايەتە ھاتە خوارە ۋە: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَكَاتِ وَالْأَنْزِ... وَوَنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ ئىنجا فەر مووى: ۋە ھىل بۇ كە سىك كە ئە يخوئىنى و بىرى لى ناكاتە ۋە. (ئىمامى ھەلى) - خواي لى پازى بىت - ئە فەر مووى: پىغەمبەر (ﷺ) شە ۋ كە ھەلئە سا بۇ شە ۋ نوپىژ سىوا كى ئە كەرد و ئىنجا سەرنجى ئاسمانى ئەدا و ئەم ئايەتەي ئەخوئىند. لە بەر دا ھىننەي ئەم بىر كەردنە ۋە ۋ جوت كەردنى لە گەل باس و يادى خوا دا دوو شتى گىرنگ ۋە رنە گىرى:

۱- ئەو ھەموو زانا بوونەوریا ئەی کە باسی داپشتنی ئەم بوونەورەیان کردو بە دوای ھیزو وزە نھینی و شاراوہ کانیاندا گەران، تا ناشنا بوون بە زۆر شت و بەرو بوومیان وەرگیراو مەردومیان پئی بە ھەر مەندبوو، ئەگەر ئەوانە زانین و زانیاریە کە یان پەییوەست بوایە بە پەرورەدگاری ئەم بوونەورە و لەگەڵ باسو و یادی ئەودا بوایە، لەگەڵ ھەست کردن بوایە بە گەورەیی و دەسلەت و میھرەبانی ئەو، ئەگەر بەو جۆرە بوونایە زانین و زانیاری و خەریک بوونە کە یان ئەبوو بە خواناسی و خواپەرستیەکی پاک و خاویڤن، بەھۆی ئەووە ژیان ئەکەوتە سەر رێبازی راستەقینە ی خۆی، کامەرانی و بەختەورەیی پووی زەوی داگیر ئەکرد. بەلام زۆر بەداخوہ بئی پڕوایی ماددیەتی بوو بەھۆی بەرھەڵست و بەر بەست و نەپھێشت ئەو پەییوەستیە بئی، بەھۆی ئەووە زانین و زانیاریە کە بەھەر و بەخشینیکی شیرینە لەلایەن خواوە بە تەوقی لەعنت و چووہ گەردنی مروؤ و مروؤقایەتی، جیھانی لەسەر تەنگ و تاریک کردن و ژیانیکی دانەمەزرای بئی ئارامیی کرد بە بەریاندا، بەجۆری مەردومانی بئی بەش کرد لە راپواردن و نۆش کردنی ئەو ھەموو خێرو خۆشیە!

۲- ئەو راپەر و بەلگە پوونانە ی کە پەرورەدگار لەم بوونەورەدا دایناون، لەسەر بارە راستەقینە کە ی خۆیان ھەر بۆ ئەوانە دەر ئەکەون کە بە ھەمیشە ی و بە شیوہ ی گشتی باسو و یادی خوا ئەکەن و بیر ئەکەنەوہ لەو دروست کردن و داپشتنە سەر سوپھینەرە. ھەر ئەوانە بەباشی تئی بەگەن لە کاردروستیە کە ی خوا و لەو شتە نپھینیانە و لەو حەقیقەتە گەورە گەورانە ی کە لە دروست کردن ی ئەم بوونەورەدا ھەن، وە ھەر ئەوانەن کە لەپاش ئەو تئگەیشتنە مل کەچ ئەکەن بۆ پەرورەدگار و خۆیان ئەبەستنەوہ بە بەرنامە ی خواوە کە ھەر تەنیا ئەو بەرنامە یە دەست گرو گە یەنەری مەردومانە بۆ پزگاری و بەختەورە ی و خێرو خۆشی ھەردوو جیھان. بەلام ئەوانە ی کە بەستراون بە پووکەش و دیمەنی ئەم ژیان ی جسھانەوہ و ھەر خەریکی ئەوہن، بە ھوڵ و تئ کۆشان پئی یان بردوہ لە ھیندی نھینی و ھیزەکانی بوونەورە - بەبئی پەییوەندی و پەییوەستی بە خوا و بە بەرنامە ی خوا- ئەوانە بەو پئی بردن و دەست کەوتە یان خۆیشیان و ژیانیشیان بەریاد کردو لە پەگو ریشە ھینا، ژیانیان گێرا بەم ژیانە تەنگ و تاریک و پەر لە ستەم و ناپرەوایی و بئی ئارامیە ی کە بەچا و ئەیبینن. ئینجا لە دوا پوژیشدا خۆیان ئەخەنە بەر خەشم و سزای نەپرواوە خوا!!

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١١١﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ

أَخْرَجْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن أَنْصَارٍ ﴿١١٢﴾

ئەوانەى كە دەم و دلایان خەریكە بە باس و یادی خواوە، لەسەر ئەو بارە بیرتەكەنەوه لەزەوى و ئاسمانەكانى خوا، ئەوانە تى ئەگەن كە خوا لە خۆپایى و بن هودە ئەمەى دروست نەكردوو، بەلكو كارى گەورە و مەبەستى گرنگ هەیه لەو دروست كردن و داڕشتنەدا، ئەوانە خۆى خۆیان ئەناسن و ئەزانن كە كارى بن نرخی و بن هودە بەهێج پەنگ ناگونجى بۆ خواو شایستەى ئەو نیە، كەواتە بە هەموو بېراو و دنیایى كەمە ئەلین: ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا﴾ ئەى پەروەردگارمان ئەم دروست كراوە گرنگت دروست نەكردوو كە بە تال و لە خۆپایى و بن هودە بىت ﴿سُبْحَانَكَ﴾ پاكى بۆ تۆو ئیمە بە پاك پائەگرین لەدل و لەزانین و لە ژیریماندا لە هەر شتێك كە شایستە و شیا و نەبى بۆت.

ئەوانە بەو بىكردنەوه بۆیان دەرئەكەوى كە ژيان نابى هەر ئەم ماوه كەم و كورتە بىت، بەلكو داد و مېهرەبانى و كاردروستى خوا داخوازن بۆئەوهى ئەم بەهرە و چاكەى بوون و ژيان دواى نەیهت و بن سەرو شوین نەپوا، ئەم ژيان و جیهانە بۆ ئەوه هاتوو كەببى بە پېشپەرە بۆ ژيان و جیهانىكى تازەى نەپراوە كە هەر كەس بگات تىای دا بە بەرھەم و سەرەنجامى كردهوى ئەم جیهانەى كە جىگەى كردهوه و تاقى كردهوهیە، جالەبەرئەوه مەترسى ئەكەن لە دوچار بوونى تۆلە و سەرەنجامى كردهوى بەدى ئەم جیهانە، ئەم نزا و لالەیانە ئەكەن و ئەلین: ﴿فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ كەواتە بمانپارێزە لە سزای ئاگر، بەم پەنگە یارمەتیمان بدە بۆ كردهوى چاك و خۆپارێزى لە كردهوى خراپ. ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ﴾ ئەى پەروەردگارمان بەراستى هەر كەسێك تۆ بىخەیتە ئاگر، بن گومان ئەو كەسە پىسوواو سەر شوپرو بن نابووى ئەكەیت لە ئەوپەرى پادە. ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن أَنْصَارٍ﴾ نیە بۆ ئەو ستمكارانە هێج كۆمەك و یارمەتى دەرێك.

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيْمَنِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا
 وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١١٣﴾ رَبَّنَا وَءَايِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا
 تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْوَعْدَ ﴿١١٤﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ
 عَمِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ

بهراستی نهو پيسوايي و بين نابروويي و دماوي بهين كهسو و بهين يارمه تي دهر بگاره
 نهدا لهسزاي ناگره كه و نيچگاري باره كه گران تر نهكات، خوا په نامان بدات، ﴿رَبَّنَا﴾ نهى
 په روهردگارمان ﴿إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيْمَنِ﴾ بهراستی نيمه بيستان و گويمان به بانگ
 كه ريكى گوره بوو - واته پينغه مبر(ﷺ) يان قورئان - بانگى نه كرد بو بپروا هينان ﴿أَنْ ءَامِنُوا
 بِرَبِّكُمْ﴾ بهم په ننگه نه يوت: بپروا بينن به په روهردگارمان ﴿فَأَمَّا﴾ دهست به جن نيمه ش
 برومان هينا ﴿رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا﴾ په روهردگارمان بو مان داشاره گونا مه گوره كانمان
 ﴿وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا﴾ بسپره روه لينان گونا مه بچو كه كانمان ﴿تَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ﴾ بمان
 مرينه له سسر پنگه و پربازو كرده وى چاكان. ﴿رَبَّنَا وَءَايِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ﴾ نهى
 په روهردگارمان له پاش مردن پيمان به خشه نه وى كه به لينت پين د اين له سسر بپروا هينان و
 شوين كه و تنى فروستاده كانت. يان به لينت پين د اين له سسر زمانى فروستاده كانت. ﴿وَلَا تُخْزِنَا
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ پيسوا و بين نابروومان مه كه له بوژى دوايي دا ﴿إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْوَعْدَ﴾ بين گومان تو
 به لينت به دى نه هينى و به پينچه وانه وه رهفتار ناكه يت. نهوان نه و نزاو داوا دريژه يان
 پيشكش كرد به باره گاي په روهردگاريان، نه ميس به ميهره باني خوى نزاو لانه كانى
 وهرگرتن و به گويره ي داوا كه ي نهوان دريژه ي دا به باسه كه و كاره كه يانى پوون كرده وه،
 نه فرمووي: ﴿فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ﴾ نينجا په روهردگاريان نزاكانى وهرگرتن و به پينى
 مه به سستى خويمان وه لامى دانم وه ﴿أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَمِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ﴾ به مهي بين گومان
 من زايه ناكه م كارو كرده وى هيچ نيش و كار كه ريك له نيوه له نير يان ميتان، واته پيا و يان
 نافرته تان وهك يك هيچ كرده وه به كيان زايه ناكري،

بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِ وَقْتَلُوا وَقَتَلُوا
لَا كُفْرَانَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَا ذَخْلَنَّهُمْ جَنَّتِ بَحْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ

چونکه ﴿بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ﴾ نپوه له یه کترن و هر هیندیکتان لهوی ترقانه، بهم په رنگه
هموو له یه ک بنه پته وه هاتون، له پاش نه وه پیاو له نافرته پهیدا نه بی و نافرته له پیاو،
واته یه کن و یه کسانن له مرو فایه تی دا، بیجگه له وهش بپرواداران په یوه ست و به ستراون
پیکه وه و یه کیتی نایینیان هیه کله هموو یه کیتی و په یوه ستیه به هیز تره، که واته نه بی
یه کسان بن و وه ک یه ک و ابن له زایه نه کردنی کرده وه کانیاندا، نیسلام به و جوړه پایه و پله ی
نافرته تی بهرز کرده وه و هاوشان و هاوسه ری کرد له گهل پیاودا له هموو مافینکدا بیجگه له
هیندی شتی تایبه تی به پیاوه وه که له گهل سروشتی نافرته دا ناگونجی، یان به ریکی به
نافرته به دی نایه ت، وه ک به دریژی له شوینی تایبه تی دا نه و باسه به تیرو ته وای کراره و
نیره شوینی نه و دریژه پی دانه نیه، نینجا باسی هیندی له کرده وه زور چاکه کانیان نه کات
له گهل پاداشتی بلندیان، له بهر وه سف دان و ریز پی دانیان و هاندانی مردومان له سر نه و
کرده وانه، نه فهرمووی: ﴿فَالَّذِينَ هَاجَرُوا﴾ بهم په رنگه نه وانه ی که کوچیان کردوه له ولات و
نیشتمانیان ﴿وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ﴾ دهر کراون له جی و شوین و ماویان ﴿وَأُودُوا فِي سَبِيلِ﴾
نه شکه نجه و نازار دراون له پی ی من دا و له بهر من و نایینی من ﴿وَقَتَلُوا﴾ وه تی جه نکيون و
جه نگیان کردوه له گهل بی پروایاندا ﴿وَقَتَلُوا﴾ کوژاون له پی ی مندا ﴿لَا كُفْرَانَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ﴾
نه وانه سویند به خوا نه سرپنه وه لیان خراپه کانیان، بهم په رنگه نیشانه و دروشمیان
نامینی پی یانه وه، یان له ده فته ری کرده وه کانیاندا نه سرپته وه و له جیگا کانیاندا چاکه
نه ووسری بویان، ﴿وَلَا ذَخْلَنَّهُمْ جَنَّتِ بَحْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ نه یانخه مه به هه شتانیکه وه که
پووباره کان دین و نه چن له ژیریاندا ﴿ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ واته له چاداشتیان نه ده مه وه به
پاداشت دانه وه یه ک که لای خویبه و هر لای نه و ده ست کهوت نه بی و هیچ که سیکی تر
توانای نیه پی ی.

وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١١٥﴾ لَا يَعْرَنُكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ ﴿١١٦﴾ مَتَّعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ
 مَا أَوْلَتْهُمْ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَهَادُ ﴿١١٧﴾ لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

وهكو نهفه رمووی: ﴿وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ﴾ خوا هر لای نهو ههیه پاداشت و بهخششی

شیرین، واته هر نهو دهسه لاتی ههیه بهسه ری دا.

نه م نایه تانه هرچهنده هاتنه خواره وه لهشانی یهکه م تاقمی کوچ کهراند ا که یهکه مجار
 نه م قورنانه ی چوو به گوینچکه دا، به لام له راستی دا نهو هیه ریگه و وینه و شیوه ی هلگرانی
 نه م نایین و بیرو باوه ره له هر چرخ و له هر ولاتینکدا، له یهکه مجاره وه هر نه بی چهند
 که سیکی که می بی دهسه لات راست بینه وه له ناو گه لیکی نه فامدا، بکونه هول و تن کوشان
 بو نه هینشتنی نه فامیتی و هرچی کرده وه و باوی نه فامی ههیه که نهو گه له رام بوون
 له سه ری و دهقیان پیوه گرتبی، له هه مان کاتدا بهرزه وهندی زوربه له و باره دا بین که هوگری
 بوون، ریگ و پیک بیت له گه ل هه وا و نارمزویشیاندا، دیاره نهوکاته نه بی نهو گه له لییان
 هه لسن و نهوه ی له دهستیان دیت به کاری بینن له گه ل نهو تاقمه که مه دا، نه مانیش که
 خاوه نی نایینی راست و بیرو باوه ری راستن نه بی خو یان بگرن فیدا کاری بکن به گیان و
 به مال و به هر شتیک که ری ز دارو به نرخه له م جیهانه دا، نینجا له سه ر نهو تن کوشان و
 خوگریه خوا به شداریان نهکات لهو به لین و پاداشته ی که دای بهو یهکه م تاقمه.

سروشتی نه م نایینه و هلگرانی هر و ابووه و هر و ایش نه بی که واته با تن کوشه رانی

نه م ری راسته خوگرو دامه زراو بن، با کامه ران و دلشاد بن به م به لین و پاداشته گه وره یه!

بی گومان نهو تاقمه که می که یهکه مجاره - وه که هه موو تاقمه که مه کانی یهکه مجار له هر

چه رخیکدا - داماو دهسته پاچه و بی نه وا و هه ژار بوون، دوزمنه بی بیرواکانی شادمان و

کامه ران و به دهسه لات بوون، به راستی نهوه ش زور سهخت و کاریگه ره له دل و ده پروندا،

له بهر شهوه خوا دلنهوايي نهکات و هوى نارامى و خوگرىيان ناراسته نهکات، نه فهرمووى: ﴿يَعْرَنَكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبَلَدِ﴾ نهى بپروادار، يان نهى پينغه مېهر، مېهست نوممه ته که يه تى، وهک باوه که سهرؤک و کاربه دهست بانگ نهکرى له باتى شوين که وتوه کانى، با ههلت نه خه له تينى هات و چؤو گه پانى بى پرواکان له ولاتاندا به خوشى و کامه رانى بؤ بازرگانى و هه رشتيک که ناره زوى نهکهن، واته به وه هه له مه خه له تى و غه مبار مېه و دلت گهرد نهکرى، چونکه ﴿مَتَّعَ قَلِيلًا﴾ نه وه خوشى و رابوار دنيکى که مه، ماوه که ي که مه، دواييشى ديت و هه رچى دوايى بيت که مه و زؤر نه وه يه که دوايى نه يهت، وه هه رچند ماوه ي زؤر بى و به زؤر دابنرى هه ر زؤر که مه کاتى که به راورد بکرى له گه ل نه و نازو پرنزه نه براهوى که له دهستيان دهر نه چى، له گه ل نه و سزا سهخته نه براهوى که دوچارىيان نه بى له پؤزى دواييدا، وهک ناماژهى بؤ نهکات که نه فهرمووى: ﴿لَهُمْ مَاؤُنْهُمُ جَهَنَّمَ﴾ نينجا له پاش نه مانى نه و ماوه که مه و نه م جيهانه، شوين و جينگاي نيشته جى نه وانه دؤزه خه که راده ي سهختى سزا که ي نايه ته باس بؤ نيمه، نيتر نه وان هه ر له خوشى دا مابنه وه تا مردن، يان هه ر له جيهانيشدا دوچار بووين به سزاي تر، ﴿وَيُنَسَّ الْأَهَادُ﴾ دؤزه خ جى و شوينىکى زؤر بده بؤيان که به دهستى خويان سازانديان بؤ خويانا ناوى نه بات به ﴿الْأَهَادُ﴾ که ناوه بى جى و بانى خوش و جينگى حه وان وه، له بهر لاقرتى کردن پىيان که نه وه سزايه کى دهر ونى تيايه، خوا په نامان بدات به به زه يى خوى، به لى بى پرواکان هه ر خوشيه کيان بى هه ر نه و ماوه که مه ي نه م جيهانه يه و له پاشان نيشته جين له ناگردا ﴿لَكِنَّ الَّذِينَ أَتَقَوَّا رَبَّهُمْ﴾ به لام نه وانى که له خواترسن و خويان پاراستوه له نا فرمانى په روه ر دگارىيان، نه وانه له جيهاندا هه رچؤن بووين، له پؤزى دوايى دا ﴿لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ بؤيان هه يه باخات و به هه شتانيک که روبرو جؤگه کان دىن و نه چن به ژؤرياندا ﴿مُتَلَبِّينَ فِيهَا﴾ له کاتىکدا نه و له خواترسانه هه ميشه يين له و به هه شتانه دا به بى برانه وه، نه و به هه شتانه يان بؤ هه يه

نُزُلًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ ﴿١١٨﴾ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
 وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتُرُونَ بِعَايَتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا

﴿نُزُلًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ به میوانداریهك له لایه ن خواوه، واته ناماده كراوه بویان به وینهی ئهو نان و خوان و جی و بانهی كه ناماده كراوه و نهكری بۆ میوان و نهمانیش به هه موو خووشیهك و به بی ئهرك و زه حمت كیشان بۆ ناماده كردنی ئه چته سه ری و نوشی ئه كه ن! ﴿وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ﴾ ئه وهی كه لای خوا هیه چاكتره بۆ چاك ان كه به زوری و به لیشا و كرده وهی چاك ئه كه ن، ئیتر ئایا لیردها مه به ست له خواترس و خو پاریزه ره كان بن كه له پینشه وه باسی كردن، یان مه به ست به مان تا قمی ترن كه له وان به رزقرن؟ ئایا مه به ست به مه هه ر به لینه پینشه كه بی ت، یان ئه مه به لینه به ناز و ریزی تر زیاد له پینشو؟ هه ركام ئه گونجی و هه لئه گری، له سه ر هه ر بار هیچ كه س گومانی نیه كه ئه مه با شتره نهك ته نیا له و خووشی و رابواردنه كه مهی بی پرواكان، به لكو با شتره له هه موو جیهان و هه رچ وا له جیهاندا، گومانی نیه بۆ هیچ كه س و هه ر كه س باوی ئه وه بدا كه لای خوایه به سه ر هه ر شتیکی تر دا هه ر ئه و كه سه ژیره و هه ر ئه و كه سه گره وی بر دو وه ته وه!

خوای په روه ردگار له كاتی په روه رده كردن و پینگه یاندنی بر واداره كاندا و له كاتی چاندنی بر واداره دامه زاندنی بۆ چوونی ئیسلامی دا، له و كاتانه دا به لینی سه ركه وتن و زال بوون و گرتنه دهستی كاروباری ولاتی نه دا به بر واداره كان، به لینی هیچ شتیکی ئه م جیهانهی پێ نه دان، كه له كاتی تر دا ئه و جو ره به لینه نهی پێ دان. له م كاتانه دا هه ر به لینی ته نیا شتیکی پێ دان كه بریتیه له پاداشتی پۆژی دوایی و ئه وهی پێ یان ئه به خشی له و جیهان، كه واته هه ر ئه وه بناغه و بنه ره ته له م بانگو و بانگه وازی خوا دا، چونكه خوا ئه یه وی به نده راسته قینه كانی خوی خویان پووت بكن له هه موو مه به ست و ئامانجیک، ته نها مه به ست و ئامانجیان هه ر گه یشتن بی به ره زامه ندا خوا و ئه وهی كه بۆی دانا و ن له پۆژی دوایی دا، ته نانه ت با خویان پووت بكن له مه به ست و ئامانجی زال بوون و سه ركه وتنی ئایینی خوا، با ئه و مه به سته شیان نه بی و پشت به وه نه به ستن، سه ركه وتن و سه رنه كه وتنه كه ی هه ر حه و الهی خوا بكن، چونكه ئه و كاته لی برانی ته وا و بۆ خوا به دی دیت.

ئەم ئايىن و عەقىدەيە خۆي بە تەنيا بەهرە و بەخششى خويە و خۆي بە تەنيا دەست
 كەوتىكى تىرو تەواو و ھەرچى تريبىن زيادە و بەهرەيەكە ئەيىبەخشتىن، ھەر كاتى بېرواداران
 بە و جورە لى بېران و خويان پووت كرد لە ھەر مەبەست و ئامانچىكى تر، ئەو كاتە
 زال بوونىش ئەبىن، سەرکردايەتى و گرتنە دەستى كاروبارىيش ئەبىن. پەيمانى (عبقە) ھەر
 لەسەر ئەو دابەسترا، بەلئىنى پىغەمبەر (ﷺ) بويان تەنھا بەھەشت بوو، وەك (محمدى كوپى
 كعب) ئەگىرئەتەو لە (عبداللە ي كوپى پەواحە) وە كە ئەگىرئەتەو لە شەوى ئەو پەيمانەدا
 عەرزى پىغەمبەرى كرد (ﷺ): چۆن ئارەزوو ئەكەيت مەرجمان لەسەر دابىنى بۆ خواو بۆ
 خۆت، ئەويش فەرمووى: مەرجم بۆ پەرورەدگارم ئەمەيە: كە بىپەرستى و ھىچ شتىك ئەكەن
 بە ھاوبەشى. مەرجم بۆ خويشم ئەمەيە: بەرگريم لى بكن لە ھەر شتىك كە بەرگرى خۆتان و
 مالتانى لى ئەكەن. ئىنجا (عبداللە) عەرزى كرد: ئەگەر ئىمە ئەو مان كرد - واتە ھەلساين بە و
 مەرجانە ئايا ئىمە ژيمان بۆ ھەيە؟ ئەويش فەرمووى: بەھەشت. ئىنجا ئەوانىش وتيان:
 مامەلە و كىرىن و فرۆشتنەكەمان قازانجى كرد، پازى نىن بە ھەلوەشانەوھى و داواى
 ھەلوەشانەوھى ناكەين، بەلئى بەلئى ھەر بە شتىكد! - بەلئى تىرى ئەدا - نەسەكەوتن و
 زال بوون و نەھىزو نە دەسەلات و سەرکردايەتى و نە سامان و نە خوۆشى و نە ھەر بلئىدەك كەلە

پاش دا خوا پىنى دان و پىنى بەخشىن، ئەمانە ھىچ كام لەو پەيمان و مامەلەيەدا نەبووا
 ئا بەم جورو شىوھەيە خوا ئەو تاقم و كۆمەلەي پەرورەدەكرد كە بېريارى دابوو كلىلى
 زەوى بخاتە دەستيان، جەلەوى سەرکردايەتى بەدا بە دەستيانەوھى و بيان كات بە ھەلگرى
 سپاردەي ھەرە گەرە لەپاش ئەوھى كە ئەوان خويان دارنى لە ھەموو خواست و نياز و
 ئارەزوويەكى تر بىجگە لە رەزامەندى خواو ھەلسانىيان بە فەرمانى خوا.

لەپاش ئەوھى لەم سورەتەدا باسى پىلان و خراپى و بەد كردارىسى نامەدارەكانى كرد،
 ئىنجالە دوايىدائەگەرئەتەو سەريان و باسى تاقمىكى چاكيان ئەكات كەھاتنە ژىرسايەي
 ئىسلام و پىزى موسلمانان، ئەفەرمووى: ﴿ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ ﴾ بىن گومان لەناو نامەدارەكاندا
 ھەيە ﴿ لَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ ﴾ كەسنىك كە بېروانەھىنى و پەواي ھەيە بە خوا ﴿ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ ﴾ بەو نامەي
 كەھىنراوھەتە خوارەو بۆلاي ئىوھ ﴿ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ ﴾ بەو نامەي كەھىنرايە خوارەو بۆلاي خويان،
 بېروايان ھەيە بە جورى ﴿ خَشِعِينَ لِلَّهِ ﴾ بىم دارو مل كەچن بۆ خوا ﴿ لَا يَشْرُونَ بِنَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا
 قَلِيلًا ﴾ ناكېن بە ئايەتەكانى خوا شتىكى كەم لە مەبەست و دەست كەوتى ئەم جىھانە،

أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

آمَنُوا أَصِرُوا وَاصْبِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٤﴾

﴿أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ ﴿٣٣﴾ نمو نامه دارانه بویان همیه نه جرو پاداشتی تایبتهی
خویان، که بریتیه له نه جرو پاداشتیان له سر برپوا هیئانیان به نامه کی خویان له پیش
هاتنی قورئان دا، برپوا هیئانیان به قورئانیش کاتی هاته خواره وه ﴿٣٤﴾ ﴿اللَّهُ سَرِيعُ

الْحِسَابِ﴾ ﴿٣٣﴾ بن گومان خوا به حیساب و پرسپاری چه سپانه و به زویوی دیت و تیپه رنه کات و
له کاتیکی کم دا کرده وهی هموو دهر نه خات و نه یان خات به رچاوا بیر کردنه وه له فلیمانه ی
که له چه رخانه دا داهاتون و پروداو و بسره اته کان نیشان نه دن و به رنکی و به چه سپانی
نه یان خنه به رچاوا، بیر کردنه وه له مانه نه اندازه یک خاوهن بیرتی نه گه یه نی له چوئیتی نمو
حیساب و پرسپاری خوا، سر سوپمان ناهیلنی له دلی نه وانه ی سر یان سوپ نه میننی له
شتی وا، ئینجا سو رته که دوایی نه میننی به نایه تیک که زور په یوه سته به هموو

سو رته که وه، وه ک کورته یک وایه بوی، نه فمر موئی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ﴿٣٤﴾ خوگر بن و دان
بگرن به خو تاندا. خوگرین له سر چند شتی زور که دیته ریتان و دو چاری نه بن: له سر
خواست و نار ه زوه نار ه واکانی نه فس، له سر هموو پروداو و به سر هاتیکی ناخوش و
نیش و نازار دهر، له سر په له په ل کردن بو بزگار بوون و گه یشتن به نامانج، له سر لاری و
نالباری و خواست و نار ه زوی نار ه وای مەر دو مان، له سر بو چوونی به دو نه فامی و نه زانی و
په له په ل کردن یان بو گه یشتن به نامانج، خوگرین له سر که شخه و با فیش کردنی به تال و
ناهق و ده سه لات و زال بوونیان به پوالت، له سر نه بوونی کومه ک و یار مه تی دهر، له سر
دریژی ریگه و دریژه کیشانی پهستی و ناخوشی، له سر مه تهره و خه یالیک که شه یقان
نه یخاته دل ه وه له و کاته ناخوشانه دا، خوگرین له سر تالی و سویری تی کوشان له و
مه یدانده دا، له سر باس بوون و بی زاری و نا نومیدی، ئینجا له پاش نه وانه نه بنی برودار

خوگرینت له سر جله و گرتنه وهی نه فس له کاتی سر که وتن و زالی دا، به مل که چی و

سوپاسەۋە بېچى لەپىرى خۇشى و دەسەلاتەۋە، بەبى لە خۇگۇپان و پەلاماردان بۇ تۆلەسەندىن، بەبى تىپەركردن لەھەق و راستى بۇ دەست درىژىيى كردن! خۇگرىيىت لە خۇشى و ناخۇشى دا لەسەر يادى خوا و پەيوەستى دلى بە خواۋە، مل كەچى بۇ پىرارى قەزا و قەدەرى خوا، گىرانبەۋەى ھەموو كاريك بۇلاى خوا بەئارامى دل و مل كەچىۋە، خۇگرىيى لەسەر ئەوانە و ھەر شتىكى تر شتىك نىيە بە وتن و بە وتە و تار دەر بخرى و بگەيەنرى، بەلكو كەسنىك تى ئەگات لە واتا و مەبەست بە خۇگرىيى كە دوچارى ئەو شتانه بووبى لە ژياندا و تالى و توونى ژيان و پىنگەى خواى چەشتىي!

ئەو يەكەم چىن و تاقەى يەكەمجارى ئەم نوممەتە زۇر زۇريان لەو بابەتانه بەسەر ھاتبوو، تالى و سوپىريان چەشتىبو، كەواتە ئەوان ئاشنا تر بوون بە تام و بۇنى ئەم بانگ كردنە كەلەم ئايەتەدا ھات، ئەوان باش تىنەگەيشتن لە مەم بەو خۇگرىيەى كە خوا فەرمانى پىدان. ﴿وَصَابِرُوا﴾ بەربەرەكانى بگەن و نەبەزىن لە خۇگرىيدا، نە بەرامبەر ئەو بەسەرھات و پىواداۋە سەختانەى كەباس كران، نە بەرامبەر دوژمن كە بە ھەموو ھىزبان ئەيانەۋى پىواداران پەك بخەن و بيان بەزىنن، كەواتە بەدرىژىيى تى كۆشانىيان خۇگرىيەكەيان دواى نىيەت و ھەر بەردەوام بىت، بەلكو ئەبى خۇگرتوو و بەھىزترىن لە دوژمنى دەرۋونى و لە دوژمنى دەرۋەيان، بەلى بەراستى پىوادار — كەلەسەر ھەق و راستىيە — ئەبى بەھىزو خۇگرتوو و سوورتىر بىت لە دوژمن كەلەسەر ناھەقى و ناراستىيە و سوورە لەسەرى. ﴿وَرَّابِطُوا﴾ نىشتەجى و دامەزراۋىن لەھەر جىگا و شوپىنى تى كۆشان لەپىرى خوادا، لەسەر سنوورى ۋلات و لە ھەر كون و كەلەبەرىك كە شوپىنى پەلاماردانى دوژمن بىت، نىشتەجى و دامەزراۋىن بە وريايى و نامادەيى، بۇ بەربەست كردن و بەرگرىيى دوژمن، بەرامبەر دوژمن پراۋەستن و جەنگيان لەگەل بگەن لەسەر ئەو بارو شىۋەى كە ئەوان جەنگتان لەگەل ئەكەن، كەواتە لەم چەرخەدا پىويستە ھەلدان بۇ پەيداكردن و لە دەست گرتنى ھەر جۇرە چەكىك كە ئەوان جەنگى پىنئەكەن، نىتر چەكى ئاسمانى يان دەرئايى يان وشكانى، گەلى موسلمانى شوپىنكە و تووى قورئان ھەرگىز نەخەوت و چاۋى نەنا بە يەكدا بەرامبەر دوژمن! چونكە

هرگيز له دوژمنايه تي خوږى نه وه ستاوه هرگيز نايش وه ستى، هرگيز يهك ناكه وي
له گه لى و به سر هيچ هه ليكي خوږدا تنيپر ناكات، كه واته گه لى موسلمانى راسته قينه نه بى
هه ميشه ناماده بىت و نه خوتوو بىت هه تا دنيا دنيايه!

نهم نايينه پيروزه به رنگارى نادمى نه وه ستى به بهرنامه يهكي تايبه تي كه نه بى به دي
بىت له ژياندا، بهرنامه يهك كه نه بى هه موو شتيك بگرته ده ست، كاربه ده ست بىت له
دهرونى مهردومدا، هرچونى كاربه ده ست بىت له دارايى و سامانياندا، هرچونى له پرژمى
ژيان و گوزه رانيان، بهرنامه يهكي ريك و راستى دادپهروه، هرچهند نه وه بهرنامه يه پاك و
خاوين و بى گهردو له كه بىت، به لام ناهه قى و هه لگراني ناهه قينه و بهرنامه يه يان ناويو بيزارن
ليى، به تال و هه لگرى به تال تهنگه تاوه به خيرو دادو راستى، سته مكارو سهركيشان بپروايان
نيه و ملكه چ ناكه ن بۇ دادو ريزو يهكسانى نادمى، جاله بهر نه وانه چهند دوژمنيك راست
نه بنه وه و رانه پهن بۇ جهنگ كردن و شه پرؤشتن له گه ل نهم نايينه و هه لگراني نالاي نهم
نايينه رانه پهن و نه وه كه سانه ي كه خوين مژن و هه ميشه به دواى سوودو ده ستكه و تدا
نه گه رتنبه هر جوړو له هر رينگه يه كه وه و نايانه وي و از له وه بىنن، راست نه بنه وه لنيان
نه وانه ي كه سهركيش و لوت بهرزن و خويان به زل نه زانن و نايانه وي كو تايى بىنن له و خو
په وشته پيسه ي خويان، وه په لاماريان نه دن نه وانه ي كه بى ناموسن و هه ميشه به دواى
به ره لايى و كارى بى شهرفى دا نه گه رين و نايانه وي بىنه ريزى پاكان و په وشته پاكان،
بى گومان نهم نايينه ش بۇ نه وه هاتوه كه هه موو لارى و ناره واييهك نه هيلنى و مهردوم پاك و
خاوين بكاتوه له هه موو چلك و چه پهللى، كه واته پيوسته بپرواداران به هه موو توانا بكهونه
تى كو شان بۇ بهر به ست كردن و نه هيشتنى نه وه هه موو شته به دو ناره وايانه، پيوسته
له سهريان خوگرى و بهر بهر كاني و پاس كردن و پاسه وانى، بۇ نه وه ي گه ل و نوممه ت له
ناكاودا نه گيرين له لايه ن دوژمنه كانه وه كه سرؤشتين و هه ميشه هه ن له هه موو كات و چين و
چه رخيكا.

ئەمەى سروشتى ئەم ئايىنە، ئەمەى پىڭاكەى، بىڭگومان ئەم ئايىنە دەست درىڭى
 ناكاتە سەر هېچ كەس و هېچ شتىك، بەلكو ئەيەوى بەرنامە راستەكەى و پىڭمە پاكەكەى
 بچەسپىنى و پاڭىرى بكات كە سەرانسەر خىرو خوشى ھەموو كەسى تىايە چونكە دۆست،
 چ دوزمن، بىڭگومان — وەك باسماڭ كىرد — ھەمىشە ئەو كەسانە بىڭازىن لەو راستى و پاك و
 خاوينىيە، بە ھەموو ھىز ئەو ھەستەن و ئەبن بە كۆسپ و گىڭى لەو پىڭكە راستەدا، كەواتە ئەبن
 ئەو بەر بەرەكانى و جەنگ و ئازاۋە بەرپا بىڭى و ھەلگىرانى ئالاي ئايىن ھەلسەن بەو ھى كە
 پىۋىست كراۋە لەسەريان لە پىڭى ئايىنەكە ياندا، بىڭگومان ھەلسەن بەو ھىش ئەركى ھەيە و
 قورس و گرانە لەسەر نەفس، كەواتە مەردوم پىۋىستى ھەيە بە پال پىۋەنەر و پاسەوان،
 بەھىز تىرىن و چاكتىرىن پاسەوان و پال پىۋەنەر ھەستى خۇپارىڭى و ترسە لە خوا، لەبەر ئەو
 ئەفەر موۋى: ﴿وَأَنْقُرُوا اللَّهَ﴾ خۇتان پىارىڭىن لە خوا، واتە لە خەشم و لە ناپەزايى و لە تۆلە و
 سزاي خوا. ﴿لَمَلِكُمْ تَقْلُحُونَ﴾ بەلكو بگەن بە ئامانچ و مەبەستەن. داواكارىن لە خواى
 مېھربان كە بەشدارمان بكات لەو ھەستە پىۋەزەدا لە ھەموو كات داو بۆ ھەموو كارو
 كىردە وەكانمان. آمىن.

وصلی اللہ مسلم علی سیدنا محمد وعلی آلہ وصحبہ أجمعین.

دوایی ھات تەفسىرى ئەم سورەتە بەفەرە لە بەیانی یەك شەممە ۱۴۰۶/۲/۲۰ ھـ خوا
 یارمەتیمان بدات بۆئەو ھى كە ماۋە و لىشمان وەرگىڭى. ھەر لەم پۆزەدا دەستمان كىرد بە
 تەفسىرى سورەتى ﴿النساء﴾

سورەتى ﴿النساء﴾ مەدینەییە (۱۷۶) نایەتە

بسم الله الرحمن الرحيم

ئەم سورەتە درىزترین سورەتى قورئانە لەپاش سورەتى ﴿البقرة﴾ وە لەپاش سورەتى ﴿الممتحنة﴾ وە ھاتوووتە خوارەووە بەبۆنەى پووداوى حودەیبییەو، ئىنجا وەنەبى ھەموو سورەتتى بەيەك جار و لەيەك كاتدا ھاتبیتتە خوارەووە، بەلكو وا ئەبوو چەند نایەتتە ئەھاتە خوارەووە لە چەند سورەتتەك، لەپاشدا پىغەمبەر (ﷺ) فەرمانى ئەدا بە دانانى ھەر نایەتتەك لە شوێن و سورەتى تايبەتى خۆى دا، جا بەپىنى ئەو و ئەبوو تەنیا سورەتتەك ھىندىكى لى ئەھاتە خوارەووە، ئىنجا نایەتتى تر ئەھاتە خوارەووە، لەپاش چەند ماوہيەك نایەتەكانى سورەتە پىشوووەكە ئەھاتن، بەلكو سورەتى وا ھەيە بە چەند سالتتەك نایەتەكانى بە تەواوى ھاتنە خوارەووە، بۆنمۆنە: سورەتى ﴿البقرة﴾ چەند نایەتتىكى تيايە كەلە دواوايى چەرخەكەدا ھاتوون. كارى ئەم سورەتەش ھەر وايە، ھىندى لە نایەتەكانى لە سالى شەشەم و ھەشتەم دا ھاتوون، زۆرىشيان لەسەرەتاي كۆچ كردن بۆ مەدینەو ھاتوون، بەھەر حال وا دەرئەكەوى ھاتنە خوارەووەى نایەتەكانى درىزەى كىشابى لە سالى سەئەمەو تا دواى سالى ھەشتەم، بۆ نمۆنەيەك لەسەر درىزە كىشانی ھاتنە خوارەووەى نایەتەكانى ئەم سورەتە، باسى نایەتتى ئەكەين لەم سورەتەدا كە ھاتە خوارەووە لەبارەى ئەو ئافرەتانەى كە داوین پىسن و دەست نیشان ئەكات بە چاوەروانى كردن بۆ ھاتنى پىربارى تۆلەيان لە داھاتوودا، لەپاش دا لەو بارەيەو نایەتى سورەتى ﴿نور﴾ ھات لە سالى پىنج يان چواردا، ھەر ھەما چەند نمۆنەى تر ھەيە.

ئەم سورەتە بەشيك لەو تىكۆشانە دەرئەخات كە ئىسلام بەكارى ھىنا لە داھىنان و پىكھىنانى گەل و كۆمەلى مۆسلماندا، لەپاراستن و سەرپەرشتى و چاودىرى ئەو گەل و كۆمەلەدا تا بوو بەو ئوممەتە كەلە مۆژوودا و یتەى نەبوو! سەرشتى ئەم بەرنامە ئاسمانیە پوون ئەكاتەو كە ئەو گەل و كۆمەلەى لەسەر دارپۆژا، ئوممەت ئاگادار ئەكاتەو لەسەرشتى دۆژمانانى ئەم بەرنامە و ئەم ئوممەتە، و رىيا و ئاگادارى ئەكات بە پىلان و پىنگاى جۆر بەجۆرى دۆژمانیەتیەكەيان، ھەر ھەما ئاشناى ئەكات بە پىروپوچى بىرو باوەرەكانیان. ئەم سورەتە ھەول و تىكۆشان ئەكات لەسەرینەو ھى نیشانە و دروشمى گەل و چەرخى نەفامى لە گەل و

دروست کرا؟ پرسیاره که ی زور بیجییه، چونکه نهو دهسته قودرته ی که نادمی له خاک دروست کرد نه توانی (حواء) دروست بکات له پراسووی نادم، بیجگه له وهیش نهو پرسیاره که نه گهر بیربکاته وه له دروست کردنی نهو هموو دارو درهخته له دانه ویله، یان بیربکاته وه له دروست کردنی گوپکه و کلبه و بهرو میوه که لهو داره رهقانه دینه دهره وه، هرکه ی بیریک لهو جوړه شتانه بکاته وه نابن سهری سووربمینی له دروست کردنی (حوا) له پراسووی نادم، بهراستی سهرسووربمینی له هرکه سینک که خوی به بروادار دابنی و تیگه یشتی له مانای خواهی تی، که چی له گهل نه ودا سهری سووربمینی و سهر بکاته وه لهو جوړه شتانه، هر وه ها سهرسووربمینی له هیندی قسه ی لهق و لوق که له باره ی دروست کردنی (حوا) له نادمه وه کراوه که هموو نهو قسانه له خه تهره و وهسوه سه ی شهیتانه، وهك نه وه ی که و تراوه نایا بوچی له خاک یان شتی تر دروست نه کراوه؟ نایا چ سوو دیک هه ی له ودا که له نادم دروست کرابی؟ یان نه گهر لهو دروست کرابی نهو کاته وهك نادم کچی خوی خواستی وایه! بهراستی زور جیگه ی سهرسوورمانه بروادار شتی و پروپوچ به دهمی دا بیټ، چونکه:

۱- نیمه نابن بکه ین له وه ی که خوا کردوویه تی و نه یکات، پرسیار ی و ناگونجی له گهل پروای راسته قینه به خوا.

۲- نه بن نیمه خو مان بنا سین و سنووری زانینی خو مان بزاین و نابن به ته مای نه وه بین که تی بگه ین و ناشنا بین به سرو هو ی کرده وه کانی خوا، نیمه دروست کراوین له م زهویه دا و نه اندازه ی پیویست زانین و توانینمان پندراوه.

۳- کار دروستی و دهسه لات و توانینی بن سنووری خوا له مه دا با شتر دهرنه که وئی که له ته نیا که سینک نه م هموو نه وه و ه چه یه دروست بکات که نایه نه ژماره بو خوا نه بن، نهو هه مووه ش جیاواز بن له دهنگو شیوه و سروشتدا!

۴- گپرا نه وه ی نه م هه مووه بو یه ک بنه رت هو پال پیوه نه ریکی زور به هیز تره بو یه کیتی نه وه و ه چه کان و نه هیشتنی ره گه زایه تی له ناویاندا.

نیجا ره خنه گرتن به کچیتی (حواء) زور پوچ و بن ترخه، چونکه نهو دروست کردنه جیاوازه له شیوه ی دروست کردنی کچ له باوک، نه گهر جیاوازیش نه بن کچ قه ده غه یه له باوک به

فرمان و جلهوگيری خواجه له بهر چند هُوو بهرزه و هندیك، لهو كاتدا هُوو بهرزه و هندیك نه بووه و له بهر ناچارى خوا رهواى داو فرمانى پى دا، وهك له بهر ناچارى رهواى دا خواستنى كوره كانى نادم كه له سكيكى جياواز بووبن بو هُوو كچانهى كه له سكيكى تر بووبن، واته سروشتى كار كه وايه و بيچگه له وه دست ناداو ناگونجى. كه واته با بترسين و خو مان بپاريزن له پهروه دگامان كه نيمه دروست كرد له تنيا كه سيك كه له پيشه وه دروستى كرد و نينجا هاوسره كه لى دروست كرد و نينجا له دووانه پياو و نافرته زورى دروست كرد به زاو زى و بهو جوړه هيناي تا گيشته نيمه و هروه ها تا هم جيهانه هيه، كه واته دروست كردنى همومان گه پرايه وه بو هُوو تنيا كه يه. بترسين و خو مان بپاريزن له نا فرمانى هُوو پهروه دگاره، چونكه خاوهنى هُوو دهسلات و توانينه بى هاوتا و بى وينه يه، خاوهنى هُوو به هره و چاكه گوره يه كه بريته له دروست كردنمان بهم شيوهى كه هيه، كه هرچونى دهسلات و توانينه كه لى هوبى جلهوگيرمان بيت له نا فرمانى، هروه ها چاكه و بهره كه يشى هوبى پال پيوه نرمان بيت بو بنده يى و فرمان به رى.

(نه بو موسليمى نه سفه هانى) كه يه كيكه له خاوهن ته فسرو موعته زيله يه نه لى: هاوسره كه لهو تنيا كه سه دروست نه كراوه، مبهست لهوتهى ﴿وَلَقَّيْنَا﴾ نه ميه له وينه و جوړه هوه، چند كه سكيكى ترش شوينى (نه بو موسليم) كه وتوون له مه دا، به لگه نه هيننه وه له سر پاكه يان به چند شتيك كه به راستى زور له قو و لوقن. هم رايه له گهل نه ودا دژو پيچه وانى چند هه ديسيكي بپروا پى كراوه، دژو پيچه وانى راي كومه ل و جه ماوه رى موسلمانان، له گهل نه ودا لادانه له پووكه ش و پواله تى نايه ته كه به بى هيچ هويهك، نايش گونجى له گه لى. چونكه به پى نايه ته كه نيمه له تنيا كه سيك دروست كراوين، دهى هگم هاوسره كه لهو دروست نه كراوى هوبى نيمه له دوو كه س دروست كراين!!

كوو كومه ل و جه ماوه رى زانايانى موسلمانان له سر نه وون كه هريهك نادم بووه و يه كه م و باوكى هم مو نينسان هر هم نادمه يه كه به ناوبانگه، به لام هيندى له صوفيه نه لى: پيش هم نادمه نادمى تر بووه. (شيخ محى الدين العربى) له كتيبى (فتوحات) دا نه لى: له پيش هم نادمه دا به چل هزار سال نادمى تر بووه. شيعه ي نيماميه نه لى: نادمى ترى زور بوون تا هم راده يه خاوهنى (جامع الاخبار) له فصلى ۱۵ دا هوالى كى

دوور دريژ نههينئي و لهو ههواله دا ئهلي: له پيش ئادهمي باوكمان دا ۳۰ ئادهمي تريوون،
 كه بهيني هر دوو ئادهميك هزار سال بووه، له پاش ئهوانه په نجا هزار سال ئه جيهانه
 ويرانه له پاش دا ئاوهدان بووه تهوه په نجا هزار سالي تر، ئينجا ئادهمي باوكمان دروست
 كراوه، (ئيبين و بابهويه) له كتيبى (التوحيدى) دا ئهلي و ههوالئى ئههينئي كه له پيش ئادهمي
 باوكمان دا يهك مليون ئادهمي تر بووه، ههروهها چهند ههوالئىكى تريش هه، به لام ئههلى
 سوننهت و كوهملى زانايان بپروايان بهههچ كام لهو ههوالئه نيه، چونكه ههچ كام
 لهسهرچاوهيهكى باوهر پئى كراوه وه نههاتووه، ئهه ههواله غهيببانهش كه لهسهرچاوهى باوهر
 پئى كراوه وه نههاتن پشتيان پئى نابهستري، نهگهر به ترارووى ژيرى ليكوئينهويهك بكهين
 ئهبي بپروامان بهو ههوالئه نهبي، چونكه نهگهر ئهوانه جياواز بووين له ئادهم و ئادهمي ئيمه
 له سروشت و سيفهته تايبهتبهكانى دا ئهبي به ناوى ئههمان ناو نهبرين و بهوينهئى ئههمان
 دانهرين، نهگهر جياواز نهبووين و هر وهك ئههمان وابووين له سروشت و ههموو نيشانه و
 سيفهتهكانياندا، نهوكاته پئويست نههبوو بهدانانى ئههمان به جينشين، دهى خو پئويستيش
 بووه، چونكه وهك له قورئانهوه وهرنهگيرئى ئههمان دروست كراويكى تايبهتين و بو چهند
 مهبهستىك دروست كراون كه هر بههمان نهكرئى، هر لهمهيشهوه دهرنهكهوي كه له پيش
 ئههماندا وينهئى ئههمان دروست نهكراوه. بهلي له قورئانهوه وهرنهگيرئى كه له پيش ئيمه
 روست گياندارى تر بووه، به لام واى پيشان ئادا كه ئادهمين، بهلكو هر فرشته و تيرهئى جان
 باس نهكات كه زور جياوازن له ئادهمي و ئيمهئيش بپروامان به بوونيان ههيه، ئينجا ئهههئى كه
 زانايانى تازه ئهيلين و له پراوهكاندا بلاو بووه تهوه كه به پئى دوزينهوهئى نهو نيشانه و
 دروشمانهئى كه دهستيان كهوتووه لهناو سكى زهوى دا، بويان دهركهوتوون كه چهند تيره و
 بهريهكى تر بووه له ئينسان له پيش ئيمهءدا، ههموو ئهوانه دوايى هاتوون و بنهبر بوون و
 له پاش ئهوان ئيمه پيدا بووين، ئهه قسهئى ئهوانه نابئى به بهلگه و پشتى پئى نابهستري،
 چونكه نهو نيشانه و دروشمانه يان هينى گيانلهبهرانى ترن كه له پيش ئيمهءدا بووين و پهنگه
 له هيندى شتدا وهك ئينسان وا بووين، وهك ئيستاش گهئى له گيانلهبهران ههيه كه له زور
 نيشانه و سيفهءدا وينهئى ئيمهءن، يان نهو نيشانه و دروشمانه هينى چهند گهل و چينينكن لهه
 ئادهميهن كه له چهرخه دوورهكانى رابور دوو دا خوا پئغه مبهرانى بو ناردن و نهوانيش

سهرکیشیان کرد تا لهناوی بردن و لهپیشهی هینان، بهوینهی عادو سهمودو نهوانی ترکه له
 قورئاندا باسی کردوون، بیجگه لهوانه چند گهل و تا قمی تر بوون که هر خوا خوئی نهزانی.
 وهک له سورتهی ئیبراهیمدا نهفرمووی: ﴿لَا يَمْلَهُمْ إِلَّا اللَّهُ﴾ نایانزانی بیجگه له خوا. دهست
 نیشانی کردوه به بوونیان و بهسهراتیان. کهواته هر به پئی ئهه فرموودهیه تهها خوا
 نهزانی میژووو سهرهتا و تهمنی ئهه نادهه و نادهمیتهیه. هرکهسیک هرچی و تووه
 هرچی بلئی لهه بابهتانهوه هه مووی گوتره کاریه و دژوپنچهوانهی ئهه نایهتهیه که وتمان.
 نهوه که له چند ریوایهت دا هاتووه و له کتیبهکاناد بلأوبوونهتوه هه مووی دهلهسهیه و له
 ئیسرائیلیاتن، وهک باس کراوه له کتیبه باوه پئی کراوه تایبهتیهکاندا، یهکن لهو ریوایهتانه
 که بهناشکرا دهرکوت دهلهسهیه نهو ریوایهتهیه که تهمنی ئهه جیهانه دانهئی به حوت
 ههزار سال، ئینجا له هاتنه خوارهوهی نادهه بۆ سهر زهوی تا رهوانه کردنی پیغه مبهه (ﷺ)
 دانهئی به (۶۰۴۷) سال، کهواته به پئی نهوه نهبن چند ساله ئهه جیهانه وئران بووی و
 ئیستا پوژی دواپی بیته! وه ههروهها نهو ریوایهتانهی که نهسهب و نهژادی پیغه مبههکان
 دیاری نهکات و هه مووی به چند پشتنی نهگاته سهر چهزتهی نادهه - درودی خویان لی
 بیته - له بهر نهوه (ئیبین و عهباس) یان (ئیبین و مهسعود) - خوی لییان پازی بیته -
 نهفرمووی: (کذب انسابون) درؤنهکن نهوانهی که نهو نهسهب و نهژادانه باس نهکن.

ئینجا با بگه ریینهوه بۆ سهر نایهتهکه و بدوین له هیندی له مه بهسته زۆر گرنگهکانی:
 خوی پهروهردگار پووی فرموودهی کرده نادهمی بهناوی نادهمیتهی و مرؤقایهتیهکهیهوه
 بۆنهوهی بیانگیریتتهوه بۆلای نهو خوییهی که نهوانی دروست کرد له تهنیا کهسیک که
 هاوسهرهکهیشی هر لهو کهسه دروست کرد، لهو دوو کهسهیش پیاوو ئافهتهی زۆری
 دروست کرد، نهگه نادهمی بهراستی گوئی و دلیان بدهنه ئهه فرموودهیه، بئی گومان کاریان
 لی نهکات و نههیان بهسه بۆنهوهی بیانخاته سهر پئی راست و دوریان بخاتهوه له زۆر
 نهقامی و پئی نهفامان.

ئهه فرمووده کورته مهیدانیکی پان و فراوان نهخاته دل که بگه پئی تیای داو بیربکاتهوه و
 چند شتیکی لی وهرگری که مایهی بهختهوهری و کامهراپی ههردوو جیهانه:

۱- ئەو سەرچاۋە ئەخاتە بەرچاۋ كە ئادەمى لى ھات، ئەيانگېرپتەۋە بۇلاي ئەو پەرۋەردگارى كە دروستى كردن و داي ھىنانلەم زەۋىدەدا، ئەۋەش شتىكى پوونو ئاشكرايە و بەلام مەردوم لە بىرى ئەچىتەۋە و بەھۇي ئەۋەۋە ھەموو شتىكى راستى لەير ئەچى و ھەموو كارى ئەترازى لە راستە! بىنگومان ئەم ئادەمىيە كەۋا لەم جىھانەداۋ بەم شىۋە ژيان بەسەر ئەبات تىاي دا، بە رىكەوت و لە خۇيەۋە نەھاتوۋە، خۇيشى خۇي دانەھىناۋە، كەۋاتە ئەبى كەسىكى تر داي ھىنابى و كرديبىتى بەم ئادەمىيە سەرسوۋرھىنەرە كە ئەم لەگەل بوونەۋەرە و بوونەۋەر لەگەل ئەم رىك و پىكى و ھاۋكارى تەۋاويان ھەيە بەبى دەسەلات و ئاگادارىي ئەم ئادەمىيە! دەي ئەگەر ئادەمى ئەم شتە راست و ئاشكراي لە بىرېن، بىنگومان ھەر لە يەكەمجارەۋە دوچارى ھىچ ھەلەيك نابى، ئەگەر دوچارىش بىن بە گورجى ئەگەرپتەۋە بۇسەر پى راست، چونكە ئەگەر ئەۋەي لە بىرېن ئەزانى ئەو كەسەي كە ئەمى بەم جۇرە دروست كردو داي ھىنا. ھەر ئەو كەسە ئەبى خاۋەنى ھەموو كارو بارىكى بىت، ھەر ئەو كەسە مافى ئەۋەي ھەيە نەخشەي پىي ژيانى بۇ بكىشى و پۇرۇم و ياساي بۇ دابىن، ئەبى گەرانەۋەي ھەر بۇلاي ئەو بەرنامەيە بىت كە دايناۋە بۇي، ئەو كاتە ھەر پى راستەكەي پەرۋەردگارى ئەداتە بەرو دوچارى ھىچ ھەلەيك نابى.

۲- دەست نىشان ئەكات بەۋەي ئەم ئادەمىيەي كە بەئىرادە و خواھىشى يەك پەرۋەردگار ھاتوۋە، ھەموو يەك بىنەرەتيان ھەيە و كۇئەبنەۋە لە يەك نەژاددا، ھەموو لە سەرەتادا براۋ خوشكى باوك و دايكىن.

دەي ئەگەر ئادەمى ئەمەيان لەبىرېت ئەبى لەپىش چاويان ون بىن ھەر جۇرە جىاۋازىەك كە لە پاش يەكەمجار پەيدا بوو كرا بەھۇي پچرىنى پەيوەستى و يەككىتى ئەندامەكانى و سەرلىشىۋانى ئەو ھەموو ئادەمىيە كە لە راستى دا يەك خىزان و يەك بەرە بابن، بەلنى لەير نەچوون و جىگىر بوونى ئەو يەككىتە لەدلى ئادەمىدا مايەي دوور خستىنەۋەي ئازاۋە و بەر بەرەكانىي رەگەزايەتە كە مەۋۇ و مەۋفايەتى دوچارى ئەو ھەموو دەست درىزىي و كوشتن و بىرېنە كرد كە دل ئەھىننە لەرزە و موچرە بەلەشدا ئەھىنن، ئەو رەگەزايەتەي كە لەم چەرخى نەفامى تازەيشدا ھەر ماۋەتەۋە و جىاۋازى و دژايەتى ھەيە لەبەر رەنگ و بەرە و تىرە،

گوئی نادرئ بهو یه کیتییهی که قورئان هیئای بؤ هه مووان و نهیهوئی دایان ریژئی له سهر نهو
 بنه رته، ههروهه دامه زران و جیگیر بوونی نهو یه کیتییهی که نیسلام هیئای هوئی نه هیشتن و
 دور خستنه هوئی بیرو باوه ری چینایه تیه که باوه له هیندداو بووه ته هوئی کویله یی و بنده یی
 هیئدی بؤ هیئدیکی تر، له دهوله ته شیوعیه کاندای بووه به هوئی خوین پشینیکی واکه له وانه
 بوو لافاوی لی هه لسن، هه موو مه به ست و ئامانجیان نه وه یه که چینئ زالبیی و هه موو تا قم
 چینه کانی تر پیشیک و دامو بکن، نیت هر هچ گوئیان له وه نیه که نهو چینه ده ست درئیژی
 کهره له گهل نهوانی تر دای له یه ک بنه رته وه هاتوون و یه ک پهروه ردگار یان هه یه!

۳- نهو یه کیتییهی که نه م نایه ته ده ست نیشانی بؤ نهکات نه گهر ئاده میزاد له بیریان بوایه
 هر گیز نه نه که وتنه نهو هه موو هه له و ناروه اییهی که کردیان ده رباره ی ئافره ت، وه
 میژوو بؤمان باس نهکات که له نه قامی کؤندا بؤچوونی جوړ به جوړی پپو پوچیان زؤر
 بووه ده رباره ی ئافره ت: له هیئدی چهر خدا به گیانله بهریان داننهان، له هیئدی
 چهرخی تر دایان ناوان به گیانله بهرئکی تر نه که به ئاده می، ئینجا له پاشدا هاتنه سهر
 نه وه که له تیره ی ئاده میه به لام زؤر پاده و پله ی په سته و هچ مافیکی نیه و ایان داننهان
 که کانی هه موو پیسی و چه په لیه کن، بنه رته ی هه موو شهرو خراپه یه کن. ئینجا له پاشدا
 بیریان کرده وه و ویستیان چاره سهری نهو هه له گه وره یه بکن، له چاره سهر
 کردنه که یش دا هر هه له ی زؤر گه وره یان کرد، به م په نگه ئافره تیان بهرله کرد به
 تهواوی و جلهویان دایه ده ست خوین، نه مه یان له بیرنه بوو که ئافره ت ئاده میه که و
 دروست کراوه بؤ ئاده می، له گهل پیادا دوو هاوسه رن و یه کتر تهواو نه که ن نه ک دوو
 شتی وینه و یه کسانن. نه مه ی که نیسلام هیئای ریئک و پاست و مییانه یه و چاره سهر
 هر نه مه یه.

۴- نه م نایه ته ده ست نیشان نهکات به وه ی که بنه رته و یاسای ژبانی ئاده می له سهر
 خیزانه، نه وه تا هر له سهر تاو یه که مجاره وه ئاده میئتی دامه زرا له سهر خیزانیک که پیک
 هات لهو دوو هاوسه ره، ئینجا لهو دووانه وه په ره ی سه ند. نه گهر بیویستایه هر له
 یه که مجاره وه چند پیاو و ئافره تی دروست نه کردو دوو نه یکردن به هاوسه رو
 چند خیزانیک پیئک نه هیئا، که هچ خزمایه تی نه نه بوو له ناویاندا، وه هچ

په یوه نندی و په یوه سټیک نه نه بوو له نیوانیاندا بیجگه له وهی که یهک په روه ردگار یان نه بوو، به لام بهو جوړه ی نه ویست له بهر نه وهی په یوه سټی و په یوه نندی که دوو قات بیت: یه کم له باره ی تاکه په روه ردگار وه، دووم له باره ی رحمو و خزمایه تیه وه. جاله بهر نه وه نیسلام نه وه نده چاودیری و سه پر رشتی خیزان نه کات و نه وه نده به گرنګ گرتی و ویستی که پاریزراو بیت له هر شتیګ که زیانی پی بگه یه نی و کوشکه که ی بی هیزو لاوازیکات.

له م سوره ته و له چهند سوره تیګی تردا دهر نه که وی نه و به گرنګ گرتن و گوی پی دانه ی که نیسلام پی هه لسا سه باره ت به خیزان، هیچ کام لهو بارو کرده وهی که نه فامی کون و تازه پی هه لسا شایسته و شیوا نه بوو له گه ل نافرته و خیزاندا، جاله بهر نه وه نیسلام هیچ کامی ره و نه داو قده غه ی کردن.

۵- نه م نایه ته سه رنج پانه کیشی و دست نیشان نه کات بو نه و هموو جیاوازی و جوړ به جوړیه ی که هیه له نه ندامه کانی نه م نادمیه دا که له بنه رته دا له یهک خیزان و له ته نیا که سیک جوی بوونه ته وه، جیاوازی و جوړ به جوړی له دنگ و له رنګ و شیوه و وینه و له هموو نیشانه و سروشت و خو و ره وشت و هست و هموو سیفه ته کانی تری دهر و ندا و ناشکرا و پنهانی، به جوړی به دریزایی هموو چرخ و چینه کانی نه م نادمیه هیچ دوو که سیک دست نه که و تووه و دست ناکه وی که یه کسان و وینه ی ته وای یه کترین!! بی گومان تیروانین و بیرکردنه و یهک له م نادمیه سه رسور هینه ره شایسته یه بو نه وهی که دل و دهر و ون و میشک و دماخ پر بکات له بر وای به هیز به و په روه ردگار ی که نه م دست کرده نایابه ی داهینا، بر وای به کار دروستی و زانین و توانینی بی وینه و بی سنووری، بر وای ناوایش گه وره ترین دست که و ته، چونکه خوراک و پی بژنوی پوچه و مایه ی له خواترسی و خو پاریزی له خوا، هر به و هیش به نده به ختوهر نه بی و نه کات به خیر و خوشی هر دوو جیهان! نینجا نایه ته که دواپی نه هیتنی به فرماندا به له خواترسی و خو پاریزی له خوا و خو پاریزی له رحمو و خزمایه تی که همووی په یوه ست کردون پیکه وه.

وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾ وَمَاتُوا الَيْنَمَىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَبَدَّلُوا

الْحَيِّثُ بِالطَّيِّبِ

ئەفەرمووئ: ﴿رَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ﴾ خۆتان بپاریزن لەو خواپەیی که داوا ئەکەن لە یەکتەر بەو بەناوی ئەو ئەپاریننەوه لەیەکتەر، سویندی پئی ئەخۆن و سویندی یەکتەری پئی ئەدەن و بەناوی ئەو پەیمان و مامەلە ئەکەن، واتە ئەو خواپە که بەلاتانەوه ئەوەندە گەورە و گرنگە شایستەییە بەوهی گوێرایەل و فرمانبەری بن ﴿وَالْأَرْحَامَ﴾ خۆتان بپاریزن لەکەس و کارو خزمەکان، چ دوورەکان.

خۆپاراستن لەخوا ناسراو و زانراو و مەردوم باش تئ ئەگات لئیی، بەلام خۆپاراستن لەمان هەر قورفان دای هیناوه و بەدلی کوسدا نەهاتوو، ناشکرایشە که مەبەست بەم جیاوازه و لەجۆری خۆپاراستن لە خوا نیە، بەلام (تعبیر)ە که هەر زۆر نایابە و ئەو پەییوەندیە زۆر گرنگو پئیۆزو بەرین ئەگات! خۆتان بپاریزن لئیی بەم رەنگە بە پەروشەوه هەست بکەن بەو پەییوەستیە، هەست بکەن بەو مافەیی که خوا بۆی داناو، خۆتان بپاریزن لە دەست درێژی و ژێر پئی کردنی، لەرین نەگرتن و زامدار کردنی، بەسوۆزو بەزەیی بن لەگەل کەس و کارو خزمەکانتان.

وتەیی ﴿وَالْأَرْحَامَ﴾ بەژێرە و بۆرەش خۆینراو تەوه، لەسەر خۆیندنەوهی بەژێرە لە تەفسیرەکی دا ئەلئین: خۆتان بپاریزن لەو خوای که ئیوه داوا ئەکەن و ئەپاریننەوه لە یەکتەری پئیی، داوا ئەکەن و ئەپاریننەوه لەیەکتەر بەو رەحمە و خزمایەتیەیی که هەییە لە بەینتاندا، لەسەر بۆرە بەم دووبارە تەفسیر کراو تەوه، واتە خزم و خۆیشەکانیش هەروهەا خۆپاریزیان لئ ئەکرئ، یان هەروهەا داویان پئی ئەکرئ لە یەکتەر، بە هەر بارو لەسەر هەرکام ئەبئ گوێرایەلی خوا بکرئ، چونکه خوا ناگادارە بەسەر هەموو کردەوهکاندا و هیچی لئ ون نابئ، وەکو ئەفەرمووئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ بەراستی خوا هەمیشە ناگادارە بەسەرتاندا و هیچ کردەویەکتانی لئ ون نابئ. کەواتە ئەبئ ئیئە گوێرایەل بین و هەرچی بکەین هەر لەبەر خوا بیئت و نیازو مەبەستمان هەر فرمانبەری و رەزامەندی ئەویئت.

له پاش شو سهرتا بههيزه و دانانی بناغه و بنهړته گورهيه، ئينجا دهست نهكات به دامهزاندن و راست كړدنهوي چهند ياسايه كه پرژمى كومهل و ژيانى كومهلى لهسر راگيره كه بریتين له هاوكارى و قولگيرى و دهسته بهرئى خيزان و كومهل لهناو خوياندا، چاوديرى و پاراستنى مافى لاوازو بى دهسه لاته كانيان، پاراستنى مافى نافرستان و پرزيان، پاريزگارى مال و سامانى گهلو كومهل به شيوه ي گشتى، دابهش كړدى كه له پور بهسر خاوهن مافه كاندا به شيوه يه كه دادو راستى تيدايه بويان و خيرو بهرزه و هندی گهلو گشتى، وهك نه مانه هموو دين له م نايه تانى داهاتووه دا.

له يه كه مجاره وه فرمان نه دا بهوانه ي كه كار به دهست و چاوديرو سهرپرشتى كرى هه تيوان، به مەى هركات بالغ بوون مال و سامانه كانيان بدهنوه به ريك و پيكى، نه فرموئ: ﴿وَأَنزَلْنَا إِلَيْنِكَ آيَاتِنَا﴾ هه تيوه كان له پاش بالغ بوونيان مال و سامانه كانيان بدهنوه كه خرابوه ژر دهستان بۇ چاوديرى و پاريزگاريان ﴿لَا تَبَدَّلُوا الْحَيْثُ بِالْحَيْثُ﴾ پيس مه كورنه وه به پاك و له باتى پاكدا پيس به كار مه يئن، بهم پهنگه له باتى مالى حلالى خوتان مالى نهوان بخون كه حرامه ليتان، وهك (فراو زه جاج) نه فرموون. يان بهم پهنگه له باتى كارى پاك و خاويندا كه پاريزگارى مالى هه تيوه كه يه و دور كه وتنه وه له خواردى، كارى پيس بكن كه چپرین و داگير كړدنيه تى، وهك هيندى نه فرموون يان مالى چاكى به نرخی نهوان و هرگرن بۇ خوتان و مالى خراب و كهم نرخی خوتان بخنه جينگه ي، كه نه وه باو بوو له چرخ و سهرده مى نه فامى دا، وهك (نين و جهرين) نه گيريتنه وه له (سوددى) يه وه كه نه فرموئ: كار به دهستى هه تيو، بزن يان مېرى قهلو ي هه تيوه كه ي هله نگر ت بۇ خوى و له پى خوى له جينگه ي دا دانه نا، وه نه يوت: نه مه له باتى شو، دره مى چاكى نهوى هله نگر ت و دره مى قهلبى خوى له باتيدا دانه نا و نه يوت: دره مئك له باتى دره ميكد، (نه خه مى و زهرى نين و المسيب) له سر نه م رايه ن. مه بهست جله و گيريه له هر كرده وه يه كه كه زبان بگه ينى به هه تيوه كه، به تايبه تى باسى نه وه ي كړد، چونكه شو كرده وه ناره وايه باو بووه له و چرخه دا، وهك به تايبه تى دهست نيشان نهكات بۇ كرده وه يه كه ناره وای تريان بۇ سهرزه نشت و بى نابروو كړدنيان، كه نه مه بوو: له گه ل نه وه دا مال و سامانيان هه بوو و پيوست نه بوون، كه چى هر ته ماعيان نه كرده مالى هه تيوه كه وهك مالى خويان سهرف نه كړد به بى جياوازی كه نه وهش كرده وه يه كه زور پيس و قيزه ونه،

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ﴿٢﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْبَيْنِ فَاَلْجَاؤُا مَا
 طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبْعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَدْلُوا فَوَاحِدَةً

نه فرموی: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ﴾ مال‌ه‌کانی نه‌وان مه‌خون له‌گه‌ل مال‌ه‌کانی خوتان به‌م په‌نگه به‌بئی سله‌مینه‌وه و ده‌ست گن‌رانه‌وه بیان‌ه‌یننه پریزی مال‌ه‌کانی خوتان له‌ خه‌رج کردن و سه‌رف کردند، وه‌ک نه‌ویش هه‌لال بی‌ت بوتان، شتی وا نه‌که‌ن، چونکه ﴿إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا﴾ بن‌گومان نه‌و خوارده‌نه گونا‌ه‌یکی گه‌وره‌یه، نه‌و جو‌زه کرده‌وه نا‌په‌وایانه نه‌کران له‌ناو نه‌و یه‌که‌م چینه‌دا که تازه هاتبوونه ده‌روه به‌ په‌ستی و به‌د خوی‌ی سه‌رده‌می نه‌فامی، نه‌و جو‌زه کرده‌وه نا‌په‌سه‌ندانه‌یان هینی باوی کون‌یان بوو، له‌ هه‌موو سه‌رده‌میکی نه‌فامی دا نه‌بئی سته‌م و نا‌په‌وایی به‌ زوری بی‌ی له‌ هه‌موو بارو پوویه‌که‌وه، وه‌ک نیستاش له‌م سه‌رده‌می نه‌فامی تازه‌دا نه‌بینن له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه جیهان پره له‌و هه‌موو سته‌م و خراپه‌کارییه، نه‌بینن هه‌رکس ده‌ستی پ‌روا و بوی ری‌ک که‌وی - مه‌گه‌ر له‌ خوا ترسان - مال و مافی یه‌کتر داگیر نه‌که‌ن، نی‌تر لی داگیر کرا و با هه‌تیوی بی‌ چاره بی‌ت، نه‌م جو‌زه کرده‌وه خراپانه به‌ قانون و یاسا و زوری و میری کاربه‌ده‌ست چاره‌سه‌ر نا‌کرین. نه‌خیر به‌ هیچ شتی‌ک له‌ پ‌یشه ناهین‌رین به‌ته‌نیا یه‌ک شت نه‌بئی که‌ ترسانه له‌ خوا و هه‌ست کردن له‌ ده‌سه‌لات و نا‌گاداریی خوا به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا.

خوای په‌روه‌ردگار که هه‌ر نه‌و نا‌گاداره به‌ سه‌روشت و ده‌روونی به‌نده‌کانی، زانیویه‌تی که‌چی شی‌او و شایسته‌یه بو‌ به‌نده‌کانی، به‌چی لاریان راست نه‌کری‌ته‌وه و چاره‌سه‌ر نه‌کرین، جاله‌به‌رته‌وه په‌وای نه‌دا که بی‌جگه له‌ خوی هیچ که‌سیکی تر دانه‌ری یاسا و قانونیان بی‌ت و هیچ که‌سیکی تر خاوه‌نی پ‌ژیم و به‌رنامه‌یان بی‌ت، چونکه نه‌وکاته پ‌رواداران گو‌پ‌رایه‌لی نه‌که‌ن زور به‌ری‌ک و راستی له‌ ناشکرا و په‌ناهنی دا. به‌لام هه‌ر یاسا و به‌رنامه‌یه‌کی تر هه‌رچه‌ند زوری له‌ پادال‌دا بی‌ت هه‌ر له‌ ناشکرا و له‌ پ‌ودا گو‌پ‌رایه‌لی نه‌کری‌ت، نه‌ویش به‌ بی‌زاریی و پی‌ناخوش بوونه‌وه.

نینجا جله‌وگیریی نه‌کات له‌کارو کرده‌وه‌یه‌کی تری خراپی سه‌رده‌می نه‌فامی که‌له پاش هاتنی نی‌سلامیش هه‌ر به‌کا نه‌هینرا، نه‌وه‌یش نه‌مه بوو که کاربه‌ده‌ستی نافرته‌تی هه‌تیو، نه‌و نافرته‌ته عه‌تیوه‌ی ماره نه‌کرد نه‌ک له‌به‌رته‌وه‌ی هزی لی بکات، به‌لکو له‌به‌رته‌وه‌ی مالی

هه‌بوو، له‌پاش خواستنه‌که‌ی خراپ نه‌بوو له‌گه‌لی و چاره‌پوانی نه‌وه‌ی نه‌کرد که به‌مړی و
 ماله‌که‌ی به‌میراتی وهرگرړی، نه‌مه قسه‌ی (حسن) و چه‌ند که‌سیکی تریش له‌ دایکی
 ئیمانداران (عائیشه) وه‌ نه‌یگړنه‌وه - خوای لی‌ پازی بیټ - له‌ ړنگه‌یه‌کی تره‌وه که (بوخاری و
 موسلیم و نه‌سائی و به‌یه‌قی) نه‌یه‌ینن له‌ (عوروه‌ی کوپړی زوبه‌ی نه‌وه - خوای لی‌ پازی بیټ -
 که (عوروه) پرسیار نه‌کات له‌ دایکی ئیمانداران، نه‌ویش له‌ وه‌لامی دا نه‌فهرمووی: نه‌ی
 خوشکه‌زای خوږ وا نه‌بوو نافرته‌ی هه‌تیوی مال‌دار کاربه‌ده‌سته‌که‌ی حزی نه‌کرد له‌ خو‌ی و
 ماله‌که‌ی، له‌به‌رنه‌وه نه‌یوست ماره‌ی بکات، به‌لام به‌بی نه‌وه‌ی ماره‌ی ته‌واوی پی‌بدا،
 له‌به‌رنه‌وه جله‌وگیری کران له‌ خواستنیان مه‌گر کاتی که‌ نه‌وپه‌ری ماره‌ی خو‌یانیان بده‌نی،
 فرمانیان پی‌درا له‌ خواستنی نافرته‌تانی تر، ئینجا به‌بو‌نه‌ی هرکام له‌م دوو کرده‌وه ناراسته‌ی
 که‌باس کرا نه‌م نایه‌ته هاته‌ خواره‌وه: ﴿وَأَنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقِطُوا فِي الْبَنَاتِ﴾ نه‌گر مه‌ترسی نه‌که‌ن
 له‌مه‌ی ستم بکه‌ن و داد به‌کار نه‌هینن له‌باره‌ی نافرته‌هه‌تیوه‌کانه‌وه ﴿فَأَنْكُرُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ
 الْبَنَاتِ﴾ نه‌وا نه‌وان ماره‌ مه‌که‌ن و نافرته‌تانی تر بخوازن که‌ حه‌ل‌له‌ بو‌تان، یان دل‌تان نه‌یانگرړی.
 نه‌و ستم و بی‌داده‌ی که‌ نایه‌ته‌که‌ باسی نه‌کات نه‌به‌ستراوه به‌هیچ باریکی تایبه‌ته‌وه،
 که‌واته جله‌وگیری نه‌گه‌یه‌نی له‌کاتی مه‌ترسی له‌ستم کردن له‌گه‌ل نه‌و هه‌تیوه‌ بی‌چارانه‌دا،
 ئیتر ستم له‌ماره‌بیان یان داگیر کردنی مالیان یان به‌ هر جوریکی تر، وه‌ نه‌وه‌ی
 کاربه‌ده‌سته‌که‌ ته‌مه‌نی گه‌وره بیټ و هه‌تیوه‌که‌ش زور مندال بیټ و به‌دل حه‌ز نه‌کات و
 له‌شهرم و ناچاریدا ده‌نگ یان له‌به‌ر هر شتیکی تر. به‌مه‌رحال و له‌به‌ر هرچی هرکاتی
 کاربه‌ده‌ستانی هه‌تیوه‌کان دل‌نیا نه‌بوون له‌داد کردن نه‌بی لاده‌ن له‌ خواستنی نه‌و هه‌تیوانه‌و
 نافرته‌ی تر بخوازن.

نه‌م نایه‌ته به‌سن جوری تریش ته‌فسیر کراوه‌ته‌وه، نه‌وانیش هر جوان و گونجاون، به‌لام
 نه‌مه‌ی که‌وتمان نه‌و ړیوایه‌تانه و چه‌ند ړیوایه‌تیکی تر به‌هیزی نه‌کات له‌به‌رنه‌وه هه‌لم بژارد،
 تا نه‌م نایه‌ته هاته‌ خواره‌وه ژماره‌یه‌کی تایبه‌تی و دیاری نه‌کراوبوو بو‌ خواست و
 کو‌کردنه‌وه‌ی نافرته‌تان، به‌لکو هرکه‌س هرچه‌ند ژنی بیوایه‌ دروست و په‌وا بوو، ئینجا به‌م
 نایه‌ته ژماره‌و سنوور دیاری کرا بو‌ کو‌کردنه‌وه‌یان به‌ چوار. فهرمووی: ﴿مَنْ يَرْزُقْ وَرَيْحٌ
 بخوازن دوو سئ سئ و چوار چوار. ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَمْلِكُوا﴾ ئینجا نه‌گر مه‌ترسی نه‌که‌ن
 له‌وه‌ی به‌ داد په‌فتار نه‌که‌ن له‌گه‌ل زیاد له‌ یه‌ک ژن ﴿فَرَجِدَةً﴾ هه‌ریه‌ک نافرته‌ بینن له‌نازادان،

﴿أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ يان ئەو ئافرەت و كەنیزەكانەى كە مولكتانن، ئەگەر ئەوانە زۆرىش

بن ھەر دروستەو پەوايە، چونكە ئەركيان سووك ترەو چوونە لايان بەرەو ئازاد كردن ئەيانبات، چونكە ھەر لەگەڵ مندا لايان بوو ئيتەر قەدەغەيە فرۆشتنيان و بە مردنى

خاوەنەكانيان ئازاد ئەبن، كەواتە زۆرىيەكەيان بەرژەوھەندى خۇيانى تىدايە!

لەپاش تەواو كردنى تەفسىرى سورەتى ﴿الاحزاب﴾ كە لەپيش ئىرەدا تەفسىرم كرد،

باسىكم نووسى لەبارەى پەوادانى ئىسلام بۇ خواستى و كۆكردنەوھى زياد لەيەك ئافرەت، لام

وايە خوا بۆى رىك خستىم باسىكى چاكم نووسىوھ كە ھەركەسىك نەشارەزاو ژىر بىت ئەو

باسەى بەسە، بەلام لەبەرئەوھى ھىندى لەنەزان و ھەلخەلە تىنراوانى بىنگانە لەبەر خۇيانەوھ –

وھك وپىنەبەكن – دەم درىژى ئەكەن و پەخنە ئەگرن لەو پەوادانى ئىسلامە، لەكاتىكدا كە

زۆر لە نووسەرو زاناكانى بىنگانە بپروايان ھىنا و بلاويان كەردەوھ لە پۆژنامە و گۆفارەكانى

خۇياندا كە ئەو پەوادانە زۆر راست و بەجىيە، لەبەرئەوھى نەزان و شوين كەوتوھەكان لە

ولآتى موسلماناندا ھەر لەورپىنە نەكەوتوون. بەباشى ئەزانم لىرەشدا – كەجىيە راستەقىنەى

خۇيەتى – ئەندازەيەك بدويم لەو بارەيەوھ بە يارمەتى خوا. بىگومان ھەركەسىك لافى بپروا

بە خوا لى بداو خۆى بە بپروادار دابنى ھەرگىز سەرناكاتەوھ لە ھەر كارو بپريارىكى خوا، ئيتەر

با بەھىچ پەنگ تىنەگات لە ھۆو بەرژەوھەندى ئەوكارو بپريارە، چونكە ئەزانى ھەر پەخنەو

دوو دلئى و سەر لى كەردنەوھەيە نەفامىيە و نەزانىيە و گومپرايىيە و ئەوپەرى بى شەرمىيە و لەگەل

بپرواكەى دا كۆ نايىتەوھ، بەلئى ئەوانەى كە بپرواى رىك و راستيان ھەيە بەبى گومان بى پەخنە

گرتن، بەلام حەز ئەكەن تى بگەن لە بەشيك لە كار دوستى و حىكمەتى خوا لە ھىندىك لەكارو

كەردەوھەكانى، ئەو حەزكردنەى زۆر پەواو بەجىيە، كەواتە با ئەم دوو جۆرە مەردومانە

بەباشى گوئى بگرن لەم باسە بەلكو بەئىزنى خوا بەھەرەمەند ببن پنى! بىگومان و ھەموو

مىژوو شايبەتە كە ئىسلام خواستنى زياد لە يەك ژنى دانەھىناوھ، بەلكو لەپيش ئىسلام دا

ھەر باو بووھ – بەبى پەخنە لى گرتن – خواستى و كۆكردنەوھى ھەرچەند لە ئافرەت بەپنى

توانا و ئارەزوو، تا ئەم ئايەتە ھاتە خوارەوھ سنوورى ديارىيى كردو مەرجى بۇ دانا، وھك

ناماژەیان بۆکرد. ئینجا با بزانی ئایا بۆچی قەدەغەیی نەکردو لەم مەرج و سنوورەدا
هێشتیەوه؟ ئیسلام پزئیمیکە بۆ ئادەمی، پزئیمیک و پزئیمیک گونجاو لەگەڵ سروشتی و لەگەڵ
هەموو پێویست و داخوازەکانی، لەگەڵ هەموو بارو بەسەرھاتە جیاوازیکانی کە ئەگۆرین
بەپێی کات و چەرخ و چین و شوین.

ئیسلام پزئیمیکى راست و پزئیمیکى مێیانیە و هیچ شتێکی دژو نەگونجاو نیە لەگەڵ
سروشتی ئادەمی دا، سروشت راگیر ئەکات لەپارەیی خۆی دا بەبێ زیادە پەوی و کەم و
کوپی. پزئیمیکە زۆر بە گەرمی سەرنجی خوو پەوشت ئەدات و چاودیریی ئەکات، مەبەست و
نامانجی پاک و خاوینی گەل و کۆمەلە، کەواتە بە هیچ پەنگ ناگونجی لەگەڵ بێ پەوی و
ماددیتی دا، کە ئەخلاق و پەوشت ناهێلی و گەل و کۆمەلە چەپەل ئەکات. جا کاتی پزئیمی
ئیسلامیمان بەو جۆرە ناسی و بەو شیوێیە وەرمان گرت، لەکاتی کەدا کە سەنجی ئەم
مەسەلەییە بدەین - مەسەلەیی زیاد لەیەک نافرەت بۆپیاویک - ئەبیین:

یەكەم: زۆر لە گەل و کۆمەلەکانی ئادەمی لە زۆر کاتدا ژمارەیی نافرەتەکانی کە دەست
بدەن بۆ شووکردن زۆر ترو زیاد ترە لە ژمارەیی ئەو پیاوانەیی کە دەست بدەن بۆ ژنەیان،
بەپێی مێژوو نەبێستراوە پادە پزئیمیک ئەو زیادییەتی بەتێبە پەت بکات لە چوار قات، بەلکو
هەمیشە لەو سنوورەدا بوو. دەی ئایا لەو جۆرە کۆمەلەدا چون چارەسەری ئەو گرییە
بکەن؟ بێ گومان پێویستە بۆ ئەو پزئیمیک بێی، پێویستە کارو کردەوویەک بەکار بهێنرێ.
بێ گومان بەرامبەر ئەو گرییە ئەبێ یەکی لەم تێرو بارانە بەکار بهێنرێ:

۱- ھەر پیاویک نافرەتێک لەوانە بێنێ، ئینجا ئەوێ کە زیادە بەش بپراو بێ و بەبێ مێردو
مال و حال بمینیتەوه!

۲- ھەر پیاویک یەکی لەو نافرەتانە بێنێ بە پاک و خاوینی و بەشەرعی، بەداوین پیسی
بجولیتەوه لەگەڵ ئەو نافرەتانەیی کە زیادن، ئیتر بەناشکرا یان بەنھێنی!

۳- ھەموو پیاوەکان یان ھیندیکیان زیاد لە بەک ژن بێنن تا ھەر نافرەتێک کە بیھوی شوو
بکات بێ بەش ئەبێ لەمال و مێردو پۆلەیی شەرعی خۆی! بێ گومان تێرو باری یەكەم
دژی سروشتە و ستەم و تاوانیکی گەورەیی بەو نافرەتە بەش بپراوانە، ئەوێ کە ھیندی
لە چەند باران ئەیلێن کە نافرەت ئەتوانی بەکارو کردەوه لە کارگەکاندا خۆی بژێنێ

بهبن پيويست كردن به پياو، هموو كهس ئهزاني كه چارهسهر نيه، چونكه به تمنه پوول و پارو و خوراك و پوڤشاك كاري نافرته تهواو نابن، ژياني سروشتي پيك نايهت بهبن بهدي هاتني هموو پيويست و داخوازهكان، چ لهشي و چ دهروني و چ پوڤ و چ ژيري، نهوهتا پياويش كارو كردهوه و پوول و پارهي دهست كهوت ئهبن، بهلام بهسوزو ههله داوان نهگهپي بهدواي هاوسهري ژياني دا، نافرتهيش وهك پياو وايه لهوهدا، چونكه له يهك كهس دروست كراون. تيرو باري دووهم دژو نهگونجاوه لهگهله نهو پاكي و خاوينيهي كه نيسلام ئهيهوي بوگهله و كوهمله و دژي پيژي نافرتهه و ژير پي كردني مافي نافرتهي تيدايه. تيروباري سنيهم نيسلام ههلي بژارد به چارهسهر، ههلي نهبژارد بهو مەرجه نهبي كه باس كرا. كه هيچ چارهسهرنكي تر نيه لهو كاتانهدا كه ژمارهي نافرته زورتر بيت.

دووهم: ئههينين لهناو هموو گهله و كوهملهكاندا له كوژن و تازو له ئيستاو له داها توويشدا بارو حالهتيك، كه ريگه نيه و ئهبن داني پيا بنري، نهوهش ئههيه: نافرته له تهمني پهنجاو دهووبهري له سكو بهره نهوهستني و مندالي نابن، لهكاتيكدا پياو تا تهمني هفتاو بهره و ژوويش ههر دهست ئهدا بو ئاوس كردني نافرته، بيگومان مهبهستي گهوهه و سهههكي له يهك گرتن و گهيشتن پياو و نافرته بهيهك، پهيدا بووني مندال و زاوژييه، دريژه دان به ژيان و ئاوهدان كردنهوهي ولات، دهي ئايا هيچ گوئي نهدين بهو بيست ساله زيادهي پياوه و ههروا بهبووشي بهروا؟ نهخير نابن و شتي وا راست نيه، بهلكو راست ئههيه كه ياسايهك دابنري كه پي بدات به هيناني ژني تر تا ئهوه ماوه ژيانهي نهروا به فيرو بهبن بهر، ههروهها پي بدات - باشته - به ههر پياويك كه ژنهكهي نهزوك بيت، نهك بهرگري بگري تايبهش بين له مندال، يا پهوا بدرئ دهست له نهزوكه كه ههلگري و يهكن تر بينن كه نهوه شتيكي زور ناروهوايه و مايهي تفو نهفرينه له لايهن مردومانهوه! بينجگه لهمانهش زور جاري وا هيه پياو وا له جوشي هيزاو ناروهوي ژن و ميژديي زور بهتينه، بهلام ژنهكهي - لهبر پيري يان نهخوشي - هيچ ناروهوي نيه و بينزاره لهو كاره، ههردووكيان ههز ناكهن بهجوي بوونهوه و پچريني نهو پهيوهنديه كه ههيايه، دهي ئايا ليزه دا چي بكهين؟ بهرگري بكهين له ژن هينان و بهزور بهرگري بكهين له بهجني هيناني كاري

سروشتی چارنه‌کراوی خۆی و پیشی پئ بخۆینهوه تا به ژبانی تال و سهختهوه نه‌مرئ؟
 بئ‌گومان نهوه سته‌میکی گه‌ره‌یه و دژی دانه. نهی نایا پئی نه‌گرین تا به‌بئ ناموسی و
 داوین پیسی ناره‌زوی خۆی به‌مرئ؟ بئ‌گومان نهوه کاری ناده‌میانه نیه و هر شایسته‌ی
 چوارپئ و گیانله‌به‌رانی تره. که‌واته هر نهوه مایه‌وه که پئی بده‌ین به شرعی ژنی تر
 بینئ، به‌داد ره‌فتار بکات له‌گه‌ل ژنی پیشوو و تازه‌دا، تا به‌وه چاره‌سه‌ری ناره‌زوه
 سروشتیه‌که‌ی بکات به‌بئ چه‌په‌ل بوون و دوچار بوون و دوچار بوونی بئ ناموسی، لام
 وایه نه‌م نه‌ندازه‌یه به‌س بئ بو هرکه‌سیک که به‌دوای راستی دا بگه‌رئ.

به‌درئژی له چند سوره‌تیکدا که له پیش ئیره ته‌فسیرمان کردوون باسی مه‌سه‌له‌ی
 به‌نده‌مان کردووه و پاو بریاری ئیسلامان پوون کردووه‌ته‌وه به جوړئ پئگه‌نه‌ماوه‌ته‌وه بو
 هیچ ره‌خنه‌یه‌ک. که‌واته لی‌ره‌دا هیچ نالین، با باسه‌که زور درئژی نه‌بئ با ته‌ماشای نه‌و
 سوره‌تانه بکری: ﴿مؤمنون، نور، معارج﴾ به‌م نه‌ندازه بیرکردنه‌وه و لی‌کۆلینه‌وه دهرئه‌که‌وئ
 بو هرکه‌سیک که بئ به‌ش نه‌بئ له ژیری، دهرئه‌که‌وئ گه‌ره‌یی و به‌رزی و پاکی نه‌م یاسای
 که قورئان هی‌نای دهرباره‌ی خواستن و کۆکردنه‌وه‌ی زیاد له‌یه‌ک ئافه‌رت، که‌واته هرکه‌س
 پئزی خۆی به‌لاوه هرگیز ده‌مبارزی ناکات له‌م مه‌سه‌له‌دا با هه‌موو نه‌شاره‌زایه‌ک بزانی که
 هه‌موو کارو بریاره‌کانی ئیسلام هر به‌م جوړه به‌رزو پاکه و بی‌جگه له ئیسلام هیچ شتیکی
 تر چاره‌سه‌ر نیه!! ئینجا له کۆتایی نایه‌ته‌که‌دا ئاماژه نه‌کات بو هۆو حکمه‌تی بریارو
 فرمانه‌کان، نه‌فه‌رموئ: ﴿ذَٰلِكَ﴾ نه‌وه‌ی که باس کرا، وات دوور که‌وتنه‌وه له ماره‌کردنی
 هه‌تیوه‌کان له‌کاتی مه‌ترسی له جه‌ورو سته‌م کردن، وه ماره‌کردنی ئافه‌رتانی تر تا چوار،
 ته‌نیا ئافه‌رتیک، نه‌گه‌ر مه‌ترسی بوو له‌سته‌م کردن له‌هی‌نایی زیاد له‌یه‌ک ئافه‌رت و
 که‌نیزه‌که‌کان مولکن. ﴿أَذْنَبَ الْآلُ تَوَلَّوْا﴾ نزیک تره له سته‌م نه‌کردنتان، واته مه‌به‌ست به‌و
 فرمانه‌ پاراستنتانه له جه‌ورو نزیک که‌وتنه‌وه‌تان له‌داد و دادپه‌روه‌ری، بئ‌گومان نه‌م
 ئیسلامه بو نه‌وه هات که سته‌م له ریشه بینئ و داد به‌دی بینئ له شوینی دا!

وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبَّنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هِنَسًا كَمَرِيَّتَا ① وَلَا تَتُوتُوا
السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا وَارزؤوهم فيها وَاكسؤهم

ئینجا هه میتر ئه پوا له سهر هیندیکی تر له مافی ئافرهت، پئیش ئه وهی له باسی هه تیوان بییته وه، باسی ماره ییه که ی ئه کات و ئه یگپری به مافی تاییه تی خوی، به وه ئه دا له هر جوره سته میک که کراوه له ئافرهت له و باره یه وه. ئه فرمووی: ﴿وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً﴾ ئه و ئافره تانه ی که ره وایه ماره کردنیان و ماریان ئه کهن، ماره ییه کانیان بدهنی به خووشی و پئخوش بوونی دله وه، یان بیانده نی له کاتی کدا که ئه و ماره ییانه به خششیکن پئویست کراون له لایه ن خواوه. ﴿فَإِنْ طِبَّنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا﴾ ئینجا ئه گهر ئه کانتان به دل پی یان خوش بوو وازیان هینا له هر شتی که له ماره ییه کانیان بۆتان ﴿فَكُلُوهُ هِنَسًا كَمَرِيَّتَا﴾ ئه و کاته ئیوه ییش بیخون و سوودی لی وه رگن چون حه ز ئه کهن، بیخون به پاک و حه لالی و به ئوشه وه به بی ئه وه ی دوا بۆژی خراپی بی ئه له جیهان و نه له بۆژی دوا یی دا، واته به خشین و پیدانی پووت هیچ نیه، به لکو ئه بی به دل و به پی خوش بوون پیدا به بی نۆر پی هینان یان له پوو دامان، که واته پئویسته له سهر میرده کان ئیحتیات بکه ن و تا نه زانن به دل داویانه نه یخون.

له پئیشه وه به کورتی فرمانی دا به دانه وه ی مالی هه تیوه کان به خویان له پاش بالغ بوونیان، ئینجا به بۆنه ی ماره کردنی ئافره ته هه تیوه کانه وه باسو و پریاریکی گشتی هینا سه باره ت به ماره کردنی له یه ک ئافره ت، له پاش ئه وه ئه گهر ئه وه بۆ سه ر مالی هه تیوه کان به دریزی باسی چۆنی تی دانه وه ی ماله کانیان ئه کات. له یه که م جاره وه ئه فرمووی: ﴿وَلَا تَتُوتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا﴾ مال و داراییه کانتان که خوا گپراویه تی بۆتان به وه ی ژیان و پاگیر بوونی کاروبارتان، ئه و مال و داراییه به نرخه مده ن به وانه ی که ژیر نین و به فیرو به بی جئ مال به خت ئه کهن، ئیتر ئه وانه ئیر بن یان مئ، هه تیوبن، یا باوک دار، که وه بن یان مندال، که واته ماریی ئافره ته کانیش به مرچی ئه درئ به خویان که ژیرین و مال به فیرو سهر ف نه کهن، هه روه ها به م مرجه به خشینی ماره ییه کانیان به میرده کانیان، راست و ره وایه بۆ میرده کان. فرمووی: ماله کانتان و نه یفرموو ماله کانیان، له بهر چه ند هۆیه ک وه ک زانیان فرموویانه:

- ۱- نه گهر مالی گڼله کان بده نه و به خوځيان و نه و انيش له ناوې بهرن، نه بې هر کار په ددهسته -
 کانيان بيان ژبه من، که واته وهک مالی خوځيان پې دابن و نه و انيش له ناويان بر دې و ايه.
- ۲- نه وانه کاتې به ژيري مال هکانيان درايه و به بهر همی نه هينن و گه شهی پې نه دهن و زوری
 نه کن، وه له بهر ژه و هندی تايبه تی و گشتيدا به ختی نه کن، نه و کاته کار به ددهسته کانيان
 به هر مه ندو سوود به خش نه بن، که واته وهک مالی خوځيان بې لايان و ايه.
- ۳- نيسلام يه کيتی و ددهسته بهر همی (التکافل) داناوه چ يه کيتی و ددهسته بهر همی ناو خزم و
 خيزان، وه چ يه کيتی و ددهسته بهر همی گشتی نوممه تدا، بهر ژه و هندی هر که سيکی داناوه
 به بهر ژه و هندی نه وانی تر. که واته مال و دارايی هر کام وهک هینی نه وانی تر بيت و ايه.
- ۴- مال و دارايی نه و گيل و نات ه و اوانه نه بې له ژير ددهسته خاوهن و کار به ددهسته کانيان بيت،
 هه موو کاروبار و ته سه پروفیک به ددهسته نه مانه، له بهر نه وه پڼکه و ناو بر دنی به مالی نه مان.
 نه سل له مان و ساماندا نه مه يه کله يه که مجار هینی گشتی بيت، وهک به پووکه ش
 و انيشان نه دات که نه فهر مووی: ﴿خَلَقَ لَكُمْ مَافِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾ دروستی کردوه بو تان
 هر چی و له زهوی دا به تیکرایی، وهک کومه ل خاوهنی نه مان بيت، وهک کومه نه وه بگات
 به ددهستی يه که يه که و نه ندان، نه مان وهک جينشين و جينگيري نه وان، که واته له سر هر
 بار نیک راسته ناو بر دنی به مالی خاوهن و کار به ددهسته کان، زور پر تام و مزه يه که
 نه فهر مووی: ﴿أَمْ لَكُمْ أَلۡفۡ جَمَلٍ مِّمَّا كَرَّمۡتُمَا﴾، کاتې پيوستن بهو ليکولينه وه و قسه و باسه که نه
 گيل و ناژيرانه نه برين به سر ژن يان منداليان يان هر دووی خاوهن و کار به ددهسته کاند، وهک
 له سر نه و باره ته فسرمان هينا و دلش هر به وه به نارامه و زوريه و جه ماه وریشی له سره.
 نه گهر له سر پای هيندی برؤين که نه پېرن به سر نه وانه دا، نه و کاته هيچی ناوی و جی
 هيچ قسه و باسنيک نيه، چونکه مه بهست بهو مال مالی باوکه کانيانه و ميردی ژنه کان، به هر
 حال و له سر هر بار نه فهر مووی: ﴿وَأَرْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكۡتُمۡ﴾ پوزی و خوراک و پوشاکيان بدهن
 له ناو نه و مال و سامانه داو نه و مال و سامانه بکن به جی و شوینی پوزی و پوشاکيان، به م
 په نکه مامه له و بازگانی بکن پنیان و له بهر هم و قازانجيان به خوځيان بکن، مه بهست
 نه وه نيه که نه بې هر له بهر هم و قازانچ به خوځيان بکن، به لکو مه بهست پڼنموونيه بو
 نه وهی که باشتر نه وه يه نه و مال و سامانه نه وه ستينن و بيخه نه نيش با ته و نه بې و نه و
 کاته بې نه و ددهسته پاچه بن!! هر که س ژيرو شاره زا بيت نه زانی پڼگهی به خته وری هر
 نه وه يه که نيسلام بو هينانين.

وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٥﴾ وَأَبْلُوا إِلَيْنِي حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ
 أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْعَفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا
 فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ

﴿وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾ وه قسه و ته یه کیان له گه ل بکن که باش بیئت و پی پی دلخوش بین، قسه یه کی و ابی که ویستراو و ناره زووکراو بیئت، بهم رهنکه به هه تیوه که بلئی: نه مه مالی تو یه و لای منهو من نه میندارم به سه ریوه هه کات بالغ بویت نه یدمه وه پیئت، یان به لینی شتی چاکی پی بدها، نه گهر گینه ناموزگاری بکات و هانی بدات له سه ر خواپه رستی و بیترسینئی له مال بهخت کردن له خو پایی و به فپو، هه مو قسه ی چاکی تر وه زانایان فه رمو یانه: نینجا باسی کات و مه رچی دانه وه ی مالی هه تیوه نه کات، نه فه رموئی: ﴿وَأَبْلُوا إِلَيْنِي﴾ هه تیوه کان تا قی بکنه وه له کارو کرده وه ی جیهانیا ندا به لای (نیمامی حنه فی) وه، له نایینیشدا به لای (نیمامی شافیعی) وه نیتر تا قی کردنه وه به وه بی کپین و فروشتنیان پی بکری وه (حنه فی) نه فه رموئی، یان به وه ی بیئت له پیش چاویان نه و کرده وانه بکری و دوو چاری پرساریان لی بکات له چاکی و خراپی نه و کرده وانه تا به وه ژیری و وریاییان ده رکه وئی، وه (شافیعی) نه فه رموئی. ﴿حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ﴾ هه تا کاتیک بالغ نه بین و نه گه نه نه و راده ی ژن بینن یان شوو بکن ﴿فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا﴾ نینجا نه گهر هه ست بکن لینیانه وه به ژیری و پی بردنیان به به رژه وه ندی و کاروباری خو یان ﴿فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ﴾ نه وکاته به بی تفره دان ماله کانیا ن بده نه وه به خو یان و بیخه نه ژیر دهستی خو یان، که واته مه رچی نه و مال دانه وه دوو شته: بالغ بوون، هه ست کردن به وه ی که فی ریوون و لی زانیه کیان هه یه نه زانن کاروباری خو یان بیهن به ریوه، نیتر با فاته و ایشیان بیی، وه ک ده رنه که وئی له و ته ی ﴿رُشْدًا﴾ وه، که بو که مترین به کار نه هینری، له بالغ بووندا چه ند رایه ک هه یه له لایه ن زانایانه وه با سه رنجی کتیبی مه زه به کان بدری و پیویست نیه لی رده ا نه و در رژه پی دانه. نینجا جله و گیری نه کات له دوو جو ر زایه کردن و مالی هه تیوه کان که باو بوون له و چه ر خده ا،

ههروهه له ههر چهرخیکدا که پاک نهبوویتهوه له کردهوه و باوی نهفامی، زیاده پهوی بهفپړ
بهخت کردنی مالی ههتیو با بۆ خویشی سهرف بگری.

پهلهکردن و پیش برکئ به هیندی تسهروف و کردهوه له مالی ههتیوهکهدا، تا گهروه
نهبوه و مالکهی وهرنهگرتوهتهوه، نهفهرمووی: ﴿لَا تَأْكُلْهُمَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبُرُوا﴾
مالهکانیان مهخون بهبن جئ و به زیاده پهوی کردن و بهفپړ، بابؤ ههتیوهکانیش بیئت، به
پهله کردن و پیش برکئ لهوهی ههتیوهکان بالغ و تهمن گهروه ببن و له دهستان
وهرنهگرنهوه، واته هیندی کردهوه و تسهروف مهکن له مامهلهکانیاندا که سوودی خوتانی
تیایه و هیچ سوودی ناوانی تیا نیه و نهتانهوی دهست پیشخهری بکن لهوهی کاتی
وهرگرتنهوهیان بیئت. بنگومان زایه کردن و لهناو بردنی مالی ههتیو به ناهق قهدهغیه، نیت
بههرجؤرو شیوهیهک ببئ، پاش ئهم دوو جؤره لیردها به تایبهتی دهست نیشانی تیایه
بهپلارلیدان و سهزهنشست کردن لهسر ههلسان بهو دوو جؤره کاره بهده.

خواردن و لهناو بردنی مالی ههتیو بهو جؤرانهی کهباس کران قهدهغهن، بهلام نهگر
لهباتی و له کرئی سهرپهرشتی و نهکی بهخپوکردنی مالکهکیاندا بیئت نهوه بهم جؤریه که
نهفهرمووی: ﴿مَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ﴾ نهگر هرکهس لهکار بهدهست و وهسیهکان
دهولهمهندو بن پیویسته با خوی بگری و خوی بکات لهو خواردنه و دلنارام بیئت بهوهی که
خوا پیی داوه و نهجرو کرئی له خوا داوا بکات. ﴿مَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ﴾ هرکهس
لهوان بن نهوایه و پیویستی ههیه با بخوا به نهندازهیه که پیویسته و ناچاره پیی وه(عطا
قتاده) نهفهرموون. یان به نهندازهیهک خزمهت و سوودی بؤ ههتیوو مالکهکی، وه(تبهبرانی)
نهگیریتهوه له(ئین و عباس)هوه - خوی لی رازی بیئت - به مرجئ زیاده پهوی نهکات، یان
به نهندازهیه که بهسیهتی، بهلام به نیازی قهرزو هرکات بهدهستی هات بیداتهوه،
وه(سهعیدی کوپی جوبهپرو مجاهدو نهبو العالیه و زههری و سلمان و ئیمام محمدی باقر)
نهفهرموون. بههر حال ههاله بؤ نهو فهقیره، وه به پای بههیز - که چهند ههدیس و
ریوایهتیکی لهسره - دروسته با به قهرزیش نهبن.

فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ ۗ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٦﴾ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ

الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ

﴿فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ﴾ نینجا کاتن مالی هتیهوه کانتان دایهوه پنیان شایه تیان لهسر بگرن کهوا ماله کهی خویمان وهرگرتیهوه، تا دهرکهوی که نیوه هیچتان لا نه ماوه و ریگی داوار ناژاوه نه مینن، نه شایهت گرتنه فهرزو پیویسته به لای (شافیعیه کان و مالیکیه کان) هوه، وه سوننه ته به لای (حنه فی) و زوریه وه، ﴿وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا﴾ به سه خوا به ناگادارو شایهت به سهرتانه وه، یان به سه به مهی ناگاداره و حسابتان له گهل نه کات، واته خوا له هموو کهس ناگادار تره و شایهتی خوا به تین تره له شایهتی هموو کهس، یان مو حاسه بهی خوا به هیژترو سامناک تره له مینن هموو کهس. لهسر هر کام هر به شهی لی وهر نه گیری لهسر هر ناپاکی و ستهم و کرده وه یه کی نارهوا که به کار بهینری لهو دانه وه وهر گرتنه دا، نهو هموو توندو تیژییه و نهو هموو ترساندن و ناموژگاریه که به کاری هیئا له مهسه لی مالی هتیهوه کاندا، دست نیشان نه کات بهو هموو ستهم و دست دریژییه که باو بووه کردن و به کار هیئانی دهر باره ی هتیهو و بی دسه لات و لاوازه کان.

نا بهو جوړه نه م بهرنامه ی خوا هات و هموو نیشانه و دروشمی سهرده می نه فامی سرپیه وه له گهل و نه دمانی گهل، نیشانه و دروشمه کانی نیسلامی له جیگی نه واندا دامه زاندا، شیوه وینه ی نه فامی سرپیه وه له پوی گهل، شیوه وینه ی نیسلامی له جیگیاندا دانا، دل و دبروون و هست و باو کردارو یاسای گهل تازه ی دارشت، له ژیر سایه ی له خوا ترسی و هست کردن به ناگاداریی خوا له هموو شتیگدا، نه مه ی گپرا به پارینزگر بو ناین و شریعه تی خوا، پال پیوه نه ر بو فرمان بهیری و هللسان به فرمانه کانی خوا، هیچ بهرنامه و یاسایهک به بی نه م ترس و هسته جیگیر نابی و فرمانه کانی به راستی په پره وی ناکری.

له سهرده می نه فامی دا نافرته و مندا ل بی بهش کران — مه گهر به شیکی زور کم — له میراتی و کهله پوور، چونکه نه مانه جهنگ ناکه و ناتوانن و بهرگریی دوژمن بکن، نینجا نیسلام هات هموو خزم و خویشی به شدار کرد له کهله پووردا بهو جوړو شیوه ی کهله

کتیبه‌کانی نیسلامدا باس کراوه، نه‌وه‌یش به‌پئی ییروباوه‌په راست و په‌واکه‌ی خوی که بریتیه له (تکافل) ده‌سته‌به‌ره‌یی له‌به‌ینی نه‌ندامانی یه‌ک به‌ره و خیزاندا، ده‌سته به‌ره‌یی گشتی له ناده‌می‌تیدا، بی نه‌وا و هرارو داموان نه‌بی له یه‌که‌مجاره‌وه که‌س و کاریان به‌خویان بکه‌ن و ئه‌رکیان بکیشن، له‌پاش نه‌وان نه‌بی گه‌ل و موسلمانانی تر، هروده‌ها له یه‌که‌مجاره‌وه خزم و خویش نه‌بی یارمه‌تی یه‌کتر بده‌ن له خوین و بزاردنی زام و ده‌ست درزییه‌ک که بکه‌ویته سهر هرکامیان، له‌پاش نه‌وان نه‌و خوین دان و بزاردنه پوو نه‌که‌نه میریی که نوینه‌ری گه‌ل و گشتیه، که‌واته زور پیک و به‌جی‌یه که نیسلام که‌له‌پوورو میراتی له یه‌که‌مجاره‌وه نه‌دا له‌که‌س و کار، له‌پاش نه‌وان نه‌یکات به‌ مالی گشتی و ده‌ولت وه‌ری نه‌گری و به‌ختی نه‌کات له پیویست و به‌رژه‌وه‌ندی دا، بی‌گومان هرکه‌سینک تیگه‌یشتبئ له پژیمی کومه‌لایه‌تی نیسلام و نه‌و بنه‌په‌ته راست و په‌وای که نه‌و پژیمی له‌سهر داپژژاوه، هرکه‌سینک له‌وانه تیگه‌یشتبئ نه‌زانئ که هرکه‌سینک ژيرو تیگه‌یشتوو بی‌ت هرگیز لانادات له‌وه‌ی که نیسلام دایناوه، هرگیز هیچ گومان و دوو دلئ و په‌خنه‌یه‌ک پووی تی‌ناکات.

یاسای پژیمی کومه‌لایه‌تی نیسلام بریتیه‌له‌ده‌سته‌به‌ره‌یی، به‌ردی بناغه‌که‌ی ده‌سته‌به‌ره‌ی یه له چوار چیوه‌ی خیزان و خزم و خویندا که خوا مه‌یل و سوژو به‌زه‌یی تایبه‌تی خستوه ناویان، له‌پاش نه‌وه ده‌سته به‌ره‌یی له چوار چیوه‌ی گه‌ل و کومه‌لی ناوچه‌که ناسراوی هه‌یه له نیوانیاندا، ئینجا ده‌سته‌کاری ده‌ولت دپته پیشه‌وه که نوینه‌ری هه‌مووانه، هه‌موو ئه‌رک و چاره‌سهریک پوو نه‌کاته نه‌و، به‌ پیک هیئانی نه‌و ده‌سته به‌ره‌ییانه یه‌کیتی نه‌چه‌سپینئ له‌ناو هه‌موواندا و هه‌موو جوش نه‌دات پیکه‌وه، هه‌موو که‌س هه‌ست نه‌کات به‌وه‌ی به‌شداره له ماف و مالی یه‌کتر و گشتی دا، وه‌ک گه‌ل و گشتی به‌شداره له ماف و مالی یه‌که و نه‌ندامه‌کاندا! ئینجا به‌پژو سوژه‌وه گوئ شل که‌ین بو نه‌م نایه‌ته پیروزانه‌ی که هاتنه خواره‌وه ده‌رباره‌ی یاسای که‌له‌پوورو دابه‌ش کردنی که‌له‌پوور به‌سهر نه‌وانه‌ی که شایسته‌ن، له یه‌که‌مجاره‌وه زور به‌ سوژه‌وه گوئ بگرین له‌م نایه‌ته‌ی که ییروباوه‌پو باوی چه‌رخي نه‌فامی تووردا که نافرته‌ی بیبه‌ش نه‌کرد له که‌له‌پووردا، نه‌م نایه‌ته‌هات له یه‌که‌مجاره‌وه جارئ به‌شداریی نافرته‌ی دا هرچونئ پیاو به‌شداره، فهرمووی: ﴿لَلرَّجَالِ نَصِيبٌ

مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانُ وَالْأَقْرَبُونَ﴾ بو پیاوان هه‌یه به‌ش له‌و که‌له‌پووره‌ی که باوک و دایک و خزمه زور زور نزیکه‌کانیان به‌جی‌یان هیشتبئ له‌پاش مردنیان،

وَاللِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿٧﴾ وَإِذَا
 حَصَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينُ فَأَرْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا
 ﴿٨﴾ وَلِيَخَشَّ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ ضِعْفًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَسْقُوا اللَّهَ

﴿وَاللِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ﴾ بۇ ئافىرە تانىش ھەيە بەشىك لەھى كە باوك و
 دايك و خزمە زۆر نزيكەكان بەجىيان ھىشتىن لەپاش مردنيان. ئەو بەشەيان بۇ ھەيە ﴿مِمَّا
 قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ﴾ لەو جى ماوہ كەم بىيان زۆر، ھەروھە بۇ پياوانىش ھەر بەم جۆرەيە، بەلام بە
 بۇنەي ئىرەوہ لەباسى پياواندا نەيفەرموو، مەبەست بەم وتەيە ئەمەيە ھىچ كەس گومان
 نەبات كە ھىندى كەلە پوور تايبەتيە بە ھىندى لە ميرات بەرانەوہ، وەك ولاغى سوارىي و
 چەك كە دابىرى ھەر بۇ پياوان، بەلكو ھەرچى بەجى مابىن بۇ ميرات بەرانە ﴿نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾
 بە بەشىكى دراوى پىويست كراو، بىگومان - وەك لەمەو پاش دەرئەكەوي - پىئىم و ياساى
 كەلە پوورى ھىندى لە خزم و خوئىش بىبەش ئەكات، چونكە نزيك تر لەوان ھەيە،
 جالەبەرئەوہ ئەوا بەش و مافىكىش بۇ ئەوانە دائەنى، بۇ دلخۆش كردنيان و دلگران نەبن لەو
 بىبەش كردنە، لەبەر پارىزگارىي ئەو پەيوەستى خزمایەتيە و ئەو سۆزو خوشەويستىيە
 كەلە دلدا ھەيە، ھەروھە ئەو ماف و بەشە دائەنى بۇ ھەتيوو ھەزارانى كە نامادەن لەكاتى
 دابەش كردنى كەلە پوورەكەدا، ئەوہش بەپىي دەستەبەرەيى گشتى كە ئىسلام بىريارى داوہ،
 ئەفەرمويى: ﴿وَإِذَا حَصَرَ الْقِسْمَةَ﴾ كاتى نامادەي دابەش كردنى كەلە پوورەكە بويون ﴿أُولُو
 الْقُرْبَىٰ﴾ خاوەن خزمایەتيەكان كە ميرات بەرنىن، ﴿وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينُ﴾ ھەتيوو ھەزارە
 بىگانەكان ﴿فَأَرْزُقُوهُمْ مِنْهُ﴾ لەو كەلە پوورە پۇزى و بەشيان بەدن ﴿وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾
 وتەو قەسەي باشيان ئاراستەبەكەن كە ويسترايىت و دل حەزى لى بكات، وەك ئەوہى نزايان بۇ
 بەكەن و منەت نەخەنە سەريان و ئەوہى كە ئەياندەنى بەكەم و بىنرخ نىشانی بەدن و
 دلنەواييان بەكەن. ئەم بەشە ديارىي نەكراوہ و كەوتووەتە پاو بىريارى دابەش كەرانەوہ. ئىنجا

ئايا ئەم فرمانە سپراوتەتووە يان نا؟ ئەگەر نەسپراوتەتووە، ئايا پەيپەروي کردنی فەرزو
 پنیوستە يان سوننەتە؟ ئیتەر بە مەرچن میرات بەرەکان گەرەبن يان منالیش بن؟ بۆ مەرکام
 لەم پرایانە دەستەیک لە زانایان هەیه کە بپروای پنی بیئ و پەسەندی بکات، بەلام پای
 سېرنەووی زۆر لاوازە و هیچ پابەر و بەلگەیک نیه لەسەری، زۆر بە لەسەر ئەوەن کە پەيپەروي
 کردنی ئەو فرمانە سوننەتە. بەلام لە پووی راستی دا ئەمیش بەلگەیک لەسەر نیه و چاک وایە
 لە پووکەش و پوالت لانادری و بە فەرز دابنری، هەر ئەمەش پیکە لەگەل دەستە بەرەییە
 گشتیەیکە ئیسلامدا.

ئینجا ئەووی دەست بکات بەدیاری کردنی بەشی میرات بەرەکان، ئەگەر پتەو بۆ
 جێهگیریی کردن و ترساندن لە خواردنی مالی هەتیوان، لە دووبارەو دەست کاریکی
 بەهیزی دلی مەردومان ئەکات تا بەهۆی ئەووە دووربکەونەو لەو خواردنە:

یەکەم: سۆزو بەزەیی باوکیتی و سۆزو بەزەیی سروشتی بۆ مندال و ساوا لاوازەکان
 ئەخاتەو پیرو هەلی ئەگیرسینن لەگەل بیم و ترس لە خوای ناگادار.

دووهم: سام و بیم لە ناگری بلیسە دار و هەلگپنراوی دۆزەخ کە دووچاری مال خۆرانی
 هەتیو ئەبن، لەبارەیک دەست کاریکەیکەو ئەفەرمووی: ﴿وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَةً
 ضِعْفًا خَافُوا عَلَيْهِمْ﴾ ئەوانەیک کە کران بە وەسی و کاری دەستی هەتیو با بترسن لە خوا يان لە
 زایە بوونی هەتیوکانی ژیر دەستیان کە جالی خۆیان وایە ئەگەر لەکاتی مردندا بوونایە و
 چەند ساوا مندالیکی لاوازیان بەجێ هینشتایە بۆ پاش خۆیان مەترسیان ئەکرد و غەمبار
 ئەبوون لەسەریان، کەواتە هەرچۆن غەمی مندالی خۆیان ئەخۆن و بەزەییان دیتەو
 پنیاندا و مەترسی ئەکەن لەووی زایە ببن و بئباوک و بئناز بکەون، هەرەها باغەمی
 مندالی مەردومیش بخۆن کە کەوتونەتە ژیر دەستی ئەمان و بئنازو بئباوک کەوتون.
 ﴿فَلْيَسْقُوا اللَّهَ﴾ کەواتە با بترسن لە خوا و خۆیان پپاریزن لە نافەرمانی خوا دەربارەیک
 هەتیوکانی ژیر دەستیان و مالی هەتیوکان،

وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿١﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ آلِيَتِنَايَ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ

نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾

﴿وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾ باقسه‌ی راست و په‌وایان له‌گه‌ل بکه‌ن به ته‌من و نامۆزگاری چاک و نازیان ببه‌ن به‌رینوه وه‌ک کوپو مندالی خویان.

ئهم نایه‌ته به‌سئ جورئ تریش ته‌فسیرکراوه‌ته‌وه، ئهو جورانه‌ش هر ده‌ست نه‌ده‌ن،

به‌لام ئهم ته‌فسیره‌مان مه‌لبژارد، چونکه باشر نه‌چینه دل‌ه‌وه و پای زۆر که‌سی به‌روا پی

کراویشی له‌سه‌ره، له‌باره‌ی ده‌ست کاری دووه‌مه‌وه نه‌فه‌رمووی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ

آلِيَتِنَايَ ظُلْمًا﴾ به‌راستی ئهو که‌سانه‌ی که مالی هه‌تیوه‌کان نه‌خۆن به‌سته‌م و ناهه‌قی ﴿إِنَّمَا

يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا﴾ ئه‌وانه پیر به‌سکی خویان هر ناگر نه‌خۆن، واته نه‌وه‌ی که نیستا

نه‌یخۆن سه‌ری له ناگره‌وه ده‌ره‌چی، که‌واته وه‌ک ناگر بخۆن وایه، یان هر پووکه‌ش و

پوواله‌ته‌که‌ی مه‌به‌سته به‌م په‌نگه له پۆزی دوا‌یی دا ناگری ده‌رخوارد نه‌درئ وه‌ک له چه‌ند

حه‌دیسینک دا هاتوه، به‌لام پای یه‌که‌م باشر نه‌چینه دل‌ه‌وه، چونکه پوواله‌تی ﴿يَأْكُلُونَ﴾ بو

نیستایه و له‌پاش ئه‌وه نه‌فه‌رمووی: ﴿وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا﴾ له‌مه‌و پاش — واته له پۆزی

دوا‌یی دا — نه‌چنه ناو ناگریکی به‌تین که سه‌خته‌که‌ی باس ناگری و نایه‌ته باس، ده‌ی له‌وه

وا وه‌ره‌گیری که خواردنه‌که له‌م جیهانه‌دایه، ئهو خواردنه‌ش له‌م جیهانه‌دا نیه به‌و جوړه

نه‌بئ که‌له پای یه‌که‌مدا وتمان: یان بلین: خواردنه‌که له‌گۆردا پوو نه‌دات له‌پیش هاتنی

پۆزی دوا‌یی. به‌هر حال وه‌سه‌ره‌بار به‌راستی هه‌ره‌شه‌یه‌کی زۆر سه‌خت و دل داچله‌کینه‌ره،

هه‌ق وایه به‌یر لی کردنه‌وه‌ی هه‌موو ده‌مار بکه‌ویته له‌رزه، تیکه له‌گه‌وره‌دا بگیری!

ئهم قورئانه به‌و جوړه کاری له‌ ده‌روونی موسلمانان، پزگاری کردن له‌ هه‌موو باوو

په‌وشته خراپانه‌ی که به‌ درئیزی چهنده‌ها چه‌رخ ده‌قی پینوه‌گیر بوو، بیم و ترسینکی وای

خسته دەررونیان هیچ کام زاتی نهما نزیکی قەدەغەکانی خوا بکەوئیتەوه، بۆ وینە: کاتئ ئەم نایەتە سامناکە هاتە خوار دەربارەى خواردنی مالی هەتیو ناھەق، بە جارئ ئارامی لە دلایان بپری و بەھیچ جۆر نیان وئرا نزیکی مالی هەتیو بکەونەوه، (عطا) لە (سعیدی کۆری جبیر) و ئەویش لە (ئیبین و عەباس) هەو ئەگێرئیتەوه - خۆای لی پازى بیئت - کە ئەفەر مووی: کاتئ ئەم نایەتە هاتە خوارەوه، ئەوانەى کە هەتیویان لا بوو بئ پەروا پەلاماریان دا خۆراک و ئاو و نانیاں جوئ کردەوه لئیان، هەر خواردەمەنیەکیان لی بەمایەتەوه هەلئیان ئەگرت بۆیان تا ئەیانخوارد، یان بەکار نەئەما، ئینجا ئەوه بوو بە ئەرکینکی گەوره بەسەریانەوه، تا باسەکە کرا بۆ پیغەمبەر (ﷺ)، ئینجا خوا نایەتى سورەتى ﴿البقرة﴾ ی ناردە خوارەوه: ﴿رَسَّالُونَكَ عَنِ الْاِیْتِنَى﴾ پرسیارت لی ئەکەن لەبارەى هەتیوہکانەوه ﴿قُلْ اِصْلَاحٌ لِّمَنْ خَرِئ﴾ بلی: خەریک بوون و هاوکاریی لەگەلئیان بۆ چاک کردن و بەرزەوهندیان چاکترە لەوهى دوور بکەونەوه لئیان ﴿لَئِنْ نَحَّالَطُوهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ﴾ ئەگەر تیکەلئیان بکەن ئەوانە براتانن، واتە برایش هەقى تیکەلى هەیه لەگەل برای خۆى دا... هتد، ئینجا ئاو و نانیاں تیکەل کردنەوه.

ئا بەو جۆرە قورئان ئەو دەررونانەى پووناک کردەوه و بەرزى کردنەوه بۆ ئەو ئاسۆ بەرزانه، پاکى کردنەوه لە هەموو چلک و چەپەلى سەردەمى نەقامى!!

ئینجا دیتە سەر باسى پزئیم و یاسای میرات و کەلەپوور، لە یەکەمجارەوه دەست پئ ئەکات بە فرماندانی خوا و دەسیەت کردنی بە باوک و دایک، دەربارەى پۆلەکانیان، ئەو فرمان و دەسیەتەش ئەوه نیشان ئەدا کە خوا میهرەبان تر و خاوەن چاکە تر و داد پەرور ترە لەباوک و دایک بۆ پۆلەکانیان، هەرچۆنى ئەمەش نیشان ئەدات کە پزئیم و یاساکە هینى خوایە، کەواتە تەنیا خوا بپریار ئەدا لە بەینی باوک و دایک و پۆلەکانیاندا، لەبەینی خزم و خزمەکانیاندا، ئەمان هەر ئەوهیان بۆ هەیه کە فرمانبەر بن و هەلسن بە فرمانەکانى خوا، ئایین هەر بریتیه لەوه، وەک لەسەرەتاوه دەست نیشانی بۆ کرا.

بُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلَّذِ كَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ

لهم به که مجارهدا بپروا و ياسايه کی گشتی نه هینن که دابهش کردنی که له پپور نه که پرتوه بو ژیر نه م بپروا و ياسايه، لیزه دا دوو نایهت نه هینن و له دوایی سووره ته که عیش دا نایهتیک، نه م سنی نایه ته هم موو بنه رتی عیلمی (فرائض) ی تیدایه، نینجا لق و پهل و پوکانیشی هیندیکیان له حه دیسدا هاتوه، هیندی تری زانایانی نیسلام — خوا پاداشتیان بداته و — دهریان هیناوه له م نایهت و حه دیسانه وه، وه که به دریزی له کتیبه کانی فیهدا باس کراون، که واته لیزه دا هیچ پیویست نیه بیجگه له ته فسیری نایه ته کان و پوون کردنه وه یان، فرموی: ﴿بُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ﴾ خوا وه سیه تتان بو نه کات دهریاره ی پوله کانتان، واته فرماتان پیا نه دات و پیویستی نه کات له سهرتان له باره ی دابهش کردنی که له پپور به سهر پوله کانتاندا، به م جوړه: ﴿لِلَّذِ كَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ﴾ بو نیره یه وینه ی به شی دوو من، نه کهر پوله کان له هردوو جوړ بوون، بیروباوه پی سرده می نه فامی عه رب — وه که له پیشه وه ده ست نیشانمان بو کرد — له سهر نه وه بوو نافرهت و مندال بی بهش نه کران، چونکه ناتوانن جهنگ بکن و بی که لکن، نه و بیروباوه ره له پاش هاتنی نیسلامیش له دلنی گه لی که س دا هر مابوو تا له پاشدا مل که چ بوون و تیگه یشتن که خوا باش نه زاننی و هر بریاری نه و راست و ره وایه، (نبین و نه بی حاتم و نبین و جهرین) نه گیرنه وه له (عوفی) و نه ویش له (نبین و عه باس) وه — خوی لی رازی بیست — که نه فرموی: کاتنی نه م نایه تانه هاتنه خواره وه مەردوم پنیان ناخوش بوو و نه یان ووت: ژن چواره یه ک یان ههشت یه کی پنی نه درنی، کچی که نیوه ی سامان، مندالی بچوک به شی نه درنی له کاتیکدا که نه وانه جهنگ ناکه ن! بی دهنک بن له م قسه، به لکو پیغه مبه ر (ﷺ) له بیری بچن، یان بلین پنی که بریاره که ی بگوړنی! نینجا وتیان: نه ی پیغه مبه ری خوا، که نیوه ی که له پپوری باوکی وه ره گری، له کاتیکدا سواری چاره وی نابنی، جهنگ ناکات له گه ل دوژمندا، مندال که له پپوری پنی نه درنی له کاتیکدا که هیچ که لک و سودیکی نیه، نه فرموی: له سرده می نه فامی دا ناویان نه کرد، که له پپوریان نه نه دا له که سنی نه بی که جهنگ بکات و نه یاندا به گه وره تر له دوی گه وره تر. بوچوون و تیگه یشتنی نه فامی نیستایش زور جیاوازی نیه له و، نه وه تا نه لین: چون که له پپور بده یان به منداله ورده کان که هیچ نه رک و زه حمه تیکی نه کیشاوه تیای دا؟ خاوه نی نه م هردوو بوچوونه نه زان و بی شهرمه له گه ل په روه ردگارداو خوی ناناسنی، له به ره وه نه و جوړه قسه و

خه یالانه پروویان تی نهکات، وهك نهوانه ی که هیشتا تی ناگن و سهرسام نهبن لهوهی خوا
 بهشی کوپی دووقاتی بهشی کچ کردوه، نهوانه بیریک ناکه نهوه لهوه که خوا زیاده
 میهره بانی کردوه لهگهله نافرته و بهشی زورتری بو داناره، نهوتتا پیاو ژن نههینتی و
 نهکی خوی و ژنهکه و هر مندالیکیان ببی لهسهرشانیه تی، وه ژنهکه هیچی لهسهر نیه. بهلام
 نافرته یان هر خوی نهژیهنی و نهکی تهنیا خوی لهسهره، یان نهژیهنی و نهکی هیچ
 کهسیشی لهسهر نیه، کهواته به هر حال و لهسهر هر بار نهکی پیاو گرانه، وه له هیندی
 جاردا چهند قاتی نهکی نافرته، نهمه شتیکی ناشکراو پوونه کهواته هرکهس رهخنه
 بگری له یاسایه هر نهفامی و تیگه یشتن و بی شهرمی بو نهمینته وه - خوا په نامان بدات
 له نهفامی و بی شهرمی - نه فهرمووده یه: (لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثِيَّيْنِ) وا نیشان نهدا که بهشی
 نافرته شتیکی دامه زوای ناسراوه و هوال نهدا که بو نیر هیه وینهی بهشی دوو می، وا
 نیشان نهدا که بهشی نافرته بههیز تر و به گرنگ نهگه یه نی، لهوهی بیوتایه: (للأنثى مثل
 نصف حظ الذکر) بو می هیه نیوهی بهشی نیر، یان بیفهرموایه: (للأنثیین مثل حظ الذکر)
 بو دوو می هیه وینهی بهشی نیریک. نه و به گرنگ کرتنه زور پیویسته بو له ریشه هینانی
 باوی سهردهمی نهفامی، که نافرته یان بهش پراو نهکرد، بهلگه لهسهر نهوه نه مهیه که له دوو
 نایه تهدا بهشی نافرته یان زور بهرونی باس نهکات و لهیه که مجاره وه دهست نهکات بهو،
 بیجگه لهوهیش تهعبیری قورنانه که ناوازه ی زور خوشه و زور پیگری و قورت نهچینه ناو
 گوئی! بیگومان چهند شتیکی هه ن رینگن له میرات و هرگرتن به پیی حدیس و نیجماعی
 زانایان، وهك جیاوازی نایین و کوشتن و بندهیی، کهواته نهوانه ی هرکام لهو رینگرانه یان ببی
 له گشتی نایه ته که دهرنه کرین و میرات نابهن، هر وه ها له هه موو یاساکانی تری نه فامی
 نایه تهدا که هاتوون له باره ی میرات و که له پووره وه، هر وه ها پیغه مبهری نازیزیش (ﷺ) بهری
 گشتی نه فامی ته نه که وتوو، چونکه فهرموویه تی: (نحن معاشر الأنبياء لا نورث) نیمه - واته
 کو مه لی پیغه مبهران - میراتمان لی وهرناگری، هر له بهر نه فامی (حه زه تی نه بوبه کن)
 - خوی لی رازی بیته - (حه زه تی فاتیمه) ی بی بهش کرد له (فدک) کاتی که داوای کرد صلی
 الله علی ابیها و علیها وسلم. برادرانی شیعه لایان وایه پیغه مبهر (ﷺ) له گشتی نایه ته که
 دهرناگری و نه و کرده وهی خلیفه ی یه که مه به ناروا داننه نی و نه یکن به تانه و له که یه کی
 گه وه بهسهریه وه، چهند شتیکی نهکن به بهلگه:

۱- ئەم ھەدىسە ھەر ئەبۇبەكر پىروايەتى كىردوۋە، ئەگەر كەسى تىرىش پىروايەتى كىردىكى ناگاتە پادەى (تواتى) كەواتە پەفتارى پىن ئاكرى بەرامبەر قورئانەكە.

۲- قورئان باسى كەلەپوور ۋەرگرتنى ھىندى لى پىغەمبەران ئەكات، ئەواتا ئەفەرموۋى:

﴿وَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ﴾ سُلَيْمَانُ كەلەپوورى لى داود ۋەرگرت، ۋە ئەفەرموۋى: زەكەرىان

ۋتى: ﴿وَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥٠﴾ بَرِّئِي﴾ ئەى پەروەردگارم پىم بىخەشە لەلايەن خۆتەۋە

بە مېھرەبانى خۆت كۆپىك كە كەلەپوور بەرم بىت، كەواتە ئەبى ئەم ھەدىسە پەفتارى پىن نەكرى. بەلام بەلگەكانىيان زۆر بىن ھىزو لاوازن ۋە شايستەى ئەۋە نىن پىشتىيان پىن بىستىرى.

۳- ئەۋ ھەدىسە ھەر (ئەبۇبەكر) پىروايەتى نەكىردوۋە، بەلكو (ھوزەيفەى كۆپى يەمان ۋ

زىبىرى كۆپى عەوام ۋە ئەبو الداردا ۋ ئەبو ھورەيرە ۋە ھەزرىتى عباس ۋ ئەلى ۋ عوسمان ۋ

عبدالرحمن ى كۆپى عەۋف ۋ سەدى كۆپى ئەبى ۋەقاس) ىش پىروايەتىيان

كىردەۋە. (ئىمامى بوخارى) لى (مالىكى كۆپى ئەۋس) ەۋە ئەلى: كە (ەمرى كۆپى خەتاب)

بە ھوزورى كۆمەلى ھاۋەلان كە (عباس ۋ ئەلى ۋ عوسمان ۋ عبدالرحمن ۋ زىبىر سەد)

ىشتىيان تىيا بو، لەناۋ ئەۋ كۆمەلەدا ۋتى: سۆيىندتان ئەدەم بە خۋايە كە ئاسمان ۋ

زەۋى بە ئىزنى ئەۋ پراۋەستەۋە، ئايا ئەزانن كە پىغەمبەر (ﷺ) فەرموۋى: (لا نورث

ماتركنا صدقة) ئىمە مىراتمان لى ۋەرناگىرى ۋ ھەرچى بەجى بەئىلن خىرو سەدەقەيە؟

ھەموۋ لە ۋەلامدا ۋتىيان: ئەرى ۋاللە ئەزانن. لەپاشدا بە تايبەتى بوو ئەكاتە عباس ۋ

ئەلى - خۋاى لىيان پازى بىت - ئەلى: سۆيىندتان ئەدەم خۋا ئايا ئەزانن كە

پىغەمبەر (ﷺ) ئەۋەى فەرموۋ؟ ئەۋانىش ئەفەرموۋن: ئەرى ۋاللە ئەزانن، كەواتە ئەۋە

پاست نەبوۋ كە ۋتراۋە تەنيا (ئەبو بەكر) ئەۋ ھەدىسەى پىروايەت كىردوۋە. بەلكو

لەكتىبى باۋەر پىن كراۋى شىعەدا شتىن پىروايەت كراۋە كە ئەۋ ھەدىسەى (ئەبۇبەكر)

ئەگرىتەۋە، ئەۋەتا (كلبنى لە كافي دا) لە (ئەبو البخترى) يەۋە پىروايەتى ئەھىنى

لە (ئىمامى جەفرى صادق) ەۋە كە ئەفەرموۋى: (إن العلماء ورثة الأنبياء) بەراستى

زاناکان مىرات بەرى پىغەمبەران (وذلك ان الأنبياء لم يورثوا درهما ولا ديناراً) ئەۋەش

لەبەر ئەۋەيە كە پىغەمبەران نەردەھم ۋ نە دىنارىيان بە مىراتى بەجى نەھىشتوۋە (ۋانما

ورثوا احاديث فمن اخذ بشيء من ذلك فقد اخذ بحظ وافس) بەلكو ھەر چەند

ھەدىسكىيان بە مىراتى بەجى ھىشتوۋە، كەواتە ھەر كەس شتىن ئەۋەى ۋەرگرتىن

بن گومان به شیخی فراوانی و هرگرتووه، بیجگه له وهش به پیریاری هموو زانیانی سیرهت و حه دیس و میژوو تا قمیگ له نال و بهیت که جیگه ی برون به لای هموو موسلمانانهره، وهک (ئیمامی عهلی و حسن و حسین علی کوپری حسن و حسنی کوپری حسن) - خوای لییان پازی بیئت - نهو تا قمه ره فتاریان بهو حه دیسی (نه بو به کره کردووه، نه وهتا هر چیان دهست که وتبئی له که له پووری پیغه مبهه (علیه السلام) هیچیان لی نه داوه نه به عباس و نه کوپانی عباس له پاش خوئی، وه نه به هیچ کام له دایکی ئیمانداران، دهی نه گهر میرات بپرایه لیئی نه بوایه بهشی نهوانه بدرایه به بیئ گپرو گرفت، که واته نهو حه دیسه بوو به (متواتر) و نایه ته که ی پئی تایبهتی نه کریئ، بیجگه له وهش حه دیسی سه حیح با نه گاته رادهی (تواتر) هر نایه تی عامی پئی تایبهتی نه کریئ به لای زۆر بهی زانیانهره، وهک شتی زۆر که هیه و له شوینی تایبهتی دا باس کراوه و پیویست نیه لیژدها باسیان بکهین، به هر حال پیویست بووه له سه ره خلیفه ی یه کهم که ره فتاری پئی بکات، چونکه خوئی به گوینچه کی خوئی حه دیسه که ی بیستووه له پیغه مبهه (علیه السلام) وه نهو بیستنه له (تواتر) به هیتر بوو بوئنهو.

۴- مه بهست بهو که له پووره ی که نهو نایه تانه ناماژهی بوئنهکن، که له پووری مال و شت و مهکی ئهم جیهانه نیه، به لکو ناشکرایه که مه بهست که له پووری پیغه مبهه ریتی و زانین و حیکمه ته، وهک له چند ریوایه تی تردها نهو وتهیه هاتووه و مه بهست پئی باری دوومه و نهک یه کهم: ﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾ به که له پوور نامه مان داوه - واته قورنان - به بو بنده یانهمان که هه لمان بژاردن، ﴿وَلِلَّذِينَ آوَرْتُوا الْكِتَابَ﴾... (کلینی) که یه کی که له زانا باوه پئی کراوه کانی براده رانی شیعه ریوایه ت نه کات له (نه بو عبدالله) وه که (سلیمان) که له پووری (داود) ی و هرگرت، (محمد) یش که له پووری (سلیمان) ی و هرگرت، که واته نهو یش هر باوه پئی و بووه که مه بهست له که له پوور پیغه مبهه ریتی و زانین و حیکمه ته، چونکه به هیچ جوئی ناگونجی بو پیغه مبهه مان (علیه السلام) که له سه ره ئهم باره نه بیئ.

قسه و لی کو لینه وهی زۆر هیه، له م مه سه له یه دا، به لام لام وایه ئهم نه اندازه یه بهس بیئت بو هر که سینک که سه رکینشی نه کات و بهوای راستی دا بگه پئی، وه حهزم کرد به بوئنه ی شوینه که وه ئهم نه اندازه باسه بکه م.

فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دِينَ

ئینجا با گه پنینهوه بۆلای نایه ته که که بهشی به شداره کانمان بۆ دیاری نهکات، نه فرمووی: ﴿فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ﴾ نه گهر پۆله و منداله کانتان چند نافرته تیک بوون زیاد له دیوان ﴿فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ﴾ نهوا بۆیان هیه دوو له سهر سنی نهوهی که مرووه که به جی هیشتووه ﴿وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ﴾ نه گهر یهک نافرته بوو نهوا بۆی هیه نیوهی که به جی هیشتووه. دهقی نایه ته که بی دهنگه له دیاری کردنی بهشی دوو کچ، بهشی دووانیش دوو له سهر سنی، به لگه له سهر نهوه دوو شته:

۱- هه دیسیک که (نه بو داود و تیرمزی و ئیبن و ماجه) نه یهینن له (جابر) وه - خوی لی پازی بیت - که نه فرمووی: (ژنی سهعدی کوپی ره بیع) هاته خزمته پیغه مبهر (ﷺ) ووتی: نهی پیغه مبهری خوا نه دووانه کچی (سهعدی کوپی ره بیع) نوژی که له گهل تو دا بوو شهید کرا له پۆژی (احد) دا، مامه که یان هه موو ماله که ی بردووه و هیچی به جی نه هیشتووه بۆیان، نه مانیش شوویان بۆ ناکرئ به بی مال، نه ویش فرمووی: خوا بریار نه دا له وه دا، ئینجا نایه تی میرات هاته خواره وه، ئینجا ناردی به دوای مامه که یاندا و پیی فرموو: دوو له سهر سنی ماله که ی (سعد) نه دهی به دوو کچه که ی، یهک له سهر هه شتی به ژنه که ی، وه ههرچی مایه وه بۆ تو، که واته دوو کچیش ههر دوو له سهر سنیان بۆ هیه.

۲- له نایه تی دا دوایی بسوره ته که دا دوو له سهر سنی داوه به دوو خوشک، که واته باشتر نه بی نهو به شهیدا به دوو کچ، وه نه م جوړه به لگه یه زۆر به هیزه و لای زانایان ناوبراوه به (قیاس الاولی) هیندی به زانایان قسه یه کی خوش نه که ن، نه فرمووی: کچ و خوشک وهک یهک وان له بهش دا،

جاله بهر نه وه لیږه دا باسی به شی دوو کچی نه کردووه به نیشانه ی نه وی، له ویش باسی به شی زیاد له دوو خوشکی نه کردووه به نیشانه ی نیږه، که واته به هر دوو نایه ته که به شی هه موو جوړه کانی کچ و خوشک دیاری کرا، نه مه یاسایه که له یاسا کانی په وان بیژی که ناوبراوه به (احتباك). (نه بو موسلیمی نه سفه هانی) نه لی: به شی کچ وهر نه گیری له سهره تای نایه ته که و پیویست نیه باس بکری لیږه دا، چونکه له وی زانراوه که ته نیا کچیک له گهل کوریکدا یه که له سهر سنی ماله که نه بات، که واته دوو کچ که کورپان له گهل نه بی نه بی دووله سهر سنی ماله که بیهن، به شی کچی به و جوړه دیاری کرد و هرچی له وان مایه وه نه درئ به نزیک ترین نیږینه ی پشتی وه ک باوک یان باپیر یان برای باوکی و دایکی یان باوکی و هه روه ها.

نینجا دیته سهر باسی به شی باوک و دایکی مردوو که بکه ونه پاش مردووه که، نیت مردووه که یان هر کوپی بی یان هر کچی بی یان هر دووکیان وه جاغ کویر بن، نه فهرمووی: ﴿وَلَا بُؤِیَ لَکُلِّ وَجِدٍ مِّنْهُمَا أَلْسُدُسٌ مِّمَّا تَرَکَ إِنْ کَانَ لَدُوْلَدٌ﴾ بؤ هر کام له باوک و دایکی مردووه که هیه یه که له سهر شهش له وهی که به جی هیشتووه، نه گهر مندالی بی، ﴿فَإِنْ لَدَّ یَکُنْ لَدُوْلَدٌ وَوَرْنَهُ أَبَوَاهُ فَلَا تُمِیَ أَلْسُدُسٌ﴾ نینجا نه گهر مردووه که مندالی نه بوو، هر دایک و باوکی میرات بهری بوون نه وه بؤ دایکه که هی هیه یه که له سهر سنی ماله که ی و دوو له سهر سنی هینی باوکه که یه ﴿فَإِنْ کَانَ لَدُوْلَدٌ إِخْوَةٌ فَلَا تُمِیَ أَلْسُدُسٌ﴾ نینجا نه گهر چه ند براو خوشکیک بوو بؤ مردووه که نه و دایکه که ی یه که له سهر شهشی هیه، نیت نه و مردووه باوکی بی یان نا؟ باوک و دایک چوار باریان هیه:

۱- مردووه که یان هر مندالی میرات بهریان بی، له م کاته دا هر کام له باوک و دایک یه که له سهر شهش نه یه ن، وه هرچی مایه وه نه درئ به منداله کان نه گهر کوپ بن یان کوپو کچ، وه نه گهر هر کچی بوو هرچی مایه وه له پاش به شی کچ نه دریته وه هر به باوکه که زیاد له یه که له سهر شهش که ی وه دایک هر یه که له سهر شهشی هیه، که به شی کچ یه که له سهر دووه نه گهر یه کیک بوو، وه دووله سهر سنی یه نه گهر زیاد له یه که بوون.

۲- مردووه که یان هیچ میرات بهرئکی تری نه بئ، لهم کاته دا یهک له سسر سئى ئهدرئ به دایکه که و ئهوی تری بؤ باوکه که یه، که واته باوکه که دووقات نه بات.

۳- مردووه که یان پیاو بئ و ژنیشى له شوئین به جئ مابئ، یان ئافرهت بیئت و میردیشی به جئ مابئت، لهم کاته دا بهشى میرده که یهک له سسر دووه وه بهشى ژنه که ی که یهک له سسر چواره دهرئه کرى له سسر سئى ئهدرئ به دایکه که و هرچی مایه وه بؤ باوکه که نه بئ، ئه مه به لای کؤو جه ماوه رى هاوه له کان و زانایانى ئیسلامه وه، به لای (ئیین و عباس) هوه - خوای لئى رازى بیئت - لهم دوو مه سه له دا دایک یهک له سسر سئى هموو ماله که ی هه یه، وه به لای هئندئ تره وه له گهل میرددا یهک له سسر سئى نه بات له پاش بهشى میرده که، وه له گهل ژندا یهک له سسر سئى هموو ماله که نه با.

۴- مردووه که یان چهند براو خوشکینکیان ببئ، دووان یان زیاتر به لای کؤمه ل و جه ماوه ره وه، وه له دوو به ره و ژوور به لای (ئیین و عباس) هوه - خوای لئى رازى بیئت - نیتر نه و براو خوشکانه باوکی و دایکی بن، یان هر باوکی، یان هر دایکی بن، لهم کاته دا هر چهند براو خوشکه کان هیچ نابهن، به لآم دایکه که له یهک له سسر سئى ئه گپرته وه بؤ یهک له سسر شهش، به کورتی لهو کاته دا ماله که ئه کرى به سئى به شه وه یهک له سسر شهشى بؤ دایک و ئهوی تر بؤ باوکه که نه بئ.

ئهو به شان به و جوړه بدن به خاوه نه کانیان ﴿هَنْ بَعْدَ وَصِيِّ يَوْمِي يَهَا أَوْ دِينَ﴾ له پاش دهرکردنى شتیک که وه سیه تی پئ کرابئ، یان قهرزیک که به لای مردووه که وه بووئ، واته هر کام له وه سیهت و قهرزیان هر دوو پیش ئه خرین له بهشى میرات به ره کان، به لآم با بزائرى که قهرزیش پیش ئه خرئ له وه سیهت به پئى بریارى زانایانى ئیسلام له چینى پیش و له چینه کانى پاش، چونکه پیغه مبه ر(ﷺ) به و جوړه بریارى دا، وهک (ئیمامى عه لى) ئه گپرته وه لئیه وه - خوای لئى رازى بیئت - هم له بهر ئازاد بوونى مردووه که که له و مالهى که وا به لایه وه له مهردومى قهرز کردووه.

ءآبآؤكُم وَاَبْنَاؤُكُم لَا تَدْرُونَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا

ئىسلام مەسەلەى قەرزى زۆر بە گرنگ گرتووه وهك وەرئەگىرى له چەند حەدىسىك كه له كتيبه باوه پى كراوه كاندا رىوايهت كراون. بەلام وهسيهت بهو جۆره نيهو بهو جۆره به گرنگ نهگىراوه، ئهوه تا ئهگەر كابرا وهسيهت نهكات هيچ گوناھبار نابى، بەلكو زۆر كەس وا ئه بى نيازىكى پاكي نابى له وهسيهت كردنداو ئهيهوى بهشى ميرات بهرهكانى كه م بكاتوه يان باوى هيندى له ميرات بهران بدا بهسەر ئهوانى تردا، يان هەر بى بهشيان بكات. جاله بهرئوه ئىسلام رى ئه و نياز بهدانى بهست، بهم پهنگه قەدهغەى كرد وهسيهت بو ميرات بهران بكرى، وه قەدهغەى كرد وهسيهت به زياد له يهك لهسەر سى بهبى ئيزن و پهزاي ميرات بهران. ئينجا له بهرئوهى قەرز گرنگ تره و هەرئه بى بدرتتهوه و ميرات بهران سهرپىچيان پى ناكرى تا ئه و رادهى ئهگەر قەرز كه زۆر بى و هه موو كه له پوره كه داگير بكات نه وهسيهت بهجى ئه هينرى و نه ميرات ئه درى، وه له بهرئوهى زۆر تر ميرات بهران بىزارن له وهسيهت و وانهزانن بهشيان لى داگير كراوه. كه واته له وانه يه سهرپىچى بكرى له بهجى هينانى وهسيهت — له بهرئوه زانايان ئه فرمويون: له وتندا وهسيهت پيش خراوه له قەرز، تا به گرنگ سهر بكرى و سهرپىچى تيا تيا نه كرى. ئينجا نايه ته كه دوايى ئه هينى به چەند وتهيك كه ههركام له بارىكه وه دستكارى دل ئه كهن و پالى پئوه ئه نين بو فرمان به رى برپاره كانى نايه ته كه:

۱- ﴿ءآبآؤكُم وَاَبْنَاؤُكُم لَا تَدْرُونَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا﴾ باوكه كاتقان و كوره كاتقان — واته باوك و دايك و پۆله كاتقان — ئيوه نازانن كامه يان سوود و قازانجيان نزىك تره بۆتان، سوود و قازانج له جيهاندا يان له پۆزى دوايى دا يان له ههردوودا، واته دابهش كردنى كه له پوره بهو جۆره كرا، نهك بهو جۆرهى كه ئيوه پيتان خوشه و پهسەندى ئه كهن، چونكه ئيوه نازانن كام له وان نزىك تره سوود و قازانجى بۆتان، كه واته نازانن كام دابهش كردن شايسته تره بۆتان، ههركامتان جۆر و بارىكتان پى خوشه به پى زانين و تيگه يشتنى خۆتان، كه واته ئهگەر ئه و دابهش كردنه بخرايه ته دستى ئيوه بهرىك و پهوا دهرنه چوو، كه واته لى گه رين بو خوا و هه ر ئه وه به چاك بزائن.

فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾ وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ
 أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ
 بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَنَّ بِهَا أَوْ دِينَ

۲- نه فرموی: ﴿فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ﴾ نهو دابهش کردنه به پیویست کراوه و بریار دراوه به بریاردان له لایه ن خواوه، که واته مهسه له که جئی سهر لی کردنه وه و ناره زووکاری بهنده نیه و نه بن به بن گبرو گرفت گوپرایه لی بکری، واته تنه ن خوا باوک و کوپه کانتانی دروست کردوه، تنه ن خوا پوزی و مال نه به خشن، تنه ن خوا بریار نه داو دابهش نه کات، تنه ن خوا مافی دانانی یاسا و شرعی هیه، بهنده کانی خوا مافی نه وه یان نیه شرع و یاسا دابنن بو خویان، به پیی هه و او ناره زووی خویان بریار دهرکن، هه چوئی نازانن به رژه وهندی خویان له چی دایه!

۳- نه فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ به راستی خوا هه همیشه زانا و لیزان و کاردرسته، واته نهو دابهش کردنه وهی که خوا داینا و بریاری دا لیزانی و کاردرسته وه هاتوه، که واته هه نه بن نه وه به راست و ره و دابنری، وه گوپرایه لی هه بو نه وه بکری، ناوا به و ته رزو شیوهیه دستکاری دل و دهرونه کانی کردین، تا به سوژو په زامه ندیه وه فرمانه کانی و هه برگیرن و فرمانه بر بین بویان. نینجا به شو و خاوه ن به شه کانی تریش دیاری نه کات به پیی نهو زانین و کاردرسته ی خوی، نه فرموی: ﴿وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ﴾ بو نیوه هیه - واته نهی میرده کان - نیوهی نه وهی که ژنه کانتان به جی یان هینشتی، ﴿إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ﴾ نه گهر بو نهو ژنانه تان مندال نه بن له پاش خویان. ﴿إِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ﴾ نینجا نه گهر مندالیان بوو نه وه بو نیوه یه که له سهر چوار هیه له وهی که به جی یان هینشتوه نیتر نهو مندالانه له میردیکی ترین، هه روه ها کوپه زاکان هه میرد له یه که له سهر دووه وه و هه نه گپن به یه که له سهر چوار له پاش مردنی باوکیان ﴿مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَنَّ بِهَا أَوْ دِينَ﴾ له پاش شتی که وه سیه تان پی کردی یان قهرزیک که به لاتانه وه بیت،

وَالْهُنَّ الرَّبِيعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ
 الثُّمْنُ مِمَّا تَرَكَتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِي تَوْصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ
 كَلَلَةً أَوْ امْرَأَةً وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ
 ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِي يَوْصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍ

﴿وَالْهُنَّ الرَّبِيعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ﴾ بۇ ژنهكانتان ههيه يهك لهسر چوار
 لهوهى كه بهجى تان هيشتبى نهگەر ئىوه مندالتان نىبى لهو ژنه مردووه يان ژنى تىرتان ﴿فَإِنْ
 كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمْنُ مِمَّا تَرَكَتُمْ﴾ ئىنجا نهگەر بۇ ئىوه مندال بوو لهوژنانه يان له
 ژنى ترئو كاته يهك لهسر ههشت ههيه بۇ ژنهكانتان، ههروهها كوچهزايشتان له كاتى
 نهبوونى كوچدا، ﴿مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِي تَوْصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ﴾ لهپاش شتىك كه وهسيهتتان
 پىن كردين يان قهرزىك كه بهلاتانهوه بىت، ئىنجا با بزائرى كه ژنىك تا چوار ژن هه ئو يهك
 لهسر چوارو يهك لهسر ههشتهيان ههيه.

لهپاش ديارى كردنى بهشى باوك و دايك و مندالهكانيان و ديارى كردنى بهشى ژنو
 مىرد، ئىنجا بهشى براو خوشكى دايكى ديارى نهكات، نهههرمووى: ﴿وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ
 كَلَلَةً أَوْ امْرَأَةً وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ﴾ نهگەر پياويك كه ميراتى لى نهبرى
 كهسيك بوو نهباوك و نهمندالى بهجى نههيشتبوو، يان ئافرهتتىك بهو جوړه بوو، بۇ ئو پياوه
 مردووه يان ئافرهتهكه برايهك يان خوشكىك بوو - واته دايكى - بۇ ههركام لهو براو خوشكه
 ههيه يهك لهسر شەش، ﴿فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ﴾ ئىنجا نهگەر

زیاتر بوون له‌وه - واته یهك برا یان یهك خوشك زیاتر بوون - ئه‌و كاته ئه‌وانه هاوبه‌شن له‌یهك له‌سه‌ر سئى ئه‌و مال‌ه‌ى كه مردوو‌ه كه به‌جئى هئىشتوو‌ه، به كورتى براو خوشكى دایكى ئه‌گه‌ر ته‌نها یه‌كئك بوو یهك له‌سه‌ر شه‌شى هه‌یه، وه ئه‌گه‌ر زیاد له‌یهك بوون تا هه‌رچه‌ند، یهك له‌سه‌ر سئى یان هه‌یه ئیتر براى پووت یان خوشكى پووت یان تیكه‌ل له هه‌ردوو، خزمایه‌تی‌ه‌كه‌ یان لاوازه هه‌ر نه‌وه هه‌لنه‌گرن، ئه‌مانه جیاوازن له میرات به‌رانی تر له‌سئى باره‌وه:

۱- نئىرو مئى یان یه‌كسانن.

۲- به‌ش نابهن له‌گه‌ل بوونى باوك و باپىرو مندال و كوچه‌زای مردوودا.

۳- به‌ش یان له یهك له‌سه‌ر سئى زیاد ناكات.

ئه‌مانئىش دياره به‌ش ئه‌به‌ن ﴿مِنْ بَعْدِ وَصِيِّ يُوْصَىٰ بِهَا آوَدَيْنَ﴾ له‌پاش وه‌سیه‌تیك كه كرابئى یان له‌پاش قه‌رزئك كه‌لاى مردوو‌ه‌كه‌ یان بیئ. ﴿غَيْرِ مُضَارٍّ﴾ له‌كاتئكدا به‌بئى زیان گه‌یاندن به میرات به‌ره‌كان له‌لایهن وه‌سیه‌ت كه‌ره‌وه، به‌م په‌نگه وه‌سیه‌ت بكات به زیاد له یهك له‌سه‌ر سئى یان به‌مه دان بنئى به‌وه‌دا كه هه‌موو مال‌ه‌كه‌ى یان هئىندئىكى هئىنى كا‌برایه‌كى تره، یان دان بنئى به‌درؤ به قه‌رزئكدا. یان دان بنئى به قه‌رزئكى كه بووه لای یه‌كئى وه‌رى گرتوو‌ه‌ته‌وه لئى، یان به‌وه‌ى كه فلانه شتى فرۆشتوو‌ه به نرخئىكى كه‌م، یان ئه‌و شته‌ى كړیوه زؤر به‌گران، مه‌به‌ستى له‌مانه بئى به‌ش كردن و زیان گه‌یاندن بیئ به میرات به‌ره‌كان.

وَصِيَّةٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ خَلِيدٌ ﴿١٢﴾ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِغِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
يُذْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا
وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٤﴾

﴿وَصِيَّةٌ مِّنَ اللَّهِ﴾ خوا وهسيه تتان بۇ ئەكات بەوانە بە وهسيه تىك له لايەن خواوه، كهواته
زۆر شايسته يه به مل كهچ كردن بۇيان و هەلسان پىيان، ﴿وَاللَّهُ عَلَيْهِ﴾ خوا زانا يه به هەموو
شتىك كه يەكئ لەوانه زيان گەياندنە و زيان نەگەياندنە، يان يەكئ لەو شتانه كه تهگبىرى
كەله پووړه به و جوړو شيوهى كه باس كرا، ﴿حَلِيدٌ﴾ مۆلت دەر و پەله نەكەرە له تۆله
سەندن و سزادانى ئەوانه ي كه سەركىشن و ياخى ئەبن له گوپرايه لى، كهواته با هەلنەخەله تىن
به هوى دواكهوتنى تۆله و سزادانىان.

ئا به و جوړه قورئان بپرايه كانى به گرنگ ئەگرئ و به گرنگ نيشانىان ئەدات، تا
بەندەكانى خوا به توندىي بيانگرن و گوپرايه لىان بن، هەروها ناو به ناو سەرنجمان
پرايه كىشن و ناو پیمان پى ئەداتوه بۆلاي ياسايه كه له ياسا سەرەكى و بنه پره تيه كانى ئەم
ئايينه و هەموو ئايينه كانى خوا، كه برىتیه له وهى ئەبئ هەموو بپروباوه پو بپرايو
شەرىعه تىك تەنها له خوا وه رگرئ، ئەبئ پەرستراو و حاكم تەنها خوا بىت، گوپرايه لى كرا و
تەنها ئايين و شەرىعه تى ئەوبئ، ئىنجا ئەگەر له هەر شوپىنكىدا كار به و جوړه بوو ئەوا ئايين و
ئىسلام هەيه، وه ئەگەر له وه لادرا ئەوا لادراوه و نه ئايين هەيه و نه ئىسلام، وهك به پوونى
نامازە ئەكات بۇ ئەوه لەم دوو ئايه تەدا كه ئەفەرموئ: ﴿تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ﴾ ئەو ياسا و
بپرايه لى كه تىپه پريان كر له باره ي دابەش كردنى كەله پووړه وه، وهك (ئىين و عەباس)
ئەفەرموئ- خواي لى پازى بىت- يان هەموو بپرايه كانى تىرىش وهك كۆمه لىك ئەفەرموون.
ئەو ياسا و بپرايه لى سنووره كانى خوان، دايناون بۆئە وهى گوپرايه لى بكرىن و لەو سنوورانه
تىپه ر نەكرئ. ﴿وَمَنْ يُطِغِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ هەر كه سىك گوپرايه لى خوا و پىغه مبه ره كه ي بىت
﴿يُذْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ خوا ئەيخاته ناو به هشتانىك كه پووباره كان

دین و نه چن به ژیراندا ﴿خَلِيدٍ فِيهَا﴾ به جوړی نه وانه نه میننمه لهو به مه شتانه دا
 به بی برانه وه و دوا هاتن ﴿وَذَلِكَ الْقَرُورُ الْمَظِيءُ﴾ هر چوڼ له سر نه و باره گه شتانه به
 نامانچ و خیری زور گوره. ﴿وَمَنْ يَقِصَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ هر که سیک یاخی بیت له خوا و
 پیغه مبره که ی و سر پیچی بکات له فرمانیان ﴿وَيَتَكَدَّ حُدُودَهُ﴾ دهست دریزی بکات له
 سنوره کانی خوا و بیان شکینن ﴿يُدْخِلُهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا﴾ خوا نه و که سه نه خاته ناو
 ناگرنکی زور گوره و سهخت، به جوړی نه میننمه تیای دا ﴿وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِمٌّ﴾ بوی
 هیه سزایه کی پرسواکری نابرو بهر، که واته دوو جوړ سزای هیه: سزای له شی به
 سوتاندن، سزای گیانی به و پرسواکردن و نابرونه مینننه — خوا په نامان بدات له خشم و
 سزای خوئی — له نایه تی پیشوودا فرموی (خالدین) به کووه لیږده دا فرموی (خالدا)
 به تاک. لهوی به پی پی مه عنا و اتاکه ی (من) وه له لیږه به پی پی و ته که ی، به هر کام له هر دوو
 شویننه که دا دروسته شویننه که دا دروسته به پی پی باوو ریژمانی عه رب، ئینجا هوئی
 هه لېژاردنی به که له نایه تی پیشوودا دوو هم له نایه ته دا لای میندی له زانایان نه مه یه: که
 مانه وه که ی به هشت له بهر چاو شیرین بکات، وه مانه وه که ی دوزخ سهخت و سامناک تر
 بکات، چونکه ناشکرایه ژیان به کو مه ل له شوینی خوشدا خوش تره، هر چوڼی ته نیایی له
 شوینی سزادا سهخت و سامناک تره.

نیمه وهک (خوارچ و معتزله) به زه یی و لی بوردنی خوا که م و کوږو ته نگ ناکه ینوره، به م
 په نگه خاوه نی گونا هه گوره کان بابروا داریش بن هه ربلین هه میشه یین له دوزخ خدا به
 وینه ی بی پرواکان، به لکو نه لنین: هر که سیک هر چهند گونا هی زور و گوره بیت نه گه به
 پرواوه بمرئ هه میشه یی نابن له دوزخ خدا، به لکو نه که ویته دهست مه یل و خواهی شی خوا
 یان نه بووری لی یان به نه ندازه ی گونا هه و تاوانی سزای نه دات و له پاش دا نه یخاته
 به هشت، که واته مه به ست به م که سه له م نایه ته دا که سیکه که نهوسنور شکاندنه به په و او
 حه لال دابنی، دیاره نه و کاته بی پروایه و له ئیسلام دهر نه چن، یان مه به ست که سیکه که
 هه موو سنوره کانی خوا بشکینن، وهک وهر نه گری له و ته ی (حدوده) که به کو فرموی ته و
 ئیزافه ی شی کردووه که نه و گشتی نیشان نه دات، بن گومان هر که س هه موو سنوره کانی
 خوا بشکینن له ریزی پرواداران دهر نه چن.

به‌راستی هینانی نهم هرپه‌شه سامناکه به‌دوای نایه‌ته‌کانی میراتدا، دست نیشانه به
 زور گوره‌یی کاری میرات، وه سهرنج پاکیشی هموو برواداریکه بوئه‌وه‌ی ناگای له خوی
 بیٚت، دووچاری تاوان و ستم نه‌بی تیای دا، وه که لهو بابته حه‌دییسی سخت و سامناکیش
 هاتووه، (نابین و ماجه) حه‌دییسی نه‌هیننی له (نه‌نسی کوری مالیک) وه که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)
 فرمویه‌تی: هرکه‌س هر به‌ش و میراتی بپرنی که خواو پیغه‌مبه‌ر که‌ی بریاریان دابن، خوا
 به‌ش و میراتی نهو که‌سه نه‌برنی له‌به‌ه‌شتدا!! پیویسته له‌م جوړه شوینانه‌دا بیریک بکه‌ینه‌وه
 له‌وه‌ی که بوئه‌بی گوپرایه‌لی له‌م جوړه حوکم و بریارانه‌دا ببنی به‌هوی نهو به‌لین و پاشه پوژه
 نه‌براه، وه سهرپنچیان مایه‌ی نهو هرپه‌شه گوره‌یه و نهو دوا پوژو چاره‌نوسه سامناکه
 بیٚت؟! بی‌گومان هرکه‌سینک نه‌شاره‌زا بیٚت له نابین، نهم پاشه پوژو چاره‌نوسانه‌ی به‌لاوه
 زور زیاده و گوره‌ترن له‌کرده‌وه‌کان. به‌لام هرکه‌سینک شاره‌زاو تیگه‌یشتبنی له‌مه‌به‌ست و
 مانای نابین و بپروا به‌مهرجه‌کانیان، نهو که‌سه هیچ سهرناکاته‌وه سهری سوورنامیننی و
 نازانی نهو به‌لین و هرپه‌شه و دوا پوژو چاره‌نوسانه‌ی رینک و ره‌او و سهروبه‌رن له‌گه‌ل
 کرده‌وه‌کاندا، جابوئه‌وه‌ی نه‌شاره‌زا نهو سهرسوورمانه‌ی نه‌میننی پیویسته نه‌ندازه‌یه‌ک به‌پرون
 کردنه‌وه و درخستنی مه‌سه‌له‌که، بی‌گومان کارو مه‌سه‌له‌ی نابیننی خوا له‌یه‌که‌م جاریه‌وه تا
 دواترینی، نه‌گه‌ریته‌وه بو بپروا به‌تاک و ته‌نیایی خواو گیرانی ته‌نیا خوا به‌په‌رستراوو
 کاربه‌ده‌ست و حاکم له‌هموو کاروباریکدا، وه دوورخستنه‌وه‌ی هر جوړه هاوبه‌شیک له‌زاتی
 داو له‌سیف‌ت و نیشانه‌کانی و له‌کرده‌وه و بریاره‌کانی دا، نهو بپروا و گیران و دور
 خستنه‌وه‌ش به‌مه‌نه‌بی که به‌نده‌کانی خوا مل که‌چی و به‌نده‌یی و گوپرایه‌لییان ته‌نیا بو
 خوابیت، وه ته‌نیا شویننی به‌رنامه‌که‌ی خوا بکه‌ون، به‌هیچ ره‌نگ بروایان نه‌بی به‌هیچ یاسا و
 به‌رنامه‌یه‌کی ترو ره‌وای نه‌دن، نیتر با بپروا بریاری هموو جیهانینانی له‌سهرین، جا که‌واته
 هرکاتی به‌نده‌کانی خوا به‌م جوړه بوون که‌باس کرا، نهو کاته‌پاسته خوا په‌رستن به‌ته‌نیا و
 هر به‌خوایه‌تی خوا پازین، وه‌یاخی نابن له‌خوا، به‌لکو مل که‌چ و گوپرایه‌ل نه‌بن، نهو کاته
 خوی میهره‌بانیش به‌و جوړه پاداشتیان نه‌داته‌وه که‌له نایه‌تی پیشوودا باسی کرد،
 وه‌هرکات به‌نده‌کان نهو بیروباوره‌پاکه‌یان نه‌بوو و یاخی بوون له‌خوا، سهرپنچیان کرد له
 بریاری خوا، نه‌وکاته خوا په‌رست نین و پازی نین و به‌خوایه‌تی خوا، که‌واته شایسته‌ی نهو
 تو له‌سه‌خته نه‌بن که‌له نایه‌تی دووه‌می پیشوودا باسی کرد.

وَالَّتِي يَأْتِيكِ الْفَحِشَةُ مِنْ نِسَائِكَ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا
فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّى يَتَوَقَّهِنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾ وَالَّذَانِ
يَأْتِيْنَهَا مِنْكُمْ فَتَاذُوهُمَا فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا

بهشی یه که می سوره ته که چاره سوری دانا بۆ پاک کردنه وهی کۆمه ل و گه لی موسلمان له
هیندی ستم و ناره وایی که باوبوون له چرخ و سهرده می نه فامی دا، دهر باره ی هه تیووو بی
دهسه لات و لاوازان که مال و مافیان نه خورا و ژیر پین نه کران، به تایبه تی له که له پووردا بی
بهش نه کران. ئینجا له بهشی دووه مه دا چاره سهر دانه ئی بۆ پاک کردنه وهی گه ل و کۆمه لی
موسلمان له کارو کرده وهی بین نامووسی و داوین پیسی، ئینجا له وه وه نه پروا بۆ بزگار کردنی
نافرته له وه هه موو ناره وایی و ستم و کۆت و زنجیه ی که تیای دا نه ژیا به دریزی چهنده ها
چرخ له سهرده می نه فامی دا، تا مال و خیزان له سهر بنه رته ئیکی پته و پاک دامه زری، ئینجا
به هوی نه وه وه کۆشکی گه ل پینک بیت زۆر به مه حکه می و پاکی له و خیزانانه که هه ر کام
خشتیکن له و کۆشکه دا، ئینجا هه ر به و بۆ نه یه وه نه و نافرته دیاری نه کات که خواستنیان
قه ده غه یه له ئیسلام داو ئیتر بیجگه له وانه ره وایه و حه لاله، نه فه رمووی: ﴿وَالَّتِي يَأْتِيكِ
الْفَحِشَةَ مِنْ نِسَائِكَ﴾ نه وانه ی که کاری زۆر پیس و ناشیرین نه کهن – واته زینا و داوین
پیسی – له کاتیکدا له نافرته تانی خۆتانن – واته برواداران یان ژنتانن – ﴿فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ
أَرْبَعَةً مِنْكُمْ﴾ داوا بکه ن چوار پیاو له خۆتان – واته چوار پیای موسلمانن نازاد –
شایه تیان له سهر بدهن، (زه هری) نه فه رمووی: ره وشتی پیغه مبه ر (ﷺ)، وه هه ر دوو
جینشینه که ی له سهر نه وه بوو که نافرته وه رنه گه ری به شایه ت له م شتانه دا که شه ر بۆ
داناون وه ک کوشتن و زینا و دزی.

﴿فَإِنْ شَهِدُوا﴾ ئینجا نه گه ر نه و چواره شایه تی بدن له سه ریان به کردنی نه و کاره پیسه
﴿فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ﴾ نه و کاته به ندیان بکه ن له ماله کانتاندا ﴿حَتَّى يَتَوَقَّهِنَّ الْمَوْتُ﴾ هه تا
مردن گیانیان نه کیشی ﴿أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا﴾ یان خوا ریگه یه ک دانه ئی بۆیان، به م ره نگه
بارو حالیان نه گۆری، یان تۆله و سزاکه یان نه گۆری، یان به هه ر جوړیکی تر که بیه وئی،

بهمه حال دهست نیشان ئەكات بهوهی كه ئەمه بریارێكى هەمیشەیی نیه، بەلكو بۆ
 ماوهیهكى تایبەتیه، له پاش ئەو ماوهیه بریارى هەمیشەیی نهگۆراو و دیت، وهك بهو جۆره
 هات، بریارى تهواوى هەمیشەیی هات له سه ره تاي سورتهى ﴿النور﴾ دا، له هه دیسی
 پیغه مبهردا (ﷺ). (ئیمامى ئەحمەد) هه دیسی ئەهینى له (عبادهى كۆپى صامت) هوه - خواى
 لى رازى بىت -، كه ئەفه رمووى: كاتى كه (وحى) سروس بهاتایه ته خواره وه بۆ سه ر
 پیغه مبهردا (ﷺ) كارى تى نه كردو ناره حهت ئەبووو پهنگى نهگۆرا، ئینجا پۆژىك خوا
 سروسى (وحى) هینایه خواره وه بۆ سه رى، ئینجا كهلى بوویه وه فه رمووى: لیم وه رگرن، ئەوا
 خوا رینگه ی دانا بۆ نافرته كان: كۆپى ژن نه هاوه ر له گه ل كچى شوونه كه ردا تۆله ی زینایان
 سه د داره له گه ل دوور خسته وه له جى و شوینى خۆیان. پیاوى ژن هاوه رو ژنى شوو كه ر دوو
 سه د دارو په رده بارانه، هه روه ها (ئیمامى موسلیم) و خاوه ن سونه نه كان ئەم هه دیسه یان هیناوه .
 ئیسلام له هه موو حاله تىك و له هه موو تۆله یه كدا دوور بىنى تهواوى كه ر دووه، به جۆرىك
 سته م و هه له پوونه داو له خۆپایى به. ناره وا مه ردوم دوو چاره نه كرى، ئەوه تا له یه كه م چاره وه
 ئەو نافرته تانه ديارى ئەكات كه به رى ئەو بریارو تۆله نه كه ون: ئەبى موسلمان، ئینجا ئەو
 شایه تانه ش ئەبى موسلمان بن، ئینجا یه كه م جارى تۆله ی نافرته ته داوین پیسه كانى گنرا به
 به ند كه ردى له مال دا تا تىكه لى موسلمانانى تر نه كه ن و پیسى بلاو نه بىته وه، وه به و
 به ند كه رده ته منى خوار ببن و دوور كه ونه وه له و كه رده وه زۆر پیسه، ئینجا دواى ئەوه تۆله ی
 ديارى كه ردى به و جۆره ی كه باس كرا، مه به ست له و تۆلانه ش پاراستنى گه ل و كۆمه له له
 چه پەل بوون، وه پارێزگارى پاكی و خاوینیه بۆیان.

﴿وَالَّذِينَ يَأْتِيَنَهَا مِنْكُمْ﴾ هه ر دوو كه سىك له ئیوه كه ئەو كاره پیسه بكن. مه به ست به م
 دوو كه سه هه ر دوو كه سىكى ئىزى بالعى ژىرن كه ئىزىزى بكن، وهك (مجاهد) ئەفه رمووى -
 خواى لى رازى بىت - ﴿تَأْذُرُهَا﴾ نازارىان به دن به ته شه ر لى دان و سه رزه نشت و هه ره شه
 لى كه ردى، وهك (مجاهد و قه تاده و سدى) ئەفه رموون، وه به لى دانىش پىلاوونه ع و وهك (ئىبن و
 عه باس و سعیدى كۆپى جبن) و چه ند كه سىكى تر ئەفه رموون. ﴿فَات تَابَا وَأَسْلَمَا﴾ ئینجا
 ئەگه ر ئەو دوو انه گه رانه وه له و كه رده وه پیسه و تۆبه یان لى كه ردى و خۆیان و كه رده وه ی خۆیان چاك كه ردى،

﴿فَاعْرِضُوا عَنْهُمْ﴾ نهو کاته وازیبنن لییان و نازاریان مه‌دهن نه‌به قسه و نه‌به‌کرده‌وه. ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا﴾ چونکه به‌پرستی خوا نه‌وپه‌ری راده توبه وهرگرو به‌زه‌یی دارو می‌هره‌بانه به بنده‌کانی، وه‌سزاو هه‌ره‌شه‌که‌شی هه‌ر می‌هره‌بانیه و نه‌یه‌وی بنده‌کانی بگه‌رینه‌وه و سه‌رنه‌که‌نه خراپه‌کاری تا دوچار نه‌بن له هه‌ردوو جیهاندا. به‌م وته پیروزه له دووباره‌وه ته‌می دانه‌دات و ده‌ست کاری دلی برواداران نه‌کات:

۱- ده‌ست نیشان نه‌کات که خوا خو‌ی نهو توله‌ی داناوه، وه هه‌ر نه‌ویش فه‌رمان نه‌دات به واز هیئان لییان له‌کاتی گه‌رانه‌وه و خو چاک کردنیاندا، موسلمانانیش هه‌ر گوئی‌پراه‌لی و فه‌رمانبه‌ریان له‌سه‌ره، ده‌ی کاتی که خوا توبه وهرگرو می‌هره‌بانه له‌وانه ئیتر نه‌بی بنده‌کانی خوا باشتر وازیان لی بیئن.

۲- سه‌رنج رانه‌کیشتی بونه‌وه‌ی که نه‌بی بنده‌کانی خوا پووناکی وه‌گرن له سیف‌ت و په‌وشتی خوا بو کردارو په‌فتاری ناو خو‌یان، واته پیویسته له‌سه‌ریان چاوپوشی و لی بووردن و خوچاک کردنیان به دوا هیئابی، ئینجا با بزانی وازیان لهو توبه که‌رو خوچاک که‌رانه به‌وه نه‌بی ئیتر باس نه‌کریئن و ته‌شه‌ریان لی نه‌دری بهو تاوان و خراپه که تیپه‌ری کردو توبه‌ی لی کرا، وه پیویسته کومه‌کی بکریئن له‌سه‌ر ده‌ست پیکردن سه‌ر له‌نوئ به ژیانیکی پاک و بی‌له‌که. ئینجا بابزانی که رای زانایان جیاوازه له دواترین بریاری توله‌ی نه‌م کرده‌وه پیسه‌دا، هیئدی له‌زانایان نه‌فه‌رمووی: دواترین توله‌ی زینایان ده‌رباره‌نه‌کری، وه هیئدی تر نه‌فه‌رموون: توله‌ی نه‌مانه کرا به کوشتنی هه‌ردووکیان، نه‌وه‌ش به‌پئی نه‌م چه‌دیس‌ه‌ی که خاوه‌ن سونه‌نه‌کان ریوایه‌تی نه‌که‌ن له (ئین و عه‌باس) وه - خوی لی رازی بیئت - که نه‌فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: هه‌ر که‌ستان بیینی که کرده‌وه‌ی گه‌له‌که‌ی (لوط) پیغه‌مبه‌ر بکات هه‌ردووکیان بکوژن: بکه‌ره‌که و پی‌کراوه‌که.

نه‌م دوو نایه‌ته‌مان به‌م جوړه ته‌فسیر کرده‌وه که رای چه‌ند که‌سیکی بپوا پی‌کراوی له‌سه‌ره و له‌دلیشماندا زور جینگیره و دلنایان پی‌ی، بیجگه له‌م رایه سئ‌پای تریش هیه، نه‌وانیش هه‌ر نه‌گونجین و وه‌رنه‌گیرین، که‌واته باش وایه نهو سئ رایه‌ش باس بکه‌ین:

۱- رای کومال و جه ماور ئه مهیه: نایه تی پیشوو بهو جوړه یه که ته فسیرمان کرد، به لام مه بهست به نایه تی دووم هردوو پیاوو نافرته تیکه که زینا بکن، وه باوی پیاوه کی داوه به سهری داو له په نای نهوا وتی ﴿وَالَّذَانِ﴾ ی به کار هیناوه بو هردوو، که له زمانی عره بیدا هر بو دوو نیر دانراوه، نینجا سه بارهت به هوی دوباره کردنه وی باسی نافرته شش شت وتراوه دوانیان به نریک و به هیژ نه زمان:

۱- مه بهست له نایه تی پیشوودا نافرته شوو کردوه گانه، وه مه بهست له نایه ته دا پیاوو نافرته عازه به، جاله بهر نهوه توله ی پیشووه کان سهخت تر دانراوه، وه توله ی نه مان سووک تره.

ب- هوی دوباره کردنه وه که نه وه یه که نافرته توله یه کی تایبه تی هیه له پیشوه باس کراوه که بهند کردنیانه له مال دا، وه توله یه کیشیان هیه به هاوبه شی پیاوان که له نایه تی دوومه دا باس کراوه.

۲- رای دووم که هینی هیندی که نه مهیه: له نایه تی یه که مدا وه که ته فسیره که و رای جه ماوره، به لام له دووم دا نه لی: مه بهست هردوو پیاوی که که زینا بکن یان نیریازی، له سهر نه دوو رایه بریاری هردوو نایه ته که سپراوه ته وه به نایه تی سوره تی ﴿النور﴾ و حدیسی به رده باران، وه که له ته فسیری نایه تی پیشوودا باسمان کرد.

۳- رای سنی هم که (نه بو موسلیمی نه صفه هانی) و هیندی کی له سهره نه مهیه: مه بهست بهو نافرته تانه له نایه تی پیشوودا نه وانن که سواری یه کتر نه بن و نهو کاره پیسه نه کن که له زمانی عره بیدا پی نهوتری (سحاق) وه مه بهست به نایه تی دووم نه وانن که نیریازی نه که م و سواری یه کتر نه بن، له سهر نه رایه بریاری هردوو نایه ته که نه سپراوه ته وه، وه بریاری توله ی زینا نه وه یه که له نایه تی سوره تی ﴿النور﴾ و حدیسا هاتوه، نه رای (نه بو موسلیمه) هر چند له هیندی باره وه به هیژه - وه که به دریزی باس کراوه له شوینی تایبه تی خو ی دا - به لام ناگونجی له گه ل چند ریوایه تیک و رای زانایان و کرده وی نوممه ته دا، چونکه نه گهر بریاری نهو دوو نایه ت نه سپرایه ته وه نه بوایه به دریزی ته منی نه نوممه ته ره فتاری پی بکرایه، که واته با وازی لی یینن، وه که دیار نیه با هر ون بیت، خاوه نی ته فسیری (روح المعانی) زور به دریزی له سهری پویشتووه و به لاوازی دهر کردوه. به هر حال ناشکرایه تا چ

رادهيك ويستويه تي گهلى موسلمان پاك و خاوين بکاتوه له هه موو کارو کردهويهكى
 چهپهئ، هر له يهکه مجارى هاتنيهوه نهو ههول و تهقه لای داوه، له کاتیکدا که
 نهيزانيوه و چاوه پروانى نهوه نهبوو که دیته مهدينه و دولهت و دهسه لاتی نهبن بهسر
 چهسپاندى و بهدى هينانى شهريعه ته کهى. نهو تا له سوړه ته مهکه ييهکاندا
 جله وگيرى کرد لهم کردهوه پيس و چه په لانه: وه که له سوړه ته کانى ﴿الإسراء،
 المؤمنون، المعارج﴾ دا، به لام لهو کاته دا هر جله وگيرى کرد و له پيش چاو چه په لى
 کردن و رينموى کرد بؤ دوور کهوتنه وه لييان، نيتر دولهت و دهسه لاتی نهبوو تا
 توله يان له سر دانى، وه نهيزانى که تنها جله وگيرى و په ندو ناموزگارى چاره سر
 نيه بؤ بهرگري تاوان و خراپه، هر چؤنى نهيزانى که نايين بهبن دولهت و دهسه لاتی
 راگير ناييت و بهدى نايهت، چونکه نايين تنها بيروباوه رينكى دهرونى و ههست و
 ويزدان نيه، به لکو بهرنامه و رژيمى که که نهبن ژيانى له سر دامه زرى و راگير بکرى،
 هه موو نايينه کانى خوا هر وا بوون، به پينچوانه ي نهوه ي که به هه له له دلى هيندى
 نه شارمزا دا هيه که هيندى له نايينه کانى خوا هاتوون بهبن شهريعت و بهبن رژيم و
 بهبن دهسه لاتی، نه خير نهوه بؤ چوونى که ناراسته و گومانى که هه له يه ا

نايين به شيوه ي گشتى بهرنامه ي ژيانه، بهرنامه يه که که نهبن بهدى بيت له ژياندا
 به کردهوه، وه نهبن مهردوم لهو نايينه دا هر بؤ خوا مل که چ بکن، بيروباوه پرو هه موو
 بؤ چوون و خو و ره وشت و ياسا و شهريعتى که هر له خوا وه رگرن، نهبن دولهت و
 دهسه لاتی که ببن پاسه وانى نهو نايين و شهريعت به بيت و بيچه سپينى و بهدى بينى له ژياندا و
 هه لسن به ته من و توله ي نهوانه ي که دژى نهو نايين و شهريعت نه و رينگرن له رينيدا، که ل و
 کؤمهل بپاريزن له چلک و چه په لى و کردارى بهدى نه فامى بؤ نهوه ي نايين و مل که چى تنها بؤ
 خوا بيت، بيچگه له خوا هيج په رستراونى تر نهبن له هيج جوړو شيوه يه کهى دا، هيج
 په رستراونى تر نهبن که ياسا و قانون دابنى بؤ بهنده کانى خوا، هر که سينک لافى نهوه لى
 بدا که مافى دانانى ياسا و رژيم و بهرنامه ي هيه بؤ مهردوم، نهو که سه لافى خوايه تى لى
 نه دا، نيتر به دم بلنى يان نا، که واته هر نايينى که هاتبن له لايه ن خواوه نهبن شهريعتى کهى
 بووبى، وه نهبن دهسه لاتی کهى بووبى بؤ به جى هينانى نهو شهريعت ته. جا هر بهو پنى يه که
 نيسلام هاته مهدينه و دولهت و دهسه لاتی پهيدا کرد، دهستى کرد به به جى هينانى
 شهريعت ته کهى، به رامبه ر هر تاوان و کردهويه که ته من و توله ي تايبه تى خوى دانا،

بیستمان و بینیمان ئەو بېرارانەى دانا لە یەكەمجارەوہ بۆ ئەو كردهوہ پيسانەى كەلەم دوو
 نایەتەدا بە درێژى تێپەريان كرد، لە پاش دا گوڤان بە بېرارىكى ترو ئیتر لەسەر ئەوہ
 دامەزراو جینگير بوو، وەك ناماژەمان بۆكرد. بىن گومان زۆر جى خۆبەتى ئەو بە گرنگ
 كرتن و توندو تيزبىيەى كە ئيسلام بەكارى هینا بۆ بەرگرى كردنى ئەو كارە زۆر چەپەلە و پاك
 كردنەوہى گەل و كۆمەل لى، چونكە ئيسلام مات بۆ نەهيشتنى هەموو جۆرە نەفامیەك بە
 هەموو نیشانە و دروشمەكانیەوہ، دەى یەكەم نیشانەى نەفامى لە هەموو چەرخەكانى دا —
 وەك چەرخى نەفامى ئىستامان — ئەو بەرەلایى و تىك بەرپوونە بەبى سەرگىرو بەرگىر،
 بەوینەى چوارپى و گيانلەبەرەكانى تر!! لە هەموو شت سەیرتر ئەوہیە ئەو بەرەلایى و
 بى نامووسىەش ناوئەبەن بە ئازادى و سەربەستى، هەركەس دژى بىت ناوى ئەبەن بە
 دواكەوتوو كۆنەپەرست!! لەگەل ئەوہدا شتىكى ناشكرایە كە ئەو بەرەلایىە دژى
 مرقایەتییە و هۆى داپزان و لەكار كەوتنى گەل و كۆمەلە، وە ماىەى نەمان و لەناو چوونى
 حەزارە و شارستانىتى گەلانى جیھانە لە كۆن و تازەوہ — وەك پوى دا لەناو ئیغریقییەكان و
 پۆمانیەكان و فارسەكانى كۆن — هەروەها پوى داوہ لەناو گەلەكانى ئەوروپا و ئەمرىكادا،
 ئەوہتا بەرەبەرە و پەستى دىن، لەگەل ئەو هەموو پىشكەوتنەدا هەیانە لە جیھانى (ماددە) و
 پىشەسازى دا، وە هەست كردن بەو پەستى و نەمانى مەردایەتى و مرقایەتییە، بووہتە
 ترس و بىمى ژیرەكانیان و ناوئىدیيان لە چارەسەر كردنى ئەو دەردە كوشندە، نازانن چى
 بكەن و هاوار بۆ كوئى ببەن؟! پۆژنامە نووس و خاوەن گوڤارەكان زۆر جار هاواریان لى
 هەلنەسى لەدەست ئەو هەموو نەخۆشى و دەردانەى كە ولاتى داگیر كردوون: نەخرشى و
 دەردى دەروونى و جەستەى و كۆمەلایەتى، بەلام هیچ كەسىك نىە بىت بە هاواریانەوہ.

هەركاتى بىرلەم جۆرە شتانە بكریتەوہ، وە هەركەسىك بە تەواوى تى بگات لە قوولى
 مەسەلەكە ئەو كاتە دەرنەكەوئ بەشىك لە گەورەى ئيسلام و دوور بىنى ئيسلام لەو
 بەرگرى و توندو تيزبىيەى كە بەكارى هیناوە بۆ بەرگرى و نەهيشتنى ئەو كارە چەپەلە لە
 ناو گەل و كۆمەلدا، وەك دەرنەكەوئ گەورەى تاوانى ئەوانەى كە ئەیانەوئ مرقایەتى
 لەناوبەرن بەبلاو كردنەوہى ئەو بەرەلایى و بى نامووسىە لە جیھاندا، ئەو كارە پيسە شیرین
 ئەكەن لەبەر چاوى نەفامان و بى هۆشان بەوہى ناوى سەیر سەیرى لى ئەنن: نازادى مرقا،
 سەربەستى، پىشكەوتن!

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ
 عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٧﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ
 حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي بُتُّ الْأَنَّىٰ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ
 أُولَئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾

نایه ته که ی دوا یی هینا به وهی که خوا زور و هر گرتنی توبه و گه پرانه وهی، نینجا له م نایه ته دا
 بو مان پوون نه کاته وه که و هر گرتنی توبه هه روا به تیگرایی نیه و به بن کات و مارج نیه،
 به لکو له گه ن کات و مارجی خوی دا و هر نه گیری و به بن نه وه و هر نا گیری، وه هانی گونا هباران
 نه دات له سر نه و گه پرانه وهی راستیه به جوئی و هر گرتنی توبه که یان پیویست نه کات له سر
 خوی که نه وه نه پهری به کار هینانی میهره بانیه، نه فهر موئی: ﴿ إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ
 يَسْمَعُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ﴾ و هر گرتنی توبه که له سر خوی به واته خوا به میهره بانی خوی بریاری
 له سر دا وه و به نینی دا وه به و هر گرتنی - هر بو نه وانیه که گونا نه کهن به نه فامی و به
 گومرایی، به م په نگه سه رنجام و دوا پوژی خراپی له یه که ناده نه وه، ﴿ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ ﴾
 نینجا پاش نه وه نه گه پرانه وه بولای خوا و دا وای توبه ی لی نه کهن له کات و ما وه یه کی نریکدا
 ﴿ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ﴾ به هوی نه وه نه وانیه خوا توبه یان لی و هر نه گیری ﴿ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا
 حَكِيمًا ﴾ خوا هه میسه نه پهری راده زانایه به هه موو شت، که واته زانایه به توبه ی راستی
 توبه که ران، ﴿ حَكِيمًا ﴾ کار دروسته و هه موو کار و کرده وهی به جی یه، که واته توبه ی راستان
 و هر نه گیری و توله یان لی ناسینی.

خوا میهره بانه و بهنده لا وازه کانی خوی ناتارینی، کاتی که گه پرانه وه به راستی بولای
 دهریان ناکات، به مارجیک گه پرانه وه که یان له کاتی خوی دا بیئت، به م په نگه ما وهی خو چاک
 کردن بمینی یا به نیاز و بریاری پوونیش بیئت، نه که هیچی به به ره وه نه ما بیئت له نا چاری دا
 بگه ریته وه که نه وه له راستی دا گه پرانه وه نیه، که واته نه وه و هر نا گیری، وه که دهر نه که وئی
 له مه دا که نه فهر موئی: ﴿ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ ﴾ توبه نیه بو نه وانیه که

هموو کوناهاکان نهکهن، نهوهی دهستیان پیا بگات بهبی سسر لی کردنهوه و پهشیمان بوونهوه ﴿حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ﴾ ههتا کاتی که مردن نامادهی هر یهکیکیان نهبی و نهکویته گیان کهنشت و گیان نهگاته گهرووی ﴿قَالَ إِنِّي تَبْتُ الْقَنَ﴾ لهو کاتهدا نهلی: بهراستی من نیستا توبه نهکهم و نهگه ریمهوه ﴿وَلَا الَّذِينَ يُمُوتُونَ وَهُمْ كَفَارٌ﴾ بؤ نهوانهش نیه که نهمن لهکاتیکدا بی پروان و بهبی پروایی نهمن.

نهم دوو تاقمه توبهیان بؤ نیه، دووه میان ناشکرایه، چونکه لهماوهی ژیانی دا پهیوهستی خوئی به خواوه نهچرئی و به تهواوی همل گهپرانهوه و لی بووردن بؤ خوئی زایه نهکات، به جوریک دم توبهیشی نیه، یهکهمیش هر دم توبهیهکی پووته و لهناچاری دا نهیلی، نهک به خوشی و خواهیشی خوئی، تازه پیی ناوته بوژی دواپی و کهوتووته جیهانی پاداشت و توله و له جیهانی کردهوه دهرچووه، مهرج و بهرهمی توبهیی به تهواوی لهدهست دهرچووه، که بریتیه لهنیازو بریاری نهگهپرانهوه بؤ گوناهاکان و خوچاک کردن و به سهروگرتنی هر مافو هقن کهلهسهریهتی، کهواته له پووی راستی دا توبهیی بهدی نایهت، وه دم توبه ناچاریهکشی هیچ نرخیکی نیه و وهک هر نهبی و نهیلی وایه، کهواته مافی خوئیانه که جوت و هاومل کراون لهگهل تاقمی دووهمدا له نایهتکهدا، وه دهربارهی هردوو وهک یهک نهفهرمووی: ﴿أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ نهوانهیی که باس کران له هردوو تاقمی نامادهمان کردووه بویان سزایهکی گهوره که نیش و نازار دهره. نهگهر مهبهست به تاقمی یهکهم جوریک بیئت له بی پروایان - وهک زور کهس لهسهر نهوهن - بهم پهنگه نهمان بپرین بهسهر نهو بی پروایانهدا به ناشکرا جاری بی پروایان نادهن، وه تاقی دووهم نهوانه که به ناشکرا لافی بی پروایی لی نهدهن، نهوا هیچ گرییهک پهیدا نابیی، چونکه بی پروایان به هموو جورهکانیهوه وان له شاگرداو بزگار بوونیان نیه، بهلام نهگهر مهبهست پییان برواداری زور تاوانبار بیئت، نهو کاته گریی پهیدا نهبیئت، چونکه وانیشان نهادات که برواداری خاوهن گوناھی گهورهش هر نهبی سزا بدرئی و بی گومان خوا لینی نابووری، دهی نهوهش پیچهوانهیی رای زوریه و نهملی سووننهته، بؤ کردنهوهی نهو گرییه لهلایه ن زانایانهوه و تراوه: نهمانه توبهیان لی وهرناگریی، دهی لازم ناکات لهوهوه سزادانیان، بهلکو

ئەكەونە مەیل و خواھیشی خوا، سزایان بدات یان ئەیدا خۆی ئەزانئیت، ھەرۆھا لە ھەرەشەكرن لئیان بە نامادە كردنی سزا بۆیان لازم ناكات سزا دانئیان. یان ئەلئین: سزا دانئیان كاتئ ئەبئ ئەگەر خوا لئیان نەبوورئ، وەك دەرئەكەوئ لە ئایەت و حدیسەو، لەپاش ئەمانە ئەگەرئەنەو بۆ سەر ئایەتی پئیشوو بۆئەوھی بزائین مەبەست چیه بەو كات و ماوہ نزیکەى كە تۆبەكەران تئای دا ئەگەرئەنەو؟

كۆمەل و جەماوهری زانائیان لەسەر ئەوہن كە مەبەست پئیش گەیشتنە بەكاتی گئیان كەنشت و گەیشتنی گئیان بەگەرۆو، وە بەلگەیان لەسەر ئەوہ چەند حدیسئیکە. یەكئ لەوانە حدیسئیکە كە (ئیمامی ئەحمەد و تیرمزی) ھئناویانە لە (ئئین و عمر) ەوہ - خوائ لئ پازئ بیئ - كە ئەفەرمووئ: پئغەمبەر (ﷺ) فەرمووئ: بئ گومان خوا تۆبەى بەندەى وەرئەگړئ تا نەگاتە غەرغەرە، واتە تا پئیش ئەوھی گئیان بگاتە گەرۆوئ، (ئئین و جەرئین) لە (ئئین و عەباس) ەوہ - خوائ لئ پازئ بیئ - ئەگەرئەنەو كە فەرمووئەتى: ئەو كاتە نزیکە ماوہى بەئینی گوناھەكەئە تا كابرا فریشتەى گئیان كئشان ئەبئینئ، وە بەلگەئەكئ تریان ئەمەئە لەم ئایەتەدا كاتئ نامادەبوونئ مردن و گئیان دەرچوونئ داناوہ بەكاتئ وەرئەگړتنئ تۆبە و ئەم كاتەئ ھئناوہ لە بەرامبەر لەو كاتە نزیکەوہ، كەواتە بئجگە لەم كاتئ مردنە ھەر بەرى كات و ماوہ نزیکەكە ئەكەوئ و بەئئینی وەرگړتن ئەگەرئەنەو، بئجگە لەوہش ھەموو تەمەن ھەرچەند درئژە بكئشن ھەر كەمە و نزیکە ئئتر بابوہستنئ كە مەردوم ھەموو ھەناسەئەك لەپئئى مردنەئە، وە ھەرچئش وا بئ بەنزئك داھەنرئ، كۆمەل و جەماوەر بەو جۆرە ئەفەرموون. وە ھئندئ لەزانائیان ئەفەرموون: مەبەست بەو كاتە نزیکە ئەو ماوہئەئە كە پق و ئارەزووہكەئ ئەئئشئتەوہ و نامئینئ، وە ئەفەرموون: ئایەتى سئئەم ئەو كاتە نزیکەئ دئارئى كردوہ بۆ وەرگړتنئ تۆبە لە ھەموو گوناھبارئك، بە جۆرئكئ قەتەئى و بئ گومان، وە ئایەتى دووہم كاتئ گئیان دەرچوونئ دئارئى كردوہ بۆ وەرگړتنئ تۆبە بە شئوہئەكئ قەتەئى و بئ گومان، بئ دەنگ بووہ لە بەئینی ئەو دوو كاتە، كە كاتئ ئومئد و ترسە و تا زووتر تۆبە بكرئ ھئوای وەرگړتن بەھئز ترە و تا تەفرە بدرئ ھئوا كەترە و مەترسى وەرئەگړتن بەھئز ترە، بەراستئ

هرچهند رای یه کهم به لنگه‌ی زوری له سه‌ره و پێک تره له گه‌ل فراوانی لی بووردن و به‌زه‌یی
خوادا، به‌لام نهم رای دوومه زور به‌هیزه و له‌دل دا زور جیگیره.

ئینجا نه‌گه‌ر ئیننه‌وه بو سه‌ر باسه سه‌ره‌کیه‌که‌ی له‌مه‌به‌ر، که باسی ئافره‌ت بوو، هیندی
برپاری تر ده‌ره‌ه‌کات له‌باره‌یان‌ه‌وه و هیندی تر له تاوان و سته‌می تر قه‌ده‌غه نه‌کات
که له سه‌رده‌می نه‌قامی دا ده‌رباره‌یان نه‌کرا. له‌و سه‌رده‌مه نه‌قامیه‌دا نهم چهند شته ناراست و
ناره‌وایانه باو بووه:

۱- هیندی باویان وابوو نه‌گه‌ر پیاویکیان لی بمردایه که سوو کاری مردووه که ژنه‌که‌یان
به‌میراتی و که له پوور وهر نه‌گرت، وه‌ک مال و مندا له‌که‌ی نه‌گه‌ر مه‌میلیان ببوایه
نه‌یانخواست، وه نه‌گه‌ر که سێک ناره‌زوی بکردایه نه‌یدا به‌شووو ماره‌بیه‌که‌ی
وهر نه‌گرت بو خوی، یان راگیری نه‌کرد له مال دا به‌بێ به‌شوودان هه‌تا ئافره‌ته‌که ناچار
نه‌بوو خوی نه‌کری لی به شتیک.

۲- هیندی تر باوی وابوو که یه‌کێ بمردایه خاوه‌نه‌که‌ی جل و به‌رگی خوی نه‌دا به ملی
ژنه‌که‌ی دا، به‌وه نه‌یکرد به‌مالی خوی، ئینجا نه‌گه‌ر جوان بوایه نه‌یه‌ینا، نه‌گه‌ر
ناشیرین بوایه راگیری نه‌کرد هه‌تا نه‌مرد و ئینجا ماله‌که‌ی نه‌برد به میراتی، یان
ئافره‌ته‌که خوی لی نه‌کری به شتیک که پنی پازی بوایه به‌لام نه‌گه‌ر ئافره‌تیک زوو
فریا کهوتایه پیش نه‌وه‌ی جل و به‌رگی بدایه به‌ملی دا، بگه‌یشتایه‌ته مالی باوکی نه‌وه
پزگاری نه‌بوو ئیتر خاوه‌ن مردووه‌که هیچی بو نه‌نه‌کرا!

۳- هیندیکی تر باوی وابوو ژنه‌که‌ی خوی ته‌لاق نه‌دا، به مه‌رجیک شوو نه‌کات به
هه‌ر که سێک که نهم حه‌ز نه‌کات، مه‌گه‌ر خوی لی بکریایه به هه‌ر مال و ماره‌بیه‌که که
کابرا پنی دابوو!

۴- ئافره‌تی وا بوو که می‌رده‌که‌ی نه‌مرد راگیر نه‌کرا به دیار مندا لیک ساواوه هه‌تا گه‌وره
نه‌بوو وهری نه‌گرت!

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِيَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

پیاوی وای بوو نافرہ تیکی ہستیوی له ژیر دہست دا نہ بوو، راگیری نہ کرد بہ دیاری کوپنکی مندالی خوہرہ تا گہورہ نہ بوو، نہ یخواست و مالہ کہیشی ورنہ گرتا ہرورہ ہا چہند نارہوایی تریش کہ ہموو ناریک و نہ گونجاوون لہ گہل مروفاہتی و نادرہ میتی دا، نینجا نیسلام ہات نہو ہموو نارہوایی و ناراستیہی لایردو پیزو مافی نافرہتی بہ تہوایی دہرخت و دای. نینجا با گوئی شل کہین بو نایہ تہ پیروزہ کان تا ہر بارہ پاک و خاوینہ کہی خوی بدا بہ گونچکہ مان دا، نہ فرمووی: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ نہی نہوانہی کہ ہر واتان ہیناوہ، ﴿لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا﴾ رہاوو حہلال نیہ بو تان ژنی مردوہ کانتان بہ کہ لہ پورو میراتی و مرگن بو خوتان و چون مہیلتان بوو وایان لہ گہل بکہن، لہ کاتیگدا نہو نافرہ تانہ پییان ناخوشہ و زوریان پی نہ ہینن، ﴿وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ﴾ تہنگہ تاویان مہکن و توندو تیزیان لہ گہل مہکن یان پئی شوو کردنیان لی مہگن ﴿لِيَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ﴾ بوئوہی ہیندی لہو مال و مارہییہی کہ پیتان داون بیبہن بو خوتان، بہم رہنگہ ناچاریان بکہن تا دہست لہو ماف و مالہی خویان مہلگن بو ئیوہ و خویان بکہن لیتان پئی، لہ ہیچ کاتیگدا، یا لہسر ہیچ باریک یا لہبہر ہیچ ہویک نہوہیان لہ گہل مہکن ﴿إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ﴾ مہگہر کاتی کہ کردوہیہکی زور ناشیرینی ناشکرا بکہن، کہ بریتیہ لہسر پیچی و بہدخویی و بی شہرمی و قسہی ناشیرین، یان زینایان کرد، واتہ لہم کاتہدا کہ نہوان تاوانبارن و خہتا لای نہوانہ، ئیوہیش نہتوانن کاریکی وابکہن کہ نہوان تہ لاق و مرگن لہسر ہیندی یان ہموو نہوہی کہ پیتان داون. فرمووی: کردوہی زور ناشیرینی ناشکرا، بوئوہی ہر وا لہ خو پایی و بہ بی بہلگہیہکی پوون ستہم تہ کری لہو نافرہ تانہ. نہم نایہ تہ بہ دوو جوڑی تریش تہفسیر کراوہ تہوہ، بہ لام نہم جوڑہی کہ وتمان بہ ہیزترہ لہ دل داو پای زورہی لہسرہ و ریک و پیکیشہ لہ گہل نہو پیوایہ تانہی کہ لہ پیشوہ گوتمان. ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ رہفتاریان لہ گہل بکہن و ژیانیان لہ گہل ببہنہ سہر بہ شیوہیہ کہ ژیری و مروفاہتی نہیہوی و شہر داوای نہکات،

فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾ وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَبَدُّوا لِرُؤُوسِ مَكَاتٍ رُؤُوسٍ وَأَتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذَتْ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٢١﴾

﴿فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ﴾ ئىنجا ئەگەر خوشتان ناوین و بیزاون لاتان و حەز ناكەن بە خاوسەری و راگیرکردنیان، بەبێ ئەوەی هیچ ھۆیک ببێ بۆ ئەوە لەلایەن ئەوانەوه ﴿فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا﴾ ئەو کاتە ھەر خۆتان بگرن و دەستیان لێ ھەلمەگرن، چونکە نزیکە ئێوە شتیکتان پێ ناخۆش بێ و کەچی خوا خێرو بەھرەى زۆرى تى بخت، واتە ئەو خۆش نەویستەن و بیزاریتەنە مەكەن بەھۆی جیا بوونەوتان لێیان، چونکە ئێوە نازانن، بەلکو لەمانەوهی ئەو ئافرەتەنەدا خێرى زۆرى ئێوهى تیا بێت، بەم ڕەنگە ئەو بیزاریە بگورێ بە سۆزو خوشەویستی و ژیانیکى خوش و کامەرانى پەیدا ببێ بۆیان، وە نزیکە مندالی باشیان ببێ لێیان کە خێرو خوشی لە قاپى خوا بۆ ھەموو شتیکی تریشە و تاییبەتى ئیە بە ئافرەتەوه، وەك ئایەتەكەیش تاییبەتى نەکردوو و فەرمووی: شتیكتان پێ ناخۆش بێ، وە ئەیفەرموو: ئافرەتێك... بێجگە لەوھش خۆگرتن لەسەر ھەر شتیکی ناخۆش لەبەر خوا پەرە لە پیت و فەر.

ئابەو جۆرو شێوه شیرینە ئیسلام پەيوەندی ژنو میردی بەھیز ئەكات و ئەيوئ نەپچرئ لە خۆپایى، چونکە مال و خیزان ئەكات بەھۆی ئارامی و ناساییش و ناشتی، وە پەيوەندی ژنو میردی داناو بە مایەى خوشەویستی و سۆزو بەزەیی، کەواتە تا دەست بدات و بگونجی ئەبێ ئەو پەيوەندیە بپاریزێت و راگیر بکری لەسەر بارو شێوه شیرین و راستەقینەکەى خۆی. ئینجا ئەى برای بڕوادار، ئەى ژیرەوەر بێرێك بکەرەوه و بەراوردیکى ئەم ئایەتە بکە لەگەل ئەو پەستی و بێ نامووسیەى کە (پیش کەوتووھکان) پەواى ئەدەن کاتى کە ژنو میرد یەکتریان خوش نەوی بە لایانەوه پەوايە ئەک جیا بوونەوه و تیک دانى ئەو مال و خیزانە، بەلکو ئافرەتێك کە پیاوھکەى خوش نەویست بەدزیوھه خۆی پێك بخت لەگەل

هرکسینک که دلی نهیگری و کاری ژنو میردی لهگهل بکات، چونکه ناچاره و میردهکهی
 خوی ناوی، هروهه میردهکشی نهگه حزی له ژنهکهی نهکردا! نینجا نهگه له پاش نهو
 هموو هول و خوگرتنه، دهرکوت که ژبانی ژنو میردی هه ناگونجی و نهبن دهست
 هه لگری له نافرته، نهو کاته ناچاره دهستی لی هه لگری و هه مال و مارهیهکهی داوه تی
 بیداتی با زور زوریش بی، وهکو نهفهرمووی: ﴿وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحْمِلُوا نِصْفَ مَا كُنْتُمْ حَامِلِينَ﴾ نهگه
 ویستتان هینانی ژنیکی تازه له شوین ژنه پیشووه که تان که حزی لی ناکه و نه تانهوی
 دهستی لی هه لگرن ﴿وَأَتَيْنَاهُم بِطَارٍ﴾ له کاتیکدا که هرکام له نیوه مالیکی زورتان
 دابی به هرکام لهو ژنه پیشووانه تان، نیت و هریان گرتی یان له گمردنتان دا نایبتهوه نهبن
 بیاندهنی، ﴿فَلَا تَأْخُذْوا مِنْهُ شَيْئًا﴾ هیه شتی که لهو ماله زوره و هرنه گرنهوه، نه که م و نه زور،
 به لکو به تهواری با بیبهن بو خویان، چونکه نهو گورین و دهست لی هه لگرتنه تان له بهر
 بهرژه و هندی و پی خوش بوونی خوتانه و بهبن هیه گوناو و خراپه یه که له لایه ن هوانهوه،
 که واته له بهرچی هیه چیان لی بسینهوه؟ واته به هیه رهنگ مافی نهوه تان نیه، نینجا به
 توندی بیزاری دهرنه بری لهو کردهوه و سه رزه نشتیان نهکات له سه ری، نهفهرمووی:
 ﴿اتَّخَذُوهُ بَهْتِنًا وَإِنَّمَا مِيسًا﴾ نایا وهی نه گرنهوه به درو بوختانیکی زل به سته م و
 گوناهیکی ناشکرا؟ پیواری و ابووه که ویستی تی ژنه کهی ته لاق بدات بوختانی داوین پیسی
 بو کردهوه، تا ناچار بووه دهستی له مارهیه کهی هه لگرتووه، نینجا خوایش نهو باوی
 سه رده می نه فامیهی قدهغه کرد بهو توندیه. بیجکه له وهش نهو وهرگرتنهوه هه بوختان و
 دروی زله، چونکه کاتی خوی بریاری داوه و پیوستی کردهوه و نیستا که نهیسی نیتهوه،
 واته بریار نه دراوه و پیوست نه کراوه، وه هم کاتی خوی بریار و به لینی داوه به دانی به
 تهواری دهی که لینی گل بداتهوه قسه پیشووه کهی به درو بوختان دهرنه کات، هروهه له
 چند باریکی تریشهوه هه به بوختان و درو دهرنه چی وهک (نیمامی رازی) نهفهرمووی.
 نینجا هه می تر بیزاری دهرنه بری و سه رزه نشتی تریان ناراسته نهکات، نهفهرمووی:
 ﴿وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ﴾ نایا نیوه چونی وهرنه گرنهوه ﴿وَوَدَّ أَنْضَى بِمَضْكُمْ إِلَى بَعْضٍ﴾ له کاتیکدا
 که هیندیکتان گه یشتووه به هیندی ترتان و به تهواری تیکه لی یه کتر بوون، واته کاری ژنو
 میردی تان لهگهل کردهون، وهک (نبن و عباس و مجاهد و سوددی) نهفهرموون. بی گومان نهو

گه‌یشتن و تیکه‌لیه له هه‌موو شتیکی تر به‌هیزتر و تیر و ته‌وا و تره و چهنده‌ها پینگه‌یشتن و تیکه‌لی تریش شه‌گرتنه‌وه: هه‌موو بزوتنه‌وه‌ی ئاره‌زوو و خوشه‌ویستی و هه‌موو سه‌رنج دان و نزیك بوونه‌وه و یه‌ك گرتن و لی كهوتنیك به‌خوشی و خوشه‌ویستی، هه‌موو، كه‌واته زۆر جی‌ی سه‌رسوپمانه بۆ هه‌ركه‌سیك كه بیر له‌وانه نه‌كاته‌وه و له پووی بیئت هه‌ر شتیك له‌و ماڵ و ماره‌یییه وهر‌گرتنه‌وه له‌و ئافره‌ته بیچاره كه خاوه‌نی نه‌و هه‌موو ماف و چاكه‌یه به‌سه‌ریه‌وه!! ئینجا سه‌ر باقی نه‌و هۆیانه هۆیه‌کی تر باس نه‌كات بۆ نه‌و وهر‌نه‌گرتنه‌وه كه به‌پراستی زۆر گرتگه و نه‌بێن موسلمان پینچه‌وانه‌ی ره‌فتار نه‌كات، نه‌فه‌رمووی: ﴿وَآخَذَتْ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا﴾ نه‌و ئافره‌تانه وهر‌یان گرتووه لی‌تان عه‌ده و په‌یمانێکی به‌تین كه نه‌و وته‌ی ماره‌ كردنه‌یه‌كه خوا دایناوه و نه‌وانی پێ‌ جه‌لال كردووه، وه‌ك (مجاهد) نه‌فه‌رمووی. یان بریتیه له‌ نایه‌تی سوهرتی ﴿البقرة﴾: ﴿فَإِنْسَاكُ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ﴾ وه‌ك ته‌فسیر كرایه‌وه له‌وی. كه نه‌و وته‌یه له‌ كاتی ماره‌ بپینه‌كه‌یشدا نه‌وتری. وه‌ك (قه‌تاده و ضحاک) و چهنده كه‌سیکی تریش نه‌فه‌رموون. ده‌ی كه‌سیك نه‌و په‌یمانێ دابن چۆن نه‌بێن زاتی ببین پینچه‌وانه‌ی ره‌فتار بكات، ئاشكرایه‌كه وهر‌گرتنه‌وه‌ی هه‌ر نه‌ندان له‌و ماره‌ ییه به‌ فیئل و ته‌له‌كه‌ و به‌بێن ره‌زامه‌ندی ئافره‌ته‌كه دژ و پینچه‌وانه‌یه!

هیندی له‌ زانایان نه‌م نایه‌ته‌یان كردووه به‌ به‌لگه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی كه زیاده‌ ره‌وی دروسته له‌ ماره‌ییدا، بێ‌گومان به‌پێ‌ی ده‌سه‌لات و ره‌زامه‌ندی دروسته و سنوورێکی تاییه‌تی بۆ دیاریی ناكړی، وه‌ك وهر‌ نه‌گړی له‌و هه‌واله‌یشه‌وه كه (نه‌بو یعلی) نه‌یه‌ینن له‌ (عمری فاروق) وه‌ - خوی لی‌ پازی بیئت - كه جارێك له‌ فه‌رمووده‌یه‌کی دا جله‌وگیری كرد له‌وه‌ی ماره‌یی زیاتر بكری له‌ چوارسه‌د دره‌م، له‌ پاشان ئافره‌تیکی قوهریشی لی‌ی هه‌له‌په‌ری و به‌ره‌رچی دایه‌وه به‌مه‌ی له‌م نایه‌ته‌دا نه‌فه‌رمووی: ﴿وَأَتَيْنَهُنَّ إِحْدَثَهُنَّ وَقِنطَارًا﴾ كه ﴿وَقِنطَارًا﴾ بریتیه له‌ مالیکی زۆر زۆر، ئینجا (حه‌زه‌تی عمر) یش فه‌رمووی: نه‌ی خوییه داوای لی‌ خۆش بوونت لی‌ نه‌كه‌م. هه‌موو كه‌س زانا تره له‌ (عمر)، ئینجا په‌شیمان بوویه‌وه له‌و بپه‌ریه‌ی كه دای و چوو سه‌ر مینبه‌رو فه‌رمووی: من جله‌وگیری ئیوه‌م كرد له‌وه‌ی كه ماره‌یی زیاده‌ بكن له‌ چوار سه‌د دره‌م، ئینجا نه‌لیم: هه‌ركه‌س هه‌رچه‌ندی پێ‌ خۆشه له‌ مالی خوی بیدات له‌ ماره‌یی دا با بیدات. به‌لی بێ‌گومان ئافره‌ت و خاوه‌ن ئافره‌ت به‌ سووك و ئاسان و كه‌م نه‌ركی

بینہ پیشہوہ باشتر و خیرہ، وەك (ئین و حەبان) لە صحیحەكەى دا ئەگێرتەوہ لە (ئین و عەباس) ھوہ - خوای لى رازی بیئت - كە ئەفەرمووی: پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: لە چاك ھەلبژێراوی ئافەرتانە ئەوانەیان كە مارەییان سووك و ئاسان تر بیئت، وە ئاشكرايە كە گرانی مارەیی و زیادە ئەرك ئەبێ بەھۆی كەم بوونەوہی ژن ھینان و شووکردن، كە ئەوھیش شەپرو خراپەى زۆر زۆرى لى پەیدا ئەبێ.

ئەو پووداوەى (حەزەى عمر) نەفام كردوویانە بە پەخنە و لەكە بەسەر یەوہ، بەلام با بزائن ئەو جۆرە شتانە ئەبێ ھەر پوو بەن لە ئادەمیەوہ، مەگەر زۆر زۆر بە دەگمەن دەست كەوێ كەسێك ھەلەى نەبووین، (ئین و جەرین) ئەلئى (محمد كۆپى كعب) ئەفەرمووی: جارێك پیاویك پرسیار ئەكات لە (ئیمامى عەلى) لە مەسەلە یەك، ئەویش وەلامى ئەداتەوہ، لە پاش دا پیاوہ كە ئەلئى: نەخیر وانیه، بەلكو بەم جۆرە یە، لە پاشان ئیمام ئەفەرمووی: تۆ راست ئەكەیت و من ھەلەم كرد، قورئان باسى مەسەلە یەكمان بۆ ئەكات كە (حەزەتى داود) ھەلەى كرد تىای داو (حەزەتى سلیمان) پئى پئى برد - سەلامى خوا لە ھەردووکیان - . كەواتە ھەركەسێك پیاو بیئت ئەو پووداوەى (حەزەتى) عمر ئەكات بە بەھرە و ھۆى گەورەیی بۆى نەك بە لەكە و پەخنە.

لە پیشەوہ جەلەوگیریى كرد لەوہى كە ژنى مردووہ كان بە كەلەپوورو میراتی وەرگێرین، ئیتر بۆ ئەوہ بیانخوازن بە زۆرو پئى ناخۆشى، یان بۆئەوہى بیان دەن بە شووو مارەییەكانیان وەرگرن، وەك بەدریژى باس كرا، ئینجا لیڤەدا بە تاییبەتى جەلەوگیریى ئەكات لە باوئىكى پیس لە باوہكانى سەردەمى نەفامى، كە بریتى بوو لە داگیرکردن و مارەکردنى باوہژن لە پاش مردنى باوہكە، كە ئەمە جیاوازە و بەھیچ كلۆجێك دروست نیە با ھەردوو تەرەف رازی بن، لەسەر ئەم بارە ئەم ئایەتە پەیوہستە بە ئایەتى پیشووەوہ كە فەرمووی: ﴿لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا﴾، ھەلئەگەرئى كە ئەم ئایەتە لەگەل ئایەتى داھاتوودا ھاتن بۆباسى ئەو ئافەرتانەى كە مارەکردنیان قەدەغە یە، ئینجا لەبەرئەوہى مارەکردنى باوہژن بە تاییبەتى مارەکردنى باوہژنى جوئى كەردەوہ و بە ئایەتێكى تاییبەتى زۆر بە توندی قەدەغەى كرد تا بە تەواوی بدا لەو باوہ پیسە و لە پشەى بیئى،

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً
 وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ
 وَعَمَّنْتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأَخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّيْلِ أَرْضَعْتِكُم
 وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرِّضَاعَةِ

فهرمووی: ﴿ وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ ﴾ ماره نه‌که‌ن نه‌و نافرته‌تانه‌ی که باوکه‌کانتان ماره‌یان کردوون، واته ماره‌کردنیان مایه‌ی توله‌و سزایه ﴿ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ﴾ مه‌گر نه‌وه‌ی که تیپه‌ری کردبی‌و کرابی‌ له پیش نه‌م قه‌ده‌غه کردنه‌دا، چونکه پیش قه‌ده‌غه کردنی خوا هیچ شتی‌ک قه‌ده‌غه نابی، نه‌گی‌رنه‌وه له (نه‌بی که‌عب) وه که فه‌رموویه‌تی: ماره نه‌که‌ن نه‌و نافرته‌تانه‌ی که باوکتان ماره‌ی کردوون مه‌گر نافرته‌تی‌ک له‌وه و به‌ر مردبی، بی‌گومان نافرته‌تی ناوا ده‌ست نادا بو ماره‌ کردن، که‌واته مه‌به‌ست زیاده‌روه‌ی له قه‌ده‌غه کردنه‌که‌داو زیاده‌ دنیا‌کردنه له‌سه‌ری، بوئه‌وه‌ی به‌ ته‌واوی ری‌نگه بگری‌ له‌وباوه پیسه‌و له ریشه‌ی بینن، نینجا نه‌و کرده‌وه‌و باوه پیسه‌ به‌ ته‌واوی چه‌په‌ل‌و بینزاو نه‌کات که‌له‌ هو‌ی جل‌ه‌و‌گیری‌به‌که‌ی دا نه‌فه‌رمووی: ﴿ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا ﴾ چونکه به‌راستی نه‌و ماره‌کردنه کرده‌وه‌یه‌کی زور پیس‌و چه‌په‌ل‌و خه‌شم لی‌ گیارو و بینزاوه‌و هر‌وا هاتووه‌ له‌ زانین‌و بریاری خوادا، به‌م ره‌نگه‌ هر‌گیز ره‌وا‌ی نه‌داوه ﴿ وَسَاءَ سَبِيلًا ﴾ ری‌نگه‌یه‌کی زور خراپ‌و به‌ده‌ که‌ دراوه‌ته‌ به‌ر (نیمامی‌ پازی) - خوا‌ی لی‌ پازی بی‌ت - نه‌فه‌رمووی: کرده‌وه‌ی ناشیرین سن‌ جزوه: ناشیرینی ژیری، ناشیرینی شهرعی، ناشیرینی باوو عاده‌تی. خوا‌ی گه‌وره‌ نه‌و ماره‌ کردنه‌ی به‌ ناشیرین ده‌ر کرده‌وه‌ له‌ هر‌سن‌ باره‌که‌وه: به‌م ره‌نگه‌ ناوی بردووه‌ به‌

﴿ فَحَسَّهٗ ﴾ که نهوه خراپیه‌ک‌هی ناشکرایه به‌لای هم‌موو ژیرنکی ساغوره. وه ناوی بردووه به

﴿ وَمَمَّتَا ﴾ که نه‌ویه بی‌زاوبین لای خواو خه‌شمی به‌تینی بی‌نی لینی، وه ناوی بردووه

به‌رینگیه‌کی به‌دو خراپ که دژو پی‌چه‌وانه‌ی باوی ناو مردانه، وه هر کرده‌ویه‌ک له‌م

سن‌باره‌وه چه‌په‌ل و ناشیرین بی، بی‌گومان گه‌یشتووه‌ته نه‌وپه‌ری پله‌ی پیسی، به‌سه بو

پیسی و گه‌وره‌یی نه‌و گونا‌هه که (نی‌مامی نه‌حمه‌دو حاکم و به‌یه‌قی) حه‌دیسینک نه‌هینن

له (به‌رائی کوپی عاره‌ب) وه -خوای لی‌ پازی بی‌ت- که نه‌فه‌رمووی: گه‌یشتم به‌ خالم

به‌یداهینکی پی‌بوو، ووت‌م: نیازی کویت هه‌یه؟ نه‌ویش ووتی: پی‌غه‌م‌به‌ر (ﷺ) نار‌دومی بو‌سه‌ر

پی‌اوینک که پاش باوکی باوه‌ژنه‌ک‌هی ماره‌کردووه، وه فه‌رمان پی‌داوم که به‌دم له‌ گه‌ردنی و

ماله‌ک‌هی بی‌نم!! بی‌گومان نه‌م قه‌ده‌غه‌ کرده‌ن تایبه‌تی نیه بو‌ ماره‌ کردن له‌ پاش مردنی باوک،

به‌لکو کشتیه بو‌ ماره‌کردنی ته‌لاق در‌اوی باوک له‌کاتی ژیانیشی دا، به‌لکو خراپی و به‌دی

نه‌م جو‌ره‌یان زور‌تره، چونکه نه‌و باوه‌ژنه له‌جئی دایکه، وه خواستنی به‌پیش چاوی

باوکه‌وه نه‌وپه‌ری بی‌ شرمی و به‌ریه‌ره‌کانئی تیایه به‌رام‌به‌ر باوکه‌که، هژی دژایه‌تی و

دوژمنایه‌تیه‌کی به‌تینه، نینجا دیته‌سه‌ر باسی نافرته قه‌ده‌غه‌کانی تریش، نه‌فه‌رمووی:

﴿ حَرِّمْتُ عَلَيْكُمْ اُمَّهَاتِكُمْ ﴾ قه‌ده‌غه‌و حه‌رام کراوه له‌سه‌رتان ماره‌کردنی دایکه‌کانتان،

﴿ وَبَنَاتِكُمْ ﴾ ماره‌کردنی کچه‌کانتان، ﴿ وَاَخْوَاتِكُمْ ﴾ خوشکه‌کانتان، ﴿ وَعَنْتِكُمْ ﴾ پوره‌کانتان

که خوشکی باوکتانن ﴿ وَخَالَاتِكُمْ ﴾ پوره‌کانتان که خوشکی دایکتانن ﴿ وَبَنَاتُ الْاَخِ ﴾

کچه‌کانی براتان ﴿ وَبَنَاتُ الْاَخْتِ ﴾ کچه‌کانی خوشکتان ﴿ وَاُمَّهَاتُكُمُ اللَّيْلِ اَرْضَعْنَكُمْ ﴾ نه‌و

دایکانه‌تان که شیریان پی‌داون. ﴿ وَاَخْوَاتُكُمْ مِنَ الرِّضَاعَةِ ﴾ خوشکه‌شیریبه‌کانتان،

وَأَمَّهَتْ نِسَائِكُمْ وَرَبَّيْبِكُمْ الَّتِي فِي حُجُورِكُمْ مِّنْ نِّسَائِكُمُ الَّتِي دَخَلْتُمْ
 بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَلْتُ لَكُمْ
 الَّذِينَ مِّنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ
 كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٣﴾

﴿وَأَمَّهَتْ نِسَائِكُمْ﴾ دایکه‌کانی ژنه‌کانتان ﴿وَرَبَّيْبِكُمْ الَّتِي فِي حُجُورِكُمْ﴾ کۆله
 به‌سه‌کانتان که‌له ژئیر چاودیریتان دان و سه‌رپه‌رشتیان نه‌که‌ن ﴿مِّنْ نِّسَائِكُمُ الَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ﴾
 ﴿لَهُ كَاتِبُكُمْ﴾ که‌واته نه‌گه‌ر نه‌چووبوونه لایان، ﴿وَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ
 عَلَيْكُمْ﴾ که‌واته نه‌گه‌ر نه‌چووبوونه لایان شه‌ا هیچ‌گوناهو شه‌ره‌جینکتان له‌سه‌ر نیه له
 ماره‌کردنی شه‌و کۆله‌به‌سانه‌دا له‌پاش شه‌وی دایکه‌کانیان له ژئیر پکیفتاندا نه‌ما‌بن و
 په‌یوه‌ستی ماره‌کردنه‌که‌یان پچرا بن، ئینجا با بزانی که‌ قه‌ده‌غه‌کردنی شه‌و کۆله‌به‌سانه
 نه‌به‌ستراوه‌به‌وه‌ی که‌لای باوه‌پیاره‌کانیان بن و له ژئیر چاودیری شه‌واندا بن وه‌ک پروکه‌شو
 پواله‌تی نایه‌ته‌که‌که‌ نه‌یگه‌یه‌نی، به‌لکو به‌مه‌ر جوړ قه‌ده‌غه‌ن لای کۆمه‌ل و جه‌ماوه‌ری
 زانایانه‌وه، به‌لام له‌به‌ر شه‌وه‌ی کۆله‌به‌س زۆتر لای باوه‌پیاره‌کانیان له نایه‌ته‌که‌دا به‌و جوړه
 هات، ﴿وَحَلَلْتُ لَكُمْ الَّذِينَ مِّنْ أَصْلَابِكُمْ﴾ قه‌ده‌غه‌کراوه له‌سه‌رتان ژنانی شه‌و
 کوپانه‌تان که‌له پشته‌ی خۆتان کنراون، نه‌ک شه‌و کوپانه‌ی به‌دم کردوتانن به‌کوپری خۆتان،
 وه‌ک(زه‌یدی کوپری حاریسه) - خوی لی‌پازی بیت- که‌ پیغه‌مبهر(ﷺ) له پیشه‌وه‌بریاری دا
 به‌کوپری خۆی به‌پنی باوی له‌وه‌و پیشی عه‌ره‌ب، ژنانی شه‌و کوپه‌ده‌میانه‌کاتن له ژئیر
 پکیفتاندا نه‌مان دروسته‌ ماره‌کردنیان بۆ باوکه‌ده‌میانه‌کانیان. ﴿وَإِن تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ﴾
 قه‌ده‌غه‌کراوه له‌سه‌رتان کۆکردنه‌وه‌تان له به‌ینی دوو خوشک له ماره‌کردندا، واته دروست
 نیه دوو خوشک ماره‌پراوی پیاویک بن پیکه‌ره، به‌لکو نه‌گه‌ر به‌جاری شه‌ردوی ماره‌کردن
 شه‌ردوی به‌تاله، نه‌گه‌ر دواو به‌ر بووبن دووه‌مه‌که‌یان به‌تاله. وه‌شه‌موو کۆکردنه‌ویه‌که‌ له

بهیناندا قهدهغیه و مایه‌ی سزای خویبه ﴿إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ﴾ بیجگه له‌وه‌ی که کرابئی له پینش هاتنی ئەم نایه‌ت ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ بئی‌گومان خوا لی بوورده‌ی میهره‌بانه به هه‌میشه‌یی، که‌واته ئەبوری و میهره‌بانی به‌کار ئەهیننی له‌وجۆره شتانه‌دا که کراون له پینش قهدهغه‌کردندا.

ئەم ئافره‌تانه‌ی که قهدهغه کراون لەم نایه‌ته‌و له نایه‌تی پینشو‌وو له نایه‌تی پاش ئەم نایه‌ته‌دا، هیندیکیان به‌هۆی خزمایه‌تی و نه‌سه‌به‌وه‌یه، وه هیندیکیان به‌هۆی شیر خواردنه‌وه‌یه و ئەوی تریان به‌هۆی ده‌ست و پێوه‌ندی ژن خواستنه‌وه‌یه، بیجگه له مانه چهند قهدهغه کراوی تریش هەن له هەرسێ جۆره‌که له هەدیسا قهدهغه‌کراون، له‌به‌رئه‌وه‌ی به درێژی باس کراون له کتیبه‌کانی هه‌موو مه‌زه‌به‌کاندا به پێویستم نه‌زانی لێره‌دا درێژه دان به‌و باسه، هه‌روه‌ها به پێویستم نه‌زانی باسی ئەو هۆیانه که باس کراون له‌باره‌ی قهدهغه‌کردنی ئەو قهدهغه کراوانه‌وه، چونکه لام وایه هەر ژیرییه‌ک تیک نه‌چووینت و هەر سروشتیک نه‌ترازا بێت له‌سه‌ر بارو ته‌وه‌ره‌ی خۆی، خۆیان هه‌ست ئەکه‌ن به‌پراست و په‌وایی ئەم قهدهغه‌یانه‌ی که ئیسلام هینا‌ونی، وه ژیری و سروشت خۆیان به خۆیان قیزنه‌که‌نه‌وه له ماره‌کردنی ئەمانه‌ی که ئیسلام قهدهغه‌ی کردوون، بیجگه له‌وه‌ش هه‌رکه‌سێک به‌روادار بێت هه‌رگیز سه‌ر ناکاته‌وه له هیچ به‌یاریکی ئیسلام، به‌لکو هه‌موو وه‌رئه‌گرێ به‌وپه‌ری دانیایی و نارامی ده‌روونه‌وه، ئیتر تێبگات له هۆو حیکمه‌ت یان نا؟ ئینجا شتی‌ک ماوه‌ته‌وه که سه‌رنج پراکیشه، پێویسته ئاگادار کردنه‌وه له‌سه‌ری و بیر لی کردنه‌وه‌ی ئەوه‌یش ئەمه‌یه که بئی‌گومان ئەم قهدهغه کراوانه‌ی که باس کران هه‌موو هەر قهدهغه بوون له سه‌رده‌می نه‌فامیشدا بیجگه له دووانیان: ماره‌کردنی باوه‌ژن، کۆکردنه‌وه‌ی دوو خوشک له‌ماره‌کردندا، که‌واته به‌پێی زانینی ئیمه ئەبوایه هەر باسی قهدهغه‌کردنی ئەم دووانه‌ی بکرایه‌و پێویست نه‌بوو به‌باسی قهدهغه‌کردنی ئەوانی تر، به‌لام ئەبێ بزانی که ئیسلام هەر به‌یاریکی دابی له‌هەر بارو پوویه‌که‌وه، هه‌مووی له‌لایه‌ن خۆیه‌وه هاتووه، به‌بێ گۆی پێ‌دان و چاو لی کردن و پشت به‌ستن به‌هیچ به‌یاری و به‌یاریه‌ریکی تر له جیهاندا، چونکه له نایینی ئیسلام دا

بېريار دهرکردن و پهوا دان و قهدهغه کردن هر مافی خوايه و ئهبن هر له لايهن ئهوهوه دهرچن
 بهبن هاويهش، وه هرکه سيك لاي وابن كه هيچ كه سيكي تر پئي بېريار دهرکردن و
 قهدهغهکردن هيه، ئهوه كه سه بېروادار نيه و هاويهش بو خوا دائهنن هرچند خوئي به
 موسلمان دابنن، وه هرکه سيك لافي ئهوه مافه لي بدا بو خوئي ئهوه كه سه له راستي دا لافي
 خوايهتي لي ئهوا هرچنده به دم نهيلن. به كورتي و پالفتي باسه كه ئهويه: حلال
 كردن و پهوادان و قهدهغهکردن تنها ئهبن له خواوه وهرگيرن، بينجگه له خوا هيچ كه سيكي
 تر مافي ئهوهي نيه، نهله ماره كردندا و له خواردمهني و خوراكدان و نهله پوژاكدان، وه نهله
 هيچ كردار و پهفتار و مامله و كرين و فروشتندا، وه نهله هيچ پهيوهندي و پهيوهستي و هيچ
 كاروباريكي تري ژيان و جيهاندا، مهگر له سهر ئيزن و پهزامندي خوا، به پئي شريعهتي
 خوا، كهواته ههموو بېريارهكاني ئيسلام بهكسرو سهر بهخو له لايهن خوئيهوه هاتوه،
 تنهات ئهوه بېريارانهشي كه بهديمن پيك بن لهگه لپا و باو كرداري مردومدا، وهك قهدهغه
 كردني ماره كردنن ئهوه ئافرهتانهي كهله سهردمي نهفاميشدا هر قهدهغهبوون، نابن
 دهربارهي ئهوه جوړه شتانه بلين: ئيسلام داني نا به باو بېريارهكاني ئهواندا و تيگهلي
 شريعهتهكي خوئي كردن، بهلكو پيوسته بلين: ئيسلام هات له لايهن خوئيهوه و سهر بهخو
 ئهوه بېريارانهي دا. ئهوه بيروباوهرو بوچوونه قورئان زور به گرنگ گرتوويهتي و پيوسته
 بېرواداران پاريزگاريان لهسهر بكن.

دوايي هات به يارمهتي خوي گوره ئهوه جزمي چواره له ۱۴ ربيع الثاني ۱۴۰۶ بهرامبهر
 ۱۹۸۵/۱۲/۲۶ وه هر لهم پوژهدا ئهوا به يارمهتي خوا دهست ئهكهن به جزمي پينج. سا
 خوا به ميهرهباني خوئي يارمهتي دهر و وهرگري كردهوه كه مان بيت - آمين -

تەفسیری قورئانی پیروۆ

جزمی ۵

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَأَحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ
 أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ
 فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ

نهم نایه تانه‌ی که دین له باریکه‌وه ته‌واوکه‌رن بۆ ریک و پیک کردنی مال و خیزان له‌سه‌ر
 یاسا و بنه‌رته‌ی سروشت که داخوازه بۆ پاک و خاوین کردن و پاراستنی مال و خیزان له
 تیکه‌ل و پیکه‌لی نه‌ژاد و هر ناپاکیه‌ک له نیوان ژن و می‌رددا، نهم نایه تانه له باریکه‌وه
 ته‌واوکه‌رن بۆ نه‌و مه‌به‌سته وه له باریکی تره‌وه ته‌واوکه‌رن بۆ دیاری کردنی نافرته‌تانی که
 خواستنیان قه‌ده‌غه کراوه، به‌لام قه‌ده‌غه کردنیان به‌وینه‌ی هه‌موو تا‌قمی پیشوو نی یه که به
 هیچ جوړ دست نه‌ده‌ن بۆ حه‌لال بوون، به‌لکو له‌بهر نه‌وه‌یه که له ژیر نیکاحی که‌سی تردان
 و هۆی قه‌ده‌غه کردنیان هر نه‌وه‌یه، نه‌فه‌رموی: ﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾
 قه‌ده‌غه کراوه له‌سه‌رتان نافرته‌تانی بیگانه که می‌ردار بن بیجگه له‌وانه‌ی که مولکتان بن، نه‌بو
 سه‌عیدی خودری نه‌فه‌رموی چهند نافرته‌تیکمان دست که‌وتبوو له‌گیراوه‌کانی (نه‌وطاس) و
 می‌ردار بوون له‌بهر نه‌وه پیمان ناخوش بوو بچینه لایان، نینجا که پرسیارمان کرد له
 پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) نهم نایه ته‌هاته خواره‌وه بو به‌هۆی نه‌وه‌وه به‌حاله‌لمان دانان. نه‌و نافرته
 دیلانه حه‌لالن له‌پاش نه‌وه‌ی دابه‌ش بکرین و نینجا یه‌ک حه‌یز به‌سه‌ریان دا بپروا و بکه‌ونه
 پاکی تا ده‌رکه‌وی سکیان نییه، به‌وه حه‌لالن نه‌بن به‌نیکاح کردن، نه‌گه‌ر موسلمان نه‌بوون
 حه‌لالن نه‌بن به‌مولکایه‌تی، له‌چهند شوینیک دا به‌دیرژی باسی دیل و به‌نده‌مان کرد که به
 نه‌وپه‌ری داد و دادپه‌روه‌ری ره‌فتاریان له‌گه‌ل ده‌کری، نه‌گه‌ر نه‌و دیلانه نافرته بوون به
 نیکاح کردنیان حه‌لالن نه‌بن نه‌گه‌ر موسلمان بوون، به‌مولکایه‌تیش حه‌لالن نه‌بن نیتر موسلمان
 ببن یان نا بیگومان هرچونی پیویستی هه‌یه به‌سروشت به‌خۆراک و پۆشاک هه‌روه‌ها
 پیویستی‌شان هه‌یه به‌مامه‌له‌ی ژن و می‌ردی له‌بهر نه‌وه نیسلام چاره‌سه‌ری نه‌وه‌یشی
 کردوه به‌و شیوه پاک و خاوینه نه‌ک به‌وینه‌ی باوی نه‌فامی کۆن و تازه که به‌ره‌لا بکرین بۆ
 هه‌رکه‌س که ناره‌زوی بکات، نینجا قورئان نه‌و حه‌رام کردن و حه‌لال کردنه نه‌به‌ستیه‌وه به
 تا‌قانه سه‌رچاوه‌یه‌که‌وه، نه‌فه‌رموی: ﴿كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ﴾ نه‌وانه‌ی که حه‌رام کراون و حه‌لال
 کراون نوسراو و پیویست کراوی خوان که بریاری داوه و نووسیویه‌تی له‌سه‌رتان، که‌واته

نارزوو کاری نییه یا باو و عورف و تهقالید نییه به لکو هموو حهرام کردن و حهلال کردنیک
 نه بی به پنی بهرنامه و شهریهتی خوا بیئت، هیچ حهرام کردن و حهلال کردنیکی تر نرخی
 نی یه و اعتباری پی ناکری، بو وینه زوری یه نهو حهرام کراوانه له عورف و باوی خه لکی دا
 هر حهرام بوون به لام خوا اعتبار بهوانه ناکات، به لکو به بریاری سه ره خوی تازه حهرامی
 کردن و فهرموی: ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اَمْهَاتُكُمْ وَاَبْنَاؤُكُمْ﴾ ته نانهت له هر کاتیک دا زانایانی
 نیسلام اعتباریان کردبی به عورف له پیشه وه شهرعی یه تیان بو نه نجام داوه و
 گنپراویانه ته وه بولای به لگه یه کی شهرعی. گنپراوه وی هموو بریارو بوچوونیک بولای بریاری
 خواو دهقه قورئانی یه کان روونیان کردوه ته وه و دنئیایی یان له سه ر کردوه له هموو
 بریارو ته شریعه کانیان دا، به لام له کاتیک دا باسی بریارو و بوچوونی جاهیلیتی کردبی
 له زور جینگه دا بهرپه رچی داوه ته وه به وه ی که خوا نیزنی نه داوه و هو ی به تالی و نارپه وایی
 یه که ی نه وه یه له سه رچاوه ی بریاره وه نه هاتوه، ته نانهت نه مه ی که نه سله یه هموو شتیک
 دا حهلالی یه هه تا بریاری شهرع بیئت به خیلافی نه م قاعده و یاسایهش هر شهرع
 هیناویه تی. نینجا له پاش نه وه باسی قه دهغه کراوه کانی کرد و په یوه سستی کردن به بریاری
 خواوه، له پاش نه وه نینجا دهست نیشان نه کات بو ریگای پاک و خاوین له چاره سه ر کردنی
 کاروباری ژن و میردی دا که پیویستی یه کی سروشتی یه نه فهرموی: ﴿وَاَجَلَ لَكُمْ مَأْوَاةَ
 ذٰلِكُمْ﴾ حهلال کراوه بو تان بیجگه له قه دهغه کراوه کانتان ﴿اِنْ تَبَتَّوْا بِاَمْوَالِكُمْ﴾ که به
 ماله کانتان پهیدا بکن تا چوار یان جاری یه و که نیزه هرچند مه یلتان هبی له کاتیک دا
 ﴿مُحْصِنِينَ غَيْرِ مُسْتَفْجِرِينَ﴾ واته به نیکاحی شهرعی و پاک و خاوین به کاریان بینن نه که به زینا
 و داوین پیسی بکن له گهل نافرته تان، دایکی نیمانداران عاشره - خوی لی رازی بیئت -
 نه فهرموی له سه رده می نه فامی دا ژن و میردی چوار شیوه ی هه بوو، یه کیکیان وه که نه م
 شیوه ی که نیستا باوه به خوازبینی و عه قد به ستن و ماره یی بو دانه ترا، جوړی دووه م
 نه مه بوو کابرا فه رمانی نه دا به ژنه که ی له پاش پاک بوونه وه ی له حه یز که پیوایی نه جیبی
 هه لکه وت بنی له خوی نینجا میرده که ی نه وه سستا تا بو ی دهرکه وت ژنه که ی سکی پر بووه
 نینجا کاری ژن و میردی نه کرد له گهل ژنه که ی و نه و منداله ی که نه بوو دای نه نا به کوپی
 خوی!! جوړی سی یه م: نافرته تیک خوی به ره لا نه کرد بو هه شت نو پیواییک نینجا که
 مندالیک ی بیوایه نه یگوت به و کومه له پیواه نیوه نه زانن که چیتان کردوه له گهل وه نه م
 منداله ی نه دا به مل هرکام که نارزووی بگردایه و نه ویش مخالفه ی پی نه نه کرا. جوړی

چوارەم: ئافرەتتەك خۇي بەرەلە ئەكرد بۇ ھەركەس كە ئارەزوى بگردايە، بەيداخى ئەنا بەسەر ئەو مالەى كە تىيدا دائەنىشت، ئىنجا كە مندالىكى بىوايە ئەوانە كە پى يان ئەگوترا ئەھلى قىافە و بە نىشانە و دروشم خەلكيان ئەناسى. لەچەرخى ئەقامى دا ئەم سى جۆرە بۆگەنە ھەبوو ئىسلام ھات گەلى پاك كردهو لى يان. جۆرى سى يەم و چوارەم زىنا و داوین پىسى يە، يەكەم پاك و خاوينى يە كە فەرمان ئەدات بە ئەنجام دانى، بەلام دوومەكە نازانين چ ناويكى لى بنين؟! قورئان شىوہ پاكەكەى ناو ئەبا بە (إحسان) كە پاك و خاوين كرده بۇ پىاوہكە و بۇ ئافرەتەكە و بۇ مندالەكان و بۇ بنەمالە و خىزانەكە، ئەويترا ناو ئەبات (سيفاح) واتە ھاوبەشى كردهى پىاو و ئافرەتەكە لە زاىە كردهى ئەو ناوہ و قىزەون كردهى ئەو ناوہ كە ھۆى ژيان و پەرەسەندن و گەشە پىدائى ئادەمى يە، ئىنجا كاتى لى بويەوہ لە ئەخشە كىشائى ئەو شىوہ پاكە كە مال و سامانى تىدا بەخت بگرى لەمارەييدا، لەپاش ئەو ئەگەر تەوہبۇرون كردهوہى چۆنىتى ئەو بەخت كرده، ئەفەرموى: ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ رَبِضَةً﴾ واتە ھەركەس بىەوى لەزەت و خۆشى وەرگرى لەو ئافرەتە حەلالانە كە باس كران پىويستە لەسەرى مارەيىكەى بدا بە جۆرى كە فەرزە لەسەرى ئەك بە پىاوہتى و إحسان وە بوى نى يە ئەو ئافرەتە بە كە لەپوور وەرگرى وەك لە سەردەمى ئەقامى دا ئەكرا، ھەروہا بوى نى يە كە ئافرەتەكە بكات بە مارەيى بۇ ئافرەتتەك كە ئەيەوى بىخوازى وەك ئەو دوو ئافرەتە دوو و لاخ بن و ئال و گوڭ بگرين. ئا ئەمەيە رىزو ماف دان بە ئافرەت، لە پاش ئەوہى ئەو مافەى فەرز كرده بۇ ئافرەت ئىنجا پىاو و ئافرەتەكە سەربەست ئەكات بۇ ئەوہى ھەركام رازى بن لە زياد و كەم كردهوہ لەو ئەندازەدا كە پىيارا دراوہ و پىويست كراوہ، ئەفەرموى: ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِضَةِ﴾ ھىچ ئەرەج و گوناھىكتان لەسەر نى يە لەوہى لە پىيارو رەزامەندىتان پىك ھات لەسەرى لە پاش ئەو ئەندازە مارەيى يەى كە پىويستتان كرده لەسەر مىردەكە و ھەردوولا پىي رازى بوون، واتە بۇ ھەر كامتان ھەيە ازەينان و زياد و كەم كرده، بۇ ئافرەتەكە ھەيە دەست ھەنگرى لە ھەمووى يان ھىندىكى، بۇ پىاوہكەش ھەيە زياتر بدات بە ئافرەتەكە. ئەمەش پەيوەست ئەكات بە خواوہ كە ھەر ئەو سەرچاوہى پىيارە،

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ
 الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ فَنِيئِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ
 بَعْضٍ فَأَنْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

نه فرمودی: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ به پراستی خوا همیشه زانا و کاردروسته، هر نهو
 خاوهنی بریارو حوکمیکه و هموو بریارهکانی له زانین و کاردروستی و لیزانی یهوه
 دهرچووہ. له پیشهوه سهرنجی راکیشا بؤ مارهکردنی نافرتهی حوپ و نازاد، ئینجا لیردها
 نامازه نهکات بؤ نهوهی نهگهر دهسهلات بؤ مارهکردنی نافرتهی حوپ نهبوو نهو کاته غهیره
 حوپ بخوازن نهگهر خوئی بؤ نهنهگیرا و مهترسی نارهحتى نهکرد یان دوچار بوون به زینا و
 داوین پیسی نهکرد، نه فرمودی: ﴿وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ
 مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ فَنِيئِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ﴾ هرکس له نیوه که توانای مارهی نافرته نازاده
 نیماندارهکانی نهبوو نهتوانی له کهنیزه نیماندارهکان ماره بکات، ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ
 مِنْ بَعْضٍ﴾ خوا زاناتره له هموو کهس به نیمان و باورهکهتان، واته نهوهی که به زاهیر و
 دیمهن نیماندار بیئت نیوهش به نیمانداری دابنین و سهیری بکن. بهلام هر خوا زانا و
 ناگایه به نیمانهکهتان، نیوه همووتان له یهکترن و همووتان له نهوهی نادهمن و له یهک
 نهفس پهیدا بوون، کهواته خووتان به زل مهزانن و خواستنی نافرته غهیره نازادهکان به
 عیب و لهکه دابنین. ﴿فَأَنْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ کهواته نهوانه ماره
 بکن به نیزنی خاوهنهکانیان و مارهییهکانیان بدهنی، ناوی خاوهنهکانیان به نههل و کهس و
 کار نهبات و بهوه ریزیان بؤ دانهنی و دلنهوایی تیدایه بویان، نم نایینه نهدوی لهگهل
 نادهمی دا له سنووری سروشت و توانای دا، دهستی نهگری بؤ نهوهی بهرزی بکاتهوه له

ژيانی پهستی و نه قامی یوه بۇ پلهی هره بهرزی ژيانی نادمیتی یوه که شهوش هر لای
 نیسلام دهست کهوت نه بی، نه م نایینه که شه دهکات چاودیریی هموو بارو روویهکی ژیان
 نهکات، دان نهی به هموو پیویستی یهکی دا، له ناو یه که م کوملی موسلمان یه که مجار
 بنده و کویله هه بوو له سه رنجامی جهنگ دا و بۇ نیسلام نه شه گونجا قه دهغه کردنی رفتار
 کردن به یاسا راسته قینه که ی سه بارت به دیلهکانی جهنگ که شه یاسایه شتیکی راست و
 ره وایه تا دنیا دنیا یه و له سوره تی (محمد) دا هاته خواره وه: ﴿إِنَّمَا تَابَعُوا وَمَا فِئْتَهُ﴾ نه شه گونجا
 رفتار به وه بکات، چونکه دوزمن رفتاری پی نه شه کرد به هوی شه وه کویله یی قه دهغه
 نه کرا، بیگومان له ناو شه دیلانه دا نافرته هه بوو، شه نافرته تانه شه بی چاره سه ری پیویستی
 جنسی یان بکری، شهوش چاره سه ر کرا به مه ی نه گهر میردد ار بی شه بی چه یزکی به سه ردا
 تیپر بکات تا دهر که وی سکی نی یه، نینجا نه گهر موسلمان بوو به نیکاح کردن نه گهر
 موسلمان نه بوو به مولکایه تی بۇ خاوه نه که ی ره وایه مامه له ی ژن و میردی یان له گهل بکری.
 شه ماریه یی یهش هر هینی نافرته که یه نه ک بۇ خاوه نه که ی، بهو شیوه شرعی یه ژن و
 میردی یان له گهل نه کری نه ک وه ک باوی چهرخی نه قامی که خاوه نه کانیا ن نه یان دان به کری و
 به رله یان نه کردن بۇ هه رکه س که مه یلی ببوایه و کریکه یشیان بۇ خاوه نه که یان. سه رۆکی
 ناپاکان له مه دینه (عبدالله ی کوری سه لول) بهو جوړه ی شه کرد. هرکات به راوردی شه باوه
 پیسه بکری له گهل شه و ریزو پاک یه ی که نیسلام به کاری نه هینا له گهل شه و نافرته
 دیلانه دا، شه کاته روون نه بیته وه که نیسلام چ گورانکاری یه کی گه وره و گرنگی کرد و چ
 شان و شه رفیکی دا به م نادمی یه و شه دیلانه ی جیا نه کرده وه له نافرته نازادهکانی
 خوی و ناوی نه بردن به دیل و کویله، به لکو فه رموی: ﴿فَبَيِّنْكُمْ الْمُؤْمِنَاتِ﴾ ریزی پیدان به
 پاک و خاوینی کاری ژن و میردی یان له گهل بکری،

مُحَصَّنَاتٍ غَيْرِ مُسْفِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أَحْصَيْنَ فَإِنَّ أُمَّتَهُنَّ بِمَحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ
 نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحَصَّنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ

بهم رنگه ﴿مُحَصَّنَاتٍ غَيْرِ مُسْفِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ﴾ ﴿مُسْفِحَاتٍ﴾ جیواوزه له
 ﴿مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ﴾، ﴿سافحات﴾ داویننی پیسه و بهره‌لایه بؤ هرکس مهیلیان بکات
 ﴿مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ﴾ نهو نافرته پیسانه که دؤستی تایبهتی و ژیر به ژیریان هیه. نینجا
 دهربارهی نهو نافرته دیلانه که ژن و میردی شرعی یان له‌گه‌ل کرا نه‌گهر داوین پیسی یان
 کرد تۆله‌یان سووک تره له نافرته نازاده‌کانی موسلمانان وه که نه‌فرموی: ﴿فَإِذَا أَحْصَيْنَ فَإِنَّ
 أُمَّتَهُنَّ بِمَحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحَصَّنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ﴾ نینجا کاتی نهو نافرته دیلانه به
 شووکردن یان به مولکایه‌تی کاری ژن و میردی یان له‌گه‌ل کرا به شرعی، نینجا نه‌گهر زینا
 و داوین پیسی یان کرد نه‌وانه نیوهی سزاو تۆله‌ی نافرته نازاده‌کانیان له‌سهره، واته په‌نجا
 جه‌نده‌یان لی نه‌دری که‌واته ره‌جم ناکرین، چونکه نه‌م تۆله‌یه ده‌ست نادات نیوهی به‌کار
 به‌ینری، نه‌مه‌ش میهره‌بانی یه‌که له‌گه‌ل نهو نافرته دیلانه‌دا که زۆرتر هوی کاری زینا و بی
 ناموسی یان هیه به‌مه‌ی هه‌ستیان به‌که‌رامت و شهره‌ف لاوازه به‌هوی کۆیله‌یی یه‌تی
 یه‌که‌یان و به‌هوی نه‌بوونی عانیله و بنه‌ماله‌یان، به‌لام نافرته حورپه‌کان زۆرتر شهرمی که‌س
 و کارو بنه‌ماله‌کانیان نه‌یانگری و دووچاری بی ناموسی نایه‌ن. نیسلام تۆله‌ی به‌تین تره
 دهربارهی حورپه‌کان و نازاده‌کان و دهربارهی کۆیله‌کان که ژیر ده‌سته و په‌ستن میهره‌بانی به‌کار
 نه‌هینی به‌ پیچه‌وانه‌ی جووله‌که که کاتی لایان دا له ریگه راسته‌که‌ی خوا سه‌رۆکه‌کان عه‌فو
 نه‌کران له حه‌دو تۆله و ژیر ده‌سته و بی هیزه‌کان سزا نه‌دران و تۆله‌یان لی نه‌سینرا. نیتر چ
 یاسای یونانی یه‌کان و چ یاسای هیندی یه‌کان و چ هه‌موو یاسا و قانونی نه‌فامی یه‌کان.
 نینجا کۆتایی باسه‌که نه‌هینی به‌وه‌ی که ماره کردنی دیله‌کان روخسه‌تیکه بؤ نه‌وانه‌ی که
 مه‌ترسی نه‌که‌ن له‌وه‌ی دووچاری خۆنه‌گرتن و نارپه‌ه‌تی و دووچاری زینا و داوین پیسی
 بین. که‌واته هرکس خوی بؤ نه‌گیری با خوی بگری تا خوا ده‌سه‌لات نه‌دات بؤ خواستنی
 نافرته حورپه‌کان، نه‌وه‌ش له‌بهر ره‌گه‌زایه‌تی نی یه و به‌کار هینانی چینایه‌تی نی یه، به‌لکو
 له‌بهر نه‌وه‌یه زرونی دیله‌کان جیواوزه و له‌وانه‌ن دووچاری کاری داوین پیسی بین یا گومانی
 نه‌وه‌یان پی بیری.

ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٥﴾ يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ
 لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٦﴾ وَاللَّهُ
 يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿١٧﴾

وهك نه فرموی: ﴿ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ﴾ نهو روخسهه دانه بو
 كه سینه كه مه ترسی بکات له نارچه تی یان دوچار بوونی کاری بهد، نه گهر نیوه خوتان
 بگرن نهوه چاکتره بوتان. خوای میهره بان لهو هموو حوکم و بریار دانهدا لی بوردن و
 میهره بانی به کار هیناوه وهك نه فرموی: ﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ههروه ها خوای میهره بان نهیهوی
 ریگای راست نیشانی بهنده کانی بدات و نهیهوی ریتموونی بهنده کانی بکات بو ریگه و
 رهوشتی چاکان و خواناسان که هاتن و لهسه رهو ریگه راسته ژیانیان برده سه ره وهك
 نه فرموی: ﴿يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ
 وَاللَّهُ *يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ﴾ خوا نهیهوی گه پرا نهوه تان بولای خوئی لی وهرگری و نهوانه ی که
 گومران نهیانهوی که نیوه به تهواوی لادهن له ریگه راسته که ی خوا وهك نه فرموی: ﴿وَيُرِيدُ
 الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا﴾ نهوانه ی که شوینی نارزه زوی نهفسی خویمان
 که وتوون نهیانهوی نیوه لادهن له ریتموونی به که ی خوا به لادانیکی گه وره و به تهواوی،
 خولاسه هم بهرنامه ی که خوا دایناوه بهرنامه ی هموو پرواداران له یه که مجاره وه تا نیستا
 و له هموو چهرخیک دا شوین که وتوه کانی شهیتان که له دوا روژدا نه بن به سووته مهنی
 دوزهخ، وهك خویمان گومران و نهیانهوی خه لکیش بکن به هاورئی خویمان، که واته با هموو
 ژیریک ناگای له خوئی بیت و به گوئی دوژمن نهکات، داواکارین که خوا یارمه تیمان بدات و
 بمانپاریزی له ناگری دوزهخ. آمین. والحمد لله رب العالمین.

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا
 أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونُوا تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ

نينجا دواترين دهست كاری دل دهكات بهوی لهو یاسا و بریارانه‌دا میهره‌بانی به‌کار
 نه‌هینی له‌گه‌ل به‌نده‌کانی دا و خوی ده‌زانی به‌نده‌کانی لاوازن له‌بهر شه‌وه باری شانیان
 قورس ناکات و نه‌رکی گران ناخاته سهرشانیان، شه‌هرموی: ﴿يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ﴾ خوا
 شه‌یه‌وی سوک و ئاسانیتان له‌گه‌ل بکات و نه‌رکی گراتتان لی دوور بخاته‌وه، ﴿وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ
 ضَعِيفًا﴾ هوی شه‌وه‌ش شه‌ویه ناده‌می به لاواز دروست کراوه و به‌رگه نه‌گره. زورک‌س شه‌لین
 و به‌لایانه‌وه وایه به‌رنامه‌ی خوا قورس و گرانه و نابری به‌ریوه به تایبته له‌بارهی کاری
 جنسی و ژن و میردی یه‌وه، به‌لام سهرنج دانیکی شه‌وه‌ل و کومه‌ل و ولاتانه که به ته‌واوی
 خویان به‌ره‌لا کرد له نایین و نه‌خلاق و باوهر، به وینه‌ی ولاخ و ناژهل کاری جنسی و ژن و
 میردی یان به‌جی هینا، سهرنج دانیکی شه‌وانه به‌سه بو شه‌وه‌ی که بوچوونی شه‌وانه زور بی
 جی و مه‌له‌یه و شه‌وه‌ل و ولاتانه له ناده‌میته‌ی ده‌رچوون و بوون به گیانله‌به‌ریکی تر بینجگه
 له‌وه‌ی دووچار بوون به چند نه‌خوشی سامناک له سهره‌نجامی شه‌وه به‌ره‌لایی یه ژیره‌کانیان
 له گوشار و روژنامه‌کان دا هوار شه‌که‌ن بو چاره‌سهر کردن و گهرانه‌وه بو ماره کردن به
 شیوه‌یه‌کی پاک و شه‌رعی، چند جار به تجربه ده‌رک‌هوت شه‌وه جوهره گه‌ل و ولاتانه کیان و
 پیاره‌تی یان نامینی و به‌رگه ناگرن له جه‌نگ و چالاک‌ی دا و له‌بهر دریره‌ پی نهدان له
 باریکه‌وه، له‌بهر شه‌وه‌ی وته و نوسراوی شه‌وه ژیرانه به‌ناوبانگن له‌بهر شه‌وه به پیویستم نه‌زانی
 قسه و هاواری شه‌وه ژیرانه لی‌ره‌دا به‌ینم. له‌م باره‌وه خاوه‌نی(فی ظلال القرآن) به دریزی دواوه
 ههرک‌س شه‌یه‌وی با ته‌ماشای بکات له‌م شوینه‌دا.

شه‌م به‌شی سی یه‌مه له‌م باس و ده‌رس‌دا به‌شیک له په‌یوه‌ندی مال و ریک و پیک کردنی
 باس شه‌کات بو گه‌ل و کومه‌لی موسلمان بو پاک و خاوین کردنی مامه‌له له‌گه‌ل هم‌وان دا، چ

پیاو و چ ئافرەت، ھەرۆھا بو رێک و پێک کردنی مال و ئەمانی زۆم و لایەنگرتن که باو بوو
 له چەرخى ئەفامى و یەكەم جارى ھاتنى ئیسلام و داھینانى مەسەلەى میرات و كەلەپوور
 بێت. جا بە پێى مەبەستى ئەم باس و دەرسە جەلەوگىرى ئیمانداران ئەكات لەمەى بە بەتال
 و ناھەقى مال و سامانى یەكتر بخۆن، لە ھەمان كات دا ئەمە بەشێكە لە سووك و ئاسان
 كردنەى كە لە ئایەتەكانى پێشوو دا دەست نیشانى بو كەرد لەبەر لاوازی و بەرگە نەگرتن و
 خۆنەگى ئادەمى، ئینجا با گوێ شل كەین لە قورئانەكەمان دەست نیشان ئەكات بو ئەو
 مەبەستە گرنگانە، ئەفەرموى: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ ئەمى ئەوانەى كە باوەرتان ھیناوە ﴿لَا
 تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ﴾ مال و سامانەكەتان مەخۆن لەناو خۆتان دا بە ناھەق. بەم
 بانگ كردنە بە سیفەتى ئیمان دل و دەروونە ئەھینتە سۆزو پەروەش بو بە پیرۆھە چوون و
 گوێ رایەلى، خواردنى مال بە ناھەقى و غەش و خیانەت و بەرتیل و سوود و ھەموو جۆرە
 مامەلەى كى تر كە شەرع رەواى نەدا دژى فەرمانى خوايە، ئینجا ئەم ئایەتە ئەگەر لە پاش
 ئایەتى قەدەغە كردنى سوو ھاتبى ئەوا ئەویش و ھەموو قەدەغەكراوكانى تەرىش
 ئەگرتەو، ئەگەر لە پێشەو ھاتبى ئەوا ئەبى بە سەرھەتا بو قەدەغەكردنى كە لە باوى
 ئەفامى دا زۆر پەپەرھە بوو وە لە زىان دا یەكەم و سەر دەستەى بو قەدەغە كردنى ئەو تاوانە
 بوگەنە، ئینجا مەسەلەى بازرگانى یەكەم ئەبى رەزامەندى ھەردوو تەرەف ئەنجام بەردى
 جىاى ئەكاتووە كە ئەو چاكە ئەفەرموى: ﴿لَا أَنْ تَكُونَ بِحَكْرَةٍ عَنْ تَرَاثٍ مِنْكُمْ﴾ بەلام ئەگەر
 ئەو مال و سامانە لە بازرگانى یەكەو بەكار بەینى كە بە رەزامەندى نىوان خۆتان بێت ئەو
 چاك و دروستە و داخلى یە لەو جۆرانەى كە ئایەتەكە جەلەوگىرى لى كردووە، ئینجا
 لەپاش جەلەوگىرى لە خواردنى مال و سامان بە ناھەقى و بە بەتال، ئەفەرموى: ﴿لَا تَقْتُلُوا
 أَنْفُسَكُمْ﴾ خۆتان مەكوژن، بەو دەست نیشان ئەكات بەو خواردنى مال و سامان بەو جۆرە
 ناھەقەنەى كە باس كران كاریكى بەد و كوشتەى بو ژيانى گەل و كۆمەل،

إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ نَارًا وَكَانَ
 ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾ إِنْ جَحْتَبُوا كَبَائِرَ مَا نَنْهَوْنَ عَنْهُ تُكْفِرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ
 وَنُدْخِلِكُمْ مُدْخَلَ كَرِيمًا ﴿٣١﴾

﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾ بهراستی خوا میهربان و خاوهن بهزهیی یه پیٲتان، خوا
 میهربانه به بندهکائی نهیهوی بهو جلّهوگیری یه بتان پاریزی لهو دهرده کوشندهیه.
 بیگومان نهو جوړه مامهله بهدانه که باس کران کوشندن بو هر گهل و کومهٲیک که ههٲسن
 پیٲان، چونکه رحم و بهزهیی و ویژدان نامینیٲیایان دا و ههمیشه وان له کهمین دا بو
 زیان گهیاندن به یهکتر. خوی میهربان بهو جوړه ریٲی راست نیشانی بندهکائی نهٲدات که
 مایهٲی خوٲش بهختی یه بوٲیان کهواته ههرکهس رووی وهرگیٲرا لهوه شایستهیه بوٲهم
 ههرشه سامناکه که نهفرموی: ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ نَارًا﴾ ههرکهس
 نهو کاره بهدانه بکات به زولم و دورمنایهٲی - نهک به ههله و نهزانی - بیگومان نهو کهسه
 نهسوتینین له ٲاگردا ﴿وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ نهوش شٲیکئی ٲاسانه لهسر خوا، ٲا
 بهو جوړه قورٲان له کاتیک دا ریٲموونی یان نهکات و تهمیٲ نهکات چواردهوری خهٲکی
 نهٲدات بوٲ نهوهٲی گوٲی رایهٲلی بکهٲن، ٲینجا بهرامبر نهو ههرشه سامناکه لهو سرکیٲشانه،
 موژده نهٲدات بهوانهٲی که خوٲیان نهپاریزن له گوناوه ههره گهورهکان موژدهیان نهٲداتی به
 سرپینهوهٲی گوناوه بچوکهکان، میهربانی یان پیٲی نهکات لهبر زهعیفی و لاوازی یان
 نهفرموی: ﴿إِنْ جَحْتَبُوا كَبَائِرَ مَا نَنْهَوْنَ عَنْهُ﴾ نهگهر ٲیوه دور کهونهوه و خوٲتان پپاریزن لهو
 گوناوه گهورانهٲی که جلّهوگیریٲان لیٲی کراوه ﴿تُكْفِرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ﴾ نهسرپینهوه لیٲتان
 گوناوه بچوکهکانتان ﴿وَنُدْخِلِكُمْ مُدْخَلَ كَرِيمًا﴾ نهٲانخهینه جیٲی و شوٲینیکئی پیروزو
 بهریز، واته بهمهٲت که تیٲیدا ههیه نهوهٲی نه هیچ چاویک دیویهٲی و نه هیچ گوٲچکهیهک
 ناوی بیستهٲیٲی و نه به خهیالی هیچ کهس دا هاتبیٲی. خوا به میهربانی خوٲی بهشدارمان
 بکات لهوهٲا، ٲینجا ٲایا گوناوه گهورهکان کامانهٲن، نهوه شٲیکه زانایان تیٲیدا خیلایان
 ههیه، هیٲدیٲی نهفرمون: نهو حوت گوناوهٲن که بهناوبانگن.

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ

هیندی تر نه فرمون: هر گوناھی که هره شهی لی کرابی. هیندیکی تر نه فرمون: هر گوناھیکی بچووک که دهوامی له سهر بکری. هیندی تر نه مه په سهند نه کن که له کتیبی (نوصول) دا گوتراوه: ﴿کل جریمه توذن بقلة اکثرث مرتکبها بالدين﴾ هر گوناھیک وا بگه نی که خاوه نه که ی کم موبالاته به دین له نایه ته کانی رابردودا له یاسای میراتی و که له پووردا نافرته نیوهی به شی بو دانراوه نه وهش له وانیه بی به هوی حسادته وه که له چند ریوایه تیک دا هاتووه، جا نهوا لیره دا جلّه وگیری نه کات له و حسادته و نه فرموی: ﴿وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ ناوات مه خوازن بو نه وهی که خوا باوی هیندی کانی پی داوه به سهر هیندیکی ترتان دا، نینجا با هیندی له و ریوایه تانه بهینین: نیمای نه حمده له (مجاهد) هوه نه گپرتنه وه که (ام سلمة) - خوا لی ی رازی بیت - گوتی: نهی پیغه مبهری خوا پیوا غزا نه کات و نیمه غزا ناکهین، له میرات دا نیوهی پیوا مان بو هیه. نینجا نه نایه ته هاته خواره وه. له ریوایه تیکی تر دا گوتی: نهی پیغه مبهری خوا نیمه جهنگ ناکهین تا شهید بین، میراتی ته او مان پی نادری و (سدی) نه فرموی: پیوا مان گوتیان: نیمه نه مانه وی نه جرمان دوو قاتی نه جری نافرته تان بیت وه چون دووبه شمان هیه له میرات دا، نافرته تان گوتیان: نیمه نه مانه وی نه جری شهیدمان بی چونکه نیمه ناتوانین جهنگ بکین و نه گهر جهنگ قهرز بکرایه نه و نه جرمان نه بوو. به هوی نه وه وه نه نایه ته هاته خواره وه و فرموی: نه وه نابی و به لام داوای فزل و به هری من بکن. (علی کوپی طلحة) له (نبین و عباس) هوه - خویان لی رازی بیت - نه گپرتنه وه که فرمویه تی دهر باره ی نه نایه ته با هیچ پیوای ناوات نه خوازی و بلی کاشکی مالی فلان و نه هلی فلان هینی من بوايه. به لکو داوای فزلی خوا بکات. (حسن و محمد و نبین و سیرین و ضحاک و عطا) ش وینه ی نه مه یان گوتووه. ریوایه ته پینشووه کان وا نیشان نه دن که هیندی له بوچوونی چهرخی نه قامی له کایه دا بووه له دل و بوچوون دا، هر چوونی له ناو نافرته ته مه دینه یی یه کان دا وا دهر نه که وی که به ربه ره کانی و مونا فسه بووه له ناو پیوا و نافرته تان

دا، ئەوئەش لەو ئازادى و سەرىيەستى يەوئە فەراھەم ھاتووئە كە ئىسلام داھيئنا، بەلام ئىسلام
 لايەنگيرىيە ھىچ لايەكى نەكردووئە، بەلكو ئىسلام بە يەك چاوا سەرنجى ئادەمى داوئە بە
 ئەوپەرى دادو دادپەرورەي. ئىسلام لە دانانى كارو فرمان و داھەش كردن دا بە پىئى
 سەروئەت جوولائوئەتوئە لەگەل ھەمووان دا، ھەرئوئەھا لە دانان و ديارىيە كردنى بەش بو پياو و
 ئافرەت. ئىسلام و جىھاد و جەنگى پىئويست نەكرد لەسەر ئافرەت لەبەر ئەوئە ئافرەت لەناو
 نەچى و پياوى لى بىي و پەرورەدەي بگات بو ئەو كارو ئىشانەي كە گونجاو و شياون بو
 پياو كە جىھاد و جەنگ يەكئىكە لە كارە شياوئەكانى، ھەركەس بە باشى تى بگات لە
 بەرنامەكەي بوئى روون ئەبىتوئە كە ئەوئە ئىسلام ھىئاوئەتەي دەربارەي ھەموو ناوچەكانى
 ئادەمى ي و ژيان ھەر ئەوئە راستە و دەست نادات بو بژارە و دەست كارى كردن، ھەركەس
 دەمە دەمى بگات سەرى ئەدا لە سەنگ. بو نمونە: نەفامان ئەلەين: سەتەم كراوئە لە ئافرەتان
 كە نيوئەي بەشى پياوانيان پى ئەدرى، بەلام با نەفامان توئى بىر بگەنئوئە كە ئىسلام زىادە
 رىعايەتەي ئافرەتەي كەردووئە و بەشى زوئى بە ئافرەت داوئە، ئەوئەتا ئافرەت شوو ئەكات و
 پىئويستە لەسەر مێردەكەي بىژئەنى و نان و بەرگ و پىئويستى جى بەجى بگات، بەلام پياو
 ئەبى ژن بىئى و ئەو ھەموو ئەركەي بگەوئەتە سەر، پياوى بمرى سى ھەزار دۆلار بەجى
 بەئىلى بو كوپو كچىك، ھەزار ئەدرى بە كچەكە و دوو ھەزار ئەدرى بە كوپەكە، ئىنجا كوپەكە
 ژن دىئى بە دوو ھەزار دۆلار و كە ئەركى ژن ھىئانەكەي لە كوئل ناخات چ جاي ئەركى ژيانى
 خوئى و ژنەكە، كچەكە ھەزارەكە ھەلئەگرى بو خوئى كە شوو بگات دوو ھەزارى تىدا سەرف
 ئەكرى و ئەبى مێردەكەش بەخىوى بگات، ئىسلام ھەموو مافىكى راست و رەواي داوئە بە
 ئافرەت بە بى ئەوئەي ئافرەت داواي كەردبى و ئاگاي لى بى يان بەتەما بى، لەم بارەيەوئە
 نووسەران لە موئەلمانەكان و غەيرە موئەلمانەكان ئەوئەندەيان نووسىوئە كە بە باشى دەم
 كوئى ھەموو نەفامانى كەردووئەتەوئە، يەكى لەو نووسەرانە (دكتور عبدالباقي) يە لە
 پەراوى (حقوق الإنسان) دا لەبارەي مافى ئافرەت لە ئىسلام دا - خوا پاداشتى بداتەوئە -
 ھەركەس ئەيەوئە با تەماشاي بگات. وەك شەھىد سىد قطب ھىئاوئەتەي لە سورەتەي (النساء)
 جزمى (۵) ئەوئەي ھىئالەگەل چەند شتىكى زور گەورە و گەنگ كە ھىچى تىدا نەھىشتووئەتەوئە.

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ
 كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾ وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوْلَىٰ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
 وَالَّذِينَ عَقَدْتَ أَيْمَانُكُمْ فَأَتَوْهُمْ نَصِيْبُهُمْ

ئیسلام مافیکی زۆر تیرو تهواری دا به نافرته مافی مولکایه تی وهك ئەم نایه ته
 نیشانمان ئەدات: ﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ﴾ بۆ پیاوان ههیه بهش
 لهوی که به کرده وه و کۆشش فراهه میان هینابی وه بۆ نافرته تانیش ههیه بهش لهوی که به
 کرده وه فراهه میان هیناوه، که ئەم مافه عه ره ب له هه موو چهرخه نه قامی یه کانی کۆن
 له مه و پیش رهوا نه ئەدرا مه گهر به ده گه من هینشتا ههول و تهقه لا ئەدرا که به حیله و فیل
 بیبهش بکرین یان تا بگونجی ماف و به شه که یان که م بکرته وه، نینجا کۆتایی نایه ته که
 ئەهینی بهم فهرموده یه: ﴿وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا﴾ واته
 هه سادته مه بن بهوی که خوا داویتی به خه لکی، به لکو داوا بکه ن له خوا که به فهزل و
 میهره بانی خۆی به شتان بدات له غه زنه کانی مولکی نهو که هه رگیز دواپی نایه ت و خوا
 هه میسه زانا و ناگادار بووه به هه موو شتی و به پی ئی نهو زانینه هه موو شتیکی دابهش
 کردووه به سه ر به نده کانی دا، که واته هه موو کارو کرده وه کانی نهو راسته و ئاوات و
 هه سادته بردن به به خشینه کانی خوا زۆر بی جی و نه قامی یه و هه ر نه وه راسته که هه ر
 روو بکرته قاپی یه که ی نهو. له نایه ته کانی رابردوودا چۆنی تی دابهش کردنی که له پووری
 باس فهرمو بهو شیوه ی که چوو به گوینچه که مان دا که له سه ر بنه رته ی خزمایه تی دابهش
 نه کرا له کاتی که دا به پی ئی په یمانی که ناوبراوه به په یمانی (ولاء) که له وه بهر ره فتاری پی
 نه کرا و نه ویش هۆی به شدار بوون بوو له میراتی و که له پووردا که له م دواپی یه دا نه وه لا برا
 و سه رپرایه وه به نایه تی ناخری سوهره تی (الانفال). هۆی به شدار بوون له میراتی و که له پوور
 هه ر کرا به خزمایه تی و ژن و ژن خوازی.

جا نهوا له م نایه ته دا به پی ئی نهو باوی له وه و پیشه نهو په یمانه دینی و نه فهرمو ی:
 ﴿وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوْلَىٰ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدْتَ أَيْمَانُكُمْ فَأَتَوْهُمْ نَصِيْبُهُمْ﴾ نهو
 خاوه ن ماف و به شان له هه رکام و تاقمی بهش و مافی خۆیان یان بده نی،

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾ الرَّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ ۚ فَالَّذِينَ حَسَبُوا أَنَّهُمْ ظَنِينٌ كَانُوا لِلَّهِ لَدَيْهِمْ عِنْدَ حَفِظَةِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ وَاللَّيْلِ نَحَافُونَ نُشُورُهُمْ ۚ فَعِظُواهُمْ ۚ وَأَهْجُرُوهُمْ ۚ فِي الْمَضَاجِعِ وَأَضَرُّوا هُنَّ

فرمانه که به توندو بههیز نهکات بهمه ی که نه فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ

شَهِيدًا﴾ بهراستی خوا همیشه ناگادار و شایه ته بهسر هموو شتیک دا. کهواته نهبی بهندهکانی نهتوانن گوی رایهل نهین.

نینجا دیته سر دواترین مه بهست له دهرسه دا که بریتی به له ریک و پیک کردنی مال و خیزان و دابهش کردنی کارو فرمان بهسر نهندامان دا، هرکهس به پیی شایسته یی و شیایوی خوی، هر وهها دانانی یاسا بو پاریزگاریی نهو مال و خیزانه له تیک چوون، نه فرموی: ﴿الرَّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ﴾ تا نهگاته نایه تی (۳۵). پیشه کی پیویسته نه اندازه به بدوین له باره ی بوچوون و بریاری نیسلام دهر باره ی خیزان و ریک خستنی مال و خیزانه وه. بهرنامه ی نیسلام له دروست کردن و پاریزگاری مال و خیزان که گهل و کومه ل نهبی له مال و خیزان پیک بیت به وینه ی خانوو و کوشک که پیک دیت له بهرد و خشت و که ره سهکانی تر. نهو خوی پهره ردگار سروشتی نه م ناده می بهی لهسر بنه رت و بناغه ی نیرو می و زاوژی دامه زانده وه، وه که هموو نه م بوونه وهره که دهست نیشان نهکات بو نه وه که نه فرموی: ﴿وَمِن كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾، که شتنی نیرو می ناده می گه شه پیدان و پهره سه ندنی به شیوه یه کی تایبه تی فراهم هیناوه که جیاوازه له گیانله بهرانی تر به م رهنگه وای داپشتوو که گهل و کومه لیکی لی پیدا ببی که جیهان ناوه دان بکه نه وه و به خیرو بیری نه م بوونه وهره به خته وهر بین، نه وهش به وه نهبی که ریکخستن و دامه زانده ی بنه مال هکان به شیوه یه کی تایبه تی بیت و یاسا و قانونیکی هه بی و مال و خیزانه کان هه لسن به کارو فرمانی شیایوی خویان،

جا له بهر نه وه ی پیویست کراوه پیاو که هه لسی به نه رکی به خیرو کردنی رن و خیزانه که

نهبی پیاو کار به دهست و چاودیر بی له بهر نه وه نه فرموی: ﴿الرَّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ﴾

پیاوه‌کان کاربه‌دهست و چاودیرن به‌سەر ئافره‌ته‌کانه‌وه، واته کارو فرمانی شیاو بو پیاوان
ئه‌وه‌یه، هۆی ئه‌وه‌ش ئه‌وه‌یه:

۱- ﴿يَسْمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ به‌هۆی ئه‌وه‌وه خوا باوی هیندیکی داوه به‌سەر
هیندیکی تریان دا، واته باوی پیاوانی داوه به‌سەر ئافره‌تان دا له هیندی کارو فرمان
دا، خاوه‌نی هیزو بازوو و ئه‌توانی کارو کرده‌وه‌ی سه‌خت به‌جی بیینی و بگه‌ری به
دهشت و دهردا و هیزو وزه‌ی هه‌یه بو به‌رگری له‌و مال و مندال و خیزانه، ئافره‌تیش
له باریکی تره‌وه باوی هه‌یه به‌سەر پیاوان دا که ئه‌توانی هه‌لسی به‌ ئهرکی سک و
مندال بوون و به‌خێو کردن و شیر دانی مندال و بیچوو‌ه‌کان له‌بەر ئه‌وه خوا به‌زه‌یی و
میه‌ره‌بانی و سه‌بر و خوگرایی پنداوه و به هه‌ردووکیانه‌وه کاری ئه‌و مال و خیزانه
ئه‌پرا به‌پێوه.

۲- ئینجا ده‌ست نیشان ئه‌کات بو هۆی دووم بو کاربه‌دهستی و چاودیریی پیاوان،
ئه‌فه‌رموی: ﴿وَيَسْمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ﴾ واته پیاو کاربه‌دهست و چاودیره به‌هۆی ئه‌وه‌ی
مال و سامانه‌کانیان سه‌رف ئه‌که‌ن و به‌خت ئه‌که‌ن و ئهرکی نان و نه‌فه‌قه و به‌خێو
کردنیان له‌سه‌ره.

له‌پاش روون کردنه‌وه‌ی پێویستی سه‌رشانی پیاو سه‌روشت و کارو فرمانی ئافره‌تیش
ئه‌خاته به‌رچاو ئه‌فه‌رموی: ﴿فَالصَّالِحَاتُ قَنَاطٌ قَنَاطٌ كَافٍ لِّغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ﴾ ئینجا ئافره‌ته
سالحه‌کان به‌ خو‌شی و ئاره‌زووی خو‌یان گو‌ی رایه‌لن و پارێزه‌رن بو پاک‌ی و داوین پاک‌ی
خو‌یان له نه‌ینی و پاش مله‌ی هاوسه‌ره‌کانیان به‌هۆی پارێزگاری خوا که ئیمان و له‌ خوا
ترسی پنداون، یا به‌هۆی ئه‌وه‌ی که خوا مافی ئه‌وانه پاراستوو. ئافره‌ته سالحه‌کان به‌و
جو‌ره‌ن که باس کران و به‌ پێچه‌وانه‌ی ئه‌وان ئافره‌ته ناسالحه‌کان که گو‌ی رایه‌ل نین و
سه‌رپێچی ئه‌که‌ن و هه‌لناسن به‌ مافی می‌رده‌کانیان، بو ئه‌وانه چاره‌سه‌ر ئه‌مه‌یه که له‌م ئایه‌ته‌دا
ده‌ست نیشانی بو ئه‌فه‌رموی: ﴿وَاللَّيِّئَاتُ فَاسِقَاتٌ لِّغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ﴾ واه‌ج‌ره‌رن فی‌الم‌ص‌اح‌ح
وَاضْرِبُوهُنَّ ﴿ ئه‌و ئافره‌تانه‌ی که مه‌ترسی ئه‌که‌ن له سه‌رپێچی یان:

۱. نامۆزگاری یان بکه‌ن.

۲. جینگایان لی جو‌ی بکه‌نه‌وه و له‌گه‌لیان مه‌خه‌ون، ئه‌وه زور به‌کاره له ته‌می کردنیان دا.

۳. لی یان بده‌ن، به‌لام به‌ لیدانیکی سووک و ده‌ست له‌سه‌ر و چاو بپارێزن.

فَإِنْ أَطَعَنَّكُمْ فَلَا تُبْغُوا عَلَيْهِمْ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴿٣١﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ. وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٢﴾ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ. شَيْعًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

﴿وَإِنْ أَطَعَنَّكُمْ فَلَا تُبْغُوا عَلَيْهِمْ سَبِيلًا إِصْلَاحًا﴾ نینجا نه گهر به وه ته می خوار بوون و گوی رایه لی یان کرد، نیتر هیچ ریگه یه ک مده نه بهر به دژیان و وازیان لی بینن. نیمامی علی - خوای لی رازی بیئت - نه فرموی: ناموژگاری بکات به دم بهم رهنگه - وه ک نیمامی شافیعی نه فرموی - پی ی بلی: له خوا بترسه، چونکه من مافم هیه به سهرته وه و فرهزه له سهرت گوی رایه لی، جا نه گهر بهو ناموژگاری یه کوتایی هینا نیتر نابی هیچی دهر باره بکری، نه گهر به وه گوی رایه لی نه بوو جینگای لی جوئی بکات وه که نه وه زور به کاره بو ته می خواری، نه گهر به وهش کوتایی نه هینا نهوا لی ی بدات به لیدانیکی سووک و زامداری نهکات و دهست له سهر و چاوی بپاریزی، ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا﴾ چونکه خوای گه وره بهر زو بلندو گه وره یه، له بر نه وه نه م بپارانه ی فرهز کرد، نه گهر به وهش کوتایی نه هینا نینجا حه کم له لایه ن هردوو کیانه وه نه فرموی: ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا﴾ نه گهر له دژیاه تی و یه که وهتن و بهر بهر هکانی ی نیوانیان، نیتر هر کام یان هردوو کیان ﴿فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ. وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا﴾ نهو کاته حه کمه میک له کهس و کاری پیا وه که و حه کمه میک له کهس و کاری نافرته که دیاری بکه ن و بیان نیرن بو سولج و یه ک خستنیان، نیمامی شافیعی - خوالی ی رازی بیئت - نه فرموی: حاکم دوو پیاوی عادل دیاری نهکات نیتر با بیگانهش بن به لام باش نهوایه له خزم و کهس و کاریان بن نهوان باشتر حالیان نهزانه و دلسوژت ریشن، نینجا نهو دوو حه کمه به جوئی جوئی کو بوونه وه بکه ن له گهل ژن و میره ده که دا، نینجا ﴿إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا﴾ نه گهر نهو دوو حه کمه سولج و چاره سهریان بوئی له نیوان نهو ژن و میره ده خوالی یه که وهتن و یه ک قسه یی نه خاته نیوانیان و مه بهسته که یان پیک دیت، یان

مه‌به‌ست شه‌ویه شه‌گهر شه‌و دوو جه‌کمه به‌راستی له‌بهر خوا بیانه‌وی شه‌و پی‌او و ئافره‌ته
 یه‌ک بخن خوا شه‌و پی‌او و ئافره‌ته یه‌ک شه‌خات و دل‌یان نهرم شه‌کات بو‌یه‌کت، ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ
 عَلِيمًا خَبِيرًا صَٰلِحًا﴾ بی‌گومان خوا زانا و به‌خه‌بره به‌هه‌موو شتی و هه‌موو فه‌رمان و
 بریاره‌کانی له‌زاینه‌وه دیت، نا به‌و جو‌رو شی‌ویه خوی میهره‌بان رینمونی به‌نده‌کانی
 شه‌کات بو‌ریی راست. به‌و جو‌ره دامه‌زاندنی مال و خیزانی به‌گرنگ گرتوه. په‌یوه‌ندی
 شه‌م نایه‌تانه‌ی داهاتوو به‌مه‌به‌سته شه‌سası یه‌کانی شه‌م سوره‌توه به‌تیک‌راییی، به‌مه‌به‌ستی
 نایه‌ته‌کانی رابردوو له‌م جزمه‌دا له‌چه‌ند باریک‌هوه هه‌یه. شه‌م نایه‌تانه‌ی داهاتوو گهرده‌ش
 شه‌کات به‌دل و ده‌روون له‌باره‌ی هونینه‌وه و ریک و پیک کردنی ژبانی گه‌ل و کومه‌لی
 برواداران، رزگار کردنی له‌بیرو باوه‌ر و بو‌چوونی چه‌رخیی نه‌فامی که ده‌قی پی‌وه گه‌را بوو،
 رازاندنه‌وه‌ی به‌نیشانه و دروشمه‌کانی نایینی پاکی ئیسلام، شه‌م نایه‌تانی داهاتوو ده‌ست
 پی‌ شه‌که‌ن به‌قاعیده و یاسایه‌کی بنه‌رته‌ی و سه‌ره‌کی که خواجه‌رستی یه‌ به‌تاک و ته‌نیا و
 په‌یوه‌ست کردنی هه‌موو کارو کرده‌وه و بو‌چوونیک به‌و تاک و ته‌نیایی خواوه و گه‌زانی خوا
 به‌یه‌که‌م سه‌رچاوه بو‌ شه‌و کارو کرده‌وه و بو‌چوونانه وه‌ک ته‌میمن شه‌کات و شه‌فرموی:
 ﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ خوا بیهرستن هیچ شتی مه‌که‌ن به‌هاوبه‌شی، هه‌موو ته‌می و
 ناموزگاری و بریارو یاسا‌کانی شه‌بی شه‌لقولی له‌باوه‌ر به‌تاک و ته‌نیایی خوا و له‌زات و
 سیفات و شه‌حکام و بریاره‌کانی دا، ته‌نها شه‌و تاک و ته‌نیایی یه‌ سه‌رچاوه و بنه‌رته به‌بی
 هاوبه‌ش و هیچ وینه‌یه‌ک. هه‌ر کارو بیرو باوه‌ر و کرده‌وه‌یه: له‌و سه‌رچاوه‌یه هه‌لنه‌قولابی
 وه‌رناگیری و خوا نایه‌وی و به‌تاله. فه‌رمانی یه‌که‌م په‌رستنی خوایه و جله‌وگیری له‌هاوبه‌ش
 ره‌وادان له‌هه‌ر باریک‌هوه، ئیسلام له‌پاش فه‌رماندان به‌په‌رستنی خوا و جله‌وگیری له‌
 هاوبه‌ش ره‌وادان له‌چه‌ند شوینیک دا فه‌رمان شه‌دات به‌په‌یوه‌ندی و چاکه‌کردن له‌گه‌ل
 به‌نده‌کانی خوادا، ئاشکرایه که باوک و دایک شه‌بی سه‌ر ده‌سته بن وه‌ک شه‌فرموی: ﴿وَالْوَالِدَيْنِ
 إِحْسَانًا﴾ چاکه‌بکه‌ن له‌گه‌ل باوک و دایکتان،

وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ
 بِالْجُنُبِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٧٢﴾
 الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

نینجا ﴿وَبِذِي الْقُرْبَىٰ﴾ چاکه بکهن له گهل نهوانه‌ی که خاوهن خزمايه‌تین، ﴿وَالْيَتَامَىٰ
 وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ﴾ له گهل مه‌تیوان و مه‌ژار و بی نه‌وایان و هاوسی
 خزمه‌کان و هاوسی بینگانه‌کان ﴿وَالصَّاحِبِ بِالْجُنُبِ﴾ هاوپی‌ی نیشته‌جی یان مه‌به‌ست
 حه‌لال و هاوسه‌ره ﴿وَأَبْنِ السَّبِيلِ﴾ نه‌و ری‌بوار و سه‌فه‌ری یانه‌ی که داماون و پاره و خه‌رجی
 یان نی یه ﴿وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ نه‌و نه‌سیر و ده‌ست گیراوانه‌ی که کراون به مولکتان، نینجا
 له‌پاش فه‌رمان دان به چاکه و ده‌ست گیرویی نه‌وانه که باس کران، به دوی نه‌وه‌دا
 نه‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾ به‌راستی خوا نه‌و که‌سه‌ی خوش ناوی که
 خو به زل زان و لوت به‌رزه له ناستی خه‌لکی و که‌شخه و شانازی نه‌کات به ملی خه‌لکی دا،
 ﴿الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ﴾ نه‌وانه‌ی که رژد و چروکن و فه‌رمان نه‌دهن به
 چروکی ﴿وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ نه‌و هه‌ق و راستی یه‌ی که خوا به فه‌زل و
 چاکه‌ی خوی پی‌ی به‌خشییون نه‌وان که‌تمی نه‌کهن و نه‌یشارنه‌وه، یان نه‌و نیعمه‌ت و
 سامانه‌ی که پی‌ی به‌خشییون نه‌وان چاکه و ده‌ست گیرویی پی‌ی ناکهن یان به روپامایی
 نه‌یدهن له‌به‌ر نه‌وه‌ی که‌شخه و شانازی پی‌یوه نه‌کهن، چونکه بی‌جگه له‌وه مه‌به‌ستیکی تریان
 نی یه و باوه‌ریان نی یه به نه‌جرو پاداشت لای خوا، نا به‌و جوړه نه‌خلاق و ره‌وشتی نیمان
 و باوه‌ر و خو ره‌وشتی کوفرو بی باوه‌ری دیاری نه‌کات و جوی یان نه‌کاته‌وه له یه‌کتر، له
 چند ری‌وایه‌تیک دا هاتووه که نه‌م نایه‌تانه هاتوونه‌ته خواروه له کومه‌لی له جووله‌که‌کانی
 مه‌دینه، نه‌م سیفته بوگه‌نانه ریک و پیکه له‌گهل جووله‌که‌دا، مه‌به‌ست به وته‌ی ﴿لَا يُحِبُّ﴾
 ده‌رکردن و سزادان و توله سه‌ندنه لی یان و نه‌وانه کافرو بی باوه‌رن،

وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا ﴿٣٨﴾ وَمَا ذَا عَلَيْهِمْ لَوْ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ

دهریاره هی هموو بی باوه پان و خاوه نی شهو سیفته تانه نه فه رموی: ﴿وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا﴾ ناماده مان کردوه بو شهو بی باوه پانه سزایه کی ریسوا کهر به رامبر خو به زل زانی و که شخه که یان. نینجا له سهر خراپی و به دی یان شهرو او نه فه رموی: ﴿وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ﴾ نه وانهی که مال و سامانیان به خت نه کن و نه یدن له بهر روپامایی خه لکی ﴿وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ باوه پان نی یه نه به خواو نه به روژی دوایی، شهو که سانه هاوسه ری شهیتانن و همیشه به گویره ی مه بهستی به دی شهو نه جوولینه وه ﴿وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا﴾ هه رکه س شهیتان هاوپی و هاوسه ری بی شهو که سه هاوسه ری کی به دو خراپی هه یه و لهو باره یه وه زور به ده. خوا بمانپاریزی لهو سیفته و کرده وه به دانه آمین. نینجا له پاش شهوی شهو هموو سیفته و کرده وه به دانه ی شهوانه ی روون کرده وه نینجا به بیزاری ده برینه وه شهو شیوه پرسپاره ناراسته نه کات و له بهر به دی و خراپی یان رووی فه رموده یان تی ناکات و نه فه رموی: ﴿وَمَا ذَا عَلَيْهِمْ لَوْ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ﴾ نایا چی هه یه بو شهوانه و چ زیان و شهک و بهرگری که ریک هه یه به سه ریانه وه و له چی مه ترسی شهکن له وهی که باوه پان به یئنا یه به خواو به روژی دوایی و لهو مال و روژی یه ی که خوا پی نی داون و کرده یه به به شیان به خشین بکن ﴿وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا﴾ له کاتیک دا خوا به ته او ی زانا و ناگایه پییان؟ ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ﴾ بیگومان خوا به شه ندازی زه ره و بچو کترین شت زولم و نا هقی ناکات و پاداشتی هچ چا که یه ک زایه ناکات،

وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضْعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّى بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ

﴿وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضْعِفْهَا﴾ واته نایا له چی مهترسی نهکن له کاتیک دا خوا ناگاداره به خویان و به کردهوهکانیان، وه له کاتیک دا که خوا زولم ناکات له بندهکانی به جوړی نهگهر خرابه بکن توله یان هر به نهندازهی کردهوه خرابه که یانه، نهگهر چاکه بکن چهند چندانه یان نهکاتوره لای که می به ده قات تا حفتا و حوت سهدو حفتا هزار و تا به بی ژماره و حیساب؟! ﴿وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ نه دات له لایه ن خویوره پاداشتیکی گوره، که به هشته و به راستی پاداشتیکی گوره به. نینجا به دوا ی نهو فرمان و جله و گیری و هاندان و سهرنج راکیشانه دا شیویه له شیوه و به سهراته سهخته کانی روژی دوا یی نه میننی و روی فرموده نه کاته پیغه مبری نازیز(ﷺ) نه فرموی: ﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ﴾ واته دهی نایا چون نه بینن روژی دوا یی کاتی که خوا هموو نوممه تیک پیغه مبریک نه کات به شایهت له سر کردهوهکانیان و ﴿وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا﴾ توش نه مینن به شایهت له سر نهو بی باوه رانه که چروک و بی نمک و بی به زهی بوون و به روپامایی بوون وه ستاون له ساحه ی دادگای خوادا، نه بی نهوانه چی بکن و چی بلین و بو کوی بپون؟ نهوانه وان له حوزوری په روهردگاردا و هیچ کهس ناتوانی هیچ تکایهک بکات بو یان!! نهوا قورثان هیندی له حاله تی به دو سهختیان نیشان نه دات که نه فرموی: ﴿يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّى بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا﴾ لهو روژدها نهوانه ی که بی

باوهر بوون و سهركيشى يان كردووه له پينغه مبهەر (ﷺ) له م جيها نه دا پى يان خوشه و ناواته خوازن كه كاشكى زهوى يان پى تهخت بكرى و بخريته ژير خاك، واته زيندوو نه كرايانه ته وه، يان هر نه بوونايه، له و روزه دا هيچ قسه و باسى ناشارنه وه له خوا، واته ناتوانن دان نه نين به تاوان و خراپه كانيان دا، چونكه پيست و نه دامه كانيان شايه تى يان لى نه دن، خوا په نامان بدات. به راستى به سه بو به دى و سهختى حاليان كه بگه نه نه و راديه به و شيوه ناوات بخوازن، ناي له سهختى نه و روزه هق وايه به بير لى كردنه وهى و له كاتى خويندنى نه م نايه تانه دا فرميسك داريزرى وه ك پينغه مبهرى نازين (ﷺ) فهرموى به (نين و مه سعود) قورئان بخوينه به سه رم دا، نه و يش عه رزى كرد: قورئان بو سه ر تو هاتوو و تو منت فير كردوو، نه و يش فهرموى: پيم خوشه له غهبرى خوم بيبيستم. (نين و مه سعود) نه فهرموى: دهستم كرد به خويندنى سوره تى (النساء) تا گه يشتمه نه م نايه ته: ﴿وَجَنَّا بِكَ عَلَىٰ هٰؤُلَاءِ شَهِيدًا﴾ له ويدا پينغه مبهەر (ﷺ) دهستى كرد به گريان و منيش وه ستام.

نه م نايه تانى رابردوو دهستيان پى كرد به فرماندان به په رستنى خوا و جله و گيرى ناهه رمانى و هاوبهش ره وادان، بيگومان نويز بو به جى هينانى نه و مه به سته زور به كار، كه واته چهند به جى يه له م كاته دا باسى نويز بيته پيشه وه و هيندى له نه حكامه كانى باس بكرى، نه فهرموى: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا﴾ نهى نه وانهى كه باوهرتان هيناوه ﴿لَا تَقْرُبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سَكَرٰى﴾ نزىكى نويز مه كه ونه وه له كاتيك دا كه نيوه سه رخوش بن ﴿حَتّٰى تَعْلَمُوْا مَا تَقُولُوْنَ﴾ هه تا بزنان نه وهى ده يلين. نيتر ناي مه به ست جيگاي نويز بيت، واته مزگهوت، وهك به م جوهر ريك تره له گه ل و تهى ﴿لَا عَارِى سَبِيْلِ﴾ چونكه گوزه ر كردن به مزگهوت دا نه كرى، يان به گويزهى ديمه نه كهى مه به سته،

وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْحَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا ﴿١٣﴾

به هرکام باشه و نهگونجی ﴿وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ﴾ نزیك مهكهونهوه مهگهر له كاتيك دا گوزهر بكن بهناو مزگهوتكهدها به بی وهستان، نزیك مهكهونهوه كاتی لهش گران بن و غوسلستان لهسهر بی. ﴿حَتَّى تَغْتَسِلُوا﴾ ههتا غوسل نهكهن و خوتان دهشورن. ئینجا هیندی تر له نه حكامی نویژمان بۆ باس نهفهرموی: ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْحَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ﴾ نهگهر نهخوش بوون یان لهسهر سهفهر بوون ﴿أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ﴾ یان هرکس له نیوه هاتهوه له شوینی كه جیگای دهست به ناو گه یاندنه واته دهست نویژتان شكا ﴿أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ﴾ یان دهستان كهوت له نافرهتان و پیستان كهوت له یهكتر ﴿فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً﴾ ناوتان دهست نهكهوت لهو حالهتانهدا دهست نویژتان لهسهر نی یه، بهلكو له باتی نهوه تهیهموم بكن، وهك نهفهرموی: ﴿فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ﴾ نهو كاته نیازی خولیكى پاك بكن و ئینجا بهو توژ و خو له مهسحی دهم و چاوتان و دهستانی پی بكن، خوی میهره بان لهو كاتانهدا كارهكهی ناسان كردوو بۆ بهندهكانی وهك نهفهرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا﴾ واته خوا نهوهی ناسان كردو تهنگهتاوی نهكردن، چونكه خوا هه میسه لی بورده و سهرهوهی گوناهاكانه. هیندی له نووسهران لهبارهی دهست نویژ و غوسل و نه حكامهكانی تریشهوه نه یانهوی به گویرهی بۆچوون و فامی خهلكی یهوه حيكمهت و هوی نهو نهركانه باس بكن. بۆ وینه پاك و خاوینی نهكهن به حيكمهت و هوی دهست نویژو غوسل، كهواته نهو نویژ نهكهرانهی كه له شهو و روژيك دا چند جار دهست و دهم و چاویان به سابوون نهشورن و روژی نا روژی نهچنه هه مام نهبی دهست نویژ و غوسلیان لهسهر نهبی. بیگومان ناشكرایه كه پیویسته لهسهریان دهست نویژو غوسل، بهلی نیسلام له هه موو بارنكهوه پاك و پوخته و

خاویڻی پیویست کردووه. به لام به تایبتهتی دهست نویژ و غوسلیشی فهرز کردووه. فهرز
 کردنی تهیه موم له کاتی نه بوونی ناودا بۆچوونی ئهو نووسه رانه به ناراست دهرته کات،
 که واته لهو بریارو ئه حکامانهی که پی یان ئه گوتری (تعبدی) پیویسته له سه رمان به جی بی
 بینین و گوی رایه لی یان بکهین به بی چه ندو چوون. یان ئه گوتری حیکمه تی نویژ و هرزشه،
 ئه مهش هر هه له یه، چونکه ئه گهر ئه وه راست بیته ئه بی و هرزش کاره کان پیویستیان به
 نویژ نه بی! ئینجا چوئیتی تهیه موم و هو به کانی و کام جوړ له تهیه موم نویژی له کوڼ
 ئه خات و قهزای ناوی و کام ئه بی که قهزا بکری نه وه ئه مانه له کتیه کانی (فقه) دا باس کراوه
 و هر کهس ئه یه وی با تهماشای ئهو کتیبانه بکات، ئینجا ئایا دهست نویژ ئه شکى به
 لیکه وتنی پیاو و نافرهت به بی جیماع یان کاتی ئه شکى که ئهو لیکه وتنه به جیماع بیته. به
 کورتی ئایا مه بهست به ﴿لامستم﴾ جیماعه یان هر لیکه وتنه به هر جوړ نه وهش شتیکی
 خیلافی یه، به پیی فیهی حه نه فی یه کانی مه بهست جیماعه که یه کی له ئه ده به کانی قورئانه
 که شتی نا جوړ به زهقی باس ناکات، به پیی فیهی شافیعی و زور ئیمامانی تر به پیی
 مانا زا هیره که ی نه گیری که لیکه وتنی روته، جا له بهر نه وهی قورئان به زمانی عه ره بی
 هاتووه به بی به لگه نابی لادری له مانا عه ره بی یه که ی به تایبته لیره دا که ئایه ته که به
 ﴿لمستم﴾ یش هاتووه که زورتر لیکه وتنی لی و هر نه گیری به هر حال چاک وایه به جوړی
 بیگرین که خیلافی تیدا نی یه، واته بی برین به سه ر لیکه وتن دا به هر جوړ وه ک حه دیس و
 فه رمان ده دا: ﴿دع ما یریبک الی ما لا یریبک﴾. له ئایه ته کانی رابردووا ته می و ناموژگاری
 بروادارانی کرد له باره ی عه قیده و ئه خلاق و په یوه ندی یان به خواوه به هو ی ئه وان ه وه بوون و
 کیان و شه خسی یه تی ئیمانداران دیته کایه، ئینجا له م ئایه تانی دا هاتووه دا ناگاداریان
 ئه کاته وه له پیلان و مؤامره ی دوژمنه کانیان که له و کاته دا سه روک و سه ر ده سته ی دوژمنان
 له مه دینه دا جووله که بوون.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يَشْتَرُونَ الضَّلَالََةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضِلُّوا السَّبِيلَ ﴿١١﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ
 بِأَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿١٢﴾ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ
 سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَسْمَعُ غَيْرَ مُسْمِعٍ وَرَاعِنَا لِيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنَا فِي الَّذِينَ ءَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا
 وَأَسْمَعُ وَأَنْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَكِن لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾

له یه که مجاروه به شیوهی سر سوپهینان له کردهوه به دهکانیان نه فرموی: ﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى
 الَّذِيْنَ اُوْتُوْا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتٰبِ ﴾ نایا نه تزانیوه و ناوړیکت نه داوه ته وه بولای نه وانهی که به شی له
 نامه ی خویان پیدراوه که به پیی نه وه نه بوو بانگی خه لکیان بکردایه بولای خوا که چی به
 پیچه وانوه ﴿ يَشْتَرُونَ الضَّلَالََةَ وَيُرِيدُونَ اَنْ تَضِلُّوا السَّبِيْلَ ﴾ به نارهنووی خویان گومرایی بو خویان
 هه لئه بزین، نه وه تا به بیگومان نه زانن پیغه مبهری خویاه (ﷺ) که چی دانی پیا نانین و نه
 به لگه و نیشانانهی که نهیزانن له سر راستی پیغه مبهرنی یه که ی نه یشارنه وه، سه رباقی
 نه وه نه یانه وی که نیوهش گومرا بین و ریگه راسته که ی خوا نه دهنه بهر - نه فرینی خویان لی
 بی - چ کرده وه یه که له وه بهد تره که نه وانه پیی هه لئه سن: گومرایی خویان و گومرا کردنی
 خه لکیش ﴿ وَاللَّهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَائِكُمْ ﴾ خوا له هه موو که س ناگادار تره به دوژمنه کانتان که واته
 نیوهش نه بی به دوژمن ته ماشایان بکه ن ﴿ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللَّهِ نَصِيْرًا ﴾ به سه خوا به دوژست و
 کاربه دهست بو تان و به سه خوا به یاریده دهر بو تان. واته نه و جووله کانه هه رچهند به و جوړه
 دوژمنن. به لام که خوا کاربه دهست و دوژست و یارمه تی دهر تانه نه بی هر پشت به و بیهستن
 و باکتان نه بی له و دوژمنه بی نرخانه. ﴿ مِّنَ الَّذِيْنَ هَادُوا يُحَرِّفُوْنَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ ﴾ له ناو
 جووله که کان دا دهسته یه که هن که که لام و فرموده کانی خوا له تهورات دا نه گوپن و ته فسیر
 نه که نه وه به غیری مه به ست و فرمانی خوا به دهستی قهست و به دوژمنایه تی، بو وینه
 وه ک نیشانه و سیفه ته کانی پیغه مبهر (ﷺ) و شار دنه وه ی نایه تی ره جم، ﴿ وَيَقُولُوْنَ سَمِعْنَا
 وَعَصَيْنَا ﴾ نه لین بیستمان و سه ربیچی ده که ی، ﴿ وَاَسْمَعُ غَيْرَ مُسْمِعٍ ﴾ دهر باره ی پیغه مبهر (ﷺ)

بییسته له کاتیک دا شت ئه درى به گویچه تان دا - ئه م وشه یه دهست ئه دات بۆ نزای خهیر
 و بۆ نزای شهڕ، به لکو له ئه سل دا بۆ خیره. به لام ئه و نه فرین لی کراوانه نیازی شهڕیان
 مه به ست بووه، واته یا خوا که بریت یان بمریت، ﴿وَرَاعِنَا﴾ ده لنین (راعنا) که ئه و وشه یه ش
 هه لئه گری بۆ مه به ستی چاک به لام به پی ی جووله که یه تی خو یان نیازی مه به ست به ده که یان
 ئه کرد که بریتی یه له لا قرتی پی کردن و نیسه به تی نه فامی بۆ پیغه مبه ری خوشه ویست (ﷺ)
 - لعنة الله على اليهود -، نه فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا سَمِعْنَا وَاطَّعْنَا وَأَنظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّكُمْ وَأَقْرَبَ﴾ نه گه ر
 راستی بۆ ناهه ق و ناراستی و ته شهردان له ئایینه که واته له وته که یاندا ده میان لار ئه کرده وه
 تا نه زانری مه به سته پیسه که یان، ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَسْمَعُ وَأَنْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْرَبَ﴾ نه گه ر
 ئه وانه بیانگوتایه بیستمان و گوی رایه لنین، بوهسته و چاودیریمان بکه و په له مان لی مه که تا
 ئه وه ی پیمان ئه لیت وه ری گرین چاک بوو بۆ یان و ئه وه راست بوو. ﴿وَلَكِنْ لَمَنَّهُمُ اللَّهُ كُفْرِهِمْ﴾
 به لام خوا نه فرینی لی کردن و له ره حمه تی خو ی بیبه شی کردن به وه ی کوفر و بی باوه ری
 یه که یانه وه ﴿فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ که واته باوه ر ناهینن مه گه ر که میک - واته باوه ر تکی که م و
 لاواز که سوودی نی یه ئه وه ش ئه وه یه که باوه ر یان هه یه به هیندی له نامه ی خواو هیندی
 له پیغه مبه ران. (ثیبین و عطیة) نه فرموی جووله که ی نه فرین لی کراو ئه و جوړه قسه به دانه
 باوه له ناویان دا له گه ل موسلمانان وته یه به کار ئه هینن که دهست ئه دات بۆ چاک و بۆ خراپ،
 به لام نیازی باره بوگه نه که یان هه یه و مندالیان له سه ر ئه وه رام ئه که ن و فیریان ئه که ن.

له پاش ئه وه ی له ئایه تی پیشوودا سه ری سوپهینا له کرده وه ی زۆر به د و نارپه وای
 ئه وانه ی که به شیک له نامه یان پی به خه شرا بوو، ئینجا رووی فرموده ئه کاته جووله که کان به
 شیوه ی گه شتی و بانگیان ئه کات بۆ بپروا هینان به قورئان که بپروای هه یه به ته ورات و ریکه
 له گه لئی و راستی ته وراتی خوا ده رئه خات، هه ره شه یان لی ئه کات به سپرینه وه ی وینه و
 شیوه ی شیرینی ئاده مینتی یان نه گه ر بپروا نه هینن، به نه فرین لی کردنیان به وینه ی
 تا قمه که ی پیشوویان،

يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ءَامِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا
 فَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ النَّبِيِّ ؕ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٤٧﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا
 يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ ۗ

نه فرموی: ﴿يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ نهی که سانی که نامهی خواتان پی به خشراره
 ﴿ءَامِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ﴾ بروا بینن بهوهی که نیمه بهره بهره و به وه جبه وه جبه
 هینامنه خوارهوه، واته قورنان. له کاتیک دا که به راست گیرو ریگ و پیکه له گهل نهو نامهی
 که له گهل تانه، واته تهورات وه که له سوره تی (البقرة) دا باسمان کردن.

نهوانهی که نه بانگیان لی کرا نامه دار و شاره زا بوون، نهو خواهی که نهو نامهی پی
 به خشی بوون و نهو بانگی لی نه کردن، نهوانه به نگه و نیشانهی ناشکرایان به دهسته وه بوو
 بو بروا هینان، به لام چی نه کهیت له جووله که که داخ له دل و سه رکیشن، به سروشت لارو
 ناله بارن؟! جا به هوی نه وه بروایان نه هینا، له بهر نه وه نه هه ره شه سهخت و ره قهی
 ناراسته کردن: ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا﴾ واته بروا بینن پیش نه وهی چند روو و دم و
 چاویک بسپرینه وه و کویریان بکهینه وه، بهم رهنگه چاو و برو و لوت و دم و نیشانه و
 دروشمی ناده میتی پییانه وه نه هیلین و نهو شیوه و نه خشه شیرینه بهرین که قه له می قودرت
 کیشاویه تی، تا به وینهی سمی حوشت و لآخیان لی بییت. وه (ئیین و عه باس) نه فرموی
 - خویان لی رازی بییت - ﴿فَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا﴾ به هوی نه وه نهو رووانه بگیرینه وه سه
 وینه و شیوهی پشت و پشت مله کانیان که نهو نیشانه و دروشمانه یان پیوه نی به و
 جینگهی رواندن تووک و مون. یان له پاش سپرینه وهی له رووه کان، وینه و شیوهی رووه کان
 وهرگیپرین بو پشت مل و شیوهی پشت مل وهرگیپرین بو رووه کان، که هه رکام لهو سپرینه وه و
 هال و گوپه زور نابرو بهرو نیش و نازار دهره، زور ریگ و پیکه له گهل تاوان و کرده وهی
 گوژاندن و سپرینه وهی نهو وته و زانینه راستانهی که لایان بوو به پیچهوانه یان رهفتاریان

ئەکرد!! (مجاهد) لە تەفسیری ئەم ھەرپەشەیدا ئەفەرموی: چەند روویەك كوێر ئەبن و لایان
 ئەدەین لە رئی راست و وەریان ئەگێرین بۆ دوواوە و بۆ پاشیانەووە لە گومپراییی دا،
 ھەرۆھا (سەدی و ضحاک) ییش وینەیی ئەووە ئەفەرمون، کەواتە لەسەر رای ئەمان مەبەست
 سەربنەووە و كوێر کردنەووە و وەرگێراننیککی ئاشکرایان نی یە بەئکو نەیننی و مەعنەوی یە،
 ھەرۆھا بە چەند جوړنیککی تریش تەفسیر کراوەتەووە، ھەرچەند ئەمانە ھەموو ئەگونجین و
 ھەلئەگرن، بەلام رای یەکەم بەھیزترە و لە دل دا جیگیر ترە، چونکە زۆرتر تۆلە و سزاکانی
 ئەو جوولەکانە لەم جیھانەدا بە شتیککی ئاشکرا بووە کە ئەوانی پی ریسوا کراوە و مەردومی
 تریشیان پی تەمی خوار بووە. فەرموی: بپروا بینن پیش ئەووی چەند روویەك بەو جوړە لی
 بکەین، ﴿أَوَلَمْ نَكْمَلْ لَكُمُ الْكَيْبُوتَ﴾ یان نەفرینیان لی بکەین ھەرچۆنی نەفرینمان کرد لە
 پیشووەکانیان کە بە فیل راوہ ماسییان کرد لە رۆژی شەمەدا کە لەو رۆژەدا قەدەغە بوو
 لەسەریان، وەك باسەکەیی دیت لەمە وپاش – بە یارمەتی خوا – لە سورەتی (الأعراف) دا،
 ئیتر مەبەست بەو نەفرینە ئەمە بیئت کە وەك ئەوان بە شیوہی مەیموون و بەرازیان بەسەردا
 بکیشری و شیوہ و وینەیی ئادەمیتی یان بسەربیتەووە وەك (مقاتل) و چەند کەسیکی تر
 ئەفەرمون. یان – وەك زۆربە ئەفەرمون – مەبەست بە نەفرین ئەووە بیئت کە باوہ و بەناوبانگە
 کە بریتی یە لە دەرکردن لە میھەربانی خوا و جار لیدانی ئەووە و گێرانەوہی ئەووە لی یان
 لەسەر زمانی مەردومان دا، یان مەبەست ھەر سێ جوړەکە بیئت. چونکە ئەو پیشووانەیان
 دووچاری ھەر سێ جوړەکە بوون بەلای زۆریەووە. بیگومان ئەم ئایەتە ئەووە ئەگەییەنی کە
 ئەوانە دووچار ئەبن بەو ھەرپەشەیی کە لی یان کراوە ئەگەر بپروا نەھینن، ئاشکرایشە کە
 چەند کەسیک لەوانە بپروایان ھیناوە و زۆربەیان بپروایان نەھینا، دەیی ئایا ئەم ھەرپەشەییە
 بەدی ھات یان ئە؟ ئەگەر بەدی نەھاتبی وەلام چی یە و ئەم گری یە چۆن ئەکریتەووە؟ لە
 وەلام دا ئەنئین:

۱- ئەو ھەرپەشەيە بۇ رۇژى دوايى يە و لەوى بەدى دىت، واتە لەو رۇژەدا ويىنە و شىۋەي ئادەمىتى يان ئەسپرىتتەۋە و ئەكرىن بە عىبرەت و بى ئاپرۇ ئەكرىن و ئەخرىنە دۇزەخ لەسەر ئەو بارەو بىبەش ئەكرىن لە بەزەيى و مېھربانى خوا.

۲- ئەلەين: ئەو ھەرپەشەيە يەكىكە لەو دووبارە: ئەگەر يەكەمىيان بەدى نەھاتىي دۈۋەمىيان كە دەرکردىيان بىت لە بەزەيى خوا بەدى ھاتوۋە.

۳- راي (مجاهد و ضحاک و سدى) ھەلئەبىزىرەن لە تەفسىرى ھەرپەشەكەدا، ۋەك باس كرا، لەسەر راي ئەوان ھىچ گرى يەك نى يە و بىگومان بەدى ھاتوۋە.

۴- ئەو ھەرپەشەيە بەستراۋە بە بېروا نەھىنانى ھەموو ئەو ھەرپەشە لى كراۋانە، دەي ئاشكرايە كە ھىندى لەۋانە بېروايان ھىنا ۋەك (عبدالله ي كوپى سەلام) و چەند كەسىكى تريان، بىجگە لەو ۋەلامانە چەند ۋەلامى تىرىش دراۋتەۋە، بەلام بە پىۋىستەم نەزانى باس كردىيان.

بەھەر حال و لەسەر ھەر بار ئەبى ئەۋەي كە خوا بېريارى دابى بەدى بىت ۋەك ئايەتەكە دوايى ئەھىنى بەمەي كە ئەفەرموى: ﴿وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا﴾ فەرمانى خوا بە ھەرشتىك يان ئەۋەي كە خوا بېريارى دابى كراۋە و بەدى ھىنراۋە و ئىستا يان لەمەۋپاش كە ئەۋەي ھەرپەشەي كىردۈۋە لەۋانە لىرەدا يەكەم مەبەست و سەردەستەيە، ئىنجا بەدۋاي ھەرپەشەي پىشۋودا ھەرپەشەيەكى تر ئەھىنى بۇ رۇژى دوايى يان بە لى خۇش نەبوون و نەسپىنەۋەي تاۋانى ھاۋبەش بېريار دەرەن بۇ خوا، لەگەل قاپى كىردنەۋەي مېھربانى خوا بەرامبەر گوناھەكانى تر بۇ ھەر كەسىك كە خوا خۇي بىھوى. ئەفەرموى: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ﴾ بىگومان خوا خۇش نابى لەۋەي ھاۋبەشى بۇ دابىرى و ھىچ شتىك بىرى بە ھاۋبەشى. ۋتەي (شرك) بە دوو جۇر بەكار ئەھىنرى لە شەرح دا: جۇرىكى تايبەتى كە بىرىتى يە لە بېروا بە بوونى ھەر ھاۋبەشىك بۇ خوا لە زات و سىفەتى دا يان لە كىردەۋە ۋ ھوكم و بېريارى دا، جۇرىكى گىشتى كە ھەموو بى بېروايى ئەگىرتەۋە. (ئىبن و عەباس) - خاۋپان لى رازى بىت - ئەفەرموى: لىرەدا بەم جۇرە گىشتى يە مەبەستە، ھەروايش بەناۋايانگە لەناۋ زانايانى

تەفسىردا، ھاتنە خوارەۋەي ئايەتەكە لە جوولەكەدا تايبەتى ناكات بە بى بېروايى ئەوانەۋە، بەھەرھال و لەسەر ھەربار بى بېروايى جوولەكە ئەگىرىتەۋە و مەبەستى يەكەم سەرەكى يە لىرەدا، چونكە ئايەتەكە - ەك دەست نىشانمان بۇ كرد - لەوان دا ھاتە خوارەۋە، ھەرچەند لىرەدا باسى ھىچ وتەو كىردەۋەيەكى نەكردوون كە بىيانگىرى بە ھاوبەش رەۋا دەر، بەلام لە چەند شوئىنىكى تردا باسى كىردوۋە: ئەۋەتا ئەگىرىتەۋە لى يانەۋە كە ئەلئىن عوزەير كوپى خوايە، ھەرچۇنى ئەگىرىتەۋە لە گاۋرەكانەۋە كە ئەلئىن: عىسا كوپى خوايە، كە بىنگومان ئەۋە ھاوبەش بىر ياردانە بۇ خوا. ھەرۋەھا ئەگىرىتەۋە لى يانەۋە كە زانكان و عابىدەكانىان ئەكەن بە خۋاى خۇيان بەمەي كە گوئى رايەلن بۇيان لەو حوكم و بىر يارانەي كە بۇيان دەر ئەكەن لەلايەن خۇيانەۋە، نەك لەلايەن خوا و بەناۋى خواۋە، واتە مافى دانانى ياسا و شەرىعت رەۋا ئەدەن بۇ ئەۋ زانا و عابىدانەيان كە ئەۋ مافەيش تايبەتى يە بە خواۋە رەۋادانى بۇ ھەركەسىكى تر رەۋادانى ھاوبەشە بۇ خوا: بىجگە لەۋەش بىروباۋەرى جوولەكە لەۋ سەردەمەدا كە ئەم قورنانە ھاتە خوارەۋە پېرېۋو لە بت پەرسىتى و لاي دابوۋ لە بىروباۋەرى تاك و تەنپايى خوا، كەۋاتە ئەم ئايەتە پلار ئەدا لە جوولەكە و تاۋانباريان ئەكات بە تاۋانى بت پەرسىتى و ھاوبەش رەۋادان، ھەرەشەيەكى ئاراستە كردن و بانگيان ئەكات بۇ خواپەرسىتى و ۋازھىنان لە ھاوبەش رەۋادان. بىنگومان ھاوبەش رەۋا دان مايەي پىچرانى پەيوەندى بەندەيە بە پەروەردگارىۋە بە تەۋاۋى، كەۋاتە لەگەل ئەۋ پىچرانەدا ھىۋاۋ ئومىدى لى خۇش بوون نامىنى لە ھەركەسىك لە جىھان و ژيان دا پەيوەندى خۇي پىچرى تا ماۋە پەشىمان نەبىتەۋە و نەگەرىتەۋە و پەيوەندى نەكاتەۋە لە ژيان دا، ئەۋ كەسەي كە بەۋ جۇرە پەيوەندى خۇي پىچرى بىنگومان سىروشتى تىك چوۋە، ئەۋ ھەموو رابەرۋ بەنگە روون و ناشكرايانە نابىنى كە پىرژ و بلاۋ بوونەتەۋە لە لاپەرەكانى ئەم بوونەۋەرە پان و پۇرەدا، ئەۋ كەسە بىبەش و بەش بىراۋە لە ھەموو خىرۋ بىرى و چاۋەروانى چاكەي لى ناكىرى، كەۋاتە تاۋانەكەي دەست نادا بۇ چاۋپۇشى و لى بوردن، بەلام بىجگە لەۋ تاۋانە زۇر گەۋرەۋ و ناشكرايە، بىجگە لەۋ شتە پىس و بۇگەنە دەست ئەدا بۇ چاۋپۇشى و لى خۇش بوون،

وَيَعْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ

أَنْفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ

وهكو نه فرموی: ﴿وَيَعْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ خوش نهبی له هر گوناھیک بینجگه له وهو نهی سپرنه وه له هر که سیک که خوا خوئی بیهوی و مهیلی بکات، واته بینجگه لهو گوناھو تاوانه زور گه وهی که باس کرا، نیت هر گوناھیکی تر هر چوند زور گه وه بن له سنووری لی بوردن دهرناچن، توبه یان لی بکری یان نه کری، ماتوول بنده ههست بکات به گه وهی بی خوا، و ناو مید نهبی له به زهیی و لی بوردنی خوا، بزانی که خوا به دهسه لاته و هرچی ویست نه یکات، لی بوردنی خوا گه وه ترو فراوان تره له گوناھه کانی، نا بهو جوړه نهبی سهرنجی به زهیی و بی سنوور و دوایی نه هاتووی خوا بدری، سهرنجی لی بوردنه پان و فراوانه که ی بدری که دهرگای پیوه نادری و قاپی یهوانی به سهره نه وه ستاوه! نیمامی بوخاری و موسلیم حه دیسیک نه هینن له (نه بو زهری غه فاری) یه وه هاتوه، نه فرموی: شهویک له شهوان دهرچووم، که سهرنجم دا پیغه مبهر (ﷺ) به ته نیا نه گه پئی و که سی له گهل نی یه، نه لی منیش وا گومانم برد که پئی ناخوشه هیچ که سی له گهل بیست، له بهر نه وه له سینبهری مانگه شهودا نه گه رام، نینجا لای کرده وه و منی بینی و فرموی: تو کئی؟ منیش وتم: خوا بمکات به قوریانت. نه بو زهرم، فرموی: وهره، منیش ساتیک له گه لی رویشتم: نینجا فرموی: بینگومان نهوانه ی که له جیهان دا زوریان هیه له روژی دوایی دا که میان هیه، مهگر نهوانه ی که خوا مال و سامانیک پی به خشییون و نهوانیش به لای راست و چه پ و هه موو لایه که دا نه یبه خشن و بلاوی نه که نه وه، کرده وه ی خیری تیا نه کهن، نه بو زهر نه لی: نینجا ساتی تر له گه لی رویشتم، نینجا فرموی: لیتره دا دانیشه، داینام له دهشتیک دا که چوار دهوری بهرد بوو، داینام لهوی دا و فرموی: لیتره دا دانیشه هتا نه گه ریتمه وه بولات، نه لی نه رویشتم هتا له بهر چاوم گوم بوو، نینجا نه هاتوه تا ماوه یه کی زوری پی چوو، نینجا کاتی نه گه رایه وه گویم لی بوو نه یفرموو: با زینا بکات و با دزی بکات، نینجا کاتی گه یشته بهر وه خویم پی نه گهرا و وتم: نه ی پیغه مبهری خوا - خوا بم کات به قوریانت - نایا له گهل کی قسه ت نه کرد؟ من گویم لی بوو یه کیق قسه ی له گهل نه کردی، فرموی نه وه جویره نیل بوو، له ولایه دهرکهوت لیتمه وه، نینجا پئی وتم: سوژده بده به نوممه ته که ت که

هرکه سينک بمری و هيچ شتيک نهکات به هاوبهشی خوا نهچيته بههشت. منيش وتم نهی
 جوبره نيل با زينای کردبی و با دزی کردبی؟ وتی: بهلی. دوباره وتم: با زينای کردبی و با
 دزی کردبی؟ فهرموی بهلی: با ناره قيشی خواردبی. نيين و نهی حاتم حديسينک نههينی
 له (جابر) هوه - خوی لی رازی بیئت - نهفهرموی: پيغه مبر (ﷺ) فهرموی: هرکه سينک بمری
 و هيچ شتيکی نه کردبی به هاوبهشی خوا دهست نه دات و هلهنگری بولی خوش بوون،
 نهگهر خوا ويستی سزای نه دات و نهگهر مهیلی بوو لی ی خوش نهی. ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرَ أَنْ
 يُشْرَكَ بِهِ، وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾. هروه ها نهگيرنته وه له (نيين و عمر) هوه - خویان لی رازی
 بیئت - که نهفهرموی: نيمه که هاره له کانی پيغه مبر بووین گومانمان نه بوو له وه دا که خوش
 نابی له پياو کوژو مالی هه تيو خور و نهو که سهی که بوختانی ناهق نهکات بؤ نافرتهی
 داوین پاک، نهو که سهی که شایهتی ناهق نه دات، هيچ گومانمان نه بوو له وه دا هه تا نه م
 نایه ته هاته خواره وه: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ﴾. (طبرانی) حديسينک نههينی له (نيين و
 عهباس) هوه - خویان لی رازی بیئت - که نهفهرموی: پيغه مبر (ص) نهفهرموی: خوا
 نهفهرموی: هرکه سينک بزانی که من به توانا و به دهسه لاتم به سر لی خوش بوونی
 گونا هه کانی دا لی ی خوش نهبم و گویم لی ی نی یه، ماتوول هيچ شتيک نهکا به هاوبه شم.
 له م حديسه ی دوايي یه دا دهر نهکوی نه وه که گرنگ بیئت ناسینی خواجه و ههست کرده به
 ناگاداری خوا و ترس و شهرم له خوا و نو مید پیئی، نینجا که گونا روو بدا نهو ههست و
 حاله تانه هوی لی خوش بوون و قاپی به زهی خوا نهکانه وه، نینجا دهست نیشان نهکات
 به هوی لی خوش نه بوونی نهو تاوانه گوره یه، نهفهرموی: ﴿وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا
 عَظِيمًا﴾ هرکه سينک هاوبهش بؤ خوا دابنی نهو که سه گونا هیکي زور گوره ی کردوه و
 نهیکات که به هيچ رهنگیک شایسته ی کردن نی یه و دهست نادات بولی خوش بوون.

نینجا همیتر نهروا له سر نهو جووله کانه و خراپه ی تریان نه خاته بهرچاو، سهری
 مهردوم سوور نههينی له وه ی که نهوانه وه سف و سهنای خویان نهکهن و به پاک و خاوین
 خویان نیشان نه دن و لاقی نه وه لی نه دن که گلی هه لبیژیراوی خوان، که چی نهوانه وته و
 فهرموده ی خوا نهگوین و درؤ به دم خواوه نهکهن و چهند تاوانی تر. نهفهرموی: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى
 الَّذِينَ يَزُكُّونَ أَنْفُسَهُمْ﴾ نایا سهرنجت نه داوه و ناوپرکت نه داوه ته وه بولای نهوانه ی که خویان به
 پاک و خاوین دانه نین و لاقی نه وه لی نه دن که هيچ کارو کرده وه یه کی ناشیرینیان نی یه،

واته سهرنجیان و سهرت سوپریمینتی لی یان که لافی پاکی خویمان لی ئەدەن له کاتیک دا که به دەمی خویمان پاک نابنەوه ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّؤُوفِ الرَّحِيمِ﴾ بەلکو خوا پاک و خاوین ئەکات هەرکەسیک که خوا بیەوی پاک و خاوینی بکات، چونکه خوا هەموو شت ئەزانی و بەندەیی خوئی ئەناسی و ئەزانی کام له بەندەییانی پاکە و شایستەیی پاک کردنەوهیە، بیگومان گەلی ئیسرائیلی له کاتی خوئی دا خوا هەلی بژاردن بۆ هەلگرتنی سپاردەو پەيامی خوئی، بەهەرەمەندی کردن و باو و ریزی دان بەسەر جیهانی یانی چەرخێ خویمان دا، فیرەهون و کۆمەلەکەیی بۆ لەناو بردن ، ولاتی پاک و پیروزی پێدان، بەلام لەگەڵ ئەوەدا لایان دا له بەرنامەیی خوا، تاوان و سەرکێشی گەورەیان کرد، زانا و عابیدەکانی خویمانیان کرد بە خوای خویمان و شوینیان کەوتن له یاسا و شەرعیک دا که دەست هەلبەستیان کرد بۆیان به بی ئیزن و رەزامەندی خوا، سوودیان خوارد و رەوایان دا، لەگەڵ ئەو هەموو لادان و تاوان و خراپەدا لافی زلە زەیان لی ئەدا، وەک قورشان بۆمان باس ئەکات و تیپەرمان کرد بەلای زۆر لەو نایەتانه دا: ناگر نایان سوتینتی مەگەر چەند رۆژیکێ کەم ئیتر هەرچەند گوناھو خراپە بکەن. هەرکەس یەهودی نەبی رینمونی وەرناگری، وەرناگری لای خوا، ئەیانوت: ئیمە کوپ و خۆشەویستەکانی خواین. بەو جۆرە سەر لی شیواو و له خو گوپراو بوون، نەیان ئەزانی که نەسەب و نەژادی روت هەرچەند گەورە بێت هیچ سوودی نابێ، ئەوەی که سوودی بێی و کەلکی لی وەرگیری عەقیدە و بپروای پاکە و کردەوهی چاک و دامەزرانە لەسەر بەرنامە و رینگەیی خوا، زۆر بەداخەوه موسلمانەکانی ئەمپۆیش وەک جوولەکەیان لی قەوماوه و بەسەرھاتوو، که خویمان به ئوممەتی پیغمبەر (ﷺ) دانەنین، به تەمای ئەوەن که خوا یارمەتی یان بدات و زالیان بکات بەسەر دوژمنان دا، جوولەکەیان بۆ دەرکات لەو زەوی یە داگیر کراوەدا، لەگەڵ ئەوەدا ئەم موسلمانانە به تەواوی له ئیسلام دەرچوون که بەرنامەیی ژیانە بۆیان، دایان رنیوه له ژیانان، پەییوەندی یان نەماوه به قورشان و رەوشتی پیغمبەر (ﷺ) له هیچ بارو رویەکی ژیانانەوه، هەر ئەمەیان هەیه که ناوی موسلمانانەیان هەیه و ئەژین له خاکیک دا که له کاتی خوئی دا موسلمانان راستەقینەیی تیا بووه که نایینی خوایان به تەواوی راگیر کردوو تیا ی دا، بەرنامەکەیی خوایان کردوو به حاکم و کاربەدەست له ژیانان دا!

وَلَا يَظْلَمُونَ قَتِيلًا أَنْظُرْ كَيْفَ يَقْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ وَكَفَى بِهِ إِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٠﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ

أَوْتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ

خوای پهروه‌دگار سهری پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) سورئه‌هینتی له کاری نهو جووله‌کانه و کاری
موسلمانه‌کانی نه‌مرو به‌تین تر و زیاتر هوی سهرسورمانه!! نه‌فهرموی: پاک و خاوین نه‌وانه
نین که لافی پاکي لی نه‌دهن بو خویان، شایه‌تی نه‌دهن له‌سهر چاکیتی و نزیکیان له‌خواوه،
به‌لکو پاک و چاک نه‌وانه‌ن که خوا به‌پاکیان دابنی، نینجا نه‌فهرموی: ﴿وَلَا يَظْلَمُونَ قَتِيلًا﴾ واته
نه‌وانه تو له‌یان لی نه‌سینری له‌سهر نهو لاف و کرده‌وه به‌ده‌یان، له‌توله و سزاکه‌یان دا کهم و
کوپری ناکری به‌نه‌دازه‌ی که‌ترین شت هرچونی زیاده‌ره‌وی تیا ناکری. یان نهو که‌سانه‌ی
که‌خوا پاکیان نه‌کاته‌وهو به‌پاک‌ده‌ریان نه‌خات، نه‌وانه له‌گه‌ل نه‌وه‌دا نه‌جرو پاداشتیان کهم
ناکری‌ته‌وه، به‌لکو به‌ته‌واوی پی یان نه‌دری له‌روژی دواپی دا، یان به‌شیوه‌ی گشتی
هردوو تاqm شایسته‌ی چی بن‌خوا له‌گه‌لیان نه‌کات به‌بی کهم و کوپری، که‌واته با هیچ
که‌سینک هیچ لافیک لی نه‌داو کاری خوئی حواله‌ی خوا بکات، نهو زانا و ناگایه به‌هموو
کرده‌وهو به‌دل‌ه‌کان و نیازو مه‌به‌ستی دل‌ه‌کان. با هموو که‌س روو بکاته‌خواو کرده‌وه‌ی
چاکه بکات به‌بی لاف لیدان، نه‌گهر مه‌ردومان کرده‌وه‌ی چاک بکن به‌مل که‌چی و به
شهرمه‌وه بیگومان خوا هیچ کرده‌وه‌یه‌کی چاکیان زایه‌ناکات و پاداشتی ته‌واوی وه‌رئه‌گرن.
وته‌ی ﴿قتیل﴾ بو دوو شت به‌کار نه‌هینری: شتیک وه‌ک ده‌زوو وایه و له‌به‌ینی دوو له‌تی
ناوکه خورمادایه، چلکیک که‌وله‌ره نه‌بیت وه‌ک ده‌زوو له‌به‌ینی په‌نجه‌کان دا، له‌زمانی عمره‌ب
دا وینه و چیرۆکه بو بچووک ترو بی نرخ‌ترین شت، له‌بهر نه‌وه به‌و جوړه‌مان وت له
ته‌فسیره‌که‌ی دا. نینجا نهو جووله‌که لاف لیده‌رانه بی نابروو نه‌کات به‌مه‌ی به‌درویان
نه‌خاته‌وهو تاوانه‌کیان زور به‌گه‌وره نیشان نه‌دات و سهرنج رانه‌کیشتی بولای و سهر سوپ
نه‌هینتی لینی، نه‌فهرموی: ﴿انظر﴾ سهرنج بدهو ته‌ماشاکه ﴿کیف یقترون علی الله الکذب﴾ چون درو

دهست ههلبهست ئەكەن بە دەم خواوه، ئەو ش بەو لافە درۆینانە كە ناماژمان كرد بۆ هیندیكیان، كە ئەو لافانەیان بە ناوی ئایین و نامە یخواوه لی ئەدا، ﴿كَفَىٰ بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا﴾ بەسە ئەو دەست ههلبهست و درۆیه بە گوناھێکی روون و ئاشكرا كە ناشاردریتهوه، كهواته زۆر گهوره و بیزراوه!!

بەراستی ئەو ههپهشه و سهرزەنشست و بی ئابروو كردنه باشتەر روو ئەكاتە ئیمە ی موسلمانانی ئەمڕۆ كە لاف موسلمانیتێ لی ئەدەین، بەلام زۆر بەداخهوه ئیسلام لە شیو و دۆلیك دایە و ئیمە لە شیو و دۆلیكی ترداین. زۆر بەداخهوه ئیمە ی ئەمڕۆ شیوه و ناوبانگی ئیسلاممان ناشیرین كردوه، بە جۆرێك نەشارمزا ئیمە ببینی دور ئەكهوێتهوه لە ئیسلام و بیزار ئەبی لی!

بەراستی هەق وایە لە ناستی ئەم ئایهتە سهری شهرمهزاری داخهین و موچرگه بیئت بە لهشمان دا و وا بزانی ئاراسته ی ئیمهیش كراوه، خوا بە میهره بانێ خۆی په نامان بدات لە خەشمی خۆی، بینگومان شتیکی ئاشكرایه كە ئایینی خوا بەرنامە ی ژبانە، گوێ رایەلی خوا بەوه ئەبی كە ئەو بەرنامە یه بكری بە حاكم و كاربە دەست لە ژبان دا، نزیك كهوتنه وهیش لە خوا هەر بە گوێ رایەلی ئایینه كە ی ئەبی، دە ی با سهرنجێك بدەین ئایا ئیمە لە كوێ و ئایین و بەرنامە كە ی خوا لە كوێ؟ ئینجا با سهرنج بدەین ئایا ئیمە ئەمڕۆ چ جیاوازی یه كمان ههیه لەو جووله كانه ی كە ئەم ئایهتە هاته خوارهوه دهر باره یان!!!

ئینجا ههروهها سهرسوڕ ئەهینێ لە كارو كردهوه ی بەدی ئەو جووله كە لاف لی دهرانه كە بپوا ئەهینن بە بت و بە شتی بهتال و ناهەق، شایهتی ئەدەن بۆ بت په رسته كان به مە ی رئی ئەوان راست تره لە رئی موسلمانە كان، ئینجا لە پاش ئەو لە كه دار كردن و بی ئابروو كردنه ههپهشه یه كی زۆر سامناکیان لینه كات، ئەفهرموی: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ﴾ ئایا ئابریكت نە داوه تهوه بۆلای ئەوانه ی كە به شێك لە نامە ی خویان پی دراوه لە گەل ئەوه دا بیبهشن لە رینمونی ئەو نامە ی خوا،

يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾

نهوہ تا ﴿يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾ بپروا ئههینن به بت و شتی بیٰ نرخ، به شهیتان و
بهرنامه و شهریهتی غهیری خوا، یان به جادو و جادوگهران، - ئەم دوو وتیه به چهند
جۆری تریش تهفسیر کراوهتهوه و ههموو هه ریهک ئهگرنهوه لهمه‌دا که دژو پیچه‌وانه‌ی نایین
و رهماهن‌دی خوان - به هه‌رحال و له‌سه‌ر هه‌ربار ئه‌وانه که شاره‌زا بوون و به‌شدار بوون له
نامه‌ی خوا‌دا، ئه‌بوایه له هه‌موو که‌سانیک‌ی تر باشتر شوینی ئەم قورئانه بکه‌وتنایه، باشتر
دژی بت و بت په‌رستی بوونایه، شوینی ناهه‌ق و به‌تال نه‌که‌وتنایه، به‌لام ئەو جووله‌کانه که
خو‌یان به دۆست و خو‌شه‌ویستی خوا دانه‌نا، هه‌میشه ری‌ی لارو چه‌وتیان ئه‌دایه به‌رو
شوینی شتی‌ک نه‌که‌وتن که دژو پیچه‌وانه‌ی نایین و رهماهن‌دی خوا بوو، جا له‌به‌ر نه‌وه به‌و
جۆره قورئان سه‌ر سو‌ر ئه‌هینی له‌و کره‌وه ناراست و ناپه‌سه‌ندانه‌یان، ئه‌وانه بی‌جگه له‌و بپروا
لارو ناراسته‌یان هه‌لو‌نستیکی زۆر به‌دیشیان بوو، به‌مه‌ی چوونه ری‌زی بت په‌رسته‌کان و
هانیان ئه‌دان له‌سه‌ر جه‌نگ و دو‌ژمنایه‌تی یان بو‌ موسلمانان ﴿وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ ئه‌لین
ده‌رباره‌ی ئه‌وانه‌ی که بپروایان نه‌هینابوو - واته بت په‌رسته‌کان - ﴿هَؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ
ءَامَنُوا سَبِيلًا﴾ ئەو بیٰ بپروا و بت په‌رستانه ری و ری‌بان و نایینیان راست تره له‌وانه‌ی که
بپروایان هیناوه - واته ئه‌وانه‌ی که شوینی پی‌غه‌مبه‌ر(ﷺ) که‌وتوون!! (ئین و ئیسحاق)
هه‌والیک ئه‌هینی له‌ (ئین و عه‌باس) هوه - خوا لی یان رازی بی‌ت - ئه‌فه‌رموی: (حوبه‌ی کو‌ری
ئه‌خطب و سه‌لامی کو‌ری حقیق و ئەبو رافع و ربیعی کو‌ری حقیق) که له هۆزی (بنی‌نضیر)
بوون، ئەمانه چوون بو‌ مه‌ککه بو‌ کو‌کردنه‌وه و هاندانی قوره‌یش و غطفان که بین بو‌ سه‌ر
مه‌دینه به یارمه‌تی دانی (بنی‌قریظه) له جووله‌که‌کانی مه‌دینه که مابوونه‌وه له مه‌دینه‌دا،
زۆر و به ده‌سه‌لاتیش بوون، ئینجا که گه‌یشتنه مه‌ککه، قوره‌یش وتیان: ئەمانه زاناو
شاره‌زاکانی یه‌هودن، خاوه‌نی ته‌وراتن، که‌واته پرسیاریان لی بکه‌ن: ئایا نایینی ئیمه

چاكتره يان ئايىنى محمد؟ ئىنجا لە پاش پرسىيارەكە ئەم جوولەكە بەدائە وەلاميان دانەوہ كە ئايىنى ئىوہ چاكتره و ئىوہ رى و رىبازتان راست ترە! ئىنجا ئەم ئايەتە ھاتە خوارەوہ، ئەو نەفرىن لى كراوانە بەو جۆرە ئەو كۆمەل و لەشكرە گەورەيان ھان دا تا ھاتنە سەر مەدىنە و رووداوى خەندەق و ئەحزاب بەرپا بوو تا خوا بە مېھرەبانى خۆى ئەو ئاگرەى كوژاندەوہ بەسەر شوپرى بت پەرستەكان و لەناوبردنى جوولەكەكان - سوپاس بۇ خوا - بەلى بەراستى زۆر جىئى سەرسوپمانە كە پىسى و ناپاكى ئەوانە گەيشتە ئەو رادەيە كە بتوانن بلىن:

ئايىنى ئەو بت پەرستانە چاكتره و رى و رىبازى ئەوان راست و رىك ترە! بەلام جوولەكە كە دل پىس و داخ لە دل و خود پەسەند و رەگەز پەرستى ئەبى ھەروا بن، چونكە ئەو مەبەست و ئاوات و ئامانجە پىسەى ئەوان لە لاق ھەق و ئەھلى ھەق دەست كەوت ئابى و ھەر لای بەتال و ئەھلى بەتال دەست كەوتيان ئەبى! ئەو لارى و ئالەبارىيە يە بارو حالىكى ھەمىشەيى يە بۇيان، كەواتە ئەو كاتە چۆن بوون دەربارەى ئىسلام، ئىستاش و لەمەولايىش ھەروان و ھەروايىش ئەبن، لەو كاتە و ئىستا داھاتووئىش دا ھەموو فېر و فېل و پېرپاگەندەيەكيان بەكار ھىناوہ و بەكارى ئەھىنن بە دژى ھەموو بزووتنەوہ و راپەرىنىكى ئىسلامى راستەقىنە، كۆمەك و يارمەتى دەرن بۇ ھەموو دژو دوژمنىكى موسلمانان و ئىسلامى راستەقىنە بە وىنەى ھەلوئىستيان بەرامبەر يەكەم چىن كە ئەم قورئانە ھاتە خوارەوہ و چوو بە گوئچكەيان دا. بەلام لىزان و شەيتانن زۆر جار لەم چەرخانەدا بە ئاشكرا يارمەتى و وەسف و سەئى ناھەق و ئەھلى ناھەق ئادەن، بەلكو لە باتى ئەوہ ھەر خەرىكى پىلان و پېرپاگەندە ئەبن دەربارەى ھەق و ئەھلى ھەق، لەو رىگەيەوہ كۆمەكى و يارمەتى ناھەق و ئەھلى ناھەق ئادەن، بەلكو ھىندى جار دوژمنايەتى دەرنەبېن دەربارەى ئەوانەى كە بە كرى گىراوى خۇيانن تا نەناسرىن و كەس بەد گومان ئەبى لى يان، ئەمانىش بە ئارەزووى خۇيان ئەو جوولەكانە دەست و دەم ئەوہشېنن لە ئىسلام و لە موسلمانان.

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ نَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾ أَمْ هُمْ نَصِيبٌ مِنَ الْمَلِكِ

جووله که هر بهو چه شنه بووه و هر بهو چه شنه شه و هموو چین و تاقمه کانی یهک سروشتیان ههیه به درنژیایی چرخ و رۆژگار، کهواته با هه میشه موسلمانان هر بهو جوړه کی قورنان نه فرموی جووله که بناسن و سهرنجیان بدن. خوی گوره بهرام بهر نهو بهد کرداری و پیلانی نهوانه فرموی: ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ﴾ نهوانه که سانیکن که خوا نه فرینی لی کردون و دوری خستوونه تهوه له میهره بانی خوی و دهری کردون له بهزهیی خوی ﴿وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ نَجِدَ لَهُ نَصِيرًا﴾ هر که سیش خوا نه فرینی لی بکات، هر گیز دهست ناکهوی هیچ یارمه تی دهریک بوی که بهرگری سزای خوی لی بکات له رۆژی دواپی و له جیهانیش دا. نه بهلین و هر شهیه بهدی هات سبارت بهو یه کهم چین و تاقمه کی که نه نایه ته هاته خواره وه دهریاره یان، نهوه بوو به ریسوایی لهم جیهانه دا خوا له ناوی بردن و بهو تاوان و بی بروایی یهوه چون بهره و ناگر و سزای سهختی خوا به بی نه مهی هیچ بهرگری کهر و یارمه تی دهریکیان بیی له جیهان دا، وهک له رۆژی دواپیش دا نایان بی. ئینجا نابی سرمان سوږ بمینی له جووله که کانی نه مړو که یهک سروشتیان ههیه له گهل یه کهم چین و تاقم دا، بهوینه ی نهوان دورمنی نیسلام و موسلمانان، له گهل نهوه دا نهو هموو دهولت و میری یانه یارمه تی دهریان. نابی سرمان سوږ بمینی لهوه، چونکه:

۱- خوی پهرومردگار بهم نایه تانه دلنه وایی و مرگینی به گهل و نوممه تی بروداری راسته قینه دا که به ریکی شوینی بهرنامه ی خوا که ورتن و شریعه تی خوا حاکم و کاربه دهستیان بوو، مرگینی پیدان به بی نرخی دورمنه کانیان - جووله که - و یارمه تی دهریان، به زال بوون و سهرکه ورتنی نهو بروداران به سهریان دا له بهر نهوه ی که جووله کهن و یارمه تی دهریان نی یه، نهو بهلینه بهدی هات، هر بهدیش دیت بو بروداری وهک نهوانه وشوین که و تووی راسته قینه ی نهوان، که هرکاتیک پهیدا بیی و بیته پیشه وه، بهلینی خوا بو گهل و نوممه تی نابی که بهدهم لاف موسلمانیتی لی بدات و به کرده وه دورمنی نیسلام و موسلمانان بیته!!

۲- یارمه تی دهری راسته قینه تهنها خوی، نهک دهولت و میری با خاوه نی ساروخ و بومبای هایدرو جینی بیته، کهواته مانه وهی نیسرائیل بهو هموو تاوان و دهست درنژی یهوه به هوی نهو دهوله تانه وه نی یه، بهلکو بههوی نه بوونی گهل و کومه لی

موسلمانی راسته‌قینه‌رویه، هرکات نهو گهل و کۆمهله پهیدا بوو هیچ کهس و هیچ دهولته‌تیک فریای ناکه‌وی، وهک نهو موژده‌یه به روونی هه‌یه لهو حه‌دیسه‌دا که به‌ناوبانگه و له (ریاض الصالحین) دا هیناویه‌تی له سه‌رچاوه سه‌حیحه‌کانه‌وه: ﴿لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقَاتِلَ الْمُسْلِمِينَ الْيَهُودَ فَيَخْتَبِئُ الْيَهُودُ مِنْ وَرَاءِ الشَّجَرِ وَالْحَجَرِ فَيَقُولُ الشَّجَرُ وَالْحَجَرُ: يَا مُسْلِمُ أَوْ يَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا يَهُودِيٌّ وَرَأَيْتَ فَاقْتُلْهُ إِلَّا الْغُرْقُدَ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرِ الْيَهُودِ﴾ رۆژی دوا‌یسی به‌ریا نابئ هه‌تا جووله‌که جهنگ نه‌که‌ن له‌گهل موسلمانان دا، ئینجا جووله‌که ژیر نه‌که‌ون و خۆیان نه‌شارنه‌وه له په‌نای دره‌خت و به‌رددا، ئینجا دارو به‌رده‌که بانگ نه‌که‌ن و نه‌لین: نه‌ی موسلمان: ئه‌مه جووله‌که‌یه له په‌نام داومره بیکوژه، هه‌موو دره‌ختیک نه‌و بانگ و هاواره نه‌کات بئجگه له داری (غهرقه‌د)، چونکه نه‌و له دره‌ختی جووله‌که‌یه، که‌واته یا موسلمانه‌کان هه‌ول بده‌ن تا ببه‌وه به موسلمانی راسته‌قینه‌ تا به چاوی خۆیان ببینن به‌لیننی خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان (ﷺ).

له‌پاش سه‌ر سوپه‌نیان له کارو کرده‌وه‌ی نه‌و جووله‌کانه و هه‌لوئستی خراب و وته‌ی به‌د و نا‌ره‌وایان، جار‌دان و نه‌فرین لی کردنیان، ئینجا بی‌زاری ده‌ره‌به‌ری له هه‌لوئستیان به‌رامبه‌ر به پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) و قین و خه‌شمیان له‌وه‌ی که خوا نه‌و به‌مه‌ره گه‌وره‌ی رشت به‌سه‌ری دا، منه‌تی نا به‌سه‌ری دا به‌ ئایین و یارمه‌تی دان و زال کردن، داخ و حه‌سانه‌تیان له‌و هه‌موو چاکه و به‌هره‌یه‌ی که پی‌ی به‌خشی، شه‌وش خوا پی‌ی داوه له‌لایه‌ن خۆیه‌وه و له‌وانه نه‌سه‌نراوه‌ته‌وه بو نه‌و، چاو‌چنۆکی و خود په‌سه‌ندی یان ئاشکرا نه‌کات، به‌جووری هه‌رکه‌سینکی تر هه‌ر به‌مه‌ره و چاکه‌یه‌کی پی بدری نه‌وان به زۆری نه‌زانن و لایان وایه له‌قه‌د نه‌و نی یه، له‌گهل شه‌وه‌دا خوا به‌مه‌ره و چاکه‌ی زۆری رشت به‌سه‌ر خۆیان و باوک و باپیریان دا، که‌چی هیشتا به‌وه‌یش فی‌ری پیاوه‌تی نه‌بوون و له چاویوری و حه‌سانه‌ت نه‌که‌وتن. شه‌فه‌رموی: ﴿لَمْ يَكُنْ نَبِيًّا مِنْ الْمَلِكِ﴾ ئایا بو نه‌وانه هه‌یه به‌شیک له ده‌سه‌لات و مولکی خوا؟ واته نه‌وانه که پی یان ناخۆشه‌ خوا چاکه و به‌مه‌ره‌ی خۆی برتری به‌سه‌ر به‌نده‌یه‌ک له به‌نده‌کانی دا، ئایا نه‌وانه هاویه‌شی خوان؟ ئایا هیچ به‌شیکیان هه‌یه له‌و مولکی خوا‌دا، که لی ی نه‌به‌خشی و مه‌ردومی لی به‌مه‌ره‌مند نه‌کات؟ واته نه‌خیر بی‌به‌شن له‌وه، نه‌گه‌ر به‌شدار بن و نه‌و ده‌سه‌لاته‌یان بیی،

فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَءَاتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾ فَمِنْهُمْ مَنْ ءَامَنَ بِهِءِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ

﴿فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا﴾ ئەر كاته كه مترین شت ئادەن بە مەردوم! (نقیر) كونه بچكۆله به كه وهك جینگه دەنووك وایه به پشتی ئاوکی خورماوه كه لهویوه ئهروى، له زمانى عەرەب دا به وینه و چیرۆك ئەمینى بۆ كه مترین شت، واته ئهوانه چرووك و چاوچنۆكن تا ئەر رادیه نهگەر شت به دەست بن كه مترین شت رهوا نایینن بۆ هیچ كه سیكى تر بیجگه له خۆیان!! بهلام سوپاس بۆ خوا كه ئهوهیان به دەست نى یه، ئهگینا هه موو مەردومان تیا نه چوون، میندی ئهفرمون: مەبەست بیزاری دەرپرینه له چرووكی و چاو برسیتی ئەر جوولهكانه كه خاوهنى دەسلات و سامان و باخات بوون له مەدینهدا، كه چی لهگهڵ ئهوهدا كه مترین شتیان لى ئەئەدا به هەرژار و بى نهوایان. بیجگه لهم دوو جوژه به سى جوژی تریش ئەم ئایهته تەفسیر كراوه تهوه، بهلام جوژیکیان نهگونجاوه، ئەر دووانهكەیان هەرچەند گونجاو بیته بهلام ئەم دوو جوژهی كه وتمان به میزتره له دل دا و رای زانایانی لهسەر.

له پاش بیزاری دەرپرین و نەنگ گرتن و سەرزەنشتیان لهسەر چرووكی و چاوچنۆکی یان، ئینجا ئهگوینتتهوه بۆ بیزاری دەرپرین و سەرزەنشتیان لهو داخ و حسادهتی كه دلى داگیر كردهبوون، ئهفرموی: ﴿أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ ئایا ئهوانه حسادەت ئەبەن به مەردومان لهسەر ئهوهی كه خوا له بههری خوئی پئی بهخشیون و بههره مەندی كردهون؟ بهلای زۆربهوه مەبەست به وهی (الناس) پیغه مەبره (ﷺ) به تەنیا كه خوا بههره مەندی كرد به گهورهترین بههره و گهورهترینی بەندهیانی خوايه و له گهورهی دا به تەنیا وهك ئوممهتیک وایه، یان مەبەست بهو وتیه ئهویش و هه موو موسلمانانیش، ئەر بهد خوانه پى یان ناخۆش بوو و ئاواته خواز بوون كه خوا ئەم بههره و چاکی ئەدایه بهمان، ئەم ئایین و شریعهته گهورهی ئیسلامه نههاتایه كه بۆ هه موو جیهانی یانه و ئهوانیش به بى جیاوازی، ئهگەر په پیرهوی بکهن وهك ئەمان بههره مەند ئەبن. هەرچەند حسادەت خوئی له خوئی دا شتیکی بهدو ئارهوایه، بهلام حسادهتهکی ئهوانه ئاراست و ئارهوا تره له چەند بارێكهوه:

۱- نهگره هم بهره و چاکه‌ی خوا تهنه‌ها به پیغمبرمان (ﷺ) بدرایه، له پیش نه‌موره هیچ که‌سیکی تر به‌هرمه‌مند نه‌کرای بی‌نوا به‌هر حال پی‌یان ناخوش بی‌بو هم، دهی وانی یه، نه‌و‌تا خویشیان نه‌زانن که خواچ به‌ره و چاکه‌ی گهره‌ی رشت به‌سر ئی‌براهیم و به‌ره‌که‌ی دا، که‌واته با بو نه‌میش بی‌وهک نه‌وان.

۲- هرکه‌سیک بی‌به‌ره و به‌ش بر او بی‌ت له‌وانه‌یه حساده‌ت ببا به به‌شدار و به‌هرمه‌مند، دهی نه‌وانه خو‌یان به نه‌وه و به‌ره‌ی ئی‌براهیم دانه‌نین، هم‌میشه لافی گهره‌یی لی نه‌دن به‌و نه‌سب و نه‌ژاده پاکه‌وه، که‌واته بو نه‌بی پی‌یان ناخوش بی‌خوا که‌سیکی تریش به‌هرمه‌ند بکات! به‌راستی حساده‌تی ناوا به‌دتر و ناشیرین‌ترین حساده‌ته و زور جینگه‌ی سمرسورمانه!!

۳- هیچ که‌سیک نی‌یه دان نه‌نی به‌وه‌دا که پیغمبرمان (ﷺ) له نه‌وه‌ی ئی‌براهیمه، که‌واته هرچونی سهریان سوپ نامینی له چاکه و به‌ره‌ی خوا به‌سر ئی‌براهیم و به‌ره‌که‌یه‌وه و نه‌وه‌یان پی‌ناخوش نی‌یه، به‌لکو شانازی پی‌وه نه‌کن، دهی با سهریان سوپ نه‌مینی و پی‌یان ناخوش نه‌بی، نه‌و چاکه و به‌ره‌ی که خوا دای به پیغمبر (ﷺ) و موسلمانان، به‌لکو نه‌بویه شانازیشیان پی‌وه بگردایه، چونکه هم و نه‌وان له یهک بنه‌ماله‌وه هاتون.

هم س‌ی‌باره‌ی که کردمان به‌هوی زور خراپی و ناشیرینی حساده‌ته‌که‌یان و هر نه‌گیری له‌مه‌ی که نه‌فرموی: ﴿فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا﴾ واته با نه‌و حساده‌ته نه‌بن و حساده‌ته‌که‌یان زور ناره‌ویه، چونکه نیمه به‌خشیمانه به‌نال و به‌ره‌ی ئی‌براهیم نامه‌ی خو‌مان وهک تمورات و ئینجیل و زه‌بوور و زانین و پیغمبریتی، ده‌سه‌لات و پادشایه‌تی یه‌کی زور گهره، نه‌و‌تا نه‌و هم‌وو پیغمبره‌ی لی هملخستن، پادشای وهک یوسف و داود و سلیمان ی لی هملخستن. ﴿فَإِنَّهُمْ مِّنْ ءَامِنٍ بِهِ. وَمِنهُمْ مَّنْ صَدَّ عَنْهُ﴾ ئینجا له‌ناو به‌ره و نه‌وه‌ی ئی‌براهیم دا هینی و ابو که بر او هی‌نا به ئی‌براهیم و نه‌و نایینه‌ی که نه‌وی له‌سر بوو، وه به‌و نامه و پیغمبریتی یه‌ی که به‌خشیمان به نه‌وه و به‌ره‌ی ئی‌براهیم. وه هینی و ایشیان بوو که روی و هرگیری لی ی و بر او نه‌هینا، واته نه‌وانه هم‌وو‌یان چاوله‌به‌ری نه‌و هم‌وو به‌ره و چاکه‌ی خوا نه‌بوون، به‌لکو بوون به دوو تاقم، که‌واته نه‌ی محمد دلگران مبه‌و سهرت سوپ نه‌مینی له بر او نه‌هینانی هم جووله‌که و نامه‌دارانه، چونکه له باوک و باپیریانه‌وه هر او هاتون هیندیکیان بر او یان نه‌هیناوه،

وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّبُهُمْ نَارًا كَمَا نَضَجَتْ جُلُودُهُمْ
 بَدَلَتْهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيمًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَّهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ
 مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾

﴿وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا﴾ بهسه دۆزهخ به ناگرئکی بلئسه داری هه لگرساو بو سزادانی ئهو بی
 بپوایانهی کۆن و تازه یان و پئشووان و پاشووانیان!! ئینجا بهم بۆنهیهوه یاسایهکی گشتی
 ئههیننی لهبارهی تۆلهی بی بپوایان و ئهجر و پاداشتی بپوادارانوه، ئهفهرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ
 كَفَرُوا بِآيَاتِنَا﴾ بهراستی ئهوانهی که له جیهان دا بپوایان نههیناوه به نایهتهکانی ئیعه - واته
 قورئان یان هه موو نامه و موعجیزه و به لگه روونهکانی تریش که قورئان یه کهم و
 سهردهسته یانه - ﴿سَوْفَ نُصَلِّبُهُمْ نَارًا﴾ ئه یانخهینه ناو ناگرئکی گهوره و ناهه موار و
 ئه یان سوئین پی، بیگومان هیچ له شیک بهرگهی ئهو ناگره ناگری و دانه بزنی و نه تویته وه،
 جا له بهر ئه وه ئه فهرموی: ﴿كَمَا نَضَجَتْ جُلُودُهُمْ﴾ هه موو جارئیک که پیسته کانیان دانه بزین
 ﴿بَدَلَتْهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا﴾ بویان نه گوژین به چه ند پیستانئیکی تر له جئی ئهو پیسته داپزوانه دا،
 ئیتر ئه م پیستانه پئیک به ئیترئیه وه له که رهس داپزاوه کان و سه ره له نوبی خوا تازه یان بکاته وه،
 یان پئیک به ئیترئیه وه له که رهسه ی تازه، به هه رحال نه گونجی و رئی ره خنه ی نی یه به مه ی
 که ئه م پیسته تازانه نه گهر که رهسه کۆنه کان نه بن چۆن سزا ئه درئین له گه ل ئه وه دا هیچ
 تاوانئیکیان نه کردوه، ئه م ره خنه له سه ره ئه م بارهش هه ره بی جئ یه، چونکه سزاکه گیانه که
 نه یچیژی و لهش و که رهسه ی لهش خۆی له خۆی دا هیچ سزایه ک ناچه ژن و هه ست به هیچ
 ناکه ن به هۆی بوونی ئهو خانانه وه نه بی که له شوئینی سزادانه دا هه یه، وه ک له کاتی تاوان و
 گونا هه که ییش دا هه ره گیانه که ئه یکات به له شه کان، ئه م جوړه قسانه که کراون و ئه کرئین له م
 جوړه شوئینانه دا به راستی وه و پئینه ی تادار وان!! خوای دهسه لات دار ئه وه ئه کات ﴿لِيَذُوقُوا
 الْعَذَابَ﴾ بو ئه وه ی سزاکه بچه ژن، واته بو ئه وه ی به رده وام بیئت و نه برئیه وه و که م و کوری

رووی تی نه کات، چونکه بهو دارزانه ئهو پیستانه ئه مرن و ههستیان کهم ئه بیتهوه یان هر
 نامینی و بهو گوپین و تازه کردنهوه ههست و چهشتهکه دووباره ئه بنهوه وهک یه کهمجار،
 خوا په نامان بدات به میهره بانی خوئی له خهشم و سزای خوئی، بهراستی ئایه تیکی زۆر
 سامناکی داچله کینه ره!! خوا بهو جوړه تۆله ئه سینئی و سزای ئهو بی پروایانه ئه دات،
 چونکه ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ بهراستی خوا هه میسه هر زال و دهسه لات دارنکی وایه
 بهرگری ناکرئی له هر شتیکی که بیهوئی، لیزان و کاردرسته و هه موو کارو کرده وه یه کی
 راست و به جئی یه. ئینجا بهرام بهر ئهو سزا سامناکه دهر بهاره ی بی پروایان، به لین و بریاری
 بو پروادارانی راسته قینه ئه مه یه که ئه فرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ بهراستی ئه وانهی که پروایان
 میناوه ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ کرده وه چاکه کانی شیان کرده وه، ﴿سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ﴾ ئه یان خهینه باغ و بهمه شتانیکی که رووباره کان دین و ئه چن به ژیریان دا ﴿خَالِدِينَ فِيهَا
 أَبَدًا﴾ له کاتیکی دا که ئه وانه ئه مینه وه لهو بهمه شتانه دا به هه میسه یی و بی برانه وه هه تا
 هه تایه، ﴿لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ﴾ بو یان هه یه لهو بهمه شتانه دا جه لال و هاوسه رانی که پاک و
 خاوین کران له هر شتیکی که بیزارو بینت و دل پیئی ناخوش بینت، ﴿وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا﴾
 ئه یان خهینه سیبه رو سه مه ندیکی خوش و فینک که نه سارد بینت و نه گهرم، خوا بیبه شمان
 نه کات لی ی. ئینجا دوو ئایهت ئه مینی که بنه ره تیکی زۆر گرنگن له دهوله ته گهوره و گشتی
 و نه براره که ی ئیسلام دا، بهراستی ئه گهر بیجگه لهم دوو ئایه ته هه چ ئایه تیکی تر نه هه تایه ته
 خواره وه، رهفتار کردن بهم دووانه و بهدی هینانیا ن له ژیان دا بهس بوو بوو هه موو جیهان و
 جیهانی یان وهک بو مان دهر نه که وی له کاتی تهفسیریان دا، بهراستی ئهو دوو ئایه ته و
 وینه یان - که زۆریشن - به ته نیا موعجیزه یه کی زۆر گهوره ن و بهسن به رابه ر و به لگه ی
 روون و ناشکرا له سه ر پیغه مبه رنتی پیغه مبه ری نازیرمان (ﷺ) بهس بوو هر که سینک که
 بیبه ش نه بی له ژیری و تیگه یشتن. ئه گینا به دلی کیدا ئه هات و کی ناگای لهم جوړه
 ئایه تانه و ئهو مبه سه ته گرنگانه بوو که هر ئه مانه دهست ئه دن بکرین به ده ستوورو
 یاسای هه موو جیهان له هه موو چهرخ و چینه کانی دا هه تا هه تایه !!

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ

خوای پهروه‌دگار بهم قورئانه له‌ناو هموو جیهانی سهر لی شینواو و سهرگهردانی شهو چهرخ و سهرده‌مه‌دا، به تایبه‌تی له‌ناو گهل و ناوچه‌یه‌کی نه‌خوینده‌واری دور له زانین و زانیاری و شارستانی دا، له‌ناو نه‌وانه‌دا نوممه‌تیکي هینایه کایه که بوون به ماموستای هموو جیهان و ری نیشاندهریان، قاپی زانین و داد و هموو فهرو خیریکیان خسته سهر پشت بو هر که‌سینک که خوئی کویر نه‌کات و به‌دوای به‌خته‌وه‌ری دا بگه‌ری، له قوتابخانه‌ی شه قورئانه‌دا شه هموو قوتابی یانه دهرچوون و هه‌تا هه‌تایه به ناسمانی مروقیایه‌تی یه‌وه نه‌دره‌وشینه‌وه وه‌ک نه‌ستیره‌ی به‌ره‌به‌یان. بیگومان شتیکي ناشکرایه که هاتنی شه قورئانه ناده‌می‌تی یان هینایه‌وه کایه و له بنه‌ره‌ته‌وه کوشکی مروقیایه‌تی دارشت له به‌رزترین و شیرین ترین شیوه‌ی دا، که‌واته هموو ناده‌می به شیوه‌ی گشتی و عهره‌ب به تایبه‌تی زور زور قهرزدار و سهرشورپی چاکه و به‌هره‌ی شه قورئانه‌ن و نه‌بوایه به هموو سوزو په‌روش و چاو له‌به‌ری یه‌وه هم‌میشه که‌مه‌ر به‌سته بوونایه له‌به‌رده‌م شه قورئانه‌دا و ده‌ستیان هه‌لگرتایه له هموو شتیکیان له پیناوی شه قورئانه‌دا، به‌لام به‌داخه‌وه زوربه‌ی ناده‌می به گشتی و عهره‌ب به تایبه‌تی سپله و به‌د نمه‌کن!!

ئینجا با بگه‌رینه‌وه بو ژیر سایه‌ی شه دوو نایه‌ته پیروزه و دلی بو بکه‌ینه‌وه، به‌لکو هیندیک له پیت و فه‌ری برژینی به‌سهر دل‌ه‌کامنن دا ته‌م و تاریکی یه‌که‌یان لبا، نه‌فه‌رموی:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا﴾ به‌پراستی خوافه‌رمانتقان پینه‌دات به‌دانه‌وه‌ی سپارده‌کان به خاوه‌نه‌کانیان و گه‌یاندنیان به جیگه و شوینی شایسته‌ی خویان ﴿وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾ فه‌رمانتقان پی نهدات به حوکم و بریاردان به داد و راستی و یه‌کسانی ی کاتی که حوکم‌رانی نه‌که‌ن له نیوان مه‌ردومان دا، نیتر نایا حوکم‌رانی گشتی بن یان تایبه‌تی، یان کرابن به حه‌که‌م له هر مه‌سه‌له‌یه‌ک دا، نه‌گنر نه‌وه که جاریک دوو مندال نووسراویک نه‌نووسن و نه‌چنه لای نیمامی حسن که حه‌که‌م بی‌ت و کامیان به خه‌ت خوشتر دابنی، نیمامی علی - خویان لی رازی بی‌ت - چاوی لی نه‌بی‌ت، ئینجا نه‌فه‌رموی: شه کورپی خوشه‌ویستم بزانه چون بریار نه‌ده‌یت، چونکه شه حوکم و بریار دانه و خوا پرسیارت لی نه‌کات له روژی دوایی دا!! به‌کورتی شه‌مه‌یه نه‌رک و پیویستی سهرشانی گهل و کومه‌لی موسلمان، شه‌مه‌یه کردار و ره‌وشت و خوی، دانه‌وه‌ی سپارده‌کان و گه‌یاندنیان به جی و

شوینی خویان، بریاردان به داد له‌ناو مردومان دا، به پی‌ی فرمان و به‌نامه‌ی خوا و فی‌کردنی خوا.

ئەم نایەتە لە هەرچی دا و بە بۆنە‌ی هەر شتی‌که‌وه هاتی‌تە خواره‌وه، نه‌به‌ستراوه به هیچ شتی‌کی تایبەتی یه‌وه، به‌ئکو فرمانی‌کی گشتی یه و بو گشتی یه و به شیوه‌ی گشتی هاتوه: ئەم سپاردانه دەست پی ئە‌که‌ن له سپاردە‌ی هه‌ره‌ گه‌وره‌وه، ئەو سپاردە‌ی که خوا کردی به شتی‌کی سروشتی له ئاده‌می دا، ئاسمانه‌کان و زه‌وی و چیاکان هه‌ئیان نه‌گرت و لی‌ی ترسان، ئاده‌می هه‌لی گرت و گرتی یه‌ گه‌ردن، سپاردە‌ی رینموونی و ناسین و بپروا هه‌ئیان به نیازو خواهیش و هه‌لبژاردن و تی‌کو‌شان، ئەمه‌یه‌ سپاردە‌ی سروشتی که تایبەتی یه به ئاده‌می یه‌وه، ئیتر بی‌جگه‌ له ئاده‌می هه‌موو دروست کراوه‌کانی تر بپروا هه‌ئیان و ناسین و رینموونی و گو‌ی رایه‌لی یان به خواهیش و هه‌ول و تی‌کو‌شانی خویان نی یه، به‌ئکو به‌س به رینموونی و رام کردن و فی‌کردنی خواجه، به بی‌ نیاز و خواهیش و هه‌ولی خویان، ته‌نها ئاده‌می جیاکراوه‌ته‌وه به‌وه‌ی که گوترا، له‌م سپاردە‌ گه‌وره‌یه و سپاردە‌کانی تر ئە‌که‌ونه‌ سه‌ر شانی ئاده‌می که خوا له‌م نایه‌ته‌دا فرمانی داوه به دانه‌وه‌یان، جا هه‌ئندی له‌و سپاردانه‌ که له‌ گه‌ردنی مه‌ردم دایه، سپاردە‌ی شایه‌تی دانه بو ئە‌م نایینه، شایه‌تی دان له‌ یه‌که‌مجاره‌وه له‌ ده‌روون دا به هه‌ول و تی‌کو‌شان له‌گه‌ل دل و ده‌روون تا بین به ناوینه‌یه‌کی بال‌ا نما بو ئە‌م نایینه، به‌ جو‌ری مه‌ردوم شیوه‌ی شیرینی ئە‌و نایینه به‌دی بکه‌ن له‌و دل و ده‌روونه‌دا و هه‌ست بکه‌ن به جوانی و پاک و خاوینی و که‌ئک و نرخ‌ی بپروا به‌و نایینه، شایه‌تی دان بو‌ی به بانگ کردنی مه‌ردوم بو‌لای ئە‌و نایینه، روون کردنه‌وه‌ی پیت و فه‌رو نرخ‌ی ئە‌و نایینه له‌ پاش ئە‌وه‌ی که له‌ ده‌روونی بانگ که‌ره‌که‌دا په‌یدا بوو و به‌دی ئە‌کرا، که‌واته ئە‌گه‌ر بانگی مه‌ردومانیش نه‌کات ته‌نها بپروا و ناسینه‌ ده‌روونی یه‌که‌ی خو‌ی به‌س نی یه و شایه‌تی دانه‌که‌ی به‌وه ته‌واو ناب‌ی تا سپاردە‌ی بانگ کردن و راگه‌یاندن و روون کردنه‌وه‌یشی له‌گه‌ل نه‌بی‌ت. ئینجا شایه‌تی دان بو ئە‌م نایینه به هه‌ول و تی‌کو‌شان بو چه‌سپاندنی له‌ ول‌ات دا به به‌رنامه‌ بو بپرواداران، به‌رنامه‌ بو هه‌موو ئاده‌می به تی‌کرای‌ی، هه‌ول و تی‌کو‌شان به‌وه‌ی که له‌ ده‌سه‌ل‌ات و توانادایه له‌ لایه‌ن کۆمه‌ل و ئە‌ندامی کۆمه‌له‌وه، چونکه له‌پاش بپروا هه‌ئیان گه‌وره‌ترین سپاردە بریتی یه له‌ به‌دی هه‌ئیان و چه‌سپاندنی ئە‌م به‌رنامه‌یه له‌ ژبانی ئاده‌می دا، چاوپۆشی نا‌کری له‌باره‌ی ئە‌م سپاردە‌وه له‌ هیچ که‌سی‌ک نه‌ له‌ گه‌ل و نه له ئە‌ندامی گه‌ل، جا له‌به‌ر ئە‌وه‌یه که له‌ هه‌دیسی سه‌حیح دا هاتوه: ﴿الجهاد فريضة ماضية إلی يوم

القیامة ﴿ ههول و تیکۆشان له ریی ئیسلام دا فهرزکی نهپراوهی هه می شهیی یه تا رۆزی دوا یی، ئینجا به شیک لهو سپاردانهی که له م نایه ته دایه سپاردهی مامه له و هاوکاری له گه ل مهردومان دا، دانه وه گه یاندنی هه سپارده یه که به خاوه نی خۆی: هه رشت و مه کی که یه کی به سپارده داینایی لای یه کی تر، سپارده ی راست کردن و دلسۆزی له گه ل میلله ت و مهردوم و سه رۆک و شوانی گه ل و میلله ت، سپارده ی پهروه رده کردن و به خۆ کردنی منال و ساواکان و هه موو لاوز و بی ده سه لات و ژیر ده سه ته کان. سپارده ی پاریزگاری مال و ناموس و هه موو کون و که له به ریکی گه ل و کۆمه ل، ههروه ها هه ر پیویستی و نه رکیکی که نه م شه ریعه ت و بهرنامه ی خوا هی نای و خستی یه گه ردی مهردوم له هه موو بارو روویکی ژیان و جیهانه وه، وه که هه موو وه زیفه و کارو کاربه دهستی و بهرپوه بهرایه تی یه که له م جیهانه دا هه ن، نه بی نه وانه بدرین به ده ست که سانی که وه که شایسته و شیایو نه وانه بن، وه که نه وانه ش که نه وانه یان بدریته ده ست بدریته ده ست نه بی به راست و ریکی پیی مه لسن، هه موو نه مانه که باس کران به شیکن لهو سپاردانه ی که له م نایه ته دا خوا فهرمانی دا به دانه وه گه یاندنی به خاوه ن و جی و شوینی خۆیان. ئینجا فهرمانی دووه می نایه ته که که فهرمان نه دات به داد و دادپهروه ری، نه می ش هه ر به شیوه ی گشتی دایناره، نه وه تا نه فه رموی: ﴿ بین الناس ﴾ له نیوان ناده می دا به تیکراییی و به بی جیاوازی، بهرودار و بی به روا، دۆست و دوژمن، رهش و سپی، عه ره ب و عه جه م، ئوممه ت و کۆمه لی موسلمانان چاودیر و کاربه دهسته بو هه لسان بهو دادو دادپهروه ری یه - کاتی که حوکم و بهر بار بدا - نهو دادو دادپهروه ری یه که هه رگیز میژووی ناده می نهیدی تووه - له سه ر نه م بارو شیوه تایبه تی یه - مه گه ر هه ر له سه ر دهستی ئیسلام دا، مه گه ر هه ر له کاتی حوکمپرانی ئیسلام دا، مه گه ر هه ر له چه رخ و سه رده می سه رکر دایه تی ئیسلام دا بو ناده می !!

بناغه و بنه په تی حوکم و حوکمپرانی له ئیسلام دا هه ر نهو دادپهروه ری یه یه، هه رچۆنی سپارده دانه وه - له سه ر نهو بارو شیوه گشتی یه - هه ر نهوه یه بناغه و بنه په تی ژیان له ناو گه ل و کۆمه لی ئیسلامی دا، واته نهو گه ل و کۆمه له ی که به راستی هه ر ئیسلام کار به ده ست و حوکمپرانی بیته.

إِنَّ اللَّهَ نِعْمًا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيمًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ

وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ

خوای میهربان لهم نایه‌ته کورته‌دا نامۆزگاری کرد بهو شته گرنگ و گهره‌یه که به‌دی هینانیاں به‌سه بۆ به‌خته‌وه‌ری و کامهرانی ژیان له هه‌ردوو جیهان دا، ئینجا دل و دهررون نه‌هینیتته سۆزو په‌رۆش بۆ گوئی رایه‌لی و فه‌رمانبه‌ریی که نه‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ نِعْمًا يَعِظُكُمْ بِهِ﴾ به‌راستی زۆر چاکه نه‌وه‌ی که خوا نامۆزگاری کردن پئی که بریتی بوو له دانه‌وه‌و گه‌یانندی سپارده‌کان بۆ جی و شوینی خوینان و حوکهرانی و بریاردان به‌ داد و دادپه‌روه‌ری، خوا فه‌رمانی دابهم دووانه و پیووستی کردن، به‌لام ناوی برد به‌ نامۆزگاریی تا باشتر گوئی رایه‌لی یان بۆ بکری و زۆتر به‌ سۆز و په‌رۆشه‌وه فه‌رمانبه‌ریی و پیشوازی یان لی بکری. ئینجا له دارشتنی فه‌رموده‌که‌یش دا شیوه‌یه‌کی سه‌یری به‌کار هیناوه، به‌پئی باو و تیگه‌یشتنی ساده‌ی ئیمه و پیش بیر کردنه‌وه له‌هۆی دارشتنه‌که‌ی نه‌بوایه به‌م جوژه بوایه: ﴿إِنَّ نِعْمًا يَعِظُكُمْ اللَّهُ بِهِ﴾ به‌لام که بیر نه‌کرتنه‌وه دهرنه‌که‌وی که نه‌وه‌ی قورنان فه‌رمویه‌تی شتیکی تره: نه‌وه‌تا له فه‌رموده‌که‌ی قورنان دا وتی به‌فه‌ری ﴿اللَّهُ﴾ پیش که‌وتوو که مافی نه‌وه‌ی هه‌یه له هه‌موو شتیکی خیزوچاکه‌دا هه‌ر له پیشه‌وه بیته و یه‌که‌م بیته، ئینجا نه‌وه نیشان نه‌دات که په‌یوه‌ستی به‌تین هه‌یه له نیوان خواو نه‌وه‌ی که نامۆزگاری ئیمه‌ی پئی نه‌کات. ^۱ ئینجا نایه‌ته‌که دوایی نه‌هینتی به‌ فه‌رموده‌یه‌ک که دل و دهررون بیدارو وریا نه‌کاته‌وه بۆ فه‌رمانبه‌ریی و گوئی رایه‌لی، چونکه به‌لین و هه‌ره‌شه‌ی لی وه‌رنه‌گیری. به‌لین به‌ گوئی رایه‌لان و هه‌ره‌شه له سه‌ره‌پنجی که‌ران، نه‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيمًا بَصِيرًا﴾ به‌راستی خوا هه‌میشه شنه‌وای بینایه، که‌واته هه‌چ کرده‌وه‌یه‌کی لی ون و شاراهه نابی، بیگومان هه‌ر دلێک نه‌م به‌روایه‌ی تیا جیگیر ببی هه‌رگیز ناتوانی ناپاکی بکات له

^۱ چونکه ﴿اللَّهُ﴾ کراوه به‌ نیسمی (إن) که له نه‌سل دا موپته‌دایه، رسته‌که‌ش کراوه به‌ خه‌به‌ری که له نه‌سل داخه‌به‌ری

موپته‌دایه، موپته‌داو خه‌به‌ریش نه‌بی نه‌ویه‌ری به‌کیتی یان ببی.

سپارده‌کان دا، ناتوانی به دادو نه‌جولیتته‌وه. له‌م نایه‌ته‌دا فرمانی دا به‌کاربه‌دهستان به‌دانه‌وه و‌گه‌یاندنی سپارده‌کان به‌جی و شوینی خوین، به‌دادو داد پ‌روهری له‌بریاردان و‌حوکمپانی دا، نینجا له‌نایه‌تی داهاتودا فرمان نه‌دات به‌گویی رایه‌لی کردن بو‌نه‌و کاربه‌دهستانه له‌ژیر سایه‌ی گویی رایه‌لی کردن بو‌خوا و پیغه‌مبهر (ﷺ) کاتی که نه‌و کاربه‌دهستانه هه‌لسان به‌پیویستی سه‌رشانی خوین، وه‌ک ئیمامی علی - خوی لی‌رازی بی‌ت نه‌فرموی - پیویسته له‌سه‌ر کاربه‌دهست و پیشه‌وای موسلمانان که بریارو حوکمپانی بکن به‌گویره‌ی نه‌وه‌ی که خوا نارده‌یته‌ی یه‌خواره‌وه، سپارده‌ی خوین به‌جی به‌ینن، نینجا کاتی که نه‌و نه‌وه‌ی کرد پیویسته له‌سه‌ر ره‌عیه‌ت و ژیر ده‌سته که بیست و گویی رایه‌ل بی‌ت. له‌باریکی تره‌وه فرمانی دا به‌و دوو شته، بیگومان ناسینی نه‌و دووانه و‌چونیتی هه‌لسان پی‌یان نابی له‌مردومانه‌وه وهرگیرین و باو و زانین و ژیری نه‌مان بکرین به‌ترازوی نه‌وه، چونکه شتیکی ناشکرایه که نه‌داز و راده‌ی زانین و ژیری مردومان زور جیاوازه و له‌زور شت دا دوورن له‌یه‌کتر و کۆنابنه‌وه، بیجگه له‌وه‌یش دامه‌زراو نین و له‌سه‌ر باریک راناوه‌ستن. که‌واته پیویسته بوونی ترازویه‌کی نه‌گوپاری نه‌دوپاری هه‌له نه‌کهر که نه‌وه‌ش ته‌نجا خوا ده‌ست نه‌که‌وی و نه‌بی هر ناین و شریعه‌تی خوا بکری به‌و ترازوه، له‌به‌ر نه‌وه نه‌م نایه‌ته‌ی هینا به‌دوای نایه‌تی رابردودا: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نه‌ی که‌سانی که برواتان هیناوه ﴿اطِيعُوا اللَّهَ﴾ فرمانبه‌ر و گویی رایه‌لی خوا، ﴿وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ﴾ گویی رایه‌لی پیغه‌مبهر بن، - واته محمد (ﷺ) - ﴿وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ گویی رایه‌لی خاوه‌ن فرمان فرمانداره‌کان بن له‌خوتان، واته بروادار بن و به‌پنی شریعه‌تی خوا فرمان بدن که‌واته نه‌بی زانای ته‌واو بن که ناو نه‌برین به‌(مجتهد) واته نه‌صل وایه نه‌گهر له‌و راده‌ی‌دا نه‌بوو نه‌وه ناچاری یه و نه‌گهر به‌پنی شمرع بریار بدا قهیناکات. شتیکی ناشکرایه له‌نایینی نیسلام دا که دانانی یاسا و شریعه‌ت تایبه‌تی یه به‌خواوه و نه‌بی ره‌فتار هر به‌یاسا و شریعه‌تی خوا بکری. خوا دواترین شریعه‌تی خوی نارد له‌م قورئانه‌دا، فروستاده‌یه‌کی پی ره‌وانه کرد که نه‌م قورئانه راگه‌ی‌نی و روونی بکاته‌وه بو‌به‌نده‌کانی خوا، هرچی راگه‌یاندبی له‌ناره‌زوی خویه‌وه نه‌هاتوه، که‌واته هرچی راگه‌یاندبی له‌خواوه هاتوه،

رەھبەت و كەسپىيەت بەشىكە لە شەرىئەتەكەي خوا، كەواتە گويى رايەلى يەكەيشى بەشىكە لە گويى رايەلى كەردن بۇ خوا، كەواتە لە پاشا خوا ئەبى گويى رايەلى فروستادەكەي بىن، ئىنجا پىويستە گويى رايەلى كاربەدەستان لەم رووھە كە فەرمانى خوا و پىغەمبەرەكەي(ص) بەدى ئەھىنن و رەفتارى پى ئەكەن و فەرمانى پى ئەدەن.

خوای پەرورەدگار گويى رايەلى بۇ پىغەمبەرى داناو بە گويى رايەلى كەردن بۇ خوای، لەبەر ئەو قورئان گويى رايەلى كەردن بۇ پىغەمبەرىشى بە گەنگ گەرت وەك سەربەخۇ نىشانى دا وینەي گويى رايەلى كەردن بۇ خوا، بەم رەنگە بە تايبەتى فەرمانى دا بە گويى رايەلى كەردن بۇي، بەلام گويى رايەلى بۇ كاربەدەستانى بەو جۆرە بە گەنگ ئەگەرت و بە سەربەخۇ نىشانى ئەدا، ئەوھتا بە تايبەتى فەرمانى پى ئەداو بۇ ئەویش دووبارەي ئەكەردەو، چونكە گويى رايەلى بۇ كاربەدەستان لە زاتى خۇيانەوھەلئاقولنى و لەبەر خۇيان نى يە، بەلكو لە پەناي گويى رايەلى و فەرمانبەرى يان دايە بۇ خواو بۇ پىغەمبەر(ﷺ) ھەر كاتى بەو جۆرە ئەبوون دروست نى يە گويى رايەلى كەردن بۇيان بە پىي چەند ھەدىس و بىرارى ھەموو زانايانى ئىسلام، كەواتە ھەركەس لە ئوممەت لە دەولەتى ئىسلام دا ئازاد و سەربەستە و پىويستە لەسەرى بە پىي شەرع رەخنە بگري لە كاربەدەست لە ھەر كارو كەردەوھەكەي بى شەرعى دا و نابى گويى رايەل بىت لەوھدا، ئىسلام بەھۇي ئەوھە ھەموو كەسنىكى گىپراو بە ئەمىندار بەسەر شەرىئەتەكەي خواوھ، ئەمىندار بەسەر بېراو ئايىنەكەي خۇبەوھ، ئەمىندار بەسەر نەفسى خوای و ژىرىي و چارەنووس و پاشەپۇژى خوای لەبارەي ھەردوو جىھانى يەوھ، نايگىپرى بە وینەي مالأت و چوارپى كە ھەر مل كەچ و گويى رايەل بىت، بۇ ھەر شوینى بىرى و لە ھەر جىگايەك بوھستىنرى و راگىر كرى! بەرنامەكەي روونە و سنورى گويى رايەلى ديارى كەردوھ، ئەو شەرىئەتەي كە پەپەرەي ئەكرى تەنيا يەكەكە بۇ ھەمووان، بە بى جىواوزى و گۇپان و لايەنگىرىي، ھىچ كەسنىك سەرگەردان نابى و ئەزانى چى بكات و بە چ بارىك دا بېراو!

فَإِنْ نَزَعْنَاهُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

ئەو گوی رايەلی کردنە بە بى قسە و باس و سەر لی کردنەو لە ھەر شتیک دایە کہ دەقینکی قورئان یان ھەدیسى لەسەر بىت بە روونی، ئەو مەسەلە و رووداوانەى کہ بەو جۆرە نەبوون بەم رەنگە ھیچ دەقیک دەست نەئەکەوت بۆیان، یان چەند دەقیک ھیچیان روون و ناشکرا نەبوون تیایان دا و بۆچوون و تیگەیشتن و ژیریى مەردوم جیاواز بوون بۆیان و جینگەى دووبەرەکی و ئازاوە بوون، ئەم جۆرە رووداو و مەسەلانەشى چارەسەر کردووە و بەرنامەى داناوە بۆ دۆزینەوہى یاسا و بریاری، وەك ئاماژەى بۆ ئەکات کہ ئەفەرموی: ﴿فَإِنْ نَزَعْنَاهُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ﴾ ئینجا ئەگەر ئازاوە و دووبەرەکیان بوو لە شتیک دا لە بارەى ھوکم و بریاری یەوہ، ئەو کاتە بیگێرئەوہ بۆلای نامەکەى خوا و تارو کرداری پیغەمبەر (ﷺ) بەم رەنگە ھوکم و بریارەکەى وەرگن لە دەقى ئایەت و ھەدیسینک کہ ئەو رووداو و مەسەلەى ئەگرتە، ئەگەر دەقینکی ئاوا دەست نەکەوت ئەو کاتە بیگێرئەوہ بۆ یاسا و بیرو باوہرە گەورە و گشتى یەکان کہ وەرئەگیرن لە ئایەت و ھەدیسەکان و روحي بەرنامە و شەریعەتەکەى خوا نیشانیان ئەدات، کەواتە ھەرچى مەسەلە و رووداو لە جیھان دا بووبى و بى لە داھاتوودا پەیدا ببى، ھەرکام یان دەقى قورئان و ھەدیسى پى یان ھاتووە یان وینەى وەرئەگیرى لە دەقەکانەوہ یان لەو یاسا و بیروباوہرە گشتى یانەى کہ لە شەریعەتەکەى خوا وەرئەگیرن، بە ھەر حال ئەم ئوممەتە گەورە و جیھانى و ھەتا ھەتایی یە روژى لە روژان دانەماوہ و دانامینى بۆ ھەر ھوکم و بریارىک! تا پیغەمبەرى ئازیز لە دنیا دا بوو (ﷺ) پرس بەو ئەکرا و دامان نەئەبوو، لە پاش لە دنیا دەرچوونى ئەگەر دابمانایە و دەقى قورئان و ھەدیسیان دەست نەکەوتایە ھەرکام لە چوار یارى گەورە لەسەر پرس و رای ھاوہلەکانى تر - خوا لە ھەموویان رازى بىت - لەبەر تیشک و رووناکى قورئان و ھەدیس دا ھوکم و بریاریان بۆ ئەدۆزى یەوہ، ئینجا لە پاش ئەوان زانایانى ئوممەت خوا پاداشتیان بداتەوہ، کارەکیان ئاسان کرد و چارەسەرى ھەموو گرى و کۆسپیکیان کرد کہ لەو بارە یەوہ بىتە رىى ھەرکەسینک لەم ئوممەتە دا، بەم رەنگە لە ئایەت و ھەدیس و راو بریاری جینشین و ھاوہلەکان و لەو زانین و فام و تیگەیشتنەى کہ خوا دابووى بە خویان، لەو ھەمووہ ئەم (فقہ) ە پان و پۆر و فراوانەیان دانا و کردیان بە کتیب و بلاو بوویەوہ لە جیھان دا - وەك ئەبیین - بە جۆرىک ھەرکەسینک بۆ ھەرچى دابمىنى دەست ئەکەوى لە کتیبەکانى ئەوان دا.

ته‌نانه‌ت دوژمن و بی‌پروا‌کانیش به‌هرمه‌ند بوون له‌کتیبه‌کانی ئیسلامه‌وه، زۆربه‌یانیان
 وه‌رگیزایه‌ سهر زمانه‌کانی خۆیان خوا‌پاداشتی پیشه‌واو زانا‌کانمان بداته‌وه‌ نه‌و نه‌رکه
 گه‌وره‌یان خسته‌ نه‌ستۆی خۆیان و نه‌و خزمه‌ته‌ گه‌وره‌یان کرد، به‌راستی نه‌گهر نه‌وه‌ نه‌بویه
 سه‌رگه‌ردان و سه‌ر لی‌ شیواو نه‌بووین و دوو‌چاری نه‌وه‌ نه‌بووین که‌ هه‌رکه‌س به‌ گوێره‌ی
 ئاره‌زوو و هه‌وای نه‌فس ره‌فتاری بک‌ردایه‌ و وه‌لامی مه‌ردومیشی بدایه‌ته‌وه‌، نه‌و کاته‌ وه‌ک
 خۆی گو‌م‌رایه‌ موس‌لمانانیشی گو‌م‌را نه‌کرد، وه‌ک - خوا‌په‌نامان بدات - له‌ گه‌لی لا نه‌و
 ده‌رده‌ گرانه‌ رووی داوه‌، نه‌وه‌تا نه‌بیین زۆر که‌س هه‌ن نه‌زان و بی‌ئاگا، نه‌گه‌ر چه‌ند سال
 هه‌ول بدن ئینجا له‌وان تی‌ بگه‌ن له‌ راو‌بری‌ارو کتیبه‌کانی نه‌و زاناو پیشه‌وایانه‌، که‌چی
 گالته‌یان لی‌ دی‌ و لا‌قرتی نه‌که‌ن به‌و راو‌بری‌ارو کتیبانه‌ و به‌و پیشه‌وایانه‌، به‌و هه‌موو
 نه‌زانی خۆیان‌ه‌وه‌ هه‌ر پرسیارنکیان لی‌ بک‌ری به‌ بی‌ وه‌ستان و به‌ بی‌ باک و بیم وه‌لام
 نه‌ده‌نه‌وه‌ به‌ هه‌واو ئاره‌زووی خۆیان، بی‌گومان هۆی نه‌وه‌ش نه‌زانی یه‌ و نه‌گه‌ر زانا بوونایه
 نه‌ترسان و له‌ خۆیان‌ه‌وه‌ ده‌میان به‌ره‌لا نه‌نه‌کرد، خوا به‌ میه‌ره‌بانی خۆی زانا‌مان بکات و
 رینموونیمان بکات بۆ سه‌ر رینگه‌ راسته‌که‌ی ئه‌م ئومه‌ته‌ آمین. خ‌وای په‌روه‌ردگار فه‌رمانی دا
 به‌ گو‌ی رایه‌لی کردنمان بۆ خۆی و بۆ پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و کاربه‌ده‌ست و فه‌رمان ره‌واکانی
 موس‌لمانان، به‌ گیزانه‌وه‌ی هه‌ر شتی‌ک که‌ ئازاوه‌و دووبه‌ره‌کیان بوو تیای دا، ئینجا نه‌و
 فه‌رمانه‌ زۆر به‌ گه‌وره‌ و گرنگ نیشان نه‌دات به‌م ره‌نگه‌ گو‌ی رایه‌لی کردنه‌که‌ی نه‌به‌ستیه‌وه
 به‌ بپ‌وا به‌ خوا و به‌ روژی دوایی یه‌وه‌، نه‌فه‌رموی: ﴿إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ نه‌گه‌ر ئیوه
 بپ‌واتان هیناوه‌و بپ‌وادارن به‌ خوا و به‌ روژی دوایی. ئاشکرایه‌ که‌ رووکه‌ش و روانه‌تی
 نایه‌ته‌که‌ و نیشان نه‌دات که‌ گو‌ی رایه‌لی نه‌کردنی فه‌رمانه‌که‌ نیشان‌ه‌ی بی‌ بپ‌وایی یه‌ و
 له‌ گه‌ل بپ‌وادا کو‌ نابیته‌وه‌، بی‌گومان نه‌گه‌ر گو‌ی رایه‌لی نه‌کردنه‌که‌ له‌به‌ر سه‌رکیشی و
 نارده‌زایی بی‌ت به‌ فه‌رمانه‌کانی خوا نه‌وا نه‌بیته‌ بی‌ بپ‌وایی و مه‌ردومی پی‌ ده‌رته‌چی له‌
 ئیسلام، نه‌گه‌ر له‌به‌ر نه‌وه‌ نه‌بی‌ و کابرا خۆی به‌ خراب و تاوانبار دابنی‌ و بپ‌وای بی‌ به‌
 راست و ره‌وایی فه‌رمانه‌کانی خوا نه‌وا کو‌مه‌ل و جه‌ماوه‌ری زانایان له‌ ریزی بپ‌واداران ده‌ری
 ناکه‌ن، به‌لام به‌ هه‌رحال نه‌گه‌ر بپ‌وای بی‌ و دامه‌زراو بی‌ نه‌بی‌ نه‌و بپ‌وایه‌ له‌ کرده‌وه‌ و گو‌ی
 رایه‌لی دا ده‌رکه‌وی.

ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ. وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ

أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾

له پاش نهوهی نهو گوی رایه لی و فرمانبرری یه ی بهست به بپوا به خوا و به روژی دواپی یه وه، ئینجا هانمان نه دات له سه ری و خو شه ویستی نه کات له دل دا به مه ی له شیوه ی ناموزگاری دا نیشانی نه دات و نه فهرموی: ﴿ذَلِكَ﴾ نهو گوی رایه لی و گپرانه وه ی که باس کران - وه کومه نیک نه فهرمون - یان مه بهست هر گپرانه وه که یه، چونکه گوی رایه لی خوا و پیغه مبه ر(ﷺ) لهو شتانه دا که ده قیان له سه ر هاتوهه جیگه ی قسه و باس و سه ر لی کردنه وه نی یه له لایه ن بپواداران وه، به لکو نه وانه ی که ده قی نایه ت و حه دیسیان پی نه هاتوهه له وانیه هه له و ناره زووکاری یان تیا بکری له بهر نه وه به گرنگ تر گپراوه، وه کومه نیک تر نه فهرمون. به هر حال و مه بهست هر کام بی ت. بیگومان نه وه ﴿خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ چاکتره له هه موو شتیکی تر و شایسته تره، دوا روژی باشتره، بیگومان هر نه وه چاکه له هه ردو جیهان دا، هر نه وه به خته وه ری و بهرزه وه ندی تیا یه، واته خپرو چاکه و به ره می ته نها بو روژی دواپی نی یه به لکو بو هه ردو جیهانه. بیگومان هر که سی ک بی به ش نه بی له قام و ژیری و بپوا ی هیه به وه، چونکه نهو بهرنامه یه که خوا دایناوه بو نیمه پاک و بیگه رده له هه موو له که یه ک، پاکه له نه زانی و ناره زووکاری و لاوازی و ناته واوی و لایه نگیری و هر نه نگ و ره خنه یه ک، نهو بهرنامه یه هی نی خوا یه که پروه ردگار و داهینه ری نه م ناده می یه، که واته هه رنه و نه زانی چی چاک و به فهر و شایسته یه بو ی. بهرنامه ی که سی که که داهینه رو راگیر که ری نه م بوونه و مه ری ه، زانین و ده سه لاتی بی سنووری هیه و به زه یی دارو میهره بانه به بهنده کانی، که واته به هه موو هیزی بپوا وه نه لی: ﴿ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾.

له پاش نهوه ی نه م یاسا گه وره و گشتی یه ی دانا و روونی کرده وه و بهستی به بپوا و روژی دواپی یه وه، ئینجا ناو ری کمان پی نه داته وه بولای نه وانه ی که لاق بپوا هینان لی نه دن له بپراو شه ریعه تی خوا و به راو بپراوی تر ره فتار بکه ن له کاتیک دا که پی نویسته بپوا یان نه بی ته نها به یاسا و شه ریعه تی خوا نه بی. ناو پرمان پی نه داته وه بولای نه وانه بو نه وه ی سه رمان سو پر بی ت لی یان و بی زاری ده برپین له کرده وه ره فتاره که یان، بو نه وه ی

نهوانه بترسينى لهوى كه شهيتان نهيهوى نهوانه به تهواوى گومرا بکات، نهفه رموى: ﴿الْم
 تَرَىٰ اِلَیَّ الذِّبْنَ﴾ نایا نهترانیوه و ناوړینکت نه داوه ته وه بولای نهوانه ی که ﴿رَبِّعْمُونَ اَنَّهُمْ ءَامَنُوا
 بِمَا اُنزِلَ اِلَيْكَ وَمَا اُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ﴾ نه لاین و لاف لی نه دن به وه ی پروایان هیناوه به و بهرنامه ی که
 هیتراره ته خواره وه بولای تو، به و نامه ی که هیتراره ته خواره وه له پیش تو، واته سهرت
 سوړ بمینى و بیزار به لهوانه ی که نه و لافه لی نه دن، هوى بیزارى و سهر سوړمانه که ش
 نه مه یه که له گهل نه و لافه دا ﴿رَبِّدُونَ اَن یَّتَحَاكَمُوا اِلَیَّ الطَّلُوتِ﴾ نه یانه وى داد و برینه وه ی ناژاوه
 بهرن بولای که سیک که زور سهرکیش و ستمکاره و حوکم و بریار له ناین و شریعتی خوا
 وهرناگرى، به لکو به پى هه و او نارزه ووى خوى شهیتان بریار دهرنه کات، نه و کاره به ده
 نه کهن ﴿وَقَدْ اٰمَرُوا اَن یَّكْفُرُوْا بِهٖ﴾ له کاتیک دا فرمانیان پى دراوه و پیوست کراوه له سهریان
 که پروایان نه بی به و سهرکیشه ستمکاره، که واته کرده وه به ده کانیان له نه زانینه وه نی به و
 به لکو به نارزه و و دهستی قهسته، جا له بهر نه وه لاف پروا هینا نه که یان دژى کرده وه که یانه
 و به هیچ کلوجیک نه و دو شته یه ک ناگرن و هرکام بوو نابى نه و یتربى! ینجا هو و
 پالدهریان بو نه و کرده وه به ده یان نه مه یه که نه فه رموى: ﴿وَرَبِّدُ الشَّیْطٰنُ اَن یُّضِلَّهُمْ صَلٰٓئِلًا

بَیْدًا﴾ شهیتان نهیهوى که نهوانه ون و گومرا بکات به گومرا کردنیکی دور، واته نه و
 شهیتانه ی که له دهرونی مهربوم دا پالدهریه تی بو هه موو لادان و ناهقی یه ک، نه و شهیتانه
 نهیهوى به و کرده وه به ده نهوانه زور دور بخاته وه له هق و رى راست به جوریک رى ی
 پى نه به نه وه، نه م هو و پالدهرى دهرخست، به لکو نهوانه بیندار ببنه وه و بگه رینه وه، بو
 نه وه ی پرواداران بزائن به کاره که و خویان بیارینن له شهیتانی دورن. چهنه ریوایه تیک
 هاتووه له باره ی دیاری کردنی نهوانه ی که نه م نایه ته هاته خواره وه دهر باره یان که نایا
 تا قمیک بوون له جووله که کان، یان له ناپاکه کان، به لام له نایه تی داهاتوودا و دهرنه که وى که
 نهوانه تا قمیک بوون له ناپاکه کان. هرچونى سهره تى نایه ته که ش هه روا نیشان نه دات،
 چونکه جووله که کان لاف پروا هینانیان لی نه نه دا به قورئان، به لکو هر ناپاکه کان نه و لافه یان
 لی نه دا، نه گهر بلین له ناپاکیک دا هاتووه که له پیشه وه جووله که بووه و به ناپاکى لاف پروا
 هینانی دابى وه که نه بو موسلیم نه لى - نه گهر نه وه و ابى نه و ریوایه ته کانیش یه ک نه گرن و
 دژایه تی یان نامینى - به هر حال و له سهره ربار له م چهنه نایه ته وه زور به روونى نیسلام و پروا
 سنوور و مه رجیان دهرنه که وى، وه که به روونى له مه و پاش دهست نیشان و ناماژهى بو نه که یان.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾

ئینجا زیاتر حالی ئەم تاقمە دەرئەخات ئەفەرموی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ﴾ کاتی بگوتری پی یان: وەرن بۆلای ئەوهی که خوا ناردویەتی یە خوارەوه بۆلای پیغەمبەر که رهوانه کراوه بۆ ئەوهی حوکم بکات بەوهی که خوا ناردویەتی ﴿رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا﴾ ئەیبینی ناپاکەکان روو وەرئەگێرن لیت بە وەرگەرانیکی تەواو و بی پیچ و پەنا، مەبەست بەم ناپاکانە ئەو تاقمەن که ئەم ئایەتە دەربارەیان هاتە خوارەوه، بەم شیوہیە ناوی بردن تا تاوانبار و لەکەداریان بکات بەم رهوشت و سیفەتە زۆر بەدە، دەست نیشان بکات بەهۆی روو وەرگێرانیان، واتە رووت لی وەرئەگێرن لەبەر ناپاکی یەکەیان.

لە ئایەتی پیشوودا سەری سوڕ ئەهینا لەوهی که ئەوانە لەگەڵ لافی بڕوادا ئەیانەوی رفتار بکەن و داد و نازاوهی خۆیان ببەن بۆلای حوکم و بڕیاری ناهەق و سەتەم، بە سافی و بی پەردە ئەیفەرمو: روو وەرئەگێرن لە حوکم و بڕیاری خوا، بەلام لەم ئایەتەدا لەکەدار و تاوانباریان ئەکات بەوهی که بە بی پیچ و پەنا روو وەرئەگێرن لە حوکم و بڕیاری خوا که گەورەیی ئەم تاوانە روون و ئاشکرا ترە، کەواتە ئەم ئایەتە جیاوازه لە ئایەتی پیشوو، دووبارە کردنەوهی ئەو نی یە، بەلکو بەم ئایەتە هۆی سەرسوڕهینانەکی بەتین تر و بەهێزتر ئەکات، پلەیهک بەرزتر ئەبیتهوه لە تاوانبارکردنیان دا!

ئینجا وینە و شیوہیەکی ناپاکی یەکەیان دەرئەخات لە هیندی بەسەرھات و کردەوهیان دا، کاتی که ئەکەونە زیان و تەنگ و چەلمەمەیک و ئەیانەوی خۆیان پاک بکەنەوه و عوزو بەهانە ئەهیننەوه، هەواڵەکیان ئەدا بە پیغەمبەر (ﷺ) و بە درۆیان ئەخاتەوه و بی ئابرویان

ئەكات، بەو بۆنەيەوه شىۋە پىرسىيارىك ئاراستە ئەكات كە بەدى و خراپى بارو حالىيان نىشان
 ئەدات، ئەفرموى: ﴿ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ رَمَوْا قَدَمَتَّ أَيْدِيَهُمْ ﴾ دەى ئايا چۆنە حال و
 بارى ئەوانە - كاتىك كە بەسەرھاتىكى خراپ دوچارىيان بىيى - بەھۆى كىردەھۆى خراپى
 لەوھوبەرى خۇيان، كە لادانىيان لە شەرئەتى خوا و رۆيشتىيان بۇلاى حوكم و بىرىارى ناھق
 و شەيتان يەكەم و سەردەستەيە لىرەدا، ئىتر ئەو بەسەرھاتە سەختەيان ئەمە بىت كە لەو
 كاتەدا دەرکەوتن بۇ بىروداران و بە ئاپاك ناسران و بەھۆى ئەوھە شەرمەزار و بىيى ئاپىرو
 بوون لەناو ئەر گەل و كۆمەلە پاكەدا، يان بەسەرھاتە سەختەكەيان ئەوھە بىت كە بەھۆى
 لادانىيان لە شەرئەتى خوا زىانبار بىن و ستەمىيان لى بىكىرئى لەو رۆيىمە ناھقەدا كە بۇى
 چوون، ئەو كاتە پەشىمانى و زىانبارىيى ئەبىي، يان ئەوھە بىت كە خوا دوچارى دەردو
 نارەھەتەيان بىكات بەلكو تەمى خوار بىن و بگەرئەنەھە بۇ رىگە راستەكەى خوا.

بەسەرھاتەكەيان ھەر جۆر بىيى، قورئان بە شىۋەى بىزارى دەرىپىن لە كارو كىردەھۆەكەيان
 فرموى: ئايا چۆنە حال و بارى ئەوانە كاتى كە بەسەرھاتىكى بەد دوچارىيان ئەبىي بەھۆى
 كىردەھۆى خراپى خۇيان كە لە پىنشەھە كىردوويانە ﴿ ثُمَّ جَاءُوكَ بِالْحَمُونِ بِاللَّهِ ﴾ لەپاشان دىن بۇ
 لاي تۇ بۇ پىنە و پەپۇ و عوزر ھىنانەھە لە كاتىك دا سوئىند ئەخۇن كە ئىمە ﴿ إِنَّ أَرْدَنَّا إِلَّا
 إِحْسَنًا وَتَوْفِيقًا ﴾ ھىچ نىيازىكەمان نەبووھە لەو ئازاۋە بىردنەدا بۇلاى ناھق بىجگە لە چاكە كىردن
 و بىرىنەھۆى ئازاۋەكە بە شىۋەيەكى جوان و يەك خىستەمان لەگەل ئازاۋە كىران دا، نەك
 نارازى بوويىن بە بىرىارى تۇ و مەبەستەمان رەفتار كىردن بىت بە پىنچەوانەى راو بىرىارى تۇا
 بەراستى تەرىق بوونەھە و شەرمەزارى يەكەيان زۆر سەختە، نازانن چى بىكەن و بە چ جۆرىك
 سەر ھەلپىن و پىنە و پەپۇ بىكەن، ئەيانەھۆى بە سوئىندى درۇ خۇيان پاك بىكەنەھە و
 ئەوھىشىيان بۇ ناكىرئى، ئەوھەتا قورئان راستى يان لى ئەلئىت و بە درۇيان ئەخاتەھە!! خوا
 پەنامان بەدا، سەرھەنجامى ئاپاكى ئەبىي ھەر ئەوھە بىت لە جىھان و لە رۆزى دوايى دا.

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي
 أَنفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿١٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ

لهه موو چرخ و سره ميک دا زور لهوانه ي که لانه دن له حوکم و برياري خوا و رهفتار
 نه کن به حوکم و برياري نه قامي و ناهقي، زور کهس له کار به دست و له هر که سينکي تر
 نهو به هانه ناراست و بي جي يه نه ميننه وه و نه لين: نيازمان چاکه و نه مانه وي له پيشه وه
 دوو چاري کوسپ و گري نهين و نهو هه موو تاقم و چينه که يروبا وه پري دژو جيا وازيان
 هه يه يک بخهين و يه کينتي بخهينه ناويان، جا له پاشان هه موو نه گه رينه وه بولاي بريارو
 شهريعتي خوا، نهوانه ي که لافي بپروا به خوا لي نه دن - بپرواداريش نين - ناپاکه کان
 هه ميشه نهو جوړه قسه ناراست و نارو ايانه نه گرن به دست وه و نه يکن به موي
 لادانه که يان، به لام خوا نهو يه کهم تاقمه ي به درو خسته وه و دهر ي خستن بو پينغه مبر (ﷺ)
 نه بي نهو دهر خستن و به درو خسته وه بهس بيت له پاش نهو بو هه موو بپرواداران سه بارت
 بهو يه کهم تاقمه و وينه ي نهوان تا روژي دوايي، نابي هيچ بپروادارنک بخه له تي و نهو قسه
 پپرو پوچ و نهو به هانه ناراستانه و هر گري له هيچ لادهرنک له شهريعتي خوا، خوا فهرموي
 به پينغه مبر (ﷺ) سه بارت بهو ناپاکانه ي يه که مجار ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ﴾
 نهوانه که ساننکن که خوا نه زاني و ناگايه به وه ي که له دل يان دايه، ناگايه به بي بپروايي و
 ناراستي و کينه ي دل يان، ناگايه به وه ي که ناپاکن و دم و دل يان يه کسان ني يه، ناگايه که
 نيازو و مبه ستيان نه وه ني يه که به دم نه يين، لادانه که يان له بهر بي بپروايي و ناپاکي
 يانه! به لام له گال نه وه دا فهرموي: ﴿فَاعْرِضْ عَنْهُمْ﴾ که واته گوي يان مه دهر ي و چاوپوشي
 بکه لي يان و نه وه ي نه يزاني مه يده له روويان، به لکو نه وه بي به هوي کوتايي هينان يان له
 دوژمنايه تي و خراپه کاري، يان مبه ست نه وه يه روويان لي و هر گيره و قسه و به هانه که يان
 و هر مه گره، ﴿وَعِظْهُمْ﴾ ناموزگاري يان بکه به کوتايي هينان له ناپاکي و پيلان و درو و

حسادت، به ترساندنیان له سزاو تۆلهی سهختی رۆژی دوایی ﴿وَقُلْ لَهُمْ فِتْنَةٌ أَنفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا﴾ ئەم وتیه به سى جۆر تهفسیر کراوه تهوه:

۱- بلى پى يان له بارهى دهررونى پيس و خراپى خويانهوه و تهيهكى بهكار كه بگاته مهبهست و بدا لى ي، بهم رنگه بلى: خوا ئاگايه بهوهى كه له دلتان دايه و شاردهنهوى هيچ سوودىكتان پى ناگهيهنى، كهواته دلتان پاك بکه نهوه له ناپاکی نهگينا خوا خراپتان بهسەر دینى هەرچۆنى خراپى هینا بهسەر ئەوانهى كه به ئاشکرا بى بپروان.

۲- بلى پى يان: وتهيهك كه كاريكات له دهررونيان و دايان چلهكيني و ترس و بيم بخاته دليان، لهسەر ههركام رنكه و بهنگه ههيه لهسهرى و له نايهتهكه و له رهوشتى پينغه مبهروه (ﷺ) ئەم سى باره وهرنهگيرين، لهسەر ههركام بار شينوهى فهرمودهكه شينوهيهكى تايبهتى يه و وا نيشان ئەدات كه ئەو وتهيه به جۆرىك بيت وهك له رنوه بخريته دهررون و جيگير بكرى له دلەكانيان دا! ئينجا هان ئەدا لهسەر گوئى رايهلى بۆ پينغه مبهر (ﷺ) بهمهى گوئى رايهلى كردن بۆ پينغه مبهران - درودى خويان لهسەر بى -

ياسايهكى گشتى يه و بۆ ئەوه نيرراون نهك ههركام بۆ راگهياندى روت و تهنيا نامۆزگارى، ئەفهرموى: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ هيچ فروستاده و پينغه مبهريكمان رهوانه نهكردوه لهبهر هيچ هۆيهك مهگهر لهبهر ئەوهى كه گوئى رايهلى بكرى بههوى ئيزن و فهرمانى خوا، واته خوا فروستادهكانى خوى ههركام بۆ ئەوه ناردوه كه ئاييىنى خوا راگهيهنن و گوئى رايهلى بكرين لهلايهن ئەوانهى كه ئەو پينغه مبهرانهيان بۆ رهوانه كراون، ئەو گوئى رايهلى بۆ كردنهيشيان لهسەر فهرمانى خوايه، چونكه ئەوان لهلايهن خواوه هاتوون و فهرمانى خوا راگهيهنن، كهواته ههركهسيك گوئى رايهلى ئەوان بيت گوئى رايهلى خوايه، ئەم فهرمودهيه زۆر گرنگ و به نرخه و پيويسته بپروادار به وردى بيري لى بگاتهوه تا تى بگات و ههلهنهخهلهتى به قسهى ئەوانهى كه ئەيانهوى مردوم ههله بکهن له سروشتى ئايين و پينغه مبهران، يان ئەوانهى كه تى نهگهيشتوون له مهبهست به ئايين و ئەلئين و لايان وايه كه كارو ئيشى

پښتغهمبه ران هر نهو هيان له سهره ناموزگاري بكن و راگه يهنن و قسه ي خويان بكن و
 برؤن كه نهو قسه يه له راستي دا دژي نايينه و ناگونجي له گه لي، چونكه نايين و
 بهرنامه ي ژيانه و نه بي بهدي بهي نري به كرده وه له هموو ناوچه و كون و قوشبني
 ژيان دا، نه بي نايين شوړش بيت به سهر هموو ياسا و بهرنامه يه ك دا كه له لايه ن خواوه
 نه هاتي، ده ي ناشكرايه نه وهش به قسه ي روت و راگه ياندي ته نيا پيك نايهت،
 به لكو پيوسته نهو په يام و په يام هاومره ده سه لاتدار بيت و بتواني نهو بهرنامه يه
 به دي بيني، و هر دو م مل كه چ بكات بو ي، به كورتي خوا فرماني وايه كه هر
 بهرنامه ي خوي بي له ژيان دا، پښتغهمبه راني هر بو نه وه نار دووه كه بهرنامه ي خوا
 به دي بينن و بيچه سپينن، نه وهش به بي زؤرو ده سه لات ناگونجي، جا له بهر نه وه
 ميژوي نيسلام هر وهك خويه تي و يه كه مجار، هر برتي يه له بانگ كردن و
 راگه ياندي، رژيم و حوكم، له پاش نه وه جينشيني پښتغهمبه ر(ﷺ) بهر يا نه بيت و راگر
 نه بي به هيني شريعت و رژيم دائه مزي له سهر به دي هينان و به جي هيناني
 شريعت و رژيم. بو پيك هيناني گوي رايه لي يه كي هميشه يي بو پښتغهمبه ر(ﷺ) و
 پيك هيناني مه به ست له ناردي پښتغهمبه ر، بيچگه له وه شيوه يه كي تري ني يه كه پي
 بگوتري: نيسلام. يان پي بگوتري: ناييني خوا، به لكو ناييني خوا و نيسلام هر
 برتي يه له گوي رايه لي پښتغهمبه ر(ﷺ) كه به دي بيت له بارو شيوه يه ك دا، نينجا نهو
 بارو شيوه يه وينه و ديمه ني جياواز بووه به پي كات و چرخ و چينه كاني ناده مي
 كه خوا خوي زانيويه تي چون چا كه و بهرزه وهندي له چي دايه، وينه و ديمه نه كه
 جياوازي بووه، به لام نه سه كه هريه كه و دامه زراو و نه گوراوه كه برتي يه له مل كه چي
 بو بهرنامه ي خوا، پيك هينان و به دي هيناني نهو بهرنامه ي كه پښتغهمبه ره كي
 هيناويه تي، گه رانه وه ي هموو كاروباريك بولاي شريعتي خوا، لانه دان بولاي هيچ
 حوكم و برياريني تر له جيهان دا.

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا

اللَّهُ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾

خوای گه وره چهند ناوو سیفه تیکی هیه ئه بی بمر و بهرهمیان به دی بیت، جا دوان له و ناوو سیفه تانهی (تواب) و (رحیم) ه، واته وهرگری تویه و گه رانه وهی بهنده کانی یه تی، میهره بانه پی یان، له بهر ئه وه قاپی میهره بانی خوئی خستووته سهر پشت بو بهنده گونا هباره کانی که کاتی به راستی بگه رینه وه بۆلای، نه و گه رانه وه یان لی وهرگری تا نه گنه کاتی نا ئومیدی له ژبان. جا هر به و پی یه قاپی میهره بانی کرده وه له وانه ی که لایان دا له شه ریه تی خوا و چوون بۆلای حوکم و بریاری ناهق به و مهرجانه ی که له م نایه ته دا فه رموی: ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ﴾ نه گه ر ئه وانه کاتی که سته میان کرد له خو یان به لادانیان له شه ریه تی خوا و رویشتیان بۆلای بریاری ناهق، نه گه ر ئه وانه به اتنایه ته وه بۆلای تو - نه ی محمد - ﴿فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ﴾ ئینجا داوای لی بوردنیان بکردایه له خوا ﴿وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ﴾ فرو ستاده که ی خوایش داوای لی بوردنی بکردایه بویان ﴿لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا﴾ بیگومان نه یان زانی که خوا زور وهرگری تویه و گه رانه وه ی زور میهره بانه. یان خو یان دست نه که وت به تویه وهرگر و میهره بان، له سهر هر کام واته خوا تویه و گه رانه وه که ی لی وهر نه گرتن به ته وای و به میهره بانی خوئی دای نه پوشین، گونا هو سته مه که ی ئه وانه ی نه و سهر دمه ته نها بو سهر خو یان نه بوو، به نکو دست دریش بوو بو سهر مافی پیغه مبه ر (ﷺ) چونکه نه و له ناودا بوو، که واته پیویست بوو بچنه خزمه تی و مل که چی خو یان دهریپن و داوای فرمان و بریاری لی بکن و ناژا وه که یان لای نه و بپرنه وه، ده ی که نه چووبن به شیک له تویه که یان نه وه بوو به و جوړه بگه رینه وه بۆلای، به لام له پاش نه و هر گه رانه وه ی راستی بو قاپی خوا به سه به و مهرج و شیوه ی که له شه ریه تی ئیسلام دا باس کراوه، نه و به لینی خوا هر هیه تا روژی دوا یی. له میهره بانی یه که ی به زیاد بیت. ئینجا بریاری کی زور گرنگ و به هیز دهر نه کات، به مه ی سویند نه خوات به زاتی پاکی خوئی که هیچ که س بروادار نی یه تا پیغه مبه ر (ﷺ) نه کات به حه که م و حاکم له هه موو کاروباری دا، ئینجا رازی و خو ش نوود بی به حوکم و بریاره که ی، به ته وای مل که چ بیت بوی به بی هیچ جوړه بیزاری و نیگه رانی یه که به رامبه ر بریاره که ی.

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٥﴾ وَلَوْ أَنَا كُنْبَنَا عَلَيْهِمْ أَنْ أَقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ أَوْ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتًا ﴿٦١﴾ وَإِذَا لَا تَأْتِيهِمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾ وَلَهَدَيْتَهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾

نه فرموی: ﴿فَلَا وَرَبِّكَ﴾ سویند به خوی پروهردگارت - نهی محمد - ﴿لَا يُؤْمِنُونَ﴾
 نهوانه‌ی که لاقی بپروای نه‌دهن بپروادار نین و پروایان نایی ﴿حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ
 بَيْنَهُمْ﴾ هه‌تا تو نه‌کن به چه‌کم له هر نازاوه و دو به ره‌کی یه‌ک که به‌ریا بووبی له نیوانیان
 دا ﴿ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ﴾ نینجا پاش نه‌وه ده‌ستیان نه‌کوی له ده‌روونی
 خویاندا هیچ بیزاری و دلته‌نگی و دوو دلی یه‌ک له هر حوکم و بریاری که تو داوته ﴿وَيُسَلِّمُوا
 تَسْلِيمًا﴾ مه‌ل که چ بکن بؤ بریاره‌کته به مل که چ کردنیکی راست و له دل‌وه هه‌لقولی.

خوی پروهردگار له‌م نایه‌ته‌دا سی مرچی دانا بؤ بوون و به‌دی هاتنی بپروای بپرواداران،
 به سویند دلنیایی له‌سهر کرد:

۱- گنرانی پیغه‌مبهر (ﷺ) به چه‌کم و وه‌ستان به دیاری حوکم و بریاری نه‌وه له هه‌موو
 کاروباریک دا.

۲- خوشنوودی و رهامندی دل به حوکم و بریاره‌کهی، به‌م رهنکه دلی له‌سهر نه‌وه
 دامه‌زری که هر بریاره‌کهی نه‌ورنک و راست و به‌جی یه، نیت با کابرا زیانبار بی له‌م
 جیهانه‌دا.

۳- هرچونی به‌راست و ره‌وای دانه‌نی سهرپیچی و سهرکیشی لی نه‌کات، وه‌ک هیندی له
 بت په‌رسته‌کان و زور له نامه‌داره‌کان که به باشی پروایان هه‌بوو به راستی
 پیغه‌مبهر (ﷺ) که چی دانیان پیا نه‌نه‌نا به عیناد و سهرکیشی، که‌واته هرچونی مل
 که چی ده‌روونی پیویسته هه‌روه‌ها مل که چی ناشکرا و رواله‌تیش پیویسته بؤ به‌دی
 هاتنی پروا.

ئەمانە مەرجەکانی بوون و بەدی هاتنی بپروای بپروادارانن که به روون و رهوانی باس
 کراون، کهواته هرکه سینک لاق بپروا لی ئەدا با بەم تەرازوو خۆی بکیشی، ئەگەر رینک
 دەرچوو ئەوا سوپاسی خوا بکات، هرکه سینک رینک دەرناچی ئەوا با فریای خۆی بکهوی و
 هەول بەدا بۆ چاره سەرکردنی خۆی پیش ئەوهی ئەم هەل و هەلکەوتە ی ژبانی له دەست
 دەرچی، بینگومان مەبەست له گیرانی پینگەمبەر (ﷺ) به حکەم له چەرخێ خۆی و لەکاتی
 ژبانی ئەم جیهانەیش دا هر گیرانی ئەو شەریعەتە یه که پئی رهوانه کراوه، کهواته بریاری
 ئەم نایەتە هیچ جیاوازی نی یه و نەبەستراوه به هیچ کات و چەرخیکهوه و به هیچ تاقم و
 کۆمەل و چینهکانی ئەم ئوممەتەوه هەتا رۆژی دوا یی، هرکه سینک بلی: مەبەست گیرانی
 زاتی خۆیەتی له چەرخێ خۆی دا و هر دەربارە ی ئەو تاقمە هاتوو که له پینشەوه باس
 کرا، هرکه سینک ئەوه بلی یان زۆر نەفام و نەزانە، یان له نیسلام هەلگەراوه تەوه و پە یوهندی
 به نیسلامهوه نی یه، چونکه به پئی ئەو قسە نارەوا ئەبی تەمەنی ئەم نایین و شەریعەتە،
 ماوه ی رهفتار پی کردنی هر ماوه ی ژبانی پینگەمبەر بیت (ﷺ) له گەل نەمانی ئەودا ئەبی
 ئەمیش نەمابی و هەلگیرابی!! دە ی نایا ئەو قسە یه پیس تر نی یه له هەلگەرانەوه و پاشگەز
 بونەوه ی ئەو خیلە عەرەبانە ی که له پاش پینگەمبەر (ﷺ) سەرپیچی یان کرد له زەکات دان و
 بەهۆی ئەوهوه دانران به بی بپروا و هەلگەراوه له نیسلام و جینشین یه کهم - خوا لی ی
 رازی بیت - له شکری بۆ ناردن و غەزای کردن و فەرموی: سویند به کهسی گیانی منی
 بەدەسته جەنگیان له گەل ئەکەم له سەر پەتە گوریسینک، یان کارژە لێهە که دابیتیان به
 پینگەمبەر و نیستا نەیدەن!!

له پاش ئەو بپریاره گەوره و گرنگە ی که لەم نایەتەدا ناراستە ی کرد، نینجا نامازە ئەکات
 بۆ ئەوه ی ئەم شەریعەتە ی که پیویست کراوه و مل که چی بۆ و به هیچ کلۆجیک رهوا نەدراوه
 لادان لی ی، ئەم شەریعەتە بەرنامە یه کی سووک و ئاسانە و خاوهنی چاوپۆشی یه و زۆر
 بەزەیی دارو میهره بانە، داوای شتیک ناکات له مەردوم که له دەسەلات و توانادا نەبیت، هیچ
 کەسینک تەنگەتاو ناکات، داوا ناکات به فیداکاری له خۆپایی، چونکه خوا خۆی ئەزانی که
 ئەم نادمی یه لاوازه، بەزەیی دیتەوه به لاوازی یه که ی دا، ئەزانی ئەگەر داوای کارو
 کردەوه ی زۆر گرانی لی بکردایه، مەگەر کهم کهس هەلسایه پئی، ئەویش نایهوی
 تەنگەتاویان بکات، نایهوی بکهونه گوناوه نافرمانی، له بەر ئەوه شتیک ی لی داوا کردن و
 ئەرکیکی خسته سەر شانیان که به باشی پی یان بکری، ئەگەر هەلسن بهو ئەرکه سووکه ی

که خستی به سهر شانیان خیرو بههری گهوره‌یان د‌ست نه‌ک‌وی له ه‌ردو جیهان دا،
 خوایش ک‌مه‌کی یان نه‌کات، نه‌فرم‌وی: ﴿وَلَوْ أَنَّا كُنَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنِ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ﴾ نه‌گ‌ر ن‌یمه
 پی‌ویست‌مان ب‌ک‌رایه له‌س‌ریان که نه‌بی خ‌وتان ب‌کوژن، وه‌ک پی‌ویست‌مان کرد له‌س‌ر نه‌و
 ئیس‌رائیلی یانه‌ی که گ‌ویزه‌که په‌رستی یان کرد له‌و ما‌وه‌یه‌دا که موسا پی‌غه‌م‌ب‌ر(ص)
 به‌ج‌ی هیشتن و چ‌وو ب‌و شاخی توور، نه‌و خ‌و ک‌وشتنه‌ی کرد به‌ه‌وی وه‌رگ‌رتنی ت‌وبه‌که‌یان
 له‌و تا‌وانه گ‌هوره‌ی که کردیان. ﴿أَوْ آخِرُ جُؤا مِنْ دِينِكُمْ﴾ یان پی‌ویست‌مان ب‌ک‌رایه نه‌بی نه‌رچن له
 ولات و ن‌یشت‌مانه‌که‌تان، ه‌رچ‌ونی پی‌ویست‌مان کرد له‌س‌ر ئیس‌رائیلی یه‌کان د‌هرچ‌وون له
 می‌سر، نه‌گ‌ر ن‌یمه دا‌وای شتی و‌امان ب‌ک‌رایه له‌م ت‌وممه‌ته‌دا ﴿مَا قَمَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ﴾ نه‌و
 پی‌ویست‌ ک‌راوه‌یان نه‌نه‌کرد مه‌گ‌ر که‌م‌یک له‌وان، که ب‌ر‌واداره راسته‌قینه‌کانن. (ن‌یین و نه‌بی
 حاتم) نه‌گ‌یریت‌ه‌وه له‌(عامری ک‌وپی عبدالله) وه‌ که کاتی نه‌م ن‌ایه‌ته هاته خ‌واره‌وه نه‌ب‌ویه‌ک‌ر
 - خ‌وای لی رازی بی‌ت - فرم‌وی: نه‌ی پی‌غه‌م‌ب‌ری خوا نه‌گ‌ر ف‌رمانم پی‌ بد‌ه‌یت به‌ ک‌وشتنی
 خ‌وم نه‌یک‌م، نه‌ویش فرم‌وی: نه‌ی نه‌ب‌ویه‌ک‌ر راست نه‌که‌یت، ه‌روه‌ها نه‌گ‌یریت‌ه‌وه
 له‌(ش‌ریحی ک‌وپی عبید) ه‌وه که کاتی نه‌م ن‌ایه‌ته هاته خ‌واره‌وه پی‌غه‌م‌ب‌ر(ص) د‌ست ن‌یشت‌مانی
 کرد ب‌و(ع‌بدالله ی ک‌وپی ره‌واحه) و فرم‌وی: نه‌گ‌ر خوا نه‌وه‌ی پی‌ویست‌ ب‌ک‌رایه نه‌مه له‌و
 تا‌قمه که‌مه نه‌بوو، سو‌پاس ب‌و خ‌وای می‌ه‌ره‌بان که نه‌و ف‌رمانه‌ی بد‌ایه نه‌مان کرد، که‌واته
 سو‌پاس ب‌و خوا که له‌وه ر‌زگاری کردین. ب‌ه‌لی ه‌موو سو‌پاس و سه‌نایه ب‌و خ‌وای می‌ه‌ره‌بان
 وه‌ک نه‌و ف‌رمانه‌ی نه‌دا‌و نه‌رکی س‌رشان‌مانی سو‌وک کرد نه‌م م‌زگ‌ینی یه‌ خ‌وشه‌یش نه‌دا
 له‌س‌ر به‌ج‌ی ه‌ینانی نه‌م نه‌رکه سو‌وک‌ه‌یش، نه‌فرم‌وی: ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ قَمَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ﴾ نه‌گ‌ر
 نه‌وانه گ‌وی رای‌ل بو‌ونایه و ه‌لس‌انایه به‌وه‌ی که دا‌ویان لی نه‌ک‌ری و نام‌وزگاری نه‌ک‌رین
 پی‌ی له‌م جیهانه‌دا، ﴿لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ﴾ بی‌گ‌ومان نه‌وه ز‌ور چ‌اک بو‌و ب‌ویان له‌ جیهان و له‌ ر‌وی
 د‌وایش دا ﴿وَأَشَدَّ تَنْبِيًا﴾ نه‌وه به‌تین تر بو‌و ب‌و دامه‌زاندنیان له‌س‌ر ه‌ق و راستی و به‌تین
 تر به‌رگری نه‌کردن له‌ گ‌وم‌رای، ب‌روای به‌یز و دامه‌ز‌ا‌وتر نه‌کردن و د‌ووری نه‌خ‌ستنه‌وه له
 دوو د‌لی. ﴿وَإِذَا لَا تَنبِيَهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا﴾ نه‌و کاته پ‌یمان نه‌به‌خ‌شین له‌ایه‌ن خ‌ومان‌ه‌وه
 نه‌ج‌رو پاداشتیکی ز‌ور گ‌هوره ﴿وَلَهَدَيْتَهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾ نه‌مان خ‌ستنه‌ س‌ر ری‌ی راست و
 دامه‌ز‌ا‌ومان نه‌کردن له‌س‌ری، ن‌یتر مه‌به‌ست ن‌ایینی ئیس‌لام بی‌ت، یان ری‌ی کرده‌وه‌ی چ‌اک
 له‌س‌ر باری راسته‌قینه‌ی خ‌وی، یان مه‌به‌ست ری‌ی به‌ه‌شت بی‌ت، یان ری‌ی نه‌وانه که خوا

چاکه و بهره‌ی خوئی رشت به‌سریان دا، به هموو نه‌مانه تفسیر کراوته‌وه. ئەم نایه‌تانه به دوو جوړی تریش تفسیر کراوته‌وه:

۱- مەبەست هەر ناپاکه‌کان بێت وەك له چەند نایه‌تی رابردودا هەر ئەوان مەبەست بوون.

۲- له سەرته‌ای نایه‌تی ﴿وَلَوْ أَنَا كُنْنَا﴾ تا ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ﴾ هه‌موو ئوممه‌ت و گشتی مەبەست

بێ، و ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ... مُتَّقِيًا﴾ مەبەست ناپاکه‌کان بێت، ئەم دوو جوړه‌ش هەر

ئەگونجین، به‌لام ئەوه‌ی کردمان به تفسیر دل زۆر به ئارام تره‌ پی‌ی، به هەر جوړ و

له‌سەر هەر بار بینگومان ئەم شەریعه‌ته پی‌روژه، ئەرکه‌کانی سووک و رێکه‌ له‌گه‌ل

سروش‌ت و توانادایه، نابێ گوی بگیری له‌وانه‌ی که سروشتیان تێک چوو و چه‌قیون له

قورداو داوای به‌ره‌لایی و ئازهلێ ئەکه‌ن!!

ئەم نایینه پی‌روژه ئەرک و زه‌حمه‌تی تیا‌یه، به‌لام دەست که‌وته‌که‌ی له هەردوو جیهان دا

ئەوه‌نده زۆر و فراوان و پر سووده، ئەرک و گرانی یه‌که‌ی هیچ چاوانادا له ناستی، به‌ بێ ئەم

نایینه ناده‌می‌تی و مرو‌فایه‌تی به هیچ کلۆجیک دەست که‌وت نابێ. ئەم شەریعه‌ته له کاتی

ته‌نگی و ناره‌حه‌تی دا سووک و ئاسانی به‌کار ئەهه‌ینی که ئەو جوړه بپاریانه‌ی ناوبراون

به‌ (رخضه)، وەك کورت کردنه‌وه و کو‌کردنه‌وه‌ی هه‌ندی له نو‌یژه‌کان، نه‌گرتنی رو‌ژوو له کاتی

سه‌فەردا، وەك خواردنی شتی حه‌رام له کاتی ناچاری دا، به‌لام نابێ ئەوانه به جاری

کو‌بکریته‌وه و بکری‌ن به به‌رنامه‌ی ژبان، چونکه ئەو جوړه بپاریانه ئەسلێ نین و ه‌و و کاتی

تایبه‌تی خو‌یان هه‌یه، زۆربه‌ی بپاریه‌کانی که ناو ئەبرین به عه‌زیمه و ه‌وی تایبه‌تی نی یه‌ بو

گو‌پاریان، ئەوانه شەریعه‌تی ئەسلین و بنه‌ره‌تی شەریعه‌ته‌که‌ن، که‌واته ئەبێ هەردوکیان

نیشان بدرین پێکه‌وه، ئەك وەك هه‌ندی‌ک له نیازپاکان که بانگی مه‌ردوم ئەکه‌ن بو ئیسلام بو

راکێشانی دل و دل‌خۆش کردنیان هەر باسی رو‌خسه‌ته‌کانیان بو ئەکه‌ن، نه‌خه‌یر شتی وا

راست نی یه و ئیسلام هەردوو جوړه‌که‌یه و زۆربه و بنه‌ره‌ته‌که ئەو بپاریانه‌یه که رو‌خسه‌ت

نین، وەك وتمان. ئەوانه‌شیان که رو‌خسه‌ت نین هەر ئاسانن و له توانادان، هه‌موو بپاریه‌کانی

ئیسلام وەك به‌رو میوه‌ی باخات هەر یه‌که تام و بو‌نی تایبه‌تی خو‌یان هه‌یه و هه‌ریه‌که له

بارێکه‌وه پی‌ویستن، هه‌روه‌ها بپاریه‌کانی خوا هه‌موو دەست کردی خوان و به‌رو میوه‌ی باخ

و بیستانی میه‌ره‌بانی خوان و له ژێر چاودیری و په‌رومه‌دی خوادان، که‌واته هه‌مووی هەر

چاکه و پی‌ویسته و پیت و فه‌ریان پی یه.

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ
وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ﴿٦١﴾ ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ عَلِيمًا ﴿٧٠﴾
يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا خُدُوعًا حِذْرَكُمْ

لهم چند نایه‌تدا که رابوردن چند جارک فرمانی دا به گوی رایلی کردن بو خواو پیغهمبهر (ﷺ) و لادان و سرپنجی له فرمانی نهوانی زور به ناشیرین دهرکرد، هانی مهردومانی دا لهسر گوی رایلی و فرمانبهری و زور شیرینی کرد لهدل و دهرودن دا، له پاش هموو نهوانه‌دا نینجا همیتر نهگهریتیره سر نهو مهبسته و دل و دهرودن نههینیتیه سوزو پرورش بوئی به بهلین دان به گهره‌ترین و شیرین ترین پاداشتی نهو گوی رایلی کرنه که بریتی یه له هاوری یهتی پیغهمبهران و شهیدان و چاکان له بههشت دا، نهفرموی: ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ﴾ نهگهر هرکس گوی رایلی خوا بکات به ریک و راستی ﴿فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ﴾ نهوانه له روزی دواپی دا لهگهل نهو کسانه‌ن که خوا چاکه و بهره‌ی خوی رشت بهسریان دا، که دیارییان نهکات بهم چوار تاقمه: نهفرموی:

۱- ﴿مِنَ النَّبِيِّينَ﴾ له پیغهمبران.

۲- ﴿وَالصِّدِّيقِينَ﴾.

۳- ﴿وَالشُّهَدَاءَ﴾.

۴- ﴿وَالصَّالِحِينَ﴾.

یهکم ناشکران و به بی دووهرمکی ناسراون، بهلام نهو سیانه‌که‌ی تر به چند جورک راقه و تفسیریان بو باس کراوه، لهبر نهوه‌ی به کورتی بیپرهموه یه‌کیکم هلبیزارد که پروام بههیزتر بوو پی‌ی: مهبست به(الصديقين) هاومله گهرمکانی پیغهمبرانن که زور راست و نیاز پاک و خاوین بوون له وقار و کرداریان دا و پیش کهرتوون له پروا هینان دا. مهبست به(الشهداء) نهوانن که گیانی خوئیانیان بهخت کردبی له گوی رایلی خوا و بهرزکردنهوه‌ی نایینی خوادا، کهواته نهوانه شایه‌تی نهدهن لهسر ری‌ی راستی نایینه‌که‌یان به زمان و به کردهوه و به گیان. مهبست به(الصالحين) نهوانن که تهمن و مالی خوئیان بهکار نههینن له گوی رایلی و رمزامندی خوادا.

نهم چوار تاقمه ههلبژیراوی بهندهیانی خوا لهگه‌ل جیاوازی راده و پلهیان دا، له ههموو
 نوممه‌ته‌کانی رابوردودا بوون، جا له‌م دواترین نوممه‌ته‌دا خوا زیاده میهره‌بانی نه‌کات، به‌م
 ره‌نگ راده و پله‌ی گوی رایه‌له‌کانی به‌رز نه‌کاته‌وه و نه‌یانکات به‌هاورپی نه‌وانه ﴿وَحَسَنَ
 أَوْلَاتِكَ رَفِيقًا﴾ نهم تاقمه پایه به‌رزانه زۆر شیرینن له‌بارهی هاورپی یه‌تی یه‌وه و هاورپی
 یه‌تیا ن زۆر خوش و شیرینه، به‌لام با بزانی که مه‌به‌ست نه‌وه نی یه‌ نهم گوی رایه‌لانه
 نه‌بیرنه راده و پله‌ی نه‌وانه و پاداشتی نه‌مان وه‌ک پاداشتی نه‌وانه. نابی هیچ کس گومانی
 ناوا نارهاو بیات، چونکه نه‌وه له‌گه‌ل رووکه‌شی نایه‌ت و حه‌دیس دا ریک ناکه‌وی. به‌لکو
 مه‌به‌ست نه‌وه‌یه هه‌رچه‌ند جی و شوین و نازو ریز و پایه پله‌یان جیاوازه له‌وان، به‌لام
 هه‌رکات نارزوو بکه‌ن په‌یوه‌ندی و بینین و هاتوچوی نه‌وانیان بو ده‌ست نه‌دات، نهم هاورپی
 یه‌تی یه‌ به‌ره‌م و پاداشتی کرده‌وی خو‌یان نی یه، به‌لکو وه‌ک نه‌فه‌رموی: ﴿ذَلِكَ الْفَضْلُ
 مِنَ اللَّهِ﴾ نهم پاشه روژو به‌هره گه‌وره‌یه که باس کرا بو نهم گوی رایه‌لانه هه‌ر له‌لایه‌ن
 خواوه‌یه و به‌ لوتف و میهره‌بانی خوایه، چونکه هیچ کام به‌ کرده‌وه و گوی رایه‌لی یه‌که‌ی
 ناگاته نهم راده و پله به‌رز نه‌گه‌ر نهم لوتف و میهره‌بانی یه‌ نه‌یوایه! ﴿وَكُنِيَ بِاللَّهِ عَلِيمًا﴾ به‌سه
 خوا که زانایه به‌ ههموو شتی، زانایه به‌ پاداشتی نه‌وانه‌ی که گوی رایه‌لی بوون، به‌ نه‌ندازه
 و راده‌ی نهم به‌ره‌ی که نه‌یبه‌خشی به‌وانه‌ی که شیوا و شایسته‌ن، به‌ پی‌ی به‌لینی خو‌ی،
 که‌واته با پرواداران دلخوش و دلنیا بن به‌ به‌لینی خوا و به‌ ناگاداری و زانینی خوا و نیت
 گوی یان له‌ هیچی تر نه‌بی. به‌راستی هه‌ر دلێک نه‌مردبی و بیبه‌ش نه‌بی له‌ هوش و ژیری،
 هه‌ر دلێک تو‌مه و که‌ره‌سه‌ی خیر و چاکه‌ی تیا بی، نه‌بی بکه‌ویته سۆزو په‌روش بو نهم جو‌ره
 به‌لین و میهره‌بانی یه‌! به‌راستی به‌هره‌که زۆر به‌رزو به‌نرخ و گه‌وره‌یه: هاورپی یه‌تی گه‌یشتن
 به‌وه هه‌لبژیراوانی خوا به‌ تاییه‌تی پیغه‌مبه‌ری نازیمان (ﷺ) که ههموو پرواداریک له‌ پاش
 خوا نابی له‌و خوشه‌ویست تری بی، هاوه‌له به‌ریزه‌کانی تام و بو‌ن و له‌زه‌تی نهم هاورپی
 یه‌تی یه‌یان چه‌شتبوو له‌ جیهان دا، له‌به‌ر نه‌وه ناوات و نامانجیان نه‌وه بوو که له‌ روژی
 دواییش دا هه‌ر به‌هره‌مند بین پی‌ی، تا نهم راده‌یه هینی وایان بوو خه‌ریک بوو خه‌وو
 خو‌راکی لا هه‌لگیری له‌ ماته‌می نه‌وه‌دا نه‌وه‌ک له‌ روژی دوایی دا ده‌ست که‌وتی نه‌بی، له‌و
 باره‌یه‌وه چه‌ند ریوایه‌تی‌ک هاتووه. یه‌کی له‌وانه نه‌مه‌یه که (نبین و مه‌رده‌ویه) نه‌یه‌ینی له
 دایکی نیمانداران (عائشة) وه - خوی لی رازی بی‌ت - نه‌فه‌رموی: پیاویک هاته خزمه‌ت

پيغەمبەر (ﷺ) وتى ئەي پيغەمبەرى خوا، بەراستى تۇ خوشەويست تىرى لام لە خۇم و مال و
 مندالم، من وا ئەبى لە مال دا ئەبم و بىرى تۇ ئەكەمەو خۇم پى ناگىرى ھەتا دىم بۇلات و
 سەرنىج ئەدەم، كاتى بىرى مردنى خۇم و تۇ ئەكەمەو، ئەزانم تۇ رادە و پلەت بەرز
 ئەكرىتەو لەگەل پيغەمبەران دا، من ئەگەر بچمە بەھەشتىش ئەترسم تۇ نەبىنم، ئەويش
 وەلامى ئەدايەو ھەتا ئەم ئايەتە ھاتە خوارەو، يەكى تر لەو رىوايەتانە (ئىبن و جەرىن)
 ئەيھىنى لە (سەئىدى كوپى جوبەين) ھو كە ئەفەرموى: پياويك لە ئەنسارى يەكان دىتە
 خزمەتى پيغەمبەر (ﷺ) بە غەمبارى و ماتەمى يەو، ئەويش ئەفەرموى: ئەو چى يە بە
 غەمبار ئەتەبىنم؟ ئەمىش عەرزى ئەكات ئەي پيغەمبەرى خوا بىر لە شتىك ئەكەمەو، ئەويش
 ئەفەرموى: چى يە ئەو ھى كە بىرى لى ئەكەيتەو؟ ئەمىش ئەلى: ئىمە ئىوارە و بەيانى دىينە
 خزمەتت و سەرنجى روى تۇ ئەدەين، لەگەلت دائەنەشەين، لە رۇژى دوايى دا تۇ بەرز
 ئەكرىتەو لەگەل پيغەمبەران دا، كەواتە ئىمە پىت ناگەين، ئەويش وەلامى ئەدايەو. ئىنجا
 جوبەرەئىل ئەم ئايەتە ئەھىنى، لە پاشان پيغەمبەر (ﷺ) ئەنئىرى بە دواى ئەو پىاوەدا و
 موژدەى پى ئەدات. ھاوہلە بەرپەزەكان كە تام و خۇشى ئەو ھاوپى يەتى بەيان چەشتىبوو لەم
 جىھانەدا، ئا بەو جۇرە غەم و پەژارە و دل و گىيانى داگرتىبوون كە نەو ك لە رۇژى دوايى دا
 بىبەش بن لى ى، خوا بە مېھرەبانى خۇى خوشەويستى خۇى و پيغەمبەرەكەى لە دلمان دا
 بەھىزو جىگىر بكات لە ژيانى جىھان دا و لە رۇژى دوايىش دا بەھرەمەندمان بكات لەو ھى
 كە ھاوہلەكان غەم و پەژارەيان بوو بوى، بۇ خوا ئەو ھىچى تى ناچى. بىگومان لەناو گەلى
 موسلمانى مەدىنەدا چەند كەسەك ھەبوو كە بە تەواوى پى ئەگەيشتەبوون و ھەك مېوہىەكى
 كال و بوون، بەلكو ھىنى وا ھەبوو كە ناپاك بوو لە دلەو ھەر پىروايشى نەھىنا بوو، كەواتە
 پىويست بوون بە تىكۇشانىكى گىرنگ بۇ پەروەردە كردن و پىگەياندىيان تا ھىچ كون و
 كەلەبەرىك نەمىنى و بە ھەمويانەو بتوانن ھەلسن بەو ئەركە زۇر گرانە كە خرابووہ
 سەرشانىان، ئەو گەورەترىن سپاردەيە بگەينن بەجى و شوينى خۇى، جا بۇ ئەو مەبەستە
 گىرنگە لەم (۱۶) ئايەتى داھاتوودا ئەو ھى كە پىويست بىت لە تەمى و نامۇژگارى و راست
 كردنەو ھى ھەر بۇچوونىكى ناراست و روون كردنەو ھى ھەر ھەلە و شتىكى ناشايستە و
 ھاندان بۇ بارو رىگە راستەكەى ئىسلام، لەم ئايەتانەدا دەست نىشان و ناماژە كرا بۇ ئەو
 مەبەست و پىويستى يانە. بىگومان ئەم قورئانە گەل و كۆمەلى موسلمانى خستە كارو
 تىكۇشان لە چەند مەيدانىك دا: تىكۇشان و بەرەركانى ى دەروون بە دژى خەتەرە و

خه یالی ناراست و بۆچوونی ههله و نارهو او باوی سهردهمی نه قامی و ترس و لاوازی که به سروشت روو ئەکه نه مروۆ، ئینجا رامیاری کردن به بهرنامه کهی خوا تا به هیزو دامه زراو و ریک و پیکیان بکات، ئەوهی کرد چونکه گه ل و کۆمه ل هه رچهند پیاوی زۆر به هیزی تیا بی کاری به تهواوی ناروا ماتوول چهند ناتهواو و لاوازیک تیکه لی بووبی و ریزه کهی ناشیرین و له که دار کردبی، ئینجا با گوئی بگرین بۆ ئەو نایه تانه دهست نیشان بکات بۆ ئەو نه خووشی یانهی که باسمان کردن و روو ئەکه نه گه ل، له گه ل تیمار و چاره سه ره کهی دا، له یه که مجاره وه برواداران وریا و بیدار ئەکاته وه به وهی ناگیان له خویمان بییت و خویمان نه دهن به دم دوژمنانه وه، به تایبه تی ئەو دوژمنانهی که خویمان دهر نه خستوه به ناپاکی خویمان کردوه به ناو کۆر و کۆمه لیان دا و ئە یانه وی که نه دیان لی بکن بۆ روو خاندنیان، ئە فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ئەی ئەوانه ی که برواتان هیناوه ﴿حُذِرُوا حذرکم﴾ وریایی و خو پاریزی خو تان بگرنه دهست و وهی گرن، واته ئەو وریایی و خو پاریزی یه بکن به چه ک و قه لغانی دهستان بۆ بهرگری زیانی دوژمن، به م رهنگه هه میشه وریا بن و ری یان نه دهن که کارتان لی بکن، دیاره ئەوهش به مه ئەبی که برواداران ناگادار بن به سه ر بارو حالی دوژمن دا، بزائن ئەندازه و راده ی هیزو ده سه لاتیان، به گویره ی توانا هیزو چه ک و هه رچی پئیوسته ناماده ی بکن بۆ بهرگری شهرو زیانیان، چونکه دوژمنمان هه میشه وا له که مین دا و بۆ هه ر هه ل و هه لکه وتیک ئەگه پری له سه رمان و هه رچونی بۆ بکری دهست ناگی ریته وه، به کورتی ئەوهی که پئیوسته بییت بۆ بهرگری دوژمن ئەبی به کاری بینن، به بی ئەوه گوئی رایه لی فه رمانی ئەم نایه ته نه کراوه و نا کری، که واته پئیوسته له سه ر موسلمانانی ئەمرو دروست کردن و گرته دهستی هه موو چه کی سووک و قورس له هه موو جوړو بابه ته کانی ئەمرو، به بی ئەوه نوممه ت تاوانباره و لایداوه له ری راستی خوئی، بهس ئەوه نده هیه ئیمه هیچ چه کیك نابی به کار بینن له دهست درژی و سته م و ناهه قی دا، به لکو نیازمان هه ر بهرگری دهست درژی و سته م و ناهه قی یه له خو مان و له هه ر لاواز و بی ده سه لاتیک تری، ئەمه ی که وتمان شتیکی ناشکرایه و دهست نادات بۆ لیکو لینه وه و دو به ره کی کردن تیای دا. ئینجا فه رمانی تر هه لئه سیننی و ئە یهیننی به دوا ی ئەو فه رمانه دا که مه به ست و هۆیه بۆی یان ته واو که ری یه تی،

فَأَنْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ أَنْفِرُوا جَمِيعًا ﴿٧٦﴾ وَإِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ فَإِنْ أَصَابَكُمْ مُصِيبَةٌ قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٧﴾ وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ

ئەفەرموی: ﴿فَأَنْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ أَنْفِرُوا جَمِيعًا﴾ ئینجا دەرچن بۆ جەنگ و بەربەرەکانی ی دوزمن بە تاقم تاقم نەک بە هەمووتان بە جاری ئەگەر بەو جوړه پنیوست بیست، وەک بە درنیژی زانیانی نیسلام ئەو جوړو بارهیان باس کردوو له کتیبەکانیان دا، کەواته نابیی بە بی زانین و خو ئاماده کردن له خوئیانهوه دەرچن و مل بنین، نابیی بە تاک و تەرا و تەنیا بپۆن یان پیرژ و بلاو ببینوه کە بە ئاسانی دوزمن زیانیان پی بگهیهنی و لەناویان بەری، هەرچەند ئەم فرمانه وەرئەگیری له شیوه گشتی یەکهی فرمانی پیشوو، بەلام لەبەر گرنگی ئەم بە روونی و بە درنیژی باسی کرد. ئا بەو جوړه ئەم فرمانانه هاتن له سەرکردایەتی هەر بەرزەوه، ری و رچە و بەرنامەیی نەخشە کیشا بۆ جەنگ و بەربەرەکانی یان لەگەل دوزمن دا، ری و رچە و بەرنامەیهکی گشتی یە و بۆ هەموو چەرخ و چینیک دەست ئەدات و ریک و راستە. ئەم قورئانه تەنها فرمانی ئەدا بە نوێژ و رۆژوو و نیشانهکانی تری خواپەرستی، یان تەنها خو و رەوشت و هیندی کردارو رەفتار، بەئکو لەپالی ئەوانه و لەگەل ئەوانه دا هەموو بەسەرھات و بارو روویەکی ژبانی گرتە ژێر چنگ و ری و ریباز و بەرنامەیی تیرو تەواوی بۆ ئەوانه و بۆ هەموو شتی دیاری کرد و نەخشەیی کیشا، جا لەبەر ئەوه ئەم قورئانه داوای کاربەدەستی و سەرکردایەتی و چاودیری و بەرپۆه بەرایەتی ئەکات بەسەر ژبان و جیھان دا، بە هیچ کلۆجیک ری گەلی موسلمان و هیچ موسلمانیک و هیچ کەسیک نادات کە هیچ بەرنامەیهکی تر دابنی بۆ ژبانی، یان تیکەل و پیکەلی بکات بەم رەنگە ژبانی شەخسی و عیبادەت و رەوشت و هیندی شت لە بەرنامەیی خواو وەرگری، کاروباری مامەلە و ئابوری و کۆمەلایەتی و رامیاری و دەولەتی وەرگری لە نامەیهکی تر و هەر بیر و باوەرپیکێ تر لەم جیھان و زەوی یەدا! ئەوهی کە ئادەمی ری دراوه هەر ئەمەیه: هەرشتیک دەقی قورئان و حەدیسی لەسەر بووبی بە بی سەر لی کردنەوه و بیر لی کردنەوه گوێ رایەل بیست، وە ئەوهی دەقیکی لەسەر نەبی ئەبی هەول و تیکۆشان بکری لە وەرگرتن و گیرانەوهی دا بۆ لای

قورئان و حەدیس، بە درێژی روونمان کردووە لە تەفسیری ئایەتی (۵۹) ی ئەم سورەتەدا
 ئەگەر وا نەکرێ ئە ئیسلام هەیه و نە بپروا بە ئیسلام. هەرچەند بە دەم هەر لافیک لی بدری
 هەرکەسێک بەو جۆرە نەکات و بیهوی بەرنامەی ژبانی لە هەر بارێکەوه وەرگری لەهە
 لایەکی ترهوه، ئەو کەسە دانێ نەناوه و بپروای نەهیناوه بە ئیسلام، بپروای نەهیناوه بە
 یەکەم بەندی ئیسلام و سەرکردە ی هەموو بەندەکانی ئیسلام کە بریتی یە لە (لا إله إلا الله) ک
 ئەم بەندە داخوژە بۆ ئەوهی کە هیچ حاکم و بپرار دەریک نی یە بیجگە لە خوا، هیچ دانەر
 داهینەر نی یە بۆ شەریعت و یاسا بیجگە لە خوا، با بۆ نمونە ئەم ئایەتە بگیری بە
 دەستەوه کە بەم شیوه ئەم خیتەیهی دانان و نەخشە ی کیشا بۆ موسلمان، کە ریک و پیک
 لەگەل هەلوێستی ئەو کاتەیان، لەگەل ژبانیان لەناو ئەو هەموو دۆژمنە زۆرەدا لە ناوخوا
 دەرەویان دا!! ئینجا رووی فەرمودە ی کردە ئەو کۆمەلی بپروادارانە بە شیوه ی گشتی ک
 ناپاک و بپروا لاواز و ترسنۆک تیکەلیان بوو، پئی فەرمون: ﴿وَإِنْ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيَبْغِئَنَّ﴾ بەرپاستر
 لەناو ئیوه دایە و هیندیگە لە ئیوه کەسێک کە سویند بەخوا سستی ئەکات و دوا ئەکەوی لە
 دەرچوون لەگەلتان. یان مەردوم سست ئەکات و دوا ی ئەخات بە ترس نانه بەر و دل سارد
 کردنەوه، وەک (ئیین و ئوبە ی) بەو جۆرە ی کرد لە جەنگ و رووداوی (أحد) اد، بەهەر حال و
 شیوه ی وتە و رستەکە ی وا ئەگەیه نی کە زۆر سوورن لەسەر ئەو کردەوه خراپە و بە هەموو
 هین ئەیانەوی هەلسن پئی، ئیتر لەبەر ئەوه نی یە ناپاکن و دۆژمنی ئیسلام و موسلمانان
 یان لەبەر ئەوه ترسنۆک و بپروا لاوازن، بەهەر حال ئەوانە هەر بەدوا ی بەرژەوهندی خویان د
 ئەگەرین و ئیتر گوی یان لە هیچ نی یە، وەک بەو شیوه دەریان ئەخات و نیازو مەبەستیاز
 ناشکرا ئەکات کە ئەفەرموی: ﴿فَإِنْ أَصَبْتُمْ شَيْئًا﴾ ئینجا ئەگەر بەسەر هاتیکی خراپ و
 ناخۆش دووچاری ئیوه ببی لەلایەن دۆژمنەوه وەک کوشتن و شکان، ﴿قَالَ﴾ ئەو کەسە دو
 کەوتوو ئەلی: ﴿قَدْ أَنْتَمُ اللَّهُ عَلَيَّ﴾ بەرپاستی خوا چاکە و بەهرە ی رشت بەسەرم دا ﴿إِذْ لَرَأَوْا
 مَعَهُمْ شَهِيدًا﴾ کاتی کە من لەگەلیان نامادە نەبووم لەم جەنگەدا تا منیش دووچار بووما
 وەک ئەوان! ﴿وَلَيْنَ أَصَبْتُمْ فَمِنْ اللَّهِ﴾ ئەگەر بەهرەیه کتان لەلایەن خواوه بۆ ببی وەک زال
 بوون و دەست کەوتی جەنگ،

لَيَقُولَنَّ كَأَن لَّمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَلَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾
 فَلَيُقْتَلَنَّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقْتَلْ فِي سَبِيلِ
 اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

﴿لَيَقُولَنَّ﴾ سویند به خوا ئەو کەسە ئەلی: ﴿كَأَن لَّمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ﴾ وەك لە نیوان
 ئیوه و ئەودا هیچ خوشەویستی و دوستایەتی یەك نەبووبی، ئەلی: ﴿يَلَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ﴾
 ئای كاشكى له گەل ئەوان بووایە ﴿فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ تا به هۆی ئەوه بگەیشتمایە به
 نامانجی گەرە و دەست كەوتی گەرەم ببوایە، واتە كاشكى سستیم نەكردایە و له گەل ئەوان
 دەرچووایە بۆ جەنگ تا منیش بەشدار بووایە له نامانج و دەست كەوتەكەى ئەوان دا! ئەو
 بەش براوه لەو كاتەدا ئاوات ئەخوایى بۆ بەجى نەمان و هاوپی یەتی ئەوان لەكاتىك دا كە
 خۆی بە دەستی خۆی ئەوهی بەسەر خۆی هینا، ئەگینا باوەك ئەوان مەرد بوایە و له گەلیان
 بوایە وەك لە پینش دەرچوون دا له گەلیان بوو، لاقى یەكیتی و خوشەویستی لى ئەدا، دەى با
 به پىئى ئەو لاف و گەزافەى خۆی بوایە و له گەلیان دەرچووایە تا لە پاشان بەو جۆره
 پەشیمان نەبوایەتەوه و ئەو ئاواتەى نەخواستایە، كەواتە ئەو وتە و رستە تێهەلكیشە دەست
 نیشانی تیاپە به سەرزەنشت و تەریق كردنەوه یەكی زۆر سەخت و دل تەزىن.

ئەو جۆره كەسانە لە هەموو كات و لە هەموو شوێنىك دا هەن، ئەوانە دینه ناو گەل و
 كۆمەل بە ناپاكی و دل لاوازی و لار و پیچی، دلپان هەمیشە بەستراوه بە بەرژەوهەندى
 تاییبەتی خۆیانەوه و چاویان هەر بۆ ئەو شتە كەم نرخانه ئەروانى، لەكاتى تەنگانە و
 مەترسى دا خۆیان ئەگرنە دواو خۆیان ئەشارنەوه، بەلام لەكاتى ئارامى و خووشى دا سنگ
 دەرئەپەرىنن و لاف و گزاف لى ئەدەن، بۆچوون و تیگەیشتیان بەو جۆرەیه كە لیڕەدا
 دەست نیشانی بۆ كرد كە ئەگەر موسلمانان دووچارى بەسەرھاتی خراب بوون لە رىئى
 خوادا و ئەمان بە سەلامەتى مانەوه شادمان ئەبن و رزگار بوونیان بە چاكە و بەھەرى خوا
 دائەنن! بەلى رزگار بوون لە ناخووشى چاكە و بەھەرى خواپە، بەلام ئەك لە هەموو كات دا و
 بۆ هەموو كەس، رزگار بوونیك كە دەست كەوت ببى بەھۆى خوشاردنەوه لە جەنگ و
 تىكۆشان لە رىئى خوادا، رزگار بوونى ئەوا ھەرگىز چاكە و بەھەرە نى یە، بەلكو مایەى سزاو
 سەرشۆرى و شەرمەزارى یە لە ھەردوو جیھان دا، رزگارى و سەلامەتى ئاوا چاكە و بەھەرى

به لای که سینکوه که نه فام و نه زان و بی ناگایه له ژيانی راسته قینه و مبهست له ژيان، نازانن که خوا بوچ شتیکی دروست کردوون، نهوانه لهو باره وه بهو جوړه هه لن و بوچوونیکي ناراستیان هیه، وهک لهم باره که ی تریشه وه هر هه له و نه زانن که په شیمان بوونه وه که یان له بهر له دست دهرچوونی شتیکی گه وره و به نرخ نی یه که نه جرو پاداشت و رهمه ندی خوییه، به لکو له بهر بیبهشی و به شدار نه بوونیانه لهو شت و مه که کهم و کورپی که له جهنگه که دا گیراوه و دست کهوت بووه، نهوان هر نه وه به مبهست و نامانجی گه وره دانه نین و چاویان هر بریوه ته نهو!! نیسلام نه یه وی که موسلمانان بهرز بکاته وه بو ناسوی هر بهرز و دوورین لهو راده و پله په سته ی که دست نیشانی بو کرد سه باره ت بهو تا قمه لهرو لاوازو ناپاکه ی که تیکه لی موسلمانان بوون و خویان کرد به ناو کوپر و کومه لیان دا، وینه ی نه خشه کیشان تا موسلمانان له هموو چهرخیک دایبانناسن و خویان لی بیاریزن و به بوونی نهوانه له ناویاندا نه مان سه رلی شیواو و ناومیدنه بن. به لکو وریا و ناگادار بن لیان. نینجا نه یه وی نهوانه ش بهرز بکاته وه و دهریان بیینی لهو قورپی که تی ی چه قیون! ههست و هوشیان داچله کیینی تا نهوانیش چاو هه لخن بو ناسوی هره بهرز و به دوی مبهستیک دا بگه رین که چاکتره و دوانه هاتوه، که نه رهش دست کهوتی روژی دوی یه، با نه م ژيانه کهم و کوره بفروشن به ژيانی نه پراوه ی نهو جیهان، نه فرموی: ﴿فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ که واته با جهنگ بکات له ری خوادا ﴿الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ﴾ که سان ی که ژيانی جیهان نه فروشن به روژی دوی یه و به م ژيانه نهو نه کپن، واته له ری خوادا دست له م ژيانه هه لنه گرن و فیداکاری پی نه کهن له ری رهمه ندی خوادا و نهو نه جرو پاداشته ی روژی دوی یه که خوا به لیینی پیداوه هه لئه بژین بو خویان. نه فرموی: له ری خوادا، چونکه نیسلام دان نان ی به هیچ جهنگیک دا و رهوی نادا مه گه جهنگیک که هر له ری خوادا بیت، نهک له بهر هیچی تر و به هیچ نیازیک تروه، نه له بهر دست کهوت، نه زال بووزرو داگیر کردن، نه له بهر ناو و شوهرت و بهرز بوونه وه ی شه خسی جهنگ کهر یان گه ل و نه ته وه که ی، نه له بهر داگیر کردنی ولات و دست گرتن به سه ر خیرو بییری دا، نه بو پیک هیئانی بازار و سه رمایه داریی، نه بو نه مانه و نه بو هیچ مبهست و نامانجیک ی تر، بهس ته نها له ری خوادا و بو بهرز کردنه وه ی ثالا و وته ی خوا له زهوی دا و دامه زانندن و چه سپاندنی بهرنامه ی خوا له ژيان و جیهان دا، بو نه وه ی ناده می بهرهمه ند بیی به خیرو بیرو خوشی نه م بهرنامه یه و داد و دادپه روهی یه که ی، نیت پاش نه وه ی که هر ثالای خوا

به‌رز کرایه‌وه، هر نایین و به‌نامه‌که‌ی نه‌و کاربه‌ده‌ست و حوکمران بوو، پاش نه‌و ئیتر هرکه‌س نازاد و سه‌ربه‌سته بو گرتنه گهردنی هر بیرو باوه‌ریک که دل نارام و دل‌ناییه پی‌ی، له ژیر سایه‌ی نه‌و به‌نامه گشتی یه جیهانی یه‌ی خوادا.

موسلمان هرکاتی له ری‌ی خودا جه‌نگ بکات به‌و جوړه‌ی که وتمان، ئینجا بکوژری له‌و جه‌نگه‌دا، نه‌و موسلمان‌ه شه‌هیده، لای خوا پله‌و پایه‌ی شه‌هیدانی هه‌یه، له‌به‌ر هر مه‌به‌ستیکی تر و به‌ هر نیازیکی تره‌وه جه‌نگ بکات و بکوژری، له ئیسلام دا ناوانبری به شه‌هید، نه‌جرو پاداشتی لای خوا نی یه، به‌لکو هر لای نه‌و مه‌به‌ست و شته‌یه که جه‌نگه‌که‌ی بو کردوه، نه‌و که‌سانه‌ی نه‌وه به شه‌هید ناوبه‌رن تاوانبارن و درو به دم خاوه نه‌کن، به‌لام هرکه‌سینک که جه‌نگ بکات هر له ری‌ی خوادا، ئیتر بکوژری یان زال بی‌ی، نه‌و که‌سه خوا پاداشتی گه‌وره‌ی نه‌داته‌وه، وه‌کو نه‌فه‌رموی: ﴿وَمَنْ يُقْتَلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

هرکه‌سینک جه‌نگ بکات له ری‌ی خوادا ﴿يُقْتَلْ أَوْ يَمُوتْ﴾ ئینجا بکوژری یان زال بی‌ی ﴿سَوْفَ

نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ بیگومان له پاش دا نه‌جرو پاداشتیکی زور گه‌وره‌ی پی نه‌دین. هاوه‌له‌کانی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) نه‌م موژده و به‌لینه له‌دلایان دا دامه‌زراو جیگیر بوو، به‌هوی نه‌وه‌وه له گهرمه‌ی جه‌نگ دا به خوشی وم پیکه‌نینه‌وه په‌لاماریان نه‌داو نه‌یانگوت: ﴿إِذَا الْغَنِيْمَةُ وَإِنَّا الْآخِرَةُ﴾ یان زال نه‌بین نه‌و کاته ده‌ست که‌وت و غنیمه‌تمان هه‌یه، یان نه‌کوژریین نه‌و کاته نه‌جرو پاداشتی روژی دواایمان هه‌یه!! نا به‌و جوړه به‌و ده‌ست کاری کردنه قورئان نه‌و دل و ده‌رونانه به‌رز نه‌کاته‌وه، سه‌رنجیان رانه‌کیشی هر بو‌لای خواو چاوه‌پروانی به‌هره‌و ره‌زامه‌ندی خوا، له هرکام له‌م دووباره‌دا: سه‌رکه‌وتن یان کوژران له ری‌ی خودا، هرکام له کوشتن و ده‌ست که‌وت وه‌ک یه‌ک سووک و ناسان نه‌کات له‌به‌رچاوا! چونکه ژیان و ده‌ست که‌وتی شت و مه‌کی نه‌م جیهانه هیچ ناهینی له چاو نه‌و به‌هره گه‌وره‌یه که خوا به‌لینی پی نه‌دا. وه‌ی ﴿یشرون﴾ همان به فروشتن به‌کار هیئا وه‌ک زور له زانایان نه‌فه‌رمون. له زمانی عه‌رب دا بو کرینیش به‌کار نه‌هینری، له‌به‌ر نه‌وه هیندیک له زانایان به‌م جوړه ته‌فسیریان کردوه‌ته‌وه، جا له‌سه‌ر باری پیشوو هاندانی تیایه بو نه‌و که‌سانه‌ی که نه‌و مامه‌له و کرین و فرۆشتنه نه‌کن، هرچونی له‌سه‌ر نه‌م باره نه‌و ته‌یه سه‌ره‌نشتی تیایه بو نه‌و که‌سانه‌ی که ژیانی جیهان نه‌کپن و نه‌جرو پاداشتی نه‌و جیهان و ده‌ست به‌رداری نه‌و شته گه‌وره‌و به‌نرخه نه‌بن له پیئاو نه‌م ژیانه بی نرخ و پروپووجه‌دا، به‌راستی هر له ده‌ستی قورئان دیت نه‌م جوړه کرده‌وه و ده‌ست کاری کردنانه که کردی!!

وَمَا لَكُمْ لَا تُقْبِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

ئینجا لایه که کاتوره بولای بروداران و روی فرموده‌یان تی نهکات و مهرادیه‌تی و مرقایه‌تی یان نه‌مینته جوش و سوز و پرورش به‌رامبر نهو پیاو و نافرته و مندالانه‌ی که مابوونه‌وه له مه‌ککه‌دا و پی گیرا بوون له ژیر باری سه‌ختی سزاو نازاری بت په‌رسته تاوانباره‌کان دا، داوا نه‌کن له خوا که دهرویه‌کیان لی بکاتوره، لایه که کاتوره بولای نهو بروداران و به بیزاری دهربرینه‌وه نه‌م پرسیاره‌یان ناراسته نه‌کات: ﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقْبِلُونَ﴾ نایا چی هه‌یه بوئیوه، نایا چ به‌مانه و بیانویه‌کتان بو هه‌یه که جه‌نگ ناکن ﴿فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ﴾ له ری‌ی خوادا، له ری‌ی رزگار کردنی ژیر ده‌ست کراوان و به لاواز دانراوان دا ﴿مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ﴾ لهو پیاوان و نافرته‌تان و مندالانه ﴿الَّذِينَ يَقُولُونَ﴾ که که‌سانیکن داماو و پی گراون و نه‌لین: ﴿رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا﴾ نه‌ی په‌روه‌دگارمان دهرمان که له‌م شاره‌ی که خاوه‌ن و دانیش‌توانی سته‌مکارن، به سته‌می گوره که بت په‌رستی یه و ری‌ی گرتن له ری‌ی و نایینی خوا، به سزا و نازاردانی موسلمان و بی تاوانان، ﴿وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا﴾ بگیره بو‌مان له‌لایه‌ن خوته‌وه دؤست و خاوه‌ن و کاربه‌ده‌ستیک که خاوه‌نداریمان بکات و بمانپاریزی له سته‌مکار و دوژمن ﴿وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا﴾ بگیره بو‌مان له‌لایه‌ن خوته‌وه یارمه‌تی دهریک که یارمه‌تیمان بدات و زالمان بکات به‌سه‌ر دوژمن دا، نه‌وانه چه‌ند موسلمانیک بوون مابوونه‌وه له مه‌ککه له‌به‌ر نه‌وه‌ی بت په‌رسته‌کان به‌رگری یان کردبوون له کوچ کردن تا خویمان بی ده‌سه‌لات و لاواز بوون و کوچیان پی نه‌ئکرا، نه‌وانه مابوونه‌وه له ژیر سزاو نازاری نهو سته‌مکارانه‌دا، بهو جوړه نزیان کرده لای په‌روه‌دگاریان، نه‌ویش به میهره‌بانی خو‌ی نزاکه‌ی وهرگرتن به‌م ره‌نگه بو هیندی‌کیانی ریک خست دهرچوون، نه‌وانه‌یان که دهرچوونیان بو ریک نه‌کوت، باشترین کاربه‌ده‌ست و خاوه‌ن یارمه‌تی دهری بو ناردن، به‌م ره‌نگه خوا به سووک و ناسانی پیغه‌مبه‌ری زال کرد تا رووناک‌ی نیسلامی هینا بو مه‌ککه و پاک‌ی کرده‌وه له بت په‌رستی والحمد لله رب العالمین.

ئەم ئايەتە پىرۆزە دل و دەروونى ھەموو مەردىك ئەھىيىتتە جۆش و سۆز و پەرۈش بۇ
 ئەو جەنگ كىردن و فېداكارى يەى كە بىر ئەكاتەوھ لەو داماوانە لە منداڭ و پىياو و نافرەتى
 پىرو پەك كەوتوو كە دابمىنن لەناو گەل و كۆمەلىكى ستمەكارى بى بەزەيى دل رەق، كە رى
 يان بەرەلە بىت بە بى بەرگىرى و دەست گرتن لەوھى ھەر جۆر بە ھەر شىوھىەك سزاو ئازارى
 ئەو داماوانە بەدن، سووچى ئەو داماوانەش ھەر ئەوھ بىت كە ھەر خوا بپەرستىن بە تاك و
 تەنيا!! بەراستى ھەر دلېك پىياوھتى و بەزەيى و مروفائىھتى تىا بىت ئەبى بگەوئتە بزوتتەوھ
 و نارامى لى بېرى بۇ رىزگار كىردنى ئەوانە، ھەر كەسىك بىروادارى راستەقىنە بىت ھەرگىز بى
 دەنگ نابى و دانانىشى تا دەسەلاتى بىبى، ئەم ئايەتە بۇچوونى بىرواداران دىيارى و روون
 ئەكاتەوھ بەرامبەر بە خاك و ولات و نىشتمان، بىجگە لەمەى ئەم نىشانى ئەدا ناراست و
 نارەوايە و لادانە لە بىرپارو فەرمانى ئىسلام: ئەو شارەى كە لەو كاتەدا ئىسلام داينا بە
 ناوچەى جەنگ و پىويستى كىرد كە موسلمانان جەنگ بگەن بۇ رىزگار كىردنى ئەو داماوانە لى
 ى، ئەو شارە مەككەى پىرۆز بوو، ولات و نىشتمانى ئەو ھاوئە كۆچ كەرانە بوو، كە ناوا بە
 گەرمى داوا كرا لى يان جەنگ كىردن لەگەل دانىشتوانە بت پەرستەكانى، ھەر ئەو شارە بوو
 كە ئەو دانىشتووھ داماوانە پارە و لائەيان ئەكرد كە خوا دەريانكات لى ى! ھۆى ئەوھش
 ئەوھ بوو كە ئەو شارە لەو كاتەدا شارى ئىسلام نەبوو، بەرنامەو شەرىعەتى خوا لەوئى دا
 كارى نەئەكرد، بىروادارانى تىا سزا ئەدرا لەسەر ئابىن و عەقىدەكەيان، لەبەر ئەوھ ئەو ولات و
 نىشتمانە بە ولات و نىشتمانى ئەو كۆچ كەرانە نەما كە پىويست بىت بەرگىرى لى بگەن،
 بەلكو گەرا بە ناوچە و شوئىنى كە ئەبى جەنگى تىا بگەن بۇ ئازاد كىردن و رىزگار كىردنى برا
 بىروادارەكانىيان، كەواتە ئەو ئالايە كە موسلمان بەرگىرى لى بكات ھەر ئابىن و عەقىدەكەيەتى،
 نىشتمانەكەى ئەو نىشتمانەيە كە ئالاي شەرىعەتى خواى تىا بەرز كرابىتەوھ، خاك و ولاتى
 كە ئەبى بەرگىرى لى بكات ھەر ئەبى ئەو خاك و ولاتە بىت كە بەرنامەى ژيان تىيدا ھەر
 بەرنامەكەى خوا بىت، ئىتر بىجگە لەوھى كە و ترا ھەر بۇچوونىكى تر دابىنرى بۇ خاك و
 نىشتمان ھىچى ئىسلامى نى يە و لە ئىسلاموھ نەھاتووھ و ئىسلام دانى پىا نانئى و رەواى
 نادا، كەواتە با موسلمانان ئاگايان لە خوئيان بىت نەچن بە ھەدەردا.

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ

نینجا همیتر دست کاری یهکی تری دل و دهرورن نهکات بو هینانه جوش و سوز و پهروش بو جهنگ کردن له رئی خودا، ریگه روون نهکاتوه و مهبهست و نامانج دیاری بی نهکات بو جهنگی موسلمان و بی پروایان، نهفهرموی: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهوانه ی که پروایان هیناوه و پروادارن ﴿يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ جهنگ نهکهن له گهل دوزمنان دا له بهر ره زامه ندی خواو له رئی خودا، ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا﴾ نهوانه ی که پروایان نه هیناوه و بی پروان ﴿يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ﴾ جهنگ نهکهن له رئی شتی زور ناهق و ناراست و ناروادا، له م فرموده یه دا به روونی دوو ریگه و دوو نالای دیاری کرد بو جهنگ کهران، جهنگ کهرانی کرد به دوو تاqm و دوو کومهل: مهبهست و نامانجی هردووی دیاری کرد:

۱- کومهل و تاqmی پرواداران که جهنگ نهکهن له بهر خوا و له رئی خودا و له ژیر نالای خودا، بو پینک هینان و بهدی هینانی بهرنامه ی خوا، دامه زانندن و راگیر کردنی شهریه تی خوا راگیر کردنی تهرازوی دادو دادپهروه ری خوا له جیهان و له ناو بهنده کانی خودا، هر به ناوی خواوه نهک به ناوی هیچ کهس و هیچ شتیکی تر، له بهر نهوه ی هر خویبه به تاک و ته نیا، کهواته تهنا نهو حاکم و حوکمرانه.

۲- تاqm و کومهل بی پروایان که جهنگ نهکهن له رئی ناهقی و ناراستی دا، بو پینک هینان و بهدی هینانی هر بهرنامه یهکی تر - بیجگه له بهرنامه ی خوا - دامه زانندن و راگیر کردنی هر یاسا و شهریه تیکی تر - بیجگه له یاسا و شهریه تی خوا - و دانان و بهرز کردنهوه ی هر تهرازویهکی تر بیجگه له تاqانه تهرازووه راسته که ی خوا، کهواته تاqm و کومهل دووم دوست و یارمه تی دهری شهیتانن.

نینجا فرمان نه دات به تاqm و کومهل یه کهم که تی جهنگن و جهنگ بکهن له گهل تاqm و کومهل دووم دا، باکیان نه بی له پیلان و فروقیلنی شهیتان، چونکه پیلانی نهو هر لاوازه و به لاوازی هاتووه، خوییش دوست و یارمه تی دهری نهوانه.

فَقَنِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾ لَزَّتْ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ

نه فرموی: ﴿فَقَنِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ﴾ که واته نهی دوستهکانی خوا جهنگ بکن له گه ل دوستهکانی شهیتان دا، واته پشت به خوا بیهستن و باکتان نه بی لی یان، چونکه ﴿إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا﴾ به راستی پیلانی شهیتان همیشه لاوازه و به لاوازی هاتوه له خوی دا چ جای به رامبر به هیزو دهسه لاتی بی سنووری خوا که پیشتیوان و یارمه تی دهی دوستهکانی جویه تی. پیلانهکانی شهیتان نهویه که ستم و تاوان و ناهق و خراپه له بهر چاوی دوستهکانی خوی شیرین نهکات و نه پرازی نیته وه، به پیچه وانهی خیر و چاکه و هق و راستی له پیش چاویان ناشیرین نهکات. باوی خوایش وایه که پاشه پوژی سه رکه وتن و زال بوون نه دا هر به دوستهکانی، که نه وانه ش هر نه وانن که به راستی شوین که وتووی نایینه که و پیغه مبره که ینی. نینجا له م جهوت نایه تی داهاتوه دا باسی چوار تا قم نهکات به چند سیفت و ناو و نیشانی که وه، له بارهی مه به ست به م تا قمانه دا سی را هیه:

۱- مه به ست نهو تا قمه یه که له پیشه وه باسی کردن به مهی دوا نه که ون و خویان نه دزنه وه له جهنگ، نیر نایا مه به ست بهو تا قمه رابردوه هر ناپاکه کان بیت، یان نه وانیش و بروا لاوازی نیش. لیره ش دا نه م چند و تارو کرداره یان لی وهر نه گریته وه.

۲- مه به ست به تا قمی یه که له نایه تی یه که م دا موسلمانن دل لاوازه کانه که هیشتا په روه رده کردنیان ته او نه بوو، پی نه گه یشت بوون، به بو نهی نه وانه وه نه چیت بو باسی نهو سی تا قمه که ی تر له ناپاکان که تی که لی برواداران بوو بوون و لافی بروایان لی نه داو به بروادار سهیر نه کران.

۳- مه به ست به هر چوار هر برواداری لاوازه که هیندی بوچوون و وتاریان بووه دور له بروا موسلمانیتی، به لام هیندی لهو بوچوونانه ی که باسی نهکات له گه ل بروادا ناگونجی، وه که نه وهی که نارجه تی و به سه رهاتی خراپیان له پیغه مبره وه (ﷺ) بناسن، له بر نه وه نه م رایه ناچیتنه دل وه، مه گه له سه ر نهو بارهی که له مه و پاش نه یلین له کاتی ته فسیری نهو نایه تی که باسی نهو بوچوونه ی تیایه، نهی رای سی

یه مه بهم جوړه یه و دل پی پی به نارام نی یه، به لآم رای یه کهم نه گونجی و نه چیتته
 دلوه، بهم رهنگه نهو تا قمه دواکه و تووهی که باسیان تیپه پری دوو جوړین: بروا لاواز و
 ناپاک. نهو کاته نایه تی یه کهم نه پیرین به سهر هیندی له برواداران که ترس و لاوازی
 روویان تی کردین، و نایه ته کانی تر نه پیرین به سهر نه وانه ی که له راستی دا بروادار
 نه بوون و ناپاک بوون، وهک له سهر رای دووه میس هر وانه کهین. به لآم نالین: مه بهست
 بهم چوار تا قمه نهو تا قمه یه که تیپه پری کرد، به لکو نه لنین: نایه تی یه کهم سهر به خو یه
 و هات بو سهر نه نشت و سهر سوپه یان له حالی هیندی له برواداران، که کاتی خو ی له
 مه که دا نه و نه داخی بی برواکانیان له دل دا بوو، داویان کرد که فرمان بدری پی
 یان به جهنگ کردن له گه لیان. به لآم لهو کاته دا فرمان نه درا، له پاشان که هاتنه
 مه دینه و حه وانه تیای دا به بی بیم و ترس فرمان درا به جهنگ و کوشتار،
 نه وانیس دهسته یه کیان فرمانه که یان له سهر شان قورس بوو، نینجا نه نایه ته هاته
 خواره وه: ﴿أَلْتَرَىٰ إِلَىٰ آلِ الَّذِينَ﴾ نایا سهر نجت نه داوه و ناوړکت نه داوه ته وه به سهر سوپه مانه وه
 بولای که سانی که ﴿عَلِمْتُمْ﴾ گو ترا پی یان: ﴿كُنُوا أَيْدِيَكُمْ﴾ دهستان بهرگری بکه نه له
 جهنگ و کوشتار ﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ﴾ به ریکی نوژ به جی بینن، زهکات بدن، له
 پیشه وه په لیان نه نایه وه و نه یانویست فرمانیان پی بدری به جهنگ و کوشتار ﴿إِنَّا
 كُنَّا عَلَيْهِمُ الْغِيَاثَ﴾ که چی کاتی که جهنگیان له سهر نووسرا و پیویست کرا ﴿إِنَّا فَرِقْنَا مِنْهُمْ﴾
 نیردهست به جی دهسته یه که له وانه فرمانه که یان پی ناخوش بوو ﴿مُخْتَرُونَ النَّاسَ﴾
 نه ترسن له خه لکی، واته له بی برواکان ﴿خَشِيَةَ اللَّهِ﴾ به وینه ی ترسانیان له خوا ﴿وَأَشَدُّ
 خَشِيَةً﴾ به لکو به تین ترله ترسانیان له خوا، بهم رهنگه باوی جهنگ نه کردن نه دن
 له بهرکردنی دا له گه ل نه و دا که خوا پیویستی کردوه له سهریان ﴿قَالُوا وَلَئِنَّا رَبَّنَا﴾
 نه لنین: نهی پهروه ردگارمان ﴿لَرَكِبَتْ عَلَيْنَا الْغِيَاثَ﴾ نایا له بهرچی جهنگت پیویست کرد
 له سهرمان لهم کاته دا ﴿لَوْلَا أَنْزَلْنَا إِلَيْنِ آيَاتٍ رَبِّ﴾ با دوات بخستینایه تا ماوه یه کی تری
 نریک، واته تا کاتی دیاری کراوی مردنمان و به مهرگی خو مان بمر دینایه نهک به
 جهنگ و کوشتار، یان نیستا نهو فرمانت نه دایه تا ماوه یه کی تر که خو مان تیا
 ناماده بگردایه و بهم زوانه نهو فرمانت نه دایه. به هرکام مه بهست بیت،

قُلْ مَنَعَ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾ أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكَكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشِيدَةٍ وَإِن تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِّنْ عِندِ اللَّهِ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِّنْ عِندِكَ قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِندِ اللَّهِ قَالِ هَاتُوا الْقَوْمَ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾ مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فِئِنَّ اللَّهَ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فِئِنَّ نَفْسِكَ

خوا فرموی به پیغمبر (ﷺ) ﴿قُل﴾ بلی به وانه ﴿مَنَعَ الدُّنْيَا قَلِيلٌ﴾ خوشی جیهان و هرشتیک که له زه تی لی وهر نه گیری له م جیهانه دا شتیکی که مه، واته بیزاریتان له جهنگ له بهر بیزاریتانه له مردن و حزکردنتان له مانه وهی نه م جیهانه، دهی هه موو خوشی جیهان شتیکی که می دوا هاتووہ ﴿وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّمَنِ اتَّقَى﴾ رۆژی دوا یی چاکتره بۆ هه رکه سینک که له م جیهانه دا خوی پاراستبی له هوی خشم و سزای خوا که له و رۆژه دا نه جرو پاداشت نه درینه وه له سهر کرده وه چاکه کانتان ﴿وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا﴾ که م و کوریتان لی ناکری به نه ندازی ده زویه ک که له ناو دو له تی خورمادایه، که نه وه به وینه نه هینریته وه بۆ بچوو کترین شت، که واته بیزار مه بن له جهنگ و کوشتار له ری خوادا که له پۆپهی کرده وه چاکه کانه، ئینجا با وانه زانن که خوشاردنه وه و دوا که وتنیان له جهنگ ماوهی ژبانیان دوا نه خات و ته مه ن دریزتر نه بن، نه په لامار و رۆیشتنتان بۆ جهنگ مه رگتان پینش نه خات به لکو ﴿أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكَكُمُ الْمَوْتُ﴾ له هه ر شویفیک بین مردنتان پی نه گات ﴿وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشِيدَةٍ﴾ با له ناو چهند کوشکیکی بهرز و محکم دا بن، یان له ناو چهند قه لایه کی محکه می داریزژاودا بن. واته هیچ شتیکی بهرگری مردن ناکات و نه بی له کاتی دیاریی کراوی خوی دا بییت، په یوهندی نه به جهنگ و ناشتی یه وه هیه نه به جی و شوینی محکم و نامحکه مه وه هیه، بهس مردن و مان وه هه موو شتیکی تر هه ر به ستراوه به خواهیش و بریاری خواوه، که واته له راستی دا هیچ هویه ک نی یه بۆ ئاوات خواستنی دواختنی فرمان به جهنگ، هیچ هویه ک نی یه بۆ ترسان له مهردوم و له هه ر شتیکی تر بیجگه له خوا.

نا بهم جوړه دست کاری کړدنه قورئان چاره سوری شو خه تهره و خه یالانه نهکات که
 دل و دهر وون داگیر نهکهن، ترس و بی نارامی فراهه نه هیئن، مبهست نه مه نی یه که
 بروادار پالی لی بداته وه و وریا نه بی و نه وهی که له توانایان دا هیه به کاری نه هیئی بو
 پاراستنی خوئی، هرکس و اتی بگات، نهو کهسه دوره له نیسلامه وه، به چند نایه تیگ
 له مه و پیش فهرموی: ﴿خذو حذرکم﴾ وهک ته فسرمان کرده وه، هر وهها نهو هموو نایهت و
 حه دیسانه ی تر که فرمان نه دهن به خو ناماده کړدن و گرتنه دهستی هوئی پیک هیئانی هر
 شتیگ که رهوا و شهرعی بیئت، به لام نه مانه شتیگی ترن و جیاوازن له وهی که مردن و
 نه مردن په یوه ست بکری و ببه ستریته وه پی یانه وه، نیجا دیته سهر باسی حالهت و
 بوچوونیکي به دتریان، نه فهرموی: ﴿وَإِنْ تُصِیْبُهُمْ حَسَنَةٌ﴾ نه وانه نه گهر خیرو خوئی و زال بوون
 و دهست که و تیکیان بهرکه وی و بویان بیی ﴿فَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ نه لاین: نه مه له لایه ن
 خواوه یه ﴿وَإِنْ تُصِیْبُهُمْ سَيِّئَةٌ﴾ نه گهر خراپه و ناخوئی یه کیان دوچار بیی وهک گرانی و قات
 و قبری و کوشتن و زامدار بوون و شکان ﴿فَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ﴾ نه لاین: نه مه له لایه ن تووه بوو
 نه ی محمد و به هوئی تووه نه مه مان به سهرهات!! باوهرو بوچوونی یه کهم هرچند له خوئی دا
 راست و رهوایه، به لام نه وانه به نیازیکی پاکوه نه یان نهوت: به لکو مبهستیان به وهیش هر
 پلار دان بووه له پیغه مبهری خوشه ویست (ﷺ) نه گهر بهو نیازهش نه گوترابی بوچوونه کیان
 ناراسته که سهرچاوه ی یه کهم نهکهن به خواو دووه نهکهن به پیغه مبهر (ﷺ)، که واته له سهر
 هر بار و تنه کی نه وان بهد و ناراسته، وهک دهریش نهکوهی له وهی که خوا فرمان نه دات که
 پیغه مبهر (ﷺ) دهک کوتیان بکات و بهر په رچیان بداته وه لهم جوړه ی که نه فهرموی: ﴿قُلْ كُلٌّ مِنْ
 عِنْدِ اللَّهِ﴾ نه ی پیغه مبهر بلئی: هر دووه که له لایه ن خواوه یه، به خواهیش و به مهیلی خوایه،
 به دهسه لات و داهینان و دروست کړدنی خوایه هیچ که سیک بیجگه له خوا ناتوانی هیچ
 دروست بکات و دای بهینی ﴿إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ الْقَوْمِ﴾ که واته نایا چی هیه و روی کردووه ته نهو
 کومه له جووله که و ناپاکانه به جوړی ﴿لَا يَكْفُرُونَ بِنَفْسِهِمْ حَدِيثًا﴾ نریک نین تی بگن له باس و
 وته یه که ناموژگاری نه کړین پیی، واته قورئان، یان نریک نین تی بگن له هر وته و
 قسه یه که ناراسته بکړین، واته وهک و لاخ و چوار پی وان، یان له هر رووداویک تا بزائن که
 داهینر و بهدی هیئهری هیه، به هر حال سهرزه نشتیان نهکا و ته شهریان لی نه دا به

نه زانی و که و دهنی و تینه گیشتن. نه مهی که له م نایه تدها ناماژهی بۆ نه کات به شیکه له
 مهسه له یه کی گهره، نهو مهسه له ی که دو به ره کی یه کی زۆر گه و ره ی تیدا پهیدا بوو له ناو
 موسلمانان دا، ناو براوه به مهسه له ی قهزاو قهدهر، یان (جبرو اختیار) قورئان لیره و له چند
 شوینی تر دا دست نیشانی بۆ نه کات، نه گهر موسلمانان لهو راسته شه قامه و ری ی قورئان
 لانه دن دوو چاری هیچ گه و گرفت و دو به ره کی نابین، چونکه نه وه ی که قورئان دست
 نیشانی بۆ نه کات نه مه یه: که داهینه رو به دی هینه ری هر شتیک له م بوونه و هه ردها خواجه به
 ته نیا، مهردوم هر ههول و پهلاماردان و گرته دهستی نه سباب و هوکانی به دهسته، نیت
 دوا ی نه وه نه گهر خوا مهیلی بوو به دی نه هینی و نه گهر مهیلی نه بوو نهوا هیچ، به کورتی:
 هه موو شت هر خوا نه ی کات و هرچی نهو نه ی کات هر گیز نابی، بهنده هر کار و کرده و و
 که سبی به دهسته، دهی نه م بیرو باوهرو نه م پروایه شتیک ی زۆر ریک و شایسته روون و
 رهوانه، له راسته شه قامی قورئانه وه هر نه مه وهر نه گیری، که واته گه پرا نه وه ی به دی هاتی
 هر شتیک، بۆلای هر که سیک ی تر بیجگه له خوا - وه ک گه پرا نه وه ی زیان و ناخوشی و
 به سه ر هاتی خراب بۆلای پیغه مبه ر (ﷺ) - له لایه ن نهو کو مه له به ده ی که باس کران،
 گه پرا نه وه ی به دی هینانی نه مه و هر شتیک ی تر بۆلای غهیری خوا نه زانی یه و نه قامی و
 تینه گه یشتنه، وه ک بهو جو ره قورئان له که داری کردن و ته شه ری لی دان. له پاش دم کوت
 کردنیان بهو شیوه ی که فه رموی: نینجا مه به ست و مهسه له یه کی تر باس نه کات که نه میش
 زۆر گرنگه و پروا کردن پی ی زۆر پیویسته، نه فه رموی: ﴿مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسْرَةٍ فَمِنْ اللَّهِ﴾ هر خوشی و
 چاکه و به هره یه کت بۆ بووی و بهرت که وتبی - نه ی مهردوم - نه وه له لایه ن خوا وه یه و هر
 به میهره بانی خوی پی ی به خشیوی. ﴿وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سِتْرٍ فَمِنْ نَفْسِكَ﴾ نه وه ی که دوو چارت بووی
 له زیان و ناخوشی نه وه له لایه ن خوته وه و به هوی خوته و له سووچی خوته وه دوو چارت
 بووه. بیگومان خوا بهر نامه یه کی دانا وه و ریگه یه کی نه خشه کیشا وه، رینمونی بهنده کانی
 کردوه بۆ خیره چاکه، جله و گیری کردوه له شهرو خراپه و هه ره شه ی کردوه له سه ری،
 کاتی مهردوم شوینی بهر نامه کی نه که وت، ریگه کی نه دایه بهر، هه ولی نه دا بۆ نهو خیره
 خوشی یه ی که رینمونی بۆ کردوه، خوی لانه دا و نه پاراست لهو شهرو خراپه ی که
 ترساند و یه تی لی ی، لهو کاته دا دوو چاری شهرو خراپه که نه بی، نهو شهرو خراپه ی که

له سەر دەستی ئەم دا ئەبێ بە شەرو خراپەى راستەقینە، چونکە لای بەنده هیچ باریکی تری
 نى یە بیجگە لە بارە خراپەکەى، بەلام کە لە دەستی قودرەتى خوا دەرئەچى شەرو خراپە نى
 یە، چونکە کردەوهکەى ئەو چەند بەرژەوهەندى و کاردرۆستى تىایە کە بە شەرو خراپە
 نایهێنیتەوه، جا مەردوم کە ناگای لە هیچ باریکی تر نى یە بیجگە لە بارە خراپەکە کاتى بە
 مهیل و ئارەزووى خۆى هەولێ ئەدا بۆ لادان و خۆى نەپاراست لەو شەرو خراپە یە دووچارى
 ئەبێ، ئیتر لە جیهان دا یان لە رۆژى دواى دا یان لە هەردووا پێکەوه، ئینجا با بزانی
 ئەمەى کە لیڤەدا وتمان هیچ دژایەتى تیا نى یە و ریک و پێکە لەگەل ئەوهى کە لە پێشەوه
 فەرموى: هەردووهکە لەلایەن خواوه یە، چونکە مەبەست بەوه ئەمە یە - وهک دەست نیشانمان
 بۆ کرد - کە هەموو شتیک لەم بوونەوهەردا بە خواهیش و دەسەلات و داهینان و دروست
 کردنى خوا یە، مەبەست بەمەى ئیتر ئەمە یە کە مەردوم مهیل و خواهیش و دەسەلاتى خوا
 هە یە لە هیندى کارو کردەوهکانى دا، بەهۆى ئەوهوه خوا ئەو کارو کردەوانەى بەدى
 ئەهینى، بە کورتى: قورئان پیمان ئەفەرموى: کە هەموو کارو کردەوهو رووداویک دروست
 کەرو بەدى هینەرى هە یە و لەسەر ئەوه حیساب و پرسىارى هە یە، جا هەرکەسێک تى ئەگات
 لەو دوو شتە ئەوا چاکە، هەرکەسێک تى ناگات با بزانی ئەم دوو شتە قورئان بە روونى
 ئەیانفەرموى، بێگومان نابى قورئان هیندىکی دژو پێچەوانەى هیندىکی تری بێت، کەواتە
 بپروادار ئەبى بپروای بە هەردوو فەرمودەکە ببى، ئیتر ئەگەر تى ناگات لە چۆنیتى و گونجاوى
 ئەو دوو فەرمودە یە ئەوا ئەم خۆى تى ناگات ئەگینا ئەوان هەردوو هەر راستن، بێگومان
 بپروادار ئەبى سنوورى ژیرى و زانینى خۆى بزانی، نابى ژیرى و زانینى خۆى بکات بە
 تەرازوو و هەموو شتیک هەر بەوه هەلسەنگینى و تاقى بکاتەوه، ئەو هەموو دووبەرەکی و
 ئارزەو یە کە کەوتە ناو ئەم ئوممەتە هۆکەى ئەگەرپێتەوه بۆ خویمان و نەفامى و سنوور دانەنان
 بۆ ژیرى و زانین. بەهۆى ئەوهوه ژیرى و بۆچوونى کەم و کوپى بەنده کرا بە حەکەم و
 حاکم بەسەر قورئان دا تا ئەو هەموو دووبەرەکی و لادان و ترازانە بەرپا بوو!! ئینجا کارو
 پێشەى پێغەمبەر(ﷺ) لە بارەى پێغەمبەریتى یەکە یەوه دیارى ئەکات، لەگەل کردەوهو
 هەلۆیستى بەرامبەر بە خەلکى و هەلۆیستى ئەوان بەرامبەر بە خۆى، ئینجالە دوا ییدا هەموو
 کارەکان ئەگێریتەوه بۆ لای خوا،

وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾ مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا
 أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾ وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ
 غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ

نه فرمودی: ﴿وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا﴾ تۆمان رهوانه کردوو به فروستاده بۆ هه موو ئاده می
 ﴿وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا﴾ به سه خوا به شایهت له سهر پیغه مبه ریئی و فروستاده می تو. ﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ
 فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾ هه رکهس گوی رایه لی فروستاده که ی خوا بیئت نه و که سه گوی رایه لی خواجه
 ﴿وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾ هه رکهس روو وه رنه گپری له گوی رایه لی کردن نه و
 تویش گوی مه ده ری و پشتی تی بکه، چونکه نیمه تۆمان رهوانه نه کردوو به زال و پاریزهر
 و چاودیر به سهر نهوانه وه که مو حاسه به بیان بکه یهت له سهر کرده وه کانیان و تۆله یان لی
 بسینی، به لکو تو هه راکه یه نه ر و موژده ده رو ترسینه ری بۆیان.

به م جوړه به روونی و رهوانی نه م چه ند مه به سه ته گرنگانه ی ئاراسته کرد بۆ راست
 کرده وه ی هه ر بۆ چوونیک ی هه له و ناره وا له باره ی فروستاده که ی خوا و مه ردومانه وه، بۆ
 نه وه ی نه شاره زا باش زانا و شاره زا ببی ده ست نیشان نه که ین بۆ نه م چه ند خالانه ی که
 وه رنه گیرین له م وته و فرمودانه وه:

۱- کارو پیشه ی فروستاده که ی خوا به جی هینانی فروستاده می یه که یه تی، نه ک به دی
 هینان و فه راهم هینانی نه خیرو نه شهرو ناخوشی، به لکو نه وه کارو کرده وه ی
 خواجه و له ژیر ده سه لات و زانینی فروستاده دا نی یه.

۲- خوا خوی شایه ته له سهر نه وه که پیغه مبه ره که ی رهوانه کردوو بۆ به جی هینانی کارو
 پیشه ی خوی.

۳- مه ردومان به رامبه ر به پیغه مبه ره (ﷺ) نه بی به م جوړه بن گوی رایه لی نه و دابنن به
 گوی رایه لی کردن بۆ خوا، له و باره یه وه جیاوازی نه خه نه نیوان خوا و
 پیغه مبه ره که ی (ﷺ)، فه رمان و وته ی نه م جو ی نه که نه وه له فه رمان و وته ی خوا له بپروا
 پی کردن و گوی رایه لی بۆ کردن دا.

۴- هرکس بپروا نهیښی و سهرکښی بکات له فرمانی پیغمبر(ﷺ) کاری نهو کهسه له باره ی موحاسبه و توله لی سهندنهوه به دست خواجه، پیغمبر(ﷺ) بو نهوه رهوانه نهکراوه که زوری پی بهیښی و ناچاری بکات لهسهر بپروا هینان، بو نهوه نهیراوه که مردوم پپاریزی له گوناهو گومرایی، هم جوره شتانه نه کارو فرمانی نهوه و نه له ژیر دسهلاتی نهودایه، پیغمبر(ﷺ) هرچهند پله و پایه ی بهرتره له هموو کهس بهلای خواوه. بهلام بنده ی خواجه و نابی به بهشدار بزانی لهو شتانه دا که تایبهتین به خواوه، نابی نزیک ی سنووری خواجهتی بخریتهوه و له سنووری بنده یی خوا دهرکری. پروا و بوچوونی موسلمانان نه بی لهسهر هم بناغه و بنه پره ته داریژیت.

ئینجا باسی هیڼدی حال وکردهوی دسه ته یکی تر نهکات - له ناو ریزی موسلمانان دا- یان نه مانیش هر له ناپاکه کائن و نه مه ی که لیږدها باسی نهکات حال وکردهوه یکی ترانه بیجگه له وانه ی که له مه و بهر باس کراون، نه فهرموی: ﴿وَيَقُولُ طَاعَةٌ﴾ نه وانه نه لین: کاری نیمه گوی رایه لی یه. واته کاتی که له رووبن و هر فرمانی بیبستن له تو نه ی پیغمبر بهو جوره گوی رایه لی خو یان دهرنه برن به بی ره خنه و سهر لی کردنه وه، ﴿فَإِذَا بَرَّرُوا مِنْ عِنْدِكَ﴾ ئینجا کاتی که دهرچوون لای تو ﴿بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ﴾ تاقمیک له وان - واته سه رۆکه کانیان - یان مه بهست نه وه یه کومه لی موسلمانان نه وه نه لین. بهلام دسه ته یه که ناپاکه و تیکه لی نه وانه له دلی خو یان دا - له دهروونی خو یان دا پیلان و به کار نه هیڼن بو به جی نه هیڼانی فرمانه که ی تو و رزگار کردنی خو یان لی ی، یان مه بهست نه وه یه: له دهروونی خو یان دا له شهودا ته گبیری پیچه وانه ی نه وه نه کهن که تو پی یان نه لییت، به هر جورمه بهست بیټ نه وخوا پیغمبر(ﷺ) دنیاو دنلارام نهکات، له گه ل پرواداره راسته کاند، به مه ی که خوا به چاوه وه یه و ناگاداره به پیلانه که ی نه وان، بیگومان هست کردنی پرواداران به وه مایه ی دامه زانی دل و نارامی دهروونه، چونکه نه و کاته هیچ مه ترسی نامینی لهو پیلان گنرو نیاز پیسانه،

وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّنُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٨١﴾ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ
 الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾

وهك له باریکی تریشهوه هه‌ره‌شه‌ی سه‌خت و سامناک وهر‌ته‌گیری که نه‌فرموی: ﴿وَاللَّهُ
 يَكْتُبُ مَا يُبَيِّنُونَ﴾ خوا نه‌نوسی هه‌موو نه‌وه‌ی که نه‌وان له ده‌روونی خو‌یان دا پیریاری
 نه‌دن و پیلان بازی پی نه‌کن ﴿فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ﴾ به‌هوی نه‌وه‌ه چاوپوشی بکه و پشتیان تی
 بکه و تو‌له‌یان لی مه‌سینه، یان گوئی یان مه‌ده‌ری و هیچ باکت نه‌بی لی یان، چونکه خوا
 چاره‌ی دهر‌دیان نه‌کات.

خوای په‌روه‌ردگار فرمانی دا به پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) که به گویره‌ی روکه‌ش و رواله‌ت ره‌فتار
 بکات له‌گه‌ل نه‌و ناپاکانه‌دا، نه‌ک به گویره‌ی نیازو دهر‌وونیان، که هر به‌وه له دوایی دا
 کوشتنی، سووک و بی‌ئابرووی کردن، به جو‌ری هه‌رکامیان مانه‌وه له شه‌رمزاری و
 ریسوایی دا خو‌یان نه‌شارده‌وه، نینجا له‌گه‌ل نه‌و فرمانی چاوپوشی و گوئی پی نه‌دانه‌دا
 دلنیای کرد به چاودیری و پاریزگاری خوئی، فرموی: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾ پشت به خوا ببه‌سته
 و پال بده به نه‌وه‌وه و کاروباری خو‌ت به‌و بسپیره و حه‌واله‌ی نه‌وی بکه، ﴿وَكَفَى بِاللَّهِ
 وَكِيلًا﴾ به‌سه خوا به وه‌کیل و کار پی سپیروا. به‌لی به‌راستی خوا به‌سه بو نه‌وه‌ی که
 مه‌ردوم کاروباری خوئی پی بسپیری، هه‌رکس خوا کار پی سپیروای بی‌ت، نه‌و که‌سه
 زیانی پی ناگه‌یه‌نری، هیچ پیلان و ته‌گیریکی خراب کاری لی ناکات.

نه‌و تاقه‌هی که له روی پیغه‌مبه‌ردا(ﷺ) لاف گوئی رایه‌ل یان لی نه‌دا و که‌چی که
 دهر‌ته‌چوون کرده‌وه و ره‌فتاریان دژی لافه‌که‌یان بو، پال پیوه‌نه‌ری نه‌وانه گومان و بی
 بروایی یان بووه به‌م قورنانه که موعجیزه‌ی پیغه‌مبه‌ریتی پیغه‌مبه‌ره(ﷺ)، به‌لگه و نیشانه‌ی
 راستی یه‌تی، ده‌ی دیاره که نه‌و گومانه‌ش بوو گوئی نادری به فرمانه‌کانی خوا، جا نه‌وا
 سه‌رنجیان رانه‌کیشی بولای نه‌و قورنانه و فرمان نه‌دا به بیر لی کردنه‌وه‌ی تا هر له
 قورنانه‌که‌دا به‌لگه و نیشانه‌ی راستی یه‌که‌ی وهر‌گرن، نینجا که قورنانه‌ان راست بوو نه‌بی
 پیغه‌مبه‌ریش(ﷺ) راست بی‌ت، که‌واته نه‌بی گوئی رایه‌لی بکرین، نه‌فرموی: ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ﴾

الْقُرْآنِ ﴿ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠ ﴾

ئەي ئايا ئەوانە بىر ناکەنەو و ورد نابنەو لە قورئان؟ واتە با ورد ببنەو و بىرى لى بکەنەو تا بۆيان دەرکەوى کە لەلایەن خواوە ماتوو. ﴿ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ﴾ ئەگەر ئەم قورئانە لەلایەن ھەرکەسىكى ترەو بەتايە بىجگە لە خوا ﴿ لَوْجَدُرَأَيْهِ أَخِيْلًا كَثِيْرًا ﴾ بىگومان ئەيانبىنى و دەستان ئەکەوت جياوازی و دژايەتى زۆر تايادا، چونکە:

١- ھىچ کەسىكى تر نەي ئەتوانى وىنەي ئەم قورئانە بىنى و باسيان بکات و بيانگىرتەو، بە بى ئەوئى ھىچ جۆرە درۆ و دژايەتى و پىچەوانەيى يە روو بدات، ئىتر چ لە بارەي ھەوالەکانى رابردووى کە ھىچ کەس لەو سەردەمەدا ناگای نەبوو لى يان و ميژوويان، چ لەبارەي ھەوالەکانى داھاتووى کە لە ماوئى ژيانى پىغەمبەردا (ص) زۆريەيان بەدى ھاتن بە رىكى و بەو شىوئى کە ھەوالى پىدان، چ لەبارەي گەلى شتى ناديارى شاراوئى ئەو کات و چەرخە تەنانەت نيازو خەترەي دل، بۆ نمونە: ھەو ئەو تەگىرو نيازە دەررونى يە کە ھەوالى پىدان لە ئايەتى پىش ئەم ئايەتەدا دەربارەي ئەو دەستە ناپاکە.

٢- ھىچ کەسىكى تر نى يە بتوانى وىنەي ئەم قورئانە بىنى لەمەدا کە بناغە و بنەرەت دابنى بۆ پروا و عەقيدە و شەريعت، لەگەل ياساى ئاداب و رەوشت و راميارى گەل و نەتەوھەکان بەبى ئەوئى دژايەتى و نارىكى رووبدات لەوانە و لەفەرغ و پەل و پۆکان دا.

٣- ھىچ کەسىكى تر نەيتوانىوھ کە ھەو قورئان بدوى لەو ھەموو شتى جۆر بەجۆرە، ھەو ناسمانەکان و زەوى و باو باران و ھەورو ئەستىرەکان و رژىمەکەيان، ھەروھە گيان لەبەران و دەرپاکان و ئەو ھەموو بەنگە و نيشانە روون و ئاشکرايانە، لەگەل ئەوھەدا ھىچ پىچەوانەيى و دژايەتى يەك نى يە لەو باسانەدا، باس و لى دوينەکانيش لەسەر بارىکن کە گونجاو و ھەرگىراون لە ھەموو چەرغ و لەناو ھەموو چىنىك دا، ئەگەر ئەوھ لەلایەن خواوە نەبوایە بە دەيان نارىكى و دژايەتى روويان ئەدا.

٤- ئەم قورئانە لەماوئى (٢٣) سال دا ھاتە خوازەوھ بە بەش بەش و ھەجبە ھەجبە، سۆرەتەکانى پىك ھاتن لەو بەش و ھەجبەيانە لەسەر فەرمان و رىنموونى پىغەمبەر (ﷺ) وا ئەبوو چەند ئايەت و ھەجبەيەك ئەھات بۆ سۆرەتىك، لە پاشان چەند ئايەت لە سۆرەتانى تر بەدوای دا، بەلکو سۆرەتىك يان چەند سۆرەتىك ئەھات، لە

پاش ئەمانە نایەتی سورەتە پیشووەکە ئەهات و تەواو ئەکرا، شتیکی ناشکرایە لای
 ھەمووان کە پیغەمبەر (ﷺ) نووسەر و خویندەوار نەبوو تا بە ریز نایەت و سورەتەکان
 دیاریی بکات و لای خوێ بە نووسین، بە لکو لەبەری ئەکردن، بە پئی باوی ئادەمی
 ھەرگیز ناگونجی و دەست نادات کە ئەو ھەموو شتە جیاوازی لە بیر بمینی و لی ی
 تیک نەچی، کەواتە ئەگەر لە خواوە نەبواوە ئەبوو ناریکی و تیکەل و پیکەلی زۆر رووی
 بدایە لە قورئان دا.

۵- بە پئی باوی جیھان ھەرگیز ناگونجی کەسیکی تر کتیبیکی ئاوا گەرە و زۆر دابنی،
 لەگەل ئەو دا ھیچ کەسێک نەتوانی لە رووی راستی دا رەخنە ی لی بدۆزیتەو، دە ی
 ئەو قورئان ھات و بەری بپی یەو لە ھەموو کەس، دۆژمن بە ھەموو ھینز ھول و
 تەقلای دا و ھیچی بۆ نەکرا، ھەر شتیکی بە نەفامی وت دەم کوت کرا و سەری
 خەجالەتی پی داخرا، ھیچ کەسێک نەیتوانی ھەوائیکی بخاتەرە بە درۆو، ھیچ کەسێک
 نەیتوانی دزایەتی و ناریکی و نەگونجاوی بدۆزیتەو لە ھیچ وتە و باس و بپارینکی
 دا، بە لکو تا جیھان بەرە و پیشکەوتن و زانیاری بپرا گەرەیی و پاکی و بی وینەیی
 قورئان ناشکرا تر ئەبی!!

۶- ھیچ بیرو باوەر و رژی و یاسا و بەرنامە یەکی ئەم جیھانە نی یە کە بگونجی و دەست
 بدات بۆ ئەو ی دامەزرا و نەگۆراو و ھەمیشەیی بی و بۆ ھەمووان بی، بەلام قورئان
 لە پاش چوار دە سەدە لە یە کەمجار تەرو تازە تر و ریک و گونجاو ترە، بە جوړی بە
 ناچاری ھەموو جیھان بەرە و گەرانیو دیت بۆ بیرو باوەرو بەرنامە کە ی قورئان!!

۷- ئەم کتیبە زۆر گەرە یە لەبارە ی ھۆننەو و داپشتن و رەوانبیزی یەو بەری بپەو لە
 ھەموو قسەزان و رەوانبیزەکان - کە دۆژمنیش بوون و ئەیانویست لە نەتاشیو شت
 بتاشن -، کە بتوانن رەخنە ی لی بگرن و وینە ی کەمترین سورەتی بلین، ھەوائیشیان دا
 و چەند وتە و تاریان ھۆنی یەو و لە سەرەنجام دا ھیچیان پی نەکرا و ھەر تەریق
 بوونەو و سەر شوپی یان بۆ مایەو!! کەواتە ئەبی ھەر لەلایەن خواوە ھاتبی.

۸- ئەگەر ئەم قورئانە لەلایەن خواوە نەھاتایە ئەبواوە جیاوازی و نارینکی زۆر رووی بدایە
 تیای دا، جیاوازی و نارینکی لە ھۆننەو و داپشتنە کە ی دا، بەم رەنگە ھیندیک ی

بهمیز هیندی تری هیزو لاواز، هیندیکی ریك و گونجاو له گهل هیندیکی تر
 له لایه کهوه، ناریک و نه گونجاو له لایه کی ترهوه، هیندیکی روون و ناشکرا له گه یاندنی
 و اتاو مهبهست دا، هیندیکی تری شاراووه وهرنه گیرا و قورت و پیچ دار، وهک به زوری
 نهم جوړه رهخنه و له که یانه روو نه دن له وته و تاری ناده می دا هرچند پله و پایه ی
 بهرز بیت له زانین و قسه زانین و رهوانیژی دا، جیاوازی و ناریکی له و بهرنامه ی که
 رای نه گه یه نی، بهرنامه ی په روه رده کردنی دهررونی ناده می، بهرنامه ی هونینه وه و ریك
 و پیک کردنی کارو کرده وه ی ناده می بو هموو چین و چهرخه کانی، بهرنامه ی راست
 کردنه وه ی بوچوون و زانینی ناده می، بهرنامه ی رنکخستن و ریك و پیک کردنی نهم
 ناده می یه و لابردنی تارمایی و قهباره ی ناریکی و دژایه تی له گهل نهم بوونه وه وه ی که
 نهم ناده می یه ی تیا نه ژی، که له بهر نه فامی و تینه گه یشتن نه و تارمایی و قهباره
 ناریکه نه که ویته بهرچاو، نه گهر نهم قورنانه له لایه ن خاوه نه هاتایه نهم جوړه
 جیاوازی و ناریکی یه به زوری روویان نه دا، به لام نه وه قورنانه که ی خوا له بهر دست
 و بهرچاودایه هیچ ناحهز و دورژمنیک منته ی نه بی بگه ری و ورد ببیته وه و هول بدات
 بو دوزینه وه ی هرکام له و رهخنه و له که یانه و هر جوړه له که و رهخنه یه کی تر!!
 که واته هرکه سینک که ببیهش نه بی له ژیری و مرؤقایه تی با بیته پیشه وه و پروا بیننی
 بهم قورنانه و به و که سه ی نهم قورنانه ی نارد و نه و که سه ی که نهم قورنانه ی هاته سه ر.
 نینجا حال و باری دهسته یه کی تر نه خشه نه کیشی، یان باسی کرده وه یه کی ناریکی
 دهسته یه کی تر نه کات که له ناو موسلمانان دا بوون که نه و جوړه کرده وه یه زیانی زوره و
 زورجاریش روو نه دا و دوویاره نه بیته وه، که واته پیویسته باس کردن و جله وگیری کردن
 لی ی، نیت نهم دهسته یه له ناپاکه کان بووبن وهک له (نیین و عباس و ضحاک و نه بو معاذ)
 وه ریوایه ت کراوه، یان له پروا لاوازه کان وهک (حسن) و زوربه ی زانایانی ته فسیر نه فهرمون.
 یان له هردوو تاقم بووبن وهک (نیین و عطیه) ی له سه ره، له سه ره هر بار نه مانه که سانیك
 بوون قسه یان له دم دا نه وه وستا و هر هوالیکیان پی بگه یشتایه - خوش بویه یان
 ناخوش - بلاویان نه کرده وه،

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أذَاعُوا بِهِ، وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ
مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ

ئەفەرموی: ﴿وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أذَاعُوا بِهِ﴾ کاتى بىت بۇ ئەوانە و پىيان بگات ھەوالىك لەبارەى ئاسايش و خوئشى و سەرکەوتنەو، يان لە بارەى بىئارامى و بىم و ترس و ناخوئشى يەو، بلاوہى پىئ ئەكەن و بلاوى ئەكەنەو، ئىتر ئەو ھەوالە خوئش يان ناخوئشە سەبارەت بەو لەشکرە بوويىت کە دەرئەچوون بۇ غەزا وەك ھىندىك ئەفەرمون: يان مەبەست گشتى يە و سەبارەت بە ھەر شتىك کە ئەو جوړە کارانە پەيوەندى يان بە گشتى يەو ھەيە، وەك ھىندىكى تر ئەفەرمون. بىگومان ئەو دەم نەوستان و بلاوکردنەو لە چەند بارىكەوہ زىانى ھەيە:

۱- ئەو نىشانەى بىئ سەرو پىئى و بىئ رىئىمى يە کە ھەر کۆمەل و لەشكرىك ئەوہى تىا بىت سەر ناکەوى و ناگات بە نامانج.

۲- ئەو ھەوالە ئەگەر خوئش بىت ئەبىت بەھوى پال لىدانەو و بىئ باكى ھىندى كەس لە دوژمن، ئەو کاتە رىايى و ئامادەيى يان نامىنى بەرامبەر دوژمن، ھەرچوئى ئەگەر ھەوالىكى سامناك و دلئەزىن بىت ئەبىت بەھوى بىئ ھىزى و لاوازى و دل شكانى دەررونى ھىندى كەس کە ھەرکام لەو دووانە ماىەى نارىكى و تىك چوونى رىزى موسلمانانە و بە قازانجى دوژمن تەواو ئەبى.

۳- ئەو ھەوالانە کە بە سادەيى و بىئ سەرو پىئى لە دەم دەرچن، درؤو زىادە رەوى يان تىا ئەكرى كە درؤيش شتىكى پىسە و شايستەى موسلمانان نى يە، بىجگە لەو ھىش ئەو درؤو زىادە رەوى يانە کە لە پاش دا دەرکەوتن ئەبن بەھوى دوودلى و نەمانى بېروا بە قسەى يەكتر کە ئەو ھش دەرديكى کوشندەيە لەناو گەل و کۆمەل دا.

۴- ھىندى ھەوال نەيئى يە و نابى بلاو بکرىتەو و ھەموو کەس و گشتى ئاگادار بکرىن پىئى بە تايبەتى پىويستە شارندنەوہى لە دوژمن، کەواتە ئەگەر جلەوگىرى نەكرى دەم نەوستانان ئەو ھەوالانە ئاشکرا ئەكەن، ئەو کاتە بەرژەوہندى گشتى ئەپروا و بە زىانى موسلمانان تەواو ئەبى.

به هر حال نهو دهم نهو ستاوانه نیشانهی بی رژی می و بی سهر و پی ی یه، یان نیشانهی
 نهویستن و نارہزایی یه به سهر کردایه تی سهر کردهی موسلمانان یان نیشانهی هردووہ کہ یه،
 وا دہر نہ کہوی کہ لهو کاتہ دا کومہ ل و له شکر ی موسلمانان نهو دوو نہ خوشی یه تی تیدا
 بووبی، به هو ی نهوہی کہ چند تا قم و تیرہی تیدا بووبی کہ رادہی بروا و راستی و لیزانی و
 تیگہ یشتنیان جیاواز بووبی، جا له بهر نهوہ قورئان دہست نیشانی بو کرد و رینموونی
 موسلمانانی کرد بو ریگہی راست: فرموی: ﴿وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ﴾ نهوانہی کہ نهو ههوالہ یان
 پی گہ یشتبوو، نه گہر ههوالہ کہ یان بگیزایه تہوہ بولای پیغہ مہر و حهوالہی نهویان بکر دایه،
 کاتی کہ نهویان له گہل بوایه، ﴿وَإِلَىٰ أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ﴾ بولای کار بہدہست و فرماندہ کاتی
 خو یان یان نهوانہی کہ لیزان و کارزان و بروا پی کران و پرس و رایان پی نہ کری له
 کاروباردا، کہ لهو چہر خہدا بریتی بوون له ہاوہلہ گہورہ کان، له پاش نهوان نهوانہ له نیسلام
 دا پی یان نہوتری: (اہل حل و عقد) بہ گویرہی تازہ نہ توانین بلین (مجلس شوری و
 پەرلہمان). نه گہر نهوانہ بہو جوڑہ یان بکر دایه و خو یان لی ی بی دہنگ بو نایه ﴿لَمَلِمَهُ﴾
 بیگومان نهو کاتہ ههوالہ کہ و تہگیرو چارہ سہرہ کہی نہزانی. ﴿الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْهُمْ﴾
 نهوانہ یان کہ نہ توانن ههوالہ کہ بزائن له سہر بارہ راستہ قینہ کہی خو ی و نہ توانن و ہری گرن
 و ہری بہینن له بنج و بنہوانہوہ، واتہ نه گہر نهو دہم نہو ستاوانہ بہو جوڑہ یان بکر دایه کہ
 دہست نیشانی بو کرا، بیگومان پیغہ مہر و نهوان بہ شتہ کہ یان نہزانی و نهو کاتہ چارہ سہر
 و تہگیبریان نہ کرد کہ چون بکری چاکہ و ہرژہ و ہندی لهو ہدایہ بلاوہ بکری بہو ههوالہ یان
 نا؟ کہ واتہ کارو پیشہی سہرباز نہبی نهوہ بیت کہ ہر ههوال و دہنگ و باسیکی ناوای پی
 گہ یشت دہست بہ جی بیگہ ی نہی بہ کار بہدہست و فرماندہ کہی، نہک نهوہی کہ بی پرس
 بلاوہی پی بکات و بیگیزیتہوہ له ناو ہاوپیکانی دا یان بو کہ سانیک کہ ہیچ کارو پہیوہستی
 یہکیان نی یه بہو ههوالہوہ، چونکہ سہر کردایه تی یه بروادارہ کہی نہ توانی باری راستہ قینہ
 و ہرگری، نہ توانی ہرژہ و ہندی دیاری بکات بو کارہ گشتی یہکان، نہم وتہ و فرمودہ یہ بہ
 سی جوڑی تریش تہفسیر کراوہ تہوہ، و ہک بہ دریزی له کتیبہ کانی تہفسیردا ہن، نهو
 جوڑانہش ہر نہگونجین، بہ لام بروام بہم جوڑہ بہ ہیتر بوو کہ کردم بہ تہفسیری. نا بہو
 جوڑہ قورئان مہردوم پەرورہدہ نکات، بہم رہنگہ نہ نیژی له دہروونی دا بروا و دوستایہ تی
 و راستی له گہل سہر کردایہ تی یه بروادارہ کہی دا، رژی می سہربازیتی فیر نہکات.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾ فَقَبِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلِّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكْفِ بِأَسِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَكْوِيلًا ﴿٨٤﴾ مَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً سَيِّئَةً

نينجا سه رنجی پرواداران رانه کیشی بولای نهو به هره و میهره بانی یه ی که خوا کردی له گه لیان که ری ری راستی خوی نیشاندان، ته می و ناموزگاری کردن تا لای دان له شوین که وتنی شهیتان، نه فرموی ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ﴾ نه گهر به هره و میهره بانی خوا نه نه بو به سه رتانه وه بهو همو ری نمونی و ناموزگاری یه ﴿لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ بیگومان شوینی شهیتان نه که وتن و په پره ویتان نه کرد مه گهر که میک، که میک له نیوه که نه وانن له سه ر سروشت و ههست و هوشیکی پاک دروست کراون، یان که میک له شوین که وتن، واته شوینی شهیتان نه که وتن له همو کرده وه کانتان دا مه گهر که میک نه بی.

له پاش نه وه ی فرمانی دا به تیکوشان و جهنگ و کوشتار، زور به گرنگی هانه و هونه ی دا له سه ری، باسی که م مه یلی و حزن نه کردنی ناپاکه کانی کرد، به لکو هول و تیکوشانیان له سست کردن و خاو کردن وه ی دلی پرواداران لی ی، له پاش نه وانن نینجا نه گه ریته وه بو سه ر فرماندان به جهنگ و کوشتار، به جو ری دلی همو پرواداریک نه هینیته سو زو په روش، به م رهنگه رووی فرمانه که نه کاته شه خسی پیغه مبه ر ﴿عَلَيْهِ﴾ و وا نیشان نه دات که نه بی هه لسی بهو کاره با خوی ته نیا بیت و هیچ که سینی تریار مه تی نه دات، نه فرموی: ﴿فَقَبِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ واته کاتی که ناپاکه کان و دل لاوازه کان بهو جو رهن و نایانه وی جهنگ بکن، یان نه گهر نه وان جهنگ ناکه ن ده ی تو - نه ی پیغه مبه ر - جهنگ بکه له ری خوادا ﴿لَا تُكَلِّفُ إِلَّا نَفْسَكَ﴾ له کاتیک دا داوات لی ناکری بیجگه له کرده وه ی خوت و پرسیری کرده وه ی نه وانت لی ناکری ﴿وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ هانی پرواداران بده، واته پیویسته له سه رت جهنگ کردن له ری خوادا به ته نیاش بیت، پیویسته له سه رت هاندانی پروادارانیش له سه ر نهو نایهت و فرمانانه ی که هاتون له لایه ن خواوه، چونکه نه وه ش به شیکه له و راگه یاندنه ی که پیویسته له سه رت، نینجا نه گهر پرواداران گوی رایه ل نه بوون، نه واخویان تاوانبار و زیانبار نه بن، تو زیانبار نابی و پرسیری نافرمانی نه وانت لی ناکری.

له پاش فرماندان ئینجا دلخوش ئەکات و بەلین ئەدات، ئەفەرموی: ﴿عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَكْفُرَ

بِأَسِّ الدِّينِ كَفْرًا﴾ ئومید و چاوەڕوانی هەیه که خوا بەرگری هیزی ئەوانە بکات که بپروایان نەهیناوە، واتە خوا بەلین ئەدات بەوە، چونکە وتەي ﴿عسی، لعل﴾ لەلایەن خواوە بەلینی تەواوە، وەک بەدیشی هینا لەو سەردەمەدا که قورەیش ترسیان لی نیشت و زاتیان نەبوو بین بەدەم داد و پەیمانەکیانەوە که لە پاش رووای احد پریار بوو بۆ سالی دوایی جارێکی تریش بینەوە بۆ جەنگ کردن، لە بەدری دووم دا، ئینجا که هاتن و گەیشتنە (مرالظهران) خوا ترسی خستە دلایان و گەرانەوە بۆ مەککە، بەلام پینغەمبەری نازیز (ﷺ) بە لەشکرەکیەوە هاتنە (بدر) و هەشت رۆژ مانەوە و هەر مالێکی بازرگانی یان پی بوو فڕۆشتیان و بەخیر و خوشی یەکی زۆرەوە گەرانەوە بۆ مەدینەي مەنوەرە سوپاس بۆ خوا. ﴿وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا﴾ خوا بەتین ترە لە بارەي هیزو دەسەلاتەوە، بەتین ترە لەبارەي تۆلەسەندن و سزادانەوە، بەجۆری که مەردومی تری پی ژیر بکات، واتە هیزی خوا لە هەموو هیزیک بەتین ترە، سزادان و تۆلەسەندنی بەتین ترە لە هەموو تۆلە و سزادانێکی تر، خوا پەنامان بدات بە میهرەبانی خۆي لە تۆلە و سزادان.

بە بۆنەي هاندانی بپرواداران بۆ جەنگ و تیکۆشان لەلایەن پینغەمبەرە (ﷺ)، بە بۆنەي باسی ئەوانەي که دلی بپروادارانیاں خاوە ئەکردهوە، بە بۆنەي ئەو دوانەوە یاسایەکی گشتی ئەهینی که هەر ئامۆژگاری و هەول و هاندان و کۆمەکی یەک ئەگریتەوە، ئەفەرموی: ﴿مَنْ يَتَّقِ شَفْعَةَ حَسَنَةٍ﴾ هەرکەسیک داوا و واسیته گەری یەکی چاک بکات، بەم رەنگە بۆ شتیك بیئت که رەزامەندی و خوشنوودی خۆای تیا بیئت، لەبەر خوایش بیکات. وەک هەولدان بۆ دەست کەوتن و گەیانندی مافیکی شەری بە خاوەنی، یان بەرگری زیان و ستەمیک لە هەرکەسیک که شیاری ئەوە بیئت، کەواتە تکا و لالەي بۆ مەردومان لە رۆژی دوایی دا بەشیکە لەوە. ﴿يَكْرَهُ أَنْ تَصِيبَ مِنْهَا﴾ بۆ ئەو کەسە هەیه بەشیکي زۆر لە ئەجرو پاداشتەکی، ﴿وَمَنْ يَتَّقِ شَفْعَةَ سَيِّئَةٍ﴾ هەرکەسیک داوا و واسیته گەری یەکی بەدو خراپ بکات، بەم رەنگە بۆ شتیك بیئت که خەشم و نارەزایی خۆای تیا بیئت، وەک هەول دان بۆ بەرگری تۆلە یەکی شەری، یان ژیر پی کردنی مافیك، یان دەست خستنی هەرکەسیک و هەر شتیك که رەواو شایستە نی یە بۆي،

يَكُنْ لَهُ كَفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيمًا ﴿٨٥﴾ وَإِذَا حُجِّيتُمْ بِنَجْيَةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ

رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

﴿يَكُنْ لَهُ كَفْلٌ مِّنْهَا﴾ بۇ ئەو كەسە ھەيە بەشىكى مسۆگەر لە تاوان و خراپەكەى كە ھاوكیش و سەر بەسەرى بىت بە بى كەم و كوپی. كەواتە ئەو كەسەى كە نامۆزگارى ئەكات و ھان ئەداو كۆمەكى ئەكات لەسەر جەنگ لە رىئى خوادا، بۇ ئەو كەسە ھەيە لە ئەجر و پاداشتى ئەو ھاندان و بانگ كردنە و بەرھەمەكانى، ئەو كەسەى كە دلى مەردوم خاوە ئەكاتەو و ھانى ئەدا لەسەر وازھىنان لە تىكۆشان و جەنگ لە رىئى خوادا، بۇ ئەو كەسە ھەيە تاوان و تۆلەى ئەو وتارو كردارەى و ھەموو سەرھەنجام و بەرھەمەكانيان. ئەمە ياسا و بىرو باوەرپىكى گشتى يە بۇ ھەموو داوا و واسىتە گەرى يەكى چاك و شەرعى و بەد و بى شەرعى، بە بۆنەى ئەو دوو شتەو ھىناى كە ئاماژەمان بۇ كردن لەسەرھەتای تەفسىرى ئايەتەكەدا، ئەو ھەش بە پىئى باوى بەرنامەكەى قورئان، كە ياساى گشتى دەرئەكات و ئەھىنى بە بۆنەى رووداوى تايبەتى يەو، شتى تاك و تايبەتى پەيوەست ئەكات بە بىرو باوەرى گشتى يەو، ھەرچونى ھەموو شتەكان پەيوەست ئەكات بە خواو و ئەيانگىرئەو بۆلای خوا، وەك لىرەدا ئايەتەكە دواى ئەھىنى بەم و تە پىروزە: ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيمًا﴾ خوا بە بى سەرھەتا و ھەمىشە توانا و دەسەلات دارە بەسەر ھەموو شتىك دا، يان ئاگادار و پارىزە، كەواتە ھەركەس شايستەى ھەر بەشىك بى پىئى ئەدات، ھەركەس شىاوى ھەر شتىك بىت بۆى ئەنجام ئەدا و فەراھەمى ئەھىنى، لە پاش ئەوئى فىرى كردىن و ھەوائى پىنداين بە واسىتە گەرى شەرعى و ناشەرعى كە ئەو يەكىكە لە ھۆى پەيوەستى نىوان مەردوم، نىنجا باوى رىزگرتن و سلأومان فىر ئەكات دەر بارەى يەكتر ئەمىش يەكى ترە لە ھۆى پەيوەندى و پەيوەستى، يەكىكە لە داوا و واسىتە گەرى چاك، ئەفەرموى: ﴿وَإِذَا حُجِّيتُمْ بِنَجْيَةٍ﴾ بىنگومان باوىك لە باوەكانى مرقاىەتى ھەر لە كۆنەو ئەمە بوو كە مەردومان لەكاتى كەيشتن بە يەك، بە رىزەو و تەيەكى شىرىن ئاراستە ئەكەن بۇ يەك، وەك لەناو عەرەب دا باو

بووه له كۆنهوه نه يانوت: انعم صباحا يان مساء، صباح الخير يان مساء الخير. يان هر
 وتهيه كى تر به هر زمانى تر، وهك رۆژباش و شهوباشى ناو كورد كه ماوهيه كه كراوه به باو،
 به لآم كه نيسلام هات - كه ئايىنى ناشتى و نارامى و ميهره بانى يه - بريارى دا كه نهو وته
 شيرينه يان برىتى بى له سلآو كردن له يه كتر، كه واته له بهر نهوه له تهفسيره كهى دا ئه لىين:
 كاتى سلآوتان لى كرا ﴿حَيُّوْاْ اَحْسَنَ مِنْهَا﴾ ئىوهيش وه لآم بدهنهوه به چاكتر و شيرين تر له
 سلآوى سلآو كهران. بهم رهنگه نه گهر سلآو كهر وتى: السلام عليكم. له وه لآم دا بگوترى:
 و عليكم السلام ورحمة الله. نه گهر نهو وتى: السلام عليكم ورحمة الله، له وه لآم دا بگوترى:
 و عليكم السلام ورحمة الله و بركاته. وهك بهو جوژه له هه ديس دا هاتوو و به ناوبانگه له ناو
 زانايان دا، ﴿وَرُدُّوْهَا﴾ يان له وه لآم دا وينه و تهى سلآو كهر بلىتهوه بوى، واته پىويسته
 له سهرتان وه لآم دانهوه به يه كى لهم دوو جوژه، به لآم بىگومان يه كه م چاكتره له بهر نهوه نهو
 پيش خراوه، له سهر ديمهن و روالته گشتى يه كه ئه لىين: كاتى رىزگيران به هر وشهيهك،
 ئىوهش رىزى رىزگر بگرن و وه لآمى بدهنهوه به چاكتر له وته كهى خوى يان به وينه و
 وته كهى كه رىز ده بىت، به درىزى زانايان باسيان كردوو كه سلآو له سهر كى ده كرى و
 ناكرى، كى له يه كه مجارهوه سلآو ناراسته بكات، به درىزى نه مانه باس كراون، كه واته
 پىويست نى يه ئيمه لىزه دا نهو باسه بكهين، رووكهش و روالتهى ئايه ته كه وا نيشان نه دات
 كه هر چوونى وه لآم دانهوهى سه لام پىويسته، ههروهها وه لآم دانهوهى هر نزاو وتهيه كى
 شيرىنى تروش كه ناراستهى مهردوم بكرى هر پىويسته، بىگومان وه لآم نه دانهوه مايهى
 خهشم و دل ره نجانده، كه واته ئه بى په پرهوى رووكهش و روالتهى ئايه ته كه بكرى له سهر
 باره گشتى يه كه. ئه بى بترسين و په پرهوى ئه م فه رمانه بكهين له سهر بار و شىوه گشتى
 يه كه يشى، چونكه ئايه ته كه دوايى پى نه هينى بهم وته سامناكه: ﴿لَنْ اَللّٰهُ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
 حَسِيْبًا﴾ به راستى خوا لى پرسه رهوه و چاو دى ره له سهر هه موو كرده وه يه كيان كه يه كى له وانه
 ئه م وه لآمى رىزو سه لامه يه كه له م ئايه ته دا فه رمانى پىدا، له كو تايى ئه م ئايه ته دا با هيندىك
 بوه ستين له به رده مى دا و بىر بكه ينه وه له م خالانهى كه ئه يان خاته دل مان و سه رنجمان
 رانه كيشى بو يان:

۱- ئىسلام ئەيەوى گەلى مۇسلمان لە ھەموو بارو روويەكى يەوہ شىۋەو نىشانە و دروشتى تايبەتى خۇى بېى، ئەوہ تا ھەرچۇنى عەقىدە و بىرو باوہر و رۇىم و ياساى تايبەتى خۇى ھەيە ھەروہا ئەيەوى رىزو وتەى رىزىشيان ھەر تايبەتى بىت. وەك دەست نىشانمان بۇ کرد بۇ ئەوہ بە درىژى لە سورەتى (البقرە) دا لە باسى گۇرانى رووگە و ديارىى کردنى رووگەى تايبەتى بۇى، با سەرنجى ئەو باسە بدرى.

۲- ئىسلام بە ھەمىشەيى ھەول ئەدات بۇ بەھىزکردنى پەيوەنى خۇشەويستى و خزمایەتى لە نىوان ئەندامەکانى گەلى مۇسلمان دا کہ بلاو کردنەوہى سەلام و وەلام دانەوہى بە چاکتر و شىرىن تر دەستىكى بالايان ھەيە لە داھىنان و بەھىزکردنى ئەو پەيوەندى يانەدا، وەك بە ئاشکرا ھەست ئەكرى بەو بەرھەمە گرنگە.

۳- ھىنانى ئەم ئايەتى سەلامە لە ناو بەناوى ئەم ئايەتانى جەنگ و كوشتارە لە پىش و پاشەوہ، ھىنانى ئەم ئايەتە نەسىم و ھەناسەيەكى نەرم و ناسك و بۇن خۇش دەرئەخات، رەنگە دەست نىشان بىت بۇ ياسا بنەپەتى يەكەى ئىسلام کہ برىتى يە لە ناشتى و ئارامى و نەھىشتنى بىم و ترس، چونكە لە راستى دا ئىسلام ئايىنى ناشتى مال و خىزان، ئارام و ناشتى گەل، لە پاش دا ئارامى و ناشتى ھەموو جىھان و جىھانى يان، کہ ئەم ئارام و ناشتى يەش تەنھا لە ئىسلام دا ھەيە و ھەر لە بەدى ھىنانى بەرنامەى ئىسلام دا دەست كەوت ئەبى!! بىگومان بىروا بە تاك و تەنبايى خوا يەكەم بنەپەتە بۇ ھەموو ئايىن و شەرىعەتەكانى خوا و ھەموو بىرپارو كاروبارىك ئەبى سەرچاوەكەى ئەو بىرو باوہرە بىت، ئىنجا بىروا بە رۇژى دوايى و تۆلە و پاداشتەكەى زور بەكارو بەھىزە و پالەدرىكى گرنگە بۇ مل كەچى و گوئى رايەلى کردنى بىرپارەكانى خوا، جا بەھوى ئەوہوہ ناو بەناو و بە زۇرى قورئان ئەو دوو بنەپەت و بەندە گرنگە ئەھىنى و سەرنجيان بۇ رانەكىشى تا بەندەكانى خوا مل كەچ بكن بۇ ئەو فەرمان و بىرپارانەى كە لەگەل ئەم دوو بەند و بنەپەتەدا ھاتوون بە تىكەلى،

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا

جا له سهر ئهو باوه ئهوا لیره دا چند فرمان و بریارنک شهینتی و ئهو دوو بهندو بنه پهرته
ئهکات به سهرتا بویان و ئهفرموی: ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ ئهو کهسهی که ناوی (الله) یه هیچ
خوایهک نی یه بیجگه لهو ﴿لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ سویند به خوا کوتان نهکاتهوه له رۆژی
دوایی دا، رۆژی ههئسان و راست بوونه وهتان به زیندوویی له گوپه کانتان بۆلای پرسیار و
حیسابی ئهو رۆژه که ﴿لَارَبِّ فِيهِ﴾ هیچ گومان و دوو دلای یهک نی یه لهو رۆژه دا، واته هاتنی
ئهو رۆژه راسته و هیچ جئی گومان و دوو دلای نی یه، چونکه خوا بهئین و ههوالی داوه به
هاتنی ﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا﴾ ئایا کی له خوا راست تره له بارهی قسه و باس و ههوالهوه،
واته هیچ کهس، چونکه قسه و ههوالی خوا له زانینی تهراوه وههاتوو و دهست نادا بو
له یاد چوون و لی گوپان و درۆ دهلهسه، بیجگه لهوهیش له یاد چوون و لی گوپان و
دهلهسه یه به هیچ رهنگ ناگونجی له گهل خوایهتی دا، بهلام هه قسه و ههوالیک که له لایه
خواوه نههاتی ئهگونجی و دهست ئهدات بو دهلهسه و له یاد چوون و لی گوپان. بهئلی، وهک
له پیشهوه ئاماره مان بو کرد یه کهم ههنگاوی بهرنامهی ئیسلام له تاک و تهئییای خواوه
دهست پی ئهکات، ئیتر ئایا ئهو بهرنامه یه له بارهی پهروه رده کردنی دهروونهوه بیته یان
له بارهی راست کردنهوه و راگیر کردنی گهل و کۆمهل و دانانی یاسا و ریک و پینک کردنی
یهوه، ئایا ئهو یاسایانه له بارهی کاروباری ناوخوی کۆمهلی موسلمانانهوه بیته یان له بارهی
کاروباری دهروهوه بیته، که له سهر ئهوه گهلی موسلمان کردهوه و رهفتار بکات له گهل ئهو گهل
و کۆمه لانه دا، جا له بهر ئهوه ئهم یه کهم ههنگاوهی کرد به بنه پهرته و سهرتا بو چند ئایه تیک
که چند یاسایهکی گرنگیان تیایه سهبارته به کردهوه و رهفتار له گهل ناوخو و دهروهوی
گهل و کۆمهلی موسلمان، ههروهها بهرنامهی ئیسلام دهست پی ئهکات له بپروا به رۆژی

دوایی و کۆکردنهوهی بهندهکانی خوا بۆ حیساب و پرسیار له کردهوهکانی جیهانیان، دهست پێ ئەکات لهم بنه‌رەت و بهنده‌یشه‌وه، بۆ په‌روه‌رده‌کردن و ئاماده‌کردنی ده‌روون، بۆ هه‌نگی‌رساندنی هه‌ست و سۆز و په‌رۆش به‌رامبه‌ر یاسا و به‌ریارو فه‌رمانه‌کانی خوا، وریا کردن و بێدارکردنه‌وه‌ی به‌رامبه‌ر هه‌موو کارو کردهوه‌کانی ئەم ژایانی جیهانه که لهم رۆژه‌دا تاقی کردنه‌وه هه‌یه و له رۆژی دوایی دا سه‌ره‌نجام و به‌ره‌م وهرئه‌گیری، بێگومان ئەم به‌روا و هه‌ست و هۆشه زۆر کارکه‌رو ئیش که‌ریکی به‌تین و به‌هێزه له ده‌روونی دا، ئەو یاسا و به‌ریارانە‌ی که لهم چه‌ند نایه‌تانه‌دا دین به‌شیکن له‌و هه‌موو یاسا و به‌ریارانە‌ی که له‌چه‌ند سووره‌تیکی تردا هاتوون و به‌هه‌موویانه‌وه یاسا و قانونیکی تیرو ته‌واون بۆ ریک و پیک کردن و هۆنینه‌وه‌ی کرده‌وه‌و ره‌فتاری کۆمه‌لی موسلمان، له‌گه‌ل هه‌موو میری و کۆمه‌ل و له‌شکه‌ره‌کانی تر، به‌ پێی هه‌موو رووداو و به‌سه‌ره‌اته‌کانیان: جه‌نگ که‌ر بن، یان کۆتایی هینەر بن، یان دۆست و سویند خوارین، یان بی لایه‌ن بن، یان دۆست و په‌یوه‌ست بن به‌ دۆژمن و جه‌نگ که‌روه‌ه یان سویند خوار بن له‌گه‌ل دۆژمن و جه‌نگ که‌ر، یان بی لایه‌ن له‌گه‌لی... هتد.

ئەم یاسا و قانونه‌ تیرو ته‌واوه ئیسلام دای هینا له یه‌که‌مجاری میژووی جیهان و ئاده‌می یه‌وه بۆ ئەو مه‌به‌سته گرنه‌گه، نه‌ک هه‌ر تیرو شیر له ئارادا بی‌ت و هه‌ر به‌وه ره‌فتار کری و هه‌ک باو بووه له پێش هاتنی ئیسلام دا، له پاش هاتنیشی ئه‌وروپا هه‌ر به‌و جو‌ره ناره‌وا ره‌فتاری نه‌کرد و به‌روای هه‌ر به‌وه بوو تا چه‌رخێ چه‌ده‌هه‌می زایینی و یازده‌هه‌می کۆچی، له‌وی دا بیریکیان کرده‌وه‌و روویان کرده ئەوه ره‌فتار به یاسا بکه‌ن، به‌ریاریان له‌سه‌ردا، به‌لام هه‌ر به‌ قسه و نووسینی رووت و له ناچاری دا به‌هۆی جه‌نگ و ئازاوه‌ی زۆر که به‌ریا بوو له نیوان ده‌وله‌ته به‌هێزه‌کان دا که هاو‌کیشی یه‌کتر بوون له هینو ده‌سه‌لات دا، به‌لام هه‌رکاتی ده‌سه‌لات و زۆر په‌یدا بوو و هاته ئارا، ئەو کاته تووڤ نه‌دری و وه‌ک په‌ندی

فَمَا لَكُمْ فِي الْمُتَفِقِينَ فِتْنَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا

چند حوکم و بریارنکمان به روونی دهست نهکهوی بؤ نهمانه‌ی که باس کران لهم چهند نایه‌تانه‌ی داهاتودا که به‌شیکن لهو بیروباوهره ده‌وله‌تی یانه. له یه‌که‌مجاره‌وه باسی ناپاکه‌کان نه‌کات و بیزاری دهرنه‌بری له برواداران که به‌رامبه‌ر نهو ناپاکانه‌ گورج و گوئل و یه‌ک قسه و یه‌ک بریار نین، به‌لکو دووبه‌ره‌کین له‌گه‌ل نه‌وه‌دا کاروباری نه‌وانه روون و ناشکرایه، نه‌فهرموی: ﴿فَمَا لَكُمْ فِي الْمُتَفِقِينَ فِتْنَتَيْنِ﴾ واته ماتوول خوا فهرمانی داوه به‌ جه‌نگ کردن له ری‌ی نه‌ودا، هه‌ره‌شه‌ی کرد له‌وانه‌ی که ناواته خوازن بؤ نه‌وه‌ی فهرمان دان به جه‌نگ و کوشتار دواخرایه، هه‌روه‌ها هه‌ره‌شه‌ی کرد له‌وانه‌ی که دوا نه‌که‌ون له جه‌نگ کردن یان دلی مه‌ردوم خاو نه‌که‌نه‌وه لی ی، ماتول ته‌نها خویه‌ک هه‌یه و هه‌موو کوئه‌کاته‌وه له روژی دوا‌یی دا بؤ پرسیارو توله و پاداشت، ماتوول کاره‌که به‌و جوړه‌یه نه‌بی هه‌ر فهرمانبه‌ری و گوئی رایه‌لی نهو خویه‌ بکری، که‌واته نایا چی هه‌یه بؤ ئیوه له‌باره‌ی نهو ناپاکانه‌وه که دووبه‌ره‌کین و دوو ده‌سته و دووبه‌شن؟ چی هه‌یه بؤ ئیوه که بریاری ته‌واو ناده‌ن له‌سه‌ر بی بروایی یان ﴿وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا﴾ له کاتی‌ک دا که خوا وه‌ری گنپراونه‌ته‌وه بؤ بی بروایی به‌هوی کرده‌وه‌ی خراپی خو‌یانه‌وه، واته نه‌بوا‌یه توندو تیژ بوونایه و به‌ بی سه‌ر لی کرده‌وه بریاریان بدایه له‌سه‌ر بی بروایی نه‌وانه که ناشکرایه ناپاکن.

سه‌باره‌ت به‌م ناپاکانه چهند ریوا‌یه‌تی‌ک هاتوه، گرنگ‌ترین دوانیانه:

۱- ریوا‌یه‌تی‌ک که نیمامی نه‌حمه‌د نه‌یه‌ینی تا نه‌یباته سه‌ر زه‌یدی کوری سابت - خوا له هه‌موان رازی بی‌ت - که زه‌ید نه‌فهرموی: پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) دهرچوو بؤ جه‌نگی (احد) له‌ویدا کو‌مه‌لنک گه‌رانه‌وه و له‌گه‌لی نه‌چوون، ئینجا هاوه‌له‌کان سه‌باره‌ت به‌وانه بوون به دوو تا‌قم: تا‌قمیک نه‌یانوت: نه‌وانه نه‌کوژین، تا‌قمیکی تر نه‌یانوت: نه‌خیر نه‌وانه بروادارن! ئینجا خوا نه‌م نایه‌ته‌ی هینایه خواره‌وه.

۲- ریوا‌یه‌تی عوفی له (ئیین و عه‌باس) وه - خویان لی رازی بی‌ت - که نه‌فهرموی: نه‌م نایه‌ته هاته خواره‌وه له تا‌قمیک دا که به‌ده‌م موسلمانیتی یان دهرنه‌بری، پشتیوانی بت په‌رسته‌کانیان نه‌کرد، نه‌وانه بؤ کارو پی‌ویستی یه‌کی خو‌یان جارنک له مه‌که‌که دهرچوون، ئینجا وتیان: نه‌گه‌ر هاوه‌له‌کانی محمد تووشمان بین نه‌وا هیچ مه‌ترسی یه‌کمان نابی لی یان، ئینجا برواداره‌کانی مه‌دینه که بیستیان نه‌وانه له مه‌که‌که

دەرچوون، تاقمیکیان وتیان: سوارین با بچین ئهو ترسنۆکانه بکوژین، چونکه پشتگیری دوزمن ئهکهن، تاقمیکى تر وتیان: چۆن ئهوانه ئهکوژن له کاتیک دا ئیوه چی ئهئین ئهوانیش ئهئین: واته موسلمانن، ئایا هر لهبهر ئهوه که کوچیان نهکرد و ولاتی خویمان بهجی نههیشتوو ئیمه خوین و مالیان حهلال بکهین؟ كهواته بوون به دوو تاقم سهبارت بهوانه، پیغه مبه ریش به دیاریانهوه بوو جله وگیری له هیچ کام نهکرد، ئینجا ئهم ئایهته هاته خوارهوه.

ئینجا لهگهڵ ئهمه دا پیاوانی ریوایهتی پیشوو بههیزترن، بهلام ریوایهتی دووم باشتر ئهچیته دلهوه، چونکه لهم ئایهته دا فرمان ئه دا به جهنگ کردن لهگهڵ ئهم ناپاکانه - وهك له دوایی ئایهته كه دا دیت - دهی نه بیستراوه که فرمان درایی به جهنگ و کوشتار لهگهڵ ناپاکهکانی مه دینه دا، پیغه مبه ر(ﷺ) نه کوشتوونی و نه جهنگی لهگهڵ کردوون، به لکو هر چاوپوشی لی کردن تا بو خویمان نه مان و توانه وه، ههروه ها به لگه یه کی تری بههیز هه یه له سه ر ئه وه که مه به ست به وانه تاقمیکى ترن که نیشته جی ی مه دینه نین، به لگه که ش ئه مه یه لهم ئایهته دا ئه فرموی: به دۆستیان دامه نین هه تا کوچ ئه کهن له ری خوادا، واته کوچ ئه کهن بو مه دینه، كهواته مه به ست به وانه تاقمیکى ترن که نیشته جی ی مه دینه نه بوون و ئیتیر له مه که که بووبن یان له ده ور به ری، وه هیشتا فه تخی مه که که روی نه دا بوو، ئینجا با بگه ریننه وه بۆلای ئایهته که بۆ ئه مه ی بیریک بکه ینه وه له وه ی که زۆر به سه ختی و توند و تیزی بیزاری و سه رسوڕ هینانی ده ربیری له هه لۆیستی ئهو بپواداران ه که به و جوړه شل و شۆل بوون ده رباره ی ئهو ناپاکانه، که ئهو شل و شۆلی یه زیانیکی گه وری هه یه له ناو ریزی موسلمانان دا، نیشانه ی شل و شۆلی و کهم هیزی بپواکه یشیانه، هه رچۆنی نیشانه ی کهم و کوپی تیگه یشتنیانه له ئیسلام به جوړی بپوادار و بی بپوا جیا ناکه نه وه له یه کتر، ئهم هه لۆیسته جیا وازه له هه لۆیستی چاوپوشی ناپاکهکانی مه دینه، چونکه ناپاکهکانی مه دینه نه ناسران و به چاوی ناپاکی سه رنج ئه دران و جیا ئه کرانه وه له پاکان و به رگری یان نه ئه کرا، به لکو به رژه وه ندی له وه دا بوو که چاوپوشی یان لی بکری و به گویره ی رووکه ش و رواله ته که یان وهك بپوادار ره فتاریان له گه ل بکری. جا له بهر ئه وه لی ره دا ئهو بیزاری یه سه خته ی ده ربیری له هه لۆیستی ئهو تاقمه بپواداره سه باره ت به و تاقمه ناپاکه، ئینجا هر به وه وه نه وه ستایه وه لی یان،

أَتْرِيدُونَ أَنْ تَهْتَدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾ وَذُوالَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

به لکو بیزاری یہ کی تریشی دہربری لی یان و فہرموی: ﴿أَتْرِيدُونَ أَنْ تَهْتَدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ﴾
 نایا نیوہ تہ تانہ وی رینموونی کہ سیک بکن کہ خوا گومرای کردبی؟ واتہ شتی وا
 نہ گونجاوہ و نیازی تہوہ نہ ککن، کہ واتہ نیازہ کہیش نابی بکن چ جای کردنی، نایا نیوہ
 تہوہ تان تہوی لہ کاتیک دا ﴿وَمَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا﴾ ہر کہ سیک کہ خوا گومرای بکات
 ہر گیز دہست ناکہ وی بؤ ہیچ رینگہ یہک، واتہ ہر کہ سیک بہ ویست و نارہ زوی خوی ری
 گومرای بداتہ بہر، خوا گومرای و بی بروای بؤ فہراہم تہ ہینی، تہو کاتہ ہموو قاپی
 رینموونی لی دائہ خری، بہم رہنگہ دور تہ کہ ویتہ وہ لی ی، ری یہ کی تر تہ داتہ بہر،
 کومہ کی و رینموونی و ہر ناگری، سہرنجی نیشانہ و دروشمی ری راست نادات! نینجا
 ہہنگاویکی تر تہنی لہ دہر خستنی ہلویستی بہد و خراپیان دا، بہم رہنگہ تہنہا بہ
 گومرای خویانہ وہ ناوہستن، بہ لکو ناواتہ خوازن بؤ گومرای بروادارانیش، تہ فہرموی:
 ﴿وَذُوالَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا﴾ تہو ناپاکانہی کہ نیوہ نیازی خیرتان ہہیہ پی یان و چاوہ پروانی
 خیریان لی تہ ککن، تہو ناپاکانہ پی یان خوشہ و ناواتہ خوازن کہ نیوہ بی بروا بین
 ہرچونی خویان بروایان تہ ہینا و بی پروان، ﴿فَتَكُونُونَ سَوَاءً﴾ تا بہ ہوی تہوہ نیوہ و تہوان
 یہکسان بین لہ بی بروای دا، تہو نایینہی کہ نیوہ وان لہ سہری نہ مینی لہ روی زہوی دا.
 نا بہو جورہ قورٹان بی بروای و نیازی بہد و پیسی دہر خستن، کہ واتہ تہو بروادارانہی کہ
 تہو ناپاکانہی بہ بروا دارو دؤست دائہ نان، تہو بروادارانہ ہلہ بوون، بہ دہر خستنی تہو
 نیازو ناواتہ بہدیان بروادارہ کانی وریا کردہوہ و دلی داچلہ کاندن و گورج و گوئی کردنہوہ،
 دلی ہینانہ جوش بہمہی تہوانہ تہیانہ وی تہمان بہش بروا بین لہو نایین و بروایہی کہ بہ
 نرخ تر و خوشہ ویست ترہ لہ ہموو شت بہ لایانہوہ، چونکہ تازہ لہ تاریکی نہ فامی و بی
 بروای ہاتبوونہ دہرہوہ بؤ ناو زانین و روونکی بروا ئیسلام، کہ واتہ زور بہ ہیز و بہ

توندی و به سوژ و په‌رۆشه‌وه ناماده بوون بۆ فرمان‌به‌ری و گوئی رایه‌لی بۆ ئهم فرموده‌ی
 که ناراسته‌ی کردن ﴿فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ اَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ﴾ که‌واته له‌وانه دۆست و
 یارمه‌تی دهر دامه‌نێن هه‌تا کۆچ نه‌که‌ن له‌ ریی خوادا، واته هه‌تا بپروا نه‌هینن له‌ راستی و
 بپرواکه‌یان به‌ راست نه‌گێرن به‌ کۆچ کردنیان له‌ ریی خوادا بی هیچ نیازو مه‌به‌ستیکی تر.
 له‌م نایه‌ته‌ وا وهرنه‌گیری که‌ له‌و کاته‌دا هینشتا په‌یوه‌ندی و په‌یوه‌ستی دلی هیندی له‌
 بپرواداران به‌ بی بپرواکانه‌وه نه‌پچرا‌بوو به‌ ته‌واوی، په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی و نه‌ژاد، په‌یوه‌ندی
 به‌رژه‌وه‌ندی یه‌ک له‌ به‌رژه‌وه‌ندی یه‌کانه‌ی جیهان، له‌به‌ر ئه‌وه قورنان چاره‌سه‌ری نه‌و جوړه
 شتانه‌ی کرد، بپرواداران‌ی فی‌رکرد و ته‌م‌نی کردن که‌ گه‌ل و کۆمه‌لی ئیسلام نابی دامه‌زری
 له‌سه‌ر هیچ کام له‌ په‌یوه‌ندی یه‌کانه‌ی ئه‌م زه‌وی و جیهانه، به‌لکو ئه‌بی دامه‌زری ته‌نها له‌سه‌ر
 بپروا عه‌قیده و له‌سه‌ر رژیمیکی کۆمه‌لایه‌تی که‌ له‌ بپروا عه‌قیده‌وه هه‌لقولابی، جا له‌به‌ر
 ئه‌وه نابی دۆستایه‌تی و یارمه‌تی دان ببی له‌لایه‌ن ئه‌و موسلمانانه‌ی که‌ له‌ ولاتی ئیسلام
 دان، له‌گه‌ل ئه‌وانه‌ی که‌ له‌ ولاتی‌ک دا بن که‌ جه‌نگ نه‌که‌ن له‌گه‌ل ئیسلام دا، ئه‌و ولاته‌ی که‌
 له‌و کاته‌دا جه‌نگی هه‌بوو له‌گه‌ل ئیسلام دا، مه‌که‌که‌ بوو که‌ جیگه‌ و نیشتمانی کۆچ‌که‌ران
 بوو، نابی دۆستایه‌تی و یارمه‌تی دانیان ببی له‌گه‌ل ئه‌وانه‌ی که‌ له‌و کاته‌دا له‌ مه‌که‌که‌دا بوون،
 هه‌رچه‌ند به‌ده‌م موسلمان بوون و موسلمانیتی یان دهرنه‌ب‌ری، نابی هه‌تا کۆچ نه‌که‌ن له‌
 مه‌که‌که‌ و نه‌یه‌ن بۆ لای گه‌ل و کۆمه‌لی موسلمان له‌ مه‌دینه، ئه‌بی کۆچ کردنه‌که‌یشیان له‌به‌ر
 خوا بی‌ت و له‌ ریی خوادابی‌ت، له‌به‌ر پینک هینانی گه‌ل و کۆمه‌لیکی موسلمان بی‌ت که‌ به‌
 پئی به‌رنامه‌ی خوا بژی. ئینجا ئه‌گه‌ر به‌و جوړه‌یان کرد، به‌م ره‌نگه‌ ده‌ستیان هه‌لگرت له‌
 که‌س و کارو مال و سامان و نیشتمان و هه‌موو به‌رژه‌وه‌ندی یه‌کیان و به‌جی یان هینشتن،
 کۆچیان کرد بۆ ولاتی ئیسلام هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که‌ بژین به‌ پئی به‌رنامه‌که‌ی ئیسلام، ئه‌گه‌ر
 به‌و جوړه‌یان کرد ئه‌وا ئه‌بن به‌ نه‌ندام له‌ گه‌ل و کۆمه‌لی ئیسلام، ئه‌بن به‌ هاو‌نیشتمانی
 موسلمانه‌کان، ئه‌گه‌ر به‌و جوړه‌یان نه‌کرد و سه‌رپینچی یان کرد له‌و کۆچ کردنه، ئه‌وا هیچ
 نرخیک نی یه‌ بۆ قسه‌ی روت که‌ کرده‌وه به‌ درۆی بخاته‌وه،

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَعُدُّوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَنَحَّضُوا مِنْهُمْ وَلَا تَصَيِّرُوا ۞ لَا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصْرَتِ صُدُورُهُمْ أَنْ يَقْتُلُوكُمْ أَوْ يَغْلِبُوكُمْ قَوْمَهُمْ

وهكو نهفهرموی: ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا﴾ ئینجا نهگه رويان وهرگنپرا له كوچ کردن که نيشانهی بپروا هینانی راسته قینهیه، واته كوچیان نهکرد و هر مانه وه له ولاتی جهنگ و بی بروایی دا ﴿فَعُدُّوهُمْ﴾ نهو کاته بهدیل بیانگرن کاتی بهره سستان کهوتن ﴿وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ﴾ بیانکوژن له هر شوینیک دهستان کهوتن، با خاکی حهره میش بیت، چونکه نهوانه وهك بت په رسته کان وان، ﴿وَلَا تَنَحَّضُوا مِنْهُمْ وَلَا تَصَيِّرُوا﴾ هیچ دوست و یارمتهی دهریک لهوان وهرمهگرن و هیچ کامیان مهکن به دوست و یارمتهی دهر، واته به تهواوی لی یان دورکه ونه وه نهگه ر وستان دوستایه تی و یارمه تیتان پیشکش بکن لی یان وهرمهگرن، وهك له پیشه وه دست نیشانمان کرد، نهو حوکم و بریاره بهلگه یه کی ناشکرایه له سر نه وه که مه به ست بهم ناپاکانهی ئیره ناپاکه کانی مه دینه نین، چونکه ناشکرایه که نهوان چاوپوشی یان لی کرا و هیچ کاتی بهم جوړه رهفتاریان له گهل نهکراوه. بیگومان ئیسلام چاوپوشی نهکات له خاوهن بیرو باوه په کانی تر که دژی ئیسلامیشن، زوریان پی ناهیننی له سره موسلمان بوون، نهوانه بویان هیه به ناشکرا بیرو باوه پی خویمان دهر برن، ته نانهت لهو کاته دا که له ولاتی ئیسلام و له ژیر سایه ی دهوله تی ئیسلامیشن دابن، به مهرجیک بانگی موسلمانان نهکن بو بیر و باوه په کانی خویمان، ره خنه و ته شهر ناراسته ی ئیسلام نهکن، به سه بو نهوان که ئیسلام زوریان لی ناکات له سره موسلمان بوون، پاریزگاری مال و خوین و نامووسیان نهکات، به بی جیاوازی ری یان لی ناگری له هیچ خیر و بیرکی نیشتمان و ولات، وهك موسلمانان کان، لی یان نهگه ری که به پی یاسا و شهریه تی خویمان رهفتار بکن بو ناوخوی خویمان.

ئیسلام تا نهو رادهیه چاوپوشی نهکات له گهل نهوانه ی که به ناشکرا دژو دووبه ره کین له گهل ئیسلام دا له بیرو باوه پردا، به لام چاوپوشی ناکات و وان ناهیننی لهوانه ی که به دم موسلمانیتی دهر نه برن و به کرده وه دژی ئیسلامن، چاوپوشی ناکات لهوانه ی که به دم شایه تمان نه هینن، ئینجا دان نه نین به هر بیرو باوه ریکی تردا، دان نه نین به وه دا که هیچ شتیکی تر بیجگه له خوا مافی حاکمیتی و دانانی یاسای هیه. نهو چاوپوشی یه ناکات

دەربارەى ئەو كۆمەلە ناپاكا كە بەدەم موسلمانىتى دەرئەبىن، ئىنجا ئەمىننەو لە ولاتى بى
 بىرواىى و جەنگ دا و يارمەتى و پشتىوانى دوژمانى ئىسلام ئەكەن! ئەو ش لەبەر ئەو يە
 كە ئەو چاوپوشى نى يە، بەلكو ئەو شل و شۆلى بەكار هېنانە لەگەل ئىسلام دا، راستە كە
 ئىسلام بىرو باوهرى چاوپوشى يە، بەلام ئەمەش ھەر راستە كە ئىسلام بىرو باوهرى شل و
 شۆلى و بى كارەىى نى يە!

ئىنجا لەو بىرارو فەرمانى بەدىل گرتن و كوشتنە دوو تاقم دەرئەكات لەو كۆمەلە
 ناپاكانەى كە باس كران:

۱- ئەوانەى كە لە ولات دەرچن و پەنا ئەهېنن بەگەل و كۆمەلەك كە لەگەل موسلمانان دا
 پەيمانىكىان بەستوو، لەم كاتەدا ئەچنە رىزى ئەو گەل و كۆمەلە و بە وىنەى ئەوان
 رەفتارىان لەگەل ئەكرى.

۲- ئەوانەى كە ئەيانەوى بە بى لايەن بەمىننەو و جەنگ لەگەل ھېچ لايەك ناكەن.

دەربارەى يەكەم ئەفەرموى: ﴿لَا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَى قَوْمِ بَيْتِكُمْ وَيَبْتَغُونَ رَيْثَهُمْ﴾ واتە ئەو ناپاكانەى
 كە باس كران بەدىل بىانگرن و بىانكوژن لە ھەر شوئىك دەستتان كەوتن، مەگەر ئەوانەيان
 كە لەناو دوژمنەكان دەرچن و بگەنە ناو گەل و كۆمەلەك كە لە نىوان ئىنو و ئەوان دا
 پەيمانىك ھەبى، واتە تىكەلى ئەوانە بىن و بچنە رىزى ئەوان. دەربارەى دووم ئەفەرموى:
 ﴿حَصْرَتْكُمْ حَصْرَتٌ صُدُّوهُمْ أَنْ يُقْبِلُوا قَوْمَهُمْ﴾ بىنچگە لەوانەى كە ھاتىن بۆلای ئىنو لە
 كاتىك دا كە دلىان بىزار و تەنگ بىت لەوھى كە جەنگتان لەگەل بكن يان جەنگ بكن لەگەل
 كۆمەل و تىرەكەى خۆيان، واتە ھەركام لەو دوو بارەيان پى ناخوشە لەبەر ئەو ئەيانەوى بى
 لايەن بن. بىگومان ئىسلام نايىنى نارامى و ناشتى يە و دژى جەنگ و كوشتارە، مەگەر
 يەخەى بگرى و ناچار بى، بەم رەنگە بەرگرى بگرى لە راگەيانندن و بانگ كردنى مەردوم
 بۆلای، بانگ كردن و بانگەوازەكەى بوەستىنرى، يان سزاو نازارى موسلمانەكان بەدى، لەم
 دوو كاتەدا ناچارەو ئەبى رىنگەكەى پاك بكاتەو. لەو دىك و چل و چىوھى كە رىى لى
 ئەگرن، دەى خۆ ناشكرايە ئەم دوو دەستەيە كە دەرى كردن ھېچ كام لەو دوو تاوانەيان نى
 يە، كەواتە زۆر رىك و رەوايە جوئى كردنەوھيان لە تاوانبارەكان و رەوا ئەدرى ئە بە دىل
 گرتن و نە كوشتنىان، بەلام لەبەر ئەوھى يەكەم تاقم ئەچىتە رىزى پەيماندەران، پاراستنى
 پەيمان لەلایەن بى بىرواكانىشەو بە رىك و رەوا سەير كراو و ھېچ جى قسە و باس و سەر
 لىكردنەو نىيە، لەبەرئەو پىويست نەبووزىادەقسەى لەسەرىكات و شىرىنى بكات لەبەرچاو،

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَطَهُمْ عَلَيْهِمْ فَلَقَتَلُواكُمْ فَإِنْ أَعْتَرَلُوكُمْ فَلَمْ يَقْتُلُواكُمْ وَالْقَوَا إِلَيْكُمْ أَلْسَلَمَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿١٠﴾ سَتَجِدُونَ ءَاخِرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلٌّ مَارَدُوا إِلَى الْفِتْنَةِ أَرْكَسُوا فِيهَا

به لأم تا قمی دووم ناگاته رادهی نهو، لهبر نهوه نهه بارهی روونتر کردهوه و بریاره که ی شیرین کرد و فهرموی: ﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَطَهُمْ عَلَيْهِمْ﴾ نه گهر خوا بیویستایه نهوانه ی به تین و به هیز نه کرد به رامبه رتان، سام و بیمی نیوه نه نه هیشت له دلیان دا، ﴿فَلَقَتَلُواكُمْ﴾ به هوی نهوهوه جهنگتان له گهل نه کردن، واته خوا میهره بان ی کرد که ترس و بیمی نیوه ی خسته دلی نه مان تا خویمان جوئی کردهوه له که س و کاره جهنگ که ره کان یان و بی لایه ن بوون، که واته نیوه ش لی یان گهرین و ناشتی یان له گهل بکن و مل که چی بریارو فهرمانه که ی خوا بن و زیاد له وه ری ی هیچتان نی به وه کو نه فهرموی: ﴿فَإِنْ أَعْتَرَلُوكُمْ﴾ نه گهر نهوان که ناگیر بن لیتان و بی لایه ن بن ﴿فَلَمْ يَقْتُلُواكُمْ﴾ به م رهنگه جهنگیان له گهل نه کردن، ﴿وَالْقَوَا إِلَيْكُمْ أَلْسَلَمَ﴾ مل که چی یان ناراسته کردن و جلهوی کاری ناشتی یان دایه دستتان، نه گهر نهوان به و جوړه یان کرد ﴿فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا﴾ نهو کاته خوا هیچ ریگه یه کی دانه ناوه بو نیوه به سهر نهوانه وه، واته خوا ریتان نادا که بیانکن به دیل و بیانکوژن، نهو بریاره ی که دای به رامبه ر جهنگ که ران نابی به کار به یتری بو نه مان. نا به و جوړه گرنگه ده ست کاری دهرونی نهو موسلمانانه ی کرد که زور به غیره ت بوون له سهر نایینه که یان و لهوانه بوون که دلیان بی نارام بی ت به رامبه ر نهو بریارو هلهوینسته، ده ست کاری یان نهکات به و به ره و میهره بان ی خوا که کاریکی وای کرد که به رگری نهوانه ی کرد و ژماره ی دوژمنهکانی که م کرد و نه رکی موسلمانانهکانی که متر کرد و ده ست نیشانی کرد به وه ی که خیر له مه دایه، که واته با نه م ریگه یه بده نه بهر، به دوا ی نهو شهرو جهنگه دا نه گهرین که خوا دووری خستوه ته وه لی یان، ماتوول هیچ زیان و سهر شوپری یه کی تیا نی یه، نه بو خویمان و نه بو نایینه که یان، به لی، بیگومان نیسلام جلهوگیری نهکات له ناشتی یه که ماق له مافهکانی نیسلامی تیا ژیر پی بکری، یان هوی زیان و سهر شوپری بی ت بو گهل و کومه لی موسلمانان، نیسلام فهرمان نه دات به جهنگ و کوشتارو پیویستی نهکات - وه ک چند جار ناماژمان بو کرد -

کاتی که ری بگریی له راگه یاندن و بلاو کردنه وهی نایینه کهی خوا، کاتی که مردوم نه توانی به نازادی و سهر بهستی نایینی خوا بگریته گهردن، کاتی که موسلمان بخریته ژیر نه شکه نجه و سزاو نازار، نیتر بیجگه لهم کاتانه ناشتی و جهنگ نه کردن یاسا و داخوازی نیسلامه.

تاقمیک له زانایانی تهفسیر لهسهر نهوهن که رستهی ﴿وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ﴾ تا دوایی نایه ته که گشتی یه بو هردوو تاقمه که و هوئی راست و رهوایی دهرکردنی ههردوو له حوکم و بریاری جهنگ که ره کانه. به لام تهفسیره کهم لهسهر رای نهوانه کرده وه که نهو وته و رسته یه تایبه تی نه کهن هه به تاقمی دووه مه وه له بهر دووشت:

۱- وهک له پیشه وه وتمان: دهسته یی کهم نه چنه ریزی پهیمانده ران، وه پهیمان دهرانیس به بی سهر لی کردنه وه جهنگیان له گهل ناگری به لای هه مووانه وه.

۲- وتهی ﴿اعْتَرَلُوكُمْ﴾ له گهل دووهم دا ریک و پیک تره، له گهل نهو هیش دا هیچ دژی نه وه نیم نه گهر بگریین به گشتی وهک نهو تاقمه زانایانه یی لهسهره.

نیسلام بهو جوره چاوپووشی نهکات لهوانه یی که باس کرا، به لام دهسته و تاقمیک تر هه نهو چاوپووشی یه یان لی ناکات، چونکه نهمانه ناپاکیکی به دن، هیچ پهیمانیکیان نه بهستوو له گهل موسلمانان دا، په یوه ندیشیان نی یه به پهیمان دارانه وه، نیسلام به رامبه ر بهمانه ری نه دا که رهفتاریان له گهل بگری به وینه یی کهم تاقمی ناپاکانی پیشوو، نه فهرموی: ﴿سَتَجِدُونَ الْآخِرِينَ﴾ چه ند که سانیکی ترتان دهست نه کهوی. واته جیاوازن لهو دهسته و تاقمانه یی تر که باس کران، نهمانه دوو روو و ریبازن ﴿رَبِّدُونَ اَنْ يَّامُنُوكُمْ وَيَاْمُنُوْا قَوْمَهُمْ﴾ نه یانه وی که بی ترس و بی باک بن له نیوهو، بی ترس و بی باکیش بن له گهل خزم و خویشه که یی خو یان دا، ﴿كُلُّ مَارِدٍ اِلَى الْفِتْنَةِ﴾ هه رجاری بانگ بگرین بو هاوبهش رهوادان بو خوا وهک (سدی) نه فهرموی. یان بو جهنگ کردن له گهل موسلمانان وهک هیندی تر نه فهرمون. ﴿اَزْكُوْا فِيْهَا﴾ وه ره گهرینه رینه وه تیای دا زور به خراپی و ناشیرینی، واته نه گهرینه وه بوئی زور به تین و تیزی، له (نبین و عه باس) هوه نه گهرینه وه که نه فهرموی: یه کی لهوانه گهل و کومه له که یی پی یان نهوت: نایا تو پروات به چی هیناوه؟ نهویش نه یوت: بپروام هیناوه بهم مهیمونه. بهم دوو پیشکه، بهم قولانچه یه. واته بهو شیوه زور پیسه نه گه رایه وه بو بی بروایی و وته یی پیسی بهدم دا نه مات و لاقرتی نه کرد به نایینی نیسلام،

فَإِنْ لَمْ يَعَزِلْوكُمْ وَيُلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَامَ وَيَكْفُوا أَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَأَقْلُبُوهُمْ حَيْثُ تَفَقَّسْتُمُوهُمْ

وَأُولَئِكَ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١١﴾

ئهوانه بار و حالیان و ابوو لهبهر نهوه نیسلام چاوپوشی لی نهکردن و ده‌باریه‌یان
فرموی: ﴿فَإِنْ لَمْ يَعَزِلْوكُمْ﴾ نینجا ئهوانه نه‌گهر که‌نارگیر نه‌بوون لی‌تان ﴿وَيُلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَامَ﴾ مل
که‌چی یان ناراسته نه‌کردن و جله‌وی نارام و ناشتی یان نه‌دایه ده‌ستتان ﴿وَيَكْفُوا أَيْدِيَهُمْ﴾
به‌رگری خو‌یان نه‌کردن و ده‌ستیان نه‌کی‌شایه‌وه له‌جه‌نگ کردن له‌گه‌لتان ﴿فَخُذُوهُمْ﴾ نه‌و
کاته بیانگرن به‌دیل ﴿وَأَقْلُبُوهُمْ﴾ بیانگوئن ﴿حَيْثُ تَفَقَّسْتُمُوهُمْ﴾ له‌هر شوینیک به‌رده‌ستتان
که‌وتن و بو‌تان گونجا ﴿وَأُولَئِكَ﴾ ئه‌وانه‌ی که‌ با‌سمان کردن بو‌تان ﴿جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا
مُبِينًا﴾ گیراومانه بو‌تان به‌سه‌ریانه‌وه رابه‌رو به‌لگه‌یه‌کی روون له‌سه‌ر راست و ره‌وایی کوشتن
و به‌دیل کردنیان، اته‌ دوژمنایه‌تی و بی‌بروایی و غه‌درو ناپاکی یه‌که‌یان به‌لگه‌یه‌کی
ناشکرایه به‌ ده‌ستتانه‌وه بو‌ئه‌وی ئه‌و کوشتن و به‌دیل گرتنه‌یان به‌سه‌ر بینن. یان
ده‌سه‌لاتیکی ناشکرمان پینداون به‌م نیزنه و فرمانمان داون به‌گرتن و کوشتنیان.

نیسلام له‌گه‌ل ده‌سته‌ی پیشوودا چاوپوشی و نارام و ناشتی به‌کار هی‌نا. به‌لام لی‌رده‌دا
لی نه‌بوردن و توندو تیژی به‌کار هی‌نا، چونکه نیسلام له‌هموو کاروباری دا‌هه‌میشه له
ناوه‌راست دا‌ئه‌وستی و مییانه‌یه، به‌بی‌زیاده‌ره‌وی و که‌م و کوپی، نه‌رمی و چاوپوشی
به‌کار نه‌هینی له‌کات و شوینی خو‌ی دا، که‌واته ئه‌و که‌سانه‌ی که له‌هموو کارو کاتیک دا
غیره‌ت نه‌یانگری و رائه‌په‌رن و ئه‌یانه‌وی توندو تیژی و سه‌ختی به‌کار به‌ینری. ئه‌وانه
هه‌لن و لایان داوه له‌ناوه‌راستی رنگه راسته‌که‌ی نیسلام! هه‌روه‌ها ئه‌وانه‌ش که‌شل و شول
و دل لاوازن و ئه‌یانه‌وی له‌هموو کارو کاتیک دا‌کزی و نه‌رمی به‌کار به‌ینری و وا‌نیشان
ئه‌ده‌ن که‌ نیسلام هر له‌سه‌ر ئه‌م باره‌یه، جا له‌بهر ئه‌وه چهند عوزرو به‌هانه ئه‌هینتی‌ته‌وه بو
نیسلام که‌ جیهادی پیوست کردوه، وه‌ک نیسلام که‌سینک بیت له‌ناو قه‌فه‌زی دادگا پی

گيرابی و ئەمانیش بە ناچارى بەرگرى لى ئەكەن و ئەيانەوى بە ھەرچۆر بوو تەبرى يەى
 بکەن و تاوانەكەى بشارنەوہ! ئەو دلسۆزانە بەرگرى لى ئەكەن و ئەلین: ئىسلام سەراسەر لى
 بوردن و چاوپۆشى و ناشتى يە، تەنھا ئەيەوى بەرگرى بکات لە خاک و ولاتەكەى و لە گەل و
 کۆمەلى مۇسلمانان و ئىترەقى بەسەر ھىچ كەسىكى ترەوہ نى يە و دەست درىژى ناکات.
 ئەو دلسۆزانە كە بەو جۆرە پىنە و پەرز و بەھانە بەكار ئەھىنن، بىگومان ئەوانەش ھەر
 ھەلەن و لایان داوہ لە رى راستەكەى ئىسلام، ئىتر تىنەگەيشتون لە ئىسلام يان
 تىگەيشتون، بەلام دل لاواز و بېروا لاوازن و ئەيانەوى خۇپارىزى بکەن و بە نارام و
 رەھەتى سەرىكەنە خەو و خواردن و رابواردنى خۇيان!! مۇسلمانى راستەقىنەى نەترازاو لە
 ناوہراستى رىگە راستەكەى ئىسلام بە ھەموو كەشخە و سەربەرزى و شانازى يەوہ ئەلى
 ئىسلام ئاين و شەرىعەتى خوايە، ھاتووہ بۆ ئەوہى چاودىر و كاربەدەست و حوكمرانى
 جىھان و جىھانىان بىت، رژىم و بەرنامەيەكى وايە كە لە ژىر سايەى دا ھەموو كەس
 بھويتەوہ و ماف و ئازادى و سەربەستى پارىزاو بىت، بە بېروادار و بى بېرواوە، بە بى
 لايەنگىرى و جياکردنەوہ، ئىسلام نەبەستراوہ بە ولات و نىشتمانىكى تايبەتى يەوہ، بەلكو
 ھاتووہ بۆ بەرگرى كردن لە مافى ھەموو كەس، ئازادکردنى ھەموو ناوچە و ولاتىك لە ھەموو
 ستەم و ناھەقى يەك، ئىنجا ئەگەر ھەموو جىھان و جىھانى يان بىتە ژىر سايەى ئىسلام و
 بىگرنە گەردن و بېرواى پى بىنن ھىشتا ئىسلام كارى تەواو نابى، چونكە ئەو كاتە ئەبى
 چاودىر و پاسەوان بىت و ماوہنەدا بۆ ھىچ لادان و ترازان و لارى يەك كە بە سروشت بنەبەر
 ناكرىن و جىھان پاك ناكرىتەوہ لى يان، كەواتە تىكۆشانى ئىسلام ھەرگىز دوایى ناىەت تا
 جىھان جىھانە! ئەبى ئىسلام بەم شىوہيە سەرنج بدرى و بېرواى پى بەئىرى، ھەر كەسىك
 بۆچوون و بېرواى بە ئىسلام لەسەر ئەو بارە ئەبى كە باسمان كرد، ئەو كەسە نە مۇسلمانە و
 نە لە ئىسلام حالى بووہ.

وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا أَنْ يَقْتُلُوا الْمُؤْمِنِينَ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ۗ وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ كَفَرَ بِرَبِّهِ ۗ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ
 وَدِينَهُ مُسْلِمَةً إِلَىٰ أَهْلِهَا إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانُوا مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُمْ مُؤْمِنُونَ
 فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ

لهم چند نایه‌تی را بردووه‌دا باسی په‌یوه‌ندی موسلمانان کرا له‌گه‌ل نه‌و چوار تاقم و کو‌مه‌له‌دا که روون کرانه‌وه، باسی که‌سانیک کرا که کوشتنیان حه‌لال بی‌ت، نینجا دیته‌سه‌ر باسی په‌یوه‌ندی ب‌روداران له‌گه‌ل یه‌کتر‌دا، باسی کوشتنیان نه‌کات بو‌یه‌کتر نیت‌ر به‌ه‌له‌یان به‌دهستی قه‌ست که نه‌مه‌یان زور ناراست و نار‌ه‌وایه، له‌به‌ر نه‌وه روودانی زور به‌دور نیشان نه‌دات، نه‌فه‌رموی: ﴿وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا أَنْ يَقْتُلُوا الْمُؤْمِنِينَ إِلَّا خَطَا﴾ هیچ کاتی شایسته نه‌بووه و کارو پیشه‌ی ب‌رودار نه‌وه نی‌یه که به‌ناهق ب‌رودار ب‌کوژی، چونکه ب‌رواکه‌ی جل‌ه‌وگیرو به‌رگری یه‌تی له‌کاری و نار‌ه‌وا، مه‌گه‌ر به‌ه‌له‌و له‌کاتی ه‌له‌کردن دا که مرو‌ة به‌سروش‌ت ه‌له‌بازه‌و ه‌له‌نه‌کات. واته‌نابی شتی و له‌ب‌رواوه روو‌ب‌دا مه‌گه‌ر به‌ه‌له‌که له‌ژی‌ر ده‌سه‌لات دا نی‌یه. نینجا نه‌م کوشتنه‌ه‌له‌یه‌سی بار و جو‌ری ه‌یه:

- ۱- کوشتنی ب‌رودارینک که له‌ولاتی نی‌سلام دا بی‌ت و که‌س و کاریشی ب‌رودار بن.
- ۲- کوشتنی ب‌رودارینک که له‌ولاتی دو‌رمنانی نی‌سلام دا بی‌ت و که‌س و کاری بی‌ب‌روا و جه‌نگ که‌ر بن له‌گه‌ل موسلمانان دا.
- ۳- کوشتنی که‌سیک که‌گه‌ل و کو‌مه‌له‌ی په‌یمانیان به‌ستبی له‌گه‌ل موسلمانان دا. نیت‌ر په‌یمان‌ی ناشتی و جه‌نگ نه‌کردن یان په‌یمان‌ی رازی بوون به‌سایه‌داری نی‌سلام و ژیانیان له‌سایه‌ی ده‌وله‌تی نی‌سلام دا.

که‌واته باگو‌ی شل که‌ین بو‌حوکم و ب‌ریاری خوا سه‌ب‌اره‌ت به‌ه‌رسی جو‌زه‌که: ده‌ریاره‌ی یه‌که‌م نه‌فه‌رموی: ﴿وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَا﴾ ه‌ره‌که‌سیک ب‌رودارینک ب‌کوژی به‌ه‌له‌ ﴿فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ﴾ نه‌وه له‌سه‌ریه‌تی نازاد کردنی مه‌ردومیکی ب‌رودار که مالی ب‌کوژی بی‌ت نیت‌ر نایا مندال بی‌ت و ب‌ریاری ب‌روداری درا بی‌به‌ه‌وی ب‌روداریسی باوک و دایکی یان یه‌کیکیان

﴿رَدِيَّةٌ مُسَكَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهَا﴾ لهسهریهتی خوینیك - واته مائیک - که بدری به خوین رهس و

کهله پور بهری کوژراوه که دابهشی بکن له ناو خویمان دا بهو جوړه ی که شرع کهله پوری مردو دابهش نهکات. نهو بکوژه پیویسته لهسهری نازاد کردنی یهکیک - که نازاد کردنی وهک زیندوو کردنهوهی وایه - له باتی نهوهی که یهکیک له ناو بردووه لهگهل و کومهئی موسلمان، نهو خوینهش بدری بو هیواش کردنهوهو نارام دان به دلئی نهو کهس و کاره که یهکیکیان له دست دهرچووه، هم لهباتی هر سوود و قازانجیک که لهوانه بیئت دست کهوتیان ببی لهلایه ن کوژراوه که یانهوه، نا بهو جوړه نیسلام دور بینی و چاودیبری نهکات بو هه موو بهرزه وهندی بهندهکانی خوا، نهگهر نهوان گوئی رایهل بن و پهیرهوی بکن نهو خوینه له ریوه نهکهویته سهر بکوژ. بهلام بهلای کومهل و جهماوهری زانایانهوه کهس و کاری پشتی نهیدن نهگهر نهوانه نهبوون لهسهر(بیت المال) ه، واته دهولهتی نیسلام نهیدات، نهگهر نهوهیش نهبوو نینجا نهبی بکوژ بیدات، بههرحال نهو خوینهی لهسهره و نهبی بدری به کهله پور بهران، ﴿لَا أَنْ يَصَدَّقُوا﴾ مهگهر نهوان به خیرو سهدهقهی خویمان ببورن. نهو ماله له ریوه خوشتره نهگهر نهوه نهبوو نرخی خوشتر، خوشترین سهد سهره بو خوینی پیاو و نافرته به بی جیاوازی بهلای هیندی له زانایانهوه، وهک رووکش و روالهتی نایهتهکش وانهگهیهنی، بهلای زوربهی زانایانهوه خوینی نافرته نیوهی خوینی پیاو، چونکه نیمامی عمرو علی و نیبن و مهسعود بهو جوړه بریاریان داوه، هم له شایهتی و کهله پور بردن دا نیوه نهبن، هم به کوشتنی پیاو زبانی کهس و کار و زورتر و گهورهتر به شیوهی گشتی و له زوربهی کات دا. دهربارهی تاقمی دووه نهفهرموی: ﴿فَإِنْ كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ عَدُوِّكُمْ﴾ نینجا نهگهر نهو کوژراوه له کومهئیک بوو که دورمنه بو نیوه ﴿وَهُوَ مُؤْمِنٌ﴾ له کاتیك دا که خوی بروداره ﴿سَخَّرَ لَكُمْ رِقَبَتَهُ مَوْلَانَكُمْ﴾ نهوه لهسهریهتی نازاد کردنی مهردومیکی برودار، له باتی نهو بروداره که کوژرا و له کیسی موسلمانان چوو، بهلام خوینی لهسهر نی یه، چونکه کهس و کاره کهی دورمنی نیسلام و موسلمانان و جهنگیان لهگهل نهکن، کهواته نارواهیه مائیان پی بدری و نهوانی پی بههیز بکری و یارمهتی بدرین لهسهر دورمنایهتی یهکهیان،

وَإِنْ كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فِدْيَةٌ مَسْلَمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ، وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ

دو باره سی یه نه فهرموی: ﴿وَإِنْ كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ﴾ نه گهر نهو کوژراوه له گهل و کومه لیک بوو که له نیوان نیوه و نهوان دا په ایمانیک ههیه، ﴿فِدْيَةٌ مَسْلَمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ﴾ نهوه له سه ریته خوینیک که بدری به کهس و کاری له باتی نهو زیانهی که لی یان که وتوو به هوی کوشتنی یه کیکیان ﴿وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ﴾ نازادکردنی مهردومیکی پروادار. له م سی یه مه دا نه یه فرموو: کوژراوه که پروادار بی، له بهر نهوه هیندی له زانایان به شیوهی گشتی نه یگرن و نه فرمون: نه گهر کوژراوه که بی پروایش بیت هر پیویسته خوینی بدری و یه کیکیش نازاد بکری له باتی دا، چونکه په ایمانه کیان خوین و مالیان نه پاریزی به وینهی پاراستنی موسلمانان، به لام له بهر نهوهی باسه که هر له یه که مجاره وه باسی کوشتنی پرواداره به هله، دو باره پیشوو که بریویه تی به سر پروادار دا، که واته سی یه همیشه هروهک دووانه پیشوو که بیت چاکتره و دل بو نهوه باشر نه پروا، روکه شی نایه ته که پیش هه روا نه گه یه نی، چونکه نهو راناوهی که له (کان) هدا ههیه نه بی بگه ریته وه بو نهوهی که له پیشی یه وه باس کراوه و نهویش هر کوژراوی پرواداره، به لگه یه تریش له سر نهوه که مه به ست کوژراوی پرواداره نه مه یه که پیغه مبه ره (ﷺ) خوینی بریار دا بو هیندی له کوژراوانی بی پروای په ایماندار، باسی نهوه نه کراوه لهو ریویه ته دا که نازاد کردنی مهردومی پیویست کردی له سر کوشتنی نهوانه، که واته نهوهی پیویست بیت بو بی پروا هر خوین دانه، نهوهیش له کرده وهی پیغه مبه ره وه (ﷺ) وه رگیراوه نهک له نایه ته وه، نهوهی که له نایه ته دا هاتوو هر بو پرواداره. ﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ﴾ نینجا هر کهس دهستی نه که وت له بهر بی دهستی یان له بهر نه بوونی بهنده یان هر رژیم کویله یی نه ما، له بهر هر کام ﴿فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ﴾ نهوه له سه ریته ریژووی بو نه نه گرا نایا له باتی نهوه دا خوراک نه دات وه که فاره ی ظاهر یان نا؟ رای زانایان به چند جوړیکه با سرنجی کتیبه کان بدری ﴿تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ﴾ واته خوا نهوهی دانا له بهر وه رگرتنی توبه لهو بکوژه یان له بهر سووک کردنی کاره که له سر نهو بکوژه،

وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٢﴾ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ
 خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿١٣﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
 إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَيَبَتُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَىٰ إِلَيْكُمْ السَّلَامَ

له لایهن خواوه ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ خوا زانایه به هموو شتی که یه کی لهوانه
 حال و باری نهو بکوژیه، کاردروست و لیزانه له هموو کارو کردهوه و بریاره کانی دا، که
 یه کی لهوانه نهو بریارانه بوون که له باره ی کوشتنی هه لهوه بیته.

نینجا دیته سهه باسی کوشتنی بروادار به ناههق و به دهستی قهست، گه وره یی نهوانه به
 جوژی باس نهکات که هه رکه سینک بروادار بیته هه رگیز ناتوانی نیازی شی بکات چ جای
 کردنی، نه فهرموی: ﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِدًا﴾ هه رکه سینک بروادارنک بکوژی به ناههق و
 به دهستی قهست بهم رهنگه نیازی کوشتنی بکات و به شتیکی بی که لهوانه بیته مهردوم

بکوژی و، بیشزانی که نهو نیاز کراوه موسلمان و برواداره ﴿فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ﴾ توله ی نهو
 که سهه دوزه خه که تیای دا بیته ﴿خَالِدًا فِيهَا﴾ به هه میشه یی تیای دا به بی دواهاتن و
 برانه وه، یان به مانه وه یه کی زور دورو درنژ تا نهو کاته ی خوا نه یه وی و بریاری نه وه ی
 له سهه رداوه ﴿وَعَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ﴾ خوا خه شمی هه یه له سهه ری و خه شمی لی گرتووه

﴿وَلَعَنَهُ﴾ نه فرینی لی کردووه و دورو خستووه ته وه له میهره بانی خو ی ﴿وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا
 عَظِيمًا﴾ ناماده ی کردووه بو ی سزایه کی زور گه وره، له دوزه خ دا. به راستی هه ره شه یه کی
 نیجگار سهخت و سامناک و دل داچله کینه ره - خوا په نامان بدات - لهم باره یه وه هه دیسی
 زوریش ریوایهت کراوه که وهک نایه ته که سهخت و سامناکن، جا له بهر نه وه موخته زیله و

خه وارچ لایان وایه بهم بکوژه توبه ی بو نی یه و هه میشه یی نه بی له دوزه خ دا به بی رزگار
 بوون و دواهاتن وهک رواله تی نایه ته که یش نه یگه یه نی، بیجگه لهو دوو کوومه له چه ند کهس
 له زانایانی تریش له سهه نه وهن - وهک له (نیین و عه باس) یشه وه ریوایهت کراوه خویان لی

رازى بىت - ئەفەرمون: ئايەتى سۈرەتى(الفرقان) كە بىرىرى تۆبە ئەدا بۇ ئەو بكوژانە جىاوازه و نابى بە بەنگە لەسەر رەوادانى تۆبە بۇ ئەم بكوژەى كە لىرەدا باسى ئەكەين، چونكە ئايەتى ئەوى بۇ ئەو بكوژانەيە كە بى بىروا بن و لە كاتى بى بىرواىى دا مەردوميان كوشتىبى و لەپاش دا موسلمان بووبن، ئەو موسلمان بوونەيان ئەبى بەھۇى وەرگرتنى تۆبەيان، كەواتە ئەو كوشتەنى كە كىردوويانە بە نەفامى و نەزانى و خوانەناسى بوو، بەلام مەبەست بە بكوژەى ئىرە ئەو بكوژەيە كە بىرواى هىناو و پاش بىروا هىنان بىروادار ئەكوژى و ئەو پەيوەستى يە پىرۇزو بەرپىزە ئەپچىرى لە پاش بىروا هىنان و خواناسى مل پىچى و سەركىشى ئەكات لە خواى مېرەبان، كەواتە ئەم جىاوازه و وەك ئەوى تىرنى يە بەلام كۆمەل و جەماوهرى زانايان لەسەر ئەوون كە تۆبەى بۇ هەيە و قاپى تۆبە داناخرى تا مردن و كاتى ناؤمىدى وەك لە چەند حەدىسى زۆرۇ زەبەنەدا هاتووە چ دەربارەى ئوممەتەكانى رابردو، چ دەربارەى ئەم ئوممەتە كە بىنگومان بەرپىزىتىنى هەمووانە و لە هەمووان زىاتىر جىگەى لى بوردن و مېرەبانى خوايە، سەبارەت بە ئايەتەكە و انىشان ئەدات ئەو بكوژە هەمىشەيى ئەبىت لە دۆزەخ دا، چەند وەلامىك دراوہتەوہ:

۱- مەبەست بەم بكوژە كەسىكە كە ئەو كوشتەنە بە حەلال دابنى، دەى ديارە بە حەلال دانانى ھەرشىكە كە خوا حەرامى كىردى كوفرو بى بىرواىى يە.

۲- مەبەست كەسىكە كە بىروادارە كە بكوژى لەبەر ئەوہ كە بىروادارە. دەى بىنگومان ھەركەسىك بەو جۆرە بىت موسلمان نى يە و دژى ئىسلامە و ھەركەسىش بەو جۆرە بىت پەيوەندى بە ئىسلامەوہ نى يە.

۳- مەبەست لە ئايەتەكە ئەوہيە: تۆلەى ئەو بكوژە ئەوہيە، ئىتىر با ئەو تۆلەيەى لى نەسىنرى و ئەوہ بكىرى ھەر بە تۆلەى بى بىرواگان.

۴- لە زمانى عەرەب دا و تەى(خلود) بە دوو جۆرە بەكار ئەھىنرى:

۱- نەپرانەوہ و دوانەھاتن.

ب - دريژه كيشانى زور، نه وه تا به كار نه هينرى بؤ به ند كردنى دورودريژو نه وترى: (سجن
 مخلد)، جا ليژدها مه به ست دوومه به به لگه ي نه وه كه نايه ت و حه ديسه كاني تر
 مه به ستى يه كه م هر بؤ بى بپوا به كار نه هينن، هر چه ند نه م وه لامانه هه لئه گرن بؤ
 ره خنه و ليكولينه وه، به لام به هه موويانه وه نارام نه دن به دل.

نه م نايه تانه دوو جوړ كوشتنيان باس كرد: هه له، ده ستى قه ست. نينجا حه ديس
 جوړيكى ترى باس كرد كه پنى نه وترى: شبه العمى. واته وهك ده ستى قه ست. كه نه وه يه
 به شتيك كوشتنه كه بكرى كه زورتر كوشنده نه بى، نه مه يش هر هوى خوين سه ندنه.
 كوشتنى ناهه قى و ده ستى قه ست توله ي ترى هه يه كه برىتى يه له ره وادانى كوشتنه وه ي
 وهك له سوره تى ﴿البقرة﴾ دا تپه پرى كرد، كه واته با فراموش نه كريت. نينجا له بهر به رگرى
 كردنى كوشتن با به هه له ش بيت، له بهر پاك كردنه وه ي دلى بپرواداران له هر نيازو
 مه به ستىكى تر بينجگه له نيازى ره زامه ندى خوا، خوا فرمان نه دات به بپرواداره كان كه كاتيك
 ده رچوون بؤ غزاو جهنگ له رى خوادا، له يه كه م جاره وه نه مان ده ست نه كهن به جهنگ و
 كوشتار هه تا بؤيان ده رنه كه وىت كه نه كه سه نه يكوژن و جهنگى له گه ل نه كهن بى بپروايه كه
 شايسته ي نه وه يه، هر كه س به رووكه ش و رواله ت بپروادار بوو به بى ليكولينه وه وازى لى
 بينن. نه فهرموى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نه ي كه سانى كه بپرواتان هيناوه ﴿إِذَا صَرَّفْتُمْ فِي سَبِيلِ
 اللَّهِ﴾ كاتى كه ده رچوون بؤ جهنگ كردن له رى خوادا ﴿فَبَيِّرُوا﴾ هه ول بدهن و به دواى
 نه وه دا بگه رين كه كاروبارتان بؤ روون بيته وه له هر شتيك دا كه نه يكه ن. واته په له مه كه ن
 و له خوتانه وه مه نيشنه مل بؤ هر كارىك كه نه يكه ن هه تا بو تان ده رنه كه وى كارىكى
 شايسته يه و هيچ كه س مه كوژن تا ده رنه كه وى بو تان كه بى بپروايه و جهنگ نه كات له گه لتان
 ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَىٰ إِلَيْكُمْ أَسْلَمَ﴾ نه لين به و كه سانه ي كه سلوى موسلمانانه تان لى
 نه كهن. يان كه سيك كه مل كه چى و ناشتيان ناراسته نه كات،

لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ
مِن قَبْلُ فَمَنْ أَلَّهِ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٤﴾

نه‌لین بهو که‌سه: ﴿لَسْتَ مُؤْمِنًا﴾ تو بروادار نیت و له ترس دا نه‌وه نه‌لینت. به‌لکو نه‌وه‌ی که ده‌ری نه‌بری لی ی وهرگرن و به پی‌ی نه‌وه ره‌فتاری له‌گه‌ل بکه‌ن، واته به‌ناوی بی بروایی یه‌وه مه‌یکوژن له کاتیک دا ﴿تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا﴾ به دوا‌ی شت و مه‌ک و سامانی نه‌م جیهانه‌دا نه‌گه‌رین و نیازی نه‌وه نه‌که‌ن که نه‌وه‌ش شتی‌که به زووی نامینی و له دست ده‌رنه‌چی، به‌م ره‌نگه نه‌و که‌سه بکوژن و مال و دارایی یه‌که‌ی داگیر بکه‌ن شتی وا نه‌که‌ن و به دوا‌ی نه‌وه‌دا نه‌گه‌رین ﴿فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ﴾ چونکه لای خوا ده‌ست که‌وتی زور هه‌یه، که‌واته داوا‌ی ده‌ست که‌وت له خوا بکه‌ن و شتی وا نه‌لین بهو که‌سه چونکه ﴿كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ﴾ نیوه‌یش هه‌روه‌ک نه‌و که‌سه و ابوون له پیشه‌وه‌و له سه‌ره‌تای موسلمان بوونتان دا، شایه‌تومان و ته‌ی موسلمانیتیتان لی بیستراوه هه‌ر به‌وه موسلمان دانران، نه‌و ته‌تان لی وهرگیرا و به بی نه‌وه‌ی چاره‌روانی بکری‌ نایا به‌دل نه‌لین یان هه‌ر به‌ده‌می رووته، یان مه‌به‌ست نه‌وه‌یه: نیوه‌ش وه‌ک نه‌و که‌سه و ابوون له سه‌ره‌تای هاتنی نیسلام دا، به ناشکرا موسلمانیتیتان ده‌رنه‌نه‌بری له ترسی که‌س و کارتان ﴿فَمَنْ أَلَّهِ عَلَيْكُمْ﴾ نینجا خوا منه‌تی نا به‌سه‌رتان دا به دامه‌زراندنتان له نیسلام و جیگیر کردنی بروا له دلتان دا، به‌ناویانگ په‌یدا کردن به بروادار و پیشکه‌وتن له نیسلام دا، یان منه‌تی نا به‌سه‌رتان دا به کوچ کردن و هی‌زو ده‌سه‌لات تا موسلمانیتی خوتان ده‌ری‌ری و یارمه‌تی نیسلامتان دا. یان مه‌به‌ست بیر خسته‌نه‌وه‌ی بارو حالی سه‌ره‌می نه‌فامی یانه که لی پرسینه‌وه‌تان نه‌بوو په‌له‌تان نه‌کردو به دوا‌ی ته‌ماع و ده‌ست که‌وت دا نه‌گه‌ران، واته نیوه له پیش نیسلام دا به خوویی رژی‌م و بی سنوور بوون، نینجا خوا منه‌تی نا به‌سه‌رتان دا به نیسلام، که‌واته مه‌گه‌رینه‌وه بوو بارو حالی سه‌ره‌می نه‌فامی، نینجا نه‌فه‌رموی: ﴿فَتَبَيَّنُوا﴾ هه‌لنه‌گری نه‌مه هه‌ر دووباره کردنه‌وه بیت بو فه‌رمانه پیشه‌وه‌که، بو به‌هیزکردنی دنیا کردن له‌سه‌ری هه‌لنه‌گری له مه‌به‌ست دا جیاواز بی له پیشه‌وه‌که، واته کاتی کار بهو جوړه‌یه که وتمان، که‌واته هه‌ول بدن تا ده‌رکه‌وی حالی نه‌و که‌سه، حالی نه‌و به‌راورد بکه‌ن له‌گه‌ل حالی خوتان دا،

کرده و به کیان له گه ل بکن که له گه ل خوتان کراوه له سه ره تای موسلمان بوونتان، که نه و
 وته تان لی وهر نه گیرا بی هه و لدان بو دهر که وتنی نه وهی که له دلتان دایه، یان ورد بینه وه و
 کاروبارتان روون بکنه وه تا نه گه رینه وه بو بارو حالی سه رده می نه فامی، یان مه به ست
 نه وه یه: له داهاتوودا شت به روونی وهر گرن و بیکن تا نه گه رینه وه بو وینه ی نه م کرده وهی
 که کردتان. ئینجا به لین نه دا به گوئی رایه لانی نه م فرمانه و هه ره شه نه کات له نافه رمان و
 سه رکینشان، نه فه رموی: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَاتِ بِمَا تَعْمَلُونَ خَيْرًا﴾ به پراستی خوا هه می شه
 ناگادار و هه ر ناگادار بووه به هه ر کرده وه یه که ئیوه نه یکن، هه موو نیازو وتارو کردارتان
 ناشکرایه لای. چه ند ریوایه تیکی زور هاتوو له هوی هاتنه خواره وهی نه م نایه ته دا: کورته و
 پالفته ی هه موویان نه مه یه که دهسته یه که له موسلمانان دهر نه چن بو غه زا، توشی پیایوئیک
 نه بن له و ولاته دا، پرکه یه که ناژه لی له گه له، ئینجا نه و کابرایه سلاو نه کات لی یان بو نه وهی
 به موسلمانی دابنین، ئینجا یه کی له و موسلمانانه لای وا نه بی که نه و ته یه به ده می روت
 نه لی و مه به ستی رزگار بوونه له ده ستیان، له بهر نه وه نه یکوژی. ئینجا به و بو نه یه وه نه م
 نایه ته هاته خواره وه و بیزاری دهر بری له و کرده وه و جله وگیری کرد له کرده وهی وا، نا به و
 جوړو شیوه قورنان ده ست کاری دله کان نه کات، بو نه وهی زیندوو بینه وه و خویمان بیاریزن
 و بیر بکنه وه له چاکه و به ره ی فراوانی خوا به سه ر پرواداران وه، له سه ر بنه رته ی هه ست و
 هوش و وریا بوونه وه و خو پاریزی یاسا و بریاره کانی دانه مزینتی، له پاش راگه یان دنیان
 به روونی نا به و جوړو شیوه نایابه قورنان چواره چه رخ له مه و بهر نه م چه ند یاسا ده وله تی
 یانه ی داهینا و چه سپاندی و به کرده وه به دی هیئا له ژیان دا.

بیگومان مه به ستی گرنگ و سه ره کی له نایه ته کانی رابوردوودا نه گه رایه وه بو باسی
 تیکوشان و جهنگ و فیداکاری له ری خوادا، ئینجا هه ر له سه ر نه و بنه رته چه ند نایه تیک
 دیت که مه به ستی سه ره کی و بنه رته بریتی یه له باسی پیویستی کوچ کردن بو ولاتی
 ئیسلام، هاندانی نه وانیه که دواکه وتوون و به جی ماون، له سه ر راپه رین و کوچ کردن و
 هانتیان بو ریزی نه و موسلمانانه ی که تیکوشه رن به گیان و به مال له ری خوادا، که واته
 مه به سته کان زور په یوه ستن پیکه وه تا راده یه که وه که مه به ست وان، له یه که مجاره وه دوو
 نایه ت نه هیئی که زور پالده ر و هانده رن له سه ر فیداکاری و تیکوشان، له سه ر راپه رین و
 وازهینان له دانیشتن و ته مه لی و سستی کردن،

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ
 الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً

ئەفەرموی: ﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ دانیشتوان لە تیکۆشان لە ریی خوادا لە
 کۆمەڵی بڕواداران کە ﴿غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ﴾ خاوەن زیان نەبن. واتە کۆنڕو شەل و نەخۆش و
 دەستە پاچەن، ئەوانە ﴿وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ﴾ تیکۆشەران بە مالیان و بە گیانیان
 لە ریی خوادا یەكسان نین و چوون یەك نین، بەئكو بەم جوۆرەن کە ئەفەرموی: ﴿فَضَّلَ اللَّهُ
 الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ﴾ ئەو تیکۆشەرانە بە مالیان و بە گیانیان خوا باوی داون ﴿عَلَى الْقَاعِدِينَ
 دَرَجَةً﴾ بەسەر ئەو دانیشتەوانەدا کە دەستە پاچە و زیاندار نین بە باودانیکی زۆر گەورە و
 گرنگ، یان بە یەك رادە و پلە کە پلە ی کردەووەکیانە. واتە تیکۆشەران و دانیشتوان وەك
 یەك بڕوادارن بەلام تیکۆشەران رادەو پلە یەکی زیادیان هە یە کە کردەووە و تیکۆشانەکیانە.

دەقی ئەم نایەتە وانیشان ئەدات کە لەو کاتەدا لەلایەن هیندی لە موسلمانانەووە گیرو
 گرفت بووبی لەبارە ی فیداکاری و گیان و مال بەخت کردن لە ریی ئیسلام دا، ئیتر ئەو
 موسلمانانە ئەوانە بووبن کە دواکەوتن لە کۆچ کردن لەبەر پارێزگاری گیان و لەشیان لە
 سزاو نازار و بەند کردنیان لەلایەن ئەو بی پروایانەووە، نایا مەبەست ئەو موسلمانانە بووبی
 - وەك لە رووکەش و روالەتی نایەتە کەدا هاتوووە ئەووە وەرئەگیری - یان مەبەست هیندی لە
 موسلمانانی مەدینە بووبی کە سستی یان تیا بوو نەك وەك ئەوانی تر کە زۆر بە سۆزو
 پەرۆش بوون بو فیداکاری، یان مەبەست هەردوو تاقمە کە بووبی، لەسەر هەربار نایەتە کە
 لەوانەدا هاتوووەتە خوارەووە، بەلام - وەك باری خۆی - نایەتە کە بە یاسایەکی گشتی هات بە
 بی ئەووە ی ببهستریتەووە بە هیچ کات و هیچ بارو هیچ دەستە و تاقمیکەووە، بەم رەنگە بڕیاری
 دەرکرد کە تیکۆشەران و دانیشتوانی ساغ و لی هاتوو چوون یەك نین، بەئكو بەو جوۆرە ی کە
 بیستمان باوی یە کەمی دا بەسەر دووهم دا، ئینجا ئەو تاقمە دانیشتوووە هەرچەند کەم و
 کوپی یان بوو و نەگە یشتووونەتە رادەو پلە ی تیکۆشەران، هەرچەند وا بووبی، بەلام بڕوادار
 و دلسۆز بوون بو ئیسلام، ئەو بڕواو دلسۆزی یەش زۆر بەنرخە، بەهۆی بڕواو دلسۆزی
 یە کە یانەووە چاوەڕوانی خیر و چاکە و تیکۆشانیان لی ئەکری.

وَكَلَّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسَيْنَ^ع وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٥﴾ دَرَجَاتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً

وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٦﴾

جا له بهر شه شایسته شهون که به شداریان بکات له گهل شه تیکوشه رانه له به اینه دا که شه فرموی: ﴿وَكَلَّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسَيْنَ﴾ هر کام لهو دوو تاقمه خوا به اینی پاداشتیکی جوان و شیرینی پی شه دا، واته به هشت وه (قتاده) و چند که سیکی تر شه فرمون. نینجا شه گه ریته وه بو سهر یاسا گشتی یه که رووتر و دامه زراوتری شه کات، دنیایی له سهر شه کات، به فراواتر نیشانی شه دات، به گرنکتر هان شه دا و سهرنج رانه کیشتی بو شه شه جرو پاداشته شه که به هوی تیکوشان و فیداکاری یه وه دست کهوت شه بی، شه فرموی: ﴿وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ خوا باوی شه تیکوشه رانه شه داوه به سهر شه دانیشته وانه، نینجا شه شه جرو به هره گه وره یه روون شه کات وه به مه شه که شه فرموی: ﴿دَرَجَاتٍ مِّنْهُ﴾ باویان شه دات و پاداشتیان شه دات وه به چند راده و پله یه کی گه وره و گرنکه له لایه ن خویه وه، شه راده و پله یانه له چند حه دیسیک دا ناماژهیان بو کراوه، یه کی له وانه حه دیسی بوخاری و موسلیمه که له (شه بو سه عیدی خودری) یه وه شه یهینی که شه فرموی: پیغه مبه ر (ﷺ) فرموی: بیگومان له به هشت دا سد پله هیه که خوا ناماده شه کردوه بو تیکوشه رانه ریگه شه خوی، ماوه نیوانی هه موو دوو پله یه ک وه نیوان ناسمان و زهوی وایه: له مه و پیش بره ومان شه هینا بهم جوړه فرموده یانه و بوچوون و تیگه یشتنمان په شه پی شه نه شه بردن، به لام خوا کاریکی وای کرد، شه ونده شتی نهینی نایابی بوونه وهره که شه دهرخست بو مان نیستا بوچوون و تیگه یشتنی شهم جوړه شتانه هیچ شه رک و قورسی یه کی نه ماوه له دهر وون دا، شه وتا نیستا گه وره یی و فراوانی شهم بوونه وهره دهر کهوت تا راده یه که شه لاین: له ریگه شه زانیاری یه وه دهر که و تووه که رووناکی و تیشکی شه ستیره شه واهیه به سهدان سال رووناکی شه گاته نیمه یان شه ستیره یه کی ترا!!

خوای گهوره باوی ئەو تیکۆشهرانه ئەدات و ئەو راده و پلهیانەیان پی ئەبهخشی ﴿رَمْفِرَةٌ﴾ سڕینهوه و لی بوردن له ههله و کهم و کوپی یان به جوړی که ئەوه تاییهتی بیټ بهوانهوه و بو دانیشتوان نهبی ﴿وَرَحْمَةً﴾ میهره بانی یهکی گهوره یان له گهله نهکات و پی یان ئەبهخشی، ﴿وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ خوا هه میسه لی بوردی میهره بانه، کهواته ئەو تیکۆشهرانه بههره مند ئەکات بهو سڕینهوه و میهره بانی یه. ئەو دانیشتوانه له برواداران که دهسته پاچه و زیانبار ئەبن بهو جوړه خوا باوی تیکۆشهران ئەدات بهسریان دا، بهلام دانیشتوانیک که دهسته پاچه و زیانبارن و تیکۆشانیان پی ناکری، بهلام به سۆز و پهروشن بو، نیازو نیهتیا نپاکه ئەوانه خوا ئەیانباته ریزی تیکۆشهران و یهکسانیان ئەکات وه که له چهند هه دیسیکه وه دهرئه کهوی: یهکی لهو هه دیسانه هه دیسی ئیمامی موسلیمه که ئیمامی نهوه وی له (ریاض الصالحین) دا ئەیهینی له ئەنسه وه - خوای لی رازی بیټ - که نه فرموی: کاتی پیغه مبهر ﴿ﷺ﴾ له ته بووک گه رایه وه نزیک می دینه بوونه وه، فرموی: بیگومان چهند که سینک هه ن له مه دینه دا ئیوه هه رۆیشتنیکتان کردبی و هه ر شیونیکتان بریبی ئەوانتان هه ر له گهله بوون، ئەوانیش عه رزیان کرد ئەی پیغه مبهری خوا ئەوان وان له مه دینه دا؟ ئەویش فرموی: بهلی. وان له مه دینه دا عوزرو نه توانین بهندی کردن تا نه یانتوانی بین. ته فسیره که مان له سه ر ئەوه کرده وه که مه بهست به دانیشتوان له هه ردوو شوینه که دا دانیشتوانی ساغ و لی هاتوون که بهم جوړه له دل دا جیگیر تره و رای زۆتر له زانایانی باوه پی کراوی له سه ره، هیندی له سه ر ئەوه ن که له هه ردوو شوینه که دا مه بهست دانیشتوانی دهسته پاچهی زیانباره. مه بهست به دووم دهسته پاچهی ساغی لی هاتوه، هه روه ها پایه و پلهکانیش به چهند جوړیکی تریش ته فسیر کراوه ته وه، بهلام له راستی دا زۆریه و هه دیس یارمه تی ئەو ئەدهن که ئیعه کردمان به ته فسیر، له سه ر هه ربارو به هه رحال ئەو هه موو مزگیینی و بهلینه گه وره یه لی ره دا دهرباره ی تیکۆشهران دوو شت نیشان ئەدهن:

۱- لهم نایه تانه وه دهرئه کهوی - له پیشیشه وه وتمان - که له ناو ئەو گهله و کۆمهله موسلمانانه دا ناته واوی و کهم و کوپی بووه و ئەم نایه تانه هاتن بو چاره سه ری ئەو ناته واوی و کهم و کوپی یه، ئینجا له مه وه باشتی تی ئەگه ی ن له دهروون و سه روشتی

نادمی، بۆمان دهرئهكهوی که گهل و کۆمهله هرچهند له بپروا و پهروهده کراوی دا
 تیرو تهواو و بهرز بیئت، هه میسه پیویستی ههیه به نامۆژگاری و وریا کردنهوه بو
 بهرگری و چارهسه رکردنی هر لاوازی و کهم و کوپی یهک که روی تی بکات بهرامبه
 نهک و تهکلیفاتی که نهخریته سه شانی، به تایبهتی نهکی تیکۆشان و فیداکاریی
 به مال و به گیان، له گهل نیاز پاکی و لی بپران بو خوا، ئینجا بوونی نهو ناتهواوی و
 کهم و کوپی یه نابی ببی به هوی نانو میدی و واز هینان لهو گهل و کۆمهله ماتوول
 نهندامی پاک و خاوین و تیرو تهواو هه بی له ناویان دا، مه بهست له داننان به بوونی
 نهو ناتهواوی و کهم و کوپی یانه دا نهوه نی یه که بوونی نهوانه شتیکی سروشتی یه
 و به ناچاری هه ن و نابی بکرین به ره خنه و پیویست نی یه به چارهسه رکردن، به لکو
 مه بهست نهوهیه نابی سه رسوپ بمینی له بوونی نهو جوژه شتانه، نابی وازیشیان لی
 بهینری و چارهسه نه کرین.

۲- لهم نایه تانهوه بۆمان دهرئهكهوی نرخ و گرنگی تیکۆشان و فیداکاری له ریی خوادا،
 وهک بۆمان دهرئهكهوی که تیکۆشان و فیداکاریی شتیکی سه رهکی و بنه رتهی یه لهم
 نایینه دا و به بی نهوه کاروباری ناپروا و بهدی نایهت، خوا پیویستی کردووه و
 نووسیویهتی له سه ر بپرواداران، چونکه خوا زانایه به هه مو شتی، زانا و ناگیه به
 سروشتی ریگه که، به سروشتی نادمی، به سروشتی دوژمنه کانی نه م نایینه، ئینجا
 شتیکی ناشکرایه که نهو تیکۆشان و فیداکاری یه شتیکی کاتی و تایبهتی نه بووه بهو
 سه رده مه وه، به لکو شتیکی پیویسته به ناچاری و له گهل نه م بانگ و بانگه وازی خوادا
 هات و هه میسه یی یه تا رۆژی دواپی وهک له هه دیسی سه حیج دا هاتووه و وهرگیراوه
 له ناو زانایان دا: ﴿الجهاد فریضة ماضیة إلی یوم القیامة﴾ تیکۆشان له ریی خوادا
 پیویست کراویکی به رده وامه هه تا رۆژی دواپی!

مه سه لهی نهو تیکۆشانه به م جوژه نی یه - وهک هیندی گومانی بردووه - که ئیسلام
 هات له چه رخی ئیمپراتوری یه ته کان دا، که خاوه نی هیزو له شکرو چه کی فراوان بوون،
 به هوی نه وه وه موسلمانه کانیش له وانه وه فیر بوون و بوچوونیان له سه ر نه وه دامه زرا که

پښوېسته بۇ ئەمانېش ھېزىكى چەكدارى زال بۇ بەرگرى دەست دىرژىيى دوژمن. بەراستى
 ئەم ئايەتە و وئەيان شايەتن لەسەر ناراستى و نارەوايى ئەو جۆرە قسە و گومانە پېرۇ
 پووچانە، لەسەر ئەوہى ئەو گومانبەرانە يان دوژمنى ئىسلامن و ئەيانەوئى بە نارى ئىسلام
 و لە ديمەنى ئىسلام دا موسلمانە نہ شارەزاكان ھەلە بکەن و دووريان بخەنەوہ لە ئىسلام و
 موسلمانان بخەوئىنن تا دوژمن خوئان و ولاتيان داگير ئەکات - وەك رووى دا بەھوى
 وازھينان لە تىکووشان - يان ئەو گومان بەرانە زۆر دوورن لە ئىسلام و بە ھېچ جۆر حالى
 نەبوون لە ئىسلام. ئەگەر تىکووشان لە رئى خوادا شتىكى کاتى و تايبەتى بوایە، ئەو ھەموو
 ئايەتە نەئەھاتە خووارەوہ، ھەرودھا ئەو ھەموو حەدیسە لەبارەيەوہ نەئەھاتن، بەو جۆرە
 گرنگ نەئەگيرا و ئەو ھەموو دۇنيایى يەى لەسەر نەئەکرا. ئەگەر ئەوئەندە پښوېست و گرنگ
 نەبوایە ئەو حەدیسە سامناکەى لەبارەوہ نەئەھات کە خاوەنى (مصاييح السنۃ) لە کتیبە
 سەحیحەکان دا دەرى ھیناوە: ﴿من مات و لم یغزو ولم یحدث نفسہ بغزو مات علی شعبۃ من
 النفاق﴾ ھەرکەسێک بمى و غەزای نەکردبى و، لە دەروونى خوئى دا باسى نەکردبى و
 مەیلی نەکردبى، ئەو کەسە لەسەر شىوہ و رینگەيەكى ناپاکى ئەمى. ئینجا ئەگەر
 پښەمبەر(ﷺ) لە ھیندى کات دا لەبەر ھۆيەكى تايبەتى فەرمانى نەدابی، وەك ئەوہى کە لە
 حەدیسى سەحیح دا ھاتوہ کە پياويك عەرزى پښەمبەرى کرد(ﷺ) کە ئەمەوئى جەنگ بکەم
 لە رئى خوادا، ئەوئیش فەرموى: ئايا باوک و دايکت ھەيە؟ پياوہکەش وتى: بەئى. ئەوئیش
 فەرموى: کەواتە تىکووشان بکە دەربارەى باوک و دايکت. شتى وا کە بووبى شتىكى تايبەتى
 و لەبەر ھۆيەكى تايبەتى يە و ناوہستى لەبەردەم ئەو ياسا گشتى و ھەمیشەيى يەدا،
 کۆمەلى موسلمانانى تىکووشەران دانامینن و دەستە پاچە نابن بە نەبوونى تەنيا کەسێک،
 ئینجا پښەمبەرى ئازيز(ﷺ) کە ئاگادارو شارەزا بووہ بە بارو حالى يەکە يەکەى
 ھاوئەکانى، بىگومان بوى دەرکەوتوہ کە حال و بارى ئەوانە داخوازە بۇ ئەوہى کە بەو
 جۆرە بفەرموى و فەرمان بدات. کەواتە با ھېچ کەس نەئى و گومانى وانەبى کە تىکووشان
 شتىكى کاتى و تايبەتى بووہ بەو چەرخ و سەردەمە تايبەتى يەوہ، بەلکو با تى بگات لە
 گرنگى تىکووشان و لەسەر بارە راستەقینەکەى خوئى بيناسى و تى بگات. ئەوئەش لەبەر

ئەو نى يە كە ئىسلام ئەبى بگرى بە دەستەو و بەم لا و لادا مەردوم داپاچى، نەخىر
 بىگومان وا نى يە و ئىسلام بەزەبى دارو مېھرەبانە، بەلكو لەبەر ناچارى يە و واقىعى ژيان و
 سروشتى بانگ كوردنەكە ناچارى ئەكات كە شمشىر و چەك بەكار بىنى و ھەمىشە ورياي
 خوى بىت! بىگومان خوا زانيويەتى كە زورداران و ستەمكاران دژى ئەم ئايىنە ئەبن،
 زانيويەتى كە ئەوانە جياوازو دژى يەكتن، يەك ناكەون و يەكگرتنيان نەبوو و نى يە و
 نابى ھەرگىز. خوا زانيويەتى كە شەپ و ناھەقى سەركىش و ياخى يە، ھەرگىز ناتوانى دان
 بنى بە ھەق و خىرو راستى دا، ھەرگىز وازناھىنى و بى دەنگ نابى لەوھى كە خىرو ھەق و
 راستى گەشە بكات و لە رىئى خويەو بېروا - ھەرچەند خىرو راستى رىئى ئاشتى بدەنەبەر
 - چونكە تەنھا گەشە كوردنى خىر خەتەرە بۇ سەر شەپ، تەنھا بوونى ھەق خەتەرە بۇ سەر
 بەتال. بىگومان ئەبى شەپ دەست بكات بە دوژمنايەتى و دەست درىژى، ئەبى بەتال
 بكويتە تىكۆشان بۇ بەرگرى لە خوى بە نەھىشتن و خنكاندنى ھەق و راستى. شتىكى
 روون و ئاشكرايە كە سروشتى كارەكە بەو جۆرەيە، پىويستە بوونى تىكۆشان لە ھەموو
 بارو شىوہيەكەو، پىويستە لە دەروونەو دەست پى بكات، ئىنجا دەرکەوى لە رووى
 راستى و لە ژيان دا، پىويستە بەرەنگارى شەپى چەكدار بە خىرى چەكدار، پىويستە
 بەرگرى و بەرەنگارى ناھەق و بەتالى بەھىز بە چەك و بەھىز، ئەگىنا ئەبىتە خۆكوشتن و خۆ
 لەناوېردن بە بى سوود و بى ھودە كە ئەوھش دروست نى يە، يان ئەو ئەبى بە لاقرتى و
 گالته كردن كە شايستە نى يە بۇ بېرواداران! پىويستە فېداكارى بە مال و بە گيان، وەك خوا
 داواى كردوھ لە بېرواداران، وەك خوا ئەيكېرى لە بېرواداران و لە باتيدا بەھەشتيان پى
 ئەدات، ئىنجا ئەو بېروادارە يان خوا زالى ئەكات، كەواتە بېروادار يەكى لەو دوو شتە چاكەى.
 بۇ ئەبى لەلایەن خواو، بىگومان ھەموو كەس ئەبى بمرى دەى بۇچى بە شەھىدى نەمرى.
 مەسەلەكە بەو جۆرەى كە گوترا روون و رەوان و ئاشكرايە و ئاشاردرىتەو و ھەرکەسىك
 ھەر دەمە قالى يەكى تيا بكات ھەر دەمبازى بۇ ئەمىنیتەو.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ
أَرْضُ اللَّهِ وَسِعَةً فَهَاجِرُوا فِيهَا قَالُوا لَيْتَكُمَاؤُنْهُمْ جَهَنَّمَ

ئینجا قورئان باسی دهسته یه که تیکۆشان ناکهن و نه میننمه له ولاتی بی
بروایی دا و کوچ ناکهن بو ولاتی ئیسلام، مال و سامان و بهرزه وهندی ئه م جیهانه یان راگیری
کردوون و میشتوونی یه ته وه، یان ئه یانه وی تووشی ماندوویی نه بن و باری ره حه تی له
خویان تیک نادن، ئه گهر له بهر ئه وه نه بوایه نه توانن کوچ بکهن. به لام نایکهن تا کاتی
مردنیان دیت و نه و کاته فریشته ی گیان کیشان دیته سهریان بو گیان کیشانیان، قورئان
باسی نه و دهسته یه نه کات، شیوه یه کی زور ناشیرین و بیزارویان نه خاته بهرچاو، به جوړی
دل و دهرونی نه و دانیشتوانه نه خاته بزوتنه وه و په لامار دان بو دهرچوون و کوچ کردن به
خویان و ئاین و بیرو باوره که یانه وه، ئه فرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ به راستی ئه وانیه
که فریشته گیانی کیشاون ﴿ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ﴾ له کاتیک دا که ئه وانیه سته میان له خویان کردوه
به کوچ نه کردن و مانه وه له ولاتی بی بروایی دا و رازی بوون به هاوسی یه تی بی برواکان
﴿قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ﴾ فریشته کان له کاتی گیان کیشانیان دا به ته شهروه به وانیه نه لاین: ئایا ئیوه
له چیدا بوون له باره ی ئایننانه وه؟ واته له هیچدا نه بوون و بهر دهستی ئایننه که تانه وه
نه بوون و گویتان لی نه بوو، ئه وانیش هیچ شتیکیان به دهسته وه نی یه که بیکن به به لکه
و بهرپرچی فریشته کانی پی بده نه وه، به لکو بیانوو نه میننمه له سر هیچ و پوچی یه که ی
خویان به ممی ﴿قَالُوا﴾ نه لاین: ﴿كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ﴾ ئیمه داگیر کراو و ژیر دهسته بووین له
خاک و ولاتی که تیای دا بووین، له بهر ئه وه نه مان نه توانی هه لسن به پیویستی
سهر شانمان له ناو نه و زوردارانه دا، ئینجا فریشته کانیش بهرپرچیان نه دهنه وه و
بیانوه که یان وهرناگرن به ممی ﴿قَالُوا﴾ پی یان نه لاین: ﴿أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَسِعَةً فَهَاجِرُوا فِيهَا﴾ ئایا
خاک و ولاتی خوا فراوان نه بوو تا کوچتان بگردایه تیای دا و له شوینی خوتانه وه
دهرچوونایه بو ولاتیکی تر که نازاد و سهر به ست بوونایه و بتانتوانی یایه هه لسن به
داخوازی و پیویستی ئایننه که تان، که واته به مانه و بیانوه که تان بی جی یه و وهرناگیری.

به‌راستی وینه و شیوه‌یه‌کی سامناکه و نه‌و وت و ویزه زور کاریگه‌ره له هر دل‌یکه
 وریادا: وینه و چه‌شمه‌ندازی کاتی گیان کیشان که مووچرکه نه‌هینی به‌له‌ش دا دل
 نه‌هینیته له‌رزه، ئینجا بیر کردنه‌وه له ناماده بوونی نه‌و فریشتانه و دهرکه‌وتنیان له‌و کاته
 سه‌خته‌دا به‌ بیزاری دهربرین و ته‌شهردانه‌وه، هاتنیان له‌سه‌ر نه‌و بارو شیوه‌یه‌ بو‌گیان
 کیشانیان له‌ کاتیک دا که نه‌وانه‌ش تاوانبار و سته‌مکارن، فریشته‌کانیش کرده‌وه‌ی خراب و
 کاتی رابردووی به‌دی نه‌و تاوانبارانه نه‌خه‌نه‌وه به‌رچاو، به‌راستی وینه و شیوه‌یه‌کی زور
 نابروبه‌ر و دل ته‌زینه!! قورئان به‌و جوړه ده‌ست کاری دهروونی مه‌ردوم نه‌کات، نه‌یه‌وی
 خیر و مرقایه‌تی و مه‌ردایه‌تی به‌هینیته بزوتنه‌وه و جوش، شه‌ر و لاوازی و چرووکی و
 ته‌مه‌لی و سه‌رشو‌پیتی لی دور بخاته‌وه، له‌به‌ر نه‌وه لی‌ره‌دا نه‌و شیوه و وینه سامناک و
 بی‌زراوه‌ی خسته به‌رچاو که له‌و کاته‌دا ده‌سته‌یه‌ک پی‌وه دهرده‌دار بوون، وه‌ک چه‌ند
 ده‌سته‌یه‌کی تر که له‌ زور کات دا بوون و هه‌ن و نه‌بن. نه‌م نایه‌ته هاته‌ خواره‌وه دهرباره‌ی
 ده‌سته‌یه‌ک که له‌و کاته‌دا کو‌چیان نه‌کرد له‌ پاش کو‌چ کردنی پی‌غهمبه‌ر(ﷺ) بو‌مه‌دینه و
 په‌یدا بوون و پیک هینانی ده‌وله‌تی ئیسلام، نه‌وه بوو کو‌مه‌لئیک مانه‌وه له‌ مه‌ککه‌دا و کو‌چیان
 نه‌کرد و نه‌یانتوانی کو‌چ بکه‌ن، به‌لام دل‌یان نه‌نه‌هات ده‌ست هه‌لگرن له‌ مال و دارایی یان و
 به‌رژه‌وه‌ندی یان، یان مه‌ترسی یان نه‌کرد که قوره‌یش ری یان لی بگرن و بیانگیزنه‌وه و
 به‌ندیان بکه‌ن و سزاو نازاریان بدن، دهرباره‌ی نه‌مانه نه‌م نایه‌ته هاته‌ خواره‌وه و ناوی بردن
 به‌ سته‌مکار له‌ خو‌یان، چونکه خو‌یان بی‌به‌ش کرد له‌ ژیان له‌ ولاتی ئیسلام دا، نه‌و ژیانه
 به‌رز و به‌ریزو پاک و خاوینه به‌ نازادی و سه‌ربه‌ستی، رازی بوون به‌ ژیان له‌ ولاتی بی
 بروایی دا، به‌ ژیانی سه‌رشو‌پیری و ژیر ده‌سته‌یی به‌ نه‌وپه‌ری ریسوایی و چه‌وساوه‌یی،
 له‌به‌ر نه‌وه نه‌و وینه و شیوه سه‌خته‌ی بو‌باس کردن و له‌ کو‌تایی دا نه‌م هه‌ره‌شه سه‌خت و
 سامناکه‌یشی لی کردن: ﴿فَأُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ﴾ نه‌وانه‌ی که باس کران جی و شوینیان له
 روژی دوا‌یی دا دوزه‌خه، هه‌رچو‌نی له‌ جیهان دا جی و شوینیان ولاتی بی بروایی و هاوسی
 یه‌تی بی بروایان بوو.

وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١٧﴾ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ

سَيِّلًا ﴿١٨﴾ فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفْوًا غَفُورًا ﴿١٩﴾

﴿وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾ دۆزهخ چاره‌نووس و پاشه‌پوژئکی زۆر به‌د و خراپه. له‌پاش په‌یدا بوونی ده‌وله‌تی ئیسلام له‌مه‌دینه‌دا، له‌پاش غه‌زای به‌درو سه‌رکه‌وتنی موسلمانان، بت په‌رسته‌کانی قوره‌یش ده‌ستیان کرد به‌سزاو نازار دانی ئه‌و موسلمانانه‌ی که له‌مه‌که‌دا مابوونه‌وه، به‌هر جور له‌ده‌ستیان بهاتایه و ناره‌زوویان بکردایه، ئه‌یانویست به‌وه‌پاشگه‌ز ببه‌وه و له‌ئیسلام هه‌لگه‌رینه‌وه. وه‌ک هیندی له‌وانه‌ ناچاربوون به‌وه‌ی بی‌بروایی خو‌یان ده‌ربهرن و به‌شداری بت په‌رسته‌کانیان کرد له‌په‌رستنی بته‌کانیان دا، له‌بهر پاراستنی گیان و مافیان، ئه‌و خو‌پاریزی یه‌ له‌یه‌که‌مجاره‌وه دروست بوو، پینش په‌یدا بوونی ده‌وله‌تی ئیسلام، به‌لام له‌پاش پیک هاتنی ده‌وله‌تی ئیسلام که مه‌ردوم ئه‌یتوانی ولات به‌جی به‌یئلی و په‌نای پی‌به‌ری، له‌پاش ئه‌وه‌ ئیتر ئه‌و خو‌پاریزی یه‌ قه‌ده‌غه‌ بوو، بیجگه‌ له‌وانه‌ هیندیگ هه‌ر به‌ته‌واوی هه‌لگه‌رانه‌وه، جا وا ده‌رئه‌که‌وی ئه‌م نایه‌ت و هه‌ره‌شه‌یه‌ ده‌رباره‌ی ئه‌وانه‌ هاتنی. به‌لگه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه‌ ئه‌مه‌یه‌ که ته‌نها ئه‌وانه‌یان ده‌رئه‌کات له‌و بریارو هه‌ره‌شه‌یه‌ که منداڵ و ئافره‌ت و په‌ک که‌وته‌ن و ده‌سه‌لاتی هه‌یچیان نی‌یه‌، ئه‌فه‌رموی: ﴿إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ﴾ بیجگه‌ له‌ بی‌ده‌سه‌لات و ژیر ده‌سته‌ کراوان له‌ پیاوان و ئافره‌تان و منداڵان که ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً﴾ توانای هه‌یج هوی ده‌رچوون و کوچ کردنیان نی‌یه‌، له‌بهر نه‌خو‌شی و که‌وته‌ کاری یا نه‌بوونی و بی‌نه‌وایی ﴿وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا﴾ به‌هه‌یج جو‌ری ده‌رناکه‌ن و نازانن برۆن بو‌ئو شوینه‌ی که بیان‌ه‌وی کوچی بو‌که‌ن ﴿فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ﴾ به‌هوی ئه‌وه‌وه‌ ئه‌مانه‌ ئومید وایه‌ که‌ خوا ببوری لی‌یان له‌و کوچ نه‌کردنه‌یان، ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَفْوًا غَفُورًا﴾ خوا هه‌میشه‌ لی‌خو‌ش بووی میه‌ره‌بانه‌ و هه‌ر وابوو. وه‌ی ﴿عَسَى﴾ که‌ هیواو ئومید نه‌گه‌یه‌زن به‌ پی‌ئی زمانی عه‌ره‌ب، نابی‌له‌سه‌ر ئه‌و و اتا و مه‌به‌سته‌ به‌کار به‌یترین بو‌خوا، له‌بهر ئه‌وه‌ هه‌رکاتی له‌فه‌رموده‌ی خوادا هاتن زانایان یه‌کی له‌م دوو باره‌یان لی‌گرتوون:

۱- روت نه کړن له هیواو نومیده که و مه بست پی یان هر به لینی ته واوه به شته که، وهک نه لین: باوی به خشنده و میهره بان وایه که بهو جزره و ته یانه به لین نه دات.

۲- روت ناکړن لهو هیواو نومیده که نه یگه یه نن، به لام هیواو نومیده که نه گه پرتوه بو مردوم و به لین پی دراوه کان، نینجا له سر باری دووم لیردا و نیشان نه دات که کوچ نه کردن نه ورنده تاوانیکی گوره یه مه ترسی نه کری له توله و سزای هرچند به هانه ی بی بو نه کردنی، هه روه ها له سر باری یه که میش هر دست نیشان نه کات بو نه وه که بهو و ته یه به لینه که نه دات.

له نایه ته که دا و او ورنه گیری که هر مندالیک توانای دهرچوون و کوچ کردنی هه بی و کوچ نه کات تاوانبار و بهری نه و هه رده و سزایه نه که وی. له گه ل نه و دا مندال تا بانغ نه بی هیچی له سر نی یه و شرح داوای هیچی لی ناکات، که واته چون مندال باس کراوه؟ له وه لامی نه م پرسیا رده اچند شتیک گوتراوه، به لامه وه به هیتر و باش ترینی نه و وه لامه نه مه یه که خاوه نی (کشاف) دست نیشانی بو کردوه، که پالفته که ی نه مه یه: هوی دهر کردنی نه سی تاقه بی دهسه لاتی و دهسته پاچه یی یانه، که واته وهک فرموبیتی: بیجگه له بی دهسه لات و دهسته پاچه کان، دهی مندال بیجگه له مه باریکی تری نی یه و هه میشه بی دهسه لات و دهسته پاچه یه و گومان باریکی تری لی ناکری تاوا بگه یه نی له سر نه و باری تره داوا لی کراو و سزا دراو نه بن، به راستی نه م وه لامه م به لاره زور ورد و ته واوه له بهر نه وه په سندهم کرد و هلم بژارد!! نینجا له کوتایی دا با بزانی که حوکم و بریاری نه م نایه ته تایبه تی ناکری به وانه ی نه و سهرده مه و مه که و نه و دهر به ره، به لکو گشتی یه بو هه موو دهسته و چرخ و ولاته کانی تریش، له موبهر و نیستا و داهاتوو، که واته هر موسلمانیک له هر ولاتیک دا سزا بدری له سر ناین و ری لی بگری له به جی هینانی پیوستی سهرشانی له باره ی ناین و نیسلامه وه نه بی نه و ولاته به جی بهیلی و بچی بو ولاتیک تری که بتوانی هه لسی به پیوستی سهرشانی خوی، مگر بهو جورو شیوه یه که باس کرا بی دهسه لات و دهسته پاچه بیت له دهرچوون و کوچ کردن، نابی هیچ شتیک نه م جیهانه بیبه ستیته وه و راگری بکات لهو ولاته بوگه ندها.

وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرْعَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ

ثُمَّ يَدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٠﴾

ئینجا له باریکی ترهوه دهست کاریی دلی کوچ کهران نهکات به نارامی پیدان و دل خوښ کردن به به لاین پیدانیان به دهست کهوتنی جی و شوین به خوشی و کامهرانی، نهگه نه مردن له ریگه دا به لام نهگه له ریگه دا مردن، نهوا خوا نهجرو پاداشتی تهواویان نه داته وه، به مه رجیک کوچ کردنه که بو خوا بیت و له ریی خوا دا، ئیتر به بی هیچ نیازو مه به سستیکی تر، نه فهرموی: ﴿وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ هه رکه سیک کوچ بکات له ریی خوا دا ﴿يَجِدْ فِي الْأَرْضِ﴾ دهست نه کهوی له ولات دا ﴿مُرْعَمًا كَثِيرًا﴾ چه ند جی و شوینی زور که کوچی بو بکات و بیی به هوی داخی دل و ریسوایی و سه رشو پری نهو گه ل و کومه له دوزمنه ی که به جی هیشتن، یان وه (مجاهد) نه فهرموی: بیی به هوی سه رفرازی و رزگار بوونی له هه رشتیک که بزار بی لینی و پنی ناخوښ بی. ﴿وَسَعَةً﴾ دهستی نه کهوی فراوانی له رزی و هوی ژبانی دا. بیگومان کوچ کردن مه ترسی نهو جوړه شتانه ی لی نه کری، له بهر نه وه خوی میهره بانی ناگادار به سه ر خه تهره و خه یالی ده روون دا نه دا له دل و نارام و بی باکی نهکات له وانه، ئینجا نه فهرموی: ﴿وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ﴾ هه رکه سیک له مالی خوی ده رچی ﴿مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ به کوچ کردن بولای خوا و پیغه مبه ره که ی له ژبانی نه و دا، بو راگیر کردن بلاو کردنه وه ی ناین و شه ربه ته که ی له پاش نه مان و له دنیا ده رچوونی ﴿ثُمَّ يَدْرِكْهُ الْمَوْتُ﴾ ئینجا مردن پیی بگات و بیته سه ری پینش نه وه ی بگاته مه به ست و جی و شوینی خوی که نه یه وی کوچی بو بکات ﴿فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ﴾ بیگومان نهجرو پاداشتی نهو که سه جیگیر و مسوگه ر بووه له سه ر خوا و پیویست بووه به پیی به لاین و میهره بانی خوا، نهجرو پاداشتی کوچ کردنی ته و او و گه یشتن بو ولاتی نیسلام و ژبان له ولاتی نیسلام دا، هه رکه سیک به و نیازه له مالی خوی ده رچی، ئیتر با زیاد له یه ههنگای نه نابی و هیچ نه رکه و زه حمه تیک نه که و تبیته سه رشانی، زیاد له و نهجرو پاداشته دهست نیشان نهکات به لی بوردن و سپرینه وه ی گونا ههکانی و میهره بانی پیی کردنی له حیساب و پرسیاردا. نه فهرموی: ﴿وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ هه میسه خوا زور لی بوردی میهره بان بووه، که واته نو میند وایه لی بوردنی

لهوماوهی که نهو کۆچ کهره دانیشته لهناو بی برواکان دا پیش کۆچ کردنه کهی، ئومید وایه که پاداشتی تهواو بدات بهو کهسهی که لهمال دهرچوو به نیازی کۆچ کردنهوه و بهلام مهرگ و مردن رئی لی گرت. بهراستی بازرگانی و مامهلهکهی ئیجگار سوود بهخش و پر له قازانج بوو! لهسهر ههریهک ههنگاو که نای به نیازی کۆچ کردنهوه خوا پاداشتی تهواوی پی بیبخشی. ههنگاوهکهی که بۆ کۆچ کردن بردی ببوایه و نهبوایه نهو مردنه ههر نهبوو. بهلام بهو ههنگاوه مردنهکهی بوو به مردنی کۆچ کهرێک له رئی خوادا، نهگهر نهو ههنگاوهی نهیایه و بمردایه مردنی کهسێکی بهدی ستهمکار نهبوو، نهو نهجرو پاداشت و سپینهوهی گوناوه میهرهبانی خوای له کیس نهچوو. بهراستی دوو شتی زۆر جیاوازی دوورن له یهکترهوه!!

لهم نایهتانهی که تیپهریان کرد لهبارهی تیکۆشانهوه چهند شتیگمان بۆ دهرئهکهوی، به کورتی باسی نهکهین پیش نهوهی بچین بۆ نایهتهکانی تر:

۱- بۆمان دهرئهکهوی تا چ رادهیهک ئیسلام بیزار و دژه له دانیشتن و وازهینان له تیکۆشان له رئی خوادا، بیزار و دژه له دانیشتن و نههاتن بۆ ناو ریز و کۆمهلی موسلمانانی تیکۆشهر، مهگهر نهوانهی که نهو عوززو بههانهیان ببی که له نایهتی پیشووتردا باسی کردن.

۲- دهرئهکهوی که تیکۆشان و فیداکاریی بهند و بهشیکێ گرنگ و سههرهکی یه له بیرو باوهری ئیسلام و له رژیم و یاسای ئیسلام دا، به پیی داخوازهکانی بهرنامهکهی خوا، به راستی نهگهر لهبهر نهو هه دیسه سهحیحه نهبوایه که ئهرکان و بهشهکانی ئیسلام نهکات به پینج، نهگهر لهبهر نهوه نهبوایه باوهر وایه که تیکۆشان روکن و بهشی شهشه مه بۆ ئیسلام، وهک شیعه نهمه ئهلین و بروایان لهسهریهتی.

۳- دهرئهکهوی که نهه مروۆف و ئادهمی یه له چاکترین چهرخ لهناو باشتین گهل و کۆمهلیش دا ههر لهوانهیه که له کاتی تهنگی و نارهحهتی دا بهرگه نهگری، یان سستی و تهمهلی بهکار بینی، مروۆف بۆ نهوه دهست نهادات له کات و لهناو کۆمهلی ئاوايش دا، چ جای له کات و ناو کۆمهلی تریش دا، بهرنامهی چارهسهر بۆ نهوانه نهمه نی یه که ناو مییدی پهیدا بکری و وازیان لی بهینری، بهلکو نهبی هان بدرین و بخرینه سوژ و پهروش به ترساندن و بهلین پیدان، به گویرهی نهوهی که قورئان دهست نیشانی بۆ کردین.

ئىنجا با بزانرى كە كۆچ كىردن پىئويست و فەرز ئەبى لەسەر ھەركام لەم سى ھۆيە:

۱- ھەركەسىك لە ھەر ولاتىك دا بىت كە لەسەر ئايىنەكەى سزا بدرى و بەرگرى بگرى لە دەربىرىنى بىروباو ھەركەى و ھەلسانى بەھەى كە پىئويستە لەسەرى بە پىئى بپوا و بىرو باو ھەركەى، پىئويستە لەسەر ھەركەسىكى ئاوا كۆچ بكات بۇ ولاتىك كە بە سەربەستى ھەلسى بەھەى كە بپوا و بىرو باو ھەركەى پىئويستى كىردو ھەلسەرى. ئەگەر ئەو كۆچە نەكات تاوانبار و ستەمكارە. مەگەر بى دەسلات و دەستە پاچە بىت بەو جۆرەى كە لە ئايەتەكەدا باس كرا.

۲- لە ولاتىك بىت كە نەشارەزا بىت لە كاروبار و پىئويستى ئايىنەكەى و ھىچ كەسىكى دەست نەكەوى فىرى بكات، ئەمەيش پىئويستە كۆچ بكات بۇ ولاتىك كە مامۇستا و فىركەرى دەست كەوى تىايدا.

۳- دەولەت و مىرى مۇسلمانان لاواز بىت يان مەترسى بگرى لەھەى دوژمن پەلامارى بداتى و داگىر و ژىر دەستى بكات، لەو كاتەدا پىئويستە ھەموو مۇسلمانان لە ھەموو لايەكەو كۆچ بگەن بۇ بەھىز كىردن و زال كىردنى ئەو دەولەتە و نەھىشتىنى ئەو ترس و خەتەرەيە كە رووى كىردو ھەتە دەولەتەكەيان، چونكە فەرز و پىئويستە لەسەر مۇسلمانان كە دەولەت يان بىئى، كەواتە ھەركاتى دەولەتى ئىسلام نەبوو پىئويستە لەسەر ھەموو مۇسلمانان كە دەولەت فەراھەم بىئىن و دەولەتەكەشيان بپارىئىن لە ھەر ترس و خەتەرىك كە رووى تى بكات، ئىتر با ئەو پىك ھىنان و پارىزگارى يە داخواز بى بۇ كۆچ كىردن و كۆبوونەھەى ھەموو مۇسلمانان لە ھەموو ولات و كون و قوشبىنى ئەم زەوى يەدا. ئەگىنا ھەموو گوناھبار و تاوانبارن!! بەپراستى مەگەر لى بوردن و مېھرەبانى خوا چارەسەرمان بكات ئەگىنا قورى خەست بەسەرمان و تى چەقىوین.

لەپاش ئەھەى باسى كۆچ كىردن و تىكۆشانى كىرد لە رىئى خوادا كە ئەو دووانە خالى نابن لە ترس و لە سەفەر، بىنگومان نوئىزش فەرزىكى ئەھەندە پىئويستە ئەبى وازى لى نەھىئى بە تايبەتى لەو جۆرە كاتانەدا زۆر پىئويستى ھەيە بە باوى خوا پەنا بە خوا كە ئەو ياد و پەنا بىردنەش نوئىژ چاكترىن رى و ھۆيە بۆى، ئاشكرايشە لەو كاتى سەفەر و ترسەدا نوئىژ بەجى نايەت ھەك كاتى ئارام و نىشتەجىئى، يان ئەگەر بەجى بىت زۆر ئەرك و زەحمەتى ھەيە، جا لەبەر ئەھەدا ئەوا باسى چۆنىئى بەجى ھىنانى نوئىژ ئەكات لەو جۆرە كات و بەسەرھاتانەدا،

پئی حال و باری ئەو کاتەیه که زۆر بە دەگمەن مەترسی نەبووبی لەسەفەرەکانی بېرواداران دا، کەواتە ئایەتەکه هەر ئەو ئەگەیهنی که لە کاتی مەترسی دا کورت کردنەووە رهوایه و ئیتر بی دهنگه له کورت کردنەووەی ئارام و ئاسایش، ئینجا بە هەدیسی سەحیح ئەمیش رهوا درا، لەسەر ئەو رای یەکه مە بەو جۆرە ئەلین. بەلام لەسەر راکانی تر ئەلین هینانی بو ئەو یە مەرج بیئت و بەو مەرجە نەبی دروست نی یە ئەو سی جۆرە کورت کردنەووەکهی تر که باس کراوه، ئایەتەکه بی دهنگه له کورت کردنەووەی نوێژی چوار رکاتی بە دوو، تا بە هەدیسی ئەو یەمیش رهوا درا، لەسەر هەر بار و بە هەر جۆر هۆی ئەو مەترسی یە ئەم یە که ئەفەرموی: ﴿إِنَّ الْكُفْرَانَ كَانُوا لَكُرْعَدًا نُجِيًّا﴾ بەپراستی بی بېرواکان هەمیشە دوزمینیکی ئاشکران بو تان، کەواتە هەمیشە بو هەل و هەلکەوتیک ئەگەرین بو دەست درێژی و زیان پی گەیاندن تان، یا لەکاتی نوێژ کردن و خوا پرستیتان بیئت! ئینجا ئەو کورت کردنەووە فەرز و پیویستە بەلای زۆر لە زانیانی ئیسلامەو، که هیندی لەوانە شافیعی یەکانە، بەهەر حال و لەسەر هەر بار هەر کورت کردنەووە یەکه بەهۆی سەفەرەووە بیئت ئەبی ئەو سەفەرە درێژ بیئت بەلای کۆمەل و جەماوەری زانیانەو، ئەندازی ئەو درێژی یەش چەند رایەکی تیا یە لەناو ئەو رایانەدا دوانیان ئەگرین بە دەستەووە که زۆریە ئوممەت بەو دوانە رەفتار ئەکن:

- ۱- رای حەنەفی یەکان که ئەفەرمون: لە سی قوناغ کەمتر نەبی بە رویشتنی حوشتەر بە بارەووە که بە پیی کیلۆمەتر (۸۷) کیلۆمەتر کەمتر نەبی.
- ۲- رای شافیعی و مالیکی و ئەحمەدی یەکانە که ئەفەرمون: لە دوو قوناغ کەمتر نەبی که بە کیلۆمەتر لە (۸۱) کیلۆمەتر کەمتر نەبی. ئینجا بە بۆنە یە باسی نوێژی سەفەری که ترسیشی تیا بیئت، بەو بۆنە یەووە دیتە سەر باسی چۆنیتی نوێژی کاتی ترس که دوزمن بەرامبەر وەستابی. ئەم نوێژی کاتی ترسە چەند جۆریکی هەیه، هەموو جۆرەکانی لەگەل چۆنیتی بەجی هینانە کەیدا لە کتیبی مەزەهەبەکان دا بە درێژی باس کراوه و روون کراوه تەو، کەواتە با لێرەدا هیچ نەلین، هەر کەسیک ئەیهوی با تەماشای ئەو کتیبانە بکات، لێرەدا هەر ئەکەوێتە شوینی شا ریگی قورئانەکه و ئیتر درێژە نادەین بە باسەکه،

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَلْتُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا آسَلِحَتَهُمْ فَإِذَا
سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ

ئەفەرموی: ﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ﴾ کاتی که تو - ئەهی پیغەمبەر - لەناو کۆمەڵی بپرواداران دا
بویت لە کاتی جەنگ و مەترسی کردن لە بی بپروایان - بیگومان ئەم فەرمان و فەرمودەیه لە
پاش پیغەمبەر(ص) روو ئەکاتە جینشینەکانی و هەر یەکی لە پیشەواو کاربەدەستی
بپرواداران - ﴿فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ﴾ ئینجا ویستت بانگیان بکەیت بۆ نوێژ بە وتەکانی قامەت،
وەک هیندی ئەفەرمون، یان ویستت نوێژیان پی بکەیت بە پیش نوێژی خۆت، وەک زۆر بە
لەسەر ئەمەن، بەهەرکام مەبەست بیت ئەبی بە جاری توێژەکیە بە هەموویان ئەکات، بە لکو
بیانکات بە دوو تاقم ﴿فَلْتُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ﴾ ئینجا با تاقمیک لەوان لەگەڵ تو بوەستن و
نوێژت لەگەڵ بکەن، ئەو تاقمەکی تر بزمین بەرامبەر دوژمن و حەرەس بن. ﴿وَلْيَأْخُذُوا
آسَلِحَتَهُمْ﴾ با چەکەکانیان هەلگرن و پی یان بی لە نوێژەکانیان دا. وەک زۆر بە ئەفەرمون و
رووکەشی نایەتەکەیش هەر ئەو نیشان ئەدا. یان با ئەو تاقمەکی تر چەکەکانیان پی بی
وەک هیندی لەسەر ئەوین و وایش لە (ئیین و عەباس) هەو ریبایەت کراوە. ﴿وَإِذَا سَجَدُوا﴾
ئینجا لەکاتی سوژدە یان نوێژەکی ئەمان دا ﴿فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ﴾ با ئەو تاقمەکی تر
لە دواتانەو بە بن بۆ پاس کردن و پارێزگاریتان لە دوژمن تا ئەوان رکاتی ئەکەن لەگەڵ تو.
ئینجا با ئەمان بپۆن بۆ پاسەوانی و حەرەس گرتن ﴿وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا﴾ با
تاقمەکی تر که نوێژیان نەکردووە بین ﴿فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ﴾ ئینجا لەگەڵ تو نوێژ بکەن واتە یەک
رکات، ئینجا لەویدا که ئیمام هەردوو رکاتەکی خۆی تەواو کردووە لەپاش تەحیات سەلام
ئەداتەو، بەلام هەر کام لەو دوو تاقمە یەک رکاتیان کردووە و نایەتەکە بی دەنگە لە کردنی
رکاتی دووهمیان، جا لەبەر ئەو هیندی لە زانایان لایان وایە که ئەم ئیمام دوو رکاتی
لەسەرە و ئەمان هەر یەک رکاتیان لەسەرە. بەلام حەدیس باسی ئەو هی کردووە، بەم رەنگە
تاقمی دووهم وەک یەکەمجار ئەچنەو شوینەکی خویان و حەرەس بن تا تاقمی یەکم دیت
و رکاتی دووهمی ئەکات و سەلام ئەداتەو، ئینجا ئەمانیش ئەپۆنەو بۆ پاسەوانی و
حەرەسی و تاقمی دووهمیش دینەو رکاتەکی تریان تەواو ئەکەن.

وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ
 عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذَىٰ مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَنْ
 تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٠٦﴾

درباره‌ی نه‌م تا قومه نه‌ فرموی: ﴿لْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ﴾ با وریایی خویشان و مرگرن و ناگایان
 له خویشان بیت. ﴿أَسْلِحَتَهُمْ﴾ چه‌که‌ کانی‌شیان و مرگرن و پی‌ یان بی، واته بو نه‌م تا قومه
 فرمان نه‌دا به وریایی و ناگاداریی خویشان بی‌جگه له هه‌ لگرتنی چه‌ک، چونکه وه‌ک زانایان
 نه‌ فرمون، له جاری یه‌که‌م دا دوژمن نازانن که بو نویژ وه‌ ستاون و ریزان به‌ ستووه، به‌ لکو
 وا نه‌ زانن که خویشان ناماده کردووه بو جه‌نگ له‌ به‌ر نه‌وه نیازی په‌ لامار دان ناکه‌ن، به‌ لام که
 بینی یان نه‌م تا قومه نویژ نه‌که‌ن، نه‌ زانن که تا قومی دووه‌ می‌ش هر نویژ نه‌که‌ن نه‌و کاته به
 هه‌لی نه‌ زانن و به‌ یه‌ک په‌ لاماریان نه‌ده‌نی، که‌ واته نه‌م تا قومه زوژتر پیوستی هه‌یه به‌ وریایی
 و ناگادار کردنه‌وه و هه‌ لگرتنی چه‌که‌ کانیان، وه‌ک وه‌ر نه‌گیری له‌م فرموده‌ی که‌ دست
 نیشانی تیا به‌ هوی فرماندان به‌و چه‌ک هه‌ لگرتن و وریایی یه: ﴿وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ
 عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ﴾ نه‌وانه‌ی که‌ برویان نه‌هیناوه و جه‌نگتان له‌گه‌ل نه‌که‌ن پی‌ یان خوش
 بووه و ناواته خوازی نه‌وه‌ن که‌ نیوه بی‌ ناگابن له‌ چه‌که‌ کانتان و له‌ شت و مه‌که‌ کانتان که
 نه‌و سه‌فه‌ر و جه‌نگه‌ی پی‌ نه‌که‌ن، نیوه بی‌ ناگابن ﴿فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً﴾ به‌ هوی نه‌وه‌وه
 نه‌وانیش له‌ ناکاودا به‌ یه‌ک جار په‌ لامارتان بدن و بدن به‌ سه‌رتان دا، که‌ واته با چه‌که‌ کانتان
 پی‌ بی و وریای خوژتان بن، له‌ ته‌فسیره‌که‌دا فرمانه‌کانمان روو کرده نویژ که‌ ره‌کان وه‌ک
 زوربه‌ی له‌سه‌ره، هیندی نه‌ فرمون هر بو حه‌ره‌سه‌کانه، هیندی تر نه‌ فرمون بو هه‌مووانه،
 نویژ که‌ر و حه‌ره‌سه‌کان، به‌ هر کام مه‌به‌ست بیت هوی فرمانه‌کان نه‌وه‌یه که‌ له‌م فرموده‌دا
 دست نیشانی بو کرد. دوژمنه بی‌ برواکان به‌و جوژه به‌د نیهاد و دل پیسن درباره‌ی

موسلمانان هر وا بوون و هميشه هروان، كه واته با موسلمانان هرگيز بى باك و نه مين
 نه بن لى يان و هه لئه خه له تين به هيچ شتيكيان. خواى ميهره بان لهم فرمانه دا - وهك هه موو
 فرمانه كاني تر - موسلمانان تهنگه تاو ناكات، به لكو له كاتي نارچه تي دا باري شان سووك
 نهكات، له بهر نهوه ليبره دا نه فرموى: ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذَىٰ مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ
 أَن تَصُمُوا أَسْلِحَتَكُمْ﴾ هيچ گونا هو نه ره جيكتان له سهر ني يه له داناني چه كه كانتان، نه گهر
 به هوى بارانه وه سزاو نارچه تيتان نه بوو له هه لگرتنيان، يان نه خووش بوون به زام دار بوون
 يان هر نه خووشى يه كي تر لهم كاتانه دا، رى ي دانان هه يه، به لام نابى بى باك و بى ناگان بن له
 دوژمن كه نهو ناوه ستي و هه ميشه بو هه ليك نه گه پى، له بهر نهوه لهم كاته يش دا فرموى:
 ﴿وَحُدُوا حِذْرَكُمْ﴾ وريايى خو تان بگرنه ده ست و ناگاتان له خو تان بيت. ماوه ي دوژمن
 نه دن، فرمانى دا به هه لگرتنى چهك و وريايى چونكه ﴿إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا﴾
 به راستى خوا ناماده ي كردووه بو نهو بى بپروايانه سزايه كي ريسواكه ر كه بريتي يه له سزاي
 تيك شان و ژير كه وتنى نهوان و زال بوون و سهر كه وتنى نيوه به سهر يان دا، واته نهوه ي كه
 هوى سهر كه وتنه وهك چهك و وريايى نيوه به كاري بينن با خوايش له سهر ده ستي نيوه دا
 نهو سزاو نازاره يان بدات. هينديك نه فرمون: مه به ست بهم فرموده يه و هيناني بو دلخوش
 كردن و به هيز كردنى دلى بپروادارانه، چونكه لهوان به هوى فرماندان به هه لگرتنى چهك و
 وريايى يان وا گومان بهرن كه بى بپرواكان به هيزن و لهوانه ن سهر كه ون و زال بين، كه واته بهم
 وته يه نهو گومانه له دل دهر نهكات و دنيايان نهكات به زال بوون و سهر كه وتنيان، نه مهش
 هر باشه و هه لئه گرى، زوربه ي زانايان نهو سزايه نه بپن به سهر سزاي روژى دوايى دا،
 هر چه ند ركه يان نه گونجى و هه لئه گرى، به لام به راستى نهوه ي كه وتمان و كردمان به
 ته فسيري كه راي چند كه سيكي بپروا پى كراوه، نهو رايه له دل دا به هيزتره،

فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ فِيمَا وُقِعْتُمْ وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا

الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا ﴿١١٣﴾

﴿فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ﴾ نینجا کاتی که نویزه که تان به جی هینا به و شیوهی که فرمان در
﴿فَإِذَا دُکُرُوا اللَّهَ فِیْمَا وُقِعْتُمْ وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ﴾ نهو کاته باس و یادی خوا بکن به پیوه و به
دانیشتنه وه و به پاله وه و له سر ته نیشتان، واته بیجگه له کاتی نویزه که تان با له پاش
نهویش به هه میشه یی په یوه ستیتان ببی به خوی خوتانه وه له سر هه موو حال و باریکتان،
چونکه به راستی هوی سرکه وتن و چهکی گوره و به کار و پهک نه که وتوو هر نهو یاد و باس
و په یوه سستی په یه. له کاتی ترس دا فرمانی دا که نویژ به و جور به جی به یئری که
نمونه ی باس کرا. نینجا نه فرمانی: ﴿فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ﴾ نینجا کاتی که دل نارام و بی باک
بوون یان کاتی که نیشته جی بوون، وهک (قتاده و مجاهد) نه فرمانی. چونکه له پیشه وه
فرمانی: ﴿وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ کاتی که له سه فهردا بوون ﴿فَأَقِمْوُ الصَّلَاةَ﴾ نهو کاته
نویزه کانتان به ریک و پیکی به جی بیئن به ته وای و به بی نهو کورت کردنه وهی کاتی ترس
و جهنگه، چونکه نهو نویزه به و جور هی که باس کرا له بهر نهو هو تایبه تی په بوو، که واته
کاتی که نهو هوی نه مایی گومان نه چپته وه سر باره نه سلی په که ی خوی. به لی بیگومان
نویژ نه بی هر بکری و نه کردنی نابی، وهک خوا نه فرمانی: ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

كِتَابًا مَّوْقُوتًا﴾ به راستی نویژ له زانین و بریاری خوادا هر نووسراو و پیویست کراویکی

کات و دیاری کراو بووه، دابهش کراوه به سر کاتی تایبه تی خوی دا، که واته نابی نه کری و

نابی له کاتی خوی دهر کری، زانایانی زاهیری نه نایه ته بیان کردوه به به لگه له سر نه وه که

نویژی رویش تو قهزا نا کریته وه و راست نی په قهزا کردنه وهی، چونکه راست و دروستی نویژ

به ستر او به کاته که یه وه، دهی که کاته که ی روپی تازمه روا نی په قهزا کردنه وهی، به لام به راستی

به لگه که یان زور بی هیزو لاوازه و هرگیز شیای نی په پشتی بی به ستری، چونکه:

سوننه ته که یشی یه وه پیغه مبر (ﷺ) قهزای کرده وه به خوی و نهو کومه له هاوه لانه ی که له گه لی بوون به جه ماعت وهک نویژه نه رۆیشتوو هکانی جارن، له جی یه نویژی ناوا بگیرریته وه که دهسلات نه بووه له رۆیشتن دا نه بی نویژیک که به دهست قهست رۆیسی بی باشر نه بی بگیرریته وه.

۲- رۆژووی ره مهزان و نویژ کاتی دیاریی کراوی هه یه له گه ل نه وه دا که رۆیشت نه بی قهزا بکیرتته وه هینی هه موو ساله رۆیشتوو هکان بدری. یان هه ج نه کرا نه بی له پاش مردن هه جی بو بکری.

۳- نهو کاته ی که دیاریی کراوه بو نویژ که به حازر بکری، ده ی نه وه نابی به دژ بو نه وه ی پاش نهو کاته دیاریی کراوانه کاتهکانی تر کات بیت بو قهزا کردنه وه ی نویژه رۆیشتوو هکان، که واته له خۆپایی نی یه که کومه ل و جه ماوه ری زانایان له سه ر نه وه ن که پیویسته قهزا کردنه وه ی هه ر نویژیک که رۆیشتبی، بیجگه له نویژی ئافره ت که نه کری به هوی هه یزو مندال بوونه وه، نهو نویژی نه وان هه ش که قهزا ناکیرتته وه له بهر نه وه نی یه که کاته که ی تیپه ری کردوه، به نکو له بهر نه وه یه خوا میهره بان ی کردوه، بارو نه رکی سه رشانی سووک کردوون وهک له هه دیسی سه حیح دا نه فه رموی. نه وه تا رۆژوو که له سال دا یه ک مانگه و نه رکی گپرانه وه ی رۆژوو هه که ی که مته ر، پیویسته له سه ر یان گپرانه وه ی هه ر چه ند له و رۆژانه ی که نه گیرابن به هوی هه یزو مندال بوونه وه، مه سه له که ناوا روون و ناشکرایه، به لام به داخه وه هیندی نه زان له خۆپایانه وه له نیژگه ی سه وود دا له سال دا چه ند جار بلاوی نه که نه وه که قهزا کردنه وه ی نویژ ناره وایه، نه وان هه یچ شه رم ناکه ن له و هه موو زانا و پیشه وایانی نیسه لامه که بریارو بر وایان له سه ر پیویستی قهزا کردنه وه ی نویژه رۆیشتوو هکانه، به و جۆرو شیوه ی که باس کرا، هیوادارین بیریک بکه نه وه و شه رم بیانگری. نایا چون موسلمان بریارو فه توای ناوا ده رکات به بی به لگه و رابه ریک؟! چون نه ترسی له وه ی ده یلی و هه وانی نه و خه لکه بخاته گه ردنی!?!

وَلَا تَهْتُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنْ

اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٤﴾

ئینجا کۆتایی باسه که ئه هینی به هاندان و به هیزکردنی دل له سهر بهرهوامی له تیکۆشان و فیداکاری، هه چهند مانویه تی و ئیش و ئازار و لاوازی روویدا، دهست کاری یه کی به هیزی به کاری دلی بروداران ئەکات بۆ کوول نه بوون و واز نه هینان، دهست نیشان ئەکات بۆ دوا روژو چاره نووسی به خته وهری بروداران تیکۆشهر. ئه فهرموی: ﴿وَلَا تَهْتُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ﴾ سست و لاواز مهن له به دوا گهرانی ئه و دورمه بی برویانه دا، بۆ جهنگ و تی هه لچوون له گه لیان، چونکه ﴿إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ﴾ نه گهر ئیوه ئیش و ئازارتان ئه بی ﴿فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ﴾ بیگومان نه وانیش ئیش و ئازاریان ئه بی هه رچونی ئیوه ئیش و ئازارتان ئه بی، ئینجا ئیوه ئه وه شتان هه یه: ﴿وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ﴾ ئومید و چاره پروانی شتی که نه کهن له لایه ن خواوه که نه وان نایکه ن، واته ئه بی ئیوه سوورترین له وان له سهر جهنگ و تی هه لچوون له گه لیان بۆ نه وه ی هیزیان بشکی و خراپه کاری یان نه مینی و هه موو مل که چ ببن بۆ خوا، ئه بی ئیوه سوورترین، چونکه وه ک یه ک ئازارتان ئه بی له گه ل ئه وه دا نه وان خویان نه گرن، ده ی ئیوه شایسته ترن به خوگرتن، چونکه ئومید و چاره پروانی و یارمه تی دانی خوا نه جرو پاداشتی روژی دوا یی که نه وان نی یانه. بیگومان له هه موو بهره ره کانی و تی هه لچوون و جهنگی که له ری خوادا بکری برودار نه و ئومید و چاره پروانی یه ی هه یه که نه وه ی به سه ئیتر سه رکه وی و زال بی یان نا؟ که واته برودار ئه بی خوگرییت و هه رگیز نه پروخی. بیگومان وا ئه بی له هیندی دورمینی بی برودا دوچار ئه بی، ئه بی بزاین که له کاتانه ییش دا قوتار نابن، له ئیش و ئازاری دهروونی، هه میشه دهروونی ئه تلایته وه به ژانی بهره ره کانی له گه ل سروشتی خوی و سروشتی هه موو شتی که دا. نا به و جوړو شیوه یه خوا هانی بروداران نه دات و دنیا و دنخۆشیان ئەکات ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ خوا هه ر زانی

تەواو و كاردروست و ليزانى تەواو بوو، ئەزانى چۆن چارەسەرى ھەموو دەردەكانى دەروون ئەكات، ئەزانى تيمارى ھەموو زام و ئىشەكان بكات. ئىنجا لەم چەند ئايەتەى داماتوو ەدا قسە و باسىكمان بۇ ئەكات كە ھەرگىز وىنەى نەبوو ە لە جىهان دا، مرۆفە ھەرگىز شتى واى نەبىستوو ە بەخۆبەرە، ئەم قسە و باسە بە تەنيا شاىەتىكى راست و باو ەر پى كراو ە لەسەر ئەو ەى كە ئەم قورئان و ئايىنە ھەر لەلاىەن خواو ە ھاتوو ە، چونكە مەردوم ھەرچەند بۇچوونى بەرز بىت، ھەرچەند رۆح و دەروونى پاك و خاوىن بىت، ھەرچەند سروشتى رىك و راست بى، ھەرگىز ناگونجى كە خۆى بەخۆى بگاتە ئەو رادە و پلەيەى كە ئەم ئايەتانە ناماژەى بۇ ئەكەن، بەلكو مەگەر ھەر بە سروشتى خوا، دەست نىشان ئەكەن بۇ رادە و پلەيەكى ئىجگار بەرز و بلند كە ھىچ كەس پىى ناگات مەگەر لە ساىەى ئەم ئايىن و بەرنامەدا كە ئەم قورئانە ھىناى!

لە كاتىك دا كە جوولەكەكانى مەدىنە بە بى وەستان و پەيتا پەيتا ھەرچى تىرى ژاراوى يان ھەبوو ئەيانگرتە ئىسلام و موسلمانان، وەك ئەم سورەتە و دوو سورەتى رابوردوو ھىندىكى بۇ باس كردين، دەرکەوت كە تا چ رادەيەك ئەو تىرە ژاراوى يانە كارىگەر بوون لەناو گەلى موسلمان دا، لە كاتىك دا كە ئەو جوولەكانە بە ھەموو جۆر درۆ و ھەلبەستى پىسى خۆيان بلاو ئەكردەو ە، بەجارى بت پەرستەكانيان لى ھەئەنان، ھانى ناپاكەكانيان ئەدا بۇ ھەئسانيان بەو وتار و كرىدەو ە ناپاكە، رىگەيان بۇ نەخشە ئەكىشان، مەردوميان گومرا ئەكرد، رەخنە و تەشەريان ئەدا لە سەرکردايەتى يەكەى پىغەمبەر(ﷺ) مەردوميان بەد گومان ئەكرد لە راستى پەيام و پىغەمبەرىتى يەكەيان، ھەول و تەقەلايان ئەدا كە ناوخۆى گەلى موسلمان تىك دەن و لەكارى بخەن، لە ھەمان كات دا دورمئانى دەرەو ەيان ھەئەنا كە بىن و بە جارى بدەن بەسەريان دا بۇ لە رىشە ھىنانيان. ئىسلام تازە پەيدا بوو بوو لە مەدىنەدا، باو و كرىدارى سەردەمى نەقامى ھىشتا نەپچرا بوو لەگەل بت پەرستەكان و جوولەكە و ناپاكەكان دا، كە ئەو ەش مەترسى زۆر گەورەى لى ئەكرا بۇ تىك دانى رىزى

موسلمانان کان. لهو کاته زور تنگ و ناسکه دا، ئەم نایه تانی داها تووه هاتنه خواروه بو سهر
 پینغه مبهەر و هاوه له کانی، بو نه وهی هه ق بسینی بو پیاوینکی جووله که که گومان دزی پی
 برابوو، بو نه وهی نابرووی نهو که سانه بیات که نهو له که و گومانه یان خسته شوینی نهو
 جووله که یه، که نهوانهش له بنه ماله یه کی مه دینه یی بوون که مه دینه یی سه رباز و چه کی
 دهستی نیسلام بوون، بهرام بهر نهو هه مو دوژمنایه تی و پیلانه ی که نه ته ترا بو نیسلام و
 موسلمانان! نهوه چ راده یه که بوو له پاک و داد په روهری و بهرزی دا؟! ئینجا ئایا چ وته و
 وتاریک دهست نه که ویت که باسی نهو راده بهرزه ی پی بکری؟ بیگومان هه که سیك ژیری
 له کار نه که وتبی باش نه زانی شتی وا نه بی هه له ناسمانه وه دهست کهوت ببی و هه
 بهرنامه ی خوا مهردوم نه گه یه نی بهو پوپه بهرزه. نهو قسه و باسه له چه ند ریوایه تیک و له
 چه ند سهر چاوه یه که وه هاتوو که چه ند که سیك له نه نساری یه کان له خزمهت پینغه مبهەر
 بوون (ﷺ) له غهزایه که دا، لهو غهزادا زری و تاس و کلوی یه کیکیان دزرا و گومان برا به
 یه کی له نه نساری یه کان که له بنه ماله یه که بوو پی یان نه وترا: (بنی ابریق) ئینجا خاوه ن
 دزراوه که هاته خزمهت پینغه مبهەر (ﷺ) وتی: فلان لهو بنه ماله یه که ناپاک بوون، شیعی نهوت
 نهوت له دزی هاوه له کان و نه یوت: ئەمه شیعو هونراوه ی هیندی که له عه ره به کان، ئینجا
 دزه که که زانی گومانی نه وه ی پی براوه، هه نسا ماله دزراوه که ی فری دایه مالی جووله که یه که
 له جووله که کانی مه دینه، بو نه مه ی لای نهو ده رکه وی ئەم به پاک ده رچی، ئەم کرده وه یه ی
 درکانه لای هیندی که له خزمه کانی، ئینجا چوون بو خزمهت پینغه مبهەر (ﷺ) عه رزیان کرد: ئەم
 هاو پئی ئەمه پاکه و نه وه ی که دزه فلانه که سی جووله که یه و شته که ی لی ده رکه وتوو.
 نه مه ی که گومانی خراوته سه ره له بنه ماله یه کی موسلمان و پیاو چاکن، که واته تو جاری
 پاک ی بده له ناو مهردومان دا با تیا نه چی و بی نابرو نه بی، ئینجا پینغه مبهەر (ﷺ) که زانی نهو
 ماله دزراوه که ده رکهوت له مالی نهو جووله که دا، هه نسا و جاری پاک ی (طعمه ی کوپی -
 ابریق -) ی دا، سه رزه نشتی نهوانه ی کرد که گومانیان خسته سه ری، ئینجا نه وه نده ی پی

نه چوو ئهم ئايه تانه هاتنه خواروه و جووله كه كه ي به پاك دهر كرد له و گومانه دا كه خرايه سهرى، ئه نساى يه كه ي تاوانبار كرد و به ناپاكي دهر كرد!! به راستى ئهم مه سه له تا بى رى لى بكر ته وه جى ي خۆيه تى، چونكه بى گومان نه گهر به پى ي باوى ئهم زهوى يه و ئهم جيهانه بوايه به و جوړه نه ئه كرا، ته نانه ت نه گهر دهر يش بكه وتايه پاكي و بى تاوانى نه و جووله كه له و مه سه له دا ئه بوايه چاوپوشى بكر دايه و بى دنگ ببونايه لى ي و باسه كه كپ بكرايه ته وه، چ جاي ئه وه نه گهر قورئان باسى نه كرايه هيج كه س رى گه ي هيج قسه و باسى كى نه بوو، ماله و دزراوه و دوزرايه وه له مالى كابرايه، ماله كه مالى موسلمانى كه و كابرايش جووله كه يه، ئاشكرايه كه دوزمنى كى خوينه خواريه، زور تى نو به خوار دنى مالى موسلمان، به پى ي بى رو باوه رى ناره وايى خو يان! به لى. به راستى نه گهر به پى ي باو و به رزه وه ندى ئهم زهوى و جيهانه بوايه، نه بوو نه و جووله كه يه پاك دهر نه كرايه و موسلمانى كه به ناپاك دهر نه كرايه، چونكه:

۱- ئه و گومان پى براوه جووله كه يه - وه ك گوترا - كه هه مى شه هه ول و ته قه لايان له كه دار كردن و ته شه ر و پلار وه شان دنه له ئى سلام و موسلمانان. كه واته با پاك نه كرى ته وه و هه ر به ناپاك سه ير بكرى.

۲- ئه و دهر خستنه و جار دانى بى تاوانى نه و جووله كه و تاوانبار كردنى پى او يكى ئه نساى - كه ئه نساى به گيان و به مال فيداكارى ئى سلامن - نه بى به له كه يه ك و روو ئه كاته ئه و گه ل و به ره يه، به مۆى ئه وه ش له وانه يه ببى به مايه ي كينه و تىك چوونى رى زيان، به لام به پى چه وانه ي ئه وه نه گهر هه ر جووله كه يه ك ناپاك بناسرايه، جووله كه له هه موو شتىك دا له كه داره با له و مه سه له يه ش دا هه ر به له كه دار بناسرى.

۳- له و جار دانى پاكي نه و جووله كه و تاوانبار كردنى نه و ئه نساى يه، تى رى كى ژا راوى يه و نه درى به ده ست جووله كه كانه وه بو ئه وه ي بى ته قى نه موسلمانان، و، مايه ي دم كردنه و يانه كه به ئاره زوى خو يان زمانى تى ژ و پى سى ان بخه نه كار بو ئا بى روو

بردنيان. به لآم له گهل نه وهدا كاره كه به پښى زانين و تيگه يشتن و بهرزه وهدى نه م
 زهوى و جيهانه نه هات، به لكو به دژو پنيچه وانه هات، چونكه مه به ست و نامانجى
 گرنك تر و گه وره تر له وهدا بوو كه له بوچوون و زانينى نيمه به دهر بوو، نه وهدش كه
 برينتى بوو له دهرخستن و به دى هينانى نه و داد و دادپه روه رى يهى كه نيسلام هيناي
 بو نه وهدى هر به و ترازووه راسته رهفتار بكرى له ناو نادمى دا به تيكرپايى، نه و داد
 په روه رى يه له و راده و پله بهرزه دا كه هيچ كه س له جيهان دا پښى نه نه گه يشت -
 به لكو به دلپيشى دا گوزهرى نه نه كرد - مه گه ر به فهرانى خوا، به كو مه كى خوا.
 به راستى رووداو و كرده و هيه كى زور گه ووه و سه رسو په نيره، هه تا بيرى لى بكرينه ووه
 گه ووه و گرنك تر دهر نه كه وى! وهره نهى نادمى بير بكه روه نه م داده له گلته كى به كار
 هينرا، له چ كاتيك دا به كار هينرا؟! به كار هينرا له گهل جووله كه يهك، له و جووله كانه ي
 كه يه كه م ريگرو پله يه كى سهخت بوون له رى نيسلام دا، هر چيان له دست هات له
 دوژمنايه تى و خراپه كارى كرديان دهر باره ي نيسلام و موسلمانان، له سهخت ترين
 كاتى ژيانى موسلمانانى مه دينه دا كرا، كه له هه موو لايه كه وه به پيلانى جووله كه
 هه موو دوژمنيك راست بووه وه له نيسلام و موسلمانان!! نا به و جوو شيوه يه نيسلام
 نه و كو مه له به ختيا ريه په روه رده كرد به پښى گه ياندن، پالفتى كردن له هه موو توژ و
 چلك و چه پهلئ يه كى نه م جيهان و زهوى يه تا به وه شايسته ي نه وه بوون نه و سپارده
 گه ووه ي خوا بخه نه گه ردن، هه لسن به كارى جينشيني خوا و سه ركردايه تى ژيان و
 جيهان! نينجا نهى نادمى وهره له و پوپه بهرزه وه سه رنجيكي هه موو گه له كانى جيهان
 بده، ته ماشايه كى لاپه ره كانى ميژووى ژيانيان بكه له كوون و تازه وه، بو نه وهدى تى
 بگه يت له مه به ست به داد و دادپه روه رى راسته قينه، نه و كاته تى نه گه يت له مه به ست
 به داد و دادپه روه رى له ناو گه له كانى كوون و تازه جيهان دا كه دوون له نيسلام وه،
 تى نه گه يت كه نه وهدى نه وان شتيكى بوگه نه و پره له سته م و سته مكارى!!

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَبَكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَائِبِينَ خَصِيمًا
 ﴿١٠٥﴾ وَأَسْتَغْفِرِ اللَّهُ إِنْ كَانَ اللَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٦﴾ وَلَا تَجِدُ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ

ئينجا با بينه ژير سايهی نايه تکان که هاتنه خواره وه لهو روداو و به سرهاته دا،
 نه فرموی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ بینگومان نیمه ناردمانه ته خواره وه و سروشمان
 کردوه بۆلای تو نامه - واته قورنان - به هق و به راستی و هق و راستی پی یه ﴿لِتَحْكُمَ﴾
 بَيْنَ النَّاسِ ﴿بُوْهُوْی بَریار بدهی لهناو نادهمی دا به تیکرایی و به بی جیاوازی ﴿بِمَا أَرَبَكَ﴾
 اللَّهُ ﴿بهو بیریاری که خوا نیشانی داوی، واته سروشی کرد و ناشنای کردوی پی، ﴿وَلَا﴾
 تَكُنَ لِلْخَائِبِينَ خَصِيمًا ﴿نمبی محامی و بهرگری که له ناپاکهکان، واته (بنی ابیرق)، یان له بهر
 خاتری نهو ناپاکانه مبه به دژ و داواچی و بیریاری دزی دان به سر نهو جووله که می که
 گومانی دزی درا به سهری دا به ناهق، ﴿وَأَسْتَغْفِرِ اللَّهُ﴾ داوای لی بوردن بکه له خوا لهو
 گومان و قسه و سرزنشتهی که ناراستهی خاوهن ماله که و هاوه له کانت کرد، ﴿إِنْ كَانَ﴾ اللَّهُ كَانَ
 غَفُورًا رَحِيمًا ﴿چونکه بینگومان خوا همیشه هر لی بوردی میهره بان بووه، ﴿وَلَا تَجِدُ عَنِ﴾
 الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ ﴿بهرگری مه که لهوانهی که ناپاکی نهکن دیریاری خویمان به گوناوه
 ستم کاری، لیره دا مبهست دزه که یه له گهل نهوانهی که ههولی پاک کردنه و یان نه دا و
 تاوانبار کردنی جووله که که. بینگومان تو لهی گوناوه له سر گوناوه باره که یه. که واته گوناوه بار
 وهک ناپاکی و ستمی له خوئی کردبی وایه، بینجگه له وه له دووباری تره وه ناپاکی له گهل
 خوئی کرد:

۱- نهفسی خویمان پیس کرد بهو پیلان و درو و بوختانه که کردیان.

۲- ناپاکی یان کرد لهو کومه له و بهرنامه و بیرو باومره که یان، که نه مانه به شیک بوون لهو

کومه له و خاوهنی بهرنامه و بیرو باومره که یان بوون.

إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٧﴾ يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ
 مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٨﴾ هَتَأْتُمْ هَتُّوْلَاءَ
 جَدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَدِّدْ اللَّهُ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا﴾ چونکه بیگومان خوا نه‌وانه‌ی خوش‌ناوی که زور
 ناپاک و گوناهاکارن، واته قین و خه‌شمی هه‌یه لی یان، قین و خه‌شمی هه‌یه له و تاقمه‌ی که
 باس کران. ﴿يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ﴾ نه‌و زور ناپاکه گوناهاکارانه خو‌یان دانه‌شارن له مه‌ردوم
 له شه‌رم دا و له‌بهر مه‌ترسی لی یان ﴿وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ﴾ خو‌یان ناشارنه‌وه له‌خوا، شه‌رم
 ناکه‌ن له‌خوا، به‌م ره‌نگه به زانینی نه‌و و له‌بهر چاوی قودره‌تی نه‌و گونا‌هو تاوان نه‌که‌ن،
 له‌گه‌ل نه‌وه‌دا که‌ته‌ن‌ها خوا شایسته‌یه بو‌نه‌وه‌ی که مه‌ردوم لی ی بترسی و شه‌رمی لی بکات
 ﴿وَهُوَ مَعَهُمْ﴾ له‌کاتیک دا خوا له‌گه‌لیانه ﴿إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ﴾ له‌کاتیک دا که به
 نه‌یننی ته‌گبیر نه‌که‌ن و قسه‌یه‌ک نه‌که‌ن که خوا پی‌ی رازی نی یه، له تاوانبار کردنی بی تاوان
 و شایه‌تی ناهق و پاک کردنه‌وه‌ی تاوانبار! ﴿وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا﴾ خوا هه‌میشه هر
 زانا و ناگا بووه به هر کرده‌وه‌یه‌ک که نه‌وانه نه‌یکه‌ن، چ کرده‌وه‌ی ناشکرا، چ کرده‌وه‌ی
 نه‌یننی یان، که‌واته بو‌کوی نه‌پوون و بو‌کوی دهرنه‌چن به خو‌یان و پیلان و درو و ناپاکی
 یه‌که‌یانه‌وه. ئینجا هیرش نه‌باته سر نه‌وانه‌ی که به‌رگری نه‌که‌ن له ناپاکان، هیرشیک‌ی وا
 که بو‌نی خه‌شمی لی دی، دهرباره‌ی نه‌و به‌رگری که‌رانه، نه‌فرموی: ﴿هَتَأْتُمْ هَتُّوْلَاءَ جَدَلْتُمْ
 عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ ناگاداربن ئیوه نانه‌وانه‌ن که به‌رگری‌تان کرد له‌و ناپاکانه له ژبانی نه‌م
 جیهانه‌دا، واته وا دابننن که ئیوه تیکو‌شانقتان کرد و توانیتان به‌رگری سزای نه‌م جیهانه‌تان
 لی کردن، ﴿فَمَنْ يُجَدِّدْ اللَّهُ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ ده‌ی نایا کی به‌رگری سزای خو‌یان لی نه‌کات
 له روژی دوا‌یی دا چه‌لان‌بهر چه‌لانی خوا نه‌وه‌ستی بو‌یان له‌وه‌ی هیچی یان به‌سه‌ر بیننی؟

أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكَيْلًا ﴿١١٩﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ

عَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٠﴾

﴿أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكَيْلًا﴾ یان کیٰ ئه‌بی به پارێزهر به‌سه‌ریانه‌وه و کاروباریان بدریته ده‌ستی؟ واته نه‌که‌س نه‌توانی به‌رگری خویان لی بکات، نه‌که‌س هه‌یه ببی به‌خاوه‌نی ئه‌وان و کاروباریان بدریته ده‌ستی، که‌واته هه‌رچی یان بۆ بکه‌ن له‌م جیهانه‌دا به‌هیچ نه‌چی ماتوول ناتوانن فریای رۆژی دوا‌یی یان بکه‌ون.

له‌ پاش ئه‌و هه‌رشه‌ خه‌شمناکه‌ بۆ سه‌ر ناپاکان و سه‌رزه‌نشتی ئه‌وانه‌ی که‌ به‌رگری یان نه‌کرد لی یان، ئینجا چه‌ند یاسایه‌کی گشتی گرنه‌گ نه‌هینی بۆ ئه‌و جوژه‌ کرده‌وه ناپه‌سه‌ندانه و سه‌ره‌نجام و به‌ره‌میان. بۆ حیساب و تۆله‌یان، بۆ یاسای پاداشت و تۆله‌ به‌ شیوه‌ی گشتی، یاسایه‌کی راست و ره‌وا که‌ خوا به‌ پئی ئه‌وه ره‌فتار نه‌کات له‌گه‌ل به‌نده‌کانی، داواش نه‌کات لی یان که‌ هه‌ول به‌ن به‌و یاسایه ره‌فتار بکه‌ن له‌ناو خۆیان دا، په‌یره‌وی ره‌وشتی خوا بکه‌ن له‌وه‌دا. سی ئایه‌تی کورت نه‌هینی بۆ ئه‌و مه‌به‌ستانه، له‌ ئایه‌تی یه‌که‌م دا قاپی تۆبه و گه‌رانه‌وه و مه‌رگرتنی گه‌رانه‌وه نه‌خاته سه‌ر پشت بۆ گوناهاکار و تاوانباران، قاپی لی بو‌ردن به‌ پانی و فراوانی نه‌کاته‌وه، هه‌موو گوناهاکار و تاوانبارکی تۆبه‌کار نه‌خاته ئومید و چاوه‌پوانی مه‌رگرتنی تۆبه و لی بو‌ردنی گونا، نه‌فه‌رموی: ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا﴾ هه‌رکه‌سێک کرده‌وه‌یه‌کی خراب بکا که‌ مه‌ردومی تری پی غه‌مبار و نا‌په‌هه‌ت بکات - وه‌ک ئه‌و دزه که‌ هاو‌پیی و که‌سه‌کانی خۆی پی غه‌مبار کرد - یان وه‌ک ئه‌و دزه که‌ ئه‌و جووله‌که‌ی پی غه‌مبار و له‌که‌دار کرد. ﴿أَوْ يَظْلِمُ نَفْسَهُ﴾ یان سته‌م و ده‌ست درێژی بکات له‌ خۆی به‌م ره‌نگه‌ گوناهێک بکات که‌ خراپی یه‌که‌ی هه‌ر روو له‌ خۆی بکاته‌وه وه‌ک سویندی درۆ و داننه‌نان به‌و هه‌ق و مافه‌ی که‌ له‌ گه‌ردنی دایه. ﴿ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ﴾ له‌ پاشان داوای لی بو‌ردن و سه‌رینه‌وه‌ی ئه‌و کرده‌وه خراپه‌ بکات. به‌ تۆبه و گه‌رانه‌وه‌یه‌کی راست و شه‌رعی ﴿يَجِدِ اللَّهَ عَفُورًا رَحِيمًا﴾ خوای ده‌ست نه‌که‌وی به‌ لی بو‌رده‌ی میه‌ره‌بان، به‌م ره‌نگه‌ تۆبه‌که‌ی لی مه‌رته‌گری و نه‌بو‌ری له‌ گوناهه‌که‌ی، ئیتر هه‌ر جوژه‌ گوناهێک ببی، سه‌رباقی ئه‌وه به‌مه‌ندی نه‌کات به‌ پاداشتی گه‌وره، به‌ه، به‌ه له‌و میه‌ره‌بانی یه‌ قاپی بۆ گه‌راوه هه‌میشه‌ کراوه و له‌سه‌ر پشته، به‌ بی مه‌رج و به‌ بی قاپی یه‌وان!

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ، وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٣١﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً
 أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿١٣٢﴾ وَلَوْ لَاقَضَلُ اللَّهُ عَلَيْكَ وَرَحْمَتَهُ،
 لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ
 وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ

نايه تی دووم بیرو باوهرینکی گرنگی نیسلامی نیشان ئەدات که پئی ئەگوتری: (فردیة
 التبعه) واته هرکەس هەر پرسیارى کردەوهی خۆی لى ئەکری و تاوان و تۆلهی هیچ
 کەسینکی تری ناخریتە گەردن، ئەم بیروباوهره لەلایەکەوه ترس و بیم ئەخاتە دل، لەلایەکی
 ترهوه ئارام ئەدا بە دل، ترس لە کردەوهی خراپی خۆی، ئارام و بى باکی لەوهی که تاوان و
 تۆلهی کەسینکی تر بدرى بەسەریان دا، ئەفەرموی: ﴿وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ﴾
 هەرکەسینک هەر گوناھینک بکات بینگومان ئەو گوناھه ئەکات هەر بە دژی خۆی و ژيانى خۆی،
 چونکە تۆله و سزاكەى هەر لەسەر خۆیەتی و ناخریتە سەر هیچ کەسینکی تر، کەواتە
 گوناھو تاوان بە کەلەپوور وەرناگیرى لە هیچ کەسینکی ترهوه، هەرچۆنى هەرکەس خۆی
 کەفارهتی گوناھى خۆی ئەدات، ئەو کاتە - هەك وتمان - لەلایەکەوه ترس و بیم هەیه لەسەر
 ئەو گوناھانەى که ئەکرین، لەلایەکی ترهوه بى باکی و ئارام هەیه، ئەوه یەکیکە لە سیفەتە
 تايبەتی یەکانى بۆچوونى نیسلامى، یەکیکە لە پینک هینەرەکانى بۆچوونى نیسلامى، که
 سروشت ئارام دارو دامەزراو ئەکەن، داد و دادپەرەریی یە چەن و چوون و تیرو تەواوی
 نیسلامى بەدی ئەهینن، که پیویستە ئادەمى مروۆ پەپەرەى بکەن و لاسایی بکەنەوه. ﴿وَكَانَ
 اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ واته هەرکەس تاوانیک بکات بەدەستی ئەنقەست ئەوا بینگومان ئەگەریتەوه
 بۆلای خۆای گەوره و ئەویش زانایه بە کردەوهکەى و داناو کاردرۆستە لە سزادانى دا.

نايه تی سى یەم تۆلهی کەسینک باس ئەکات که بوختان بکات و کردەوهی خراپی خۆی
 بەسەپینى بەسەر یەکیکی تردا، هەك لەم رووداوهدا ئەو کۆمەله ویستیان ئەو دزی یە بخەنە

ملی ئه و جووله که یه و به لام خوا نه یه نشت و مه سه له که ی دهر خست. ئه فهرموی: ﴿وَمَنْ يَكْتَسِبْ خَطِيئَةً﴾ هه رکه سیک هه له یه ک بکات یان گونا هیک ی چووک. ﴿أَوْ إِنَّمَا﴾ یان به دهستی قهست گونا هیک بکات، یان مه بهست گونا هیک گه وره یه ﴿شَرَّ رَمْرَمٍ بِرَبِّكَ﴾ ئینجا هه نسی و بیخاته ملی یه کیکی پاک له و کرده و یه، بو ئه وه ی تو له ی بخاته گه ردنی ئه و پاکه وه ک ئه و دزه له و روودا وه دا هه نسی بهست بو جووله که که. ﴿فَقَدْ أَحْتَمَلَ بُهْتَانًا﴾ بیگومان ئه و که سه درو و بوختانیکی گرتو وه ته ئه ستوی خو ی که مه ردوم سه رسام نه کات له کاتی بیستنی دا ﴿وَإِنَّمَا نُيِّنَّا﴾ گونا هیک ی ناشکرای هه لگرتو وه و خستو یه ته گه ردنی خو ی، بوختانی کرد که به درو هه لی بهست بو یه کیکی پاک، گونا هیک ی ناشکرایشی کرد و له مه دا که گونا هه که ی خو ی کردی و نایه ملی مه ردوم، که واته باره که ی بوو به دوو بار و نقه ی دیت به ژیری یه وه. به م سنی نایه ته کورته نه خشه ی ترا زوی دادی کیشا که هه موو تاوانبار نیکی پی مو حاسه به بکری، تاوانباری به ره لا نه کرد که خو ی رزگار بکات و تاوانه که ی بخاته ملی یه کیکی تر، له هه مان کات دا قاپی توبه و لی بوردنی خسته سه ر پشت بو ئه وه ی له هه رکاتی ک دا تاوانبار سه ری پیا بکات به بی پرس و نیزن خواستن، تا به هو ی ئه وه وه میهره بان ی و لی بوردنی ده ست که وی!

ئینجا له کو تایی دا منه ت ئه نی به سه ر پیغه مبه ره که ی دا ﴿ﷺ﴾ که پاراستی له وه ی که به گویره ی پیلان و داوای ئه و کو مه له ره فتار بکات، به م ره نگه ئاگاداری کرد به سه ر ئه و پیلان دا که کردیان، ئه فهرموی: ﴿وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ﴾ ئه گه ر به هره و میهره بان ی خوا نه ئه بوو به سه ر ته وه: ﴿كَلِمَاتٍ طَائِفَةٌ مِنْهُنَّ أَنْ يُضِلَّوكَ﴾ بیگومان ده سه ته یه ک له وانه ی که ناپاکی یان کرد نیاز یان کرد که هه له بکه ن پیت و هه ق و راستیت لی ون بکه ن تا به قسه و شایه تی ناهه ق به هو ی ئه وه وه بریاری نا ره وا بدهیت، به م ره نگه بی تاوان بگریت و تاوانبار به ره لا بکهیت، ئه و ده سه ته یه ئه گه ر ناپاک و بی بپروا بووبن، جیگه ی قسه و باس نی یه و له لایه ن ئه وانه وه شتی وا زور کراوه، ئه گه ر ئه وانه بپروا دار بووبن ئه بی بلین: نیازو هه وله که یان سه ری له وه وه دهر نه چوو، ئه گینا خو یان نیازی ئه وه یان نه بووه، به لکو خو یان

شته که یان به راست و رهوا زانیوه. بیگومان نایه ته که وا نه گه یه نی که نهو نیازه نه بووه،
 چونکه نه فهرموی: نه گهر به هره و میهره بانی یه نه بوایه نهو نیازه نه بوو. ده خو نهو به هره و
 میهره بانی یه ش بوو، که واته نابی نهو نیازه بووبی، له گهل نهوش دا نیازو هه ونه که بووه،
 که واته نه بی بلین: مه بهست نهوه یه نه گهر نهوه نه بوایه نیاز و هه ونه که ی نهوان کاری لی
 نه کردی، بهم رهنگه به پی پی قسه که ی نهوان بریارت نهوا، به لام خوا نه یه یشت نهوه بکه ییت
 به مه ی ناگاداری کردی به سهر نهوه ی که راست و رهوایه، یان نه لین: مه بهست نهوه یه:
 نه گهر به هره و میهره بانی خوا نه بوایه نه که وتیه ههله و بریاری ناروا، چونکه ده سته یه که
 لهوان نیازو هه و لی نهوه ی دا، به لام خوا نه یه یشت که به پی نیازو هه و لی نهوان
 بجولیتته وه، بیگومان نه گهر خوا ناگاداری نه کردایه و بریاری بدایه به گویره ی قسه و
 شایه تی نهوان هر نه نه که وته ههله و زیانبار نه بوو، چونکه بریاره که ی به پی دیمن و
 روانهت و روکشی قسه که ی نهوان نهوا، که واته هیچ سوچی پیغه مبهر (ﷺ) نه نه بوو،
 به لکو سوچه که نه گه رایه وه بولای نهوان، جا له بهر نهوه نه فهرموی: ﴿وَمَا يَضُرُّوكَ إِلَّا
 أَنفُسُهُمْ﴾ نهوانه هر نه فسی خو یان ههله پی نه کن و لای نه دن، لهو جوړه نیازو هه ولانه
 زور بووه و رو یان داوه له ژبانی پیغه مبهردا (ﷺ) به لام سهره نجامی هه موو نیازو هه و لی
 خراپ و پیلانیک گه پراوه ته وه بو نیاز که ران و هه ولده ران و پیلان بازان، هیچ زیانیک روی
 نه کردو وه پیغه مبهر (ﷺ) وه که نه فهرموی: ﴿وَمَا يَضُرُّوكَ مِنْ شَيْءٍ﴾ نهوانه زیان ناگه یه نن به
 تو به هیچ جوړه زیانیک، چونکه خوا پاراستوتی له لادان و ههله ی که نهوان نیازیان
 کردووه پی پی، نینجا به بو نه ی نهو منته تایبه تی یه وه بهرز نه بیتته وه بو باسی منته ی هره
 گه وه که بریتی یه له منته ی پیام و پیغه مبهریتی یه که ی، نه فهرموی: ﴿وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ
 الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ﴾ خوا ناردی یه خواره وه بو سهر تو قورئان که نامه یه و زانین و ری بردنه به
 هه موو شتیکی راست و دروست، یان مه بهست به حکمهت و زانین و تیگه یشتنی
 مه بهسته کانی قورئانه و نهو شه ریعه ته ی که قورئان هی نای، یان مه بهست رهوشتی پاک ی
 خو یه تی و نهو لی زانی و کار دروستی یه یه که خوا پی پی به خشی،

وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾ لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن

تَّجَوَّلْتُمْ إِلَّا مَنَ أَمْرٍ بِصِدْقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ

﴿عَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ﴾ فیری کرد و ناشنای کردی به‌وهی که له‌وه و پیش نعت نه‌زانی که بریتی یه له‌و قورئان و شریعت‌ه، یان نه‌و هم‌و شته نه‌ینی و ده‌رونی یانه‌یه، یان هم‌و چاکه و خراپه‌یه‌ک، به‌ه‌رحال و له‌سر هر‌بار مه‌به‌ست نه‌وهی که خوا ناردی بو‌سر نه‌م پیغه‌مبهره (ﷺ) ناشنا و زانای کرد پی‌ی منعت و به‌هره و چاکه‌یه به‌سر هم‌و ناده‌می یه‌وه له‌م زه‌وی یه‌دا، منعت و چاکه و به‌هره‌یه که ناده‌می پی‌ی پیدا بو‌یه‌وه سر له‌نوی. پی‌ی زیندوو بو‌یه‌وه جارنکی تر. به‌لام له‌به‌رزترین و پی‌وزترین شی‌وه و وینه‌ی ناده‌می و مرو‌قیه‌تی دا، به‌جو‌زی ناده‌می و مرو‌قیه‌تی پی‌ی گه‌یشته پوپه و پله‌ی هره به‌ری. منعت و به‌هره‌یه‌کی وایه که هیچ کس به‌ته‌واوی ری‌زی نازانی، مه‌گر که به‌باشی تیگه‌یشتی له‌نیسلام و به‌نه‌فامیتی کون و تازو نه‌و نیسلام و نه‌فامیتی یه‌ی چه‌شتی به‌ته‌واوی، جا هر‌چند ناردنی نه‌و ناین و نامه و شریعت‌ه منعت و چاکه و به‌هره‌یه به‌سر هم‌وانه‌وه، به‌لام لی‌ره‌دا هر بی‌ری پیغه‌مبهره (ﷺ) نه‌خاته‌وه چونکه نه‌و یه‌که‌م که‌سه که ناسی و تیگه‌یشت و چه‌ستی، گه‌وره‌ترین و ناشناترو زاناتره پی‌ی، مه‌ردومی تر له‌وی وه‌رگرت و ناشنا و زانا بو‌و پی‌ی، که‌واته نه‌و به‌هره و چاکه‌ی که درا پی‌ی له‌هینی هم‌و که‌سیکی تر گه‌وره‌تره، وه‌ک نه‌فهرموی: ﴿كَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا﴾ به‌هره و چاکه و پایه و پله‌ی به‌رزه که خوا داویتی به‌م پیغه‌مبهره (ص) به‌هیچ که‌سیکی تر نه‌دراوه، نه‌م به‌چه‌ند چه‌ندانه به‌شداره له‌هم‌و خیرو چاکه و به‌هره‌ی نه‌م نوممه‌ته گه‌وره و گشتی یه‌دا تا نه‌م جیهانه نه‌پیچرته‌وه و هه‌لنه‌گیری، به‌بی نه‌وه‌ی به‌شی که‌سی لی‌ی که‌م بیته‌وه، نینجا له‌م چه‌ند نایه‌تانه‌ی داهاتوه‌دا چه‌ند مه‌به‌ستی که نه‌هینی که نه‌لقه‌یه‌کن له‌نه‌لقه‌کانی نه‌و به‌رنامه راست و ریگه‌ی که قورئان هی‌نای بو‌ ناماده کردن و په‌روه‌ده‌کردنی نه‌م نوممه‌ته، تا هه‌لسی به‌کارو فرمانی گرنگی خو‌ی که بریتی یه له‌ماموستایه‌تی و سه‌رکردایه‌تی کومله‌ی ناده‌می هه‌تا دواهاتنی نه‌م جیهانه، بیجگه له‌وه‌یش مه‌به‌سته‌کانی نه‌م چه‌ند نایه‌تانه زور په‌یوه‌ستن به‌مه‌به‌ستی نایه‌ته‌کانی پیشیان، به‌لکو نه‌گه‌رینه‌وه بو‌ له‌سر چون له‌و رووداوه‌ی که له‌نایه‌ته‌کانی پیشوودا نامارّه‌ی بو‌ کرد وه‌ک بو‌مان ده‌رته‌که‌وی له‌کاتی ته‌فسیره‌که‌یان دا، له

یەكەمجار باسی باوێك ئەكات لە باوەكانی ئادەمی كە بریتی یە لە چپە و نەینی كردن بە قسە و باسیك لەلایەن چەند كەسێكەوێ كە خۆیان جوی ئەكەنەوێ لە كۆر و كۆمەل بو ئێو مەبەستە، ئێو كردهوێ زۆرەیی بەدو خراپە، جا لێرەدا چاك و بەدەكەیی جوی ئەكاتەوێ و مەردومیان پێی ناشنا ئەكات، یەكێ لە بەدەكان ئێو بوو كە لە نایەتەكانی پیشوودا نامازەیی بو كرد سەبارەت بەو پیلانەیی كە كرا لەبارەیی ئێو دزی یەوێ كە كرا. ئەفەرموی: ﴿خَيْرِي كَثِيرٌ مِنْ نَجْوَاهُمْ﴾ هیچ جۆرە خێرو چاكەییك نی یە لە زۆر لە چپە و نەینی كردنەكانیان دا. لە چەند نایەتێك لە قورئان دا جلهوگیری كرد لەوێ كە موسلمانان ئێو جۆرە كردهوێ بكەن، بەلكو ئیسلام ئێویست كە هەركەس هەر تەنگ و چەلەمە و مەبەستیکی بوو بچیتە خزمەت پیغمبەر(ﷺ) ئەوانەیی عەرز بكات. نیتەر بە نەینی ئەگەر شتەكە تاییبەتی بێ بە خۆیەوێ و حەز ئەكات بلاو ببیتەوێ بەناو مەردومان دا، یان بە ئاشكرا ئەگەر شتەكە تاییبەتی نەبێ بەو پرسیارە كەرەوێ. مەبەست لەوێش ئاشكرایە كە با هۆنینهوێ و ریزی موسلمانان دووچاری هەلە و كاری ناپەروا نەبن، وەك لەو رووداوەدا ئێو چەند كەسە دووچار بوون كە ئێو نایەتە پیشووانەیان تیا هاتە خوارەوێ. بیگومان لەپاش ئێو نەبێ بچنە لای كاربەدەست و جینشینە راستەقینەكان بو ئێوێ سەركرایەتی یە كە بێ هیز و لاواز نەبێ و هەموو موسلمانان كۆبنەوێ لە دەوری و پەییووستی یان نەپچرێ و یەكییتی یان هەمیشە پتەو و دامەزراو بیت، بەئێی بیگومان هیندی كۆبوونەوێ نەینی كردن هەییە كە ئاشكرایە خێرو چاكەیی رووتە و هیچ گومانی شەر و خراپەیی لێ ناكړی، ئێو جۆرانه قەدەغە نی یە و نابێ جلهوگیری لێ بكړی، لەبەر ئێو ئێو جۆرە چاكانەیی دەرکرد و بە خراپیی دانەنان، فەرموی ﴿لَا مَن أَمَرَ بِصَدَقَةٍ﴾ مەگەر لە چپە و نەینی كردنی كەسیك كە فەرمان بدات بە سەدەقە و خێركردن، بەم رەنگە پیاویكی چاكی خێر خوازە فەرمان بدات و هانی مەردومی تری وەك خۆی بدا و پێی بلی: تۆ ئەزانی فلان بێ دەست و بێ ئەوایە و پیویستی بە یارمەتی هەییە، كەواتە با یارمەتی بدەین و چارەسەری بكەین. بیگومان ئەمە بە نەینی چاكە، چونكە بۆلای خوا دوورترە لە رووپامایی، بۆلای خێر پێی كراوەكەیش هەر ئەمە چاكە و بە هیچ رەنگ بێ ریزی رووی تێ ناكات. ﴿وَمَعْرُوفٍ﴾ یان فەرمان بدات بە چاكەییكی تر و كاریكی تری شەرعی، وەك پەنادانی سەتم لێ كراو و رزگار كردنی پێی گێراو و چەند شتی تر لەم بابەتە كە خوا پێی خۆشە،

أَوْ إِصْلَاحِ بَيْتِكَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ آتِيَآءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾
 وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا بُيِّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ
 وَنُصَلِّهِمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ.

﴿أَوْ إِصْلَاحِ بَيْتِكَ النَّاسِ﴾ یان فرمانندان به چاک کردنى نىوان مردومان و نه هيشتنى
 نازاوه یان، بیگومان نهو دووانهش به نهینى بکرین چاکتره و باشر پینک دین، به لکو
 هیندیکیان به ناشکرا ناگونجی و پینک نایه ن. هرچه ند یه کهم و سى یه م بهری دووم
 نه که ون، به لام له باس کردنیانه وه به تایبه تی وهر نه گیرى که نهو دوو شته زور گرنگن له
 نیسلام دا، به هر حال و له سر هر بار کویونه وه بو نهو سى شته و هولدان بو به جی
 هینانیا ن خیر و چاکه ی تیا به، نیتر با - خوا نه خواسته - له بهر خوایش نه بی، چونکه
 ناشکرایه که سوود و قازانجی مردومانی تیا به، نه گهر له بهر خوا بکرین، نهوا سوود و
 قازانجی نهوانه شی تیا به که هول و ته قه لا نه دهن و کویونه وه که ی بو نه که ن، سوود و
 قازانجی گه وره یان لای خوا، وه کو نه فهرموی: ﴿وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ آتِيَآءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ﴾ هر که س
 نهوانه نه کات له باس کران، له بهر نیاز و به دوا گهرانی ره زامه ندی و خوشنودی خوا
 ﴿فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ نهو که سه نيمه پنی نه به خشین نه جرو پاداشتیکی گه وره، که خوی
 نه زانی راده و پله ی، که واته به بی نهو نیاز و مه به سته هر چه ند کرده وه که ی سوود و
 به ره می گه وره ی ه بی، چونکه خوا نه جرو پاداشتی که سیک نه داته وه که کار و کرده وه که ی
 له بهر خوا بی ت، نهو که سه ی که نیاز و مه به سته شتیکی تر بی ت نه بی نه جرو پاداشته که ی
 لهو شته نیاز کرا وه داوا بکات!! جیاوازی کرده وه ی له بهر خوا و له بهر هر نیازتیکی تر
 له وه دایه، که واته با برودار ناگای له خوی بی ت، خوی بی به ش و به ش براری لای خوا
 نه کات. خوا به میهره بانی خوی به ش براری لای خویمان نه کات.

له باس و هۆی هاتنه خوارهوهی ئەم کۆمەڵە نایەتانهدا ئەمە هەیه که دزه که - ناوی بهشیری کوری ئوبهریق، یان طعمة بوو - له پاش ئەوهی قورئان دزی و ناپاکی یه کهی دهرخست، ئەو سیا چارهیه پاشگەز بوویهوه له ئیسلام و چوو بۆ ناو بت په رستهکان، له پاش ئەوهی که له ریزی موسلمانەکان بوو، ئینجا بهو بۆنهیهوه ئەم دوو نایه ته هاته خوارهوه و به شیوهی یاسایه کی گشتی: ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ﴾ هه رکهس دژو دوژمنایه تی فروستاده کهی خوا بکات ورد و به ره کی بێت له گه لی: ﴿مَنْ بَعْدَ مَا نَبَّأَ لَهُ الْهُدَىٰ﴾ له پاش ئەوهی ئەو هه ق و ری راسته ی بۆ دهرکهوی که ئەو فروستاده هینای ﴿وَيَسَّعَ عَازِبَيْلِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ شوینی رینگه یه کی تر بکهوی غهیری ری بپرواداران، واته لهو نایینه راسته هه لگه رفتهوه و ری بپرواداران نه داته بهر، ﴿وَأُولَئِكَ مَا تَأْتِي﴾ روهی ئەکهینهوه ئەوهی که به خواهیشی خۆی هه لی بژاردوه بۆ خۆی و روهی دلی تی کردوه، تا ئەو کهسه به ئاره زوو و خواهیشی خۆی لایداوه له ری و بیروباوه ری بپرواداران که باش بۆیشی دهرکهوتوه، له وه لایداوه و ری و بیرو باوه ریکی تری هه ل بژاردوه بۆ خۆی، ئەو کهسه که بهو جوړه ی کرد، ئیمه یش گو مرای ئەکه ین و ئەوهی بۆ بریار نه دهن که خۆی ئەیهوی، له جیهان دا بهو جوړه ی لی ئەکه ین ﴿وَأَنْتُمْ لِيَّ جَهَنَّمَ﴾ له رۆژی دوا ییش دا ئەیخه ینه دۆزه خ به جوړی نه بیرژنین و نه یسو تی نین پی ئی ﴿وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾ دۆزه خ دوا رۆژ و چاره نووسی کی زۆر به دو خراپه بۆی.

له چند شوینیك دا له م تفسیره دا ئەم مه سه له یه م به روهی باس کردوه به جوړیک هه یچ گهرد و توژیکم به سه روه نه هه یشتوه، له بهر ئەوهی که شوینی لادان و هه ل خلیسکانه چاک وایه هه موو جارئ ئەو مه سه له یه بێته پێشه وه، هه ر قسه ی لی بکری و هه ول بدرئ بۆ زیاده روهن کردنه وهی، جا که واته لیره ییش دا ئەلین: شتیکی ئاشکرایه که خوا پێغه مبه ری نارد(ﷺ) به بهرنامه یه کی تیرو ته واو که هه موو بار و روهی کی ژبانی گرتوه ته وه: عه قیده

و بیرو باوهر و عیبادت، یان شریعت و یاسا و رژیتم. به هموو ئهوانه ئهو بهرنامه که نابی
 و نامینی! دژو دوزمنی ئهو پیغه مبهره (ﷺ) هرکه سیکه که بپروای نه بی بهو بهرنامه یه و
 دانی پیا نه بی، ئیتر به هموو بهرنامه که، یان به هیندیکی و هر بهش و پارچه یه کی! ئینجا
 داد و میهره بانی خوا داخوازی ئهوه بوو که ئهو بهرنامه یه راگه یه نری به مردوم به روونی و
 له گه له به لگه و رابهری ناشکرادا، ئینجا دوا ی ئهو راگه یانندن و روون کردنه وه، هرکه س ئهو
 بهرنامه ی خوا ی نه دایه بهر و رازی نه بوو پی ی و به ویست و خواهی شی خوی ریگه یه کی
 تری دایه بهر و بهرنامه یه کی تری هه لبارد بو خوی، نهو کهسه خوا گومرایی له سهر پریار
 نه دا، نه یخاته سهر ئهو ریگه یه که خوی نه دایه بهر، روونی دلی ئه کاته ئه وه ی که خوی
 هه لی نه بژیری، نه یخاته ریزی بی پروا و بت په رستان، شایسته ی ئهو توله و سزا نه بی، لی
 بو ردن و لی خوش بوون لهو کهسه نابی، چونکه ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَفْرِأَن يُشْرَكَ بِهِ﴾ بهرآستی خوا
 خوش نابی له وه ی که هاوبه شی بو پریار بدری، نه گهر له سهر ئهو باوهره بمری، ئیتر ئهو
 هاوبه ش دانانه له سهر ئهو شیوه و باره بی که بووه له سهرده می نه فامی عهره بی دا، یان بهم
 شیوه بیست، هر سیفیت و کارو کرده وه یه که تایبه تی بیست به خواوه، رهوا بدری بو
 هرکه س و هر شتیکی تر وه زانینی ئهو شتانه ی که هیچ به لگه و نیشانه یه کی نی یه
 له سهریان و به ژیری نازانرین و ههستیان پی ناکری، ههروه ها رهوادانی مافی دانانی یاسا و
 شریعت بو غهیری خوا، وه که جووله که و گاوره کان که ئهو مافه یان رهوادا بو زانا و
 عابیده کانیان، وه که له چند شوینی که دا ئاماره ی بو کرا، له پاشا - به یارمه تی خوا - به
 درژی یی یاسه که ی دیت له سوره تی ته وه دا. هرکه سیک هر جوهره هاوبه شیک بو خوا دابنی
 و له سهر ئهو بارو حاله بمری ئهو کهسه به هه میشه یی له دوزه خ دا نه بیست و خوا لی ی
 نابووری، واته نه و تاوانه ده ست نادات بولی خوش بوون و به گویره ی مهیل و خواهی شی خوا،

وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

وهك نه فهرموی: ﴿وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ﴾ خوش نه بی له وه که متر بو هر که سینک که خوا خوی مهیل و خواهی شی لی ی بی. به لی. هاوبهش رهوا دهر مافی خویه تی که لی بوردن و لی خوش بوونی بو نه بی، چونکه له سنووری خیرو چاکه دهر چووه به تهواوی، به جورئ سروشتی تیک چوونه که نه فهرموی: ﴿وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ هر که سینک هاوبهش بو خوا دابنی به هر جورو شیوههک بیگومان نهو کهسه گومرا بووه به گومرا بوونیک ی زور دور، دوره له هق و راستی، دوره له فام و ژیری، دوره له راده و پلهی مرقایه تی. بیگومان نهو که سانه ی که بر وایان به بوونی په رهر دگار نی یه و وا گومان نه بن که نه م بوون و جیهانه له خویه وه پهیدا بووه، نهو که سانه نه گهر به هاوبه شی رهوا دهر دانه نرین، بیگومان گومرا تر و بهد ترن، کهواته پیویست نی یه حال و باریان باس بکری. نه م نایه تی دووباره کرده وه و دوو جار له م سورته دا فهرمویه وه. هر کام به گویره ی په یوه ندی به مه بهستی شوینه که وه، قورئان کتیبی فهن و قانون نی یه تا گوتنی مه سه له و مه بهسته کانی یه ک جاری بهس بیت، به لکو کتیبی رینموونی و بانگ کردنی گشتی یه، نه وهش پیویستی هه یه به دووباره کردنه وه و چه ندباره کردنه وه ی مه بهسته کانی تا له دل و دهر وون دا جیکیر بین. سه ره تای نه م نایه ته له هردوو شوینه که دا وهک یه کن به بی جیاوازی، به لام جیاوازی خستنه درایی یه که ی، به م رهنکه له یه که مجاری ﴿فَقَدْ أَفَرَّتْ إِثْمًا عَظِيمًا﴾، لیره دا نه فهرموی: ﴿فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ نهو جوره جیاوازی یهش هو ی تاییه تی یان هه یه، هر له ده ست قورئان هاتووه چاودیری نهو جوره شتانه! جاری یه که م نه م نایه ته هاته خواره وه دهر باره ی نامه داره کان که به هو ی نامه که یانه وه گومانیان نه بوو له راستی کاره کانی پیغه مبهردا (ﷺ) نه یانزانی که پیویسته په پیره ی کردنی شهریه ته که ی، کهواته نه وه ی که نه یانگوت به دژی زاینه که یان، هه مووی ده له سه و ده ست هه لبه ست بوون، به لام لیره دا به بو نه ی بت په رسته کانه وه هاتووه که نه مان هرچی یان نه گوت له نه فامی و گومرای یه وه بوو، کهواته بو نه وی به و جوره ریک بوو، وهک بو نیره ش به م جوره ریک و پیک بوو! پاک ی و بیگهردی بو

ئەو خواپەيى كە ئەم قورئانە بىي وىنەي نارد بۇ سەر بەندە خوشەويستەكەي (ﷺ). ئىمامى شافىئىي - خواي لى رازى بىت - ئايەتى پىنشووې كردووه بە رابەر و بەلگە لەسەر ئەوھى كە بىرئارى ئوممەت و يەك گرتىيان لەسەر ھەر رايەك بەلگە و رابەرىكى شەرىعى يە لەسەر راست و رەوايى ئەو رايە و ئەبى پەپرەوى بىكرىن، دروست نى يە لادان و سەرپىچى لى ي، (مىزنى) يەكىكە لە ھاوھلەكان ئەفەرموى: رۇژىك لاي شافىئىي بووم ئىنجا پىاويك ھات و جل و بەرگى خۇي لەبەردا بوو و دار دەستىكى بەدەستەوہ بوو، ئىنجا كە شافىئىي بىنى پىاويكى بە نرخ و بەرپىزە ھەلسايەوہ و خۇي كۆكردەوہ، ئىنجا ئەو پىاوہ گوتى: ئايا چ رابەر و بەلگە يە لە ئايىنى خوادا! ئەويش وتى: نامەكەي خوا. ئىنجا گوتى: ئىنجا چى؟ شافىئىي فەرموى: رەوشتى پىنغەمبەرەكەي (ﷺ). ئىنجا گوتى: لە پاش ئەو چى تر؟ ئەمىش فەرموى: بىرئارى ئوممەت. واتە ئىجماع. ئىنجا پىاوہكە گوتى: ئەم سىيەمەت لە كوئى ھىنا؟ ئايا لە نامەكەي خوادا بەلگە ھەيە لەسەر ئەوہ؟ شافىئىي ھىندى وەستا و بى دەنگ بوو. پىاوہكە پىي گوت: سى شەو رۇژ مۇلەتت ئەدەم ئەگەر ئايەتتىك ھىنايەوہ بە بەلگە لەسەرى ئەوا چاكە، ئەكىنا دووركەرەوہ لە مەردوم و كەنار گىر بە. شافىئىي مایەوہ لە مال دا دەرئەچوو تا رۇژى سى يەم لە نىوان نىوہرۇ و عەسردا ھاتە دەرەوہ و رەنگى تىك چوو بوو، ئىنجا پىاوہكە ھات و سەلامى كرد و دانىشت، فەرموى: وەلام و مەبەستەكەم بۇ باس بكە. ئەويش فەرموى: خوا ئەفەرموى: *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ: ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾* بىگومان ئەگەر پەپرەوى بىرئاداران پىويست و فەرز ئەبى خوا ئەو ھەرەشە و سزا سەختە نادا لەسەر پەپرەوى نەكردن، ئىنجا پىاوہكە فەرموى: راست ئەكەيت و ئىتر ھەلسا و رۇيشت. ئەگىرنەوہ كە شافىئىي فەرموى: لە ھەر رۇژىك دا و لە ھەر شەوئىك دا سى جار قورئانم ئەخوئىند تا رىم كەوت لەو ئايەتە. لە رىوايەتتىكى تردا ئەلەين: سىسەد جار خوئىندى تا رىي لىكەوت. بەرپاستى رابەر و بەلگە يەكى بەھىزە كە خوا رىي ئەو ئىمامەي لى خست - خوا لىي رازى بىت - ھەر كەس ھەر رەخنە و سەر لى كردنەوہي تيا كردووه كاتى خۇي زاىە كردووه.

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنشَاءً وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١١٧﴾ لَعَنَهُ اللَّهُ
 وَقَالَ لَا تُخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿١١٨﴾ وَلَا ضَلَّيْنَهُمْ وَلَا مَنِّينَهُمْ وَلَا مُرْتَبِنَهُمْ
 فَلْيَبْتَئِكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَا مِرْمَتَهُمْ فَلْيَغْيِرْ بَنَاتُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ
 وَلِيًّا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا ﴿١١٩﴾ يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ

نینجا باسی هیندی له گومان و خه یالاتی سهرده می نه قامی عه ره به کان نه کات که هه بوو
 له ناویان دا له بت په رستی یه که یان دا، باسی هیندی قسه ی پرو پوچی شهو چهرخه
 له باره ی مه لائیکه وه، له باره ی په رستنیان بو شه یقان، هرچونی باسی هیندی له شیعار و
 نیشانه و باویان نه کات که لهو سهرده مه دا بوویان، نه فرموی: ﴿إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا
 إِنشَاءً﴾ نه وانه نزاو هاوار ناکه ن له غهیری خا یان نا په رستن بیجگه له چند میننه یه ک، واته
 چند بتیک که به میننه یان دانه نان، له بر شهوی به وینه ی مه لائیکه یان دانه نان و
 مه لائیکه شیان به کچی خوا دانه نا، له بر شهوش زوره یان ناوی میننه یان لی نه نان، (لات،
 عزى منات) له یه که مجاره وه به ناوی شهو مه لائیکه انوره نه یان په رستن بو شه ی نزکیان
 بخه شه وه له خوا، نینجا له پاشان شهویان له بیر نه ما و یه کسه ر شهو بتانه یان نه په رست و هر
 به میننه شیان دانه نان، به هر حال و له سر هر بار قورنان لی رده دا سرزه نشتیان نه کات و
 ده ست نیشان نه کات بو شهوپه ری نه قامی و نه زانی یان، هیندیکیان بهو جو ره به ردیان
 نه په رست، هیندی تریان شه ی تانیان نه په رست، وه (که له بی) نه فرموی: (بنو ملبیح)
 جنو که یان نه په رست که شه یقان له وانه. یان بت په رستی یه که یان له سر فریودان و
 هه لئه تاندنی شه یقان بوو نه مانیش گوئی رایه ل بوون بو شهو شه یقانه دوژمنه هر له یه که م
 باوکی هه مو وانه وه جاری دوژمنایه تی دا بو خوئی و هه موو نه وه کان تا روژی دواپی، داوای
 مؤله تی کرد له خوا بو شهوی هرچه ندی له ده ست بیت له تیره ی ناده می بیانکات به کو مه ل
 و شوین که و تووی خوئی، بیگومان شهو گوئی رایه لی یه ش په رستنی ته واره، به هر حال و
 له سر هر بار سرزه نشتیکی به تین تریان نه کات و به ته واری به نه قام دهریان نه کات که
 نه فرموی: ﴿لَا شَيْطَانًا مَرِيدًا﴾ نه وانه نزاو هاوار ناکه ن، یان نا په رستن بیجگه له

شه‌یتانیکی یاخی و سهرکیش له گوی رایه‌لی خوا، شه‌یتانیک ﴿لَعْنَةُ اللَّهِ﴾ که خوا ده‌ری کرد و دووری خسته‌وه له میهره‌بانی خوئی ﴿وَقَالَ لَاخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾ له پاش نه‌وه نه‌میش گوتی به خوا: سویند به گه‌وره‌یی تو وه‌رئه‌گرم بوخوم له به‌نده‌کانت به‌شیکی دیاریی کراو که بوم ریک خرابی و به ده‌ستمه‌وه بینت ﴿وَلَا ضَلَّيْنَهُمْ﴾ سویند به گه‌وره‌یی تو گومرایان نه‌که‌م و دل‌یان لانه‌ده‌م له رئی راست و وه‌رگرتنی بیرو با‌وه‌ری راست. ﴿وَلَا ضَلَّيْنَهُمْ﴾ ناوات و نامانجی دروینه نه‌خه‌مه دل و ده‌روونیانه‌وه، ئیتر به هر جوریک که پی‌ی هه‌لخه‌له‌تین و رئی خوا نه‌ده‌نه‌به‌ر. ﴿وَلَا مَرَّيْنَهُمْ﴾ فه‌رمانیان پیا نه‌ده‌م به گومرا بوون یان به برین و له‌ت کردنی گویچکه‌ی حوشر و چوارپیکانیان. ﴿فَلْيَتَّكِنَنَّ آذَانَ الْاَنْعَامِ﴾ ئینجا نه‌وانیش به بی‌گیرو گرفت حوشر و چوارپیکانیان نه‌بپن له بیخ وه‌ک نه‌بو عبدالله نه‌فه‌رموی. یان له‌تیا‌ن نه‌که‌ن، وه‌ک (زجاج) نه‌فه‌رموی. له‌سه‌ر هه‌رکام مه‌به‌ست بی‌نه‌وه باویکه له باوه‌کانی سه‌رده‌می نه‌فامی که نه‌و کرده‌وه‌یان نه‌کرد ده‌رباره‌ی هر حوشریک که پینچ سکی بگردایه و پینجه‌مه‌که‌ی نیر بوایه. ئیتر قه‌ده‌غه‌یان نه‌کرد له سواری پی‌کردن و بار پی‌بردن و هر جوړه نیش و کاری تر. وه‌ک به یارمه‌تی خوا باسه‌که‌ی به درژی دیت له سوره‌تی (الانعام) دا، ﴿وَلَا مَرَّيْنَهُمْ﴾ فه‌رمانیان پیا نه‌ده‌م ﴿فَلْيَمْرُزَنَّ خَلْقَ اللَّهِ﴾ نه‌وانیش به بی‌گیرو گرفت کردوست کراوی خوا نه‌گوپن به پی‌ی فه‌رمانی من، ئیتر مه‌به‌ست گوپینی نه‌و ئایینه سروشتی یه بی‌ت که خوا ناده‌می له‌سه‌ر دارشتووه، به بی‌ئایینی و بی‌بروایی، یان به گوپینی حه‌رام به حه‌لال و حه‌لال به حه‌رام. یان مه‌به‌ست گوپینی بارو شیوه و دیمه‌ن و قه‌باره‌ی دروست کراوه‌کان بینت. وه‌ک هه‌لکولینی چاو و کویر کردنی، گوی برین و خه‌ساندن و داخ کردن و گوپینی دان و مووی سه‌ر و هر گوپینیکی تر که شه‌رع قه‌ده‌غه‌ی کردبی، یان مه‌به‌ست به‌کار هیئانی دروست کراوه‌کان بی‌ت به جوړیکی بی‌شه‌ری، بو‌وینه مانگ و روژ بو‌نه‌وه دروست کراون که سوودیان لی وه‌رگیری و خزمه‌تکار بن که‌چی مه‌ردومی نه‌فام نه‌یانپه‌رستن. به‌هه‌رحال و له‌سه‌ر هه‌ربار که هه‌رکام له‌وانه رای چه‌ند که‌سیکیان له‌سه‌ره و کراون به ته‌فسیری ئایه‌ته‌که. نه‌و جوړه شتانه هه‌موو ناره‌وا و بی‌جین و شه‌یتان شیرینیان نه‌کا له پیش چاو و هانی مه‌ردوم نه‌دات له‌سه‌ر کردنیان، هه‌موو نه‌وانه ته‌له و داویکن له‌لایه‌ن نه‌و شه‌یتانه دوژمنه‌وه و نه‌یه‌وی له ریگای نه‌وانه‌وه مه‌ردومی نه‌فام بکات به به‌نده‌ی

ئەلقە لە گوئی ی خوئی، جا که واتە هەرکەسیک ژیر بیئت ئەبی وریا و دوور که ویتەوہ لەو تەلە
 و داوانە. هەرکەسیک ئەم قورئانە ی پی گەیشتبئی هیچ بپرو بیانوو یەکی بە دەستەوہ نی یە،
 چونکە هەوایی پینداوہ بە بوونی ئەم دوژمنە کۆل نەدەرە و پیلان و کردەوہ پیسەکانی و
 نیازو مەبەستە بۆگەنەکانی، کە واتە هەرکەسیک مەرد بیئت ناکە ویتە شوینی ئەم دوژمنە
 پیسە، بە لکو ئەمیش ناوہستی لە بەر بەرەکانی و بەرگری کردنی، خوئی نادزیتەوہ لە جەنگ
 کردن لەگەلی، چونکە ئەگەر وانەبی و وانەکات ئەوا مل کەچی ئەکات بۆ شەیتان و شەیتان
 ئەکات بە دوست و کاربە دەستی خوئی، لە دوستایەتی خوا تیپەر ئەکات بۆ دوستایەتی
 شەیتان ﴿وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا﴾ هەرکەس شەیتان وەرگری و دابنی بە دوستی خوئی
 ﴿مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ لە کاتیگ دا کە بەوہ تیپەر ئەکات لە دوستایەتی خوا بۆلای شەیتان. بەوہ ی
 باوی ئەوہ ئەدا کە شەیتان ئەیەوئی بەسەر ئەوہ ی کە خوا فەرمانی پی ئەدا، هەرکەس بەو
 جۆرە بکات ﴿فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا﴾ بیگومان ئەو کەسە زیان ئەکات بە زیان کردنیکی
 روون و ناشکرا، چونکە بە جاری سەرما یە و دەست مایەکە ی لە دەست دەرئەچی، جی و
 شوینی بەهەشتی ئەگۆریتەوہ بە دۆزەخ، دەست لە رەزامەندی خوا هەلئەگری بۆ خواست و
 رەزامەندی شەیتان!! ﴿يَعِدُّهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ﴾ بەلینیان پی ئەداو ئاوات و ئامانج ئەخاتە دل و
 دەررونیان، ئەکە ویتە خوار و ژووریان تا سروشتیان ئەترازینی لە باوەر بە خوا و بە تاک و
 تەنیایی خوا، بۆ بی بپروایی و هاو بەش دانان بۆ خوا، تا کردەوہ خراپەکانیان بە چاک و
 پەسەند ئەزانن و سەیریان ئەکەن! بەلینیان پی ئەدا بە سەرکەوتن و دەست کەوت و
 خوشبەختی لە رینگای گوناھو تاوانەوہ! ئومیدی رزگار بوون ئەخاتە دلیان تا بە ئارامی و
 خوشبەختی لە رینگای گوناھو تاوانەوہ! ئومیدی رزگار بوون ئەخاتە دلیان تا بە ئارامی و
 خوشیەوہ ئەمیننەوہ لەسەر ئەو بارو حالە ی کە وان لەسەری، ئیتر ئەو بەلین و ئاوات و
 ئامانجە بەھوئی ئەو خەتەرەو خەیلانە بیئت کە لە رینگە ی شەیتان خۆیەوہ ئەیخاتە دل و
 دەررونیان، یان بەھوئی دوست و شوین کەوتووہکانی یەوہ بیئت لە تیرە ی ئادەمی کە هەمیشە
 ناوہستن و ئەکەونە خوارو ژووری مەردوم تا لە رینگە ی راست لایان ئەدەن،

وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾ أُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَخْرُجُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾
 وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾

به هریارو لهسهر مهر حال ﴿وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا﴾ شهیتان بهلینیان پی نادا
 مهگر مهر لهبهر ههلهتاندننیا، یان مهر بهلینی شتی بهتال و پووچیان پی نهدا که پی پی
 ههلهتانهتین. نینجا نایا نیتر هیچی تیدا نه مینی؟ له پاش نه م باس و به یانی خوا نایا هیج
 کس هیه که جلموگریی خوی نهکات له شوین کهوتنی شهیتان و ههلهتانهتی به بهلین و
 دهلهسه و گزافهکانی شهیتان. مهگر نهو کهسانه ی که سروشتی ناده مینی یان کویر
 بوویتهوه و ژیری یان لهکار کهوتبی؟! نینجا باسی چارمنوس و دوا روژی شوین کهوتو
 و ههلهتانهکان نهکات لهگه ل چارمنوس و پاشهروژی نهوانه ی که بهنده ی راسته قینه ی
 خون و ههلهتانهتین به شهیتان و بهلین و دهلهسه ی شهیتان: دهرباره ی بهکم نهفرموی:
 ﴿أُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ﴾ نهوانه ی که شهیتان وهرنهگرن به دوستی خویمان و ههلهتانهتین
 پی پی، نهوانه شوین و ماوا نیشتهجی یان دوزهخه ﴿وَلَا يَخْرُجُونَ عَنْهَا مَحِيصًا﴾ دهستیان ناکهوی
 جی و شوینی راکردن و لادان لهو دوزهخه، خوا پهنامان بدات لی ی. دهرباره ی دووم
 نهفرموی: ﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ نهوانه ی که برویان هینا لهم جیهاندها و
 کردهوه چاکهکانیان کرد ﴿سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ بیگومان نه یانخهینه
 بههشتانیکهوه که روبرهکان دین و نهچن به ژیریان دا ﴿خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا﴾ له کاتیک دا که
 نهو برودارو خاوهن کردهوه چاکانه نه میننوه لهو بههشتاندها به همیشه یی و بی
 دواهاتن و برانوه ﴿وَعَدَّ اللَّهُ﴾ خوا بهلینی پی داون ﴿حَقًّا﴾ خوا نهو بهلینه ی بهدی نه مینی
 و بهراستی دهرنهکات ﴿مَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا﴾ نایا کی راست تره له خوا لهباره ی بهلین و
 قسهیهوه؟ بیگومان قسه و بهلینی خوا راست تره له قسه و بهلینی ههموو کس. نهو ههموو
 دننیا یی بهی لهسهر کرد بهرامبر نهو ههموو بهلین و ناوات و نامانجه دروینانه ی که
 شهیتان نه یاندا به شوین کهوتووهکانی خوی و نه یانخاته دل و دهروینانهوه.

لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَى بِهِ

ثینجا به دواى شو هه ره شه و مزگینى یه دا یاسا گه وره که ی نیسلام شهینى له باره ی کرده وه و پاداشت و تۆله ی کرده وه دا، بیگومان پاداشت و تۆله نابى به پئى ئاره زوو و ئاواتى مهردوم بیئت، به لکو نه بى بگه ریته وه و دامه زرى له سه ر بنه ره تیكى دامه زراو، به پئى باویكى نه گۆراو بیئت، به پئى یاسا و قانونیک بیئت که لایه نگیری که س نه کات و هه موو که س یه کسان بیئت له به رده می دا، خراپه کار تۆله ی خوى لى بسینرى و چاکه کاریش پاداشتی ریک و پیکی خوى بدریته وه، نه ک وه ک جووله که و گاوره کان که نه لین: ئیمه رۆله و خوشه ویستی خواین، ئیمه سزاو ئاگرمان بۆ نابى چند رۆژیکى که م نه بى، یان جووله که نیستاش هه ر لایان وایه که نه وان جیاوازن و وه ک هیچ گه لیکى تر ره فقاریان له گه ل ناکرى، چونکه نه وان گه لى هه لبرژیراوی خوان، ره نگه هیندى له موسلمانانیش نه و جوړه بیرو باوه ریان له دهروونى خویان دا بووبى، به هوى نه وه وه که ناوئراون به چاکترین نوممهت، یان به هوى نه سه ب و نه ژادى پیروژه وه گوناهیان له سه ر ئانوسرى، جا بۆ نه هیشتنى نه و جوړه بیرو باوه رانه، بۆ به رگری نه و جوړه قسه و خه تهره و باسانه ئه م چند ئایه ته هاتنه خواره وه: ﴿لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ به لینى خوا نه ئاره زوو و ئاواته کانى ئیوه و نه ئاره زوو و ئاواتى نامه داره کانه. به لکو به م جوړه یه که نه فه رموى: ﴿مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَى بِهِ﴾ هه ر که س هه ر خراپه یه ک بکات تۆله ی لى نه سینرى پئى و دوو چارى تۆله که ی نه کرى. ئیتر له جیهان دا یان له رۆژى دواى دا، نه ک هه ر له رۆژى دواى دا، به لگه له سه ر نه وه چند هه دیسیکه که وه رگىراو باوه ر پئى کراون له ناو زانایانى نیسلام دا، یه کى له و هه دیسانه نه مه یه که ئیمامى نه حمه د شه یهینى له نه بو به کرى کورى نه بو زه هیره وه که نه فه رموى: هه وائم پئى دراوه که نه بو به کرى صدیق - خواى لى رازى بیئت - گوئى: نه ی پیغه مبه رى خوا له پاش ئه م ئایه ته ئیتر چاره چى یه؟ چونکه نه بى تۆله ی هه موو خراپه یه که مان لى بسینرى، پیغه مبه ریش (ﷺ) له وه لامى دا فه رموى: خوا لیئت خوش بیئت نه ی نه بو به کرى، ئایا تۆ نه خوش نابى؟ ئایا تۆ ماندوو و ناره حهت نابى؟ ئایا تۆ غه مبار نابیت؟ ئایا تۆ به سه رهاتى به تین و سه ختت به سه ر ئایه؟ نه میش عه رزى کرد به لى! نه ویش

فرموی: ئەوێ که وتراوه لەوانەیه که تۆلەتان لێ ئەستێنری پێی، ئەم حەدیسە حاکمیش
 ریوایەتی کردووە لە رنگە سۆفیانی سەری یەو. ئەبوبەکرێ کۆری مەردومی یە ریوایەتی
 کردووە لە (ئین و عمر) هەو که لە ئەبوبەکرێ صدیقەو ئەگێرەنەو خوا لە هەموان رازی بیئت،
 ئەفرموی: من لە خزمەت پیغەمبەر بوم (ﷺ) ئەم نایەتە هاتە خوارەو، لە پاشان پێی
 فرموم: ئەی ئەبوبەکر ئایا نایەتیکت بۆ نەخوینم که هاتە خوارەو بۆ سەرم؟ منیش گوتم:
 بیخوینە بۆم. ئینجا که خویندی وام هەست کرد که شکانیک پەیدا بوو لە پشتم دا، تا
 رادەیک پشتم بۆ دانەواند و کەوتە لەرزە! ئینجا ئەویش فرموی ئەو چی یە بۆ وات
 بەسەر هات؟ منیش گوتم: ئەی پیغەمبەری خوا باوک و دایکم بە قوربانت بی! ئایا کێ لە
 ئیمە خراپەیی نەکردووە، ئیمە تۆلەمان لێ ئەستێنری لە باتی هەموو خراپەیکە کە
 کردوومانە! ئەویش فرموی: ئەی ئەبوبەکر تۆ و هاوپی بڕوادارەکانت لەم جیهاندا تۆلەتان
 لێ ئەستێنری، هەتا ئەگەن بە حوزورێخوا بەبی گوناھو گوناھەکانتان نامینێ. بەلام ئەوانی تر
 - واتە بی بڕواکان - هەموو خراپەیکیان بۆ کۆئەکرتەو هەتا لە رۆژی دواپی دا تۆلەتی
 هەموویان لێ ئەستێنری، تیرمزیش بەم جۆرە ریوایەت کردووە. (ئین و ئەبی حاتم و ئین
 و جەری حەدیسێ ئەهینن لە دایکی ئیمانداران (عائشە) وە - خوی لێ رازی بیئت - که
 ئەفرموی: گوتم: ئەی پیغەمبەری خوا ئەزانم بەتین ترین نایەتی قورئان کامەیه. ئەویش
 فرموی: کامەیه: منیش گوتم: ئەم نایەتە: ﴿مَنْ يَمَلْ سَوْءًا يَجْزِ بِهِ﴾ ئەویش فرموی: هەرچی
 دووچاری بەندە ی بڕوادار بی تەنانت پی هەلکەوتنی که بەسەری بیئت... هتد. (موسلیم و
 ترمزی و ئەسائی) حەدیسێ لە (سوفیانی کۆری عوبیەنە) وە که ئەویش لە (ئەبو هورەیرە)
 وە ئەیهیننی: که ئەفرموی: کاتی ئەم نایەتە هاتە خوارەو زۆر قورس بوو لە دلی
 موسلمانەکان دا، ئینجا پیغەمبەر (ﷺ) فرموی: رێی راست بەدەنە بەر و دامەزراو بن
 لەسەری. باری ناوهراست و مییانە بگرنە دەست بە بی زیادە رەوی و کەم و کۆپی، چونکه
 هەرچی دووچاری موسلمان بیئ ئەبی بە کەفارەتی گوناھی تەنانت دپکی بچی بە پیندا یان
 پی هەلکەوتنیکی بەسەر بیئت. بەهەر حال کەواتە ئەبی هەموو خراپەیکە تۆلەتی بەدوادا بیئت
 و خراپەکار رزگاری نابێ لینی،

وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٣٣﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ
 أَوْ أَنْتَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٣٤﴾ وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ
 أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا

﴿وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾ دوستی ناکهوی بؤ خوی هیچ کاربدهست و
 دوستیک که پهنای بدات و بیگریته خوی، هیچ کومهکیکی دست ناکهوی که یارمتهی بدات
 بؤ بهرگری سزای خوا لی ی که نهو خراپهکاره تیپهر بکات له کاربدهستی و دوستایهتی و
 یارمتهی و پهنای دانی خوا. موسلمان بهو جورهی که باس کرا دلیمان هاته له رزه لهم نایهته،
 دهرونیان بی نارام بوو له سام و بیمی، چونکه نهوان بهراستی تیگهیشتبوون، بهراستی
 کاری خویان و نایینهکیان گرتبوو، نهیافزانی راست و رهوایی بهلینی خوا، دهرونیان
 لهگهلی نهژیان، هر لهم جیهانهدا نهژیان لهگهلی روزی دواپی دا، وهک نیستا نهو روزه بیته،
 جا بهموی نهوموه نهو نومتهیان لی پیک هات که میژووی ناهمی شتی وای نهدیبوو،
 نایشی بینی مهگر جاریکی تر وهک یهکهجار نوممهتیکی تری قورنانی پهیدا ببی! لهبارهی
 تولهی گوناوو تاوانهوه بهو جورهی فهرمو، نهو بؤچوونه راست و رهوای خسته دلمانهوه،
 نینجا لهبارهی پاداشتی کردهوی چاکهوه نهفهرموی: ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ
 أَوْ أَنْتَى﴾ هرکس له کردهوه چاکهکان بهجی بینی، نیتر نیر بی یان می، ﴿وَهُوَ مُؤْمِنٌ﴾
 لهکاتیک دا که بپوادار بی - چونکه هر کردهوهیهکی چاک به بی بپروا هیچ نرخیکی نی یه
 لای خوا - ﴿فَأُولَئِكَ﴾ نهو خاوهن کردهوه چاکانه له بپواداران ﴿يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ﴾ نهچنه
 بهمهشتموه ﴿وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا﴾ کهم و کوپی ناکری له پاداشتیان به کهمترین شت، نینجا له
 جی یه هیچ له پاداشتی گوی رایهلان کهم نهکرتنهوه، نهبی باشر سزاو تولهی یاخی و
 تاوانباران زیاد نهکری، چونکه خوا له ههموو کهس بهخشنده و میهرهبان تره، بیگومان
 تولهی زیاد ناپیک تره نهگونجاو تره لهگهلی نهو بهخشندهی و میهرهبانی یه فراوانهدا، تا

کهم کردنه‌وی پاداشت، که‌واته له باسی ئەمەوه ئەو ئەزانری و پێویست نی یه به باس
 کردنی ئەو. لەم نایه‌ته‌دا دەرکه‌وت که رزگاربوون، بە‌ئکو خۆش به‌ختی به‌ستراوه به‌ بڕوا و
 کردنه‌وی چاکه‌وه، ئینجا ئەوا رافه‌ی بڕوامان بۆ ئەکات له‌گه‌ل دەست نیشان کردن به‌ راده‌و
 پله‌ی هه‌ره به‌رزی بڕواو کردنه‌وی چاک. ئەفهرموئ: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ﴾
 نایا کی چاک‌تر و شیرین‌تره له باره‌ی نایینه‌وه له که‌سیک که خۆی یه بارو پاک و خاوی
 کردبێ بۆ خوا به‌ مل که‌چی و گوئ رابه‌لی هه‌ر بۆ ئەو ﴿هُوَ مُحْسِنٌ﴾ له کاتیک دا که چاکه‌کار
 بیئت و دوور بیئت له خراپه‌کاری، یان له کاتیک دا که کردنه‌وه چاکه‌کان به‌جی بیئنی له‌سه‌ر
 ئەو بارو شیوه‌ی که شیوا و شایسته‌یه بۆ خوا، وه‌ک له هه‌دیسه‌که‌ی بوخاری و موسلیم دا
 فهرموئ: خواپهرستی بکه‌یت به‌ جوئری وه‌ک تۆ خوا بیئنی به‌ چاوی سه‌ر، چونکه ئەگه‌ر تۆ
 خوا نایینی خوا تۆ ئەبیئنی، ﴿وَاتَّبَعَ مَلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا﴾ شوئنی نایینی ئیبراهیم که‌وتبێ که
 نایینی خواپهرستی یه به‌ تاک و ته‌نیا، له کاتیک دا که ئیبراهیم لاده‌رو روو وه‌رگیره‌ له
 هه‌موو بیرو باوه‌رو نایینه‌کانی تر واته هه‌یچ که‌س له‌و که‌سه چاک‌تر نی یه که به‌ ته‌واوی مل
 که‌چ بی بۆ خوا و کردنه‌وی چاکی بیئت و هه‌ر په‌یره‌وی نایینی خوا‌ی کردبێ که ئیبراهیم
 له‌سه‌ری بووه. که‌واته با هه‌موو میلله‌ت و گه‌له‌کانی جیهان بیئ بۆ ژێر سایه‌ی ئەم نایین و
 شه‌ریعه‌ته که جیگرو جینشیننی هه‌موو نایین و شه‌ریعه‌ته‌کانی خوا‌یه و بانگی هه‌موو
 ناده‌می ئەکات که په‌یره‌وی ئیبراهیم بکه‌ن (علیه السلام) که هات و نایینی خوا‌ی دایه به‌ر و
 لایدا له هه‌موو نایینه‌کانی تر و ئەو بت پهرستی یه‌ی که له سه‌ره‌تای چه‌رخ‌ی ئەودا جیهانی
 داگیر کرد بوو به‌ تاییه‌تی ولات و گه‌ل و که‌س و کاره‌که‌ی ئەو، ئەو ئیبراهیمه‌ی که سه‌ر له
 نوئ نایینی خواپهرستی روانده‌وه له زه‌وی دا، چه‌سپاندی یه‌وه له جیهان و ناو دنی
 مه‌ردومان دا. با بیئ هه‌موو ئەم رن‌گه راسته بده‌نه به‌ر به‌ تاییه‌تی جووله‌که و گا‌ور و بت
 په‌رسته‌کانی عه‌ره‌ب که خۆیان به‌ نه‌وه و شوئین که‌وتووی ئیبراهیم دانه‌نین. به‌م وته‌ کورته
 حه‌قیقه‌تی بڕواو خواپهرستی و کردنه‌وی چاکی دیاریی کرد و نه‌خشه‌ی کینشا که هه‌ر له
 ده‌ست قورئان دیت ئەم جو‌ره شتانه!

وَأَخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
 مُّحِيطًا ﴿١٢٦﴾ وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ
 فِي يَتِمَى النِّسَاءِ الَّتِي لَا تُوْتُوهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَرَرَعُونَ أَن تَنكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ
 مِنَ الْوَالِدَانِ

نينجا سمرنجی مردوم رانه کیشی بو پیویستی شوین کهوتنی نبراهیم و هانی ئەدا
 لیسری به مەهی که ئەفرموی: ﴿وَأَخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا﴾ خوا نبراهیمی گنپرا و وەرگرت به
 خوشەویست بو خۆی، بەم رەنگە ئەیهوی خێرو بەهرەیی بپژیننی بەسەردا، یان گنپرایی به
 کەسێک که به راستی خوای خۆی خوش بوی و خوشەویستی خوا دلای داگیر کردبێ و
 تیکەلی هەموو دلای بووبی. یان گنپرای به کەسێک که رینگەیی خوای خۆی ئەداتە بەر به جۆری
 که خوا بییهوی و پێی رازی بیت، بەمەرحال خوا هەلی بژارد به چەند ریز و بەهرەیهکی
 گەورە و تاییبەتی، کەواتە با هەموو پەپرەوی ئەو هەلبێژراوه بکەن. شتیکی ناشکرایه که ئەم
 شەریعتی پیغمبەرە (ﷺ) جینشین و جیگری هەموو شەریعتەکانی خوا به گەورەترو تیر
 و تەواو تریانە، بەجۆری ئەگەر هەموو پیغمبەران (علیهم السلام) بێنەوه جیهان ئەبێ
 پەپرەوی هەر ئەم شەریعتە بکەن، کەواتە مەبەست به فرماندان به پەپرەوی نبراهیم
 پەپرەوی کردنی ئایینی خوا پەرسی راستەقینەیه به پاک و خاوینی و به بی هیچ جۆرە
 تیکەلی و پیکەلی یەک، که هەموو ئایین و شەریعتەکانی خوا لەوه دا یەکن. نینجا کۆتایی
 باسەکه و ئەو هەموو فرمانانە ئەهیننی به فرمودەیهک که بەراستی هاندەر و پالەدرێکی
 بەهیزه بو گوی رایەلی خوا له هەموو فرمانەکانی دا، ئەفرموی: ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
 الْأَرْضِ﴾ هەر بو خوایه و مولکی خوایه و دروست کراوی خوایه هەرچی له ناسمانەکان و
 زهوی دایه ﴿وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا﴾ خوا هەمیشە دەوری هەموو شتیکی داوه به زانین
 و به توانین و به دەسلات و به تەگییر و به بەرپۆهبردنی هەموو کاروباریک له ژیان و له پاش
 ژیان، له جیهان و له روژی دوا یی دا به بی سنوور و به بی دوا هاتن، بەلکو خوا به
 بوونەکەیشی دەوری هەموو شتیکی داوه که ئەو بوونی بی سەرەتایه و بی دوا هاتنە،
 دەوری هەموو شت و بوونی هەموو شتی داوه، چونکه بوونی هەموو شتیکی بەرهم و پیک

هينراوى ئەو بوونى ئەۋەپە لەو پەيدا بوۋە و ئەبى يەكسەر لە رىۋە و بەبى واسىتە و دەخلى
 ھىچ كەس و ھىچ شتىكى تر!! بىنگومان بېروا بەم ئايەتە و جىگىر بوونى ئەم ئايەتە لە ھەر
 دلىك دا مايەي ئەۋەپە كە ئەو دلە تەنھا خوا پېرستى بە بى ھىچ جۆرە ھاۋەشىك نە لە
 زاتى پاكى دا، نە لە سىفەتەكانى دا، نە لە كوردەۋە و بېرىارەكانى دا، ئەو دلە ئەزانى كە
 ھەموو شت بەدەست خواپە، ھەرچى ئەو بىھوى ھەر ئەۋە ئەبى، ھەرچى ئەو ئەيھوى نابى
 بى. بە ھىچ كلۇجىك دروست نى يە پەپرەۋى و شوپىن كەوتنى ھىچ بەرنامەيەك بىجگە لە
 شەرىعەت و بەرنامەكەي خوا، ئىنجا ھەر بەم بېروا و بۇچوونە دل و دەروون پاك ئەبىتەۋە و
 دائەمەزى، كىردارو رەۋشت رىك و راست ئەبىتەۋە، ژيان خۇش و شىرىن ئەبى.

لەسەرەتاي سۈرەتەكەۋە ھىندى چارەسەرى دانا بۇ ئەو ھەموو باۋ و كىردارى ناراست و
 نارەۋاي كە چەند سالە ھاۋچەرخ دەقيان پىۋە گىرا بوو، سەبارەت بە ئافرەت و مال و خىزان
 و چىنە ژىر دەستە و بى دەسەلاتەكان، ۋەك ھەتىو و مندالان، ئىنجا لىرەدا ئەگەپىتەۋە بۇ
 سەر ئەو مەبەستى يەكەمجارە و ئەو چارەسەرەنە تەۋاۋ ئەكات، بۇ ۋەھۋەي گەل و كۆمەلى
 موسلمان بە تەۋاۋى پاك بىكاتەۋە، مال و خىزان دامەزىنى لەسەر بىنەپەرتىكى زۆر بەھىزو
 دامەزراۋ، كە پارىزگارى رىزو بەرژەۋەندى پىۋا و ئافرەتى تىدا بىت، پەيۋەندى و
 پەيۋەستى مال و خىزان بەتىن بىت، ئاۋاۋە و نارىكى نەھىلىرى، تا ئەو پەيۋەندى نەپچرى و
 خىزان و مالەكان وىران و سەرلى شىۋاۋ نەبن، بە تايبەتى مندال و ساۋاكان، ھەرۋەھا
 چاۋەدىرى و پارىزگارى بى دەسەلات و لاۋازەكان بىرى تا ستەمكار مافىان ژىر پى ئەكات. لە
 ناۋبەناۋى ئايەتەكانى ئەم جزمە و لە دوا دۋايى جزمى چۈارو سەرەتاي ئەم سۈرەتەدا
 ئەندازىك دۋاين لەبارەي ھەموو كاروبارى مال و خىزان لە ئىسلام دا، لەبارەي ئەو ھەموو
 تىكۆشانەي كە ئىسلام بەكارى ھىنا لەم بەرنامەيەدا بۇ رىزگار كىردنى گەل و كۆمەلى
 موسلمان لە باۋ و كىردارى سەردەمى نەقامى سەبارەت بە مال و خىزان و ئافرەت و لاۋاز
 بى دەسەلاتەكان، بۇ بەرز كىردنەۋەي رادە و پەلى دەروونى و كۆمەلەيەتى و رەۋشتى گەل و
 كۆمەلى موسلمان، لەم بارەيانەۋە دۋاين و راۋ بېرىارى ئىسلاممان روون كىردەۋە بە جۆرى كە
 بەس بىت بۇ ھەركەسىك كە ژىرو خىۋاۋ خواھ بىت و بە دۋاي راستى دا بگەپى، بە جۆرى
 دۋاين كە دەرکەۋى بە روونى بەرزى و بلىندى گەلى موسلمان بە سەر ھەمووم چىن و
 گەلەكانى دەۋرۋەبەريان، بەسەر ھەر گەل و كۆمەلنىكى تر كە بېرواي بەم ئايىنە ئەبى، بەم
 بەرنامەيە پەروەردە نەكرابى، مل كەچ و گوى رايەل ئەبى بۇ رىژىمە پاك و بىنگەردەكەي، ئىنجا

با به درنژدی بدوین و بینه ژیر سایه ئایه ته کان: له یه که مجاره وه نه فرموی: ﴿وَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ﴾ نهی پیغه مبر داوای فتوات لی نه که له باره ی نافرده تانه وه، واته دهرخستن و روون کردنه وهی نه وهی که نایزان و گریه یه له دلایان دا له باره ی بریارو مافیانه وه، نه وهی که پیویسته بویان و پیویسته له سریان، نه که تنها له باره ی میراتیانه وه وه که هیندی گومانی وا بردوه، له بهر ریوایه تیک که هاتوه له هوی هاتنه خواره وهی ئایه ته که دا و نه لی پرسیار کرا له پیغه مبر (ﷺ) له باره ی میرات پیدانیان. ئینجا نه م ئایه ته هاته خواره وه، به لام له بهر نه وهی پرسیاری ژور کرا وه له پیغه مبر (ﷺ) له ژور شتی تریش که په یوه ندی به نافرده تانه وه هیه، له بهر نه وهی ریوایه تیکی تریش هاتوه که نه لی نه م ئایه ته هاتوه له باره ی داگیر کردنی مالی نافرده ته هه تیوه کان و بهرگری کردنیان له شور کردن و ماره یی پی نه دانیان، له بهر نه وهی ئایه ته که نه به ستراره به هیچ شتیکی تایبه تی یه وه، له بهر نه وانه تایبه تیمان نه کرد تنها به میرات و که له پور پیدانیانه وه، بیجگه له هه مو نه وانه له وه لامه که وه گشتی یه تی و تایبه تی نه کردن به روونی و هرنه گیری.

نه وه تا نه فرموی: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يُفَتِّحُكُمْ فِيهِمْ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ﴾ نهی پیغه مبر له وه لامیان دا بلی خوا کارو بریارمان بو روون نه کاته وه له باره ی نافرده تانه وه، نه وهی که نه خوینریته وه به سرتان دا له نامه که ی خودا. واته نه و ئایه تانه ی که له سه ره تای نه م سوره ته دا هاتنه خواره وه و هه میسه نه خوینریته وه به سرتان دا کارو بریارتان بو دهرنه خن و روونی نه که نه وه بو تان، هه رچونی خوایش لی زده دا بو تان دهرنه خات نه وهی که له پینشه وه نه و تراوه، دهی ناشکرایه که ئایه ته کانی رابوردو، هه روه ها ئایه ته کانی ئیره ش حوکم و بریاری چند شتی تریان تیایه بیجگه له میرات و که له پور، که واته چاک وایه تایبه تی نه کری هه ر به مه سه له ی میرات پیدان و که له پوره وه، وه که هیندی که له زانیان بریویانه هه ر به سه ر نه وه دا وه که ده ست نیشانی بو کرا.

خوای گه وه له م وه لام و فتوا دا لوتف و میهره بانی خوئی نیشان نه دات به مه ی فتوا و بریاره که ی له لایه ن زاتی پاکی خویه وه ناراسته نه کات، هه رچونی ریز نه دات به گه ل و کومه لی موسلمان، به مه ی که فرمانی دا به پیغه مبر (ﷺ) که رووی فرموده ی خویان تی بکات، چاودیری خویان پی بگه یه نی، له فتوا و بریاره که ی دا ده ست نیشان نه کات بو نه و بارو باوه نه قامی یه ی که نه و گه لی موسلمانه ی له سه ر بوو، تا ئیسلام هات و دهری هینان له و سه تم و پهستی یه و بهرزی کردنه وه بو بهرترین راده و پله، به م رهنگه فرموی: ﴿بِئَنبِیِّ

يَسْمَى النِّسَاءَ ﴿١﴾ نهوی که نه خوینریتهوه بهسرتان دا لهبارهی نهو نافرته ههتیوانه، واته که له ژیر دهستان دان ﴿لَنْتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كَيْبَ لَهِنَّ﴾ که کهسانیکن نیوه پی یان نادهن نهوی که نووسراوه و پیویست کراوه بویان، وه مال و میراتی و ماریی به که مافی خویانه یان مافی شوو کردن به خواهیش و نارمزوی خویان ﴿وَرَزَعُونَ أَنْ تَكْفُوهُنَّ﴾ نارمزوو و مهیلتان ههیه ماریان بکه نهگه جوان بن و مالیان ههیی، بهرگری یان لی نهکه نه شووکردن ههتا نهمن و مالهکه یان نهخون. ﴿وَالْمُسْتَضْمَيْنِ مِنَ الْوَلَدَانِ﴾ نهوی که نه خوینریتهوه بهسرتان دا لهبارهی نهو مندالانهی که بی دهسه لاتن و به لاواز و ژیر دهسته دانهنران و بهوی نهوهه بیبهش نهکران له میراتی و کهلهپوور. نینجا بو زیاده روون کردنهوه هیندی له ریوایهتهکان نههینن: (علی کوپی نهبو طلحة) له(نبین و عباس) هوه - خویان لی رازی بیته - که نهفرموی: پیوای و ههبوو له سهردهمی نهفامی دا نافرتهتیکی ههتیوی نهکوته ژیر دهست نینجا جل و بهرگی خوی نهخست به ملی دا، نیتر بهوه ههچ کهس نهینهتوانی ماری بکات، نینجا نهگه جوان بوایه و حزی لی بگردایه ماری نهکرد. مالهکهیشی نهخوارد، نهگه ناشیرین بوایه بهرگری نهکرد له شووکردن تا نهمرد و مالهکهی به کهلهپوور وهرنهگرت بو خوی، نینجا خوا نهوهی قدهغه کرد و جلهوگریی لی کرد، لهبارهی مندالهکانهوه نهفرموی: باویان و ابو مندال و نافرتهتیاان بیبهش نهکرد له کهلهپوور. (نبین و عباس) نهفرموی: مهبهست نهه بوو که فرموی: ﴿لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كَيْبَ لَهِنَّ﴾ نینجا خوا جلهوگریی لهوه کرد، بهشی ههموو خاوهن بهشینی دیاریی کرد و فرموی: ﴿لَلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ﴾ نیتر گهوره بی یان بچووک. (بوخاری و موسلیم) وینهی بهشی بهکه می نهم ریوایهته نههینن له دایکی نیمانداران(عائشة) وه - خوی لی رازی بیته - (نبین و نهبی حاتم) هوالی نههینی تا نهگاته(عوروهی کوپی زویهی) نهویش له دایکی نیمانداران(عائشة) وه - خویان لی رازی بیته - که نهفرموی: نهوی که خوا فرموی: نه خوینریتهوه بهسرتان دا بریتی به لهو نایهتهی که له سههتای نهم سوهرتهدایه: ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي النِّسَاءِ﴾ ههروهه ریوایهتی تریش ههیه که له ههموویانهوه ههه نهوه دهرنهکهوی که له تهفسیری نایهتهکه دا دهست نیشانمان بو کرد چ لهبارهی نافرتهوه، چ لهبارهی مندالانهوه، فرموی: نهوی که نه خوینریتهوه بهسرتان دا کارو بریارتان بو دهرنهخات لهبارهی نافرته ههتیوهکانهوه،

وَأَنْ تَقُومُوا لِلَّيْتَمَىٰ بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾ وَإِنْ أَمْرًا
خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا

﴿وَأَنْ تَقُومُوا لِلَّيْتَمَىٰ بِالْقِسْطِ﴾ لهبارهی هلسانتان به داد دهربارهی همتیوهکان که نهوش بریتی بوله نایهتی ﴿وَلَا تَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ﴾ که تیپیری کرد. نم نایهته به چمند جوریکی تریش تفسیر کراوهتموه، نهو جورانهش له مه بهست دا هر نهگه ریتموه بولای نم تفسیرهی که هلمان بژارد، چونکه زوریهی لهسره و دلش پیی به نارامتره.

نیسلام هات و نهو هموو بارو کردهوه لارو نالهبارهی نههیشته که نهکران دهربارهی نافرت و همتیو و مندال و بی دسهلات و بهش خوراو و ماف ژیر پیی کراوهکان، نهو هموو باو و کردهوانهی که چندها سال و چرخ تیپیری کرد بوو بهسریان دا، بوو بوون به کارو کردهویهکی پهسند کراو لهناو گهل و کوپ و کوهمل دا، به دلی هیچ کس دا نهتههات هولدان بو گوراندنیان، بهلکو گوراندنیان زور زور قورس و گران بوو له هست و دهرورن دا، شوپشیکی گوره بوو که زور به دهگمن کهسینک بوویی که دژی نهو شوپشه نهبی، هیچ داخواز و پالدهرینک نهبوو بو گوراندنی نهو بوچوون و بهرنامهی ژیان و باو و کردهوه دهق پیوه گیراوانه، هیچ نهبوو بیجگه لهوهی که نم نیسلامه له سرچاوهی داد و دادپهروهی یهوه هاتووه، بو نههیشتن و له ریشه هینانی تووی ستم و بهد کرداری، هوئی سرکهوتنهکشی نهوه بوو بریارو بهرنامهکی رینک و راست بوو لهگهل ژیری و سروشتی نادهمی دا، بهرنامهی پهروهده کردنهکی نیجگار بههیزو تیرو تهواو بوو، به جورئی باو و هیزو دسهلاتی سردهمی نهفامی بهرگری پیی نهکراو توایهوه لهبهردهمی دا، بیگومان له هرکات و چرخیکی تریش دا، لهناو هر کوپ و کوهملکی نهفامی تریش دا، نهگه نیسلام لهسره نهو بارو شیوه و تهزی یهکه مجاره ناراسته بکری و بهینریتته مهیدان، هر سرکهوتوو نهبی وهک یهکه مجار و هر زال و سرکهوتوو نهبیته و هیچ شتی که بهرگهی ناگری!! گرتگ ترو بههیزترین هوئی سرکهوتنی شوپشی نیسلام نهوهبوو و نهویه که هموو یاسا و بریارهکانی پهیوهست نهکات به خواوه و به ناگاداری و چاودیری خویه، پهروهدهکردنی دل لهسره هست کردن بهو ناگاداری و چاودیری و چاوهروانی نهجرو پاداشتی لای خواو ترسان له سزاو تولهکی، وهک لیره دا کوتایی نم نایهتهی هینا بهمی

که نه فرموی: ﴿رَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا﴾ هەر کردهوهیهکی چاک بکن دهریاره ی
ئو خاوهرن مافانهی که لهم نایهتهدا باس کران، یان هه موو کارو کردهوهیهکی چاک بکن
بینگومان خوا به هه می شهیی هەر زانا و ناگادار بووه و زانا و ناگاداره پی، واته نه جرو
پاداشتتان نه داتمه له سهر ئو کردهوه چاکانه، دهی بینگومان هەر دلێک ئەم برهواو بوچوون
و ههستی تیا فرامهه بیت به سوژ و پهرو شهوه گوئی رایلی نهکات.

له سهرهتای ئەم جزمی پینجهمهوه باسی سهرکینشی و بیزاری و نهو یستنی نافرتهی کرد
له میردی و چاره سهری بو شهوه دانا، نینجا لیهدا باسی پینچهوانه ی شهوه نهکات و
چاره سهری بو دانهی، ئەمه یهکیکه لهو به سهرهاتانهی نیوان ژن و میرد که له مهبهر ههچ
باس و بهیاریکی بو دهر نه کردوه و ئەوا لیهدا بهیاریو چاره سهری بو دهر نهکات، نه فرموی:

﴿وَإِنْ أَمْرًا خَافَتْ مِنْ بَلِّهَا﴾ ئەگەر نافرته تیک مهترسی نه کرد له میردهکی و چاوهروانی نه کرد
﴿شَوْراً﴾ دوور کهوتنهوه و خو بهزل زانی له هاوسهریی و هاوپیی یهتی، ﴿أَزْوَاجًا﴾ یان
روو لی و هرگێران و لی نه پرسینهوه که نیشانهی نهو یستن و بیزاری یه لی، ئەو مهترسی
و چاوهروانی یهش ههروا له خو یهوه نهی بهلکو بهلگه و نیشانهی ناشکرا بیی له سهری ﴿فَلَا

جُنَاحَ عَلَيْهِمْ أَنْ يُصَلِّحَا بَيْنَهُمَا صَلْحًا﴾ ههچ نه رهجیک و گونا هینکتان له سهر نی یه له مهدا که نیوان
خو یان چاک بکن و یه کهوتنیک فرامهه بینن له ناو خو یان دا، بهم رهنکه نافرته که
چاوهروانی بکات له هیندی له مانی خو ی به سهر پیاوهکهوه بو ئەمه ی ته لاق نه درئ و له ژیر
رکیفی میرده کهدا به مینیتهوه، یان دهست هه لگری له مارهیی و هیندیک مانی خو ی بو ئەمه ی
ته لاقی بداو سهر فراز بیی وه که به شیوهی (خلع) به مهرجی نافرته که ناچار نه کری بهوه،
بهلکو به نارهزوو و رهزامهندی خو ی که به ره شه وهندی خو ی نه بینن لهو باره ی که ههلی
نه یژیری بو خو ی، ئەمه به پی نی رای هیندی له زانایانه که سولج و یه کهوتنه که له سهر
مانهوه بیت له ژیر رکیفی دا، یان له سهر جو ی بوونهوه و ته لاق دان، به لام زوره له سهر شهوه
که یه کهوتنه که نهی هەر بو مانهوه بیت، چونکه ته لاق و جو ی بوونهوه بیزاروه له نیسلام
دا هه رچهند حه لایش بیت، وه که حه دیس نه فرموی: ﴿ابغض الحلال إلى الله الطلاق﴾
بیزاروترین حه لال به لای خواوه ته لاقه.

وَإِنْ تَحْسَبُوا أَنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾ وَلَنْ نَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا
 بَيْنَ الْإِنْسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُوهَا كَالْمَعْلَقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا
 وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾ وَإِنْ يَنْفَرَقَا يُعِزَّ اللَّهُ كِلَيْهِمَا مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ
 اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾

نهلمرموی: ﴿وَإِنْ تَحْسَبُوا أَنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ نهگمر ئیوه چاکه بکن و به چاکی ژیان و گوزهرانیان لهگهل بکن، خوتان پیاریژن له خو به زل زانی و نهویستن و رووی وهرگینپان و لئی نهپرسینهوه، ههرچهند هوو پالدهری بیی بو نهوه، دان بگرن به خوتان داو نهو ئافرهتانه ناچار نهکن لهسهر واز هینان و دهست ههلمگرتنیان لهمال و مافی خویان ﴿وَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ بینگومان خوا ههمیشه ئاگادارو با خهبره به باشی به ههر شتیک که ئیوه نهیکن، کهواته بینگومان نهجرو پاداشتتان نهاداتهوه لهسهر نهو رهفتار و کردهوه چاکانهتان، بهراستی بانگ لی کردنی بهواداران به چاکه و له خواترسی و خواریزی، بانگ لی کردن و هاندانیان بهناوی خوی با خهبر و ئاگادار به ههر کردهویهک که نهیکن، بانگ کردنیکی زور بههیزو بهکاره، ههر نهوه شایستهیه بو گوئی رایلی و به پیرهوه چوون!

نهو خوی پهرومردگاره که نهه نادهمی یهی دروست کردوه، خوی باش نهیناسی و نهزانی که خاوهنی هیندی شته که ناتوانی بهرگری بکات، یهکی لهو شتانه سوزو خوشهویستی دلکه رویشت بو ههر شتیک و لکا به ههر شتیکهوه بهرگری ناکری و بیجگه له پهرومردگار هیچ کهسینک ناتوانی نهیهیلی و بنهیری بکات، خوایش داوایهک ناکات که له توانادا نهبی، جا لهبهر نهوه داوا ناکات له بهندهکانی که نهو سوز و خوش ویستنه لهدلیان دهرکن، بهلکو داوا نهکات که بهره لای نهکن، بهلکو جلهوی بگرنه دهست تا نهبیته هوئی کردهوهی ناراست و نارها و بهنده دووچاری ستهم و کردهوهی خراب بکات. یهکی لهو سوز و نارزهوانه نههیه که یهکیک چهند ژنیکی ههبی که به ناچاری یهکیکیانی خوشتر نهوی لهوانی تر، جا لیهدا ئیسلام داوا ناکات که نهو سوز و خوش ویستنه لهدل دهرکری، بهلکو

داوا نهکات که جلهوی سوزو مهیلهکهی بگریته دست تا ستم و کردهوی خرابی نهی
 دهریاری نهوانی تر، وهک لهم نایهتهدا دست نیشان نهکات بوئو حالته چار نهکراوه
 لهگهل چارهسهر و جلهوگرتنهوهکهدا. نهفرموی: ﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَمْدُوا يَمِينَ النَّسَاءِ﴾
 هرگیز نیوه ناتوانن دادو یهکسانی بهکار بینن لهناو ژنهکانتان دا، له خوش ویستن و
 مهیلی دل دا، وهک(حسن و مجاهد) نهفرمون. ﴿وَلَوْ حَرَصْتُمْ﴾ با هرچهند سوورین و ههول
 بدن بوئو داد و یهکسانی یه، نیامی نهحمد و نهبو داود و تیرمی و چهند کهسیکی تر
 حدیسی نهینن له دایکی نیمانداران(عائشه) وه - خوی لی رازی بیت - که نهفرموی:
 پیغمبر(ﷺ) دادو یهکسانی بهکار نهینا له ههوو کردهوو رهفتاری دا، نینجا نهیفرمو:
 نهی خویه نهه دابهش کردنی بهش و مافه لهوی که له ژیر دهسلاتی مندایه و پیم
 نهکری، کهواته لیم مگره له شتیک دا که بهدهست تویه و به دهست من نی یه، نهفرموی:
 مبهست بهمهیلی دل و نهوخوش ویستنهیه که له دهسلاتی خوادایه و به دهست نم نییه.

کهواته نهوی که داوا نهکری لهو میزدانه و جلهوگیری نهکری لی ی نهیه که
 نهفرموی: ﴿فَلَا تَسْأَلُوا كَلَّ الْمَيْلِ﴾ کهواته به تهواری مهیل مهکن بولای خوشویستهکه
 و از بینن لهویتر و ستمی لی بکن و به پیی دهسلات مافی خوی نهدهنی ﴿تَنْذَرُهَا
 كَالْمَعْلَمَةِ﴾ تا بهوی نهوه بهیننهوه وهک نافرتهیک که نه بهره لاکراو و تهلاق دراو بیت که
 بچی بو خوی شوو بکات، نه میزد دار بیت که مافی ژن و میزدی وهرگری، به کورتی نهو
 خوش ویستن و مهیلی دل که چار نهکراوه هیچ گوناهنکی تینا نی یه، نیتر بینجگه لهوه
 پیویسته لهسهر میزد داد و یهکسانی بهکار بینن لهناو ژنهکانی دا، تهنانهت له قسهی خوش
 و روی خوش و زرده خهه و خو جوان کردن و بوئن خوش کردن دا! ﴿وَإِنْ تُصِلِحُوا﴾ نهگهر
 نیوه کردارو رهفتارتان چاک بکن لهگهلینان به پیی توانا ﴿وَرَتَقُوا﴾ خوتان پیاریژن له ستم
 و نادادی، ﴿فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ بیگومان خوا هه همیشه لی بوردی میهرهبانه،
 نهبوری لهو مهیل و خوش ویستنه دهرونی یه، یان نهبوری له ستم و کهم و کوری لهوه و
 بهرتان، تا بکری و بگونجی بهو شیوهیه پیاو و نافرته بژیهن پیکهوه و نهو ژیانی ژن و
 میزدی یه تیک نهدهن، نهگهر نهگونجاو ژیان بهسهر نهههرا نهوا جوی بوونهوه چاکه و خوا

دهروو ئەكاتەوه لە هەردوولا، وەك ئەفەرموی: ﴿وَإِنْ يَنْفَرَا﴾ ئەگەر پیاوو ئافرەتەكە جوی
 ببێنەوه ﴿يُعْنِ اللَّهُ كَلَامَ سَعْتِهِ﴾ ئەوا خوا هەركام لەو دوانە بێ پێویست ئەكات لە
 دەولەمەندی و دەسەلات فراوانی خۆی، ﴿وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا﴾ خوا هەمیشە بێ پێویست و
 دەسەلات دار و چارەسەر كەرە بە پێویست و خواھیشی خۆی و كاردروست و لیژانە لە
 ھەموو كەردەوهو بېرێارەكانی دا، ئەم فەرمودەیه دلخۆشی دانەوهو دلنەوایی تیاپە بۆ ئەو ژن
 و مێردە پاش تەلاق و جوی بوونەوه. بەراستی ھەركەسێك كە تیگەیشتی و حالی بووبی
 لەم بەرنامەى كە خوا ناردی، بیریك بكاتەوه لەوهی كە ئەدوی لە ھەموو كاروبارەكانی ژیان،
 ھەموو ھەست و شتە نادیاریی و شاراوەكانی دەررون دەرئەخات و چارەسەر دانەنی بۆ
 ھەمووی، ھەركەسێك بەم جۆرە بیریك بكاتەوه تی ئەكات كە بە ھیچ كلۆجێك ناگونجی
 دانەرو نێرەری ئەم بەرنامەیه كەسێكى تریت بیجگە لە خوای پەرۆردگار، ئینجا بەراستی
 سەری سوڕ ئەمینى لەمەى ھیچ كەسێك ببی لە جیھان دا كە بپروا نەھینى بەم ئابین و
 بەرنامەیه و بە سۆز و پەرۆشەوه نەبگرتە كەردن و ملی بۆ كەچ ئەكات، چ جایی ئەوه دژو
 دوژمنی بیت و بیزاری دەربری لی ی!!

ئەم یاسا و بېرێارانەى كە باس كران و تاییبەتین بە ژیانى خیزان و ژن و مێردەوه، لەبەر
 ئەوه بەشێكن لەو بەرنامە گشتی یەى كە ھاتووہ بۆ رێك و پێك كەردنى ھەموو ژیان، لەبەر
 ئەوهى ئەم بەرنامەیه بەشێكە لەو رژیم و یاسای بوونەوہرە، كە خوا داينا بۆ ھەموو
 بوونەوہر، لەبەر ئەوه كەواتە ھەر ئەم بەرنامەیه رێك و پێك و گونجاوہ لەگەل سروشتی
 بوونەوہر بە شیوہى گشتی، لەگەل سروشتی ئادەمى بە شیوہى تاییبەتى، جا لەبەر ئەوه بە
 دواى ئەم یاسا و بېرێارانەدا شتی ئەھینى كە پەيوەستى ئەكات بە رژیمی ھەموو
 بوونەوہرەوه، بە دەسلاتی خوا لەم بوونەوہرەدا، بە خاوەنیتی خوا بۆ ئەم بوونەوہرە پان و
 فراوانە، پەيوەستى ئەكات بە یەكێتی و فەرمانەكانی خوا لە ھەموو شەریعەتەكانی دا، بە
 پاداشت و سزا و تۆلەى خوا لە ھەردوو جیھان دا،

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ
 اتَّقُوا اللَّهَ ۚ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ

نه فرموی: ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ هر بؤ خواجه مولک و دروست کراوی
 خواجه هرچی وا له ناسمانهکان و هرچی وا له زهوی دا. له زؤر شوین له قورئان دا بهدوای
 بریارو فرمان و جلهوگیری یهکانی خوادا نهم فرموده وینهی نهم فرموده نهمینئ،
 بیگومان به بیرکردنوه لهو جوؤره فرمودانه دلئ ههموو ژیریک دانهچلهکی و گهورهیی و
 دهسهلاتئ بی سنووری خوای تیا جیکیر نهبی، نهزانئ و هست نهکات بهوه که شریعت و
 بهرنامهی ژبانی بهندهکانی خوا نهبی هر له داهینهرو خاوهنی نهم بوونهوهروه بیت و نهبی
 مل کهچی هر بؤ فرمانی نهو بکری، به هیچ رهنگ نابئ نهم بهنده بی دهسهلاته که نهژی لهم
 مولکی خوادا، هیچ چاو نادا لهم مولکه یان و فراوانی خوادا، نهم بهنده نابئ خوئی جوئی
 بکاتهوه لهم بوونهوره مل کهچ و گوئی رایهله، بهلکو نهبی گوئی رایهل تربیت و شهرمهزار
 بیئ له ههموو سهرپیچی و سهرکیشی یهک. ههروهما لهم فرمودهیهوه دهرنهکوهی که نهبی
 بیم و ترس و خوپاریزی هر لهو پهروهردگاره بکری، وهک له ههموو نایینهکانیش دا
 فرمان بهوه دراوه. نهوهتا نه فرموی: ﴿وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ سویند بهخوا
 به راستی زؤر به گرنگ فرمانان داوه و داوامان کردوه لهوانهیی که نامهیان پی بهخسراوه
 له پیش نیوه ﴿وَإِيَّاكُمْ﴾ فرمانان داوه و داوامان کردوه له نیوهیش ﴿إِنْ اتَّقُوا اللَّهَ﴾ بهمهیی
 خوئان بیارینن له خوا و ترسن لی ی و گوئی رایهلی فرمان و جلهوگیری یهکانی بن،
 بیگومان هر خوا خاوهنی ههموو شته و دهسهلاتئ بهسهر ههموو شتیک دا همیه، کهواته
 نهبی هر نهو بیم و ترسی لی بکری، هر نهو بیم و ترسش کانگای ههموو چاکه و چاک
 بوونیکه، نینجا هرکهسیک یاخی نهبیت، نهوا خوئی زیان نهکات و خوای خاوهنی
 ناسمانهکان و زهوی هیچ پیوستی نی یه به هیچ کهس و به پروا هینان و کردهوهی چاکی
 هیچ کهس وهکو نه فرموی: ﴿وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ نهگهر نیوه پروا
 ناهینن و نافرمانی نهکن، نهوا بیگومان هر بؤ خواجه و مولک و دروست کراوی خواجه
 هرچی وا له ناسمانهکان و زهویدا،

وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾ وَاللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾ إِنَّ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾ مَن كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا

﴿وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا﴾ خوا همیشه هر دوله‌مهند و بی پیوسته له هموست و خواپرستی هموست کس، خوا خوی به خوی سوپاس کراوه و هر نهو له راستی دا شایسته‌ی سوپاسه نیتر با هیچ بنده‌یک له بنده‌کانی سوپاسی نه‌کن. ﴿وَاللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ هر بؤ خویه و مولک و دروست کراوی خویه هرچی وا له ناسمانه‌کان و هرچی وا له زهوی دا ﴿وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا﴾ بهسه خوا کاربدهست و چاودیر و کاروبار حواله کراو ﴿إِنَّ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ﴾ نه‌گر خوا مهیل بکات و بیهوی ناتانهیلی و به‌جاری له ریشه‌تان نه‌مینی، له شوینی نیوه‌دا کومه‌ل و دهسته‌یکی تر نه‌مینی ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ قَدِيرًا﴾ خوا همیشه توانا و ده‌سلات داره به‌سهر نه‌وه‌دا، به‌لام له‌گه‌ل نهو هموست تاوان و سرکیشی و خرابه‌کاری یه‌دا نه‌وه‌ی پی نه‌کردن و نیوه‌ی هیشتومه له‌بهر نه‌وه‌ی مهیلی نه‌وه‌ی نه‌کرد له‌بهر هویک که خوی نه‌زانی، نه‌ک له‌بهر بی ده‌سلاتی، یان هیچ شتیک که بتوانی به‌رگری بکات و ری‌ی لی بگری!! نیمامی رازی - خوی لی رازی بی‌ت - نه‌فهرموی: سی‌جار ﴿وَاللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ ی فهرمو. مه‌بست له یه‌که‌م به‌میزکردن و روون کردن‌نه‌وه‌ی فراوانی کهرم و به‌خشینی خویه که به‌لینی دا بهو ژن و میزده‌ی که له یه‌ک جوی نه‌بنه‌وه. دوهم بؤ روون کردن‌نه‌وه‌ی بی پیوستی خویه به‌ پروا و گوی رایلی پرواداران و، بی باکی له بی پروایی و سرکیشی بی پروایان، گهره‌یی خوا نه به‌ پروا هینان و گوی رایلی به‌نده‌کانی زیاد نه‌کات، نه‌که‌م و کوری روی تی نه‌کات به‌ بی پروایی و سرکیشی یان. مه‌بست له‌م سی یه‌م به‌لکه هینانه‌ویه له‌سهر توانا و ده‌سلاتی خوا به‌سهر هموست شتیک دا که یه‌کی لهو شتانه له‌ناویردن و له ریشه‌ هینانی هرشه‌ له کراوه‌کانه و هینانی چین و دهسته‌یکی تر له جی‌ی نه‌وان دا، نینجا نه‌فهرموی: که ماتوول نه‌م فهرمویه

بهلگه به لسه ر ئه سى شتهى كه باس كران، چاك وايه له گهل هركام لهو سيانه بهلگه كهى
 بگوترى. نه فرموى: بهم سى باره كردنه وه دل بيدار نه بيته وه به وهى كه دروست كردنى
 ناسمانه كان و زهوى چهند مه بهست و حيكه تىكى گه وهى تيايه، نهو كاته مهردوم باشت
 بيريان لى نه كاته وه و نه يانكات به رابهر و بهلگه له سهر خوايه تى خواو سيفته بهى
 وينه كانى، نينجا له وينشه وه ناسين و يادى خوا له دهروون دا به ميتر و دامه زراو تر نهى كه
 نهوش نهو په پرى تاوات و نامانج و مه بهسته بو بهنده كانى خوا، مه بهست له ناردنى قورنان
 دا نه گه ريتمه وه هر بو نه وه، نينجا باس و مه بهسته كه دوايى نه هينى به ته مى كردن و سه رنج
 راكيشانى نه وانى كه چاويان بريوته خووشى و دهست كهوتى نه م جيهانه، ته مى و سه رنج
 راكيشانيان بو لاي نه وه كه به هره و به خشايشى خوا گه وه تر و فراوان تره، چونكه خوا
 دهست كهوت و به هرهى مهردوو جيهانى لايه، نه وانى كه هر چاويان بريوته نه م جيهانه،
 نه توانن چاو مه لخن بو نهو جيهانىش، نوميدى خيرو خووشى مهردويان بهى، نه فرموى:
 ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا﴾ هركه سيك كه پاداشت و دهست كهوتى جيهانى نهوى ﴿وَيَسْتَدِئِ
 ثَوَابَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ ده لاي خوايه پاداشت و دهست كهوتى جيهان و روژى دواييش، ﴿وَكَانَ
 اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾ خوا بي سه رى بينا بو وه و بي سه رى بينايه به هه ميشه يى، بي سه رى هر نيازو
 خه تهره يه كه به دل دا ديت و گوزهر نهكات، بينايه به هه موو به سه رها ت و روودا وينك چ
 ناشكراو چ نهينى، كهواته با هركه س هرچى نهكات له بهر خوا بيكات و نيازو مه بهستى
 هر خوا بهى و به ته ماى پاداشت و دهست كهوتى روژى دوايى بيت. به لى به راستى نهو په پرى
 نه فامى به كه هركه س بتوانى چاوه پروانى پاداشتى مهردوو جيهان بكات - كه نهوش
 مسوگه ره له په پره وى كردنى نه م بهرنامه ي خوادا - كه چى له گهل نه وه دا چاو هر بيريتنه
 هر نه م جيهانه و نيازو مه بهستى هر بي سه ستى به پاداشت و دهست كهوتى نه م جيهانه وه،
 بژى له م جيهانه دا وه نهو هه موو ناژهل و گيانله بهرانى تره، له كاتيك دا كه بتوانى بژى وهك
 نادمى! به لهش به سه ر زهوى دا بگه پرى و به گيان و روخ له ناسمان بيت! نينجا له دوايى
 باسه كه دا پنيو سته بير بكه ينه وه لهو فرموده جوړ به جوړانه ي كه قورنان هيناي له دواى
 نهو حوكم و برياران هى كه له م نايه تانى رابرووانه دا هاتن، تا بو مان دهركه وى كه نهو

فرمودانه هرچونی بهلگن لسهر نهوی که پیوستی یهکی بهتینی نهو بریارانه هیه بهو
 بهرنامه گشتی یهی که نهه نایینه هینای، واته نهو بوونهوره پان و فراوانه هموو بهش و
 پارچهکانی بهستراون پیکهوه، هرچونی بهلگن لسهر نهوه هروهها بهلگن لسهر زور
 گرنگی مال و خیزان بهلای نیسلامهوه، نهومتا تیکه ل و پهیوهستی نهکات به هموو کاروباره
 گهورهکانی بوونهورهوه، گرنگی یهکی دهرنهخات بهوهی که فرمان دراوه و وهسیهت
 کراوه به پاریزگاری لسهری له هموو نایین و شهریهتهکانی خوادا، هرهشه کراوه
 لهوانهی که پهیرهوی نهو فرمان و وهسیهته ناکمن، به لهناوبردنیان و هینانی دهسته و
 چینیکی تر له شوینیان دا که شهریهتی خوا راگیرکن و پهیرهوی فرمان و وهسیهتهکی
 بکن، کهواته کاری مال و خیزان زور گهروه گرنگه لای خوا و له بهرنامهی خوادا!! نینجا
 لهه چند نایهتی داهاتوهدا تا سهری جزمی شهشم نهلقیهکی تر نیشان نهوات له
 نهلقهکانی نهو پهروهده کردن و پیگه یاندندی که نهه نایین و قورئانه هینای، بو پیک هینانی
 نهه نوممهتهی که خوا ناوی برد به چاکترین نوممهت که هینرایه کایه تا فریای نادهمی و
 نادهمیتی بکوی و بیخاته سرریگه و ریبازی راست، نهه نهلقیهکه لهو بهرنامه دامرزاه
 که هاتوه بو چارهسهر کردنی مرؤه و مرؤفایهتی، بهو دهرمان و چارهسهری که داهینیری
 نهه نادهمی و بوونهوره دایناوه و دیاریی کردوه، که خهبر دار و زانایه به هموو شتیک،
 بههموودهرد و دهرمانیک لهه جیهاندها، خوی نهه نادهمی یهی دروست کردوه، خوی بینایه به
 هموو شتی، خوی زانایانه به هموو نارموز و پیوستی یاتی، بهرادهی تواناو دهسهلاتی.
 نهه نهلقیه هرچونی نهخشهی بنهپرت و یاساکانی نهو بهرنامهیه نهکیشتی که دانراوه
 بو هموو نادهمی، له هموو چهرخ و چینهکانی دا، بو نهوهی له چالی نهقامی دهریان بینتی
 - هرکس به پیی راه و پلهی خوی - بهریان بکاتوه بهره و پویهی هره بهرز، هرچون
 نهو نهخشهیه نهکیشتی هروهها له ههمان کات دا شیوهی بارو حالی یهکم کومهلی
 موسلمان نیشان نهوات، که له یهکمجارهوه نهه قورئانهیان ناراسته کرا و روی فرمودهیان
 تی کرا، شیوهی نهو یهکم کومهله نیشان نهوات لهبارهی نادهمیتی یان و هیزو لاوازی یهک
 که بوویانه له نادهمیتی یهکیان دا، لهبارهی باو و رهوشتیکی سردهمی نهقامی که دهقیان

پیوه گرتیوو به دریزی چهند چرخ و زهمان، له باره‌ی هست و هیزو وزه سروشتی
 یکه‌یانهوه، ههروها دهرئه‌کوی که به چ جور و له چ ریگه‌یه‌کهوه نهم به‌نامه‌یه چاره‌سهری
 هه لاری و ناله‌باری یه‌کی کردن و خستنیه سهر ریگه‌ی راست و دامه‌زروی کردن له‌سهری
 تا بوون به نوینه‌رو ناوینه‌یه‌کی بالا نما بو نهم به‌نامه‌یه! له یکه‌مجاره‌وه بانگ نه‌کاته نهم
 کۆمه‌له موسلمانه بو هه‌لسانیان به کارو نهرکی سهرشانیان، له‌باره‌ی به‌دی هینان و پیک
 هینانی دادو دادپه‌روه‌ری له ناو مه‌ردومان دا، بهر جورو شیوه تا‌قانه‌ی که به‌دی هات ته‌نھا
 له‌سهر ده‌ستی نهم کۆمه‌له‌دا، نهم داد و دادپه‌روه‌ری یه‌ی که ته‌نھا له‌بهر خوا بی‌ت و نی‌تر
 رووت له هه‌ر مه‌به‌ستی‌کی تر بی‌جگه له خواترسان و به دوا گه‌رانی ره‌زامه‌ندی خوا، نهم داد
 و دادپه‌روه‌ری یه‌ی که نمونه‌یه‌کمان بیست له رووداو و به‌سهره‌اتی جووله‌که که باسه‌که ی
 به دریزی تیپه‌ری کرد له تفسیری نایه‌تی (۱۰۵) تا نایه‌تی (۱۱۲). بانگ نه‌کاته به‌رواداران بو
 هه‌لسانیان به‌م داد و دادپه‌روه‌ری یه، له‌سهر نهم بارو شیوه تا‌قانه‌ی که باس کرا، هه‌ر نهم
 که‌سه‌ی که نهم قورنانه‌ی نارد به باشی نه‌زانی که هه‌لسان بهر فرمانه گه‌وره‌یه تا چ رانه‌یه‌ک
 قورس و گرانه و به‌دی هینانی چهنده نهرک و زه‌حمه‌تی نهمی. نهمرموی: ﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ
 اٰمَنُوْا﴾ نهمی که‌سانی که به‌رواتان هیناوه. نهمه بانگ کردنی خواجه بو به‌نده به‌روادارمکانی، به
 ناو و سیفته تازه‌کیانه‌وه، نهم ناو و سیفته‌یان که به‌وه بوونیکی تازه‌یان فه‌راهم هینرا
 جیاوازه له بوونه‌که‌ی پیش به‌روا هینانیان، بوونیکی تازه‌ی جیاواز، به گیان و روحنیکی
 تره‌وه، به هست و هوش و بوچوونیکی تره‌وه، به به‌رو باوهر و مه‌به‌ست و نامانجیکی
 تره‌وه، کارو کرده‌ویه‌کی تریان پی سپیرا: گه‌ره‌ترین سپاره خرایه نه‌ستویان، سپاره‌ی
 چاودیری و سهره‌رشتی ناهمی و ناهمینی، کاربه‌ده‌ستی و حوکمرانی له جیهان دا به
 نهمه‌په‌ری دادو دادپه‌روه‌ری، جا له‌بهر نهمه بانگ کردنیان به‌م ناو و سیفته نرخ و ریزی
 نایه‌تی خوی هه‌یه، مه‌به‌ستی نایه‌تی خوی هه‌یه،

كُونُوا قَوْمِينَ بِالْأَيْمَانِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ
فَقِيرًا فَإِنَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا

به هوی نعو سیفہ تہوہ نمہ فرمانہ گہورہی پی سپیرا کہ نہ فرموی: ﴿کُونُوا قَوْمِينَ بِالْأَيْمَانِ﴾ زور بہ گرنگی و تیرو تہواری پاریزہری داد بن و بہ ہمیشہیی ہلسن پی نی لہ ہموو کات و بہسر ہاتیک دا، نعو دادہ کہ بہرگری ہموو دہست دروژی و ستہمیک نکات لہ زہوی دا مافی ہموو خاومن مافیک نکات لہ برودار و بی بروا وک یک لہ خزم و بیگانہ، لہ دوست و دوڑمن بہ یہکسانی و بہ بی جیاوازی ﴿شُهَدَاءَ لِلَّهِ﴾ شایہتی دہرو دان نیر بن بہ ہر شتیک کہ راست و رہوایہ، لہبر خواو فرمانی خوا و رزمہندی خوا، نک لہبر ہیچ نیازو مہبستیکی تر، شایہتی دہرو دان نیر بن ﴿وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ﴾ نیر با نعو شایہتی و دان نہانہ بہ درو زبانی خوشتان بیت ﴿أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ﴾ یان باوک و دایک و خزمہ زور نزیکہ کانتان ﴿إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا﴾ نیکر شایہتی لہسر دراوہ کہ دولہمہند بی نابی سہرپیچی بکن لہ شایہتی لی دانی، واتہ نابی لہبر راگیر کردنی دلی دولہمہندکہ نعو شایہتی یہ بشارنہوہ و نہیدن، نیر لہبر نو میدی دہست کہوتیک لی یہوہ، یان لہبر مہترسی لہ زیان گہیاندنی پیتان، یان لہبر خراپی و خشم و قینتان لی ی، ہروہا نیکر نعو شایہتی لہسر دراوہ ہزارو بی نوا بی، نابی نیوہ شایہتی لہسر نہدن لہبر نعوہی دلتان بوی بسووتی و بہزہبیتان بیتہوہ پیای دا یان بی نرخ بیت بہلاتانہوہ وک باوہ لہناو کہلہ نہفامہکان دا، واتہ لہسر ہریارو بہ ہرحال نعبی شایہتی بدہن ﴿فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا﴾ چونکہ خوا شایستہ ترہ بہ دولہمہند و بی نوا، نعو نوزانی بہرژہندی نہوان لہ چی دایہ، نوزانی کہ راگیر کردن و پاراستنی شایہتی پیویستہ و نابی لہبر ہیچ ہویہک بشاریتہوہ و سہرپیچی بکری! تا بہو جورو شیوہیہ قورٹان دل و دہرونی بروداران بہہیز و دامہزراو نکات بہرامبر ہر ہو ہیزکی تر کہ کاری لی نکات و لای نکات لہ رنگہ راستہکی خوا و رزمہندی خوا، ہیچ کہسیک ناگات بہو راہو پلہ بہرژہ بیجگہ لہ کہسیک کہ بہ نایینی خواو نمہ قورٹانہ پرموردہ کرابی.

فَلَا تَسْبِعُوا أَلْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَوْتُمْ أَوْ نَعَرَصْتُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

ئینجا ئەفرموی: ﴿فَلَا تَسْبِعُوا أَلْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا﴾ کەواتە شوینی ئارەزووی ئەفس مەکەون بۆ ئەمە ی لانەدن لەهەق و راستی، بەهەرکام یەک مەبەست ئەگەیهنی، ئارەزووی ئەفس چەند جۆرنکی جیاوازه و لیڕەدا دەست نیشان بۆ هیندیکێ کراره، خود پەسەندی و خود پەرستی جۆرنکه، خوش ویستنی کەس و کار جۆرنکه، بەزەیی هاتنەوه بە هەژار و بی ئەوادا لەکاتی شایەتی لێدان و حوکم بەسەردا دان دا جۆرنکه، راگیر کردنی دلی دەولەمەند جۆرنکه، نیازی زیان پێگەیانندی بە ناهەق جۆرنکه، لایەنگیری تائیفە و تیرە و بەرە و دەولەت و نیشتمان جۆرنکه. خەشم و بیزاری لە دژمن با دژمنی ئایینیش بیست جۆرنکه، هەموو ئەمانە چەند جۆری تر لە کاتی شایەتی لێدان و حوکم بەسەردا دان هەواو ئارەزووی ئەفسن و خوا جەلەوگیری کردووه لەوهی کار بکەن لە مەردوم و لایەدن لە هەق و راستی، پیویستی کردووه کە پرودار بەرھەڵستی هەموو ئەوانە بوەستی و زال بیت بەسەریان دا و رینگە راستەکە ی خوا بەرنەدا لەبەر هیچ کام لەمانە و لە غەیری ئەمانە، ئەگینا بەری ئەم هەرەشەیه ئەکەوی کە ئەفرموی: ﴿وَإِنْ تَلَوْتُمْ أَوْ نَعَرَصْتُمْ﴾ ئەگەر ئێوه زمانە پێچە بکەن لە شایەتی و حوکم دان دا، بەم رەنگە بە رینکی نەیلین و لایەدن لە بارە راستەقینەکە ی خوی، یان هەر بە تەواوی سەرپێچی بکەن لی ی و هەلنەسن پی ی ﴿فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ ئەوا بێگومان خوا هەمیشە ئاگا و خەبەردارە بە هەرکام لەو کردەوانە ی کە ئەیکەن، یان بە هەموو کردەوه کانتان کە ئەم زمانە پێچە و لادان و سەرپێچی یە هیندیکە لە کردەوه کانتان و لیڕەدا سەر دەستەیه و یەکەم مەبەستە، لەسەر هەربار ئەمە هەرەشەیهکی سەختی لی وەرئەگیری و بەسە بۆ پرودار هەست کردنی بە ئاگاداری خوا بەسەر کردەوه کانی دا، بەسە بۆ ئەوهی کۆسپە ی لی بکەوی و بکەوتە دلە لەرزە! ئەگێرنەوه کە (عبداللە ی کوری رهواحه) - خوی لی رازی بیت - کاتی کە پێغەمبەر (ﷺ) ناردی بۆ خەرس و بەرو میوه و کشتوکالی خەیبەر، جۆله کەکان ویستیان بەرتیلی بەدنی بۆ ئەوهی کە میان لەسەر دانێ! ئەویش فرموی: سویند بەخوا ئێوه بیزاروترن بەلاموه لە مەیمون و بەراز، نە خوشویستن و نە خەشم لە

ئىۋە لام نادا لەۋەى كە بە داد رەفتارتان لەگەل نەكەم، ئەوانىش وتیان: ئاسمانەكان و زەوى بەم دادە راگیر و ۋەستاۋە!

ئەم ھاۋەلە بەرئىزە لە خوئىندنگاكەى پىڧەمبەر(ﷺ) دەرچوو بوو، لەسەر بەرنامە تاقانەكەى خوا، ئەمە يەكئىك بوو لە ئادەمى كە كەوتە ئەو تاقى كردنەۋە و بە رىكى دەرچوو و ناجج بوو، ۋەك ئەو ھەموو كەسانەى تر كە لە ساىەى ئەو بەرنامەدا پىڧگەيشتن كە ئەۋەش - ۋەك ئامازەمان بۆ كرد - تەنھا لە ساىەى ئەم بەرنامەى خوادا دەست كەوت ئەبى! ئىسلام ھات و زۆر بە سووك و ئاسانى داد و دادپەرۋەرىي بەدى ھىنا لە ژيان دا، بەو جۆرۋ شىۋەى كە بە دلئى ھىچ كەس دا گوزەرى نەكردبوو، بە خەوشتى وا نەئەبىنرا. لە پاش ئەۋە لە ھەموو بارو رويەكەۋە ھول و تىكۆشان كرا بۆ لاساىي كردنەۋەى ئەۋەى كە ئىسلام پىنى ھات و بەدى ھىنا، بەلام بە ھىچ جۆر و بە ھىچ رەنگ ئەۋەى كە ئىسلام ھىناى و بەدى ھىنا پىك نايەت تەنھا لەسەر ئەو بەرنامەى ئىسلامە ئەبى و لەو رىڧگەيەۋە ئەبى كە ئىسلام نەخشەى كىشا.

ئىنجا بانگىكى ترى بېرۋاداران ئەكات ھەر بەو ناو و سىفەتە بەرزو پىرۋزەۋە، كە جوى يان ئەكاتەۋە لە ھەموو ناو و نىشان و دروشمى نەفامى و نەفامىتى، كارو پىشەيان دىارىي ئەكات، پەيوەستى يان ئەكات بەو سەرچاۋەى كە ھىزو كۆمەكى لى ۋەرنەگرن بۆ ھەئسانيان بەو ئەركەى كە خراۋەتە سەرشانيان، بانگيان ئەكات بۆ بېرۋا ھىنان و بەردەوامى يان لەسەر بېرۋاى تەۋاۋ بە ھەموو بەش و پارچەكانى يەۋە، بېرۋا بە خوا و بە فرىشتەكانى و بە نامەكانى و بە پىڧەمبەرەكانى و بە رۆژى دواىي، بۆ ھەركام لەم بەش و پارچانە نرخی تايبەتى خۆى ھەيە لە پىك ھىنانى بۆچوونى ئىسلامى، كە بەرزو زانە بەسەر ھەموو بۆچوونەكانى تردا كە ئادەمى ناسىبىتى و ناوى بىستبى - پىش ئىسلام و پاش ئىسلام - لەو بەرزى و زالى بۆچوونى يەۋە ھەئەقولى و پەيدا ئەبى ھەموو بەرزى و زالى يەكانى ترى، بەرزى و زالى كۆمەلایەتى يان ھەر بارىكى تر كە پىك ھات لە ژيانى يەكەم چىنى ئەم ئوممەتەدا - ۋە پىك دىت - بە ھەمىشەيى بۆ ھەر تاقم و چىنئىك كە بە رىكى رى و رىبازى يەكەم تاقم بگرى ھەتا دنيا دنيايە!!

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي
 أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا
 ﴿١٣٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ أزدادوا كفرًا ثُمَّ لَا يُغْفِرُ لَهُمْ وَلَا

لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾

دهفهرموی: ﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهی نهوانه‌ی که بپرواتان هیناوه ﴿آمَنُوا بِاللَّهِ﴾ دامه‌زاد و
 بهره‌وام بن له پروا هینان به‌خوا ﴿وَرَسُولِهِ﴾ به فروستاده و ره‌وانه‌کراوه‌که‌ی - واته محمد
 - ﴿وَالْكِتَابِ﴾ به‌نامه‌ی - واته قورنان - ﴿الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ﴾ که ناردی یه خواروه بهره
 بهره و به وه‌جبه وه‌جبه، بؤ سهر فروستاده‌که‌ی (محمد) ه ﴿وَالْكِتَابِ الَّذِي﴾ به‌نامه‌ی
 تری خوا که ﴿أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ﴾ ناردی یه خواروه له پیش ماوه‌ی بیست و سی سال دا هاته
 خواروه، نه‌ویه بؤ‌چوونی نیسلامی:

برواکردن به هموو نارامیکی دل‌وه به‌و خواجه‌ی که په‌رومردگار و فروستاده‌ی خوی
 ناردوه که ری‌نمونی به‌نده‌کانی بکات بؤ‌لای خوی، برپا کردن به فروستاده‌ی نه‌و
 فروستاده‌یه له هر شتیک دا که له‌لایه‌ن په‌رومردگاروه بؤی هیناون، برپا کردن به‌نامه‌یه‌ی
 که ناردی یه سهر فروستاده‌که‌ی، که نه‌و برپاوه برواداران په‌یوه‌ست نه‌کات به‌و به‌نامه‌ی که
 بؤی دیاری کردون له‌و نامه‌یه‌دا، به‌جوری له هیچ لایه‌کی تره‌وه هیچ شتیک وه‌رناگرن که
 سه‌رچاوه‌که‌ی نه‌و نامه‌یه‌ نه‌بی و به‌ناوی نه‌و نامه‌یه‌وه نه‌بی، برپا کردن به هموو نامه‌کانی
 تری خوا، له‌بهر نه‌وه‌ی سه‌رچاوه‌ی همووی ته‌نیا خواجه، هموو نامه‌کان له به‌نهرت دا هر
 یه‌کن، مه‌به‌ست له هموو مل که‌چ کردنه بؤ‌خوا‌ی په‌رومردگار. تاییه‌تی کردنی گوی رایه‌لی
 ته‌نها بؤ‌به‌نامه‌ی خوا، که هر برپا به‌و جؤرو شیوه‌یه ریک و راسته له‌گه‌ل تاک و ته‌نیایی
 خوادا، له‌گه‌ل یه‌کیتی ناده‌می و ناده‌میتی دا، له‌گه‌ل تاک و ته‌نیایی هق و راستی دا که به
 هیچ کلؤجیک ناگونجی هق و راستی ته‌نها یه‌ک شت نه‌بی، بی‌جگه له‌وه ون بوونه و لادانه و
 گومرایی یه وه‌ک وه‌ریش نه‌گیری له‌م فه‌رموده‌وه که نه‌یه‌نیتی به‌دوای نه‌و فه‌رمانه‌ی که

ناراسته‌ی کرد، ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ﴾ هرکس بپروا نه‌هینئ به خوا ﴿وَمَلَائِكِهِ﴾ به فریشته‌کانی
 ﴿وَكُتُبِهِ﴾ به نامه‌کانی ﴿وَرُسُلِهِ﴾ به فروستاده و نیزراوه‌کانی ﴿وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ به رۆژی
 دواپی ﴿فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ بیگومان نهو کهسه گومرا بووه به گومپایی یه‌کی دور. زؤرت
 مه‌به‌ست به گومپایی دور نه‌وه‌یه که چاره‌پروانی رینمونی و گه‌رانه‌وه‌ی لی ناکری.
 بیگومان بپروا به نامه‌ی خوا بپروا به فریشته و رۆژی دواپیش نه‌گریته‌وه که هه‌موو نامه‌یه‌کی
 خوا به گرنگی فرمانی تیا‌یه بهو دووانه، که‌واته له‌باسی فرماندان به پرواهینان دا
 پیویست نه‌بوو باسی بپروا هینان بهم دووانه، به‌لام له‌باسی جله‌وگیری له بپروا نه‌هینان دا
 لهم دوانه‌شی زیاد کردو به تایبه‌تی باسی کردن، چونکه شوینه‌که شوینی هه‌ره‌شه کردنه،
 نهو هه‌ره‌شه‌ش توّله و سه‌ره‌نجامی بپروا نه‌هینانه به هرکام لهو پینجه به تایبه‌تی، چونکه
 بپروا نه‌هینان به هرکام لهو پینجه بپروا نه‌هینانه به هه‌مووی به‌لای خواوه، بیجگه له‌وه چند
 کهس هه‌یه لاف لی نه‌دا که بروای هه‌یه به خوا به نامه و به پیغه‌مبه‌ر ﴿ص﴾ به‌لام بروای نی یه
 به فریشته و به رۆژی دواپی، بهم ره‌نگه نایه‌ت و حه‌دیسه‌کان له روکه‌شه‌که‌یان لانه‌دن و
 ته‌ئویلیان نه‌کن، که‌واته چاک وایه بی بروایی نه‌وانه روون بگریته‌وه به ده‌قی قورثانه‌که. له
 باسی فرماندان به بپروا هینان دا فروستاده‌ی پیش خست له‌نامه، چونکه بپروا له یه‌که‌م
 جاره‌وه له‌لایه‌ن پیغه‌مبه‌روه نه‌گات به مردومان، به‌لام له باسی جله‌وگیری له بی بروایی دا
 نامه‌ی پیش خست، چونکه به‌ره‌تی بپروا نه‌کردن به فروستاده بپروا نه‌کردنه به نامه. ئینجا
 فریشته‌ی پیش خست له نامه و فروستاده. چونکه فریشته فروستاده‌ن بو‌گه‌یاندنی نامه
 لای فروستاده‌کان، ئینجا نامه و فروستاده‌کانی به کو فرموو تا ده‌ست نیشان بیت به‌وه‌ی
 که بپروا نه‌هینان به‌ره‌کام له‌نامه و له فروستاده‌کان، بپروا نه‌کردنه به هه‌موو، نه‌مانه چند
 شتی‌ک بوون زانایان بو‌یان ده‌رکه‌وتبوو لی‌رده، له‌به‌ر نه‌وه حه‌زم کرد که باسیان بکه‌م.

له پاش ئەم دوو بانگ کردنه‌ی که ناراسته‌ی پروادارانئ کرد، ئینجا هیرش نه‌کاته سه‌ر
 ناپاکی و ناپاکان، ده‌ست پی نه‌کات به باسی حاله‌تیکی به‌دیان که لهو کاته‌دا بووه له‌لایه‌ن
 هیندیکیانه‌ره، ئەم حاله‌ت و هه‌لو‌یسته‌یان لی‌رده‌دا شایسته‌تره به باس، چونکه هاتووه
 به‌دوای باسی جله‌وگیری له بی بروایی و هه‌ره‌شه کردن له بی پروایان، نه‌فرموی: ﴿إِنَّ﴾

الَّذِينَ آمَنُوا ﴿١﴾ به پرستی نهوانه‌ی که بر ویان هینا ﴿شَمَّ كَفَرُوا﴾ له پاش نهوه ئینجا بی برپوا
 بوون ﴿شَمَّ آمَنُوا﴾ ئینجا له پاش نهوه بر ویان هینا نهوه ﴿شَمَّ كَفَرُوا﴾ ئینجا له پاش نهوه
 همه‌یتر بی برپوا بوونهوه ﴿شَمَّ آزَدُوا كَفَرًا﴾ ئینجا له پاش نهوه زیاد بوون له باره‌ی بی برپوایی
 یکه‌یانهوه و بی برپوایی یکه‌یان زیاتر بوو بهم ره‌نگه سوورتر بوون له‌سهری و زورتر
 در زنده‌یان کیشا تیای دا. (مجاهد و ثیبین و زهید) نه‌فرمون نه‌مانه ده‌سته‌یه‌ک بوون له
 ناپاکه‌کان که بر ویان دهر پری، ئینجا پاشگمز بوونهوه، ئینجا بر ویان دهر پری یهوه، ئینجا
 پاشگمز بوونهوه، ئینجا مانهوه له‌سهر بی برپوایی هتا مردن. (ثیبین و عه‌باس) - خویان لی
 رازی بیت - نه‌فرموی: نه‌مانه ناپاکه‌کانی چهرخی پیغه‌مبهر بوون به شیوه‌ی له‌سهر
 شوینیک بووین، بیجگه له‌مه سی رای تریش هه‌یه، به‌لام به‌پرستی دل به‌مه به نارام تره که
 گوترا، چهند به‌لگه‌یه‌ک هه‌یه له‌سهری له‌بهر نهوه له‌سهر نه‌م رایه رویشتم، هر چهند نهوه
 راکانی تریش هر نه‌گونجین. نه‌وانه‌ی که نهوه بارو حالیان بوو ﴿لَمْ يَكُنِ اللَّهُ يَتَّخِذُ لَكُمْ وَلَا لِيَدِيهِمْ
 سَبِيلًا﴾ خوا هرگیز نه‌یویستوهوه نه لی یان خوش بیت، نه بیانخاته سهر ری‌ی هه‌ق و راست
 که ری‌ی رهمانه‌دی خواو به‌هه‌شته، واته نه‌وانه ناگه‌رینهوه، چونکه دل‌یان دامه‌زراوه له‌سهر
 بی برپوایی و ده‌قی پیوه گرتوهوه، برپوا هینان بی نرخه به‌لایانهوه، نه‌ک مه‌بست نهوه‌یه
 نه‌وانه با توبه‌ش بکن هر خوا نابووری لی یان، - وه‌ک بهو جوړه گومان براوه - چونکه
 به‌لگه‌ی به‌هیزی زور هه‌یه له‌سهر نهوه که هر که‌س پیش مردن و نا‌نومید بوون له ژبان
 بگه‌رینهوه خوا وهری نه‌گری. خوا به میهره‌بانی خو‌ی په‌نامان بدات لهو به‌د به‌ختی و
 عاقیبه‌ت شه‌ری یه. بیگومان بی برپوایی یه‌ک که برپوای لی پیش نه‌که‌وتبی، برپوا هینان
 نه‌یسرینهوه و نه‌بیته هوی لی بوردنی خوا، چونکه نهوه که‌سه‌ی که رووناک‌ی نه‌دی‌بی
 بیانوری هه‌یه. به‌لام بی برپوایی یه‌ک که هاتبی به‌دوای برپوادا، جارو دوو‌جار. نهوه
 تاوانیکی نه‌ونده گه‌وره‌یه مافی لی بوردنی نی یه وه‌ک هیچ بیانوویه‌کیش نی یه به‌ده‌سته‌وه.
 ئینجا واز ناهینی لهو ناپاکانه به‌وه‌ی که لی یان نابووری و نایانخاته سهر ری‌ی راست و
 به‌هه‌شت، به‌لگو نه‌یانگه‌یه‌نی به‌توله‌ی زور سه‌خت و سزای گه‌وره،

بَشِيرِ الْمُنْفِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾ الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ
 أَيْبَنُوتُ عَنْهُمْ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتَ
 اللَّهِ يَكْفُرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ

نه فرموی: ﴿بَشِيرِ الْمُنْفِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ مزگینى بده به ناپاکه‌کان به‌وی که بویان
 مه‌یه سزایه‌کی نازار دهر، لهم فرموده‌یه‌دا له دوپاره‌وه سزای دهرونی یان نهدات:

- ۱- لاقرتی یان پی‌ی نه‌کات که نه‌و هه‌واله سه‌خت و سامناکه به مزگینى نیشان نهدات.
- ۲- له‌که‌داریان نه‌کات به سیفته‌ی ناپاکی که ناپاکه‌کانیش تریزی لی‌ی نه‌کن و پی‌ی
 تریق نه‌بنه‌وه به مایه‌ی بی‌ی نابرویی دانه‌نین.

نینجا ده‌ست نیشان نه‌کات به‌هوی نه‌و سزا سه‌خته‌یان و چه‌ند سیفته و نیشانه‌یه‌کی
 ناپاکی یه‌که‌یان باس نه‌کات. نه‌فرموی: ﴿الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ که
 نه‌و ناپاکانه که‌سانیکن که بی‌ی بپرواکان - واته جووله‌که - دانه‌نین و هریان نه‌گرن به دؤست
 و خو‌شه‌ویستی خو‌یان، له کاتیک دا تیپه‌ر نه‌کن له بپرواداران و دؤستایه‌تی و خو‌شه‌ویستی
 نه‌مان، به‌لکو هه‌میشه خه‌ریکی پیلانن و وان له که‌مین دا بو بپرواداران که نه‌وه‌ش دژو
 پیچه‌وانه‌ی رهمانندی و فرمانی خواجه، نه‌وپه‌ری ناراستی و ناله‌باری یه. نینجا به بی‌زاری
 دهر بپه‌نوه نه‌م شیوه پرسپاره ناراسته نه‌کات: ﴿أَيْبَنُوتُ عَنْهُمْ الْعِزَّةَ﴾ نایا نه‌و ناپاکانه
 داوای هی‌زو به‌ریزی و زالی نه‌کن لای نه‌و بی‌ی بپروایانه و به‌دوای نه‌وه‌دا نه‌گه‌رین که نه‌وه‌یان
 ده‌ست که‌وی لایان به‌و دؤستایه‌تی و خو‌شه‌ویستی یه؟ واته نیاز و مه‌به‌ست و
 بوچه‌ونه‌که‌یان ناراست و نارپه‌وار بی‌ی جی‌ی یه. ﴿فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا﴾ چونکه بی‌گومان هی‌زو
 به‌ریزی و زالی یه‌کسه‌ر هه‌مووی هینی خواجه و تایبه‌تی یه به خواره. خوایش نایدا به
 دؤسته‌کانی نه‌بی. نا به‌و جو‌ره سه‌روشتی نه‌و ناپاکانه‌ی دهرخست و یه‌که‌م سیفته‌ی
 دهرخستن که دؤستایه‌تی و خو‌ش ویستنی بی‌ی بپروایانه به تیپه‌ر کردن له بپرواداران،
 هه‌رچونی گومان و بوچه‌ونی به‌د و ناراستیشی ناشکرا کردن، به‌م ره‌نگه بی‌ی بپرواکانی رووت
 کرد له هه‌موو هی‌زو زالی و به‌ریزی یه‌ک که ناپاکان به ته‌مای ده‌ست که‌وتن بوون لای بی‌ی
 بپرواکان، هه‌موو هی‌زو به‌ریزی و زالی تایبه‌تی کرد به خواره، که‌واته نه‌بی نه‌وه هه‌ر له خوا

داوا بکری، نیت لای هیچ کسینکی تر دەست ناکەوی. بەراستی زۆر پێویستە لەسەر بېروادار
 کە زۆر بە گرنگی بێر بکاتەوه لە وینەیی ئەم نایەتە بۆ ئەوەی هەلە ئەکات و لاندەدا لە رێگەیی
 هیزو بەرزى و زالى، هەرچۆنى پێویستە لەسەر ئەو کەسانەى کە نارى مۆسلمانىتى يان
 ناوه لە خوێان و کەچى کۆمەک و یارمەتى داوا ئەکەن لە دۆزمنانى خوا، پێویستە بێر
 بکەنەوه لەم قورئانە، ئەگەر ئەیانەوى مۆسلمانى راستەقىنە بن، ئەگینا خوا هیچ پێویستى
 نە بە کەس هەیه نە بە خواپەرستى هیچ کەس! بێگومان ئەو کەسانەى کە شانازى ئەکەن بە
 باوک و باپىرو کەس و کارە بى بېرواکانىان، يان ئەوانەى کە فەخرو شانازى ئەکەن بە
 فیرەمۆنەکان و ناشورى يەکان و فەينىقى يەکان و بابلى يەکان، يان بە عەرەبەکانى
 سەردەمى ئەفامى، هەموو ئەوانە و ئەمانە بەرى ئەو بېزارى و سەرزەنشە سەختە ئەکەون کە
 ئەم نایەتە ئاراستەى ئەو ناپاکانەى کرد. ئەو جۆرە بۆچوونانە بۆچوونىكى ئەفامى و
 پێویستە دل و دەروونىان لى پاك بکړیتەوه و تۆبە و گەرانەوه يەكى راستى يان لى بکړى!
 نىمامى ئەحمەد - خوا لى رازى بى - ئەمىنى تا ئەيباتە سەر ئەبو رەيحانە کە ئەفەرموى:
 پىغەمبەر (ﷺ) فەرموى: هەرکەسێک خۆى دابىنى بە ئەوەى نۆ باوک و باپىرى بى بېروا،
 شانازى بکات پى يانەوه و بىەوى بەوانە خۆى بە گەرە نیشان بەدا، ئەو کەسە دەهەم
 کەسيان ئەبى لە ناگردا. ئەوەش لەبەر ئەوە يە هۆى پەيوەستى و يەکىتى گەل و کۆمەل لە
 ئىسلام دا هەر عەقىدە و بېروايە، ئوممەت بەلای ئىسلامەوه هەر بىرىتى يە لە بېرواداران کە
 دەست پى ئەکەن لەباوکى هەمووانەوه تارۆژى دوايى، نىترە هەر چىن و گەلێک و لە هەرخاک
 و ولاتێک، بىجگەلەوه و بەبى يەکىتى لەبېروادا ئىسلام نە دانى پيا ئەنى و نە نرخى بۆ دانەنى!
 يەکەم پلەى ناپاکى ئەوە يە يەکىک دانىشى لە شوينىک دا کە بى بېروايى و لاقرتى بکړىت
 بە نايىن و نايەتەکانى خوا، ئىنجا ئەمىش بە بى دەنگ دانىشى و چاوپۆشى بکات، ئەوەش
 بە پى پى باوى ئەفامى تازە چەند ناوێکيان لى ناوه: چاوپۆشى، لىزانى، دل و سنگ فراوانى،
 بېروا بە سەربەستى و ئازادى بىرو باوه! بەلام نەخىر هیچ کام لەوانە نى يە، بەلکو ئەوه بى
 غىرەتى و دەربەست نەبوونە بە نايىن و نايەتەکانى خوا، ئەوه تىکۆشانىكى دەروونى يە و
 سەرى لە ناپاکى يەوه دەرنەچى وەک ئەم نايەتى داهاتووه دەست نىشانى بۆ ئەکات، کەواتە
 هەرکەس لەو جۆرە شوینانەدا بوو ئەبى بەرگرى و جێهەگىرى بکات بە پى توانا، يان
 ئەبى ئەو شوینە بەجى بەئىلى. هیندى لە مۆسلمانەکانى مەدىنە باويان دابوو دانەنىشتن
 لەگەل گەرەوى ناپاکەکانى مەدىنەدا - کە خاوەن دەسەلات بوون - بىگومان وتە و قەسە

پیس به دهمیان دا شهات دهریاره ی نیسلام، نینجا قورئان ئهوانه ی ناگادار کرد بهوه ی
 دانیشتن لهناو ئهوانه دا و بی دهنگ بوون یه کم پله ی تیکشکانیکی دهروونی یه، ویستی
 دوریان بخاتمه لهو دانیشتنه لهو کاتانهدا، بهلام هیشتا کاتی ئهوه نههاتبوو به دور
 کهوتنهوه لهوانه به تهواوی، بههوی ئهوهوه فرمان درا که لهو کاتی قسه بهد و پیسانهدا
 دور کهونهوه. نهگینا ئهوه دانیشتنه به ناپاکی دهرئهچی و دوا روژ و چاره نووسیان وهک
 ناپاک و بی برواکان نهبی وهکو ئه فرموی: ﴿وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكُتُبِ﴾ واته ئهوانه بی
 برواکان نهگپن به دوست و برادری خوین له کاتیک دا که بیگومان لهمه دا - واته قورئان -
 ناردی یه خوارهوه بو سمرتان ﴿أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتَ اللَّهِ يَكْفُرُ بِهَا وَيُسْتَهْزِئُ بِهَا﴾ که کاتی بیستان
 نایه تهکانی خوا بی بروایی دهریاره نهکری و لاقرتی پی نهکرا ﴿فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُ﴾ دانه نیشتن
 لهگهل ئهوه بی بروا و لاقرتی کهرانه دا ﴿حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ﴾ ههتا دهست پی نهکهن و
 نهچنه ناو باسیکی ترهوه غهیری ئهوه دم دریزی یه ی که نهیکهن دهریاره ی قورئان. ئه
 نایه ته دهست نیشانه به نایه تی سوره تی (الانعام) که له مهکه هاته خوارهوه له کاتیک دا که
 موسلمانهکان نهچونه ناو کوژو کومه لی بت په رستهکان و ئهوانیش دهستیان نهکرد به دم
 دریزی و لاقرتی کردن به قورئان نهمانیش هیچ دهسه لاتی بهرگری یان نهبوو، لهبر ئهوه
 ئه نایه ته هاته خوارهوه: ﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ﴾
 کاتی بینیت ئهوانه ی که دهست نهکهن به لاقرتی کردن و دم دریزی له نایه تهکانی ئه مه دا،
 ئهو کاته تویش رویان لی وهرگپه ههتا نهچنه ناو قسه و باسیکی ترهوه، ئه نایه ته هات
 فرمانی دا بهو موسلمانانه به روو وهرگپران و گوی نهگرتن لهو قسه و باسه پیسانه یان،
 نینجا له مه دینه ییش دا جووله کهکان له کوژ و کومه لی خوین دا دهستیان نهکرد به وینه ی
 ئهوه دم دریزی کردنه ی بت په رستهکانی مهکه، نینجا ئه نایه تی ئیره هاته خوارهوه
 ئهوانه ی سه رزه نشت کرد که نهچونه لای ئهوه جووله کانه، ئهوه نایه تی (الانعام) ی بیر
 خستنهوه و جلهوگیری کردن لهو دانیشتن و گوی گرتنه، تاوانباری کردن به وینه ی تاوانی
 ئهوه جووله کانه، نهگهر دانیشن و گوی بگرن لی یان،

إِنكُرُوا إِذَا مَثَلَهُمُ إِنْ أَلَّ اللَّهُ جَامِعَ الْمُتَنَفِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾ الَّذِينَ يَرَبُّونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فِتْحٌ مِنَ اللَّهِ فَكُلُوا أَلَّ مَا نَكُنْ مَعَكُمْ

فرمودی: ﴿إِنكُرُوا إِذَا مَثَلَهُمُ﴾ واته لهو کاتهدا دانه‌نیشن، چونکه بیگومان نیوه شو کاته وینهی نهوانن و هاوبه‌شی نهوانن له تاوان و بی بروایی دا، چونکه دانیشتنه‌که به بی دمنگ و به بی بهرگری وانه‌گیه‌نی که هیچ نه‌بی بیزار و نارازی نین بهو بی بروایی و لاقرتی کردنه، هرگیز نهوش کو نابیته‌وه له‌گه‌ل برودا، هروده‌ها کارو کرده‌ویه‌کی بی شرعی تریش، هرکس به دیاری یوه بیت به بی دهرپرینی بیزاری و نارزایی شو کهسه به‌شداره لهو گونا‌هو بی شرعی یهدا!! به‌راستی شم نایه‌ته زور سامناک و دل تیزنه و به پی‌ی شم نایه‌ته هه‌موو کهس واه زور باری گونا‌هوه، مگر کم کهس که خوا میهره‌بانی له‌گه‌ل کردبی و به غیرت بیت له‌سر نایینی خوا و رهامندی خوا.

له‌پاش شو تاوانبار کردنه نینجا شم هره‌شه سه‌خته‌شیان ناراسته نه‌کات: ﴿إِنْ أَلَّ اللَّهُ جَامِعُ

الْمُتَنَفِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا﴾ به‌راستی خوا کو‌که‌روهی ناپاکه‌کان و بی برواکانه له دوزخ دا هه‌موو پیکره. به‌نی زور رینک و به‌جی یه که هه‌موو کو‌بینه‌وه له دوزخ دا هرچونی له جیهان دا کو‌بوونه‌وه له کاتی بی بروایی دهرپرین و لاقرتی کردن به نایه‌ته‌کانی خوادا. نینجا نایا نهوانه‌ی که روی فرموده‌یان تی کرا لهم نایه‌ته‌دا کین؟ هیندی نه‌فرمون ناپاکه‌کانن، هیندی نه‌فرمون شو موسلمانانن که به پی‌ی په‌یوه‌ندی له‌وه و بهر نه‌چونه ناو کو‌پ و کو‌م‌لی شو جووله‌کانه، وه که له سه‌ره‌تای نایه‌ته‌که‌دا نامازمان بو کرد، هیندی‌کی تر له‌سر نه‌ون که به شیوه‌ی گشتی مه‌به‌سته، به هرکام هر نه‌گونجی به‌لام رای دووم و سی یم له دل دا به‌هیزه و یه‌که‌م به زوره زمایی بچه‌سپینری، به‌هرکام و له‌سر هریار به روونی دهرنه‌کوی که نایه‌ته‌کی مه‌که‌هه‌چند به روانت روی نه‌کراوته گشتی، به‌لام نه‌ویش هر بو گشتی بووه وه نایه‌ته‌کی نیره، هروده‌ها دهرنه‌کوی که هیندی لهو فرمانانه‌ی که رویان کراوته پیغه‌م‌بهر (ﷺ) تاییه‌تی نین یه نه‌وه، به‌لکو‌نوممه‌تیش مه‌به‌سته، بهس نه‌ونده هیه که موسلمانان له مه‌که‌دا لاوازو بی ده‌سه‌لات بوون و وه ناچار و بوون له تیکه‌لی بت په‌رسته‌کان دا، له‌بهر نه‌وه‌ی هر فرمان درا به روو وهرگی‌پران و پشت تی کردن، به وینه‌ی نیره جلوه‌گریی نه‌کرا له دانیشتن له‌گه‌لیان و نه‌وترا: ﴿وَإِنكُرُوا إِذَا

﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا﴾ به لَام له مهدينه زور و دسه لات لای موسلمانان بوو، كهواته نهوانه‌ی كه دائه‌نیشتن و
 تیکه‌لی جووله‌كه‌كانیان نه‌كرد به نارمزوی خویمان بوو، كهواته مافی خویمان بوو كه
 جله‌وگیری کران لهو تیکه‌لی و دانیشتنه، پی یان گوترا ﴿اِنَّکُمْ اِنْدَا مِنّٰهُنَّ﴾، نینجا له‌گه‌ل نهو
 دسه‌لاته‌دا جله‌وگیری یه‌كه تایبه‌تی یه به کاتی نهو بی پروایی و لاقرتی دهر‌پرینه‌وه.
 فرمان نه‌درا به برینی په‌یوه‌ندی له‌گه‌لیان به ته‌واوی و له هموو کات و له هموو بارو
 روویه‌که‌وه، به و جوړه جله‌وگیری یه‌كه نه‌مات و نه‌کرا، چونکه سروشتی به‌رنامه‌که هر
 وایه و به جاری په‌لاماری هموو شتیک نادات، به‌لکو به‌ره به‌ره، به په‌روه‌ده کردن و
 پینگه‌یاندن مردومی له چالی نه‌فامی دهر‌مینا و به‌رزی کرده‌وه بو پوپه‌ی مرو‌فایه‌تی و
 مه‌ردایه‌تی، بیگومان نهو کات و ماویه داخوازی نه‌وه بوو که به و جوړه رفتار بکری له‌گه‌ل
 دوژمن دا، به تایبه‌تی جووله‌که‌کان که سویندو په‌یمانی به‌هیزیان دابوو، كهواته با خراپی
 هر له‌وانه‌وه داکه‌وی. نینجا بیگومان نهو بارو حاله‌ته له‌وانه‌یه چهند جاری تر‌وو
 بداته‌وه و به‌رژه‌وه‌ندی نیسلام و موسلمانان داخوازی نه‌وه بیټ که هر به و جوړه رفتار
 بکری له‌گه‌ل نهو دوژمنانه‌دا، كهواته با نهو شیوه رفتارو برپاره هر بمینیته‌وه بو کاتی
 تایبه‌تی خوئی!!

نینجا شیوه ناشیرین و قیزه‌ونه‌که‌ی ناپاکه‌کان نه‌خاته به‌رچاو، شیوه‌ی ناپاکی و دوو
 روویی و دوو زمانی یه‌که‌یان که له‌گه‌ل موسلمانانه‌کان دا به جوړی بوون و له‌گه‌ل بی پرواکان
 دا به جوړیکی تر، نه‌فهرموی: ﴿الَّذِيْنَ يَرْبُصُوْنَ بِکُمْ﴾ نهو ناپاکانه که‌سانیکن که چاوه‌پروانی
 روژگار و به‌سهره‌اتتان نه‌که‌ن تا به پی‌ی نه‌وه رفتارتن له‌گه‌ل بکه‌ن، به‌م رنگه نه‌گه‌ر
 سهرکه‌وتن و زال بوون، دین به‌لاتانه‌وه و خویمان نه‌که‌ن به هاوبه‌شتان، نه‌گه‌ر روژ به باریکی
 تر بوو نینجا نه‌چن بولای بی پرواکان و هاوبه‌شی خویمان دهر‌نه‌بیرن بویمان، وه‌ک روون
 نه‌بیته‌وه که نه‌فهرموی: ﴿فَاِنْ کَانَ لَکُمْ مِّنْ اِلٰهٍ اٰنَا فَتَحَّرْنَا مِنْ اِلٰهِ﴾ نینجا نه‌گه‌ر زال بوون و سهرکه‌وتنتان بو
 ببی له‌لایه‌ن خواوه ﴿فَاَلْوَا اِلٰهَکُمْ مَعَكُمْ﴾ نه‌لین: نایا نیمه له‌گه‌لتان نه‌بووین؟ مه‌به‌ست
 نه‌ویه له‌گه‌لیان، به لَام به نیازی ناژاوه نانه‌وه و تیک دانی ریزو یه‌کیتی موسلمانانه‌کان، یان
 مه‌به‌ست نه‌ویه که به دل له‌گه‌لیان بوون، یان مه‌به‌ست نه‌ویه کومه‌کیان بوون و پشتگیریان
 بوون له پاش دهر‌چوونی نه‌وان، به هر حال نه‌یانویست خویمان بی‌نه به‌روه‌وه و به‌شداریش بن
 له دست که‌وتی جه‌نگه‌که‌دا

وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعُكُم مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللَّهُ يَحْكُمُ

بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

﴿وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ﴾ نه گهر به شیک بی بی بوی برواکان له جهنگه کیان دا، چونکه جهنگی موسلمان و دوزمان به نوبه بووه ﴿قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحِذْ عَلَيْكُمْ﴾ نه لاین: نایا زانمان نه کردن و ریمان بوی بهره لا نه کردن بوی کوشتن و به دلیل گرتنیان؟ ﴿وَنَمْنَعُكُم مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ بهرگری نیه مان نه کرد له برواداران. بهم رهنگه دلی نهوانمان سست و خاو کرده وه له جهنگ کردن له گه لتان، سستمان کرد له یارمه تی دانی نهوان؟ یان نایا نیمه زال نه بووین به سمرتان دا و دهسه لاتمان نه بوو به سهر کوشتن و گرتنیان دا که چی هیچمان پی نه کردن؟ نایا بهرگریمان نه کردن له برواداران و بهر به سستمان نه کردن له وهی زال بین به سمرتان دا. ناوبردنی سهرکهوتنی موسلمانان به فتح بوی ریز پیدانه و له راستیش دا نه وهیه سهرکهوتن که خیر و خوشی هردوو جیهانی تیایه، وهک ناوبردنی سهرکهوتنی بی برواکان به (نصیب) بوی بی نرخ کردنی سهرکهوتنه کیانه، چونکه له راستی دا سهرکهوتنه کیان مایه ی بهش برآوی و به دبه ختی یانه و سهری له وه وه دهرنه چی. پیغه مبهری نازیزمان (ﷺ) - له سهر فرمانی خوا - چاوپوشی و گوی پی نه دانی به کار نه هیئا دهریاره ی ناپاکه کان له بهری کردنی پیلان و به دکرداری یه کیان دا! جا له بهر نه وه نهوا نه یانداته دهست خوا و حواله ی حوکم و بریاری خویان نه کات که له روزی دواپی دا تو له ی موسلمانان کان لی بسینی، نه فرموی:

﴿اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ نینجا خوا حوکم و بریار نه دا له نیوانتان دا له روزی دواپی دا، بهم رهنگه پاداشتی چاکان نه داته وه و تو له ش نه سیننی له ناپاکان، که له روزه دا ماوه نامینی بوی پیلان و به دکرداری و ناپاکی به کار هینان، بوی نیازی به د و ناپه سه ند! نینجا برواداران دلنیا نه کات به به لینیکی تهواو به مه ی که نهو پیلانی ژیر به ژیری نهوانه و نهو یارمه تی و هاوکاری نهوانه له گه ل بی برواکان دا به دژی نیسلام و موسلمانان سهری له

هیچوه دهرنه چی و خوا نایه لی زال بین به سهر برواداران دا،

وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١١١﴾ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَدِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَدِيرُهُمْ وَإِذَا

قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ

وهكو نهفرموی: ﴿وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا﴾ هرگیز خوا ری نادات و ناگیرئی
بؤ بی برواکان هیچ ریگهیهکی زال بوون بهسر پرواداران له رۆژی دواپی دا و لهکاتی حوکم
و بریاردان دا، هرچوئی له جیهان دا له هیندی کات و بهسرهات دا ری نهدا لهبر تاقی
کردنهوی پرواداران و خشم و قار گرتن له بی برواکان، بهم جوړه ریوایت کراوه له نیمامی
علی و (نین و عباس) هوه - خویان لی رازی بیټ - یان له جیهان دا نهست و دهسلات بؤ
بی برواکان بؤ لهناو بردنی پرواداران، بهلکو تا جیهان جیهانه دهستی پرواداران هر
نمینن وهک هیندی نهفرمون. یان هیچ رابهر و بهلگهیهک به بی پروان بؤ پهک خستن و دم
کوت کردنی پرواداران، بهلکو همیشه قسه و بهلگهی پرواداران زال و سرکهوتوه بهسر
نومان دا، وهک له (سدی) یهوه گنپراوهتهوه، یان له هردوو جیهان دا خوا بی برواکان زال و
دهسهلاتدار ناکات بهسر پرواداران دا، له رۆژی دواپی دا شتیکی ناشکرایه و جئی قسه و
باس نی یه، له جیهانیش دا هرچهنده به روکesh و روالهت له هیندی کات دا زالی و
سرکهوتن بؤ بی پروایان نهبی بهلام روکesh و روالهتیکی روتته و زال بوون و
سرکهوتنهکه بهسر پرواداران راستهقینهدا نی یه، بهلکو بهسر کهسانیک دایه که بهناو
پروادارن. هیچ گومان نی یه لهوهدا که هرکاتیک پروای راستهقینه چیکر بیی له دلی گهل و
نوممت دا، نهو پروایه بوو به بهرنامهی ژیانیان، بوو به رژیم بؤیان و تهنا نهو حاکم و
کاربهدهستیان بوو له ههموو کاروباریان دا، نهو کاته هرگیز خوا بی پروایان زال ناکات
بهسریان دا. نهه شتیکی راسته و له ههموو میژووی نیسلام دا هر بهو جوړه بوو و روی
داوه، له هرکات و رووداویک دا هر تیک شکانیک روی کردیته پرواداران، بیگومان نهبی
ناتهواوی و کون و کلهبریک روی تی کرین، نیت له ههست و بؤچوونیان دا یان له
کردهوه و جولانهویان دا، بهشیک له پروای راستهقینه نهمییه که همیشه چهک و هیزی

پیوستیان ناماده بیت هر به نیازی تیکوشان له ری خوادا، هر له ژیر شو نالاداو به بی
 تیکل کردنی هیچ شتیکی تر، به نندازی شو ناتواوی و کون و کلهبهره تیک شکانیکی
 کاتی روی داوه و له پاشان زال بوون و سرکوتنهکه گهراوتهوه بو پرواداران له کاتی
 تهاوی و نهمانی کون و کلهبهرهکیان داا بو وینه رووداوی (احد) و (حنین) نهگرین به
 دهستهوه: له (احد) دا نافرمانی پیغمبر (ﷺ) کرا و دلی هیندیک روی کرده دهست کمت
 و غنیمهتی جهنگهکه، له (حنین) دا کهشخه و شانازی کرا به زوری و بی ناگایی له
 پیشتوانی راستهقینه روی کرده هیندی له دلکان! هردهها به دریزایی میژوو کارهکه بهو
 جوړه بووه و هاتوو. بهلی تیک شان و نارحمتی و تنگانه روو نهدهن لهبر تاقی
 کردنهوه. بهلام تاقی کردنهوه کهیش نهبیت لهبر هوو مهبهستیکی گهوره و گرنک بیت.
 بریتی یه له پالفته کردن و بهمیزکردنی پرواو کردهوه چاکهکان که بهرهم و داخواز
 کراوهکانی پروای راستهقینهن - وهک قورئان باسی کرد و ناماژهی بو کرد له جزمی چوارهم
 له سورهتی (آل عمران) دا - هرکات شو مهبهسته پیک هات نیت یارمتهتی دان و زال کردن
 دیت له لایهن خواوه، بهلینی خوا بیگومان بهدی دیت. بیگومان پروا په یوهستی یه بههیزو
 دهسهلاتی هره گهورهوه، که هرگیز لاوازی و نهمان روی تی نهکات، بی برواییش پچران و
 دورکهوتنهویه لهو هیزو دهسهلاته، هرگیز هیچ هیزیکی ناتواوی سنوور داری پچراو
 ناتوانی زال بیی بهسر هیزیکی په یوهست به سرچاوهی هیزو دهسهلات لهم بوونهوره دا.
 بهس پیوسته ههمیشه نیمه پروای راستهقینه جوی بکهینهوه له پروای رووکش و
 روالهتی، بیگومان پروای راستهقینه که هیزیکی راستهقینهی دامهزروه کاتی که بهرهنگاری
 بی پروایی وهستا نهتوانی زال بیی بهسری دا و ژیر دهستی بکات. بهلام بیگومان پروای
 رووکش و روالهتی بهرگهی بی پروایی راستهقینه ناگری، چونکه هه موو شتیکی راستهقینه
 بههیزتره له هر شتیکی رووکش و روالهتی!! به کورتی هوی زال بوون بهسر بهتال و
 ناهق دا پیک هاتن و پهیدا بوونی هق و راستی یه، کاتی هق و راستی لهسر باری
 راستهقینهی خوی بهدی هات نهبی بهتال و ناهق هر پروا، هرچهند گهوره و گرنک و
 بههیز بیت به دیمهن و به روالهت!

له پاش ئم بملینه نارام دهر و دلنیا کهره بؤ بپرواداران و نانو میدکهری بی پروایان و ناپاکان، ئینجا له سسر ناپاکان ئه پروات که دۆست و پشت بهست بوون بی پرواکان، له سسر یان ئه پروات بهمه شیوهیهکی زۆر ناشیرین و ریسوا کهر نه خشه ئه کیشی بویان، به بی نرخ کردن و ههر شه کردنی خوا لی یان، ئه فرموی: ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ يُخَدِّعُونَ اللَّهَ﴾ به راستی ناپاکهکان وهک بیان هوی فیل بکهن له خوا وان، بهم رهنکه بپروا دهر نه بپن، دژو پیچهوانه ی بپرواکه یان له دل دایه، بهم فرموده یه خهشم و قینی بپرواداران هه لئه گرسینی لی یان، چونکه بپرواداران خوی خویان نه ناسن و نه زانن که ناگای له هه موو شت هه یه له نهینی و شاراوهر له نهینی، به ههچ کلۆجیک ناگونجی ههچ فپرو فیلکی لی بکری، کهواته هه رکهس بی هوی و نیازی ئه وه بکات ئه وه کهسه به دهو نه قامه و بی ناگایه و ئه وه پهری راده و بی شمره. بینگومان بپروادار به وه تیک نه چی و بیزار نه بی، ئه وه پهری راده قین و خهشمی به تین نه بی دهر یاره ی ئه وه نه قام و نه زان و بی شهرمانه! ههروهها ئه گهر مه بهست فیل کردن بیت له پیغه مبهس (ﷺ) و بپرواداران وهک هیندی به وه تهفسیری ئه که نه وه، به هه رکام مه بهست بیت ئه وه خوا فرموی: ﴿رَهُوَ خَدِّعُهُمْ﴾ خوا سزا دهر و تۆله سینه لی یان له سسر ئه وه کرده وه به ده یان، یان خوا کرده وه یه کیان به سسر دینی به وینه ی کرده وه که ی خویان و زاله به سسر یان دا له و پیلان و فیله ی که نه یکهن، بهم رهنکه لی یان نه گهری له جیهان دا به جورئ خویان و مالیان پاریزراوه، به خویان نازانن تا نه مرن و له پاشان نه خرینه ناو ته به قی هه ره ژیری دۆزه خ دا، یان بهم رهنکه - وهک (حسن و سدی) و کۆمه لیک نه فرمون - له روژی دوا یی دا رووناکی یه کیان پی ئه درئ که پی ی ئه پۆن به رندا وهک بپرواداران ئینجا لی یان نه سینیتته وه و سه ددو به ریه ستیک نه هینی به نیوان نه وان و بپرواداره کان دا، وهک له سورته ی (حدید) دا له ست نیشانی بؤ نه کات، ههروهها له سسر یان ئه پروات، ئه فرموی: ﴿وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالٍ﴾ کاتی که هه لئه سن بؤ نویت هه لئه سنه وه به سستی و به له شیکی قورسه وه ﴿مَرَّاءُونَ النَّاسِ﴾ روپامایی مهردومه بپرواداره کان نه کهن به نویت هه کیان و نه یانه وی به نویت کهر خویان نیشان به دن بؤ نه وه ی به خراپ و بی نرخ سه یریان نه کهن و به یهکی له خویان دایان بنین

وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٣﴾ مُذَبِّدِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لِآلِ هَؤُلَاءِ وَلَا لِآلِ هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهَ
 فَلَنْ يَجْعَلَ لَهُ سَبِيلًا ﴿١٤٤﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخْذُوا الْكُفْرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ
 أُرِيدُونَ أَنْ يُجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٤٥﴾ إِنَّ التَّنْفِيذَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ

﴿وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ واته زيكر و باسی خوا ناكهن له نويژه كانيان دا مهگر كه ميگه،
 وهك وتنى الله اكبر و سميع الله لمن حمده كه به دهنگى بهرزه نهيلين تا بپرواداران گوى يان لى
 بى، يان مبهست نويژه كردنه، واته نويژه ناكهن مهگر كه ميگه، شهوش كاتى كه بپرواداران به
 ديارهوه بن، نيتر كه كهوتنه پهنا نايكهن، يان يادى خوا ناكهن و خويان له بير نى به مهگر
 كه ميگه، بهلكو زورتر يادى مردم نهكهن و شوپان لهبيره، به هرچور و لهسر هربار
 شيوهيهكى زور پيس و ناشرينيان نيشان نهدات كه مايه ريسوايى و بيزراوى يانه له دلى
 مردومان دا، هوى دوركهوتنهوه و پچراني پهيوهندي پرواداران له گهليان، نينجا
 نهفرموى: ﴿مُذَبِّدِينَ بَيْنَ ذَلِكَ﴾ واته روپامايى نهكهن له كاتيك دا بى نارام و دانه مزراون له
 نيوان بى پروايان و پرواداران دا به جورى ﴿لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ﴾ نه پهيوهستى نهكهن و
 به تهواوى نهچن بولاى بى پرواكان به تهواوى، چونكه بهدم لاقى پروادارى لى نهدن ن نه
 پهيوهستى نهكهن و به تهواوى نهچن بولاى پرواداران، چونكه له دلوه بى پروان، كه شهوش
 مايه سووكى و ريسوايى يانه له دهرى مردم دا، هرچونى بهلكهيه لهسر بى نرخی
 و بى هيزى يان، شهوتا ناتوانن خويان بخن به بارىك دا، نينجا بهدواى باسى شهو حال و
 باره بهدميان دا شه فرمودهيه نههينى: ﴿وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهَ فَلَنْ يَجْعَلَ لَهُ سَبِيلًا﴾ هر كه سبك خوا
 گومراى بكات هرگيز دهست ناكوى بوى هيچ رنگهيك كه بيگهيهنى به هق و راستى و
 رزگارى، چ جاي شهوى كه بيخاته سررى و بيگهيهنى به نامانج، واته شهوانه بههوى
 نيازى بهدو كارو كردهوى خراپى خويانهوه خوا يارمستى يان ناداو گومرا نهبن،
 هر كه سيش بهو جوره بيت نيتر هيچ كس ناتوانى چاره سرىكى بو بدوزيقهوه و هيچ
 رنگهيكى دهست ناكوى بوى.

له پاش ئهو ههموو بيزراندن و بى ئابروو كردنه، ئينجا رووى فەرموده ئەكاتە بپرواداران
 و جلەوگيرىيان ئەكات و ئەياترسىنى لەوهى ريگهى ئهو ناپاكانە بدهنه بەر كه بريتى بوو
 لەوهى بى پرواكان بكن به دۆست و خۆشهويست بۆ خويان، ئەفەرموى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾
 ئەى ئەوانهى كه بپرواتان هيناهه ﴿لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ له كاتيك دا تپپەر
 ئەكەن له بپرواداران و بەسەر ئەوان دا تپپەر ئەكەن بۆ دۆستايهتى ئهو بى پروايانه. مەبەست
 بەم وتەيه - وهك چەند جارنك وتەمان - سەر زەنشت كردنiane، كهواته ئەوه ناگهيهنى كه
 خۆش ويستن و يارمەتى و كۆمهكى يان قهيناكا و دروسته، هەرچەند زۆر له موسلمانەكان
 پهيوهەندى خويانيان به تهواوى پچپى به بى پرواكانهوه، چ جوولهكهكانى مەدينه و چ بت
 پەرستهكانى مەككه و دەوروبەرى، تەمانت لەگەل باوك و كوڤ و كەس و كاريان دا، هەرچەند
 زۆر به جوڤه بوون، بەلام لەم بانگ كردنوه وا بەرئەكوى كه هينشتا هيندى له بپرواداران
 ئەگەيشتبە ئهو راده و پله بەرزە، لەبەر ئەوه بەم بانگ كردنوه بیدارى كردنوهو
 جلەوگيرى كردن لەوهى پهيوهەندى يان ببى وهك ناپاكانە، ئينجا ئەياترسىنى له خەشم و
 سزای خوا، ئەفەرموى: ﴿أَتُرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا﴾ نایا ئەتانهوى بگيرن بۆ خوا
 بەسەرتانهوه رابەرو بەلگهيهكى روون لەسەر سزادانتان و شايستهبيتان بۆ تۆله و سزای
 خوا، چونكه ئهو دۆستايهتى و پهيوهەندى يەتان بەلگهيهكى ناشكرایه لەسەر شايستهبيتان
 بۆ تۆله و سزای خوا، چونكه ئهو دۆستايهتى و پهيوهەندى يەتان له رهوشت و سيفهتى
 ناپاكانە. ئينجا ئەيدا به گوى يان دا سزای سەختى ناپاكانە تا ئهو بپروادارانه بترسن و
 خويان دوور خەنەوه له كردار و رهفتارى ئهو ناپاكانە، ئەفەرموى: ﴿إِنَّ الْكٰفِرِينَ فِي الدَّرَكِ
 الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ﴾ بەراستى ناپاكانە وان له قات و تەبهقى هەر ژنر له ئاگرى دۆزەخ دا،
 واته بەتین ترين سزايان ههيه، چونكه ئەوان وان له بيخى دۆزەخ و قاتى حوتەم دا، شەش
 قات و تەبهقى ئاگر كهوتووته لای سەررويانهوه، خوا پەنامان بدات، ئەوانه سەخت ترين
 سزايان ههيه، چونكه لەگەل بى پروايى يەكەيان دا هەميشه له فيل و تەلەكه و لاقرتى كردن
 دا بوون دەريارهى ئيسلام و موسلمانان،

وَلَنْ نَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

نهوانه - خوا په نامان بدات - وان لهو سزا سه ختهدا به ناثومیدی و به بی نهوی رزگار بوونیان ببی وهکو نه فرموی ﴿وَلَنْ نَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا﴾ هرگیز دهست ناکهوی بویان یارمه تی دهریک که رزگاریان بکات یان سزا که یان سووک بکات. نهو ناپاکانه نهوه جی و شوین و سزایانه له روژی دوا یی دا ﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا﴾ بیجگه لهوانه یان که له جیهان دا توبه و گهرانه وه یان کردبی له ناپاکی یه که یان ﴿وَأَصْلَحُوا﴾ نیازو کردهوه به دهکانیان چاک کردبی ﴿وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ﴾ دهستیان گرتبی به خواوه بهم رهنکه به پی نی نامه کی خوا ره فتریان کردبی ﴿وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ﴾ نایینه که یان پاک و خاوین کردبی بو خوا بهم هموو نیازو کردهوه و هموو کردهوه یه کیان هر له بهر خوا بیث به بی روپامایی و هر نیازنکی تر ﴿فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ نهوانه ی که نه م چوار مرجه یان به دی هینابی له گهل برواداران نه بن ﴿وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ بیگومان له داهاتوودا خوا نه به خشی به برواداران نه جرو پاداشتیکی زور گه وره که نه ندازه و راده کی خوا خوئی نه یزانی، که واته نهو توبه کارانهش هاوبه شی نه مان نه بن. له چند شوینی تر دا هر دوو مرج دانه نی: توبه و گهرانه وه و چاک کردنی خراپه کان. بیگومان نهو دوو مرجه نه م دوو مرجه کی تریش نه گرتیهوه. به لام لی ردها نه م دوانه که شی به تایبه تی باس کرد، چونکه ناپاکی تاوانیکی زور گه وره یه و سرینه وه ی هولو و تیکوشانی تایبه تی نهوی، ناپاکان بی بارو دانه مزراون و هر دمه به باریک دان، که واته به تایبه تی پیویسته هلسان به م چوار شته ی که باسی کردن، نینجا له گهل هلسانیان بهو چوار شته، هینشتا له رنوه به لین و مزگینی یه که ناراسته ی نهوان ناکات، به لکو له پهنای برواداره کان دا وه ری نه گرن!! نا بهو جوړو شیوه یه ناپاکی دهرخست له ناو گه لی موسلمان دا، ریسواو بی نرخ ی کردن، بروادارانی وریا و ناگادار کردهوه که دوور که ونه وه له ری و رینبازی نهوان تا نه مانیش پی یان هه لنه که وی و هه لنه خلیسکین، ترساندن ی له چاره نووس و دوا روژه سهخت و به ده که یان، له گهل نهوه ییش دا به پی نی میهره بانی خوئی قاپی تهوبه ی خسته سهر پشت بویان، ریگه ی خو پاک

کردنموشی نیشان دان، تا هر که سینکیان مهیلیان بیی چارهسری خویان بکن پینش
 نهوی بگونه ناو قاتی هره ژیری دۆزهخ که نیتر به هیچ کلوجیک چارهسر ناکرین!
 لهپاش باسی نهو سزا گوره و دل تهزین و داچلهکینهره و، نهو نهجرو پاداشته گورهیه،
 نینجا تیمان نهگهیننی که هیچ پیویستی به سزادانی بندهکانی نی یه و پیی خوشه نهگر
 بندهکانی به دهستی خویان شایستهی سزا نهکن، نهفرموی: ﴿مَا يَمْلِكُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ﴾ نایا
 خوا چی نهکات و چ نیشیکی هیه به سزادانی نیوه؟ ﴿إِنْ شَكَرْتُمْ وَأَسْتَمْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا﴾
 نهگر نیوه چاولهبری چاکهکانی خوابن و سوپاسی بکن، واته سزادانی بو نیوه تۆلهی
 سپلهیی و بی بروایی یهکمتانه نهگینا خوا سزاتان ناداو هیچ پیویست نی یه به سزادانتان.
 خوا وهک زۆردار و پادشایهتی جیهان نی یه که داخ له دل بیت و بیهوی داخی دلی خوی
 برژی، خوا وهک نهوان نی یه که له خویوه نارمزوی سزادانی مردومان بکات، خوا وهک
 نهوان نی یه که بیهوی زۆر و دهسلات و پادشایهتی خوی دهربخات، خوا پاک و بی لهکهیه
 لهو جۆره شتانه و له هموو ناههقی یهک، کهواته هر کاتی نیوه خۆتان بیارینن لهوی
 سزادانتان، به چاولهبری و پروا هینان نهو کاته لی بوردن و رهمهندی له کایه دایه، وهکو
 نهفرموی: خوا همیشه هرگری چاکهیه و رازی یه به که میک له گوی رایهلی و چاکه و
 نهجرو پاداشتی چند قات نه داتهوه، خوا همیشه نهوپهری راده ناگا و زانایه به هموو
 شتیک که یهکی لهو شتانه سوپاس و پرواکهی نیوهیه، کهواته به هیچ کلوجیک ناگونجی
 نهجرو پاداشتی چاکه نه داتهوه. سوپاسی بنده بو خوا بریتی یه له چاولهبری و گوی
 رایهلی بو پهروردگاری، شوکری خوا بو بندهکانی بریتی یه له نهجرو پاداشت دانموشی
 خوا لهسر چاکهکانی بندهکانی و رهمهندی لی یان، به لام بهراستی وتهکه زۆر دلرفین و
 بهکاره له دهرودن دا، زۆر پالدهر و سهرنج راکیشه بو گوی رایهلی کردنی بنده بو نهو
 پهروردگاری که خوی ناو بردووه به (شاکر) که له نیمه دا واته سوپاس کهر و گوی رایهلی!!

له ۱۴۰۶/۱۱/۶ بهرامبەر ۱۹۸۶/۷/۱۲ به یارمهتی خوی میهربان لی بوومهوه له
 تهفسیری جزمی پینج، داوا نهکهه که یارمهتیم بدات بو نهوی که ماوه له تهفسیره و
 وهریشی گری لیم.

وصلی الله وسلم علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه.

هر لهم رۆژه دا دهستم کرد به تهفسیرکردنی جزمی شهشهم.

تەفسىرى قورئانى پىرۆز

جزمى ۶

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوِّءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ

ئەم جزمە پىك ھاتوو لە دووبەش: بەشى يەكەم لە سورەتى (النساء) ە، وە بەشى دووھى
 - كە زۆر بەى جزمەكەيە - لە سورەتى (مائىدە) يە.

لێرەدا بە كورتەيەك ئەدوین لە بەشى يەكەم، وە لە بارەى بەشى دووھەم وە باسەكەى دوا
 ئەخەين بۆ سەرھەتاي (مائىدە) بە يارمەتى خوا. لێرە بەدواى سورەتەكە تا دواى ھەر لەسەر
 بەرنامەى سورەتەكە ئەروين كە لە پيشەكى جزمى چوارەم دا ئاماژەمان بۆ كرد، وەك چاك
 وایە لێرەيش دا بە شىوھەيەكى زۆر كورت دەست نیشان بكەين بۆ ئەوھى لەوئى گوتمان:

ئەم سورەتە ھەول و خەرىك بوونى بۆ ئەوھە كە بۆچوونىكى ئىسلامى راستەقینە پىك
 بىنى و داى رىژى لە دەروونى ئەو گەل و كۆمەلە برودارەى كە ئىسلام لە چالى نەقامى
 دەرى ھىنان و بەرزى كردنەوھ بۆ پۆپەى ھەرە بەرزى زانين و مروفايەتى، ئەو بۆچوونە
 راست و رەوا دارىژى لەو دەروونانە، وە رزگاربان بكات لەو ھەموو بۆچوونە ناپراست و
 نارىكانەى كە بوو بوون بە تەم و ھەورىكى رەش و تارىك بەسەريانەوھ، ئىنجا لەسەر
 رووناكى ئەو بۆچوونە راست و رەوا چارەسەرى ئەو گەل و كۆمەلە بكات، وە رزگاربان بكات
 لە ھەموو خو و رەوشت و باوئىكى سەردەمى نەقامى، ژيانى كۆمەلەيەتى و پەيوەندى مال و
 خىزان بەھۆنىتەوھ و رىك و پىكى بكات لەسەر بنەرتەى ئەو بەرنامە بى وینەى كە ئىسلام
 ھىناى، ئىنجا لەناو بەناوى ئەو باس و چارەسەر كردنەدا، بەرھەنگارى چەند عەقیدە و بىرو
 باوھەرى پەرو پووچ ئەوھەستى و بەرھەركانى ھەلگەران و خاوەنەكانيان ئەكات، ئىتر بت
 پەرستان يان جوولەكە و گاوردەكان كە لەو سەردەمەدا بە زۆرى ئەوانە ھەبوون لەو دەورو
 بەرەدا. ئىنجا كۆمەلەى مۇسلمانان ئەخاتە جەنگ و بەرھەركانى يەكى گەرم و گوپ لەگەل
 نامەدارەكان دا، بە تايبەتى جوولەكە، چونكە ئەوان بە تەواوى لى برابوون بۆ دوژمنايەتى و
 رىگرتن لە ئىسلام، بە ھەر چەكىك لە دەستيان دا بووايە جەنگيان لەگەل ئەكرد! جا ئەم
 سورەتە ھەلوىست و سروشتى بۆگەنى دەرخستن و مێژووى بەدو خراپىيانى ئاشكرا كرد،
 تەنانەت لەگەل پىغەمبەرەكانى خوڤان دا، كە لەوھە دەرنەكەوئى ھەلوىستى خراپىيان
 بەرامبەر ھەق و ھەر كەسىك كە بانگ بۆ رى راست و ھەق بكات! ھەروھە ئەم سورەتە گەل
 و كۆمەلەى مۇسلمان ئاگادار ئەكات بە گرنكى و گەورەيى ئەو كارو كردەوھ و ئەركەى كە
 خراوھتە سەر شانى. ئەم سورەتە ھەر بەو رىگەدا ھاتووھ لە ھەموو ئايەتەكانى رابردووى و

ئەم ئايەتانهى تىرى كە لەم جزمەوہ دەست پى ئەكات تا دوایی سورەتەكە بۇمان دەرئەكەوى
 لە كاتى تەفسىرى ئەم ئايەتانهى تىرى سورەتەكە. ئەو ئوممەتەى كە ئەم قورئانە پىكى هینا
 بەرز بوویەوہ بەسەر ھەموو دانىشتوانى تىرى ئەم جیھانەدا لە كردارو خو و رەوشتى گەل و
 ئەندامى گەل دا، بە ئەندازەى بەرزى يەكەى لە بارەى بۇچوونى عەقىدەو بىرو باوہرەكەيەوہ،
 ئىنجا كە گەيشتە پلەو پایەى بەرزى خو، خوا كردى بە پاسەوانى ئابىن و بەرنامەكەى، وە
 كردى بە سەركرەدى مروؤة و مروفايەتى، كردى بە ئەمىندار بەسەر ئادەمىتى يەوہ، لەبەر
 ئەوہ سەرگەوت و بەرز بوویەوہ بەسەر ھەموو جیھانى يان دا لە زانین و شارستانىتى و
 ئابوورى و رامياریدا.

بەشيك لەو بەرزى و سەرگەوتنە ئەمەيە كە لەم دوو ئايەتە كورئەدا وەرئەگىرى ﴿لَا يُحِبُّ
 اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوۋۡۤءِ مِنَ الْقَوْلِ﴾ خوا پىنى خوش نى يە وتن و دەرپىنى وتەى بەد و خراپ لەلايەن
 ھىچ كەسنىكەوہ، واتە خوا خەشمى ھەيە لەوہى بەندەكانى باسى يەكتر بكن بە وتەى بەدو
 ناشىرىن كە دلىان برەنجى ﴿لَا مَن ظَلَمَ﴾ ھەگەر كەسنىك كە ستەم و دەست درىژى لى كرابى،
 دەرپارەى ئەم كەسە خەشمى نى يە لەوہى كە باسى ستەم كەرەكەى بكات، بەم رەنگە
 بىزارى دەرپى لى، يان لە دادگا شكاتى لى بكات و كورەوہ خراپەكەى ئاشكرا بكات،
 يان وەلامى جوین و قسەى خراپى بداتەوہ بە بى زیادە رەوى، خوا خەشمى لەو جوړە
 وتەيانە نى يە، ھەرچەند خوگرتن و دەنگ نەكردنى بەلاوہ باشترەو ئەجرو پاداشتى
 گەرەشى ھەيە ئەگەر خوگرتن و دەنگ نەكردنەكە ھەر لەبەر خوا بى. ئەو ئىش و زامەى كە
 زيان بە وتەو قسەى ناشىرىن ئەيكات ئەگەر زياتر نەبى ھىچ كەمتر نى يە لەو زام و ئىشەى
 كە تیغ ئەيكات و ئەيگەيەنى، وە ماىەى دوژمنايەتى و تىك دانى دلى گەلە، و ھوى نەمانى
 نارامى و برەوا بە يەكترە لە ناو گەل دا، بەرەست نەكردن و جەلەوگىرى نەكردن لى ي ماىەى
 بلاو بوونەوہى بەدخوى و بەد گوفتارىى ناو گەلە، تا رادەيك دەقى پىوہ ئەگىرى و بە
 خراپ و ناشىرىن سەير ناكرى، بىجگە لەوانە زور جار پاك و چاك لەكەدار ئەكرى و بە خراپ
 و ناپاك دەرئەكرى كە ئەوہ ستەمىكى گەرەيە، كەواتە زور راست و بەجى يە كە رىى ستەم
 لى كراو دراوہ كە باس بكات و وەلام بداتەوہ لەو سنوورەدا كە شەرخ ديارىى كردوہ.
 بىگومان ئىسلام رىزو ئابووى مەردوم ئەپارىژى تا ستەم ئەكات، كاتى ستەمى كرد شايانى
 ئەو پاراستنە نىيە، وەرەوايەبوستەم لى كراو كە مافى خوئى دەرپى و ئاشكرا بكات، بەو جوړ
 و شىوہەلەبارىكەوہ داد بەكارئەھىنى، وەلەبارىكى ترەوہ پارىژگارى خو و رەوشتىش ئەكات!

وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٢٨﴾ إِنَّ بُدُوا خَيْرًا أَوْ تُخَفُّوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ

ئینجا فرموده که دوایی نهینتی بهم و ته پیروزه ﴿وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا﴾ وه خوا همیشه شنه‌وای زانایه، که بروای راسته‌قینه به‌وه به‌سه بؤ خوگرتنه‌وه له هر قسه و وته‌یه‌ک که خوا نایه‌وی و خه‌شمی هیه لی ی. بیگومان وته و قسه‌ی به‌دو خراپ به نهینیش هر خراپه و خوا نایه‌وی و خه‌شمی هیه لی ی، وه که له نایه‌تی سوره‌تی (مجادلة) دا جله‌وگیری لی کردو هه‌ره‌شهی سه‌ختی له‌سهر کرد، به‌لام قورنان فرموده‌کانی ناراسته‌نه‌کات، بؤ وینه: له سوره‌تی (مجادلة) دا جله‌وگیری نه‌کات له وته و قسه‌ی خراپی نهینتی، به بؤنه‌ی کرده‌وو باوی به‌دی ناپاکه‌کان که سی سی و پینج پینج که‌متریان زیاتر کؤنه‌بوونه‌وه و سه‌ریان نه‌کرد به یه‌ک دا به به‌رچاوی موسلمانه‌کانه‌وه ده‌ستیان نه‌کرد به چپه‌کردن، له باریکه‌وه بؤ ته‌دیری خراپ و پیلان گیری له موسلمانه‌کان، له باریکی تره‌وه بؤ نازاردانی ده‌رونیان و بی نارامی دلیان، به‌لام لی‌ره‌دا جله‌وگیری هر له‌و وته و قسه‌یه نه‌کات که به ناشکرا و به ده‌رپین - بیجگه له‌وه‌ی که ره‌وای دا - به بؤنه‌ی نه‌و هه‌موو نایه‌تانه‌ی که تیپه‌ریان کرد و جاپی به‌دی و خراپی یان دا له بی پرواکان و ناپاکه‌کان، جا به‌و بؤنه‌یه‌وه لی‌ره‌دا جله‌وگیری کرد له ناشکرا کردن و ده‌رپینی وته و قسه‌ی خراپ، بؤ نه‌وه‌ی هیچ که‌س نه‌م نایه‌تانه نه‌کات به به‌لگه بؤ ده‌م به‌ره‌لا کردن به ناره‌زوی خو‌ی، بیجگه له‌وه‌یش زیانی ناشکرا کردن زؤرت‌ره و روو نه‌کاته گشتی، به‌م ره‌نگه نه‌بی به سه‌رمه‌شق و مه‌ردومانی تریش چاوی لی نه‌کن.

له‌پاش خه‌شم و ناره‌زایی ده‌رپین له وته‌ی خراپ به ناشکرا، ئینجا به‌رامبه‌ر به‌وه ره‌زامه‌ندی ده‌رته‌بری له شتی خیره‌و چاک به شیوه‌ی گشتی، ئیتر به ناشکرا بکری یان به نهینتی، هه‌روه‌ها ره‌زامه‌ندی ده‌رته‌بری له چاوپوشی و لی بوردن، چونکه لی بوردن سیف‌هت و باوی خویبه و به‌وادارانیش نه‌بی په‌یره‌وی خوا بکه‌ن له‌و جوړه سیف‌هت و کرده‌وانه‌دا به پنی ده‌سه‌لات. نه‌فرموی ﴿إِنَّ بُدُوا خَيْرًا﴾ نه‌گه‌ر ئیوه خیره‌و چاکه ده‌رخه‌ن و به ناشکرا بیکن - ئیتر له وتاریان له کردار - ﴿أَوْ تُخَفُّوهُ﴾ یا بیشارنه‌وه و به نهینتی بیکن ﴿أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ﴾

سوء یا ببورن له خراپه‌ی خراپه‌که‌ران که ده‌باره‌تان بیکن

﴿فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا﴾ بیگو مان خوا زور لی بوردی توانای به دسه لاته، واته نه گهر بیورن له کاتیک دا که دسه لاتتان بوو به سهر توله سهندن دا، له گهل نهوی له لایه ن خواوه ئیزن دراون به توله سهندن به وینه و نه ندازه ی نهو خراپه ی که دهر باره تان کراوه، نه گهر ئیوه بهو جوړه بکن نهوا کرده ویه کی چاک نه کن و مافی خوتانه وا بکن، چونکه خوا له گهل نهوی دسه لاتی ته وای بی سنووری هیه، له گهل نه ودا هرچی بکات مافی خو یه تی، له گهل نه ودا زور لی بوردیه له تاوان و خراپه ی تاوانبار و خراپه کاران، که واته ئیوه یش پیویسته له سهرتان په پرهوی خوا بکن، هرچهند خیرو چاکه ی ناشکرا یان نهینی گشتی یه و لی بوردنه که ش نه گریته وه، به لام له بهر گرنگی و گه وره یی لی بوردن جوئی کرده وه و به تایبه تی باسی کرد، وه به جوړی باسی کرد وه که مبه سست لیره دا هر نه م بیت و باسی خیرو چاکه هر بو پیشه کی و سهرتا هات بیت بو لی بوردنه که، نه وتا دوو سیفه تی خوی به دوا هیئا که په یوه ندی یان به لی بوردنه وه هیه نه ک به خیرو چاکه که وه. ئینجا لی بوردن هرچونی زور گه وره و گرنگه، هر وه ها به پی ی جی و شوینه که یش وه که هر نه و مبه سست بیت لیره دا وایه، چونکه ده ست نیشانی تایه به هاندان له سهر لی بوردن له لایه ن نه و ستم لی کراوه ی که له نایه تی پیشوودا باسی کرد و ره وای دا توله ی خوی بسینی.

ئا بهو جوړو شیوه یه قورئان پروادار په روه رده نه کات و پی ی نه گه یه نی به بهر نامه بی وینه که ی خوی، له یه که مجاره وه خه شم و بیزاری دهر پری له دهر پیرین و ناشکرا کردنی هه موو و ته و قسه یه کی خراپ، بیجگه له و ته و قسه ی خراپی که سیک که ستمی لی کرا بیت، ئینجا له جاری دووم دا بانگی پرواداران نه کات که راده و پله ی خویان به رز بکه نه وه به و تن و کردنی خیرو چاکه، وه به لی بوردن له خراپه کار و ستم کار که دسه لات ببی به سهر توله لی سهندنی، چونکه لی بوردنی کاتی بی دسه لاتی نرخ ی و له راستی دا لی بوردن نی یه. ئینجا کاتی په پرهوی نه م دوو نایه ته بکری، ئیتر خیرو چاکه بلاو نه بیته وه له ناو گه لی موسلمان دا، وه لی بوردن نه بی به باو له ناویان دا، که نه و ه ش مایه ی کامه رانی و به خته و هری یه له هه ردو جیهان دا.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ
 نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا

ئینجا ئەگەر ئیتەوه سەر نامەدارەکان بە شیوهی گشتی، لە پاش دا ئەگوێزێتەوه بۆ سەر جوولهکه بە تاییهتی که جوولهکه بە ئاشکرا درۆ و بوختانیکی زۆر زل ئەکەن دەر باره‌ی مەریەم و عیسا‌ی کۆری - سه‌لامی خوا له هەردووکیان -، لەناو بەناوی باسی تاوان و خراپه‌کانیان دا، باسی ئەو درۆ و بوختانه‌یان لێ ئەگێرێتەوه ئەوه‌ش هۆی په‌یوه‌ستی یه‌کی به‌هیزی باسه‌که‌یانه به باسی ئەم دوو ئایه‌ته‌ی که له پیشیانه‌وه وتمان، ئەفەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ﴾ به‌راستی ئەوانه‌ی که بڕوایان نی یه به خواو پیغه‌مبهره‌کانی، واته ئەو بیرو باوه‌ره‌ی که هه‌یانه ئەگەر ئیتەوه بۆ ئەوه‌ی که بڕوایان نه‌بی به خواو پیغه‌مبهره‌کانی، ئیتر با به دەم لاقی بڕوا لێ بدەن، ئەک مەبه‌ست ئەوه‌یه که خۆیان به بی بڕوا دابنێن، به‌لگه‌ش له‌سەر ئەوه ئەمه‌یه که ئەفەرموی: ﴿وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ﴾ ئەیه‌انه‌وی جیاوازی بخه‌نه ئێوان خواو پیغه‌مبهره‌کانی له بڕوا پی هێنان دا، به‌م ره‌نگه لاقی بڕوا به خوا لێ ئەدەن، به‌لام بڕوایان به هێندێ له پیغه‌مبهره‌کان نی یه، وه‌کو ئەفەرموی: ﴿وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ﴾ ئەلێن: بڕوامان به هێندیکیان هه‌یه، وه بی بڕواین به هێندیکی تریان، ئەوانه‌ش که بریتین له جووله‌که و گاوه‌کان: ئەوه‌تا جووله‌که لاقی بڕوا لێ ئەدەن به پیغه‌مبهره‌کانیان، که‌چی بڕوایان به عیسا و محمد نی یه، گاوه‌کانیش ئەلێن: بڕوامان هه‌یه به پیغه‌مبهران تا عیسا، به‌لام بڕوایان به محمد (ﷺ) نی یه له‌گه‌ڵ ئەوه‌دا بڕوا نه‌هێنان به هه‌رکام له پیغه‌مبهره‌کان بڕوا نه‌هێنانه به خواو به هه‌موو پیغه‌مبهران - سه‌لامی خوایان لێ بی -، به‌لام ئەوان وا نازانن، ﴿وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا﴾ ئەیه‌انه‌وی له ئێوان ئەوه‌دا رێگه‌یه‌ک بده‌نه به‌ر که میانه‌ بیته‌ له ئێوان بڕوا به هه‌مووان، وه بی بڕوایی به هه‌مووان، بیگومان ئەو رێگه‌ میانه‌ی ئەوانه له راستی دا بی بڕوایی ته‌واوه به خوایش و به هه‌موو پیغه‌مبهره‌کانیشی وه‌ک وتمان،

﴿١٥٠﴾ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٥١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ

وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجْرُهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٥٢﴾

جا لهبر نهوه بهم جوړه جاري بی پروای یان لی نه دا: ﴿أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا﴾ نهوانه ی که باس کران به راستی هر نهوانه بی پروای ته اوون، نهوانه نامه دار بوون و شارهزا، بی پروای یه که یان له نه زانی یه وه نه بوو، که واته مافی خوږیانه بهو جوړه موری بی پروای یان به سردا بنری، داخ و دیاری بکړن بهو پیس ترین سیفته، بیگومان پروا به تاك ته نیایی خوا داخوازه بو یه کیستی هموو نایین و پیغه مبهره کان، وه پروا نه کردن بهو پروا نه کردنه به تاك و ته نیایی خوا، که واته نهوانه هرچند لافي پروا هینان لی بدن له راستی دا پروا دار نین، نه وتا خوا به بی پروای دانان، هم هره شه سامنا که یشی ناراسته کردن: ﴿وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا﴾ نامه مان کردوه بو بی پروا کان - که لی رده نهوانه ی که باس کران یه کم و سرده ستن - سزایه کی ریسوا کمر و نابرو بهر، له توله ی نهو بی پروای یه ی که که شخه یان پیوه نه کرد و لایان و ابو مایه ی به رزی و گوره یی یانه، نینجا بهرام بهر نهوانه نه فرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ﴾ نهوانه ی که پروایان هیناوه به خوا و به فروستاده گانی ﴿وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ﴾ هیچ جیاوازی یه کیان نه نه خسته نیوان هیچ کام لهوانه له پروا پی هینان دا ﴿أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجْرُهُمْ﴾ نهوانه بیگومان له داهاتودا نه جرو پاداشتی خوږیانیان پی نه به خشی، نهو نه جرو پاداشتی که به لینی پی داوه ﴿وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾ خوا همیشه لی بورده ی میهره بانه، که واته نه بوری له هله و کم و کوپی یان و چاکه یان چند قات نه کاته وه.

بوچوون و بیرو باوهری نیسلام له سر نهو یه که خوا یه کی ته نیا هیه، یهک نایینی داناوه بو هموو بنده گانی، یهک بهرنامه ی داناوه بو یان، هموو پیغه مبهرو فروستاده گانی رهوانه کردوه بو سهریان بهو ته نیا نایینه و بهو ته نیا بهرنامه یه، هموو پروا داران یهک له شکرو یهک کومه له و سهر کرده گانیان پیغه مبهره کانه تا نه گاته دواترینی هموو ان و

سەرکردەى ھەمووان محمدى كۆپى عبدالله - سلاوى خوا لە ھەمووان بىت - كە خۆى
 جىگرو جىنشىنى ھەمووانە، ئايىنەكەيشى جىگرو جىنشىنى ھەموو ئەو ئايىنانەىە كە لە
 لاىەن خواو ھاتن بە بى گۆپىن و دەست كارى كردن، ھەركام لەو ئايىنانە ھەرچەند لە
 بنەپەت دا لاى خواو ھاتن ھەك ئەو ئايىنەى كە ھاتە سەر موسا و عىسا - سەلامى خوايان
 لى بى -، لە پاش گۆراندن و دەست كارى كردن بە ئايىنى خوا نەمانەو و خوا نايەوین و
 شوین كەوتوانيان لاى خوا بى پروايە و بە خوا و بە پىغەمبەرانى خوا، ھەك لەم ئايەتە و لە
 چەند ئايەتى تردا ئاماژەى بۆ كراو.

لە پاش دامەزراندنى ئەو ياسا بنەپەرتى يە لەبارەى بۆچوونى ئىسلامى يەو، سەبارەت
 بە پروا و بى پروايى، لە پاش ئەو ئىنجا ھىندى لە ھەلۆىستە ناراستەكانى جوولەكە ئەخاتە
 بەرچاو لەبارەى پىغەمبەرىتى و پىغەمبەرانەو، وە لەبارەى دەربىرىنى وتە و قسەى پىس و
 ناپەروايانەو، لەيەكەمجارەو بىزارى دەرنەبىرى لەھەلۆىستيان بەرامبەر بە پىغەمبەران (ﷺ)،
 وە لارى و سەركىشى يان لە داوا كردنى بەلگە و نىشانە لەسەر پىغەمبەرىتى يەكەى، ئەم
 ھەلۆىستەيان جووت ئەكات لەگەل ھەلۆىستە خراپەكانيان لەگەل موسا پىغەمبەر، ئىنجا
 لەگەل عىسا و داىكى - سەلامى خوا لە ھەمووان بىت - كە سەرنج ئەدرى و بىر ئەكرىتەو
 دەرنەكەوى كە جوولەكە يەك سەروشتى ھەيە بە درىزايى ھەموو چىنەكانى، جا بەو پى يەش
 قورئان ھەموو چىنەكانيان ھەك يەك سەير ئەكات: چىنى چەرخى موسا و چىنى چەرخى
 عىسا و چىنى چەرخى پىغەمبەران - سلاوى خوا لە ھەمووان بىت -، وتە و كەردەوھى ھەر
 چىنى بە وتە و كەردەوھى ھەموو چىنەكان دانەنى، ھەك لە سورەتى (البقرة) دا دەست
 نىشانمان بۆ كرد لە چەند شوينى تىرىش دا. بىگومان لە نىو ھەكە دا جوولەكە ھەلۆىستى
 دوژمنايەتى ئاشكرائى ھەبوو بەرامبەر بە ئىسلام و پىغەمبەرى ئىسلام (ﷺ)، بە ھەمىشەى
 نەوستان لە ھەموو جۆرە پىلان و خراپەكارى يەك كە لە دەستيان بەاتايە، ھەك لە سورەتى
 دوو و سى و چواردا چەند جۆر و نمونەىەكمان بىست، ئىنجا ئەوا لىرەدا چەند جۆر و
 وىنەىەكى تىريان باس ئەكات.

يَسْأَلُكَ أَهْلَ الْكِتَابِ أَنْ تُنزِلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ

نهوانه لاری و سرکیشی یان به کار نهیننا، بهم رهنکه داوایان نه کرد له پیغه مبه (ص) که نامه و نووسراویکیان له ناسمانهوه بو بیننی که خویمان بیبینن و دهستی لی بدن، وهک نه فرموی: ﴿يَسْأَلُكَ أَهْلَ الْكِتَابِ أَنْ تُنزِلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ﴾ نامه دار - واته جووله که - داوات لی نه کن که نامه و نووسراویک له ناسمانهوه بینته خوارهوه بو سرریان، به وینهی لهوکهانی موسا که به نووسراوی و به جاری هات، یان نامه یه که نووسرابی به خه تیکی ناسمانی، شایه تی بدات که تو پیغه مبه ری بو سرریان، یان نامه یه کی تایه تی بهوانه وه، یان نامه یه که به چاوی خویمان بیبینن کاتی دیته خواره وه، به هرکام مبه ست بیت، نهوا خوی میهره بان له باتی پیغه مبه ره که ی (ﷺ) وه لامیان نه داته وه، لاپه ره یه که له میژوویان نه گیریته وه بهرامبه ری پیغه مبه ره کانیان که رزگاری کردن و لایشیان وابو برویان هیه پی، نه فرموی: ﴿فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ﴾ واته نه گه رتونه و داوای نهوانه به گه وره تماشانه که یه تی، هیچ گوینیان مه درئی و هیچ سرت سوورنه میننی لهو سرکیشی و بروبیانوی نهوانه، چونکه پیشووه کانیان داوای شتی گه وره تریان کرد له موسا: ﴿فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً﴾ بهم رهنکه و تیان به موسا: خوامان نیشان بده به ناشکرا تا به چاو بیبینن، نه گه ره نهوه نه که یه تی پروات پی ناهینن. نهو هه موو موعجیزه و به لگه ناشکرایانهی که خوا له سر دهستی موسادا ناشکرای کردن نهوانه دم کوت نه کرد و له برو بیانوی نه خستن، مل که چی نه کردن و نارامی ی نه دا به دلیان، تا نهو داوا نارها و بی جی یه یان کرد، که نهو داوایه له که سیکه وه نایه تی که بروای راسته قینهی تیا جیگر بووی، یان ناماده یی تیا بیت بو بروای راسته قینه ﴿فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ﴾ نینجا تریشقه یه که لی ی دان و گرقتی به هوی سته م کردنی خویماننه وه که سرکیشی یان کرد و خویمان به رز کرده وه بو راده و پلهی زور زیاد و به رزتر که نهوان شیوا و شایسته ی نه بوون، خوایشیان به وینهی که سیکی وهک خویمان سهیر نه کرد. نینجا له سر نزاو لانه وهی موسا (علیه السلام) لی یان بوورد، وهک له سورته ی (الأعراف) دا یاسی نه کات.

ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ وَأَيَّدْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿١٥٣﴾

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَلِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا

مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾

ئینجا باسی تاوانیکی تری گوره‌یان نهکات که کردیان له پئیش ئهم داوا نارپه‌وایه‌وه که بریتی بوو له پهرستنی ئهو گویره‌که‌ی که (سامیری) بؤی داپرشتن له خشله‌کانی ئافره‌ته میسری یه‌کان که لی یان خواستن به فیل کاتی که ویستیان له میسر درچن، ئه‌فهرموی: ﴿ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ﴾ ئه‌وانه ئهو گویره‌که‌یان گئیرا به پهرستراوی خویمان و خویمان به‌ند کرد به دیاری یه‌وه له‌و ماوه‌یه‌دا که موسا (علیه السلام) چوو بؤ شاخی (تور) بؤ موناجات کردن، له‌و کاته‌دا که خوا به‌ئینی پی دا، بؤ ئه‌وه‌ی له‌وحه‌کانی بؤ بنیری، وه‌ک له سوره‌تی تردا ئاماژه‌ی بؤ نهکات به تایبه‌تی. ئهو گویره‌که‌یان گئیرا به پهرستراوی خویمان ﴿مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ﴾ له پاش ئه‌وه‌ی چند به‌لگه و موعجیزه‌ی روون و ئاشکرایان بؤ هات که یه‌کی له‌وانه ئه‌وه بوو به چاوی خویمان بینیان که خوا دوازه شه‌قامی فراهم هینا له‌و دهریادا که ئه‌وانی لی پهرینه‌وه و فیرعه‌ون و له‌شکره‌که‌ی تیا خنکاندن!! ئینجا له‌گه‌ل ئهو تاوانه گوره‌دا خوا ئه‌فهرموی: ﴿فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ﴾ ئینجا ئیمه بووردین له‌و گویره‌که پهرستی یه یان کاتی که تۆبه‌یان کرد لی ی به‌راستی وه‌ک له سوره‌تی (البقرة) دا باس کرا. به‌لام جووله‌که هر جووله‌که‌یه و ئه‌بی به زور و کوته‌ک نه‌بی چار ناکرین: ﴿وَأَيَّدْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا﴾ به‌خشیمان به موسا زور و ده‌سه‌لاتیکی ئاشکرا به‌سریان دا، به جوړی که فرمانی پیدان به کوشتنی خویمان مل پیچی یان پی نه‌کرا، یان مه‌به‌ست به زور و ده‌سه‌لاته‌که‌ی ئهو شهرعه‌ته بوو که پی‌ی درا، که شهرعه‌تی خوا زور و ده‌سه‌لاتیکی گوره‌ی هیه به‌سەر دل و دهروون دا، به جوړیک له پنهانی دا گوی رایه‌لی نه‌کری، به‌لام به پیچه‌وانه‌ی قانون و یاسای زه‌وی که هیچ زور و ده‌سه‌لاتیکی نی یه به‌سەر دهروون دا، له هرکاتیک دا مه‌ردوم بؤی ریک کهوت دژو پیچه‌وانه‌ی ئهو نه‌جوولیته‌وه.

نهوانه‌ی سرپیچی یان نه‌کرد له‌وه‌ی په‌یمان بدهن به ره‌فتار کردن و په‌یره‌وی کردنی
 شه‌ریعتی ته‌ورات و نه‌وه‌ی که پی‌ویست کرابوو له‌وه‌وحانده‌دا که موسا(علیه السلام) بوی
 هینان، نه‌وانه له بیخ و پایینی شاخیک دا بوون، نینجا خوا شاخه‌که‌ی هه‌لکه‌ند و به‌رنی
 کرده‌وه به‌سهریان دا، تا په‌یمان بدهن، وه‌کو نه‌فرموی: ﴿وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِبَيْتِهِمْ﴾ به‌ر زمان
 کرده‌وه به‌لای سه‌رویانه‌وه(طور) - نیتر مه‌به‌ست به‌شاخی(توری سینا) بیت، یان شاخیکی
 تر - به‌وه‌ی په‌یمان دانیا‌نه‌وه، واته بو نه‌وه‌ی په‌یمان بدهن، نه‌وانیش که شاخه‌که‌یان به‌ر
 جوړه بینی ترسان له‌وه‌ی بیخا به‌سهریان دا، له‌بهر نه‌وه له ترسا نه‌وه په‌یمان‌ه‌ی که داوا کرا
 لی یان دایان، وه‌کو له دوا‌یی نایه‌ته‌که‌دا نه‌فرموی. به‌شی له‌وه‌ی که داوا کرا په‌یمان‌ی
 له‌سهر بدهن، نه‌مه بوو که بچه‌ ناو شاری قودس به‌مل که‌چی و سوژده بردنه‌وه و ری‌زی
 روژی شه‌مه نه‌شیکنن، وه‌کو نه‌فرموی: ﴿وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا﴾ گوتمان پی یان: بچه
 قاپی قودسه‌وه به‌مل که‌چی و سوژده بردنه‌وه، ﴿وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَقْدُوا فِي السَّبْتِ﴾ پیمان گوتن:
 ده‌ست در‌یژی مه‌کن و سنووری خوا مه‌شکینن له شه‌مه‌دا به‌خه‌ریک بوون به‌کارو
 فرمانی دونیایی یه‌وه به‌راو کردنی ماسی ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْهُمُ مِيثَاقًا غَلِيظًا﴾ وه‌رمان گرت لی یان
 په‌یمانیکی نه‌ستوور، واته به‌لین و په‌یمانیکی دنیایی له‌سهر کراو به‌نه‌وپه‌ری دنیایی،
 به‌لین و په‌یمان به‌وه‌ی که فرمان به‌ری خوا بن و به‌پی ته‌ورات ره‌فتار بکن، سنووره‌کانی
 خوا نه‌شکینن، بیگومان یه‌کی له‌وه‌ شتانه‌ی که له ته‌ورات دا هاتووه و فرمانی پی دراوه
 موژده دانه به‌هاتنی عیسا و محمد - سه‌لامی خویان لی بیت - وه‌ بپروا پی هینانیان.
 نه‌وش هه‌یه تا نیستاش له فه‌سلی ۲۹ تا ۳۲ له(سفر التکوین) که دواترین ته‌وراتیکه که به
 ده‌ست جووله‌که‌وه ماوه‌ته‌روه هه‌یه. به‌لام پاش نه‌وه په‌یمان‌ه‌ی چی یان کرد؟ هه‌ر به‌نه‌مانی
 ترس و بیم ده‌ستیان کرد به‌ه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی نه‌وه به‌لین و په‌یمان‌ه‌ی به‌هیزه به‌ند به‌بندی،
 بی بپروا بوون به‌نایه‌ته‌کانی خوا، پیغه‌مبه‌رانیان به‌ناهق و ناروا کوشت، سرپیچی و
 سه‌رکیشی خویان ده‌ربری به‌بی پیچ و په‌نا، به‌م رهنه‌گو‌تیان: دلی نیمه هیچ ناموژگاری
 یه‌ک وه‌رناگری، هیچ قسه‌یه‌کی تی ناچی چونکه قفل دراوه له ناستی هه‌ر قسه‌یه‌ک! چه‌ند
 کردار و کرده‌وه‌ی خراپی تریان کرد که خوا باسی فرموو له‌م نایه‌تانه‌دا که دین. له چه‌ند
 نایه‌تیکي تر له سووره‌ته‌کانی تردا،

فِيمَا نَقَضِهِمْ مِيثَقَهُمْ وَكَفَرِهِمْ بَيِّنَاتِ اللَّهِ وَقَلِيلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بَعَثَ حَقٌّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَعِبَ

اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾ وَبِكَفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ

نه فرمودی: ﴿فِيمَا نَقَضِهِمْ مِيثَقَهُمْ﴾ نینجا بهموی هلهوشاندنوهیان بو پهیمانکهکیان
﴿وَكُفْرِهِمْ بَيِّنَاتِ اللَّهِ﴾ بهموی بروا نهمینانیان به نایهتکهانی خوا - واته قورشان -، یان بهوهی
که له نامهکی خویان دا هاتبوو ﴿وَقَلِيلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بَعَثَ حَقٌّ﴾ بهموی کوشتنیان بو پیغهمبران به
نامهق، وهک(زهکریا و یهحیا) ﴿وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ﴾ بهموی وتهکیان که نهیان وت: دلکانی
نیمه داپوشراوه به چند پورهیهکی سروشتی، یان مهبستیان نهوه بوو: دلکانیان جینگه
زانین و ناسینی هموو شتیکه و پره لهوه، کهواته جینگه هیچی تری تیا نایبتهوه. ثم وته
بهدهیان ناراسته پیغهمبر کرد(ﷺ) کاتی که بانگی نهکردن بو پرواهینان، مهبستیان
ناومید کردنی بوو، یان مهبستیان لاقرتی کردن بوو پیئی، کهشخهیان نهکرد به بی بروایی
یکهکیان، یان هردووکیان مهبست بوو! لهسر هر بار و مهبست قورشان لییره دا به
تیهلکیش بهپرچی وتهکیان نهواتهوه و دم کوتیان نهکات و به درویان نهخاتوه،
نه فرمودی: ﴿بَلْ طَعِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ﴾ نهخیر بهو جوړه نی یه که نهوانه نهلین، بهلکو خوا مؤزی ناوه
بهسریان دا، شیوه و نهخشهیهکی تایبته کیشاوه بهسریان دا، وهک پاره و سکهیهکی لی
دراو نیتر هیچی تر ههناگرن، نیتر مهبست بهو مؤزو نهخشهیه یارمتهی و توفیق نهدان بیئت
بوویر کردنهوه له نایهت و بهلگهکان و گوی گرتن له تهمی و ناموزگاری یهکان، وهک زور له
زانایان نه فرمون. یان مهبست مؤز کردن و نهخشه کیشانتیکی راستهقینه بیئت، وهک
هیندیک نه فرمون و بهلگهشیان هدیسیکه که(نیین و عومر) - خویان لی رازی بیئت -
نه یگپرتتهوه له پیغهمبروه(ﷺ)، هرکام مهبست زور پی هینان و ناچار کردنی نمو دلنه
نی یه لهسر بروا نههینان، بهلکو مهبست نهوهیه خوا نهوهیان بهسر نههینی ﴿بِكَفْرِهِمْ﴾
بهموی بی بروایی خویانهوه، واته نهوانه خوا زانین و دهسلات و خواهیشی پی داون بو
نهوهی کام بار بگرن و کام رنگه بدهنه بهر، نهوانیش به زانین و دهسلات و مهیلی خویان بی
بروایی یان ههلبژارد و دایانه بهرو دانایان بهسردا گرت، نینجا خواهیش به پیئی کردهوه و

ناره زوی خوځانی له گهل کردن ﴿فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا لَيْلًا﴾ كهواته بپروا ناهینن مه گمر كه مینك لهوان، وهك (عبدالله ی كوپى سهلام) و وینهكانی كه نهوانه به مهیل و ناره زوی خوځان دلیان كردهوه بؤ هق و راستی، نینجا خوایش یارمهتی دان و رینموونی كردن و خستنیه سر ری راستهكهی خوځی و بپروای دروست كرد تیاپان دا.

دوای تینهلكیشهكه نینجا نه گهرینهوه سر تاوانهكانی تریان، نه فرموی: ﴿وَبِكْرِهِمْ﴾ بهموی بپروا نه هینانیان ﴿وَقَوْلِهِمْ عَلٰی مَرْيَمَ هَتَّأَتْهَا عَظِيمًا﴾ گوتن و دهست ههلبهستیان بؤ بوختانیکی زور گهوره و داسه پاندنی بهسر مریهه دا، بوختانی زینا و داوین پیسی له گهل یوسفی نجار. - سهه جار نه فرینی خویان لی بی - چون زاتیان بوو قسهی وا بكن دهربارهی نهو داكه داوین پاكه، كه خوا به چند بهلگه و نیشانهی ناشكرا پاكی یهكهی ناشكرا كرد!! ﴿وَقَوْلِهِمْ اِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ﴾ بهموی نهوهی كه گوتیان بیگومان نیمه مه سیحمان كوشت عیسیای كوپى مریهه.

نهو نه فرین لی كراوانه زور به كهشخه و شانازی یهوه لاف نهو تاوانه زور گهوره یان لی نهو كه به راستی ماف نهوهی هیه هر به بیر لی كردنهوهشی تیکه له گهرودا بوهستی! نینجا له گهل نهوه دا به لاقرتی كردنهوه نه یانگوت: (رسول الله) كه پیغه مبهری خویه. لاقرتی یان نه كرد به پیغه مبهرنی یهكهی، له گهل نهو هموو موعجیزه گهوره گهوانه ی كه خوا لهسر دهستی دا دهری خستن كه به راستی ته نیا یهكی لهو موعجیزانه بهس بوو بپروا پی هینانی له لایهه هر كه سینكوه كه به تهواوی بی بهش نه بووی له هموو خیر و پیت و فهریک، خوی گهوره نهو هموو تاوانه گهوره گهوانه ی لهسر بار كردن و كردنی بهموی نهو هموو بهسهرهات و رووداوه سهختانهی كه بهسهری هینان له جیهان دا كه بهسر هیچ گهل و كومه لیکى تر دا نه هاتووه، خوی گهوره له تولهی نهو تاوانه دا پیش مردن و هاتنی روژی دواپی و سزادانیان به ناگر، پیش نهوه هر له جیهان دا خهشمی خوځی رشت بهسهریان دا، نه فرینی لی كردن، پادشایهتی و دهسه لاتی لی سهندنهوه و ریسوا و ژیر دهستی كردن، سهربه خوځی و نازادپی لی سهندنهوه، دهسته یهكی لی كردن به مهیمون و بهراز وهك له قورئانهكهی دا باسی فرموو جارپی نهوانه ی لی دان. هرچونی له وتهكهیان دا كه گوتیان دلنهكانمان لهناو چند پهردهیهك دایه، خوا به دروی خستنهوه و دم کوتی كردن بهو جورهی كه تیپه پی كرد،

وَمَا قَنَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أَخَلَفُوا فِيهِ لَئِن شَكَ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا أَنْبَاءَ

الظَّنِّ وَمَا قَنَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا

لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ

هروهه لیرهیش دا نه فرموی: ﴿رَمَا قَنَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ﴾ واته نهوانه به که شخه و شانازی

یهوه نهو لافهیان لی دا که له کاتیک دا نه عیسایان کوشت، وه نه ههلیان واسی. ﴿وَلَٰكِن شُبِّهَ

مَنْ﴾ واته به لکو وینهی عیسایان نیشان درا. یان لی یان شیونینرا و خرانه گومان و دوو دلی

یهوه، بهم رهنگه خوا وینهو شیوهی عیسای هینا به سهر یه کیکی تردا و نهو کوژرا له باتی

عیسا، نیتر نهو که سه ناپاکیک بووبی که ویستی عیسا بدوزیته وه بو جووله که کان، نینجا

کاتی چوو هۆده که ی وینهی عیسای به سهردا کیشرا، یان یه کی بیّت له هاوه له کانی و خوی

کرد به فیدایی و رازی بوو به وهی خوا وینهی نهوی به سهردا بیننی و بکوژری له باتی نهو،

یان یه کی بووبی لهو جووله کانهی که نیازی کوشتنی عیسایان کرد، وه نهو یه که چوو

هۆده که ی عیسا و عیسای دهست نه که وت، له پاشان که هاته دهره وه خوا شیوهی عیسای

به سهردا کیشا و نهویان کوشت له باتی عیسا، بهم چند جوژه ریوایهت هاتوه، به هر حال

و له سهر هر یار مه سه له ی کوشتنی حه زه تی عیسا (علیه السلام) جووله که و گاور به ناره زوو

کاری قسه ی تیا نه که ن و هر کام شتی نه لی. جووله که نه لین: نیمه کوشتمان بهو جوژه ی که

قورن ان گنیرایه وه لی یانه وه، گاوره کانیش نه لین: کوژرا و نیرثرا و له پاش سی روژ

هه لسه یه وه و زیندوو بوویه وه، هیچ کام له مان و له وان به بره وه نالین و دنلیا نین له سهر

قسه ی خویان، نینجا له بهر نه وهی رووداوی زور بووه لهو چهرخه دا، ریوایه تی زور و دژی

یه کتر هاتوون، له بهر نه وه با پشت نه به ستری به هیچ کام، به لکو به ته نها قورن ان بگیری به

دهسته وه به بی زیاد و کم.

نهو چوار نینجیله ی که به ناویانگن له ناو گاوره کان دا: (یوحنا، لوقا، متی، مرقس) که

باسی نه م مه سه له یه نه که ن، هه موویان نووسراونه ته وه له پاش ماوه یه کی زور له پاش بهر ز

بوونه وهی حه زه تی عیسا، بیجگه له م چواره چند نینجیلیکی تریش نووسراونه وه، به لام نهو

چواره هه لبرژیراوه به لایانه وه، هه لبرژیران له نزیک ی دوا هاتنی چهرخی دووه می پیش

زایینی دا، کران به ره سمی. یهکی لهو ئینجیلانهی که لهو چهرخانه دا نووسراوه ته وه
 ئینجیلی (بهرنابا) یه که هم به جوریکی تر نهو مهسه له یه باس نهکات، نهلی: کاتی که
 سوپای جووله که که له گهل (یهودا) دا بوون نریک که وتنه وه لهو شوینهی که عیسای تیا بوو،
 عیسا دهنگی کومه لیکتی نریکی بیست، له بهر نه وه به ترسه وه لهو شوینه هه لسا و چووه وه
 بو مال وه، نهو یازده که سهی که له گه لی بوون خه وتبوون، ئینجا کاتی خوا بیینی بهنده که ی
 له مه ترسی و خه تر دایه، فرمانی دا به جوهره نیل و میخانیل و ره فانیل و ئولیر، که سه فیر
 و نیرروی خوا بوون که عیسا و هرگرن لهم جیهانه، ئینجا نهوانیش وهریان گرت و هه لیان و
 له ناسمانی سی یه م دایان نا، به هاوپی ی نهو فریشتانهی که خوا په رستی نه که ن هتا
 هه تایه، ئینجا (یهودا) به توندی چووه ناو نهو هوده ی که عیسای لی بهر ز کرایه وه، وه
 قوتابی یه گانی عیسا هه موو خه وتبوون، ئینجا خوا کاریکی زور نایابی کرد، به م
 رهنگه (یهودا) له دهنگ و قسه و رووخساردا وه ک عیسای لی هات و بوو به وینه ی نهو...
 هتد، نه مه رای ئینجیلی (بهرنابا) یه وه ک (شیخ محمد نه بو زه هره) له کتیبی خو ی
 دا: (محاضرات فی النصرانیة) باسی کرد وه.

نا بهو جوهره هم را جیا وازانه هاتوون و هیچ کهس دنیای نی یه له هیچ کام له وانه و له
 هیچ ریوایه تیکی تر که هاتوه له باره ی نهو رووداوه ی که به دی هاتوه له تاریکی شه ودا و
 پیش روژ بوونه وه، ههروه ها خاوه ن راو ریوایه ته کانیس دنیای نین و دوو دلن، وه ک
 نه فهرموی: ﴿وَإِنَّ الَّذِينَ أَخْلَفُوا فِيهِ لَيَشْكُرَنَّ﴾ بیگومان نه وانه ی که دوو به ره کی یان کرد له کاری
 عیسا دا له گومان و دوو دلنی دا دان له کوشتنه که ی دا، ئیتر مه به ست به وانه هه م مسیحی
 یه کان بیئت که بوون به سی تا قم، یان مه به ست هه ر جووله کان بیئت که دوو به ره کی بوون لهو
 کوژاوه دا، یان هه ردو مه به ست بیئت، به هه رکام مه به ست بیئت ﴿هَاتَم بِهِ، مِنْ عَلِي﴾ نی یه
 بو یان هیچ زانین و ناگاداری یه که به کوشتنه که ی ﴿لَا إِنِّيَاعَ الظَّن﴾ به لام هه ر شوینی گومان
 که وتوون، ﴿وَمَا قَلْبُهُ بِبَيِّنَاتٍ﴾ واته نهو نه کوشتنه شتیکی راسته و جوی گومان نی یه، یان
 نه یان کوشتوه له کاتیک دا که خویشیان دنیای نین له کوشتنه که ی وه که به دم لاقی کوشتن و
 دنیایی نه دن ﴿بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ﴾ به لکو خوا به رزی کرده وه بو لای خوا، واته بو لای شوینی که
 شوینی هه ر گوی رایه لی و رهامه ندی خوا یه، یان بو ناسمان که بیجگه له خوا هیچ
 که سیکی تر خاوه نیتی و دهسه لاتیکی تیا نی یه، نه که وه ک زهوی که شوینی خه شم و

سهرکینشی یه، وه خوا خاوه نینتی و هیندی دهسه لاتی داوه به بنده کانی تیای دا، هرچه ند قورئان به درینژی باسی شو بهرز کردنه وهی نه کردوه، روونی نه کردوه تهوه نایا به لهش و به گیان بووبی یان هر به گیان و هر چند شته که ناوا دیاری نه کراوه، به لام له حه دیسی صحیح دا هاتوه که حه زه تی عیسا (علیه السلام) له ناسمانه وه دیته خاوه وه له نزکی دوا هاتنی شم جیهانه دا، نه بی به حه که میکی دادپه روه و رازی نابی و ماوهی هیچ که سیك نادا که هیچ نایینیکی تر بگریته گهر دن بیجگه له م نایینی نیسلامه، له حه دیسیکی تردا نه فرموی: که عیسا نه مرئی و له هوده که ی پیغه مبردا نه نیژری، یان له (بیت المقدس) دا. به پی ی شم ریوایه تانه نه بی به لهش و به گیان له ناسمان بیت تا کاتی هاتنه خاوه وهی، وه بو خوا نه وه هیچی تی ناچی و نابی هیچ که سیك سهر بکاته وه لهو جوژه شتانه نه گهر له حه دیس دا هاتن، چونکه خوا زاله به سهر هه موو شتیک دا، شو مانه وهی به زیندوویی و هاتنه خاوه وهی هیچ سهیر تر نی یه له وهی که به بی باوک به خشی به مریه می دایکی!

﴿وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا﴾ خوا هه میشه زاله به سهر هه موو شتیک دا و هرچی ویست نه بی ببی،

﴿مَكِيًّا﴾ کار دروست و لیژانه له هه موو کارو کرده وه و بریاره کانی دا، له پاش نه وهی شو و تارو کرده وه خراب و بوگه نانه ی جووله که ی باس فرمو، روونی کرده وه که شو جووله کانه نیازی کوشتنی حه زه تی عیسا یان کرد و به لام خوا نه یهیشت شو نیازو ناواته به دهی نه وان به دی بیت، پایه و پله ی به رزی تایبه تی دا به عیسا (علیه السلام).

له پاش نه وه نینجا باسی نه وه نه کات که هه موو نامه داره کان به جووله که و گاوره وه پیش مردنیان و له کاتی گیان کیشانیان دا، بپروا نه هینن به عیسا، بپروای راسته قینه بهو شیوهی که له قورئان دا هاتوه و موسلمانان بپروایان هیه پی، بیگومان شو بپروایه ی که نه یهینن لهو کاتی مردنه دا و هرناگیری و سوودی نابی بویان، که واته با فریای خویان بکهون پیش شو کاته بپروا بینن، تا لی یان و هرگیری و به مره مهند بین، نه فرموی: ﴿وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ

الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنُوا بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ﴾ هیچ که سیك نی یه له نامه داره کان مه گهر سویند به خوا بپروا نه هینتی پی - واته به عیسا - پیش مردنی شو نامه داره، واته جووله که که چهنده دوژمن و بی بپروان، وه گاور که بپروایه کی لارو ناله باریان هیه پی - نه وه تا به خوا یان به کوپی خوی دانه نین - هیچ کهس نی یه له وانه که له کاتی مردنی دا بپروای راست و ریک نه هینتی به عیسا، چونکه لهو کاته دا هق و ناهق نهرنه که وی، که واته به ناچاری بپروا نه هینن و بی نه وهی سوودی لی و هرگرن (نین و المنذر) له (نین و عباس) وه - خویان لی رازی بیت -

نه گيريتتهوه كه نم نايه تهی بهو جوړه تفسیر كړدووه تهوه، ښنجا پښی گوترا: نه گهر له بانیکي بهرز بکوهیتهوه خوارهوه چوڼ بپروا نه هیڼی؟ نه ویش وتی: هر به حواوه بپروا نه هیڼی و نه یلی، وتیان نه گهر درا له گهر دنی؟ نه ویش گوتی لهو کاتهش دا هر زیانی نه جولی پښی، هر وه ها نه گيريتتهوه له (شهری کوپی حوشی) بهوه كه نه لی: (حجاج) پښی وتم: نم نايه ته هر جاری نه یخوینم له دم دا گری یك هیه، چونكه جاری وا هیه من نه دم له گهر دنی جووله كه و نهو بپروا هیڼانه لی نابینم، منیش گوتم: کاتی جووله كه كهوته مردن مه لایكه له بهرو له دواوه لی ی نه دن و نه لین: نهی دوژمنی خوا عیسا هات بو لات به پیغه مبهری و توش بپروات نه هیڼا، ښنجا نه ویش نه لی: نهوا بپروام هیڼا كه بهنده و پیغه مبهری خواجه، نه لین به مسیحی: نهی دوژمنی خوا عیسا هات بو لات به پیغه مبهری و به پیغه مبهریتی، كه چی تو گوتت: عیسا خوا یان کوپی خواجه، نه ویش نه لی: بپروام هیڼا كه بهندهی خواجه، كهواته هموو نامه داره كان له کاتی مردنیان دا بپروای ریك و راست نه هیڼن، به لام له کاتیک دا كه هیچ سوودی نابی بویان، ښنجا راست بوویه وه و دانیش و گوتی: نه مهت له کی و هر گرت؟ منیش گوتم: له محمدی کوپی علی کوپی حنفیه، نه ویش سهری داخست و له پاش دا گوتی: له سهر چاره ی ساف و خاویڼه وه و هرت گرتووه.

هیڼدی له زانایانی تفسیر نه فرمون: مبهست پښ مردنی عیسا به له پاش هاتنه خواره وهی: واته له پاش هاتنه خواره وهی هیچ كه سیک له نامه داری نهو چرخه نی به كه بپروا نه هیڼی به عیسا پښ نه وهی عیسا له دنیا دهر چی، هموو نایینه كان نه بنه وه به یك و شوینی نم دواترین شهریعته نه كه ون كه پیغه مبهرمان هیڼای - سهلامی خوا له هموو پیغه مبهران بیټ - به لام نم رایه و نم تفسیره به هیڼی نی به له بهر سی شت:

- ۱- نه بی نه نايه ته - كه روالهت رووكه شه كه ی گشتی به بو هموو نامه دار - تایبه تی بکهین به نامه داره كانی پاش هاتنه خواره وهی حزره تی عیسا (علیه السلام)، بیگومان به بی به لگه هیچ گشتی به ك تایبه تی ناکری.
- ۲- (نوبه ی) نم نايه ته ی بهم جوړه خویندووه ته وه: ﴿لیؤمنون به قبل موتهم﴾ نهو کاته نابی بهم جوړه تفسیر بکریته وه، به لكو نه بی هر به جوړی به كه م تفسیر بکریته وه، چونكه ﴿هم﴾ راناوی كویه و هر بو نامه داره كان دهست نه دا لیړه دا.
- ۳- (نیین و عباس) و كومه ل و جه ما وری به كه م تفسیری نه كه نه وه، وه چه ند ریوايه تیکیش هاتووه پښی.

وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾ فَيُظَاهِرُ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمْنَا عَلَيْهِمْ طَيْبَاتٍ أُحِلَّتْ لَكُمْ
 وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾ وَأَخَذَهُمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ
 وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا﴾ له روژێ دواییدا عیسا ئه‌بێ به‌شایه‌ت به‌سه‌رنامه‌داره‌کانه‌وه،
 که‌واته‌ شایه‌تی ئه‌دات له‌سه‌ر جووله‌که‌ به‌ بڕوا نه‌هینانیان پشی، شایه‌تی ئه‌دا له
 گاواره‌کانیش به‌مه‌ی که‌ له‌ پاش خۆی ئایینه‌که‌یان تیک دا و لایان دا له‌ ریی خوا و خۆیان
 به‌رز کرده‌وه بۆ پله‌ی خویه‌تی.

له‌باره‌ی بیرو باوه‌ری گاواره‌کان به‌ کوشتن و له‌ سێداره‌ دانسی چه‌زه‌تی عیسا، وه
 دووبه‌ره‌کی یان له‌وه‌دا، له‌ باره‌ی ناراستی و ناروه‌ایی ئه‌و بیرو باوه‌ره‌ و به‌ درۆ خستنه‌وه‌ به
 چه‌ند رابه‌رو به‌لگه‌یه‌ک، وه‌ به‌ روون کردنه‌وه‌ی چه‌ند ره‌خنه‌یه‌کی به‌هینز که‌ روو ئه‌که‌نه‌ ئه‌و
 بیرو باوه‌ره‌ له‌باره‌ی دهم کۆت کردن و وه‌لام دانه‌وه‌ی گاواره‌کان له‌ چه‌ند لاف و وته‌یه‌ک که
 کردوویانه‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ر راستی ئه‌و باوه‌ره‌ پڕوپووجه‌یا نه‌وه‌. له‌باره‌ی ئه‌وانه‌ی که‌ باس کران
 و چه‌ند شتیکی تری گرنگه‌وه‌ خاوه‌نی ته‌فسیری (منار) خوای لی‌ خوش بی‌ و پاداشتی
 بداته‌وه‌، زۆر به‌ درێژی و به‌ وردی دواوه‌ له‌و ته‌فسیره‌دا، هه‌رکەس ئه‌یه‌وی با تهماشای
 ته‌فسیری ناوبراو بکات له‌سه‌ر ئه‌م ئایه‌ته‌ی که‌ تێپه‌ری کرد. به‌راستی ئاگاداری به‌سه‌ری دا
 زۆر خوشه‌ و له‌به‌ر زۆر درێژی من هیچ لی‌ نه‌هینا، به‌لامه‌وه‌ وابوو لی‌ره‌دا ئایه‌ته‌کان و ئه‌و
 ئه‌ندازه‌ ته‌فسیره‌یان به‌سه‌، کاتی ئه‌م قورئانه‌ هه‌ر قسه‌ و بڕیارێکی دا ئیتر گوی نه‌دری و
 نه‌گیری له‌ هیچی تر، که‌واته‌ له‌ پاش ئه‌و بڕیاره‌ی که‌ ده‌ری کرد له‌ باره‌ی چه‌زه‌تی عیساوه‌،
 ئیتر هه‌ر که‌سیکی تر هه‌ر قسه‌یه‌کی تر بکات خۆی بی‌ ئابوو ئه‌کات و تا ئه‌م قورئانه
 که‌وره‌یه‌ وه‌ستا بی‌ هیچ ژیری‌ک لا ناکاته‌وه‌ به‌لای هیچ قسه‌یه‌کی تر دا.

له‌پێشه‌وه‌ گوتمان: خوای تۆله‌ سین ئه‌و هه‌موو تاوانه‌ که‌وره‌ گه‌ورانه‌ی له‌سه‌ر
 جووله‌که‌کان بار کرد، ئه‌و تاوانانه‌ هۆی ئه‌و هه‌موو به‌سه‌ر هاته‌ سه‌ختانه‌ بوون له‌ جیهان دا

پیش سزای دوزخ له رۆژی دواپی دا، نیت لیره‌دا نه‌گهریته‌وه سه‌ریان و باسی چه‌ند تاوانیکی تریان نه‌کات له‌گه‌ل تۆله‌کانیان دا نه‌فرموی: ﴿فِي ظُلُمٍ مِّنَ اللَّيْلِ مَادُوا﴾ نینجا به‌هوی ستمیکی گه‌وره له‌لایه‌ن نه‌وانه‌ی که تۆبه‌یان کرد له په‌رستنی گویره‌که ﴿حَرَمْنَا عَلَيْهِمْ طَيْبَاتٍ﴾ قه‌ده‌غه‌یان کرد له‌سه‌ریان چه‌ند خۆراکیکی پاک و خاویز و حه‌لال که ﴿حَلَّالٌ مِّنْهُ﴾ حه‌لال کرا بوون بۆیان و بۆ مه‌ردوما‌نی تریش له پیش نه‌وانه‌وه.

نه‌و خۆراکه پاکانه ده‌ست نیشانه‌مان بۆ کردن له نایه‌تی (۹۲) ی سوره‌تی (ال عمران) هیندی نه‌فرمون نه‌وانه‌ی که له سوره‌تی (الانعام) دا باسیان دیت له نایه‌تی ﴿وَعَلَى الَّذِينَ مَادُوا حَرَمًا كَلًّا ذِي ظُلْمٍ﴾، نه‌وانه مه‌رکاتی تاوان و خراپه‌یه‌کیان نه‌کرد خوا له تۆله‌دا جوړیکی له‌سه‌ر قه‌ده‌غه نه‌کردن که له‌وه و پیش حه‌لال بووه بۆ خۆیان و بۆ پیش‌وه‌کانیان، له‌گه‌ل نه‌وه‌دا درۆیان هه‌لنه‌به‌ست به‌ده‌م خاواره و نه‌یانگوت: نایه‌یه‌که‌م که‌س نین که قه‌ده‌غه کرابی لیمان، به‌لکو نه‌مه هه‌ر قه‌ده‌غه بووه له‌سه‌ر (نوح و ئیبراهیم) و پاش نه‌وان مه‌تا که‌یشته نایه‌یه.

﴿وَيَصَدِّمَهُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا﴾ هه‌ر به‌هوی به‌رگری کردنیان له رۆی خوا، به‌رگری کردنی زۆر، یان به‌رگری مه‌ردومی زۆر، ﴿وَأَخَذَهُمُ الرِّبَا﴾ به‌هوی وه‌رگرتنیان بۆ سوو ﴿وَقَدْ نُهِوا عَنْهُ﴾ که جله‌وگیری کرابوون لێ ی، ﴿وَأَكْبَهُمْ أَمْوَالًا لِّلنَّاسِ بِالْبَطْلِ﴾ به‌هوی خواردنیان بۆ سامان و ماله‌کانی مه‌ردومان به‌ناهق و به‌به‌تال، وه‌ک به‌رتیل و هه‌ر جوړیکی تر که قه‌ده‌غه‌یه له شه‌ریعه‌تی خوا‌دا. ﴿وَأَعَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ ناماده‌مان کردوه بۆ بی‌به‌رواکیان، واته: نه‌وانه‌یان که سوور و به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر بی‌به‌روایی، نه‌ک نه‌وانه‌یان که تۆبه‌یان کرد و کو‌تایی یان هینا، ناماده‌مان کردوه بۆ نه‌وانه‌یان سزایه‌کی سه‌ختی نازار ده‌ر که له رۆژی دواپی دا نه‌یچه‌ژن، وه‌ک له جیهان دا سزای نه‌و قه‌ده‌غه‌یان چه‌شت. به‌پێی ته‌فسیره‌که – وه‌ک به‌روونی گوتمان – تۆله‌ی تاوانه‌کانی رابردوو که ده‌ستی پی کردن له ﴿فِيمَا نَقُصُّهُمْ مِنْهُمْ﴾ هه‌و تا نه‌گاته نایه‌ته‌که‌ی ئیره: ﴿فِي ظُلُمٍ مِّنَ اللَّيْلِ مَادُوا﴾ تۆله‌ی نه‌و تاوانانه قورشان لیره‌دا باسی نه‌کردوه، نایه‌یه له ته‌فسیره‌که‌دا باس‌مان کرد، نه‌م تۆله‌ی که لیره‌دا باس کرا هه‌ر له‌سه‌ر نه‌م چوار تاوانانه‌ی ئیره بوون، وه‌ نه‌مه رای زۆربه‌ی زانایانی ته‌فسیره،

كۆمەلنىكى تر لەسەر ئەون كە ئەم تۆلەي ئيزە كە لە جيهان دا بريتى بوو لە قەدەغە كردنى
 ئەو خۇراكانەي كە لە پيشەوہە حەلال بوون بۇيان، سزاي سەخت لە رۇژي دوايي دا، بەلام
 بەراستى دل بەوہ بە نارامترە كە كردمان بە تەفسير و راي زۆربەشى لەسەرە، لەبەر دوو شت:
 يەكەم: ئەوہەمووتاوانەگەرە گەورانە نابى تۆلەي جيهانيان ھەر ئەو قەدەغە كردنە بىت.
 دووہم: لە شويئەكانى تردا چەند بەسەرھات و رووداوي تری كردووہ بە تۆلەي جيهانى
 ئەو تاوانانەي تريان، وەك لە پيشەوہە باسمان كرد. نا بەو جۇرۇ شيۆەيە قورئان سروسشتى
 پيىسى جوولەكە و ميژووي پەر لە تاوان و خراپەكارىي دەرختن، وە بى نابرووي كردن، بە
 باشى ناساندنى بە موسلمانەكان، تىي گەياندن كە ئەوانە ھەميشە دوژمنى حەق و حەق
 ناسانن، دژى رىنموونى و راستى و ھەلگرانى راستى و رىنموونىن. بىگومان ئەو دەرختن و
 رىنموونى يە تەنھا بۆ يەكەم چىنى موسلمانان نەبووہ لە مەدينەي پىرۇزدا، بەلكو بۆ ھەموو
 چىنەكانى موسلمانانى ئەم ئوممەتەيە لە ھەموو چەرخ و ولاتىك دا، چونكە ئەم قورئانە
 نامەي ئەم ئوممەتەيە تا ماوہ لە جيهان، كەواتە ھەركاتى ئەم ئوممەتە پرس بكات بە
 قورئانەكەي ھەموو شتىكى پىويستى بۆ روون ئەكاتەوہ، دۆست و دوژمنى بۆ ديارىي و
 جوئ ئەكاتەوہ، ھەركاتى نامۇزگارىي لى داوا بكات نامۇزگارىي ئەكات و ئەيخاتە سەر
 رىگەي راست، وەك بۆ يەكەم چىنى كرد، ئوممەت لەسەر ئەو بارە راستە بوو پىلانى
 جوولەكە و ھىچ دوژمنىكى تر كارى لى نەكرد، بەلكو ھەموو بە ناچارىي مل كەچ و ژىر بار و
 دەستە پاچە بوون بۆ ئوممەتى قورئان.. ئىنجا كاتى وازى ھىنا لە قورئانەكەي جوولەكە و
 دوژمنەكانى زال بوون و كارەكە بە پىچەوانە وەرگەرا، وەك بە چا و ئەبىنرى، ھەتا بەم جۆرە
 پشت بكاتە قورئانەكەي ھەروا ئەبى و لە ژىر پىلان و چەپووكەي دوژمن دا ئەبى.. بىگومان
 ھەموو جوولەكەكان لەسەر يەك بار نەبوون، بەلكو كەمىكيان سروسشتىكى پاكىان بوو، وەك
 ئەوانى تريان دلنەخۆش و دەردەدار نەبوون، لەبەر ئەوہ جوئ بوونەوہ لەوانى تر و ھاتنە
 رىزى موسلمانان بەرىكى، جا لەبەر ئەوہ قورئانىش ئەوانى جوئ كردەوہ و جارى پاكى و
 رىكىدان وجوئى كردنەوہ لەو ھەرەشە سامناكەي كە ناراستەي ناپاك و بى پرواكانى كردن،

لَكِنَّ الرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا اُنزِلَ اِلَيْكَ وَمَا اُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِيْنَ الصَّلٰوةَ
 وَالْمُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اُولٰٓئِكَ سَنُوْتِيْهِمْ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿١١٣﴾

فهرموی: ﴿ لَكِنَّ الرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ ﴾ به لأم ئەوانەیی کە دامەزراو بوون لە زانین دا لە یەهود وەك (عبدالله ی کۆپی سەلام و وینەکانی)، باش لە نایین تیگەیشتون و نایینەکیان بە بەلگە و نیشانەوه وەرگرتبوو، نە بە گومان و شوین کەوتنی روت ﴿ وَالْمُؤْمِنُونَ ﴾ بپروادارەکان لەوان یان لەم ئوممەتە ﴿ يُؤْمِنُونَ بِمَا اُنزِلَ اِلَيْكَ ﴾ بپروایان هەیه بەوهی کە هینراوتە خوارەوه بۆ سەر تو، واتە قورئان ﴿ وَمَا اُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ ﴾ بپروایان بەو نامەیانەیی کە هینراوتە خوارەوه لە پیش تو، ئەوانە ئەو بپروا رێک و پێکەیان هەیه، چونکە زانین و راستەقینەیی دامەزراوه و بپروای رێک و راست خاوهن و هەلگرەکانیان رانهکێشن بۆ بپروا هینان بە تاک و تەنیاویی خواو بپروا بە هەموو نایینەکانی خواو یەکیتی ئەو نایینانەیی کە لەلای خوای تاک و تەنیاوه هاتوون.

باسی زانینی راستەقینە و دانانی بەهۆی ناسینی راستەقینە، بە وینەیی بپروای راستەقینە کە دەرگای رووناکی ئەکاتەوه لە دل دا، سەرئێڕێژ راکێشانیکی گرنگی تێداوە بەهەمی کە هەمیشە ئەو زانینە هاوسەر و جووتە لەگەڵ بپروادا، وەك دەست نیشانیشتە بەوهی کە زانینی ناپراست و ناتەواو هاوسەر و جووتە لەگەڵ بی بپروایی دا و بەرگری کەری دڵن لە ناسینی راستەقینە، ئەو شتیکە کە هەستی پی ئەکری لە هەموو چەرخ و کات و ولاتیک دا، ئەوەتا ئەبیین ئەوانەیی کە تیگەیشتون و بە قوڵی حالین لە ناوهرۆک، ئەوانە بەرامبەر ئەو هەموو رابەر و بەلگە بوونەوهری یانە دڵیکی پڕ لە ئارام و سۆزو پەروەشیا ن هەیه، بە بی گێرو گرفت بپروا ئەهینن کە بە هیچ کلۆجیک ناگونجی ئەم بوونەوهره خوا و پەروەردگاریکی نەبی، ئەبی ئەو خوایە زانا و بە دەسلات و لیزان و کاردرۆست بی و ئەبی تاک و تەنیا و بی وینە بی، هەرۆهە هەر دڵیک کە بە تەواوی رهش و تاریک نەبی نامادەیی هەیه بۆ وەرگرتنی رێنموونی و کەوتنە سەر ریی راست، بە لأم ئەوانەیی کە زانینی راستەقینەیان نی یە، بە قوڵی حالی نەبوون لە ناوهرۆک و دیوی ناو، هەر ئاگایان لە رووکەش و روالەتی روت هەیه،

به بی بیر کردنهوه وتراو و زانراوی مردومان کو نهکهنهوه و بههوی نهوه لافی زانین و تیگیشتن و روشنبیری لی نهدهن، نهوانه نهو توئکل و روککش و روالته نهبن به پردهیهکی نهستور بهسهل دل و دهرونیانهوه و بهرگری یان نهکهن لهوهی که بیر بکهنهوه له هیچ کام لهو رابرو بهلگه رووانه که پرژ و بلاو بوونهتهوه له ههموو ناوچه و بهش و پارچهکانی نهو بوونهوهردا، تهنانهت چاوئک ههناخن و توئیک ورد نابنهوه له خویمان که چون دروست کران و پیک هاتن؟ نایا خویمان له خویمانوه پیدایا بوون به بی کس و به بی پرورهردگارئک؟! نایا هیچ کسئک لافی نهوه لی نهوا که هیچ دهسهلات و دهخلئکی ببی له دروست کردنی دا؟! ههروهها نهو کسهی که نامادهیی تیا نهبی بو پروا هینان و سوژو نارزووی رینموونی تیا نهبی، نهو دوو جوړه کسه ناگهرین بهدوای نهو نارامی و دنئیایی یه که پروا هینان نهیدا به دل و دهرون، نایین و پروا به شتیکی پرپوچ و بی نرخ سهیر نهکهن، بهلکو بهلایانهوه رهگهزایهتی تیایه و دووبهرهکی پیدایا نهکات له ناو گهل دا، وه بهش بهشیان نهکات، بهو چاووه بهو بوچوونه سهرنجی ههموو نایین نهدهن، ناگهرین به دوی نایینه راستهکهی خوادا که تهنها ههرو رنگهی رزگاری یه و مایهی کامهرانی و بهختهوهری یه. ئینجا چند سیفهت و نیشانهیهکی تر باس نهکات که نهو پرواداران دیاریی نهکات: یهکهمیان: نوئژ بهجی هینانه به ریک و راستی، به جوړی باسی نهکات که وهسف و سهنای نهو نوئژ کهرا نهی تیایه و تایبهتی یان نهگهیهنی، چونکه نوئژ گهورهترین کردهوهکانی پرواداران، هوی بههیزی پهیوهستی پهیوهندی بهندهیه به پرورهردگاری یهوه، نهفرموی: ﴿وَالْمُقِیْمِیْنَ الصَّلَاةِ﴾ نهوانهی که نوئژ به ریک و راستی بهجی نههینن، واته به تایبهتی باسی نهمانه نهکهم و وهسف و سهنایان نهدهم، ﴿وَالْمُؤْتِرِیْنَ الزَّكَاةِ﴾ نهوانهی که زهکات نهدهن ﴿وَالْمُؤْمِنِیْنَ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ الْآخِرِ﴾ نهوانهی که پروایان ههیه به خواو به روژی دواپی، ﴿وَالَّذِیْنَ سَخَّرْتَهُمْ اَجْرًا عَظِیْمًا﴾ نهوانهی که خاوهنی نهو سیفهتانهن بیگومان نهجر و پاداشتیکی زور گهورهیان پی نهبهخشین.

¹ نهوش به پئی باوی زمانی عهدهب مالی بزهری لا نهبن و نیشانهی سهرهی نهدهنی بق دهست نیشان بهو وهسف و سهنا و تایبهتییی یه، یان دهست نیشان به نهنگ و رهخنه گرتن، واته به گوئیرهی پیش و پاش نهبوایه(والمقیمون) بوایه، بهلام(و) که نیشانهی بزهره لابراره، وه(ی) که لیزه دا نیشانهی سهرهیه له جئی دانراوه.

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآدَمَ إِذْ بَدَأْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴾ ﴿١١٣﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ

له پیشهوه فہرموی: جوولہ کہ داوا نہ کہن کہ له ناسمانہوہ نامہ یہ کیان بو بینتہ خواریہوہ، نینجا رونی کردہوہ کہ مہ بہست لہو داوایہ ہر بہ کارہینانی سرکیشی و نالہباری یہ نہک پیانیہ و کہ ہہ کیان بو رونی ببیتہوہ، جا لیڑہ دا دم کوتیان نہکات بہ مہی کہ رہوانہ کردنی تو نہی محمد و ہک رہوانہ کردنی نہو ہہ موو پیغہ مہرانی ترہ کہ نہوان دانسی پیا نہنن، باوی خوا ہر وا ہاتوہ کہ فروستادہ و پیغہ مہرانی ناردوہ، ہر پیغہ مہرانی ناردوہ بہ رابہر و موعجزہی تابیہتی خوہرہ کہ خوا خوئی زانیویہتی ہر نہوہ بہسہ و پیویستہ، کہواتہ ہر کہس زیاد لہوہ داوا بکات، نہو کہسہ نہیہوی سرکیشی و دہمبازی بہ کار بینن، شایستہی و ہلام دانہوہ نییہ، نہ فہرموی: ﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ﴾ بیگومان نیمہ سروشمان کردوہ بولای تو نہی محمد، وہ تو مان کردوہ بہ فروستادہ و پیغہ مہرانی ﴿ کَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ ﴾ ہر چونی سروشمان کرد بولای نوح و نہو پیغہ مہرانی پاش نوح ﴿ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ﴾ ہر چونی سروشمان کرد بولای نیراہیم و نیسماعیل و نیسحاق و یہ عقوب ﴿ وَالْأَسْبَاطِ ﴾ رولہ و نہوہ کانی یہ عقوب ﴿ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ ﴾ بولای عیسا و نہیوب و یونس و ہارون و سولہ یمان، ﴿ وَآدَمَ إِذْ بَدَأْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴾ (زہبور) مان بہ خشی بہ داود ﴿ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ ﴾ رہوانہ مان کردوہ چہند فروستادہ یہ کہ بیگومان باسماں کرد بوٹ و داستانہ کانیان بو گپرایتہوہ لہ مہر بہر، یان لہ سورہتہ کانی تریش بیجگہ لہ نہم سورہتہ ﴿ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ﴾ چہند نیرا و فروستادہ یہ کی تر کہ باسماں نہ کردوون و داستانہ کانیان نہ خویندوہ تہوہ بہ سہرت دا کہ خوا خوئی نہ یانناسی و نہ زانی لہ چ چہرخ و لہ چ ولات و لہ چ گہل و نہتہوہ یہ کی بوون؟ بیگومان ہر نہتہوہ و گہل و نومہتیک نیرا و پیغہ مہرانی بوہ،

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١٦٦﴾ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ

بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

وہکو ئەفەرموی ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا﴾ سوێند بە خوا ناردوو مانە و رەوانەمان کردووہ لە ھەموو ئوممەتێک نیرراو و فروستادەبەک، بەلام خوا لەم قورئانەدا ھەر باسی ئەوانەیی کردووہ کە خۆیان و نەتەوہ و ولاتیان ناسراو و بەناوبانگ بوون لەناو گەلی عەرەب و نامەداری ئیسرائیلی دا، چونکە باسی ئەو نیرراو ئوممەتانە دوو مەبەستی گرنگی تیاہ:

۱- پەندو تەمی دادانی مەردومان و ترساندنی سەرپیچی کەران.

۲- باس کردنی ئەوانە و دەستان و بەسەرھاتی خۆیان و گەلەکانیان گەورەترین رابەر و موعجیزەبە بۆ ئەم پێغەمبەرە نازیزە (ﷺ) کە نەخوێندەوار بووہ و پێگەیشتووی ناو گەلیکی نەخوێندەواری دوور لە زانین و خوێندەواری بووہ، کەواتە ئەگەر پێغەمبەر نەبواہ ھەرگیز و بە ھیچ کلۆجیک ئەو ھەوالانەیی نەئەزانی، وەک ھەموو گەلەکەیی کە بی ناگا بوون لە ھەموو ئەوانە، جا لەبەر ئەوہ قورئان لە چەند ئایەت دا ئەو بەلگە و رابەر بەھیزەیی ئاراستەیی بی بڕواکان ئەکردو دەم کوتی نەکردن پئی، بە جوڑی نە عەرەبەکان و نە گاور و جوولەکەکان ھیچیان بە دەستەوہ نەئەما، دەیی بیگومان ھیچ لە دوو مەبەستە گرنگی کە باسمان کردن نەئەگونجا و پێک نەئەھات لە باسی داستانێ ئەو نیرراوانەیی کە نەزائراو و نەناسراون، کەواتە باسەکەیان بی سوود ئەبوو، خوایش ھەرگیز کاری بی ھودە و بی سوودی نەکردووہ و نایکات. ﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾ خوا قسەیی کرد لەگەڵ موسادا بە قسە کردن لەلایەن خۆیەوہ بە بی ھۆی کەسیکی تر، بیگومان ئەمەیی موسا جوڑیکی تاییەتی یە لە سروش ھیچ کەس نازانی چون بووہ و چون کراوہ و بە چ شێوہبەک موسا وەری گرتووہ، کەواتە ئیمە بیجگە لەوہی قورئان باسی فەرموہ ھیچی تر نالین نە زیادو نە کەم. ﴿رُسُلًا﴾ رەوانەمان کردووہ چەند فروستادەبەک کە ﴿مُبَشِّرِينَ﴾ موزدە دەر بوون بە ئەجرو پاداشتی گەورە بەوانەیی کە بڕوادار و گوئی رایەلن، ﴿وَمُنذِرِينَ﴾ ترسینەری ئەوانەن کە بی بڕوا و تاوانبارن ﴿لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ لەبەر ئەوہ ھیچ بڕو بیانوو و عوزدیک نەمینتی بۆ

مەردومان بۇلای خوا لە پاش رەوانە کردنی ئەو فروستادە و نیراوانە، بەم رەنگە لە رۆژی دوایی دا بلین: ئەمانزانی و کاشکی خۆیە فروستادەت بۆ بناردینایە تا شوینی فەرمانی تۆ بکەوتینایە و ئاوا گومرا نەبووینایە، واتە ئەگەر فروستادەئە نەناردایە بە مەردوم رێی قسەئە بوو، وە ماق سزادانی نەئەبوو لەسەر یاخی بوون و بەد کرداری.

خوای میهرەبان هیچ بێر بیانوویەکی نەهێشتوووەتەو بۆ بەندەکانی لە هیچ بارو روویەکەو، ژیری و بیرو هۆشی پی داو، کە بتوانن ورد ببنەو لە هەموو رابەر و بەنگە روون و ئاشکرایانە کە بە فراوانی پڕژ و بلاوی کردوونەتەو لە دەروونی خۆیان و لەم بوونەمەردی کە تییدا ئەژین، تا بەهۆی ئەووە خوای خۆیان بناسن، کەواتە ئەگەر پیغەمبەرانیشی نەناردایە ئەبواوە بەندەکانی هەر خویان بپەرسن، بەلام لەگەڵ ئەویش دا پیغەمبەرانیشی بۆ ناردن بە موعجیزە و بەنگەئە بەهیزو ئاشکراوە، بۆ رینمونی و رێ نیشاندانیان، بۆ مۆژە پێدان و ترساندنیان، ناردنی بە ئایین و شەریعەتیکی راست و رەوا و ریک و گونجاو لەگەڵ ژیری و سروشت دا، ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ خوا هەمیشە هەر زال و کاردروست و لی زان بوو، زالە و بە دەسلەتە بەسەر هەر پاداشت و تۆلەیک کە مەیلی بکات، لی زانە هەموو کارو بیریاری بەجی یە و لە شوینی خۆی دایە. ئەم نایەتە پیروژە سەرنج رانەکیشتی بۆ سێ شتی گرنگ:

۱- ژیری بە تەنیا بەس نی یە بۆ ئادەمی و چارەسەری هەموو تەنگ و چەلەمە و گیرو گرفتی ناکات، چونکە ئەگەر ژیری لەو رادە و پلەیدا بواوە بەس بواوە بۆ رینمونی و گەیانندی لەو رادەیدا بواوە خوای میهرەبان بەندەکانی ئەدایە دەستی ژیری یەکانیان و حەوالەئە ئەوانی ئەکردن، کە بەرنامەیان بۆ دابنن بۆ ژیانیان، بە درێژایی مینووی ئادەمی پیغەمبەرانیشی بۆ نەناردن، تەنھا ژیری بەس بوو بۆ نەهێشتنی بێر بیانوویان، رەوانە کردنی پیغەمبەرانیشی ئەئەکرد بە عوزو بیانوو بۆیان، بەلام خوای پەروردگار کە زانی ئەو ژیری یە کە بەخشییوەتی بە بەندەکانی ناتەواوە و بە بی تەمی و رینمونی خوا دووچاری هەلە ئەبن و لە رێی راست لائەدەن، لەبەر ئەوە بە میهرەبانی خۆی فروستادەکانی بۆ ناردن، وە بیریاری دا کە سزایان ئەدا لەسەر تاوان و سەرکێشی یان هەتا فروستادەکانی بۆ ناردن، وە بیریاری دا کە سزایان ئەدا لەسەر تاوان و سەرکێشی یان هەتا فروستادەیان بۆ نەنیری، وەکو ئەفەرموی لە نایەتی سورەتی (الإسراء) دا: ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا﴾ ئێمە سزادەر نین بۆ هیچ کەس

ههتا فروستاده نه نیرین، که واته نایا نیش و کاری ژیری ئه بی چی بی له مهسه له ی بپوا هیان و رینموونی وهرگرتن دا، له باره ی بهرنامه ی ژیان دا ؟ بیگومان نیش و کاری ژیری لهو باره یه وه نه وه یه که له ناین و په یامه که ی خواوه ته می و ناموزگاری وهرگری به هوی فروستاده که وه، نه وه ی که وه ری نه گری و تی بگات، نیش و کاری فروستاده ش نه وه یه نه وه ی که له خواوه بوی هاتوو به روونی رایگه یه نی، ژیری بیدار و وریا بکاته وه بۆ ورد بوونه وه و بیر کردنه وه له رابرو نیشانه کان، نه خشه ی بهرنامه ی راست و رهوای بۆ بکیشی، بناغه و بنه رته یکی بۆ دامه زرتنی که بهرنامه ی ژیانی له سهر راگیر ببی به کرده وه، که بیگه یه نی به خیرو خوشی ههردوو جیهان. نیش و کاری ژیری نه وه نی یه که چاودیر و بریار دهر بی به سهر ناین و بریاره کانی ناین دا، بهم رهنگه هه رچی به دل بوو وه ری گری و رهوای بدا، هه رچی به دل نه بوو وه ری نه گری و رهوای نه دا، واته پنیویسته له سهر ژیری به هه موو دلنایای یه که وه و به بی رهخنه و سهر لی کردنه وه، پنیویسته وهرگرتن و رازی بوونی به هه ر بیرو باوه ر و بریاریک که بزانی له لایه ن خواوه هاتوو، نه مه شتیکی ئاشکرایه و جیگه ی گومان و دوو دلی نییه.

نه م ناین و په یامه له گه ل ژیری نه دوی و فرمان و بریاره کانی ئاراسته ی ژیری نه کات، بهم شیوه یه که بیدار و ئاگاداری نه کات و ته می نه کات، بوی روون نه کاته وه که چۆن وهرگری و رهفتاری پی بگات، نه ک بهم جوړه ژیری یه بریاری له سهر بدا و بتوانی ده ست کاری تیا بگات و وهرگرتن و وهرنه گرتنی به ده ست بیته، به لکو به پینچه وانوه بریارو فرمانه کانی ناین چه کم و بریارده ر و کار به ده سته به سهر ژیری دا، پنیویسته له سهر ژیری که وهریگری و گوئی رایه ل بیته به بی گرو گرفت و به پی توانا هه لسی به فرمان و بریاره کانی ناین، نیترنایانه وه ی که ناین هیناویه تی ناسراو و ده ق پیوه گراو بیته یان نه ؟ به کورتی: نیش و کاری ژیری له باره ی ناین و بریاره کانی یه وه نه وه یه که گوئی بگری و نه وه ی ئاراسته ی نه کری و وه ری گری و تی بگات له مه به سته که ی، نیتر دوا ی نه وه بیجگه مل که چی و گوئی رایه لی ی ری هیچی تری نییه.

نایینی ئیسلام له باره ی ژیری یه وه - وه که له هه موو کارو بریاره کانی تری دا - میانیه و ناوه راستی گرتوو: نه ژیری نه کات به ترازوو و چه کم بۆ هه لسه نگاندنی هه موو شتی - که له راستی دا نه وه گپزانی یه تی به خواو په رستراو - وه نه به بی نرخیش

سهیری نهکات لهبارهی رینموونی و نایینهوه، وهک که نیسه که پیویستی نهکرد لهسه
ژیری که مل کهچ و گوئی رایهلی کویرانه بیټ بو هه موو کارو بریارهکانی ههچهند شتیکی
نهگونجاو بن و به ناشکرا دژو پیچهوانه ی ژیری و زانیاری راستهقینه بن!

نیسلام لهگه ل ژیری نه دوی و قسه نهکات تا تی بگات له فرمان و بریارهکانی،
بهنامه ی ریک و راستیشی بۆداناره، به پینی نهو تیفکری و ورد بیتهوه له هه موو بریارو
فرمانهکانی، ههچ شتیکیشی ناراسته ناکات که دژی زانیاری و نهگونجاو بیټ لهگه ل
ژیری دا، ئینجا له پاش نهوه ئیتر پیویستی کردووه که ژیری مل کهچ و گوئی رایه ل و
فرمانبهر بیټ. نهو بهنامه ریک و راسته ی که دایناوه بو ژیری بهرامبهر و هه رکارو
بریاریک که له خواوه هاتی نه مهیه: که ژیری بهرنگاری کارو فرمانهکانی نایین نهکات به
بیرو باوه ر و بریارهکانی خوی که له پینشه وه ناسراو و دهق پینوه گیراو و بی بپروا پی
کراویته ی، ریکه ی راست و بهنامه ی راست بو بهندهکانی خوا نه مهیه که هه موو بۆچوون و
بیرو باوه ر و بریارهکانی دامه زینن لهسه ر نهو بیرو باوه ر و بریارانه ی که لای خواوه
هاتوون، چونکه شتیکی ناشکرایه نهوه ی لای خواوه هاتووه راست و تیرو تهواو تره له هه ر
شتیکی تر له جیهان دا، پاک و بی له که یه به وینه ی پاک و بیگه ردی پهروه ردگاری ناده می
و بوونه مه ر، هه ر شتیک سه رچاوه که ی بهنده بیټ - هه رچهنده راست و رهوا ییش بیټ - هه ر
پاک و بیگه رد نی یه و دهست نه دات بو هه له و لاری به وینه ی ناده می ی، کهواته بریارهکانی
نایین کاتی ده رکهو تن که له لایه ن خواوه هاتوون، بهراورد ناکرین لهگه ل ههچ بریاریکی تر که
له م جیهانه دا هه لقلو لابی، ناگو نجی نهوانه ی که لای خواوه هاتن هه لسه نگینرین به ههچ
سهنگ و ترازوویهکی تر، هه رکه سینک بهروای لهسه ر نه مه نه بی که گوتمان نهو کهسه زور
دوو ره له ژیری و تیگه یشتن، وه هه رکه سینک بیهوی به بیرو ژیری خوی بریارهکانی نایین
هه لسه نگینن و بزاره و دهست کاریان تیا بگات، نهو کهسه وهک نهزان و نهفامه په یومندی به
نیسلامه وه نی یه و له نیسلام ده رچووه. کهواته هه ر بریاریکی خوا گه یشت به هه رکه سینک
سهبارت بهم بوونه مه ره، یان سهبارت به ناده می ی و هه ر دروست کراویکی تر، یان له
باره ی هه ر فرمان و جلهوگیری و رهوا دان و قهدهغه کردنی که وه، بیگومان هه ر نهو بریاری
خوا راست و رهوا یه و پیویسته به هه موو نارامی یهکی دلنه وه وه رگیری و بهروای پی بهینری
و گوئی رایه لی بکریټ. بو وینهکانی که خوا نهفرموی: ﴿الله الذی خلق سبع سماوات و
الارض مثلهن﴾ خوا که سینکه که جهوت ناسمانی دروست کردووه، وه له زهویش دا وینه ی

نهوانی دروست کرد، نهفرموی: ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا

وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ﴾ نایا نهوانی که پروایان نههیناوه نهیانزانیه که ناسمانهکان و زهوی له پینشوه نووسابوون پینکوه و یهک شت بوون، نینجا نینه له یهکمان جیا کردنهوه و جیامان کردنهوه، نیتر مهبهست له یهکیتی و جوی کردنهوه هر باریک بیی، وه که له سوره تی (الانبیاء) دا باسمان کرد لهکاتی تفسیری دا که له پینش نهم سورهتوه تفسیرمان کرد، هموو شتیکی زیندوومان له ناو دروست کردوه، نیتر مهبهست به زیندوو هر گیان لهبر بییت، یان هر شتیکی تر که زیاد نکات و پهره نهسینی، یان نهفرموی:

﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ كَالْفَخَّارِ﴾ خوا نادمی ی دروست کرد له قورنکی وشکی رهق که تهقی لی بدری دنگ نهاداتوه، به وینهی سوالت و گوژه و دیزه، مهرهها هر نایهتیکی تر که هاتبی لهبارهی نهم بوون و بوونهوهرو زیندوهوهرو شتهکانی ترهوه، کاتی که نهو جوژه شتانه نهفرموی، دیاره ههق و راست نهویه که خوا نهفرموی، دهی هیه کسینی تر نابی بلی: زانین و بهراورد و لیقولینهوهی من شتیکی تری لایه، چونکه هرچی لای نهوه همووی دهست نهادات بو ههله و ری پی نهبردن و ناراستی، بهلام نهوهی که خوا بریاری لهسر دابی به هیه کلوجیک دهست نادا بو ههله و ناهقی. کاتی که خوا نهفرموی: ﴿رَمَن لَّمْ يَجْعَلْ يَمًا

أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ هرکسینک حوکم نکات بهوهی که خوا ناردی یه خوارهوه، نهو کسانه بی پروای تهاون، یان نایهتهکانی قهدهغه کردنی سوو خووی، یان نایهتی قهدهغه کردنی بهره لایی و رووتی نافرته، مهرهها هر فرمان و بریاریکی تر له هر بار و روویهکی تر دا ههیه، هرکسینک شتی وا بلی بیگومان نهو کسه نابرووی خووی نهبات هرچونی نهبی بهبی پروا و له نایینی نیسلام لهرنهچی و پهیههندی به نیسلامهوه نامینی. نهوهی که خوا دایناوه و بریاری داوه لهبارهی بیرو یارهوه بوچوونهوه، یان لهبارهی بهرنامهی ژیان و رژیمی ژیانوه، هموو یهکسانه و به هیه کلوجیک جیا ناکریتهوه و دروست نی یه بو هیه کس جیاوازی بخاته نیوانیانهوه، بهم رنگه لهبارهی بهرنامهی ژیانوه چهرخ و کات گوپاوه و نهبی لهگهل بارو بای چهرخ و روزگارد ا بگهین، بیگومان نهگر نهو قسه راست بویه خوا کاتی دیاری نهکرد بو نهو جوژه شتانه، دهی که نهیکرد نهبی نهوهی که خوا دایناوه بو هموو چهرخ و کاتیک چوون یهک و گونجاو و ریک و پیک بن،

هرکه سیك تاوا نه‌لی و بپروای به‌مه نه‌بی نه‌بی لای وا بی که خوا له هیندی شت بی ناگا بووه، به‌لام به‌نده‌ی خویری زانا و ناگاداره پئی!!

به کورتی هر یرو باوه‌رو بوچوون و بریار و یاسایه‌ک که به قه‌تعی له نیسلام دا هاتبی نه‌بی بپروای ریک و پیک بیی پی و به بی دوو دلی و نیگه‌رانی و هرگیری، هر به ناوی نیسلامیشه‌وه، وهرنه‌گرتن و پروا نه‌بوون پی، وهرنه‌گرتن و پروا نه‌بوونه به نیسلام. به‌لام ژیری ری هیه تیکوشان بکات له جوړو شیوه‌ی به‌دی هینانی نه‌وه‌ی که نیسلام هیناویه‌تی، بو وینه: پرس و را وهرگرتن که پی نه‌گوتری: (شوری) به‌ندیکی گرنکه له نیسلام دا و پیوسته بی و ره‌فتاری پی بگری، به‌لام که شیوه‌یه‌کی تایبه‌تی نه‌کراوه بو به‌دی هینانی، ژیری ری هیه تیکوشان بکات له شیوه و چونیتی به‌دی هینانی دا به گویره‌ی به‌رژه‌وه‌ندی ی و گوپانی باوی جیهان، به مرجیک دژایه‌تی روونده‌ا به‌رامبه‌ر هیچ به‌ندو بریاریکی نیسلامی.

۲- له و سئ شته گرنکه‌ی که نم نایه‌ته سهرنجی بو رانه‌کیشی بریتی به له و هرکه زور گوره و گرانه‌ی که خراوته سهرشانی نه و فروستادانه - سه‌لامی خویان لی بیت - له یه‌که‌مجاره‌وه، نینجا له پاش نه‌وان نه‌وانه‌ی که پروایان هینا پی یان، نه‌وه هرکه قورس و گرانه‌ی که خراوته سهرشانیان به‌رامبه‌ر ناده‌می ی، بیگومان چاره‌نوس و پاشه‌روژی ناده‌می ی له هر دوو جیهان دا به‌ستراو به فروستاده و شوین که‌وتوه‌کانیانه‌وه، به جوړی بنه‌ره‌تی خوش به‌ختی و به‌خت شهرپی و نه‌جرو پاداشت و توله‌ی مردومان له جیهان و له روژی دواپی دا، له‌سهر نه‌و راگه‌یاندنی نه‌وانه. به‌لی به‌راستی کارو پیشه‌که‌یان زور گوره و گرنکه، جا له‌بهر نه‌وه فروستاده‌کان - درودیان له‌سهر بیت - نه‌و کاره‌یان زور به گوره و قورس سه‌یر نه‌کرد، غم و په‌ژاره‌یان هر به‌لای نه‌وه‌وه بوو، نه‌ترسان له‌هر کم و کوپی یه‌ک که بیان بیت له و باره‌یه‌وه، خوایش کاره‌که‌ی به‌قورس و گوره نیشان نه‌دان، نه‌وه‌تا نه‌فرموی به پیغه‌مبه‌ر (ﷺ):

﴿اِنَّا سَأَلْنَاكَ عَلَيْنَا قَوْلًا ثَقِيلاً﴾ بیگومان نیمه و تراونکی قورس و گرانت ناراسته نه‌که‌ین و نه‌یده‌ین به‌سهرت دا، به‌لی کاره‌که‌یان زور گوره و گرنکه بوو، کاری ژیان و مردنی مردومان، کاری خوش به‌ختی و به‌خت شهرپی یان، کاری پاداشت و توله و سزایان، کاری نم ناده‌می ی و ناده‌میتی یه، که نم نایین و په‌یامه‌ی پی رانه‌گه‌یه‌نری، نینجا نه‌ویش وهری گری و شوینی بکه‌وی، یا وهری نه‌گری و به دژی ه‌لسی، یان پی ی

رائهگه يهنرى، ئەر كاتە ئەمويش بەلگە و بىيانووى ھەيە لاي خىواي خۇي، دەين و ھەوالى
 بەد بەختى و گومپايى يان لە جىھان دا بە ئەستۆي ئەر كەسەيە كە راگە ياندنى پى
 سىپىرا بىت و ئەمويش راي ئەگە ياندبى! ئىنجا بىنگومان فروستادەكانى خوا - سەلامى
 خىوايان لى بى - ھەلسان بە راگە ياندنى خىوايان بە رىك و پىكى، سىپاردەي خىوايان
 گە ياند بە جىزى خۇي، بە پاك و خاويىنى رۇيشتن بۇلاي پەرەردگار يان بە سەربەرزى
 و رو سوورى، چونكە راگە ياندنەكە يان ھەر قەسى روت نەبوو، بەلكو لەگەل و تن و
 قەسەيش دا بوون بە پىشەوا و نمونە لە كەردەوہ و تىكۇشانىكى ھەمىشەيى بى و چان
 دا، بۇ نەھىشتن و لابردنى ھەر كۆسپ و گرى يەك، ئىتر ئەر كۆسپ و گرى يانە
 پىروپاگەندە و دەم بازى و چەنە بازى بووبى، بۇ دوودل كەردنى بىرواداران و رى گرتن
 لە بىروا ھىنان و شىرىن كەردنى گومپايى لە دل و دەروونيان دا، يان ھىزو دەسەلاتىكى
 سەركىش بووبى كە بە زۇر رى گرتبى لە بانگ كەردنى مەردومان بۇ ئايىنى خوا، بە
 ھەرشىوہ يەك بۇي كرابى نازار و ئەشكەنجەي بىروادارانى دابى، وەك پىغەمبەرمان (ﷺ)
 ھەلسا بە لابردن و نەھىشتنى ئەر ھەموو كۆسپ و گرى يە بە ھەموو جۇرەكانى يەوہ،
 ئىنجا لە پاش پىغەمبەرى نازىز (ﷺ) ئەر ئەر كە گەورەيە مايسەوہ بەسەر شانى
 بىروادارانەوہ، رزگار بوونيان نى يە لى مەگەر بە راگە ياندن، لەسەر ھەمان رى و
 بەرنامە كە پىغەمبەر (ﷺ) لەسەرى بوو، چونكە پەيامەكەي ھەر ئەر پەيامەيە، ئادەمى
 يەكە ھەر ھەمان ئادەمى يە، گومپايى و لادان و كۆسپ و گرىكان ھەر ھەمان شتن،
 چەند ھىزى سەركىش لە كەمىن دا يە كە رىگرى ئايىن و بانگ كەرانى رىگەي خىوان كە
 ئەرەن زۇر بەھىزو بەتەن تر و لىزان ترن بۇ گومپا كەردن و ترازاندن لە رىگە راستەكەي
 خوا. ھەلوئىست ھەر ئەر ھەلوئىستەيە وە خەلكى ھەر ئەر خەلكەيە.

پىويستە راگە ياندن بە وتن و بە كەردەوہ بە جۇرى راگە يەنەرەكان بىن بە نوئىنەر و
 ئاويئەيەكى بالانما بۇ ئەرەي كە راي ئەگە يەنن، راگە ياندن بە نەھىشتن و لابردنى ھەموو
 كۆسپ و گرى يەك كە رى ئەگەرن لە بانگ كەران، ئەگەر بەو جۇرە نەكەن راگە ياندن نى يە و
 بەدى نايەت، بىنگومان ئەم كارو فرمانە شتىكى پىويستى ئاشكرايە و ھىچ فېرۇ فېلىك ناكرى
 بۇ لادان و خۇشاردەنەوہ لى ي، ئەگىنا ئەبى چ سوود و نرخیك بىي بۇ ناردن و رەوانە كەردنى
 ئايىن و فروستادەكان، ئەبى مەبەستى خوا پىك نەيەت لەو ناردن و رەوانە كەردنەدا.

ئەو كەسە كە بلى: من مۇسلمانم يان ئەبى ئايىنى خوا راگەيەنى و ھەلسى بە ئەركى سەرشانى خۇي، يان رزگار بوونى نابى ئە لە جىهان و ئە لە رۇژى دوايى دا، ئەو كەسەي كە لاقى مۇسلماننىتى لى ئەدات، ئىنجا ھول و تىكۆشان و راگەياندىنى نەبى ئەو كەسە بە كردهو شايەتى ئەدات بە پىنچەوانە و دژى ئەو لافەي كە لى ي ئەدا، دژو پىنچەوانەي ئەو شايەتمانەي كە بە دەم ئەيلى. شايەتى دان بۇ ئىسلام دەست پى ئەكات لە يەكەمجارەو لە خودى شايەتى دەرەكەو، ئىنجا مال و خىزانى، ئىنجا بنەمالە و خزم و كەس و تايغەكەي، بە جۇرى بىن بە نمونە و وینەيەكى راستەقىنە بۇ ئەو ئىسلامەي كە بانگى بۇ ئەكەن.

ھەنگاوى يەكەمى شايەتى مۇسلمان ئەو، ھەنگاوى دووھى بەمە ئەبى كە ھەلسى بە بانگ كردنى گەل و ئوممەت بۇ بەدى ھىنانى ئىسلام لە ھەموو ژيانى دا، شەخسى و كۆمەلەيەتى و ئابورى و پاشەكەوتى راميارى ئىنجا شايەتى دانەكەي دوايى دىت بە ھول و تىكۆشان بۇ لا بردن و نەھىشتىنى ھەر رىگرو كۆسپ و گرى يەك كە لە رىگەي ئىسلام و مۇسلمانان دا، ئىنجا ئەگەر لە ورنىگە بە داخۇي بەخت كردوتيا چوونە و كاتە شەھىدە و بە راستى شايەتیداو لە سەر راستى ئايىنەكەي، بەرووى سوورەو ئەچى بۇ حوزورى خواي خۇي.

۳- لەو سى شتە گەرە و گرنگانەي كە لەم ئايەتەو وەرئەگىرىن بىرىتى يە لەو مېھرەبانى و چاكە و بەھرە و داد و چاودىرى يەي كە خواي پەرەردگار بەكارى ھىناو لەگەل ئەم ئادەمى يەي كە زۇرپەي سەركىش و ياخى يە لە خواي پەرەردگار.

ئەو ھەموو ھىزو وزەي پى بەخشىو، وە ئامادەيى داوہ بۇ رىنمومايى و گومپايى و ژىرى پىداو كە ھەموو كامەرانى و بەختەو ھىرى ي بەستراو پى يەو. ئىنجا لەگەل ئەو دا ئەم ئادەمى يەي ئەداو تە دەستى و ھەوالەي نەكردو و تەنھا بۇلاي ئەو ژىرى يە، لەگەل ئەو ھەموو بەلگە و نىشانە روون و ئاشكرايانەشى خستوو تە بەرچاو كە مايەي رىنمومونى و بېوا ھىنان، چونكە خوا زانىو يەتى كە ژىرى ئارەزوواتى نەفس زۇر جار سەرى لى تىك ئەدات بە جۇرى چاك بە خراپ و خراپ بە چاك بزانى، بەلگە و نىشانە روونەكانىش زۇر جارن نەزانى و نەفامى ئەبىن بە پەردەيەكى ئەستور بە سەريانەو و دايان ئەشارن، بە جۇرى ھەستيان پى ناكرى، جا بەھۆي ئەو وە سەرنجامى رىنومايى و گومپايى ئەدايە دەستى ژىرى و ھەوالەي ژىرى ئەكرد مەگەر دواي ناردنى ئايىن و پەيام و راگەياندىن و روون كردنەو ھى ئايىن و پەيامەكە، لە پاش ئەو ھىش ھىشتا رى ي ئەدا كە ئادەمى ي بەرنامەي ژيان دابنى، بەلكو ئەو ھى كە دايە دەستى ئادەمى ي بىرىتى يە لە بەدى

هینانی ئەو بەرنامەییەکی که بۆی داناو، بە کردەوه له ژیان و رووداوی ژیان دا، ئینجا پاش ئەوه رژی داوه، بەلکو فرمانی داوه که ههول و تیکۆشان بکات لهم مولکه پان و فراوانه دا خێرو بیری ئەم مولکه پان و فراوانه دەستی خۆی بخات و بهکاری بهینی له خزمەت و بهرژوهندی خۆی و مەردمانی تر دا!! ئینجا بیر ئەکهینهوه لهو داد و دادپەروری یهێ که بهکاری هینا لهگهڵ ئەم ئادهمی یه دا، ئەوه تا ئەگەر فروستاده و پیتغه مبه رهکانی نه ناردايه - درودیان له سه ر بی - رژی ئادهمی ئەدا که ئەو نه نارندن بکه ن به به لگه و بیانوی لای خوا بو تۆله و سزا نه دانیان له سه ر تاوان و خراپه کاری یان، له گه ل ئەوه دا که ژیری پی دان، ئەو هه موو به لگه و رابه ره روون و ئاشکرایانه ی بو داناون که هه رکام له وانه شایه تن له سه ر تاک و ته نیایی خوا و زانی و ده سه لات و کاردرستی خوا. ئینجا پێویسته بیریکیش بکه ینه وه لهو چاودیری و مبه ره بانی و به ره و چاکه ی که به کاری هینا وه له گه ل ئەم ئادهمی یه دا، که ریزی گرت و هه لی بژارد بو جینشینی لهم جیهانه دا، له گه ل ئەو هه موو لاوازی و ناته واوی و ناله باری یه ی که هه یه تی، کردی به گه وره و ناغای ئەم زهوی یه پان و فراوانه، که به نه زه ر ئادهمی یه وه زۆر گه وره یه، ئەگه رچی له چا و پادشایه تی و ده سه لاتی خوا دا هه ر هه یچ چا و نا دا، ئینجا هه ر لهم ئادهمی یه ئەو هه موو فروستاده یه ی نار د بو ئەوه ی به پنی بهرنامه ی خوا جینشینی یه که ی به جی بهینی، چونکه ئەزانی ئەم دروست کراوی خۆیه له سروشتی پاکی خۆی ئەترازی، ژیری یه که ی هه له ئەکات، له بهر ئەوه حه وانه ی سروشت و ژیری یه که ی خۆیانی نه کردن، به لکو به فروستاده کانی دا بهرنامه ی بو نار دن، بیریاری دا که هه له و تاوان و خراپه کانیان لی نه گری هه تا ئەو بهرنامه یان پی رانه گه یه نری و پنی نه گه ن!!

بهراستی زۆر سه ر سو پ نه مینی له نه زانی و نه فامی هه رکه سی که لای وایی ئەم ئادهمی یه له وانه یه خۆی به خۆی بهرنامه یه ک دابنی بو ژیان، به بی پێویستی به رینموونی خوا و ئایین و فروستاده ی خوا، ژیری یه گه وره و هه لکه و تووه کان شایسته ی ئەوه ن که ئەوه ی په یام و ئایین رای نه گه یه نی، ئەمانیش نه توانن رایگه یه نن، بهراستی سه ر سو پ نه مینی له را و بیرو باوه ری وا!!

ئوه میژووی هه موو ئادهمی یه، نایا باسی ئەوه ی تیا یه که ته نیا ژیری یه ک بووه له جیهان دا که له خۆیه وه رژی بردبی به وه ی که هه ر ژیری یه کی بچووک و ئاسایی رژی پی بردبی به وه ی ئایین و په یامی خوا ره ؟ بیگومان هه یچ که س ناتوانی له هه موو میژووی ئادهمی دا ژیری یه کی وا بدۆزیته وه که شتی وای توانی بی ت و له ده ست هات بی ت، نه له

بۇچوونى بىرو باورپى و عەقىدەسى، وە نە لە خو و رەوشتى دەروونى، وە نە لە رژیىمى ژيان دا، وە نە لە دانانى تەنيا ياسايەك بۇ ئەو رژیىمە.

ئەوانەى ئەلین: گەرەترین ژیریى ژیریى (ئەرسطو) یە، ئینجا ئەگەر ئیمە بۇچوونەكەى ئەوان بەراورد بکەین لەگەل بۇچوونى ھەر موسلمانیکى ئاسایى لەو بارە یەو، بەراستى بۇمان دەرنەكەوى كە بۇچوونەكەى ئەو، وەك گرو گالى مندال وایە، بۇ وینە ئەلى: خوا ئەم بوونەوهرەى دروست کردو ئیتر لى ی گەرا، بۇ ئەوهرى کاروبارى خوى بە خوى بېروا، خوا گەرەترو بەرزترە لەوهرى كە تەگبیری ئەم بوونەوهرە بکات و بىر لە کاروبارى بکاتەو، بەلكو خوى ھەر بىر لە خوى ئەکاتەو! ھەرەھا ئەو گەرەترین ژیریى یە چەند گرو گالى تریشى ھەیە! بەلى لە چەرخى كۆنى میسریدا (ئەخئاتون) بە ژیریى خوى بېرواى ھینا بە تاك و تەنیایی خوا، بەلام ئەو تاك و تەنیایی یەى كە ئەو بېرواى پىى بوو زۆر جیاواز بوو لەو تاك و تەنیایی یە پاك و خاوینەى كە ھەر موسلمانیکى ئاسایى بېرواى پىى ھەیە، ئەو بېرواى ئەو تیکەل بوو لە زۆر شتى پېرو پووج كە لە راستى دا ئەئەگونجا لەگەل راستى دا، بە وینەى بېرواکەى (ئەرسطو). لەبارەى خو و رەوشتى یەو سەدان و ھەزاران نمونەمان دەست ئەكەوى لە ئاسایى یەکانى گەل و كۆمەلى موسلمان، كە ھیچ كەس لە تاقانە ھەكەوتووەكانى گەلەكانى تری جیھان بە تۆزى پى یان دا ناگەن، مەگەر لە دوورەوہ بە چاویان بگەن بە ئاسوى ھەرە بەرزەوہ.

لَٰكِنَ ٱللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ أَنزَلَهُ بِعِلْمِهِ

ئەم باسە ھەرچەند زۆر گرنگە و بە چەند قات لەم درێژە پێدانه دوایی نایەت، بەلام بەم ئەندازە یە کۆتاییمان ھێنا و ئەگەر پێنەوێت بۆ سەر تەفسیری نایەتەکانی تر، نامەدارەکان عیناد و سەرکێشی یان بەکار ھێنا لەگەڵ ئەم پێغەمبەرە (ﷺ) دانیا نەنا پێی داو شایەتی یان نەدا لەسەر راستی خۆی و ئەو قورئان و شەریعەتە یە که خوا ناردی یە خوارووە بۆ سەری، ئەوا بە کوێرایی چا و داخی دلی ئەوان خوا ئەفەرموی بە پێغەمبەرەکی (ﷺ) ﴿لَٰكِنَ ٱللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ﴾ بەلام خوا شایەتی ئەدات بە راستی ئەو قورئانە یە که ناردی یە خوارووە بۆ لای تو، ئینجا دلییای ئەکات لەسەر ئەو شایەتی یە و بەھێزتری ئەکات لە دەروون دا، دەست نیشان ئەکات بە بەرزی و بلندی قورئان که ئەفەرموی: ﴿أَنزَلَهُ بِعِلْمِهِ﴾ ناردی یە خوارووە بە زانینە تاییەتی یەکە ی خۆی که بی وینە یە و ئەو یە که ناردی بە دلی ھیچ کەسێک دا نەھاتوو، بە جوێک ناردی که ببی بە گەورەترین موعجیزە و ئاشکرا ترین بەلگە و نیشانە لەسەر پێغەمبەری پێغەمبەرەکی (ﷺ)، ئەواتا بەھۆی ئەو ھەموو عیلم و زانینە ی که تیا یەتی، چ ئەو ی پە یوھندی بە خوا و ئایینەو ھە یە، یان ئەو ی که پە یوھندی بە کاروباری ئادەمی یەو ھە یە لە دەروونی و کۆمەلایەتی و رامیاری و حوکمرانی... ھتد، بەھۆی ئەو ھەموو ھەوالە غەیبی یانە ی که ھینای لە رابردو کاتی ھاتنە خوارووە و داھاتوو، بەھۆی دارشتن و ھۆننەو ی وتە و قارەکانی، بە شیوہ یەکی نایابی بی وینە که ھەرگیز نەبوو و نایش بی، چەند جاری بەری بەری یەو لە ھەموو کەس که بتوانن لاسایی بکەن و وینە ی بلین، تا ئەو رادە یە بتوانن وینە ی کەمترین سورەتی بلین، ھول و تەقەلای زۆریشیان دا و لە سەرەنجام دا دەستە پاچەیی یان ئاشکرا بوو، بێجگە لە داموویی و تەریق بوونەو ھیچیان بۆ نەمایەو، بەھۆی ئەو زۆر دەسەلاتە ئاشکرای که ھە یەتی بەسەر گیان و دل و دەروون دا، تەنانتە گیان و دەروونی دوژمنە سەرکێشەکانی که نە یان ئەو یرا گو ی بگرن لە خویندنی، ئەک کاریان لی بکات، بەھۆی ئەوانە و چەند شتی تر که بە درێژی لەم تەفسیرە دا باس مان کرد - ھەک لە چەند کتییی تریش دا باس کران - بەھۆی ئەوانە ئەم قورئانە بوو بە موعجیزە و بەلگە یەکی روونی ھەتا ھتایی بۆ ئەم پێغەمبەرە و ئەو نایین و شەریعەتە ی که ھینای.

وَالْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿١٣٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدَّوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ
 ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ
 طَرِيقًا ﴿١٣٨﴾ إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٣٩﴾

خوا شایهتی نداد له سهر راستی نهو قورئانهی که ناردی و بهو زانینه تایبهتی یه ی خوی
 ناردی ﴿وَالْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ﴾ فریشتهکانیش شایهتی نهدهن، که یهکی لهوانه (جویرهئیل) ی
 نهینه که خوی قورئانی هینا لهلایه ن خواوه، پیغهمبهر خویشی نهو فریشتهی بینی که لی
 ی وهرگرت، خوا نهو شایهتی یه نهوات ﴿وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا﴾ خوا بهسه به شایهت لهسهر
 نهوی که ناردی یه خواوهوه بو سهر تو نهی پیغهمبهر، کهواته با جوولهکه و گاورد و بی
 بهواکان هر چهنه بازی بکن، نهو شایهتی دانه دلخوش کردن و دلنهوایی پیغهمبهری
 تایه (﴿﴾ لهو ههموو پیلان و سهرکیشی یه ی که بی بهروایان بهکاریان نههینا به تایبهتی
 جوولهکهی نهفرین لی کراو، مایه ی نارام دان و دامهزاندن و بههیزکردنی دلی موسلمانان
 بوو له یهکه مجارو سهرهتای سهردهمی مه دینه یان، بهرامبهر نهو هیرش و ههلمهته
 هه میشهیی یه ی که جوولهکهکانی مه دینه پی ی ههلمهسان. جا لهم کاته دا شوینی نهو
 هه ره شه سامناکه یه که ناراسته ی دلی بی بهروایان نهکات له پاش شایهتی دانی خواو
 مه لانیکه تهکانی لهسهر راستیتی قورئان و هاتنی لهلایه ن خواوه، نهفرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ
 كَفَرُوا﴾ بهراستی نهوانه ی که بهروایان نههینا له جیهان دا ﴿وَصَدَّوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ وه ری یان
 گرت له نایینی خوا، واته نیسلام ﴿قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ بیگومان نهوانه گومرا بوون به
 گومرا بوونیکی زور دور، چونکه نهوانه خاوهنی دور شتی پیسن: گومرایی خویان، وه
 گومرا کردنی مهردومی تریش، بیجگه لهوهیش گومرا کمر کارو پیشه ی شهیقان بهجی
 نههینتی، کهواته دور تره له ری راست و گهرانهوه و وازهینان بههیزتره له گومرایی دا،
 ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بهراستی نهوانه ی که بهروایان نههینا ﴿وَالظَّالِمُوا﴾ سته میان کرد له خویان به
 بی بهروایی و کردهوی خراب، سته میان له مهردومانی تریش کرد به گومرا کردنیان ﴿لَمْ يَكُنِ

اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ ﴿ نەبووہ خوا بەوہی لی یان خوش ببی، واتە لە زانین و مەیلی خوادا لی خوش
 بوون لی یان نەبووہ و تێپەری نەکردوہ ﴿وَلَا يَهْدِيهِمْ طَرِيقًا﴾ لە زانین و ئیرادە ی دا نەبووہ
 گەیاندن و خستنیان بۆ سەر هیچ رینگەیکە ﴿إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ﴾ بێجگە لە رینگە دۆزەخ، کە
 ئەیانخاتە ناو ئەو دۆزەخە بە جۆرێک: ﴿خَلَدِينَ فِيهَا أَبَدًا﴾ ئەمێننەوہ تیا ی دا بە ھەمیشەیی و
 بی پراڤەوہ، ﴿وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ ئەوہی کە باس کرا بۆیان لەسەر خوا ئاسانە و ھیچی تی
 ناچی! ئەو بەد بەختانە تەنیا ستەمی بی پڕوایی یان نەکرد، بەلکو لەگەڵ ئەوہ دا ستەمی
 رینگرتنیان کرد لە نایینی خوا، بەھۆی ئەوہو بە قولی چوونە ناو بی پڕوایی یەوہ، بە قولی
 چوونە ناو ستەمەوہ، لەبەر ئەوہ خوایش بە داد و دادپەرورەیی خۆی ئەو سەرەنجام و
 تۆلە ی بۆ دانان. ئەوانە بە مەیل و ھەلبژاردنی خۆیان ھەموو رینگەیکە لی بوردنیان
 لەخۆیان بپری لەبەر ئەوہ خوایش ریی لی خوش بوونی لی داخستن، ئەوانە بە مەیل و
 نارەزوی خۆیان ھەموو رینگەیکەیان لە خۆیان بەست بێجگە لە قاپی دۆزەخ، بە قولی خۆیان
 تی توپ دا، بە ھۆی ئەوہ شایستە ی مانەوہی ھەمیشەیی و بی پراڤەوہ بوون، خوا پەنامان
 بدات لە خەشم و سزای خۆی.

ئەم نایەتە ھەرچەند لە جوولەکە ی ئەو سەردەمە دا ھاتنە خوارەوہ، ئەو سیفەت و
 کردەوہ پیسانە بە تیرو تەواوی لەوان دا بوو، ھەرچەند بەو جۆرە بوو بەلام بە شیوہی
 گشتی مەبەستە و نەبەستراوہ بە ھیچ گەل و کۆمەل و کات و چەرخیکەوہ، ئینجا ئەگەر
 مەبەست بەوانە ھەرکەسێکی تاییبەتی بن کە خوا زانیوہتی لە جیھان دا ھەر لەسەر ئەو بارو
 کردەوہ ئەبن بە بی تۆبە و گەراڤەوہ، ئەو کاتە ھیچ مەرجێک پڕیار نادری بۆ تۆلە و
 ھەرەشەکە، ئەگەر مەبەست بەوانە بە شیوہی گشتی بی لەوانە ی کە لە جیھان دا تۆبە و
 پەشیمان بوونەوہ یان بووبی و ئەوانە ی کە بە بی تۆبە مردبن، ئەگەر بەم گشتی یە مەبەست
 بن، ئەو کاتە ئەبی مەرجی تۆبە نەکردن و بپرا نەھینان پڕیار بەدەین، واتە ئەوانە خوا
 ئەیانخاتە دۆزەخ بە بی پراڤەوہ ئەگەر لە پیش مردنیان دا نەگەڕینەوہ بۆلای خوا، لە پاش
 ئەو باس و بەیانە.

يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَعَامِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٧﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ

نينجا به شیوهی که گشتی بانگ نکات هه موو ناده می بو بپروا هینان بهم دواترین
فروستاده و په یامه می که خوا ناردنی، هر که س بپروا نه میننی خوا هیچ پیوستی پی نی به
و نهو که سه خوی زیان نکات، نه فرموی: ﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ﴾ نهی ناده می به تیکرایی، ﴿قَدْ
جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بنگومان هاتوو بولاتان نهو فروستاده می که نامه داره کان به
تهمای هاتنی بوون و موژده یان نه دا پی نی و هه ره شه یان نه کرد پی نی له بی بپروایان، نهو
فروستاده هه هات به هق و راستی به وه و هق و راستی پی به، واته قورنان و نایینی پاکی
نیسلام، هاتوو بولاتان له لایه ن پهره ردگار تانه وه، که واته بهم قورنانه پهره رده تان نکات و
نه تانگه یه نی به راده و پله می ته وای خوتان ﴿فَنَامِنُوا﴾ که واته بپروا بینن، بپروا بینن بهم
فروستاده و بهم نامه و نایینه راسته می که پی یه تی ﴿خَيْرًا لَكُمْ﴾ شتی بکن و به دوی شتی
دا بگرین که چاکه بو تان، چونکه پاک و خاوینتان نکات له چلک و چه پله می دیوی نهرو
ناوتان، ناماده و شایسته تان نکات بو خوش به ختی و به خته وهری نه بپروا، ﴿وَإِنْ تَكْفُرُوا﴾
نه گهر بپروا ناهینن ﴿فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ نهوا بنگومان هرچی وا له ناسمانه کان و
هرچی وا له زهوی دا هر هینی خوی به و مولک و دروست کراوی خوی به، واته نه گهر بپروا
ناهینن بنگومان خوا هیچ پیوست نی به به نیوه و به بپروا هینانی نیوه، خوا دهسه لاتی
هه به سسر سزادان و توله سندن لیتان، چونکه هرچی وا له ناسمانه کان و وا له زهوی دا
هر هینی نه وه، ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ خوا هه همیشه زانایه به هه موو شتی که هیندی لهو شتانه
بپروا نه هینانی بی بپروایان، خوا لیزان و کاردرسته له هه موو ته گبیر و کرداری دا که یه کی
له وانه سزادانی بی بپروایان و تاوانبارانه.

لهو چه ند نایه ته می رابوردودا گهر دش و خولانه وه می کرد به دل و نهروون له گهل
جووله که کاند، لهو چه ند نایه ته دا پاکیتی عیسا و دایکه پاکه که می ده رخست لهو دهله سه
بوگه نانه می که جووله که می ناپاک دهست هه لبه ستیان کرد سه بارت بو نهو دووانه پاک و

خاویڼه، له گڼ باسی هیندی له کردهوی ناراست و ناهق و لاری و سرکیشی و نالهباری یان، نه فرینی خویان لی بی. نینجا لهم چند نایه تی داهاتووه دا باوه پری راست و عقیده ی راست روون نه کاته وه سه باره ت به حزه تی عیسا، نهو زیاده رهوی به به درو نه خاته وه که مه سیحی یه کان کردیان له باره یه وه، مهروه ها نهو هموو قسه و رای پړو پوچ و بیرو باوه پری بت پرستی یه که و هر گرا له چند گڼ و میلله ته کانی تره وه و تیکه لی نایین و شریعه ته پاکه که ی حزه تی عیسا کرا، نیتراو قسه ی پوچی نیغریقی یه کان و رومانی یه کان، یان پړو پوچی چرخ ی کونی میسری یه کان و هیندی یه کان!

قورثان نایین و عقیده ی نامه داره کانی پاک و خاویڼ کرد و باره راست و رهوا که ی که خوا ناردی له تورات و نینجیل دا دهرخست، بزراهی نهو هموو دست کاری و شتی پړو پوچه ی کرد و به دروی خسته نه وه، هرچونی بیرو یا وړ و عقیده ی بت پرسته کانی شی به درو پړو پوچ دهرکرد که پنج بهس بوو بوو له نیوه دورگی عهره ب دا، وه نایین و عقیده ی راست و پاکه که ی حزه تی نیبراهیمی دهرخست، که نهوانه لاف و گزاف نه وه یان بوو که وان له سر نهو نایینه وه هر ته پ و توژ و راو بریاری لارو چوت که له لایه ن نوزان و نه فامانه وه دست هه لبه ست کرابوون و سه پینرا بوون به سر نایینه پاکه که ی حزه تی نیبراهیم دا. هرکام لهوانه ی به درو خسته وه و به پړو پوچ و دست هه لبه ستی دهرکرد!

قورثان ته نها نهو بیرو باوه پرانه ی رت نه کرده وه، به لکو هات بو نه وه ی عقیده و بیرو باوه پری راست و رهوا له باره ی خواوه به بی گهر د و توژ دهربخات، هر لادان و زیاده رهوی و که م و کوپی یه که له لایه ن ناده می یه وه هات و رووی کرده نهو عقیده و بیرو باوه پری هرکام لهوانه دور بخاته وه و هرچی لاری یه که پیدا بووه راستی بکاته وه. له قورثانه وه دهرنه که وی هر هه له و لادانیک که بووه له بوچوونی (نهره سطو) دا له باره ی تاک و ته نیایی خواوه که له (اینا) دا دای هینا، مهروه ها هر هه له و لادانیک که هه بووه له بیرو باوه پره که ی (افلاطون) ی نه سکه ندهری یه له پاش له دایک بوونی حزه تی عیسا، هرچی بیرو باوه پری پیش و پاشی نهوان، قورثان هموو نهو هه له و لاری یانه ی پی راست نه بیته وه، که هرچی نهو بیرو باوه پرانه یه هاتوون له تروسکه رووناک ی ژیری یه وه، که نهوش به

تهنیا بهس نی یه و پیوسته ژیری پشت ببهستی به رینموونی ناسمان و کومهکی و دهست گرتنی په یامی ناسمان.

نهوی که لهم چند نایه تدها باسی نکات مهسه لهی بپروا به سی خویه و کوپرتی
حزرتی عیسا بو خوا که به نهفامی ی و نهزانی هینران و تیکهلی نایینی عیسا پیغه مبه
کران و بهوی نهووه نایینه راسته کهی خوا رویش و نهو عه قیده و بپروا پوچه هاته کایه
و شوینی! کاتی نیسلام هات نهو بیرو باوهره ی که هموو مهسیحی یه کانی لهسر بوو - به
هموو مهزه به جیاوازه کانی یهوه - نهه بوو که خوا یه کیکه و له سی نهسلدایه: (اب، ابن،
روح القدس، وه عیسا کوپه کیه، نینجا له پاش نهوه چند مهزه بیگ پیدا بوو سه بارهت به
عیسا، نایا سروشتیکی تیکهلی هیه له خویه تی و ناده میتی؟ یان هر سروشتیکی
خویه تی هیه؟ نایا خاوه نی یهک نیراده و پله یه له گه ل جیاوازی هردوو سروشته کهی دا؟
نایا نه میس وهک (اب) هر بووه و هر قه دیمه یان دروست کراوه له پاش نه بوون؟ بهو
شیویه چند کومه ل و مهزه بیگ پیدا بوون، لهسر نهوه چند جهنگ و کوشتن و برین و
ناواره کردن بهرپا بوو له ناو نهو خاوه ن مهزه باندها، وهک له مه و پاش له سورته تی (المائدة)
دا به یارمه تی خوا به دریزی باسی نه کهین، نهه بیرو باوهره پوچه که کهوته ناو مهسیحی
یهکان، همیشه روشنیره کانیان دژی بوون، بهوی نهووه پیای کیسیسه له هموو بارو
روویه کهوه هه ولیان داوه بو چسپاندنی نهو باوهره لاره، که یهکی لهو ری یانه نهه بوو که
نه یانگوت: نهه شتیکی نهز انراوه و نیمه تی ناگهین مه گهر روژیک که پهرده لبری بهسر
هرچی وا له ناسمانه کان و زه ویدا!

با لیره دا بوهستین و زیاد لهسهری نه پوین و بیینه وه سر نایه تهکان و تهفسیریان،
نهفه رموی: ﴿بَتَّاهِلَ الْكِتَابِ﴾ نهی نامه داره کان - واته مهسیحی یهکان - ﴿لَا تَمَلُّوا فِي
دِينِكُمْ﴾ زیاده رهوی مهکن له نایینه که تان دا، بهم رهنگه تیپه رن لهو سنوورانه ی که
بو تان دیاری کراوه، چونکه زیاده رهوی وهک کهم و کوپی کردن هردوو لادانه له نایین و
رنگه راسته کهی خوا، یهکی لهو زیاده رهوی یانه یان نهه یه که عیسیان له راده و پله ی
بهنده یی و پیغه مبه رنتی بهرز کرده وه بو راده ی خویه تی!

وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ. وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ أَنْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهُ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾

زیاده رهوی جووله که کان له په ست کردنه وهی راده و بهرزی عیسا و دایکی دا - سهلامی خویان لی بی - دست نیشانی بو کرا له نایه ته کانی پیشودا، له بهر نهوه لیره دا نهوه ناکهین بهوینه و نمونه، نامه داره که مان بری به سر مسیحی یه کان دا. ﴿وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ﴾ هیچ نه لنین له باره ی خواره بیجگه له وتو قسه ی راست، که بریتی یه له وهی خوا بی وینه وتاک و تنه نیایه و پاکه له وهی که کوپ و هاوسه ری بی، وه له وهی یه بگری له گهل شتیکی تر، یان بگوپی و بی به شتیکی تر یان بچینه ناو شتیکی تر، یان سی یه می سی خوا بی، واته له خوتانه وه هیچ نه لنین و هیچ دست مه له بست نه کن، به لکو شتیکی بلین که ده قیکی له سهری له لایه ن خواره، یان به بیگومان رابه رو به لگه یه کی ژیری ناشکرای له سر بی.

خوا به پی ده قه ناسمانی یه کان و به لگه و رابه ره ژیری یه کان پاکه له وینه و هاوبه ش، داهینه رو دروست کهره بو هموو شتیکی تر، داهینه ری و دروست کردنه که ی داخوزه بو نه وهی که جیاواز بیته له دروست کراوه کانی، نینجا باری راسته قینه ی عیسا و دایکی روون نه کاته وه تا نهو زیاده رهوی که رانه بگرینه وه له زیاده رهوی کردنه که یان و بینه وه بو سر ریگه راسته که ی خوا، نه فرموی: ﴿إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ﴾ پیروز و به فر که عیسا ی کوپی مریه مه ﴿رَسُولَ اللَّهِ﴾ هر پیغه مبر و فروستاده ی خواجه ﴿وَكَلِمَتُهُ﴾ پیک هینراو و به دی هینراوی وتی خواجه که هر کاتی ویستی هر شتیکی بی نه فرموی: ببه، نیر نهو شته ش نهی به بی دواکه وتن، یان مه به ست نهو مزگینی یه که خوا دای به مریه له سر زوبانی فریشته یه که له سر هر بار نایا مه به ست نیازو نیراده ی خوا به بی وت، یان له گهل و ته که ییش دایه، به هر جور مه به ست بی ﴿أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ﴾ خوا نهو ته یه ی نارد بولای مریه و گه یاندنی پی، به هوی نه وه وه عیسا له سکی دایکی دا دروست کرد به بی پیوستی به باوک و ناوی باوک - وه که بهو جوړه باوه بو هموو روله و نه وه کانی تری نادم - وه نابی سر بگریته وه له دروست کردنه ی عیسا له سکی دایکی دابه و فوهی

که (جویره نیل) کردی به یه خهی کراسه که ی مریه م دا، وه کو نه فرموی: ﴿أَلْقَهَا إِلَى مَرِيَمَ﴾
 واته دروست کرا به فویه که له لایه ن (روح الله) وه که (جویره نیل) ه. به چند جور یکی تریش
 ته فسر کرا وه ته وه و هر کام نه گونجین و وتراون، به لام لهم کاته دا نه م هم هلبژارد و به لامه وه
 جوان بوو.

﴿فَتَامُوا بِاللَّهِ﴾ که واته بپروا بینن به خواو خویه تی تایه تی بکه ن به نه وه وه و ره وای
 مده ن بو هیچ که سینی تر ﴿وَرُسُلِهِ﴾ وه بپروا بینن به فرو ستاده کانی به تی کپایی، هیچ کام
 له وان به رز مه که نه وه بو راده و پله ی خویه تی ﴿وَلَا تَقُولُوا لَنْ نَكُونَنَّهُ﴾ نه لین: خواکانمان
 سیانن: (الله، عیسا، مریه م). یان خوا سیانه به م رنکه یه که به جه وه مری یه ت، سیانه به
 نوقنومی یه ت، وه مه به ست به نوقنومه کان سی سیفه ته: (وجود و علیم و حیات) و هر کام
 له م نوقنومانه خویه، ﴿أَنْتَهُرُوا﴾ کو تایی بینن له و ته ناراست و ناروه وایه که ده ست
 هلبه ستان کرد و داتان هی نا له نایینی خوادا، به شوین که وتن و لاسایی کردنه وه ی بت
 په رسته کان ﴿خَيْرًا لَّكُمْ﴾ نه کو تایی هی نانه باش نه بی بو تان، یان مه به ست نه وه یه: شتی
 بکه ن و به وای شتی که دا بگه رین و شتی بلین که چاکه بو تان، نه وه ش تاک و ته نیایی و پاکی
 خویه له هه مو هاوبه ش و وینه یه که، که هه مو پیغه مبه ران بو نه وه هاتون، ﴿إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهُ
 وَاحِدٌ﴾ نه وه که سه ی که ناوی (الله) یه هر نه وه خویه یه که و تاک و ته نیایه. ﴿سُبْحَانَكَ يَا
 يَكُورُ لَهُ، وَلَهُ﴾ پاک و بی گهرده له وه ی که هیچ کو پ و روله یه که بی بو ی، چونکه سک و زاو
 روله بو نه وانیه که نامینن و له و رنکه یه وه ژبانیان درنزه بکیشی، ده ی خوا هر بو وه و هر
 نه مینن و بی پیویسته به هیچ شتی که، کو پ و روله به ش و پارچه یه که له باوک و دایک، ده ی
 هرچی و له ناسمانه کان و زهوی دا یه کسر دروست کراو و مولکی خویه و ناگونجی به ش
 و پارچه ی نه و بن، وه کو نه فرموی: ﴿لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ هر هی نی خویه به
 دروست کردن و به خاوه نی و به مولکایه تی هرچی و له ناسمانه کان و هرچی و له زهویدا
 ﴿وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلاً﴾ به سه خوا به وه ی چاودیر و پاریزهر و هه مو شت بدریته ده ستی و
 حواله ی نه و بگری، که واته هه مو شت پیویسته به و نه وه هیچ پیویستی نی یه به هیچ
 که س و به هیچ شتی که، که واته چون ره وانه درنزه بو نه وه کو پ و روله، که ما فی که می که که
 پیویستی بی بی به کو مکه و یارمه تی ده رو له پاش خوی بین به جینشین و جیگر بو ی!!

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفَ عَنْ

عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾

ئینجا همیتر شهروا لهسهر راست کردنهوهی عهقیدهو بیرو باوهر، بهمهی روونی نهکاتهوه که ههردوو شت له نارادایه: خوابهتی، بندهیی: خوابهتی یهکی تهنیا بو خوابی تاک و تهنیا، وه بندهیهکی گشتی بو ههموو دروست کراوهکانی خوا به پیغهمبران و به ههمو فریشتهوجنوکه و ئادهمی یهوه، نهفرموی: ﴿لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ﴾ ههگیز مهسیح - واته عیسا - سهپینچی ناکات و بیزار نی یه و خوابی به بهرز نازانی لهوهی بندهیهک بیئت بو خوا، بهم رهنگه ههمیشهیی بیئت لهسهر پهستن و گوئی رایهلی بوئی که کار و پیشهیی بنده نبی نهوه بیئت. بیگومان بندهیی بو خوا پایه و پلهیهکی زور بهرزو به نرخ و خوشهویسته بهلای عیسا و ههموو پیغهمبرانوه - سهلامی خوابان لی بیئت - وه مایهیی فهخرو شانازی یه، بهلام لهباتی نهوه لیرهدا فرموی سهپینچی ناکات... هتد، چونکه نهه نایهته هاته خوارهوه له وهلام و بهرپهچ دانهوهی مهسیحی یهکانی (نجران) دا، وهلام و بهرپهچ دانهوهیش به پئی پرسیار نهدریتهوه: نهه واقعه گوئیان به پیغهمبران (ﷺ): نایا لهبهرچی تو هارهلهکهی ئیمه لهکهدار نهکهیت؟ نهویش فرموی هارهلی ئیوه کی یه؟ نهوانیش گوئیان: عیسا، نهویش فرموی: من چی نهلیم دهربارهی؟ نهوانیش گوئیان: تو نهلینیت نهه بندهی خوابه. نهویش فرموی: هیچ عارو عهیب نی یه که نهه بندهی خوا بیئت. نهوانیش گوئیان با نهوه عار و عهیبه. ئینجا نهه نایهته هاته خوارهوه که نهه نهگهیهنی هیچ عارو عهیب لهوهدا نی یه و عیسا سهپینچی لهوه ناکات و به عهیب و لهکهی نازانی، نه مهسیح سهپینچی نهکات لهوهی بندهیهک بیئت بو خوا ﴿وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ﴾ وه نه فریشته نزیک خراوهکان سهپینچی نهکن و بیزارن لهوهی بندهی خوابن ﴿وَمَنْ يَسْتَنْكِفَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ﴾ ههکهسینک سهپینچی بکات له پهستن و گوئی رایهلی خوا و بیهوی نهوه له خوابی بسپرنهوه، وه خوابی به گهورهتر دابنی لهوهی نهه پهستن و گوئی رایهلی یه بکات ﴿فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا﴾ بیگومان سهپینچی کهران و گوئی رایهلان خوا ههموویان کو نهکاتهوه پیکهوه بولای خوابی له روزی دوایی دا، ئینجا موحاسبهه و پرسیاریان نهکات و ههراکام سهرهنجام و بهرهمی کردهوهی خوابان پی نههات،

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ. وَأَمَّا
الَّذِينَ اسْتَنكفُوا وَاَسْتَكْبَرُوا فَيَعَذِّبُهُم عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ
وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٧٣﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ

بهم جوړه‌ی که نه‌فرموی: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ ئینجا نه‌وانه‌ی که له
جیهان دا بپروایان مینابې و کرده‌وه چاکه‌کانیان کردبې ﴿فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ﴾ نه‌وانه نه‌جرو
کرښکاني خوځانیان پې نه‌دات به تیرو ته‌واوی و بهو شیوه‌ی که شایسته‌ن بوی سرو بهره
له‌گه‌ل بپروا و کرده‌وه‌کانیان دا، ئینجا سه‌رباری نه‌وه و زیاد له‌وه ﴿وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ﴾
زیادیان نه‌کات و به‌شی زیاتریان پې نه‌به‌خشی - که لای خوارووه‌ک‌ه‌ی نه‌ قاته - له به‌مرو
که‌رم و به‌خشنده‌ی خو‌ی، ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكفُوا وَاَسْتَكْبَرُوا﴾ نه‌وانه‌ی که سه‌ربینچی یان
کرد و خوځیان به‌زل نه‌زانی ﴿فَيَعَذِّبُهُم عَذَابًا أَلِيمًا﴾ نه‌وانه خوا سزایان نه‌دا به سزایه‌کی
نازار دهر هرچون شایسته‌ن بوی به‌پنی باو زانینی خوا ﴿وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا
نَصِيرًا﴾ ده‌ستیان ناکه‌وی له‌لایه‌ن غه‌یری خواوه هیچ دؤست و کاربه‌ده‌ستیک که کاروباریان
بگریته ده‌ست و ته‌گبیر و چاره‌سه‌ریان بکات، هیچ کومه‌ک و یارمه‌تی دهرنکیان ده‌ست
ناکه‌وی که رزگاریان بکات له سزا سه‌خته‌ک‌ه‌یان.

ثا بهو جوړو شیوه‌یه قورن‌ان قسه و بپیری راست و ره‌وا و زال و به‌رگری نه‌کراوی
خو‌ی دهربری له‌باره‌ی جه‌زه‌تی عیساوه (علیه السلام) که نامه‌داره‌کان لادان و زیاده ره‌وی
یان تیا کرد، ه‌روه‌ها دهریاره‌ی فریشته‌کانی خوا که زور له بت په‌رسته‌کان و بی بپروایانی
تریش لادان و زیاده ره‌وی یان کرد له‌مان دا، به تایبه‌تی نه‌فامانی عه‌رب که لایان دابوو، وه
ناویان نه‌بردن به‌کچی خوا‌ی پاک و خاوین له ه‌موو وینه و روله‌یه‌ک، لی‌ره‌و له چه‌ند
شوینتی تردا قورن‌ان به‌رونی دهری خست که بو‌چوون و باوهر نه‌بی له‌سه‌ر دوو شت
داه‌زری: خوايه‌تی و به‌نده‌یی، خوايه‌تی تنها بو‌خوا به‌بی هیچ هاوبه‌شیک، وه به‌نده‌یی بو
ه‌موو که‌سی تر، به‌گشتی و به‌تیکرایسی، بهو دوو شته په‌یوه‌ندی و په‌یوه‌ستی ه‌یه له
به‌ینتی خوا و دروست کراوه‌کانیدا.

خوای پرموردگار که داوا نکات له بندهکانی سەری بهندهیی بو داخەن و تەنھا ئەر
 پەرستەن و گوێ رایەلی هەر ئەر بن، هیچ جۆره پێویستی یەکی نی یە نە بهوان و نە به
 پەرستەنکەیان، به پەرستەن و بهندهیی ئەرمان مولک و پادشایهتی ئەر زیاد ناکات، وەك به
 یاخی بوون و بی بپروایی یان هیچ کەم و کوپی یەك روو ناکاته مولک و پادشایهتی یەکەیی.
 بەلام میهره‌بانە و پێی خۆشه بهندهکانی بزین به ژیانکی بەرزو بەرزنی ئادەمی یانە و
 جیاببنه‌وه له گیان له‌بهره‌کانی تر، پێی خۆشه بهندهکانی بزین به بوچوون و ههستیکی
 راست و ره‌واوه، بزین به نازادی و سه‌ربه‌ستی ته‌واو، بزین له‌ژێر سایه و سیبه‌ری دادو
 دادپه‌روه‌ری دا، دوور له هەر جۆره سته‌م و نا‌په‌روایی، خوای میهره‌بان پێی خۆشه
 بهندهکانی بزین بهو ژیانە به‌رز و به‌پزێه له‌م جیهان و زه‌وی یه‌دا، پێش هاتنی ژیا‌نی
 راسته‌قینه‌ی ئەر جیهان، بیگومان ئەر ژیا‌نه‌ش که باس کرا ده‌ست کهوت نابێ تەنھا به‌وه
 نه‌بێت که بهندهکانی خوا تەنھا خوا پەرستەن و هەر گوێ رایەلی ئه‌وین و هەر شوینی به‌رنامه
 و شه‌ریعه‌تی ئەر بکه‌ون له‌ دواترین شیوه‌که‌ی دا که پێغه‌مبه‌رمان (ﷺ) هینای، هەرچی
 نا‌راستی و لاری و سته‌م و به‌دی که له‌ جیهان دا روو بدا روو نه‌دا، هه‌موو ئه‌وانه‌ کانگاو
 سه‌رچاوه‌که‌یان لادانه له‌ شه‌ریعه‌ت و به‌رنامه‌که‌ی خوا.

له‌پاش ئه‌وه‌ی له‌م سووره‌ته‌دا باسی نا‌راستی و نا‌په‌روایی به‌رو باوه‌رەکانی تری
 له‌رخست، ده‌م کوتی بت پەرستان و نا‌پاکان و جووله‌که و گاوه‌هکانی کرد. له‌ پاش ئه‌وه
 ئینجا بانگی هه‌موو ئادەمی نکات به‌ تیک‌پراسی که بین و شوینی پێغه‌مبه‌ر و قورئانه‌که‌ی
 بکه‌ون، به‌لێنی زۆر گه‌وره‌ی دا به‌ هەر کەسیک که گوێ رایەلی ئه‌م فه‌رمانه‌ ئه‌بێت و دیت به
 ده‌م ئه‌م بانگه‌وه، ئه‌فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ ئه‌ی ئادەمی به‌ تیک‌پراسی ﴿هَذَا جَاءَكُمْ بِرَهْمَنٍ مِّن رَّبِّكُمْ﴾
 به‌راستی هات بۆلاتان و پیتان گه‌یشت رابه‌رو به‌لگه‌ی ئاشکرا له‌لایه‌ن پرموردگار تانه‌وه،
 واته‌ هات محمد که خۆی به‌خۆی شایه‌ت و رابه‌رو نیشانه‌یه‌کی روون و ئاشکرایه‌ له‌سه‌ر
 پێغه‌مبه‌رینتی یه‌که‌ی به‌ لای هەرکەسیکه‌وه که ئاشناو شاره‌زا بێت له‌ میژووی ژیا‌نی و
 ره‌وشت و کرداری پاک و بیگه‌ردی، هەر له‌ هاتنه‌ جیهانی یه‌وه تاكو کوچ کردنی له‌ جیهان،
 په‌یدا بوون و پێگه‌یشتنی به‌ نه‌خوینده‌واری و به‌ بی فیکه‌رو ماموستا، له‌ناو گه‌ل و
 کۆمه‌لێکی نه‌خوینده‌وار و نه‌فام و نه‌زانی بی ویل، به‌ هه‌ژاری و شوانی، په‌یدا بوون و
 پێگه‌یشتنی به‌و جۆره و له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا زانین و ویل و ره‌وشت و کرداری پاک و خاوینی
 پێشووه‌کان و پاشووه‌کانی پی بوو.

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿١٧٦﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَأَعْتَصَمُوا بِهِ، فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي

رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

تهنها نوره بهسه به بهلگه و رابهری بههیز لهسر پیغه مبرنتی یهکهی (ﷺ) نای چهند شیرینی فرمووه (نیمامی بوسیری) - خوی لی رازی بیئت - که به کورتی ناماره نهکات بو نوره لهم تاقه هونراوه دا:

كفاك بالعلم في الامى معجزة في الجاهلية و التاديب في اليتم

واته بهسه بوئت به موعجیزه و زانینهکمت لهناو گهلی نه خویندهوار و له سردهمی نهفامیدا، وه بهسه خوورپهوشتی بهرزت لهکاتی ههتیوی و پیگه یشتنتن به هه تیوی!! ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا﴾ ناردمانه خواروهه بولای نیوه رووناکي یهک که خوی بهخوی روون و ناشکرایه و روون کهرهوی هه مو هق و ناههقیکه. واته نهم قورنانه پیروزه که کهرهترین موعجیزه ی خوییه و هه مو نادهمی و جنوکه دهسته پاچه و سرگردهانه له ناستی، خوی بهخوی ناشکرایه و بههیزترین بهلگه و رابهره لهسر راستی خوی و روون کهرهوی هه مو هق و ناههقیکه، نیشاندهری ریگه راستهکهی خوییه، دهست گپرو پشت گپره بو مهرکه سیک که دهستی بو راکیشی و پشتی پی بهستی، تا نه یگه یه نی به خپرو خوشی هردوو جیهان.

خوی میهره بان نهم پیغه مبرو قورنانه ی نارد بو هه مو نادهمی تا بههوی نهم دووانه و له رنی نهمانه وه بندهیانی خوا بپروا بیئن به خوی خویان و په یوهندی بکن پی یه وه، نیجنا نهم بهلین و مرگینی یه نه دات بهو که سانه ی که بهو جوړه نهکهن، نه فرموی: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ﴾ نیجنا نهو که سانه ی که بپروایان هیناله م جیهانه دابه خوا ﴿وَأَعْتَصَمُوا بِهِ﴾ دهستیان گرتبی پییه وه و خویان بهستیته وه بههوی گه یشتن و رهزامندی نهو ﴿فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ﴾ نهوانه خوا بیگومان نه یانخاته ناو میهره بانی یهکی گهره له لایه ن خوییه وه، واته نه جرو پاداشتیکی زور گهره یان نه داتوه به میهره بانی خوی، نهک بهه می نهو نه جرو پاداشته پیویست بیئت لهسهری وهک هیندیك نهزان وا نهلین و نهو قسه نارها نهکهن، یان مبهست به (رحمة) بههشته، وهک له (نبین و عباس) وه نهگپرنه وه - خویان لی رازی بیئت

– ﴿رَفَضَلِ﴾ بهره و چاکه يهك كه گهوره و گرنكه ﴿وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا﴾ نهيانخاته سر رنكه يهكي راست بۆلای خۆي كه نهوش نيسلام و مل كه چي و گوئ رايه لي يه بۆي له جيهان دا و رنكه ي بهمهشته له رۆژي دواييدا. نم نايه ته به چهند جورنكي تریش تهفسير كراوه تهوه هر كام نهگونجي و رنكه هر كس نهيهوي با ته ماشاي كتیبه كاني تهفسير بكات. نم سوره ته له سهره تاوه زۆر به گرنكي دوا له مال و خيزان و په يوه ندي يه كاني نيوانيان له كه لي بارو رووه وه كه يه كي له وانه مهسه له ي ميراتي و كه له پوور بوو و ميراتي بهران و ميراتي لي بهران، له ناو نه وانه دا باسي (كلالة) ي كرد كه به پني فهرموده ي حه زه تي نه بو به كر و كۆمه ليك – خويان لي رازي بيئت – بريتي يه له كه سيك كه نه باوكي به جي هيشتبي و نه نه اولاد، نينجا نهو (كلالة) يه دوو جورن:

۱- نهو كه سه ي كه براو خوشكي پشتيشي به جي نه هيشتبي، به لكو براو خوشكي دا يكي به جي هيشتبي.

۲- نهوه ي كه برا و خوشكي باوك و دا يكي يان باوكي به جي هيشتبي.

نينجا له پيشه وه هر باسي كه له پووري جوري يه كه مي كرد، بهم رهنگه نهو به شه ي كه دا يك وه ري نه گري له رۆله مردووه كه ي يه كه له سه ر شهش يان يه كه له سه ر سي يه كاتي كه مرد نه دري به رۆله ي، بهم رهنگه نه گهر ته نيا يه كيك بوو نيتر كوڤر يان كچ يه كه له سه ر شه شي پي نه دري. نه گهر زياد له يه كه بوو يه كه له سه ر سي ي پي نه دري. وه كه له سه ره تاوه روون كرايه وه. نينجا نهوا له دوايي سوره ته كه دا نه گه رپته وه بو سه ر (كلالة) و باسي جوري دووه ميشي نهكات، بهمه دوايي سوره ته كه په يوه ست نهكات به سه ره تاوه كه نهوش به پني ياساي ره وانبيژي شتيكي جوان و به تامه. نهوه تا نه بينري ره وانبيژي كيش پارچه هونراوه يه كه يان وتارنك دوايي نه هيني به شتيك كه په يوه سته به سه ره تاوه، بهوه نهو هونراوه و وتاره جوش نهوا و نهيكات به يهك شت، بيچگه له وهش قورنان لي ره دا دوو مه بهستي گرنگمان نيشان نهوات:

۱- دهست نيشان نهكات بو مه بهست له (كلالة).

۲- به شه كه له پوور و ميراتي براو خوشكي باوك و دا يكي يان هر باوكي ديارسي نهكات كه له نايه ته كاني رابوردووي ميرات و كه له پووردا نه هاتووه و نه زانراوه.

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنْ أَمْرُؤَا هَكَ لَيْسَ لَهُ، وَلَدٌ، وَهُوَ، أُمْتُ فَلَهَا نِصْفٌ مَا
 تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ

نه فرموی: ﴿يَسْتَفْتُونَكَ﴾ نهی پیغمبر داوای فتوات لی نه کن له بارهی (کلالة) وه، واته
 دابش کردنی میراتی و کله پووری که سینک که بمری و باوک و نه ولادی لی به جی نه مابی و
 براو خوشکی باوک و دایکی یان هر باوکی بیی. ثم نایه ته هاته خواره وه دهر بارهی (جابری
 کوپی عبدالله) - خویان لی رازی بیث - وهک (نیمامی نه حمهد و بوخاری و موسلیم و نه بو
 داود و تیرمزی) ریوایه تیان کردو وه که (جابر) فرمویه تی: پیغمبر (ﷺ) هات بو دیارم له
 کاتیکدا که من نه خوش بووم و هوشم به خوم نه بو، نینجا نه ویش دهست نویژ نه گری و
 ناوی دهست نویژ که هی نه کات به سرمد و منیش هوشم کرده وه و عهزم کرد که من باوک و
 نه ولادم نییه و براو خوشکم هیه: واته غهیری دایکی وهک له جه دیسی تر دا هاتو وه. نینجا
 نه مانه چون میراتم لی نه بهن؟

نینجا ثم نایه ته هاته خواره وه و خوا فرموی به پیغمبر (ﷺ): ﴿قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي
 الْكَلَالَةِ﴾ بلی خوا فتواتان بو دهر نه کات له بارهی نهو (کلالة) ی که پرسیارتان کردو وه
 دهر بارهی، بهم جوړه ی که نه فرموی: ﴿إِنْ أَمْرُؤَا هَكَ﴾ نه گهر یه کینک بمری ﴿لَيْسَ لَهُ، وَلَدٌ﴾ که
 کوپو کچی نه بی ﴿وَلَهُ، أُمْتُ﴾ له کاتیک دا خوشکی بیی، نیتر باوکی و دایکی یا هر باوکی
 ﴿فَلَهَا نِصْفٌ مَا تَرَكَ﴾ بو نهو ته نیا خوشکه هیه به فرزند نیوهی نهو مالهی که نهو مردو وه
 به جی هیشتو وه، دیاره نه گهر کوپی میرات بمری بیی نهو کاته نهو خوشکه هیچ نابات به
 بریاری هموو زانایان، وه نه گهر کچی بیی نهو کاته هرچی مایه وه له بهشی کچه که و هر
 خاوهن فرزندکی تر که بیی، که نهوش هیندی جار نیوهیه و هیندی جار که متره، وهک به
 دریزی باس کراوه له کتیبه کانی (فقه) دا. بینگومان میرات بردنی ثم خوشکه به هرچیکه
 که مردو وه که باوکی لی به جی نه مابی، بیجگه له ویش وتهی (کلالة) هرچونی نه بوونی باوک

نهگه یه نی، هروره ها نه بوونی نه ولادیش نهگه یه نی. که واته نه بوایه نایه ته کانه یان هیچ کامی
 باس نه کردایه، یان باسی هر دووکی بگردایه؟ له وه لأمی نه م پرسیاره دا چهند شتیک
 و تراوه، باشتر و به هیتر یان نه مه یه: میرات نه بردنی برا و خوشکی مردوو له کاتی بوونی
 باوکیان دا، شتیک زانراوه له نایه ته کانی رابردوو وه، حه دیس و کرده وی نوممه تیش هر
 له سر نه وه هاتوره، که واته هر چونی و تهی (کلالة) نهگه یه نی پیویست نه بوو به باس
 کردن، به لأم مرجی دووم نه زانراو و نه ناسراو بووه پیش هاتنی نه نایه تی نیره، که واته
 پیویست بوو باس کردن و نه گهر باس نه کرایه نه نه زانرا بهم شیوهی نیستا که دهقی
 به سردا تراوه، بیجگه له وه نه گهر مرجی یه که میش بوترایه له گهل دووم نه و کاته وا گومان
 نه برا که نه دوو مرجه یه کسانن و وهک یهک وان، که چی وایش نی یه، نه وه تا له گهل بوونی
 باوک دا خوشکه که ی بی به شه له سر هه موو بارو روویهک، به لأم بهو جوژه نی یه له گهل
 بوونی نه ولاددا، که واته نه گهر نه و مرجش بوترایه مانا و مه بهستی نایه ته که ی زور قورس
 و گران نه کرد تا راده یهک که زور کهس سه ری لی نه شیوا. که واته پاکی و بیگردی بو
 قورنانه که ی خوا به وینه ی پاکی و بیگردی یه که ی خوی جل جلاله و عظمت کبریانه.

نه وهی که وتمان له باره ی نه و مرجانه وه لیتره ییش دا هر هه مان شته که نه فهرموی:
 ﴿رَهْمَوِیْرُهُآ﴾ نه و مردومه میراتی نه با له خوشکه که ی که له پیشی یه وه به ری ﴿اِنَّ لَمْ یَکُنْ لَمَّا
 وَرَدَتْ﴾ نه گهر نه و خوشکه ی هیچ کوپ و کچی نه بی، نه گهر بووی نه وه بهم جوژه یه: نه گهر هر
 کچی هه بوو نه و میراتی نه با نیتر نیوه یان که متر، هر چهند بیبا به فرزند نی یه و به لکو
 به (عصوبه) یه و به شی (عصوبه) ییش شتیک دیاری کراو نی یه له بهر نه وه ی به بی دیاری
 کردن باسی فهرمو، وه نه گهر هر کچی نه بوو به لکو هر کوپی هه بوو یان کوپ و کچ نه و نه
 که سه بی به شه، خوشک بیت یان برا، یه کی بیت یان هر چهند. نه و که سه ی که ناو نه بری
 به (کلالة) له باره ی خوشک و براوه سی حاله تی هه یه:

۱- یهک خوشکی هه بی، وهک له نایه ته که دا دابهش و باسه که ی تیپه ری کرد.

فَإِنْ كَانَتْ أُمَّتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلَّذَكَرِ مِثْلُ حِظِّ الْأُنثِيَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٧١﴾

۲- دو خوشکی هبی، نه‌مه‌ش به‌شه‌کیان به‌م جوړه‌یه که نه‌فهرموی: ﴿وَإِنْ كَانَتْ أُمَّتَيْنِ﴾ نینجا نه‌گهر نه‌و که‌سه‌ی که میراتی نه‌بات به‌ناوی خوشکیتی به‌وه دوان بوون ﴿فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ﴾ نه‌وان بویان هه‌یه دوو له‌سهر سنی نه‌وی که براکه‌یان به‌جنی هینشتووه، بیگومان زیاد له دوو خوشک تا هرچند هر نه‌و دوو له‌سهر سنی به‌یان بو هه‌یه، هرچند له نایه‌ته‌که‌دا نه‌یفهرموه، به‌لکه له‌سهر نه‌وه چند شتیکه:

۱- نه‌و چه‌دیسسه سه‌حیحی (جابر) ه که نه‌م نایه‌ته به بوئهی و له وه‌لامی دا هاته خواره‌وه، وه‌ک باسه‌که‌ی تیپه‌ری کرد، بیگومان (جابر) خوی لی رازی بیټ حوت خوشکی ه‌بوو.

ب- بریارو کرده‌وی ه‌موو پیشه‌واو زاناکانی نوممت که هر نه‌و دوو له‌سهر سنی به‌یان دیاری کردووه و به زیاد له دوو خوشکیش.

ت- به‌پنی ده‌قی نایه‌ت به‌لای ه‌مووانه‌وه زیاد له دوو کچ هر دوو له‌سهر سنی نه‌بات، که‌واته باشر نه‌بی زیاد له دوو خوشک به‌شیان دوو له‌سهر سنی بیټ، چونکه کچیتی هویه‌کی به‌هینتره له خوشکیتی بو میرات وهرگرتن. هیندی له زانایان وته‌یه‌کی شیرینیان هه‌یه له‌م شوینه‌دا. به جوانی نه‌زانم باس کردنی، نه‌فهرمون: له‌م نایه‌تی ئیره‌دا باسی زیاد له دووی نه‌کردووه به بوئهی نه‌وی که له نایه‌تی کچه‌کان دا زیاد له دووی باس کردووه، وه له نایه‌تی کچان دا باسی دووی نه‌کردووه به بوئهی نایه‌تی ئیره هر باسی دووی کردووه، که‌واته به هر دوو نایه‌ته‌کان به‌شی هر دوو تا‌قمه‌که دیاری کرا. نه‌م جوړه کرده‌وه به پنی عیلمی بدیع ناوبراوه به (احتباك) واته لا بردن له پیشه‌وه به بوئهی باس کردن له پاش دا، لا بردن له دواوه به بوئهی باس کردن له پیشه‌وه.

حالتی سیّ یوم بؤ(کلالة) ئەمەیه که خوشک و برای هەبئ نیتەر هەرچەند بێن، ئەوه بەم جۆرەیه که ئەفرموی: ﴿وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً﴾ ئەگەر ئەوانەى که میراتی ئەبەن بە برابەرتر خوشکینتی مردووکه، ﴿رَجَالًا وَنِسَاءً﴾ چەند برا و خوشکینک بوون ﴿فَلِلَّذَكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثِيَّيْنِ﴾ ئەوه بۆ هەر یهکیکیان هەیه . ئەهه پوور بە وینەى بەشى دورمیینە، وهک له سەرته سورەتهکهوه باس کرا له باسی میراتی کوپ و کچ دا. ئینجا کۆتایی سورەتهکه بە گشت ئەهینى و باس(کلالة) بە تاییهتی به فرمودهیهک که ههموو کاروباری ئادهمی ی ئەگێریتنه بۆلای خواو په یوهستیان ئەکات به شەریعهتی خواوه، هۆی ناردنی ئەم ئایهتانهش با ئەکات له گەل دەست نیشان بهوه که لادان لهوهی که خوا ناردی، سەراسەر گوهرایی ههلهیه: ئەفرموی: ﴿يَسِّرُنَا اللَّهُ لَكُمْ﴾ خوا کارو فرمانی ئابین و شەریعهتهکهی باس ئەکە بۆیان به روونی که لهم سورەتهدا نواتریان باسی(کلالة) بوو ﴿أَنْ تَضَلُّوا﴾ لهبەر نهویستن پى ناخۆش بوونی گوهرایی و لادانتان له رێی راست، واته به بى ئەوهی که خوا ناردی باسی کرد بۆتان ئیوه گوهر نهبن و لانهدن له رێی راست ﴿وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ خوا ههموو شتیك زانا و ئاگاداره به ئەوپهڕی رادهی زانین و ئاگاداریی. کهواته ههموو حوکه بریارهکانی له زانینی تهواوه هاتوه، سەراسەر خێرو بهرژوهندی ئیوهی تیدایه، ههموو پره له حیکمهت و کاردروستی. کهواته تهنها دوو رینگه ههیه بۆ ژیان و سیّ یه می نی یه رینگه راست و رینوومایی، یان رێی چهوت و گوهرایی.

والحمد لله أولا و آخرا و صلى الله وسلم على سيدنا و مولانا محمد وعلى آله و صحبه و كل تابع له
 بإحسان إلى يوم الدين

دوایی هات تهفسیری سورەتی(النساء) له بهیانی سیّ شه ممه ۱۹ ی ذی الحجة ۱۴۰۶
 بهرامبەر ۱۹۸۶/۸/۲۶ خوا به میهره بانى خۆی وهرگړی و یارمهتی بدات بۆ ئەوهی که ماوه
 لهم تهفسیره، هەر لهم رۆژهدا دهستم کرد به تهفسیری سورەتی(المائدة).

سوره تي (المانده)
مهدينه يي يه و (۱۲۰) نايه ته

بسم الله الرحمن الرحيم

پهيوهستي و پهيوهندي نهم سوره ته به سوره تي (النساء) زور بههيزو بهتینه، به وينه ي
پهيوهستي و پهيوهندي (ال عمران) به (البقرة) وه، وه هر چوار مهدينه يين، هر چوار چهند
باس و مبهستيكي جور به جور و جياوازيان تيدايه كه هه موو نهوانه كو نهبنه وه و يهك
نهگرن له يهك مبهست و نامانجي سره كي دا كه قورنان هات بو پيك هينان و بهدي هيناني،
كه بريتي يه له داهينان و دامه زانندن و راگير كردني گهل و نوممهت و دهولتتیک، له سر
بنه رتي بيرو باوه ر و عقيده يه كي تايبه تي، بوچوون و تيگه يشتن يكي تايبه تي و ديار يي،
كه به شي گرتگ و سره كي تياي داتاك و ته نيايي خوايه و تايبه تي كردني خوايه تي و
پرستن و په روه دگار يتي بهو خوايه وه، چاوديري و ده سلات و هه لسان به هه موو كاروبار
هر بو نهو رهوا بدری، شهريعت و بهرنامه ي ژيان و هه لسه نگاندي هه موو شتيك هر لهو
تاكه خوايه بناسري و وه رگيري، به بي هيچ هاوبهش و وينه يهك، به بي تيكل كردني نه وه ي
كه لهو وه رگيري، به هيچ بيرو باوه رو برياريكي تره وه. نينجا نه بي بروا و ابی كه نايين
بريتي يه له وه و ناو هر بو نه وه، بروا بريتي يه له رهامه ندي دل و مل كه چي و دان نان
به وه دا، نيسلام بريتي يه له حوكم كردن و بريار دان هر به وه، نهوانه ي كه حوكم و بريار
ناهن به وه ي كه خوا ناردي يه خواره وه. نهوانه بي بروان و سته مكارن و له سنووري خوا
دهرچوون. نهوانه نهو كاته به دواي حوكم و برياري نه فاميني و نه مان دا نه گه رين، برواداري
موسلمانيش هرگيز به دواي نه وه دا ناگه ري.

هر كه سيك خوا به تارك و ته نيا بزاني و دابني له خوايه تي يه كه ي دا، ته نها خوا به
دروست كه رو داهينهر دابني به خاوه ني نهم بون و بوونه وه ره، هر كه سيك بهو جوره بيت
نابي رهوا بدا حوكم و بريار دان به هيچ شتيكي تر بيچگه له وه ي كه خوا دايناوه و نيزني
دزوه بو بهنده كاني. نابي ماني داناني شرع و بهرنامه رهوا بدات بو هيچ كه سيكي تر بيچگه
له خوا، نه بي بزاني كه رازي نه بوون ولادان له ري و بهرنامه ي خوا، بي بروايي يه و دهرچوونه
له نيسلام. بهر استي زور جيي سه رسوپرمانه هر گومان و دوو دلي يهك بي له وه دا!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي
الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُحْلُوا شَعَائِرَ اللَّهِ

ئینجا با زور به وریایی و گرنگی گوی بگرن له نایه ته پیروزه کانی ئەم سورته به فەرە و
دەکانمانی بۆ بکهینهوه، له یه که مجارهوه ئە فەر موی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ لەبەر
ئەوهی ئەم وتە پیروزه زور به ناویانگه و به کار ئەهینری ئەو که سهی که به کاری ئەهینی و
ئەیلی تی ئەگات له مانا و مەبهسته کهی، لەبەر ئەوهی له سورتهی (الفاتحه) تهفسیرمان
کردهوه، لەبەر ئەو دوو هۆیه ئیتر به پیوستمان نهزانی تهفسیر کردنی له هیچ سورته تیکی
تردا، ئینجا ئە فەر موی: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ ئەهی کهسانی که بپرواتان هیناوه ﴿أَوْفُوا
بِالْعُقُودِ﴾^١ به تهواری و به بی کهم و کوپی هەلسن به (عقد) هکان و به جی ی بینن و به پی ی
داخوازی یان رهفتار بکن. ئەو (عقد) انه لیره دا به چوار جور تهفسیر کراوه تهوه. یه کی لهوانه
لای زور له زانایان په سهنده و له (ئین و عهباس) هوه نهگیرنهوه که بریتی یه لهو شتانهی که
خوا دایناوه له سهر بهنده کانی و داوای کردووه لی یان، که ئەوهش بپروا هینانه به خواو
گویی رایه لی یه تی له فرمانه کانی دا، به رهوادان و حه لال کردنی هه مو رهوا دراو و حه لال
کراوه کانی تر، وه قه دهغه و حه رام کردنی هه مو قه دهغه و حه رام کراوه کانی.

کۆمه لێک له زانایانی تهفسیر به گشتی ئەو وتیه یان گرتووه، ته نانه ت (راغبی
سفهانی) به پی ی بپریاردهر و بپریار له سهر دراو ئەیکات به (٢٤) بهش و لهو (٢٤) ه شتیکی
وناهو حه رام، یان نه کردنی چاک و خیر بی ت وهک بپریاردان له سهر کۆمه کی نه کردنی که سیك
که شایانی کۆمه ک بی ت، ئە فەر موی: رووکەش و رواله تی نایه ته که ئەو (٢٣) ه که نه گرتیه وه،
به راستی فەر موده کهی له دل دا زور په سهند و به جی یه، باو و ریزمانی عه رب یارمه تی
مه ریه تی، چونکه (العقود) کۆیه و (ال) ی وا به سهروه، هه ر وتیه کهیش وابی بۆ گشتی یه و
به گشتی ئەگیری مه گه ر به رابه ر و به لگه یه ک تایبه تی بکری. ئەو رابه رو به لگه یه ش به

(عقود) کۆیه و تاکه کهی (عقد) ه که له بنه رت دا بریتی یه له به ستن و گری دان، ئینجا کراوه به ناو بۆ بپریارو دابه ستن
و به لێنیک که به هیز بی ت و به توندی گه رابی.

ناشکرانی یه به دهستهوه، به لکو به پیچهوانهوه به لگه و نیشانهی گشتیتی ههیه: نهوتتا نهم
 وته پیروژهی کردووه به دهرواجه بو نهم سورتهه گه وره و گرنگه که نهو هه موو یاسا و برپاره
 زور جور به جورهی تیایه له بارهی حاللی و حهرامی سهر برپراو خوزاک و خواستراو،
 له بارهی خوا پهرستی و بیرو باوه پری راست، وه له بارهی چاودیری و سهر پهرشتی نهم
 نوممهته بو هه موو نادمی ی له جیهان دا. ههروهها باس و مه بهستهکانی تر که نهم وته
 پیروژه نه یانگریتهوه وهک کورتهیهک وایه بو یان، به جوریک که هیئانی نهم وتهیه له سهرهتای
 نهم سورتهدا دانراوه به جوانکاری یهکی رهوانیژیکی که ناو نه بری له زانیاری رهوانیژیکی
 دا به (براعة الإستهلال) که نهمهیه له سهرهتاوه شتیگ بگوترینت که دهست نیشان بکات بو
 نهوهی که له پاش دا دیت و نهگوتری. کهواته نه لئین: نهم وتهیه گشتی یه بو هه به لئین و
 پهیمان و فهرمانی که دایناوه و داوای کردووه و وهری گرتووه له بهندهکانی، که یه کهم و
 بنه رت و سهرهکی یهکانیان برپرا هیئانه به بوونی خواجهکی تاک و تهنیا و ناسینی نهو
 خواجه بهو جورهی که خوا خوی پیویستی کردووه و بههوی فروستادهکانی یهوه
 گه یاندوویهتی به بهندهکانی، ئینجا هه لسان به داخواز و پیویستیاتی نهو برپراو ناسینه که
 بریتی یه له بهندهیی و گوئی رایهلی و مل کهچی تیرو تهواو به بی مهرج و به بی سهرلی
 کردنهوه، نهم به لئین و پهیمانه بهو جوریه خوا هه له یه که مجارهوه وهری گرت له نادم و
 حهوا به هه موو رۆله و نهوهکانیشیانوه که له پاشان پهیدا نه بن. وه کردی به مهرجی
 جینشینی یه که یان له زهوی دا وهک باسمان کرد به درزیکی لهکاتی تهفسیری نایهتی (۲۸)،
 ی سورتهتی (البقره) دا، ههروهها نهم به لئین و پهیمانهی وهرگرت له رۆله و نهوهکانی
 نادم کاتی که له پشتی باوکهکانیان دا بون، وهک له نایهتی (۱۷۲) ی سورتهتی (الأعراف) دا
 دیت و به یارمهتی خوا تهفسیری نه که یین، ههروهها نهو به لئین و پهیمانهی وهرگرت له
 پیغه مبه رهکان و نوممهتهکانیشیان به تایبهتی. نهم به لئین و پهیمانه بنه رته بو دامه زان و
 وهرگرتنی هه به لئین و پهیمانیکی تر، ئیتر نهو به لئین و پهیمانانی تره پیویست کرابی
 له سهر شانی مردوم یان خوی پیویستی کردبی له سهر خوی، بهرامبهر به خوا یان بهرامبهر
 به بهندهکانی خوا، یان بهرامبهر به هه زیندهوهرو هه شتیکی تر له م بوونهوه مه دا.

له پاش نهو سهرتا پیروژه که هه موو نهوان نهگریتهوه به کورتی، ئینجا به شیوهی
 تایبهتی و دیاری دهست پی نهکات به هیئدیکیان، له یه که مجارهوه باسی حهرامی و حاللی
 هیئدی له گیان له بهران نهکات که په یوهندی یان به ژیان و گوزهرانهوه ههیه، نه فهرموی:

﴿ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَيْمَةُ الْأَنْعَامِ ﴾ حلال کراره بۆتان گیاندارى بی زیان، یان چوار پی له حوشتر و مهر بزن و رهشه و لآخ، مهره ها له چوار پی کئیوی یه کانیس که وهک نهو مالی یانهن وهک گاو مهر بزن و کهره کئیوی و ناسک ﴿ إِلَّا مَا بَيْنَ عَيْنَيْكُمْ ﴾ بیجگه له حهرام کراوی نهوهی که نه خوینریتهوه بهسهرتان دا له نایهتی سی یه م دا نهوانهی که باس کران حلال کراره بۆتان ﴿ عَيْرٌ مِّجْلِي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ ﴾ له کاتیك دا حلال کهری راو و نیچیر گرتن نی نین له کاتیك دا که له ئیحرامی حج یان عومره دا بن، یان له خاکی حهرم دا بن و نیتر له مهر شوینی بن، یان له کاتیك دا که له خاکی حهرم دا بی نیتر با له ئیحرام دا نه بن. ئینجا کاری حهرام و حلاله که په یوهست نهکات به سرچاوهی حهرام و حلال کردنهوه، نه فهرموی: ﴿ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴾ به راستی خوا حوکم و بریاری مهر شتیک نه دا که خوا خوی بیهوی و مهیلی بیی، بیگومان مهیل و ویستنهکش به پی زانیی تهواو و لی زانیی و کاردروستی یه، چونکه خوا بیگهرده لهوهی که کاری بی سوود و بی هووده بکات. به بۆنهی قهدهغه کردنی شکاندنی ریژی خاکی حهرمهوه. ئینجا بانگ کردنیکی تر ئاراسته ی برواداران نهکات بۆ جلهوگیری یان له شکاندن و ژیر پی کردنی نهو شتانهی که خوا پیروژو ریژداری کردون، نه فهرموی: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ﴾ نهی کهسانی که برواتان هیناوه ﴿ لَا تَحْلُوا شَعَائِرَ اللَّهِ ﴾ نیشانهکانی خوا، واته نهو شتانهی که خوا کردونی به نیشانهی خوا، پرستن و نایینه کهی خوی که بهوانه ریئوومایی جیا نه کرتنهوه له گومرایی. نیتر ئایا به شیوهی گشتی مه بهست بن، یان لییره دا مه بهست نهو نیشانه و کردهوانه بیئت که خوا دایناون و فرمانی پی کردون له حج و عومره دا - بیگومان لییره دا بهم شیوه تاییهتی یه له دل و به میزتره - به هرکام مه بهست بیئت خوا جلهوگیری برواداران نهکات و نه فهرموی: نهو نیشانه و دروشمانه مشکینن و حلالیان مهکن بهم رنگه به کم نرخ سهیریان بکن، یان دهست کاری و ئارهزووکاری تیا بکن، یان بهرگری مردومان بکن لی یان له هلسان پی یان، به لکو به ریژو سوژ و پرؤشهوه بهجی یان بینن و بانگی مردومیشیان بۆ بکن لهسهر نهو بارو شیوهی که خوا داوای نهکات.

وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا أَمْثِلَ الْحَرَامِ يَنْتَعُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا
وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

﴿وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ﴾ مانگی بهریز حلال مهکن و ریزی مهشکینن، بهم رنگه جنگی تیا بکن یان به گالته بیگرن و دوا و بهری پی بکن، وه بت په رستهکان بهو جوړه رهفتاریان تیا نهکرد، بهلکو نیوه ریزی بگرن و دواوبهری پی نهکن و جنگ و کوشتاری تیا نهکن، مهگر کاتی که دست دریزی بگریته سهرتان، نهو کاته دروسته بوتان بهرگریی دست دریزی کمران بکن، تا ریی نهوهیان نهبی له پهنای نهوهدا دست دریزیقان لی بکن و قوتار ببن، مانگی بهریز چوار مانگن: (رجب، ذو القعدة، ذو الحجة، محرم)، ﴿وَلَا الْهَدْيَ﴾ (هدی) که بریتی به له حوشریان مهر یان بز یان رهشه و لآخ که حاجی یان عومره کهر نهیبات بو سهر برین له پاش لی بوونهوه له حج و عومره کهی، بهوه نیشانهکانی حج و عومره دواپی پی نههینی، نهو(هدی) به حلال مهکن و ریزی مهشکینن بهم رنگه تنها لهبر خوا سهری بپرن و به بی هیچ نیازیکی تر، سهری بپرن له پاش لی بوونهوه له حج و عومره، به گوشت و پیست و موو و هموو شتیکی بهوه بیدهن به هژارو بی نهوایان، مهروهها نابی داگیر بکرین له خاوهنهکانیان، یان بهرگری بکرین له ناردن و سهربرینیان. ﴿وَلَا الْقَلَائِدَ﴾ نهو حوشرانهش حلال مهکن و ریزیان مهشکینن که خاوهنهکانیان دیاری یان نهکن بهمهی شتی کهنه ملیان تا نیشانه بیته لهسهر نهوهی نهزر کراون بو خوا، بهره لا نهکرین بو خویمان بلهوهپرن هتا سهربرینیان له کات و شوینی تایبهتی خویمان دا، به تایبهتی باسی نهمانهی کرد لهبر گرنگی یان، به پیی نهم رایه که له(کشاف) دا هیه نهبی نه نیشانه دارانه هر نهبی له حوشر بن، بهلام بهلای چند کهسیکی تروه که نهمش بهیتره، وه(هدی) وایه لهو چوار نهبی، بهلام نهمان هر نهزر نهکرین بو خواو له ریی خوادا له غهیری حج و عومرهدا. چند تفسیریکی تریشی هیه، بهلام نهمهی که گوترا بهیتره لهبر نهوه هلم بژارد. ﴿وَلَا أَمْثِلَ الْحَرَامِ﴾ حلال مهکن و ریزی نهوانه مهشکینن که نیازی مالی خوا نهکن له کاتی که دا که نهوانه ﴿يَنْتَعُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا﴾

به‌دوای کربین و فرۆشتن و دهست کەوتییکی حەلال دا دەگەڕێن لە لایەن خواوە و بە دوای
 رەزامەندی خوادا ئەگەڕێن، نیتێر حاجین یان ئە. نیتێر ریز شکاندنیا بە هەر جوړ و بە هەر
 شیوەیەك ببی، مەبەست بەم رستە زیاده سەرزەنش و تاوانبار کردنی ئەوانەیه کە ریزیان
 ئەشکێنن و دەست درژی یان بۆ ئەکەن، ئەگینا پنیوسته پاریزگاری ریزی هەر کەسێک کە
 لەو خاکه پاکەدا بێت یان بچی و بگاتە ئەو شوینە پیروزه مەگەر کەسێک کە دوژمن بێت و
 نیازی خراپەکاری ببی. لە پیشەموهراوو نیچیری قەدەغە کردله کاتی ئیحرامدا. ئینجائیزن ئەدا
 و رهوای ئەدات لە پاش ئەوماوهی ئیحرامه‌که، ئەفهرموی: ﴿وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا﴾ کاتی لە ئیحرام
 دەرچوون و لە خاکی حەرەم دا نەبوون، ئەو کاتە راو بکەن و نیچیر بگرن. واتە ئیزن هەیه و
 رهوایه بۆتان، چونکە قەدەغە کردنه‌که هەر بۆ کاتی ئیحرامه و بووتان لە خاکی حەرەم دا.

خوای میهرەبان ئەو ناوچه پیروزه و ئەو ماوهی ئیحرامه‌که‌ی گێراوه بە ناوچه و ماوهی
 ناشتی و ئەمان و بی باکی ی کە دەست درژی نەکری تیا یان دا بۆ ئادەمی ی و پەله‌مەر و
 مالآت و دار و درەخت، ناشتی راستەقینە بآلی کیشاوه بەسەر ئەو ناوچه و مالە پیروزه‌دا بە
 تاییه‌تی بە پنی نزاو پارانه‌وه‌که‌ی حەزرتی ئیبراهیم (علیه السلام)، هەرچۆنی لە سالیک دا
 چوار مانگی دانا بە ماوهی ئارامی و ناشتی گشتی و هەمیشه لە ژێر سایه‌ی ئیسلام دا و بە
 پنی بەرنامە بی وینەکه‌ی ئیسلام. ئینجا لەم کاتەدا کە فەرمانی دا بە راگیرکردن و
 پاریزگاری ریزداران، لەم کاتەدا کە دلی ئاماده کرد بۆ ئارامی و ناشتی، لەم کاتە زۆر ریک و
 پیکه‌دا بانگی برواداران ئەکات بۆ بەکار هینانی خوگری و لی بوردن، تەنانەت لەگەل
 دوژمنانیش دا، بە دەست گرتن و قۆلگیری و یارمەتی دانی یەکتەر لەسەر چاکه و
 خواپەرستی و خواریزی له هوی خەشم و ئارەزایی خوا، دەست گرتنەوه له هەر کۆمه‌کی و
 یارمەتی یەك لەسەر گوناھو دوژمنایه‌تی و دەست درژی، ئەفهرموی: ﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ
 قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ با خەشم و قینتان لە گەل و کۆمه‌لیک لەبەر ئەوه‌ی کە
 بەرگریان کردن لە عومره و زیاره‌تی مالی خوا - وه‌ک لە سالی شەشەمی کۆچی دا ئەوه
 رووی دا لە لایەن قورەیشەوه، لە حوده‌یبی یەدا ری یان گرت لە موسلمانەکان - با ئەو
 خەشم و قینه هانتان ئەدا

أَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالنَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
 الْعِقَابِ ﴿٢١﴾ حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَفَقَةُ
 وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُرْدِيَّةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ

﴿أَنْ تَعْتَدُوا﴾ له سەر ئهوهی که دهست درێژی بکهنه سەر ئهو رێگرو بهرگری کهرانه، با
 ئهو رق و قینه بهتینه ئهوهتان پی نهکات، بملکو خوتان بگرن و چاوپووشی بکن.
 یهکهم چین له موسلمانان که ئهم نایهتیهان تیا هاته خوارهوه، فرمانبهری ئهم
 فرمانهیان کرد - وه که هموو فرمانهکانی تر - ئهوه بوو له پاش دا دهسهلاتی تهواویان
 پهیدا کرد بهسەر ئهو رێگرانهدا لهگهڵ ئهوهدا چاوپووشی یان کرد و لی یان بووردن. بهراستی
 ئهوپهرو پۆپهیه له خوگرایی و چاوپووشی دا. بهلام ئهوه پێویسته و ئهبی له هموو کردهوه و
 رهوشتیکی پاک و بهرزی تریش دا ئهم ئوممهته ههروا ئهبی، چونکه ئهم ئوممهته له لایه
 خواوه دانراوه بۆ ئهوهی که کاربهدهست و چاودیری مروّ و مروّفایهتی بیت، ههلسی به
 سهرکردایهتی ژیان و جیهان، بیگومان ئهوهیش گهورهترین ئهرکه که خراوته سهرشانی، به
 بی ئهو خوور رهوشته بهرزانه پێک نایه و بهجی ناهینری، پێویسته موسلمانان ببن به
 ناوینهیهکی بالانما بۆ نایینهکهیان تا به کردهوه مهردوم فیری ئیسلام بکن، دل راکیشن
 بۆلای ئیسلام و خوشهویستی بکن له دهروون دا. بهلی بیگومان ئهو ئهرکه زۆر گهوره و
 گرانه، بهلام ئاسانه بۆ ئهوانهی که بهراستی ئهبن به وینه و نمونهی ئیسلام.

ئهو کۆمهله بهختیاره توانی یان بههوی ئهم بهرنامه بی وینهی ئیسلامهوه گهلی عهرهبی
 سهرکێشی رهگهز پهستی نهفام بهرز بکهنهوه بۆ پۆپهیه ههره بهرز، بۆ ئهو راده و پله
 بهرزهی که لاپهههکانی میژوو ئهدرهوشیتهوه به گێرانهوهی کردارو رهفتاری سهرسوپ
 هینهریان که ئهوهنده زۆر و بهناویانگن پێویست نی یه لێرهدا به هینانی هیچ نمونهیهک!
 ئینجا بیگومان دهست درێژی کۆمهلیک بهسەر کۆمهلیکی تردا ناگونجی به بی یهک گرتن و
 کۆمهکی دهست درێژی کهران، له بهر ئهوه ئهوا شوینی کۆمهکی و یهک گرتن دیاریی نهکات

و جلهوگيری نهکات له کومهکی کردن و کویوونهوه لهسر هر شتیکی تر، نه فرموی: ﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالْقَوَىٰ﴾ کومهکی یهکتر بکمن لهسر کارو کردهوی زور چاک، لهسر خوپاریزی له هر شتیکی که مایهی خشم و نارمزیی خواجه، هر شتیکی که زیان بگهینهی به خاوهن کارو کردهوه ﴿وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾ کومهکی یهکتر مهکن لهسر گوناوه تاوان، لهسر دهست درژی و تیپهپر کردن و دهرچوون لهو سنوورانهی که خوا دایناون بو بندهکانی، وهک نهگيرنهوه له(ئیین و عهباس) هوه - خوايان لی رازی بیست - که تفسیری(الإثم) ی کردووه تهموه به نهکردنی نهوهی که فرمانی دراوه. وه کردنی نهوهی که جلهوگيری لی کراوه،(العدوان) یشی تفسیر کردووه تهموه به تیپهپر کردن لهو سنوورانهی که خوا دایناون، نینجا کوتایی نایهتهکه نههینتی بهم فرمودهیه: ﴿رَأَيْتُمَا اللَّهَ﴾ خوتان پپاریزن له خوا و له خوا بترسن له ههموو کاروباریک دا که هیندی لهوانه نهم فرمان و جلهوگيری یانه بوو که تیپهپریان کرد، چونکه ﴿إِنَّ اللَّهَ سَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ بیگومان خوا تولهی بهتینه دهربارهی لهوانه که لی ی ناترسن و خویان ناپاریزن له دژیتهی و نافهروانی. نینجا له نایهتی سی یهم دا باسی نهو حرام و قدهغه کراوانه نهکات که له نایهتی یهکهم دا دهست نیشانی بو کردن، لهگهله چند قدهغهیهکی تر دا، نه فرموی: ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ﴾ قدهغه و حرام کراوه لهسرتان نهوهی له خویه مردار بووبیتهموه به بی هویهکی ناشکرا ﴿وَالدَّمُ﴾ وه خوین، واته نهو خوینهی که نهرواو شله، نهک نهوهی که ناپوا وهک جگهر ﴿وَلَحْمُ الْخَنزِيرِ﴾ گوشتی بهراز ﴿رَمًا أُمَّلًا لَنِعْرِ اللَّهِ بِيء﴾ نهوهی که له کاتی سهپرین دا ناوی غهیری خوی لی پرابی وهک باو بووه له سهردمی نهفامی عهرو ب دا که حوشتر و مالایان سر نهپری به دهنگی بهرز: نهیان گوت: باسم اللات و العزی. بهناوی لات و عوزا. که دوو بت بوون نهپهسرستان و یهکی له پهستنکهیان نهوه بوو که بهناوی لهوانهوه لهوانهیان سر نهپری. نهو قدهغه کردنه تایبهتی نی یه بهو بته ناسایی یانهوه، بهلکو بهناوی ههکهس و ههرشتیکی ترهوه سهپرین بکری نهو سهپرپاوه حرام نهبی وهک مردارهوه بوو، ماتوول مهبهست به گهورهترین و ریز پی دان بیست بهناو براو دا، خو نزیکی خستنهوه لی یهوه. نهک مهبهست دهرپیرینی خوشهویستی و شادی و شادمانی بیست به یهکیک وهک باوه لهبهر پی پیای گهوره دا مالآت

سەر ئه‌بهری، یان له کاتی هاتنه‌وه‌ی خوشه‌و‌یستیک له سه‌فه‌ر، یان سەر ئه‌بهریت بۆ پیاویکی گه‌وره‌ی نایینی و مه‌به‌ست نه‌وه‌یه بدری له رئی خوادا و خیره‌که‌ی بۆ نه‌و پیاوه گه‌وره بیټ، به‌هه‌رکام لهم مه‌به‌ستانه نه‌و سه‌رپه‌راوه حه‌رام نابێ. به‌لام کرده‌وه‌یه‌کی چاک نی یه، چونکه شیوه‌که‌ی وه‌ک کرده‌وه‌ی بت په‌رسته‌کانه‌و له‌لایه‌ن نه‌فامه‌وه سه‌ری هه‌ر له‌وه‌وه ده‌رنه‌چی، وه‌ک له کتێبه گه‌وره‌کانی فیه‌قه‌دا باس کراوه له باسی (صید و ذبائح) دا بێگومان هه‌رچی خوا و پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) قه‌ده‌غه‌یان کردبێ هیچ په‌رواداریک سه‌ری لی ناکاته‌وه‌و به‌ بی گه‌رو گه‌رفت په‌روای هه‌یه به‌ خه‌راپی و زیانی، ئیتر تی بگات له‌هه‌وی قه‌ده‌غه کردنه‌که‌یان تی نه‌گات، له‌گه‌ل نه‌وه‌دا زانیان له کۆن و له تازه چهند هۆیه‌کی گه‌رنگیان باس کردوه‌وه که هه‌موو ژیریک دل ئارام و دلنیا نه‌بن پی یان، هه‌رکسێک نه‌یه‌وی با ته‌ماشای نه‌و هۆیه بگات که ناوبانگیان په‌یدا کردوه‌وه و بلا‌و بوونه‌ته‌وه له کتێبه‌کان دا، بۆ نه‌مونه: لهم ته‌فسیره‌دا چهند هۆیه‌که‌مان باس کرد بۆ قه‌ده‌غه کردنی نه‌و سیانه په‌نشه‌وه له‌کاتی ته‌فسیری نایه‌تی سوهره‌تی (البقره) دا که له‌باره‌ی نه‌مانه‌وه هاتوه‌ته خواره‌وه با سه‌رنج بدری. به‌ هه‌رحال نه‌وه‌ی که خوا حه‌رامی کردوه‌وه بێگومان پیسه، ئیتر زانینی مه‌ردوم رئی بردبێ به‌ هه‌وی پیسی په‌که‌ی یان نه‌ی‌ر‌دبێ. ئینجا قه‌ده‌غه کردنی چواره‌م ئاشکرایه نه‌و سه‌رپه‌رینه دژو پیچه‌وانه‌ی نایین و په‌روایه، چونکه نایینی خواو په‌روا به نایین خوا به تاک و ته‌نیا دانه‌نی، خویه‌تی تاییه‌تی نه‌کات به ته‌نها که‌سیکه‌وه که ناوی (الله) یه، ده‌ی یه‌که‌م داخوازی نه‌وه‌یش نه‌مه‌یه که هه‌موو نیازو کرده‌وه‌یه‌کی راست و ره‌وا هه‌ر به ناوی خواوه بکری و ناوی نه‌ویان لی ببری، که‌واته‌نه‌وه‌ی ناوی خوی لی نه‌بری حه‌رامه‌وپیسه‌به‌وینه‌ی مه‌رداره‌وه بوو و به‌رازه. قه‌ده‌غه کردنی نه‌م چواره له سی سوهره‌تی ته‌ریش دا هاتوه‌وه: (البقره، الانعام، نحل) له هه‌ر سی شوینه‌که‌دا به شیوه‌ی کورت هه‌له‌ینان هاتوه‌وه، واته‌ وا نیشان نه‌ده‌ن که هه‌ر نه‌م چوار حه‌رام و قه‌ده‌غه‌ن، به‌لام لێره‌دا نه‌م شه‌شه‌یش زیاد نه‌کات:

۱- نه‌فه‌رموی: ﴿وَالسَّخِيفَةُ﴾ نه‌وه‌ی که خه‌نکایی، ئیتر به هه‌ر هۆیه‌ک.

۲- ﴿وَالْمَرْوَةُ﴾ نه‌وه‌ی که به دار یان به هه‌رشتیک لی ی درابی هه‌تا گیانی ده‌رچی.

۳- ﴿وَالْمَرْدِيَّةُ﴾ نهوی که له بهرزی یهکوه کهوتبیته خوارهوه یان کهوتبیته ناو چال و بیریک ههتا مردار بووبیتهوه.

۴- ﴿وَالطَّيْحَةُ﴾ نهوی گیان لهبیریک شاخی لی دابی و بههوی نهوهوه مردار بووبیتهوه.

۵- ﴿وَمَا أَكَلَ السَّعُّ﴾ نهوی که درنده خواردبیتی، واته لی ی خواردبی تا بههوی نهوهوه

بکهوتیه مردن، نهک نهوی که همووی خورابی، چونکه نهفرموی: ﴿إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ﴾

بیجگه لهوهی که نیوه له گیانتان کردبی به سهربرین نهگهر بهر دهست کهوت پیش

گیان دهرچوون، یان به زام لی کردنی کوشنده نهگهر بهر دهست نهکهوت له پیش گیان

دهرچوون دا وهک نهوهی بگیریتهوه به شاخوهه یا بکهویته ناو بیر، کهواته نهبی به

تهواوی گیان دهرنهچووبی، دهی نهگهر به تهواوی خورابی نهبی به هیچ رهنگ گیانی

پی نه مابی، ئینجا مهبهست بهو گیانه گیانی دامهزراوه بهلای کومه لیک له زانایانهوه،

که شافیعی یهکیکیانه، بهم رهنگه له پاش سهربرینهکهی پهله کوتی بکات یان خوینی

ههلقولی بههیزو نهک ههر به له میسکهی رووتی بی هیژ، مهبهست به ههر گیان پی

بوونه و نیشانهی نهوهی پی بی، ئیتر با نهو نیشانهش بریتی بی له گوی جولاندن یان

ککک یان پیلوی چاو، وهک نهگیزنهوه له (ئیمام محمدی باقرو ئیمام جعفری صادق و

حسن و قتاده و ئیبراهیم و طاوس و ضحاک و ئیین و زهید) و زوربهی زانایان - خوا

لی یان رازی بیت. ئینجا وتهی ﴿إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ﴾ بو ههر پینجهکهی رابردوو و نهگهریتهوه

بهلای زوربهوه، واته ههرکام لهوانه گیانی دهرنهچووبی و به شرعی گیانی دهرکری

ههلاله. وه بو ﴿وَمَا أَهْلَ لَيْبَرِ اللَّهِ﴾ یش بهلای هیندیکهوه که نهفرمون: نهگهر ناوی

غهییری خوای لهسهر براو به تهواوی له گیان نهکرا و ئینجا ناوی خوای لی برا و به

شرعی سهری برا نهوهش ههر ههلاله، وه نهگهریتهوه ههر بو نهوهی که درنده لی ی

خورادبی به لای هیندی تر له زانایانهوه، بیگومان رای یهکهم له دل دا بههیزو

دامهزراوتره، رایهکی تریش ههیه، بهلام لهبهر نهوهی دوور له رووکهش و روالهته

پیویست نییه به باس کردن، لهبهر نهوه باسم نهکرد.

وَمَا ذُبِحَ عَلَى النَّصَبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَمِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ الْيَوْمَ يَمِيسُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ
فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي

۶- ﴿وَمَا ذُبِحَ عَلَى النَّصَبِ﴾ نهوهی که سر برابی لهسر بهردیک یان چند بهردیک که به دهوری (کهعبه) دا دامهزراویوون و شتیان سر نهبری بهسریا و خوینهکهیان تیوه نهتلاند، یان نهوانه چند بتیک بوون و بت پرستهکان شتیان سر نهبری لایان دا و خوینهکهیان لی نهدان، به هر جور دیاره نهوه شیوهیهک بووه له بت پرستی و نهو سربرپاوانه حرام بوون با ناوی خوایشیان لی برابیه، له هر شوینیکی تریش بکری بیجگه له (کهعبه) هر بت پرستی یه و سربرپاوهکه پیسه و مردراه و حالال کردنی ناگونجی لهگهل پروا به تاك و تهنیایی خوادا. نینجا زیاد کردنی نهم شهشه لیردها دژی نهو کورت هلهینانهیه که لهو سی سورهتهدا هاتووه بهلای هیندی له زانایانهوه، لهبر نهوهی نهم سورهته پاش نهوان هاتووه دای نهننن به سرهوه (ناسخ) ی کورت هلهینانهکهی نهوان. بهلام له روی راستی دا هرکس ورد بینهوه نهزانی که هیچ دزایهتی نی یه له نیوان نیره و نهو سورهتانهدا، بهلکو نهم شهشی نیره دریزهیه بو نهوهی لهو سی سورهتهدا هاتووه، نهو کورتهیه لهو سورهتانهدا نهم شهشش نهگرنتهوه. بهم رهنکه (میتة) گشتی یه بو نهوهی له خویهوه مردبی به بی هویهکی ناشکرا، نهم پینجهش که هوی ناشکرای مردنیان هیه. ﴿وَمَا أَوْلَ لِنَبِيِّ اللَّهِ﴾ گشتی یه بو نهوهی که به دهنگی بهرز ناوی غیری خوی لی برابی و بهناوی بتوه سربرابی، بو نهوهی که سربرابی بهسر نهو برده دیاری کراوانهدا بهو جوړهی که باس کرا، کهواته نهو دووانه به کورتی دوانن و به دریزی نو شتن. لهبر نهوهی زور تر ﴿میتة﴾ نهکری بهناو هر بو نهوهی له خویهوه گیانی دهرچوویی، لهبر نهوهی له سردهمی نهفامی دا نهم مردارهبووانهی تره نهخوران، لهم سورهتهدا که له دواترهوه هاته خوارهوه به دریزی باسی فهرمو تا هیچ کس گومانی نهمینن و نهمانیش هر به مردارهوه بوو دابنی. نینجا باویکی تر له باوهکانی سردهمی نهفامی قدهغه نهکات که پی نی نهگوتری ﴿الاستقام بالایلام﴾ واته به دوا گهرانی زانینی بهش یان چارهنوس به هوی چند پیالهیهک یان چند تریکی دارین که بهکار نهمینران بو نهو

مبهسته، ئەم کردەوهش بە چەند جۆریک ئەیگێرنەوه، لێرەدا دوانیان باس ئەکەم کە بەناوبانگ ترن، بە تاییبەتی یەکەمیان رای زۆریه و جەماوەری لەسەرە:

۱- ئەو پیالانە سیان بوون لە یەکیکیان نووسرابوو: خوای خۆم فەرمانی پێداوم، لە یەکی تریان: خوای خۆم جێههگیریی کردوم، لە سێ یەم: بۆش بوو هیچی لێ نەنوسرابوو. ئینجا هەرکەسێک نیازی کاریکی گرنگی ببوایه ئەو سیانە ی ئەگێرا و چەرخی پی ئەکردن جا ئەگەر یەکەم دەرچووایه ئەچوو بەدەم کارەکەرە، ئەگەر دووهم دەرچووایه نەئەچوو بەدەمی یەوه و وازی لێ نەهینا، ئەگەر سێ یەم دەرچووایه دووبارە هەلی ئەکردەوه.

۲- جۆری دووهم بە شیوهی قوما بەکار ئەهینران: بەم رەنگه ئەو پیالانە سیان بوون یان حەوت لەسەر هەرکام بەشتیکی تاییبەتی ئەنوسرا، ئینجا کە قورماریان ئەکرد لەسەر حوشتەر ئەو پیالانەیان چەرخی پی ئەکرد هەرکام پیالەیهک لەو پیالانەیان بۆ دەرئەچوو، هەرکەس بە پیی نووسراوی پیالە ی خۆی بەشی ئەبرد، وا دەرئەکەوی هەردوو جۆرەکە بەکار هینراوه. هەر دوو جۆرەکە کردەوه و باویکی بەدی ناڕەوایه و شتیکی پێو پووچە لەبەر ئەوه خوا قەدەغە ی کردن و فەرمو ی: ﴿أَنْ تَسْتَفْسِمُوا بِالْأَزَلِ﴾ قەدەغە و حەرام کراوه لەسەرتان ئەو کردەوه بکەن، واتە بەدوای زانینی بەش یان چارەنوس دا بگهڕین بەهۆی ئەو پیالانە یان ئەو تیرانە، وەک بەروونی باسما ن کرد، ئەو گوشتە ی حەرام کرد کە بەوه دەست کەوتیان ئەبوو، ئینجا پەییوهندی قەدەغە ی ئەم کردەوه بە قەدەغە کردنی ئەوانە ی کە لە پێشەوه باس کران لەسەر رای دووهم ناشکرایه، چونکە لەسەر ئەم رایه ئەمیش یەکیکە لەو خۆراکانه و جۆریکی تره لەو چوار پی یانە ی کە لە پێشەوه قەدەغە ی کردن، لەسەر رای یەکەم (قفال) ئەفەرمو ی: ئەم کردەوه لای (کەعبه) ئەکرا. کەواته بە بۆنە ی قەدەغە ی ﴿وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ﴾ هوه هات کە ئەمیش لە پەنا و پالی (کەعبه) دا ئەکرا. ﴿وَلَكُمْ يَتُّ﴾ خواردن و بەکارهینانی ئەو قەدەغە یانە ی کە باسما ن کردن بۆتان گوناھیکی گەورە یه و دەرچوونە لە گو ی رایە لی خوا و لادانە لە شەریعت و بریاری خوا، هیندی ئەفەرمون: ﴿وَلَكُمْ﴾ دەست نیشانە هەر بۆ ئەم دووترین قەدەغە یه کە نزیکه. بەلام بە وتە ی دوور ﴿وَلَكُمْ﴾ دەست نیشانی بۆ کرد،

چونکه زور دووره له هق و راستی یهوه، وه زور زیاده رهوی یه له خراپه‌دا، که‌واته وهک شتی دوور وایه.

له‌پاش نه‌وهی باسی نه‌و چهند قده‌غه‌یانه‌ی کرد، له‌گه‌ل حه‌لال کردنی هیندیکیان به‌و مہرجانه‌ی که داینا، نینجا موسلمانانی ترساند له شکاندنی نه‌و قده‌غه‌یانه به‌وهی که فہرموی: ﴿ذَلِكُمْ فَسُقُ﴾. له‌پاش نه‌وه نینجا پیش ته‌واو کردنی باسه‌که - وهک تیہه‌لکیش - چهند ه‌واو و مزگینی یه‌کی زور خوش و گہوره نه‌مینی:

۱- نه‌فہرموی: ﴿الْيَوْمَ﴾ نه‌مرو، واته له‌م کات و چہرخه‌دا، یان له‌م روژہ‌دا که روژی ه‌مینی یه‌روژی عہره‌فہی سالی ده‌ه‌می کوچی یه‌وکاتی حہ‌جی مال ناوایی پیغه‌مہره (ﷺ)، له‌م روژہ‌دا ﴿يَسِّرَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ﴾ نه‌وانه‌ی که بروایان نه‌هیناوه، واته گه‌ل و کوہلی بی بروایان ناومید بوون له نایینه‌که‌تان و به‌ته‌مای نه‌وه نہ‌مان که نایینه‌که‌تان له‌ناو بچی و برواداران لی ی په‌شیمان بنه‌وه، به‌ته‌مای نه‌وه نہ‌مان که زال بین به‌سہرتان دا و نیوه له‌ناوبہرن، چونکه بینی یان نه‌و به‌لینہی که خوا دای به برواداران به‌دی هینا، نه‌وت نایینه‌که‌یانی سہرخست به‌سہر ه‌موو نایینیک دا، باک و بیمی نه‌هیشت له‌ناو برواداران داو زالی کردن له پاش نه‌وهی که له بیم و ترس دا نه‌ژیان و ژیر دہسته و بی دہسه‌لات بوون. ﴿فَلَا تَخْشَوْهُمْ﴾ که‌واته باک و بیمتان نہ‌بی له‌و بروایانه و نہ‌ترسن له‌وهی زال بین به‌سہرتان دا ﴿وَأَخْشَوْن﴾ له من بترسن و بیم و ترستان تایبہتی بکن به‌منه‌وه، یا بترسن به‌ترسانی سام و بیم و به‌گہوره‌گرتن. به‌ترساندنی توله و سزا نه‌گہر لابدن له رنگه راسته‌که‌ی و مل پیچی بکن له فہرمانی، بترسن له‌بہر نه‌وهی ه‌موو شت ہر به‌دہست نه‌وه.

ب- ﴿الْيَوْمَ أَكُنْتُ لَكُمْ دِينِكُمْ﴾ نه‌مرو نایینه‌که‌تانم گہیاند به پایان بو‌تان و له‌بہر سوودو به‌ہرہ‌مہندی خو‌تان، نه‌ک له‌بہر نه‌وهی خوا هیچ پیویستی بیی به‌هیچ کس و به‌هیچ شتیک. گہیاندی به پایان به‌جوڑی پیویست نہ‌ما به‌زیاد کردنی هیچ شتیک بو هیچ کسیک و بو هیچ گه‌ل و کوہل و چینیک له‌هیچ کات و چہرخیک دا تا روژی دواپی و تا نم جیہانه ماوه. بہم رهنکه نه‌و بیرو باوہرو یاسایانه که دہست نادن بو‌گوپان و له ه‌موو کات و چہرخیک دا وان له کاردا و پیویسته بوونیان، نه‌وانه‌ی به‌روونی باس کردووه و دیاری کردوون، نیت‌چ حه‌لال و چ حہرام له ه‌موو بارو روویه‌کی زیانہ‌وه.

بۇ نمونە: خواپەرستی و كردهوه و رهوشتی جوان و شیرین که همیشه بوونیان پنیویسته نه بوونیان نهوانیش هر دیاری کران، نهو شتانهی که دست نهدهن بۇ گۆپان و زیان نی یه له گۆراندنیان دا به پنیی بهرزهوندیی کات و چرخ و ولات و تاقم و چینهکانی نادهمی ی، بۇ نهو شتانه برپواو یاسای گشتی نهگۆپاوی داناوه و پنیویستی کردوه دهرنهچوون له چوار چیوهیان، بارو شیوهیهکی تایبهتی دانهناوه بۇ پیک هینان و بهدی هینانی نهو برپواو یاسا گشتی یانه، دست نیشان و رننمونی کردوه بۇ نهوهی موسلمانان به پنیی بهرزهوندیی گشتی ی له سنوور و چوار چیوهی نهو برپوا و یاسا گشتی یانه دا یاسای تایبهتی دیاری بکن و دهرینن و وهی گرن! بۇ نمونە: پنیویستی کردوه که سهروک و کاربهدهستی گشتی به پرس و راو هلبژاردنی میللهت دیاری بکری. کهواته نابی له سنووری نهو برپوایه تیپهر بکری. بهلام دیاری نهکردوه شیوه و ریگهیهکی تایبهتی بۇ وهرگرتنی نهو راو هلبژاردنه. ری هیه هر جور سوود و بهرزهوندی بوو بهو جور بهدی بهینری، کهواته بهم کورته باسه تی نهگهین که نهو ناین و شریعهته پنیویستی نی یه به زیاد کردنی هیچ شتیک لی ی له هیچ کات و چرخ و ولاتیک دا هتا رۆژی دواپی، تی نهگهین که نهو ناین و شریعهته دست نادا بۇ گۆپان، بۇ هموو نادهمی ی هتا هتایه. یاسا و برپاره تایبهتی یهکانی هاتوون بۇ نهوهی بمیننمه وهك خویان، برپواو یاسا گهره و گشتی یهکانیش هاتوون بۇ نهوهی بن به بنهرت و چوار چیوهیهک که ژیان نادهمی ی کهشت بکات و پهره بسینی لهناویان دا!!

ت- ﴿وَأَمْسَتْ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي﴾ تهواوم کرد بهسهرتانهوه چاکه و بههری خۆم. نهو چاکه و بههریه به چند شتیک تهفسیر کراوتهوه. یهکی لهوانه: بهخشینی نهو بهرنامه تیرو تهواوه گشتی یه هتا هتایی یهیه که جیگرو جینشینی هموو ناین و شریعهتهکانی رابردوه، بیگومان نهو له هموو چاکه و بههرهکانی تر گهرهتره و هرچی چاکه و بههرهکانی تر هیه سرجهم سهراوهکیان نهو چاکه و بههره گهرهیه، کهواته تهفسیری بهم بکریتموه چاکتره له دل دا جیگیر تره، هرچند بهم شیوه وهك دوباره کردنهوه وایه بۇ چاکه ی پنیوو.

وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا

پ- ﴿وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ هه‌نم بژارد بو‌تان ئیسلام به ئابین. ئهو ئیسلامه‌ی که وا زال و سهرکه‌وتوو به‌سهر هه‌موو ئایینه‌کان دا، هه‌رچه‌ند موسلمانه‌کان به‌هوی لادان و پشت تی کردنیان له ئیسلامه‌که‌یان ژیر که‌وتوو و ژیر ده‌سته بوون، به‌لام ئایینه‌که‌یان هه‌ر مایه‌وه به سهرکه‌وتوویی و سهربه‌زی، هیچ که‌س و هیچ گه‌ل و کۆمه‌لیک نه‌یتوانی هیچ بریار و به‌ندی له بریارو به‌نده‌کانی به درۆ بخاته‌وه و به ناراست و نارپه‌وای ده‌رکات. ئهو ئیسلامه‌ی که چواره‌ چهرخه له ده‌رو له ناوه‌وه که‌نه‌ی لی ئه‌کری و هه‌ول ئه‌دری بو نه‌هیشتنی دواترین نیشانه و دروشمی میری یه‌که‌ی، زال بوونی دوژمن له هه‌موو لایه‌که‌وه به‌سهر ولات و دانیشتوو‌ه‌کانی دا، له پاش ئه‌وپه‌ری به‌کاره‌ینانی هه‌موو چه‌ک و پیلانیک بو دوور خسته‌وه‌ی مه‌ردومان لی ی، له پاش هه‌موو ئه‌وانه که‌چی بیرو باوه‌ره‌کانی هه‌ر گه‌شه ئه‌که‌ن و به‌هیز و دامه‌زراو تر ئه‌بن له دل و ده‌روون دا، ته‌نانه‌ت له دل و ده‌روونی رۆله و نه‌وه‌کانی دوژمنه‌کانی دا و له‌ناو جه‌رگه‌ی ولاته‌کانی ئه‌وانیشدا.

خوای میه‌ره‌بان هه‌وال و مزگینی دا به‌مه‌ی ئه‌م ئایینی ئیسلامه‌ی گه‌یاند به پایان، چ له باره‌ی عه‌قیده و بیرو به‌رواوه، چ له‌باره‌ی شه‌ریعت و یاساوه، که ئابین بریتی یه له‌وه. که‌واته هه‌رکه‌س خوی به به‌وادار دابنی نابی لای وایی که هیچ جوژه ناته‌واوی و که‌م و کوپی یه‌ک هه‌یه له‌م ئایینه‌دا. یان بو هه‌موو شوین و کاتیک ده‌ست نادات و پیویستی هه‌یه به ده‌ست کاری و بژاره کردن، ئهو که‌سه به‌وادار نی یه به‌خوا، باوه‌ری نی یه به راستی ئه‌م هه‌وال و مزگینی یه، رازی نی یه به‌وه‌ی که خوا هه‌لی بژاردوو بو به‌واداران! پیویسته هه‌موو که‌س به‌روای ببی به‌وه‌ی که شه‌ریعته‌که‌ی ئهو رۆژه‌ی که ئه‌م ئایینه‌ی تیا هاته خواره‌وه، هه‌ر ئه‌وه‌یه شه‌ریعتی هه‌موو کات و چه‌رخ و چین و ولاتیک تا ئه‌م جیهانه مایی، چونکه به شایه‌تی خوا شه‌ریعته‌که‌ی ئهو رۆژه شه‌ریعتی ئه‌م ئایینه‌یه که هات بو هه‌موو ئاده‌می ی له هه‌موو کات و شوینیک دا، نه‌ک بو تا‌قم و چینیک له ئاده‌می ی له کات و چه‌رخ و شوینیکی تایبه‌تی دا، به وینه‌ی شه‌ریعته‌کانی پیش ئه‌م که پیغه‌مبه‌ره‌کانی - درودی خویان لی بی - به‌و جوړو شیوه تایبه‌تی یه هینایان، هه‌رکام له‌وانیش تیرو ته‌واو بوون بو کات و چه‌رخ و گه‌ل و ولاتی تایبه‌تی خویان، هه‌رچونی ئه‌م شه‌ریعته‌یش هه‌ر له

سهره تاوه به تهواوی هاتووه بۆ ههموو قۇناغهكانى تا ئىو رۇژى ئىم ئايته هاته خوارهوه،
 واته خوا خۇى ئەزانى و ئاگايه به ههمو شتى، جا به پىنى ئىو زانين و لىزانى و
 كاردروستى يهى خۇى له هر قۇناغىك دا هر ئەندازه يهكى لهم ئايين و شىرىعهته ناردووه
 كه تىرو تهواو و رىك و پىك بووه لهگەل ئىو كات و قۇناغه تايبهتى يەدا، تا بهره بهره راده و
 پلهى بىرواداران بهرز بوويهوه تا گەيشته ئىوپىرى پله له رۇژى هاتنه خوارهوهى ئىم
 ئايتهدا، ئىو كاته به تهواوى ناردى يه خوارهوه به جۇرىكى وا كه رىك و پىك بىت بۆ
 داهاتووى ئادهمى ى هتا رۇژى دوايى، وهك له پىشموره به كورتى روونمان كردهوه!!

بىراستى پىويسته بىروادار به ئىوپىرى سوپاس و چاولهبرىسى يهوه بوهستى لهبىردىم
 ئىم مزگىنى يه گهورهدا، كهوا مرۇژ و مرۇفايهتى نى يه و پىك ئايته به بى ئىم ئايين و
 شىرىعهته، كه خوا بهخشى به جيهان و جيهانيان، چونكه مرۇژ نى يه و هىچ نرخی نى يه به
 بى ناسىنى خواى پىرومردگارى، بهو جۇزهى كه ئىم ئايينه پىنى ئەناسىنى و ئاشناى
 ئەكات پىنى، وه پىش ئىوهى ئىم بوون و بوونموره بناسى لهسر باره راستهقىنهكهيان كه
 ئىم ئايينه پىنى ئەناسىنى و ئاشناى ئەكات پىنى، پىش ئىوهى خۇى بناسى و رىز و راده و
 پلهى خۇى بناسى، وهك ئىم ئايينه ئەيناسىنى پىنى. مرۇژ و مرۇفايهتى نى يه پىش ئىوهى
 ئازادى تهواو وهرگرى بهمى كه تىنها خوا بىراستى به بى هىچ وىنه و هاوبهشىك كه
 ئىوهش هر لهم ئايينهدا دهست كهوت ئىبى كه شىرىعت و بىرنامهى ژيانى له دهست كردى
 خوا بى نك له دهست كردى هىچ كهسىكى تر، دياره ئىوهش هر لای ئىسلام ههيه.

ئاشنا بوون و ناسىنى ئىو شته راست و گرنگانه بهو شىوهى كه ئىسلام پىنى هاتووه
 يهكەم جارو سهرتاي پەيدا بوون و له دايك بوونى مرۇفه، به بى ئىو ناسىنه مرۇژ نى يه،
 بهلكو گيان لهبرىكى تره، ئەگەر پىنى بگوتى مرۇژ ئىوه مرۇفايكى زۆر ناتىهواوه و هرگىز
 تهواو نابى و ئاگات به راده و پلهى تهواوى خۇى مەگەر به ناسىنى ئىوهانه لهسر بارو
 شىوهكهى خۇى كه ئىسلام هىناى. ئىنجا هر به پىك هىنانى ئىو شىوه شىرىنه له ژيان دا
 مرۇفايهتى تهواو پىك دىت بۆ مردوم و جيا ئەبىتتهوه له گيان لهبرىكى تر.

بىراستى كهسىك تى ئەكات له راده و پلهى بهرزى ئىم چاكه و بههرى خوا، رىزو نرخی
 راستهقىنهى ئەزانى كه ژيا بىت لهسهردهى نهفامى دا، چىرخ و سهردهى نهفامى له
 هركات و له هر ولاتىك دا بىرتى يه لهوهى كه بىرنامهى ژيان تىاي دا له لايەن خواوه
 نههاتى و له لايەن هر كهسىكى ترهوه هاتى، ئىو كهسهى كه ژيا بىت له چىرخى نهفامىدا،

نیش و نازار و تالی و سویری یهکە ی چەشتیی، نازارو تالی و سویری له بۆچوون و بیرو باوەردا، له رووداوی ژیان دا، هەر ئەو کەسە بە باشی تی ئەگات و هەست ئەگات بە تەواوی بە نرخ و ریزو رادە و پلە ی بەرزی ئەم نایینە کە خوا بەخشی بە جیهان و جیهانی یان، کەواتە ئەو یەکەم چین و تاقە کە یەکەجار ئەم فرمودەیان ئاراستە کرا لەم نایەتە پیروزەدا، ئەوانە زۆر بە باشی تی ئەگەیشتن له نرخ و ریزی ئەم مزگینی یە خوێشانە و چاکتر هەستیان ئەکرد بە تام و بۆنی ئەو وتە پیروزانە، چونکە خۆیان ژیا بوون لەو چەرخێ نەفامی یەدا، هەموو کاروبارەکانی بە بەرچاویانەوه بوو، له هەموو کەس چاکتر ئەیان زانی کە ئەم نایینە له چ پەستی و خواری و لاری و نەزانی و نەفامی یەک رزگاری کردن، بەرزی کردنەوه بۆ ئاسۆ و پۆپە ی هەرە بەرز، راست و رێک و زانا و فامیدە ی کردن!!

ئیسلام دەری هێنان له پەستی و نەفامی ی له بیرو باوەردا کە هەر تاقمێک شتیکی ئەپەرست، له بت و فریشتە و جنۆکە و ئەستیرە و هەر شتیکی تری پێو پووج، لەو پەستی یە دەری هێنان و بەرزی کردنەوه بۆ پلە ی بەرزی خواپەرستی بە تاک و تەنیا، بۆ بێوا بە تەنها خوایەک کە توانا و زال و میهرەبانە، بیسەر و بینا و ئاگا و زانایە بە هەموو شتی، دادپەرەرو نزیک بە هاوارەوه هاتوو، پەنا پێ براو و داوا لی کراو، بە بی واسیتە و پەرس و نینز خواستن.

ئیسلام بەرزی کردنەوه له پەستی و ستمی کۆمەلایەتی، له رژیمی چینایەتی و جیاوازی چین و تاقمەکانی گەل و کۆمەل، له هەموو باویکی ناراست و ناپەوا کە لەو چەرخ و سەردەمەدا باو بوون، له داگیر کردن و خود پەسەندی و خۆپەرستی کە هەرکەس چۆنی بۆ دەست بدایە دەست گیرانەوه ی نەبوو (نەک وەک هیندی له رەگەز پەرستان ئەلین: لەو سەردەمەدا ژیا نیکی دیموکراتی بوو لەناو عەرەب دا). هەرکەسیک هیندی شارەزا بیت له میژووی پادشا و زۆردارەکانیان دا وەک (حجری کوپی حاریس و عومەری کوپی هیند و نوعمانی کوپی بەشیر و کولەیبی وایل) و چەند کەسانێکی تریان، هەرکەس له میژووی ئەوانە بزانی تی ئەگات له بەدی ژیا نی کۆمەلایەتی ئەو سەردەمە.

ئیسلام دەری هێنان له زیندە بەچال کردنی کچ و سەرکردنە قوما و ئارەق و شەرۆال پیسی و هەموو کاریکی بی نامووسی، شەپرو شوڤ و تالان و برۆ، له دۆژمناپەتی و تەفرەقە ی ناوخۆ و له ژێر دەستی و خۆنەگرتنیان بەرامبەر هەر هینزیکی دەرەوه کە پەلاماری بدایە بۆیان، وە رووداوی سالی فیل بەسە بە بەنگە و نیشانە ی روون لەسەر ئەوه،

ئىسلام بەرزى كىردنەو بۇ پۇپەي ھەرە بەرز لە ھەموو بارو روويەكى ژيانەو، جا لەبەر ئەو
ئەو چىن و تاقمە لە ھەموو كەس باشتەر ھەستىيان ئەكرد بە نرخ و گەورەيى و گىرنگى ئەو
چاكە و بەھرە و بەخششەي كە خوا رشتى و بەخشى بەسەرياندا.

بەراستى زۆر پىويستە كە بىرودار بە قوولى بىر بىكاتەو لەو مېھربانى يە گەورەي كە
خوا كىردى - بە تايبەتى لەگەل بىروداراندا - ئىنجا ئەبى بىروداران بزانن كە ئەرك و بارى
سەرشانىان زۆر قورس و گرانە بەرامبەر ئەم بەخشىنە، تا رادەيەك كە ئەگەر ئەم ئوممەتە بە
ھەموو چىنەكانى يەو ئەوئەي كە لە توانايان دا ھەيە بەختى بگەن لە سوپاس و بەندەيى و
مەل كەچىدا، ھەر ھىشتا بە ھىچ ناگەن، ئەبى لەگەل ئەوئەدا ھەر داواي لى بوردن بگەن لە كەم
و كۆپى يان.

ھەلبىزاردنى ئەم ئايىنە بۇ ئەم ئوممەتە داخووزە لە يەكەمجارەو بۇ ئەوئەي كە بە سۆز و
پەروەشەو چاوەلبەرىي و نرخ و رىزى ئەو ھەلبىزاردنە بزانى. ئىنجا سووربى لەسەر
دامەزاندن و لانەدان بە ئەندازەي موويەك لەم ئايىنە پىرۆزە، ئەبى رازى و شادمان ئەبى بە
ھىچ شتىكى تر، بىجگە لەمەي كە خوا بۆي ھەلبىزارد، ھەر بىرودارىك وا ئەبى نەحس و
نەگبەت و نەفامە، ھەر بىرودارىك شتىكى تر ھەلبىزىرى بۇ خۆي ھەرچۆنى بە بىرودار نامىنى
و لە ئىسلام دەرئەچى، ھەر ھەو ھە بە نامانچ ناگات و خوا بى ئابرووي ئەكات پىنش ھاتنى
سزاي رۆژى دوايى، زۆر جار خوا مۆلەتى بى بىروداران ئەدات تا ماوہيەكى دوورو درىز بەلام
ئەوانەي كە ئىسلاميان ناسىبى و ئىنجا لى يان ھەلئەكاندى، ھەرگىز خوا وازيان لى ناھىنى
و بە ماوہيەكى كەم دەرديان دەرخوارد ئەدات.

لە پىنشەو باسى ھەوت قەدەغەي كىرد، لە پاشان بە تىھەلئەكىش ھەوت رستەي ھىنا
و ھەك(طىبى) ئەفەرموى، بەم تىھەلئەكىشە قەدەغە كىردنەكەي ئەوانەي بەھىز كىرد و ئەوانەي
بىزراو تر كىرد لە دلى بىروداران دا، بەرەي كە خواردن و كىردنى ئەوانەي كىرد بە ھۆي
دەرچوون لە ئايىن و فەرمانى خوا، ئەو قەدەغە كىردنەي گىرا بە بەشىك لە ئايىنى بە پايان
كەشتوو، بەشىك لە چاكە و بەھرەي خوا بەسەر بىرودارانەو، بەشىك لە ئىسلامەي كە خوا
ھەلى بىزارد بۆيان.

فَمَنْ أَضْطَرَّ فِي مَخْصَصَةٍ غَيْرِ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣﴾ يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الْطَيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُم مِّنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ

له پاش نهو تیهه لکیشه نینجا نه گهریتهمه بو سهر قهدهغه کراوهکان به رهوادانیان لهکاتی ناچاری دا بو ناچار و پی گیروان، نهفهرموی: ﴿فَمَنْ أَضْطَرَّ﴾ نینجا هرکه سینک ناچار کرابی و کهوتبیته ناچاری له خواردنی نهو قهدهغه کراوانه دا، یان هرکه سینک دووچاری زیان کرابی ﴿فِي مَخْصَصَةٍ﴾ لهکاتی برسینتی یهکی بهتین دا که مهترسی مردن یان سهرهتای مردنی لی بکری. ﴿غَيْرِ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ﴾ لهکاتیک دا مهیل کبری گونا نهبی و بهدهستی قهست لانه دا بولای گونا، بهم رهنکه زیاد له نهندازهی پیویست بخوا بو خوشی وهک هیندی له زانایان نهفهرمون، یان به زور له ناچارنکی تری وهک خوی بسینتی، یان له سهفهرنکی حرام دا یان به هویهکی حرام دووچاری نهو برسینتی یه بووی وهک هیندیکی تر نهفهرمون. هرکهس نهو قهدهغیهانه بخوات لهم کاته داو بهم مرجه نهو کهسه خوا لی ی ناگری. ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ چونکه بهراستی خوا لی بوردهی میهره بانه.

بیگومان نهو قورنانه گورانیکی تهواوی بی وینهی هینا بهسهر نهو گلهی که دهری هینان له پهستی و حالی نهفامی و بهد کرداری، رایچلهکاندن و تهتهلهی کردن، به جوری هرچی بیرو باوهر و کردهوه و ههستی سهردهمی نهفامی یان تیا بوو جوئی کردنهوه و لی ی دهرکردن، له پاش نهوهی لهو چالی پهستی یه دهری هینان و بهرزی کردنهوه بو پوپهی هره بهرزی مهادیهتی و مروثایهتی، به تیشک و رووناکی بپروا و بهرهمهکانی بپروا دل و دهررون و ههستی پاک و خاوین کردن، پاش نهوه تیگهیشتن له گهرهیی و گرنگی نهو چاکه و بههره گهرهیهی که خوا رشتی بهسریان دا، لهبر نهوه ههموو مهبهست و ثاوات و نامانجیان نهوه بوو که به موو لانهدن لهو بهرنامهی که خوا پیی بهخشین، ههمیشه ترس و بیمیان لهوه بوو که لادهن لهو رنگه راسته و بکهونهوه ناو چالی سهردهمی نهفامی، جا بههوی نهوهوه له پاش بیستنی نایهتهکانی قهدهغه کردن دهستیان کرد به پرسیار کردن لهو شتانهی که حلاله بویان، بو نهوهی نزیکی هیچ شتیک نهکونهوه تا له پیشهوه نهزائن

حلاله، وهكو نه فرموي: ﴿سَتَلُونَكَ مَادَا أَجَلَ لَمَّةٍ﴾ پرسپارت لی نه کهن - نهی پیغه مبر - چی
 حلال کراره بوتان؟ ﴿قُلْ أَجَلَ لَكُمْ أَلَّتِي تَكْتُبُونَ﴾ له وه لایمان دا بلی: حلال کراره بوتان هه موو
 شته پاکه کان، واته نهو شتانهی که تهبیعت و سروشتی ریک و پیک حزی لی بکات و
 بیزارونه بی لای، نهو وه لایمه هر زور شیرین و دل رفینه، چونکه وا نیشان نه دات که بروداران
 بیبهش نه کرارون له هیچ شتیکی پاک، هه موو پاکینکیان بو حلال کراره، نهوهی که قدهغه
 کرابی لیان هر شته پیسه کانه، وه که له راستیش دا هر وایه و نهوهی که خوا حرام و
 قدهغهی کردوه له خوراک، تهبیعت و سروشتی ساغ و نه گوړا و قیزی لی نه کاته وه، وه
 مرداره وه بوو و خوین و گوشتی به راز یان دلی برودار بیزاره لی ی و قیزی لی نه کاته وه،
 وه که نهوهی که ناوی خوی لی نه برابی و به ناوی یه کیکی تره وه سرپررابی و نهوانی تر که
 باس کران له نایه ته که دا. ئینجا به تایبتهی باسی جوړیک لهو پاکانه نه کات که مهرجی
 تایبتهی خویان هیه. نهو جوړهش بریتی یه لهو گیان له بهره حلالانهی که مالی نین و
 دهست کهوت نه بن بهوهی بالندهی راوکه ره وه، وه باز و سهقر، یان بهوهی دپندهی
 راوکه ره وه، وه که سهگ و ویزو شیر، به مهرجیک خویان لی ی نه خون، ئیتر با به دستیان وه
 گیانی نیچره که یان دهرچی، نه فرموي: ﴿وَمَا عَلَّمْتُمْ مَنِ الْجَوَارِحَ﴾ حلال کراره بوتان نیچرو
 دهست گیر کراری نهو راوکه رانهی که فیرتان کردون تا رام بووین ﴿کَلْبَيْنَ﴾ له کاتیک دا که
 به وردی و به چاکی ی فیترکه ریان بن، یان له کاتیک دا که هاندر و تی بهر دهریان بن بهره
 نیچره کان، له سر نهو باره نایه ته که نهوه نه گه یه نی که هاندان و تی بهردان مهرجه، که واته
 نهگر خویان له خویانه وه دهرچن و نیچر بگرن و به دستیان وه بمری نهو نیچره حرامه،
 به لام له سر ته فسیری یه که نهو مهرجه له قورنانه که وه ورنه گیراوه. ﴿عَلَّمْتُمْ مَنِ الْجَوَارِحَ بِمَاءٍ عَذْبٍ﴾
 فیریان نه کهن لهو جوړو شیوهی که خوا ئیوهی فیتر کردوه، بهم رهنگه خستویه ته
 دلتانه وه، یان بهوهی ژیری و بیر کردنه وه و بهرورد کردنه وه خوا فیتری کردون که چون
 نهوانه فیتر بکهن و رامیان بکهن،

۱ (جوارح) کویه و تاکه کی (جارج) یه که ناوه بو نهو جوړه دپنده و بالندانه که به کرده وهی خویان خوراک و
 خوارده مهنی خویان په پیدا نه کهن، هتندی نه فرمون: مه بهست زام که ره، نهوانیش زوریه نیچره کان یان زامدار نه کهن.

فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَانْقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١﴾ الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ
 الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ

﴿فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ﴾ كهواته بخون لهو نیچیرانهی که بگره‌کانیان را گیران کردوه و رایان وهستاندوه به دیارتانهوه و خویمان لی یان نه‌خواردوه، وهک زویه و جه‌ماوه‌ری له‌سهره، یان مه‌به‌ست نه‌ویه له‌وه بخون که هیشتویانه‌ته‌وه، نیت‌له نیچیره‌که‌یان خواردبی وهک هیندی له زانایان نه‌فهرمون، نه‌گهر چی باری یه‌که‌م به‌هیزتره له دل دا، هیندی له زانایان نه‌فهرمون نه‌م مرچی نه‌خواردنه هر بو دپونده‌کانه و مرچ نی یه له بالنده‌کان دا، چونکه به ته‌واوی رام و ژیر ده‌ست ناکری. ﴿وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾ ناوی خوا بیهن له‌سهری، واته له‌سهری نه‌و دپنده و بالنده‌یانه که نه‌یانه‌که‌نه نیچیره‌کان، به‌م ره‌نگه له‌کاتی هاندان و تیگردنه‌که‌دا بلین: بسم الله و به‌م جوړه به‌ناوبانگه و حه‌دییسی سه‌حیحیش هاتوه پی‌ی، یان له‌سهر نه‌و نیچیره‌ی که راگیران کردوه بو‌تان وهک هیندی له زانایان نه‌فهرمون، له‌بهر نه‌وه‌ی نه‌م نزیك تره، كهواته نه‌م مه‌به‌ست بیټ چاکتره، واته نه‌وه‌ی که راگیران کردوه به‌گیان پی‌ی که‌یشتن ناوی خوای لی بینن و به‌شهرعی له‌گیانی بکن، هیندیکی تر نه‌فهرمون: مه‌به‌ست ناوبردنی خواجه له‌کاتی خواردنی دا له‌بهر حه‌دییسیک که نه‌وه‌ی لی وه‌ره‌گیری. نینجا با بزانی که نیشانه‌ی فی‌ر بوون و رام بوونی نه‌و راوکه‌رانه نه‌مه‌ی به‌لای کومه‌ل و جه‌ماوه‌روه که به‌هاندان په‌لامار بدهن، به‌تی خو‌پین و جله‌وگیری بوه‌ستن و بگره‌ینه‌وه و ته‌قی و تریز نه‌که‌ن له‌خاوه‌نه‌کانیان، له‌نیچیره‌که‌ش نه‌خون. نینجا کو‌تایی نه‌هینی به‌نایه‌ته‌که به‌م فه‌رموده‌یه که زور به‌هیزو به‌کاره بو‌گویی رایه‌لی ی له‌دلی برواداران دا: ﴿وَانْقُوا اللَّهَ﴾ خو‌تان بیاریزن له‌خوا، به‌فه‌رمانبهری و گویی رایه‌لی کردن له‌هه‌موو حه‌لال و حه‌رام کراوه‌کانی دا که یه‌کی له‌وانه نه‌خواردنی نیچرو ده‌ست که‌وته‌کانی راوه به‌م مه‌رجانه‌ی که باس کران، ﴿إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ خوا بکه‌نه چاودیر به‌سهر کرده‌وه‌کانتانه‌وه، چونکه بیگومان پاداشتی خوای گه‌وره زور به‌خیرایی یه. به‌لام به‌پیویستی نه‌زانم که بگره‌ینه‌وه بو‌سهر وته‌رسته‌یه‌کی نایه‌ته‌که که زور گرنگ و سه‌رنج راکیشه بو‌برواداران، فه‌رموی: ﴿فَاتَّبِعُونَنَّا مِمَّا عَلَمَكُمُ اللَّهُ﴾ فی‌ریان نه‌که‌ن له‌وه‌ی خوا نی‌وه‌ی فی‌رکردوه!! چونکه خوا نه‌وانه‌ی ژیر بار کردوه بو‌فی‌ر که‌ران، خوا ده‌سه‌لاتداری کردوون به‌سهر نه‌و فی‌رکردنه‌دا،

خوا رنگی فیر کردنه‌کی نیشان داون و خستوونی یه‌ته سهر شه‌وه، بی‌گومان شه‌مه شتیکی راسته و هم‌وو پرواداریک شه‌بی بروای پی‌ی هم‌بی، بملکو هم‌وو کس ناچاره به پروا هینان به‌وشته راسته، چونکه وه‌کو قورنان شه‌فرموی: ﴿وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُوْنِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ سِتْرًا وَجَمَلَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْاَبْصَرَ وَالْاَفْئِدَةَ﴾ خوا نیوهی دروست کردوه له‌کاتیک دا که نیوه هیچتان نه‌زانیوه و نازانن، خوا گونچه و چاو و دل‌ی پیداون که هوی زانینن، هیچ کس له یه‌که‌مجاره‌وه هیچی نه‌زانیوه و هیچ ده‌سه‌لاتیشی نه‌بووه له هوی رنگاکانی زانین، هیچ که‌سیش له‌م جیهانه‌دا ناتوانی لاق شه‌وه لی بدات که ده‌سه‌لات و ده‌خلی بی‌ی له فراهم هینانی شه‌وه هوی زانینانه نه له خوی دا و نه له هیچ که‌سینکی تردا. شتیکی ناشکرایشه شه‌وه هوی زانینانه له خویانه‌وه به ریکه‌وت پیدا نه‌هاتوون و پیک نایه‌ن، که‌واته بی‌ی بروایش هر ناچاره - نه‌گهر ریژی خوی به‌لاوه بی‌ت - شه‌بی هر بلی: به‌هیزو ده‌سه‌لات و دروست کردنی یه‌کیکی تر پیدا بوون و فراهم هاتوون، ده‌ی شه‌مه شته راست و ریکه زور جار پروادار لی ی بی‌ی ناگا شه‌بی‌ت و له هم‌وو کاتیک دا هه‌ستی پی‌ی ناکات، له‌بهر شه‌وه له میهره‌بانی خوا به‌زیاد بی‌ت به‌نده پرواداره‌کانی بیدار شه‌کاتوه تا چرکه‌یک بی‌ی هوش و بی‌ی ناگا نه‌بن له هم‌وو شت و له هم‌وو کارو کرده‌وه و به‌سه‌راتیک دا ده‌ستی قودره‌تی خوا ببینن به‌چاوی دل‌یان، هه‌میشه خویان له‌بیر بی‌ی، له‌بیریان بی‌ی که هم‌وو شت له خاوه دیت و بولای خوا شه‌گهریتمه‌وه، شه‌وه کاته شه‌وه خاوه‌ن بیرو هوشه شه‌بی به‌بنده‌یه‌کی پاک و خاوینی پالفته کراو، له زوبانی شهرخ دا پی‌ی شه‌وتری: به‌نده‌یه‌کی (ریانی)، نا به‌م جورو شیوه‌یه په‌روه‌ردگاری میهره‌بان به‌نده قورنانی یه‌کانی په‌روه‌رده شه‌کات و پی‌ی یان شه‌گه‌یه‌نی به‌م قورنانه گه‌وره‌یه، نه لوتف و میهره‌بانی یه‌که‌ی به‌زیاد بی‌ت و هم‌وو سوپاسی بو شه‌وه.

له نایه‌تی پیشوودا به‌شیوه‌ی گشتی ده‌ست نیشانی کرد بو هم‌وو شته حه‌لاله‌کان، به‌تایبه‌تی حه‌لالی گوشت و نیچره حه‌لاله‌کانی کرد، نینجا شه‌وه له‌م نایه‌ته‌یش دا به‌تایبه‌تی باسی هیندیکی تر شه‌کات که سه‌رپروا گوشتی ده‌ستی نامه‌داره‌کانه و ماره‌کردنی نافرته‌کانیان، وه شه‌مه باسه لی‌رده‌دا هرچونی ریک و په‌یوه‌سته به‌پیشه‌که‌یه‌وه هه‌روه‌ها زور گرنگ و پی‌ویسته، چونکه له نایه‌تی پیشوودا چند شتیکی قه‌ده‌غه کرد که لای بت په‌رست و هاوبه‌ش ره‌وا دهره‌کان حه‌لال و ره‌وا بوون، وه‌که له نایه‌تی سوره‌تی (الممتحنة) یش دا - که له پیش شه‌مه سوره‌ته‌دا هاتووه‌ته خاوه‌روه - ماره‌کردنی نافرته‌کانیانی قه‌ده‌غه کرد، نامه‌داره‌کان هرچند له بنه‌رته‌دا خوا په‌رست بوون به‌تاک و ته‌نیا به‌لام له پاشان له چند

بارئكەمە ئايىنەكەيان تىكەلى بىت پەرسىتى كىرد، ۋەك قورئان ئەمە ھەوالەھى لىدان، كەواتە ئەگەر ئەم ئايەتى داھاتوۋە نەھاتايە ۋ ئەمە دوو شتەھى ئەوانى ھەلال ئەكردايە ئەمانىش ھەرەك ئەمە بىت پەرسىتەنە سەير ئەكران ۋ دائەنران، خۇاى لىزانى كاردرىستىش نەبىۋىست كە بە گۆيەھى بىت پەرسىتەكان لەگەل ئەمان رەفتار بىكات لەبەر ھەر ھۆيەك كە خۇى باش ئەزانى، ھىندىكىشى روۋنە ۋ لەلەيەن بەندەكانى خۇاۋە گوتراۋە، ۋەك لەمە ۋپاش دەست نىشانى بۇ ئەكەين بە يارمەتى خۇا. جا لەبەر ئەمە ئەمانى جۇى كىردەۋە لەوان ۋ ئەمە دوو شتەھى ئەمانى ھەلال كىرد، لە بەكەمجارەۋە فەرمۇى: ﴿الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الْطَيِّبَاتُ﴾ ئەمە ھەلال كىرا بۇتان شتە پاك ۋ خاۋىنەكان كە تەبىئى ساغ ۋ سىروشتى نەگۇپراۋ ھەزىيان لى ئەكەن ۋ بىزراۋ نىن بەلەيانەۋە، كە بەم فەرمودەيە مەردۇمى بىرۋادار دل ئارام ۋ دلئىيا ئەبى لەسەر ھەلالى ئەمە دوو شتە كە دىن بە دۇاى ئەمە فەرمودەيەدا، بە چاك ۋ خاۋىن سەبىريان ئەكات بە ۋىنەھى پاك ۋ ھەلالەكانى تر ﴿وَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ خۇراكى ئەوانەھى كە نامەيان پى بەخىشراۋە - واتە جۋولەكە ۋ گاۋر - ھەلالە بۇ ئىۋە ﴿وَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ خۇراكى ئىۋەش ھەلالە بۇ ئەوان، واتە ئەۋەھى ھەلال بىت بۇ ئىۋە ھەلالە بۇ ئەوانىش، ئىتر با لەكاتى خۇى دا ھەرام كىرابى لى يان، ئەۋەھى كە ھەرام كىرابى لە ئىۋە ھەرامە بۇ ئەوانىش، كەواتە گۆشتى ھوشىرو پەلەۋەر ۋ پىۋى مانگا ۋ بىزن ۋ مەر كە لەسەر ئەوان ھەرام بوۋە! مەبەست بە خۇراك گۆشتى دەست ۋ سەربىراۋى ئەوانە بەلەي زۇربە ۋ جەماۋەرى زانايانەۋە، بە شىۋەھى گىشتى مەبەستە بەلەي دەستەيەك لە زانايانەۋە، نان ۋ مېۋە مەبەستە بەلەي ھىندى لە زەيدى يەكانەۋە. بەلام راي يەكەم بەھىزترە ۋ لە دلدا جىگىر ترە، لەبەر چەند شتەك:

- ۱- شتە ھەلالەكانى تر ھەر ھەلال بوۋن لە پىش ئىسرائىلى يەكان ۋ لە پاش ئىسرائىلى يەكان، كەواتە بۇچى تايبەتى بىكرىن ۋ بە خۇراكى ئەوان دابىرنىن، كەواتە مەبەست سەربىراۋەكان بىت چاكترە.
- ۲- ئايەتى پىشۋو باسى ھەلالى گۆشتى نىچىرو سەربىراۋ بوۋ، كەواتە چاكتر وايە مەبەست بەم خۇراكەش لىرەدا ھەر گۆشت ۋ سەربىراۋ بىت.
- ۳- روۋكەشى ئايەتەكە ۋ ئەگەيەنى كە مەبەست خۇراكىكە بە كىردەۋەھى ئەوان بوۋى بە خۇراك، دەھى ئەۋەش ھەر سەر بىراۋەكانە ۋ خۇراكەكانى تر بە كىردەۋەھى ئەوان نەبۋە بە خۇراك، بەلكو ھەر خۇراك بوۋە.

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْنَهُنَّ أُجُورَهُنَّ
مُحْصِنِينَ غَيْرِ مُسَفِّحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي

الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾

یهکم له هیئی نامه داران که حلاله بونیعه خوراک بوو بهو شیوهی که وترا. دووم
 نهمیه که جوتی نکات لهگهل حلالی خویمان دا بهم جوړهی که نه فرموی: ﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ
 الْمُؤْمِنَاتِ﴾ حلال کراره بوتان نافرته نازانه داوین پاکهکان له پروا داران ﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ
 أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ نافرته نازانه داوین پاکهکان لهو گهل و کومهلهی که نامیهان پی
 به خشراوه له پیش نیوه، نهمه بهلای دهستهیه که له پروا دارانهوه، وه به لای کومهلیکی ترهوه
 مبهست به ﴿المحصنات﴾ هر نازار دانه، وه ک کومهلیکی تر نه فرمون: مبهست هر داوین
 پاکهکانه نیتر با نازادیش نین. هرکام له مانه بهلگهی خویمان به دهستهوه وه له کتیبهکانی
 مزه مبهکان دا به درژی بیاس کراون، واته جووله که و گاور، بیگومان خواستنی نافرتهی
 پروا دار دروسته با نازاد و داوین پاکیش نهی بهلای همووانهوه، هر وهها نازادی نامه دار با
 داوین پاک نهی، به لام بهلای شافیعی یوه نامه داری که نازاد نهی ماره کردنی دروست نی
 یه، کهواته نازادی و داوین پاکی که له نایه ته که دا بو پروا دار بیاس کراون مرجی دروستی
 ماره کردنیان نین، بهلکو مبهست هاندانه له سر به دوا گهران و هلبژاردنی نازادی داوین
 پاک و تا نهوان دهست کون نهوانی تر ماره نه کرین چاکه. هر وهها داوین پاک ی بو
 نامه دار مرجی دروست نی یه، بهلای همووانهوه، به لام نازادی مرجی دروستی یه بهلای
 شافیعی یوه، نهوانه حلال کراون بوتان ﴿إِذَا آتَيْنَهُنَّ أُجُورَهُنَّ﴾ کاتی که مارهیی یهکانیان
 بدهنی، بیگومان نهمه مرجی حلال کردنه که نی یه، بهلکو بو دنیا کردنه له سر پیوستی
 مارهیی و هاندان له سر باری چاکترو شایسته تر نهو ماره کردنه ﴿مُحْصِنِينَ﴾ به پاک ی و
 پاریزگاریی خویمان له شهروال پیسی بهموی نهو ماره کردنه ﴿غَيْرِ مُسَفِّحِينَ﴾ نه که به زینا

كهر و شهروال پیسی به ناشکرا ﴿لَا تُخَذِي أَخْدَانًا﴾ نك به راگیر کردنی دؤستان به ژیر به
 ژیری بؤ کاری داوین پیسی، که نهو دوو جوړه شهروال پیسی به باو بووه لهو چرخه
 نهفامی یهدا و ناسراو بووه لایان، وک له هموو چرخه نهفامی یهکانی تریش، واته
 مبهستی سرهکی له ماره کردن و ژن هینان نههمیه هرکام له ژن و میرد داوین پاک بن و
 یهکتار بیارینن له داوین پیسی و کاری بی نامووسی. نهوهی که نهدری بهو نافرهتانه به
 نیازی ماریی نهو ماره کردنه شعرعی یه بیت که خوا دایناوه و حالآی کردوه، نك بگری
 بهوی گهیشتن به نافرهت لههرکام لهو دوو ریگه ناشعرعی یهی که باس کران. نینجا توندو
 تیزی بهکار نههینی له وهرگرتنی نه م حوکم و بریارانهی که باس کران، هرپهشه نهکات
 لهسر مل کهچ نهکردن بویان، نهفرموی: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ﴾ هرکس دان نهنی به بروادار
 و بروا نههینی بهو شتانهی که پیویسته بروا پی هینانیان، واته نهو یاسا و بریارانه بهستراو
 و پهیوهستن به برواوه، بروا هینان بریتی یه له گوی رایهلی و بهجی هینانی نهوانه، یان
 بهلگه و نیشانهی بروا هینانن، کهواته هرکسینک لابدا لهوانه، نهو کسه دان به بروادا
 نانیت و بروا دانهپوشی، هرکسیش بهو جوړه بیت ﴿نَمَقْدَ حَيْطَ عَمَلُهُ﴾ بیگومان کردهوی
 چاکی نهو کسه زایه نهبیت و برهمی نابی هرچهند کردهوهکی به رووکش و روالهت به
 گرتگ و گهوره سهیر بگری، به وینهی مالآتی که گیای ژاروی بخوات و له پاشان نهئاوسی
 و سکی با نهکات و له پریک دا نهتهقی و بهر و برهمی سکه پرهمی نامینی، ﴿وَمَوْفِي الْأَخِرَةِ
 مِنْ الْخَيْرِ﴾ نهو کسه له روژی دواپی دا یهکیکه له زیانباران که زیانبار و بهش برآوان له
 راستی دا هر نهوانن که لهو روژهدا زیانبار و بهش برآو بن.

نا بهم جوړو شیوه سخت و سامناکه هرپهشه نهکات و نههینی بهدوای نهو بریاره
 شعرعی یانهدا که هاتن سهبارت به حرام و حالآل کردنی هیندی خوراک و هیندی له
 مارهکردن و پهیوهندی به نافرهتانهوه. کهواته نهوه بهلگهیهکی ناشکرایه لهسر نهوه که نه م
 بهرنامهی نیسلامه هموو بهش و پارچه و شته تایبهتی یهکانی بهستراو و پهیوهستن

پنکوه و هرکام به شینکی گرنکه له نایین و بپروا و به نهمان و یاخی بوون له هرکام بپروا نامینن و نایین له دست دهرنه چی. نینجا له کوتایی نایه ته که دا نه گرتینهوه و بیریکی لی نه کهینهوه و سرنجیکی نهو داد و دادپهروه ریی و چاوپوشی و سنگ فراوانی یه نه دین که به کاریان شهینن له گهل نهو بی پروایانهی که نهژین له ناو گهل و کومه لی موسلمان و له ولاتی نیسلام دا، یان له گهل نهوانه ی که په یوه ندی و په یوه سستی یان هیه به موسلمانانوه له نامه داران.

نیسلام هر بهوه واز ناهینن که نازادی و سهره سستی یان پی نه دا له نایینه که ی خویان دا، به لکو میهره بانی یان له گهل نهکات به تیکه لی و هاوبه شی یان له کاروباری کومه لایه تی دا، بهم رهنکه خوراکی نهوانی حه لال کردووه بو موسلمانانکان خوراکی خویان دهر خواردی نهوان بدهن، بهوه رهوای داوه هات و چو و میوانداری و نان و ناو له گهل یه ک خواردن، بههوی شهوهه بیزاریی و سله مینهوه له یه کتر نامینن، به لکو دؤستایه تی و هوگری و چاوپوشی پهیدا نه بی، ههروه ها رهوای داوه بو موسلمانان که نافرته نازاد و داوین پاکه کانی نهوان ماره بکن، خواستن و ماره کردنی نهوانی هاوسهر کردووه له گهل رهوادی نافرته نازاد و داوین پاکه کانی موسلمانان، دهی شهوه دل پاکي و سنگ فراوانی یه که هرکام نیسلام پی هاتووه له ناو هه موو خاوه ن نایین و مزه به کانی تر دا، شهوه تا کائولیکی خوی دوور نه گری له ماره کردنی نافرتهی نه رشودکسی یان پروتستانی یان مارونی، هرکس شهوه بکات شهوه که سه له نایین و عقیده که ی دهرنه چی! به راستی ته نها نیسلام تا قانه بهرنامه یه که که ری نه دا به پیک هاتنی گهل و کومه لیک جیهانی که موسلمانان بزین تیای دا له گهل هه موو خاوه ن نایینه کانی تر و خاوه ن بیرو باوه ره کانی تر، که له ژیر نالای نیسلام دا بن، بزین و هه موو به نارامی و ناشتی و به بی هیچ جوړه دست درژی و ژیر پی کردنی ماف، شهوه جیاوازه لهو خوشه ویستی و یارمه تی دانه ی که نیسلام

بەرگری و جلهوگیری لی ئەکات، وەك لەمەوپاش لەم سورەتەدا بە وردی و بە درێژی باسی ئەکەین بە یارمەتی خوا لە کاتی تەفسیری ئەو نایەتانی که لەو بارەیهوه هاتوون.

ئینجا بەدوای باسی خۆراک و ئافرەتە پاک و خاوینەکان دا باسی دەست نوێژو نوێژ ئەهینی، هینانی ئەم باسە لەم شوێنەدا زۆر رێک و بەجی یە، ئەوەتا بەدوای ئەو دوو جۆرە پاکانەدا جۆریکی تر ئەهینی و بەرز ئەبیتەوه لەوانەوه بۆ جۆریکی بەرزتر لە پاکای دا، چونکە پیشووهکه پاک و خاوینی ی لەشن، ئەم پاک و خاوینی گیانە و خوشی و لەزەتی گەشتن بە خوای تیاپە که هیچ خوشی و لەزەتیکی پی ناگات و بەرزترین خوشی و لەزەتە لە هەردوو جیهان دا، بەمە مرۆف ئەگات بە پایانی خۆی، بێجگە لەویش بی دەست نوێژی زۆرتر لە دوو شتەوه پەیدا ئەبی، که باس کران: خۆراک و پەیهوهندی لەگەل ئافرەت دا، کەواتە لەم بارەیشەوه زۆر رێک و بەجی یە هینانی بەدوای ئەو دوو شتەدا. ئینجا هینانی ئەم باسە بەدوای ئەو یاسا و بریارانی ترە لە سەرەتای سورەتەکهوه تا ئێرەو تیکەل کردنی ئەو هەموو شتە جیاوازو جۆر بە جۆرە که هیندیکیان هەر بەشتیکی جیهانی روت سەیر ئەکرین، هەروەها تیکەل کردنی لەگەل هەموو یاسا و بریارەکانی داها تووی سورەتەکه، هینان و تیکەل کردنی ئەو هەمووه ئەوه نیشان ئەدات که رەفتار کردن و پەیرەوی هەرکام لەوانە خواپەرستی یە، هەرکام لەوانە بەشیکە لە ئایینی خوا، بە هەمووی ئایین و شەرعیەتی خوا پێک دیت و ئەواو ئەبی، هەموو پەیهووستن پێکهوه و نابی بپچرین و جوی بکرینەوه لە یەکتەر، هەرکام یەکیکه لەو شتەکانی که خوا داینان و بە بی جیاوازی داوای کرد لە برواداران که هەلسن پی یان، بە یەکەم نایەتی سورەتەکه: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُوبِ﴾ وەك بە روونی تێپەری کرد. ئەو جیاوازی و جوی کردنەوه که هەیه لە کتیبەکانی زاناکان دا، بەم رەنگە هەر کۆمەلێک جوی کراوەتەوه و ناوی تاییبەتی بۆ دانراوه: عبادات، معاملات، مناکحات... هتد، ئەوه بە پیی بەرژەوهندی و داخوازی دانانی کتیبەکه کراوه لەبەر ئاسان کردنی فێرکردن و فێر بوون.

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ
وَأَمْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَهَّرُوا

نه فرموی: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ نهی کهسانی که برواتان هیناوه ﴿إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ﴾ کاتی ویستتان هلسن و راست بینهوه بولای نویژ دست نویژ بگرن وه که نه فرموی: ﴿فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ﴾ دم و چاره کانتان بشورن و دسته کانتان بشورن تا نانشکه کانتان، واته له گهل نانشکه کانیش، چونکه به لای هموانهوه پیغمبر (ﷺ) شورونی، له هیچ ریوایه تیک دا نه ماتووه که جاری نهیشوری بن، نهویش به لگه یه له سر پیویستی شورینیان، نینجا نهوهی که کراوه به به لگه له سر پیویست نه کردن، به مهی له زوبانی عه رب دا نهوهی که له پاش وتی ﴿إِلَى﴾ وه بیت حوکم و بریاری نهوهی نی یه که له پیشی یهوه بیت. نهو به لگه یه بو نیره دست نادات، له بر نهوهی دسته یه که له زانیانی زمانی عه رب که یه کیکیان (سیبویه) یه نه فرمون: نهوه بو شورینیکه که نهوهی له پاش وتی ﴿إِلَى﴾ یه له جور یه پیشه که یه نه بیت و شتیک نه بی له پیشه که یه، بو وینه وه که شو و روژ له نایه تی: ﴿ثُمَّ امْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ إِلَى الْكَبَائِنِ﴾، نه که بو شورینیکه که له جوریک بن وه که له نایه ته دا. ﴿وَأَمْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ﴾ به دهستی ته دهست بینن به سره کانتاندا، واته به هیندی له سره کانتاندا، یان دهست پیا هینان به ته ری بگه یه نن به سره کانتان، له سر هر بار نایه ته که وا نیشان نهدات که پیویسته دهست هینان به هموو سره دا، که واته هر نه اندازه که پیی بگوتری دهست پیا هینان به سه، وه که شافیعی له سره، به لام بیگومان چند حدیسیک هیه له م باره یهوه، وه که له کتیبه کانی (فقه) دا بلاو بوونه تهوه، که واته با لا نهدری له سنووری نهو حدیسانه، ﴿وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾ پینکانتان بشورن تا هردو قاپتان و بهوانیشهوه، به وینه یه نهوهی که گوترا له دهست و نانشکه کان دا، له مهسه له پی دا چوار را هیه:

- ۱- کومهل و جهماوهری موسلمانان له سر نهوهن که پیویست و فرهزه شورین.
- ۲- شیعی نیعامی له سر نهوهن که هر دهست پیا هینان فرهزه.
- ۳- (داود و ناصر للحق) یه زهیدی له سر نهوهن که هردو فرهزه و نه نایه کیکیان بهس نییه.

۴- (ثین و جهریر) له سهر نهوویه که بهنده هرکام هه لئه بژیری چاکه و نارهنزووی خوویه تی، هرکام له خاوهن راکان به لگه ی خووی به دهسته وویه و لیکۆلینه ووی کردووه بو به هیز کردن و باودانی رای خووی. به لام بنگومان حه دیس و ریوایه تی زۆر و کرده ووی هاوه له کان و مه دینه یی یه کان پاش نه وان و یه که م چینی موسلمانان، رای یه که م باو نه دن و به هیزی نه کن. له بهر نه وه ته فسیره که م به پی نی نه وه کرده وه. نه م چوار شته که له دهقی نایه ته که دا هاتوون فرز و پیو یستن به لای هه موو نوممه ته وه.

ئینجا ماوه ته وه چوار شتی تر که دووبهره کی هه یه له پیو یستی و فرزی تی یان دا:

ا- نیه ت هینان له یه که م جاری شو یینی ده م و چاو.

ب- ریز کردن ی کرده وه کان له سهر شیوه ی نایه ته که دا.

ت- ده ست هینانی به شو راوه کاندا.

پ- به دوا هینانی کرده وه کان و نه پچرا ندنیان له یه کتر.

یه که میان فرزی که له فرزه کان به لای (مالک و شافیعی و نه حمه د و ره بیعه و لیث و ئیسحاق) و زانا به ناو بانگه کانی تری شاره کان، له ئیما مه کانی (ال بیت) هوه نه وه ریوایه ت کراوه - خوا له هه مووان رازی بی ت - به لای (حه نه فی یه کان) هوه فرز نی یه، دووه میان فرز نی یه به لای (حه نه فی و مالیک) هوه. به لام نه مه یس فرزی که له فرزه کانی ده ست نو یژ به لای (شافیعی) یه وه. سی یه میان فرزه به لای (مالیک) هوه نه ک لای نه وانی تر. چواره م فرز نی یه به لای (شافیعی و حه نه فی) یه وه، فرزه لای (مالیک)، هه رو هه دووبهره کی هه یه له چه ند شتی تریش دا له باره ی ده ست نو یژ و خو شو ری نه وه، نه مانه ی که لی ره دا باس کران و نه وانه ی که باس نه کران له گه ل به لگه ی خاوهن رایه کان دا به دریزی باس کران له گه لی کتی بی مه زه به کان دا و لی ره دا پیو یست نی یه باس کردنیان.

ده باره ی ده ست نو یژ به و جو ره ی فرمو، له باره ی بی ده ست نو یژی گه وره وه که بری تی به له له ش گرانی، نه فرمو ی: ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ حُبًّا﴾ نه گه ری نه وه له ش گران بوون، نی تر به هو ی ئیحتلام و ناو هاتنه ویهان به هو ی کاری ژن و می ردی یه وه ﴿فَأَطَهَّرُوا﴾ نه و کاته به باشی پاکی و مرگن به شو یینی هه موو له شتان به پیست و مووه وه، وه ک باس کراوه له کتی به کانی (فقه) دا،

وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَايِبِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ

ئینجا دیته سر باسی ته یه موم، نه فهرموی: ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ﴾ نه گمر ئیوه نه خوش بوون - واته نه خوشی یه که به کار هیئانی ناو زور زیانی نه بوو - ﴿أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ﴾ یان له سه فهدا بوون، ئیتر سه فهری کورت یان درئز، ﴿أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَايِبِ﴾^۱ یان هر که سینک له ئیوه هاتوه له شوینی پیویستی دهرکردن و پیویستی خوی دهرکردبوو به دهرکردنی نهو شتانهی که له پیش و پاشی مردوم دهرئه چن. ﴿أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ﴾ یان که وتن له یه که له گهل نافره تان دا به لی که وتنی پیست له پیست ئیتر به بی کاری ژن و میزدی یان له گهل نهو کاره دا که له سر باری یه کهم هر دست نوئز نه شکلی، له سر باری دووم له شیش گران نه بیئت. (ئیمامی شافعی) و چند که سینکی تر به م جوړه ی تفسیر نه که نه وه. دهسته یه کی تر هر نه یپن به سر باری یه کهم دا. له سر هر دوو راکه به لی که وتنی پیست ده ست نوئز نه شکلی. (ئیمامی حنه فی) و کومه لیککی تر له زانایانی نوممهت له سر نه وه ن که مه به ست به م وتیه هر کاری ژن و میزدی یه، که واته به لی که وتنی روت ده ست نوئز ناشکی. له سوره تی (النساء) دا و له بر چند به لگه یه که باوی هم رایم دا که لی رده مه به ست هر لیکه وتنی پیست له پیسته با سرنج بدری. ﴿فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً﴾ ئینجا ناوتان ده ست نه که وت که به کاری بیئن بو لابرندی بی ده ست نوئزی و له ش گرانی، له بر نه وه ی ناو نه بوو، یان به کار هیئانی زیانی سه ختی نه بوو. یان نهو ناوه پیویست بوو بو خوارده وه ی گیان له برئکی به ریز. کاتی که ئیوه بهو جوړه بوون و نه تانویست نوئز بکن و هر وه ها هر کرده وه یه کی تر که ده ست نوئز و له ش پاک ی پیویسته ﴿فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا﴾ نهو

^۱ (غافل): ناوه بقی شوئینکی چال که نه بی به به رچاوه وه، لهو سه رده مه دا باو بووه، بقی پیویستی دهرکردن و ده ست به ناو که یاندن چوونه ته نهو جوړه شوئینانه، ئینجا له بر نه وه ی ناوبرندی نهو شته بیسانه شایسته نی به نهو وتیه به کار نه هئیری له شوینی نه ولنده، نه نانه ت کرلوه به ناو بقی پیسی.

کاته نیازی خوَل و خاکیکی پاک بکن و دهستی پیا بمان ﴿فَأَسْخُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ
نَهْ﴾ ئینجا دست بینن به دم و چاو و دهسته کانتان دا لهو خاک و خوَله پاکه. به پی پی
ئم تفسیره وتی ﴿فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً﴾ نهگه پیتوه بو هر چواره که: نهخوش، سهفری، نهو
کهسهی که پیویستی ده کردبی، نهو کهسهی که کهوتبی له نافرته. که نهه راو بریاری
زوریه و جه ماوهی زانایانه. لهسر ئم بارو رایه هوی تیه موم ته نیا یه شته: نه بوونی
ناو. به لام مبهست به نه بوونی ناو بو نهخوش نهویه که به کارهینانی زبانی گهره ی ببی -
وهک له پیشهوه دست نیشانمان بو کرد - شرع ریگی به کار نههینانی پی دابی، کهواته
وهک هر نهبی وایه. هیندی له زانایان لهسر نهون که وتی ﴿فَلَمْ يَجِدُوا﴾ نهگه پیتوه هر
بو سی یه و چوارهم. به پی پی ئم رایه هوی تیه موم سی شته: نهخوش، سهفر،

دهست نه کهوتنی ناو. کهواته هر کام له نهخوشی و سهفر به ته نیا هوی تیه مومه.
وهک له چند شتی تردا به ته نیا ئهبن به عوز، وهک نهگرتنی رُوژوو و کورت کردنهوی
نوژ، بهراستی راکه یان زور ورده و باش دل وهری نهگری. به لام له بهر نهوهی هیچ کام له
مزه بهکان و کومل و جه ماوهی نومعت شتی وایان نهگوتوه مردوم زاتی نی یه
رهفتاریان پی بکات و هر نهش کری چاکه، وهک حدیس نهفرموی: ﴿دع ما یریبک الی ما لا
یریبک﴾ واز له شتی بینه که گوماندارت نکات و برؤ بولای شتی که گوماندارت نکات و
دلنیا و نارامی پی.

لهم باسه دا دو بهرکی زور هیه لهگلی شتی تردا. به لام له بهر نهوهی زور گرتن نین و
به دریزی باس کراون له کتیبی مزه بهکان دا هیچ پیویست نی یه باس کردنی نهوانه و
زیاد لهم ئەندازه یه به دریزی پی نادهین و نهگه پیتوه بو سر نایه ته که با دلخوشمان
بکات لهسر دانان و پیویست کردنی ئم یاسا و بریارانه، دهست نیشانمان بو بکات بو
کاردرستی خواو هوی دانان و پیویست کردنیان: له یه کهم چارهوه گهرهترین یاسای ئم
شهریعته مان پی رانهگه یه نی، نهفرموی ﴿مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ﴾ خوا
نایهوی هیچ جوړه تنگی و ناراحتی بخت بهسرتان دا لهوهی که دایناوه لهم نایه ته و له
هر نایه تنگی تردا، چونکه خوا بی پیویسته له هموو شتی، میهره بانه به بهنده کانی، هیچ
شتیکی دانه ناوه بویان مهگر خیرو سوود و بهرزه وندی تیایه بویان،

وَلٰكِنْ يُرِيْدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَرِيْتِمَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿٦﴾

وَأَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِثْلَهُ الَّذِي وَآتَاكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَتَقُوا اللَّهَ

إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِمْ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿٧﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا

هك ناماڙه شهڪات ليرهڊا كه نه فرموي: ﴿وَلٰكِنْ يُرِيْدُ لِيُطَهِّرَكُمْ﴾ به لام نهيهوي پاڪتان بڪاتمهه له هر شتيكي پيس و چه پهل بهو دهست نويڙو خوشورينه، پيس و چه پهلي ناشڪرا و نهيني و ناديارسي، هك نهو گوناهاڻهي كه دهست نويڙو خوشورين نهين بههوي سرينهويان كه له هديس دا هاتوهه. ﴿وَرِيْتِمَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ﴾ نهيهوي چاڪه و بهرهوي خوي تهواو بڪات بهسرتانهوه، به دانان و پيويست كردني نهمانهي كه مايهي پاكي لهش و رُوح و گيانن، يان به داناني تهيه موم له باتي دهست نويڙو خوشورين دا، به سووڪ كردني باري شان لهڪاتي تهنگي و نارچه تيدا، ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ﴾ بهلڪو سوپاسي چاڪه و بههرهڪهي بڪن به مل كه چي و گوي رايهلي بؤ فرمانهڪاني.

لهپاش نهو حوڪم و بپريارهني كه باس کران و دوايي پي هينان بهم باسي دهست نويڙو خوشورين و تهيه مومه، له پاش نهوانه نينجا هانيان نهڊا لهسر گوي رايهلي كردن، بهمهي فرمان نهڊات به بير كردنهوهي بپرواداران له چاڪهي خوا بهسريانهوه، نيتر مهبهست هر چاڪه و بههرهيك يان هموو چاڪه و بههرهڪاني كه نهزانن و ناشنان پي يان، يان به تايبهتي يهڪم چين كه له هموو كهس باشتر ريزو نرخی نهه نيسلامه يان نهزاني، چونكه دهرڊ و نارچه تي و نالهبارسي بي بپروايي و بهڊ كرداري سردهمي نهفامي يان چهشتبوو، له نيسلام به چاكي تيگه يشتبوون، به گيان و رُوح و هست و فام و ژيري يهوه و هريان گرتبوو، هر وهما نهو بهلنن و پهيمانه يان نهخاتمهه بير كه خوا لي ي و هرگرتبوون لهسر بيستن و گوي رايهلي له خوشي و ناخوشي دا، نهياترسييني له پاشگه زبوونهوه و سرپنچي كردن، نه فرموي: ﴿وَأَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ﴾ باسي چاڪه و بهرهوي خوا بڪن بهسرتانهوه و بيري لي بڪنهوه ﴿وَمِثْلَهُ الَّذِي وَآتَاكُمْ بِهِ﴾ باسي عهد و پهيمانه بههيزهڪهي خوا بڪن كه به توندي لي ي و هرگرتن ﴿إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا﴾ لهو كاتهدا كه كوتتان: بيستان و گوي رايهلي بووين. بيگومان هر كه سينك بپرواي بيبي و شايه تمان بييني

نهو کهسه له راستی دا پهیمانی بههیزی داوه به خوا به بیستن و گوی رایلی به بی
 گروگرفت و سر لی کردنهوه، نهو پرواداران بهیجگه لهو پهیمانه چهند پهیمانیکی
 تایبهتیشیان دا، وهک پهیمانی (عقیبة) ی یکهه و دوهم، پهیمانی که ناو نهبری به
 پهیمانی (بیعة الرضوان) له سودهیبی یه دا، نهو پهیمانانه هرچهند به پیغمبر دران (ﷺ)
 بهلام خوا پهیمان دان به پیغمبرو گوی رایلی لی کردنی نهوی دانواوه به پهیمان دان و
 گوی رایلی کردنی خوی لهبر نهوه نهفرموی: که خوا لی ی وهرگرتن چهند ریویهتی
 تریش هیه لهباره ی مهیست بهم پهیمانه بههیزه که لیره دا نهفرموی: پیویستی کرد لهسر
 نهو پرواداران که باس بکن و بیری لی بکنهوه، هرچهند نهوانهش نهگونجین و هلهنگرن،
 بهلام هرکام لهوانه ی پیشوو بههیزتر و دامهزراو تره له دل دا، بههرحال و لهسر هربرار
 پهیمان دان به خوا و باس و بیر لی کردنهوه ی پاریزگاری کردنی تایبهتی نی یه هر بهو
 یکهه چین و تاقه ی که یکهه جار نهه قورنانه ی چوو به گویچکه دا، بهلکو پیویستی
 سرشانی هموو پرواداریکه تا رژی دوی، پروا و نیسلامهکی داخواری نهویه و به بی
 نهوه نه پروا هیه و نه نیسلام!

نینجا کوتایی نایهتهکه نههینی بهم فرموده یه که به راستی وریاکهروه و دل
 داچلهکینهوه: نهفرموی: ﴿وَأْتَمُوا اللَّهَ﴾ خوتان بیارینن له خوا و بترسن لهوه ی چاکه و
 بهره ی نهوتان لهبیر بچیتهوه، بترسن و خوتان بیارینن له هرچی هلهسن پی ی و هرچی
 وازی لی نههینن ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ چونکه بهراستی خوا زانا و ناگایه به هر نیازو
 خهتهره و هست نهینی و خه یالیک که له سنگ و دلکان دایه، شراوه و پوشیده یه له
 هموو کهس بیجگه له خوا.

هیندی لهو پهیمانه ی که خوا وهری گرت له پرواداران، بریتی بوو له چاودیری و
 هلسان به کاربهدهستی ی نادهمی ی به داد و داد پهرومیری یهکی تیرو تهواو، بهجوری
 هیچ هیزیک کاری تی نهکات و له ناوهراستی رنگه راستهکی نهیترازینی. نه خوشهویستی و
 دورمانیهتی، نه خزمایهتی و بهرزهوهندی و نارهزووکاری، دادو دادپهرومیری یکه هر
 لهبر خوا و فرمانبیری خوابی، لهگل ههست کردن به ناگاداری خوا به هر نیاز و
 خهتهریهک، جا لهبر نهوه نهه بانگه گرنگه یان ناراسته نهکات: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهی
 کهسانی که پرواتان هیناوه

كُونُوا قَوْمِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا أَعْدِلُوا
هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

﴿كُونُوا قَوْمِينَ لِلَّهِ﴾ زور به رینکی هلسن به بی کم و کوپی به هر ماف و به هر پهیمانیک
که پیوسته هلسان پئی بو خوا، زور به رینکی هلسن پئی هر لهر خوا و به بی هیچ
نیازینکی تر ﴿شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ﴾ شایهتی دهر بن به داد و بهراستی: نهوهی راسته بیلین لای
داد به دهستان. نهوهی راسته بریاری لهر بدن، نهوهی لهر رتانه و لهر دنتان دایه
بهراستی دانی پیا بنین. ﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا﴾ با رق و کینهتان له
دهسته و کومه لیک، یان رق و دوزمنایهتی و کینهی دهسته و کومه لیک لیتان پالتان پیوه
نهئی و نهتان هینیته سر نهوهی که داد و راستی به کار نهینن، له هر باریک لهو سی
بارهی که گوتمان. نینجا هر بهوه کوتایی نهینا، به لکو فرمانی دا که بروداران پلهیهکی
تر بهرز بینهوه، که لهو پلهیه هیچ کهس پئی ناگات مهگر له ژیر سایه ی پهروهرده و
پینگه یاندنی نه م قورنانه و نه م شهریهته دا، فرموی: ﴿اعْدِلُوا﴾ هلسن به داد و داد
به کارینن له گهل نهوانه ی که دوزمنایهتی و رق و کینهتان هیه لی یان یان رق و کینه یان
هیه لیتان، چ جای دوست و خرم و خوشه ریست!! نینجا هوکهیشی باس نهکات
نه فرموی: ﴿هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ﴾ چونکه داد نریک ترین نیشانه و به لگه یه بو سیفه تی (تقوی)
که نهوپه ری گوی رایله ی به بو خوا. یا نریک ترین گوی رایله ی به لهو سیفه ته وه و
په یوهستی بهو سیفه ته وه زیاتره. نینجا فرمانه که به میزتر نهکات و زیاتر هانی بروداران
هدات لهره ری به مه ی که نه فرموی: ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ خوتان پیا ریزن له توله و سزای خوا، به
فرمانه بری و گوی رایله ی خوا. دور که وتنه وه له سر پیچی و نافرمانی، که گوی رایله ی
فرمانی داد و سر پیچی نه کردن لی ی لیره دا به کم و سر دهسته یه، ﴿إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا
تَعْمَلُونَ﴾ چونکه بینگومان خوا به نهوپه ری راده زانا و ناگایه به هر کرده وه یه که نیوه
نه یکن، که واته به پئی کرده وه کان توله و پاداشت نه درینه وه. وینه ی نه م نایه ته تیپه ری

کرد له سورتهی (النساء) دا نایه تی (۱۳۵). لم دووباره کردنه ودا زیاده گرنگی نیشان نه دات که یاسا و بنه رته بؤ هموو خیرو چاکه یهک، مایه ی کامرانی و خوش بهختی هر دوو جیهانه. هروه ها زیاده هاندان وهر نه گیری له سر کوژاندنه وه ی ناگری کینه و دوژمنایه تی، بیجگه له وه یش هؤی هاتنه خواره وه که شیان جیاوازه. نینجا له پیشمه وه تی «القسط» ی دواخت و لیږه پیشی خست، نه وهش - وهک هیندی له زاناکان نه فرمون - له بر نه وه یه له پیشمه وه باسه که باسی دانفانه به ماف و به هق دا، با به دژی خودی کابرا و باوک و دایکی و خزمه کانی بیت. که نه وه نه وپه ری به کاره ینان و هلسانه به داد، که واته پیش خستنی دانه که بؤ نه وی ریک و پیک تره، به لام لیږه هاتوه له باسی واز هینان و توپردانی ناکوکی و دوژمنایه تی، بؤ نه مهش نه مه ریک تره که نه فرموی: ﴿كُونُوا قَوْمِ اللَّهِ﴾ واته هلسن به وه ی که پیوسته له سرتان بؤ خوا که یه کی له وانه واز هینانه له دوژمنایه تی. بیگومان - میژویش شایه ته - نه نوممه ته نه نایه ته و نایه تی سورتهی (النساء) ی به دی هینا به تیرو ته وای له ژبانی دا. هلسان به و نه رکه زور گوره و بی وینه یه، له روژیک دا که به ریکی له سر نیسلام دامه زرا، به دی هینا له ژبان دا به جوړی که ناده می ی شتی وای نه دیوه مه گره له و کاته پیروژانه ی نیسلام دا، ناشکرایه جاریکی تر نایبینه ته وه مه گره له کاتیکی تر دا که نیسلام به شیوه راسته قینه که ی خوی بیتمه وه کایه.

هرکاتی مردوم له و پوپه هره به رزه وه سرنجیک نه دات و نه روانیته وه به سر سردمه کانی نه فامی دا له هموو چمرخ و ولاته کانی دا که دواتره که یان بریتی یه له سردمه ی نه فامی تازه دا، که ناو نراوه - به دروه - به سردمه ی پیش که و تن و نازادی و رووناکي، کاتی که نه و سرنجه بدات و نه و بهراورده بکات، نه و کاته تی نه گات له و جیاوازی یه و نه و هموو ماوه دوو دریزه ی که هیه، له نیوان بهرنامه یه که خوا دایناوه بؤ بهنده کانی، وه نه و هموو بهرنامه نه که ناده می دایناوه بؤ خویان له کون و له تازه وه. بیگومان - به پیی میهره بانی خوا - نه بی پاداشتیکی گوره بیی بؤ نه و پرواداران هی که بهرنامه بی وینه که ی خوا به دی نه هینن، هرچونی به پیی دادی خوا نه بی توله و سزایش بیی بؤ بی پرواکان و نه وانه ی دژی بهرنامه که ی خون،

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكَرُوا نِعْمَتَ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ ءَانَسُوا أَن يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ

جا شهو شهو دوو بهلینه نه دات و نه فرموی: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾
خوا بهلینی داوه بهوانه‌ی که بپوایان هیناوه و کردهوه چاکه کانیان کردوه بهمه‌ی ﴿لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ بویان هیهه سپینه‌وه‌ی گوناوه کم و کوپی یان، وه نه جرو پاداشتیکی
گه‌وره. جا شتی خوا پی‌ی بفرموی: گه‌وره، نه بی راده و پله‌ی شهو چون بی، نه بی خه‌یال
و بی‌ی نیمه به چی دا بگات. بهراستی بهلینه که شهونده گه‌وره بهسه بو بپواداران له باتی
هرشتیک که لهم جیهانده له دهستیان دهرچی له پیناوی هلسانیان بهو نهرکه‌ی که
خراوته سرشانیان له‌لایه‌ن خراوه، بهسه له‌باتی هر لاری و ناله‌باری و دهست دریزی
یک که هاتبیته ری یان له ری‌ی خوادا، هرچونی شه هره‌شه سامناکه و شه سزا سه‌خته‌ی
که دانراوه بو بی بپواو سرکیشه‌کان بهسه سه‌رو بهره له‌گه‌ل تاوانه‌کانیان و هقی بهرو
دوایان لی نه‌کاته‌وه: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ وه شهوانه‌ی که بپوایان نه‌هینا له‌م
جیهانده‌ا، نایه‌ته‌کانی نیمه‌یان به درو دانه‌نا، ﴿وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ﴾ شهوانه هاوپئی و
هاوسه‌ری ناگریکی زور به‌تینی بلنسه‌دارن، بهراستی شه‌مه‌یه دادو دادپه‌روه‌ری که چاکان و
پاکان بهو جوره جوی بگرینه‌وه له به‌دان و ناپاکان، همور سوپاسی بو خوا.
نینجا هیندیکی تر هستی داد و دادپه‌روه‌ری و چاوپوشی و لی بوردن به‌هیز نه‌کات له
دهرونی بپواداران دا، هستی دهستی دریزی و دوژمنایه‌تی و مه‌یلی توئه سه‌ندن کزو بی
هیز نه‌کات تیایان دا، بهم ره‌نگه رووداو و به‌سره‌هاتیکیان بی نه‌خاته‌وه که زور به‌کاره بو
شه مه‌به‌ستانه، نه‌فرموی: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ شه‌ی شهوانه‌ی که بپواتان هیناوه ﴿ذَكَرُوا
نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ﴾ بی‌ر بکه‌نه‌وه و باسی چاکه‌ی خوا بکه‌ن به‌سره‌تانه‌وه ﴿ذَهُمَّ قَوْمٌ ءَانَسُوا
يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ﴾ لهو کاته‌دا که کومه‌ل و دهسته‌یه‌ک نیازیان کرد دهستیان راکیشن
بو‌تان، بو کوشتن و له‌ناوبردنتان،

كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ
مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ

﴿كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ﴾ نینجا خوایش بهرگری دهسته‌کانی شهوانی کرد لی‌تان. چهند ریوایه‌تیک هاتوو له‌بارهی مبه‌ست بهو کومه‌له نیاز پیسه‌وه. به‌لام به‌میزترین نه‌میه که مبه‌ست شهو کومه‌له‌ن که له رۆژی (حدیبیه) دا نیازیان کرد به په‌نهانی و له‌ناکاودا به چه‌کوه بدن به‌سه‌رینغه‌مبه‌ر(ﷺ) و یاره‌کانیدا، نینجا‌خوا کاریکی وایکرد که موسلمانه‌کان به ناسانی هه‌موویان گرتن به‌دیل و هینانیانه به‌ر دهستی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) شه‌ویش هه‌مووی به‌ره‌لا کردن به بی‌نازار دان. شه‌وانه مبه‌ست بی‌یان هه‌رکه‌سیکی تر، شه‌وی گرنگ بی‌ت په‌ندو نامۆزگاری کردنه‌که‌یه، به‌مهی که خوا نارامی خسته دل‌یان، شهو چاوپوشی و لی‌ بوردنه گه‌وره‌یه کرا. وه‌ک له لایه‌کی تره‌وه چاوله‌به‌ریان شه‌کات به‌مهی که یارمه‌تیدان و دهستی میهره‌بانی بو خسته‌نه کار، که‌واته شه‌بی شه‌مانیش شه‌رم بکه‌ن له‌وهی هه‌لنه‌سن به‌وهی که له‌لایه‌ن خواوه خراوته شه‌ستویان. ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ له‌خوا بترسن و خوتان پیاریزن له هۆی خه‌شم و ناره‌زایی خوا ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ نینجا با بپرواداران هه‌ر پشت به‌خوا ببه‌ستن، چونکه هه‌موو شه‌ت هه‌ر به‌ده‌ست شه‌وه، هه‌ر شهو به‌رگری زیان و نازار شه‌کات له‌هه‌رکه‌سی مه‌یلی بی‌ی، هه‌ر شه‌و چاکه‌و به‌هه‌رو خۆشی شه‌به‌خشی به‌هه‌رکه‌س که مه‌یلی بی‌ی. له‌م نایه‌تانی رابوردوه‌دا خوا سه‌رنجی بپروادارانی راکیشا و شهو په‌یمانیه که لی‌ی وه‌رگرتبوون خستی یه‌و بی‌ریان، هه‌روه‌ها هیندی له‌چاکه و به‌هه‌رکه‌کانی خۆی به‌ر خسته‌نوه له سه‌ره‌نجامی هه‌لسانیان به‌و په‌یمانیه. نینجا له‌م چهند نایه‌تی داها‌توو‌ده‌ها هه‌لو‌سته‌کانی نامه‌داران شه‌خاته به‌رچاوه به‌رامبه‌ر شهو په‌یمانیه که له‌لایه‌ن خواوه لی‌یان وه‌رگیرا، هه‌روه‌ها شهو تۆله و سزا سه‌ختانه‌ی که دووچاریان بوو له سه‌ره‌نجامی پاشگه‌ز بوونه‌وه و هه‌لوه‌شاندنه‌وهی دا بو شهو به‌لین و په‌یمانیه به‌میزانه‌ی که دایان به‌خوا. شه‌وانه شه‌خاته به‌رچاوه تا بپرواداران په‌ند و نامۆزگاری وه‌رگرن له کرده‌وه و به‌سه‌ره‌اتی شه‌وانه‌وه و خۆیان وه‌ک شه‌وان دووچار نه‌که‌ن، شه‌وه له لایه‌که‌وه، له‌لایه‌کی تره‌وه تا ده‌رکه‌وی که باو و ره‌وشتی خوا گۆرانی نی‌یه و لایه‌نگیری هه‌یج که‌س ناکات، بی‌جگه له‌وانه تا ده‌رکه‌وی بو بپرواداران باری راسته‌قینه‌ی شهو نامه‌دارانه و هه‌لو‌سته ناره‌واکانیان، تا به‌هۆی شه‌وه‌وه باش بناسرین

لای بېواداران، بۇ ئەوھى نەخەلەتین و پیلان و فېرو فیلیان لى نەكات. له يەكەمجارهوه ئەو
 پەيمانە ئەخاتە بەرچا و كه خوا وهرى گرت له گەلەكەى موسا(عليه السلام)، له كاتيك دا كه
 رزگارى كردن له ريسوايى و ژېر دەستەيى له ميسردا، ئينجا ئەوانيش پەيمانەكەيان نەبرده
 سەر و پاشگەزبوونەوه لى ي، بەهۆى ئەوھوه دووچارى دەردى خۆيان بوون، نەفرينيان لى
 كرا و گومرا بوون، ئەو پەيمانەش ئەخاتە بەرچا و كه له مەسيحى يەكانى وەرگرت و ئينجا
 ئەوانيش پاشگەز بوونەوه، له سەرەنجام دا خوا دووچارى كردن بەو جۆرهى كه له
 نايەتەكەدا بۆمان باس ئەكات. ئينجا ئەگەر ئەتەوه سەر جوولەكەكان و باسى پەيمان دان و
 هەلۆەشانەنەوهيان ئەكات بەرامبەر خاكي پاكي قودس، لەناو بەناودا باسى لادانيان ئەكات
 له رىگە و نايىنى خوا، بە هۆى پاشگەز بوونەوهكەيان، وەك بۆمان دەرنەكەوى بە جوانى له
 دەقى نايەتەكاندا، ئينجا بانگيان ئەكات بە گەرانهوه بۆ نايىن و رىنەموونى خوا كه لەم
 دواترين پەيامەدا هاتە خوارهوه، ئەفەرموى: ﴿وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ سونىند
 بەخوا، خوا پەيمانى بەهيزى وەرگرت له ئەوهو بەرەكانى ئيسرائيل، ئيتەر ئەو پەيمانە رەفتار
 كردن بى بە تەورات، وەك هيندى ئەفەرمون، يان پەيمانى رويشتن بۆ سەر كەنعانى يە
 ستمكارەكان له خاكي فەلەستين دا، وەك له هيندى ريوايەت دا هاتوو، يان هەر پەيمانى
 بى. بەو جۆرهى كه لەمەو پاش وەرئەگيرى له دەقى نايەتەكە، وەك هيندىكى تر ئەفەرمون.
 ﴿وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَبِيًّا﴾ وە گيرامان له خۆيان و دياريمان كرد دوانزە كەس كه
 چاودير و لىپرسراو و دەستەبەرى بوون بۆيان، هەركام لەوانە نوينەرى پەليك بوو له بنەمالە
 و خانەوادەى(يعقوب) كه پىك هاتبوو لەبەرە و ئەوهى دوانزە كورەكەى(يعقوب)(عليه السلام).
 لەسەر راي سى يەم ئەو پەيمانەى كه پنى دان و لى ي وەرگرتن ئەمەيه كه ئەفەرموى:
 ﴿قَالَ اللَّهُ﴾ خوا پنى فەرمون: خوا بە موساى فەرمو ئەويش رايگەياند بەوان ﴿إِنِّي
 مَعَكُمْ﴾ بىگومان من لەگەلتانم، واتە بە زانين و بە دەسلەت و بە يارمەتى دان، واتە تا
 ئىوه لانەمن و پارىزگارىي پەيمانەكە بكن، بىگومان ئەوه بەئىنيكى زۆر گورەيه،
 هەركەسيك خوا بەو جۆره لەگەلى بىت هېچ كەس و هېچ شتى ناتوانى دژايەتى لەگەل بكات،
 هەرگيز له رى راست لاناذا، بەلام خوا له خۆپايى و بە بى مەرج ئەو بەئىنە نادا،

لَيْنَ أَقَمْتُمْ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمْ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾ فِيمَا نَقُضُوا مِنْهُمْ أَفْعَلْتُمْ لَعَنَهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَلْسِيَةً يَحِرُّونَ الْكُفْرَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ

به لکو مرجه کانی نه مهیه که لهم فرموده یه دا مهیه: ﴿لَيْنَ أَقَمْتُمْ الصَّلَاةَ﴾ سویند به خوا نه گهر نیوه به ریکی نویژ به جی بیفن ﴿وَأَتَيْتُمُ الزَّكَاةَ﴾ زهکات بدن ﴿وَأَمَنْتُمْ بِرُسُلِي﴾ بروا بیفن به فروستاده و نیرواوه کانه که یه کی لهوانه و دواتری مه موویان (محمد) ﴿وَعَزَّرْتُمُوهُمْ﴾ یارمتهی یان بدن و به گهوره بیان گرن ﴿وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ﴾ قهرزتانداه به خوا به بهخت کردنی زیاد له زهکات و پیویست کراو ﴿قَرْضًا حَسَنًا﴾ به قهرز دانیکی جوان و شیرین، بهم رهنکه له حال بیت و به پی خوش بوونهوه بدری. نه گهر نیوه نم پینج مرجه به جی بیفن ﴿لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ﴾ بیگومان نه سرمهوه لیقان گوناوه خراپه کانتان، نه وهیش به پی باوی خوا که به چاکه کان خراپه کان نه سرپتهوه و دروشمیان ناهیلی به دل و دهروونهوه، مهرچونی ناو و سابوون چلک و چه پهلوی و پیسی لانه بن و نه یسرپنهوه، ﴿وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ نه تانخمه به هشتانیک که روپاره کان دین و نه چن به ژیریان دا ﴿فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ﴾ نینجا له پاش نهو مرج و پهیمان به میزه مهرکسینک له نیوه بی بروا بیی ﴿فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾ بیگومان نهو کهسه هلهیه و لایداه له رینگی راست که نهو نایین و شهریهته که خوا بووی داناوه، واته هله و لادانی نهو کهسه خراپتر و ناشکراتر و گه وره تره له لادان و هلهیه مهرکسینکی تر بهو جوژه پهیمان تهواری و به لینی لی وهرنه گیری، نهو کهسه تازه کاری تیپه ری کردوه و چاو پروانی گهرانه وه و رینموونی لی ناکری.

نهوانه وهک پهیمانان دا نهیان برده سر و پاشگز بوونهوه، بهموی نهوه خوا دوچار ی کردن، وهکو نه فرموی: ﴿فِيمَا نَقُضُوا مِنْهُمْ أَفْعَلْتُمْ﴾ نینجا بهموی پاشگز بوونهوه و هلهوه شاندهوه یان بو پهیمان که یان، چند پیغه مبرنکیان کوشت، له پاش نهوانه نیازی

کوشتنی عیسیان کرد که دواترین پیغمبریان بو، دستکاری تهوراتیان کرد به پیی نارمزوی خویمان، یاسا و شهرعه‌تکه‌یان خسته پشت گوی، هلموستیکی زور به‌دو ناپاکانه‌یان به‌کارمینا لگه‌ل دواترین و گهوره‌ترین فروستاده و نیروای خوادا که ره‌وانه کرا بؤ سر همور جیهان و جیهانی یان، به‌موی شو پاشگه‌زبون‌ه‌وه و شو کرده‌وه پیسانه‌یان خوا نه‌فهرموی: ﴿لَعَنَهُمْ﴾ دوورمان خستنه‌وه و دهرمان کردن له میهره‌بانی ی و به‌زه‌یی خویمان ﴿وَجَمَلْنَا قُلُوبَهُمْ فَنَسِئَةً﴾ دل‌ه‌کانه‌مان گنیران به دلیکی رهق و وشک، به جوری پند و به‌لگه و نیشانه و موعجیزه کاریان لی نه‌کات. ئینجا دل ره‌قی یه‌که‌یان روون نه‌کات‌وه به‌مه‌ی که دست کاری نامه‌ی خوا نه‌کن، درؤ به دم خاوه هله‌نه‌به‌ستن که نه‌وه نه‌وپهری خراپی و دل ره‌قی یه. نه‌فهرموی: ﴿يَحْرِقُونَ الْكَلِمَةَ عَنِ مَوَاضِعِهِ﴾ و‌ته و فرموده‌ی خوا لانه‌دن له شوینه‌کانی خوئی و پاش که‌ناری نه‌کن، ئیتر به گوپنریان به شتیکی تر به لابردن و زیاد و کم کردن یان به بادان و لادان له مه‌به‌سته‌که‌ی خویمان و سه‌پاندیان به‌سر و اتا و مه‌به‌ستیکی تردا، به پیی حزو نارمزوی نارهوای خویمان، شو کرده‌وه ناپه‌سه‌نده رابورد‌وه و زور له پیش چرخ پیغمبردا (ﷺ) کردوویانه، به‌لام به‌وته‌ی ئیستابؤمان باس نه‌کات، نه‌وش دوو شتی تیا‌به:

۱- وا نیشان نه‌دات که شو کرده‌وه هر پیشه‌یانه و همور جاری نه‌یکه‌ن که بؤیان دست بدا و هم‌میشه نیازی دلایانی له‌سره.

۲- شو کرده‌وه پیسه‌ حازرو بزر نه‌کات و نه‌یخاته به‌رچاو و سرنجی بؤ رائه‌کیشی تا بیری لی بکرت‌وه و سرسوربیمینی له به‌دی و خراپی شو کرده‌وه و خاوه‌ن کرده‌یه، نه‌وش باویکه له باوه‌کانی ره‌وانبیزی که شتی رابورد‌وو به‌م شیوه‌ی نه‌خریته به‌رچاو بؤ سرنج راکیشان و سرسوربیمینان، ئیتر له‌بهر چاکی و نایابی یان له‌بهر به‌دی و ناهه‌مورایی شو شته!

نم قورناتی ئیمیه هرچند نه‌ستی نه‌داوه و دست نادا بؤ گوپاندن و دست کاری و ته‌کانی، به‌لام - به‌داخوه - هر له کۆنه‌وه تا ئیستاش دست کاری کراوه و نه‌کری له تفسیر و اتا و مه‌به‌سته پیروزه‌کانی دا و ته‌کانی سه‌پینراون و نه‌سه‌پینرین به‌سر مه‌به‌ستی دوور ناراست دا، به‌وه نه‌قام و نه‌زانی زور لادراون و له ریگه راسته‌که‌ی ئیسلام

ترازینراون، له خوا به زیاد بی هرچونی و ته کانی پاراستوو و دهست نادن بو دهست
 کاری، هر وها تفسیر و مبهسته راسته کانیان درخست و روونیان کردنهوه بو هر ژیرو
 تیگه یشتوویهک، هر لادان و دهست کاری یه که کرا، همووی به ناهق و ناراست درکرا.
 ﴿وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ﴾ وازیان هیناوه و رفتاریان نه کرد به شتیکی گوره و گرنگ له
 نامه کیان و لهوهی که ناموژگاری کران پی پی، نیتر نهوه باس و نیشانهی پیغمبرمان بیئت
 و فرماندان پی یان به شوین کهوتنی یان هر شتیکی تریش، نم تفسیره به پی پی
 فرمودهی کو مئیک له زانایانه، هرچند نهگونجی و دهست نه دات، به لام هیندی له زانایان
 و تهی ﴿نَسُوا﴾ له و اتاو مبهسته کهی خوبی لاندن، بهم رنگه نه فرمون: نهوانه له بیریان
 کرد و له بیریان نهما نهو به شه گوره یه له تهورات. نیتر نهو له بیرچوونهوه به هوی گوناوه
 تاوانی زوریانهوه بوو که هوی له بیرچوونهوه یه. وهک هیندی که نه فرمون: یان به هوی نهوهوه
 بوو له بر خراپی خو یان بابلی یه کان زال بوون به سریان دا و همیکه له نامه کیان سوتاندن
 و پایته خته که یان ویران کرد و هرچی کوژرا کوژرا و نهوانه یان نه کوژران به دلیل گیران،
 نینجا له پاش نهوهی که نه اندازه یه که سر بهستی یان پهیدا کردهوه هرچی یان له بر مابوو
 له تهورات کو یان کردوه، له گهل هر نه اندازه یه که دهستیان کهوت له ناو به ناوی کتیب و
 نووسراوه کانی خو یان دا، نیتر بیجگه لهوانه یان له بر نهما، نم به سرهات و رووداوه هیچ
 کهس له عه رب لهو چرخه دا به خه یالیشی دا نه ماتبوو، تا له میژووهوه و هرگیرا و
 درکهوت به چند چرخیک پاش هاتنی نیسلام. میژوو دهری خست که جووله که نهوه یان
 به سرهات و نامه کیان زایه بوو که بنه رتی نایینه که یانه، له پاشان نووسریک له خو یان
 له ولاتی بت پرستانه دا تهوراتیک یه جوړه بو نووسینهوه، به ناتواوی و به زیاد و کم
 لی کردنهوه. به راستی نم هواله یه کیکه له موعجیزه گوره کانی قورشان، کهواته له بر نهوه
 تفسیری نایه ته که بهم جوړه ریکه له گهل رووکش و رواله تی و تهی ﴿نَسُوا﴾ دا، وه هیچ
 لادانیک روونادا له حقیقهت و اتا راسته قینه که، له بر نهمانه دل هر بهم تفسیره خوش
 نوود و به نارامه، هق وایه هر له سر نم باره تفسیر بکرتنهوه، وهک نایه تی (۲۲) له
 سوره تی (ال عمران)، و (۴۴ و ۵۰) له سوره تی (النساء) هر نم تفسیره به هیزه نه کهن له دلدا.

وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَأَصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
 الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾ وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرِي أَخَذْنَا مِيثَقَهُمْ فَسَوْأَ حَقًّا
 مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ
 اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾

ئینجا رووی فرموده نهکاته پیغمبر (ﷺ) بارو حالی جوولهکهکانی مهدينه ناشکرا
 نهکات، نه فرموی: ﴿وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ﴾ به بی کوتایي و دوا هاتن ناگادار نهبی
 بهسر ناپاکی و کردهوی ناپاک له لایه ننهوانهوه. واته باو و پیشه ی نهوانه هر ناپاکی
 بووه و هر وا هاتوو له باوک و باپرو پیشووکهکانیا نهوه دهرباره ی پیغمبرهکانیان،
 هر وهامیش نهبن لهگه ل تو نه ی پیغمبر، کوتایي ناهینن لهو بارو پیشه ی خوینانه ﴿إِلَّا قَلِيلًا
 مِنْهُمْ﴾ مهگر کهمیگ لهوان - وهک عبدالله ی کوری سهلام و وینه ی نهو - بهنی نهوه بارو
 حالی جوولهکه بوو لهگه ل پیغمبر (ﷺ) تا له مهدينه بوون و له ژيانی نهودا، لهگه ل نهوه ی
 به دادو راستی تهواو رهفتاری لهگه ل کردن، ئینجا له پاش نهو بارو حالیان هر بهو جوړه
 هر به پیسی و ناپاکی بوو له نیوه دوورگه دا، به دريژي میژوو هر وا بوون و هر وا هاتن
 لهناو گه ل و کو مئی موسلمانان دا، لهگه ل نهوه که ئیسلام و گه لی موسلمانان یه کهم و
 تاقانه بوون که نهوانیان پهنادا، دهست دريژي و چهوسانهوه ی لهسر لابردن، به کردهوی
 شیرین رهفتاریان لهگه ل کردن، ژيانی خوش و کامرانی بو پیک هینان لهناو گه لی موسلمان
 دا، به لام نهوان همیشه مارو دوپشک و گورگ و ریوی بوون لهناو موسلمانان دا، به هر
 جوړو له هر رنگه یه کهوه دهستی دابی نهوه ستاون له هر پیلان و ناپاکی و دهست دريژي
 یهک، نهگر خوینا نهسه لاتی نهوانیان نه بووی نهوه ستاون له دانانی کهمین و داو نانهوه،
 همیشه دهستیان تیکه ل کردهوه لهگه ل دوژمانی ئیسلام و موسلمانان دا بو لی دانی ئیسلام
 و موسلمانان، گوی یان نه داوه به هیچ به لین و پهیمانیک، زوریه ی جوولهکه هر وا هاتوو

وهكو قورئان ههوالی پی داین، خوای پهرومردگار له قورئانهکە ی دا باسی ئەمانە ی بۆ کردین که روی کرده جوولهکه، کاتی که پهیمانیا ن ههلوهشاندهوه لهگه ل خوادا، تا ئەم ئوممه ته بترسی له پاشگهزیوونهوه و ههلوهشاندهوه ی پهیمانەکیان که دایان بهخوا، تا ئەمانیش دوچار نەبن به وینه ی جوولهکه، ئینجا تا پارێزگاریی بەلێن و پهیمانەکیان کرد خوا سهربهرز و سهرکهوتوو و کامهرا نی کردن، جلهوی ژیا ن و جیهان کهوته دهستیان، بهلام کاتی که لایان دا له ریگه راستهکە ی خۆیا ن، خوا ئەو سهربهزی و سهرکهوتن و سهرکردهیه تی یه ی لێ دارنێن، کردنی به شوین کهوته و داوین و پینشیل کراو، ههروایش ئەبن تا ئەگه پینتهوه بۆلای پهرومردگاریان، ئەچنوه سهر پهیمانەکیان، ئەو کاته خوایش بەلێن و میهرهبا نی یهکە ی ئەگه پینتهوه بۆ سهریان.

په ندو نامۆزگاریی خوا بۆ پیغه مبه ر(ﷺ) دهرباره ی ئەو جوولهکا نه لهو کاته دا ئەمه بوو:

﴿فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ﴾ ببوره لێ یان و چاوپۆشی بکه، چونکه ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

بهراستی خوا چاکه کهرا نی خوش نهوی، واته لێ بوردن لهو تاوان و خراپه کاری یهیا ن چاکه یه، چاوپۆشی له ناپاکی کهرا نی خوش نهوی، کهواته بووره و چاوپۆشی بکه. بهلام ئەو لێ بوردن و چاوپۆشی یهش کاتی خۆیا ن ههبوو، لهپاش ئەوه نابێ ببن، لهبهر ئەوه له پاشان فرمانی دا به پیغه مبه ر(ﷺ) که له مه دینه دهریان کات، ئینجا له هه موو نیوه دوورگه دهریان کات. ئەویش بهو جوهره ی لێ کردن: خۆی له مه دینه ده ری کردن، لهپاش خۆی له سه ر فرمانی ئەو له نیوه دوورگه ده رکران.

ئینجا باسی پهیمان لێ وهرگرتن و پاشگهزیوونهوه ی نه سرانی یهکانیش ئەکات، ئەفره مو ی: ﴿وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَمُكِّرُ﴾ لهوانه ی که ئەیا نگوت: بێگومان ئێمه یارمه تی دهرا نی ئایینی خوا یین یان ئێمه له سه ر ئایینی نه سرانین و شوین کهوته ی عیسا یین، له سه ر هه رگام ئەمه پلاری تیا به بۆیا ن به مه ی که لاف لێدانی روت بووه، نهک له راستی دا بهو جوهره بووبن. ﴿أَخَذْنَا مِنْهُمُ﴾ بهلێن و پهیمانی بههیزی خۆیا نمان وهرگرت ﴿فَتَسَوُا حَظًّا مِمَّا دُكِّرُوا بِهِ﴾ ئینجا ئەمانیش وازیان هینا، یان لهسیریا ن چوو و لهسیریا ن نه ما بهشینکی

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ
وَكِتَابٌ مُبِينٌ

نه فرموی: ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ﴾ نهی نامه‌داره‌کان ﴿قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا﴾ بیگو مان هات بولاتان فروستاده و نیراومان - واته محمد (ﷺ) - به جورئ ﴿يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ﴾ باس نهکات بوتان به روونی زور له وهی که نیوه شاردوتانه وهو بهره وام بوون له سهر نهو شاردنه وهی. ﴿وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ﴾ چاوپوشی نهکات له زور له وانهی که شاردتانه وهو باسیان ناکات.

لهم بانگ کردنه‌دا به روونی رانه‌گه‌یه‌نی به نامه‌دار چ نه‌وانهی که خویان به شوین کهوتووی تهورات دانه‌نین، چ نه‌وانهی که خویان به شوین کهوتووی ئینجیل دانه‌نین، پی‌یان را نه‌گه‌یه‌نی که نه‌وانه بانگ کراو و داوا لی کراون به بپروا هینان بهم فروستاده‌یه، به یارمه‌تی دانی، هرچونی په‌یمانی لی وه‌رگرتوون له نامه‌کانیان دا، هر وه‌ها پی‌یان رانه‌گه‌یه‌نی شایه‌تی دانی خوا له سهر نه‌وهی که نه‌م پیغه‌مبهره (ﷺ) بو سهر نه‌وانیشه، هرچونی بو سهر عهره‌ب و هموو گهلانی تریشه، که‌واته له پاش شایه‌تی دانی خوا هیچ کهس رینگه‌ی نی یه که دان نه‌نی به‌مه‌ی که فروستاده‌ی خواجه، و هیچ کهس ری‌ی نی یه که بلی: فروستاده‌یی یه‌که‌ی هر بو سهر عهره‌به. یان بلی: نه‌نیراوه بو سهر نامه‌داره‌کان، به‌لکو نه‌بی هموو کهس به بی گومان و دوو دانی بپرای وابی که نیراوه بو سهر نامه‌داره‌کانیش، هیندی له‌و کارو کرده‌وهی له‌گه‌لیان نه‌مه‌یه: زور له‌و شتانه‌ی که نه‌وان شاردیانه‌وه بو‌یان باس بکات، وه‌ک ره‌جم و بهره‌باران و قه‌ده‌غه‌کردنی سوو خواردن، که جووله‌که نه‌یانشارده‌وه، وه‌ک تاک و ته‌نیایی خوا که یه‌که‌م بنه‌رته و سهره‌کی یه له هموو نایین و په‌یامه‌کانی خوادا، گاوره‌کان شاردیانه‌وه، هر وه‌ها باس و ناو‌نیشانی پیغه‌مبهرمان (ﷺ) که له تهورات و ئینجیل دا هاتبوو، له‌گه‌ل نه‌وه‌دا جووله‌که و گاوره‌کان شاردیانه‌وه، نه‌وانهی که باسمان کردن و هر شتیکی تر که پیویست بوو باس کردنی دهری خستن که نه‌وه‌ش موعجزه‌یه‌کی گوره‌و به‌لگه‌یه‌کی ناشکران له‌سهر پیغه‌مبهرتی نه‌م

پیغمبره (ﷺ) که نه خوینده وار و له گهلیکی نه خوینده واری دور له زانیاری و خوینده واری بو، که واته هرکس نه قام نه بی نبی بزانی و پروای بی که هوال و زانینی نه وانه هر له خواوه هاتوو.

نه وانه ی باس کرد بویان، زور شتی تری له و شاروانه باس نه کرد، چونکه نه و شتانه بو کات و ماوه یه کی تایبه تی و گه ل و کومه لیک دیاری هاتبوون و نیتر پیویست نه ما به رهفتار کردن پی یان و دهستیان نه نه دا بو نه وهی بکرین به به شیک له م دواترین شهریه ته هه می شه یی و نه پراوه، سپرانه وه و پیویست نه بوو باس کردنی شیان له م شهریه ته دا، به و باس نه کردنه ش میهره بانی به کار هی نا که زیاتر بی نابرووی نه کردن و راستی هه موو شتیکی لی نه گو تن، نیجا له بارنکی تره وه نه م هه والی باس نه کردنه یان پی نه دا تا بزانی که پیغمبره (ﷺ) زانایه به هه موو داشاردراوه کانیان، به هوی نه وه و بترسن و کوتایی بینن له داشاردن بو نه وهی بی نابرووتر نه بن. نیجا باسی سروشت و کارو کرده وهی نه م دواترین شهریه ته نه کات، سوود و بهرو بهرهمی له زیان دا روون نه کاته وه به تایبه تی سهرنجی نامه داره کان رانه کی شی بولی، نه فهرموی: ﴿قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ﴾ بیگومان هات بوتان له لایه ن خواوه ﴿تُورٌ وَكُتُبٌ مُبِینٌ﴾ رووناکی یه کی گه و ره و نامه یه کی روونی روون کهره وه، بیگومان و به لای هه مو وانه وه مه به ست به م نامه یه قورئانه، نیجا نایا مه به ست به رووناکی یه که ش هر قورئان بی ت، وه ک هیندی نه فهرمون، چونکه له چند نایه تیکی تردا هاتوو و مه به ست پی نی قورئانه، یان مه به ست لی ره دا نیسلام بی ت وه ک هیندیکی تری له سه ره، یان مه به ست پی نی پیغمبره ی نازیزه (ﷺ) که رووناکی رووناکی یه کانه و هه موو رووناکی یه کی تر له و هرگیراوه و به هوی نه و گه یشت به هر دو مان، (قتاده و زجاج) نه مه یان هه لبراردوو. هرکام له م سی باره نه گونجی و ریکه و به لگه هه یه له سه ری، له سه ره هر بار به کار هی نانی وته ی (نور) زور به جی یه و سه روبه ره، چونکه سه رچاوه ی رووناکی دل و ده روون و گیان نه م پیغمبره و نه م قورئانه و نه م نیسلامه یه، پرواداری راسته قینه هه ست نه کات به رووناکی یه له هه موو بارو روویه کی ژبانی یه وه، به تایبه تی کاتی که سه رنجیکی نه و هه موو تاریکی و ویلی و سه رگهردانی یه بدات که له هه موو بیرو باوه ری نه فامی یه کان هه لنه قولی له کون و له تازه وه،

يَهْدِي بِهٖ اَللّٰهُ مَنْ اَتَّبَعَ رِضْوَانَكُہٗ سُبُلَ السَّلَامِ

﴿ يَهْدِي بِهٖ اَللّٰهُ مَنْ اَتَّبَعَ رِضْوَانَكُہٗ ﴾ بهم نامه يه خوا رينمونى هر كه سينك نهكات كه شوين رهامندى و خوش نوودى خوا كهوتبى، واته هر كه سينك كه شوين كهوتنه كهى له زانينى خوادا تيبه پرى كردبى خوا بهم نامه يه رينمونى نهكات ﴿سُبُلَ السَّلَامِ﴾ بو ريگه كانى نارامى و بى باكى له هر شتيك كه بيمى لى بكرى، ريگه كانى رزگار بوون له سزاو تو لهى خوا، ريگه كانى نارامى و ناشتى له گهل ژيريدا، له گهل دهر وون دا، له گهل نه نداهه كانى له ش دا، نارامى و ناشتى مال و خيزان، نارامى و ناشتى گهل و نوممهت و نه نداهه كانيان، نارامى و ناشتى له گهل هموو مروؤ و جيهان دا، نارامى و ناشتى له گهل ژيان دا، له گهل بوونه وهر دا، له گهل پهروه ردگارى بوونه وهر دا. نارامى و ناشتى يهك كه هيچ كهس دهستى ناكه وى - هيچ روژيك دهستى نه كه وتوو - مه گهر لهم نايينه دا، مه گهر له بهرنامه و شريعه تى نه م نايينه دا، مه گهر له ناو نهو گهل و كو مه لهى كه له سهر بيرو باوهرو شريعه تى نه م نايينه بهرپا و راگير بووبى و دامه زراو و راگير بى. به لى بهراستى هر بهم نايينه نهو پايه و پله بهر زانه و نهو نامانجان به ته و اوى نه م تام و بو نه خوشه نه چه ژى، كه گوزهرى كردبى به ريگه كانى جهنگ و ناژاوه كان كه نه فامى كوون و تازه هينايان و نه خشه يان كيشان، بينگومان يه كه م چين و تا قم كه يه كه مجار نه م نايه تهى چوو به كو نيچ كه دا، وه له رنو ه له نه فامى هاتبوونه ناو نيسلام و نهو هموو جهنگ و ناژاوه و بى نارامى يه يان به سهر هاتبوو، نهو يه كه م تا قمه زور به وردى و به چاكى نه م تام و بو نه خوش و شيرينهى نارامى و ناشتى به يان ههست پى نه كرد كه نيسلام هيناي و رشتى به سهر جيهان دا. ناي نيمهى نه مرو كه نه زين له ناو تاريك و دوو كه لى ره شى نه فامى تازه دا نيمه نه مرو چند پيوستين به گه رانه وى نهو نارامى و ناشتى يهى كه نه م نوممه ته چند كات و ماوه يهك تيا ژيان !!

وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ، وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ
 مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ

ئيتړ سزاو نازاری نه قامی تازه نه چه ژین و نقوم بووین تییدا، ئیسلامیشمان لئیوه نزیکه، داماوین به دهست جهنگی چهرخی نه قامی تازه وه و ناشتی و نارامی ی ئیسلامیش له بهر دهستمان دایه نه گهر بمانه وی و نارمزوی بکین، که واته نای چند زیانبارو ره نجهړو و مال ویرانین! خو مان به دهستی خو مان گومرایی نه کپین به رینمو مایی! بی نارامی و جهنگ هملنه بژیرین بو خو مان و باوی نه دین به سر نارامی و ناشتی دا!! بیگومان هم نوممه ته نه توانی هموو جیهان رزگار بکات له هموو جهنگ و بی نارامی و به دبه ختی یه که له هموو بارو روویه که وه، به لام به مرجی که له پیشه وه خو مان رزگار بکین، بگهرینه وه بو سایه و په نای ئیسلام، بگهرینه وه بو لای رهامندی خوا و شوینی نه وه بکوهین که خوا هلی بژارد بو مان و بچینه ریزی نه وانهی که خوا رینموونی کردن و خستنیه سر رینگاکانی نارامی و ناشتی، ﴿وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ﴾ به هوی نه و نامه یه خوا دهریان نه هیینی له تاریکی یه کان بو لای رووناکي به مهیل و ئیراده و زانینی خوی. ئیره و له شوینه کانی تر دا رووناکي به تا که (نور) نه فرموی، تاریکی یه کان (ظلمات) به کو، نه وهش له بهر نه وه یه که رینگه ی خوا ته نیا رینگه یه که، رینگه ی شهیتان و شوین که وتوو ه کانی چنده ها رینگن، واته خوا به نامه یه نه وانه دهر نه هیینی له هموو جوړه ناین و بیرو باومر و بوچوونه ناراست و نارو واکان بو لای بپروا به خوا و نه وه ی خوا ناردی بو بهنده کانی. ﴿وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ رینموونی یان نه کات بو لای رینگه یه کی راست، واته ناینی پاکی ئیسلام و دهست گرتن به وه ی که پیغه مبر (ﷺ) هی نای، هر چونی یه که چینی هم نوممه ته دهستی پیوه گرت، که هر نه وهش رینگه له گهل سروشت و ژیری نامه ی و ژیان و هم بوونه موره گوره و فراوانه دا.

دروست کراویش نی یه، بهلکو هر بووه وهك باوكی. بۆ نههینشتنی ئەم دووبەرەکی یانە له
 سالی (۳۲۵) ی زاینی دا کوڤ و کۆمەڵی گیرا که پینک هات له (۴۸) ههزار بهتیریک و
 ئوسقوف، (ئین البطریق) که یهکیکه له میژو نووسانی نەسرانی یهکان لهبارە ی ئهوانهوه
 ئەلی: ((ئهوانه له ئاین و رادا بهم جۆره بوون: بهربرانی یهکانیان ئەیانگوت: عیسا و دایکی
 دوو خوان بێجگه لهخوایه که ناوی(الله) یه. (سابلیوس) و تاقمهکهی لهسەر ئەوه بوون که
 عیسا لهگهڵ باوکی دا وهك پارچه ناگرینک وایه که جوێ بیتهوه له پارچه ناگرینکی
 تر. (الیان) و تاقمهکهی لهسەر ئەوه بوون: که عیسا له سکی دایکی دا نهماوتهوه نو مانگ
 بهلکو گوزهری کرد به سکی دا به وینهی گوزهر کردنی ئاو به پلوسک دا. (بولس شمشاطی)
 که بهتیریکي ئەنطاکیه بوو لهگهڵ شوین کهوتوووهکانی لهسەر ئەوهبوون که عیسا ئادهمی
 یه و له لاهوت دروست کراوه، له مەریهه پەیدا بووه له یهکهمجارهوه، خوا هەلی بژارد بۆ
 ئەوهی بیی به دلسۆز بۆ بهشه ئادهمیتهی یهکهی، چاکه و بههره ی خوا بوو به هاوپی، تیکهلی
 بوو و دامهزرا، وه لهبر ئەوه ناوبرا به کوپی خوا، وه ئەلین خوایهکی جهوههری ههربووه به
 بی سهرتا. برۆیان به(کلمه) و(روح القدس) نی یه. (مرقیون) و هاوهلهکانی لهسەر ئەوهن که
 سی خوا هەن و به بی سهرتا هەر ههربوونه، ئەلین: (مرقیون) سهروکی هاوهلهکان عیسا
 نهك(بطرس). (بولس) و(۳۱۸) ئوسقوف لهو کوڤ و کۆمەله لهسەر ئەوهن که عیسا خوایه...))
 ئینجا قوستهنتین که ئیمپراتۆریکی رۆمانی بوو، له بت پهستی یهوه هاتبوو هیچی
 نهتهزانی له نەسرانیتهی ئەم رایه ههلبژارد، خاوهکانی ئەم رایه ی زال کرد بهسەر خاوهن
 راکانی تر دا به جوړی ئاواره و دهربهدر کران، به تایبهتی ئەوانهیان که ئەیانگوت: تهها
 باوک خوایه و مەسیح ئادهمی یه. ئینجا خاوهنی(تاریخ الامه القبطیه) ئەلی: ((جامیعهی
 موقدهسه و کهنیسهی رهسولی یه قهدهغه ی کردووه که هیچ بلی: کاتی بووه که ئین الله
 نهبووی، نهبووی پیش ئەوهی له دایک بووی، له نهبوونهوه پەیدا بووی، یان ههکهس
 بلی: ئین له ماده پینک هاتوو یه له جهوههرینکی تر بێجگه له جهوههری خوا که باوکه. بلی:
 دروست کراوه، یان بلی: دهست ئەدا بۆ گوڤان)). بهلام ئەو کوڤ و کۆمەله نهیتوانی بهم
 بریارانه یرو باوهری خواپهستهکان لهناویهری، که دهسته و تهبهعهی(اریوس) بوون. ئینجا

خیلاف و دووبه‌ره‌کی یه‌کی تازه په‌یدا بوو له‌باره‌ی (روح القدس) هوه: هیندی گوتیان: خواجه. هیندی‌کی تر نه‌یانگوت: خوا نی یه! به‌هوی نه‌وه‌وه مه‌جمه‌عی یه‌که‌می قوسته‌نتینی یه کۆبوونه‌وه له‌ سالی (۳۸۱) ی زاینی دا بو برینه‌وه‌ی نه‌و دووبه‌ره‌کی یه، (ابن البطریق) بریاری دا نه‌و مه‌جمه‌عه نه‌گپرتنه‌وه به‌ پنی قسه‌ی ئوسقوئی نه‌سکه‌نده‌ری یه به‌م شیوه‌یه:

به‌تیریکی نه‌سکه‌نده‌ری یه نه‌لی: (روح القدس) به‌لامانه‌وه هر رۆحی خواجه، رۆحی خوایش هر بوون و ژیانه‌که‌یه‌تی، که‌واته نه‌گهر بلنن (روح القدس) دروست کراوه نه‌بی بلنن: رۆحی خوا دروست کراوه، نه‌گهر بلنن: رۆحی خوا دروست کراوه، نه‌بی بلنن: بوون و ژیانه‌که‌ی خوا دروست کراوه، نه‌بی بلنن: زیندوو نی یه، نه‌گهر بلنن: زیندوو نی یه، نه‌بی برومان نه‌بی پنی، هرکه‌س پروای نه‌بی پنی نه‌فرینی لی نه‌کری!!!

به‌و جوړو شیوه‌یه بریاری خواجه‌تی (روح القدس) در له‌و مه‌جمه‌عه‌دا، هرچوئی بریاری خواجه‌تی عیسايش در له‌ مه‌جمه‌عی نی قیبه‌دا، به‌وه پیک هات سی خوا له: اب، ابن، روح القدس. ئینجا دووبه‌ره‌کی یه‌کی تر به‌ریا بوو له‌باره‌ی کۆبوونه‌وه‌ی سروشتی خواجه‌تی و ئاده‌میتی له‌ عیسا‌دا، له‌به‌ر نه‌وه مه‌جمه‌عی (افسس) گه‌را له‌ سالی (۴۳۱) دا له‌ پاشان دووبه‌ره‌کی و ئاژاوه له‌وه‌یش به‌ریا بوو، به‌هوی نه‌وه‌وه مه‌جمه‌عی (خلقیدونیه) گه‌را له‌ (۴۵۱) دا و بریاران دا که مه‌سیح دوو سروشتی هه‌یه، هرکام له‌و دووانه سه‌ربه‌خون، له‌ مه‌سیح دا یه‌کیان گرتوه، وه نه‌فرینیان کرد له‌ مه‌جمه‌عی (افسس) ی دووه‌م! ئینجا میسری یه‌کان دانیان نه‌تا به‌ بریاری نه‌م مه‌جمه‌عه‌دا، ئاژاوه و خوین ریژی روی دا له‌ نیوان مه‌زه‌بی میسری (منوفیسی) وه مه‌زه‌بی (ملوکانی) که ده‌وله‌تی ئیمپراتۆریه‌تی گرتی یه‌گه‌ردن.

به‌م نه‌ندازه‌ کۆتایی نه‌هینن به‌ روون کردنه‌وه‌ی نه‌و بوچوون و مه‌زه‌به‌ لارو ناراستانه‌ی که په‌یدا بوون له‌ناو نه‌سرانی یه‌کان دا، بوو به‌هوی نه‌و هه‌موو دوژمنایه‌تی و کینه‌ و دووبه‌ره‌کی یه‌ی که تا ئیستاش هر هه‌یه، نایش بریتنه‌وه تا دنیا دنیا‌یه، پیویست بوو به‌م کورته‌یه نه‌و باسه‌ بکری تا باش تی بگه‌ین له‌ دم کوت کردنه‌که‌ی قورئان، باشتر ده‌رنه‌که‌وی که قورئان موعجیزه‌یه، نه‌وه‌تا ناگای هه‌یه له‌و هه‌موو بیرو باوه‌رو قسه‌ لارو پووجه‌ی نه‌و نه‌سرانی یانه!

قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ
 وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ
 وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَبْتُوهُ قُلْ فَلِمَ
 يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَعْزُبُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ

قورئان هات دهم کوتی نهوانه‌ی کرد و باری راسته‌قینه‌ی له مه‌سه‌له‌که‌دا ناشکرا کرد:
 فهرموی: ﴿لَمَذَكَّرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ﴾، وهك ته‌فسیرمان کرد، نینجا
 ژیری و سروشت نه‌بزوینی و سه‌رنجیان رانه‌کیشی بو شهوی که به ناشکرا راست و
 ره‌وایه، نه‌فهرموی: ﴿قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا﴾ بلی ده‌ی نایا کسی ری نه‌گری و کسی
 نه‌توانی ری هیج شتی بگری له خوا ﴿إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي
 الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾ نه‌گهر خوا بیهوی له‌ناو به‌ری عیسا کوری مه‌ریه و دایکی و هرکه‌س وا له
 زهوی دا هموو پیکه‌وه؟ واته عیسا و دایکی و هرکه‌س له زهوی دا وهك یهك مل کهچ و
 ده‌سته پاچهن به‌رامبه‌ر مه‌یل و ده‌سه‌لاتی خوا و هیج که‌س ناتوانی به‌رگری مه‌یل و
 ده‌سه‌لاتی خویان لی بکات، که‌واته جیاوازی ته‌واو هیه له نیوان خوا و نه‌وان دا، خوا تاک
 و ته‌نایه و مه‌یل و نیراده‌ی به‌ره‌به‌ره‌لایه و ریگری نی یه، وه ده‌سه‌لات و توانای تاقانه و
 جیاوازه، نه‌وان بی ده‌سه‌لات و ده‌سته پاچه‌ی ته‌واون به‌رامبه‌ری، خوا خاوه‌نی هموو
 شتیکه و دروست که‌رو داهینه‌ری هموو شتیکه و ده‌سه‌لات داره به‌سه‌ر هموو شتیکه دا،
 وه‌کو نه‌فهرموی: ﴿وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ هر بو خویاه مولک و
 خاوه‌نیته هموو ناسمانه‌کان و زهوی و هرچی وا له نیوانیان دا، ﴿يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ دروست
 نه‌کات و داهینی هرچی مه‌یل بکات، نه‌وه‌تا هیندی شتی دروست کردوه له هیج و به‌بی
 بنه‌رت و که‌ره‌سه، وهك نهو شته‌ی که یه‌که‌م دروست کراوه، نیتر نهو شته روونگی یه یان
 هرچی. هیندیکی دروست کرد له بنه‌رت و که‌ره‌سه، وهك هر دروست کراونگی تر پاش
 یه‌که‌م دروست کراو، هیندیکی تر دروست کردوه له که‌ره‌سه‌یه‌که له دیمهن و شیوه‌دا
 زور جیاوازو دورن له یه‌که‌وه، وهك یه‌که‌می هموو گیان له‌به‌ران له خاک دروستی کردون،

هیندیکی دروست کردوو له شتیک که له وینهو شیوهی خوځه تی، ئیتر لی دروست کراوه که
 نیږی تنیا بیټ وه (حواء) که له نادم دروستی کرد، یان نافرتهی تنها بیټ وه عیسا که
 له مریه دروست کرا، یان له هردوو جوړه که وه هموو رو له و نهوکانی تری نادم و
 حواء، هیندیکی دروست کردوو به دهستی قودرتهی خوځی نه که له سر دهستی هیچ
 که سیکي تردا وه نهرز و ناسمان و نهو هموو شتانهی تر، هیندیکی دروست کردوو
 له سر دهستی یه کی له دروست کراوهکانی دا، دروست کراوه که ش گیان له بهره وه نهو
 په لوه رهی که له سر دهستی عیسا دا دروستی کرد، هیندیکی دروست کردوو له سر
 دهستی بندهکانی دا و گیان له بهر نین، وه که هموو شتانهی که به کرده وه و پیشه
 سازی بندهکانی فراهم نه هینرین لهم جیهانه دا، که واته دروست کردنی عیسا له تنها
 دایکی، یا دروست کردنی په لوه و زیندوو کردنه وهی مردوو له سر دهستی عیسا دا نابی
 به نیشانه و به لکه له سر خویه تی عیسا، وه که به نه قامی کراون به به لکه له لایه نهو
 مسیحی یه سر لی تیک چووانه ﴿وَاللّٰهُ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ﴾ خوا به سر هموو شتیک دا
 توانایه، که واته هر که سیک بی به ش نه بی له ژیری هر نهو داهینرو توانا به خوا نه زانی و
 ئیتر بیجکه لهو هموو شت و هموو کهس به دروست کراو و مل که چ نه زانی و نزیکي
 سنووری خوا و خویه تی یان ناخاته وه. ئینجا قسه و لافیکي زور ناراست و ناروا نه هیني
 له لایه هردوو تا قمی نامه داروه، دم کوت و بهر په رچیان نه داته وه و به درویان نه خاته وه،
 نه فرموی: ﴿وَقَالَتِ الْیَهُودُ وَالْمَسْرِیُّ هَرکام له جووله که و گاور گوتیان و نه لین، ﴿مَنْ اَبْتَوٰ
 اللّٰهَ وَاَجْبَتُوهُ﴾ ئیمه کوپانی خواو خوشه ویستانی نی!! هر که سیک کتیبی نهو دوو تا قمه
 بخوینیته وه نه بینن که به نادم و به یعقوب و به نه فرام و به عیسا و تراوه کوپی خوا.
 هر وه ها بو فریشته و پیاوچا کانیش نهو و ته یه به کار هینراوه و باو کیتی بو خوا رهوا دراوه،
 نه گهر مه به ستیان باو کیتی له ش و جهسته نه بو بی، بیگومان باو کیتی گیان و روچ بووه،
 به هر حال نهو بوچوون و پروایه ناگونجی له گه ل پروا به تا که و ته نیایی خوا، له گه ل نهو
 جیاوازی یه تیرو ته واوهی که مه یه له نیوان خویه تی و بنده یی دا، که به بی پروا به و تا که
 و ته نیایی و جیاوازی یه هیچ شتیک نرخی نی یه و هیچ کاریک به راستی ناروا و نایینی
 خوا نامینی و هموو لاری و ناله باری و خراپه یه که رو نه دا. جووله که و گاور به پی ی نهو

لافه‌یان لایان و ابو که خوا سزایان نادا له‌سەر تاوان و خراپه‌کانیان، هەر شهوان نه‌چنه به‌مه‌شت، ناچنه دۆزه‌خ مه‌گەر چه‌ند روژنکی که‌م، شهوش شهوه نیشان نه‌دا که داد و دادپه‌روه‌ری خوا له‌سەر باری راسته‌قینه ناپوا، شه‌بی خوا لایه‌نگیری به‌کارینی له‌گه‌ل میندی له‌بهنده‌کانی دا، به‌م رهنکه لی یان شه‌گه‌ری به‌ناره‌زووی خویان خراپه‌کاری بکه‌ن و هیچ سزایشیان نه‌دا وه‌ک خراپه‌کارانی ترا ده‌ی نایا چ بۆچوون و بیرو باوه‌ریک له‌وه خراپه‌تره؟ به‌وه چ شیوان و نارنکی یه‌ک روو نه‌دا له‌ژیان دا؟

جا له‌بهر شه‌وه قورنانه‌مان نه‌دا له‌ده‌ماخیان و ده‌م کوتیان شه‌کات و شه‌وه‌ی که راست و ره‌وایه ده‌ری شه‌خات به‌روونی، شه‌فرموی: ﴿ثَلَّ﴾ شه‌ی پینغه‌مبه‌ر بلی به‌وانه: ﴿فَلَمَّ يَمْدَبِكُمْ بِدُنُوبِكُمْ﴾ شه‌گەر شه‌و لاف و قسانی شه‌وه راستن، ده‌ی بۆچوونی سزاتان شه‌دا به‌هوی گونا‌هه‌کانتانه‌وه، باوکو خۆشه‌ویست سزای کوپو خۆشه‌ویستی خوی نادا. سزا و نازاردانی خوا بۆ شه‌وانه له‌جیهان دا شه‌تیکی ناشکرایه به‌لای هه‌رکه‌سه‌یک که زانایه به‌میژووی به‌سه‌رهاتی شه‌وانه، خۆشیشیان به‌باشی شه‌زانن و ناتوانن دانی پیا نه‌نین، شه‌وه خوا بت په‌رستی زال کرد به‌سەر جووله‌که‌دا به‌کوشتن و برین و ناواره کردن، به‌ویران کردنی شارو مزگه‌وته هه‌ره گه‌وره‌که‌یان، هه‌روه‌ها به‌به‌دیل گرته‌نیان و گیرانیان به‌به‌راز و مه‌یمون، گاواره‌کانیشی سزا دا به‌زال کردنی میله‌ته‌کانی تر به‌سه‌ریان دا، به‌جه‌نگ و دوژمنایه‌تی ناوخویان که شه‌وه له‌هه‌موو شه‌ت خراپه‌تره، شه‌وانه‌یان له‌جیهان دا به‌سه‌رهات پینش هاتنی سزای دۆزه‌خ له‌روژی دوا‌یی دا که خۆشیشیان دانی پیا نه‌نین که چه‌ند روژنک شه‌سو‌تینرین. که‌واته شه‌وه کوپو خۆشه‌ویستی خوا نین ﴿بَلْ أَتَتْكُمْ بَشْرًا مِّنْ خَلْقٍ﴾ به‌لکو شه‌وه مرو‌فینکن له‌و مرو‌فانه‌ی تر که خوا دروستی کردوون، که‌واته په‌یوه‌ندی یه‌کی تاییه‌تیتان نی یه‌ به‌خواوه، شه‌نجا لی بو‌ردن و سزادان به‌پنی خواهیش و مه‌یلی خواهیه، که شه‌وه مه‌یل و خواهیشه‌یش به‌دادی ته‌واوه و به‌پنی چاکی و خراپی کرده‌ویه، وه‌کو شه‌فرموی: ﴿يَتَفَرُّ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَمْدَبُ مَنْ يَشَاءُ﴾ شه‌بووری و خۆش شه‌بی له‌هه‌رکه‌سه‌یک که خوا مه‌یل بکات و بیه‌وی، سزای هه‌رکه‌سه‌یش شه‌دات که خوا خوی بیه‌وی.

وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

﴿وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ هر بؤ خوايه خاوه نيئتي و مولکی ناسمانه کان و زهوی و هرچی و ا له نیوانیان دا، کهواته هرچی لهم بوونه و مره دایه په یوهندی به خواوه به مولکایه تی و بندهیی و ژیر دهستی یه، کهواته نهوانه نهو لافی کوپیتی یه یان له کوئی هینا، ﴿وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾ هر بؤلای نهویشه گه رانه وه له رۆژی دوايي دا بؤ پاداشت و تۆله له سر کرده وه، به پیئی زانینی خوا و دادپهروهری خوا، به بی لایه نگیری و هیچ هویه کی تر، کهواته هیچ لافیکی نهو نامه دارانه راست نی یه و بی بنج و بنهوانه.

ئینجا باس و به یانه که دوايي نه هینتی به بانگ کردنیکی تری نامه داره کان به مهی هیچ بره بیانویه کیان نی یه له رۆژی دوايي دا، نه فرموی: ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ﴾ نهی نامه داره کان به تیگرییی ﴿قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا﴾ بیگومان فروستاده و نیراوه که یئمه تان بؤ هات، واته نهوی که له نامه کانتان دا موزده درا به هاتنی، نیوهش چاوه پروانی هاتنی بوون، له کاتیکی دا ﴿بَشِيرٌ لَكُمْ﴾ به پرونی باس نهکات بؤتان بهره بهره، واته باسی نهوی که پیویست بیئت بؤتان له نایین و شهره تی خوا، نهو نیراوهش هات ﴿عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ﴾ له کاتی پچران له نیراوان، واته له کاتیکی دا هات که ماوه یهک بوو نیراوه نیراوبوو، کهواته له کاتیکی پیویست دا هات، نیتر نهو ماوه یه (۶۰۰) سال یان (۵۵۰) سال یان (۵۴۰) یان (۵۰۰) بووبی وهک بهو چهند رایه ریوایهت کراوه. نهو نیراوه مان هات ﴿أَنْ تَقُولُوا﴾ له بهر نهوی نهلین، یان له بهر بیزاری له وهی بلین: ﴿مَا جَاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ﴾ نه هات بؤلیمان هیچ موزده دهر و هیچ ترسیننرک،

^۱ له شویتنه و له ویتنه دا دورا هه یه: رای کوفهیی یه کان که (لا) بریار نه دهن، واته (لئلا تقولوا)، رای به سره یی یه کان که نهلین: وته (کراهه) بریار نه درئ، له بهر نهوه له تفسیره که ی دا دهست نیشانم کرد بؤ هر دوو راکه.

واته لهبر شهوی شهوه نهکن به بهلگه و بیانونوی لادان و گومراییتان، کهواته شهوه بهلگه و
 بیانونوه نهمیننمهوه ﴿فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ﴾ چونکه شهوات بوتان موژدهدرو ترسیننهر.
 ئینجا ناگاداریان نهکات به دهسهلات و توانای خوا بهسهر ههموو شتیک دا، تا تهمی وهرگرن
 و بزنان که بو خوا هیچی تی ناچی ناردنی پیغهمبهریک له نهخوینندهواران، ههروهها شهتوانی
 توئه بسینی له نامهدارهکان لهسهر لادان و کردهوهی بهد و خراپی یان، شهفرموی: ﴿رَأَى اللَّهَ عَن
 كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ خوا تونا و دهسهلات داره بهسهر ههموو شتیک دا، بهو جوړو شیوهیه شهوه
 گهردش و گهرانهوهی کرد لهگهل نامهدارهکان دا، دهوی خست لادانیان له ئایین و شهریعهته
 راستهکهی خوا که پیغهمبهرهکانیان هینایان بویمان، بهروونی باسی شهوه عهقیده و بیرو
 باوهپهی بو کردن که خوا داوای نهکات له بهرواداران و رازی یه پیی، بهروبیانونوی
 نههیشتنهوه بهرامبهر پیغهمبهرهکهی له دواترین پیغهمبهران دا رهوانهی کرد بو سهر ههموو
 جیهانی یان - درودی خوا له ههمووان بیته - بههوی شهوهی که باس کرا لهباریکهوه بانگیان
 نهکات بو سهر ریی راست، لهباریکی ترهوه پیلان و فپو فیلان بی هیزو لاواز نهکات لهناو
 موسلمانان دا، ریگیش رووناک نهکاتهوه بو کومهلی موسلمان و بو هر کهسینک که به دواي
 ریی راست دا شهگهرین.

ئینجا باسی دواترین ههلوئستی ئیسرائیلی یهکان نهکات که بویمان بهرامبهر پیغهمبهره
 زرگار کهریان که موسایه(علیه السلام). شهوهی که لیژدها باسی نهکات زنجیرهیهکه له داستان
 و سههگوزهشتهی ئیسرائیلی یهکان که قورشان زور به درزیی و فراوانی باسی کرد،
 شهوهیش لهبر چند هو و بهرژهوهندی یهکه. یهکی لهوانه شهوهیه که ئیسرائیلی به تاییهتی
 جوولهکه یهکهم کهس بوون بهرهنگاری شهوه ئیسلامه وهستان به دوژمنایهتی و پیلان و
 تلهکه و هر جوړو شیوهیهکه که لهدهستیان هات و بویمان کرا، شهوان بوون ناپاکهکانیان
 گرتو کوش و باوهشی خویمان له مهدينه دا، یارمهتی یان شهوان به بهکارهینانی ههموو پیلان
 و فیللی دهبرارهی موسلمانان و ئایین و بیرو باوهپهکهیان، شهوان بوو هانی بت پهستهکانیان

دا به دژی نیسلام و موسلمانان، به لئینیان به پشت گیری کردن و یارمتهی دانیان، نهو
 هموو تاوانهیان نهکرد به ژیر به ژیری، پیش نهوهی به ناشکرا دوژمنایهتی یان دهریبری و
 جاپی جهنگیان دا، کهواته پیویست بوو ناوا به روونی دهرخرین بوو موسلمانان، تا بیان
 ناسن و بزائن کی دوژمنیانه. سروشتیان؟ میژوویان چونه و چی یه؟ به چ چهکی
 دوژمنایهتی نهکن؟ مهبستیان چی یه لهو دوژمنایهتی و جهنگه بهتینهی که نهیکهن؟
 بیگومان زانیویهتی که نهوانه نهبن به دوژمنی نه م نوممهته له داهاتوودا تا روژی دواپی،
 وهک لهمه و پیش هر دوژمنی ری راست و راستی بوون، لهبر نهوه کارو پیشه یانی
 دهرخست بوو نه نوممهته، هموو پیلان و چهکهکانیانی ناشکرا کرد. یهکی تر لهو هوو
 بهرزهوندی یانه نهوهیه که نیسرائیلی یهکان خاوهن دواترین نایین بوون له پیش نیسلام
 دا، میژوویان ماوهیهکی زور دریزه کیشا، گوژان و لادانی زوریان هیئا له نایینهکیان دا،
 چند جار پهیمانی خویان شکاند، بهرهم و سهرهنجامی نهو کردهوانهیان له ژیانیان دا
 روویدا و بهدی هات، هرچونی کاری کرد له کردهوه و رهوشتیان دا، بههوی نهوهوه
 پیویست بوو نه نوممهته - که جینیشین و جیگری هموو نایینهکانی خویه - به باشی
 شارهزا بین به میژووی نهو گله، ناگادار بین بههوی لادان و ههخلیسکانیان له ری خوا، تا
 بههوی نهوهوه سوود وهرگری و خوی پیاریزی لهو لادان و ههخلیسکانهیی نهوان ههتا
 ههتایه. هویهکی تر لهو هویانه نهویه نیسرائیلی یهکان بههوی دریزه کیشانی ماوه
 میژووهکیانهوه دلیان رهق بوو نهو هموو لادان و کردهوه بهدانهیان بهسرهات، بیگومان
 نه نوممهته دریزه نهکیشی، بههوی نهوهوه لهوانهیه وینهی بهسرهاتی نهوان بهسره
 نهمانیش بیئت، کهواته پیویسته نهو بهسرهاتانهی نهوان بخریته بهرچاو تا پیشهواو بانگ
 کهرانی نه نوممهته فریا کهون و چارهسهر دانین بوو هر هله و لادانیک که روو بکاته نه
 کهل و نوممهته. بیجگه لهمانه که باس کران چند هویهکی تریش هیه بوو باس کردن و
 دریزه دان به داستان و سرگوزهشتهی گهلی نیسرائیلی بوو نه نوممهته،

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ أذكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ
وَجَعَلَ لَكُم مَّلُوكًا

به‌لام نعو نه‌ندازيه به‌سه و با بگه‌رئينه‌وه بو سهر نهم نه‌لقه‌يه كه لي‌ره‌دا باسي كرد،
نه‌فهرموي: ﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ﴾ باسي نعو كاته بكه كه موسا گوتي به گه‌له‌كه‌ي: ﴿يَقَوْمِ
أذكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ﴾ نه‌ي گه‌له‌كه‌م باسي چاكه و به‌ره‌ي خوا بكن به‌سه‌رتانه‌وه، باسي
بكن به چاو له‌به‌ري و سوپاس و گوي راي‌لي كردن كه نه‌وه هوي زياد بووني چاكه‌يه،
نه‌بووني مايه‌ي نه‌ماني چاكه و به‌ره‌يه و داباريني سزاو ناخوشي، له‌ناو چاكه و
به‌ره‌كاني خوا به‌سه‌رمانه‌وه باسي سياني زور گه‌وره و گرنگي كردن كه هم‌وو چاكه و
به‌ره‌كاني تر نه‌گرنه‌وه:

۱- فهرموي: ﴿إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ﴾ باسي چاكه‌ي خوا بكن به‌سه‌رتانه‌وه له كاتيك دا كه
گي‌راني له نيوه چهند پيغه‌مبه‌رانيك، له هيچ نوم‌مه‌ت و گه‌ليكي تر‌دا خوا واي
نه‌كردوه و نه‌وه‌نده پيغه‌مبه‌راني لي هه‌لنه‌خستوه.

۲- ﴿وَجَعَلَ لَكُم مَّلُوكًا﴾ گي‌راني به پادشا.

هرچهند ئيسراييلي چهند پادشايه‌كيان لي هه‌لكه‌وت، به‌لام ناشكرايه كه هم‌وو پادشا
نه‌بوون به تايبه‌تي وا دهرنه‌كه‌وي كه له چهرخي موسادا پادشايان نه‌بووي، كه‌واته بينگومان
نهم فهرموديه له‌سه‌ر رووكه‌ش و رواله‌ته‌كه‌ي ني يه، به‌لكو وه‌ك(سدي) نه‌فهرموي: مه‌به‌ست
نه‌ويه خوا گي‌راني به نازاد و سه‌ره‌ست و خاوه‌ني كاروباري خويان له پاش نه‌وي كه
پيشيل كراو و كويله‌ي نه‌لقه له گويي قيبتي يه‌كان بوون، يان به‌هوي پيغه‌مبه‌رو
نامه‌كه‌يانه‌وه به گوي كراو و دم راست و فه‌رمان ره‌وا بوون، هركه‌سيش وا بي وه‌ك پادشا
وايه، يان ناو‌بردنيان به پادشا له‌به‌ر نه‌ويه كه چهند پادشايه‌كيان تيا هه‌لكه‌وت، هر
كه‌ليكيش به‌و جوړه بن به پادشا ناو نه‌برين،(ضحاك) نه‌فهرموي: ناو‌بران به پادشا، چونكه
خوا جي و شويني فراوان و مال و سامان و به‌رده‌ست و خزمه‌ت‌كاري زوري پيدان،
هركه‌سيش وا بي پادشايه له مال و جي و شويني خوي‌دا.

۲- ﴿وَأَنَّكُمْ مَالَكُمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ﴾ پس ی به خشیون شتی که نهیبه خشیوه به هیچ کسینکی تر له جیهانی یان، نهو شته به حهوت جور تهفسیر کراوه تهوه، لهت کردنی دهریا و گیرانی به دوانزه شهقام تا گوزهریان کرد پی یان دا، له ناویردنی نهو دوژمنه ناله باره و سارا کردنهوهی جی و شوین و سامانهکی بویان. باراندنی گزؤ و شه لاقه بهسریان دا، دهرینانی دوانزه کانی بویان لهو بهردهی که موسا دار دهستهکی پیا مالی، سینبر کردنی هور بویان، پادشایهتی و پیغه مبریتی که به هیچ گه لیکتی تر نه درا بوو له پیش نهوان دا لهو چهرخدا هر نهوان خواناس و زانا بوون، وه خوشه ویستی خواو یارمهتی دهری نایینهکی هر نهوان بوون، نینجا دور نی یه مهبست هموو نهوانه بن، به لام دل به نارام نی یه به هیندی لهم تهفسیرانه، چونکه بیگومان نه بی موسا (علیه السلام) سهرنجی بو چاکه و بههره یهک راکیشابن که ناسراو و زانراو بووبی لایان، دهی هیندی لهو چاکه و بههره گهورانهی بیر خستنهوه، تا چاو له بهر بین و گوئی رایهل بن، نینجا فرمانی پیدان به غزا و تیگوشان و جهنگ کردن له گهل دوژمنی بی ناین که خاکی قودسی داگیر کردبوو، فرمانی دا به پاک کردنهوهی نهو خاکه لهو سته مکارانه، به لینی پیدان به کومهکی و یارمهتی خوا نه گهر نهوان گوئی رایهل بن. فرموی: ﴿يَنْقُرُوا ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ﴾ نهی گه له که بچنه ناو نهو خاک و ولاتهی که پاک کرا له بت پهرستی کاتی که پیغه مبرانی تیا رهوانه کرا و بوو به قهرارگای نهوان و برواداران له پیش داگیر کردنی له لایهن نهو سته مکار و بی پروایانهوه، (مجاهد) نه فرموی: مهبست به (المقدسة) پیروز و پیت و فهدار کراوه. نهو خاک و ولاتهی نیوان عریش و فوراته وه که له (معاذ کوپی جبل) هوه ریوایهت کراوه، له (قتاده) وه ریوایهت کراوه بریتی یه له شام که سوریه و لوبنان و فهلهستینی نیستا نه گریتهوه.

الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾ قَالُوا يَمُوسَىٰ إِنَّ فِيهَا قَوْمًا
 جَبَارِينَ وَإِنَّا لَنَنَدْخُلُهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنهَا فَإِن يَخْرُجُوا مِنهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾ قَالَ
 رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ

فرمودی: ﴿الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ﴾ نهو خاکه‌ی که خوا نوسییوه‌تی پیریاری داوه بوقتان، وهک
 زوریه نه‌فرمون. چونکه ریوایهت کراوه که خوا فرمانی دا به حه‌زره‌تی ئیبراهیم(علیه
 السلام) که به‌رز بییته‌وه بو سهر شاخی لوبنان، له‌ویوه سهرنج بدات تا چاری بر نه‌کات بو
 خوی و نه‌وه‌کانی بیټ،(قتاده و سدی) رایه تریان هیه هه‌چ‌ه‌ند به دور دانه‌تری،
 نه‌فرمون: مبه‌ست به ﴿کَتَبَ اللَّهُ﴾ نه‌ویه خوا فرمانی داوه و پیوستی کردوه له‌سهریان
 که تی‌ی بچن، به‌ه‌رحال و له‌سهر هه‌ریار حه‌زره‌تی موسا(علیه السلام) ئیسرائیلی یه‌کانی
 هیئا بو نه‌وه‌ی لهو خاکه پاکه‌دا نیشته‌جی یان بکات، به‌جوری مافی نیشته‌جی یان بی‌ی
 تیای دا نه‌ک بی‌ی به‌جی و شوینی تایبه‌تی و مولکی تایبه‌تی نه‌وان، وهک جووله‌که نهو لافه
 لی نه‌دن، نه‌گه‌ر بیسه‌لمینن که بو نه‌وه و به‌و نیازه هیئانبنی نه‌وه هه‌ر بو نهو چینه بووه لهو
 کاته‌دا و بو هه‌ر چینیکی داهاتووی نه‌وان که له نایینی خوا لایان نه‌دابی و دژی نایینی خوا
 نه‌وه‌ستابن، هه‌ر کات به‌م جوړه بوون نه مافی مولکایه‌تی یان نه‌مینن و نه مافی نیشته‌جییش،
 وهک(بنی قینقاع و بنی نضیر) که دژی خوا و پیغه‌مبه‌ر وه‌ستان خوا ده‌ری کردن له خاک و
 ولات و جی و شوینی خویمان، به‌لکو هیندی جار مافی مانه‌وه‌یان نامینن له هیچ خاک و
 ولاتیک دا نه‌بی بکوژین، وهک(بنی قوره‌یزه) که خوا فرمانی دا به کوشتن و داگیر کردنیان،
 حه‌زره‌تی موسا نه‌وه فرمانه‌ی پیدان و ئینجا فرمودی: ﴿وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِكُمْ﴾ پاشه‌لپاش
 وه‌رنه‌گه‌رینه‌وه له نایینه‌که‌ی خوا، یان نه‌گه‌رینه‌وه لهو خاکه پاکه‌ی که فرمانتان پی‌ی دراوه
 به تی‌ی چوونی، به‌لکو پرۆن و مل بنین، له‌سهر هه‌ر بار وه‌رنه‌گه‌رینه‌وه ﴿فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ﴾ تا
 به‌هوی نه‌وه‌وه بگه‌رینه‌وه به زیانباریی و نائومیدی و رهنجه‌پویی له هه‌ردو جیهان دا.
 بیگومان له فرموده‌کانی موسا پیغه‌مبه‌روه(علیه السلام) ده‌رنه‌که‌وی که مه‌ترسی بووه له
 دوو دلی و گوی رایه‌لی نه‌کردنی گه‌له‌که‌ی، چونکه له‌وه و پیش به‌راوردی کردبوون و شتی
 نار‌ه‌وای زوری لی دیتبوون. بینی که نه‌وانه‌ی له خاکی میسر هیئایه ده‌روه و رزگاری کردن
 له زه‌بوونی و ریسوایی، به‌ناوی خواو و به‌و ده‌سه‌لاته‌گه‌وره‌ی خوا که دوانزه شه‌قامی

خسته ناو نهو دهریا و گوزهریان کرد پیای دا، فیرعهون و لهشکرهکهی تیا خنکاند، کهچی
 لهپاش نهوه که رابوردن بهلای کوّمهلیکی بت پرست دا، داویان کرد که موسا چند
 بتیکیان بو دانی به وینهی نهو بت پرستانه، هر که موسایان لانهما و چوو بو شاخی
 تور، به قسهی سامیری ههلهتاتان و بوون به گویرهکه پرست، نهوانهی بینی که له بیابان
 دا ناوی بو ههلقولاندن له بهرد، گهزو و شهلاقی بهسهدا باراندن که ببی به خوراکیان،
 کهچی نهو خوراکه پاک و خوشهیان نههویست و داوای گزو گیاو سیر و پیازهکیان نهکرد
 که لهکاتی خوئی دهقیان پیوه گرتبوو له میسردا، که خاکی چهوسانهوه و زهبوونی و
 ریسوایی بوو بویان، نهم خوراکه پاک و خاوینهیان نههویست که بی نهرک و زهحمت خوا
 پیی دابوون له خاکی سهربرزی و نازادی دا!!! نهوانهی بینی که له مهسهلهی سهربرینی
 و لآخهکه دا چند لاری و گیرو گرفتیان بهکارهینا! بینینی کاتی که گهپایهوه له شاخی تور
 و نامه و پهیمانی خوای بو هینان، سهرکیشیان کرد له وهرگرتنی تا خوا شاخهکهی بهرز
 کردهوه بهسهریان دا و له ناچاری دا پهیمانهکیان وهرگرت! چند شتی تری لی بینین و هر
 لاری و نالهباری بینی لی یانهوه، کهواته مافی خوئی بوو که مهترسی یان لی بکات و بهو
 جوو شیوهیه نهو فرمانه پیروزهیان پیا بدا که چوو به گوچکهمان دا، که مافی نهوهیان بوو
 زور به سوز و پرورشهوه پهلامار بدن بو گوئی رایهلی، کهچی بهم جووه بوون که نهفرموی:
 ﴿قَالُوا﴾ و تیان ﴿بِمُوسَىٰ إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ﴾ نهی موسابهراستی لهوشاره دایهگهله وکوّمهلیکی
 زور زورداری ستهکار، ﴿وَإِنَّا لَنَدَخُلُهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنهَا﴾ نئممههرگیزناچینه نهو شاره ههتا
 نهوان لیی دهرنهچن، ﴿فَإِن يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ﴾ نینجا نهگهر نهوان لیی دهرچوون نهو
 کاته بینگومان نئم تئ نهچین!!! نئتر هیچ گوئی یان نهدا بهو بهلینه گرنگی که پیی دان،
 هوی نهوهش لاوازی برواکهیان بوو، نهگهر برواکهیان تهواو و بههیز بوایه هیچ سهریان لی
 نهنهکردهوه، وهک دهریش نهکهوی له حالی نهم دووانه که باسیان نهکات و نهفرموی: ﴿قَالَ
 رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخْفُونَ﴾ دوو پیاو لهوانهی که له خوا نهترسان، نهک لهو دوژمنانه وهک
 نهوانی تر، یان دوو پیاو لهو گلهی که نهترسان لهو زورداران، که نهو دووانه ﴿أَنَّمِ اللَّهُ
 عَلِيمًا﴾ خوا چاکهی خوئی رشت بهسهریان دا به بروای بههیز و دامهزرویی، نهو دووانه -
 که بهناوبانگن به یوشع و کالب - و تیان به گهلهکیان به زات و بهبرنان و هاندانهوه: ﴿دَخَلُوا
 عَلَيْهِمُ الْبَابَ﴾ کوت و پر بدن بهسهریان دا له قاپی شارهکهوه و قاپی یهکیان لی بگرن،

فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾ قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَتَلْنَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾

﴿فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ﴾ نینجا کاتی که نثیوه چورنه قاپی یهکه و بهو جوره داتان بهسریان دا بیگومان نثیوه زال نهن بهسریان دا.

ئهو پهلامار دانه لهناکاودا و دان به ملی دوزمن لهجی و شوینی خوی دا سبری لی نیشیوینی و بیم و ترس نهخاته دلی و نهشکی، هرچونی دلی پهلامار دهران بهوه بههیزو دامهزراو نهبی، هرچهند شتهکه وایه، بهلام هر خوا حیسابه و هموو کاری به دست خویه، لهبر نهوه پن یان گوتن: ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا﴾ پشت هر به خوا بهستن، واته هرچهند پیویست دست گرتن و بهکارهینانی ئهو شتانهی که خوا کردونی به هوو رنگهی گه یشتن به مبهست و نامانج، بهلام له هه مان کات دا نهبی پشت هر به خوا بهستری، چونکه هیچ شتی تر کار ناکات، بهلکو هموو شتی خوا فراهمی نههینی و نهیکات، ئهو پشت بهستن به خوا کارو پیشهی برودارانه و بروی راستهقینه داخوازه بوی لهبر نهوه فرمویان: ﴿إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ نهگهر نثیوه برودارن، بهو جوره زاتیان نانه بهر و هانیان دان و بهلینی سرکهوتنیان پیدان، بهلام ئهو قسانه یان بو کی کرد؟ بو ئهو ئیسرایلی یانه؟ نهخیر بی کهک بوو، هرچی یان گوت زایه بوو و گوئی بو نهگیرا نهوه تا ﴿قَالُوا﴾ وتیان: ﴿يَا مُوسَى إِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا أَبَدًا﴾ ئهی موسا بهراستی نئمه هرگیز ناچینه ئهو شاره هیچ کاتی ﴿مَا دَامُوا فِيهَا﴾ تا نهوانه تیای دا بن، ﴿فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَتَلْنَا﴾ کهواته برؤ تو و خواکته جهنگ بکهن و نهوانه دهرکن تا نئمه بچینه ناو شارهکه، بهلی نهبی وابلین، چونکه باوی ترسنوک وایه له کاتی تهنگانهدا دنیای لی دیته یهک و دست نهکات به دم درژی کاتی زوری پی بهینری!! زور سهیره که وتیان: خواکته! وهک خوی نهوانیش نهبی و بهخوی خویانی دانهنین، چونکه داوای جهنگیان لی نهکات، ﴿إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ﴾ بیگومان نئمه لیره دا دانیشتووین له جهنگ کردن و جهنگ ناکهین، نه پادشایهتی و مولکمان نهوی، نه سهبریزی و نازادیمان نهوی، نه ولات و خاکی بهلین پی دراومان نهوی، ماتول جهنگ و بهبرهکانی ی ئهو زوردارانهی تیا بیت.

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ فَإِنَّهَا
 مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٥٦﴾

دواترین بهرهمی هول و تیکوشان و خریک بوونی موسا لهگهل شو گلهدا شو لاری
 ونالهباری و بی شهرمی یه بوو لهگهل موسا پیغه مبهردا، لهبر شهوه موسا (علیه السلام)
 هیچی بو نه مایهوه بیجگه لهوهی غم و پهژارهی خوی دهریری و سکالای خوی کرده لای
 خوای خوی که ناگاداره به همووشتی، یه خهی خوی هه لته کاند لهوانهی که په ایمانیان
 شکاند و له سنووری خوا دهرچوون، بهم رنگه ﴿قَالَ﴾ وتی: ﴿رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي﴾
 نهی پهرومردگارم بهراستی من خاوهنی هیچ کهسیک نیم بیجگه له خووم و براهکم، یان من هر
 خاوهنی خووم و براهیشم هر خاوهنی خویهتی، واته من کاری هیچ کهسم بدهست نی یه
 و ناتوانم گوی رایهلی به هیچ کهس بکم، بهس خووم و براهکم نهبی که نه پهروموهوه به
 هموو جوړ گوی رایهل بین. وا دهرنه کهوی شهونده بیزار بووی له گله کهی تا شو راهی
 متمانهی نه مابی به دوو پیاره چاکه کهیش لهبر شهوه باسی شهوانیشی نه کرد و نیشانی نه دا
 که بروای بهوانیش هیه! ﴿فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾ کهواته جیاوازی بخهره نیوان
 نیمه و شو گله که له سنووری خوا دهرچوون و فرمانبری یان نه کرد. مبهست بهو
 جیاوازی خستنه شهویه: هرکام شایستهی چی یه خوا به سهری بینی وه که (نیین و
 عهباس و ضحاک) هوه ریوایهت کراوه و زوربهی زانایانی تفسیر له سهر شهوه.

خوا نزا کهی وهرگرت بهم رنگه ﴿قَالَ﴾ فرموی: ﴿فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً﴾
 بهراستی شو خاکه پیروژه قدهغه کراوه له سهریان و بهرگری کراوه لی یان ماوهی چل سال،
 وه بیبهش کراون لی ی بهم رنگه ﴿يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ به سهرگردانی شهگه رین و
 شهخولینهوه له چول و بیابانی زهوی دا. وا دهرنه کهوی و رای بههیز له سهر شهویه که شو
 چیندی بیبهش کرد لهو خاکه پاک و پیروژه و لهو ماوهیه دا شهوان مردن و چین و گهلینکی
 تازه پیگه یشت، که ته می خوار بوون له چینه کهی پیشیانوه، که شهوان - بههوی ژیبانی
 زه بوونی و کویلهی یهوه که چهشتیان و به سهریان برد له چهرخی فیرعون - تیک چور

بون و کەلکیان ئەمابوو، شیاوی ئەوه نەبوون کە بێن بە هەلگری ئالای خوا. لەبەر ئەوه خوا
 ئەوانی لابرد و چینی تازەیی شیاو و بەکەلکی هێنایە جی یان. (مقاتل) ئەفەرموی: حەزەرەتی
 موسا بەزەیی هاتەوه بە گەلەکەیی دا لەبەر ئەوه پەشیمان بوو لەو نزایەیی کە کردی، ینجە
 خوا پێی فەرمو: ﴿فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾ ئینجا داخ مەخۆ و غەمبار مەبە لەسەر ئەو
 گەلە کە لە فەرمانی خوا دەرچوون، واتە ئەوانە شایستەیی ئەو تۆلە و سزان، کەواتە غەمبار
 مەبە و داخیان بۆ مەخۆ. ئینجا ئایا موسا و هارون (علیه السلام) لەگەڵ ئەو گەلەدا بوون لەو
 چۆڵ و بیابانەدا، بەلام خوا کارەکەیی لەسەر ئەوان سووک و ئاسان کرد، هەرچۆنی ناگری
 سووک و سارد کردەوه لەسەر ئیبراھیم (علیه السلام) یان لەگەڵیان نەبووبن؟ لەسەر باری
 یەکەم لەو ماوەدا وەفاتیان کردبێ، یان مابنەوه هەردووکیان یان هەر موسا تا پاش ئەو
 ماوەیە؟ ئەمانە و چەند شتی تر و تران بە چەند رێوایەتیک، بەلام هیچ کام لەوانە مەبەستیکی
 سەرەکی پەيوەندی نی یە پێی یەوه، هیچ پەند و تەمی یەکی داستانەکیان تیا نی یە،
 کەواتە با خۆمان خەریک نەکەین بەو جۆرە شتانەوه، بێجگە لەوێش ئەوەندە ئیسرائیلیات
 زۆرە لەم جۆرە شوێنانەدا دُنیا نین لەسەر راو بارێک کەواتە هەرچاک وایە بێ دەنگ بێن و
 زیاد لە قورئانەکە و ئەوهی لی ی وەرئەگیری هیچ نەلین.

موسلمانەکان پەند و تەمی یان وەرگرت لەم داستانە، ئەوەبوو کاتی کە بە کۆمەلێکی
 کەمەوه وەستاون بەرامبەر لەشکری بەهیزی قورەیش، وتیان بە پیغەمبەر (ص) ئیمە نالین بە
 تۆ وەک ئیسرائیلی یەکان وتیان بە موسا: (بڕۆ تۆ و خواکەت جەنگ بکەن، ئیمە لێرەدا
 دانەنیشین. بەلکو ئیمە ئەلین: بڕۆ و تۆ و خواکەت جەنگ بکەن بێگومان ئیمەش لەگەڵتان
 جەنگ نەکەین لەگەڵ دوژمن). ئینجا داستانیک ئەهینێ کە پەيوەندی هەیه لە چەند باریکەوه
 بە ئایەتەکانی پیشی یەوه:

۱- لە پیشەوه زانرا کە هۆی بەهیز لە دوژمنایەتی جوولەکە و بڕوا نەهینانیان حەسادەت
 بوو، ئینجا لەم داستانەدا دەرئەکەوی کە حەسادەت شتیکی هەر لە کۆنەوه دامەزراو
 بوو لەناو تیرەیی ئادەمی دا، کەواتە با سەر سوپ نەمینی لە جوولەکە کە دوژمنایەتی
 و حەسادەتی بەتینیان هەبوو، وە لەم داستانەدا دُنەوایی پیغەمبەر ئەکات (ﷺ).

۲- له پيشهوه فرموى به نامه دارهكان: نم پيغه مبرى نيمه به روونى باسى زور شتيان
بو نهكات كه له نامه كاتان دا هاتبور و نيوه شار دبووتانهوه، دهى نم داستانه يه كيكه
له نهينى يه كانى تهورات.

۳- په يوه ندى هه به بهم باسهى كه گيرايهوه له حهرزه تى موساوه، له م رووه وه كه نهيكات
به سهره تا بو باسى دهست دريژى يه كانى نيسرايلى يه كان كه له مه ولا باسيان
نهكات.

۴- نم داستانه په يوه سته به و قسه و لافهى كه نيسرايلى يه كان لى يان نه دا و نه يان
گوت نيمه كور و خو شهويستى خواين. نهو لافه ييش به هوى نه وه وه بوو كه نه سب و
نه ژادى پاكيان هه بوو، كه واته نم داستانه دم كوتيان نهكات كه نهو كورپى نادمه
باوكيلى نادم هيج سوودى پى نه گه ياند له كاتيک دا كه خوى خراب بوو و لای دا له
رينگه و رينبازى باوكى. بيجگه له مانه چهند شتيكى تر هه به كه زانايانى ته فسير
فرمويانه له باره ي په يوه ندى نم داستانه به نايه ته كانى پيش و پاشيانه وه، به
پيوستى نازانم باسيان بكم و بهم چوار شته كوتايى نه هينم و باسى نه وانى تر
ناكم، نم داستانه دوو نمونه له نادمى نيشان نه دا:

يه كهم: نمونه ي سروشتى شهرو دهست دريژى و دوژمنايه تى يه كى ناشكرا و بى هو
و بى جى.

دووه م: نمونه ي سروشتى خيرو چاوپوشى و ناشتى و بى زيانى، نهو دوانه به رامبر يه
نه وه ستينى، هر كام له پنى سروشتى خوى رهفتار نهكات و نه جوليتنه وه، شيوه و نه خشه ي
يه كهم نه كيشى به جورى هست و دهر وون دانه چله كينى و بيدارى نهكات هوه به پيوستى
بوونى ياسا و شهريعتى كه بهرگرى نهو نمونه به ده بكات و دهستى بيهستى له دهست
دريژى كردن، نه گهر هلسا به تاوان و دهست دريژى يه كهمى توله ي رينك و پينكى خوى
وهرگرى، هرچونى پاريزگارى نمونه ي خيرو ناشتى بكات و بهرگرى دهست دريژى لى
بكات، چونكه نمونه ي ناوا ماني زيان و مانه وهى هه به به بى باك و له سايه ي شهريعتى
راست و دادپهروهر دا.

وَآتَلُّ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ

ئینجا با گوی شل کهین بو قورئان ئو داستانه گرنکه بدا به گویچکه ماندا، ئه فرموی:

﴿وَآتَلُّ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ﴾ ئهی پیغه مبر بخوئنهروه به سر نامه داره کان دا، یان به سر نوممت دا به تیکرایی به پروادار و بی پروایهوه، هواله گرنکه کهی دوو کوپه کهی ئادم به خوئندنهوه یه که هق و راستی دهرئه خات، یان هوالی که هق و راسته و هق و راستی پی یه. کۆمهل و جه ماوه ری زانایان له سر نهوهن که ئه دووانه کوپی تهواوه تی ئاده من، نه که له کوپه زا و نهوهی بن، ناوی دهست درئیژی که (قابیل) هو دهست درئیژی لی کراو (هابیل)، هوی ئاژاوه و دهست درئیژی کردنی قابیل حسادهت بووه. له سر وهرگرتنی قوریانی یه کهی هابیل و وهرنهگرتنی قوریانی یه کهی خوی. یان حسادهتی نهوهی که خوشکه کهی که جوان بووه بدری به هابیل و خوشکی هابیل که جوان نه بووه بدری بهم که له کاته دا له بهر ناچاری خوشکی ههرکه سینک ماره کراوه له برای ههرکه سینکی تر، وه که به درئیژی ئو باسه هاتووه له چند ریوایه تیک دا که چاکتر وایه پشت نه بهستین بهو ریوایه تانه، چونکه ئو ریوایه تانه ریکن له گه ل نهوهی که له چهرخی کۆنی ئیسرائیلی یه کان دا هاتووه، کهواته دنیا نین که سه رچاوهی ئه م ریوایه تانه ئه و ئیسرائیلی یه تانه نه بن که ئیسرائیلی یانیش جینگه ی پروانین به پی پی حه دیس و بریاری زانایانی نوممت، له بهر نهوهی که به ئاشکرا درۆ و دهله سه ی زوریان تیکه ل کراوه، تا قانه حه دیسینکی سه حیح که هاتبی له ئیسلام دا له باره ی ئو داستانه وه ئه مه یه که ئیمامی ئه حمه د له موسنه ده که ی دا هیئاویه تی له (ئیبین و مه سعود) هوه، ههروه ها له چند ریگه یه کی تره وه هاتووه که (ئیبین و مه سعود) ئه فرموی: پیغه مبر (ﷺ) فرموی: ههرکه سینک به ناهق بکوژی به شیک له خوئنه که ی له سر یه که م کوپی ئادمه، چونکه ئو یه که م که سینکه که کوشتنی داهینا، له م حه دیسه دا هیچ درئیژه یه کی نه داوه به هیچی تر، کهواته با ئیمه ییش هیچی تر نه لئین بیجگه له وهی که قورئانه که نیشانی ئه دا، بهس له م حه دیسه سه حیحه دا وا وهرنه گیری که ئو رووداوه زۆر کۆنه و له کاتی سه ره تای هاتنی ئه م ئاده می یه دا روهی داوه، ئه وه یه که م کوشتن بووه، بکوژه که هیشتا نه یزانیوه مردوو چی لی نه کری و چون ئه شاردریته وه. کهواته با پشت نه بهستین بهو راو ریوایه تانه هه رچۆنی پشت نابهستین بهو رایه ی که نه لی ئه دووانه دوو پیاو بوون له ئیسرائیلی.

إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقْبِلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ لَئِن بَسَطتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسِطِ يَدِي إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ إِنَّي أَخَافُ أَنَّهُ وَرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾ إِنَّي أُرِيدُ أَنْ تَبْشُرَ بِإِيْمِي وَإِيْمِكَ فَتَكُونَ

فرموده‌ی: بخویند ره‌وه به‌سریان دا همرالی دوو کوپه‌که‌ی شادم ﴿إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا﴾ همران و داستانی نهو کاته‌ی که نهو دووانه قوربانی یان کرد، واته هرکام کرده‌وه یه‌کیان کرد که خواپه‌رستی بوو و مایه‌ی نزیک بوونه‌وه بوو له خواره، نیت‌ر سرپرینی مال‌تیک بووبی، یان هر خیرو سده‌قه‌یه‌ک، ﴿فَتُقْبِلَ مِنْ أَحَدِهِمَا﴾ نینجا نهو قوربانی یه له یه‌کیان و هرگیرا، چونکه له‌خوا ترس بوو، هر له‌بهر خوا کردی به‌خویشی و پی‌خویش بوونی دل‌ه‌وه، ﴿وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ﴾ له‌وی تر و هر نه‌گیرا، چونکه نه‌م وه‌ک نه‌وی تر نه‌بوو و خوی خوی ناگاداره به‌همو شتی و به‌نده‌ی خوی نه‌ناسی، ریوایه‌ت کراوه له‌(نیین و عه‌باس و نیین و عومس) و که‌سانی تره‌وه که یه‌که‌م خاوه‌ن گه‌له و مال‌ت بووه، باشترین و قه‌له‌وترین و جواترینی کرد به‌قوربانی، به‌سوز و خویشی دل‌ه‌وه. نه‌ویتر خاوه‌ن کشت و کال بوو، بی‌که‌ک و بی‌فهرترینی کشت و کاله‌که‌ی کرد به‌قوربانی، به‌بیزاری و پی‌ناخویش بوونه‌وه، نینجا به‌هر هویه‌ک بوو - که قورشان باسی ناکات - بویان هرکه‌وت نهو و هرگرتن و و هر نه‌گرتنه، له‌بهر نه‌وه و هر نه‌گیرا و ﴿قَالَ﴾ و تی: ﴿لَأَقْتُلَنَّكَ﴾ سویند به‌خوا نه‌تکوژم!!

نا به‌و جوړه هرپه‌شه ناروا و نه‌و قسه بی‌جی یه‌ی کرد که هیچ هویه‌کی نی یه بی‌جکه له‌هسته بوگه‌نه، هه‌ستی هه‌ساده‌ت، که هر له‌دل و دهرونی پیس و بوگه‌ن دا جیگیر نه‌بی. نینجا با گوی بگرین و بیر بکه‌ینه‌وه له‌وه‌لام و کرده‌وه‌ی برا دل پاک و له‌خوا ترسه‌که به‌رامبه‌ر نه‌و نیازو هرپه‌شه پیسه‌ی که برا دل پیس و له‌خوا نه‌ترسه‌که‌ی که‌دی.

نه‌م له‌خواترسه ﴿قَالَ﴾ و تی پی‌ی: ﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾ خوا هر له‌خوا ترسه‌کان و خوپاریزه‌کان کرده‌وه‌ی چاک و هر نه‌گری، واته و هر نه‌گرتنی قوربانی یه‌که‌ی تو هیچ ده‌سه‌لات و تاوانیکی منی تیا نی یه، که‌واته تو نابی‌خه‌شم له‌من هه‌لگری، واته سوچی و هر نه‌گرتنه‌که له‌ایه‌ن خوته‌وه‌یه، به‌لام به‌و جوړو شیوه‌ نه‌رم و ناسکه پی‌ی راگه‌یاند، به‌

جوړی نه یوت که هست و د پروونی زامدار بکات. نینجا هر بهوه کوتایي نه مینا، به لکو
 وتیه کی ناراسته کرد نه بویه شهرم بیگرتایه و هیچ نیازکی بهد له دلایا نه مایه، به لام
 نه خوشی حسادت مهگر هر خوا چاره سمری بکات. ثم برا دلپاکه وتی: ﴿لَنْ أَبْطَأَ إِلَيْكَ
 بِذَلِكَ لِيَقْتُلَنِي﴾ سویند به خوا نه گهر تو دهستت راکیشی و دهستت درینژ بکیت بولای من بو
 نه مهی بم کوژی ﴿مَا أَنَا بِسَابِطٍ بِيَدِي إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ﴾ من نیم به راکیشهری دهستم بولای تو بو
 نه وهی بت کوژم. واته کاری من و نیازی من نه وهی نی یه و شتی وا به دلّم دا نایه، چونکه
 ﴿إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْمَلَكِينَ﴾ به راستی من نه ترسم له خوا که په روهردگاری هموو جیهانی
 یانه، واته دهست رانه کیشانه کم له بهر بی دهسلاتی نی یه، به لکو له بهر له خوا ترسانه، وا
 دهر نه کوی که مبهستی زیاده ته می و جلموگیری براکی بیته لهو تاوانه گوره یه، وهک
 پیوی گوتبی: له کاتیک دا که تو خهریکی کوشتنی من بیت، من هیشتا له ترسی خوا ناویرم
 تو بکوژم و بهرگرت بکم چ جای نه وهی که به ناهق بهموی بت کوژم، یان وهک (مجاهد)
 نه فرموی: لهو شهریه ته دا دروست نه بووی به کوشتن و بهرگری کوشتن بگری، یان
 مبهستی نه وه بوو وهک (نبین و عهباس) و چند کسی تر نه فرمون: نه گهر تو به ستم و به
 ناهق دهست درینژ بکیت بولای من، من به ستم و ناهق دهست درینژ ناکم، به هر حال ثم
 نایه ته هیچ گری ی تیا نی یه و کرده وهی نهو له خوا ترسه جی رهخنه و قسه و باس نی
 یه، پیویست نی یه به هینانی چند وهلامیکی تر که زانایانی ته فسیر لهو شوینه فرمویانه،
 نینجا همیتر کوشتنی ناهقی له بهرچاو بیزراو و ناشیرین کرد، ترساندی به خشم و تولی
 خوا له سر کوشتنی ناهق، فرموی: ﴿إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبْرَأَ يَا نَبِيَّ وَإِنَّكَ فَتَكُونُ﴾ به راستی به مهی که
 دهستت بو درینژ ناکم نه مهوی که تو بگرینیتوه بولای خوا به گوناھی من و به گوناھی
 خو ته وه و هر دوو باره که هه لگری، واته گوناھی کوشتنه کی من و نهو گوناھی که له پیش
 من به سرته وه بووه، وهک (نبین و عهباس و نبین و مسعود و حسن و قتاده) نه فرمون -
 خوا لی یان رازی بیت -، یان به گوناھی کوشتنه کی من و نهو گوناھی که له سهرت بوو،
 به هوی نه وهو خوا قوربانی یه که ی وهر نه گرتی، وهک (زجاج) نه فرموی. به سی جوړی
 تریش ثم فرموده یه ته فسیر کراوه ته وه، به لام ثم دوویارو جوړم باس کرد، چونکه
 خاوهنی ثم دوو رایه به هیتر و زیاد تر جیگی پروان له ناو زانایان دا.

مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ

الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾ فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ

لهسر هر بار وتی: من نه موی تو نهوت بهسر بی ﴿مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ﴾ تا به موی نهوه تو یه کی بیت له هاو هل و نیشته جی ناگر، واته من ناموی تو نهو گونا مه گوره یه بکیت و حهز و نارمزوم لهسر نهوه نی یه، به لام ماتوول نهو کوشتنه روویدا له لایه ن یه کی کمانه وه، دهی من نایکه م با تو بی بکیت و بی بی به هاو هل نی ناگر و من نه بم، ﴿وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ﴾ نهو هاو هل نی و نیشته جی ناگره تو له ی سته مکارانه. بیگومان نهو برا موسلمانه له خوا ترسه هیچی تیذا نه هی شته وه و نهوهی له دهستی هات به کاری هیذا بو گه رانه وهی برا خرابه کهی لهو تاوانه گوره یه، به لام سروشتی به دو لار هیچ شتی ک کاری لی ناکات، له بهر نهوه هر وازی نه هینا وه کو نه فرموی: ﴿فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ﴾ نینجا نه فسی نهو تاوانبار هانی داو کوشتنی برا کهی ناسان کرد بو ی و له پیش چاوی شیرینی کرد، واته نهو کوشتنه هر چند زور سخت و یاخی بو، پالدهر و بهرگری کهر زور بوو بو نه کردنی، به لام نه فسی بهدی نهو کوشتنه یاخی یه ی بو موجدان و ناسانی کرد. هر کوست و گری و بهر که ریکی دهر وونی هه بوو ﴿فَقَتَلَهُ﴾ نینجا کوشتی ﴿فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ به موی نهوه وه گهرا به یه کی له زیانباران و چوه ریزی نهوانه وه، زیانبار و خهسارهت مهندی ههردوو جیهان، له جیهان دا نه گه یشت به نامانج، بیزراو و خهشم لی گراو و نه فرین لی کراو بوو له لایه ن ههردومانه وه، له روزی دواییش دا شایسته ی ناگری بلینسه داری دوزه خ بوو به بهش برابری و نه فرین لی کراوی، به جور ی که به شدار بیت له هر کوشتنی کی ناهق دا سه ریاقی تو له ی نهو کوشتنه گوره یه که کردی!!

نهو بهد بهخته نهو کرده وه به دهی کرد و نهو برابیه ی به بی گیان کهوته سهر زهوی، بیگومان له شی مردوو به تایبته تی که کوژراو بیت زور شیوه یه کی بیزراو و سامناکه. نهو تاوانبار هه نهینه زانی مردوو چی لی نه کری و چون له پیش چاو نه هی لری، چونکه له وه و پیش شتی وای نه دی بوو، ﴿فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ﴾ له بهر نهوه خوا قهله ره شه یه کی نارد که بهر بهر زهوی یه که ی هه لئه دایه وه و چالی هه لئه کهند،

لِرَبِّهِ، كَيْفَ يُؤْرِي سَوْءَ أَخِيهِ قَالَ يُؤَلِّقُ أَعْجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغَرَابِ فَأُؤْرِي
 سَوْءَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ
 قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ

﴿لِرَبِّهِ، كَيْفَ يُؤْرِي سَوْءَ أَخِي﴾ بۆ ئهوهی نیشانی بدات و فیبری بکات که چون لهشی
 براهی بشارتتهوه، واته - وهک له ریوایه تیش داهاتوهه - به فرمانی خوا ئهه قهله ره شه
 هات قهله ره شینکی تری گوشت، یان لهشی قهله ره شینکی بی گیانی پی بو، یا لهوی دا
 له شینکی دهست کهوت و بیینی، ئینجا ئهه چاله ی هه لکه مند به دهنوک و قاچه کانی، له پاشان
 لهشی قهله ره شه که ی خسته ناو چاله که و خۆله که ی دایه وه به سه ری دا، ئیتر ئهه هه لکه ندن
 و داشاردنه به پی بی باوی قهله ره شان بووی که لهشی مردوی خویان نه شارته وه، وهک
 هیندی وا ئه لین، یان ئه وه شتینکی پیچه وانه ی باو بووی و خوا لهوی دا بهو قهله ره شه
 کردییتی، به هر کام جینگه ی سه رسوپمان نی یه، به هو ی ئهه کرده وه وه ئهه تا وانباره حالی
 بوو، لهو قهله ره شه فیبر بوو که مردوو چی لی بکری، وهک دهر نه کهوی که ﴿قَالَ﴾ وتی:
 ﴿يُؤَلِّقُ﴾ ئای داخی سه ختم، ئه ی مهرگ و له ناو چون بی بۆلای من، ئاماده م به، ئه مه کاتی
 هاتنی تویه، ﴿اعْجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ الْغَرَابِ﴾ ئایا من دهسته پاچه بووم له وهی وهک ئهه
 قهله ره شه بيم ﴿فَأُؤْرِي سَوْءَ أَخِي﴾ ئایا من دهسته پاچه و نه زان بووم له وهی تهرم و عه ورته ی
 براهیم بشارته وه؟! ئایا من که متر بووم و نه فام تر بووم له قهله ره شه؟! واته به لی زۆر
 به داخه وه من لهو قهله ره شه که متر بووم، ﴿فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ﴾ ئینجا گهرا به یهکی له وانه ی
 که په شیمانن له کرده وهی خراپی بی سوودی خویان، چوه ریزی ئه وانه وه، ئهه په شیمان
 ئه وه له بهر ئه وه نه بوو که کارینکی گونا می کرد و ئه بی بگه ریتته وه بۆلای خوا، به لکو ئه وه
 په شیمان یهکی سه روشتی یه که هر که سه کارینکی نارهوا بکات و بزانی هیه خیری تیا نی
 یه و دوو چاری ناره هتی و زه حمهت بی تیا ی دا، ئهه که سه زۆر په شیمان نه بیتته وه و
 زۆر جار له وانه یه مهرگی خوی به ئاوات نه خوازی و هیه له بهر خوایش نی یه، بی گو مان
 په شیمان یه و نابی به تویه و گه رانه وه بۆلای خوا، یان په شیمان یه که ی له سه ر ئه وه بوو که

ماوهیهک - وهک له ریوایهت دا هاتووه - تهرمی براهی به کوئی یهوه بوو، چونکه نهی
 نهزانی چی لی بکات تا له و قهله ره شهوه فیژیوو، کهواته په شیمانی یهکهی له سهر نهرکی
 نهو ههگرته بوو، داخ و مهراقی نهوه بوو که ریی نهبرد بهو چاره سهرهی که له قهله
 ره شهکهوه فیژیوو، بیگومان له داستانه که دا دهست نیشانی کرد بهوهی کوشتنی ناهق
 تاوانیکی زور به دو گهورهیه، مایه ی زیانباری هردوو جیهانه، هوی په شیمانی و نیش و
 نازاری دل و بی نارامی دهرورنه، شتیکی ناشکرایشه که نهو یهکهم کوشتن و تاوانه گهورهیه
 له حساده توه پهیدا بوو، بیگومان ناده میزاد - بیجگه له وانهی خوا پاراستوونی -
 به شداره لهو سیفته به ده دا، کهواته چاره پروانی نهکرا، بو دوباره بوونهوهی نهو تاوانه
 گهورهیه و بلاویونهوهی له ناو هه موو چینهکانی نادهمی دا، به تایبهتی تیره ی جووله که و
 نیسرائیلی یهکان، که یهکهم و سردهستن لهو سیفته ده دا، به هوی به هیزی نهو سیفته
 تیا یان دا پروایان نه هیئا و نهو هه موو ناهقی و دوزمنایهتی یه یان به کار هیئا له گه
 پیغه مبه (ص) و له گه قورشان و نیسلام و موسلمانان دا، له گه نهوهی که به باشی لایان
 روون بوو که خو یان له سهر ناهقن، وهک قورشان ناگادارمان نهکات به هه موو نهوانه، جا
 له بهر نهو هویانه که باس کران، له بهر نهوهی ته می و ناموزگاری و ترساندن سوودیان نی یه
 و کار ناکهن له وانهی که به سروشت به دو خراپه کار و دهست دریزی کهن، بیگومان
 پیویستیشه پاریزگاری چاکان و پاکان، له بهر هه موو نهوانه بهم جوړو شیوه سامناکهی که
 دیت توندو تیزی به کار هیئرا له لایه ن خواوه دهربارهی کوشتنی ناهق و بکوژان، به
 تایبهتی باسی نیسرائیلی کرا و نهو تو له سخت و هره شه گهوره یان له سهر نووسرا له
 ته وراتدا، وهکو نه فرموی: ﴿مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ﴾ هه ره بهر نهوهی که لهو داستانه دا باس کرا و
 وهرگرا، وهک روونمان کردهوه ﴿كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ بریارمان دا و نووسیمان له سهر
 نیسرائیلی یهکان ﴿أَنَّهُمْ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا﴾ که بریار نه مه یه هه که سیک ته نیا که سیک بکوژی
 ﴿بِعَمَلٍ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ﴾ که سیک به ناهق کوشتنی، یان خراپه کاری و ناژاوهی
 نابیتهوه له ولات دا که مایه ی کوشتنی بیت وهک هاوبهش دانان بو خوا یان ری گرتن و
 دهست دریزی کردن بو سهر مردومان،

فَكَانَ قَتْلَ النَّاسِ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَانَتْهَا أَخِيَا النَّاسِ جَمِيعًا وَلَقَدْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ بَعَدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٣﴾

هرکسینک کوشتنی ناوا ناهق بکات ﴿فَكَانَ قَتْلَ النَّاسِ جَمِيعًا﴾ وهك هموو ئادهمی
ی کوشتنی وایه، بیگومان مهبست نهوه نی یه که رادهی گهورهی گوناھی کوشتنی تنیا
کسینک به ناهق یهکسانه لهگهل رادهی گوناھی کوشتنی هموو کس دا به ناهق، بهلکو
مهبست نهویه: کوشتنی تنیا کسینک وهك کوشتنی همووانه له یهکی لهم بارانهوه که
زانایان فرمویانه:

۱- کوشتنی هرکسینک به ناهق دهست دریزی یه بو سهر ژیان و مانی ژیانی نهو کسه،
ژیان و مانی ژیان بو همووانه، کهواته دهست دریزی یهکه روو نهکاته نهو شتهی که
مانی همووانه و بو همووانه.

۲- له پیویستی بهرگری کردن دا، واته هرچونی پیویسته و فرهزه بهرگری دهست
دریزی له هموو، هروهها پیویسته و فرهزه بهرگری دهست دریزی له تنیا
کسینکیش.

۳- هرکسینک نهو کوشتنه ناهقه بکات نهبی هیزی ئارهزوو خهشمی زال بوویی بهسهری
دا، کهواته نامادهیه بو کوشتن و دهست دریزی یه دهربارهی هرکسینکی تریش هر
کاتی نهو هیزه زال بیی بهسهریدا.

۴- کوشتنی تنیا کسینک به ناهق سهرکیشی و یاخی بوونه له خوا، مایهی خهشم و
سزادانی خوییه بوئهو بکوژه، مانی کوشتنهوهی، هرچونی همووایش نهوانهی تیایه.
هر به پیی نایین و شمریعتی خوا نهبی نهوپهری یهکیتی بیی لهناو هموو ئادهمی دا،
تا رادهیهك وهك یهك لهش و جهسته بن، نهو کاته بیگومان دهست دریزی بو سهر هر
نهندامینکی دهست دریزی یه بو سهر هموو. ئینجا هر بهم پیی یه و بهرامبهر نهو بارانهی
که باس کران، نهفرموی: ﴿وَمَنْ أَحْيَاهَا﴾ هرکسینک نهو کسه بیی تاوانه زیندوو بکاتهوه،
واته بهرگری بکات له گیان و ژیانی و رزگاری بکات له هر شتی که مایهی لهناوچوون و
مردنی یهتی ﴿فَكَانَ قَتْلَ النَّاسِ جَمِيعًا﴾ وهك هموو ئادهمی زیندوو کردیتهوه وایه،
نهو داستانه و نهو نایهتهی که بهدوای دا هات. چند گری و قسه و باسینک هینراون تیایان

دا وهك دهرئهكهوى بؤ هر كهسيك كه تهماشاي كتيبهاكاني تهفسير بكات. له پاش ليكولينهوهيهكي دوورو دريژ له فرموده ي ئهو زانايانه دا، تهفسيره كه يانم به جورى كرد كه ريك و پيكي له گهل راي زوربه و باوه پى كراوان دا، سوپاس بؤ خوا به جورى هات كه ئهو گرى يانه بكاتوه و بهرگري ئهو قسه و باسانه بكات.

ئينجا نايا ئهو ئيسرائيلى يانه بهو توند و تيزي و بريا به گرنگه كو تايبى يان هينا به خراپه كارى، ته مى و ناموزگارى خويان و هرگرت؟ ئهوا قورئان ئهويشمان بؤ باس شهكات.

ئه فرموى: ﴿وَلَمَّا جَاءَ نَهْرٌ رُّسُلَنَا بِالْبَيْتِ﴾ سويند به خوا فروستاده كانمان هات بؤلايان به نايه ته روونه كانه وه كه به باشى روونيان كرده وه بؤيان ئه وهى نووسرا بوو له سهريان. يان هاتن به موعجيزه وه به لنگه روون شهكاتوه، ﴿ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لُمْسِرُونَ﴾ كه چى له پاش ئه وه بينگومان زور له وانه زياده رهويى يان كرد له ولات دا به ناهقى و كوشتنى ناهق، بهيى ئه وهى گوى يان ببيى لهو تاوانه گه و رانه و بترسن له توله و سزا سهخته كه يان.

ئه وانه ئه وه پهرى راده يان گرت له زياده رهوى له تاوان و ناهقى دا، ئه وانه زياده رهوى يان كرد به شكاندنى سنوره كاني خوا، به دهستكارى كردن و گوپاندنى نامه ي خوا، كوشتنى پيغه مبه ره كان و رى نيشانده ره كانيان!!

له نايه ته كاني رابرد وودا خراپه كارى له ولات دا و رى گرتن و ئاژاوه نانه وهى كرد به هاوسه رى كوشتنى ناهق، هر كامى كرد به وهى ره وادانى كوشتن. ئه وهش له بهر ئه وهيه كه پيويسته و ناچارى ههيه به پاراستنى ئه من و ناسايشى گشتى له ولاتى ئيسلام دا، پاريزگارى ياسا و رژيمى ئيسلام كه گهل و كومه ل له سايه ي دا به سه ربه ستي بجه و ته وه، هه لسى به كاروبارى پيويستى خوى به نارام و ناشتى، پاراستنى ئه وانه پيويست تره له پاراستنى ئه وانه، كه واته هر كه سيك و هر تا قميك بيه ويى ئه و ناسايشه گشتى يه نه هيلنى و سنورى ئه و ياسا و رژيمه بشكيني، بينگومان ئه و كه سه و ئه و تا قمه زور پيس و به دو خراپن، پيويسته له ريشه به ينرين ئه گهر نه گه رينه وه و ته وبه نه كهن، جا ئه و له نايه ته دا توله و سزاي ئه وانه ديارى شهكات كه له شه ريعه تي ئيسلامدا پيى نه گوتري (حد الحراية)،

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا
 أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِّنْ خَلْفٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ جِزْيٌ

فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾

نه فرموی: ﴿إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا﴾ بهراستی نهوانه
 که جهنگ و دوژمنایهتی نهکن لهگهل خوا و پیغه مبره که ی یاخی بوون و پیچهوانه کردنی
 نه فرمان و بریاره کانیان، تیکوژشان نهکن له ولات دا به چه تهیی و ریگرتن و خراپه کاری،
 بهراستی تو لهی نهوانه هر به کیکه له م چواره:

۱- ﴿أَنْ يُقَتَّلُوا﴾ بکوژدین، به کوشتنیکی راسته قینه بهم رهنگه واز نه مینری له
 کوشتنه که یان نه به لی بودن و نه به رازی بوون به وهرگرتنی خوین لی یان. چونکه
 کوشتنه که یان به حدیکی شرعی یه و نه بی هر جی به جی بیت.

۲- ﴿أَوْ يُصَلَّبُوا﴾ یا هلبواسرین به داردا، چاک وایه که له ری و بان و شوینی گوزهر
 کردنی مهردومان دا بیت بو ته می خواری هر که سینک که نیازی خراپه کاری بیی.

۳- ﴿أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِّنْ خَلْفٍ﴾ یان دهست و قاجیان ببری به پیچهوانه، واته
 دهستی راست و قاجی چه پیان.

۴- ﴿أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ﴾ یان دوور بخزیننوه له ولات، واته بکهونه سهریان له شار بو

نهو شارو هر به دویان دا بگه رین هتا له ترسان تو به نهکن و نهگه ریننوه بو رنگه ی
 خوا. زوریه و شافیعی له سر نه وهن. هیندی نه فرمون: دوور نه خزیننوه بو شارو
 ولاتیک با نزیکیش بیت، هیندی تر نه فرمون: بو ولاتی زور دوور. حنه فی یه کان
 نه فرمون: به ند نه کری. له ناو زانایانی نیسلام دا دوویره کی هیه: نایا نه تو له یانه
 خراونه ته راو بریاری کار به دهست و هر کام به کاری بهیننی ری هی هیه؟ هیندی له
 زانایان له سر نه من. به لام زانایانی مزه بی حنه فی و شافیعی و نه حمه نه فرمون:
 هر تو له یه ک دانراوه بو تاوانیکی تایبه تی، بهم شیوه که باسی نه کهین. هر که س هر
 کوشتنی کردبی و مالی نه بردبی تو له ی هر کوشتنه. هر که س هر مالی بردبی تو له ی

ھەر دەست و قاچ بېرىنە. ھەركەس ھەردوو تاوانكەى كىردىبى ئەكوزى و ھەلئەواسىرى،
 ئىتر بە زىندووىى و لە پىش كوشتن دا و جاروبار لى ي بدى ھەتا ئەمرى وەك ھىندى
 لەسەر ئەوەن. يان لەپاش كوشتن ھەلئەواسىرى رۆزى يان سى رۆز يان ماوہىەكى زۆر
 وەك بەو جۆرە دووبەرەكى تىدا ھەيە، ھەركەس ترس و ئازاوەى نابىتەوہ لە ولات دا بە
 بى كوشتن و مال بىردن، ئەوا دوور ئەخرىتەوہ بەو شىوہى كە باسماں كىرد. بەلاى
 ئىمامى مالىكەوہ ئەگەر كەسىان كوشتن ئەبى ھەر بكوژى ئىتر ھەلىش بواسىرى يان
 ئە. ئەگەر مالى بىرد تۆلەى يا كوشتنە يان ھەلئەواسىرى يان راست و چەپ بېرىن. ئەگەر
 ترس و بى ئارامى خستە ولات بە ھەركام لەو چوارە تۆلە ئەدرى بە پىئى ھەلئەلاردنى
 كارىەدەستى موسلمان، ئىتر كارىەدەست خوى ئەزانى چۆن بەرژەوہندى تىدايە. بەم
 رەنگە ئەگەر ئەو خراپەكارە لىزان و خاوەنى تەگىرە ئەوا چارەى كوشتنە يان
 ھەلئەواسىرى، چونكە بە بېرىن و دوور خستەوہ ھەرىى خراپەكارىى و سەر لى تىك
 دانى ھەيە و ئەمىنى، ئەگەر ھىچ كام لەو دووانە نى يە ئەوا ئاساتىرىن تۆلەى لى
 ئەسىرى كە دوور خستەوہ و تەمى كىردنە بە ھەر جۆرى كە پىئى تەمى خوارىبى.
 ھەركەس زىاتر درىژە پىدانى ئەوى با تەماشای كىتىبى زانايانى مەزھەبەكان بكات.
 لىرەدا ھەر ئەم ئەندازەيەم بە پىويست زانى كە باسما كىرد. ئىنجا با بزائىن كە ئەم
 تۆلەيانە چەند مەرجى بۆ دانراوہ بۆ بەجى ھىنانىان بە بى ئەوانە نابى بەجى بەھىنرىن:

- ۱- ئەوانە ھىزو كۆمەلنىك بن كە مەترسى يان لى بىرى.
- ۲- ئەبى چەكىان ھەلگرتبى، ئىتر ھەر جۆرە چەكىك بىت. بەلام ئىمامى ھەنەفى ئەفەرموى:
ئەبى چەكەكەيان كوتەك و دارو بەرد نەبى، لەناو شاردا نەبن، بەلكو لە دەشت و دەرىن.
- ۳- ئەبى بە ئاشكرا رى بگرن و بە زۆر مال داگىر كەن و چەتەيى بگەن.
- ۴- ئەبى ھەلسابىن و ياخى بووبىن لە دەولەت و سەرۆكى موسلمانان كە بە شەرىعەتى
ئىسلام رەفتار و ھوكمرانى بكات. بە بى ئەم مەرجانە بە تايبەتى چوارەمىان ئەم
تۆلانە ناسەنرىن و بەجى ناھىنرىن.

پنیوسته ئەم مەرجی چوارەمە بە گەرنەگی بگێری، چونکە زۆر لە ئایین فرۆشان هەن ئەم
 ئایەتە ئەگرن بە دەستەوه و فتوای پێ دەرنەکەن بۆ ئەو سەرۆک و کاربەدەستەکانی کە رەفتار
 و حوکمەرانى بە شەریعەتى خوا ناکەن و نایانەوی بە ناوی رووتی ئیسلامیشەوه حوکمەرانى
 بکەن، بەلکو بە ئاشکرا و بێ شەرمانە لە ژێر ئالایەکی تر و بەناویکی ترەوه حوکمەرانى
 ئەکەن، بیروباوەڕێکی تریان هەیە بێجگە لە ئیسلام و بانگی مەردومیشى بۆ ئەکەن، هەرکەس
 بە پێچەوانەى بچولیتەوه ئاسن و ئاگرى بۆ تاو ئەدەن، ئینجا هەر کۆمەڵێک یان هەر کەسێک
 راپەڕی لە وەرژمانانى ئیسلامە دەست بەجێ ئەو دەرژمانە ئیسلام ئەهیننەوه کایە و لاقى
 موسڵمانیى لى ئەدەن، ئەو ئایین فرۆشانەى فتوایان بۆ دەرنەکەن بە ناوی ئیسلامەوه و ئەم
 ئایەتەیان بۆ ئەهیننەوه بە بەلگە!! خۆی تۆلەسێن ئەم ئایەتەى ناردە خوارەوه دەربارەى
 ئەوانەى کە یاخی ئەبن و هەلئەسن لە کاربەدەستى موسڵمان و لە ولاتى ئیسلام دا، واتە هەر
 ولاتى کە هەر شەریعەتى ئیسلام یاسا و شەریعەت بێت تیاى دا، دەست درێژى بکەنە سەر
 دانیشتوانى ئەو ولاتە بە چەتەیی و کوشتن و ئازاوه نەنەوه، بێگومان هەر کۆمەڵێک بەو جۆرە
 بچولیتەوه لە راستى دالە خواو پیغەمبەر یاخی یە و جەنگ و دەرژمانیەتى لەگەڵ شەریعەتى
 خوا ئەکەن، ئیتر ئەوانە موسڵمان بن یان موسڵمان نەبن، ئەوانە تۆلەیان لى ئەسینرێ
 بەوشیوەى کە باس کرا. ئەوهی کە دەربارەیان ئەکری زۆر رێک و سەر بەسەرە لەگەڵ
 کردەوهی خۆیان، هەرکەس ئەو تۆلەیه بە زۆر دابنێ، ئەو کەسە نەزان و نەفامە، هەرچەند بە
 زانا و فامیدە دابنرێ، یا بزائری کە تۆلەکەى هەر ئەوه نی یە کە باس کرا، وەکو ئەفەرموی:
 ﴿ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا﴾ ئەو بربارو تۆلەیه کە باس کرا زەبوونی و بێ ناپروویى یە کە
 بۆیان لە جیهان دا، تا ببن بە عیبرەت و مەردومی تریان پێ تەمى خوار ببی. ﴿وَلَهُمْ فِي الآخِرَةِ
 عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ بۆیان هەیە لە رۆژی دوایی دا سزایەکی گەوره. پەنا بەخوا لە سزایەک کە خوا
 پێی بفرموی: گەوره!!

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٤﴾ يَا أَيُّهَا

الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ

خوای میهربان همیشه قاپی میهربانی یه‌ک‌ی له‌س‌ر پشته بؤ به‌نده گونا‌ه‌کاره‌کانی که بگه‌رینه‌وه و په‌نا بیننه‌وه به‌ر په‌روه‌ردگاریان، له‌به‌ر شه‌وه لی‌ره‌یش دا شه‌فرموی: ﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا﴾ واته تۆله و سزای شه‌و تاوانبارانه هر شه‌وه بوو که باس کرا، بیجگه له‌وانه‌ی که گه‌رابنه‌وه و تۆبه‌یان کردبی ﴿مَنْ قَبْلَ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ﴾ له‌ پیش شه‌وه‌ی ده‌سه‌لاتان ببی به‌س‌ریان دا و ژیر ده‌ستیان بکه‌ن، شه‌مانه له‌به‌ر شه‌وه‌ی له‌کاتی ده‌سه‌لات دا واز شه‌هینن گه‌رانه‌وه و کو‌تایی هینانه‌که‌یان له‌ راستی یه‌وه دیت له‌به‌ر شه‌وه ده‌رباره‌یان شه‌فرموی: ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ بزائن که خوا لی بوردی میهربانه، واته لی یان شه‌بورئ و میهربانی یان له‌گه‌ل شه‌کات، به‌ لابرندی هر سزای روژی دوایی و نیت حه‌ده‌ده شرعی یه‌که و مافی ماف دارانیان به‌س‌روه شه‌مینئ و شه‌کونه ده‌ستی خاوه‌ن مافی خوئی شه‌گه‌ر ده‌ستی هه‌لگرت چاکه و شه‌گه‌ر ده‌ستی هه‌لنه‌گرت شه‌وا مافی خوئی شه‌سینئ. به‌ وینه‌ی دزی تۆبه‌کار که هر سزای روژی دوایی به‌س‌روه نامینئ، نیت ده‌ست برین و دانه‌وه‌ی دزراوه‌که‌ی هر له‌س‌ر شه‌مینئ، شه‌مه‌ش به‌لای هیندی له‌ زانایانه‌وه، یان به‌ لابرندی هه‌موو مافی خوا و مافی به‌نده وه هیندی له‌س‌ر شه‌مه‌ن. به‌لام راکه‌یان زور لاوازه به‌لای کو‌مه‌ل و جه‌ماوه‌ری زانایانه‌وه، یان به‌ لابرندی هه‌موو مافی تۆله‌ی خوا له‌ هه‌ردو جیهان دا، واته شه‌م حه‌ده‌ده شرعی نایه‌ته‌یان له‌س‌ر نامینئ له‌گه‌ل سزای روژی دوایی که هه‌ردو مافی خوا، به‌لام مافی به‌نده‌یان له‌س‌ر لاناچی و شه‌کونه ده‌ستی به‌نده‌ی خاوه‌ن مافی. رای به‌هیز و زۆربه له‌س‌ر شه‌م سی یه‌مه‌یه. نینجا (نوبین و جه‌ری) شه‌فرموی: (نوبین و عه‌باس و عیکریمه و حسن ی به‌س‌ری و مجاهد و قتاده) له‌س‌ر شه‌وه‌ن که کاتی مافی به‌نده‌یان به‌س‌روه شه‌مینئ که موسلمان بووبن، شه‌گه‌ر موسلمان نه‌بووبن و بگه‌رینه‌وه به‌ موسلمان بوون شه‌وا مافی به‌نده‌یشیان به‌س‌روه نامینئ، فه‌رموده‌که‌یان زور رینه‌که له‌گه‌ل شه‌و بریاره‌ی که له‌ نیسلام دا هه‌یه: ﴿الإسلام يجب ما قبله﴾ نیسلام هه‌رچی تاوان و ده‌ست درژی له‌وه و پیش هه‌یه شه‌یبری و نایه‌یلی. شه‌وانه‌ی که به‌و جو‌ره تۆبه‌نه‌که‌ن پیش زه‌بوون بوون و که‌وتنه ژیر

دهست بهو جوره باریان سووک نهکری، بهو جوړو شیوهی که باس کرا، به پی پی جیاوازی رای زانایان. نهو بار سووک کردنه بهر ژه و هندی و کار دروستی ناشکرای تیا هیه له دوو باره وه: یه کهم: ریژگرتنی توبه و گه پرانه که یان بولای خوا که نیشانه ی چاک بوون ورزگار بوونیا نه له نه خویشی سرکیشی و بهد کرداری، ماتوول له کاتی دهسه لات و هیژدا گه پراونه ته وه.

دووم: هاندانی تیا به له سمر توبه و گه پرانه وه، هوی رزگار بوونه له جهنگ و کوشتار به ناسانی. ماوه ته وه نهوانه ی که له پاش گرتن و زه بوون بوون توبه بکن، بیگومان نهوانه هیچ سوویدیک و هر ناگرن له جیهاندا، نه له باره ی مافی خوا و نه له باره ی مافی بنده ی خوا وه که زانایان نه فرمون. که یه کی لهوانه شافیعی یه له راست ترین رای دا. به لام بیگومان گه پرانه یان به دل - که هر خوایش ناگاداره پی پی - نه بی سوویدیکی هر بی بی یان بو سزای رژی دواپی نیتر با به ته وای رزگار نه بی. چهند ریوایه تیک هاتووه له باره ی هوی هاتنه خواره وهی هم نایه ته. به لام له بهر نه وهی حوکم و بریاره که ی گشتی یه و نابه سریته وه به هیچ که سیک تاییه تی یه وه، وه هیچ مه به سیک زیاده ناگه یهنن، له بهر نه وه به پیو یستم نه زانی باسی بکم و دریزه بدهم بهو ریوایه تانه. نیسلام نایه وی هر به شمشیر و به زوری شلاق بنده کانی خوا بگپریته وه له خراپه و به ریگی راست دا بیانات، چکه و زور نیشان نه دات بو ترساندن و کوتایی هینان بهوانه ی که به وه نه بی ناگه پرینه وه و ری پی راست ناده نه بهر، به لکو یه کهم شتی که نیسلام به کاری بی پی و پشتی پی به سستی بو نهو مه به سستی په رورده کردنی دل و راست کردنه وهی سروشته، نهوش به رینموونی کردن و رام کردن له سسر یادی خوا و سام و بیم و شهرم له خوا، جا له بهر نه وه نه بینن کاتی بنده کانی ترساند و هره شه ی لی کردن به توله و سزادان، به دوا ی نه ودا روو نه کاته دل و دهر وون، بیداری نه کاته وه و ههستی له خوا ترسی نه هینیته جوش، هانی بنده نه دا له سسر نه وهی تا زوه فریای خوی که وی و ری پی ره زامه ندی خوا بداته بهر، وه که لیره دا هم نایه ته ی هینا به دوا ی نایه تی پیشوودا و ناراسته ی پروادارانی کرد: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ﴾ نهی کهسانی که برواتان هینا وه بترسن و خوتان بپارینن له هوی خشم و نارهازایی و توله ی خوا به واز هینان و دور که و تنه وه له گونا هو یاخی بوون له خوا که یه کی لهوانه نهو گونا هو تاوانه گوره یه بوو که نایه تی پیشووی تیا هاته خواره وه و به دریزی تفسیر کرایه وه، به گویرایه لی و به جی هینانی نه وهی که خوا فرمانی پیدا وه که یه کی لهوانه توبه کردن و داوی لی بوردن له خواو بهرگری کردنی خراپه و خراپه کارانه.

وَأَبْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ

بەلى بەراستی ترس و خۇپارىزى ئەبى ھەر لە خوا بىت، ھەر ئەو ترس و خۇپارىزى يە شياو و شايستەى ئادەمى و ئەو رىزو گەورەى يەيە كە خوا بەخشى بە ئادەمى، ھەر ئەو ترس و خۇپارىزى يەش بەكارە و ھەمىشە لەگەل مەردوم دا يە لە ئاشكراو نەينى دا، ھەر ئەو جەلەوگىرىي و بەرگىرى ئەكات لەكاتىك دا كە كەس بەدىارەو نەبى و ياسا و زۆرى مەردوم دووربەن و دەستيان نەگات بە تاوانكار. بەبى ئەو ترس و سامە لە خوا ھەرگىز ياسا بە تەنيا چارەسەر نى يە، ھىچ كەسىك و ھىچ كۆمەل و گەلىك بە ياساى تەنيا چاك نابى و پاك نابىتەو، بە بى سام و بىم كردنى دەروون لە دەسلەلتى خوا، ﴿وَأَبْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ داوا بكن بۇ خۇتان و بگەرىن بەدواى ھەر شتىك دا كە ھۆى گەيشتتانه بۇلاى خوا و رەزامەندى خوا و نزيك بوونەو تان لەخواو، وا دەرئەكەوى مەبەست بەمە ھەر فەرمانە پىشووۋەكە بىت - واتە ترس و خۇپاراستنەكە - وەك لە فەرمودەى (قتادە) وە دەرئەكەوى. چونكە بەو ترس و خۇپارىزى يە ھەموو چاكەيەك دەست كەوت نەبى، ھۆى ھەموو خىرو فەرىكە، ما يەى رزگار بوونە لە ھەموو زيان و شەرىك. ئەو كاتە ھىنانى بەدواى ئەو فەرمانە پىشووۋەدا بۇ روون كردنەو ھەر زىادە ھاندان لەسەرى و سەرنج راكىشانە بۇ ئەو ھەى كە ھۆى گەيشتن بە رەزامەندى ھەر ئەو يە، ھىندى ئەفەرمون: ھەر كردەو يەك كە ھۆى گەيشتن بى بەخوا. ھىندى تر ئەفەرمون: يەكەم فەرماندانە بە دوور كەوتنەو و نەكردنى ھەر شتى كە جەلەوگىرى لى كراو، دووم فەرماندانە بە نەكردنى ھەر شتى كە فەرمانى پى دراو لە فەرز و سوننەت، ئىنجا ئەم دوو شتە ئەرك و زەحمەتيان ھەيە، لەبەر ئەو فەرمانى سى يەمى ھىنا و داواى تىكۇشانى كرد لە رىى خوادا، لە (ئىبن و عباس) ھو - خوايان لى رازى بىت - نەگىرئەو كە مەبەست بە (الوسيلة) پىويستى يە. واتە داواى پىويستى خۇتان ھەر لە خوا بكن و روو مەكەنە كەسى تر، چونكە ھەموو شت ھەر بەدەست خوايە. بە جۇرىكى تىرىش تەفسىر كراو تەو كە برىتى يە لە رانەو پا يە و پلە لاي خوا. ئەم دوو جۇرەيش ھەر دەست ئەدات. بىجگە لەمانە ھەر تەفسىرىكى تىرى ھەيە لە كىتەبەكان دا ئەگەرىتەو بۇ ئەمانەى كە

لیژدها باسمان کردن، کهواته به هرکام له و مه‌بستانه تفسیر بکریتهوه باشه و نه‌گونجی یا هیندیکیان به‌هیز نی یه، نیتر بیجگه له‌وانه دروست نی یه بکری به تفسیر، چونکه نه له قورئان و نه له حدیس دا نه‌هاتووه، هه‌روه‌ها هاتووه له‌لایه‌ن هاوه‌له‌کان و زانایانی تفسیر و زانایانی چینی یه‌کهم و دواتر که تفسیری قورئان له‌وه‌وه وهرنه‌گیری، له‌بهر نه‌وه له هیچ کتیبیکی تفسیردا تفسیر نه‌کراوه‌ته‌وه به غه‌یری نه‌وانه‌ی که باس کران. به‌لی نه‌وته پیروژه له حدیس دا هاتووه که ناوه بو به‌رزترین جیگا و پله له به‌ه‌شت دا که پیغه‌مبهر (ﷺ) فرمان ده‌دا به برواداران داوای بکن له خوا بو‌ی، به‌لام دیاره نه‌وه مه‌بسته بو نیره ده‌ست نادات. بیگومان له زوه‌وه بووه به باو له‌ناو موسلمانان دا له کاتی نزاو لاله کردن دا نه‌لین: خوا له‌بهر خاتری فلان نه‌وه‌م بو بکه یان داوا نه‌کهن له که‌سیک که نزاو هاواریان بو بکات لای خوا، نه‌م نایه‌ته نه‌کهن به به‌لگه له‌سهر نه‌وه و لایان وایه که نه‌م جوژه شتانه‌ش به‌شیکن له‌وه‌ی که مه‌بسته له‌م نایه‌ته‌دا و وته‌ی (الوسیلة) نه‌یانگریته‌وه، کهواته پیویسته نه‌م مه‌سه‌له‌یه به ریکی روون بکریته‌وه و راو بریاری زانایانی نیسلام و هه‌لگرانی شریعت باس بکری، تا نه‌وه‌ی دروست و شرعی یه بکری، هه‌رچی ناره‌وا و ناشرعی یه خو‌پاریزی لی بکری.

له‌پاش پشکنین و لی‌کۆلینه‌وه‌یه‌کی زۆر له کتیبه باوه‌ر پی کراوه‌کان دا، ریم کهوت له باسیکی (شیخی ئالوسی) له تفسیره‌که‌ی دا که زۆر به جوانی و به بی لایه‌نی مه‌سه‌له‌که‌ی روون کردووه‌ته‌وه، له‌بهر نه‌وه‌ی خو‌ی یه‌کی بووه له زانا خواناسه‌کانی نیسلام، باسه‌که‌یشی تیرو ته‌واوه و نه‌وه‌ی پیویست بیت له به‌لگه و راو بریاری زانایانی تیدایه، له‌بهر نه‌وه دوو هۆیه باسه‌که‌ی نه‌وم کرد به سه‌رچاوه و هه‌ر شتی بلیم لیژدها له‌وه‌ی باسی نه‌وه هیناومه و هه‌رکس نه‌یه‌وی یا ته‌ماشای تفسیره‌که‌ی نه‌وه بکات.

به یارمه‌تی خوی میهره‌بان نه‌لیم: داوا کردن له هه‌رکه‌سیکی زیندوو که نزا و لاله بکات لای خوا بو داواکهر شتیکی راست و ره‌وا و شرعی یه به‌لای هه‌مووانه‌وه، نیتر با داواکهر که‌وره‌تر بیت له داوا لی کراو. به‌لگه له‌سهر نه‌وه چهند حدیسی سه‌حیحه:

۱- داوای کرد له ئوممهت که داوای (وسیلة) ی بو بکن له خوا.

۲- داوای کرد له نوممته که سهلاواتی لهسر بدهن.

۳- (عمری فاروق) - خوای لی رازی بیته - نیزی خواست که بچی بو عومره نهویش

نیزی داو فرموی پی: برای خوم نیمته لهیر نهچی له نزا کردنت دا.

بهلام نهگه داوا لی کراو مردوو بیته یان نهبی به دیارهوه نهوه هیچ گومانیکی تیا نی یه

لای هیچ زانایک که نارهوایه و لهو شته بیدعهتانهیه که هیچ کهس له پیشووهکان(سلف) ی

نوممته نهیکردوه، بهلی. سهلام کردن له مردووان دروسته و رووی قسه تی کردنیان

رهوایه، لهسر نهه بارهی که له همدیسی سهحیح دا هاتووه: که پیغمبر(ﷺ) هاوهلهکانی

فیتر نهکرد که کاتی نهچنه سر گوپرستان بلین:(السلام علیکم اهل الدیار و المؤمنین و انا ان

شاء الله بکم لاحقون، یرحم الله المستقدمین منا و منکم و المستأخرین نسال الله تعالی لنا و

لکم العافیة، اللهم لا تحرمننا اجرهم و لا تفتننا بعدهم و اغفر لنا و لهم) له هیچ کهس له

هاوهلهکانوه نههاتووه - له کاتیک دا له ههموو کهس سوور تر بوون لهسر هر شتیکی

خیروچاکه - که داوای هیچ شتیکی کردبی له مردوویهک، بهلکو له ریوایهتی سهحیح دا

هاتووه که(نیین و عمر) - خویان لی رازی بیته - کاتی بچوایه بو زیارتهتی حوجرهتی

سعادت نهیگوت:(السلام علیک یا رسول الله، السلام علیک یا ابا بکر، السلام علیک یا ایت)

نینجا نهویشته و زیاده لهوهی نههگوت، داوای هیچ شتیکی نههکرد له سرداری عالم و

همردوو هاوهلهکهی، بهلی. پارانهوه و لاله لهخوا لهو شوینه پیروزه و له(روضه المطهره) دا

شتیکی شرعی و چاکه، یار و هاوهلهکان - خوا لی یان رازی بیته - لهو شوینه پیروزه دا

روو به قبیله نزایان نهکرد، نهیستراوه که نزاکهیان روو به گوپی بهفهری بووبیت، لهگهل

نهوه دا گورهترین شته له نهرزو ناسمان دا، رای زانایان جیاوازه له روو تی کردنی له کاتی

سهلام لی کردن دا، له نیعاصی حهنهفی یهوه هاتووه که لهکاتی سهلام لی کردنیش دا وهک

کاتی نزا هر نهبی روو به قبیله بیته. بهلام رای راست تر نهوهیه هر لهکاتی نزادا روو به

قبیله بیته، لهکاتی سهلام دا روو بهره و گوپی بهفهری بیته، نینجا کاتی باری شرعی نهه

بی که گوترا لهکاتی زیارتهتی گورهترین دروست کراوی خوادا، نهبی زیارتهتی یهکیکی تر

چی بی که زیاد لهوهی تیا بگوتری، یا داوا بکری له زیارتهت کراو هر شتی و هر مهبهستی

كه لهكار و پيشه‌ی نه‌و نى يه و هر به‌دهست خواجه؟! ئينجا ماوه‌ته‌وه سويند له خوا
 خواردن به حهقى يه‌كى يا شتى له دروست كراوه‌كانى، يان داوا كردن له خوا بۆ خاترى
 يه‌كى له دروست كراوه‌كانى، نزا كردن بهم جورانه و وينه‌يان نه‌هاتوو له هيچ ريوايه‌تيكى
 سه‌حیح دا، نه‌هاتوو له هيچ نزاو لاله‌يه‌كى ئال و بهيت و ئيمامانى تردا، به‌لام له سه‌حیحى
 بوخارى دا هه‌يه كه عمري فاروق - خواى لى رازى بيئت - له كاتى قاتى و بى بارانى دا
 داواى نه‌كرد له خوا به عباسى مامى پيغه‌مبەر (ﷺ)، نه‌يفه‌رمو: نه‌ى خواجه له‌كاتى ژيانى
 پيغه‌مبەردا (ﷺ) نه‌ومان نه‌كرد به وه‌سيله بۆلاى تو و بارانت بۆ نه‌باراندين. ئيستا مامى
 پيغه‌مبەر كه‌مان نه‌كەين به وه‌سيله، كه‌واته بۆمان ببارينه و خوايش بارانى بۆ نه‌باراندين،
 نهم حه‌ديسه سه‌حیحه هه‌يه به‌لام مه‌بهست نه‌وه‌يه كه له‌كاتى پيغه‌مبەردا (ﷺ) داوايان نه‌كرد
 كه تەكايان بۆ بكات ئه‌ويش تەكاي نه‌كرد و خوا وه‌رى نه‌گرت. نه‌ك خۆيان و تبييتيان: خواجه
 بۆ خاترى نه‌و بۆمان ببارينه، دياره باشتر نه‌بى نه‌وه‌يان مه‌بهست بووبى بۆ حه‌زه‌تى
 عباسيش. وه‌ك ده‌رئه‌كه‌وى له ريوايه‌ته‌كه‌دا كه حه‌زه‌تى عباس ده‌ستى نه‌كرد به نزاو لاله
 و نه‌وانيش نه‌يان گوت: آمين. هه‌روه‌ها له ريوايه‌تى سه‌حیح دا هاتوو له (ئيبن و عمرو
 نه‌هس) و غه‌يرى نه‌وانه‌وه كه نه‌فه‌رمون: كه بى بارانى ببوايه نزاو لاله‌ى پيغه‌مبەريان نه‌كرد
 به وه‌سيله بۆ داواى باران، ده‌ى بينگومان به بى دووبه‌ره‌كى هيچ كه‌س ره‌وا و شه‌رى يه
 داواى نزا كردن له هه‌ر كه‌سىك، وه‌ك له پيشه‌وه به چه‌ند حه‌ديسيك روونمان كرده‌وه.
 سوپاس بۆ خوا به‌لگه‌يه‌كى تر كه‌وته دله‌وه كه له هيچ شوينيك دا نهم ديبوو، لام وايه زۆر
 به‌هيزه، به‌لگه له‌سه‌ر نه‌وه‌ى كه مه‌بهست له حه‌ديسه‌كه‌ى فاروق دا داواى نزا بووه له
 پيغه‌مبەر (ص) نه‌ك گيپرانى جاهو خاترى به وه‌سيله: نه‌گه‌ر مه‌بهست نه‌مه بوايه له پاش له
 دنيا ده‌رچوونيشى هه‌ر نه‌و جاهو خاتره‌ى نه‌كرد به وه‌سيله، لاي نه‌ئه‌دا بۆ جاهو خاترى
 مامى به‌رئزى، چونكه بينگومان جاهو خاتر و پايه و پله‌ى سه‌ردارى هه‌مووان، له‌پاش
 نه‌مانى هه‌ر هه‌يه و نه‌گۆراوه. به‌لكو نه‌بى به‌رئزتر بووبه‌ته‌وه، چونكه هه‌ميشه و تا بيئت راده‌و
 پله‌ى هه‌ر له به‌رز بوونه‌وه‌دايه، شتىكى ناشكرايشه هيچ كه‌س خاتر و جاهى نه‌گه‌يشتووته
 نه‌و، كه‌واته مه‌بهستى فاروق - خواى لى رازى بيئت - هه‌ر نه‌وه‌يه كه له كاتى ژيانى دا

داوايان لى ئەكرد كە تكاو نزايران بۇ بكات، بەلام لە پاش لە دنيا دەرچوونى ئەو نەئەكرا،
 كەواتە داوايان ئەكرد لە مامى بەرئىزى. جا لەبەر ئەوئى نزاو لالە لەو شىئوئى كە باس كرا
 پىئشەوا و پىئشووەكانى ئوممەت نەيان كرددو، ھەر ھەدىسى لەو بارەيەو ھاتبى زانايانى
 ھەدىس بە ھەدىسى دانائىن و لە ھىچ كىتئىبىكى ھەدىس دا نەئوسراونەتەو، بەلكو ھەر بە
 دەما و دەم كەوتوونەتە ناو، ئەگەر ھەدىسنىك ھاتبى و بە ھەدىس دانراىى و لە كىتئىبى
 ھەدىس دا ئووسرايئەتەو ئەو يا لە رىوايەتەكەى دا لاوازى ھەيە، يان بە وا تا و مەبەستىكى
 رىك و رەوان تەفسىر كراوئەتەو كە نەكرى بە بەلگە لەسەر ئەو جۆرە نزايرانە، لەبەر ئەو
 زۆربەى زانايران لەسەر ئەوئەن كە نزا و لالە لە خوا بەو جۆرانەى كە باس كران و بوون بە باو
 لەناو مەردومان، ئەم نزايرانە رەوا و شەرعى نىن، كەواتە چاك واىە بۇ ئىمە كۆتايى بىئىن لەو
 جۆرە نزايرانە و لە راستە شەقامەكە لانەدەين و نزا لە خوا بە جۆرى بگەين كە لای ھىچ كەس
 جىنگەى رەخنە و دوو دلى نى يە و خۆمان نەخەينە ناو كارو كرددەوئەك كە دووبەرەكى و
 گومانى تىدايە، وەك لە ھەدىسى سەھىحىش داھاتووە ئەم ياسا شىرینە: (دع ما يريبك الى
 ما يريبك) وازبىنە لە ھەرشىتى كە ئەتخاتە گومان و دوو دلى و بچۆ بۇ شتىك كە ناخاتە
 گومان و دوو دلى. كەواتە با يەكسەر داوا لە خوا بگە و ھىچ شتى مەكە بە وەسىلە بۇ
 وەرگرتنى نزاكەت يان ناو و سىفەتى خوا يان كرددەوئى چاكى خۆت بگە بە وەسىلە وەك لە
 ھەدىسى سەھىح دا ئەودو جۆرەھاتووە و ھەمووزاناو پىئشەواكانى ئىسلام پەسەندى ئەكەن.
 ئەو جۆرە نزاو لالەيە كە بەلای زۆربەو شەرعى و پەسەند نى يە، مەترسى يەكى
 گەورەيشى تيا ھەيە كە زيادە رەوى ئەكرى و ئەوئى كە كابرأ ئەيەوى داواى بكات لە خوا
 لەبەر خاترى خاتر داران، ئەو شتى كە ئەبى ھەر داوا لە خوا بگرى و بەجى ھىئانى
 تايبەتى يە بە خواو، كابرأ نزاكەر داواى ئەكات لەوئى كە بە خاتردارى دانەنى لای خوا،
 ئىتر با زۆر بى خاترىش بىت، بەلكو با گوناھبار و خەشم لى گىراوئىش بىت. زۆر بە داخەو
 ئەو مەترسى لى كراو بەدى ھات و پەرەى سەند و بلاو بوويەو لەناو موئلمانان دا، مەگەر
 تاك و تەرايەكى تىگەيشتوو خۆى لى بپارئىزى، ئەوئەتا ئەبىن بە تايبەتى مەردومان ئەچن
 بۇ سەر گۆپى پىاوە خواناسەكان دەست ئەكەن بە ئەلقەى بىئشكەكانيان دا و داواى كوڤ و

سامان و تەمەن دريژى و ئاسان كىردنى ھەموو تەنگ و چەلەمەيەكيان لى ئەكەن، ھەر پى يەكيان ھەلكەوى دەستبەجى يا فلان ئەكەن و خويان ھەر يىرىش ناكەويىتەو و زۆربەيان لايان لە رىوہ ناگەنە خواو ئەبى خواناسىك بکەن بە دەسىلە، با بزانى ئەمانە و وینەى ئەمانە پەيوەندى بە ئىسلاموہ نى يە و رىك ناکەون لەگەل ئايەت و ھەدىس و فەرمودەى پىشەواکان و زانا و خواناسەکانى ئىسلام دا، لە جزمى (۲۳) سورەتى (الزمر) بە يارمەتى خوا لەبارەى ئەم زىانە رەوى کردنەنەوہ ئەندازىكى پىويست دواوم و ئەوہى كە شەرى يە وتومە، ھەركەس ئەيووى با سەرنجىكى بدات.

زۆر جىگەى سەرسورمانە كە ھىندى ھەدىس دەست ھەلبەست كراوہ و بە دەما و دەم كەوتووہتە ناو و ئەگىرریتەوہ، وەك ئەم درۆ زە: ﴿إِذَا أَعْيَتَكُمْ الْأُمُورَ فَعَلَيْكُمْ بِأَهْلِ الْقُبُورِ، أَوْ فَاسْتَفِئُوا بِأَهْلِ الْقُبُورِ﴾ كاتى كە كاروبارتان لەسەر سەخت بوو و ماندووى كردن پىويستە لەسەرتان پەنا ببەن و ھاوار بکەن لە مردووہەكانى گۆرستان!! لەگەل ئەمەدا دەست ھەلبەستە بە بىرىرى ھەموو زانايانى ھەدىس، لە ھىچ كىيىكى باوہر پى كراوى ھەدىس دا نەنووسراوہتەوہ، پىغەمبەرى ئازىز(ﷺ) جەلەوگىرى و نەفرىنى كردووہ لەوہى گۆرەكان بکرىن بە مزگەوت و جىگەى خواپەرسىتى، ئىتر چۆن ئەبى بىروا بکرى بەوہ كە مەردوم ھاوار بکەن و داوا بکەن لە خاوەن گۆرەكان، بىگومان ھەموو ژىرى ئەبى بزانى كە ئەوہ درۆ و دەست ھەلبەستە، بەلى. بىگومان زيارەتى گۆر سوننەتە. بەلام بەو جۆر و شىوہ شەرى يەى كە لە ھەدىس و فەرمودەى زانايانى ئىسلام دا روون كراوہتەوہ، كەواتە ھىوادارىن كە موسلمانان شوئىنى ئارەزووى نەفس نەكەون، بەلكو شوئىنى ئىسلام و زانايانى ئىسلام بکەون، ھىوادارىن لە ھىندى لە موسلمانان بە تايبەتى ھىندى لە مامۇستايانى ئايىنى كە لە خۇيانەوہ ئالۆز نەبن لەم جۆرە قسە و باسە راستانە، دەست نەكەن بە تەئويل و پىنە و پەرق بۆ ئەو بىدعەتە ناراست و ناڤەوايانە، بەلكو بە رىكى بارە شەرى يەكەيان تى گەيەنن، ھەرچەند درۆ پىچەوانەى باوى لەمە و پىشيان بىت.

وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَآتَتْ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ
 جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ وَهُمْ عَذَابُ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾
 يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِمُخْرِجِينَ مِنْهَا

ئينجا با بگهريينهوه بو سهر نايه تهكه و به مل كه چي و گوئی رایلی گوئی بگرين له
 فهرماني سئ يهه: ﴿وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ﴾ تیکوشان بکن له رئی خوادا به دژايه تی و
 دوژمنایه تی و تی جهنگین له گهل دوژمنه نهینی و ناشکراکانی خوادا که له راستی دا
 دوژمنی ئیمه و زیانیان بو ئیمه هیه ﴿لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ واته ئهه فهرمانا نه به چی بینن
 به ئومید و چاره پوانی گه یشتنتان به نازو نیعمه تی نه پراوه و رزگار بوونتان له هه موو سزاو
 ناخوشی له روژی دوایی دا. ئینجا به رامبر ئهوان باسی شیوهی سهخت و سامناکی بی
 بپروایان نهکات، که سه رکیشی و سه ریچی کهن لهو فهرمانا نه، دوا روژ و چاره نووسی دل
 ته زینیان نه خاته بهرچاو، نه فرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ به راستی نهوانه ی که له جیهان دا
 بی پراو سه رکیشن و هه ره سه ره ئه و باره ئه مرن، نهوانه له روژی دوایی دا ﴿لَوَآتَتْ لَهُمْ مَا فِي
 الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾ نه گهر هیینی ئهوان بیت هه رچی وا له زهوی دا به تیکرایسی و پیکه وه ﴿وَمِثْلَهُ
 مَعَهُ﴾ وینه و نه ندازی ئه وه یشیان بیی له گه لی دا، نه گهر هه موو نه وه ی که باس کرا هیینی
 ئهوان بیت ﴿لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ بو نه وه ی فیداکاری پی بکن و بیده ن له با تی
 سزای روژی دوایی دا ﴿مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ﴾ لی یان وه رنا گیری ﴿وَهُمْ عَذَابُ أَلِيمٌ﴾ بو یان هیه
 سزایه کی ئیش و نازار دهر که گه یشتبینه نهوپه ری راده. ﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ﴾
 نه یانه وی دهرچن له ناگر. بهم رهنگه کاتی بلنسه و شه پو لی ناگر به رزیان نهکاته وه تا نزکی
 لیوار نه بنه وه و نه که ونه سه ره ناگره که، یان نه وه نده به رزیان نهکاته وه نزیکن له دهرچو ونه وه،
 یان ناواتیان دهرچو ونه، به سه ره جوژ مه به ست بیت، نه فرموی: ﴿وَمَا هُمْ بِمُخْرِجِينَ مِنْهَا﴾
 بیگومان نهوانه دهرچو ونه نین له ناگر و هه رگیز لیی دهرناچن،

وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾ وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا

هک زیاده دنیاویی نهکات لهسهر نهوه که نهفهرموی: ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ﴾ بویان ههیه سزایهکی دامرزای نیشتهجی که بار ناکات لی یان، خوا به میهرهبانی خوی پهنامان بدات لهو بهد بهختی و بهش برای یه، بهراستی زور پیویسته لهم جوره شوینانهدا بوهستی و به قولی بیر بکاتهوه له سهخت و سامناکی شهوی لهم جوره نایهتانهدا خوا بهندهکانی پی شهترسینی، وهره موسلمان با بیریک بکهینهوه: شهوپری شهوی که دل بوی برپا شهیه که یهکی خاوهنی شه هموو جیهانه بیته. بهلام نایهتهکه بهوهیشهوه ناوهستی بهلکو وا دانهنی شهگر وینه و شهاندازی شههیشی بی، شهگر شه کسه له دوزخ دا بیته هول شهادات که به جاری شهو بدا له ری رزگار بوونی دا، شیوهی هولکهکی نیشان شهادات که شههوی دهرچی لهو ناگره کهچی ناکات بهو ناوات و نامانجه، پهنا شهگرین به بهزهیی خوا و به لی بوردنی خوا که دوچارمان نهکات. له پاش شهوی باسی توله و تاوانی شهوانی کرد که به ناشکرا و به زور و به تالان مالی مهردوم داگیر شهکن، پهندو ناموزگاری کرد بهو کردهوانهی که برپا بههیز شهکن و دل و دهررون پاک شهکنهوه و گوناوهو حهرام بیزراو شهکن، له پاش شهو شهوا باسی تولهی شهوانه شهکات که دزی شهکن و به دزی یهوه مالی مهردوم شهخون: نهفهرموی: ﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا﴾ شهو پیاهوی که دزی بکات و شهو نافرهتهی که دزی بکات دهستیان برهن. بیگومان نیسلام بریتی یه لهم شهریعهته گشتی و جیهانی یه که هموو کاروبار و رووداو و بهسهرهاتی ژبانی تیدایه و سهرحهم همووی شهگرینهوه، هموو بهش و پارچهکانی بهستراون پیکهوه و ناگونجی پچرین و جیا کردنهوهی هیچ کامی لهوانی تر، ههرکامی شهواوکهری شهوی تریهتی، جا لهبر شهون هوی دانانی زوربهی یاسا و بریارهکانی نازانری و کاردروستی خوا دهرناکوهی تیایان دا مهگر کاتی که سهرنجی هموو بهرنامه و رژیمهکه بدری لهگهل شهو هموو برپا گرنگانهدا که دایناون بو هموو بارو روویهکی ژبان، شهو یاسا تایبهتی یانه دهست نادهن بو بهدی هینان و رهفتار پی کردن مهگر کاتی که هموو بهرنامه و رژیمهکه وهرگیری و به شهواوی رهفتاری پی بکری. کهواته وهرگرتن و

رەفتار پىي كىردى بىرىرى لى بىرىرىكانى، يان بىرىرى لى بىرىرىكانى و پىچىرى لى باقى ترى، نىمى نى بىرىرى سىرىرى و بىرىرىمى نىبى كى نىسىلام داواى نىكات، نى بىرىرى نىسىلام بىدى دىت، چىونكى - وىك و تىمان - نىسىلام چىند بىش و پىرىچىبىكى جىاواى نى بى. نىسىلام نىبىنىكى كى ھىمىو بىشەكانى بىستىراو و پىبىوستى پىكىو كى بىدى ھىنانى ھىمىو ناوچىكانى ژىان نىگىرىتەو. بىشىوھى گىشى نىسىلام بىو جىورىبى، ھىروھى بىو ھىمىو بىكىبىكى بىندى بىرىرىكانى، بىو وىنە بى بىونەى شىونەكىو ھىسەلەى دىزى نىگىرىن بىدەستەو: نىسىلام قەسابخانىبىكى دانەناو بىو كوشتىن و دەست و قاچ بىرىن، بىلكو لى بىكىبىرىرى ھىمىو نىمى كى ھىوى دىزى كىردىن بىت نىبىنىتەو، كىرىكى وا نىكات كى ھىرىكەس نىبىرىرى رادە لىرو چىوت نىبى ھىرىگىز نىبىزى دىزى كىردىن بىدىلى دا گىزەر نىكات، ھىوى ژىان و گىزەرەن ھىراھىم نىمىنى و ماى ھىمىو كەس دان پىبا نىبى و بىرىرى لىسەر نىدا، لىناو گەل و كۆمەلى مۇسلىمانان دا لى ولاتى نىسىلامدا، ھىمىو كەس ماى خواردىن و نۇشىن و پۇشىن و جى و شىونى ھىوانەوھى ھىبى، پىبىوستە لىسەر كۆمەل و دەولەت چىرىسەر كىردىن و دەست خىستىنى نىو ماھە پىبىوستانە بىو ھىمىو كەس لى رىنگەى سازاندىن و فىرىكىردىن و ناسان كىردىنى كارو كىردەوھى. بىو ھىرىكەس كى بى تىوانا بىت. نىگەر نىو نىگونجا لىبەر نىتوانىن، يان لىبەر نىبىونى كارو كىردەوھى، يان لىبەر بىش نىكىردىن و دىرنەھىنانى بىو نىمى كى پىبىوستە، نىبى نىو پىبىوستى يانەى بىو پىبى بىبىرىرى لى چىند رىنگەبىكى ترىوھە كى دىبىرىرى كىراوھ:

۱- لىلاىن كەس و كارو دەسەلات دارەوھ.

۲- لىلاىن دەسەلات دىرى شىونىن و ناوچىكىبىوھ.

۳- لىلاىن - بىت المال - ھىو لىو بىشە زەكاتەى كى دىبىرىرى كىراوھ بىو ھىزار و بى نىمىو پىك كىوتوھەكانەوھ.

نىبىنجا نىگەر نىمى بىشى نىكىردى و دەولەت نىبىبوو، نىو كاتە نىندىزى پىبىوست بىرىرى دەدات لى مال و سامانى دەسەلات دارو دەولەمەندەكان، بى ھىرىجى نىكاتە دەست دىرىژىرى و سىتەم كىردىن لى مۇلكىبىتى تىبىبىتى، نىبىنجا لىگەل ھىولدان بىو ھىراھىم ھىنانى نىو پىبىوستى يانە نىسىلام ھىول نىدات بى تەمى و نامۇزگىرىرى ھىردىم پىروھىردە بىكات و ھىمىو لىرى

یهکان راست بکاتوه، له باریکی تریشموره توندو تیژیی بهکار شهینتی له کۆکردنمهوری مال و سامان دا که نهبی له ریگهی راست و حاللهوه کۆ بکریتهوه، کهواته بوونی نمو مال و سامانه که به حاللی پیدای بکری و نمو مافانهی لی بدری، نابیتته هوی کینه و حسادت له لایه بی نوایانهوه تا ههولی دزی و داگیر کردنی نمو مال و سامانه بدن.

ئیسلام ههمیشه دل و دهرونی مردومان بهو جوړه پهرومرده نهکات، خو و رهوشتیان پاک و خاوین نهکاتوه، بیرو هوشیان روو نهکاته کارو کردهوه له ریگهیهکی پاک و شرعی یهوه، نهک له ریگهی دزی و دهخلی و داگیر کردن به شیوهیهکی بهد و ناشرعی، نهگهر کارو کردهوهی رهوا و شرعی دهست نهکوت، یان بهشی نهنهکرد، نمو کاته له ریگهیهکی تری شرعی یهوه پهکیان ناخات، وهک دهست نیشانمان بۆ کرد. کهواته نهبی دز بۆچی دزی بکات؟ بیگومان پیوستی نی یه له سایهی ئیسلام دا تا به دزی چارهسهری بکات، بهلکو دزی نهکات لهبر تهماع بازیی و نهیهوی بهو شیوه پیسه مال و سامان بنی بهیهکهوه، نهیهوی سامان کۆبکاتوه له ریگهیهکهوه که گهل داچلهکینتی له ولاتی ئیسلام دا، بی بهشی بکات لهو نارامی و ناسایشهی که ئیسلام پیی نهدا، خاوون ماله پاک و حاللهکان بی بهش بکات لهوهی به بی بیم و به دلنیایی بهویننهوه لهسهر ماله حاللهکهیان، کهواته نمو دزه تاوانبار به جیگهی بهزهیی نامینتی و نهبی بهربهست بکری لهوهی دهست دریزی بکاته سهر بی تاوان و به ناهق و نارموا ماله حاللهکهی بخوات، به بی نهوهی هیچ بیانویهکی بهدهستهوه ببی، ئینجا با بزانی له شرع دا دز کامیه، کهی دهستی دز نهبرری؟ دزی له شرع دا بریتی یه له بردنی مالی کهسینک که به دزی خاوهنهکهیهوه و مالهکهیش له شویننیک دا بیت که شوینی دانان و قایم کردنی نمو ماله بیت، کهواته نهبی نمو دزراوه بهنرخ بیت و توپ دراو نهبیت، زانیانی ئیسلام لهسهر نهوهن که کهمتر نهبی له چارهکه دیناریکی نمو سهردهمه که ئالتوون بووه، نهبی ههنگراو و قایم کراو بیت له شوینی تایبتهی خوی دا و دزهکه لهو شوینه تایبتهی یهدا دهری هینابی، کهواته کهسی که کرابی به نهمیندار بهسهر مالیکهوه نهگهر دزی کرد دهستی نابری ههرچهند نمو دزی یه گوناهیکی گهورهیه، ههروهها خزمهتکاری که رینی هاتوچوی ناو مالی لی نهگیری، چونکه ماله دزراوهکهی لی قایم

نەكراره، كەسى مالىكى خواستى و لە پاش دا دەستى بەسەردا بگرى و نەچىتە ژىر ئەوى لايەتى دەستى نابېرى، بە دزىنى ميوە تا نەخرىتە عەمارو كۆگا دەست نابېرى، ھەروەھا ھەر شتىكى تر كە لە جى و شوئىنى قايم كردنى خوى دا نەبى، نەبى ئەو ماله دزراوە ھىچ ماف و بەشى دزەكەى پىۋەنەبى، كەواتە لەسەردزىنى مالى شەرىكى دەست نابېرى، ھەروەھا لەسەردزىنى - بيت المال - چونكە دزەكە بەشدارە تىباى دا، لەم كاتانەدا كە دەست نابېرى تۆلەكەى برىتى يەلمبەند كردن و جەلدە لىدان و ھەر شتى كە حاكم بە باشى بزانى. ئىنجا بۇ يەكەمجارى دەست بېرىن دەستى راست ئەبېرى لەجمگەكەيدا، ئەگەر لەپاش ئەو دزى دووبارە كەردەو قاقى چەپى ئەبېرى لە قولە قاقى دا بە پىزى بېرىارى ھەموو زانايانى ئىسلام، ئىنجا بۇ جارى سى يەم و چوارەم دووبەرەكى ھەيە و راي زانايان جياوازە وەك لە كىتەبەكاندا باس كراوە باسەرنج بىرىن. ئىمامى حەنەفى دووشتى ترەكەت بەھوى دەست نەبېرىن:

۱- ئەو ماله لە بىنەرەت دا حەلال نەبى بۇ گىشتى و مافى گىشتى پىۋە نەبى، وەك ئاۋ و نىچىر و وىنەيان، دزىنى ئەمانە لە خاۋەنەكانيان نابىتە ھوى دەست بېرىن، لەبەر ئەو بىنانووى ماف و بەشدارى يە.

۲- ئەو ماله شتى نەبى كە زوو خراپ و بى كەلك بىبى، وەك ميوە تەپرو گوشت و نان و گزوكيا و وىنەيان، لەسەردزىنى ئەمانەش دەست نابېرى بەلای ئىمامى حەنەفى يەو. ئىنجا زياد لەمە با دىرژە نەدەين بە باسەكە لەبارەى راي زانايانەو، ھەر كەس ئەيەوى با تەماشاي كىتەبەكان بكات، ئەوى كە گوتمان بەسە بۇ رابەر و بەلگە لەسەرد چاۋپوشى و بەزەبى ئىسلام و سوورى ئىسلام لەسەرد ئەوى كە بە ھەر جۆر بگونجى بەمانە يە بىبى بە دەستەو حەز ئەكەت كە ئەم تۆلە و سزايانە بەكار نەھىنى. لەبەر ئەو يە كە پىغەمبەرمان (ﷺ) ئەفرەموى: ﴿ادروا الحدود بالشبهات﴾ حەدەكان بەرگرى بكن - واتە بەكارىان مەھىنن - بە عوزرو بەمانەكان. واتە بەو عوزرو بەمانانەى كە دەست ئەدەن بىن بە ھوى بەرگرى، وەك ئامازەمان كرد بۇ ھىندىكىان، كەواتە عمرى فاروق - خوا لى رازى بيت - زۆر چاكى فرەموو: حەددو تۆلەكان بەكار نەھىنم بە ھوى عوزرو بەمانەكانەو پىم خوش ترەتە ئەوى بەكارىان بىنم بەگومان و دوو دلى يەو و رابەرىكى بەھىزم نەبى لەسەرى.

خوای پرمردگار فرمانی دا به دست برینی دز - بهو شیوه و مرجانهی که باسمان کردن - نینجا هۆکه یشمان بۆ باس نهکات، نه فرموی: ﴿جَزَاءُ بِمَا كَسَبَا﴾ واته دهستیان بپرن لهبر جهزاو تۆله سهندن لی یان بههوی نهو دزی یه ی که کردیان بهدهستی خویمان، نهوش ﴿نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ﴾ لهبر بهرگری کردن و پهك خستنه لهلایهن خواوه له دوباره کردنهوه و گهرانهوه بۆ سر نهو کردهوه بهده، هرروها مایه ی پهك خستن و ته می خواری یه بۆ مردومانی تریش، ﴿وَاللَّهُ عَزِيزٌ﴾ خوا زال و بهدهسه لاته له هموو کاروبار و بپیاره کانی دا و هیچ کس ناتوانی بهر بهر هکانی و درآیه تی بکات ﴿حَكِيمٌ﴾ لیزان و کار دروسته و هرچی بکات بهرزه وهندی و کار دروستی تیا یه، بهراستی هرکه سینک چاوی دلی کویر نه بی و سمه سای لی نه برابی نه زانی که نه م دست برینه زۆر به جی یه و سهرو بهره له گهل کردهوی دزه که دا، نهو دزه بهده که له نیسلام دا چاره سهری هموو پیویستی و ناچاری یه کی نه کری، به نه ندازی که بهس بی هوی ژبانی بۆ پیک نه هیتری، دهستی بهره لا نه کری و یارمه تی نه دری که له ریگه یه کی شرعی و جه لاله وه به ناره زوی خوی مال و سامان پیکه وه بنی، نهو دزه بهده بهوه واز ناهینی، به ناهق و نارپهوا نیازی مالی مردومان نهکات و نهیهوی لهو ریگه بهدهوه سامان زۆر و فراوان بکات، دلی مردومان دانه چله کینی و بی نارامیان نهکات، زۆر جار دهسته پاچه یان نهکات و بهش براو لهو ماله ی که به رهنجی شان پیک یه وه ناوه!! بهراستی زۆر ناشکرایه که به جی یه نهو دهسته تاوانبار له کار بخری و نیت مردومان بهو جوړه لی نهکات، هیندی له نهفامان بهزه یی یان دیته وه بهو دزه تاوانباره دا و نه لین تۆله که ی سهخته. بهلام بهزه یی یان نایه ته وه به مردومی دزی لی کراوی ستم لی کراو. بهراستی زۆر جیگه ی سهرسورمانه بهزه یی هاتنه وه به ستمکار و تاوانباردا، بهزه یی نه هاتنه وه به تاوان و ستم لی کراوان!!! نهفام بهزه یی نایه ته وه به گهل و کۆمهل دا که بهرگری نه کردنی دزی مایه ی تیک چون و بی نارامی یانه، بهلام بهزه یی یان

دیتهوه به دزی بهد کرداردا!! نازانی خوی کار دروست له دانانی شو تۆلهدا میهره بانى به کار هیناوه له گهل ئهوانه ی که ئه یانهوی و نیازی شو کردهوه به دهیان ههیه، بو ئهوه ی خویان بهرگری بکن و دوو چاری شو کردهوه پیسه نهبن که دژی مرؤفایه تی یه، هرچۆنی میهره بانیشه له گهل گهل و کۆمه ل که به ئارامه وه له مائی خویان دا دانیشن و غه می دزینی ماله که ی خویان نه خۆن، ئینجا شو نه فامانه نازانن که شو نه خوشی یه به ده - دزی - پیویسته چاره سهر کردن و نه هیشتنی له ناو گهل و کۆمه ل دا، چاره سهریشی ته نها بهو تۆله سهخته یه - واته له گهل شو مهرج و شهرتانه ی که باس کران - وه که دهر کهوت به بهراورد کردن له ژیان دا، ئه وه تا له پاش هاتنه خواره وه ی به برینی چهند ده ستیک تاوانی دزی له ریشه هیئرا، له ماوه ی ژیانی پیغه مبه ر (ﷺ) و هر چوار خه لیفه که دا ژماره ی ده ست برین له شش تی نه په رین، له پاش ئه وه یش له هر شوین و ناوچه یه که له ولاتی نیسلام داتا ناوی ده ست برین ما دزی نه ما مه گهر زۆر به ده گهن، ته نانته له م چهرخ و سه ده مه یش دا له ولاتی (سعودیه) دزی نه ماوه له ناو دانیش توانی شو ولاته دا، هر دزی یه که رو ئه دا - به تایبه تی له کاتی حه ج دا - ئه دۆزیته وه و دهر نه که وی که له لایه ن دانیش توانه وه نی یه، به لکو له لایه ن ئه وانه وه یه که له دهره وه ی ولاته وه هاتوون، به لام له هر ناوچه یه که دا که باس و ناوی ده ست برینی تیا نه ما، شو ناوچه یه پر بوو له دزی و جه رده یی، به لی به راستی هر خوا عزیز و حه کیمه و نه زانی دهرمانی هر دهردی چی یه.

یاسا و قانونه ده ست کرده کان تۆله ی دزی یان کرد به بهند کردن، شو تۆله یه وه کشتیکی ئاشکرایه که چاره سهر نه بوو، مهروه ما ئاشکرایه که له چهند باریکه وه زیانی هه یه:

۱- په ک خستن و وه ستانی دزه کان له که سب و کار، له گهل گرته نه گهردی ئهرکی به خیو

کردن و ژیانیان، که ئه وه ش به زیانی خویان و گشتی ته واو ئه بی.

۲- دوورخستنه وه یان له مال و مندال و کهس و کار که ئه وه ش وه ک سزایه کی دهروونی یه

بو ههر دوولا، له هه مان کات دا زۆر لهو دزانه خاوه نی ژن و مندالی وردن، که واته ئه بی

ئه وانه به ره لا بین و له وان دوو چاری گه لی شتی خراب بین.

۳- زور لهو دزانه - وەك به ناشكرا ببنراوه - دووچاری كردهوهی بهد و بهد خوویی و بی نامووسی نهبن.

۴- رادین و رام نهبن لهسەر تهمهلی و تهوهزهلی و كهلكی كۆمهلایهتی یان پیوه نامینی. بهلی هەر خویاهه عزیز و حکیم، هەرکەس ژیر بی هەرگیز سهڕناکاتهوه له هیچ کارو بریارنکی خوا، مهبهست لهم لیکۆلینهوه روون کردنهوهی بهرزی و پاکي کارو بریارهکهی خویاهه بو نهو نهفامانه، بهلکو بههوی نهوهوه ژیر ببن و برپا ببنن و دووچاری بهد بهختی روژی دوایی نهبن، خوا پهنامان بدات. ئینجا به گوێرهی راو مهزههیی ئیمامی مالیک و شافعیی یهکان مەرجی برین هاته جی نهبی دهستی دزهکه برپی و رزگار بوونی نی یه، بهلای ئیمامی مالیکهوه نهبی نهوهی دزیویهتی بیداتهوه به خاوهنی نهگەر مابی، نهگەر نه مابی نهبی بیبژیری، نهگەر دزهکه دهوله مند بی، بهلای شافعی یهوه نهگەر ههژاریش بی هەر نهو مالهی لهسهره، بهلام بهلای (ئیمامی حهنهفی و ئیمامی نهحمەد و ثوری و ئیسحاق) هوه یهکی لهو دوو شتهی لهسهره: برین، یا بژاردن. ههردووی لهسهر کۆناکریتهوه، ههراکام لهم دوو کۆمهله بهلگه و رابهری خویان ههیه، بهلام بهراستی بهلگهی مالیک و شافعی له دل دا بههیز تره، خوا خوی باش نهزانی. ئینجا بهگوێرهی باوی خوی قاپی تۆبه و گهڕانهوهی لهسهر پشته بو ههراکەسیک که مهیلی بیی، بهلام تهنا پهشیمانی و گهڕانهوه بهس نی یه، بهلکو نهبی خوی چاک بکات له باتی خراپهکاری یهکهی، چونکه نهگەر له پاش نهو تاوان و خراپهیه و پهشیمان بوونهوه، نهکهوێته بزوتنهوه و بهره و چاکه نهپوا و به بۆشی و دهست خالیتی بمینیتهوه، نهگهڕیتهوه بو تاوان و خراپه، بهلام که خهريک بوو به چاکهوه دهستی نهگیری و ناگهڕیتهوه.

فَن تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ
 اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

نه فرمودی: ﴿فَن تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ﴾ اینجا هر که س له دزه کان توبه ی کرد و گه رایه وه
 بولای خوا له پاش تاوانه که ی - واته دزی یه که ی - توبه ی کرد و په شیمان بوویه وه بریاری
 دا له سر نه گه پانه وه بو سر نهو تاوانه: ﴿وَأَصْلَحَ﴾ کاروباری خوی چاک کرد به رازی کردنی
 خاوهن هه که که، یان به کرده وه ی چاک له باتی نهو تاوان و خراپه که کردی به م رهنه
 دامه زراو و بهره وام بی له سر توبه و گه پانه وه که ی ﴿فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ﴾ بیگومان خوا
 توبه و گه پانه وه که ی لی ورنه گری ﴿إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ چونکه به راستی خوا زور لی بورده ی
 میهره بانه، هیندی له زانایانی پاش هاوه له کان له سر نهون که بهو توبه و گه پانه وه ده ست
 برینه که ی له سر نامینتی، (نیمامی شافیعی) ش له سر نهو رایه یه له وته یه کی دا، به لام
 کومهل و جه ماوه له سر نهون که له سهری لا ناچی و هر نه بی ده ستی بری.

له پاش باسی نهو تاوان و توله و لی بورده، اینجا یاسا و بریایه کی گشتی نه هینتی به
 دویان دا که توله و پاداشت له سر نهوه راگیره له هردوو جیهان دا، نه فرمودی: ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ
 اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ نایا نه ترانیوه که هر بو خویا خاوه نیتی و پادشایه تی
 ناسمانه کان و زهوی ﴿يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ سزای هر که سیك نه دا که خوا خوی
 مه یلی بی، نه بوردی له هر که سینکیش که مه یلی بی، هر چند لی بوردن و میهره بانی خوا
 له پیشه، به لام لی ره دا شوینی هر شه یه، که واته پیش خستنی سزادان ریک و پیک تره،
 هه موو وته یه کی قورنان نه بی له جی و شوینی خوی دا بی و ده ست نادا بو گوپان، ﴿وَاللَّهُ عَلَى
 كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ خوا به سر هه موو شتیك دا توانا و ده سه لات داره، که واته نهو خاوه نیتی
 و پادشایه تی یه سر چاوه یه بو هه موو شتی، سر چاوه یه بو دروست کردن و به دی هینانی

ئەم ئاسمان و زەوى يە، ھەر ئەويش سەرچاۋە يە بۇ دانان و بېرىار دانى ئەم ياسا و شەرىعەتە لە جىھان دا و تۆلە و پاداشت لە رۆژى دوايى دا، بە ھىچ كلۆجى جىا كردنەو و دابەش كردن نابى، ئەبى ھەموو شتى بگەرپتەو بۆلای ئەو تاقانە دەسەلاتە، ئەبى ھەر لەو بىناسرى و تايبەتى بگرى ھەر بەو تەنيا دەسەلاتەو.

ئىنجا لىرە بە دواوہ تا ئايەتى (۵۰) باسى گرنگ ترين مەسەلە ئەكات لە ئايىن دا كە، ئەو مەسەلەى كە قورئان لە چەند شوين دا ئەيھىتى، بە چەند شىۋەو لە چەند بارو روويەكەوہ ئەيەوى دايمەزىنى و بىچەسپىنى لە دل و دەروون دا، مەسەلەى حاكىمىتى و حوكمپرانى و دانانى بەرنامە و ياسا، قورئان ئەيەوى بە روونى رايگەيەنى و بىچەسپىنى لە ولات دا كە حاكىمىتى و حوكمپرانى و دانانى ياسا و شەرىعەت تايبەتى يە بە خواوہ و نابى ھىچ كەسىك و ھىچ كۆمەلىكى تيا بەشدار بگرى، بەشدار كردنى ھەر كەسىكى تر لەوہ دا دژو پىچەوانەى بپوا ھىنانە بە تاك و تەنيايى خواو بە ھىچ كلۆجىك ئەو دوو شتە كۆنابنەوہ، وەك بۇمان دەرئەكەوى بە روونى و بە بى پىچ و پەنا لەناو بەناوى ئەم ئايەتانە دا.

ھەر كەسىك لاي و ابى بپواى ھەيە بە خواو لاق ئەوہ لى بدا نابى ھىچ گومان و دوو دلى يەكى بىي لەم مەسەلە يە دا، چونكە:

۱- بپوا بە خوا بىرىتى يە لە رەزامەندى دل و مل كەچى دل بۇ ھەموو فەرمان و

شەرىعەتەكەى، دەى ھەر كەسىك فەرمان و شەرىعەتەكەى ئەو لایا و لە جىگەى ئەو دا

ياسا و بەرنامە و شەرىعەتى تر دابىنى، چۆن ئەو كەسە بپواى ھەيە بە خوا؟!؟

۲- ھەر كەس بپواى بىي بە خوا ئەبى بپواى و ابى كە شەرىعەت و ياساى خوا دوورە لە

ھەموو ھەلە و ناپىكى و نەگونجاوى يەك، چاكتر و شىاوترە، ھەر كەس وا نەزانى ئەبى

لاى و ابى كە خوا - پاكى و بىگەردى بۇ ئەو - نەزان و لى نەزانە و كاردروست نى يە،

دەى ئايا چ تاوان و ستەم و بى بپواى يە لەوہ خراپتر و گەورەترە؟!؟

يَتَأْتِيهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزَنُكَ الَّذِينَ يُسْكِرُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ
وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَّعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّعُونَ لِقَوْمٍ
ءَاخِرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ بِحَرْفٍ مِنَ الْكَلِمِ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ وَإِنْ
لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً

هك له چهند شوین دا باس کرا و نایه ته کان دهست نیشانمان بو نه کهن، جووله که کانی
مه دینه و ناپاکه کانیس له په نای نه وان و به هاندانی نه وان، به هیچ جور کوتایی یان نه مینا
و روژی له روزان نه وهستان له هر پیلان و پروپاگنده یه که له دهستیان هات به دژی
نیسلام و موسلمانان، بیگومان نهو کردهه پیسانه هوی نازاری دل و غم و په ژاره بوون بو
پیغه مبر (ﷺ) جا له بهر نه وه خوی میهره بان زور جار نایه تی نه نارد بو دلنه وایی و دلخوش
کردنی، یه کی لهو نایه تانه نه میه که لیړه دا نه فرموی: ﴿يَتَأْتِيهَا الرَّسُولُ﴾ نهی فروستاده و
نیسراو ﴿لَا يَحْزَنُكَ الَّذِينَ يُسْكِرُونَ فِي الْكُفْرِ﴾ با غه مبارت نه کهن نه وان هی که چه سپانی
نه کهن له بی بروایی دا، بی بروایی به توو به نایینه که ت، واته به وه غه مبار مه به و گویت
نهی له وهی نه وان به چه سپان یو به خوشی دلوه په لاماری بی بروایی نه دن و نه یگر نه
که ردن، نه وان هس که ﴿مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ﴾ له وان هس به دم نه لین: برومان هیناوه
﴿وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْ﴾ له کاتیک دا دلنه کانیان بروای نه میناوه - واته ناپاکه کان - ﴿مِنَ الَّذِينَ
هَادُوا﴾ له وان هی که جووله کهن و خویان به یه هودی داناوه. ﴿سَمَّعُونَ لِلْكَذِبِ﴾ نه وان
زوریسهرو و هرگرن بوردو، بیسهرو و هرگری نه و درویانهن که نه بیبیستن له سهروک و زانا کانیان،
دهریاره ی نایینی خوا و گوړاندنی نامه ی خوا و تانه و رهخنه گرتن له پیغه مبرمان (ﷺ) یان
زور بیسهرن له تو - نهی پیغه مبر - بو نه وهی دروت به ده مه وه بکن و نه وهی که لیت
نه بیسن گوړان و زیاد و که می تیا به کار بیتن، ﴿سَمَّعُونَ لِقَوْمٍ ءَاخِرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ﴾ زور
بیسهرن له تو له بهر دهسته یه کی تر که نه هاتوون بولای تو و ناماده ی کوړ و کومه لی تو

نه‌بوون، واته زۆر به گرنگی هه‌وال له تۆ وهرنه‌گرن و ئه‌یبه‌ن بۆ ئه‌وانه و جاسووسن به‌سه‌ر
 تۆوه. ئه‌یجا سیفەت و نیشانه‌یه‌کی تریان باس نه‌کات، ئه‌فه‌رموی: ﴿مَحْرُوفُونَ الْكِبَرِ مِنْ بَعْدِ
 مَوَاضِعِهِ﴾ و ته‌کانی نامه‌ی خوا نه‌گۆڤن و لای نه‌ده‌ن، له پاش ئه‌وه‌ی خوا له شوینه‌کانی
 خۆیان دا دایناون، واته ئه‌وه‌ی فه‌رز و پێویستی کردووه، ئه‌وه‌ی جه‌لالی کردووه، ئه‌وه‌ی
 جه‌رام و قه‌ده‌غه‌یه جه‌رام و قه‌ده‌غه‌ی کردووه، ئه‌وانه درۆ به‌ده‌م نامه‌ی خواوه نه‌که‌ن و به
 ئاره‌زووی خۆیان ده‌ستکاری نامه‌ی خوا نه‌که‌ن. چه‌ند ریه‌ویه‌تیک هاتووه له‌باره‌ی هۆی هاتنه
 خواره‌وه‌ی ئه‌م ئایه‌تانه‌وه، وه‌ک به درێژی خوا لێ خۆش بوو (ئالوسی) له ته‌فسیره‌که‌ی دا
 هێناونی، که کورته و پالفته‌که‌یان ئه‌مه‌یه ده‌سته‌یه‌ک له جووله‌که تاوانیکیان کردبوو: زینا،
 یان دزی، یان کوشتن. که له ته‌ورات دا جه‌د و تۆله‌یان بۆ دیاری کرابوو، به‌لام ئه‌وان له
 یه‌که‌مجاره‌وه بریاریان دا که ئه‌و جه‌د و تۆله‌یانه له گه‌وره و پیاو ما‌قوول نه‌سینن، به‌لکو
 هه‌ر له هه‌زار و ژێر ده‌سته‌کان دا به‌کاریان بینن، ئه‌یجا ده‌ستکاری تریان تیا کرد و تۆله و
 جه‌ده‌کانیان گۆڤی به شتی سووک، وه‌ک له‌ناو موسه‌لمانانیش دا زۆر له زانایانی به‌ناو
 موسه‌لمان به چه‌ند ته‌ئویل و پینه و په‌رۆ بریاره‌کانی ئیسه‌لمیان گۆڤی، تا گه‌یشته ئه‌و
 راده‌یه به ته‌واوی حوکمی خوا لایه‌را و حوکم و بریاری بیگانه‌کان له شوینه‌یان دا دانرا و
 چه‌سپینرا، ئه‌یجا کاتی که پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) کوچی کرد بۆ مه‌دینه حوکم و ده‌وله‌تی ئیسه‌لام
 دامه‌رزا، ئه‌و جووله‌کانه به پیلان نارده‌یانه خزمه‌ت پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) بۆ په‌رسیار له‌باره‌ی تۆله و
 جه‌دی یه‌کی له‌و تاوانانه‌ی که له ده‌ستیان قه‌وما، بریاریان دا که نه‌گه‌ر به پێی ئه‌وه نه‌بوو
 وه‌ری نه‌گرن، وه‌ک ئاماژه نه‌کات بۆ ئه‌وه که ئه‌فه‌رموی: ﴿يَقُولُونَ إِنَّ أُوتِيئَةَ هَذَا قَحْدُوهُ﴾ نه‌گه‌ر
 ئه‌مه‌تان پێ گوترا و راگه‌یه‌نرا - واته ئه‌وه‌ی که ده‌ست هه‌لبه‌ستی خۆیان و به پێی
 ئاره‌زووی خۆیانه - نه‌وا وه‌ری گرن و به پێی ئه‌وه ره‌فتار بکه‌ن، ﴿وَإِنْ لَمْ تَنْتَوُوهُ قَاحْذَرُوا﴾
 نه‌گه‌ر ئه‌مه‌تان پێ نه‌گوترا، به‌لکو شتیکی تر بوو نه‌وا خۆتان بپاریزن له وه‌رگرتن و ره‌فتار
 پێ کردنی!! ئه‌و جووله‌کانه گه‌یشتنه ئه‌و راده‌یه له‌لاری و بێ شه‌رمی و سه‌رکێشی دا،
 له‌گه‌ل خوا و ئایینی خوا و پێغه‌مبه‌ری خوا دا (ﷺ)، ئه‌مه وینه و شیوه‌ی ته‌واوی ئه‌و

نامه دارانه بوو کاتی که دور کو تنهوه و دلیان رهق بوو و گهرمی بیرو باوره که یان
 ساردبوویهوه و رووناکي نایینه که یان کوژایهوه، نه یانویست و نامانجیان شه بوو به هر
 فیل و تله که یه درچن له نایینه که یان و به پی ی نارمزوی نفسیان بجوولینهوه و نایینه
 راسته که یان لار بکنهوه به لای نارمزوی ناراست و نارپه وای خوین دا، دهی نایا لهم
 نوممه ته ییش دا وینهی نهوانه نه بووه و نی یه؟ نایا نه بووه و نی یه زانایانی به ناو موسلمان:
 که به دم نه لین موسلمانین و به لام دلیان بی به شه له برپوا، که به هه می شه یی هه ولیان داوه و
 ههول نه دن بو لادان و خو دزینهوه له مبهستی نایینی خواو روو کوش و پوشاکی نایینی
 نه کن به بهر نهو لادنه دا، شیوه یه کی نایینی نه هینن به سهر خوین دا بو نهوه ی پیلان و
 تله که یان لی وهرگیری! به لام کاتی که باری راست هاته پیشهوه خوینانی لی نه پارینن، ریک
 و پیک به وینهی نهو نامه دارانه! به راستی وه که نه نایه ته دهر باره ی نه مانه ی نیستا هاتبیته
 خواره وه، رهنگه له بهر نه مه خوی پهرو مردگار داستان و سهرگوزه شته ی نهو نیسرائیلی یانه
 بهم دریزی یه باس نه کات، تا هه موو چینه کانی موسلمان بترسینی لهو کرده وه به دانه ی
 نهوان، نهوانه ی که ژیرو تیگه یشتوون په ندو ناموزگاری وهرگرن و وریای خوین بن، بو
 نهوه ی له ریگی خوا نه ترازین به وینهی نهوان، نهوانه به کرده وه ی خراپی خوین، خوین
 شایسته ی سزاو خه شمی خوا کرد، شایسته ی نهوه بوون که خوا نیراده و مهیلی سزایان
 بکات، ههر که سیش وای لی هات هیچ کهس چاره سهری دهردی ناکات، وه کو نه فرموی: ﴿وَمَنْ
 يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ﴾ ههر که سینک خوامه یلی سزادانی بکات، وه (حسن و قتاده) نه فرمون. یان
 له ناو بردنی، وه (سدی و ضحاک) نه فرمون، یان ریسوا کردن و نابروو بردنی، وه (زجاج)
 نه فرموی. یان گومرایی و بی بروایی، وه هیندی تر نه فرمون. ههر کهس خوا مهیلی نهوه ی
 بکات ﴿فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا﴾ ههر گیز تو خاوه نی هیچ شتیک نابی بو ی له لایه ن
 خاوه، واته ههر گیز ناتوانی بهرگری هیچ شتیک لی بکه ییت که خوا بیهوی به سهری بینی.

أَوْلِيَّتِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ فِي الدُّنْيَا حِزْبٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾ سَمَّوَتْ لِلْكَذِبِ أَكْثَلُونَ لِلشَّحْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ
أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَكَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾

ئەوانە دایان پەیس بوو بە ناپاکی و بی بڕوایی و گومرایی، خۆیان ئەو پەیس یەیان
هەلبژاردووە بۆ خۆیان، لەبەر ئەوە خۆیان ئەفەرموی: ﴿أَوْلِيَّتِكَ الَّذِينَ﴾ ئەوانە کە سانیکن
﴿لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ﴾ کە خوا نە یویست دڵەکانیان پاک و خاویزێن بکاتەو، لەبەر ئەوە
دووچار بوون لە هەردوو جیهان دا، وەکو ئەفەرموی: ﴿لَهُمْ فِي الدُّنْيَا حِزْبٌ﴾ بۆیان هەیه لە
جیهان دا ریسوایی و بی نابڕوویی یەکی گەورە، ناپاکەکان بە دەرکەوتنی ناپاکی یەکەیان و
سەرکەوتن و هیزی موسلمانان، جوولەکەکانیش بە دەرکەوتنی درۆ و دەست
هەلبەستەکیان بە دەم خواوە، بە دەرکردن و ئاوارە کردنی (بنی نضیر) و لە پاش کوشتن و
بەدیل کردنی (بنی قریظە)، ئەو زەبوونی و ریسوایی یە هەر مایەو لە نەرە و چینهکانی پاش
یەکم چین کە ئەم نایەتەیان تیا هاتە خوارەو ﴿وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ بۆیان هەیه
لە رۆژی دواییش دا سزایەکی زۆر گەورە کە هەمیشەیی یە لە ناگری دۆزەخ و ئەوەی بۆیان
نامادە کراوە، خوا پەنامان بدات لە خەشم و سزای خۆی، کەواتە با پێغەمبەری ئازیز (ﷺ)
غەمبار نەبی بە چەسپانی کردنی ئەوانە و سۆز و پەروەشیا بۆ بی بڕوایی و بەدکرداری، با
هیچ گۆی نەبی لی یان، هەروەها با رابەراتی ئەم نایینە پێرۆزە هەر خەریکی هەول و
تیکۆشانی خۆیان بن و غەمبار نەبن و گۆی یان نەبی لەوانە ی کە بە دەستی خۆیان خۆیان
دووچاری بەدبەختی و سزای هەردوو جیهان ئەکەن و خۆیان بەش بپراو ئەکەن لە
بەختەومری و نازو ریزی بەهەشت. ئینجا هەمیتەر ئەپرا لەسەر ئەو ناپاک و جوولەکانە، بە
دەرخستنی بەدخوویی و بەد کرداری تریان، پێش ئەوەی روونی بکاتەو بۆ پێغەمبەر (ﷺ)
کە چۆن رەفتاریان لەگەڵ بکات کاتی کە بێن بۆ دادگاکی و داوای بپاری لی بکەن.
ئەفەرموی: ﴿سَمَّوَتْ لِلْكَذِبِ﴾ ئەوانە زۆر بیسەری درۆن و بە خۆشی و باشی وەرن ئەگرن

بهو جوړه‌ی که له پېښه‌وه وتمان، نهم سیفته به‌ده‌ی دووباره کرده‌وه بویان تا نیشان بدات
 که نه‌وه بووه به سیفته‌تیک‌ی دام‌زراو تیا‌یان دا و تیکه‌لی سروشتیان بووه، یان مه‌به‌ست
 به‌میان حاکمه‌کانیان، وه‌ک له فرموده‌ی (حسن) هوه وهرنه‌گیری که مه‌ردوم نه‌چوون بولای
 یان به به‌رتیل درویان لی وهرنه‌گرتن و بریاری ناهه‌قیان بۆ نه‌دان، یان مه‌به‌ست
 هه‌ژاره‌کانیان که به پاره درۆ و ده‌له‌سه‌ی ده‌وله‌مهنده‌کانیان نه‌بیست و وهرنه‌گرت، له‌سه‌ر
 هر بار لی‌ره‌دا نهم سیفته به‌ده‌ی تریشی بۆ باس کردن، ﴿اَكْثَلُونَ لِلْشَّحْتِ﴾ زور بخوری
 حرامن، نه‌وه حرامه‌ی که وهرگرتن و خواردن‌ی عاره و سووکی و ریسوایی تیا‌یه وه‌ک
 وهرنه‌گیری له فرموده‌ی (عمرو عثمان و علی و نبین و عباس و نه‌بو هوره‌یره و مجاهد) هوه
 - خویان لی رازی بی‌ت - که یه‌که‌م و سه‌رده‌سته‌که‌یان سوود و به‌رتیل و کپرنی فتوای
 ناهه‌قه که زور بوو به‌ باو له‌ناو نیسرا‌ئیلی یه‌کان دا، یان هر مه‌به‌ست به‌رتیله
 وه‌ک (حسن) نه‌فرموی. یان مه‌به‌ست نه‌وه کپرن و پاره‌یه که هه‌ژاره‌کان وهریان نه‌گرت له
 ده‌وله‌مهنده‌کان له‌سه‌ر نه‌وه درۆ و ده‌له‌سانه‌ی که لی یان وهرنه‌گرتن، وه‌ک هیندیک له‌سه‌ر
 نه‌من، به هرکام نه‌گونجی، به‌لام دل بۆ یه‌که‌م باشر نه‌پروا بیجگه له‌وه‌ی که فرموده‌ی نه‌وه
 باوه‌ر پی کراوانه‌ی له‌سه‌ره که باس کران.

له‌پاش نه‌وه‌ی که هیندی له حال و باری نه‌وه جووله‌کانه‌ی باس کرد، نینجا نه‌فرموی:
 ﴿فَإِنْ جَاءُوكَ﴾ نه‌گه‌ر نه‌وانه هاتن بولات و دادیان هی‌نا بولای تو بۆ برینه‌وه‌ی نازاوه‌ی ناو
 خویان و بریار ده‌رکردن بویان ﴿فَأَحْكَمَ بَيْنَهُمْ﴾ بریار ده‌ریکه له به‌ینیان دا، ﴿أَوْ أَعْرَضَ عَنْهُمْ﴾
 یان ازیان لی بی‌نه و گوی یان مه‌ده‌ری، اته مه‌یلی خوته هرکام له‌م دووباره نه‌که‌یت،
 ﴿وَإِنْ تَعْرَضَ عَنْهُمْ فَكَذَّبْتَ وَيَضْرُوكَ شَيْئًا﴾ نه‌گه‌ر ازیان لی بی‌نی و گوی یان نه‌ده‌یتی، هرگیز
 نه‌وان زیانی هیچ شتیکت پی ناگه‌یه‌نن، اته هرچهنده نه‌وه گوی پی نه‌دانه له‌وانه‌یه
 دوژمنایه‌تی و کینه به‌ری لی په‌یدا ببی، به‌لام هیچ باکت نه‌بی له‌وه، چونکه خوا تو
 نه‌پاریزی و نه‌وانه ناتوانن زیانت پی بگه‌یه‌نن ﴿وَإِنْ حَكَمْتَ فَأَحْكَمَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ﴾ نه‌گه‌ر
 حوکم و بریارت هه‌ل‌ب‌زارد و ویستت نه‌وه بکه‌یت، نه‌وه کاته حوکم و بریار بده له نیوانیان دا
 بهو داد و داد‌په‌روه‌ی یه‌ی که فرمانت پی دراوه، اته به قورئان و به پی‌ی شریعه‌تی

ئىسلام بىر يار بده له نىوانيان دا و هيچ گونىت نەبى له لارى و ناله بارىى ئەوان ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُقْسِطِينَ﴾ چونكه بەپراستى خوا دادگەرانى خوش ئەوى.

شتىكى ناشكرايه كه ئەم ئايەتە كارەكەى خستە دەست و مەيلى پىنغەمبەر (ﷺ) و بە
مەيلى خۆى ھەركام لەو دووبارە ھەلبىژىرى، بەلام له ئايەتى داھاتودا پىويستى ئەكات
لەسەرى ھوكم و بىر يار دان بە پىى ئەوھى خوا بۆى ناردووه، جا لەبەر ئەوھ وەك (جصاص)
ئەفەرموى له كىتەبى (الأحكام) دا: زانايان دووبەرەكەين، دەستەيك لەسەر ئەوھن كه ئەم ئايەتە
سەرپرايوه بە ئايەتى داھاتوو، زۆر بەى زانايانى پىشوووى ئوممەت لەسەر ئەمەن، وەك
رەيوايەتەش كراوه لە (ئەبىن و عەباس) ھوھ - خوايان لى رازى بىت - . بىنگومان ئەوانە له
خۆپاىى ئەوھ نەفەرمون و ئەبى بەلگەى تەواويان بەدەستەوھەبى، ھىندى ئەفەرمون: ئەم
ئايەتى ئىرە بۆ ئەوانەيكە كه پەيمان و زىمەميان لەگەل نەكرابى، ئايەتى داھاتوو بۆ ئەوانەيكە
كه ئەو پەيمانەيان لەگەل كرابى كه پى يان ئەوترى: (اهل الذمة)، ھىندىكى تر ئەفەرمون. ئەم
ئايەتى ئىرە گشتى يە و ئايەتى داھاتوو تايبەتى يە بەوانەوھ كه (جزية) يان لى ئەسىنرى.
بەھەر حال دژايەتى نى يە لەنىوان ئەم ئايەتە و ئايەتى داھاتودا، ھەر وھە لەسەر ھەموو
بارى ھوكم و بىر يارى ئىسلام كه بەدى بەسەريان دا و ناچار بكرىن لەسەرى بۆ شتىكە كه
ھوكم و بىر يارەكەى له شەرىعەتەكەى خۆى دا ھاتىبى وەك تۆلە و ھەددى زىنا و دزى و
سوود خواردن، بۆ شتىكە كه پەيوھەندى بە رزىم و ياساى گشتى يەوھە بىى، وەك ئاژاوھە نانەوھە
و خراپەكارىى له ولات دا، نەك بۆ شتىكە كه تايبەتى بىت بە خۆيانەوھە و لەناو خۆيان دا
بەكارى بىنن وەك خواردنى گوشتى بەراز و ئارەق و ھەر شتىكى ترى تايبەتى بە خۆيانەوھە
لەناو خۆيان دا بەكارى بىنن.

ئەو جوولەكانە ھىندى مەسەلەيان ئەھىنا بۆلاى پىنغەمبەر (ﷺ) بۆ ئەوھى بىر يارى لەسەر
دەركات، يەكى لەوانە مەسەلەى پىاو و ئافرەتەك بوو كه زىنايان كردبوو، وەك (ئىمامى
بوخارى و موسلىم) ئەھىنن لە (ئىمامى مالەك) ھوھ و ئەویش لە (ئەبىن و عومەر) ھوھ ئەھىننى
- خوا له ھەموويان رازى بىى، كه ئەفەرموى: جوولەكەكان ھاتن و پەرسىاريان كرد كه پىاو و
ئافرەتەكەيان زىنايان كردووه، پىنغەمبەرىش (ﷺ) فەرموى: ئايا له تەورات دا بىر يارى رەجم
كردن ھەيە؟ ئەوانىش وتیان نەخىرنى يە و بەلكو ئىمە زىنا كەرەكان بىى ئابروو ئەكەين و

جەلەدیان لی ئەدەین و دارکاری یان ئەکەین، (عبدالله ی کوپی سەلام) یش فەرموی: درۆ ئەکەن لە تەورات دا رەجم و بەردە باران هەیه، ئینجا تەوراتیان هینا و کردیانەوه، یەکیکیان دەست ئەخاتە سەر ئایەتی رەجم و پیش و پاشەکی ئەخوینیتەوه، ئینجا عبدالله ئەفەرموی: دەستت بەرز بکەرەوه و لایبە، ئەویش دەست بەرز ئەکاتەوه و ئەزانن ئایەتی رەجمی تیاپە، ئینجا ئەلین: ئەی محمد راست ئەکات ئایەتی رەجمی تێدایە! ئەمیش فەرمان ئەدا و رەجم ئەکرین.

یەکیکی تر لەو مەسەلانە ئەمەیه کە (ئیمامی ئەحمەد) ئەیهینتی لە (ئیبین و عباس) هوه - خوالی یان رازی بیئت - ئەفەرموی: خیللی (بنی نضیر) زال و بەدەسەلات بوون بەسەر (بنی قریظە) دا لە پیش نیسلام دا، بریاریان دا و رازی بوون بەوه کە هەرکەسێک لە (بنی قریظە) یەکیکی (بنی نضیر) بکوژی خوینەکە ی پەنجا بیئت، هەرکەسێکی (بنی نضیر) کەسێکی (بنی قریظە) بکوژی خوینەکە ی سەد بیئت، واتە خوینتی (بنی قریظە) نیوهی خوینتی (بنی نضیر) بیئت، لەسەر ئەو بار و بریارە مانەوه هەتا پیغەمبەر (ﷺ) هاتە مەدینە، ئینجا (بنی قریظە) ئەلین: چۆن دوو خیل کە لە یەک تیرە و ئەژاد بن، لەسەر یەک ئایین بن و لە ولایتیک دا بن، خوینی هیندیکیان نیوهی خوینتی ئەوهی ترە؟ ئیمە تا ئیستا کە وامان کردووه و بەوه رازی بووین لە ترسا بووه و ئیوه ستهمتان لی کردووین، ئیستا کە محمد هاتووه بەو جۆرە ناکەین! بەهۆی ئەوهوه خەریک ئەین بکەونه جەنگ لە پاش دا بریار ئەدەن کە پیغەمبەر (ﷺ) بکەن بە حەکەم لە نیوان خویان دا، ئینجا (بنی نضیر) بیر ئەکەنەوه و ئەزانن کە قەسەکە راستە و هەرگیز پیغەمبەر (ﷺ) رازی نابێ بە بریاری وا، لەبەر ئەوه چەند کەسێک لە ناپاکەکان ئەنیرن تا بزائن راو بریاری پیغەمبەر (ﷺ) چۆنە؟ ئەگەر بە پێی دلی ئەمان بوو ئەوا رازین بەوهی بیکەن بە حەکەم، ئەگەر وا نەبوو ئەیکەن بە حەکەم. ئینجا کە هاتن خوا پیغەمبەری (ﷺ) ناگادار کرد بە کارو نیازەکە ی ئەوان و ئەم ئایەتە ی ناردە خواریهوه، ئەوانە بەدوای حەقیانەت و راستی دا ئەئەگەر، بەلکو ئەوان لایان دا بوو لە تەورات کە بریویان پێی بوو و بە نامە ی خویان ئەزانن، لەبەر ئەوه حوکم و بریارەکە ی سەخت و قورس بوو، ئەیانویست حوکم و بریارێکی سووک تریان دەست بکەوی لای پیغەمبەر (ﷺ) جا ئەوا خوا بە شیوهی سەرسۆر هینان و بیزاری دەربرین لەو هەلوێستە نارەوایانە،

وَكَيْفَ يُحْكِمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ
 بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يُحْكَمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ آسَلُوا

ئەفرموی بە پینغەمبەر (ﷺ) ﴿وَكَيْفَ يُحْكِمُونَكَ﴾ ئایا ئەوانە چۆن تۆ ئەكەن بە حەكەم
 ﴿وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَةُ﴾ لەكاتێك دا كە تەوراتیان لایە ﴿فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ﴾ كە تیاى دا هەیه حوكم و
 بپاری خوا، واتە سەرت سوپە بمینى ئەوانە كە تۆ ئەكەن بە حەكەم لە كاتێك دا كە
 بپارایشیان نى یە پیت، لا ئەدەن لە تەورات كە بپاریان پێى هەیه و حوكم و بپاری
 خواشێ تیاى، كەواتە گێرانی تۆ بە حەكەم بۆ ئەوە نى یە كە هەق و راستى یان بۆ
 دەرکەوى، بەلكو بە تەمای ئەوەن كە حوكم و بپاریێكى سووك و ئاساتریان دەست كەوى
 لای تۆ، نیتەر هەرچەند بپارایشیان پێى نەبى و بە حوكم و بپاری خوا نەزانن!! سەیر تر
 ئەهیه كە ئەفرموی: ﴿ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ﴾ ئینجا لەپاش ئەهوى كە گێراییان بە
 حەكەم روو وەرئەگێرن و رازی نین بە حوكم و بپارەكەت!! یان لەپاش ئەهوى كە حوكم و
 بپاری خوایان دەست كەوت لە تەورات دا، ئەهوى لە تەورات دا بوو رێك و دەقى قورئانیشە
 لەو مەسەلەدا، كەواتە دەرکەوت نەقامى و سەركێشى ئەوانە لە سى بارهوه:

- ١- لادانیان لە حوكم و بپاری نامەكەى خۆیان كە بپاریان پێى هەیه.
- ٢- هاتنیان بۆلای تۆ رازی بوونیان بە حوكم و بپاری تۆ كە بپارایشیان پێى نى یە و بە
 ناهەقى ئەزانن.
- ٣- روو وەرگێرپان و رازی نەبوونیان بە حوكم و بپارەكەت لە پاش گێرانت بە حەكەم و
 رازی بوونیان پیت، كەواتە نابى كەس هەلخەلتى بەوانە و بە بپاراداریان دابنى،
 چونكە لادانیان نیشانەى بى بپاریی یانە، هەك قورئان بە توندی لە بپاراداریان
 دەرئەكەت و دلنیایی ئەكەت لەسەر بى بپاریی یان، كە ئەفرموی: ﴿وَمَا أُولَئِكَ
 بِالْمُؤْمِنِينَ﴾ بێگومان ئەوانە نین بە بپارادار، بپارادار نین بە تەورات هەرچەند لاق بپار
 لى بدەن، چونكە لایان دا و رازی نەبوون بە حوكم و بپارەكەى، هەرچۆنى بپارادار نین

به پیغمبر (ﷺ) به حوکم و بریاره که ی هرچند گیرایان به حاکم و له پیغمبره لانی
رهزامندی یان لی دا به حوکم و بریاری، به لام که بویان دهرکهوت وهک تهورات
پشتیان تی کرد و رازی نه بوون پی پی!

خوای گوره لهم نایه تی پیشووه دا بریاری بی بروایی دا به سر نهو که سانه ی که حوکم
و بریاری خویان به سر دا نه دری و رازی نابن بهو حوکم و بریاره، نینجا نهوا بریاری بی
برواییش نه دا به سر نهو حاکم و بریار دهرکه رانه ی که بریار نادهن به گویره ی نهوی که
خوا ناردویه تی به خواره وه، حوکم و بریاریک نه دا به سر یان دا که هموو نایینه کانی
پیشووی پی هاتووه: له به که مجاره وه دهست پی نهکات به تهورات: نه فرموی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا
الْقُرْآنَ﴾ بیگومان نیمه تهوراتمان نارد خواره وه ﴿فِيهَا هُدًى وَنُورٌ﴾ به جوړی رینمونی و
رووناکی تاییه، رینمونی مردومان بو ری راست، رینمونی بو بیروباوه پی راست و
بریاری راست که هیندی لهو بریارانه نه وانن که نهو جووله کانه لی یان لانه دا و نه یانویست
بیان گوړن به سوک و ناساتر به پی نارزهووی ناراستی خو یان، رووناکی تاییه و نهوی
لی یان بشیوی و تاریک بی له دل و دهرونیان دا، بویان دهرنه خات و روونی نهکات وه
وهک (نبین و عهباس) تهفسیری نه دو و تهی بهو جوړه کردووه تهوه، ﴿يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ
الَّذِينَ اسْلَمُوا﴾ لهکاتیک دا که حوکم بکن به بریاره کانی تهورات نهو پیغمبرانه ی که
موسلمان و مل که چ بوون بو خوا، وه نایینه که یان پاک و خاوین کرد بو خوا له سر ناین و
میلله تی ئیبراهیم به دیمه ن و روالهت بهم موسلمانیتی و مل که چی به وه سف و سه نای نهو
پیغمبرانه نهکات، به لام - وهک نبین و منیر - نه فرموی: مه بهست دهرخستی گوره یی و
بهزی ئیسلامه که نهونده سیفه تیکی گوره یه کراوه به سیفه تیکی تاییه تی دیاری بی بو
پیغمبرانه که خاوه نی بهرترین پلن له ناو دروست کراوه کانی خوادا، وهک له نایه تی
سوره تی (غافر) دا وه سف و سه نای هه لگره کانی عرش ی کردووه به سیفه تی بپوا به خوا تا
دهرکهوی که بپوا به خوا تا نهو راده یه بهرز و گوره یه وه سف و سه نای نهو فریشتانه ی پی
کراوه، بیگومان نه وهش نه بی به هاندر و پاندریک ی به هیزو گوره بو مردومانی تر بو
تیکوشانیان له به شدار بوونیان لهو دو سیفه ته بهرزه دا.

لَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّيِّنُونَ وَالْأَخْبَارُ بِمَا اسْتَحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ

حوکم بکن بهو توراته ﴿لَّذِينَ هَادُوا﴾ بؤ ثوانه‌ی که ناوبراون به یهود که ثوانه‌ش دهست پی نهکن لهو یهکم چینه‌ی که حزره‌تی موسای بؤ ره‌وانه کرا تا نه‌گاته ناردنی حزره‌تی عیسا - سه‌لامی خوا له هم‌مویان بیټ - نهو شریعه‌تی توراته تایبه‌تی بووه به‌وانه‌وه و گشتی نه‌بووه، وهک شریعه‌تی عیسایش گشتی نه‌بووه و هاتووه تا ناردنی شریعه‌تی قورثان که بؤ گشتی یه و هم‌میشه‌یی یه هه‌تا دنیا دنیا‌یه، نهو توراته هات بؤ نهو گهل و نوممه‌ته که به پئی نهو ره‌فتار بکن بؤ هم‌مو کاروباری هر‌دوو جیهان، شریعه‌تیکی تیرو ته‌واو بووه بؤ نهو ماوه‌یه و دهستی نه‌داوه بؤ گوڤراندن و لابریدن تا کاتی هاتنی ئینجیل و ره‌وانه کردنی عیسا (علیه السلام)، هر بریارنکی تورات که به پئی زانین و بریاری خوا لابرای له شریعه‌تی ئینجیل دا لابراوه و هرچی مایټه‌وه ماوه‌ته‌وه له‌گهل هر حوکم و بریارنکی تازه که له ئینجیل دا هاتبی، موسا و هارون و هرچی پیغه‌مبه‌رانی پاش ثوانه تا هاتنی ئینجیل نه‌بی به پئی تورات ره‌فتاریان کردبی، وهک عیسا و پیغه‌مبه‌رنکی تر که پاش ره‌وانه کردنی عیسا هاتبی نه‌بی به پئی ئینجیل ره‌فتاریان کردبی، تا هاتنی قورثان، جا له‌بهر نه‌وه فهرموی ﴿يُحْكَمُ بِهَا النَّبِيُّونَ﴾ دیاره له‌جی یه پیغه‌مبه‌رکانی شوینی تورات که‌وتن و ره‌فتاریان به پئی نهو کردبی، نه‌بی خواناسان و زاناکانیش که جینشینن له‌وه لانه‌دن، وه‌کو نه‌فهرموی: ﴿وَالرَّبَّيِّنُونَ وَالْأَخْبَارُ﴾ زانا زؤد به‌رزه‌کان و زاناکانی تر که راده‌یان له زانین دا که‌متره له‌وان حوکم و بریار بدهن به تورات له‌پاش پیغه‌مبه‌رکان، یان له‌کاتی بوونی ثوانیش دا له‌سهر فرمانی نه‌وان کاتی که نه‌وان نامه نه‌بن و به دیاره‌وه نه‌بن، هیندی نه‌فهرمون: مبه‌ست به یه‌کم عابید و خواناسه‌کانه که به ته‌واوی لی یراون بؤ خواپهرستی، مبه‌ست به دووه: زاناکانه ئیتر له به‌رز و له نزم، به هرکام مبه‌ست بن، پیویست بووه حوکم هر به تورات بکن ﴿بِمَا اسْتَحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ﴾ به‌موی نهو شته‌ی که داوای پاریزکاری کرابوو لی یان له‌لاین پیغه‌مبه‌رکانیا‌نه‌وه، که توراته و نامه‌ی خویه، واته پیغه‌مبه‌رکان داوایان کرد لهو خواناس و زانایانه که پاریزکاری نهو توراته بکن له هر گوڤراندن و دهست کاری یهک، که‌واته تورات به سپارده درابوو پی یان بؤ پاراستن و پاریزکاری و ره‌فتار پی کردن و راگه‌یاندنی به بی گوڤران

دهست کاری کردن، ﴿وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءً﴾ پیغمبرهکان و خواناس و زاناکان شایهت بوون له سسر نهوهی هرچی له تهورات دا هاتووه ههقه و راسته و له لایهن خواوه هاتووه، كهواته بیگومان بریارهكانیان بهجی هیناوه و پاراستوونیان له هر گوژاندن و لادانیک، یان مهبهست نهویه: نهو خواناس و زانایه هرچوونی داوای پاراستنیان لی کرا، هرروها چاودیرو پاریزهر بوون بهسری یهوه، بیگومان ههموو نایینهکانی خوا هاتوون بو نهوهی بین به بهرنامهی ژیان، بهرنامهیهك كه به کردهوه بهدی بهینری له ژیان دا، هاتوون بو نهوهی خاوهنی سهرکردایهتی ژیان بن بو نهوانهی كه نهو نایینهیان بو رهوانه كراوه، نههاتوون بو نهوهی تهنها بیرو باوهریك بن له دهروون دا، نههاتوون بو نهوهی تهنها نیشانه و دروشمیکی خواپهرستی بن و بهجی بهینرین له شوینه تایبهتی یهکانی خواپهرستی دا، چونكه نهو دورو شته - هرچوونی زور پیویستن بو ژیانی نادهمی و زور گرنگ و بهکارن له پهرورده کردنی دهروونی نادهمی دا - به تهنیا بهس نین بو گرتنه دهستی جلهوی ژیان و سهرکردایهتی ژیان و هونینهوهی کاروباری ژیان و پاراستنی له لاری و گری و کوسپه فراوانهکهی ژیان و جیهان، نهو دووانه به تهنیا بهس نین و چارهسهر نین تا لهسسر نهو بنهپهته بهرنامه و رژیم و شهریعتیک نهبی که به کردهوه بهدی بهینرین له ژیان دا، یاسا و دهسهلاتیک نهبی که زال بیت و بتوانی مردوم بگنیریتتهوه بولای نهو بهرنامه و شهریعته و توله بسینی له دژو دورمان. هرروها ژیانی نادهمی رنك و راست ناییتتهوه، مهگر کاتی که نهو بیرو باوهرو خواپهرستی و شهریعت و یاسایه، ههموو پیکهوه له یهك سهرچاوهوه نههاتین، كه خاوهنی دهسهلات بیت بهسسر دل و دهروون و پهنهانی دا، هرچوونی دهسهلات دار بیت بهسسر کردهوه و رهوشتهکان دا، بتوانی پاداشت و توله بسینی به پیی شهریعتهکه له ژیانی جیهان دا، هرچوونی پاداشت و توله بیی بو روزی دواییش. بهلام کاتی که سهرچاوه و دهسهلات زیاد له یهك شت بوو، کاتی دهسهلات درا به خوا هر له دهروون و بو دروشم و نیشانهی خواپهرستی، دهسهلات و کاریهدهستی درا به غهیری خوا له رژیم و یاسا و شهریعت دا، کاتی که دهسهلات درا به خوا هر له پاداشت و توله بیی دواییش دا، له توله جیهان دا دهسهلات و کاریهدهستی بو غهیری خوا دانرا، لهو کاتانهدا دهروونی

له سسر نهو باره (ب) یق سه بهبی یهته. رایهکی تر له سسر نهوهیه كه (ب) بهسترلوه به (یحکم) و بریاره، واته نهو دورو تاومه حوكم بکن بهو تهوراتهی كه دلاوی پاریزگاری كراوه لی یان كه نامه ی خوایه، بهم جوهرهش هر نهبی، بیجگه لهم دور جوهره به چند جوهریکی تریش تهفسیر كراوه تهوه، بهلام دوون.

مردوم بهش بهش نهبی له نیوان دوو دهسه لاتی جیاوازدا، له نیوان دوو بهرنامهی جیاوازدا، نهو کاته ژیان تیک نهچی، دژایه تی له دهروون و له کرده و هدا روو نهدا، وهک له چند شوینیک دا قورنان دهست نیشانی بو نهکات. جا له بهر نهوه هموو نایینه کانی خوا هاتوون بو نهوهی بین به بهرنامهی ژیان، نیتر نهو نایینه بو شارو ناوچه یهک هاتبی، یا بو نوممته و تیره یهک هاتبی، یان بو هموو نادهمی هاتبی به هموو چین و چرخ و کاته کانی دا، هموو نهو نایینه هاتوون به شهریه تیکی دیاریی که حاکم و کاربه دهست بیته بو هموو ناوچه و بارو روویه کی ژیانی نهوانه ی که نهو نایینه یان بو هاتووه، نایینه کانی خوا پیک هاتوون له م سى به شه: عه قیده و بیروباوه ری دهروون. نیشانه و دروشمی بهنده یی و خواپهرستی. یاسا و شهریه تیکی دیاریی که حوکمران بیته له ژیان دا. چونکه ژیان ریک و راست و چاک نابی مهگر له کاتیک دا که هر نایینی خوا بهرنامهی ژیان بیته.

له قورنان دا به لگه ی زور هیه له سر نهوه ی که نایینه پیشووه کان، که بو شاریک هاتبن، بهو جزه هاتوون و پیک هاتوون لهو سى به شه. وهک نایینه که ی هوود و شوعه یب و صالح و لوط که له چند سوره تیک دا باسیان هاتووه و به روونی نهوه مان نیشان نهدهن، وهک لییره ییش دا مهسه له که به تهواوی ناشکرا نهکات له م سى نایینه گه وره یه دا، یه هوود، نه سرانی، نیسلام، وهک به ریز باسیان نهکات و نیمه ییش خه ریکین به تهفسیری نایه ته کانی یه که مه که یانه وه و گه یشتبته نیره که رووی فرموده نهکاته زاناو سه رۆکی جووله که کانی چهرخی پیغه مبه ر(ﷺ) وهک(نیین و عه باس و سدی و که له بی نه فرمون)، ناموزگاری یان نهکات بهوه ی ریکه راسته که ی خوا بده نه بهر که له تهورات دا بو ی دیاریی کردوون، به بی لادان و گوژاندن و شاردنه وه، یان رووی فرموده که بو هموو انه، وهک(نیین و مه سعود) ی له سره. یان به تیه لکیش مه به ست زاناکانی نه م نوممه ته یه که له بهر هیچ هو یهک لانه دن له قورنان و دهستی لی هه لنه گرن و نه یفرۆشن به هیچ شتیک، وهک(حسن ی به سری) نه فرمو ی و له قسه ی(شه عبی) یه وه ورنه گیری. بینگومان لادان له ریکه راسته که ی خوا یان له بهر مه ترسی یه له زورداریک، یان له بهر نومید و چاوه پروانی گه یشتن به نامانج و دهست که وتیکه، له بهر نهوه نهوا جله و گیری نهکات لهوه ی له بهر هرکام لادری و وان بهینری له ناین و فرمانی خوا، له بهر نهوه ی ترس و بیم به هیتره پیشی نهکات،

فَلَا تَخْشَوُا النَّكَاسَ وَآخِشُونَ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾ وَكَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأَذْنَ بِالْأَذْنِ وَاللِّسْنَ بِاللِّسَنِ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارٌ لَهُ

نه فرموی: ﴿فَلَا تَخْشَوُا النَّكَاسَ﴾ کهواته مترسن له خه لکی تا به هوی شهوه لایده له نامه و فرمانی خوا ﴿وَآخِشُونَ﴾ له من بترسن و نافرمانی من مه کن و به پی نی نامه و نایینه کم رهفتار بکن، ﴿وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ مه کن به نایه تهکانی من پوول و پاره و دست کهوتیکی نم جیهانه که هرچند زور بیست و با هموو جیهان بیست هر که مه و چاو نادا له چاو بهش و دست کهوتی روژی دوی دا که بی بهش نه بن لی ی به هوی شهوه دست هه لگرتن و لادانه. به لی به راستی هموو جیهان هیچ نی به له چاو له دست چوونی نازو ریزی نه پراوهی روژی دوی دا و دوچار بوونی سزای ناگری دوزخ دا، هموو جیهان کم و بی نرخه چ جای پوول و پاره و موچه خوری یان ناو و شورت و پله و پایه یه کی روکش یان هر دست کهوت و بهرزه ونندی یه کی تری نم جیهانه که شه زانا نه میندارانه پی هه لئه خه له تین و خویان نه کن به ناپاک و شه رمزار و بهش پراوی لای خوا!! نینجا باسه که دوی نه مینی بهم بریاره سامناکه: ﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ هر کهس حوکمی نه کرد بی بهو بریارانه ی که خوا ناردنیه خواره وه، هروه ها هر کهس حوکمیان پی نه کات، نهوان بی پروان و موسلمان نین.

لهم بریاره دا قسه و باسی زور هیه و لیکو لینه وهی زور تیا کراوه، شهوهی کهوا راست و ریکه شه هیه نم بریاره یاسایه کی گشتی به بو هموو کات و چیننی و نه به ستراوه به هیچ کات و شوینیکه وه. هوی نم یاسا گشتی یه شی شه هیه که دانانی بهرنامه و شه ریهت تایبه تی به به خواوه و تهنا مانی خویه، وهک سوژده بردن و په رستن و هر شستی که نیشانه ی په رستنه، کهواته هر کهس لانی شه مافه لی بدا بو خوی یا بو هر که سینک له راستی دا لانی خویه تی لی شه دا بو خوی یا بو شه کهسه نیتر با به دم هیچ نه لی، با لانی پروا لی بدات و نوینژ و روژوو و فره زه کان به جی بیننی، هر که سینک لانه دا له راسته شه قامی قورنان و

حەدیس ئەم مەسەلەى بە لاوه روون و ناشکرایه، ئینجا ئەمەش شتیکی روون و ناشکرایه
 که هەرکەسێک هەر جۆره گومان و دوو دانی یهکی ببی له راستی هەر بپاریکی ئیسلام دا
 یان بە لایهوه وابی که ئیسلام ناگونجی و دەست نادا بۆ ههموو کات و چەرخ و ولاتی،
 بئێگومان ئەو کەسه بی بپروایه و پەيوهندی به ئیسلامهوه نامینی، کهواته ئەو کەسانهى له
 حوکم و بپارەکانی ئیسلام لانهدن و شوینی بپارو یاسایهکی تر ئەکەون، ئەگەر بە لایانهوه
 وایه که یاسا و بپاری ئیسلام ناراسته و ئەو یاسا و بپارانی تره راست و گونجاون، ئەو
 کەسه ئەبی خو به خوئی بزانی که له ئیسلام دەرچووه و فپی به ئیسلامهوه نهماوه، وهک ئەو
 کەسانهى که لایان وایه بئێگه له خوا هیچ کەسینکی تر ههیه مافی دانانی شەرعیته و یاسای
 ههیه، وهک له پیشهوه باسما کرد. ئەگەر هیچ جۆره گومانیکیان نی یه له راست و رهوایی
 بپارەکانی ئیسلام دا، بپروایان وایه که لادانهکیان گوناھو تاوانه، ئەوانه ئومید وایه له
 ئیسلام دەرئەچن به پئی رای جهماوه و زۆربهی زانایانی ئیسلام که لایان وایه کردهوه
 بەش و پارچەیهک نی یه له بپروا، بەلکو بپروا هەر بریتی یه له ئارامی و رهزامەندی دل و
 دلنیاى بهو شتانهى که ئیسلام پئیوستی کردووه بپروا هینان پئی، بەلام بە لای هیندی له
 زانایانهوه هەرچەند له دلوه بهو جۆره بن هەر له ئیسلام دەرئەچن، چونکه ئەو حوکم و
 بپارەى به غەیری ئەوهى خوا ناردویهتى و لادان لهوهى که خوا ناردویهتى نیشانهى بی
 بپروایی یه و هەر بپروایهکی دەررونی ببی لی و هەرناگیری وهک کەسێک سوژده ببا بۆ بتيك
 بهو سوژده بردنه له ئیسلام دەرئەچى هەرچەنده له دلوه بپروای به خوا ببی و بتهکەى
 بەلاوه پووچ و نارهوا بی.

له پاش ئەوهى ئەو یاسا بنهپهتى یه دامەزراند، ئینجا چەند نمونەیهک ئەخاته بهرچاو
 له شەرعیتهى ئەو تهوراتهى که ناردی بۆ ئەوهى رهفتاری پئی بکری. ئەفەرموی: ﴿وَكُنَّا عَلَيْهِمْ
 فِيهَا﴾ نووسیمان و پئیوستمان کرد له سهریان لهو تهوراته دا ﴿أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ﴾ واته
 هەرکەسێک به ناهق و به دەستی ئەنقەست بکوژی ئەکوژیتهوه له باتی دا. ﴿وَالْمَعِينِ
 بِالْمَعِينِ﴾ چاو له باتی چاو ﴿وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ﴾ سووت له باتی سووت دا ﴿وَالْأَذُنَ بِالْأَذُنِ﴾
 گوێچکه له باتی گوێچکه دا ﴿وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ﴾ ددان له باتی ددان دا، واته ئەم ئەندامانهش
 تۆلهیان ئەسینری له دەست درئژی کەر به وینەى کردهوهکەى خوئی ﴿وَالجُرُوحَ قِصَاصٌ﴾

زامهكانيش تۆلهيان زامدار كردنى دەست دىرژىي كەرانه بە وينەي كردهوهكەي خۆيان، بە بى زياد و كەم بەو شىۋەي كە بگونجى.

ئەم پىرارانەي كە لە تەورات دا ھاقتن لەم دواترىن شەرىعەتەيش دا ھەر مانەوہ بۇ ھەموو ئادەمى ي ھەتا ھەتايە، چونكە دادى رووتە و زۆر راست و رەوايە، ئەگەرچى ئەبى ھەر لە ولاتى ئىسلام دا بەجى بەئىزىن و دەسلەت نى يە بۇ ولاتانى تر، واتە پىرارى خوا بەو جۆرەيە، ئىتر فەرمانبەرىي بكرى يان ئە، بەس ئەوھندە ھەيە لە شەرىعەتى تەورات دا فەرز و پىويست بووہ بەجى ھىنانى ئەو تۆلەيە و ھىچ بارىكى تر رەوا نەدراوہ، بەلام لەم شەرىعەتەدا ئەم بارەيش زياد كرا كە ئەفەرموى: ﴿فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ، فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَّهُ﴾ ھەر كەسنىك خىرو سەدەقە بكات بەو تۆلەيە، بەم رەنگە لەبەر خوا ببورى لە تاوانبارەكەي، ئىتر بە خۆپايى و بە بى ھىچ كە ئەمە باشتر و گەورەترە، يان بە سەندنى مال و خوئنى ئەو تاوانە، ئەو لى بوردنە ئەبى بە كەفارەتى گوناھى لى بوردەكە و سېرىنەوہى گوناھو تاوانى، بە پنى ئەندازەي لى بوردنەكەي، وەك(دبلە) ھەدىسى ئەھىنى لە(ئىبن و عمر) ھوہ - خوا لى يان رازى بىت - كە ئەفەرموى: پىغەمبەر(ﷺ) ئەم ئايەتەي خوئند، ئىنجا فەرموى: ئەمە كەسنىكە كە دانى شكىنرا بى يان لەش زامدار كرابى و ئەوئش ئەبوورى لەوہى تۆلەي بسىنى، بەھوى لە گوناھەكانى لانەبرى بە ئەندازى خوئنى ئەوہى لى بوردوہ، ئەگەر خوئنى ئەو تاوانە نىوہ خوئى بى ئەوا نىوہى گوناھەكانى لانەبرى لەباتى لى بوردنەكەي، ئەگەر يەك لەسەر چوار بى ئەوا يەك لەسەر چواري گوناھەكانى، ئەگەر يەك لەسەر سى بى يەك لەسەر سى، ئەگەر خوئنى تەواو بى ئەوا ھەموو گوناھەكانى لانەبرى، بەم جۆرە تەفسىرەكەي زۆر باش ئەچىتە دلەوہ. بەلام(ئىبن و ئەبى شەيبە) ئەگىرپىتەوہ لە(ئىبن و جەرىر و مجاھد) ھوہ كە(ئىبن و عباس) - خوا لى يان رازى بىت - فەرموئەتى: مەبەست ئەوہيە: ئەو لى بوردنە ئەبى بە كافرەت بۇ تاوانبارەكە، بەم رەنگە ئەو تۆلەي كە كەوتووہ تە سەرى نامىنى و لانەچى، ھىندىكى تر ئەفەرمون: ھەلئەگرى مەبەست ئەوہ بى: ھەر كەس لەدەست دىرژىي كەران سەدەقە بكات بە دان نان بەو تۆلەي كە ئەكەوئتە سەرى، مل كەچى بۇي ئەو داننان و مل كەچ كردنە بۇ پىرارى خوا ئەبى بە كەفارەت بۇ ئەو تاوان و گوناھەي كە كردوويەتى، بەم دوو جۆرەش تەفسىر كراونەتەوہ، بەلام بەراستى تەفسىرى بەم دوو جۆرە لە دل دا دامەزراو نى يە و ھەر يەكەم بەھىزو دامەزراوہ. ئىنجا بە جوانى ئەزانم لىرەدا ھىندى بدوئم لەبارەي ئەم تۆلە سەندنەي كە لە ئايىنى خوادا داھات و دامەزرا.

یهکم شتی که لهم تۆله سهندنه دا دهرئه کهوی و پیک دیت بیرو باوهری یهکسانی یه، یهکسانی له خوین و یهکسانی له تۆله دا، بیجگه له شریعتی خوا هیچ شریعتیکی تر دانی نه اوه بهم یهکسانی یه دا، هیچ گوئی نه بی له جیاوازی بهرزی و نزمی راده و پلهی مردومان، گوئی نه بی له جیاوازی چین و نه ژاد و خوین و تیره، جاری یهکسانی هم مووان بدات له بهردم شریعتی خوا و بریاری خوادا. بهراستی دانان و هیئان و رهفتارکردن بهم بیرو باوهره، جاردانه به هاتنه دنیا و له دایک بوونی ئاده میزاد، ئهو ئاده میزادهی که هم موو یهکیکی مافی یهکسانی پی بدری، یهکسانی له دادگا و له تۆله سهندن و بهرگری ستمکاری و ستم لی کرای! به لی ئه وه یهکم جاریک بوو که هر ئابین و شریعتی خوا هیئانی و به کرده وه له بهرترین پۆپه دا به دی هیئا، هم موو یاسا و شریعته دست کرده کان به دهیان چرخ دواکه وتن له وهی دان به شتی وه هادا بنین و بهراست و رهوای دابنین، تا لهم دواپی یه دا به ناچاری دانیان پیا نا، به دم و به نووسین دهیان بری. به لام به بی به دی هیئان له ژیان دا به کرده وه.

جووله که ی ستمکاری تاوانبار که ئهو بیرو به روا گه وره یان بو هات له نامه که یان دا له هم موو که س خراپتر لایان دا لی ی و پشتیان تی کرد، نهک تنها سه بارهت به خوین و مردومانی تر که جووله که نین، که به ده له سه و دست هه له به ست یاسا و به ندیکیان داهینا و کردیان به ئابین بو خوین و هر له سه ره ئه ویشن: ﴿لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأَرْبَابِ حَيْثُ﴾ به کورتی هرچی بکهین دهربارهی ئه وانهی که نامه دار نین هیچ ره خنه و گونا هیکمان له سه ره نی یه!! به لکو بو ناو خویشیان و دهربارهی خویشیان ئه وانه یان که زوردار و ده سه لاتدارن نابی یهکسان بن له گه ل بی ده سه لات و ژیر ده سه که کان دا، وهک به و جوو شیوهیه رهفتاریان نه کرد (بنی نضیر) له گه ل (بنی قریظه) دا، وهک به دریزی باسمان کرد له کاتی تهفسیری نایه تی (۴۲) ی ئه م سوره ته دا، هه تا پیغمبر (ﷺ) هاته مه دینه و گپیرانی یه وه بو لای شریعتی خوا که شریعتی یهکسانی یه و سه ری زه بوون و بی ده سه لاتان بهرزه کاته وه و یهکسانیان نه کات له گه ل سه ری ده سه لاتدار و خو بهزل زانه کان دا!! ئه م تۆله و هه ق سهندنه ی که نایینی خوا دای هیئا، هرچونی بهرزه و بهرینزو پیروزه و سه ری مرو فایه تی بهرزه کاته وه، ههروه ها بهراورد کرا که زور به کاره له بهرگری کردنی ده ست دریزی تاوان دا، به جوئی ئه گه ره به ته وایش له ریشه یان نه هیئی زور زور که میان نه کاته وه تا راده یهک هیچ چاو نادهن و کاروباری کومه لایه تی تیک نادهن.

وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾ وَقَفَيْنَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ
 مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ ۖ وَإِيتَانَهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ
 التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾ وَلِيَحْكُرَ أَهْلُ الْإِنجِيلِ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فِيهِ

له پاش باسی نهو به شه له شهریهتی خوا که له تهورات دا ناردی و بوو به به شیک له
 شهریهتی قورثانیس، نینجا نه یاسا و بریاره گشتی یه شهینی به دوی دا: ﴿وَمَنْ لَّمْ
 يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ هر که سیک حوکی نه کرد بی و حوکم نه کات به و هی
 که خوا نار دوی تهی یه خواره وه، هر نهو که سانه سته مکاری ته او ن.

نینجا هه میتر نه روا له سر نهو بریاره گشتی یه که حوکم کردنه به شهریهتی خوا،
 روونی نه کات وه که له پاش تهوراتیش هر نهو بریاری خویه، نه فرموی: ﴿وَقَفَيْنَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ
 بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ نینجا له پاش نهو پیغه مبرانهی که حوکمیان به تهورات نه کرد عیسیای کوری
 مریه معان رهوانه کرد و هینامان به دوی نهوان دا له سر رچه و ری باز و رهوشتی نهوان
 ﴿مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ﴾ برودار و به راست گیره بو نهو تهوراتی که له پیش خویه وه
 هات، بهم رنگه به ریکی دانی نا به و هی نامه ی خویه و راسته و پیویسته رهفتار پی
 کردنی، مهگر نهو بریارانهی که بسپر رته وه، بهم رنگه خویشی به پیی تهورات رهفتاری
 کرد وه ﴿وَإِيتَانَهُ الْإِنجِيلَ﴾ نینجیل مان پی به خشی ﴿فِيهِ هُدًى وَنُورٌ﴾ له کاتیک دا که رینمونی
 تیایه و روونکی، وه که له تهورات دا هیه و باس مان کرد، ﴿وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ﴾
 پیمان به خشی به راست گیر بو تهورات که له پیشی یه وه هات، بهم رنگه ریک و پیک بوو
 له گه لی، وه له نینجیل دا هات بوو که تهورات راسته و نامه ی خویه، که واته هر چونی عیسا
 راست گیر بوو بو تهورات، ههروه ها نینجیلیش هر راست گیر بووه بوی بهو جوړه ی که
 کوتمان. له پیشه وه فرموی: رینمونی و روونکی تیایه، نینجا بهر نه بیته وه له وه سف و
 سه نای دا، بهم رنگه هه مووی نه کات به رینمونی، چونکه وه که تهوراتی به راست گیرا،

ھەردەھا موزدەھى ئاشكرای تیا بوو بە ھاتنى پىغەمبەرمان (ﷺ)، كەواتە ھاتنى رىنمىونى
 بوو بۇ شتى كە بەتىن ترين ئازاۋەھى جوولەكە و گاۋرەكان لەو دەدا بوو، كەواتە ئەو ھندە ماھىھى
 رىنمىونى بوو وەك ھەموو بووبى بە رىنمىونى واھە. ئەفەر موى: ﴿هُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ﴾
 ئىنجىلمان پى بەخشى بە رىنمىونى و ئامۇزگارى بۇ پارىزەران و لەخوا ترسەكان، وا
 دەرئەكەوى ئىنجىل زىادە مەسەلەھى رۇھى و ئامۇزگارى دەرۋونى و رەوشتى تىدا بووبى بۇ
 بەرگى و نەھىشتى ئەو چىروكى و مال خۇشەويستى و لە خۇگۇپان و خۇ بە زل زانى يە
 كە جوولەكە سەريان تى كىر دىبوو، بەھۇى ئەو ھە زۆر دور كەوتىبونەھە لە ئايىن و رىگە
 راستەكەھى خوا، ئىنجا پەند و ئامۇزگارى ھەرچەند بەسۆز و بەھىز بى سوودى بۇ ئەو
 كەسانە دەبىت كە لە خوا ترس بن، يان ئامادەھى يان تىدا يە و شىاوى لەخوا ترسىن، لەبەر
 ئەوھى فەر موى ﴿لِّلْمُتَّقِينَ﴾. ئەم ئىنجىلەش وەك تەورات خوا ناردى بۇ ئىسرائىلى يەكان و
 كىپراى بە بەرنامەھى ژيان و شەرىعەت كە حوكم و بىرارى پى بىرى بۇيان، كەواتە داوا لى
 كراون لەلايەن خواۋە كە ھەموو كاروبارىكىان بگىرنەھە بۇلاى ئىنجىلەكەيان، وەك
 ئەفەر موى: ﴿وَلْيَحْزَرْ أُمَّلُ الْإِنجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ﴾ با ئەوانەھى كە ئەھلى ئىنجىل و ئىنجىلىان بۇ
 رەوانە كرا حوكم بىكەن بەھى كە خوا ناردى يە خواۋەھە تىاى دا، چونكە ياسا و بىرارى
 خوا ھەر ئەوھى كە ئەبى ھەر حوكم بەھە بىرى كە لەلايەن خواۋە ھاتى، نەك ھىچ
 شەرىعەت و ياسا يەكى تر كە لەلايەن ھەر كەسىكى ترەھە ھاتى. كەواتە ئىسرائىلى يەكان
 پاش ناردى تەورات پىويست بوو لەسەريان رەفتار كىردن ھەر بە تەورات تا ئىنجىل ھات،
 لەپاش ھاتنى ئىنجىل ئىتر پىويست بوو بىن بۇلاى ئىنجىل ھەتا قورئان ھات ئىتر پاش
 ھاتنى قورئان پىويست كرا لەلايەن خواۋە لەسەر ئەوان و لەسەر ھەموو ئادەھى ى و جنى
 كە پىكەھە و بە يەكجارى بىن بۇلاى قورئان كە دواترىن نامە و شەرىعەتى خوايە كە ناردى
 بۇ ھەمووان ھەتا ھەتايە.

وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٧﴾ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ

مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ

﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ هرکس حوکمی نه کرد بی و حوکم نهکات بهودی که خوا ناردی به خوارهوه، نهوانه به تهواوی یاخین و له فرمان و شریعتهی خوا دهرچوون.

نهوانه‌ی که حوکم ناکهن به شریعتهی خوا، لهم نایه‌تانی رابردووه‌دا خوا تاوانباری کردن به سی تاوان و به سی ناو ناوی بردن: ﴿کافرون، ظالمون، فاسقون﴾ له‌مه‌دا زانایانی تفسیر دووبه‌ره‌کین به دورا:

۱- رای زوربه و به‌هیز له‌سهر نه‌وه‌یه که مه‌به‌ست یه‌ک تاقم و کومه‌له و نه‌و که‌سانه‌ی که حوکم نه‌کهن و سه‌ریچی بکه‌ن له شریعتهی خوا بی برون، چونکه له راستی دا سه‌ریچی نه‌کهن له خویه‌تی خوا و رازی نین به خویه‌تی یه‌که‌ی، سته‌مکارن له خویان و مه‌ردومانیش به‌مه‌ی لانه‌دن له حوکمی خوا که سه‌راسر دادو دادپه‌روه‌ری یه، نه‌رون بو حوکم و بریاری غه‌یری خوا که پره له هله و سته‌م، یاخین به‌مه‌ی له به‌رنامه‌ی خوا دهرچوون و شوینی رنگه‌یه‌کی تر که‌وتن، نینجا هرکام لهم سی ناو و سیفته‌ته زیاده پیویستی هه‌یه به مه‌به‌ستی نه‌و نایه‌ته‌ی که نه‌م هاتووه به دوا‌ی دا و نایه‌ته‌کانی پی ته‌واو کراوه به‌م جوړه نایه‌تی یه‌که‌م که باسی دانانی شریعت و ناردنی نامه‌ی خوا و مل که‌چی پیغه‌مبه‌ران و خواناس و زانایانی نوممه‌ت نه‌کات بو حوکم و بریاری خوا، ده‌ی دیاره هرکه‌سینک روو وهرگیچی لهو حوکم و بریاره‌ی خوا و پشت بکاته رینموونی و رووناک‌ی یه‌ک که خوا ناردوویه‌تی و باوی حوکم و بریاری تر بدا به‌سهر حوکم و بریاره‌که‌ی خوا‌دا، بیگومان هرکه‌سینک وابی بی پروایه و له نایینی خوا دهرچووه، که‌واته نه‌بی به‌فرموی: ﴿فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾، نایه‌تی دووه‌م باسی تو‌له‌ی ده‌ست درینژی که‌ران نه‌کات که خوا دایناره به دادو یه‌کسانی، ده‌ی هرکه‌سینک له‌وه لابدا و ره‌فتاری پی نه‌کات، بیگومان نه‌و که‌سه سته‌مکاری ته‌واوه، که‌واته لهو شوینه‌دا ریک تره نه‌مه‌یه که نه‌فرموی: ﴿فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾، نایه‌تی سی یه‌م باسی رووناک‌ی و رینموونی و ناموزگاری نینجیل نه‌کات، هاندان له‌سهر راگیر

کردنی شریعت و رفتار کردن پی‌ی، بیگومان هرکس له فرمان و مبهستانه
لابدا شو کسه گوناباره و له سنووری ته‌می و ناموزگاری دهرنه‌چیت، که‌واته له
دوایی شو نایه‌تهدا راست و ریک تر نه‌ویه که نه‌فرموی: ﴿فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفٰسِقُونَ﴾ لا
إله إلا الله محمد رسول الله، امانا بالله العظیم و بکتابه الکریم و برسوله الرؤف الرحیم.

۲- رای دووم له‌سهر نه‌ویه شو سی ناو و سیفته هرکام بو تا‌قمیکه:

یه‌که‌م: بو نه‌وانه‌یه که بر‌وایان نه‌بی به شریعتی خواو شتیکی تر به راست بزائن.

دووم و سی یه‌م: بو نه‌وانه‌ن که بر‌وایان هیه، به‌لام رفتاری پی نا‌که‌ن و نه‌چن بو
حوکم و بر‌یاریکی تر، نینجا شو حوکم و بر‌یاری تره ستمه و ده‌ست در‌یژی تیا بیت و مانی
یه‌کیکی پی ژیر کرابی شوا به‌ری دووم نه‌که‌ون، نه‌گهر به‌و جوړه نه‌بی و هر نافهرمانی
خوای تیا بی شوا به‌ری سی یه‌م نه‌که‌ون. به‌لام به‌راستی سهر سوړ نه‌میننی له‌م رایه، چونکه:

۱- کاتی بیریکه‌ینه‌وه و نایه‌تهدا قورنان پیشکنین تی نه‌گه‌ین که وتهی(ظلم و فسق و
ظالم و فاسق و ظلموا، فسقوا) هم‌وو شو وته‌یانه له قورنان دا به‌کار هینراون بو
کافرو بی بر‌وا کاتی که به روونی و به بی قهید بن.

ب- نه‌م نایه‌تانه هاتنه خواره‌وه دهر‌بارهی جووله‌که‌کان که گومان نی یه له کوفرو بی
بر‌وایی یان دا، که‌واته مبه‌ست به هر سی ناو و سیفته‌که هر یه‌ک تا‌قم و کومه‌له،
که شو جووله‌کانه مبه‌ستی یه‌که‌م و سهر‌ده‌سته‌ن.

ت- دیمه‌ن و رووکه‌ش و روآله‌تی هر سی رسته‌که گشتی یه رووته له هر مهرج و
قهیدیک، دهی به بی رابهر و به‌لگه‌یه‌ک لانداری له رووکه‌ش و روآله‌ت و هیچ گشتی
یه‌ک تایبه‌تی نا‌کری و هیچ مهرج و قهیدیک بر‌یار نادری، ته‌نانه‌ت نایه‌تهدا کان تایبه‌تی
نا‌کرین به هوی هاتنه خواره‌وه‌که‌یانه‌وه و هرکام گشتی بن هر به گشتی دانه‌نرین و
هرنه‌گیرین، که‌واته نه‌بی مبه‌ست به‌م سی رسته‌یه هر یه‌ک تا‌قم و کومه‌ل بیت، وه‌ک
تایبه‌تیش نا‌کرین به جووله‌که و گاوره‌کانه‌وه. نینجا دیته سهر باسی دواترین په‌یامی
خوا، دواترین شریعتی خوا که هات بو نه‌وهی بی بی به نایین و شریعتی هم‌وو
جیهانی یان هتا روژی دوایی، بو نه‌وهی بی بی به به‌رنامه‌یه‌کی گشتی هتا هتایی،
به‌رنامه‌یه‌ک که ژبانی له‌سهر راگیر بی له هم‌وو بارو روویه‌کی یه‌وه، شریعتیک که
ژبان له چوار شیوهی دا بژی و گه‌شه بکات، بو‌چوون و بیرو باوه‌پی لی وهرگری،
هر‌وه‌ها رژیمی کومه‌ل‌ایه‌تی و کرده‌وه و ره‌وشتی کومه‌ل و نه‌ندامه‌کانی کومه‌ل، نه‌م

شهریعت هات بۆ ئەوهی حاکم بیئت و حوکمی پی بکریت، نەك تەنھا بۆ ئەوهی بزانی و بخوینری، ببی بە روشنبیری یەکی روت لە کتیب و نووسراوەکان دا بلاو بیتهوه! هات بۆ ئەوهی پەپرهوی بکری و هەموو کەس شوینی بکەوی و زۆر بە وردی و گرنگی، بە ریکی بهیلریتەوه بە بی گۆراندن و دەست کاری، ئینجا ئەبی بەو جوو شێوهیە بگری یا لەوه ترازای ئیتر نەفامی و ستهم و شوین کەوتنی هەواو ئارەزوو پەیدا ئەبی و سەر لە زیانباری هەردوو جیهانهوه دەرئەچی، هیچ کەس رئی پرۆبیانوویەکی نی یە بەوهی بلی: با بە هیواشی و پەلە نەکری و بەره بەره خەریک بین، بەلکو بەوه هەموو کەس کو بکەینهوه لەسەری، ئەمە و هەر پرۆبیانوویەکی تر هیچ نرخنی نی یە لای خوا، چونکە ئەگەر خوا مەیلی ببوایە هەمووی ئەکرد بە یەك ئوممەت و میلەت، خوا ئەوهی ئەوی کە هەر شەریعتەکە ی خۆی حوکمەران بیئت، ئیتر پاش ئەوه کاری مەردومان چۆن ئەبی با ببی.

بەراستی هەرکەسێک ئەم سی نایەتە ی داها توه بیستی ئیتر نابی هیچ پرۆبیانوویەکی لەدل دا بئینی ئەگەر پرۆادار بی، جا با بە وردی گوئی بگرین لی یان. ئەفەر موی: ﴿وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ ناردمانە خواروه بۆلای تو نامەیه - واتە قورئان - بە هەق و راستی یهوه، هەق و راستی پی یە و هیناویەتی لە هەموو بارو روویەکی یهوه. بەلی. هەق و راستە و هەق و راستی پی یە، چونکە لە سەرچاوهی راستهوه هاتوه، لەلایەن خواوه هاتوه کە ناردنی شەریعت و بەرنامە و یاسا هەر مافی ئەوه و تاییبەتی یە بەوهوه. کەواتە هەرچی هیناوه هەموو هەق و راستە و بەجی یە. ﴿مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ﴾ واتە ئەو نامەیه مان نارد بە راست گێر و پرێاردەری راستی ی بۆ هەر نامەیه کە لە پیشی یهوه هاتوه: وەك تەورات و ئینجیل و زەبوور کە بەناوی تاییبەتی خۆیانەوه ناوی بردوون و هەوالی داوه بە راستی یان و هاتنیان لەلایەن خواوه، هەرەها هەموو نامەکانی تریش کە بە شێوهی گشتی و بە بی ناوی دیاری و تاییبەتی باسی کردوون و هەوالی داوه بە راستی یان و هاتنیان لەلایەن خواوه بۆ سەر پیغه مبهران - سهلامی خویان لی بیئت -

وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَأَحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ

﴿مُهَيِّمًا عَلَيْهِ﴾ به چاودنیرو پاریزهرو شایهت و نه‌میندار به‌سهر نامه‌ی خوا که له پینشی یه‌وه هاتووه، به‌م ره‌نگه باری راسته‌قینه‌ی خو‌یان روون نه‌کاته‌وه، له‌گه‌ل هه‌وال دان به‌ گۆپان‌دن و ده‌ست کاری کردنی‌ک که به‌سهر هی‌ندیکیان هی‌نرا، له لایه‌ن هی‌ندی له نوممه‌ته‌کانیانه‌وه، که‌واته نه‌م قورئانه دواترین وینه و شیوه‌ی راسته‌قینه‌ی نایین و نامه‌کانی خواهیه، دواترین به‌رنامه‌ی ژیان و یاسا و شه‌ریعه‌تی مه‌ردومان و رژیمی ژیانیان به‌ بی گۆپان‌دن و ده‌ست کاری کردن، نه‌مه‌یه که له‌م قورئانه‌دایه، که‌واته هرچی دوه‌ره‌کی و ناژاره‌ی له‌مه‌وپیش و نیستا و داهاتوو له‌لایه‌ن نامه‌دارو بی نامه و هه‌موو ناده‌می، له‌هر بارو روویه‌که‌وه نه‌بی هه‌موو کاری جی به‌جی بکری، هر بوچوون و راو بیرو باوه‌ر و بریارینک نه‌گه‌رینه‌وه بو قورئان و له‌مه‌وه وه‌رنه‌گیرایی، هیچ نرخینکی نی یه، که‌واته دوا‌ی ناردنی قورئان هر نه‌م شایسته‌ی نه‌وه‌یه ناو بیری به‌ نامه‌ی خوا، هرکاتی ناوی نامه‌ی خوا براه‌ربه دلدا بی‌ت، جا له‌بهر نه‌وه ده‌ست نیشان نه‌کات بو نه‌وه - وه‌ک زانایان نه‌فرمون - لی‌ردها به‌ناوی تایبه‌تی خو‌ی ناوی نه‌برد، به‌لکو به‌ نامه ناوی برد، وه‌ک نامه‌ی خوا هر نه‌م بی‌ت، نه‌وه‌ی که‌خواناردی‌بیتی یه‌خواره‌وه هر نه‌م بی‌ت، نه‌وه‌تا به‌ بی دیاری کردن نه‌فرموی: ﴿فَأَحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ﴾ که‌واته حوکم و بریار بده له ناو نامه‌داره‌کان دا به‌وه‌ی که خوا ناردی یه خواره‌وه، چونکه دیاری کردن پیوست نی یه و دل هر بو قورئان نه‌روا.

نه‌م فرمانه‌ی له یه‌که‌مجاره‌وه رووی کرده پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) سه‌باره‌ت به‌ نامه‌داره‌کان که نه‌هاتن بو خزمه‌تی بو نه‌وه‌ی حوکم و بریاریان بو دهریکات له‌و چند مه‌سه‌له‌یه‌دا که له پیشه‌وه ناماره‌مان بو کردن، به‌لام تایبه‌تی نی یه به‌وه‌وه، به‌لکو گشتی یه هه‌تا دنیا دنیا‌یه، چونکه نه‌م شه‌ریعه‌ته دواترین شه‌ریعه‌ته و هیچ په‌یام و پیغه‌مبه‌ریکی تر نایه که گۆپان و ده‌ست کاری بکن تیایدا!

نه‌م نایین و شه‌ریعه‌ته خوا به‌ تیرو ته‌واوی ناردی، کردی به‌ به‌رنامه‌ی ژیانی هه‌موو ناده‌می، هیچ رینگه نه‌ما بو بژاره و گۆپان‌دن و ده‌ست تی خستن تیای دا، به‌ هیچ کلوجینک

نابی وازی لی بهینری و شتیکی تر بخزیته شوین و جیگی نه، خوا زانیویهتی که نه‌می
 ناردویهتی بهسه بۆ هه‌موو جیهانی یان، خیزو خوۆشی یهک نه‌هینتی بۆ هه‌مووان نه‌گه‌ر
 په‌په‌روی بکری، هه‌ر گۆراندن و ده‌ست تی خستنی - چ جای لادان لی ی به ته‌واوی - بپوا
 نه‌کردنه و دان نه‌نانه به‌وهی که خوا زانیویهتی و بریاری له‌سه‌ر داوه، که‌واته هه‌رک‌سه‌س نه‌وه
 بکات له‌م نایینه ده‌رئه‌چی هه‌رچ‌ه‌ند به‌ده‌م خوۆی به‌موسلمان دابنی! بیگومان خوا زانیویهتی
 که بپو بیانوی زۆر نه‌هینریته‌وه، زۆر شت نه‌کری به‌کۆسپ و گری له‌ریگی ره‌فتار کردن
 به‌و شه‌ریعه‌تی که خوا ناردویهتی، به‌تایبه‌تی نه‌و حوکم و بریارانه‌ی که نه‌ده‌ن له‌لووتی
 سه‌مه‌کارو تاوانبار، نه‌و حوکم و بریارانه‌ی که دژو پیچه‌وانه‌ی هه‌واو نارزه‌زوی ناراست و
 نار‌ه‌وای خاوه‌ن دل و ده‌روونه نه‌خۆشه‌کانن، له‌به‌ر نه‌وه فه‌رمانی دا به‌وریایی و خۆپاراستن
 له‌وه‌ی نه‌و جوړه شتانه کاریکه‌ن و ببن به‌ریگر، فه‌رموی: ﴿لَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ مُمَّ﴾ شوینی هه‌واو
 هه‌وه‌سی نه‌وانه نه‌کوی ﴿هَمَّا جَاءَاكَ مِنَ الْحَقِّ﴾ واته لانه‌ده‌ی له‌و حوکم و بریاره هه‌ق و
 راسته‌ی که بو‌ت هاتوو به‌شوین که‌وتنی نارزه‌زوی نه‌وان. بیگومان پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) زۆر
 دوور بووه له‌وه‌ی ابدا و شوینی نارزه‌زوی هیچ که‌س بکه‌وی. هه‌رگیز چاوه‌پوانی نه‌وه‌ی
 لی نه‌کراوه، به‌تایبه‌تی خوا خوۆی به‌نده‌که‌ی خوۆی ناسیوه و زانیویهتی لانا‌دا و به‌جوړیکی
 دروست نه‌کردوه که ده‌ست بدا بۆ لادان له‌و ریگی راسته‌ی که بو‌ی داناوه، که‌واته مه‌به‌ست
 به‌م جله‌وگیری یه و وینه‌ی نه‌مه که له‌قورئان دا زۆر هه‌یه، مه‌به‌ست به‌مانه - وه‌ک زانایان
 نه‌فه‌رمون - نه‌وه‌یه که زیاتر دل و ده‌روونی به‌هیزتر ببی و سوۆز و په‌رۆشی به‌تین تر ببی
 له‌سه‌ر گو‌ی رایه‌لی و هه‌لسانی به‌رابه‌ری و فروستاده‌یی یه‌که‌ی، بیجگه له‌وه‌ش نه‌م جوړه
 فه‌رمودانه ترساندن و ته‌می دادانیکی به‌هیزی تیا هه‌یه بۆ هه‌رک‌سه‌سینی تر له‌م ئوممه‌ته که
 ریگی راسته‌که‌ی خوا به‌رنه‌دات. ئینجا هۆی فه‌رمان و جله‌وگیری یه‌که‌ی روون نه‌کاته‌وه -
 واته فه‌رمان به‌حوکم کردن به‌وه‌ی خوا ناردویهتی له‌م دوواترین شه‌ریعه‌ته و جله‌وگیری له
 شوین که‌وتنی هه‌واو نارزه‌زوی مه‌ردومان و نامه‌داران - هانی نامه‌داران نه‌دا له‌سه‌ر مل که‌چ
 کردن و فه‌رمانبه‌ری بۆ هه‌موو فه‌رمانه‌کانی نه‌م دوواترین شه‌ریعه‌ته،

لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَا جَا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لَسَبَلُوكُمْ فِي مَا
 آتَانَكُمْ فَأَسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَمِنْتِنُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْلِفُونَ ﴿١٨﴾ وَأَنْ
 أَحْكَمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ

رووی فرموده نهکاته همووان به مہی کہ نه فرموی: ﴿لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَا جَا﴾
 گنیرامان و دامان نا بو هر نوممه تیک له نیوه نهی نامه داره کان و موسلمانه کان یاسا و
 شہریعتیک و رنگه یه کی روون و ناشکرا که رهفتاری پی بکن و بیده نه بهرو لی ی لانه دن،
 بهم رنگه تهوراتمان دیاری کرد به رنگه و شہریعت بو نهو نوممه تهی که له رهوانه کردنی
 موساوه دهست پی نهکات تا رهوانه کردنی عیسا، نینجیلمان دیاری کرد به شہریعت و
 رنگه بو نهو نوممه تهی که له رهوانه کردنی عیساوه دهست پی نهکات تا رهوانه کردنی
 محمد (ﷺ)، قورنمان دیاری کرد به یاسا و شہریعت بو نوممه تی نیسلام که له
 رهوانه کردنی (محمد) هوه دهست پی نهکات ههتا روژی دوایی، کهواته هرچونی له هاتنی
 تهوراتهوه تا هاتنی نینجیل نهبی هر تهورات شہریعتی نهو نوممه ته بووی، له هاتنی
 نینجیلهوه تا هاتنی قورنمان نهبی هر نینجیل شہریعتی نهو نوممه ته بووی، هرچونی
 نهوانه و ابوین نهبی له هاتنی قورنانشهوه ههتا روژی دوایی هر قورنمان شہریعت و رنگه
 بیت بو همووان، چ نامه دار و چ بی نامه، کهواته نهبی هموو برهوا بینن به قورنمان و رهفتار
 هر بهوه بکن که قورنمان هینای بو همووان، نینجا دهست نیشان نهکات بو هوی دانان و
 دیاری کردنی نهو شہریعته جوڑ به جوڑ و جیاوازانه، نه فرموی: ﴿لَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً
 وَاحِدَةً﴾ نهگر خوا بیویستایه نیوهی نهگیرا به یک نوممهت و کوملن، بهم رنگه یه ک رنگه و
 یاسا و شہریعتی دائهنا بو همووان، ﴿وَلَكِنْ﴾ بهلام نهوهی نهویست، بهلکو ویستی هر
 نوممه تیکتان رنگه و شہریعتی تایهتی بیی ﴿لَسَبَلُوكُمْ فِي مَا آتَانَكُمْ﴾ بو نهوهی تاقیتان بکاتهوه
 لهو شہریعت و یاسایانهی که پی به خشین که کی مل که چ و گوئی رایله و کی یاخی و

سەرکێشه، واته هەرچۆنی خوا ئه‌یان ناسی و چاک و خراپ ناشکرایه لای، ههروهها با
دهرکهوی و مهردومانیش ئهوه بزائن، چونکه خوای میهره‌بان باوی واهات که هه‌ر به پئی
زانینی خۆی ره‌فتار نه‌کات له‌گه‌ل به‌نده‌کانی له‌ پاداشت و تۆله‌ی کرده‌وه‌کانیان دا به‌لکو
پاداشت و تۆله‌ی کاتی ئه‌بی که ئه‌وه‌ی خۆی زانیویه‌تی به‌نده‌کانی به‌ کرده‌وه به‌دی بینن.

خوای لی‌زانی کاردروست ئه‌وه شه‌ریعه‌ته جو‌ر به جو‌ر و جیاوازانیه‌ی داناوه‌و دیاری
کردن بۆ ئه‌وه ئوممه‌تانه، بۆ هه‌رکام که به‌رژوه‌ندی ته‌واوی تیا بی‌ت و شایسته و شیاری ئه‌وه
چهرخ و گه‌له بی‌ت که بۆی نارد، بۆ نمونه: شه‌ریعه‌تی ته‌وراتی نارد بۆ گه‌ل و کۆمه‌لیک که
رام بوو بوون و ده‌قیان گرتبوو به‌ زه‌بوونی و ژێر ده‌سته‌یی و به‌نده‌یی سته‌مکاران، که‌واته
ئه‌بی به‌ توند و تیژی ره‌فتاریان له‌گه‌ل بگری و گوی نه‌دری به‌ راو ره‌زامه‌ندی یان، به‌هۆی
ئه‌وه‌وه ئه‌وه شه‌ریعه‌ته به‌وه جو‌ره و له‌سه‌ر ئه‌وباره هات، ئینجا ئه‌وه گه‌له له‌ ری‌گه راسته‌که‌ی
خوا لای دا و دووچاری دل ره‌قی و سه‌رکێشی و چرووکی و دنیا په‌رستی بوون، که‌واته
پنویستیان په‌یدا کرد به‌ شه‌ریعه‌تی ئینجیل که هات له‌سه‌ر بناغه و بنه‌ره‌تی به‌رز کردنه‌وه‌و
باودانی گیان و داخوازه‌کانی به‌سه‌ر له‌ش و داخوازه‌کانی دا، له‌سه‌ر چاوپۆشی و دل نه‌رمی
و دوورکه‌وتنه‌وه له‌ مل ملانی و به‌ر به‌ره‌کانی و هه‌ولدان بۆ به‌رزی و سه‌رکه‌وتن، رازی بوون
و سه‌ر داخستن به‌رامبه‌ر هه‌ر سته‌م و ریسوایی یه‌ک که روو بدا، به‌وه جو‌ره ئه‌وه دوو
شه‌ریعه‌ته کاتی یه‌ هاتن بۆ چاره‌سه‌ر کردنی ئه‌وه دووبارو حاله‌ته ناره‌وا که روویان کرده ئه‌وه
گه‌له. به‌لام نیسه‌لام که یاسا و شه‌ریعه‌تیکی هه‌میشه‌یی و هه‌تا هه‌تایی هینا، ئه‌بی میانه بی
و ناوه‌پراست بگری له‌ هه‌موو شتی‌ک دا، به‌م ره‌نگه هه‌لسی به‌ پیک هینانی پنویست و
داخوازه‌کانی له‌ش و گیان پیکه‌وه و به‌جو‌ری ماوه نه‌دا به‌ زال بوونی هه‌یج لایه‌ک به‌سه‌ر
لایه‌کی تر دا، که‌واته ناردنی ئه‌م شه‌ریعه‌ته جیاوازانه، وه‌ک به‌رژوه‌ندی به‌نده‌کانی خوای
تیا به، هه‌روهها تا‌قی کردنه‌وه به‌ بۆ ده‌رکه‌وتن و جیا بوونه‌وه‌ی چاکان له‌ خراپان، چاکان مل
که‌چ نه‌که‌ن و خۆشنوود و دل نارامن به‌ هه‌موو یاسا و فره‌مانه‌کانی خوا به‌ بی سه‌ر لی

کردنوه و دوو دلی، دلنیان که هر یاسا و شریعتهکانی خوا راست و رهوانه هرکام له کات و چمرخی تایبتهی خویمان دا، هر سرپنوهیهک خوا کردی له شریعتهکانی دا راست و رهوایه و بیجگه لهوه ناراسته! به پیچوانه‌ی خراپان که نهفام و سرکیش و یاخین و شوینی هراو نارمزوی نارهوای خویمان نهکون و بی ناگان و بی بهشن لهوهی که چاکان بهشدارن تیایدا، ﴿فَاسْتَفِؤْاْ الْخَیْرَاتِ﴾ کهواته پینش برکی بکن و چهسپانی بکن بؤ نهو شتانهی که چاکن بؤتان له هر دوو جیهان دا، له بیروباوه‌ری چاک و هه‌موو کردهوه چاکهکان که له قورنان دا هاتوون و پاش هاتنی قورنان هر لای قورنان دهست نهکون، به چهسپانی فریاکهوتن تا کات و ههلی ژیانیان لهدهست دهرنه‌چووه، چونکه ﴿وَإِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِیْعًا﴾ هر بؤلای خوییه گه‌رانه‌وه‌تان به کۆمه‌ل و پیکه‌وه، چاک و خراپتان، گوئی رایه‌ل و سرکیشتان. ﴿فَیُنَبِّئُکُمْ بِمَا کُنتُمْ فِیْهِ تَخْلِفُوْنَ﴾ نینجا لهو رۆژده‌دا هه‌والتان پی ئه‌دا به‌وهی که له جیهان دا دووبهرکی بوون تیای دا، واته له‌کاتی حیساب و پرسیاردا هه‌والتان پی ئه‌دا به جوئی کهستان گومان و دوو دلیتان نه‌مینئ و هه‌موو هه‌ق و ناهه‌قیکتان بؤ دهرکه‌وی، یان مه‌بهست نه‌ویه لهو رۆژده‌دا هه‌مووتان نه‌گن به به‌ره‌م و پاداشتی کرده‌وه‌کانتان به‌هوی نه‌وه‌وه چاک و خراپ روون نه‌بیته‌وه و جوئی نه‌بنه‌وه له یه‌کتر، دهرنه‌که‌وی کامتان له‌سهر هه‌ق بووه و کام له‌سهر ناهه‌ق.

له نایه‌تی پینشوودا فرمانی دا به‌وهی که حوکم و بریار بدا به‌وهی که خوا ناردویه‌تی، شوینی نارمزوی مردومان نه‌که‌وی، نینجا نه‌و مه‌بهسته دووباره نه‌کاته‌وه بؤ زیاده دلنیایی له‌سهری، له جاری دووه‌م دا به جوو شیه‌ویه‌کی روون تر و به‌هیزتر، به‌مه‌ی نه‌یکات به سه‌ره‌تا بؤ نه‌وهی لادان له هیندی له‌وهی که خوا ناردویه‌تی - با که‌مترین شت بیست - هر لادانه وه‌ک لادان له هه‌مووی، نه‌فه‌رموی: ﴿وَإِن اٰتٰکُمْ بَیْنَهُمْ یَسًا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اٰهْوَاءَهُمْ﴾ واته ناردمانه خواره‌وه بؤلای تو نه‌مه‌ی که حوکم بکه‌یت له‌نیوان نامه‌داره‌کان دا به‌وهی که خوا ناردی یه خواره‌وه،

وَأَحْذَرُهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمْتُمْ أَنَّهَا رِيْدُ اللَّهِ أَنْ يُصِيبَهُمْ بَعْضُ
 ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾ أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا

شونینی حەزو ئارەزوویان ئەکەوی ﴿وَأَحْذَرُهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ وریای
 خۆت بەو خۆت بپاریزە لێ یان کە بت ترازینن و لات بەدن لە هیندی لەوهی کە خوا ناردی
 یە خواروه بۆلات. (ئین و ئەبی حاتم و بەیەقی) ئەگێرنهوه له (ئین و عباس) هوه -
 خویان لێ رازی بیت - کە زانا بەرزەکانی جوولهکە لەناو خویان دا ئەلین: با بڕۆین بۆلای
 محمد بەلکو لایدەین لە ئایینەکە، ئینجا دین و ئەلین: تۆ ئەزانی کە ئیمە زانای
 جوولهکەین، ئەگەر ئیمە شوننت بکەوین هەموو جوولهکە شوننت ئەکەوی، ئیمە و
 گەلەکەمان ئازاوەمان هەیه لە مەسەلەیک دا و دین بۆلای تۆ، حوکم بدە بۆ ئیمە بەسەر ئەوان
 دا ئەو کاتە بپوات پێ ئەهینن، پێغەمبەرش (ﷺ) بە گۆی ئەکردن، ئینجا ئەم ئایەتە هاتە
 خواروه، کەواتە مەبەست لە هاتنی ئەم ئایەتە دەرخیستی راست و بەجێ ی کردەوه و
 هەلوێستەکە ی پێغەمبەر (ﷺ) و فرماندان بوو بە دامەزرایی و بەردەوامی و مانەوهی لەسەر
 ئەو بارو رینگە راستە ی کە داویتی یە بەر. ئینجا زیاده هیزو ئارامی ئەدا بە دلی بەفەری
 پێغەمبەر (ﷺ) لەسەر ئەو بارە ی کە لەسەریەتی بەمە ی بپوا ئەهینان و پشت تی کردنی ئەو
 جوولهکانە هیچ زیانیکی ناگەیهنی بەم، بەلکو خویان زیانبار ئەبن، ئەفەرموی: ﴿إِنْ تَوَلَّوْا﴾
 ئینجا ئەگەر ئەوانە روویان وەرگێرا لە وەرگرتنی حوکم و بپریار بەوهی خوا ناردووێتە
 خواروه ﴿فَاعْلَمْتُمْ أَنَّهَا رِيْدُ اللَّهِ أَنْ يُصِيبَهُمْ بَعْضُ ذُنُوبِهِمْ﴾ ئەوا بزانه کە خوا ئەیهوی ئەوانە دوچار بکات
 بەوهی هیندی لە گوناھەکانیانەوه، کە گوناھ ی پشت تی کردن و روو وەرگێرانهکە یانە کە لە
 هەموو گوناھێکیان گەورەترە و دیارە ئەبی تۆلە و سزایشی لە هەموو تۆلە و سزاکانی تریان
 سەخت تر و گەورەتر بیت. یان مەبەست ئەوهیه: خوا ئەیهوی دووچاریان بکات بە تۆلە ی
 هیندی لە گوناھەکانیان لە جیهان دا بە زال کردنی پێغەمبەر (ص) بەسەریان دا و سزادانیان
 بە کوشتن و گرتن و ئاواره کردن، بە هەرحال ئەوا بەو روو وەرگێرانه دووچار بوون، ئەک

پیغمبر (ﷺ) یان نایین و شریعه ته که یان کۆمهلی موسلمانان که دهستیان گرت بهو
 نایینه پیروزهوه، نابی سهر سوپر بمینئ لهو کردهوه و ههلوئسته ناپهسهندهی ئهوانه، چونکه
 زۆر له ئادهمی ههر بهو جوژه لارو نالهباره وهك نهفرموی: ﴿وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ﴾
 بیگومان زۆر له ئادهمی یاخی و سهركیشن و له سنووری خوا دهرئهچن، واته خویمان به
 سروشته لارو خراپن و سووچ له خوینانهوهیه، بیگومان ئهم فرمودهیه دلنهوایی تیایه بۆ
 پیغمبر (ﷺ) ههروهها له پاش ئهو دلنهوایی یه بۆ ئهوانه ی که له سهر ریبازه که ی ئهو بانگی
 مهردوم ئهکهن بۆلای خوا نابی بهوجۆره ههلوئسته و کردهوانه بی ئارام بین و پهکیان بکهوی
 له کارو فرمانی خویمان، ئینجانه یانوهستینئ له دوو ریگانهدا و به روونی تییان نهگهیهنئ که
 دوو ریگه له بهره میاندا ههیه، یا حوکم و شریعهتی خوا، یان حوکم و شریعهتی نهفامی.
 به سهرسوهرمان و بیزاری دهربرینهوه نهفرموی: ﴿أَفَحُكْمَ آلِهَتِهِمْ تَبْتِغُونَ﴾ دهی ئایا ئهوانه
 که روو وهرئهگێرن له حوکم و بریاری خوا داوای حوکم و بریاری نهفامی ئهکهن و بهدوای
 ئهوهدا نهگهڕین؟! واته یا ئهبی حوکم و بریاری خوا لهزهوی دا ببی، شریعهتی خوا بهجی
 بهینری له ژبان دا، بهرنامه ی خوا کاربه دهست و سهرکرده بیته بۆ ژبانی ئادهمی ی، یان
 ئهبی حوکم و بریاری نهفامی ی و شریعهتی ههواو ئارهزوی نهفس و بهرنامه ی بهنده ببی
 له مهیدان دا. جا ئایا ئهوانه کام لهو دووانه یان ئهوی و ههلی نهبژێرن بۆ خویمان؟ ئهم نایهته
 به روونی نهفامی ی و چهرخه نهفامی ی دیاری ئهکات، دهی ئهخات که چهرخه نهفامی
 ئاونی یه بۆ کات و ماوهیهکی تایبهتی، به لکو ناوه بۆ ههركات و له ههر شوینیک دا یان ههر
 رهفتار به شریعهتی خوا ئهکهن و حاکیان ههر شریعهتی خواجه به بی لادان له هیچ بهندو
 بهش و پارچهیهکی، ههموو رازین و مل کهچن بهدل بۆی، ئهوا ئهوانه وان له نایینی خوادا و
 بهراستی موسلمانن، یان حوکم و بریارو رهفتاریان به شریعهتیکی تره بیجگه له شریعهتی
 خواو رازین پی، ئهوا ئهوانه له نهفامی دا نهژین و له نایینی خوا دهرچوون، وان له
 نایینی ئهو کهسهدا که پهیرهوی حوکم و شریعهته که ی ئهکهن، ههركهسیک بهدوای حوکم و
 بریاری خوادا نهگهڕی، بیگومان بهدوای حوکم و بریاری نهفامی دا نهگهڕی، پهیوهندی به
 نایینی خاوه نییه.

ئەمە دوو رینگايەكەيە كە خوا مەردومانی تیا ئەوەستینى، ئینجا ئەوانیش بە ئارەزووی
 خۆیان ھەر رینگايەكیان ویست ھەلى ئەبۇزین! ئینجا پرسیاریك ئاراستە ئەكات لە بارىكەو
 بۇ بیزارى دەربیرین لەوہى كە بەدوای حوكم و بپریارى نەفامى دا ئەگەرین، لەبارىكى ترەوہ بۇ
 داننان و روون كەردنەوہى چاكى ی و راستى ی حوكم و بپریارى خوا، ئەفەرموی: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ
 مِنَ اللَّهِ حُكْمًا﴾ ئایا كى چاكتر و راست ترە لە خوا لەبارەى حوكم و بپریارەوہ؟ واتە ئەوانە نیازی
 حوكم و بپریارى نەفامى ی ئەدەن لە كاتىك دا كە حوكم و بپریارى خوا چاكتر و راست ترە لە
 ھەموو حوكم و بپریارىك. بەلى. ئایا كى ئەتوانى بلى: كە حوكم و بپریارى ھىچ كەسىك
 چاكترە لە حوكم و بپریارى خوا؟ ئایا ئەگەر كەسىك ئەوەندە نەفام بى لافى ئاوا لى بىدا، بە چ
 بەلگەيەك ئەو لافە لى ئەدا؟ ئایا ئەتوانى بلى: ھىچ كەس ھەيە لە خوا زانتر بى؟ ئایا ھىچ
 كەس ناشنا تر و زانا ترە بە بەندەكانى خوا، لە پەرورەدگار و داھینەرى ئەو بەندەيانە؟ ئایا
 ھىچ كەس ھەيە مېھرەباتر و بەزەيى دارتر بىت لە خوا یان زانتر بى بە بەرژەوہندى
 بەندەيانى خوا؟ ئایا ئەو خوايەى كە دواترین یاسا و شەریعەتى خۆى نارد، بە دواترین
 رابەر و فروستادەى خۆى دا، ئەو دواترین شەریعەتى گىرا بە جىگرو جىنشینی ھەموو
 شەریعەتەكانى، گىراى بە شەریعەتىكى ھىجگارى ھەتا ھەتایی، ئایا ئەو خوايە بى ئاگا بوو
 لەوہى كە چەند بەسەرھات و رووداو پەيدا ئەبى، بەھۆى ئەو بى ئاگایی یە ھىچ بپریارو
 چارەسەرىكى دانەنابى بۇ ئەوانە، ھەتا لەم دوایی یەدا دەرکەوتن بۇ ھیندى لە بەندەيانى
 خوا و چارەسەر و بپریارىان بۇ دۆزینەوہ و دیارىی یان كەردن!! ئایا ئەوانەى كە شەریعەتى
 خوا دوور ئەخەنەوہ لە ژیان، لەباتى ئەودا شەریعەتى نەفامى ئەھینن، ھەواو ئارەزووی
 خۆیان یان ئارەزووی گەلى لە گەلانى جیھان یان تاقم و چینی لە چینەكانى ئادەمى ی باو
 ئەدەن و بەرزى ئەكەنەوہ بەسەر حوكم و شەریعەتى خوادا، ئایا ئەوانە چى ئەلین و چییان
 بەدەستەوہ ھەيە، بەتایبەتى ئەگەر ئەوانە لافى موسلمانیتی لى بەدەن و خۆیان بە موسلمان
 دا بنین؟! ئایا ئەلین: چى بکەین كات و روژ یارمەتى نادن؟ ئایا بى مەیلی و خراپى
 مەردومان ئەكەن بە بەلگە؟ ئایا زۆرىی دۆزمنایەتى ئیسلام و مەترسى یان ئەكەن بە بیانوو؟
 ئایا خوا ھەموو ئەوانەى نەزانپوہ، لە كاتىك دا كە فەرمانى داوہ بە موسلمانان لەسەر ئەو

بەرنامەى كە بۆى ديارىى كرددون، جئەوگىرىى كردن له هەر لادانىان لهو شەرىعەتەى كە بۆى ناردن، لادان له هەر هئىندىكى وهك لادان له هەر هەمووى؟! ئايا ئەوانە ئەلئىن: شەرىعەتەكەى خوا كەم و كۆپى تىيا هەىه و ناگات بە هەموو رووداو و بەسەرھات و پئوىستى يەكان دا؟ بىنگومان هەركەسىك زانا و ژرر بى هەرگىز شتى وا ئالى، چونكە ئەزانى كە ئەم شەرىعەتى خوا بە جۆرى هاتوو دەست ئەدات بۆ هەموو چەرخ و كاتى، هەموو رووداو و بەسەرھات و پئوىستى يەك داگىر ئەكات و ئەيانگىرتە كۆشى خۆى، چونكە دەق و ياسا و دەستووڕە گشتى يەكانى بە جۆرىكەن كە حوكم و بېرىارى هەموو شتىكىان لى وەرئەگىرى و زاناكانى ئىسلام ئەتوانن كە چارەسەر وەرگىرن بۆ هەر كۆسپ و گرى يەك كە بىتە رىگەيان و دەقى قورئان و حەدىسى پى نەھاتبى، وهك توانى يان ئەو هەموو حوكم و بېرىارو چارەسەرەيان وەرگرت و ديارىى يان كرد و كرديان بەو هەموو كتئىبە گەرە گەرەو پان و پۆرەى كە كتئىبخانەى ولاتانىان پەر كردوو و هەموو داواكارانىان بى پئوىست كرد ئەرك و زەحمەت و هەرچى پئوىست بوو حازر و ئامادەيان كرد له بەردەمیان دا - خوا پاداشتىان بداتوو بە چەند چەندانەى كردهو پىرۆزەكانىان - .

هەركەس موسلمان نەبى هەرچى ئەلى بە ناشارەزايى يان بە دوژمنايەتى مافى خۆيەتى با بلى. بەلام موسلمان، يان كەسى كە لافى موسلمانىتى و خويندەوارى لى ئەدا، ئايا لەم بارەىهوه چى ئەلئىن و چىيان بەدەستەوه هەىه كە بىكەن بە بەلگە و بىيانوو بۆ لادان له حوكم و بېرىارى خوا و حوكم كردن بە قانون و ياساى نەقامى غەبرى ئىسلام؟ ئايا ئەو لادەرانه چۆن خۆيان بە موسلمان دانەئىن؟ چۆن روويان هەىه خۆيان بە موسلمان دابئىن؟ بەراستى نۆر جىگەى سەرسوپمانن!! بەراستى ئاشكراىه كە هىچ كەسىك رىگەى هىچ دواو بەرىكى نى يە و ئەبى يەكى لەم دوو رىگەىه بداتە بەر بە بى پئىچ و پەنا: يان ئىسلام يان نەقامى ي. يا بېروا يا بى بېرواى. يا حوكم و بېرىارى خوا يان حوكم و ياساى نەقامى ي. ئەوانەى كە حوكم و بېرىارىان بە شەرىعەتى خوا نى يە هەر بېرو بىيانوو يەك بەئىننەوه لای خوا وەرناگىرى و روويان سېى ناكاتەوه، ئەوانە له ئىسلام دەرئەچن و ستەمكار و له سنوورى خوا دەرچوون، ئەوانەى كە رازى نىن بەوهى حوكم و بېرىارى خويان بەسەردا بدرى بېروادار نىن.

لَقَوْمٍ يُوقَتُونَ ﴿٥٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصْرَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ

مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ

خوای میهربان شو فرموده و پرسپاری ناراسته کرد. به لام هموو کس لهو پرسپاره و له مبهستهکوی تی ناگات. به لکو نهوانه تی نهگن که بیر نهکهنهوه و زانان و بههوی نهوهوه بویان دهرنهکوی که حوکم و بریاری خوا راست و پاکتر و بهرتره لههر حوکم و بریاریکی تر، جا لهبر نهوه فرموی: ﴿لَقَوْمٍ يُوقَتُونَ﴾ واته شو پرسپار و وتهیه بو گهل و کومه لیکه که پروا و زانینی تهوایان ههیه به نارامی دلوه.

بیگومان شتیکی ناشکرایه - وهک له کتیبه باوه پسی کراوهکانیش دا هاتوهه - که رهوشتی پیغه مبر (ﷺ) لهگهل بی برواکان دا بهم جوړه بووه: له پاش هاتنی بو مه دینه بی برواکان بوون به سی به شهوه: به شیک سولج و ناشتی لهگهل به کارهینان به مرجی جهنگی لهگهل نهکن و پشتگیری دوژمن و جهنگ کهرانی نه دن، نهوانه بی باک بن لهسر خوین و مالیان، به شیک نه جهنگیان لهگهل کرد و نه پهیمانی ناشتی یان دا، به لکو وهستان و چاوه پروانی یان کرد تا بزائن کاری نه د دوژمنهکان بهره و چی نه پروا و چی یان بهسر دیت، ئینجا هرکام لهو سی تاومه به فرمانی خوا کردهوه و رهفتاری تایبتهی لهگهل کردن، بهم رهنگه سولج و ناشتی به کارهینا لهگهل جووله که کانی مه دینه که سی خیل بوون، نامه ی سولج و ناشتی نووسراو ئیمزا کرا به خوشنوودی و رهامندی هر دوو تهرهف، ئینجا یه که به یهک شو سی خیله ناپاکی تهوایان به کارهینا و کهوتنه جهنگ و پیلانی خراب که مایه ی لهناوچوونی پیغه مبر (ﷺ) و ئیسلام و موسلمانان بیت، ئینجا خوا بریاری داد و راستی دا و فرمانی دا به توله سندن له هر سی خیله که، وهک به دریزی له کتیبه کانی تفسیردا باس کراوه، بیگومان گاوره کانی عمره ب - هر وهها گاوره کانی روم - به وینه ی جووله که دژیوون و ناماده ی جهنگ کردن بوون به هر جوړ بویان بکری. نهوه لهباریکه وه، له باریکی ترهوه قورشان نهیهوی برواداران بکات به یهک ریز و به یهک کومه ل، دایان بریزی و پروره دیان کات لهسر بنه رته ی راستی و خوشه ویستی یان بو خوا و پیغه مبر و نایین و عه قیده که یان، پچران و جیابوونه دیان لههر دژو دوژمنیک که نایهوی ثالای خوا بهرز بیته وه و شوینی سرکردایه تی پیغه مبر (ﷺ) ناکهوی و نایهوی گهل و کومه لی برواداران بههیزو دامه زراو و یه کبار و یهک مبهست و نامانج بن، جا بههوی نهوه وه نه م نایه تانه هاتنه

خوارهوه هر جوړه خوشه‌ویستی و دوستایه‌تی و یارمه‌تی دان و سویند خواری قه‌ده‌غه
 کرد له‌لایه‌ن بروداران‌ه‌وه سهاره‌ت به جووله‌که و گاوره‌کان، خوشه‌ویستی و دوستایه‌تی و
 یارمه‌تی دانی برودارانی کورت هله‌ی‌نا له‌خواو پیغه‌مبه‌رو بروداران دا، نه‌وه به شیوه‌ی
 گشتی، به تایبه‌تی هوی هاتنه خواره‌وه‌ی نه‌م نایه‌تانه نه‌مه‌یه که زانایانی ته‌فسیر هی‌ناویانه
 له‌(عباده‌ی کوپری صامت) هره که نه‌فهرموی: کاتی که خیل‌ی (بنی قینقاع) جه‌نگیان کرد
 له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ردا(ﷺ) (عبدالله ی کوپری ثوبه‌ی کوپری سه‌لول) - که سه‌روکی ناپاکه‌کانی
 مه‌دینه بوو - سویند خواریان بوو به‌رگری لی کردن، (عباده) ش که وه‌ک نه‌وه سویند
 خواریان بوو هات بو خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) و خوی لی به‌ری کردن و له سویند خواری
 یه‌که‌یان دهرچوو، گوتی: من خواو پیغه‌مبه‌رو بروداران نه‌که‌م به دوست و خوشه‌ویست و
 یارمه‌تی دهری خوم، من به‌ریم له دوستایه‌تی و سویند خواری نه‌وه جووله‌کانه، هه‌روه‌ها له
 چه‌ند ریوایه‌تیکی تردا هاتووه که هیندی له موسلمانان نامه‌ی دوستایه‌تی یان نووسی بو
 گاوره‌کانی شام، (ثیبین و جهرین) نه‌گپریته‌وه که هیندی له به‌ناو موسلمانان‌کان له روژی (احد)
 دا که مه‌ترسی یان کرد له زال بوونی بت په‌رسته‌کان نیازیان کرد په‌نا بیه‌ن به جووله‌که‌یه‌ک
 و بین به جووله‌که، هیندی تر نیازیان کرد که په‌نا بیه‌ن به گاوریک و بین به گاور، ینجا به
 بو‌نه‌ی نه‌م رووداوانه‌وه نه‌م نایه‌تانه هاتنه خواره‌وه: ﴿تَأَيُّبُ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نه‌ی که‌سانی برواتان
 هی‌ناوه به رواله‌ت و روکه‌ش نیتر نایا به دل‌یش برودارن یان هر به رواله‌ت و دیمه‌ن
 برودارن. ﴿لَا تَجِدُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ﴾ جووله‌که و گاور مه‌گپرن به دوست و خوشه‌ویستی و
 سویند خوار و پشت پی به‌ستراوی خوتان، یارمه‌تی یان بدن و داوای یارمه‌تی یان لی
 بکه‌ن، چونکه ﴿بِمُتَّبِعِمْ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ﴾ نه‌وان هیندیکیان دوست و خوشه‌ویست و یارمه‌تی دهری
 هیندیکی تریانن، واته جووله‌که له‌ناو خویان دا دوست و یارمه‌تی دهری یه‌کترن، هه‌روه‌ها
 هه‌ردوو کومه‌ک و یارمه‌تی دهری یه‌کترن به دژو به‌رامبه‌ری نی‌سلام و موسلمانان. که‌واته
 نی‌وه‌که برودارین نابی بین به‌دوست و یارمه‌تی دهر و خوشه‌ویستی هیچ کام له‌وان ﴿مَنْ يَتَّخِذْ
 مِنْكُمْ وَلِيًّا فَقَدْ آتَىٰ بِوَلِيٍّ مُّطْرَقٍ﴾ هه‌رکام له نی‌وه نه‌وان بکات به دوست و خوشه‌ویست و یارمه‌تی دهری خوی.
 بی‌گومان نه‌وه که‌سه‌تان له‌وانه و له ریژی گاورو جووله‌که‌یه له بی بروایی دا. نه‌گه‌ر بروداره
 نه‌وا برواکه‌ی وهرناگیری، چونکه نه‌وه خوش ویستن و دوستایه‌تی و یارمه‌تی دانه دژو
 پی‌چه‌وانه‌ی برواکه‌یه‌تی، هر بروایه‌ک دژو پی‌چه‌وانه‌ی له‌گه‌ل بی وهرناگیری، شتیکی

ناشكرايه كه گاورو جوولهكه و هر بى پروايهكى تر دوژمنى خوا و پينغهمبىرو قورشان و
 نايينى پاكي نيسلامن، دهى نايان چوڭن خوش ويستنى نهان كو نهبيتوه له هيچ دليك دا
 لهگل خوش ويستنى دژو دوژمنهكانيان. بهراستى نهه شتيكى زور روونه و چيگهى دوو
 دلئى و سر لئى كردنهوه نى به و نهوهنده نايهت و همديس لهم بارهيهوه زور هيچ ريگهيك
 ناهيلىتوهه بو هيچ تهئويل و پينه و پهرويهك، وهك نهوهى كه گوتراوه: مهبهست شوين
 نهكهوتنيانه له نايين دا، يان مهبهست خوش ويستن و يارمهتى داننيانه به دژى موسلمانان،
 بيگومان هيچ كام لهم دوو تهئويل و پينه و پهرويهك ناكهوى لهگل رووكهش و روانهتى نهو
 هموو نايهت و همديسانه، هر وهما يهك ناكهون لهگل هوى هاتنه خوارهوى نهه نايهتاني
 ئيره و نايهتكانى تريش، وا دهرنهكهوى نهوانهى كه نهيانهوى نهه جوړه تهئويل و پينه و
 پهرويهك بكن لهبىر نهو نايهتانهيه كه فرمان نهدهن به دادو چاكه كردن لهگل بى پروايان
 دا، وهك به پى نى نهو نايهتانهش رهفتار كرا لهلايهن موسلمانانهوه و لهو دهولته و ميرى
 يانهى كه به پى نى نيسلام رهفتاريان نهكرد، به تايبهتى لهگل گاورو جوولهكهكان كه زياون
 لهناو موسلمانان دا به نازادى و سهربهستى لهبارهى هئسانيان بهكاروبارى نايينى يان، به
 چاوديرى و پاريزگارى مافيان تا نهو رادهيه بهندى له بهندهكانى شهريهتى نيسلام
 دهر بارهيان نههيه: ﴿لهم ما لنا و عليهم ما علينا﴾ هر ماف و قازانچيك كه بو ئيمه ههيه، بو
 نهوانيش ههيه، هر نرك و زيانچيك بكهويته سهر ئيمه نهكهويتهسهر نهوانيش، واته نهوان
 يهكسانن لهگل ئيمه لهماف و پيوستى سهرشان دا، بيچگه لهوهش خوڙاك و خواستنى
 نافرتهى نهوان هلاله بو ئيمه، كه نهو تيكهلى و دهست و پهيوهندى به زور گرنگه و هر له
 دهست نيسلام هاتوهه كه بهوجوره كردهوه رهفتارى شيرين بكات لهگل دوژمنانى، بهلام
 نهو هموو چاوپوشى و چاكه كردن و بهكارهينانى داده شتيكه و، خوش ويستن و
 دوستايهتى و سويند خواري شتيكى ترى جياوازه، نابى تيكهلى بكرين و وهك يهك سهرنج
 بدرين و وهك يهك رهوا بدرين. بهلكو نهبى بزانيان كه پيوسته لهسهر موسلمانان چاوپوشى و
 بهكارهينانى داد لهگل نامهداردا، بهلام له ههمان كات دا قهدهغيه لهسهرى يارمهتى دان و
 كوهمكى و سويند خواري لهگهليان، تهنانهت بهدژى بى پروا و ماددى يهكانيش! بيگومان
 سويند خواري لهگل نامهدار وا نهگهيهنى و وانيشان نهه كه موسلمان رازى بى به
 مانهوهى نامهدار لهسهر نايينهكهى و بهجى هينانى رژيم و ياساكهى، ناشكرايه كه نابى
 موسلمان رازى بى به بوون و مانهوهى هيچ يرو باوهريك لهجيهان دا، هر وهما نهو كوهمكى

و سویند خواری یه و نیشان نهدات که موسلمان دان نهنی به نایینکی تردا بیجگه له
 نیسلام، بیگومان له پاش هاتنی نیسلام نابی دان بنری به هیچ نایینکی تردا، بهلی نیسلام
 به زور هیچ کهس موسلمان ناکات، به لام له همان کات دا هیچ نایینکی تر به ناین دانانی
 و هموو به بی نایینی دانهنی، بهس نهوانی که له ولاتی نیسلام دا بن و هر نایینکی
 پروووچیان گرتبیته گردن و ری نهگرن له نیسلام و به ناشکرا بهدزی نیسلام رانهوستن،
 نیسلام لهوانه بی دنگ شهیت و مافیان نهپاریزی و لهپهنای خوئی دا نهیان ژیهنی و
 برگریی هموو ستهمیکیان لی نهکات، هرچهند رازی نی یه و دان نانی به ناین و بیرو
 باوهرهکیان دا، له سورهتی (محمد) دا بهدریزی نهم باسهم کردوو به سهرنج بدری. نهبی
 موسلمان بهم جوړه تی بگات له نیسلام و هموو بیرو باوهر و نایینکی تر له پاش هاتنی
 نیسلام. کهواته هر موسلمانی لای وابی که دروسته بو موسلمانان دست بخنه ناو دوستی
 خاوهن ناین و نامه دارهکان و ببن به سویند خوار لهگهلیان و پیکهوه راوهستن بهرامبر
 ماددی و بی نایینهکان، بهناوی نهروه که همان هموو کومهلیکی پروادار و خاوهن ناینن
 و نهوستن بهرامبر کومهلی بی پروا و بی ناین! هر موسلمانی که بروای وابی و نهوه رهوا
 بدا. نهو موسلمانن زور سادهیه و بی ناگایه له نیسلام، زور سادهیه که پشت نهبهستی به
 نامه دار و لای وایه که نهوانه راستی لهگهله کهن و نهبن به دوست و دوسته برای، لهگهله
 نهوه دا نهبینی نامه دار نهوستاوه و هر له یه که مجاری هاتنی نیسلامهوه تا نیستا -
 بیگومان له داهاتوویشدا - له پیلان و دوزمنایه تی لهگهله نیسلام و موسلمانان دا، به هر
 جوړ له دهستیان هاتنی، لهگهله نهو هموو چاکه و داد و چاوپوشی یه که نیسلام و
 موسلمانان به کاریان هیناوه لهگهلیان، نهگرنه شگه پرتهوه بو دور و سهره تای نیسلام و
 موسلمانان به کاریان هیناوه لهگهلیان، نهگرنه شگه پرتهوه بو دور و سهره تای نیسلام
 چهند بهلگه و نیشانه و رووداوی ناشکرامان به دهستهوهیه، نایا هر نامه دار نهبوو که
 جهنگی سهلیبی هلگیرساند ماوهی دووسه سال؟ هر نامه دار نهبوو که هلسا بهو هموو
 کردهوه پیسانه له (نهندهلوس) دا که مروفایه تی شهرمه زاره له ناستیان، بوون به خالیکی
 رهشی دیاریی بهسهر لاپرهی میژوی مروژ و مروفایه تی یهوه، هرروه ها نامه دار نهبوو که
 لهگهله ماددی و بی نایینهکان دا یهکیان گرت و لهسهر رای هر دوو فهلهستینی یهکانیان
 دهرکرد له جی و شوینی خوئیان و باوک و باپیریان، جووله که کانیان چنی یهوه له ناوچهکانی
 جیهان دا و له شوینی نهو فهلهستینی یاندا نیشته جی یان کردن؟ هر نامه دار نهبوون که

موسلمانه‌کانیان ناواره کرد له چه‌شه و سۆمال و نهریتريا وشوینه‌کانی تر؟ هر نه‌مان نه‌بوون که بوون به دوست و دهسته برای بی نایین و ماددی و بت پرستان، به دژی موسلمانان له یوغسلافیا و چین و ترکستان و هیندو شوینه‌کانی تر؟ بی ناگان له قورنان که له چند نایه‌تیک دا هوآلمان پی شه‌دا به خشم و کینه و نیازی به‌دو دوژمنایه‌تی نه‌براو‌ی نامه‌داران، بی ناگان له‌وه‌ی که نیسلام دان نانی به هیچ نایینکی تر‌دا، به‌لکو نیسلام باوهر و فرمانی له‌سهر شه‌ویه که له پاش هاتنی نیسلام له جیهان دا هر‌یک نایین هه‌یه که نیسلامه و بیجگه له‌و نیت‌ر نایینکی تر نی یه که نیسلام یه‌ک به‌کوه‌ی له‌گه‌لی و پیکه‌وه بوه‌ستن به‌رامبهر بی نایینی و بی نایینانه‌وه، به‌لکو بیجگه له نیسلام و موسلمانان نیت‌ر بی نایینی یه و بی نایینانه، له پاش هاتنی نیسلام هر‌کس بر‌وای بی‌ی و ده‌ست بگری به‌هر‌کام له‌و نایینانه‌ی که پیش نیسلام هاتوون و له‌ماوه و چهرخی خویان دا نایینی خوا بوون، شه‌و که‌سه به بی بر‌وا و به بی نایین دان‌نری. که‌واته نابی هیچ موسلمان‌ی بر‌وای بی‌ی و دان بنی به‌و بیرو باوهره نیستیعاری یه‌دا که چند سالی‌که نیستیعمار هه‌ولی بو شه‌داو شه‌وه‌ی بیچه‌سپینی: شه‌وش شه‌ویه که له جیهان دا دوو کۆمه‌ل و دوو چه‌به‌ه هه‌یه:

۱- کۆمه‌ل و چه‌به‌ه‌ی نایین که پیک بی‌ت له نیسلام و شه‌و بیرو باوهره‌کانی تر که‌ناو شه‌برین به نایین، نیت‌ر شه‌وانه‌ی که به نامه‌دار دان‌نری، یان به بی نامه.

۲- کۆمه‌ل و چه‌به‌ه‌ی ماددی و بی بر‌وا که پیک دین له مارکسی و هه‌موو بی نایین و ماددی‌ه‌کانی تر.

ئینجا پی‌ویسته کۆمه‌ل و چه‌به‌ه‌ی یه‌که‌م سویند خواری یه‌کتر بن و یه‌ک که‌ون به‌ناوی شه‌وه‌ه که هه‌موو خاوه‌ن نایین، شه‌مانه یه‌کی‌تی و کۆمه‌کی یان بی‌ی به‌رامبهر کۆمه‌ل و چه‌به‌ه‌ی دووه‌م. نیمه‌ی موسلمان شه‌بی ناگامان له‌خۆمان بی‌ت و هه‌لنه‌خه‌له‌تین به‌و جوژه پیلانانه، پی‌ویسته هه‌میشه وینه‌ی شه‌م نایه‌ته‌مان له‌بیر بی‌ی که نیستا شه‌زین له‌گه‌لی دا، شه‌بی بزاین که وینه‌ی شه‌م نایه‌تانه بو کات و چهرخیکی تایبه‌تی نه‌هاتبوون، به‌لکو هه‌میشه‌یین و بو هه‌موو کاتن هه‌تا هه‌تایه له هر شوین و ولایتیک دا، شه‌بی بزاین که شه‌وان هه‌میشه دوست و یارمه‌تی ده‌ری یه‌کترن به‌رامبهر به نیسلام و موسلمانان، که‌واته وه‌ک نایه‌ته‌که فرموی هر‌کس له‌بر‌واداران بی‌ی به‌سویند خواری یارمه‌تی ده‌ری شه‌وان شه‌وکه‌سه له ریزی موسلمانان ده‌رته‌چی و شه‌چیته ریزی شه‌وان، به‌هۆی شه‌وه‌وه شه‌بی به‌سته‌مکار له خۆی و له نایینی خوا و له‌کۆمه‌لی موسلمانان، بی‌گومان شه‌وکاته‌خوایش گوهرای شه‌کات و نایخاته سهر ری‌ی راست،

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسْرِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَحْشَىٰ أَنْ
 تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَىٰ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسْرَأُوا فِي أَنفُسِهِمْ تَلْمِيزِينَ
 ﴿٥٢﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَهْتَؤَلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ

چونکه ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ بیگومان خوارینمونی نهو کومه له سته مکارانه
 ناکات و نایانخاته سهر ری راست. بیگومان هه لوئیستی مه سیحی یه کان له سهره تای
 هاتنی نیسلام و چهرخی یه کهم دا زور جیاواز بووه له هه لوئیستی زور بهد و خراپی
 جووله که کان لهو سهرده مه دا بهرام بهر نیسلام و موسلمانان، وهک دهر نه که وی لهو چه دیس و
 هه الوانه ی که هاتون له باره ی هاتنه خواره وه ی نه م نایه تانی نیرده دا، هه روه ها وهک
 نایه تی (٨٢) ی نه م سورته دهست نیشانی بو نه کات له سهره تای جزمی حه و ته م دا،
 هه رچه ند هه لوئیستی نهو دوو تاقمه زور جیاواز بووه لهو سهرده مه دا، به لام قورشان
 هه ردووه که ی جوت کردن وهک یهک بریاری نه م نایه تی بو دهر کردن، هه ردووی یه کسان کرد،
 وهک له نایه تی (٥٧) ی داهاتویش دا یه کسانیان نه کات له گه ل بت په رست و بی پرواکانی
 تردا، قورشان به م جوړه ی کرد که گوتمان، چونکه ویستی بو چوونیک ی هه میشه یی و
 په یوه ندی یه کی هه میشه یی و بارو حاله تی کی هه میشه یی دابه زرنی له نیوان کومه لی
 موسلمان و هه موو کومه له کانی تردا، نیتر چ نامه دار و چ بت په رست و بی پرواکانی تر،
 قورشان ویستی که یاسایه کی بنه رته ی هه میشه یی دابنی بو موسلمانان، که نه بی موسلمان
 دوستی و یه کیتی و سویند خواری و یارمه تی هه ر له گه ل موسلمان بیت، هه ر له گه ل خوا و
 پیغه مبه ربیت (ﷺ) بیجگه له وهیش نهو خویه که نهو یاسا و بریاره گشتی و هه میشه یی
 یه ی دانا، ناگا و زانایه به هه موو شتی نهو خویه زانیویه تی که له دوا روژدا گاوره کان به
 وینه ی جووله که کان هه موو جوړه دوژمنایه تی و کرده وه ی بهد به کار نه هینن له گه ل نیسلام و
 موسلمانان دا، پروادارو بی پروا نه گه ر سهرنجیکی میژوو بدا به باشی نه وه ی بو روون و
 ناشکرا نه بی، نه وه تا نه بینین - بیجگه له مه سیحی یه کانی عه رب و میسر که به جوانی
 هاتن به پیری نیسلامه وه - له هه موو ولات و ناوچه کانی جیهان دا گاوره کان هیچ کات
 دهستیان نه گیراوه ته وه له هه ر خراپه کاری یه که له دهستیان هاتنی دهر باره ی نیسلام و
 موسلمانان، ته نانه ت حه به شه کاتی خوی پاشا که یان بهو جوړه مه ردا یه تی یه موسلمانانه کانی

گرته خوی، لهم دوایی یهدا مهسیحی یهکانی نهو ولاته و تا نیستاش نهوپه‌ری راده دژو
 دوزمنی موسلمانه‌کانن، نهو هه‌موو کرده‌وه به‌دانه‌ی که نهوان پی‌ی هه‌لساون و پی‌ی
 هه‌لنه‌سن، نهو کرده‌وانه‌ی نه‌مانه هیچ که‌متر نی یه له کرده‌وه به‌ده‌کانی جووله‌که‌کان، که‌واته
 با بزانی و تی بگه‌ین که هر نه‌وه راست و ره‌وایه که قورشان کردنی به ه‌اوسه‌ری
 جووله‌که‌کان له نایه‌ته‌که‌دا! که‌واته با هه‌میشه نیمه‌ی موسلمان ناگامان له هه‌لو‌یستی
 خومان بی‌ت به‌رام‌به‌ر گاوره‌کان و جووله‌که و هه‌موو کو‌مه‌له بی پرواکانی تر، به‌م ره‌نگه
 هه‌میشه چ‌اوپوشی و داد به‌کار بی‌نی له‌گه‌ل ناموسلمانه‌کان دا، به‌لام له هه‌مان کات دا نابی
 له‌دل دا خوشمان بو‌یئن، نابی پشتیان پی به‌ستین و بیانکه‌ین به ده‌سته برای خومان، نابی
 هیچ جو‌ره یه‌کی‌تی و سو‌یئند خواری و یارمه‌تی دان و یارمه‌تی یان لی داوا بکه‌ین!!

بهو شیوه بانگی کرده پرواداره‌کان به شیوه‌ی گشتی، به پاک و پروا و راست و ناپاک و
 دل نه‌خوشه‌وه، بیگومان پاکو پروا راست به بی گ‌یرو گرفت گوی رایه‌لی کرد و خوی پاک و
 خاو‌ین و به‌ری کرد له دوستایه‌تی و یه‌کی‌تی و خوشه‌ویستی بی پروا دوزمنانی نیسلام، بو
 وینه: وه‌ک(عباده‌ی کو‌ری صامت) - خ‌وای لی رازی بی‌ت - که چ‌ووه خزمه‌ت پی‌غه‌م‌به‌ر(ﷺ)

و تی: من دوست و خوشه‌ویستی زورم هه‌یه له جووله‌که، من خوم به‌ری نه‌که‌م له‌وان و
 خوم نه‌پچ‌رم به ته‌واوی و دیم ب‌ولای خوا و پی‌غه‌م‌به‌ره‌که‌ی و هه‌موو خوشه‌ویستی و
 دوستایه‌تیم نه‌ده‌م به‌وان، نه‌وه‌ی که ناپاک و دل نه‌خوش بو، وه‌ک کو‌ری نوبه‌ی کو‌ری
 سه‌ل‌ل بهو جو‌ره‌ی نه‌کرد، به‌ل‌کو به‌م شیوه‌یه بو که خوا ده‌رباره‌یان نه‌فه‌رم‌وی: ﴿تَنَزَّى الَّذِينَ

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ نینجا نه‌ی پی‌غه‌م‌به‌ر، یان هه‌رکه‌سی‌ک که سه‌رنج بدات. نه‌بی‌نی نه‌وانه‌ی که له
 دل‌ه‌کانیان دا نه‌خوشی هه‌یه. نه‌خوشی ناپاکی و دوو دلی، ﴿يَسْرَعُونَ فِيهِمُ الَّذِينَ﴾ چه‌سپانی
 نه‌که‌ن له خوش ویستن و سو‌یئند خواری نهو جووله‌که و گاورانه‌دا، واته به‌ه‌یزو دامه‌زاون
 له‌سه‌ر نه‌وباره و نه‌یان‌ه‌وی زیاتره په‌ره‌ی پی بدن، هو و بیان‌وه‌که‌شیان نه‌مه‌یه: ﴿يَتُولَوْنَ

نَحْسًا اَنْ نُصِيبًا دَاوْرَةً﴾ مه‌ترسی نه‌که‌ن که به‌سه‌ره‌اتی خراب و ناخوشی چه‌رخ و ر‌وزگار
 دووچارمان ببی، واته ناتوانین خومان بی‌چ‌رین له دوستایه‌تی و تیکه‌لی یان، چونکه
 مه‌ترسی نه‌که‌ین که ر‌وژی سه‌خت و به‌سه‌ره‌اتی خراب ده‌ورمان بدات و وپی‌ویستی‌مان ببی
 به یارمه‌تی نه‌وان، که‌واته به‌م دوستایه‌تی و سو‌یئند خواری یه ده‌ست پی‌شخه‌ری بکه‌ین بو
 نهو ر‌وژو به‌سه‌ره‌اته‌مان، نیتر مه‌به‌ستیان به‌سه‌ره‌اتی گرانی و قاتی و ق‌ری بو‌ویی و

نامه دارمکان که دهوله‌مهند بوون کۆمهکی و دست گیرویی یان بکن، وه که له بی
 نه‌فرموی. یان مه‌به‌ستیان زال بوون و سرکه‌وتنی بت په‌رسته‌کان و جووله‌که و گاوره‌کان
 بووبی، وه‌ک(مجاهد و قتاده و سدی) نه‌فرمون. به‌هرچۆر و له‌سر هریار شه‌وا خوا
 به‌رپرچیان شه‌داته‌وه و نه‌یاتر سیئنی و نه‌فرموی: ﴿مَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ﴾ ئینجا ئومیده که
 خوا سرکه‌وتن و زال کردنی شه‌واو بیئنی بو پینغه‌مبهره‌که‌ی به‌سر دوزمه‌کانی دا،
 نایینه‌که‌ی زال بکات به‌سر هه‌موو نایینه‌کان دا، موسلمانه‌کان به‌سر گاورو جووله‌که و بت
 په‌رست و بی برواکان دا ﴿وَأَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ﴾ یان کارنکی تر بیئنی له‌لایهن خۆیه‌وه به‌ بی شه‌وی
 له‌سر ده‌ستی هیچ که‌س دا به‌دی بیئنی و ده‌خلی هیچ که‌سیکی تیدا بیئت، وه‌ک
 ده‌رکردنی(بنی‌نضیر) له‌مه‌دینه به‌ بی شه‌رک و زحمه‌ت، شه‌و(بنی‌نضیر) هی که‌ خاوه‌نی زۆر
 ده‌سلات بوون و ناپاکه‌کان په‌شتیان قایم بوو پی یان و ئومیدیان وابوو که فریایان که‌ون له
 به‌سه‌راتی خراب و روژی ته‌نگی دا ﴿يُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسْرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ تَدِيرِينَ﴾ شه‌و کاته‌و به‌هوی
 شه‌وه‌وه شه‌و ناپاکانه‌ بگه‌رین به‌ په‌شیمان له‌سر شه‌وی که‌ له‌ ده‌روونی خۆیان دا نه‌ینی یان
 کردبوو، ده‌ریان نه‌هه‌بری، شه‌وه‌یش بریتی بوو له‌ ناپاکی و به‌وا و ئومیدیان به‌ پینچه‌وانه‌ی
 شه‌وی که‌ خوا به‌دی هینا و هینایه‌ کایه‌.

شه‌م فرموده‌یه که به‌رپرچی شه‌و ناپاکانه‌ی پی دایه‌وه، هه‌رچه‌ند به‌ شیوه‌ی ئومیدو
 چاوه‌پروانی نیشانی دا، به‌لام به‌لین بوو، چونکه - وه‌ک به‌ناوبانگه - وته‌ی(لعل، عسی) که‌ بو
 گه‌یاندنی چاوه‌پروانین، له‌لایهن خواوه‌ مه‌به‌ست پی یان به‌لین ته‌واوه، خوا شه‌م به‌لین‌ه‌ی
 به‌دی هینا به‌ کویرایی چاوی ناپاکان و دوزمانان، هه‌موو سوپاسی بو خوا، له‌و کاته‌دا
 به‌واداران سه‌ریان سوپ شه‌میننی له‌ حالی شه‌و ناپاکانه، بیزاری ده‌رته‌به‌رن له‌ ناپاکی یه‌که‌یان،
 ته‌شه‌ریان لی شه‌من به‌و زیانباری یه‌ی که‌ تی‌ی که‌وتن، وه‌ک شه‌م فرموده‌یشه‌وه ده‌رته‌که‌وی:
 ﴿يَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ له‌و کاته‌دا شه‌وانه‌ی که‌ به‌روایان هیناوه‌ شه‌لین له‌ناو خۆیان دا ده‌رباره‌ی
 شه‌و ناپاکانه ﴿مَوْلَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَعْيُنِهِمْ﴾ نایا شه‌وانه شه‌و که‌سانه بوون که‌ سویندیان
 شه‌خوارد به‌ خوا بو‌تان به‌ شه‌ستورترینی سوینده‌کانیان که‌

إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حَبِطَتِ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَسِرِينَ ﴿٥٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ

فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ

﴿يَتَّبِعُكُمْ﴾ به پرستی نهوان لهگهلتانن به کومهکی و یارمهی دانتان بهسمر دوژمنانتان دا، کهچی شهوت دهرکوت که ناپاک بوون و لهگهل دوژمنانتان بوون؟! بهم جوړهش تفسیر کراوهتهوه: که پرواداران لهو کاته دا نهلین: به جوولهکهکان بو غمبار کردنیان و پلار دان له ناپاکهکان: نایا نهوانه بوون نهو کهسانه کی که به توندی سویندیان بو نهخواردن لهسمر شهوی که یارمهی تیتان شهون و لهگهلتانن، بهم جوړهش هر باشه و وینهی هاتوه له سورهتی (حش) دا که ناپاکهکان سویندیان خوارد بو جوولهکهکان که نهگهر دهرکرین نهوانیش لهگهلیان دهرنهچن، نهگهر جهنگیان لهگهل کرا یارمهی یان شهون، لهپاش دا درویان کرد و لهکاتی تنگی دا لی یان کشانهوه! ﴿حَبِطَتِ أَعْمَالُهُمْ﴾ کردهوهکاتی نهو ناپاکانه زیاه بوون و به هیچ دهرچوون، نهو کردهوانه یان که به ناپاکی نه یانکرد بو دنیا کردنی موسلماننکان بهوهی که لهگهلیانن و به پرستی موسلمانن، نهو کردهوانه یان به هیچ دهرنهچن چ لای موسلماننکان، چ بو روژی دواپی، چونکه له راستی دا ناپاک بوون و دهسته برای دوژمنانی نیسلام بوون، شهوش دهرنهکوی لهو کاته دا بو پرواداران. یان مه بهست نهو هموو کردهوه دوستانه یه که نه یانکرد لهگهل جوولهکه و دوژمنانی نیسلام دا، که به تهمای شهو بوون نهوان سرکهون بهسمر نیسلام و موسلماناندا، شهو کاته پاداشتیان بدهنهوه، شهو هول و کردهوانه یان به هیچ دهرچوون، چونکه خوا نیسلام و موسلمانانی سرخست و زالی کردن، به پیچهوانه ی شهوی شهو ناپاکانه به تهما بوون. شهو بی پروا دوژمنانه تیا چوون و ناپاکانیش هر سرکزی و بی نابرووی یان بو مایهوه، وهک شهفهرموی: ﴿فَأَصْبَحُوا خَسِرِينَ﴾ بهوهی شهوه شهو ناپاکانه گهران به زیانکرو رهنجهرو و له جیهان دا به بی نابرووی و به بهدی هاتنی دژو پیچهوانه ی شهوی به تهمای بوون، له روژی دواپیش دا به زیاه بوونی کردهوهکاتی جیهانیان و دوچار بوونیان به سزای نهپراوهی دوزخ. شهو بهلین و هواله غیبی یانه کی که لهم دوو نایهته بوون، خوی میهره بان بهدی هینان: شهو فهتخ و سرکهوتن و زال کردنه ی هینا، نیازی بهدی بهد نیازان و ناپاکان دهرکوت، چهند تاqm و زیانکرو رهنجهرو بوون، شهو جوړه بهلینانه تایبهتی نین به هیچ چین و چرخیکوه، بهلکو

لههركاتيك دا ئەم ئوممەتە بەراستی دەست بگريئە بە ئىسلامەوه، هەول و تىكۆشانی هەر لە رىئى خوا و بۆرەزامەندى خوا بى، هەموو دۆستايەتى و خوش ويستنى بگەرتەوه بۆلاى خوا، لە هەركات و چەرخىك دا ئەم ئوممەتە بەم جۆرە بى خوا بەلینى ئەم ئايەتە بەدى ئەمىنىتەوه بۆى.

لەمەوپىش بانگى كرده بپرواداران كە كۆتايى بىنن لە دۆستايەتى و خوش ويستنى گاورو جوولەكە و كۆمەكى كردنەيان و يارمەتى دانى يەكتر، تا بەهۆى ئەو ئەمان نەچنە رىزى ئەوان و لە رىزى مۇسلمانان دەرئەچن، ئىنجا بانگ كردنێكى تر ئەمىنى بەدواى بانگ كردنەكەدا، هەرهەشە ئەكات بە شىوہى گشتى لە هەركەسىك، كە بە هەرھۆيكە هەلگەرتەوه لە ئىسلام، هەرهەشەيان لى ئەكات بەمەى هېچ نەرخىكەيان نى يە لای خوا، لە دەستى خوا دەرئەچن و هېچ زيانىك ناگەيەنن بە ئايىنى خوا، ئايىنى خوا دۆست و يارمەتى هەيە و لە زانينى خوادا ديارى كراون، سىفەت و نيشانەى ئەوانەى ديارى كراون نەخشە ئەكيشى، هەرەھا بە روونى ديارى ئەكات ئەو تاقانە تەرەفەى كە بپرواداران خوشەويستى و دۆستايەتى ناراستە بگەن، ئىنجا باسەكە دواى ئەمىنى بەديارى كردنى دوا رۆژ و چارەنووسى ئەو جەنگ و بەرپەرەكانى كە هەيە لە نىوان كۆمەلى خوا و كۆمەلەكانى تردا.

ئەفەرموى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ئەى ئەوانەى كە بپرواتان هیناوه ﴿مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ﴾ ئەگەر هەركەس لە ئىوہ هەلگەرتەوه لە ئايىنەكەى ﴿سَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ﴾ خوا لەباتى ئەوان و لە شوینى ئەوان دا لە پاش ئەمان و لەناوچوونيان گەل و كۆمەلێكى تر ئەمىنى هەموويان سىفەت و نيشانەيان ئەمانەيە كە دین:

۱- ﴿يُؤْتِيهِمُ﴾ خوا ئەوانى خوش ئەوى، بەو خوش ويستنەى كە شايستەيە بە زاتى پاكى بى وینەى، ئەو خوش ويستنەى كە بى وینەيە وەك زاتى پاكى و هەموو سىفەتەكانى ترى كە بى وینەن و ژيرى و زانينى ئيمە كۆل و كولن لە پەى پى بردنەيان، كەواتە ئەبى بلین: ئەو بەندەيانەى خوش ئەوى بەو جۆرە شىوہى كە خۆى ئەزانى و مەبەستينى. بېگومان ئەو خوش ويستنەى خوا بۆ بەندەكانى بەهرە و بەخششيكە مەگەر هەر خواناسان تى بگەن لە نرخ و رادە و پايە و پلەى بەرزى، ئەوانيش بە پى جياوازی يان لە رادە و پلەى خواناسى يان دا، بەراستى هەتا بىرېكرتەوه لە گەورەيى و گرنكى ئەو بەهرەيە هەر كەمە و دل و دەررون و ژيرى پى دا ناگات! خواى داھینەر و پەروردگارى ئەم بوونەرە لە كوئى و ئەم بەندە بى هیزو لاوازه لە كوئى؟!

ئەم بەندەيە كە ھېچ چاۋنادا لە چاۋ ئەو ھەموو بوون و بوونەوھەردا، كە بوون و بوونەوھەركەيش وردىلكە و تۈزىكى نادىارىيە يە لە چاۋ دەسلەتاي بى سنوور و نەپراھى پەروردگاردا، جا ئەبى ئەم بەندەيە چى بى، تا خوا ئەو بەھرە و بەخششەي پى بەخشى و لە نامە ھەتا ھەتايى يەكەي دا باسى بفرموى!!!

۲- ﴿وَيُحْيِيهِ﴾ ئەو گەل و كۆمەلەش خويان خوش ئەوى، خوش ويستنى خوا بۇ بەندە، چونكە بى وينەيە ھەق وايە ھەر بەو جۆرە لى ي بدوين كە گوتمان، زيادە رەوى نەكەين و ھېچ تەئويل نەكەين و مەبەستى ترى بۇ دىارىي نەكەين، بەلام خوش ويستنى بەندە بۇ خىواي خۇي، لەبەر ئەوھى وينە و نمونەي ھەيە لاي بەندە، ھېچ پىويست نى يە لابدەين لە رووكەش و روالەتەكەي و تەئويل تيا بكەين و بىپرين بەسەر گوئ رايەلى و بەدواگەرانى ھوى رەزامەندى خوا، كە بىگومان ئەوجۆرە شتانه جياوازن لە خوش ويستنەكە و بەرو بەرھەمن بوى. بەلكو تەفسىر و راقەي ئەكەين لەسەر ئەو بارو شىوھى كە لە دەرونى خۇمان دا ھەستى پى ئەكەين، كە برىتى يە لە مەيل و سۆز و پەرۋشى دل بۇ خوشەويستەكە، لەم رىگەيەوھ ئەپۆين بۇ خوش ويستنى بەندە بۇ خىواي خۇي، ھەرچەند ئەو خوش ويستنە تام و بۆنىكى ترى ھەيە زۆر جار جياوازە لە خوش ويستنى ھەر خوشەويستىكى تر، بەروبووم و بەرھەمىكى ترى ھەيە مەگەر ھەر ئەو كەسانە لى ي تى بگەن كە خوا بەھرەمەندى كردوون بەو چاكە و بەھرە گەورەيە، (ئىمامى غەزالى) لە (احياء) دا بە درىژىي ئەم باسەي كردووه، بە جۆرى كە ھوى شارامى دلە، لەبەر ئەوھى باسەكە زۆر درىژە نەكىشى ئەو باسەم نەھيئا، ھەركەس ئەيەوى با تەماشاي بكات، ئەگەر خوا رىكى خست بۇمان لە شوينىكى تردا ئەو باسە ئەھيئىن، ئەو باسە دوا ئەخەين بۇ سورەتى (التوبة) لەكاتى تەفسىرى: ﴿حَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَّرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ﴾ بە يارمەتى خىواي مېھرەبان.

ئەوھى كە زۆرتر سەرنج رانەكىشى و خوش و شادمانى ئەدا بە دل ئەم تەعبىرە نايابەيە: ﴿يُحْيِيهِمْ وَيُحْيِيَهُمْ﴾ ھەك خوا لەگەل ئەو بەندەيانەدا دوو تەرەف بن. ھاوتا و ھاوكىشى يەكتر و پەيوھەندى ئىوانيان خوش ويستنى يەكترى، لە لوتف و مېھرەبانى يەكەي بەزياد بى، ياخوا بەشدار بين تيايدا.

أَذَلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ

۳- ﴿أَذَلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ سۆز و بهزهیی دارن بۆ پرواداران، بهشیوهی رادهی پهستی و خو به بچوک دانان. واته له ئاستی پرواداران نهرم و نیان و سووک و ناسان و گوی رایه لن، به بی رهقی و سه رکیشی.

۴- ﴿أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ بههیزو خو بهزل زانن دهربارهی بی پروایان، دهربارهی پرواداران بهو جوهرن که باس کرا، چونکه بههوی بهشداریی و هاوبهشی یان له پروادا - که بهرزترین سیفته و بهریزو پیرۆزترینه بهلای خواوه - بیجگه له برایهتی و یهکیتی و تیکهلی و خوشهویستی هیچ شتیکی تر نامینیتهوه له نیوانیان دا، ئەمان و پرواداران تر خویان خوش ئەوی و خوایش ئەمانی خوش ئەوی، ئیتر چۆن له دلیان دا هیچ شتیکی تر هیه بهرامبهر ئەوان بیجگه له نهرم و نیانی و خوشهویستی و سۆز و بهزیی و یهکیتی؟! بهلام به پینچهوانن لهگهل بی پروایان دا، چونکه ئەمان بهروا و بیروباوهپی بهریان پی یه، له ژنر بهرزترین ئالادان، بی پروایان پهست ترین بیروباوهریان پی یه و له ژنر پهست تر و بی نرخ ترین ئالادان، ئەمان بهروای بههیزیان هیه به زال بوونی ئایینی خوا بهسهر ئایینی پرپووجی ههوا و ئارهزوی نهفس دا، بهزالی هیزی خوا بهسهر هه هیزیکی تر دا، بهزالی و بهزی کۆمهلی خوا بهسهر هه موو کۆمهلهکانی تر دا، کهواته خو به زال و به زل زانی یهکهیان بۆ خویان و له بهر خویان نی یه، بهلکو بۆ خویه و له بهر خویه، دهی ئەوهش زۆر راست و بهجییه.

۵- ﴿يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ تیکۆشان ئەکهن له ریی خوادا، بۆ دامه زانندن و جیگیرکردنی بهرنامهی خوا له زهوی دا، بۆ گیرانی ئایین و شهریعهتی خوا به حاکم و کاربه دهست له زیان دا، بۆ پیک هینانی خیر و خوشی و چاکه بۆ بهندهیانی خوا، ئەوانه تیکۆشان له بهر خویان ناکهن، بهلکو له بهر خوا ئەیکهن، له ریی خوادا ئەیکهن، نهک له ریی خویان دا، نهک له ریی گهل و کۆمهل دا، نهک له ریی بهره و تیرهیان دا، نهک له ریی نیشتمانیان دا. تیکۆشان چهند بارو جوړیکی هیه، گهورهترینیان بهخت کردنی مال

و گیانه له ریځی خوادا و له جهنگ و کوشتاری دوژمنانی نیسلام دا، خوا بی به شمان نهکات لی ی، نینجا نایا مهبست لیږدهدا تیځویشان و جهنگ بیټ لهگهل نهوانه ی که پاشگهز نهبنهوه و هلنهگهږینهوه، یان به گشتی مهبست بیټ. وا دهرنهکوهی به شیوهی گشتی مهبست بیټ، بیگومان جهنگ و کوشتار لهگهل نهوانه ی بهکهمجاری نم نوممهته مهبستی بهکم سردهسته به لیږدهدا.

۶- ﴿وَلَا يَخَافُونَ يُومَةَ لَأُتْرِكْنَ﴾ نهوانه مهترسی ناکهن و باکیان نی به له هیچ رهخنه و تشری

هیچ رهخنهگرو تشری، واته لهو تیځویشانهدا که نهیکن گوئی یان له قسهی هیچ کهس نی به، نک وهک ناپاکهکان که کاتی بچوونایه لهگهل موسلمانان بؤ جهنگ و کوشتار، همیشه دلیان لای دوست و سویند خوارهکانیان بوو له جوولهکهکان و مهترسی یان نهکرد له تانه و تشری نهوان، یان مهبست گشتی به له تیځویشان و هر کردهویهکی تری نیسلامی، واته بههیز و دامهزاون له هموو کارو باری نایینهکیان دا، نیازو مهبستیان هر رهمهندی خویبه و نیتر گوئی یان له هیچ کهس و له هیچ شتیک نی به، نه به وهسف و سهنای کهس شادومان نهبن و نه به تانه و تشری رهخنه ی کهسیش غمبار و دل رهنجهږو نهبن، نهبی چون مهترسی بکن له لومه و رهخنه ی هیچ کهس، له کاتیک دا که نهوان خوش ویستنی وا دلی داگیر کردون و نومید و چاوهپوانی نهوهیان هیه که خویبش نهمانی خوش بوی؟ نهبی چون گوئی یان له قسهی کهس بیټ له کاتیک دا که نهمان بهسترون تنها به بهرنامهی خواره و هموو کارو کردهوی خویان به ترازوی خوا کیشانه نهکن و هر به سنگ و مهنی شهریهتهکهی خوا کیشانه و پیوانه نهکن و نیتر گوئی یان له هیچ سنگ و مهنیکی تر نی به و هیچ ترازوو سنگ و مهنیکی تر به راست و دروست دانانین؟

نهمانه هیزو بهرزی بؤ خویان هر له خوا داوا نهکن، له هیزی بلندی و بهرزی خواره دهست کهوتیان نهبی، کهواته هرکهس هرچی نهلی با بلنی و هرکهس هرچی نهکات با بیکات. نیمه کاتی گویمان له قسه و کردهوی مردومه، کاتی سهرنجی باو و خواستی مردومان نهدهین که بی ناگایین و هوشمان لای خومان نهمیننی که چین و بؤچی دروست

کراوین، نیمه نهبی بزاین که بندهی خواین و دروست کراوین بؤ گوی رایهلی خواو
 فرمانبیری، نهبی تنها شوینی نامه و شریعتی خوا بکومین، تنها نهوه به هق و راست
 بزاین، بیجگه لهو به ناراست و ناهق بزاین با هموو نادهمی بکونه شوینی و به راست و
 رهوای دابنن و هموو بیکن به باو. جا لبهر نهوهی که گوتمان نهو کۆمهله بروداره که
 بههرمهند بوون بهر برپواو بیرو باوهره راسته، له هموو تیکۆشان و هموو کارو
 کردهویهکی تریان دا مهترسی ناکن و گوی یان نی یه له هیچ رهخنه و لۆمه ی هیچ رهخنه
 گرو لۆمه کهری. بیگومان نهه نایهته ههوالیکی غهیبی بوو که له پاش دا به روونی بهدی
 هات: نهوه بوو یانزه دهسته و کۆمهله پاشگهز بوونهوه له نیسلام. سیانیان هر له چهرخی
 پیغه مبردا (ﷺ):

ا- هۆزی مدلج به سهروکایهتی نهسودهی عههسی که له یهمن دا لاق پیغه مبریتی لیدا.
 نینجا پیغه مبر (ﷺ) نامه ی نووسی بؤ (معاند کوپی جبل) که والی نهوی بوو، نووسی
 بؤ گهوره کانی یهمن، نینجا خوا له ناوی برد له سر دهستی (فیروزی بهیلهمی) دا له
 شهوینکدا، پیغه مبریش (ﷺ) ههوالی کوشتنه کهیدا و موسلمانان خوش حال بوون بهوه.
 ب- تیره ی (بنی حنیفة) به سهروکایهتی (موسه یله مهی کذاب) که نهویش لاق پیغه مبریتی
 لیدا، وهک به دریزی له کتیبی همدیس و سیرهت دا باس کراوه. له پاشان حهزرتی
 نهبویهکر - خوی لی رازی بیت - به له شکری موسلمانان کهوته جهنگ کردن له گهلیان
 و نهو پیسه کوژرا به دهستی (وحشی) که له کاتی خوی دا حهزرتی (حمزه) ی شهید
 کرد له جهنگی (احد) دا، جا نهو (وحشی) یه نهیگوت: له کاتی بی بروایی و نه فامیم دا
 چاکترین کهسم کوشت، له کاتی موسلمانیتیم دا خراپترین کهسم کوشت.

ت- هۆزی نهسهه به سهروکایهتی (طلحه ی کوپی خویلد) که لاق پیغه مبریتی لی دا له ناو
 گهلهکی دا، له پاشان حهزرتی نهبویهکر - خوی لی رازی بیت - له شکری بؤ نارد به
 سهر کردایهتی خالدی کوپی وهلید، نهویش شکاندی لهو جهنگه دا، له پاشان (طلحه)
 رای کرد بؤ شام، لهوی به باشی موسلمان بوو، نینجا له پاش پیغه مبری نازیز (ص)
 حهوت تیره و کۆمهلی تر ههنگه پرانهوه: ۱- (فهزاره) کۆمهلی (عوبه ی نهی کوپی حیسن).

۲- (غطفان) کۆمەلى (قەرى كۆرى سەلمە). ۳- ھۆزى (بنى سليم) كۆمەلى (عبد يا ليل). ۴- ھۆزى (يربوع) كۆمەلى (مالك ي كۆرى نویره). ۵- ھىندى لى ھۆزى (تسيم) كۆمەلى (سجاح كچى منذر). كە ئەر (سجاحه) لاقى پىغەمبەرىتى لى ئەدا و لە پاشان شووى كرد بە موسەيلەمەي كذاب كە داستانه كەيان بەناوبانگە لە كتيبى سىرەتدا، بەلام لە پاشان بەراستى موسلمان بوو. ۶- (كىندە) كۆمەلى (ئەشعەسى كۆرى قەيس). ۷- ھۆزى (بەكرى كۆرى وانيل) لە بەحرەين.

ھەموونەمانەش خوالەسەردەستى يارى غاردا چارەسەرى كردن و ئەر پاشگەز بوونەوھى نەھىشت، خوا رازى بى لە يارى غارو ھاوئەلەكانى تر لە كۆچ كەران و يارمەتى دەرمان كە فرىاي ئەم ئوممەتە كەوتن. ئەمان بوون بە يەكەم چىن و تاقم كە ئەر شەش سىفەتەيان تيا كۆبوويەوھە لە سەر دەستى ئەوان دا ئەر ھەوالى غەيبى يە بەدى ھات و بوو بە يەكى لە موعجىزەكانى قورئان! لە چەرخى خەلىفەي دووھەمىش دا گەل و كۆمەلى (جەبەلەي كۆرى ئەبەھەم) پاشگەز بوونەوھە بەلام جەنگيان لەگەل نەكراو خۇيان لە خۇيانەوھە نەمان. چەند رايەك ھەيە لاي زانايان لەبارەي مەبەست بەو كۆمەلەي كە لە ئايەتەكەدايە: (سدى) ئەفەرموى: مەبەست كۆمەلى يارمەتى دەرمانە - الأنصار - (مجاھد) ئەفەرموى: يەمەنى يەكانن. وەك لە جەدىسيك دا ھاتووھە كە كاتى ئەم ئايەتە ھاتە خواروھە پىغەمبەر (ﷺ) دەست نىشانى كرد بۇ ئەر بوو موساى ئەشعەرى و فەرموى: كۆمەلەكەي ئەمن. وتراوھە كە مەبەست فارسە، چونكە پىغەمبەر (ﷺ) دەستى دا بەسەر شانى سەلمان دا و فەرموى گەل و كۆمەلەكەي ئەمن، ئىنجا فەرموى: ئەگەر ئايىن بەسترايى بە ئەستىرەي گۆوھە چەند پياويك لە رۆلەكانى فارس پىتى ئەگەن و دەستى ئەخەن. تاقمىكى تر ئەلەين: مەبەست عەلى كۆرى ئەبو تاليبە. (ئىمامى عەلى و حسن و قتادە و ضحاك و ئىبن و جورەيج ئەفەرمون: مەبەست ئەبوئەكرەو ھاوئەلەكانى يەتى كە جەنگيان كرد لەگەل كۆمەل و جەماوهرى ھەنگەر اوھە پاشگەز بووانى ئوممەت لە پاش پىغەمبەر (ﷺ)، بە تەواوى شكاندنيان و لەناويان بردن، ھەرچەند ئەر رايە رىوايەت كراوھە بەو جۆرەي كە باسەمان كردن، بەلام لە پاش ھىندى رىكرەدەوھە و لىكۆلەينەوھە بە روونى دەرئەكەوى كە ئەر شەش سىفەت و نىشانانەي كە لە

نایه‌تکه‌دا هاتوون به‌تیرو ته‌واوی به‌دی هاتوون له نه‌بویه‌کرو نه‌و کۆمه‌ل و له‌شکره‌ی که
 نه‌و ناگره‌یان کوزنده‌وه‌و هه‌موو تیره‌و تاقعه‌ هه‌لگه‌پراوه‌یان شکاندو مل که‌چیان کردن بو
 ئیسلام و نالای ئیسلامیان راست کرده‌وه له‌ناو خاک و ولاته‌که‌یان و سه‌ری موسلمانان
 به‌رز کرده‌وه، هه‌رکس ژیر بی‌ت و ریژی خۆی به‌لاوه‌ بی‌ هه‌رگیز سه‌ر ناکاته‌وه و هه‌یچ گومان
 و دوودلی یه‌ک رووناکاته‌ دلێ. یه‌کی له‌و کرده‌وه گه‌ورانه‌ی که میژوو تیای دا سه‌رسامه‌ و
 دوژمنیش دان نه‌نی به‌ گه‌وره‌یی و گرنگی دا، یه‌کی له‌و کرده‌وه گه‌ورانه‌ی میژوو نه‌و
 راپه‌رین و بی‌ باکی و نه‌ترسی یه‌ بوو که نه‌و کۆمه‌له‌ به‌رزو به‌ریزه‌ پنی هه‌لسان به
 سه‌رکردایه‌تی نه‌بویه‌کری صدیق - خوا لی یان رازی بی‌ت - هه‌لسان پنی له‌و کاته‌ زۆر
 ناسکه‌دا به‌رامبه‌ر نه‌و هه‌موو تیره‌و به‌ره‌ی عه‌ره‌به‌. که‌واته‌ هه‌ر نه‌م رای دوا‌یی یه‌ وه‌رنه‌گرین
 که ئیمامی عه‌لی و نه‌و چه‌ند که‌سه‌ی تری له‌سه‌ره‌. وه‌ک باسما‌ن کردن. نه‌م نایه‌ته‌ به‌لگه‌ و
 نیشانه‌یه‌کی زۆر نا‌شکرایه‌ له‌سه‌ر راست و ره‌وا‌یی جینشین‌ی یه‌تی نه‌بویه‌کر - خوا لی ی
 رازی بی‌ت -، هه‌رچۆنی به‌هه‌یترین رابه‌رو به‌لگه‌یه‌ بو‌ ناهه‌قی و ناراستی راو مه‌زه‌به‌یی رافزی
 یه‌کان که نه‌لین: نه‌بویه‌کرو نه‌وانه‌ی که رازی بوون به‌ جینشین‌ی نه‌بویه‌کر هه‌موو له‌ ئیسلام
 هه‌لگه‌پراوه‌وه، ته‌نانه‌ت نه‌لین: نه‌و تیره‌و تانیفانه‌ی که هه‌لگه‌پراوه‌وه له‌ نه‌بویه‌کر نه‌وانه
 موسلمان بوون و راستیان کرد!! هه‌رکس قسه‌ی ئاوا به‌د و ناراست بی‌ستی هه‌ق وایه‌ زۆر
 به‌ سه‌رسوپمان و سه‌رسامی یه‌وه بلێ: سبحان الله!! بلێ: په‌نا نه‌گرم به‌خوا له‌و نه‌فامی و
 سه‌ر لی تیک چوونه‌، چونکه‌ نه‌گه‌ر نه‌و قسه‌ی نه‌وانه‌ راست بوایه‌ نه‌بوا‌یه‌ به‌ پنی ده‌قی
 نایه‌ته‌که‌ خوا گه‌ل و کۆمه‌لێکی به‌ینایه‌ته‌ کایه‌ بو‌ نه‌هه‌یشتن و له‌ناو‌بردنی نه‌بویه‌کرو
 کۆمه‌له‌که‌ی. که‌چی به‌ پینچه‌وانه‌وه‌ خوا بالی نه‌بویه‌کرو کۆمه‌له‌که‌ی دره‌ژ کردو به‌ ته‌واوی
 زالی کردن، هه‌ر به‌وه‌وه‌ نه‌وه‌ستا، به‌لکو به‌ ته‌واوی بالی نه‌و که‌سه‌یشی دره‌ژ کرد تا به‌ خۆی
 و کۆمه‌له‌که‌یه‌وه‌ بوون به‌هۆی بلا‌و بوونه‌وه‌ی رووناکی ئیسلام له‌ جیهان دا، ته‌خت و به‌ختی
 کيسراو قه‌يسه‌ريان له‌ناو‌برد!! بینگومان شتیکی نا‌شکرایه‌ نه‌گه‌ر ئیمامی عه‌لی - خوا لی ی
 رازی بی‌ت - ببوا‌یه‌ به‌ یه‌که‌م جینشین به‌ ریکی له‌سه‌ر رینگه‌و ریبازه‌ راسته‌که‌ی
 پینغه‌مبه‌ر(ص) نه‌ه‌ویشته‌ و به‌موو لای نه‌ه‌دا، به‌لام خۆی داوا‌ی نه‌کردو رازی بوو به

جینشینى جینشینەکانى پيش خوى، يارمەتى دان و هيچ نەنگ و رەخنەيەكى نەگرت لى
 يان، چونگە بە راست و رىكى زانين، بەلام لە پاش ئەوەى خوى كرا بە جينشين و پەيمانى
 پى دراو زانى جينشيني يەكەى راست و رەوايە. لە پاش ئەوە سەرى دانەخست و بى دەنگ
 نەبوو لە هەركەس كە سەرپىچى لى كردو لى ي هەلسا، بەلكو جەنگى لەگەل كردن،
 هەرچەند جەنگ و كوشتار رووى دا لەناودا بەلام ئەوانە هەر موسلمان بوون، لەدلى خوڤان
 دا و بە نيازى خوڤان هەوليان هەر بۆ نيسلام بوو، بەدواى هەق و راستى دا ئەگەران، بەلكو
 هينديكيان لە هەلبژيرراوهكان و هاوهلان بوون، نيمامى عەليش هەر بە موسلمانى دانەنان،
 تەنانت ئەو تاقەش كە پى يان ئەگوترا(خوارج) كە لە گەلى بارهوه ترازبا بوون لە رىگە
 راستەكەى نيسلاميش، تەنانت ئەوانەشى بە بى بېروا ناپاك دانەننا و بەلكو واى دانەنان
 كە موسلمانين كەن لە نيمامى راستەقينە هەلگەرانەتەوه، هەر زەكات و جۆره شتىك كە لە
 موسلمانانيان سەندبوو لە ماوهى حوكمرانى يان دا، لەو ناوچانەى كە لە ژير دەستيان دا
 بوو، هيچكامى هەلنەوه شاندهوه و بە ناپهواى دەرئەكرد، كەواتە بە هيچ كلوجيك ئەو نايەتە
 نابېرنت بەسەر نيمامى عەلى و ئەو كۆمەلانەى كە رازى نەبوون بە جينشيني يەكەى و
 پەيمانيان پى نەنەدا و لى ي هەلگەرانەوه، ئەو رافزى يانەى كە عەلى ئەبى لەسەر ناھەق بن
 و بە درۆزن و هەلە دەرچن، بيجگە لەوھيش – وەك لە پيشەوه گوتمان – نايەتەكە و ئەوەى
 كە بەدى هات ئەيانخاتەوه بە درۆوه، چونگە ئەگەر ئەو لاف و قسەى ئەوانە راست بوایە،
 ئەبوايە هەموو ئەوانە لەناو چوونايە و هەر شوين كەوتووھەكانى نيمامى عەلى جينگير و
 كار بە دەست بوونايە، كەچى بە پينچەوانەوه ئەوه بوو هەموو كاروبارى گەرايەوه بۆ ژير
 دەستى(معاوية) و ئەوانەى كە لەگەلى بوون. مەبەست بەم ئەندازە ليكۆئينەوه و روون
 كردنەوهى راستى و بارى راستەقينە، نەك خوا نەخواستە بەشەر دان و بەرپرەكانى ي
 ناپهوا و بەكارهينانى رەگەزايەتى، نيمەى موسلمان ئەبى دوور بين لەوجۆره شتە بى نرخانه
 كە هيچ سوودينكيان نى يە و زيانى زۆريان لى پەيدا ئەبى و ريزى موسلمانان تيك ئەدات و
 ئەيانپچرى لەيەكتر، خواى ميھرەبان ئەو شەش سيفەتەى دانا بە نيشانەى ئەو كۆمەلە
 بەختەوهرو بەرپزە،

ذَلِكَ فَضَّلُ اللَّهُ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَسِعَ عَلَيْهِ ﴿٥٤﴾ إِنَّهَا وَلِيكُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا

ئینجا نه فرموی: ﴿ذَلِكَ فَضَّلُ اللَّهُ﴾ نهوی که باس کرا لهو سیفته بهر زانه، چاکه و بهر هی خویه ﴿يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ﴾ نه بیه خشی به هر که س که خوا خوی مهیلی بیی و بیهوی. خوی نه زانی کی شایسته و شیاری نهو فزل و بهر هیه، ﴿وَاللَّهُ وَسِعَ عَلَيْهِ﴾ خوا دهسه لاتی فراوانه و زانیه، هرچی نه به خشی له دهسه لات و فراوانی یهوه دیت، هرچی نه کات له زانینهوه دیت، واته هر شتی مهیل بکات نه یکات، له دهستی دهر ناچی، ناگای له هموو شتیکه، که واته نهو به لینه ی که دای به دی نه هینی و پیچه وانهی به لینه که ی ناکات.

له نایه تهکانی رابردودا بهو توندی یه جلهوگیری کرد له دوستایه تی و خوشهویستی و یارمه تی دانی بی بریوان، ئینجا لهم نایه ته دا به روونی دیاری نه کات نهوی که بریواداران نه بی دوستایه تی و خوشهویستی و یارمه تی دانیان هر بو نهوه بیی. نه فرموی: ﴿إِنَّهَا وَلِيكُمْ اللَّهُ﴾ دوست و یارمه تی دهری ئیوه ته نها خویه ﴿وَرَسُولُهُ﴾ نیراو و پیغه مبه ره که یه تی ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ بریواداران، نا به جوړه دوستایه تی و خوشهویستی و یارمه تی دانی کورت مه لهینا له واندا، به جوړی هیچ رنگی نه همیشه توه بو هیچ فیل و ته له که و خو لادانیک، رنگی نه همیشه توه بو هیچ لاواری و شل و شولی یه که له بو چوون و بزوتنه وه و کرده وی موسلماندا، نه بی کار که هر بهو جوړه گرنگ و توندو تیژ بیت، چونکه مه سه له و کاره که - له راستیدا - نه گهریتمه بو عقیده، شتیکی بنه رته تی و سره کی یه، ئینجا له بهر نهوی خوش ویستن و دوستایه تی یه که پاک و خاوین بی، له بهر نهوی پشت بهستن و دلنیایی تیرو ته واو بی، له بهر نهوی نیسلام ناین بی، له بهر نهوی جیا بوونه وی ریژی موسلمانان بی له ریژی نهوانه ی که نیسلام ناگرنه گهر دن و نایکه ن به ناین و نایگپن به بهرنامه ی ژیان، له بهر هموو نهوانه نه بی دوستایه تی و راستی و گوئی رایه لی هر بو سرکرده یه تی یه که بیی و له ژیری که نالادا بی، نه بی یارمه تی و داوای یارمه تی بریوادار هر له بریوادار بی، به لام بریواداری راسته قینه نه که هر که سی که لاف بریواداری لی بدا بابه ده می روت و قسه ی روتیش بی،

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ ذَاكِرُونَ ﴿٥٥﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوعًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكَفَّارَ أَوْلِيَاءَ

جا لهبر نهوه نهوا چهند نيشانه و درو شميك دانهني بؤ نهو بپرواداره راسته قينانهي كه لهم نايه ته دا مهبستن، نه فرموي: ﴿الَّذِينَ﴾ كه نهو بپروادارانه كه سانينكن:

۱- ﴿يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾ به ريك و پيكي نويز بجهي نه هينن، به جوړي نهو نويزه بيانگيريتهوه و جله وگيري يان بكات له كارو كردهوي زور پيس و بي شرعي، وه كورشان نه فرموي: ﴿بِالْمَكَاةِ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾، نهوانه ي كه نويزه كانيان نايانگيريتهوه له كارو كردهوي پيس و بي شرعي، نهوانه ديمه و رواله تي نويزيان به جي هيناوه نهك نويزي راسته قينه.

۲- ﴿يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ﴾ زهكات نه دن.

۳- ﴿وَهُمْ ذَاكِرُونَ﴾ له كاتي دا نهو نويز كمر و زهكات دهرانه مل كه چن بؤ فرماني خواو دهرونيان شادمانه پي، نهك به جي يان نه هينن لهبر ترس يان روپامايي و ناو و شوهرت و هر نيازكي تر بيجگه له نيازي فرمانبري خواو به دوا گبراني رهمانندي خوا، يان مهبست نهويه نهو نويز و زهكات دانه كارو پيشه يانه وه هميشه يي بن بويا و ايه، هيندي له سر نهوهن كه رسته ي سي يه م پيوهستي هر به دووه موه هيه، مهبست كه سيني تايبه تي يه، ئيتر نهو كه سه (نه بوه كرى صديق) ه - خواي لي رازي بيت - وه عيكريمه نه فرموي. يان نيمامي علي يه - كرم الله وجهه -، وه عطا له (ئين و عباس) هوه نهگيريتهوه، هر وه ها له (نه بو زهر و عبدالله ي كورپي سه لام) يشوه نهگيرنهوه كه مهبست (نيمامي علي) يه، چهند هوالئ نه هينن لهو باره يوه كه (نيمامي علي) له نويز دا بووه و سوال كه ريك داوا نهكات نهو يش لهكاتي نويزه كه ي دا لهكاتي ركوع دا به پنجه توته ي كه نهنگوستيله يه كي تيا بووه دهست نيشان نهكات بؤ سوال كه ره كه و نهو يش ديت و هري نهگري لي ي، به لام هر چهند نهو هواله راست بيت و نه م نايه ته لهوه هه هاتبيته خواره وه، نابي

بَلَّيْنِ مَهَبَسْت تَهْنَا ثَهْرَه، چونکه به پئی بریاری زانایان هر نایه تیک که به شیوهی
 گشتی هاتی تاییه تی ناکری به موی هاتنه خواره وه که یه وه، بیجگه له وه دابرینی
 ﴿الَّذِينَ آمَنُوا﴾ به سر ته نیا که سیک دا، دابرینی دانی زهکات تنیا به سر به خشینی نو
 نهنگوستیلهدا دوره له باو یاسای رهوانبیزی، له وتاری مردومیش دا، چ جای له
 قورثان دا که موعجزیه ی خوییه، هر وه ها نو دابرینه ناریکه له گهل نایه تهکانی پیش
 و پاشی و مه بست له هینانی هم نایه تانه دا، که واته هه ق وایه دور که وینه وه له
 جوره تفسیرانه، (عبدالملك کوری سلیمان) نه فرموی: پرسیارم کرد له (نیامی محمد
 باقر) - سهلامی خوی لی بی - له باره ی هم نایه ته وه و گوتم: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ کین؟
 نه ویش فرموی: کومه لی پرواداران، نینجا وتم: چند که سیک نه لین: مه بست ته نیا
 عملی یه. نه ویش فرموی: عملی کوری نو تالیب یه کی که له پرواداران. که واته نه مهش
 به لگه یه کی تیرو ته واره له یه کی له نیامهکانی نه هل و به یته وه که سرچا وه و کانگای
 زانینی راسته قینه، به لگه یه کی روونه له سر نه وه ی که هم نایه ته له سر شیوه گشتی
 یه کی نه گیری و تاییه تی ناکری، نینجا کوتایی نایه ته که نه هینی بهم به لینه که مایه ی
 نارامی و شادمانی یه: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ هر که سیک خوا و پیغه مبره که ی
 و پرواداران دابنی به یارمه تی دهر و دوستی خوی ﴿فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُغْلِبُونَ﴾ بیگومان هر
 کومه لی خوا زال و سرکه وتوون، واته نو که سانه ی که به و جوره بن هر نه وان زال
 نه بن، بو ریز گرتن و نرخ پیدان ناویان نه با به کومه لی خوا و نه یفرمو: هر نه وان...
 هتد. یان مه بست نه وه یه نو که سانه ی که به و جوره ن نه وانه تا قم و کومه لی خوان،
 بیگومان هر کومه لی و ده سته ی خوا زال و سرکه وتوو نه بن، له سر هر یار ریگه ی زال
 بوون بو پرواداران هر نه وه یه که بین به کومه لی خوا، بوون به کومه لی خوییش به وه
 ده ست کهوت نه بی که پرواداران ته نها خوا دابننن به دوست و یارمه تی دهر و یارمه تی
 دراوی خویان، به ته وای خویان دابرنن و روت بکن له خوشه ویستی و دوستایه تی
 و یارمه تی دان و داوای یارمه تی له هه موو دوزمنانی خواو نایینی خوا، هر نه مه
 بناغه و بنه رته ی پروایه، تا نه مه به دی نه یه ت سرکه وتن نابی، هر وه ها به لین به
 سرکه وتنیش نادی، که واته پروادار که نیسلام بگریته گهر دن هر له بهر نه وه
 نه یگریته گهر دن که شتیکی راسته و هر نه بی نو بدریته بهرا نه ک به هر نیازیکی
 تر، هر نیازیکی تر بیجگه له ره زامندی خوا و فرمانبری بو خوا، مایه ی که م و

کوپری و دواکوتنه له پله و راده‌ی به‌ریزی موسلمانیتې، له‌گه‌ل نه‌وه‌یش دا خوای میهره‌بان به‌نده‌کانی خو‌ی نه‌ناسی و نه‌زانی پی‌ویستی یان ه‌یه به یارمه‌تی و به‌یژکردنی دل و دهرونیان، له‌بهر نه‌وه هرچو‌نی به‌لینې پاداشتی روژی دوا‌یی یان پی نه‌دا، هروره‌ها به‌لینې سرکه‌وتن و زال بوونیشیان پی نه‌دا، نه‌و به‌لینانه‌ش نه‌به‌سترون به هیچ کات و چه‌رخیکه‌وه، به‌لکو به‌سترون هر به‌و مرجان‌ه‌ی که دانراون له‌لایه‌ن خواو پی‌نغه‌مبه‌روه (ﷺ).

دامه‌زاندنی نه‌و یاسا و به‌نره‌ته‌ی که باس کرا، قورشان زور به‌ گرنګ گرتوویه‌تی له چند نایه‌تیک دا به تایبه‌تی له‌م سوړه‌ته‌دا، نه‌وه‌تا له‌مه‌و پیش چند بانګ کردنیکی کرد: له یه‌که‌م بانګ کردن دا به روونی جله‌وگیری کرد له دوستایه‌تی و خوشه‌ویستی دوژمنان، ناپاکه‌کانی ترساند له‌وه‌ی که خوا کاریکی وایینی ناپاکی یه‌که‌یان دهربخات و بی ناپروویان بکات، له بانګ کردنی دوهم دا ترساندنی له‌وه‌ی که به‌هو‌ی نه‌و دوستایه‌تی و خوش ویستنوه له نیسلام دهرچن، که‌واته با خو‌یان بیاریزن له‌وه، با له‌گه‌ل نه‌وانه‌دا بن که خوا خوشی شوین و نه‌وانیش خویان خوش شو‌ی، با له‌گه‌ل نه‌وانه‌دا نه‌بن و بچنه ریزی کو‌مه‌لی خواکه‌پاشه‌پرژیان سرکه‌وتن و زال بوونه. نینجانه‌وابانگیکی تریان نه‌کات به‌جو‌ری هانیا‌ن نه‌دات و غیره‌ت نه‌نیته به‌ریان به‌رامبه‌ر نایینه‌که‌یان، به‌مه‌ی نابی دوستایه‌تی و خوشه‌ویستی به‌کار بی‌نن له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی که لاقرتی نه‌که‌ن به نایینه‌که‌ی نه‌مان، لاقرتی نه‌که‌ن به نویژ و خواپه‌رستی یه‌که‌یان، ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نه‌ی که‌سانی که به‌رواتان هی‌ناوه ﴿لَا تَتَّبِعُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ حُرُوفًا وَلِغَيْبٍ﴾ نه‌وانه‌ی که نایینه‌که‌ی نیوه دانه‌نین به شتیکی گالته و لاقرتی پی کراو و به شتیکی بی نرخ و بی سوود ﴿مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكَ﴾ که نه‌وانه‌ش که‌سانیکن که نامه‌یان پی به‌خشراوه له پیش نیوه ﴿وَالْكَفَّارَ﴾ بی به‌رواکانیش - واته هاوبه‌ش ره‌وا دهران و بت په‌رستان - نه‌وان و نه‌مان دامه‌نین ﴿أُولَئِكَ﴾ به دوست و خوشه‌ویست و یارمه‌تی دهران بو خوتان و یارمه‌تی دراوان له‌لایه‌ن خوتانه‌وه، واته نابی په‌یوه‌ندی دوستایه‌تی و یارمه‌تی دان به‌ستن له نیوان خوتان و نه‌وان دا، نه‌بی له‌و باره‌یه‌وه به ته‌واوی دور که‌ونه‌وه لی یان، به‌لام - وه‌ک چند جاری گوترا - چاکه کردن و به‌کاره‌ینانی داد له‌گه‌لیان ره‌وا‌یه به‌مرجی جه‌نګ نه‌که‌ن له‌بهر نایین و له‌گه‌ل موسلمانان دا، موسلمانان نا‌واره نه‌که‌ن و سزایان نه‌ده‌ن، نه‌و په‌یوه‌ندی یه که قه‌ده‌غیه جیا‌وازه له‌گه‌ل نه‌م چاوپو‌شی و کرده‌وه‌ی چاک و دادپه‌روه‌ی

یه که ره‌وایه له ئیسلام دا، پی‌ویسته موسلمانان تیگه‌یشتوو ناگادار بن نهم دوو شته‌یان لی نه‌گۆپی به یه‌کترو به‌هۆی شه‌وهه بکه‌ونه هه‌له و نا‌ره‌وایی.

هه‌رچه‌ند مه‌سیحی یه‌کان له‌و کاته‌دا که نهم نایه‌ته هاته خواره‌وه، زۆر هه‌لو‌یستیان جیا‌واز بووه له هه‌لو‌یستی جووله‌که و بت په‌رستان، کرده‌وه‌ی مه‌سیحی یه‌کان زۆر نهرم و نه‌هه‌من بووه له‌چاو شه‌وان دا، به‌لام خوا که ناگاداره به هه‌موو شتی زانیویه‌تی که له دوا روژدا کرده‌وه‌ی مه‌سیحی یه‌کان زۆر خراپتر ده‌رنه‌چی، شه‌ه‌تا نه‌بینین له چهرخی شه‌بویه‌کرو عومره‌وه – خوا لی یان رازی بی‌ت – که ئیسلام تیگ چوو له‌گه‌ل ده‌وله‌تی رۆمانی یه‌کان دا، مه‌سیحی یه‌کان که‌وتنه جه‌نگ به بی‌ده‌ست گیرانه‌وه و کو‌تایی هینان، ئینجا جه‌نگی سه‌لیبی یان دامه‌زاند له‌گه‌ل موسلمانان دا، شه‌و جه‌نگی که زۆر به‌ناوبانگه و شه‌و هه‌موو کرده‌وه پیسه‌یان تیا کرد، به جو‌ری لاپه‌ره‌ی میژوویان ره‌ش و بو‌گه‌ن کرد له‌سه‌ر خو‌یان، هه‌ر به قسه‌ی زۆر له نووسه‌رانی خو‌یان، زۆر سه‌یره شه‌وان لایان وایه که جووله‌که حه‌ززه‌تی عیسا‌ی کوشتووه و دای له سیداره، شه‌زانه‌ن که موسلمانان په‌روایان هه‌یه به خو‌ی و به به‌رنامه‌که‌ی، که‌واته شه‌بویه سه‌لیبیان هه‌ر بو جووله‌که بکه‌ردایه‌ته مل، که‌چی وازیان له‌وان هیناو به جاری روویان کرده موسلمانان و په‌لاماری موسلمانانیا دا، به جاری بوون به پشتیوان و پشتگیری جووله‌که تا له‌ناو جه‌رگه‌ی ولاتی ئیسلام دا ده‌وله‌تیان بو‌دروست کردن، بی‌جگه له‌وه‌ی که به جاری هه‌موو بوون به یه‌ک و به جاری په‌لاماری خه‌لافه‌تی عوسمانی یان دا و رووخاندیان، ئینجا به‌ناو جه‌نگی سه‌لیبی یان کوژانده‌وه به رووکه‌ش و روآله‌ت، به‌لام ئیستعماریان هینایه پیشه‌وه‌و له‌په‌نای شه‌وه‌دا هه‌ر شه‌وه‌ستان له جه‌نگه‌که‌ی خو‌یان!! ئینجا بزوتنه‌وه‌ی (تنصیر) له هه‌موو لایه‌که‌وه شه‌وه‌ی له‌ده‌ستیان هات به‌کاریان هینا به‌دژی ئیسلام و موسلمانان، ئینجا چوار قۆلی له‌گه‌ل جووله‌که و گا په‌رست و هه‌موو بت په‌رسته‌کان و بی‌نابین و ماددی یه‌کان دا په‌لاماری هه‌ر بزوتنه‌وه‌یه‌کی ئیسلام شه‌ده‌ن له هه‌ر ولاتیگ دا که سه‌ر هه‌ل دا، شه‌و خوییه‌ی که زانا و ناگایه به هه‌موو شتی زانی که گا‌وره‌کان له جووله‌که و بت په‌رسته‌کان و بی‌په‌رواکان که‌تر نین له دوژمنایه‌تی ئیسلام و موسلمانان دا، له‌به‌ر شه‌وه له‌م نایه‌ته‌دا جله‌وگیری په‌روادارانی کرد له دو‌ستایه‌تی و په‌یوه‌ندی ده‌سته برایه‌تی یان له‌گه‌ل جووله‌که و گا‌ور و هه‌موو بی‌په‌رواکانی تر‌دا، به یه‌کسان و به بی‌جیا‌و‌زی،

وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُفْرَكُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾ وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا

يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾

ئینجا ترساندن له گوی رایله نه کردن و فرموی: ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ خوتان بپارین و بترسن له خوا له سرکیشی و گوی رایله نه کردن، نه می که جله و گیری لی کردن دهر باره ی نهو دوژمنانه، یان سرکیشی و گوی رایله نه کردن هموو جله و گیری یه که جله و گیری نه م نایه ته لیره دا یه کم و سرده سته یه، ﴿إِنَّ كُفْرَكُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ نه گهر ئیوه بپروادارن، واته بپرواکه تان داخوازه و داوای نهو خو پاریزی یه تان لی نه کات. ئینجا دیته سر باسی کرده و یه کی بهد و خرپیان و به چه پهل و ناشرین دهری نه کات، وه که به و عیش هانی بپرواداران نه دات له سر گوی رایله نه می که جله و گیری کردن لی ی، نه فرموی: ﴿وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ﴾ کاتی بانگی یه کتر بکن بو نوئژ، یان کاتی بانگ بدن و بهوه بانگی بپرواداران بکن بولای نوئژ کردن، ﴿اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا﴾ نهو بانگ کردنه یان نوئژه که تان نه گهرن به شتیکی گالته و لاقرتی پی کراو و به شتیکی بی نرخ و بی سوود، واته گالته و لاقرتی پی نه کهن و به بی سوود و بی نرخ دای نه نین و دهری نه خهن، وه که به یه قی هوالی نه هینی له (ئیین و عه باس) هوه - خویان لی رازی بییت - که نه فرموی: کاتی بانگ بیژی پیغه مبر (ﷺ) بانگی نه دا و موسلمانان هله نه سان به نوئژ، جووله که کان نه یانگوت: نهوا هله سان راست نه بنهوه، ئینجا که نه یان بینین رکوع و سوژده یان نه برد پی نه کهنین پی یان و لاقرتی یان پی نه کردن. (ئیین و جهرین) هوالی نه هینی له (سدی) یه وه که نه فرموی: پیایونکی مسیحی هه بو له مه دینه دا کاتی که بانگ بیژ نه یگوت: (اشهد ان محمدا رسول الله) نهو مسیحی یه نه یگوت: دروژن بسووتی. ئینجا شهوئیک له شهوان کاره که ره که ی ناگر نه باته ماله وه و کابرایش نوستوو نه بی له گهل مال و مندالی دا، پزیسکه یه که دانه که وی و ماله که ی نه سووتی، ماله که ش خو ی و منداله کانی نه سووتینی. به مه رحال نهوانه نه فام و نهزان و گیل بوون بویه بهو جوړه بوون، وه که نه فرموی: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾ نهو به گالته کردن و لاقرتی و نرخ پی نه دانی نهوانه به هو ی نهوه و یه که نهوانه کو مه ل و ده سته یه کی نه فام و گیلن و ژیر نین، که واته چاکه به خراپ دانه نین و خراپ به چاک.

قُلْ يَا هَلْ أَكْتَبِ هَلْ تَنْقُمُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ أَمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ

فَلَسِقُونَ ﴿٥١﴾

له پاش نهو بانگ کردنه، نینجا روی فرموده نهکاته پیغمبر (ﷺ) که روو بهرووی نهو نامه دارانه بوهستی و پرسیاریان لی بکات که نایا داخی چیان له دل دایه بو موسلمان؟ نایا هیچ هویهک هیه بو نهو خهشم و رقهی نهوان، بیجگه لهوهی که موسلمانهکان بپروایان هیناوه به خوا و بهو نامه ی که خوا ناردی یه سهریان و نامهکانی تری پیش نهمان؟ بیجگه لهوهی که نهوان له نایین و بپروا دهرچوون؟ نهفرموی: ﴿قُلْ يَا هَلْ أَكْتَبِ﴾ بلی: نهی نامه دارهکان ﴿هَلْ تَنْقُمُونَ مِنَّا﴾ نایا هیچ رهخنه و لهکه یهکتان هیه له نایمه، هیچ شتیک هیه له لایه نایمه که نیوه بیزار بن لی ی و پیتان ناخوش بیت، ﴿إِلَّا أَنْ أَمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ﴾ بیجگه لهوهی که نایمه برومان هیناوه به خوا، بهوهی که هینراوته خوارهوه بولامان - واته قورئان -، و بهوهی که هینراوته خوارهوه له پیش نهمهوه - واته تهورات و نینجیل و هموو نامهکانی تری خوا - ﴿وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ﴾ بیجگه لهوهی که زوربهی نیوه سهرکیشه و له سنووری بپروا دهرچووه و نایمه دهرنهچووین و پیچهوانه ی نیوهین؟ واته نهخیر هیچ شتیکتان به دستهوه نی یه و هیچ هویهک نی یه بو خهشم و بیزاریتان له نایمه بیجگه لهوهی که باس کرا که نهوش نهبوایه هوی خوش ویستن و ریژ گرتن بوایه.

نهم پرسیاره له باریکهوه بو دهرخستن و روون کردنهوهی هوی بیزاری و رق و خهشمهکیانه له موسلمانان، له باریکی ترهوه بو بیزاری دهرپرینه لهو بارو حالتهی که نهوانی لهسهرن، لهکهدار کردن و دم کوت کردن و بی نابروو کردنیانه پیی، له ههمان کات دا وریا کردنهوهی موسلمانهکانی تیدایه، که بیزار بن لهو دوژمنه بهدانه و ههرگیز نهخهلهتین، دوستایهتی و دسته برایهتی یان لهگهل بکن و یارمهتی یان بدن و داوای یارمهتی یان لی بکن، بهلی شتیکی ناشکرایه که هوی دوژمنایهتی نهو نامه دارانه ههر نهوه بووه له یهکه مجارو له چهرخی پیغمبردا، ههر نهوهیشه له ههموو چهرخ و سهردهمهکانی پاش یهکه مجار. ههر بهو هویهوه نهو ههموو رق و خهشمی بهتینه و نهو ههموو پیلان و

دوژمنایه‌تی یه به‌کار شه‌هینن له‌گه‌ل هه‌رکه‌سیک دا که هه‌ول ب‌دات بو بزووتنه‌وه‌یه‌کی ئیسلامی راسته‌قینه، بیهوی موسلمانان بگه‌رینه‌وه بو سهر ریگه راسته‌که‌ی خویان.

ئهو نامه‌دارانه و هه‌موو بی ب‌رواکانی تریش هه‌ر رق و داخ و دوژمنایه‌تی یه‌کیان هه‌یه له موسلمانان له‌سهر ئایینه‌که‌یانه و به‌س، تا موسلمانان موسلمان بن شه‌وان به هه‌یج ره‌نگ ناوه‌ستن له هه‌ر پیلان و به‌دی و خراپه‌کاری یه‌ک که له ده‌ستیان بی‌ت ده‌ریاره‌ی موسلمانان. خوای په‌روه‌ردگار له‌م ئایه‌ته و له چه‌ند ئایه‌تیکی تر‌دا ده‌ست نیشانی کردووه بو شه‌وه، یه‌کی له‌و ئایه‌تانه ئه‌م ئایه‌ته‌یه که ئیستا له‌گه‌لی ئه‌ژین، شه‌وه‌تا به‌روونی تیمان شه‌گه‌یه‌نی که داخ و رقی شه‌وان له ئیمه ب‌روا و ئایینه‌که‌مانه، که‌چی نامه‌داره‌کان و زور له بی ب‌رواکانی تریش له زووه‌وه تا ئیستاش هه‌ولی شه‌وه ئه‌ده‌ن که په‌رده‌یه‌کی شه‌ستوور بی‌نن به‌سهر شه‌م شته راسته‌دا، شه‌وه‌ست و وریای یه‌ی که قورئان خستی یه دلی ب‌رواداران، شه‌وه‌ست و وریایی یه زور لاواز ب‌کن یان هه‌ر نه‌یه‌یلن، چونکه شه‌وان باش شه‌زانن که به‌هوی شه‌وه‌وه توانی یان بی‌نه ناو خاک و ولاتمان، شه‌زانن که تا شه‌وه‌ست و وریایی یه هه‌بوو له ده‌روونی موسلمانان دا، تا موسلمانان رق و کینه‌یان له‌به‌ر خواو له‌به‌ر ب‌روا و ئایینه‌که‌یان بوو شه‌وان خویان بو شه‌گه‌یرا به‌رامبه‌ر ئیسلام و موسلمانان، جا له‌به‌ر شه‌وه شه‌م پیلان ریگه‌یه‌یان دایه به‌ر که شه‌وه‌ست و وریایی یه نه‌یه‌یلن و مه‌ردومان وا حالی ب‌کن که مه‌سه‌له‌ی ئایین و جه‌نگ و به‌ریه‌ره‌کانی له‌سهر ئایین دوایی هات و شه‌وه‌ی بیرو باوه‌رو هه‌سته شتیکی نا‌ره‌وا بوو له ماوه‌یه‌کی ره‌ش و تاریک دا که هات به‌سهر جیهان دا، به‌لام له‌پاش شه‌وه شه‌وه‌ ماوه تاریک و ره‌شه نه‌ما و رووناکی زانین که‌وته دل و ده‌روونی جیهانی یان، جیهان پینشکه‌وت، پاش شه‌وه تازه له ده‌روون و می‌شکانه‌وه نه‌ما که ئاژاوه و جه‌نگ به‌ریا بیی له‌سهر ئایین و ب‌روا، به‌لکو ئاژاوه و جه‌نگ شه‌بی له‌سهر به‌ره‌م و به‌روبووم و ده‌ست که‌وتی شه‌م جیهانه بی‌ت! که‌واته با رۆله‌ی موسلمانان بخه‌له‌تینن و بیانکه‌نه شه‌وه‌ خه‌وی بی ناگایی یه، ئیتر شه‌وه‌ کاته به‌ ناره‌زووی خویان، به بی باک و بیم لنگ شه‌هینن به‌سهر خاک و ولات و هه‌موو خه‌یرو بی‌ری ولاته‌که‌مان دا، به جاری زال شه‌بن و شه‌وه‌ دوو ده‌ست که‌وته گه‌رنکه‌یان ده‌ست که‌وت شه‌بی: نه‌مانی عه‌قیده‌وه بیروباوه‌ره‌که‌مان، داگیر کردن و ده‌ست به‌سه‌ردا گرتنی هه‌موو خه‌یرو بی‌ری ولاتمان.

ئەو نامەدارانە توانى يان لە ھەموو ناوچەکانى ولاتى ئىسلام دا چەند بەكرى گىراونىك
 ھەراھەم بىنن لە رۆلەى موسلمانان بە ئاشكرا يان بە نەينى كە لە باتى خويان باشتەر خويان
 ئەو كارى ئەوانە بەجى بىنن و ھەلسن پىئى، باشتەر لەوان توانى يان مەبەست و ئامانچ و
 ئاواتى ئەوان پىوینن لە دل و دەروونى بەچكەى موسلمانەكان دا، ئەم بەكرى گىراوانە توانى
 يان پىروباوھى نەتەوايەتى و نىشتەمان بىننە كايە و بىخەنە جىئى ئايىنەكەيان، ئەو
 تىكۆشان و فیداکارى يە كە كاتى خوى لە پىناوى ئايىن دا ئەكرا، وھريان گىپرا بەم باردا و
 كارىكى وایان كرد كە ئەو تىكۆشان و فیداکارى يە لە پىناوى نەتەوايەتى و نىشتەمان دا
 بكرى!! تا ئەوا ھەموو موسلمانەكانيان بەردايە يەكترو بەش بەشيان كردن و تىكە تىكەيان
 كردن تا بە ئاسانى قوت بەدريىن بو ئاغاكانيان. سەير تر لە ھەموو شت ئەمەيە كە ئەو
 نامەدارانە لە ئەوھەكانى سەلبىيە يە داخ لە دلەكان، ھەر بەوھ كوٹايى يان نەھىنا كە كرديان و
 ھىنايان بەسەر ئىسلام و موسلمانان و ولاتەكەيان دا، بەلكو ويستيان و ئەيانەوى بچىنە
 رىزى ئەوان و قوئل بەكەين بە قوئليان دا و سویند خواريان بىين، بەرامبەر ماددى و بى
 ئايىنەكان، بانگى موسلمانان ئەكەن كە وھرن با بە جارى بىين بە يەك و بەرگرى بەكەين لە
 ئايىن! ئىمە و ئىوھ كە ئايىن دارىن با يەك رىز بوھستىن و ھەلسىن بە دژى بى ئايىن و ماددى
 يەكان!! ئىنجا زۆركەس ھەيە لەناو موسلمانەكان دا - بەزانىن يان بە نەزانىن - ئەو بانگ و
 بانگەوازەى بە دلە و بە شتىكى شەرىى و پىروزی دانەنى!! ئايا ھەر كەسنىك ژىرىسى و توژنىك
 پىر بەكاتوھ و ئاوپى بداتوھ بەلای مىژوودا نازانى كە ئەوھەكانى سەلبىيە يەكان ھەمىشە بە
 يەك رىز وھستاون لەگەل ئەو بى ئايىن و ماددى يانەدا، لە ھەركات و لە ھەر شوینىك دا كە
 جەنگ و ئازاھ لەگەل موسلمانەكان دا بەرپا بووبى، ھەمىشە ئەو سەلبىيە يانە لەم كاتانەدا
 پىشتىوان و كۆمەك بوون بو بىت پەرستان و بى ئايىنەكان!! كەواتە چۆن ئەبى موسلمان
 بخەلتى بەم جوړە فېرۆ فېلە؟ چۆن ئەبى موسلمان بى ئاگا بى لەوھى كە ئەو سەلبىيە يانە
 ھەمىشە جەنگى موسلمانيان بەلاوھ گرنگ ترە لە جەنگى ماددى و بى ئايىنەكان، نەمان و
 لەناوچوونى موسلمانان مەبەست و گرنگ ترە لايان لە نەمان و لەناوچوونى بى ئايىن و
 ماددى يەكان، چونكە چاك ئەزانن كە بى ئايىنى و ماددىتى شتىكى كاتى يە و ئەروا و ھوى
 مانەوھى لەگەل نى يە، بەلام ئىسلام شتىكى بنەپەرتى يە و دامەزراوھ و ھوى مانەوھو

پهرسهندن و زال بوونی زۆر بههیزی پی یه! مه‌بهستیان لهو بانگ و بانگه‌وازه ئه‌مه‌یه که
 موسلمانان بخله‌تینن و بیانکه‌ن به سووته‌مه‌نی جه‌نگه‌که‌یان، با موسلمان وریا و ناگادار
 بی که ئه‌وان و بی نایین و ماددی یه‌کان وه‌ک یه‌ک دژو دوزمنی نیسلام و موسلمانانن، چه‌کی
 ده‌ستی موسلمان ئه‌و وریایی و تیگه‌یشتنه‌یه که به‌رنامه‌ی خوا هه‌میشه ده‌ست نیشانی بو
 نه‌کات، چه‌کی چار نه‌کراوی ده‌ست گرتنی یه‌تی به‌و نایینه چار نه‌کراوه‌ی و گه‌رانه‌وه‌یه‌تی
 بو ژۆر سایه و ئالاکه‌ی، له‌سه‌ر ئه‌و بارو شیوه‌ی که راسته‌کانی ئوممه‌ت ده‌ستیان پیوه‌گرت
 و چوونه ژۆر سایه و ئالاکه‌ی. سه‌یرتر ئه‌وه‌یه که زۆر که‌س هه‌یه له‌وانه‌ی که به‌ زانا
 ناوئه‌برین ئه‌یانه‌وی ئه‌وه‌ی که سه‌لیبی زاده‌کان بانگ و بانگه‌وازی بو ئه‌که‌ن، به‌ شتیکی
 راست و ره‌وا و شه‌رعی دابننن، به‌ نایه‌ت و حه‌دیس به‌لگه‌ی زۆر ئه‌هیننه‌وه له‌سه‌ر راست و
 ره‌وایی یه‌که‌ی، به‌م ره‌نگه ئه‌و نایه‌ت و حه‌دیسانه که فرمان ئه‌ده‌ن به‌ چاوپۆشی و داد
 به‌کار هینان و چاکه‌کردن له‌گه‌ل نامه‌داره‌کان دا، ئه‌و نایه‌ت و حه‌دیسانه ئه‌که‌ن به‌ به‌لگه
 له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که دروسته یه‌کیتی و دۆستایه‌تی و سویند خواری و یارمه‌تی دانی گاورو
 جوله‌که‌کان، به‌ تاییه‌تی به‌رامبه‌ر بی بپروا ماددی و بی نایینه‌کان!! به‌لام نایا خویان
 نابله‌د ئه‌که‌ن و نه‌شاره‌زان یان به‌ ده‌ستی نه‌نقه‌ست خویان لی گیل ئه‌که‌ن، که ئه‌و نایه‌ت و
 حه‌دیسانه به‌لگه‌ نین به‌ هیچ کلۆجیک له‌سه‌ر دروستی و ره‌وادانی ئه‌وه، چونکه چاوپۆشی و
 دادپه‌روه‌ری شتیکه و سویند خواری و قۆلگیری و یارمه‌تی دان شتیکی تری جیاوازه‌و
 دوورن له‌ یه‌کتر، ره‌وادانی یه‌کیکیان نابی به‌ هۆی ره‌وادانی ئه‌وی تر، وه‌ک له‌مه‌وبه‌ر به
 روونی جیامان کردنه‌وه له‌ یه‌کتر، ئه‌وانه‌ی که ئه‌یانه‌وی ئه‌و نایه‌ت و حه‌دیسانه بکه‌ن به
 به‌لگه، له‌ راستی دا ئه‌یانه‌وی قورئان و حه‌دیسه‌کان به‌ش به‌ش بکه‌ن، ئه‌وه‌ی که بگونجی
 وه‌ری نه‌گرن و ریکی ئه‌که‌ن له‌گه‌ل مه‌به‌سته‌که‌ی خویان دا، ئه‌وه‌ی که نه‌گونجی و به‌ هیچ
 ره‌نگ رینگه‌یان نه‌بی لاری بکه‌نه‌وه بۆلای مه‌به‌سته‌که‌یان، ئه‌وانه پشت گوی ئه‌خه‌ن و وه‌ک
 هه‌ر نه‌یان بیستبی!! به‌راستی بپاریو حوکه‌مه‌که‌ی خوا ئه‌وه‌نده ئاشکرایه هه‌رکه‌سینک له‌وانه
 نه‌گه‌ر به‌ ته‌واوی چاوی خویانی لی نه‌نووقینن ناتوانن خویان لاده‌ن لینی.

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّ مِمَّنْ ذَلِكُمْ مَثُوبَةٌ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ لَعْنَةِ اللَّهِ وَعَظِيبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ

وَعَبَدَ الطَّاغُوتِ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَن سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾

له نایه تی پیشودا به جوڑهی که تیپه ری کرد بیزاری دهری پی لهو نامه دارانه و دم کوتی کردن، نینجا لهم نایه تدا فرمان نه دا که دم کوتیکی به تین تریان بکات و نابروویان بو نه میلی بهوی کرده و میژوی بهدی خویمان بهینیته وه یاد و بهرچاو، که واته نهوی که شایسته بی بو خشم و له که لی گرتنی خویمانه و نهو نایینه پرپو و چیه که نهوانی له سهره، نهک موسلمان و نایینه بهرزه که یان، مهسه له که یان زور به بهد و ناهه موار نیشان نه دات به می له پیشه وه سرنجی بو رانه کیشی به شیوهی پرسیارنک که نه وه نهگه یه نی به پی پی باوی عه رب که گف و گویمان دا. نه فرموی که پیغمبر (ﷺ): ﴿قُلْ بَلَىٰ بَلَىٰ یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا لَا یَسْتَوِی السُّعُودُ وَالتُّرَابُ﴾ نایا هه و التان پی بدم به خراپتر له خاوه نی لهو نایینه ی که نیوه خه شمتان هیه لی ی ﴿مَثُوبَةٌ عِنْدَ اللَّهِ﴾ له بارهی توله و پاداشتی خراپه وه لای خوا، خراپتر لهو کهسه ﴿ن﴾ که سینگه که توله و سزای به تین درابی بهم جوړانه ی که دین، یان نایا هه و التان پی بدم به نایین و کرده وی خراپتر لهو نایین و کرده وی که نیوه خه شمتان هیه لی ی. نهو نایین و کرده وه خراپتره، نایین و کرده وی که سینگه که بهم جوړه یه:

- ۱- ﴿لَعْنَةُ اللَّهِ﴾ خوا نه فرینی لی کردوه و دوری خستوه ته وه له میهره بانی خوی.
- ۲- ﴿عَظِيبَ عَلَيْهِ﴾ خه شمی لیگرتوه و خه شمی هیه له سهری. نهوی که نه وه یان به سهرات نامه داره کان بون نهک ته نیا که سینگ وهک دهریش نه که وی لهم خاله دا که نه لین:
- ۳- ﴿وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ﴾ گپرانی و فراهه می هیئا لهو نامه دارانه چند مهیمون و چند بهرازی، واته نامه میتی سپی یه وه له هیفدیکیان و شیوهی مهیمون و بهرازی به سهردا کیشان، نیتر مه بهست سهرینه وه و شیوه یه کی ناشکرایه، وهک زوربه و جه ماوه ری زانایانی له سهره و نینجا له ریشه هیئرا و خوا بهو شیوه مراندنی، چونکه نابی بمیننه وه له سهر نهو باره، یان مه بهست سهرینه وه یه کی نهینی و سروشتی دلنه کانایانی بردیته سهر سروشتی مهیمون و بهراز وهک (مجاهد) نه فرموی. به هر کام توله یه کی زور سهخته که خوا دهریاری کردن له سهر به دکرداری خویمان. نینجا نایا هه و دو سهرینه وه که هر بو جووله که بووی، نهوانه ی که فیل و ته له که ی روژی شه مه یان

به‌کار هیئا، به‌موی نه‌وه‌وه خوا گه‌نجه‌کائی گنیران به مه‌یموون و پیره‌کانیان به به‌ران وه‌ک له (نبین و عه‌باس) هوه ریوایه‌ت کراوه؟ یان یه‌که‌م ده‌رباره‌ی جووله‌که کرابی و دووم ده‌رباره‌ی گاوه‌ره‌کان که په‌لپیان گرت به هیئانه خواره‌وه‌ی خوان و خوراک‌ی له ناسمانه‌وه و له پاش دا هر لایان دا له ریگه‌ی خوا وه‌ک له‌مه‌وپاش له‌م سوهرته‌دا به‌دریژتر نه‌و باسه نه‌که‌ین به یارمه‌تی خوا؟ به‌هر جور و له‌سهر هر‌بار خوا نه‌وه‌ی به‌سهر نامه‌داره‌کان دا هیئا که نه‌وه‌کانیان له چهرخی پیغه‌مبه‌رماندا (ﷺ) گالته‌و لاقرتی یان نه‌کرد به نایین و کرده‌وه‌ی به‌رز و شیرینی نه‌م نوممه‌ته.

۴- ﴿وَعَبَدَ الظُّفُوتَ﴾ شتی زور ناهه‌ق و له سنوور تیپه‌رکه‌ری په‌رست، واته لای دا له شه‌ریعه‌تی خوا و شوینی یاسا و بریاریکی تر که‌وت، نه‌وانه گویره‌که‌یان په‌رست، زانا و عابیده‌کانیان گنیرا به خوی خویان، به‌م ره‌نگه شوینیان که‌وتن له‌و بیروباوهر و کرده‌وانه‌ی که نه‌وان دایان هیئا و هه‌لیان به‌ست به پیچه‌وانه‌ی نایینی خوا که نه‌و شوین که‌وته‌ن په‌رسته‌ن، وه‌ک له چه‌ند شوین دا باسمان کرد و به‌لگه‌مان له‌سهر هیئایه‌وه به نایه‌ت و به حه‌دیس. نینجا نه‌فه‌رموی: ﴿أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَن سَوَاءِ السَّبِيلِ﴾ نه‌وانه‌ی که باس کران و به‌سهره‌ت و نیشانه‌یان نه‌وانه بیوون که باس ران، نه‌وانه خراپ‌ترین له‌باره‌ی جی و شوینه‌وه، نه‌وانه گوهر تر و ترازوترن له ناوه‌پراستی ریگه‌ی راست. بیگومان نه‌و نایین و کرده‌وه‌ی که نه‌و نامه‌دارانه خه‌شم و ره‌خنه‌یان بوو ده‌رباره‌ی خیره‌وه‌ی روته و پاک و خاوینه له هر خراپه‌یه‌ک، هه‌روه‌ها نه‌و موسلمانانه‌ی که خاوه‌نی نه‌و نایین و کرده‌وانه‌ن پاک و خاوین و دوورن له هر خراپه و له‌که‌یه‌ک که نه‌و نامه‌دارانه ناراسته‌یان نه‌کرد، له‌گه‌ل نه‌وه‌دا روکه‌ش و رواله‌تی نایه‌ته‌که وانه‌گه‌یه‌نی که نه‌و نایین و خاوه‌ن نایینه‌ش خراپن، به‌لام نه‌مان و نایینه‌که‌یان خراپ‌ترین. که‌واته به هیچ کلوجیک نابی نه‌و روکه‌ش و رواله‌ته مه‌به‌ستی نایه‌ته‌که بیت، به‌لکو مه‌به‌ست به هیئان و هونینه‌وه‌ی نایه‌ته‌که له‌سهر نه‌و بارو شیویه نه‌ویه به ته‌واوی په‌کی نه‌و نامه‌دارانه بخات و به‌جوری ده‌م کوتیان بکات که هیچ ریگه‌یه‌کیان بو نه‌هیلینه‌وه و هیچ مله جهری یان پی نه‌کری، به‌م ره‌نگه له‌گه‌لیان نه‌پوا و جله‌ویان بو شل نه‌کات تا قور نه‌دا به ده‌میان دا، نه‌م جوره لیکولینه‌وه زور به‌کار نه‌هینری و زور لیزانی ی و کاردروستی ی تیدایه، چونکه به شیویه‌ک که رق و سه‌رکینشی دوژمن و ناحهز نه‌هون و هیواش نه‌کاتوه و به ناچاری سه‌ریان پی شوپ

نهکات، لیره‌دا وهک فرموینتی: پی یان بلی: نهو نایینه‌ی که ئیوه خه‌شمتان هه‌یه لی
 ی و به خراپی نه‌زانن، نه‌گه‌ر وا دابنن بهو جوړه‌ش بی هر هیشتا ئیوه ری‌ی ره‌خنه
 و خه‌شمتان نی یه لی ی، چونکه هر به قسه‌ی خویشتان نایینه پوچه‌که‌ی خوتان و
 هه‌لگه‌کانی له هه‌موو شت و له هه‌موو که‌س خراپتن، نیتر چوئن ئیوه روتان هه‌یه
 باسی موسلمانان و نایینه‌که‌یان بکه‌ن. هیندی نه‌فرمون: نه‌م نایه‌ته هاتوه بو
 وه‌لام و به‌پرچ دانه‌وه‌ی جووله‌که‌کان، له‌سه‌ر بارو شیوه‌ی قسه و وت‌هی خو‌یان،
 وهک (ئین و ئیسحاق و ئین و جهرین) هه‌والی نه‌هینن له (ئین و عه‌باس) هوه - خویان
 لی رازی بیت - که نه‌فرموی: ده‌سته‌یه‌ک له جووله‌که‌هاتنه خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)
 پرسیاریان لی کرد لهو پیغه‌مبه‌رو فروستادانه‌ی که به‌روای پی یان هه‌یه. نه‌ویش
 فرموی: به‌روام هه‌یه به‌خوا، به‌وه‌ی که هینرایه خواره‌وه بولای ئیبراهیم و ئیسماعیل و
 ئیسحاق و یه‌عقوب و نه‌سبات، به‌و نامه‌ی که به‌خشرا به‌موسا و عیسا و به‌وه‌ی که
 به‌خشرا به‌هه‌موو پیغه‌مبه‌ران له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاریانه‌وه، ئینجا کاتی باسی عیسا‌ی
 کرد، نه‌وانه بیزار بوون و دانیان نه‌نا به پیغه‌مبه‌ریتی عیسادا، وتیان: ئی‌مه به‌روامان نی
 یه به‌عیسا به‌و که‌سه‌ش که به‌روای به‌عیسا هه‌یه، ئینجا وتیان - وهک له
 ریوایه‌تی (تبه‌رانی) دا هاتوه - نازانن هیچ نایینی بی خراپتر له نایینی ئیوه،
 ئینجا خوا نه‌م نایه‌ته‌ی نارده خواره‌وه، به‌پرچ‌چی دانه‌وه به‌دژو پیچه‌وانه‌ی قسه و
 وته‌که‌ی نه‌وان، که نه‌وه‌ش باوینکه له باوه‌کانی لیکوئینه‌وه و به‌پرچ دانه‌وه، که‌واته
 به‌هر جوړ و له‌سه‌ر هر بار هیچ قوړت و گری یه‌ک روو ناکاته نایه‌ته‌که و نایه‌ته‌که
 نه‌وه ناگه‌یه‌نی که خراپی هه‌یه له نایینی ئیسلام و له موسلمانان دا، هیندی‌کی تر له
 زانایان ته‌فسیری نایه‌ته‌که به‌جوړی تر نه‌که‌نه‌وه که گومان نه‌بری بو نه‌و قوړت و گری
 یه و پیویست نه‌کات به‌و دوو وه‌لامه‌ی که درانه‌وه، با به‌وردی گوئی بو شل که‌ین
 به‌راستی زور ورده: له نایه‌تی پیشوودا تی‌ی که‌یاندین که نامه‌داره‌کان خه‌شم و رقیان
 هه‌یه له نایینی موسلمانان. ئینجا له‌م نایه‌ته‌دا فرمان نه‌دا به پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) که بلی
 پی یان: نایا هه‌والتان بده‌می به‌خراپتر له‌و خه‌شمی ئیوه؟ خراپتر له‌وه خه‌شمی
 خویاه که به‌و جوړه‌ی به‌سه‌ر هینان که له نایه‌ته‌که‌دا باس کرا، که‌واته خه‌شم و پیلان
 و نازار دانی نه‌و نامه‌دارانه دهرباره‌ی موسلمانان له کوئی و خه‌شمی خوا دهرباره‌ی نه‌و
 نامه‌دارانه له کوئی که خوا نه‌وه‌ی به‌سه‌ر هینان که باس کرا؟!

وَإِذَا جَاءَكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكَفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِ^{١١} وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿١١﴾ وَتَرَى كَثِيرًا
 مِنْهُمْ يُسْرِعُونَ فِي الْأَثْرِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتِ لَيْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾ لَوْلَا يَنْهَاهُمْ
 الرَّبِّيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتِ لَيْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٣﴾

له پاش نهوه ميژوو بهد و توله و پاداشتي بهدياني خسته بهرچاو، نينجا هميتي
 لهسيريان نهروات به دهرخستني هينديكي تر له كردهوه و نيشانهي بهديان، بو نهوهي
 ناشيرين ترو بينزاوترين بكات و بپواداران دور بكونهوه له دوستايهتي و خوش
 ويستنيان، نهفرموي: ﴿وَإِذَا جَاءَكُمْ قَالُوا آمَنَّا﴾ كاتي دين بولاتان نهلين: بپرومان هيناوه، ﴿وَقَدْ
 دَخَلُوا بِالْكَفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِ﴾ لهكاتيك دا به بي پروايي يوه هاتون، هر خويان به بي پروايي
 يوه دهرهچن، ﴿وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ﴾ خوا زاناتره بهوهي كه نهيشارنهوه، بهلي. بيگومان
 خوا له هموو كس زاناترو ناگادار تره به ناپاكي ي و پيلانهكانيان، كهواته با بپوادارمهكان
 دننيا و دنلارام بن به چاوديري يهكه ي پهروردگاريان و پاراستنيان له پيلان و كردهوه
 بهدهكانيان، نينجا با نهو ناپاك و پيلان گيړانه كوتايي بينن و بترسن له خوي زانا و
 ناگادار. ﴿وَتَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسْرِعُونَ فِي الْأَثْرِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتِ﴾ نهبيني زور لهوان به جوړي به
 پهله چهسپاني نهكن له گوناوو ستم و دهست دريژي و خواردنيان بو حرام به شيوهيهكي
 گشتي يان وهك(حسن) نهفرموي: مه بهست بهرتيله به تايبهتي كه زور باو بووه لهناويان دا،
 ﴿لَيْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ بيگومان شتيكي بهد بوو نهوهي كه نهيانكرد. نايا چي لهوه خراپتر كه
 بهو شيوه سيريان كردبووه تاوان و خراپهكاري؟! هر به قورنان نهكوي و هر قورنان باش
 نهزاني باري راستهقينهي شت دهرخات، با به ورد يير بكهينهوه لهو ديمه و شيوه بهدهي
 نهوانه كه قورنان نيشانمان نه دات. نهوانه نه خاته بهرچاو وهك كو مه ليك بن پهلامار بدهن و
 پيشپركي بكن لهو كردهوه بهدانه دا، نهو شيوه و ديمه نهي نه خشه كيشان بو ناشيرين كردن
 و نابرو بردنيان، له هه مان كات دا تا شيوه و ديمه نيكي راستهقينهي نهو دهرودانه و نهو
 كو مه لانهيه كه فساد و خراپهكاري تيا بلاو ببينهوه، شهرو خراپهي تيا زال ببني، لهو جوړه
 گه لانه دا نه بيبري كه دهست بي دهست قوت نه دا، به هر جوړ و شيوه يهك بگونجي كوتايي
 هينان و دهست گيړانهوه ني يه له هر تاوان و كردهويهكي خراپا گهلي جوولهكه لهو
 سردهمه دا واي لي هات و شيوهي ناده مينتي تيا نه ما، خراپتر و بهد تر له هموو تاواني

نهوهبوو که فرمان به چاکه و جلّه‌وگیری له خراپه‌ی تیا نه‌ما، نه له‌لایه‌ن زاناکان و نه له لایه‌ن عابیده‌کانیا نه‌وه، به‌هوی نه‌وه‌وه شایسته‌ی نه‌وه‌بوون که خوا نه‌فرینی لی کردن، وهک له‌مه‌وپاش له‌م سوره‌ته‌دا ده‌ست نیشان نه‌کات بو نه‌وه له‌نایه‌تی (۷۸ - ۷۹)، وهک لی‌ره‌یشدا نه‌وه کرده‌وی نه‌وانه به خراپتر نیشان نه‌دات و نه‌فرموی: ﴿لَوْلَا يَتَّبِعُهُمُ الْزَّالِمُونَ وَأَلْحِبَارُ﴾ با جلّه‌وگیری نه‌وانه بکه‌ن زاناکان و عابیده‌کان، ﴿عَنْ قَوْلِهِمْ إِنَّا نَدْرَأُكُمْ أَشْحَتَ﴾ له وته و قسه‌ی گونا‌هیان وهک درو، خواردنیان بو حه‌رام وهک به‌رتیل ﴿لَيْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ﴾ به‌راستی شتیکی به‌د بوو نه‌وه‌ی که نه‌وه زانا و عابیده‌انه کردیان به پیشه بو خویان!! به‌لی نیشانه و شیوه‌ی گه‌ل و کومه‌لی خراپ نه‌ویه، نه‌وه که‌سانه‌یان که زانان و کاروباری نایینیان به‌ده‌سته بی دهنگ بین له هر کارو کرده‌ویه‌کی به‌دو خراپ، به‌رگری و جلّه‌وگیری نه‌که‌ن له خراپه‌کار و هول نه‌ده‌ن بو نه‌هیشتنی تاوان و خراپه، تا بو خو‌ی نه‌وه گه‌ل و کومه‌له‌ دانه‌بزی و له‌ناو نه‌چی، نیشانه و شیوه‌ی گه‌ل و کومه‌لی چاک و به‌هیزو دامه‌زراو و یه‌گرتوویش نه‌مه‌یه که فرمان به چاکه و جلّه‌وگیری له خراپه زال و به‌هیز بیت تیا‌ی دا، واته له‌ناو نه‌وه گه‌ل و کومه‌له‌دا که‌سی بی‌ی که هه‌لسی به‌و کاره، گوی گرو فرمان‌به‌ریشی تیا بیت تا راده‌یه‌ک نه‌وانه‌ی که به‌دو خراپ نه‌توانن و زاتیان نه‌بی به ناشکرا خراپه‌کاری بکه‌ن و ته‌ریق ببه‌وه له‌وه‌ی پی یان بزانی و به خراپه‌کار سه‌یر بکرین، نه‌توانن به‌رگری نه‌وه که‌سانه بکه‌ن که فرمان‌ده‌رن به چاکه و جلّه‌وگیری که‌رن له خراپه، که‌واته پی‌ویسته پیک هینانی ده‌سه‌لاتیک که نه‌وه فرمان و جلّه‌وگیری به‌ی پی به‌جی به‌ینری، له‌پاش بانگ کردن و روون کردنه‌وه‌ی نایین و فرمانه‌کانی خوا.

له‌هر باریکه‌وه به‌ر بکرته‌وه له‌ قورشان تا بیت نه‌ینی و ناپاکی یه‌که‌ی نه‌وان ده‌ره‌که‌وی، بو نمونه: ده‌رباره‌ی نه‌زان و نه‌فامه‌کانیان فرموی: ﴿لَيْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ﴾، چونکه (عمل) کرده‌ویه‌که به نیازو ده‌ستی قه‌ست بکری و به زانینه‌وه بکری یان نه‌ه. به‌لام (صنعت) کرده‌ویه‌که به نیازو ده‌ستی قه‌ست و به زانینه‌وه بکری و به خه‌ریک بوونه‌وه تا رام نه‌بی له سه‌ری و نه‌کری به پیشه، که‌واته بو نه‌وان وته‌ی پیشوو ری‌ک و پیک تره، بو نه‌مانیش وته‌ی دوهم ری‌ک تره و زیادتر له‌که‌داریان نه‌کات و نه‌نگ و ره‌خنه لی گرتنه‌که‌یان به‌هیزتر نه‌کات، بیگومان تاوان و کرده‌وه‌که‌ی نه‌مان که زانا و پیشه‌وان سه‌خت ترو گه‌وره‌تره، نه‌مان به‌شدارن له گونا‌هو تاوانی نه‌زانه‌کانیشدا.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُوبَةٌ عُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلِيَزِيدَنَّ
 كِبْرًا مِنْهُمْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ تُطغِنَا وَكُفْرًا

بەراستی زۆر سامناک و ترسینەرە بۆ زانا یان لە ھەموو چەرخ و ولاتیەک دا، وەك (ئیبین و عەباس) یش ئەفەرموی: ئەمە بەتین ترین ئایەتە لە قورئان دا سەبارەت بە زانا یان، (ضحاک) ئەفەرموی: لە قورئان دا نی یە ھیچ ئایەتێک کە لەم ئایەتە سامناک تر بێت بە لای منووە - خوا لی یان رازی بێت - بەراستی زۆر چاکیان فەرموو. ئینجا نموونە یەکی زۆر بەد و ناپاست و ناپەرەوای ئەو جوولەکانە باس ئەکات لە وتە بەد و خراپەکانیان کە زانا و عابیدەکانیان بی دەنگ ئەبوون و جلەوگیری یان نەئەکرد لی یان، ئەفەرموی: ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ﴾ جوولەکانە و تیان: ﴿يَدُ اللَّهِ مَغْلُوبَةٌ﴾ ئەم وتە بەدە ی ئەوان بە چەند جووری تەفسیر کراوە تەو، بەھیزتریان کە زۆر بەشی لەسەرە ئەمە یە: خوا - پاکی بۆ ئەو - چرووک و چنگ و گوشراو و بەخشینی نی یە، (ئیبین و عەباس و ضحاک و عیكریمە) - خوا لی یان رازی بێت - ئەفەرمون: خۆی گەرە بە لیئاو رۆزی و سامانیدا بە جوولەکە، ئینجا کاتی سەرکێشی یان کرد لە پیغەمبەر (ﷺ) خوا ئەو ی لی گرتنەو و بی دەسلاتی کردن، ئینجا (فنجاسی کوپی عازوراء) کە سەرۆکی جوولەکانە (بنی قینقاع) بوو لە ریوایەتی تر لە (ئیبین و عەباس) ەو (نەباشی کوپی قەیس) ئەو وتە ی گوت. لەبەر ئەو ی ھیچ کام لە جوولەکانە تر جلەوگیری یان نەکرد و بیزار یان دەر نەبەری لە وتە کە ی، ھەرکەس رازی بێت بە ھەر گوناھێک، یان بی دەنگ بێت و دەسلاتی ببی، ئەو کەسە ھاوبەشە لەو گوناھو تاوانەدا، جا لەبەر ئەو ئەم وتە ھەر بەوتە ی ئەو جوولەکانی ترەیش دانراو وەك یەك گیرایەوہ لیئاوہ.

ئەو نەفرین لی کراوانە لەبەر ئەو ی خاوانە ناس بوون بۆچوونیان بەد و خراپ بوو دەر بارە ی خوا، بەھۆی ئەو ئەو سیفەتە ناشیرینانە یان بۆ خوا رەوا ئەدا، ئینجا بەو نەوستان، بەلکو ئەو نەندە نەفام و بی شەرم بوون ئەم وتە بیزاروہ یان بۆ خوا بەکار ھینا لە گە یاندنی ئەو سیفەتە ناپەسەندەدا، کە واتاکە ی لە زمانی عەرەب دا ئەمە یە: خوا دەستی

بهستراوه و زنجیر کراوه به ملیهوه!! ئەو ناپهسه‌ندانە خۆیان شایستەیی ئەوه کرد که خوا
 دەریارەیان فەرموی: ﴿عَلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلِأَعْنَاقِهِمُ الْقَوْلُ﴾ ئەم فەرمودەییە هەلنەگەری نزا بی لەلایەن خواوه
 که نزای ئەو بریتی یە لە بریارو بەدی هینانی ئەوهی که نزاکی پی ئەکات، هەلنەگەری
 هەوال دان بێت بەوهی که بەسەریان دێت، بە هەردوو جۆرە که تەفسیر کراوه تەوه، کەواتە با
 ئێمەیش لەسەر هەردوو بار تەفسیری بکەینەوه: لەسەر باری یەکەم: یا خوا ئەوان چەرووک و
 چنگ قوچرا وو دەست بەستراو بن لە خێرو چاکە، یان یا خوا دەستی ئەوان زنجیر بکری و
 ببەستری بە ملیانەوه لەناو ناگری دۆزەخ دا، نەفرین لی کراو و دوور خراو بن لە میهرەبانی و
 بەزەیی خوا بەهۆی ئەوهوه که وتیان. لەسەر باری دووهم: ئەوانە چەرووک و چنگ قوچراو و
 دەست بەستراون لە بەخشین و خێرو چاکە، یان بێگومان دەستیان ئەبەستری بە ملیانەوه
 زنجیر ئەکری و ئەخرینە ناو دۆزەخ، ئەوانە نەفرینیان لی کراوه و دوور خراونە تەوه لە
 میهرەبانی خوا بەهۆی ئەو وتە بەدی که وتیان دەریارەیی خوا، لەسەر هەریار ئەو سیفەتە
 بەدە بە تیرو تەواوی لە جوولە کەدا هەیه و ئەوان لە هەموو کەس چەرووک ترن، بێگومان
 هەرچۆنی لە جیهان دا زۆر جار بەدەستی بەستە بەدیل گیراون، لە رۆژی دواپیش دا بەو
 شیوهیە تووڕ ئەدرینە دۆزەخ، دووریش خراونە تەوه لە هەردوو جیهان دا لە میهرەبانی خوا
 و ئەکەونه بەر خەشمی نەبەراوهی خوا. ئینجا بەرپەرچیان ئەداتەوه و دەم کوتیان ئەکات
 بەوهی بەخشینی خوا بە لێشاوه و بی وینە و بی سنووره، ئەفەرموی: ﴿بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ﴾
 نەخیر خوا بەجۆرە نی یە که بەهره و بەخشینی نەبی یان کەم بێت، بەلکو هەردوو دەستی
 قودرەتی هەمیشە کراوه و راکیشراون بو بەخشین، واتە ئەوپەری رادە بەخشندەیه، ﴿يَبْفِقُ كَيْفَ
 يَشَاءُ﴾ بەخشین ئەکات و رۆزی و سامان ئەدات چۆن بیهوی و مەیل بکات، خۆی خاوهنی
 هەموو شتە، خاوهنی رۆزی و سامان و پی بەخشاوانە، خۆی ئەزانی کی شایستەیی چی یە
 بەو پی یە ئەیدات، هەر کەم کردنەوه و گرتنەوهیە بکات لە لیزانی و کاردروستی یە، نەک
 لەبەر نەبوونی و پیا نەگەیشتن و دەرناهینان بی، لە حەدیسی قودسی دا هاتوووە که
 ئەفەرموی: ئەگەر ئەوهال و ناخرتان و جنۆکە و ئادەمیتان، هەموو کوپبنەوه لە دەشت و

سارایهک دا، ئینجا هرکس هرچی ئهوی داوای بکات و منیش داواکانیان بهجی بینم،
 هموو ئهوه کم ناکاتهوه لهوی که لای منه و دسهلاتم هیه بهسهریدا، مهگر به ئهندازهی
 ئهوی دهرزی یهک بخزیته ناو دهریایهکوه، ئهوه دهرزی یه چهندی لهو دهریا کم ئهکاتهوه!!
 دهک نهفرینی خوا له جوولهکهی تاوانبار که چهنده بی شهرم و بهد وتار و بهد کرداره!
 بیگومان ئهوه جوولهکانه - به تایبهتی زاناکانیان - ئهبوایه بی گبروگرفت برویان بهینایه و
 ببوونایه به سهریازیکی فیداکار بو ئهم قورئانه، چونکه ئهوان شارهزا بوون و ناگادار بوون به
 گهلی شتی زور نهینی له کاروبار و بهسهرهاتی خویمان و پیشووهرکانیان و نامهکهیان و
 میژووی دوور ودریژیان که ئهم قورئانه هات و ئهوشته نهناسراو و نهینی یانهی دهرخست،
 ناشکرایشه ئهم قورئانه له کهسیکی نهخویندهواری پهیدا بوو و پیگهیشتوو لهناو گهلیکی
 نهخویندهواری نهفام دا، که به هیچ رنگ ئهوه شتانه بهدلیان دا به خهتهره و خهیاایش
 نههاتیوو، کهواته ئهبی ئهوه هوالانه لهخاوه هاتین، بهلام لهگهله ئهوه دا لهبهر حسد و خود
 پرستی و رهگهزایهتی برویان نهینا، بهلکو بهو بهلگه ناشکرایانه و بهو هواله غهیبی یانه
 سهرکیش و یاخی تر بوون، لیره دا دهست نیشان ئهکات بهو بارو حالته بهدهیان و
 هوالهکهیان نه دا به پیغه مبهسّر (ﷺ) ئهفرموی: ﴿وَلَيَبْذُرَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُفِينًا
 وَكَفْرًا﴾ سویند بهخوا ئهوهی که هینراوته خوارهوه بولای تو له لایه ن پهروهردگارتوه زور
 لهوانه - واته زانا و سهرۆکهکانیان - زیاد ئهکات به سهرکیشی و بی بروایی، واته زیاد لهو
 سهرکیشی و یاخی بوون و بی بروایی یه که بوویان، نیتر زیاد بوون له بهتینی و زیاده
 رهوی یان زوری دا بهم رنگه هر نایهتیک ئههاته خوارهوه به تایبهتی بی بروایی و
 سهرکیشی یان ئهبوو بوی، ئهوهی به وینهی خوراکیکی چاکی خوشی بههیزه تا نهخوش
 زیاتر لی ی بخوا نهخوشی یه کهی زیاترو سهخت تر و زورتر ئهبی. بیگومان ئهوان که
 ئهوهنده بهدو خراپ بن ئهبی خوایش به میهره بانی خوی بهرگری له موسلمانان بکات و
 رنگهی ئهوه بهدانه نه دا که به گویرهی سروشتی بهد و خراپیان دهست بوه شینن و
 خراپه کاری بکن،

وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعُدُوءَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ

جا نهوا دهست نیشان نهکات بؤ نهو بهرگری و ریگرتنه له مهی که نه فرموی: ﴿وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعُدُوءَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ خستوومانه ته ناویان و نیوانیان دوژمنایه تی و کینه و رقه بهری تا روژی دوایی، به پیئی نه م چند نایه تهی که تیپه پری کرد له باسی جووله که دا به تاییه تی مبهست به مانه هر جووله که یه، وه زور له زانایانی تهفسیریش له سر نهون. جا هرکس نازانی با بزانی نه وه تهی جووله که لای دا له په پره وی حزه تهی موسا تا نیستا له ناویان دا دوژمنایه تی و کینه بهری په یدا بووه و نه گهر له کاتیک دا به رووکش و روانه ت نهو دوژمنایه تی و رقه بهری یه به ناشکرا نه بووی له دلوه هر بووه، چونکه بوون به چند کومل و تیره و بهر یهک، هرگیز یهکیان نه گرتووه و یهک ناگرن، ته نانه ت له م دوایی یه ش دا که سهلیبی جیهانی کوی کردنه وه له گهلی ولاته وه و یه کیتی خسته ناویان، تا میری یه که یان بؤ فرامه م هینان له خاکی داگیر کراوی فهلستین دا، له م کاته یش دا هر دهر نه که وی کینه و دوژمنایه تی ناویان، به لام له ترسی به ناو موسلمانان و زور پی هینانی دهوله ته سهلیبی یهکان ناویان و زاتیان نی یه کینه و دوژمنایه تی ناو خویان دهرخن، با بزانی نه م ناوات و نامانجه بچوکه ی که دهست کهوتیان بوو شتیکی کاتی یه تا موسلمانان کان هوش نه که نه وه و نه گهرینه وه بؤ ریگه راسته که ی خویان، نهو کاته نه وهی که دهستیان خستن له دهستیان دهرنه چی و هیچ کهس ناتوانی پشتگیر و زرگار کهریان بی، ناگن بهو ناوات و نامانجه به دهی که سهوینیتی جیهانی به ته مایه تی، چونکه دهر باره یان خوا نه فرموی: ﴿كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ﴾ هر جاری هملیان گیرساند بی ناگریک بؤ نازاوه نانه وه و تیگدانی ولات و نه میشتنی ناشتی و جهنگ و خراپه کاری و کوشتار، خوا نهو ناگره ی کوزاندووه ته وه، نیتر مبهست بهو ناگر نانه وه هر بؤ چهرخی پیغه مبهرو له گه ل نهو بیئت (ﷺ) وه (حسن و مجاهد) نه فرمون. یان مبهست گشتی تره له وه و هر له کونه وه وه هیندی تر له زانایان نه فرمون. نه وه تا کاتی که لایان دا و پیچه وانهی تهورات رهفتاریان کرد خوا (بختن سری) زال

کرد بەسەریان دا، ئینجا خراپەکاری تریان کرد تا خوا(فطرس) ی رومی زال کرد بەسەریان دا، ئینجا خراپەکاری تریان کرد تا خوا مەجوسی زال کرد بەسەریان دا، ئینجا دەستیان کردەوه بە خراپەکاری تا خوا پێغەمبەری (ﷺ) زال کرد بەسەریان دا، ئینجا دەستیان کردەوه بە خراپەکاری تا خەلیفە ی دوومی زال کرد بەسەریان دا و دەری کردن بۆ شام، لە پاش ئەو رووداو و بەسەرھاتانەیان ھەر کۆلیان ئەدا تا خوا لەم دوا دوا یی یەدا(ھتلر) ی زال کرد بەسەریان دا و ئەو ی پی کردن کہ کردی! بێگومان ئەم جاری دوايشە کہ سەلیبی کۆی کردنەوه لە فەلەستین دا لە سالی(١٩٤٨) دا تا ئیستا ھەر خەریکی تاوان و خراپەکاریین، بۆ ئەم جاری دوا یی یەش ئەوا موسلمانان لە ھەموو لایەکەوه خەریکن ھۆش ئەکەنەوه و ئەگەر پێنەوه بۆ لای ئیسلام و بە ریکی و دەست بەرداری ھەموو بیروباوەرە بۆگەنەکانی تر ئەبن، بۆ ئەم جاری دوا یی یە بە تەواوی خوا لەناویان ئەبات لەسەر دەستی کۆمەنی موسلمان دا، وەک لە ھەدیسی سەحیح دا ھاتووە. لەم ماوەیەدا کہ میری یان بۆ پێک ھینرا و ئەو ھەموو دەست درێژی و ستەمە ئەکەن و کردیان، ھەرچەند ژانیان زۆر تالە و ھەمیشە وان لە ترس و بیم و سزادا، بەلام ماوەیان ماوە، تا جەنگ ئەکەن لەگەڵ موسلمانانی راستەقینەدا و جەنگەکیان ئەکەوێتە نێوان جوولەکە و ئیسلام نەک نێوان جوولەکە و ئەو کۆمەلە عەرەبە کہ بە ھەموو جۆر ئەیانەوی ناوی ئیسلام و موسلمانان لە ئارادا نەبی، تا موسلمانان ھەر لەبەر خوا و بەناوی خوا و ھەر لە ژێر ئالای ئیسلام دا جەنگ بکەن نەک لە ژێر ئالایەکی تر و بەناویکی تر و لەبەر ھەر شتیکی تر، چونکە ئاشکرایە خوا یارمەتی ئەو کەسانە ئەدات کہ یارمەتی ئایینی خوا ئەدەن، بە بی هیچ نیازیکی تر، ھەركاتی ئەو کۆمەلە موسلمانە راستەقینە ھاتە کایە یارمەتی دانی خوا و زال کردنی خوا بۆ ئەو کۆمەلە مسۆگەرە و ھیچ گومانی تێدا نی یە، سەلیبی و سەھیۆنیستی جیھانی بە باشی تیگەشتوون لەو، لەبەر ئەو ئەو ی لە دەستیان بیست و پی یان بکری بەکاری ئەھینن لە بەرگری و رینگرتن و پیلان نانەوه بۆ ئەو کەسانە کہ ئەیانەوی ھەر ناوی ئیسلام بیئن و ھەر ئالای ئیسلام بەرز بکەنەوه و ھەموو کاروباری بگێرنەوه بۆ لای ئیسلام.

وَسَعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا
 لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا
 أَنْزَلْنَا إِلَيْهِم مِّن رَّبِّهِمْ

﴿وَسَعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا﴾ نهوانه تیکوشان نهکن له زهوی و ولات دا لهبر تیک دان و
 ویران کردنی ولات و لهبر تیک دانی دانیشتوانی، کهواته هرچونی کرده و مکانیان به دو
 خراپه، هردهها نیازو مهبهستییشان هر به دو خراپه. ﴿وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾ خوایش
 نهوانی ناوی که تیک دهر و شیوینهری ولات و مردومانن. دهی نهبی خوایش بهو جوړهی
 خوی نهزانی تولهیان لی بسینی و دهستیان ببهستی لهو خراپهکاری یه که همیشه
 بهدوای دا نهگهرین، بهکم و سردهسته و سرچاوهی خراپهکاری بهکانیان لادانیانه لهو
 ناین و نامهی خوا و ریگرتنیایه له پیغه مبرو نیسلام و موسلمانان.

له پیشهوه وتمان به پیی نهم چند نایهتهی که تیپیری کرد مهبهست بهمانه هر
 جوولهکویه، بهلام له (حسن و مجاهد) هوه نهگپرنهوه که مهبهست به گاورو جوولهکویه
 پیکهوه. چونکه له سرهتاوه نایهتهکان دهربارهی نامه دار هاتن که گشتی به بو نهو دور
 کومه له بهکم نایهت که نهم باسهی پی دامهزرا نایهتی (۵۱) بوو که فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
 لَا تَتَّبِعُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أُولَٰئِكَ بِهِم جُورُهُمْ هَر بَاشَه وَ نَه گونجی، گاورهکانیش شان به شانن
 لهگه ل جوولهککان لهو سیفته بهدانه دا که باسمان کردن، بهلکو لهم دوایی بهدا هرچی
 خراپهکاری و دهست دریزی بهک که جوولهک کردی به یارمهتی دان و پشتگیری گاور،
 جوولهک توانی بیگات، نهوانیش وهک جوولهک نهوهستان له هه لگیرساندن ناگری هه مو
 دور ماینهتی و پیلان و خراپهکاری بهک دهربارهی نیسلام و موسلمانان، بهلام خوا
 ناگرهکانیان نهکوژینیتهوه و ناهیلی بگن به نامانجی بهدی خویمان بهو جوړهی که نهوان
 نهیانهوی، هر نهاندازیک مهبهست و نامانجیان پیک هاتبی بههوی نهوه بووه که
 موسلمانان لایان داوه له ریگه راستهکی خویمان، نهو گاورانه ویستیان نیسلام ناوی
 نه مینی تنانته له خاک و ولاتهکانی نیسلامیش دا که چی خوا کاریکی وای کرد که نیسلام

لهم چرخى تازهدا بهرمبهره كشا و نهكشى بؤ ناو جهرگه‌ى ولاته‌كانى نهوانيش ههموو سوپاس و سه‌نايه بؤ خواى ميهره‌بان.

ئينجا به بؤنه‌ى باسى لادانى نامه‌داره‌كان له ئاييىنى خوا، حهرام خؤرى يان، دهست كارى كردنيان له نامه‌ى خوادا بؤ نه‌وى دهست كهوتىكى كه‌مى ئهم جيهانه‌يان بؤ ببى، بهو بؤنه‌يهوه ريئموونى و نامؤزگارى يه‌كى زؤر گه‌وره و گرنگ ناراسته نه‌كات له‌م دوو ئايه‌ته‌دا، ريگه‌ى به‌خته‌مورى و كامهرانى ههردوو جيهان ديارىيى نه‌كات و به روونى نه‌خشه‌ى نه‌كيشى بؤ نهو نامه‌دارانه كه خؤيان به دهستى خؤيان دوچار كرد و خؤيان ترازان لهو ريگه پيرؤزه.

له‌باره‌ى گه‌يشتن به كامهرانى و به‌خته‌مورى رؤزى دوايى يانه‌وه نه‌فهرموى: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكَتَبِ، آمَنُوا﴾ نه‌گهر نامه‌داره‌كان - له‌گه‌ل ئهو ههموو تاوان و خراپه‌كارى يه‌ى كه هه‌يانه - بپروايان به‌ئينايه به دواترينى پيغه‌مبهران و ره‌وانه كراوه‌كانى خوا ﴿وَأَتَقَرَّا﴾ خؤيان بپاريزايه له‌هؤى خه‌شم و نارهمزايى خوا كه يه‌كى له‌وانه پيچه‌وانه كردنى نامه‌كه‌يانه، ﴿لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ﴾ بيگومان نه‌مانسپرى يه‌وه و دامان نه‌شارد لى يان گونا‌هو خراپه‌كانيان ههرچهند گه‌وره بوونايه، ﴿وَلَا دَخَلَتْهُمُ جَنَّتِ النَّعِيمِ﴾ نه‌مانخستنه ناو به‌مه‌شتانى

نازو نيعمه‌ت، كه به‌خته‌مورى ئهو رؤزه ئهو دوو شته‌يه. له‌باره‌ى گه‌يشتنيان به كامهرانى و به‌خته‌مورى ئهم جيهانه‌يان نه‌فهرموى: ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ آقَامُوا التَّوْبَةَ وَالْإِغْيَالَ﴾ نه‌گهر ئهو نامه‌دارانه ته‌ورات و ئينجىليان به ريك و راستى كردايه، هه‌لسانايه به په‌پره‌وى كردن و به‌جى هينانى فرمان و بپرياره‌كانيان، كه يه‌كى له‌وانه به‌لگه و نيشانه‌كانى پيغه‌مبهرنتى پيغه‌مبهرمانه (ﷺ) موژده ده‌رى ره‌وانه كردنى ئه‌ون، ﴿وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ﴾ هه‌لسانايه به په‌پره‌وى كردن و گوئى رايه‌لى ئه‌وى كه هينراوته خواره‌وه بؤلايان له‌لايه‌ن په‌رومردگاريانه‌وه، ئيتير مه‌به‌ست به‌مه قورئان بيئت كه نيرراوه بؤ ههموو ئاده‌مى و جين، وهك له (ئيبين و عباس) هوه ريوايه‌ت كراوه - خوا لى يان رازى بيئت -، چهند كه‌سنىكى تريش ئه‌وه‌يان به‌دله، يان ئهو نامه‌يانه‌ى تر بؤ دانيال و حزقيال و اشعيا و غه‌يرى ئه‌وان، وهك هيندى له‌سه‌ر ئه‌ون كه يه‌كىكيان (ئهبو حيان) ه ئهو نامانه‌ش موژده‌يان تيايه به هاتنى پيغه‌مبهرمان (ﷺ) يان مه‌به‌ست گشتى بيئت، له‌سه‌ر هه‌ر يار نه‌گهر ئهو نامه‌دارانه بهو جوژه بوونايه

لَا تَكُلُوا مِنْ قَوْعِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِمَّنْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ يَا أَيُّهَا
 الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ

﴿لَا تَكُلُوا مِنْ قَوْعِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ﴾ ئەيانخوارد لە لای سەر و یانەوه و لە ژێر پێ یان، واتە
 خوا دەرگای پیت و فەری لە سەر ئەکردنەوه و لە ناسمان و لە زەوی یەوه بە فراوانی رۆژی و
 هەر شتی پێویست بوایه پێی ئەبەخشین، بەلام هەموو ئەو نامەدارانە بەو جوړەیان کرد،
 بەلکو بەم جوړە بوون که ئەفەرموی: ﴿مِنَّمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ﴾ تێیاندا بوو دەستە و کۆمەڵیکی رێک
 و پێک بە بێ زیادە رەوی و کەم و کوپی، ئەوانەهی که بپروایان هێنا و شوینی پێغه مەبەر
 کەوتن (ﷺ) وەک (مجاهد و سدی و ئیبن و زەید جبائی) ئەفەرمون ﴿وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ﴾
 زۆر لەوان ئەوهی که کردیان زۆر بەد و خراب بوو، وەک ئەو هەموو عیناد و سەرکێشی و روو
 وەرگیران لە هەق و راستی و دەست کاری کردنی نامە و نایینی خوا و دان نەنان بەوهی که
 ئەیانزانی. ئەم دوو نایەتە شتیکی زۆر گەرنگ نیشان ئەدەن لە ژیان دا، بۆچوونیکی
 گەورەیان لی وەرئەگیری لە بۆچوونەکانی ئیسلام، که لە هەموو کاتیکی دا - بە تایبەتی لەم
 چەرخ وە سەردەمەدا - پێویستە روون کردنەوهی ئەو شتە زۆر گەرنگە و ئەو بۆچوونە
 گەورەیه ئەوهش ئەمەیه: که بپروا هێنان و لە خواترسی و خۆپارێزی و پێک هێنان و بەدی
 هێنانی بەرنامەیی خوا لە ژیان دا لەم جیهانەدا، هەر تەنھا ئەجرو پاداشتی رۆژی دوایی
 مسۆگەر ناکات، ئەگەرچی هەر ئەویش لە پیشەوه نەبڕاوهیه، بەلکو هەروەها بەختەوهری و
 کامەرائی ئەم جیهانیش مسۆگەر ناکات، کەواتە هەر لە یەک رێگەوه هەردوو شتەکه دەست
 کەوت ئەبێ بە تێرو تەواوی، نەک وەک زۆر کەس گومانی وا بردوو و وا ئەبا که ژیانی ئەم
 جیهانە و رۆژی دوایی لە دوو رێگەوه دەست کەوت ئەبن و هەرکام رێگەیی جیاوازی تایبەتی
 خۆی هەیه و لە هەرکام لادرا ئەویتر لە کیس ئەچی، نەخێر ئەوه بۆچوونیکی هەلەیه و
 دووره لە رۆح و باری راستەقینەیی نایینەوه.

هەرکەسێک تێگەشتوو و زانا بێ ئەزانێ که بەرنامەیی خوا تەنھا بەرنامەیی عەقیدە و
 بپروا هەستیکی دەروونی و لە خواترسی نی یە، بەلکو لەگەڵ ئەوهدا بەرنامەیی ژیانیکی

راسته‌قینه‌ی ناده‌می یه که ژیانی له‌سەر راگیر نه‌کری به هموو داخوازو پیویسته ره‌واکانی
 یه‌وه. شتیکی ناشکرایه له نیسلام دا که ناده‌می گه‌وره و ناغای نهم زه‌وی و جیهانه‌یه،
 هرچی وا له‌م زه‌وی یه‌دا بۆ ناده‌می وا دروست کردوه، نهم بوونه‌وره‌ی ژیر بار کردوه
 بۆی به هموو هیزو وزه‌کانی یه‌وه، خوا کردوویه‌تی به جینشین و کاروباری داوه‌ته دهستی
 که به پی‌ی به‌رنامه‌ی خوا که‌شتی ژیان بخاته کارو بیبا به‌رپنوه، هموو هیزو وزه‌کانی نهم
 جیهانه به‌کار بی‌نی له ژیانی به‌خته‌وه‌ری و کامه‌رانی دا بۆ گه‌ل و نه‌ندامی گه‌ل، پیویسته
 له‌سهری هموو پیشه‌سازی و کارو کرده‌وه‌یه‌کی سوود به‌خش و به‌رهم دار، هه‌لسان به‌مانه
 له‌سهر به‌رنامه‌ی خوا خواپه‌رستی یه و بپروادار شه‌جرو پاداشتی له‌سهر وهرنه‌گری له روژی
 دوایی دا و پایه و پله‌ی پی به‌رز نه‌بیته‌وه لای خوا بیگومان کاتی به‌نده به‌و بپروا و هه‌ست و
 هۆش و بۆچوونه‌وه هه‌ول ب‌دات باشتر خوا ری‌نموونی نه‌کات بۆ هر کارو کرده‌وه‌یه‌کی خیزو
 چاکه، باشتر پی‌ت و فەر نه‌پنژی به‌سهری دا له هموو لایه‌که‌وه، هموو ده‌ست که‌وت و
 به‌رهمه‌کانیان نۆشی گیانیان نه‌بی و به شادمانی نه‌حه‌وینه‌وه لی ی به هموو نارامی و
 ناشتی دل‌ه‌کانیانه‌وه، به پیچه‌وانه‌ی نه‌و کارو کرده‌وه و هه‌ول و ته‌قه‌لا و خه‌ریک بوونه‌ی که
 له‌سهر به‌رنامه‌ی خوا نه‌بی و نه‌و بپروا و هه‌ست و بۆچوونه‌ی له‌گه‌ل نه‌بی، نه‌وه هرچه‌ند
 به‌رو به‌رهمی گه‌وره و به‌رز زو سوود به‌خش بی، هرگیز نۆشی گیان نابی و هه‌میشه
 تیکه‌لی داخ و مه‌راق و بی نارامی یه، وه‌ک به چاو نه‌بینری له‌و هموو شوین و ولاته بی
 بپروا له‌خوا نه‌ترسانه‌دا که به لیشاو هموو هۆی ژیانی خو‌ش و کامه‌رانی هه‌یه و به‌لام له
 راستی دا پره له بی نارامی و هموو نه‌خۆشی یه‌کی ده‌روونی و جه‌سته‌یی!! ئینجا نیتر با
 بوه‌ستی نه‌و هموو سته‌م و نا‌په‌وایی یه‌ی که هه‌یه له‌و رژمه‌ نابووری و کۆمه‌لایه‌تی یه
 ده‌ست کردانه‌ی که له‌م زه‌وی یه‌وه هه‌ل نه‌قولین و بی به‌شن له ری‌نموونی ناسمان، نه‌و
 پچپان و دژایه‌تی یه‌ی که دروست کرا له نیوان ریگه‌ی بپروا و خواناسی و له‌خواترسی،
 له‌گه‌ل ریگه‌ی ژیانی نهم جیهانه، له نیوان کرده‌وه بۆ جیهان و کرده‌وه بۆ روژی دوایی، له
 به‌ینی خواپه‌رستی و رۆح له‌گه‌ل به‌کار هینان و واده‌ینانی به‌رهمی ماددی، له به‌ینی به‌رز
 بوونه‌وه و سه‌رکه‌وتنی ژیانی نهم جیهانه، له‌گه‌ل به‌رز بوونه‌وه و گه‌یشتن به نازو ریز و
 نامانجی روژی دوایی، دروست کردنی نه‌و پچپان و دژایه‌تی یه تاوان و سته‌میکی زۆر

گهوره بوو دهربارهی مروّۃ و مروّقیهتی، بوو بههوی شیوان و ناخوشی نهم ژیانه و له دست دهرچوونی خوشی و ژیانی نهو جیهان، نهگهر مروّۃ بهو جوړو شیوهیه لانهدرایه له رنگه راست و رنگه و بهرنامهی خوی بدایهته بهر به رینک و راستی، به پئی رینموونی نایینی خوا تیکووشان و کووشش بو هردوو جیهان به رینکی و به دسته مل بهاتایین، نهو کاته لهم ژیان و جیهانه بهرتر نهبوونهوه و نهبوون به نمونه بو ژیانی کامهرانی نهو جیهان له بهمهشت دا!! پیویسته لهسرمان به باشی تی بگهین و وهری گرین نهوهی که به کورتی کوتمان و هرگیرا لهم دوونایهته کورتهکهتهفسیرمان کرد، هرکهس بی ناگا بی لهوه بینگومان بوچوونی نیسلامی نهو کهسه ناتهاووه و نهو کهسه هلهیه و دووره له باره راستهقینهکهی نیسلام، خوا به میهرهسانی خوی شارهزاو ناگادارمان بکات له نیسلام بهراستی.

نینجا لهم نایهتانی داهاتووهدا هممیتر نهوئی له نامهدارهکان و لادان و ترازانیان له عهقیده و بیروباوهرهکانیان دهرنهخات، هرروهها خراپی و بهدی کردهوهکانیان هر له کونهوه و له میژووی رابردوومان دا - به تایبهتی جوولهکه - هرروهها نهوئی له جوړی پهپوهندی یان لهگهل پیغهمبردا(ﷺ) لهگهل کوملی موسلمانان دا، کردهوه و رهفتاری نهمان لهگهل نهوان دا، لهمانه نهوئی لهگهل چند شتی سرهکی و بنهپهتی تر وهک - به یارمهتی خوا - پییان نهگهین و دست نیشانیان بو نهگهین.

له یهکهمجارهوه بانگ نهکاته فروستادهکهی بهناوی فروستادهیی یهوه که له قورنان دا دووجاربهم ناوهبانگی لی کردووه، هردوو جارهکesh لهم سورتهدایه و نهمه دووهمهکهیانه، هردوو جارهکesh هاتووه له باسی بانگ کردنی نامهدارهکان بو نیسلام و لیکولینهوه لهگهلیمان لهبارهی نایینهوه، لهم جاری دووهمهدا بانگی لی نهکات و فرمانی پی نهدا به راگهیاندنی هرچی بوی هاتووه له لایه خاواره، به بی کم و کوپی و به بی نهوهی هیچ شتیکی لی دهرکات، یان دواي بخات لهبهر هر هویهک، نهفرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ﴾ نهی فروستاده و نیرراو ﴿يَلِغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ راگهینه به مەردومان هرچی هینراوته خاواره بولای تو له لایه پهروردگارتهوه، واته به بی نهوهی باکت له هیچ کهس بی، به بی نهوهی کوئی بدهیت به هر ناخوشی یهک که دوچار بیی لهو راگهیاندنهدا،

وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ، وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٧﴾

﴿وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ﴾ نه‌گەر ئهو راگه‌یاندنه گشتی و هموو نه‌که‌یت، بهم رنگه واز بینی له همر هیندیکی و راینه‌گه‌ینه‌ی، ئه‌وا فروستاده‌یی یه‌که و راسپیژی یه‌که‌ی خوات رانه‌گه‌یاندووو به‌جیت نه‌هیناره، واته وهک هیچ شتیکت رانه‌گه‌یاندبی وایه لای خوا به وینه‌ی بپروا نه‌هینان به همر هیندی له نایهت و نامه‌ی خوا وهک بپروا نه‌هینانه به هموو، یان مه‌به‌ست نه‌وه‌یه: نه‌وه‌ی پیویست کراوه له‌سهری راگه‌یاندنی هموو، ده‌ی بیگومان به رانه‌گه‌یاندنی همر به‌ش و همر هیندیکی هموو‌که نامینی و به‌دی نایه، به وینه‌ی نوژیژیک که همر به‌شیکی لابی به نوژیژ نامینی و نوژیژ که به‌جی نه‌هاتوو، بیگومان ئهو سپارده گه‌وره‌یه که درا به پیغه‌مبهر (ﷺ)، ئهو ئه‌رکه زۆر گرانه‌ی که خرایه سهر شانی، گه‌وره‌یی و گرانی یه‌که‌ی له راده‌یه‌ک دایه - نه‌گەر پشتیوانی خوا نه‌بوایه - له توانا به‌ده‌ره و به هیچ رنگ به‌جی نه‌هات، همرکه‌سیک به وردی نه‌دازیک بیر بکاته‌وه سهرسام نه‌بیت له گه‌وره‌یی و گرنگی یه‌که‌ی، با بیر بکریته‌وه له‌وه‌ی که به جاری بانگ بکریته هموو ناده‌می به نامه‌دار و بی نامه، به زانا و نه‌زان، به ده‌سه‌لات دار و بی ده‌سه‌لات، بانگ بکری که هموو هه‌له و گومران و تنها رنگی رزگاریتان همر نه‌مه‌یه بیته ژیر ئالای من و بپروام پی بینن!! بیگومان کاری وا گه‌وره مایه‌ی نه‌وه‌یه که به جاری له هموو لایه‌که‌وه مه‌ردوم هه‌لسی و که‌مه‌رو پشتوینی دوژمنایه‌تی به‌به‌ستی و نه‌وه‌ی له توانادا هه‌یه به‌کار به‌یئری له به‌رگری نه‌وه‌ی که بانگه‌که نه‌کات، له هه‌ول دانی له‌ناویردنی، که‌واته به پیی سروشتی ناده‌می کاریکه زۆر سامناکه و مه‌ترسی تیاچوون و نه‌مانی لی نه‌کری له هموو ولاتی‌ک دا، جا خوی میه‌ره‌بان وهک ئهو فه‌رمانه گه‌وره‌یی پی دا ئه‌وا دلنیاشی کرد له‌وه‌ی که مه‌ردوم بتوانی له‌ناوی به‌ری، فه‌رموی: ﴿وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ خوا تو نه‌پاریژی له مه‌ردومان که بتوانن له‌ناوت به‌رن و په‌کت بخه‌ن له‌کاره‌که‌ت، دیاره مه‌به‌ست بهم مه‌ردومانه بی بپرواکانه، چونکه بپرواداران فیداکار و بالاً گه‌ردان بوون بوی چ جای نه‌وه‌ی هه‌ولی که‌مه‌ترین نازاریان دابی، واته نه‌وه‌ی پیت سپیرواره رایگه‌یه‌نه و باکت نه‌بی له بی بپروایان، وهک بهم فه‌رموده‌یه‌ش ده‌ست نیشانی بو نه‌کات ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ واته خوا نه‌تپاریژی، چونکه ئه‌وانه‌ی که همر نه‌یانه‌وی تو له‌ناوبه‌رن و به‌رت لی بگرن بی بپروان و خوایش ئه‌وان ناگه‌یه‌نی به‌و ئارات و

نامانجهيان که ههيانه دهربارهي تو. خوا بهو جوړه دلنيای کرد بهو بهلینه، نهگر نهو
 بهلینهشي بهدي هینا بهم رهنکه هرچی تهگیر و پیلانی بت په‌رست و ججوله‌که و ناپاکان
 که ماوهي(۲۲) سال بهکاریان هینا بو له‌ناوبردنی یان ریگرتن و پک خستنی هه‌موو نه‌وانه‌ی
 به بوش دهرکرد تا کاره‌که‌ی خوی به‌ته‌واوی به‌جی هینا و بردیه سر به کویرایی چاوی
 دوژمنان. که‌واته به‌دی هاتنی نهو بهلینهش بوو به یه‌کی له موعجیزه‌کانی وه‌ک هه‌موو
 هه‌واله غه‌یبی یه‌کانی تری خوی و قورنانه‌که‌ی، سوپاس بو خوا له‌باره‌ی هو و کاتی هاتنه
 خواره‌وه‌ی نه‌م نایه‌ته چند ریوایه‌تیک هاتوو هز نه‌که‌م نه‌ندازی به درژیسی باسیان بکه‌م:
 زانایانی تفسیر له تا‌قمی پیشووه‌کان دو‌بهره‌کین له کاتی هاتنه خواره‌وه‌ی نه‌م
 نایه‌ته‌دا،(ئین و مه‌روه‌یه و ضیاء) له(المختارة) دا له(ئین و عه‌باس) وه ریوایه‌ت نه‌که‌ن -
 خوالی یان رازی بی‌ت -، وه(نه‌بو الشیخ) له(مجاهد) وه وا نه‌گیرنه‌وه و شتی نه‌لین که وا
 نه‌گه‌یه‌نی نه‌م نایه‌ته له سه‌ره‌تای هاتنی نی‌سلامه‌وه هاتبیته خواره‌وه، جا به پی‌ئی نه‌وه
 دانانی له سوره‌تی(مائیده) دا که له دوا دوا‌یی دا هاتوو، وه‌ک له بیر خستنه‌وه و یادی
 یه‌که‌مجار بی‌ت له‌گه‌ل دواترین دا، په‌یوه‌ست کردنی دواترین بی‌ت به یه‌که‌مجاره‌وه،(ئین و
 نه‌بی حاتم و ئین مه‌روه‌یه و ئین و عساکر) له(نه‌بو سه‌عیدی خدری) یه‌وه ریوایه‌ت
 نه‌که‌ن که فرمویه‌تی هاتوو‌ته خواره‌وه له روژی غدیری خم دا دهرباره‌ی گه‌وره‌یی علی
 کوپی نه‌بی تالیب - کرم الله وجهه -، بی‌جگه له‌م دوو رایه هه‌شت رای تریش هاتوو له
 هو‌ی هاتنه خواره‌وه‌ی دا و وه‌ک نی‌مامی رازی هینا‌ویه‌تی له ته‌فسیره‌که‌ی دا، له‌بهر نه‌وه‌ی
 زور دریزه نه‌کیشی باسی نه‌وه هه‌شته‌م نه‌کرد و هه‌رکه‌س نه‌یه‌وی با ته‌ماشای ته‌فسیری
 ناوبراو بکات، به‌لام نه‌مه‌وی نه‌ندازی بدویم له‌سهر رای دووم، چونکه کراوه به جینگه‌ی
 نا‌ژاوه و هو‌ی دو‌بهره‌کی: چند ریوایه‌تیک هاتوو له‌سهر نه‌وه‌ی که پی‌غه‌مبهری نازیز(ص)
 کاتی گه‌راپه‌وه له حه‌جی مال نا‌وا‌یی(حجة الوداع) له شوینیک دا که‌ناوی(غدیر خم) ه
 خوتبه‌ی دا بو هاوه‌له‌کانی، لهو خوتبه‌دا باسی به‌هره و هونه‌ری علی کوپی نه‌بو تالیبی کرد،
 نه‌و ریوایه‌تانه هرچهند سه‌رجه‌میان نه‌نگ و ره‌خنه‌یان تیایه به‌لای کومهل و جه‌ماوه‌ری
 زانایانی نومعت، به‌لام لهو ریوایه‌تانه‌دا فرموده‌یه‌کی تیایه که به‌هیزه و وه‌رگیراوه لای زانا
 باوه‌ر پی کراوه‌کان، زور له زانایانی حه‌دیس ریوایه‌تیان کردوو، وه‌ک نی‌مامی نه‌حمه‌د له
 مسنده‌که‌ی دا، وه ترمزی و نسائی و ئین و ماجه له سه‌حیحه‌کانی خو‌یاند،(ضیاء)
 له(المختارة) دا، نه‌و فرموده‌ش نه‌مه‌یه: ﴿من کنت مولاہ فعلى مولاہ﴾ یان فرموده‌یه‌کی تر

که هر نامه نگریتموه، نینجا لهناو ئهو ریوایه تانهدا ریوایه تیک هه ل ئه برژیرم که زه هه بی به سه حیجی دانه نی له زهیدی کوپی ئه رقه مه وه نه یهینی که زهید فرمویه تی: کاتی پیغه مبه ر(ﷺ) گه رایه وه لهو چه جه و لهو شوینه ی که ناوی (غدیر خم)ه خستی و فرمانی دا به گسک دان و پاک کردنه وهی چند دره ختیکی گه وه که لهو شوینه دا بوون، نینجا فرموی: لام وایه بانگ کراوم بو رویشتن بو ئهو دنیا و منیش گوئی رایه لم و نه چم به دنگ ئهو بانگه وه، من له ناوتان دا دوو شتی قورس به جی نه میلم: نامه ی خوا و ئال و بهیتم، که واته سه رنج بدن و بزائن که چون له من به جی نه میئن و چون ئه که ن ده رباره یان، ئهو دوانه له یه کتر جوئی نابنه وه و هه تا دین بولای له سه ر (حوض المورود)، خوا یارمه تی ده رو دؤستی منه، من دؤست و یارمه تی ده ری هه موو برواداریکم، نینجا دهستی علی گرت - کرم الله وجهه - نینجا فرموی: هه رکهس من دؤست و یارمه تی ده ری بم نه مه ییش دؤست و یارمه تی ده ری یه تی، ئهی خواجه دؤست و یارمه تی ده ری هه رکهسینک به که دؤست و یارمه تی ده ری یه تی، وه دوژمنایه تی بکه له گه ل هه رکهس که دوژمنی یه تی، نینجا زهید نه فرموی: له ژیر ئهو دارانه دا هیچ که سینک نه بووه که به چاوی خۆی نهیدی بی و به گوئچکه ی خۆی نهی بیستی. براده رانی شیعه نه مه ئه که ن به به لگه له سه ر ئه وهی که جینشینی یه تی پیغه مبه ر(ﷺ) پاش خۆی هه ر ئیمامی علی یه و ناهه ق و ناره وایه جینشینی هه رکهسینکی تر، نینجا پاش ئه م جینشینی ئه روا بو ئیمامی حسن و نینجا بو ئیمامی حسین و نینجا بو کوپ و نه وه کانی تا ئه گاته ئیمامی دوانزه که پنی ئه لئین ئیمام محمدی غائب که خۆی شارده وه له سه ر دابه که ی سامه رادا تا نزیکي دوا هاتنی ئه م جیهانه، ئهو کاته دیته ده ره وه خۆی ئاشکرا ئه کات و نیت به جاری هه موو کهس ئه که ویته شوینی و هه موو کهس موسلمان ئه بی، بهو جوړو شیوه ی که به درژی له کتیبه کانی خۆیان دا نووسراوه و هه موو شیعه یه ک بهروای له سه ر ئه وه دانه مزینتی. نینجا پیش ئه وهی که دهست بکه یین به لیکولینه وه له گه ل برانه رانی شیعه چاک وایه راو بیروباوه ری زۆریه و کۆمه ل و جه ماوه ری ئومه ت باس بکه یین که ناو ئه برژین به ئه هلی سوننه ت، له م چه ند خالانه دا:

- ۱- ئیمامی علی - خوای لی رازی بیّت - هه رله مندالی یه وه موسلمان بووله ژیرچاودیری و په روه رده ی تایبه تی پیغه مبه ردا(ﷺ) وه له مالی پیروزی ئه ودا پیگه یشت و گه وه بوو.
- ب- هه ر لهو کاتی مندالی یه وه تا هه موو ماوه ی ژبانی پیغه مبه ر(ﷺ) جیگه ی میهره بانی و ره زامه ندی ئهو بووه.

ت- یهکی بووه له پیشکوتوو و یهکهه دهستهی ئەم ئوممهته که خوا لهوان رازی بووه و ئەوانیش لهخوای خوێان رازی بوون به دهقی نایهتی سورهتی (التوبه).

پ- خاوهنی زانین و بههره و هونهریکی تایبهتی بووه تا رادهیهک زانایان ئەفهرمون: سی سهد نایهت هاوووته خوارهوه له شانی دا. وه نیمامی ئەحمده ئەفهرموی: ئەوهی له شانی ئەوداهاوووه له نایهت وحه دیس، له شانی هیچ کهسیکی تر له هاوه له کانه هاوووه.

ج- نیمامی علی - خوای لی رازی بیته - له هه موو بارو روویه کهوه شیاو و شایستهی جینشین بووه، ئەگهر یهکهه جینشین بوایه ئوممهتی به ریگه راستهکهی خوادا ئەبرد، وهک نیمامی ئەحمده له نیمامی علی یهوه هه دیسی ئەهینی که ئەوهی تیا به: ئەفهرموی: عهزی پیغه مبهه (ﷺ) کرا تیا کی بکهین به فرماندار و کاربه دهست له پاش تو؟ ئەویش فهرموی: ئەگهر ئەبو به کر بکهن دهستان ئەکهوی به پیاویکی پاک که دنیای ناوی و ههزی له روژی دوا یی یه، ئەگهر عمر بکهن دهستان ئەکهوی به پیاویکی بههیزی پاک که له ریی رهزانهندی خوادا ناترسی له رهخنه و تانهی هیچ رهخنهگر و تانه دهی، ئەگهر علی بکهن - وه لام وان یی بکهن - دهستان ئەکهوی به کهسیکی رینموونی کهری رینموونی کراو که به ریگه راست دا بقانبات.

ح- به هیچ جور داوای جینشین نه کرد و له پاش دیاری کردن و هه لبراردنی جینشین هیچ شتی که روی نه نه دا، ئەوه تا (سعدی کوری عباده) داوای کرد و ئەندازی بهر بهر هه کانیسی بو کرد و نهیش کرا و هیچ شتی کهیش روی نه دا، کهواته داوا نه کردنی له بهر ئەوه بووه خووی نه یویستوه، ئەگهر بیویستایه و به لایه وه باش بوایه داوای ئەکرد، چونکه هیچ مهترسی یهکی تیا نه بوو، ئەگهر خوا نه خواسته جی مهترسی بوایه ئەوا له هه ر کام له هاوه له کانه بههیز تر به دهسه لات تر بوو، بیجگه له وهی که خوا ترس و بیمی تیا دا دروست نه کرد بوو.

خ- بیگومان ئەم پیغه مبهه گه وه تر و به ریز تری هه موو پیغه مبهه و ئوممهته کانی تر بوون، کهواته ئەم باره باشتر و خیر تر بوو که خوا هه لی بژارد بو ئەم ئوممهته، ئەگهر بهرزه وهندی ئەم ئوممهته له غهیری ئەو باره دا بوایه خوا ئەوهی ئەکرد، بیگومان هه موو ژیری ئەزانی دیاری نه کردن و هه لئه بژاردنی نیمامی علی ئەوه نیشان ئەدا که نیسلام ئەوه پیری رانه دووره که کاربه دهستی و حوکمرانی رهوا بدا به شیوهی پادشایهتی و به که له پووهر گهیری، به لکو ئەبی به شیوهی یه کسانی و هه لبراردنی

روت بی، دهی هر نهمه بؤ ئیمه بهسه که بیکهین به هو و بهرژوهندی له دیاری
نهکردن و ههلهنبرژاردنی ئیمامی علی دا.

د- پیغه مبهەر (ﷺ) کهسی دیاری بکردایه، بیگومان نهو دیاری کردنه دهنگی نه دایه وه و
به ناوبانگ نه بوو و نه نه شارایه وه، دهی له رۆژی کۆبوونه وهی هاوه له کان لهو شوینه دا
که پی ئی نهوتری (سقیفه ی بنی ساعده) - که کۆبوونه وه یه کی ناشکرا و بهر بهر له لاش
بوو - بؤ ته گبیرو راویژ له سهر دیاری کردنی جینشین، له پاش دهمه قالی و
لیکۆلینه وه یه کی زۆر نه بو به کر دیاری کرا - خوالی ی رازی بیئت - هیچ شتیکی
ناشکرا نه بوو که بکری به به لگه بیجگه له وهی که پیغه مبهەر (ﷺ) له پیش له دنیا
دهرچوونی کردی به ئیمام و پیش نوژی بهو سپارد، هاوه له کانیش فهرمویان نهو
ههلیبژارد بؤ پیشه وایی بچوک - واته پیش نوژی - نهوا ئیمه پیش ههلی نه بژیرین بؤ
ئیمامهت و پیشه وایی گهوره، که واته نه گهر که سیکی دیاری بکردایه هیچ پیویست
نه نه بوو به ته گبیرو راویژ و دهمه قالی، به لکو به بی گبرو گرفت و سهر لی کردنه وه
په یمان نه درا به دیاری کراوه که ی پیغه مبههره که یان (ﷺ) که له گه لیان و سهر و مالیان
خۆشه و یست تر بوو به لایانه وه و ههرگیز لایان نه نه دا له فرمانی، له هیچ نوممه تیکی
تردا به وینه ی نه وانه دهست نه که وتوو له فرمان بهری و گوئی رایه لی دا، ههر که س
ریزی خۆی به لاره بیئت ههرگیز گومانی نه وه نابات که نهو کۆمه له به ختیاره به جاری
یه که وتبن و یه کیان گرتبی له سهر نافهرمانی و شار دته وهی نهو دیاری کردنه!!
که واته شتیکی ناشکرایه که پیغه مبههری نازیر (ﷺ) هیچ که سیکی دیاری نه کرد وه،
مه گهر نهو پیش نوژی پی سپاردنه که هاوه له کان کردیان به به لگه له سهر راست و
ره وایی جینشینی نه بو به کر - خوالی یان رازی بیئت - .

ژ- چه دیسی ترمزی که له (حذیفه) وه نه یهینی که عهرزی پیغه مبهریان کرد (ﷺ): خۆزگه
جینشینت دانه نا، نه ویش فهرموی: نه گهر که سی بکه م به جینشین و ئینجا نیوه
نافهرمانی بکه ن و گوئی رایه ل نه بن سزا نه درین، که واته که س دیاری ناکه م.
به لام (حذیفه) ههر قسه و هه والیکی پیدان به وای پی بکه ن، وه عبدالله ههر جور قورنانی
پی خویندن وه ری گرن و بیخوینن.

له پاش نه م خالانه ئینجا دینه سهر لیکۆلینه وه له م مه سه له دا له گه ل براده رانی شیعه، به
شیوه یه کی راستی و به دوا ی راستی دا گه ران، به بی لایه نگیری و ره گه زایه تی به کار هینان،

به یارمتهی خوی گهوره: هرچند لهم مهسهلدا زور زور قسه وباس و لیکن لینه و کراوه و به تایبتهی باس کراوه له کتیبه کانی (عقائد) دا به لام به بونهی نهم نایه ته و ههزم کرد هیندیک بدویم به شیوهیه کی زور نهرم و ناسک که بونی دو بهره کی لی نه کری. وه نه یکم به موجدله و دمه قالی، هیوادارم که ریم له باره راسته قینه که که وتبی، که واته با باش سهرنج بدری. نهوان نهلین و لایان وایه: که له لایه ن پیغه مبهروه (ﷺ) به فرمانی خوا نیمامی علی دیاری کراوه به جینیشین و کاربه دست به سر نوممه ته وه. نه لین نهم نایه تهی که تیپری کرد هاتووه ته خواره وه له باره ی جینیشینی علی یه وه - کرم الله وجهه - مه بهست به

﴿مَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ﴾ گشتی نی یه لیره دا، به لکو نهو شته تایبتهی یه یه: واته نهی پیغه مبهر راگه یه نهو جینیشینی علی یه که هینراوته خواره وه بولات له لایه ن پهروه دگارت وه، چند ریوایه تیک نه هینن که مه بهست نه وه یه:

۱- له (نهبو جعفر و نهبو عبدالله) وه که خوا سروشتی کرده لای پیغه مبهر (ﷺ) به مهی علی بکات به جینیشین، نهویش مهترسی کرد که نهوه قورس بیئت له دلی دهسته یه که له هاره له کانی دا و پی یان ناخوش بیئت، به هوئی نهوه وه خوا نهم نایه تهی نارد بو هاندانی پیغه مبهر (ﷺ) له سر راگه یاندنی نهو فرمانه و نهویش رایگه یاند.

۲- وینهی نهم ریوایه ته نه هینن له (نیین و عه باس) وه - خوا لی یان رازی بیئت - لهم ریوایه ته دا نه مهش هه یه که له روژی (غدیر خم) دا هه لسا به و فرمانه، ههروه ها نهم وینه یه نه هینن له (نهبو حاتم و نیین و مردهویه و نیین عساکر) و نهوانیش له (نهبو سعیدی خدری) یه وه، وه (نیین و مردهویه) له (نیین و مهسعود) وه ریوایه ت نه کات که فرموینتی: نیمه له چهرخی پیغه مبهر دا (ﷺ) نهم نایه ته مان بهم جوړه نه خوینده وه:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ مَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ﴾

به کورتی نهوهی که پشتی پی نه بهستن بو نهو مه بهسته و بنه رته بو تایبتهی کرتدنی وینهی نهم نایه ته به نیمامی علی یه وه، ههوال و ریوایه ته کانی (غدیر خم) ه که بیجگه لهو ریوایه تانهی که باسمان کردن چند ریوایه تی تریان هیناوه و چند شتی بی تام و بیزراویان تیا هه یه، به تایبتهی نهوهی که (سه علیه بی) هیناویه تی له تفسیره کهی دا و تفسیری منار نه یگیریته وه لی یه وه، که ناشکرایه دست هه لبهسته و درویه، چونکه له چند لایه که وه درایه تی تیا یه و هیندیکی نهوی تری نه خاته وه به درووه، جا له بهر نهوه نهو ریوایه ته مه نه هینا، به لی نهوهی که پشتی پی بهستن نهو ههوالانه یه که هیندیکمان باس کردن به

تایبەتی ئەو رێوایەتەنەیان کە وتەبەکیان تیاپە سەحیح و راست و رەوایە لای ئەهلی سوننەتیش کە پێغەمبەر (ﷺ) فرمویەتی: «من کنت مولاہ فعلی مولاہ» بە پێی ئەو رێوایەتە ئەو نایەتەنە بەو جۆرە تەفسیر ئەکەنەو و تایبەتی یان ئەکەن و لە رووکەش و روالەتەکانیان لایان ئەدەن. ئینجا ھەرکەسێک سەرکێشی نەکات و رەگەزایەتی بەکار نەھێنێ و بە دواى راستی دا بگەرێ بێگومان دانیای ئەبێ بەم خالانەى خوارەو و نیتەر دووبەرەکی بەکار ناهینێ:

ا- شتیکی ناشکرایە ئەگەر پێغەمبەر (ﷺ) ھەرکەسێکی دیاریی بکردایە بە جێنشین ھیچ کەسێک سەرپێچی و ملەجەرێ ی نەئەکرد نە لەکاتی ژبانی پێغەمبەردا و نە لەپاش لەدنیایا دەرچوونی، بە تایبەتی بۆ یەکیکی وەک ئیمامی علی کە ریزی تایبەتی بوو لەناو ھەموو موسلمانان دا، ھەموو کەس دانێ ناو بە ھونەر و گەورەیی ئەو زاتەدا کە نزیکترین پیاو بوو لە پێغەمبەرەو (ﷺ) لە ھەموو باریکیشەو بە دەسلەت تر بوو لە ھەرکام لە ھاوئەلەکان.

ب- ئەگەر جێنشینی دیاریی بکردایە رایئەگەیاندا لە وتارو خوئبەکەى رۆژی عمرەفات و حجة الوداع دا، لەوێ دا ئەیفەرمو کە گەورەترین کۆپ و کۆمەلێ موسلمانان بوو لەو کاتەدا، وتارو فرمودەکەیشی زۆر بە گرتنگ گرتبوو، ئەو بوو ئەوانەى ھەموو کرد بەشایەت و داواى شایەتی لێ کردن لەسەر راگەیاندا ئەکەى، ئەوانیش ھەموو شایەتی یان دا، ئینجا خواى کرد بە شایەت لەسەر ئەو، فرمانیشی دا کە ئەو کەسەى ئامادەى ئەو شوئینەى وتارەکەى راگەیانێ بەوانەى کە ئامادەى ئەوئین.

ت- ئەگەر ئیمامی علی بکردایە بە جێنشین لەسەر فرمانی خوا و پێغەمبەر (ﷺ) ئەو کاتە پنیوست بوو لەسەری کە دەست بەجێ لە پاش پێغەمبەر (ﷺ) ھەلسایە بە کاروباری جێنشینی یەکەى بە بێ پرس و راو گوئدان بە ھیچ کەس، ئەگەر ھەرکەسێک رازی نەبواپە و سەرپێچی بکردایە ئەبوو ئامۆزگاری بکردایە بە ئاراستە کردنی ئەو نایەتە یان ئەو ھەدیسەى کە پێی کراو بە جێنشین، ئینجا ئەگەر ھەر سەرپێچی بکردایە پنیوست بوو لەسەری بە زۆری چەک ھەولێ بدایە بۆ مل کەچ کردنی، وەک بەو جۆرەى کرد کاتی کرا بە جێنشین لەپاش عثمان - خویان لێ رازی بیئت - لەگەل ئەویدا دیاریی کردنەکەیشی لەسەر بریاری ئەو کۆمەلە بوو کە لەو کاتەدا ئامادەى مەدینە بوون، بەھیچ کلۆجیک بێ دەنگ بوونی دروست نەبوو، کەواتە بێ دەنگ بوون و داوا

نهکردنی له چهرخی نهو سیانه پیشووه‌دا، له‌بهر نهوه بووه کچه جینشینینی یه‌که‌ی
 نهوانی به‌راست زانیوه، بی دهنگ نه‌بوون و جه‌نگ کردنی له پاش دیاریی کردنی
 خوئی، له‌بهر نه‌وبوو جینشینینی یه‌که‌ی خوئی به‌راست زانی و سه‌ریچی نه‌وانه‌ی به
 ناراست و ناشه‌ری دانا که جه‌نگی له‌گه‌ل کردن، بی دهنگ بوونی له چهرخی نهو
 سیانه‌ی پیشووه‌دا له‌بهر ته‌قی و تریز نه‌بوو، چونکه نهو خوا ترس و بیمی تیا دروست
 نه‌کردبوو، به هیچ ره‌نگ نه‌بینراوه لی ی که سه‌ر بکاته‌وه له په‌لامار دانی هیچ ناهه‌قی
 و بی شه‌ری یه‌ک، له ری‌ی خوادا باکی نه‌بووه له هیچ ره‌خنه و تانه‌ی هیچ ره‌خنه‌گر و
 هیچ تانه‌ده‌ری، نه‌گه‌ر نهو هه‌والی ته‌قی و تریزی بزانی یایه نه‌بوايه له چهرخی
 جینشینینی یه‌که‌ی خوئی باشته‌ته‌قی و تریزی بگردایه، چونکه کاته‌که زور زور ناسک
 بوو و ره‌شی و تاریکی لاسه‌ری موسلمانانی گرتبوو، به راستی نهو که‌سانه‌ی که
 نه‌لین: له کاتی نهو سپانه‌دا ته‌قی و تریزی به‌کار هی‌نا، نهو که‌سانه پایه و پله‌ی
 به‌ری نهو شیرینی خوا په‌رست و نزم نه‌که‌نه‌وه، به تاوانبار و گونا‌هبار و ترسنوک
 ده‌ری نه‌کن، نای چنده شیرین و جوانی فه‌رمووه (نیمامی حسنی مثنی) - خوا لی ی
 رازی بیت - وه‌ک (نه‌بو نعیم) ریوایه‌تی کردووه و لی یه‌وه: سویند به‌خوا نه‌گه‌ر خوا و
 پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) علی یان هه‌لبزاردی بی بو نهو کاره، وه علی - کرم الله وجهه -
 هه‌ول و هه‌لمه‌تی نه‌دابی بوی، نه‌بی له هه‌موو که‌س تاوان و هه‌له‌ی گه‌ره‌تر بی،
 به‌راستی مه‌ردوم سه‌رسامه له‌مه‌ی که چون شتی وا ره‌وا دراوه و بیریک نه‌کراوه‌ته‌وه
 لهو تاوانه زور گه‌ره‌ی که خراوه‌ته ملی زاتی ناوا؟! چون ره‌وا درا که حکومه‌ته‌که‌ی
 پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له پاش خوئی ده‌ست به‌جی گه‌را بی به حکومه‌تیکی ناشه‌ری سته‌مکار
 - چونکه نه‌گه‌ر علی دیاریی کرابی نه‌بی جینشینینی نهو سیانه ناهه‌ق و ناشه‌ری
 بووی - ماوه‌ی (۲۴) سال نهو تاوان و سته‌مه دریزه‌ی کیشابی به به‌رچاوی علی
 یه‌وه، (علی) یش ملی داخسته‌بی وه‌ک سه‌ربازیک به مل که‌چی و گوی رایه‌لی و به بی
 نه‌وه‌ی دوو لی‌وه بکاته‌وه و ناوچه‌وان به‌نییته یه‌ک به دژی نهو حکومه‌ت و کاربه‌ده‌سته
 ناشه‌ری یانه؟! بی‌گومان هه‌ر نه‌م باس و لی‌کولینه‌وه‌یه روون و ناشکرا نه‌بیته‌وه که
 به هیچ کلوجیک نابی مه‌به‌ست به‌ه‌دیسی ﴿من کنت مولاہ فعلی مولاہ﴾ دیاریی
 کردنی علی بیت به جینشین، وه‌ک براده‌رانی شیعه نه‌لین و نه‌یپن به‌سه‌ر نه‌وه‌دا،
 به‌لکو پیویسته بپریت ته‌نھا به‌سه‌ر باسی پایه و پله‌ی به‌رزو هونه‌ری که خوا پی‌ی

بەخشىۋە، ۋەك چەند ھەدىسىكى تر كە ھاتوۋە دەريارەى لەو بارەيەۋە. بەم رەنگە
 مەبەست بە (مولى) دۇست و خوشەويست يان يارمەتى دەره، واتە ھەركەس من دۇست
 و خوشەويستى بەم (على) ش دۇست و خوشەويستى يەتى، يان ھەركەس من يارمەتى
 دەرى بەم (على) ش يارمەتى دەرى يەتى. لە ھىندى رىۋايەتەۋە وا دەرنەكەۋى كە ئەم
 ھەدىسە ھاتىبىت لەبارەى پاكىتى ئىمامى على لە ھىندى رەخنە كە لى ي گىراۋە،
 يەكى لەو رىۋايەتەنە رىۋايەتى (مەھمۇدى كوپرى ئىسحاق) ە لە (بەھىيە كوپرى عبداللاھ)
 ھەۋە ئەۋىش لە (يەزىدى كوپرى طلحە) ۋە كە ئەلى: ھىندى لەو لەشكەرەى كە لەگەل على
 بوون كاتى چوۋ بۇ سەر يەمەن بە گلەيى بوون لى ي و بىزار بوون لەۋەى كە بە كەم و
 كوپرى ئەيژاندىن و نەينەھىشت ھىچ شتىك سەرف بىرى بە بى پىۋىستى، يەكىكى تر
 لەو رىۋايەتەنە ئەمەيە كە (ئىبن و عەباس) ئەيگىرئەۋە لە (بەرىدەى ئەسلىمى يەۋە) –
 خوا لى يان رازى بىت – كە ئەفەرمۇى: لەگەل على چوۋم بۇ غەزەى يەمەن، بىننم كە
 زۆر دەستى پىۋە ئەگرت و بەخشىنى كەم بوو، ئىنجا كاتى گەيشتە خەزەت
 پىغەمبەر (ﷺ) باسى (على) م كىرد و شكاتم لە دەست كىرد، ئىنجا بىننم روى
 پىغەمبەر (ﷺ) تىك چوۋ، ئىنجا فەرمۇى: بەرىدە ئايا من شايستە تر و خاۋەن ماف تر
 نىم بۇ بىرواداران، لە خۇيان بۇ خۇيان؟ مەنىش گوتم: بەلى ئەى پىغەمبەرى خوا، ئىنجا
 فەرمۇى: «من كنت مولاه فعلى مولاه» واتە ھەركەس منى گەرەك بىت ئەبى (على) شى
 گەرەك بىت. ھەرۋەھا چەند رىۋايەتىكى تىرىش ھەيە ھەموو ئەۋە ئەگرنەۋە كە ھىندى
 زۆر بە گلەيى بوون لە ئىمامى على لەو سەفەرى يەمەنەدا، ئەو دادو يەكسانى و
 دەست پىۋە گرتەنەيان دانەنا بە ناھەقى و سەتم و چىروكى، بىگومان ئەو رەخنە گرانە
 ھەلەبوون و لەسەر ناھەق بوون لەو قسانەى كە كىردىان دەريارەى كاتى كە گەپرانەۋە لە
 يەمەن و ھاتن بۇ ئەو ھەجە لە خەزەت پىغەمبەردا (ﷺ) ئەۋىش كە گەپرايەۋە لە
 ھەجەكەى لەو شوئىنەى كە ناۋى (غدىر خەم) ە لای دا و خوتبەى دا بۇ ئەو مۇسلمانانە
 و لە خوتبەكەى دا باسى ھونەر و گەۋرەيى على كىرد و بە پاك و خاۋىن دەرى كىرد لەو
 شكات و قسە و باسانە، رەزامەندى و خۇش وىست و دۇستايەتى خۇى دەربەرى لى
 ي بە جۇرىك كە پىۋىستە لەسەر بىروادارانىش و ابن لەگەلى. ئىنجا كاتى كە بەو ھەموو
 باس و لىكۆلىنەۋە دەركەوت ھىچ ھەدىسىكى نى يە كە بەلگە بىت لەسەر جىنشىنى

ئىمامى على - كرم الله وجهه - كهواته با بگه پىنهوه بۆ سر ئىم ئايهتەش ھىندى
لېكۆلېنمە لەوئىش دا بگەين:

۱- بېگومان بە پىنى ھىندى رىوايەت ئىم ئايهتە و وئىنەى لائەدرىن لە رووكەش و
روالەتەكانيان، ئەى كاتى رىوايەتەكان بەو جۆرە بوون كە باس كران، دەرگەوت كە
ھىچ دەقىكى ھەدىس نى يە لەسر ئەو جىنشىنى يە - نايىش گونجى بىي - كاتى
كارەكە بەو جۆرە يە، ئىتەر بە ھىچ رەنگ دروست نى يە لادانى ئايهتەكە
لەرۆوكەشەكەى، بىجگە لەوئىش بېرىنى ئەو ئايهتە بەسر مەسەلەى جىنشىنى دا
ھۆننەو و پەيوەستى ئايهتەكە ئەچرىئ لە ئايهتەكانى پاش و ئايهتەكانى پىشى
يەو، چونكە مەسەلەى جىنشىنى ھىچ پەيوەندى يەكى بە مەبەستى ھىچ كام لەو
ئايهتەنەو نى يە، وەك ئاشكرايە بۆ ھەر كەسك كە بىرىك بكا تەو و سەرنجىكى ئەو
ئايهتەنە بەدات، ئەو پچرىنەش لە وتراو و وتارى بەندەيشدا، ناگونجى لەگەل
رەوانبىزى و ياساى رەوانبىزى يان دا، چ جاي قورئان كە پاك و بىگەردە لە ھەر
لەكە و رەخنە و لەنگىك بە وئىنەى پاكى و بىگەردى ئەو خوايەى كە ئەم قورئانەى نارد،
كهواتە پىويستە لەسرمان كە تەفسىرى ئەو ئايهتە بەو جۆرە نەكەينەو و نەبېرىن
بەسر ئەو مەسەلەدا، بەلكو ئەلئىن: ئەم ئايهتە فەرمان ئەدات بە راگەياندى گشتى و
لەسرەتاي ھاتنى ئىسلامەو ھاتو، وەك لە پىشەو نامازەمان بۆ كرد كە ئەو راي
كۆمەلنەكە لە زانايانى چىنى يەكەمى تەفسىر، بە تايبەتى ئەگەر ئەم ھەدىسە سەھىح
بى كە (ئىبن و مەردەويە و ضياء) ئەيگىرپنەو لە (ئىبن و عباس) ھو - خوايان لى رازى
بىت - ئىتەر رىگەى ھىچ قسەيەك نامىنى و ئەبى ھەر فەرمان بىت بە راگەياندى
گشتى، ئەفەرموى: پرسیار كرا لە پىغەمبەر (ﷺ) كام ئايهت كە لە ئاسمانەو ھات بەتەن
تر بوو لەسەرت؟ ئەوئىش فەرموى: لەمىنادا بووم لەكاتى كۆبوونەوئى مەردومان دا، بت
پەرسەكانى عەرەب و لە ھەموو جۆرەكانى تر كۆبووبوونەو، ئىنجا جوبەرەئىل ھاتە
سەرم و گوئى: ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾، ئەفەرموى: منىش ھەستام لاي
عقبەدا و گوتم: ئەى مەردومىنە ئايا كى يارمەتيم ئەدات لەسر ئەوئى سپىردراوھەكانى
خوای خۆيم بگەيەنم و بەھەشت بۆتان بىت؟ ئەى مەردومەكان بلىن (لا إله إلا الله و انا
رسول الله إليكم)، ئەگەر وا بلىن ئەگەن بە نامانچ و سەرنەكەون و بەھەشتىشتان بۆ
ئەبى. ئەفەرموى: ئىنجا لەوئى دا ھىچ پىاو و ئافەرت و كەنيزەك و ھىچ مندالى ئەما

مهگەر هه موو خوڤ و بهردیان تی گرتم و وتیان: ئەمه درۆزنه و له ئایینی خوڤ
 هه لگهراوه تهوه. ئینجا فریشته یهك خوڤ دهرخست لیمه وه و گوتی: یان به خه تهره یهك
 هات به دلم دا و گوتی: ئەگەر تو پیغه مبهری خوای ئەوا کاتی ئەوه یه كه نزا بکه یهت له
 گه له کهت هه رچۆنی نوح نزای کرد له گه له که ی به نه مان و له ناو چوون، ئینجا
 پیغه مبهر (ﷺ) فرموی: ئەی خوایه رینموونی گه له کهم بکه، چونکه نازانن و نه فامن.
 من زال بکه به سهریان دا به مه ی گوڤ رایه لیم بکهن بو پهرستن و گوڤ رایه لی تو، ئینجا
 عباسی مامی دیت و رزگاری ئەکات لی یان و ئەوان دوور ئەخاته وه لی ی. ئەگەر به
 پی ی ئەو راو ریوایه تانه ئەم ئایه تانه تهفسیر نه که ی نه وه و نه لاین فرمان ئەدا به
 راگه یاندنی گشتی به هه مووان، ئەگەر بهو جوړه نه که ی، ئەو کاته به پی ی شوینه که
 نه لاین: مه به ست فرمانه به راگه یاندنی ئەو ئایه تانه ی داهاتوو به نامه داره کانی
 رابوردوو وهك ئایه ته که هه ر کام له م ئایه تانه ئەدا به به نوکه ی دلایاندا و دایان
 نه چله کینی دنیا یان له سه ر تاریك ئەکات و ئەوه پیری خه شم و قینیان ئەهینیته جو ش.
 ناشکرایه که راگه یاندنی شتی وا و رو به پرو وه ستانیان قورس و گرانه و پیویستی
 هه یه به م فرمانه تایبه تی به ی که تیپه ری کرد،

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ حَتَّىٰ تُقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ
وَلَا تَزِيدَكُم مِّنْهُم مَّا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

به تایبتهی بؤ راگه یاندنی نهم نایه تهی که دیت به دواى دا و نه فرموی: ﴿ قُلْ يَا أَهْلَ
الْكِتَابِ ﴾ نهی پیغه مبر بلی: نهی نامه داره کان ﴿ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ ﴾ نیوه له سر هیج شتیک نین،
واته هیج نایینیک که گوئی پی بدری و شایسته و شیواى نهوه بیئت ناو ببری به نایین
﴿ حَتَّىٰ تُقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ﴾ هه تا به ریک و راست تهورات و ئینجیل نه کرن و په پیرهوی
رهفتاری پی نه کن که نهوهش داخوازه بؤ نهوهی به ریکی بپروا بینن بهم پیغه مبره (ﷺ) که
ناو و نیشانیان تیا به و موردهیان داوه به هاتنی و په یمانیان لی و هرگیراوه به بپروا هیئان و
په پیرهوی کردنی. ﴿ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ ﴾ به ریکی په پیرهوی و رهفتار نه کن بهوهی که
هینراوته خواروه بولاتان له لایین په رومردگار تانهوه - واته قورئان - که بؤ هه مووان
هاتووه یانی نامهکانی تری پیغه مبره کانیان یان هه موو نامهکانی تری خوا، به هه رکام
مبهست بیئت نهوه نهگه یهنی که هیج نایینکیان نی به هه تا نه که ونه شوینی ئیسلام و
په پیرهوی نهم پیغه مبره نه کن (ﷺ) وه که له پیشه وه باس کرا له کاتی تهفسیری نایه تی (٦٩)
لهم سوره ته دا. هه رچند نهو نامه دارانه خوئیان به بپروا دار و خاوهن نامه دائه نا، به لام نهوه تا
قورئان دان نانی به هیج شتیک که نهوان لافیان لی نه دا پی پی بؤ خوئیان، چونکه نایین، نه
وته و قسهی روته که به دم بگو تری، نه نامه به بخوینریته وه به ناوازه و دهنگ له راندنه وه،
نه ناو و نازناویکه به کله پور و هرگیری و بلاوییته وه، به لکو نایین بهرنامه ی ژبان،
بهرنامه یه که له بپروا عقیدهی دهرونی یه وه دهست پی نه کات تا هه موو خو و رهوش و
کرده وه کان له هه موو بارو رویه کی ژبان وه، نه بی هه موو نه مانه دامه زرین و داریژرین
له سر نهو بهرنامه یه. دهی کاتی که نهو نامه دارانه نایینه که یان بهو شیوه نه گرت، به لکو به
نارموزو دهست کاری یان کرد و هه رچیان به دل نه بو و ازبان لی هیئا و پشت گوئی یان
خست، له بر نهوه خوا هیچی لی و هر نه گرتن و قورئان دانی نه نا به هیج شتیک بویان
له باره ی نایینه وه، چونکه بپروا نه بوون به هر هیندی وه که بپروا نه بوون به هه مووی به لای
خواوه، بیجگه له وهیش هر نه دازکیان هیشتبیته وه له بر خوا نه بووه، به لکو به رژه ونندی
خوئیان تیا به دی کردوه. که واته واز لی هینراو و واز لی نه هینراو هر به نارموزو کاری

بووه نك له بهر خواو گوئ رایهلی خواو په پړهوی فرمانی خوا، کهواته هیچ شتیك له نایین و عه قیده و بړوایان لانه بووه و به دستیانومه نه بووه. نینجا دلنیاپی نهکات له سر نه پړی سرکیښی و یاخی بوونی زوربهی نهو نامه دارانه تا نهو رادهیه که به ناردنې نهو قورنانه و راگه یاندنی سرکیښ ترو یاخی تر نه بن. نهو قورنانه ی که به تین و به میزترین به لگه و رابره، له گهل نهو دا خوا فرمانی دا بهو راگه یاندن و روو به روو وه ستانه که زور سخت و به تین بووه له دهر وونیان دا، چونکه کار دروستی خوا له وهدایه که به روونی و به بی پنیچ و تهی هق و راست راگه یه نری، نینجا کی وهری گری وهری گری و هرکس دژ وهری وهری ناگری هر با دژ بی وهری نه گری، پیویسته نهو راگه یاندنه تا نهوی وهری نه گری و ری راست نه داته بهر به زانین و به روونی وهری گری و بیداته بهر، نهوی که وهری ناگری به روونی و به زانینه وهری نه گری و ری لارو چهرت بداته بهر، هیچ بړو بیانویسه کی نه مینی، نه فرموی: ﴿وَلَزِيدَكَ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ طَمَعِنَا أَكْثَرًا﴾ سویند به خوا نهوی که هینراوته خواره وه بولای تو زور له وانه زیاد نهکات له باره ی سرکیښی و بی بړوایی یه وه، نینجا دلنه وایی پیغه مبر نهکات (ﷺ) له سر نه وه، نه فرموی: ﴿فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ کهواته غمبار و دل غمگین مبه له سر گهل و کوملی بی بړوایان، کاتی که بهو جوړه نه یانینی، چونکه سوچ له خویانه ویه، خویان شیاو و شایسته ی نهون خویان و تهی راست و هقیان ناوی و بیزارن لی ی، دل و دهر وونی خویان خیر و چاکه یان ناوی، کهواته لیزانی و کار دروستی خوا داخوازه بو نهوی و تهی هق و راستی بدری به ناوهرستی دل و دهر وونیان دا تا نهوی شارویه تیایان دا دهرکوی، سرکیښی و یاخی بوونه که یان ناشکرا بی، شایسته ی توله ی سخت و سامناکی خویان بېن! نهو نایه ته دست نیشانمان بو نهکات بو نهو خالانه ی خواره وه:

۱- له پاش هاتنی نیسلام و قورن نابی دان بنری به هیچ نایینیکی تردا، هیچ کس به خاوه نایین دانانری بیجگه له که سیک که به ریکی بړوای هینابی به نیسلام و به قورن، کهواته - وه که له پیشه وه به دریزی گوتمان - دروست نی یه بو موسلمانان دوستایه تی و سویند خوری بکن له گهل گاورو جووله که دا به دژی بی بړو او ماددی یهکان، به ناوی نه وه که نهوان نایین دارن و نه مان بی نایین، چونکه نهوا قورن بړیاری ناشکرای دا له سر بی نایینی گاورو جووله که هتا تهورات و نینجیل به ریک

و راستی نهگرن و پهیرهوی ئهو دووانه نهگرن که پهیرهوی راستی ئهوانه بهمه ئهبی که به ریکی پهیرهوی قورئان بکن.

ب- پیویسته لهسهر موسلمانان که به ناشکرا و به بی پیچ و پهنا ئهو وته راستهی که نایهتهکه فرمانی پی دا، هموو موسلمانن بروای لهسهری بی و به زمان بیلی و به ناشکرا ناراستهی گاورو جوولهکهی بکات، هرچهند بهو وتهیه ئهوان ئالۆز بین و زیاتر یاخی و سهرکیش بین و دوژمنایهتی و پیلانیان بهتین و بههیزتر بکن، هرچهند له ژماره و چک و دهسهلآت دا چهند قات و چهند چهندانه بن. بهلی پیویسته بانگ کردنی مهردوم بو ئیسلام و ریگهی خوا به نهرم و نیانی و نامۆزگاری شیرین بیت، به لیژانی و کاردروستی بکری، بهلام ئهوه جیاوازه لهگهله راگه یاندنی ئهوهی که پیویسته راگهیهنری، ئهوهی که پیویسته راگهیهنری ئهبی به روونی و به بی قوژت و گری و به بی دهمه پیچه راگهیهنری، ئیتر شیوهی راگه یاندنه که جوژ به جوژ ئهبی به پیی لیژانی بانگ کهرکه و بهرژوهندی ئیسلام، بو نمونه: بت په رستهکان ئهو هموو ههول و تهقلایان دا بو ئهوهی پیغه مبهه (ﷺ) ئهوهنده باسی پرپووچی بتهکانیان نهکات و خویمان و باوک و باپیریان به گومرایی دهرنهکات، ئیتر چی نهکات بیکات و چوژن خواپه رستی نهکات بیکات، بهلام ئهو ههولنی ئهوانه هیچ سوودی نهبوو، روژی له روژان وازی نههینا و هیچ جوژه کهم و کوپی یهکی بهکار نههینا لهو مهسهلهدا که ئهوانی پی ئالۆز نهبوون و زویریان یاخی تر و سهرکیش تر نهبوون پی، بهلام لههه مان کاتدا شیوهی باس کردنهکهی بهو جوژو شیوه راست و رهوا و شیرینه بوو که خوا فییری کردبوو.

ت- ئهوهی که دهربارهی نامه داران هات لهم نایهتهدا شتیکی ناشکرایه بو ئهم ئوممه تهیشه، واته ئهوانهی که قورئان به ریک و پیکی راناگرن و هموو حهرامهکانی حهرام نهکن و هموو حهالهکانی حهلال نهکن له هموو بارو روویهکهوه، ئهوانهش به وینهی گاورو جوولهکهکان له نایینی خوا دهرچوون و هیچ نایینیکیان نی یه که به شت دابنری و شایستهی ئهوهبی که به نایینی خوا ناویبری. هرچهند لافی نایین داریی لیبدات، خوا ئه یخاتهوه به درۆه.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّٰئِقُونَ وَالصَّٰغِرُونَ وَالصَّٰغِرَاتُ مِنَ ءَأْمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ
 صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٧٦﴾ لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَأَرْسَلْنَا
 إِلَيْهِمْ رُسُلًا كُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٧﴾

نينجا باس و برياريك دهر نهكات له باره ی نهو نایینه ی که خوا وهری نهگری له مهردومان به شیوه ی گشتی، نیت له هر میللت و تیره و بهره یه ک بن، هر بیرو باوهر و مزه به بیکیان بو خویان دانابی له پیش هاتنی نیسلام و له پاش هاتنی نیسلام، نه فرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ به راستی نهوانه ی که برویان هیناوه، نیت به دهمی روت وهک ناپاکان، یان به دلش، ﴿وَالَّذِينَ هَادُوا﴾ نهوانه ی چوونه ته نایینی یهودیتی ﴿وَالصَّٰغِرُونَ﴾ هم تاومه به چند جوریک تهفسیر کراوه تهوه، نهوه ی که زورتر بچینه دلوه نهوه یه نهوانه تاوم و کوملنیک بوون له پیش هاتنی نیسلام دا بت په رستی یان نه نه کرد و هر خویان نه په رست و به بی نهوه ی مزه به بیکی دیاری یان بو خویان دانابی، له ناو عه ره بیش دا تاک و ته رایه کیان هه بوو نه مانه ش ﴿وَالصَّٰغِرُونَ﴾ نهوانه ی که ناو نه برین به شوین که وتوی جه زه تی عیسا (علیه السلام) ﴿مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ هر کهس لهوانه بروی هینابی به خواو به روژی دویسی ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ کرده وه ی چاکی کردبی و له سر نهو باره بمرن و له م جیهانه دهر چن. بینگومان شتیکی ناشکرایه که مه به ست بهو بر او کرده وه چا که نه مه یه که نه بی به گویره ی هم دواترین نایین و شهر یه ته بیت، هر کهس لهوانه به م جوړه بی ﴿فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ نه هیچ مه ترسی یه کیان له سر نه بی، نه غه مبار نه بن له روژی دویسی دا، هم بریاری که هم نایه ته دای یه کی که لهو بریارو به ندانه ی که له م شهر یه ته دا زانراون به ناشکرا، پیویسته له سر هه مو موسلماننیک به بینگومان بروی پی ی بی، به بی گپرو گرفت و پیچ و په نا بیلی و هیچ دمه پیچی تیا نی یه. نینجا به شیک له میژوی جووله که نه خاته بهر چاو که هر له کونه وه هلو یستی به دو خراپیان بووه دهر یاری پیغه مبره تایبه تی یه کانی خویشیان!

که راته نهو هلوئسته به دهیان دهریاره ی نیسلام و فروستاده ی نیسلام یکه مجارو دواترین
 جار نی یه، به لکو هر پیشه ی کونیانه، نه فرموی: ﴿لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ سوئند
 به خوا و هرمان گرت په یمانی به میزی نیسرائیلی یه کان له تهورات دا، به مه ی که به پی نی
 تهورات ره فتار بکن، به لام وه که چند جاریک باس کرا په یمانه کیان شکاند و به دژو
 پیچه وانه ی جولانه وه، ﴿وَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ رُسُلًا﴾ ناردمان بولایان چند نیروا و فروستاده یه که
 ناموزگاری یان بکات و فیری نایینی خویان بکات، که چی دهریاره ی نهو فروستادانه و
 کرده و یان له گه لیان بهم جوړه بوو: ﴿كَلَّمْنَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُهُمْ﴾ هر جار ی
 فروستاده یه که بهاتیه بولایان هر فرمانی که به دلایان نه به وایه و نه فسیان نارزه زوی
 نه کردایه، سرکیشی یان نه کرد و دوژمنایه تی یان به کار نه مینا بهم رهنگه ﴿فَرِيقًا كَذَّبُوا﴾
 دهسته یه کیان به دروژن داننهان و بروایان پی نه نه مینان ﴿وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ﴾ دهسته یه کیشیان
 نه کوشتن، وه که له نایه تی (۷۸) ی سوره تی (البقره) دا به دریزنی باس کرا. هر چند
 کوشتنه که ش رابردوه به و ته ی نیستا باسی کرد: ﴿يَقْتُلُونَ﴾ نه یفرمو: ﴿وَفَرِيقًا قَتَلُوا﴾
 بو نه وه ی نهو شیوه بهد و دلته زینه بخاته بهرچا و تا سرزه نشته کیان به میز تر بی و
 ته شهرو تانه لیدانه کیان به تین تر بی، میژوی نیسرائیلی یه هر ناوا بهد و خراب هاتوه،
 وه که قورئان له چند شوین دا باسیان نه کات. جا رهنگه نهو ه موو باسه بو نه مه بی نه م
 نوممه ته بترسی و خوی پیاریزی لهو کرده وه به دانه، له بهر نه وه ی خویان لادهن له شوینی
 هه خلایسکان له ریگه ی خوا، یان له بهر نه وه بی نهو نیسرائیلی یانه ی نیستا که قورئان نهو
 کرده وه به دانه ی پیشووه کانیان نه دا به ناوچاوانیان دا، نه مانه ی نیستا بیریک بکه نه وه و
 ته می خوار بین و ریبازی نه وان نه دهنه بهر، یان له بهر نه وه بی که بانگ کمران ریگه ی خوا
 چا و بکن له پیغه مبه ره کانی نیسرائیلی، کاتی نه مان وه که نه وان ری یان بکه وی له نه وه و
 خراپه کانی موسلمانان و نه وه کانی نیسرائیلی چی یان کرد نه مانیش وا بکن. چا و بکن
 لهو پیغه مبه رانه و خوگرو دامه زرا و بن له سر بانگ کردنی خویان.

وَحَسِبُوا أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةً فَعَمُوا وَصَمُوا ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُوا كَثِيرٌ

مِّنْهُمْ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

ئەو ئیسرائیلی یە گوپرایانە ئەو هەموو تاوان و خراپەیان ئەکرد، لایان وابوو کە خوا دووچاریان ناکات و تۆلەیان لێ ناسینێ، وەکو ئەفەرموی: ﴿وَحَسِبُوا أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةً﴾ وایان ئەزانی و لایان وابوو کە تۆلە و سزاو دووچار بوونیان نابێ لەلایەن خواوە، چونکە خۆیان بە کوپو خۆشەویستی خوا دانەنا وەک (زجاج ئەفەرموی)، یا لەبەر ئەوەی خوا ماوە و مۆلەتی دان و بەزویی دووچاری ئەکردن، یا لەبەر ئەوەی لایان وابوو کە باوک و باپەرە چاکەکانیان تکیان بۆ ئەکەن وەک هیندی ئەفەرمون. یان لەبەر هەر شتیکی تر ﴿فَعَمُوا وَصَمُوا﴾ ئینجا کوپو بوون و کەپ بوون، واتە دلایان لە بینن و بیستنی هەق و بەلگە و نیشانەکانی خوا و نامۆزگاری نامەیی خوا و پیغەمبەرەکانی، بەهۆی ئەوەوە رەفتاریان ئەکرد بە پێی رینموونی یەکانی خوا تا خوا دووچاری کردن ﴿ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ﴾ لە پاشان خوا تۆبە و گەڕانەوهی لێ وەرگرتن، کاتی کە بیریان کردەوه و تۆبەیان کرد ﴿ثُمَّ عَمُوا وَصَمُوا كَثِيرٌ مِّنْهُمْ﴾ ئینجا لەپاش ئەوە زۆر لەوان کوپو و کەپ بوون ﴿وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ خوا بینایە بە هەر کردەویەک کە ئەیکەن، کەواتە تۆلەیان لێ ئەسینێ بەوجۆرەیی کە خۆی ئەزانی. ئینجا مەبەست بەو دووچار کوپو بوون و کەپ بوونە ئەوە بێ کە یەکەمیان ئەوەبوو کە سەریان کردە سەرکێشی و تاوان تا خوا بابلی یەکانی زال کرد بەسەریان دا، مال و ولات و سامانیان لێ داگیر کردن و خۆیانیان ژێر پێ و زەبوون کردن و دەسلالت و حوکمرانی یان لێ سەندن و مزگەوتی قودسیان سووتاند. ئینجا پەشیمان بوونەوه و روویان کردەوه خواو خوایش میهرمبانی لەگەڵ کردنەوه و تۆبەکەیی وەرگرتن و دەسلالت و بەرزێ پێدانەوه، ئینجا دووم جار دەستیان کردەوه بە سەرکێشی و تاوانە بەدەکانی خۆیان کە وێنەیی نەبێنراوه لە ئوممەتەکانی تردا، تا خوا تۆلەیی لێ سەندنەوه بە زال کردنی فارس و ئینجا رۆم بەسەریان دا ئەوەیان پێی کردن کە پێی یان کردن، وەک لە سەرەتای سورەتی (الإسراء) دا ناماژەیی بۆ

نهكات. مهبست نهو دوو جاره كويزر بوون و كپر بوونه بي وهك هينديك له زانايان
 نهفرمون. يان يهكهميان كويزره كه پهرستي يهكه بوو كه له چرخي موسا پيغه مبردا (ﷺ)
 دووهميان نهوه بوو كه له پاش حزره تي موسا كرديان، نينجا خوا ميهره باني له گهل كردن
 به رهوانه كردني حزره تي عيسا، نينجا دووهميان نهوه بوو كه بپروايان نههينا به نيسلام و
 پيغه مبري همموان (ﷺ)، وهك هينديكي تر نه مهبسته هملنه بژنن، هر كام مهبست بيت
 نهگونجي و ميژووي بهدي جووله كه نهوانه ي تيدا بووه و هر سروشتيان له سهر نهويه و
 كو تايي يان نههينا و نايهينن، نهو هتا له پاش هاتني نيسلام هر نهوستان له تاوان و خراپه
 كاري، خوايش تو له يان لي نهسيني و له پاش دماوي و زه بوني نه بوورنه وه و دهست پي
 نهك نهوه و خوايش هر بويان نهگه يهني، وهك له نايه ته كه ي نيسراء دا له پاش دوو جاره كه
 فرموي: ﴿إِنْ تَوَدُّوْا نَعُدَّ﴾ نهگه ر نيوه بگه ر نيوه سهر تاوان و خراپه كاري نيمه يش
 نهگه ر نيوه سهرتان به سزادان و تو له سهندن، به كويزه ي حهديس وا وهر نهگه ي نه مه ي كه
 له دو ايي يه دا كرديان و نه يكن له فله ستين دا دواترين جاريان بي و به يارمه تي خوا نه م
 جاره موسلمانان نهگه ر نيوه به راستي بولاي نيسلامه كه يان، نينجا به تهواوي لي يان
 نه دن، به لام كاتي نهوه نه بي كه موسلمانان هيچ نالا و ناويكي تريان نه مينني بي جگه له
 نالاي نيسلام و ناوي نيسلام، تا موسلمانان نهوه نهكهن نهوانه هر نه مينن و له ناو ناچن،
 هر چهند نه م ماوه يش كه هن و ماون ژيانتيكي زور تهنگ و تاريك و رهش به سهر نه بن.
 به راستي لي ره يش دا كه نه فرموي: ﴿وَاللّٰهُ بَصِيْرٌ يَّمْلِكُ﴾ كه به وته ي نيستا و داهاتوو و
 فرموي، نهك به وته ي رابردوو: ﴿بِمَا عَمَلُوْا﴾ هر دهست نيشان بي بو كرده وه به ده كانيان
 كه پي هه نسان و پي هملنه سن، له پاش هاتني نيسلام به وينه ي نايه ته كه ي (الإسراء)،
 نهك مهبست به وه رابردوو بي وهك زوريه له سهر نه وهن كه نه فرموي: مهبست له
 ﴿يَمْلِكُ﴾ ﴿عَمَلُوْا﴾ ه، اته خوا بينايه به وه ي كه نهوانه كرديان، به لام له بهر نه وه ي
 كرده وه به ده كاني رابردويان نامانه بكات و بيخاته بهر چاو له باتي ﴿عَمَلُوْا﴾ ﴿يَمْلِكُ﴾ ي
 فرمو، وهك نهو باوه له ياساي رهوانبيژي دا و له قورنانش دا زور هاتوو.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَبْنَىٰ إِسْرَائِيلَ
 اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا
 لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٦﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ

نینجادیته سهریاسی خرابه ولادانی نهسرانی یهکان له نایینه پاکه که ی حمزرتی عیسا -

(علیه السلام) نه فرموی: ﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ﴾ بیگومان بی پروا

بوون نهوانه ی که گوتیان: بیگومان خوا مهسیحی کوپی مریمه، واته عیسا ﴿وَقَالَ الْمَسِيحُ﴾

مهسیحیش کاتی رهوانه کرا گوتی: ﴿يَبْنَىٰ إِسْرَائِيلَ﴾ نهی نهوهکانی نیسرائیل ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي

وَرَبَّكُمْ﴾ خویهک پهرستن که ناوی(الله) یه و پهروردگاری منه و پهروردگاری نیوهیشه

﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ﴾ بهراستی کار بهم جوړه یه: هرکس هاوبهش بو خوا دابنی ﴿فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ

عَلَيْهِ الْجَنَّةَ﴾ بیگومان خوا بههشتی لهسر قهدهغه و حرام نهکات نهگهر لهسر نهوه بمری

﴿وَمَاؤُهُ النَّارُ﴾ جی و شوینی ناگر نهبی له روژی دواپی دا ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ نی یه

بو نهو سته مکارانه هیچ یارمهتی دهران که بهرگری نهو سزایانه ی لی بکن و یارمهتی یان

بدن. با بزانی که هاوبهش رهوادان هر نهو شیوه ساده ی بت پهرستی نهو کاته. بهلکو

هروهما هاوبهش رهوادان له سیفت و کردهوهکانی دا، یان هاوبهش له یاسا و بریاری دا،

وهک چهند جاری به روونی گوتمان. نه فرموی: ﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ﴾

سویند بهخوا بی پروا بوون و له نایینی خوا دهرچوون نهوانه ی که گوتیان: بیگومان خویه

که ناوی(الله) یه یهکیکه له سی خوا که بریتین له خوی پهروردگار و عیسی دایکی.

له پیشهوه به کورتی تیپهپی کرد که چوون و له کوپوه نهو جوړه بیرو باوهره پووجه مات

و تیکهلی نهو نایینه پهرژه بوو. نینجا لییرهش دا به کورتی باسیکی نهوه نهکین که

هموو بریاریان هاته سر نهو بیروباوهره و خویهتی حمزرتی عیسا(علیه السلام)، باسی

دووبرهکی یان له پاش دا لهناو خویمان دا بهوجوړه ی که له پیشهوه تیپهپی کرد.

ماموستای بهناوبانگ محمد نهبو زهر نهگنریتهوه له کتیپی(سوسنة سلیمان) دانراوی(نوفل

بن نعمة الله ی کوپی جرجیسی مهسیحی)، که نهلی: عهقیده و باوهری نهسرانی یهکان که

بریاری هموو که نیسه کانی له سهره، بناغیه بوو بۆ ئهو دستورهی که مجمعی فتاوی دایناو دهری خست، بپروایه به یهک پهرستراو که پئی ئهلین: اب، که هموو شتی راگیر کردوه و دروست کهری ئاسمانهکان و زهوی یه، ئهوهی ئهبینری و ئهوهی ئابینری، بپروا به یهک پهروردگار که (یسوع) پئی ئهگوتری (ابن) که پهیدا بووه له (اب) له پیش چهرخ و زهمان دا له نووری خوا، خواجهکی راسته و له خوای راستهقینه پهیدا بووه و دروست کراوی نی یه، یهکسانه لهگهل (اب) دا له جهوهردا، هموو شتی بهو پهیدا بووه، بههوی ئهو ئیمهی ئادهمی ههین، له بهر گوناھو تاوانی ئیمه له ئاسمان هاته خوارهوه، لهش و جهستهی بۆ پهیدا بوو له (روح القدس) بههوی مهربههوه بۆ ئادهمی، له چهرخ و سهردهمی (بیلاطس) دا درا له سیداره، مردو خرایه گوپ، له رۆژی سی یهه دا له ناو مردوووان دا ههلسایهوه له گوپهکهی، بهرز بوویهوه بۆ ئاسمان دانیشتی لای راستی خواوه، له داهاتوودا دیت بۆ پاداشت و مل کهچ کردنی زیندوووهکان و مردوووهکان، مولک و پادشایهتی یهکهی ههر ئهمنی و نهمان رووی تی نهکات، بپروا به (روح القدس) که خواجهکی زیندوو کهرهوهیه و ههلقولوه له (اب) هوه، که نهه لهگهل (ابن) دا سوژدهی بۆ ئه بهن. دکتور بوست له میژووی (الکتاب المقدس) دا ئهلی: سروشتی خوا بریتی یه له سی (اقنوم) که یهکسانن: الله الاب، الله الابن، الله الروح القدس، له بهر ئهوهی ئهه بۆچوونه ناچیته دئهوه تی ناگهین له کۆبوونهوهی بپروا به تاک و تهنیایی و بپروا به سی تاکی خوا، نووسهرهکانی مسیحی له بارهی خوا و کاریاری خواجهتی یهوه ویستیان تی پوانین و بیر کردنهوهی ژیری لهه مهسهلهدا دوابخن که ژیری ههر له یهکهه جاروه وهری ناگری، یهکی لهو نووسهرانه ئههیه که قهشه (بوطن) نووسیویهتی له نامیلکهی (الاصول والفروع) دا که ئهلی: به پئی توانای ژیریمان ئهه مهسهلهمان وهرگرت، ئومیدمان وایه که له داهاتوودا زۆتر وهری گرین و تی بگهین کاتی که پهرده لایه له ههرچی وا له ئاسمانهکان و زهوی دا، بهلام لهه کاتهدا ئهه ئهندازهیه بهسه. ئهو وتهو بریارانی ئهوانه - وهه بۆمان دهرکهوت - داننان و بریاردان ههیه لهسهر خواجهتی جهزتهی عیسا، داننان و بریار دان لهسهر ئهوه که جهزتهی عیسا یهکیکه له سی خوا وهه قورئانیش ئهو دوو وتهی گیرایهوه لی یانهوه، ئینجا خوایش که وتهو بریار ههر هینی ئهوه و له پاش ئهو هیچ کهس خاوهنی وتهو بریار نی یه، ئهو خواجه له پیشهوه له نایهتی (۱۷) و لیرهدا له نایهتی (۷۲، ۷۲) ئهو دوو وتهیانهی به ناههق دهرکرد و بریاری بی بپروایی دا بهسهر ئهو کهسانهی که ئهو وته ناههقانه ئهلین.

وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٤﴾ مَا
الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ

به لکو هم موکس هر نه بلئی و بروای بهمه ببنی که خوا نه فرموی: ﴿وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا
إِلَهُ وَاحِدٌ﴾ هیچ خویهک نی به بیجگه له تنیا بهک خوا، نینجا نه هره شه سامناکه ناراسته
نهکات: ﴿وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ﴾ نهگمر نهوانه کوتایی نههینن لهو وته ناهق و بهدانه
﴿لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ سویند به خوا دوچارای نهوانه یان نهبنی که بروای
نههینابی - واته هر بهو بی بروایی به مردبن - سزایهکی زور سهخت و نیش و نازار دهو.
نینجا بهدوای نهو هره شه سهخته دا هانیا ن نه دا له سر گه پرانه و یان بولای خوا و قایی
گه پرانه و یان بونه خاته سر پشت، نه فرموی: ﴿أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ﴾ دهی
نایا توبه ناکه ن و ناگه پرینه و بولای خوا و داوای لی بوردن و سرینه و ی تاونه کیان ناکه ن،
واته با بگه پرینه و داوای سرینه و ی بگه ن ﴿وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ له کاتیک دا که خوا زور
لی بوردی میهره بانه، نینجا بیروباوه پی راست و ره و یان نیشان نه دا له باره ی
عیساوه (علیه السلام) نه فرموی: ﴿مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ﴾ مسیحی کوپی مریم
هر فروستاده و نیراوی خویه، نه خویه و نه کوپی خویه وه نه نه فامانه نه لین، به لکو
هر بهنده یهکی فروستاده یه که ﴿قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾ تیپه پی کرد له پیش نه ووه چند
فروستاده و نیراوه کانی تر ﴿وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ﴾ دایکیشی هر نافرته تیکی زور راسته له گه ن
خوا خوی، یان خاوه ن بروایه کی بههینه

كَنَا يَا كِلَانَ الطَّعَامِ أَنْظَرَ كَيْفَ بُنِيَتْ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ أَنْظَرَ أَنْ
 يُؤَفِّكُونَ ﴿٧٥﴾ قُلْ أَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ
 السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ

﴿كَنَا يَا كِلَانَ الطَّعَامِ﴾ نمو دوانه خوراکیان نه خوارد که خواردن و پیویستی به
 خواردن و بهلگه‌یه‌کی روونه لهسر شهوی دورن له سنووری خواهی‌تی، چونکه خوا خوبی به
 خوبی زیندووه و خوبی هه‌یه و راگیره و خوبی به خوبی نه‌مینیتته‌وه و نه‌یوونی به‌سهردا نایه‌ت،
 هه‌رکس پیویستی به خواردن و خوراک بی‌ بو شهوی به‌وه بژی، چون گومانی خواهی‌تی
 نه‌بری به‌که‌سیکی ناوا؟ واته عیسا هه‌ر به‌نده‌یه‌که وه‌ک نمو هه‌موو ناده‌می یه، جیابووه‌ته‌وه
 له‌ناو هاوسه‌رانی دا به‌ سیفه‌تی فروستاده‌یی وه‌ک هه‌موو فروستاده‌کانی تر که له‌ هاوپی و
 هاوسه‌رانیان جوی بوونه‌ته‌وه له‌ زۆربه به‌و سیفه‌ت و به‌هره‌یه که باس کرا، که شه‌وش پله‌و
 پایه‌یه‌کی به‌رزه دیت به‌ دوا‌ی پله و پایه‌ی پیغه‌مبه‌رستی دا. ئینجا له‌بهر زۆر روونی
 مه‌سه‌له‌که، به‌ جوری هه‌رکسینک ژیر بی‌ هه‌رگیز ده‌مبازی و ده‌مه‌ قالی‌ ی تیا ناکات، له‌بهر
 شه‌وه سه‌رنج رانه‌کیشی بو روونی مه‌سه‌له و به‌م به‌لگه روونه، شه‌فرموی: ﴿أَنْظَرَ كَيْفَ
 بُنِيَتْ لَهُمُ الْآيَاتِ﴾ سه‌رنج بده که چون به روونی باس نه‌که‌ین بویان نایه‌ت و به‌لگه
 ناشکرکان له‌سه‌ر ناراستی و ناهه‌قی و ته‌کانیان ﴿ثُمَّ أَنْظَرَ أَنْ يُؤَفِّكُونَ﴾ ئینجا
 به‌سه‌رسوپمانه‌وه سه‌رنج بده که چون شه‌وان لادراون له‌ گوی گرتن له‌ هه‌ق و وه‌رگرتنی
 هه‌ق؟! ئینجا سه‌ره‌رای شه‌و به‌لگه روونانه‌ی که ناراسته‌ی کرد و به‌ شیوه‌ی سه‌رسوپه‌نیان و
 بی‌زاری ده‌ربرین شه‌و شیوه‌ی پرسیاره‌ی کرد، سه‌ره‌رای شه‌وانه له‌ باریکی تره‌وه بی‌زاری یه‌کی
 تر ناراسته نه‌کات به‌م شیوه‌ی پرسیاره‌ی که فرمان نه‌دا به‌ پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) ناراسته‌یان بکات
 بو ده‌م کوت کردنیان ﴿قُلْ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر بلنی به‌وانه: ﴿أَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ

لَكُمْ صِرًا وَلَا تَمَعًا ﴿﴾ نایا نه پرستن بیجگه له خوا شتیك كه نه خاوهنی زیانه بۆتان و نه

خاوهنی سوود و قازانجه، واته نه نه توانی زیانتان پی بگهیهنی نه گپر نافهرمانی بکن،

ناتوانی سوودتان پی بگهیهنی له سر پرستن و مل که چی بۆی. مه بهست بهو شته لیژدها یا

هر عیسا و دایکی یه تی به تایبه تی، یان هموو پرستراوه کانه بیجگه له خوا که نهو کاته

لیژدها عیسا و دایکی نه بی یه کم مه بهست و سردهسته بن، له بهر نه وهی نایه ته که بۆ دهم

کوت کردنی مه سیحی یه کان هاتوو، به هر کام مه بهست بی عیسا و دایکی و نه هر چی وا

له سر زهوی دا زیان و قازانجی نه خۆی و نه هیچ که سینی تری به دهسته، به لکو هموو

زیان و قازانجی که به دهسته خوییه و نهو نه یکات، نیت نایا نهو زیان و قازانجه یه کسر له

خواوه بیئت و به بی نه وهی هیچ که سینی تری کردبی به هۆ، یان له سر دهستی یه کیك دا و

به هۆی یه کیکه وه نهو زیان و قازانجه فراهم بیئت، که واته به هر حال و له سر هر بار ته نیا

خوا شایانه و شیاوه بۆ پرستن و بیجگه له خوا شایانی پرستن نی یه، ﴿وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ﴾ واته بیجگه له خوا هیچ شتیك مه پرستن که خاوهنی هیچ زیان و سوودیک نی یه

بۆتان له کاتیك دا که هر ته نیا خوا بیسه ری هموو شتیکه و زانایه به هموو شتی، که

یه کی له وانه هموو قسه و وته کانتان و هموو شتی که له دل و دهر و نتان دایه که واته نه بی

هر له خوا بترسن و بیجگه لهو نه پرستن و هیچ شتیك نه لین که هۆی خه شم و نار هزایی نهو

بیئت، چونکه هر چی بلین نه بیستی و زانایه به عه قیده و بیرو باوره کانتان، یان مه بهست

نه وه یه: بیجگه له خوا بی دهسه لات و دهسته پاچه یه دهی نایا نیوه دهسته پاچه نه پرستن

له کاتیك دا که ته نها خوا بیسه ری زانایه و هر که سیش و ابی نه بی زیندوو توانابی.

له پینشه وه به تایبه تی باسی کارو کرده وه ناهق و نار ه واکانی جووله که ی کرد، نینجا به

تایبه تی باسی مه سیحی یه کانیشی کرد و نه ندازی که پیویست بی دوا له ناراستی و

ناهقی قسه و بیرو باوره ناراست و پر و پووچه کانیان که هر دوو کومه له که زیاده رهوی و

له سنوور دهرچوونيان بهكار هینابوو، له پاش ئهوانه ئینجا فرمان شهدا به پیغمبر (ﷺ) که به شیوهی گشتی ئهه نایهته ناراستهی همدووکه یاه بکات و جلهوگیری یان بکات لهو زیاده رهوی و له سنوور دهرچوونه و شوین کموتنی گومرایانی گومراکه ران. ئهه فرموی:

﴿قُلْ﴾ ئهی پیغمبر بلی: ﴿يَتَأْمَلُ الْكِتَابِ﴾ ئهی نامه داره کان ﴿لَا تَقْلُوبُوا فِي دِينِكُمْ﴾ زیاده رهوی مهکن و له سنوور تیپه مهکن له نایینه که تان دا، بهم رهنگه به ریکی دهست بگرن بهوهی که خوا سروشی کرد و بوی ناردن، به بی کهم و کوپی و زیاده رهوی، واته نهوهک جووله که بن که عیسا و دایکی لهو راده پهسته دا ته ماشا کهن، نه وهک گاوره کانیش بن که راده و پلهی عیسا و دایکی بهرز نه که نهوه بۆ پله و رادهی خواهی تهی که همدوو هر ناههقه و ههق و راست نهوهیه که قورئان دایناوه و میانیه و له ناوهراست دایه، که ههق هه همیشه له هه موو شتی که دا له ناوهراست دایه وهک ناوهراستی تهرازویه کی راست، که به هر باری که دا به ترازینری به لارو خوار دهرئه چی، ههق هه همیشه ناوهراسته و له نیوان زیاده رهوی و کهم و کوپی دایه، وهک شاعیری راست ئهه فرموی:

عليك باوسط الأمور فإنه كلا طرفی اوساط الأمور ذمیم

بنووسی به ناوهراستهکانی هه موو کاروبارهوه و به ههچ باری که دا لاهه ده نه بۆ زیاده رهوی، نه بۆ کهم و کوپی، چونکه همدوولای ناوهراستهکان نهنگ لی گیراوه و خهشم لی گیراوه. ئینجا نایا هه موو لادان و له سنوور ترازان ناههقه، یان هیندیکی ههق و راسته وهک زیاده رهوی کردن له پارێزگاری و به گرنگ گرتنی نایین و کاروباری نایین دا، کۆمه لیک له زانایان له سه ر راو باری یه که من، کۆمه لیک تر راو باری دووه میان هه لېزاردوو.

غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ

الْسَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

جا له سسر راو باری یه کمه مه بهست بهم وتهیه لیږه دا: ﴿غَيْرَ الْحَقِّ﴾ بو دنیایی کردنه له سسر نارپه وایی زیاده رهوی کردن. واته زیاده رهوی مهکن له نایینه که تان دا که زیاده رهوی کردن ناهقه، له سسر رای دووهم مه بهست بهو وتهیه جیا کردنه ویه له زیاده رهوی ناهق و راست، واته زیاده رهوی ناهق مهکن له نایینه که تان دا، بهم رهنگه نهو زیاده رهوی یه دژی نایینه که هی خوا بیټ. ﴿وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ﴾ مه که ونه شوین نارمزواتی کومل و دهسته یه که له پیشه وه گومرا بوون، واته پیشه واکانیان که نهو مه زه ب و بیرو باوهره ناراستانه یان دایه بهرو له نایینی راستی خوا لایان دا له پیش هاتنی نیسلام دا ﴿وَأَضَلُّوا كَثِيرًا﴾ زور که سیشیان گومرا کرد و ترازاندنیان له وانه ی که شوینیان که وتن و ربیازی نهوانیان دایه بهر. ﴿وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ﴾ گومرا بوون و لایان دا له ناوهراستی رنگه ی راست له پاش هاتنی نیسلام که نه نایینه میانه یه و له هموو شتیکی دا ناوهراستی گرتووه، وتهی ﴿ضَلُّوا﴾ به چند جور یکی تریش تهفسیر کراوه ته وه له هر دوو شوینه که دا و جیا کراونه ته وه له یه کتر، بهو جورانهش هر ریکن و نه گونجین. له پیشه وه گوتمان: نه نایه ته دهرباره ی جووله که و گاور هاتووه ته خواروه و ناراسته ی هر دوو کراوه، له سسر نهو باره تهفسیرمان کردووه که نهوه رای زور کهسه له زانا بهرزه کانی تهفسیر، به لام کومه لیکی تر له سسر نهون که هر دهرباره ی گاوره کان هاتووه، وهک نهو چند نایه ته ی پیش نهو، بهراستی نهو رایه له گهل روکوش و رواله تی ﴿لَا تَقْلُوا﴾ دا ریک تره، چونکه زورتر زیاده رهوی به کار نه هینری له زیاده بهرزه کردنه وه ی راده و پله دا نهک پهست کردن دا، دهی ناشکرایه که گاوره کان نهو زیاده رهوی یه یان کردووه له حه زه تی عیسا و دایکی دا - سه لامیان له سسر بیټ -

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾

﴿٧٨﴾ كَانُوا يَفْعَلُونَ

ئەگەر كەسنىڭ پرسیار بکات: ئایا چۇن ئەو ئیسرائیلی یانە بەجۆرە گومرا بوون، چۇن شوین كەوتنى ھەوا ھەوسیان ھەلبۇزارد بەسەر رینمونی پیفەمبەران دا؟ ئینجا ئایا خوا چی دەربارەى ئەوانە کرد که بەجۆرە بوون؟ ھەرکەسنىڭ ئەو پرسیارانە بکات وەلامى دەست ئەكەوى لەم سى ئایەتى دامتووہدا، ﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ نەفرین کرا لەوانەى که بى بپروا بوون لە بەرە و نەوہکانى ئیسرائیل، نەفرینیان لى کرا لەسەر زمانى داود و عیساى کوپى مەریەم، ئیتەر ئایا ئەو نەفرینە لە زەبوور و ئینجیل دا ھاتبى و لەسەر زمانى ئەوان راگەیەنرابى، یان ھەر لەلایەن ئەوانەوہ کرابى بە شیوہى نزاو داوا کردن لە خوا کہ بى بەشیان بکات لە میھربانى وەك چەند ریوایەتىک ھاتووہ، کہ ئەگەر بەم جۆرەش بووبى ھەر لەسەر ئیزنى خوا بووہ، لەسەر ھەر بار شایستەى ئەوہ بوون، چونکہ دەستیان نەگىراوہ لە یاخى بوون و دەست درىژى: نامەى خویان گوپى و دەست کارى کرد، شەریعتى خویان نەئەکرد بە ھوکمەران بەسەر خویان دا - وەك لەم سورەتە و لە چەند سورەتىكى تردا ھاتووہ - پەیمانى خویان ھەلوہشاندووہ، وەك بە کورتى لیڕەش دا دەست نیشان ئەکات بە گوناھو دەست درىژى یان، ئەفەرموى: ﴿ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ﴾ ئەو نەفرینەى کہ باس کرا بەھوى یاخى بوون و نافەرمانى یان بوو، بەھوى دەست درىژى یەك بوو کہ ئەیکەن بە ھەمیشەى و بەردەوامن لەسەرى، یاخى بوون و دەست درىژى یەكەیان لە عەقیدەو بپروا و رەوشت و کردووہدایە بە تىکپرایى و پىکەوہ وەك بە درىژى قورئان باسى فەرمووہ. ئینجا ئەو یاخى بوون و دەست درىژى یە لەلایەن تاك و تەراو یەكەیکە نەبوو، بەلكو پەرى سەند بوو تا رادەیک بوو بوو بە وینەو شیوہى گەلەكە، بە بى بەرگى و جەھوگىرى و بىزارى دەربەرىن لى یان، وەك دەرنەكەوى لەمەى کہ ئەفەرموى: ﴿كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ﴾ ئەوانە جەھوگىرى یەكتریان نەئەکرد لە ھەر کارىكى بىزاروى بى شەرى کہ ئەیانکرد و بەردەوام لەسەر ئەو جەھوگىرى

نەکردنە ﴿لَيْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ سۆيىند بەخو زۆر بەد بوو ئەوهى كە ئەيانكرد، واتە
 ئەو جەلەوگىرىي نەكردن و بى دەنگ بوونە. بىنگومان تاوان و خراپەكارىي روو ئەدەن لەناو
 ھەموو گەل و كۆمەلەك دا لە لاين خراپانەو، ولات خالى نابى لە شەرو خراپە، گەل و
 كۆمەلە خالى نابن لە لارى و نالەبارىي، بەلام ئەگەر گەل و كۆمەلە چاك بن رى بەرە لا ناكەن بۆ
 تاوان و بى شەرى پەرە بسىنن و بىن بە باو، بە سووك و ئاسان ھەركەسيك ويستى سەريان
 تى بكات، لە كاتىك دا تاوان و خراپە بە ئاسانى دەستيان نەئەدا بكرىن لەناو ھەر گەل و
 كۆمەلەك دا، گەل و كۆمەلە ئەوستان بۆ بەرگري كردن، چاوپوشى يان نەئەكرد و تۆلەيان
 ئەسەند لە تاوانكار، ئەو كاتە شەرو خراپە بەرە بەرە بى ھىزو لاواز ئەبى و خوى
 ئەشارىتەو، خراپەكارىي ئەمىنئەتەو لەلاي چەند كەسيك و لەھەر لاينكەو دەركەوى گەل
 دەرى ئەكات و ئەيتارىنى، رى ئەوهى نادا زال ببى و بلاو ببىتەو، شىوہى پيسى ديار
 نابى بە گەلەو، وەك گەلى ئيسرائىلى، جا قورئان كە ئەو شىوہى نيشان ئەدا بەو ھەموو
 بىزارى دەربەرینە، ئەيەوى كە گەلى موسلمان ورياي خوڤيان بن ئەو شىوہ پيسەي بەسەردا
 نەكشى، ئەيەوى كە رەق و چالاک بن و سەر دانەخەن لە ئاستى تاوان و خراپەكارىي و
 دەست درىزىي يە كە روويان تى بكات، ئەيەوى لەوانەي كە كراون بە پاسەوان و پارىزگارى
 نايينەكەيان، بە باشى ھەلسن بەو سپاردەيەي كە خراوئە گەردنيان، بەم رەنگە بوەستن لە
 رووى شەرو سەركىشى و دەست درىزىي دا، بە بى ھىچ ترس و بيمىك لە تەشەرو لۆمەي
 تەشەر دەرو لۆمە كەران، نيتەر ئەو شەرو سەركىشى و دەست درىزىي يە لە لاين زۆردار و
 كاربەدەستان بىت، يان لەلاين ساماندارانەو بى كە بەو مال و سامانە زال بوون، يان
 لەلاين پياو خراپانەو بى كە وەك دېوندەيان لى دىت بە راست و بە چەپەدا دەست و دەم
 ئەوشىنن، يان لەلاين كۆمەلە و جەماوەرەو بىت كە بە ھەوا و ئارەزووى نەفس زۆريان
 سەندو، چونكە بەرنامەي خوا بۆ ھەمووانە، ئەوهى كە سەرىچى لى بكات ياخى يە و
 ئەبى بەرگري بكرى، نيتەر بەرز بىت يا پەست بى يەكسانە.

ئيسلام لە بارەيەو زۆر توند و تيزىي بەكار ھىناو، ئەوئەتا گەل و كۆمەلە تاوانبار
 ئەكات بە ھەر گوناھو تاوانىك كە بكرى و لى ي بى دەنگ بن، ھەروھا ھەموو يەكەيەكەش
 تاوانبار ئەكات لەسەر ھەر گوناھو تاوانىك كە بكرى و ھەول و تىكۆشان نەكرى بۆ بەرگري و
 نەھىشتنى بە پىنى توانا. ئىنجا با گوى بكرىن بۆ ئەم چەند ھەديسە كە ھاتوون لەم بارەيەو:

۱- ئەبو داود ھەدىسى ئەھىنى لە (ئىبن و مەسعود) ھوھ كە ئەفەرموى: پىغەمبەر(ص) فەرموى: يەكەم جار كەم و كۆرى و پەستى روى كرىدە ئىسرائىلى يەكان ئەمە بوو پىاويك ئەگەيشتە پىاويكى تر كە خەرىكى گوناھىك بوو ئىنجا پىئى ئەگوت: لە خوا بترسە و خۆت بپاريزە لە خوا و واز بىنە لەھوى كە ئەيكەيت، چونكە دروست نى يە بۆت، ئىنجا لە بەيانى دا توشى ئەبووھوھ، ئەو گوناھى كە بىنى پىئى يەوھ بەرگرى ئەمى نەئەكرد لەھوى نان و ئاوى لەگەل بخوات و لەگەلى دانىشى، واتە خەشمى لى ئەلنەگرت لەسەر ئەو گوناھى كە بىنى پىئى يەوھ، ھىچ تىزى لى نەئەكرد. ئىنجا كاتى كە بەو جۆرەيان كرد خوا دلى ھەردوى مۆر كرد. ئىنجا ئەم ئايەتەى خويندەوھ كە خەرىكىن پىئى يەوھ، ئىنجا فەرموى: نەخىر سوئند بەخوا ئەبى فەرمان بەدەن بە چاكە و جەلەگىرى بكن لە خراپە، ئەبى دەستى ستەمكار بگرن و بەدەن بەسەر دەستى دا، ئەبى ناچارى بكن بۆ ھەق بە ناچار كردن. كەواتە تەنھا فەرمان و جەلەگىرى بەس نى يە، كارەكە بەوھ لەكۆل ناكەوى و دواىى نايەت، بەلكو ئەبى كۆل نەدرى، دۇستايەتى نەمىنى و تاوانبار موقاتەعە بكرى، بە زۆر بكرى لە شەر و خراپەكارى و گوناھو دەست درىزى، وئىنەى ئەو ھەدىسە ئىمامى ئەھمەدىش ھىناوئەتى لە (ئىبن و مەسعود) ھوھ.

۲- (ئىمامى موسلىم) ھەدىسى ئەھىنى لە (ئەبو سەئىد خەدرى) يەوھ كە پىغەمبەر(ﷺ) فەرموى: ھەركەسىك لە ئىوھ بى شەرى يەكى بىنى ئەبى بە قسە و بە زمان ھول بەدات بۆ بەرگرى و نەھىشتنى، ئىنجا ئەگەر دەسلات و تواناى ئەوھى نەبوو ئەبى بەدل ھول بەدات. ئەمە لاواز ترين رادەى بپوايە. ديارە ھولى دل ئەمەيە كە روودانى ئەو گوناھو تاوانەى پىئى ناخۆش بى و خەشم و رقى ببى لى و پىئى لى بخواتەوھ و بپارى دلى لەسەر ئەوھ بى كە ھەر كاتى بۆى كرا بە زۆر يان بە زمان وازى لى ئەھىنى و كۆتايى لى نەدات.

۳- ئىمامى ئەھمەد ھەدىسى ئەھىنى لە عدى كۆرى عومەيرەوھ كە ئەفەرموى: بىستم لە پىغەمبەر(ﷺ) فەرموى: بىگومان خوا سزاي گشتى نادا بەھوى كرىدەوھى خراپى ھىندىكەوھ، ھەتا بى شەرى ئەبىن بە ئاشكرا لەناويان دا - دەسلاتيان ببى بەسەر بەرگرى داو كەچى بەرگرى نەكەن - كاتى كە بەو جۆرەيان كرد خوا سزاي گشتى نەدات لەگەل ئەو ھىندەى كە بى شەرى نەكەن.

۴- ئەبو داود و ترمزى ھەدىسى ئەھمىنن لە ئەبو سعیدھوہ کہ پیغەمبەر (ﷺ) فرمویەتی:
گەرەترین تیکۆشان لە ریی خوادا وتەیکە هەق و راستە لای کاربەدەست و
ئیمامیکی ستمکار.

ھەرۆھا نایەت و ھەدیسی زۆر ھاتووہ لەم بارەییوہ و لەم مەبەستەدا، بە ھیچ کلۆجیک
دروست نی یە بۆ ھیچ پڕواداریک کہ بی شەری بیینی و بلی: جا من چیە بەسەریوہ؟ یا
بلی: من چی بکەم ئەگەر باسی خراپە و خراپەکار بکەم دوچار ئەبم، کەواتە من چی بکەم؟
بەلکو پیویستە کۆل ئەدری و بە پئی دەسلات و توانین ھەول بەدری بۆ ریی گرتن لە خراپە
بە ھەر جۆر بگونجی و لە توانادا ببی تا ئەگاتە لاوازترین پڕاوە وەک لە ھەدیسەکەدا
ناماژە ی بۆ کرد.

بەلام با بزانی کہ تیکۆشانی راستەقینە و و فیداکاریی لە یەکەم جارھوہ ئەبی لەبارە ی
پیک ھینانی گەل و کۆمەلیکی موسلمانوہ بییت، پیک ھینانی ئەوہش دەست پی ئەکات لە
پیک ھینانی یەکە یەکە ئەندامی گەلوہ، جا کاتی گەل و کۆمەلیکی وا فرامەم ھات کہ
یاسا و قانونی خۆی ھەر لە شەریعتی خوا وەرگری، ژبانی خۆی لەسەر خوا راگیر بکات -
کہ گەل و کۆمەلی موسلمان ھەر بریتی یە لەوہ - کاتی گەل و کۆمەلیکی وا فرامەم ھات
زۆر بە ناسانی ئەو فرمان بە چاکە و جڵەوگیری لە خراپە بەجی ئەھینری و زۆر بەکار و
سوود بەخش ئەبی، ئەبی بە بەربەست و بەرھەستیکی بەھین لەبەردەم خراپە و خراپەکاران
دا، ماوہی خراپە و خراپە کاران نادا کہ شیوہ و دیمەنی گەل و کۆمەل چەپەل و ناشیرین
بکەن، بەلام ئەگەر گەل و کۆمەل موسلمان نەبوو، بەم رەنگە یاسا و قانونی خۆی لە غەیری
شەریعتی خوا وەرگرت، ژبانی خۆی لەسەر بەرنامەییکی تر دامەزراند و راگیر کرد، پڕوای
لەسەر ئەوہوو کہ گوناھو خراپەکاریی شتیکی شەخسی یە و ھیچ کەس نابی ھەقی بەسەر
ھیچ کەسیکی ترھوہ ببی و ھەردوم ئازاد و سەربەستە، لەلایەن میری و کاربەدەستھوہ
قەدەغە ی گوتنی ھەر وتەیکە هەق و راست، بە تاوان و دەست دریزی دابنری ھەر نەنگ و
رەخنەیک کہ ئاراستە ی میری و کاربەدەستان بکری، لەناو گەل و کۆمەلی واو لە ژێر دەستی
دەستی میری و کاربەدەستانی و ھادا ئەو فرمان و جڵەوگیری یە ھەرگیز ناگونجی و
دەست نادا یان زایە یە و ھیچ کەلکی نابی، کەواتە ھەرکەسێک کہ دلسۆزە و ئەیووی خزمەتی
ئیسلا م بکات و ھەلسی بە پیویستی سەرشانی خۆی لەناو ئەم گەل و کۆمەلە بەناو
موسلمانانە ی ئەمڕۆدا کہ گەراوہتەرە بۆ نەفامی کۆن و تیکەلی کردووہ لەگەل نەفامی

تازه‌یش دا و به‌جاری ئالای هەردووی بەرز کردووەتەر، لە ژێر دەست ئەم میری و
 کاربەدەستانەدا ئەو کەسە ئەبێ لە خۆیەو دەست پێ بکات تا خۆی ئەکات بە موسڵمانیکی
 راستەقینە، ئینجا هەول بەدات بۆ پێک هێنانی گەل و کۆمەڵینگی موسڵمان، ئەوەش لە رینگە
 هاوێی یەتی و پەییوەندی و پەییوەستی تایبەتی بە یەکە یەکە گەلەو و هۆنینهوی ئەو
 ئەندامە موسڵمانانە، هەرکەس دڵسۆزە و ئەیهوی خزمەتی ئیسلام بکات و هەلسی بە
 پیویستی سەرشانی خۆی رینگە هەر ئەویە و هەر رینگەیکە تر بەدات بەر ناگات بە
 مەبەست و نامانج، تەنھا ئەمە رینگە موسڵمانان بوو لەکاتی هاتنی ئیسلام دا، وەک هەر
 ئەمە رینگە بوو لەکاتی هاتنی هەموو ئایین و شەریعەتەکانی خوادا، کەواتە هەر ئەویە
 رینگە راستی و گەیشتن بە مەبەست و نامانج و گەیشتن بە رەزامەندی خوا، بێجگە لەویش
 گوتمان، گەورەترین گوناھو تاوان لادانە لە شەریعەتی خوا و دان نەمانە بە حاکمیتی خوا و
 شەریعەتی خوادا، هەموو تاوان و خراپەکانی تر هەر لەم تاوانە گەورەو پەیدا ئەبێ و هەل
 ئەقولی. کەواتە تا ئەم تاوانە گەورە وەستابی راست نی یە واز بەینتری و هەول بەدری بۆ
 نەهیشتنی تاوانە بچووکهکانی تر!! ئینجا بێجگە لەویش پیویستە تەرازووێکی راست بێی
 و دامەزراو بێی دانی پیا بنری و بە راست دابنری تا بەو تەرازووێ کێشانەیی کردووەکان
 بکری و چاک و خراپ و قورس و سووکیان دەرکەوی، ئەو تەرازوویش هەر شەریعەتی
 خوا، دەی تا ئەو تەرازوو وەرنەگیری و بپروای پێ نەکری چون بە مەردوم بگوتری ئەو
 چاکە و بیکە، ئەو خراپە و مەیکە، ئەگەر ئەو تەرازوو دیاریی نەکری و وەرنەگیری چاک و
 خراپ دەرناکەوی بۆ مەردوم و سەر ئەشیوی لی ی، چونکە یەکی بلی ئەو چاکە یان خراپە
 و کەسی تر بە پێچەوانەو قسە ئەکات، کەواتە ئەبێ لە پیش هەموو چاکەیک دا فرمان
 بەدری بە گەورەترین چاکە کە دان نان و بپروای تەواو بە حاکمیتی خوا و شەریعەت و
 بەرنامەیی خوا، لە پیش هەموو شتیکەو جێوگیری بکری لە خراپە و بێ شەریعی هەر
 گەورە کە داننان و بپروا مل کەچ کردنە بە حاکمیتی غەیری خوا و بەرنامەیی، لە پاش
 دامەزاندن و دارشتنی ئەو بناغە و بنەرته باش ئەگونجی فرماندان بە هەر چاکەیک و
 جێوگیری لە هەر خراپەیکە تر، کەواتە با هەموو تیکۆشانەکان کۆ بکریتەر بۆ دارشتن و
 دامەزاندنی ئەو بناغە و بنەرته.

كَرِيًّا كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ

اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ لَهُمْ خَلِيدُونَ ﴿٨٠﴾

بهراستی سهر سوپر نه میننی له زوربهی کهس که به نیازیکی پاک ههول و تیکوشان نه کهن له فرماندان و جله و گیری کردن له چاکه و گوناوه بچووکهکان دا له ناو گهل و کومه لیک دا که نهو بناغه و بنه پره تهی تیا دانه مه زراوه، به لکو ههر بی ناگایشن له وه! یان ههول و تیکوشان بهخت نه کهن له رینی چاک کردن و گوپینی هیندی گوناهی بچوک، له کاتیک دا گهل و مردومه که نه ژین له ژیر نالایه کی تر دا که به ناشکرا درئی نالای خویبه و جارپی درزایه تیشی داوه، به بی پیچ و په ناو شار دنه وه بهرنامه و شریعتی خوا فیری دراوه و بهرنامه و یاسای دوزمنانی خوی له جیگه دا دانراوه، به هیچ رهنگ بیرئ له وه ناکه نه وه و داوای گوپینی هیندی لهو شته بچووکهانه نه کهن، وهک هیچ کهم و کوپیی و ناتهوایی بهک نه بی بیجگه لهو شته بچووکهانه!! کهواته نهو ههول و خهریک بوونه لهم باره وه زیانی زورتره و ههر نه کری چاکتره، چونکه وا نیشان نه دات بو نه زان و ناشارهزا که هیچ رهخنه و بیزاری بهک نی به له هیچ روویه که وه ته نها دهر باره ی نهو گوناوه بچووکهانه نه بی، نه گهر نه وانه چاک بکرین نیتر هه موو شتیک ریک و راسته، کهواته وهک بر وا هینرابی و هیچ بیزاری و رهخنه بهک نه بی له گهره ترین گوناوه تاوانه که! مه بهست بهم وتارو قسه به نه مه به که مردوم بی دهنگ بی و ههقی نه بی به سهر نهو هه موو گوناوه نهی که روو نه دن له ناو نهو گهل و کومه لانه دا که نه فامین و شریعت و بهرنامه ی خوا کار به دهست و حاکم نین تیا یان دا؟ نه خیر مه بهست نه مه نی به، له کاتیک دا که پیغه مبه ر(ﷺ) فرمان نه دات و نه فهرموی: ههر کهس له نیوه ههر بی شرعی به کی بیننی نه بی بیگوپی و ههول بدات بو نه هیشتنی به پی نی توانا بهو جوړه ی که تیپیری کرد له هه دیسه که ی نه بو سه عید که نیامی موسلیم ریوایه تی کرد، مه بهست نه وه نی به و کهس گومانی نه وه نه بات، به لکو مه بهست نه وه به که گوناوه بی شرعی ههره که وره شایسته تره به ههول دان و تیکوشان بو نه هیشتنی، له هه موو گوناوه بی شرعی

یهکانی تر، هول و تیکوشان بۆ بهرگری و نههیشتنی گوناھو بی شرعی یهکانی تر، لهگه‌ل بوونی گوناھو بی شرعی هه‌ره گه‌وره‌دا به زایه و بی هوده‌یه، یا کهم سوود و کهم ترخه.

له‌م دوو نایه‌ته‌ی پینشوودا باسی ئه‌و نامه‌دارانه‌ی کرد به‌و شیوه سامناکه، ئینجا لی‌ره‌دا باسی ئه‌وانه‌ی چه‌رخ‌ی پینغه‌مبه‌ر(ﷺ) ئه‌کات به‌م فه‌رموده‌یه: ﴿كَرَىٰ كَثِيرًا مِنَّهُمْ

يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ ئه‌بیینی ئه‌ی پینغه‌مبه‌ر زۆر له‌وان به‌ جوړی ئه‌وانه‌ی که به‌روایان نه‌هیناوه و بی ئایینن - له‌و کاته‌داوا بت په‌رسته‌کانی عه‌ره‌ب - ئه‌وانه وهرئه‌گرن به‌ دۆست

و خو‌شه‌ریست و کۆمه‌ک بۆ خو‌یان - به‌دژی ئیسلام و مو‌سلمانان - ﴿يَسَّ مَا قَدَّمْتَ لَنَا نَفْسَهُمْ﴾

سو‌یند به‌خوا به‌د و خراپه‌ ئه‌وه‌ی که خو‌یان پینشیان خست بۆ خو‌یان له‌ جیهان دا، واته‌ ئه‌و

دۆستایه‌تی و ده‌سته‌ برایی و کۆمه‌ک پی‌ کردنه‌ که به‌ستیان له‌گه‌ل ئه‌و بی ئایین و بی

به‌روایانه‌دا که ئه‌وه‌ش ﴿إِن سَخَطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ﴾ هۆی خه‌شم و قینی خوابوو لی‌ یان، ﴿وَفِي

الْمَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ﴾ له‌ کاتی‌ک دا که ئه‌وانه له‌ سزای دۆزه‌خ دا ئه‌میننه‌وه به‌ بی پرا‌نه‌وه، خوا

په‌نامان بدات له‌ سزای ئه‌و دۆزه‌خه‌. یان سو‌یند به‌خوا به‌ره‌م و ده‌ست که‌وتیکی به‌د و

خراپیان پینش خست بۆ خو‌یان که خه‌شم و قینی خوا‌یه و له‌و کرده‌وه به‌دانه‌یانه‌وه په‌یدا

بوو. زۆر له‌ نامه‌داره‌کانی چه‌رخ‌ی پینغه‌مبه‌ر(ﷺ) - له‌و کاته‌دا واته‌ جووله‌که‌کان - به‌و

جو‌ره‌ دژی ئیسلام و مو‌سلمانان بوون، ئه‌و بارو حا‌له‌ به‌ده‌ ته‌نها بۆ ئه‌وانه نه‌بوو، به‌لکو له‌

هه‌موو چه‌رخ و شو‌ینیک دا هه‌ر به‌و جو‌ره‌ بوون و هه‌ر به‌و جو‌ره‌یشنه‌ هه‌تا دنیا دنیا‌یه و

ئه‌وان مابن، هۆ پالده‌ریشیان ئه‌وه‌یه که بی به‌روان به‌ خوا و پینغه‌مبه‌رو نامه‌ی خوا، وه‌کو

ئه‌فه‌رموی: ئه‌گه‌ر ئه‌وانه به‌روایان به‌ینایه‌ به‌ خوا و به‌ پینغه‌مبه‌رو به‌و نامه‌ی که هینراوه‌ته

خواره‌وه بۆ سه‌ر پینغه‌مبه‌ر، ئه‌و بی به‌روا بی ئایینانه‌یان نه‌هه‌گه‌را به‌ دۆست و ده‌سته‌ براو

کۆمه‌ک بۆ خو‌یان، چونکه ئه‌و دۆستایه‌تی و خو‌ش ویستنی بی به‌روایانه ناگونجی له‌گه‌ل

به‌روا به‌ خوا و به‌ پینغه‌مبه‌ر و به‌ نامه‌ی خوا، ئیتر مه‌به‌ست به‌و پینغه‌مبه‌رو نامه‌یه موسا و

ته‌ورات بی‌ت که لاق به‌روا شو‌ین که‌وتنیان لی‌ ئه‌دا بو‌یان، یان مه‌به‌ست پینغه‌مبه‌ری هه‌مووان

و قورئان بی‌ت؟ هه‌رکام مه‌به‌ست بن ئه‌گه‌ر ئه‌و جووله‌کانه به‌روادار بوونایه دۆستایه‌تی و

خۆشەويىستى يان بەكار نەئەھيىنا لەگەل ئەو بت پەرستە بى پرۆايانەدا، بەلام زۆر لەوان لە ئايىن دەرچوون و ياخىن لە خوا. گوتمان زۆر لە نامەدارەكان لە ھەموو كات و چەرخ و شوپىنىك دا بەو جۆرە دژى ئىسلام و موسلمانان، بۆ روون كردنەوى ئەو بەسە چا و گىرانيك بە ميژوويان دا، ئەو تا لە چەرخى پىغەمبەردا (ﷺ) جوولەكەكانى مەدينە چوون بۆ مەككە و پەيمانى دۆستايەتى و ھاوکارى يان بەست لەگەل بت پەرستەكانى مەككەدا و ھانيان دان لەسەر جەنگ كردن لەگەل موسلمانەكان و بەلئىنى يارمەتى و كۆمەكيشيان پى دان، شايەتى يان دا كە رى و رىبازى ئەوان چاكترو راست ترە لە پرۆادارەكان، وەك لە جەنگى خەندەق دا بە باشى ئەو دەرکەوت، ھەرەھا بەوجۆرە ھاتن تا ئىستايىش، ئەو كۆكردنەويەيان لە خاكي داگير كراوى فەلەستين دا و گىرانيان بە دەولەت بە كۆمەكى و يارمەتى دانى ھەموو بى پرۆا مادى يەكانى فەراھەم ھات. ئىنجا بە شىوہى گشتى گاورو جوولەكەكان ھەميشە دەستيان تىكەلە و دەستە بران لەگەل گا پەرست و ماددى يەكان دا، ھەر كاتى كە جەنگ و بەربەرەكانى لەگەل موسلمانان بىت! تەنانەت ئەوانەش كە بەناو

موسلمانن و نوینەرى ئىسلام نین!

وصلی الله وسلم علی سیدنا محمد و علی آلہ و صحبہ و من تبعہم بإحسان إلی یوم الدین.

بە يارمەتى خواى گەرە جزمى شەشەم كۆتايى ھات دەست ئەكەين بە جزمى ھوتەم.